הרב שמואל באסקין,
הופ"ק ברוקלין יצ"ו.

מחזור

לשלש רגלים

עם התפלות עפ"י **נוסח ספרד** הנהוג בארצנו .

עם הבאורים

בית לוי יבאר באר היטב כל המלות הקשות , ויראה את מקורם בתנ"ך, בתלמוד ומדרשים .
מטה לוי יבאר את הפיוטים בבאור מספיק , ובפירוש נכון ויפה המשיב כל נפש .

ושם הכולל מהבאורים

קרבן אהרן

ובאור אשכנזי (עברי דייטש) בנקודות, לבאר באור המלות והפיוטים בלשון אשכנז
המדוברת בין בני ישראל יושבי ארצנו , למען ישוה לכל נפש .

ונוספו בו מעלות רבות על כל הקודמים לו . כאשר תחזינה עיניכם :

ווילנא

בדפוס והוצאות האלמנה והאחים ראם

שנת **תרמ"ב** לפ"ק

МАХЗОРЪ.
Кругъ праздничныхъ Молитвъ. Томъ II.
Съ Виленскаго изданія 1878 г.
1882.

Дозволено цензурою. — 7 Мая 1882 года. Вильна.

לה מספר תיקוני הזוהר

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחושבן אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן להון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין ובהון אתכסיאת מבני נשא ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון ובגין דאנת מלגו כל מאן דאפריש חד מחבריה מאלין עשר ספירן אתחשב ליה כאלו אפריש בך. ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן חד אריך וחד קציר וחד בינוני. ואנת הוא דאנהיג לון ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא. לבושין תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתין לבני נשא וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון ואתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא נצח והוד תרין שוקין יסוד סיומא דגופא אות ברית קודש. מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה חכמה מוחא איהי מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין ועל אלין תרין כתיב הנסתרות ליהוה אלהינו כתר עליון איהו כתר מלכות ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית ואיהו קרקפתא דתפלין מלגו איהו שם (ס"א מה יו"ד ה"א וא"ו ה"א) דאיהו אורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. רבון עלמין אנת הוא עלת העלות וסבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהי חיים לגופא. ובך לית דמיון ודיוקנא מכל מה דלגו ולבר. ובראת שמיא וארעא ואפיקת מנהון שמשא וסיהרא וכוכביא ומזליא. ובארעא אילנין ודשאין וגנתא דעדן ועשבין וחיון ובעירין ועופין ונונין ובני נשא לאשתמודעא בהון עלאין ואיך יתנהגון בהון עלאין ותתאין ואיך אשתמודען עלאי מתתאי ולית דידע בך כלל. ובר מינך לית יחידא בעלאי ותתאי ואנת אשתמודע עלת על כולא ואדון על כולא. וכל ספירא אית לה שם ידיעא ובהון אתקריאו מלאכיא. ואנת לית לך שם ידיעא דאנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכלהו וכד אנת תסתלק מניהו אשתארו כלהון שמהן כגופא בלא נשמתא אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא בבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא ולאחזאה לון איך מתנהג עלמא בדינא וברחמי דאית צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה משפט עמודא דאמצעיתא צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק תרין סמכי קשוט הין צדק אות ברית קודש כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין ולא משפט ידיעא דאיהו רחמי ולא מכל אלין מדות כלל: ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

ידיד נפש אב הרחמן. משוך עבדך אל רצונך. ירוץ עבדך כמו איל. ישתחוה אל מול הדרך. יערב לו ידידותך. מנופת צוף וכל טעם:

הדור נאה זיו העולם. נפשי חולת אהבתך. אנא אל נא רפא נא לה. בהראות לה נועם זיוך. אז תתחזק ותתרפא והיתה לה שמחת עולם:

ותיק יהמו נא רחמיך. וחוסה נא על בן אהובך. כי זה כמה נכסוף נכספתי לראות בתפארת עוזך. אלה חמדה לבי וחוסה נא ואל תתעלם:

הגלה נא ופרוס חביבי עלי את סכת שלומך. תאיר ארץ מכבודך. נגילה ונשמחה בך. מהר אהוב כי בא מועד וחננו כימי עולם:

תפלה קודם התפלה

אנא ארון הרחמים מלא רחמים גלוי וידוע לפני כסא כבודך מעוט ערכי וקוצר לבבי ידעתי ואיני יודע אם אוכל לכון בכל מלה ומלה כונה הרצויה והראויה לאותה מלה. בין בספור שבחיך ותהלתך בין בהתפלל על בני בריתך לכן מפיל אני תחנה לפניך שתרצה תפלתי ויחשבו לפניך אותם מלות אשר לא אבין בהם כראוי כאלו כונתי בהם כל הצורך כי במקום גדולתך שם ענותנותך וכאב את בן ירצה כן תרצני. כי אתה שומע תפלה. ברוך אתה שומע תפלה: אני קראתיך כי תענני אל הט אזנך לי שמע אמרתי: אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ואני עליך בטחתי יהוה אמרתי אלהי אתה: שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל דביר קדשך: יהוה אלהי שועתי אליך ותרפאני: אליך יהוה אקרא ואל אדני אתחנן: האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך: כי לך יהוה הוחלתי אתה תענה אדני אלהי: שמעה תפלתי יהוה ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש: שמע יהוה וחנני יהוה היה עוזר לי: שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית יהוה נלך: שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב: הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי כי אליך אתפלל: יהוה בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה: אני קראתיך כי תענני אל הט אזנך לי שמע אמרתי: רגלי עמדה במישור במקהלים אברך יהוה:

טוב ליתן צדקה להתפלל קודם כניסתו לבית הכנסת תפלה קצרה זו :

נדבות פי רצה נא ה' ומשפטיך למדני : יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתהא תפלתי צלולה זכה וברורה מכל ערבוביא המבטל כוונת התפלה :

מַה טֹבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל : וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ : יְהוָה אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ : וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה אֶבְרְכָה לִפְנֵי יְהוָה עֹשִׂי : וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ :

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ בְּטֶרֶם כָּל יְצִיר נִבְרָא : לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא : וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא : וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה : וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה : בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית · וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה : וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי · וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה : וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי · מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא : בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי · בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה : וְעִם רוּחִי גְּוִיָּתִי · יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא :

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח · נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל מְצִיאוּתוֹ : אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ · נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ : אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף · לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ : קַדְמוֹן לְכָל דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא · רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ : הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם לְכָל נוֹצָר · יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ : שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ · אֶל אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ : לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד · נָבִיא וּמַבִּיט אֶת תְּמוּנָתוֹ : תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל · עַל יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ : לֹא יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ : צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ · מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמוּתוֹ : גּוֹמֵל לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ · נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ : יִשְׁלַח לְקֵץ הַיָּמִין מְשִׁיחֵנוּ · לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ : מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרוֹב חַסְדּוֹ · בָּרוּךְ עֲדֵי עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּחָכְמָה · וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים · גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ · שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם · אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ אֲפִילוּ שָׁעָה אֶחָת : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה רוֹפֵא כָל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה : אין לענות אמן אחר ברכה זו

וְהַעֲרֶב נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם : יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ : יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם : וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם :

אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר · הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרְאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה : אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא · וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים וּבִקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת כַּלָּה וּלְוָיַת הַמֵּת וְעִיּוּן תְּפִלָּה וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם :

אֱלֹהַי · נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא אַתָּה בְרָאתָהּ אַתָּה יְצַרְתָּהּ אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא · כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה :

(לנשים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ :)

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם ·

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר הֵכִין מִצְעֲדֵי גָבֶר :

(בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָעוֹשֶׂה לִי כָּל צָרְכִּי :)

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינַי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי :

וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן · וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן · וְאַל יִשְׁלוֹט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע · וְהַרְחִיקֵנוּ מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וְדַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר טוֹב וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ וּתְנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי

כָּל רוֹאֵינוּ וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַגּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים· מֵאָדָם רָע· מִיֵּצֶר רָע וּמֵחָבֵר רָע· וּמִשָּׁכֵן רָע· וּמִפֶּגַע רָע· מֵעַיִן הָרָע· מִלָּשׁוֹן הָרָע· מִמַּלְשִׁינוּת וּמֵעֵדוּת שֶׁקֶר מִשִּׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת מֵעֲלִילָה מִמִּיתָה מְשׁוּנָה מֵחֳלָיִם רָעִים וּמִמִּקְרִים רָעִים וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית· מִדִּין קָשֶׁה· וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה· בֵּין שֶׁהוּא בֶן בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן בְּרִית· וּמִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם וּזְכָר לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אַהֲבַת הַקַּדְמוֹנִים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ· אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה· וְאֶת הָעֲקֵדָה שֶׁעָקַד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ: וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרָחֹק: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם: וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים: וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ: וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהֹוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי: וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ: וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהֹוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהֹוָה יֵרָאֶה: וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְהֹוָה אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם: וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהֹוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ: כִּי־בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו: וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי: וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּבַשׁ אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת רַחֲמָיו מֵעַל בֶּן יְחִידוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וְיָגוֹלוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ· וְתִתְנַהֵג עִמָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִדַּת הַחֶסֶד וּבְמִדַּת הָרַחֲמִים וְתִכָּנֵס לָנוּ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין· וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ וּמֵאַרְצְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ· וְקַיֶּם לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר· וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיהֶם: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה: וְנֶאֱמַר וְשָׁב יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: וֶהֱבִיאֲךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבוֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבוֹתֶיךָ: וְנֶאֱמַר עַל יְדֵי נְבִיאֶךָ יְהֹוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה: וְנֶאֱמַר וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ: וְנֶאֱמַר בְּכָל צָרָתָם לוֹ לא כ׳ צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם: וְנֶאֱמַר מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: (וְכָל חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לֹא יִזָּכְרוּ וְלֹא יִפָּקְדוּ וְלֹא יַעֲלוּ עַל לֵב לְעוֹלָם: וְנֶאֱמַר) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: וְנֶאֱמַר וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר וּבַגָּלוּי וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים· מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה צִּדְקוֹתֵינוּ מַה יְּשׁוּעָתֵנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ· מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם (נ״א מַעֲשֵׂינוּ)

תהו וימי חייהם (נ"א חיינו) הבל לפניך ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל: לבד הנשמה הטהורה שהיא עתידה לתן דין וחשבון לפני כסא כבודך וכל הגוים כאין נגדך שנאמר הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו הן איים כדק יטול:

אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם אהבך שנשבעת לו בהר המוריה זרע יצחק יחידו (נ"א עקדך) שנעקד על גבי המזבח · עדת יעקב בנך בכורך שמאהבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת את שמו ישראל וישרון:

לפיכך אנחנו חיבים להודות לך ולשבחך ולפארך ולברך ולקדש ולתן שבח והודיה לשמך · אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו · אשרינו כשאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומיחדים שמך בכל יום תמיד ואומרים פעמים באהבה:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ·

וקורין פרשה ראשונה של ק"ש על הסדר

אתה הוא עד שלא נברא העולם · אתה הוא משנברא העולם · אתה הוא בעולם הזה · ואתה הוא לעולם הבא · קדש את שמך על מקדישי שמך · וקדש את שמך בעולמך · ובישועתך תרים ותגביה קרננו למעלה והושיענו בקרוב למען שמך: ברוך המקדש שמו ברבים:

אתה הוא יהוה אלהינו בשמים ובארץ ובשמי השמים העליונים · אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין אלהים קבץ נפוצות קויך מארבע כנפות הארץ · יכירו וידעו כל באי עולם כי אתה הוא האלהים לבדך עליון לכל ממלכות הארץ · אתה עשית את השמים ואת הארץ · את הים ואת כל אשר בם · ומי בכל מעשה ידיך בעליונים (ובתחתונים) או בתחתונים שיאמר לך מה תעשה ומה תפעל: אבינו שבשמים (חי וקים) עשה עמנו צדקה וחסד בעבור שמך הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו וקים לנו יהוה אלהינו מה שכתוב (את הדבר שהבטחתנו על ידי צפניה חוזך כאמור) בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר יהוה:

וידבר יהוה אל משה לאמר: ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם: בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה: ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם:

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח: ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור: והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העולה והקטיר עליה חלבי השלמים: אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה:

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת אלהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו: ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליהוה כבשים בני שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד: את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן כתית רביעית ההין: עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה ליהוה: ונסכו רביעית ההין לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר ליהוה: ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח ליהוה:

ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני יהוה וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב:

אתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת הסמים בזמן שבית המקדש היה קים · כאשר צוית אותם על יד משה נביאך ככתוב בתורתך:

ויאמר יהוה אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה בד בבד יהיה: ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור קדש: ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה לכם: ונאמר והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה: ובהעלות אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יי לדורותיכם:

תנו רבנן פטום הקטרת כיצד · שלש מאות וששים ושמונה מנים היו בה · שלש מאות וששים וחמשה כמנין ימות החמה · מנה לכל יום פרס בשחרית ופרס בין הערבים · ושלשה מנים יתרים שמהם מכניס כהן גדול מלא חפניו ביום הכפורים ומחזירם למכתשת בערב יום הכפורים ושוחקן יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה: ואחד עשר סמנים היו בה ואלו הן · הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה · מור וקציעה שבולת נרד וכרכום משקל ששה עשר ששה עשר מנה · הקושט שנים עשר · וקלופה שלשה · וקנמון תשעה · בורית כרשינה תשעה קבין · יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא · ואם אין לו יין קפריסין מביא חמר חורין עתיק מלח סדומית רובע · מעלה עשן כל שהוא · רבי נתן הבבלי אומר אף כפת הירדן כל שהוא · ואם נתן בה

וְנ"שׁ פְּסָלָהּ וְאִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף· בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה· יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

תַּנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר הָדֵק הֵיטֵב הֵיטֵב הָדֵק מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֶה לַבְּשָׂמִים· פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין כְּשֵׁרָה· לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ לֹא שָׁמַעְנוּ· אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל אִם כְּמִדָּתָהּ כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין· וְאִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

תַּנְיָא בַּר קַפָּרָא אוֹמֵר אַחַת לְשִׁשִּׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיְתָה בָאָה שֶׁל שִׁירַיִם לַחֲצָאִין: וְעוֹד תָּנֵי בַּר קַפָּרָא אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ קוֹרְטוֹב שֶׁל דְּבַשׁ אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחָהּ· וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה:

יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: ג"פ יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: ג"פ יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: ג"פ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

אַבַּיֵי הֲוָה מְסַדֵּר סֵדֶר הַמַּעֲרָכָה מִשְּׁמָא דִגְמָרָא וְאַלִּיבָּא דְאַבָּא שָׁאוּל· מַעֲרָכָה גְדוֹלָה קוֹדֶמֶת לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹרֶת· וּמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹרֶת קוֹדֶמֶת לְסִדּוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים· וְסִדּוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים קוֹדֵם לְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי· וְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי קוֹדֵם לַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת· וַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת קוֹדֶמֶת לְדַם הַתָּמִיד· וְדַם הַתָּמִיד קוֹדֵם לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת· וַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת קוֹדֶמֶת לִקְטֹרֶת· וּקְטֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵבָרִים· וְאֵבָרִים לְמִנְחָה· וּמִנְחָה לַחֲבִתִּין· וַחֲבִתִּין לִנְסָכִין· וּנְסָכִין לְמוּסָפִין· וּמוּסָפִין לְבָזִיכִין· וּבָזִיכִין קוֹדְמִין לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם· שֶׁנֶּאֱמַר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים· עָלֶיהָ הַשְׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם:

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה: קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא: נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם: בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵי צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם: חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ: יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה· זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ: שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים· קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת· שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן וְאִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב: פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת· שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב· אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן: חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת· כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית· מִזְרָחִית צְפוֹנִית· צְפוֹנִית מַעֲרָבִית· מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית· שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הָעֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים:

זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת· אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת· אֲשַׁם גְּזֵלוֹת· אֲשַׁם מְעִילוֹת· אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה· אֲשַׁם נָזִיר· אֲשַׁם מְצוֹרָע· אָשָׁם תָּלוּי· שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע· וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם:

שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה· וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם:

הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת· וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד: שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים· וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם· וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר בְּכָל מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֵן: מִקַּל וָחֹמֶר· וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה· מִבִּנְיַן אָב מִכָּתוּב אֶחָד· וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים· מִכְּלָל וּפְרָט· וּמִפְּרָט וּכְלָל· כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט· מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט· וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא

וְלִלְמֹד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טוֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִדּוֹן בְּדָבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵרוּשׁ: דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ ׳ וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ: וְכֵן (נ״א וְכַאן) שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: כדיש דרבנן

הָאַדֶּרֶת וְהָאֱמוּנָה לְחַי עוֹלָמִים: הַבִּינָה וְהַבְּרָכָה לְחַי עוֹלָמִים: הַגַּאֲוָה וְהַגְּדֻלָּה לְחַי עוֹלָמִים: הַדֵּעָה וְהַדִּבּוּר לְחַי עוֹלָמִים: הַהוֹד וְהֶהָדָר לְחַי עוֹלָמִים: הַוַּעַד וְהַוָּתִיקוּת לְחַי עוֹלָמִים: הַזִּיו וְהַזּוֹהַר לְחַי עוֹלָמִים: הַחַיִל וְהַחֹסֶן לְחַי עוֹלָמִים: הַטֶּכֶס וְהַטֹּהַר לְחַי עוֹלָמִים: הַיִּחוּד וְהַיִּרְאָה לְחַי עוֹלָמִים: הַכֶּתֶר וְהַכָּבוֹד לְחַי עוֹלָמִים: הַלֶּקַח וְהַלִּבּוּב לְחַי עוֹלָמִים: הַמְּלוּכָה וְהַמֶּמְשָׁלָה לְחַי עוֹלָמִים: הַנּוֹי וְהַנֵּצַח לְחַי עוֹלָמִים: הַסִּגּוּי וְהַשֶּׂגֶב לְחַי עוֹלָמִים: הָעֹז וְהָעֲנָוָה לְחַי עוֹלָמִים: הַפְּדוּת וְהַפְּאֵר לְחַי עוֹלָמִים: הַצְּבִי וְהַצֶּדֶק לְחַי עוֹלָמִים: הַקְּרִיאָה וְהַקְּדֻשָּׁה לְחַי עוֹלָמִים: הָרֹן וְהָרוֹמֵמוּת לְחַי עוֹלָמִים: הַשִּׁיר וְהַשֶּׁבַח לְחַי עוֹלָמִים: הַתְּהִלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת לְחַי עוֹלָמִים:

הוֹדוּ לַיהוָֹה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָֹה: דִּרְשׁוּ יְהוָֹה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַיהוָֹה כָּל הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם אֶל יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ בְּכָל הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְהוָֹה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים: כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים ׳ (כאן צריך להפסיק) וַיהוָֹה שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ: הָבוּ לַיהוָֹה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָֹה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָֹה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָֹה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל הָאָרֶץ אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָֹה מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָֹה כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַיהוָֹה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַיהוָֹה: רוֹמְמוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַתָּה יְהוָֹה לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָֹה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים: אֵל נְקָמוֹת יְהוָֹה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל גֵּאִים: לַיהוָֹה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְהוָֹה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָֹה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָֹה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָֹה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הַרְאֵנוּ יְהוָֹה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן לָנוּ: קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: אָנֹכִי יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָֹה אֱלֹהָיו: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיהוָֹה כִּי גָמַל עָלָי:

מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד: אֲרוֹמִמְךָ יְהוָֹה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי: יְהוָֹה אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי: יְהוָֹה הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר: זַמְּרוּ לַיהוָֹה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ: כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה: וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם: יְהוָֹה בִּרְצוֹנְךָ הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל: אֵלֶיךָ יְהוָֹה אֶקְרָא וְאֶל אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן: מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ: שְׁמַע יְהוָֹה וְחָנֵּנִי יְהוָֹה הֱיֵה עֹזֵר לִי: הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָֹה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ:

יְהוָֹה מֶלֶךְ יְהוָֹה מָלָךְ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָֹה מֶלֶךְ יְהוָֹה מָלָךְ יְהוָֹה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְהָיָה יְהוָֹה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָֹה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם:

וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי יָשָׁר דְּבַר יְהוָה וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל גִּבּוֹר לֹא יִנָּצֵל בְּרָב כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה (ידגיש החי"ת של חכתה) לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ: אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה בּוֹ: יְראוּ אֶת יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב: לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי יְהוָה אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָם הִצִּילָם: קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה: שֹׁמֵר כָּל עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ: פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל הַחֹסִים בּוֹ:

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ הֶגֶה: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ: שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם: וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ: עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך וגו'

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ: זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: זַמְּרוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְהוָה: יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ: לִפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי: עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל יָנוּם שֹׁמְרֶךָ: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְהוָה שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכֶּכָּה

וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה: יְהֹוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ: יְהֹוָה יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית יְהֹוָה נֵלֵךְ: עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָיִם: יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ יַחְדָּו: שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְהֹוָה: כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד: שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם יִשְׁלָיוּ אוֹהֲבָיִךְ: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם: הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ: חָנֵּנוּ יְהֹוָה חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לִגְאֵי יוֹנִים:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְהֹוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְהֹוָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְהֹוָה שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְהֹוָה עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהֹוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהֹוָה: שֶׁעוֹמְדִים בְּבֵית יְהֹוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ כִּי טוֹב יְהֹוָה זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים: כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְהֹוָה וַאֲדוֹנֵינוּ מִכָּל אֱלֹהִים: כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ יְהֹוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל תְּהוֹמוֹת: מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו: שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה: שָׁלַח אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים: לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן: וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: יְהֹוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהֹוָה זִכְרְךָ לְדוֹר וָדוֹר: כִּי יָדִין יְהֹוָה עַמּוֹ וְעַל עֲבָדָיו יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עוֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר בּוֹטֵחַ בָּהֶם: בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה: בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה יִרְאֵי יְהֹוָה בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה: בָּרוּךְ יְהֹוָה מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַיהֹוָה כִּי טוֹב — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגוֹזֵר יַם סוּף לִגְזָרִים — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם סוּף — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדוֹלִים — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם — כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

הֲרֵינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאִי לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל. בָּרוּךְ שְׁמוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל אָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפֶה עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו. וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ נְהַלֶּלְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִרוֹת. וּנְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַמְלִיכְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ. יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהֹוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהֹוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם יְהֹוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהֹוָה כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים

תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹּדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ: יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ וַעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: כִּי בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְהוָה בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְהוָה לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה: אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל יְהוָה אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ כִּי טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: רוֹצֶה יְהוָה אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַיִם אֶת יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים וְכָל גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם נְעָרִים: יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ לוֹ: כִּי רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים

וְנִכְבְּדֵיהֶם

ונכבדיהם בכבלי ברזל: לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו הללויה:

הללויה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עזו: הללוהו בגבורותיו הללוהו כרב גדלו: הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור: הללוהו בתף ומחול הללוהו במנים ועגב: הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל יה הללויה: כה"תי"ה:

ברוך יהוה לעולם אמן ואמן: ברוך יהוה מציון שוכן ירושלים הללויה: ברוך יהוה אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו: וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן:

ויברך דויד את יהוה לעיני כל הקהל ויאמר דויד ברוך אתה יהוה אלהי ישראל אבינו מעולם ועד עולם: לך יהוה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש: והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל: ועתה אלהינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך: ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה: אתה הוא יהוה לבדך אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחוים: אתה הוא יהוה האלהים אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם ומצאת את לבבו נאמן לפניך:

וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני החתי האמרי והפרזי והיבוסי והגרגשי לתת לזרעו ותקם את דבריך כי צדיק אתה: ותרא את עני אבתינו במצרים ואת זעקתם שמעת על ים סוף: ותתן אתת ומפתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו כי ידעת כי הזידו עליהם ותעש לך שם כהיום הזה: והים בקעת לפניהם ויעברו בתוך הים ביבשה ואת רדפיהם השלכת במצולת כמו אבן במים עזים:

ויושע יהוה ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים: וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יהוה במצרים וייראו העם את יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו:

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה ויאמרו לאמר אשירה ליהוה כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו: יהוה איש מלחמה יהוה שמו: מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף: תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן: ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה תרעץ אויב: וברב גאונך תהרס קמיך תשלח חרנך יאכלמו כקש: וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים קפאו תהמת בלב ים: אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי: נשפת ברוחך כסמו ים צללו כעופרת במים אדירים: מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא: נטית ימינך תבלעמו ארץ: נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך אל נוה קדשך: שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת: אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישבי כנען: תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך יהוה עד יעבר עם זו קנית: תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידיך: יהוה ימלך לעלם ועד: יהוה ימלך לעלם ועד: יהוה מלכותה קאם לעלם ולעלמי עלמיא: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עלהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: כי ליהוה המלוכה ומושל בגוים: ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליהוה המלוכה: והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד:

נשמת כל חי תברך את שמך יהוה אלהינו ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו תמיד· מן העולם ועד העולם אתה אל ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע· פודה ומציל ומפרנס ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה: אלהי הראשונים והאחרונים אלוה כל בריות אדון כל תולדות המהלל בכל (ברוב) התשבחות המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים· ויהוה ער הנה לא ינום ולא יישן: המעורר ישנים והמקיץ נרדמים· (מחיה מתים ורופא חולים פוקח עורים וזוקף כפופים) המשיח אלמים ומתיר אסורים והסומך נופלים· והזוקף כפופים· והמפענח נעלמים· ולך לבדך אנחנו מודים· ואלו פינו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע ועינינו מאירות כשמש וכירח וידינו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות כאילות· אין אנו מספיקים להודות לך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו ולברך את שמך מלכנו על אחת מאלף אלף אלפי אלפים (ורוב) ורבי רבבות פעמים· הטובות נסים ונפלאות שעשית (עמנו) עם אבותינו ועמנו· מלפנים ממצרים גאלתנו יהוה אלהינו ומבית עבדים פדיתנו ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו מחרב הצלתנו ומדבר מלטתנו ומחלים רעים ורבים ונאמנים דליתנו: עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך יהוה אלהינו ואל תטשנו יהוה אלהינו לנצח: על כן אברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד: כי כל פה לך יודה וכל

לשון לך תשבע · וכל עין לך תצפה · וכל ברך לך תכרע וכל קומה לך לבד תשתחוה · וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך · כדבר שכתוב כל עצמותי תאמרנה יהוה מי כמוך · מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו : שועת עניים אתה תשמע · צעקת הדל תקשיב ותושיע : מי ידמה לך ומי ישוה לך ומי יערוך לך · האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ : נהללך ונשבחך ונפארך ונברך את שם קדשך כאמור לדוד ברכי נפשי את יהוה וכל קרבי את שם קדשו :

כשעת הוצאת ספר תורה אומרים זה :

ויהי בנסע הארן ויאמר משה קומה יהוה ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך : כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים : ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו : נ"פ יהוה יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה :

רבונו של עולם מלא משאלות לבי לטובה והפק רצוני ותן שאלתי לי עבדך (סב"ס) אמתך וזכני (ואת אשתי ובני ובנותי) לעשות רצונך בלבב שלם · ומלטנו מיצר הרע · ותן חלקנו בתורתך · וזכנו כדי שתשרה שכינתך עלינו · והופע עלינו רוח חכמה ובינה · ויתקים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו רוח יהוה · רוח חכמה ובינה · רוח עצה וגבורה · רוח דעת ויראת יהוה : וכן יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שאזכה לעשות מעשים טובים בעיניך · וללכת בדרכי ישרים לפניך · וקדשנו במצותיך · כדי שנזכה לחיים טובים וארוכים לחיי העולם הבא ותשמרנו ממעשים רעים · ומשעות רעות המתרגשות לבא לעולם · והבוטח ביהוה חסד יסובבנו אמן : ג"פ ואני תפלתי לך יהוה עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך :

אמר רבי שמעון בן יוחאי כד מפקין ס"ת בציבורא למקרי ביה מתפתחין תרעי שמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואיבעי ליה לב"נ למימר הכי :

בריך שמיה דמרא עלמא · בריך כתרך ואתרך · יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם · ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך · ולאמטויי לנא מטוב נהורך · ולקבל צלותנא ברחמין · יהא רעוא קדמך דתוריך לן חיין בטיבו ולהוי אנא עבדך פקידא בגו צדיקיא למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל די לי ודי לעמך ישראל · אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא · אנת הוא שליט על כלא · אנת הוא דשליט על מלכיא · ומלכותא דילך היא · אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמיה ומקמא דיקר אוריתיה בכל עדן ועדן · לא על אנש רחיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא · אלא באלהא דשמיא · דהוא אלהא קשוט · ואוריתיה קשוט · ונביאוהי קשוט · ומסגא למעבד טבון וקשוט · ביה אנא רחיץ · ולשמיה קדישא יקירא אנא אמר תושבחן · יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באוריתא (ותיהב לי בנין דכרין דיעבדין רעותך) ותשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עמך ישראל · לטב ולחיין ולשלם :

חזן וקהל שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד :

חזן וקהל אחד אלהינו גדול אדונינו קדוש שמו :

חזן גדלו ליהוה אתי ונרוממה שמו יחדו :

לך יהוה הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ : לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש : רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להדם רגליו קדוש הוא : רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש יהוה אלהינו :

על הכל יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא · שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא · בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא · כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל : צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל הנפשות היושב במרחבי מרום השוכן בשמי שמי קדם : קדשתו על החיות וקדושתו על כסא הכבוד : ובכן יתקדש שמך בנו יהוה אלהינו לעיני כל חי · ונאמר לפניו שיר חדש ככתוב : שירו לאלהים זמרו שמו סולו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו : ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו ככתוב : כי עין בעין יראו בשוב יהוה ציון : ונאמר ונגלה כבוד יהוה וראו כל בשר יחדו כי פי יהוה דבר :

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויציל נפשותינו מן השעות הרעות ויגער ביצר הרע מן הנשואים ויחון עלינו לפליטת עולמים וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים :

החזן מתחיל ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ונאמר אמן : הכל הבו גדל לאלהינו ותנו כבוד לתורה כהן קרב · יעמוד (פלוני ב"ר פלוני הכהן) ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדושתו : קהל ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום : וקורין כסדר היום

קודם הפטרה יאמר ברכה זו

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת · ברוך אתה יהוה הבוחר בתורה ובמשה עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק :

וכשמסיים הפטרה יאמר זה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם · צור כל העולמים · צדיק בכל הדורות · האל הנאמן האומר ועושה המדבר ומקים שכל דבריו אמת וצדק :

נאמן אתה הוא יהוה אלהינו ונאמנים דבריך ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם · כי אל מלך נאמן ורחמן אתה : ברוך אתה יהוה האל הנאמן בכל דבריו :

רחם על ציון כי היא בית חיינו ולעלובת נפש תושיע במהרה בימינו : ברוך אתה יהוה משמח ציון בבניה :

שַׂמְּחֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ׃ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ׃ עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֶׁב זָר׃ וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ׃ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא תִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן דָּוִד׃

לשלש תלים ולשבת חול המועד של סוכות

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְעַל יוֹם) לפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ לשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה׃ לסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ לשמ"ע ולש"ת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה׃ שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (לשבת לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ עַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ׃ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

בשבת אומרים יקום פורקן׃

יְקוּם פֻּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא׃ זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא׃ זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא׃ לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא׃ דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּבָבֶל׃ לְרֵישֵׁי כַלָּה וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבָתָא וּלְדַיָּנֵי דְבָבָא׃ לְכָל תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מָאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא׃ מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיהוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָא לִשְׁנֵיהוֹן׃ וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל מַרְעִין בִּישִׁין׃ מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן׃

יְקוּם פֻּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא׃ זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא׃ זַרְעָא דִּי לָא יִפְסוּק וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא׃ לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא טַפְלָא וּנְשַׁיָּא׃ מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָא לִשְׁנֵיכוֹן׃ וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל מַרְעִין בִּישִׁין׃ מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן כָּל זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן׃

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב׃ הוּא יְבָרֵךְ אֶת כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה עִם כָּל קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ׃ הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם׃ וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה׃ וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל׃ וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים׃ וְכָל מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה׃ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל עֲוֹנָם׃ וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן׃

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את כל הקהל הקודש הזה עם כל קהלות הקודש ויושבים וסביבות של כל עיר ועיר הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם וכל אשר להם׃ כל מי שיתן נדבת לבו הן איש הן אשה ללומדי תורה ולעניי ירושלים עיר הקודש׃ בשכר זה הקב"ה יזכהו לראות בבנינה ולשמוח בתיקונה וישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה׃ ויזכהו לביאת משיחנו ולהביא נדבתו לבנין בית המקדש במהרה בימינו בעגלא ובזמן קריב׃ וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו ונאמר אמן׃

תפלה בעד ארונינו הקיסר יר"ה

הנותן תשועה למלכים וממשלה לנסיכים׃ מלכותו מלכות כל עולמים׃ הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה׃ הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה׃ הוא יברך וישמור וינצור ויעזור וירומם ויגדל וינשא למעלה את אדונינו הקיסר ניקאלאי אלכסנדראוויטש עם אשתו הקיסרית הכבודה אלכסנדרא פעאדאראוונא ועם אמו הקיסרית הכבודה מאריא פעאדאראוונא ואת יורש העצר נעארגי אלכסנדראוויטש ואת כל בית מלכנו הרם ירום הודם׃ מלך מלכי המלכים ברחמיו יחייהו וישמרהו ומכל צרה ויגון ונזק יצילהו׃ וידבר עמים תחת רגליו ויפיל שונאיו לפניו׃ ובכל אשר יפנה יצליח׃ מלך מלכי המלכים ברחמיו יתן בלבו ובלב כל יועציו ושריו רחמנות לעשות טובות עמנו ועם כל ישראל׃ בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח ובא לציון גואל וכן יהי רצון ונאמר אמן׃

סגנים בתשובת ישראל לזכיר נשמת אבותיו בשלש רגלים אחר ההפטרה׃

יִזְכֹּר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אַבָּא מוֹרִי (פב"פ) שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדוֹ וּבִשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן׃

יִזְכֹּר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי (פב"פ) שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָהּ וּבִשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן׃

יִזְכֹּר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָבִי וְאִמִּי זְקֵנַי וּזְקֵנוֹתַי דּוֹדַי וְדוֹדוֹתַי אַחַי וְאַחְיוֹתַי בֵּין מִצַּד אָבִי בֵּין מִצַּד אִמִּי שֶׁהָלְכוּ לְעוֹלָמָם בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָם וּבִשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתָם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן׃

יִזְכֹּר אֱלֹהִים נִשְׁמַת (פב"פ) וְנִשְׁמַת כָּל קְרוֹבַי וּקְרוֹבוֹתַי הֵן מִצַּד אָבִי הֵן מִצַּד אִמִּי הֵן שֶׁהוּמְתוּ הֵן שֶׁנֶּהֶרְגוּ הֵן שֶׁנִּשְׁחֲטוּ וְשֶׁנִּשְׂרְפוּ וְשֶׁנִּטְבְּעוּ וְשֶׁנֶּחְנְקוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן צְדָקָה בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמוֹתֵיהֶם וּבִשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן וְנֹאמַר אָמֵן׃

מי שברך אבותינו אברהם יצחק יעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את רבי (פלוני בן פלוני) בעבור שנדר צדקה בעד הנשמות שהזכיר היום לכבוד המקום ולכבוד התורה ולכבוד הרגל בשכר זה הקדוש ברוך הוא ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו ויזכהו לעלות לרגל עם כל ישראל אחיו ונאמר אמן :

לזכר אל מלא רחמים שוכן במרומים המצא מנוחה נכונה על כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים כזוהר הרקיע מזהירים את נשמת (פב"פ) שהלך לעולמו בעבור שנדבו צדקה בעד הזכרת נשמתו · בגן עדן תהא מנוחתו · לכן בעל הרחמים יסתירהו בסתר כנפיו לעולמים ויצרור בצרור החיים את נשמתו ה׳ הוא נחלתו וינוח בשלום על משכבו ונאמר אמן :

לנקבה אל מלא רחמים שוכן במרומים המצא מנוחה נכונה על כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים כזוהר הרקיע מזהירים את נשמת האשה מרת (פב"פ) שהלכה לעולמה בעבור שנדבו צדקה בעד הזכרת נשמתה בגן עדן תהא מנוחתה לכן בעל הרחמים יסתירה בסתר כנפיו לעולמים ויצרור בצרור החיים את נשמתה ה׳ הוא נחלתה ותנוח על משכבה בשלום ונאמר אמן :

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים · בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים · הוּא יִפְקוֹד בְּרַחֲמִים · הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים · קְהִלּוֹת הַקּוֹדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַּׁת הַשֵּׁם : הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ · מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ · לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם : יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם · וְיִנְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ · כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים · הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם · וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ : וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר · וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי · וַיהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן : וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר · לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ : וְאוֹמֵר כִּי דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים : וְאוֹמֵר יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה : מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ : אשרי וכו׳

חזן יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ :

קהל הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם : וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ הַלְלוּיָהּ :

בחול אומרים לדוד מזמור לה׳ הארץ וכו׳ · ובשבת מזמור לדוד הבו לה׳ וכו׳ :

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז : הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ : קוֹל יְהוָה עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל מַיִם רַבִּים : קוֹל יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר : קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן : וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים : קוֹל יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ : קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ : קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד : יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם : יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם :

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל : קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ : כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ : בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ : כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ : עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר : דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם : הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם :

קַוֵּה אֶל יְהוָה חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל יְהוָה : אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ : כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ :

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ · אֵין כַּאדוֹנֵינוּ · אֵין כְּמַלְכֵּנוּ · אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ : מִי כֵאלֹהֵינוּ · מִי כַאדוֹנֵינוּ · מִי כְמַלְכֵּנוּ · מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ : נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ · נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ · נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ · נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ : בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ · בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ · בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ · בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ : אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ · אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ · אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ · אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ : אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים :

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה · מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה · הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה · בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין · יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא · וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין · מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק · מֶלַח סְדוֹמִית רוֹבַע · מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא · רַבִּי נָתָן הַבַּבְלִי אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא · וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ · וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה : רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף · בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה · יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה · וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ · אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד :

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ : בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ : בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ : בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט : בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל

נקמות הופיע: בחמישי היו אומרים הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב: בששי היו אומרים יי מלך גאות לבש לבש יי עז התאזר אף תכון תבל בל תמוט: בשבת היו אומרים מזמור שיר ליום השבת׃ מזמור שיר לעתיד לבוא׃ ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:

תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות:

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי יהוה ורב שלום בניך: אל תקרי בניך אלא בוניך: שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול: יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך: למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: למען בית יהוה אלהינו אבקשה טוב לך: יהוה עוז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום: קדיש דרבנן

עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר בראשית שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה׃ שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם: ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ׃ ומושב יקרו (נ״א וכסא כבודו) בשמים ממעל ושכינת עזו בגבהי מרומים הוא אלהינו אין עוד (נ״א אחר)׃ אמת מלכנו אפס זולתו ככתוב בתורתו׃ וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד:

ועל כן נקוה לך יהוה אלהינו לראות מהרה בתפארת עזך להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם במלכות שדי וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ׃ יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון לפניך יהוה אלהינו יכרעו ויפולו ולכבוד שמך יקר יתנו ויקבלו כלם את עול מלכותך ותמלוך עליהם מהרה לעולם ועד: כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד: ככתוב בתורתך יהוה ימלוך לעולם ועד: ונאמר והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד: ק׳

אל תירא מפחד פתאם ומשואת רשעים כי תבא׃ עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל: ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט:

שיר הכבוד

פותחין הארון

חזן אנעים זמרות ושירים אארוג׃ כי אליך נפשי תערוג:

קהל נפשי חמדה בצל ידך׃ לדעת כל רז סודך:

ח׳ מדי דברי בכבודך׃ הומה לבי אל דודיך:

ק׳ על כן אדבר בך נכבדות׃ ושמך אכבד בשירי ידידות:

ח׳ אספרה כבודך ולא ראיתיך׃ אדמך אכנך ולא ידעתיך:

ק׳ ביד נביאיך בסוד עבדיך׃ דמית הדר כבוד הודך:

ח׳ גדלתך וגבורתך׃ כנו לתוקף פעלתך:

ק׳ דמו אותך ולא כפי ישך׃ וישוך לפי מעשיך:

ח׳ המשילוך ברוב חזיונות׃ הנך אחד בכל דמיונות:

ק׳ ויחזו בך זקנה ובחרות׃ ושער ראשך בשיבה ושחרות:

ח׳ זקנה ביום דין ובחרות ביום קרב׃ כאיש מלחמות ידיו לו רב:

ק׳ חבש כובע ישועה בראשו׃ הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו:

ח׳ טללי אורות ראשו נמלא׃ קוצותיו רסיסי לילה:

ק׳ יתפאר בי כי חפץ בי׃ והוא יהיה לי לעטרת צבי:

ח׳ כתם טהור פז דמות ראשו׃ וחק על מצח כבוד שם קדשו:

ק׳ לחן ולכבוד צבי תפארה׃ אמתו לו עטרה עטרה:

ח׳ מחלפות ראשו כבימי בחרות׃ קוצותיו תלתלים שחורות:

ק׳ נוה הצדק צבי תפארתו׃ יעלה נא על ראש שמחתו:

ח׳ סגלתו תהי בידו עטרת׃ וצניף מלוכה צבי תפארת:

ק׳ עמוסים נשאם עטרת ענדם׃ מאשר יקרו בעיניו כבדם:

ח׳ פארו עלי ופארי עליו׃ וקרוב אלי בקראי אליו:

ק׳ צח ואדום ללבושו אדום׃ פורה בדרכו בבואו מאדום:

ח׳ קשר תפלין הראה לעניו׃ תמונת יהוה לנגד עיניו:

ק׳ רוצה בעמו ענוים יפאר׃ יושב תהלות בם להתפאר:

ח׳ ראש דברך אמת קורא מראש׃ דור ודור עם דורשך דרוש:

ק׳ שית המון שירי נא עליך׃ ורנתי תקרב אליך:

ח׳ תהלתי תהי לראשך עטרת׃ ותפלתי תכון קטורת:

ק׳ תיקר שירת רש בעיניך׃ כשיר יושר על קרבניך:

ח׳ ברכתי תעלה לראש משביר׃ מחולל ומוליד צדיק כביר:

ק׳ ובברכתי תנענע לי ראש׃ ואותה קח לך כבשמים ראש:

ח׳ יערב נא שיחי עליך׃ כי נפשי תערוג אליך:

לך ה׳ הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ: לך ה׳ הממלכה והמתנשא לכל לראש: מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו: ק׳

הגה מערב סוכות סיום קלר והמלאכה מרובה • נשכנת סכך הסוכה ויפוי הסוכה והכנת לולב ומיניו • והטהרה במקוה • ובעבור זה גדלה המכשלה לעשות מלאכה בנויי סוכה קרוב לצאת הכוכבים • ועד שעוברים זמן מנחה ומתפללים לאחר שעבר זמנה בבהלה ובמרוצה • לכן יראה וחרד לדבר ה' ירא לתקן הכל מיד לאחר יו"כ • ומצוה בו יותר מבשלוחו ושלא לחוס על כבודו לענין עשייתה • ויבחר מקום נקי ומהור • ותהיה צלתה מרובה מחמתה • ונאותה מפני חבוב המצוה כגון לעשות לה פתח בעיגול • וכיוצא מהדברים העשוים לנוי סוכה בזה יש לו שכר נוסף על שכר עשייתה :

בערב סוכות יתעסק בהדור סוכה ומוצבה • ולנאותה בכלים ומצעות נאות לפי כחו • כהכין מושב וכסא למלך • לכבוד השכינה וז' אושפיזין דילה • ועי"כ יזכה לסוכה הרוחנית • ותהיה נפשו יושבת במנוחה רבה בג"ע • כפי ערך מה שמקיים המצוה בכוונה טובה כך יעשה לו שם סוכה לנשמתו :

ערב סוכות אומרים למנצח ולדעת הגאון רבי יעב"ץ א"א :

תפלה זו יאמר בשעת אגידת הלולב

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שיתקשרו על ידי אגידת לולב זה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יי הממלכה ועל ידי שלשה הדסים שהם כנגד שלשה אבות אברהם יצחק ויעקב וע"י שני בדי ערבות שהם כנגד משה ואהרן ועל ידי לולב ואתרוג שהם כנגד יוסף ודוד ויתקשרו ארבע אותיות של שמך הגדול והקדוש ועל ידי שלשה הדסים אות יו"ד של שמך הגדול ועל ידי שני בדי ערבות מילוי ה"ה של שמך הגדול ועל ידי הלולב מילוי וי"ו של שמך הגדול ועל ידי האתרוג מילוי ה"ה אחרונה של שמך הגדול • ומשם תשפיע לעבדך (פב"פ) אמתך חיים טובים שעולה כמנין הדס ובמנין לולב עם שני המלות ותתן לי זרע כשר ותכ"ם וצדי"ק שעולה כמנין ערבה עם הכולל ותתן לי לב טוב וכשר להבין תורה שעולה כמנין אתרוג עם הכולל ותתן לי זכות שאאגוד אותם בבית מקדשך במהרה בימינו אמן :

אסור לאכול ממנחה ולמעלה בעי"ט מפני כבוד יו"ט רק ביו"ט ראשון מפני שהוא עי"ט שני • מיהו אם עי"ט הוא שבת יכול לקיים סעודה שלישית קודם מנחה קטנה • ויאכל מעט פת לכבוד י"ט ואם שכח לעשותה קודם יעשנה אחר כך • ומצוה ללוש בעי"ט כדי שישר חלה לעשות מהם לחמים לכבוד יו"ט כמו לשבת ואין לשנות • ואל יצמצם בהוצאת י"ט וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת • וחייב לבצוע על שני ככרות • ולקבוע כל סעודה על היין • ומצוה לאכול בשר • ומצוה לרחוץ ולגלח בעי"ט וליטול הצפרנים ויטבול עצמו לכבוד הרגל כמובא בספרים גודל חיובה • ואסור להקיז דם • ובגדי יו"ט יהיו טובים יותר משל שבת ובימי יו"ט מאהרין ליכנס לבית הכנסת וממהרין לצאת משום שמחת יו"ט :

ערבית מתפללין של יו"ט אך שאומרים זמן שמחתנו מפני שהוא חג האסיף שאדם שמח בתבואות ופירות שכנס :

עוד יש בו שמחה מסליחת העונות שנגמרה מיו"כ עד שחג • עוד על שם שנכתב בתורה ושמחת בחגך • והיית אך שמח • עוד מחמת ארבעת המינים שכתוב בהם ושמחתם • עוד מפני ניסוך המים דכתיב בה ושאבתם מים בששון : ואם חל בשבת אומרים מזמור שיר ליום השבת קודם ערבית ופ"א מערבית וא"א במה מדליקין :

מעריב ליל ראשון של סוכות

כשהש"ץ אומר ברכו אומרים הקהל יתברך

חזן **בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ :**

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים • סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו ושמו מרומם על כל ברכה ותהלה • ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד • יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם

קהל וחזן **בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :**

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים • בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים • וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ • בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה • גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה : וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ • אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד :

סימן ע"ס א"ב ושם המחבר יוסף הקטן בר שמואל

אוֹחֲזֵי בְיָדָם אַרְבָּעָה מִינִים • בָּאִים לְסַלְּדָךְ בְּעוֹגָב וּבְמִנִּים • גְּמוּנֵי פֶּה אוֹגְדִים וּמְזַמְּנִים • דְּגָלֵימוֹ יָשִׂים כְּכוֹכְבֵי שַׁחַק נִמְנִים : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים :

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ • תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ • עַל כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ • וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד • כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה : וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים :

הוֹגֵי דָת מֵרֹאשׁ נְסוּכָה • וּבָאִים וְלָנִים שִׁבְעָה בַּסֻּכָּה • זְכוּת הַמְצִיאֵם וְגוֹנְנֵם מִמְּסוּכָה • חוֹק אַהֲבָתָם בְּלִי לְהַשְׁכָּה : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

ליחיד אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן :

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד :

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ : וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ : וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ : וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ :

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם : וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ : וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ : הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם : וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה

אשר

כוונות

(אוחזי לסלדך) • לשון והאלדה בחילה (איוב ו' י') שהוא ענין הודאה לדעת קצת (גמוני פה) נדאמרינן כמנאם (סוכה ל"ו ב') דגלימו וכו' • שישרו דגליהו ישים כמנין כוכבי שחק והוא מענין כנגו אם במעוזם ושאר בוכבים לא תוכל לספור אותם (בראשים ט"ו ה') :

פשטיות

(הוגי דת) • ישראל ההוגים בתורה הנסוכה מראש כדכתיב מעולם נסכ'י מראש (משלי ח' כ"ג) : (ממסוכה) לשון משוכת חדק (משלי ט"ו פ"ט) דבר שמכאיב כנגד של קוצים :

אשר יהוה נתן לכם: ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:

ויאמר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו· כי הוא יהוה אלהינו ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו· הפודנו מיד מלכים מלכנו הגואלנו מכף כל העריצים· האל הנפרע לנו מצרינו· והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו· העשה גדולות עד אין חקר· נסים ונפלאות עד אין מספר· השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו· המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו· העשה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות ומופתים באדמת בני חם· המכה בעברתו כל בכורי מצרים· ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם· המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו: ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה:

מועני נטעי צמחות· ישיגו שובע שמחות· בחג הסכות: כסם בצל ימינך· למען זכות מאמינך· נתין מסכות: מחנגים בלב ובשר· נהלם ביחיד נתבשר· בעצי הסככות: סכה תהיה לצל· עבור תם המפצל· חנה בסכות: פלטים בצלך תסתירם· צנוף ישע תכתירם· מנשק לסכות: קדוש ברית תגביר· רוח טומאה תעביר· פרעות וסככות: שבור זרוע רשע· סלה לצדק ישע· אומץ וסככות: תחון הוגני שבעה· תופשי מגדים ארבעה· ושעתם סכות:

ישעי אל סכות שועת עמך· ורעם וענגם בטוב טעמך· שגיא כהכנעת זדים בזעמך· פאר וזמר נתנו להנעימך: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלם יי מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא: מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

הלל גומרים כל שמונה· קוראי פרשת קרבנות בזמנה· טעם והושיבם בארץ שמנה· נצח צור ישענו להאמנה: זה צור ישענו פצו פה ואמרו:

יי ימלוך לעולם ועד: ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

בהדרת קודש שוררו במקדשו· רוחשים שיר ושבח לחדשו· שלום תשפות להם להגדישו· מלך צור ישראל וקדושו: ברוך אתה יי מלך צור ישראל וגואלו: (נ״א גאל ישראל):

השכיבנו יי אלהינו לשלום· והעמידנו מלכנו לחיים טובים ולשלום ופרוש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו מהרה למען שמך· והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו· כי אל שומרנו ומצילנו אתה· כי אל מלך חנון ורחום אתה: ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם: ופרוש עלינו סכת רחמים חיים ושלום:

ותיק הדש מכון אולמך· אמץ אהובים בונת בצלמך· לברך ולקדש שמך בעולמך· תגן עלינו בברית שלומך: ברוך אתה יהוה הפורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים:

לשבת ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

וידבר משה את מעדי יי אל בני ישראל: ח״ק

כוונות

(מועני) נטעי (נטעי צמחות) רומז לד׳ מינים (כסם) הכסה אותם (מאמינך) אברהם שהאמין בו והקים פסילים ומסכות כל הרת אביו כאשר בא בקבלה (בלב ובשר) בלב רך ונכנע לעבודתך כענין והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר (יחזקאל י״א) ות״י לב דחיל קדמי למעבד רעותי (ביחיד וכו׳) בזכות יצחק בנו היחיד שנתבשר כשהיה האיל נאחז (תם המפצל) יעקב איש תם אשר פצל במקלות וחנה בסוכות (פלטים) ישראל (נשק) כמו סכותה לראשי ביום נשק (תהלים ק״מ ח׳) (ברית תגביר וכו׳) כנבואת זכריה (י״ג ב׳) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ· וזאת רומז ליצה״ר כמתעים (פרעות וסככות)

פשטיות

כעונות כגלויות וכנסתרות (שבור וכו׳) בקנת טסהלות יהסר תרוז אות ש״ין ונק׳ בלתי כגון והנכון כהגהתי וטעמו כענין שאמרו בגמרא דביתו דר״מ כתיב היטלים כתיב ביכלה יצ״ל (ברכות דף י״א) (חגיגה) הל (איוב ל״ו) (כהכנעת זדים) סיעה והיינו (טעם) נטע אותם (כארץ שמנה) א״י (רוחשים) רוגיש לבו (תהלים מ״ה ב׳) (תשפות) הערוך כמו כ׳ השבות שלום לנו (ישעיה כ״ו י״ב) (להגדישו) למהודי גדולה במדה גדושה כמלאה לו על כל גדותיו· והלשון ידוע בדברי רז״ל (ותיק) אשר נגע יעקב (אהובים) ישראל:

למנחה כי שם יי אקרא הבו גדל לאלהינו :

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך :

ברוך אתה יהוה אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב · האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה :

מלך עוזר ומושיע ומגן : ברוך אתה יהוה מגן אברהם :

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע : מוריד הטל :

במוסף ש"ע עד מנחה יום א' דפסח משיב הרוח ומוריד הגשם :

מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים · ומקים אמונתו לישני עפר · מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה : ונאמן אתה להחיות מתים : ברוך אתה יהוה מחיה המתים :

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה · (כי אל מלך גדול וקדוש אתה) : ברוך אתה יהוה האל הקדוש :

אתה בחרתנו מכל העמים · אהבת אותנו ורצית בנו · ורוממתנו מכל הלשונות · וקדשתנו במצותיך · וקרבתנו מלכנו לעבודתך · ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת :

אם חל ליל יו"ט במוצאי שבת אומרים כאן ותודיענו

ותודיענו יהוה אלהינו את משפטי צדקך · ותלמדנו לעשות בהם חקי רצונך · ותתן לנו יהוה אלהינו משפטים ישרים ותורות אמת חקים ומצות טובים · ותנחילנו זמני ששון ומועדי קודש וחגי נדבה ותורישנו קדושת שבת וכבוד מועד וחגיגת הרגל · ותבדל יהוה אלהינו בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת · הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך :

ותתן לנו יהוה אלהינו באהבה (לגנת שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום (השבת הזה ואת יום)

לשבועות	לפסח	לשמיני עצרת ולש"ת	לסוכות
חג השבעות הזה · זמן מתן תורתנו	חג המצות הזה · זמן חרותנו	שמיני עצרת החג הזה · זמן שמחתנו	חג הסכות הזה · זמן שמחתנו

באהבה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך · וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום

לשבועות	לפסח	לשמיני עצרת ולש"ת	לסוכות
ביום חג השבעות	ביום חג המצות	ביום שמיני עצרת החג	ביום חג הסכות

הזה: זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה · והושיענו בו לחיים טובים · ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה :

והשיאנו יהוה אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון · כאשר רצית ואמרת לברכנו : (לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו) קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך · שבענו מטובך ושמחנו בישועתך · וטהר לבנו לעבדך באמת · והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון בשמחה ובששון (שבת ו) מועדי קדשך · וישמחו בך ישראל מקדשי שמך : ברוך אתה יהוה מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים :

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך :

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים : ברוך אתה יהוה המחזיר שכינתו לציון :

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד (צורנו) צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובוקר וצהרים · הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך · כי מעולם קוינו לך :

ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא (תמיד) שמך מלכנו תמיד לעולם ועד :

וכל החיים יודוך סלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה (האל הטוב) : ברוך אתה יהוה הטוב שמך ולך נאה להודות :

למעריב

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

לשחרית ולמנחה

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם · וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם): בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וְשִׂפְתוֹתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה · פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַקָּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא תַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלַי וְלֹא קִנְאָתִי עַל אֲחֵרִים וְשֶׁלֹּא אֶכְעוֹס הַיּוֹם וְשֶׁלֹּא אַכְעִיסֶךָ וְתַצִּילֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע וְתֵן בְּלִבִּי הַכְנָעָה וַעֲנָוָה: מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ יַחֵד שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ בְּנֵה עִירָךְ יַסֵּד בֵּיתֶךָ וְשַׁכְלֵל הֵיכָלֶךָ וְקַבֵּץ קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת וּפְדֵה צֹאנֶךָ וְשַׂמַּח עֲדָתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ · עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יהי רצון וכו'

אם חל גיל ירים בשבת אומרים ויכולו ומגן אבות אלהינו ואלהי אבותינו וכו' ננו מרים ראשון של פסח א"א מגן אבות:

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

חזן

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ (בְּיוֹם) בְּשַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם · לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת · (אֵל) וְרוֹב הַהוֹדָאוֹת לַאֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי · וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ · קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן (וְשִׂים) חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ (וְשַׂמְּחֵנוּ) וְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ (וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ) וְיָנוּחוּ בָהּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

ק"ש עלינו ק"י אדון עולם

איכות מצות ישיבת הסוכה

מצות סוכה שיהא אדם אוכל ושותה וישן ומטייל בסוכה והוא מצוה ובריית' בפרק סיכן · וטיול הוא כמו בהולך אדם לפעמים אילך ואילך · ולפעמים הוא יושב אף בגא בשעת אכילה ושתייה · כל אלו מתחייב האדם במ"ע מה"ת דוקא בסוכה · ועל כל רגע ורגע שבוהם כביתו חוץ לסוכה על לא דבר הבהתי עובר על מ"ע מה"ת · זולת הלימוד כבהות כציון רב ועלום והתפלה סתירו רז"ל חוץ לסוכה · והחסיד יוע"ס קרא תגר על זה וז"ל · ועל זה ידוה לב כל הדווים בשמה רגעים בהג מטייל אדם בביתו חוץ לסוכה על לא דבר בבהתי כלל ושיבר בכל רגע מ"ע · אוי לאותה בושה אם אומרים לו לאדם אחר פטירתו גא הבנון מסמה מלות ואלפים מ"ע שעבר בימי החג · וכמו בשבעיה תורה לא עובר בכל רגע על מ"ע · כן כדבר הזה מדה טובה מרובה בכל רגע שהות יושב בסוכה מקיים מ"ע זו · לכן מהראוי לאדם שירגיל א"ע להשוב בתמידות במחשבתי בעת ישיבתו בסוכה מלות עשה זו בשמחה עצומה ותכ"ם כשירגיל בתמידות לפרש בדבור קיום מ"ע זו · בוודאי לא יבא אל ביטול מ"ע זו אפילו רגע כמימרא אל דבר בלתי הכרחי · כי הסרגל נעשה טבע להשוב תמיד מ"ע זו · ועתה בהסייה מעט בביתו בעל מתחשבה זו · בודאי מיד יצא כרוע לאחוריו ועיין שם יותר מזה · נשים וקטנים פטורים לאמר פטורים מן הסוכה · קטן בא"ל לאמו היינו כבן ה' או ו' כל חד כגיה תורפיה חייב בסוכה מדברי סופרים להנכו · נוטל ידיו ובולע · אוכל סעודתו במה וכו' גג ביתו שאת על בלא י"ע · כי כן היא חג כשמחות כאמור אעפ"כ ז"ל גם כן גיכו בג"ה · לפי שבו נידונין על המים בכו תלוין חיי האדם · בו נולדו האבות לדר"א · הנה זה כבר נודע כ"ס מגודל חיוב הלמוד על השולחן ומה גם בחג סקדוש הזה לכבוד השכינה אושפיזין קדישין · כי עיקר כבודן הוא מלימוד על השולחן ושירות ובנתים ובגאות עניים מגולתו כנ"ל:

תפלה כשנכנסין לסוכה

כנוס מכהכ"נ יעמוד בפתח הסוכה מלגאו ויאמר עולו אושפיזין עלאין קדישין · עולו אבהן עלאין קדישין למיתב בצלא דמהימנותא עלאה בצלא דקב"ה · ליעול אברהם יעמיה יצחק ויעקב משה ואהרן יוסף ודוד: ותיכף ישב ויאמר

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות סוכה כאשר צוני הבורא יתברך שמו בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים תיבו אושפיזין עלאין קדישין תיבו תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו בצלא דקודשא בריך הוא · זכאה חולקנא וזכאה חולקהון דישראל דכתיב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו · לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

ואחר כך יאמר זה

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי · שתשרה שכינתך בינינו · ותפרוש עלינו סוכת שלומך · בזכות מצות סוכה שאנו מקיימין ·

ליחדא שמא דקודשא בריך הוא ושכינתיה · בדחילו ורחימו · ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל · ולהקיף אותנו מזיו כבודך הקדוש והטהור · נטוי על ראשינו מלמעלה · כנשר יעיר קנו · ומשם יושפע שפע החיים לעבדך (פב"פ) אמתך · ובזכות צאתי מביתי החוצה ודרך מצותיך ארוצה · יחשב לי בזאת כאילו הרחקתי נדוד · תרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני · ומאושפיזין עילאין אושפיזין דמהימנותא תהיינה אזני קשובות רב ברכות · ותתן לי זכות לשבת ולהסות בסתר צל כנפיך · בעת פטירתי מן העולם · ולחסות מזרם וממטר · כי תמטיר על רשעים פחים · ותהא חשובה מצות סוכה זו שאני מקיים כאלו קיימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה ותנאיה וכל מצות התלוים בה · ותיטיב לנו התחימה · ותזכני לישב ימים רבים על האדמה אדמת הקודש בעבודתך וביראתך · ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

ראוי לומר בכל פעם שיכנס לסעודה בסוכה תפלה קצרה זו

רבון כל העולמים יהי רצון מלפניך שתהא חשובה לפניך מצות ישיבת סוכה זו כאלו קיימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה ותרי"ג מצות התלוים בה וכאלו כוונתי בכל הכוונות שכוונו בה אנשי כנסת הגדולה:

ובהושענא רבה אל יוסף מ' דסוכות אם חל בחול יכין עצמו אל קיום מצות סבה מן סתורה נגילה כדי מינים וזמנו בזה מתכוון כחתב · וע"י מלחיו"ל יכוין על מלוג בטסס והיא ויהב: אם מתעטפין ואח"כ מלי סתעטפין וסקפס בכבכ"נ · ובן טבכים סוכאים ותרדים לדבר ה' · בכבס סלוב מאל קודס סלג:

הָאֵל

בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ · הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ · הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ · הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא :

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ · וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה · לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה :

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם · וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרֵךְ · וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ : וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל :

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים · לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ :

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ · כִּי לְךָ נָאֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת : בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת בּוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמוֹת רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ יָחִיד אֵל חֵי הָעוֹלָמִים :

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר : זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה :

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא · בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב (נ״א קֵץ) מְשִׁיחֵהּ · בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן : יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא : יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא · לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן :

חזן בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ :

קו״ח בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו ושמו מרומם על כל ברכה ותהלה· ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד· יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל : אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי :

יוצר ליום ראשון של סוכות

מיוסד ע"פ א"ב בראשי חרוזות ודע כי כל הפיוט הזה מיוסד על לשון תש"ץ

אַבְתִּיר זֵר תְּהִלָּה׃ לְנוֹרָא עֲלִילָה׃ בְּמִי זֹאת עוֹלָה׃
בְּאֶדֶר רְנָנִים אֶעֱלְסָה׃ כִּכְנַף רְנָנִים נֶעֱלָסָה׃
לְמֶלֶךְ רָם וְנִשָּׂא׃ גַּדְתִּי אַרְבַּע׃ לְמִסְפַּר רוֹבַע׃ לָחָן
עַל אַרְבַּע׃
אֲסַלֵּד בְּשֶׁבַח וְתוֹדָה׃ בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה׃ בְּלָקְחִי לוּלָב וַאֲגֻדָּה׃ קָדוֹשׁ׃
דְּרוֹשׁ בָּמוֹ צֶדֶק׃ לְשָׁפְטָם לְצֶדֶק׃ דִּינָם לְהוֹצִיא לְצֶדֶק׃
הַלֵּל בָּם אֶפְצֶה׃ וּמְלִיצַי יֵרָצֶה׃ וְכַזָּהָב אֵצֵא׃
וְרוֹבֵץ בַּפֶּתַח יֵבוֹשׁ׃ וְחֵטְא בְּצוּל תִּכְבּוֹשׁ׃ קְרָאתִיךָ אַל
אֵבוֹשׁ׃ זֵכֶר סִכּוּךְ לְדוֹרוֹת׃ לָהֶם לְהוֹרוֹת׃ לְסַכֵּךְ וּלְקָרוֹת׃
חֲסוֹת בְּצֵל סֻכָּה׃ כְּחוֹק נְסוּכָה׃ שִׁבְעָה לְהִסְתּוֹכְכָה׃ סִלּוּל
עֲנָנִים אֶזְכְּרָה׃ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אַזְכִּירָה׃ לְחַסְדֵי דָוִד זָכְרָה׃
יָקֵם סֻכָּתוֹ׃ וְתִכּוֹן מַלְכוּתוֹ׃ וְתֶרֶב גְּדֻלָּתוֹ׃ כִּימֵי עוֹלָם׃
וּמַלְכוּתוֹ עַד הָעוֹלָם׃ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם׃ לְדוֹר וָדוֹר
תִּמְלוֹךְ׃ וְהוּא עֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ׃ מֶלֶךְ מַמְלִיךְ מְלוֹךְ׃ מְהֵרָה
לְהַצְמִיחַ זַרְעוֹ׃ עַל עַם מְשַׁוְּעוֹ׃ לַעֲבוֹר עַל פִּשְׁעוֹ׃ נֶחֱזֶה

מטה לוי

(אבתיר זר כו') אעטה מתהלותיו פארת תפארת להקדוש ברוך הוא שנקראת נורא עלילה (במי זאת עולה) בתוך עדת בני ישראל שנאמר בהם מי זאת עולה (באדר רננים אעלסה) בחוזק רננות ותפלות אשמח (כנף רננים נעלסה) כמו שמרננים ומשבחים המלאכים בכנפיהם כן נשמח אנחנו ונשבח (למלך רם ונשא) (גדתי ארבע) קבצתי ד' מינים באגודה אחת ולמה ארבע מינים (למספר רובע) כנגד מספר הדגלים שהיו ישראל מרובעים בדגלים (לחון על ארבע) כדי לשבח להקדוש ב"ה שהוא חונה על ד' חיות המרכבה (דרוש במו צדק) בקשתנו מלפניך שתדרוש בהם צדק במה שהם מקיימין מצות ד' מינים ועי"ז (לשפטם לצדק דינם) שאתה דן אותם על המים אם יהיו מרובים או מועטים בקשתנו (להוציא צדק) (הלל בם אפצה) אפתח את פי לומר את הלל בד' מינים (ומליצי) מצות סוכה ולולב וכו' (ירצה) (וכזהב) אשר הוא נקי (אצא) נקי מן הדין באלו המליצים (ורובץ בפתח) יצה"ר הרובץ תמיד בפתח הלב להחטיאו אותו מגולל (יבוש) (וחטא בצול הכבוש) הבליך במצולות ים החטא ותוריד אותו

(זכר סכוך לדורות) כדי שיהיה לזכרון לדורות שישבו ישראל בסוכות ענני כבוד (להם להורות) כך הורה להם (לסכך ולקרות) לעשות כמו תקרה ולסכך עליהם בכסוי שאינה עבה (חסות בצל סוכה) לחסות ולהיות מכוסים בצל סוכה והסוכה הזאת מתוקנת (כחוק נסוכה) כדת של תורה (שבעה להסתוככה) שצריך לישב תחתיה שבעת ימים (סלול עננים) סיכוך עננים שסיכך הקדוש ב"ה לישראל בענני כבוד במדבר זה הנס (אזכר:) בסוכה וגם (בכל דור ודור אזכירה) ובקשתנו מאתך יתברך (לחסדי דוד זכרה) ותשלח לנו מלך המשיח (יקם) יחזור ויקם בהמ"ק שנקרא סוכתו (ותכון מלכותו) של דוד (ותרב גדולתו) הקדוש ב"ה ירבה גדולתו של משיח בן דוד (כימי עולם) כמו שהיתה מאז בימי דוד (לדור ודור תמלוך) אתה הקדוש ב"ה בעצמך (והוא עדי עד ימלוך) ומשיח בן דוד ימלוך לעולם (כי) אתה הקב"ה (מלך) ואתה (ממליך מלוך) ואתה תמלוך לדוד כדי למלוך (מהרה להצמיח זרעו) של דוד ולהמשיח (על עם משועו) על עם ישראל המתפללים תמיד (לעבור על פשעו) שיעבור על פשעם (נחזה

בית לוי

(אבתיר זר) שיהא לי כתר (לנורא עלילה) תואר להקב"ה עפ"ה נורא עלילה על בני אדם (תהלים סו ה) ופירש"י יראוי על בני אדם פן יתצא עליו סבה כי כל תעלומות גלוים לפניו והמפרשים פירשו מעשיו נוראים (במי זאת עולה) תואר לישראל עפ"ה מי זאת עולה מן המדבר (שה"ש ח ה) (באדר) ל' חוזק מל' אדיר במרום ה' (תהלים צג ד) (אעלסה ונעלסה) שניהם ל' שמחה או ל' שבח עפ"ה כנף רננים נעלסה ותי' ודמשבחת ותקלסה והמפרשים פירשו ל' שמחה וגיל כמו נתעלסה באהבים (משלי ז יח) (גדתי) ל' אגודה וקיבוץ מל' גד גדוד יגודנו, בראשית מט יט) שהוא ל' קבוץ לפי הרבה דעות (למספר רובע) עפ"ה ומספר את רובע ישראל (במדבר כג י) (אסלד) ל' שבח והלל ל' ואסלדה בחילה (איוב ו י): (במו) כמו בהם ודוגמתו אש דת למו (דברים לג ב) ופירש"י בהם (אפצה) לשון פתיחה פה לדבר כמו ואנכי פציתי פי (שופטים יא לה) (ומליצי) רומז לד' מינים (ורובץ בפתח) תואר ליצה"ר עפ"ה לפתח חטאת רובץ וכת"י וירושלמי (בראשית ד ז) (בצול) במצולות ים (זכר סכוך לדורות) עפ"ה למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל (ויקרא כג מג) (לדורות) מל' ולדורות נתן בלע (ולקרות) ל' תקרה משמע שלא יהיה כסוי עבה (חסות) כמו לחסות מל' טוב לחסות בה' (תהלים קיח ח) (נסוכה) תואר לתורה עפ"ה מעולם נסכתי מראש (משלי ח כג) (להסתוככה) לסכך (סלול עננים) סכוך ענני כבוד (סכתו) תואר לבית המקדש ועל שם שבעת בקש דוד מארונה מקום בית המקדש היתה כמין סוכה (יקם סכתו כו' כימי עולם) כדכתיב ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת וכו' ובניתיה כימי עולם (עמוס ט יא) (ומלכותו עד העולם לדוד ט') כדכתיב וכוננתי את כסא ממלכתו עד עולם (ש"ב ז יג) וכתיב ודוד עבדי נשיא להם

אבתיר זר תהלה איך וועל מיט מיין תפלה מאכין אקרוין צוא גאט וואס ער טוט שרעקליכע מעשים צוא דיא ישראל וואס אויף זייא גייט דער פסוק (מי זאת עולה מן המדבר) באדר מיט מיין שטארקר תפלה וועל איך מיך פרייען אזו וויא די מלאכים לויבין גאט מיט זייערע פליגל אזוא פרייען מיר זיך צוא לויבין גאט וואס ער איז הויך אונ דר הויבין גדתי איך האב צו נויף גיבונדין די פיר מינים פון לולב אנקעגין דר צאל פון דיא ישראל וואס זייא זיינען גיוועזין פיר דגלים אין דער מדבר די פיר מינים האב איך גינומען פון גאטס וועגין וואס ער רואט אויף פיר חיות הקודש: אסלד איך וועל לויבין מיט לויב אונ דאנקען צווישן אלע ישראל אז איך טוא נעמען דעם לולב מיט דיא מינים וואס זיינען צוא אים צוא גיבונדין צוא טאן דעם ווילין פון דעם היילינין גאט:

דרוש אין דעם זכות זאל גאט פארשטין דאס גירעכטיקייט פון דיא ישראל ער זאל זייא משפטין צוא גירעכטיקייט זייער משפט זאל ער אויס ציהען צוא גירעכטיקייט הלל איך טוא עפענען מיין מויל צו זאגין הלל מיט דיא פיר מינים אונ מיינע מליצים זאל ער בוויליגין אונ אזו ריין וויא גאלד זאל איך ארויס גיין פון מיין משפט ורובץ אונ דער יצר הרע וואס אויף אים זאגט דער פסוק (לפתח חטאת רובץ) זאל פאר שעמט ווערין אונ די זינד זאל ער צוא טיף נעמן אונ זאל אין ים אריין ווארפן איך רוף דיך לאז מיך ניט פאר שעמט ווערין זכר צוא אגידעכעניש צוא די דורות פון די פיר וואלקין וואס גאט האט ארום גירינגלט די ישראל אין דער מדבר דרום האט ער דיא דורות גילערנט צו צוא דעקין אונ צוא בעלקין דיא סוכה חסות צוא בשיצן זיך אין שאטין פון דער סוכה די סוכה ווערט גימאכט אזו וויא דר דין פון דר תורה צו זיצין זיבן טאג אין סוכה דעם שאטין אונ דאס בדעקונג וואס גאט האט בדעקט דיא ישראל מיט וואלקין אין דער מדבר טוא איך גידיינקען דעם נס מאך איך גדיינקען אין איטליכן דור בזכות זה זאל גאט גידיינקען דעם חסד וואס ער האט צוא גיזאגט צוא טאן צוא דוד יקם ער זאל אויף ריכטין זיין בית המקדש אונ עס זאל גרויס ווערין זיין גדולה פון משיח בן דוד כי הוא דען ער איז פון אייביג אונ זיין מלוכה איז צוא אייביג דוא גאט זאלסט דאס טאן וואס דיין מלוכה איז פון איין דור צום אנדערין אונ ער קיניגט צוא אייביג מלך דוא גאט מאכסט קיניגי דיא מלכים בעטין מיר דיך זאלסט אויף ריכטין דיא מלוכה פון דוד באלד צוא מאכין שפראצין דעם נאמען פון דוד ער זאל קיניגען איבער דיא ישראל וואס זייא שרייען צוא אים ער זאל זייא מוחל זיין זייער זינד

בְּעֻזָּךְ · בְּשׁוּבְךָ לְגַן אֱגוֹזָךְ · וְעַיִן בְּעַיִן נֶחֱזָךְ : סֻכָּתְךָ עֲלֵיהֶם
תִּמְתַּח · וּבְצֵל לְקוּחֶיךָ יִמְתַּח · וְלֹא יַכֵּם מֻרְתָּח : עֵצִים
בְּנָטְלָם אַרְבָּעָה · לִמְזוּזַת רְבוּעָה · לְזוֹכֵר בְּרִית וּשְׁבוּעָה :
פְּרִי עֵץ הָדָר · אֶקַּח לְנֶאְדָּר · כִּי כְבוֹדוֹ הוֹד וְהָדָר : צֶמַח תּוֹמֶר
אֶשָּׂא לְהֵאָמֵר · לְכֻלּוֹ כָּבוֹד אוֹמֵר : קִיחַת עֲנַף עֵץ עָבוֹת ·
אֶאֱסוֹר בַּעֲבוֹת · לְמַבִּיט בְּרִית אָבוֹת : רַעֲנַנֵּי עֲרָבָה · כְּצִמְחֵי
רְבָבָה · לְדָגוּל מֵרְבָבָה : שְׁתוּלִים בַּחֲצֵרוֹת · בָּם יוּפְדוּ
מִצָּרוֹת · כְּבִזֵּכֶר חֲצוֹצְרוֹת : חזן תְּכוּנִים לְכַפָּרָה · לְסוֹרֵרָה
כְּפָרָה · בְּלִי צֵאת חֲפוּרָה · מִפְּנֵי קָדוֹשׁ :

(בעזך) יה"ר שנראה בעוז שכינתך ומתי יהיה זה (בשובך לגן אגוזך) כשאתה יתברך תשוב לשכון בישראל שהם גן אגוז שלך (ועין בעין נחזך) נראה שכינתך כמראה שלנו נראה (סכתך עליהם תמתח) ותפרוש ותמשוך עליהם שכינתך (ובצל לקוחיך ימתח) צלך יהא משוך על ישראל שנקראים לקוחים (ולא יכם מורתח) שלא יכם שרב ושמש וחום חמימות שיהיה על רשעים לעתיד לבא (עצים בנטלם ארבעה) בזכות שהם נוטלים הד' מינים (מזוזת רבועה) בבהכ"נ (לזוכר ברית ושבועה) להקדוש ב"ה שהוא זוכר ברית אבות והשבועה שנשבע להם (פרי עץ הדר אקח לנאדר) אקח את האתרוג להקדוש ב"ה כי כבודו הוד והדר (צמח תומר אשא להאמר) לשון הלולב שנאמר בו כפות תמרים אטול אותו כדי לשבח (לכולו אומר כבוד) להקדוש ברוך הוא שכל מי שיש בהיכלו אומר לו כבוד (קיחת ענף עץ עבות) לקיחת הדס (אאסור בעבות ס') אקשור בקליעה של ג' בדים להקב"ה שהוא מביט ברית אבות (רעננו ערבה כצמחי רבבה לדגול מרבבה) אנחנו עם ישראל שנאמר עלינו רבבה כצמח השדה נוטלין ענפי ערבה לשם הקב"ה שהוא דגול מרבבה שאליו מתאספים רבי רבבות של מלאכים (שתולים בחצרות) ישראל שהם נטועים ומקובלים בחצרות בתי כנסיות (בם יופדו מצרות) בזכות ד' מינים יהיו נגאלים מכל צרות (כבזכר חצוצרות) כמו שהם נזכרים ונושעים בזכות שתי חצוצרות כמ"ש והריעותם בחצוצרות כו' ונושעתם כן יהיו נזכרים בזכות ד' מינים (תכונים לכפרה) אלו ד' מינים מתוקנים ומזויים לכפרה (לסוררה כפרה) לישראל שהם כפרה סוררה (בלי צאת חפורה מפני קדוש) שלא יצאו מלפני הקדוש ברוך הוא בחרפה ובושה :

אולם (יחזקאל לד כט) (בעזך) עוז שכינתך (לגן אגוזך) תואר לישראל (ועין בעין נחזך) עפ"ה כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (ישעיה נב ח) (סוכתך) תואר לשכינה (תמתח) לשון וימתחם כאוהל לשבת (ישעיה מ כב) ות"י ופרסינון (ימתח) ג"כ לשון פריסה (לקוחיך) תואר לישראל על שם שעוסקים בתורה שנקראת לקח (מורתח) לשון רתיחה וחום ועש"ה. ולא יכם שרב ושמש (ישעיה מט י) (למזוזת רבועה) עש"ה היכל מזוזת רבועה (יחזקאל מא כא) ופירש"י שם אני שמעתי שבנין שלמה מזוזת רבועה שהיו לה מזוזות מד' צדדין ומפתן פתחה ומשקוף ממעל שכ"ל · והרבעה נקראו מזוזות ע"כ קורים לבה"כ מזוזת רבועה (פרי עץ הדר) אתרוג (לנאדר) תואר להקב"ה ע"ש שהוא מהודר ומהודק בכל מיני הוד והדר (צמח תומר) לשון הלולב (לאמר) ג' שבת מל' את ה' האמרת היום (דברים כו יז) (קיחת) כמו לקיחת (ענף עץ עבות) הדס (רעננו ערבה) ענפי ערבה (כצמחי רבבה) תואר לישראל עפ"ה רבבה כצמח השדה נתתיך (יחזקאל טז ז) (שתולים בחצרות) תואר לישראל עפ"ה שתולים בבית ה' בחצרות אלהינו יפריחו (תהלים צב יד) (תכונים) ל' הכנה ומכון מל' ותוכן לבנים (שמות ה יח) ומלבון ויעמידו את בית האלהים על מתכונתו (ד"ה ב' כד יג) (לסוררה כפרה) תואר לישראל עפ"ה כי כפרה סוררה סרר ישראל (הושע ד טז) (חפורה) לשון חרפה. ובושה מל' וחפרה הלבנה (ישעיה כד כג) (קדוש) תואר לאל יתברך :

ב

חול

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ
בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ
מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד
מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : מָה רַבּוּ
מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה
עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ :
הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ
מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר
וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם :
אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים

בשבת

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ · וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיהֹוָה : הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל ·
הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח · וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ · מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ
וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ · וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת הָרַחֲמִים : הַמֵּאִיר לָאָרֶץ
וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים · וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ
יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ : הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר
וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם : אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ
מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ : אֵין עָרוֹךְ לְךָ (אֵין כְּעֶרְכְּךָ) וְאֵין זוּלָתֶךָ · אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה
לָּךְ · אֵין עָרוֹךְ לְךָ (אֵין כְּעֶרְכְּךָ) יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה · וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם
הַבָּא : אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ · וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים :
אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל הַנְּשָׁמָה · גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם דַּעַת וּתְבוּנָה

נחזה מיר זאלין זוכה זיין צוא זעהן דיין שְׁכִינָה אַז דוא וועסט דיך אום קערין צוא דיא יִשְׂרָאֵל וואס זיינען גיגליכין צוא אַנוס גארטין אַזוֹ וויא אנוס האטשע ער איז פון אויסן ווייניג איין גישמירט אבר אינוועייניג איז ער דאך ריין אַזוא אויך דיא יִשְׂרָאֵל אֲפִילוּ ווען זייא זייגען אום ריין חס וְשָׁלוֹם פון עֲבֵירוֹת אבר זייער הארץ קערט זיך דאך צו גאט תְּשׁוּבָה צוא טאן אונ מיט אַקלארער שיין וועלין מיר דערמאלט דיין שְׁכִינָה זעהן סכתך דיין סוּכָּה זאלסטו איבר זייא אויס שפרייטין אונ דיין שאטין זאל גיצויגין זיין איבר דיא יִשְׂרָאֵל וואס לערנען דיין תּוֹרָה אונ דיא היץ זאל זייא ניט שאדין עצים פון וועגין דאס זייא נעמען פיר ארלייא מִינִים צוא לייבין דיך אין שול אַזוֹ וויא מיהאט דיך גלויבט אין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואס דארטין איז דיא טיר גימאכט גיוועזין פון פיר שטיינער לויבין צו גאט וואס ער גידיינקט דעם פר בונד אונ די שְׁבוּעָה וואס ער האט גישווארין צוא דיא אָבוֹת פרי דעם אתרוג וואס ער איז די שענסטע פְּרִי נעם איך פון גאטש וועגין וואס ער איז גישטארקט מיט לויב דען זיין כָּבוֹד איז לויב אונ שוינהייט צמח דאס שפראצונג הון טייטיל בוים דאס איז דר לולב הייב איך אויף דער מיט צוא לויבין גאט צוא גאט וואש אלע בשעפעניש גיבין אים כָּבוֹד קיחת דאש נעמונג פון דעם הדס טוא איך בינדין צוא דיא צווייגין פון דעם לולב פון גאטש וועגין וואס זעהט דעם בְּרִית פון דיא אָבוֹת רעננו די צווייג האפטיגע עֲרָבוֹת וואס די יִשְׂרָאֵל נעמען וואש אויף זייא איז גיזאגט דער פָּסוּק (רבבה כצמח השדה נתתיך) צו לויבין גאט וואש ער איז גיבאנירט מיט פיל טויזינט מַלְאָכִים שתולים די וואש זיינען גיפלאנצט אין דיא הויף פון גאט דאש זיינען דיא שולין אונ בָּתֵּי מִדְרָשִׁים זאלין זייא דער לייזט ווערין פון אלע צָרוֹת אין זכות פון דיא פיר מִינִים אונ זאלין גידאכט ווערין צוא גוטן פאר גאט אַזוֹ וויא זייא זיינען גידאכט גיווארין אַז זייא האבין גיבלאזין מיט די טרומייטין בייא די קָרְבָּנוֹת תכונים דיא פיר מִינִים זיינען אן גיברייט מְכַפֵּר צו זיין אויף דיא יִשְׂרָאֵל וואס זייא האבין אפ גיקערט פון דעם גוטן וועג וויא אקוא וואש גייט אראפ פון דעם וועג ווען מען אקירט מיט איר זיי זאלין ניט אויס גיין פאר שעמט פון פאר דעם הייליגין גאט :

בחול
רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה · טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ · פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ (שֶׁיָּצַרְתָּ) הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

בשבת
סוֹבְבִים תּוֹדוּ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ · וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה · זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ · חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ · יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל · כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם · לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם · שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם · עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ · צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ · קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר · רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם · תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ: לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ · תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת · זֶה שִׁיר שֶׁבַח שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ · וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה · לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו · שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה וְכָבוֹד יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת · תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר (שֶׁעָשִׂיתָ) שֶׁיָּצַרְתָּ הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ לָנֶצַח צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל (ב) דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכֻלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם · וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִין וּמְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין וּמַעֲרִיצִין וּמַקְדִּישִׁין וּמַמְלִיכִין: אֶת שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה · וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רְשׁוּת זֶה לָזֶה · לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדוֹשָׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

מיוסד ע"פ א"ב

אַאֲמִיר אוֹתְךָ סֶלָה · בְּהוֹד וְהָדָר וּתְהִלָּה · גּוֹאֵל הַצְמִיחַ גְּאוּלָּה · דְּרוֹשׁ אֻמָּתְךָ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה: הַצָּגִים בְּשִׂמְחָה · וּבְלוּלָבֵיהֶם אוֹתְךָ לְשַׂמְּחָה · זוֹעֲקִים לְפָנֶיךָ שִׂיחָה · חֲמוֹל עֲלֵיהֶם הוֹשִׁיעָה וְהַצְלִיחָה: טוֹב בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · יַקֵּר עֲדַת אֲהוּבִים · כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים בְּאַהֲבִים · הֲבִיאֵם לְשַׁעַר בַּת רַבִּים: מַחֲמַדִּים תֵּן לָהֶם · נָא שְׂמַח עִמָּהֶם · שָׂא נָא חַטֹּאתֵיהֶם · עֲבוֹר עַל פִּשְׁעֵיהֶם: פּוֹצְחִים הַלֵּל וְתוֹדוֹת · צוּר הוֹדַע עֲתִידוֹת · קוֹל לְהַשְׁמִיעַ אוֹתָם לַחֲדוֹת · רַחֵם בְּנָשְׂאָם אֲגֻדּוֹת: חזן שׁוֹקְדִים וְאוֹתְךָ מַקְדִּישִׁים · שִׁבְחֲךָ בְּפִיהֶם רוֹחֲשִׁים · תּוֹקְפִים בָּרוּךְ וְלוֹחֲשִׁים · תּוֹמְכִים כְּאֵילֵי תַרְשִׁישִׁים:

מטה לוי

(האמיר אותך סלה) אשבח אותך לעולם (דרוש אומתך) דרוש את ישראל שאימתם היתה מוטלת על הבריות בזמן שבית המקדש קיים · עמך ישראל (הצגים בשמחה) כו' (זועקים לפניך שיחה) צועקים לפניך בתפלה (טוב) בקשתנו מלפניך אתה הטוב (ברחמיך הרבים יקר) תכבד (עדת אהובים) (הביאם לשער בת רבים) לשערי בהמ"ק שרבים נכנסים להתפלל שם (נא שמח עמהם) תוציא אותם מהגלות ותשמח עמהם (שא נא) סלח נא (רחם בנשאם אגודות) רחם עליהם בשעה שהם נושאים וגוטלים אגודות של לולב (שוקדים) ממהרים (ואותך מקדישים) (תוקפים ברוך ולוחשים) אחר ק"ש אומרים בשכמל"ו בחוזק כוונתם ובלחש (תומכים) בתפלתם (כאילי תרשישים) כמלאכי' החזקים והגדולים כים תרשיש:

בית לוי

(האמיר) הרוממך בשבחות כמ' את ה' האמרת (דברים כו יז) (סלה לעולם (אומתך) ל' אומה ותואר לישראל עפ"ה אומתם כנדגלות (שה"ש ו) (שיחה) ל' תפלה כמ' ולפני ה' ישפוך שיחו (תהלים קב א) ותרגומו יימר צלותיה (טוב) תואר להקב"ה (יקר) ל' כבוד והביטת כמ' יקרה נפשי בעיניך (ב"מ א כה) (לשער בת רבים) תואר לבהמ"ק (פוצחים) ענין פתיחת פה ברנה כמ' פצחו רנה (ישעי' יד ז) (שא נא חטאתיהם) עפ"ה טפה שן (מיכה ז יח) (עבור על פשעיהם) עפ"ה ועובר על פשע (שם) (לחדות) לשמח כמ' תחדהו בשמחה את פניך (תהלים כא ז) (שוקדים) ל' מהירות כמ' כי שוקד אני (ירמיה א יב) (רוחשים) מדברים ל' דבור והמרה כלשון ח"ל כמו שמעתי (בסנהדרין דף ס"ז) חויא דרחשא דכוב קא מרחשי שפוותה (תוקפים) לשון תוקף כמו את כל תוקף (אסתר ט' כ"ט) (ולוחשים) ל' לחש וקול נמוך כמו יחד עלי יתלחשו (תהלים מא ח) (והומכים) טעמו כמשמעו וקרא זה אל זה כי אים את אחיו יעזרו ויתמוך אותו כבניית הבנין

אאמיר איך וועל דיך גאט אייביג לויבין מיט שיינהייט אונ דאנק אונ לויב · דו דער לייזער מאך שפראצין אדערלייזונג פון די עונות פארשט דיין פארבטיג פאלק ישראל זייא זאלין האבין אגוטען שם אונ זאלין זיין ג'לויבט הצגים דיא דא שטייען מיט פרייד צוא דער פרייען דיך מיט זייער לולב זייא שרייען פאר דיר מיט תפלה דעם מארים דיך איבר זייא אונ זאלסט זייא העלפין אונ בגליקין טוב דוא גוטער גאט פון וועגין דיין פיל דער בארמיקייט מאך חשוב אויף דער וועלט דיא גליבטע ישראל דיא דא קניען אונ בוקין זיך צו דיר אונ זייגען זיך מתודה אויף זייערע עבירות מיט ליבשאפט ברייגג זייא קיין ירושלים וואש אין איר זייגען פול לייט גיוועזין מחמדים גיב זייא זייער לושט איך בעם דיך פרייא דיך מיט זייא זייא מוחל זייערע עבירות פאר איבר אויף זייערע פשעים פוצחים זייא עפענען זייער מויל צוא זאגין הלל אונ לויב פאר גאט ער איז דער באשעפר אונ ווייסט וואש דער נאך ווערט זיך מאן זאלסט לאזין הערין אקול זייא זאלין דער פרייט ווערין דר בארים זייא פון וועגין וואש זייא הייבין אויף דיא בינד פון דעם לולב שוקדים זייא איילין אונ הייליגין דיך זייא ריידין דיין לויב מיט זייער מויל זייא

והחיות ישוררו וכרובים יפארו ושרפים ירנו ואראלים יברכו פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים: ברוך כבוד יהוה ממקומו:

לאל ברוך נעימות יתנו למלך אל חי וקים זמרות יאמרו ותשבחות ישמיעו · כי הוא לבדו מרום וקדוש פועל גבורות עשה חדשות בעל מלחמות · זורע צדקות מצמיח ישועות בורא רפואות · נורא תהלות אדון הנפלאות · המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית: כאמור לעשה אורים גדולים כי לעולם חסדו: (והתקין מאורות משמח עולמו אשר ברא): אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו במהרה לאורו: ברוך אתה יהוה יוצר המאורות:

אהבת עולם (אהבה רבה) אהבתנו יהוה אלהינו חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו: אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם כן תחננו ותלמדנו: אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה: והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך למען לא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד · כי בשם קדשך הגדול (הגבור) והנורא בטחנו נגילה ונשמחה בישועתך: ורחמיך יהוה אלהינו וחסדיך הרבים אל יעזבונו נצח סלה ועד · מהר והבא עלינו ברכה ושלום מהרה · (והביאנו לשלום) מארבע כנפות כל הארץ · ושבור עולנו מעל צוארנו ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו · כי אל פועל ישועות אתה · ובנו בחרת מכל עם ולשון · וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול סלה באמת באהבה להודות לך וליחדך (באהבה) ולאהבה את שמך: ברוך אתה יהוה הבוחר בעמו ישראל באהבה:

ליחיד אל מלך נאמן:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה ׀ אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:

והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם: ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן־יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם: וחרה אף־יהוה בכם ועצר את־השמים ולא־יהיה מטר והאדמה לא תתן את־יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהוה נתן לכם: ושמתם את־דברי אלה על־לבבכם ועל־נפשכם וקשרתם אתם לאות על־ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את־בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על־הארץ:

ויאמר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם ולא־תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר · ומתוקן ומקבל וטוב ויפה הדבר הזה עלינו לעולם ועד: אמת אלהי עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו לדור ודור הוא קים ושמו קים וכסאו נכון ומלכותו ואמונתו לעד קימת: ודבריו חיים וקימים נאמנים (ונאמנים) ונחמדים לעד ול עולמי עולמים על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך: על הראשונים ועל האחרונים דבר טוב וקים לעולם ועד אמת ואמונה (באמת ובאמונה) חוק ולא יעבור · אמת שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו · מלכנו מלך אבותינו · גואלנו גואל אבותינו · יוצרנו (צורנו) צור ישועתנו · פודנו ומצילנו מעולם הוא שמך ואין לנו עוד אלהים זולתך סלה:

בית לוי · מיוסד ע״פ א״ב · כיתה לוי

(בני עפר מי מנה) תואר לישראל (עונה) לשון עת (סוכת דוד) תואר לבהמ״ק מטעם כמבואר לעיל בפיוט הכתיר זר בתות יו״ד (אומה) תואר לישראל (עוז) תואר לסקנ״ס (חוססס) ל׳ תפס

אנא הושיעה נא · בני עפר מי מנה · גואל הצליחה נא · דורשיך בכל עונה: הקם סכת דוד הנופלת · ובל תהי עוד משפלת · זכור אומה הנקהלת · חופפה

(אנא) כו׳ (מי מנה) הושיעה לבני ישראל שנאמר עליהם מי מנה עפר יעקב (הקם סוכת דוד) בית המקדש (הנופלת) כעת (ובל תהיה עוד מושפלת) אחר תקומה זו לא תשפילה (זכור אומה הנקהלת)

שטארקין זיך צוא זאגין מיט אשטארק קול קריאת שמע דער נאך זאגין גיזאגט דר פסוק (מי מנה עפר יעקב): גואל דר לייזר איך בעט דיך זאלסט
זייא שטילער הייט (ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) לעהן זייא אונטער בגליקין די וואס פארשטין דיך אלע צייט הקם ריכט אויף די סוכה פון דוד
אזו וויא די מלאכים. וואס זיינען אזו גרוים וויא דער ים תרשיש: וואש זיא איז גיפאלין דאס איז דאס בית המקדש עס זאל שוין נים זיין
אנא איך בעט דיך נאט העלף די קינדער פון יעקב וואש אויף זייא איז מער שפל גידיינק דאס פארכטיג פאלק ישראל. דיא וואש זיינען רא

ישראל הנקבלים (לחבות כגלך וסוב) בקשתנו מלפניך אתה הסוב (הצמיח שמחתם) לגאלם (טר חמור) למלך המשיח (לעוזרם) (קומם בית הדרם) ולקומם בית המקדש וזכה אותם (ראותם פתאום שברם) לראות פתאום תקותם (שלם) ירושלים (מהרה תבנה) (ונקראך ותענה) ותענה אותנו על תפלתנו :

וּבְצִלְּךָ נֶאֱהֶלֶת: טוֹב הַצְמִיחַ שִׂמְחָתָם · יָהּ כַּפֵּר אַשְׁמָתָם · כַּלֵּה עַתָּה אַנְחוֹתָם · לְמַעַנְךָ חִישׁ פְּדוּתָם: מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבָּם · נוֹאֲקִים אֵלֶיךָ בְּכָל לְבָבָם · סָמְכֵם וְרִיב רִיבָם · עַתָּה תִּשְׁכּוֹן בְּקִרְבָּם: פָּנֶה תִּפְנֶה לְפָאֲרָם · צוּר אָמוּר לְעוֹזְרָם · קוֹמֵם בֵּית הֲדָרָם · רְאוֹתָם פִּתְאוֹם שִׁבְרָם: שַׁלֵּם מְהֵרָה תִבָּנֶה · שְׁלֵמֶיךָ בְּבֵן תַּעֲנֶה · תַּכֶּה קָמֶיךָ כְּמַכַּת בְּכוֹרִים וְתַעֲנֶה · תִּקְרָעֵם כִּקְרִיעַת יַם סוּף · וְנִקְרָאֲךָ וְתַעֲנֶה:

עליו (דברים ע יח) ועין ... כבה (נאהלת) לשון אהל (הבק) סבר מלשון כי ... היה ונשבה (תהלים ל״) (בית הדרם) כמ״ק (שברם) תקותם מלשון שברו על ה׳ אלהיו (בס קמ״ו ה׳) (שלם) ירושלים כדכתיב ומלכי צדק מלך שלם וס״א מלכא דירושלם כדאיתא יד יח) (שלמיך) תואר לישראל שלימים אתך (כבן) לשון ... כי פרנוס אז יקיר כבן ... (ברכות א) :

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר · בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ · אֱמֶת אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם לְאָבוֹת וּבָנִים: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: אֱמֶת מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית (מִבֵּית) עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל גָּאָלְתָּ וְיַם סוּף לָהֶם בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ (עָבְרוּ יָם) וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לָאֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִרוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים (הָעוֹנֶה) וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן גּוֹאֲלָם בָּרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ · מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ: יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל · וְנֶאֱמַר גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל: שמונה עשרה בלחש ...

תפלה לשליח צבור בקול

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן:

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים · לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

בכתב יד ראשון כבכת מספכין הסדר והומרים הרתן מיום שני כ״כ ברוב מחזורים ישנים ונמן הוא שבל כפיוט סוף מדבר מד׳ מינים אליט טוב בכבת · והרתן הוא מענין ... · וה״כ בספר זכרון יוסף לכגאון הג״ד דק״ק סיורדא ובספר נל״ת לכגאון הג״ד דק״ק פרלג וכגילום מכרי״ב בכגבופיו והוא רק כשמעת כדפוס במחזורים כחדשים :

(אימתי) פחדתי ויראתי (בחיל כפור) מפחד של יום כפור משנות שבילי (בעותה) ועדיין נפשי נבהלת (בחשבון הספור) ביום כפור כי על ספרך נכתב חשבון כל מעללי

מיוסד ע״פ א״ב עד יעמוד ס׳ לשלם

אֵימָתִי בְּחִיל כִּפּוּר · בְּעוּתָה בְּחֶשְׁבּוֹן הַסִּפּוּר · גָּלְתִי בְּהִצְדַּק פּוּרִי דּוֹלֵק כְּנִמְצָא חָפוּר: הֵדְרָאוּ מְתֵי

(אימתי) לשון אימה ופחד (בחיל) ל׳ חיל אחז ... סו יד) ות״א דחילא אחדתינון (בעותה) לשון בעתוך ... (תהלים פח יז) (גלתי) לשון שמחה וגיל (פור) הוא הגורל

כ״א (גלתי) שמחתי (כהצדק פור) כשעלה הגורל שלי לצדק ושמחתי (דולק כנמצא חפור) כשילא השטן בוש שלא הועיל קטרוגו עלי (הודראו) נמאסו ונתחייבו כליה (מתי סוללים) אנשי רע (וטמתו) נכרתו ונתחם גזר דינם (לרגב חללים) לגחלת (זכים כילאו) ישראל כשזכו בדין ונתתם גזר דינם לחיים ואז (מסללים) הקדוש

(דולק) תואר לשטן ע״ש ברודף את האדם לקטרג עליו כיו״כ והוא מלשון דלקת אחרי (בראשית לא לו) או על שם שמדליק ומלהב לב האדם לתאוה ועושה ומקטרג והדולק הוא מלשון יין ידליקם (ישעיה ה יא) (חפור) לשון בושה מלשון ותחפר הלבנה (ישעיה כד כג) (הודראו) לשון וסוי דראון לכל בשר ופירש״י לשון בזיון (ישעיה סו כד) (מתי) אנשים לשון ואני מתי מספר (בראשית

אַיין גִיזַאמִילְט שְׁוָועבּ אִיבֶּער זַייא אוּנ זַייא זָאלִין זִיצִין אוּנְטֶער דַיין שָׁאטִין וויא אוּנְטֶער אַגִיצֶעלְט טוב דוא גוּטֶער גָאט מַאךְ שְׁפְּרָאצִין זַייעֶר פְרֵייד דוא גָאט פַאר גִיבּ זַייעֶר שׁוּלְד פַאר לֶענְד זַייעֶרֶע זִיפְצִין פוּן וֶוענִין דַיין הֵיילִיגִין נָאמֶען אַייל אַדֶער לַייזוּנְג גִיבּ זַיי אַלְץ וָואס זַייא בֶּגֶערִין זַייא שְׁרַייאֶן צוּא דִיר מִיט גַאנְצִין הַארְץ לָעהֶען זַייא אוּנְטֶר אוּנ קְרִיג זַייעֶר קְרִיג קֶעגִין דֶעם יֵצֶר הָרָע דוא זָאלְסְט אִיצוּנְד רֶעגִין צְווישִׁין זַייא דוא זָאלְסְט דִיךְ קֶערִין צוּא בְּשַׁיינֶען זַייא דוא בַּשֶׁעפֶּר זָאג צוּא הֶעלְפִין זַיי רִיכְט אוֹיף זַייעֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זַייא זָאלִין פְּלוּצְלוּנְג זֶעהֶן זַייעֶר הָאפְנוּנְג שלם דִיא שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם זָאלְסְטוּ בַּאלְד בּוֹיעֶן דִי יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַייא זַיינֶען גַאנְץ אִין דַיין דִינְסְט זָאלְסְטוּ עֶנְטְפֶערִין דֶען וֶועלִין מִיר דִיךְ רוּפִין אוּנ דוּא וֶועשְׁט אוּנְז עֶנְטְפֶערִין:

אימתי אִיךְ הָאבּ מִיךְ דֶער שְׁרָאקִין מִיט צִיטֶערְנִישׁ אִין יוֹם כִּפּוּר כַּיין נְשָׁמָה הָאט זִיךְ דֶער שְׁרָאקִין דֶער ווייל דָאשׁ אִירֶע עֲבֵירוֹת וֶוערִין אִין דֶעם טָאג גִיצֵיילְט דֶער קֶעגִין הָאבּ אִיךְ מִיךְ ווידֶער גִיפְרֵייט אַז מַיין

הוֹלְלִים ׃ וְצָמְתוּ לְרֶגֶב חֲלָלִים ׃ זַכִּים כְּיָצְאוּ מְהַלְלִים ׃
חָלִים וְשָׁרִים כְּחוֹלְלִים ׃ טִיעַת עֲצֵי עֵשֶׂב יִשְׂאוּ הַיּוֹם מִזְבֵּחַ
לְהָסֵב ׃ חזן כְּתֶשֶׁר יְפֻלְּסוּ בְּמֵסֵב ׃ לְהֵרָצוֹת בְּשׁוֹר וָכֶשֶׂב ׃
בְּךָ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה ׃ בְּרִנָּה וְשִׂמְחָה ׃ חזן בְּאֵם הַבָּנִים
שְׂמֵחָה ׃ גוֹנְנֵנוּ בִּפְדוּת צָמְחָה ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם ׃

בית לוי

ד ל) (הוללים) תואר לאנשי רשע וסכלות מלשון אמרתי להוללים אל תהולו (תהלים עה ה) (וצומתו) לשון כריתה על כמת יזורבו נצמתו (איוב ו יז) (לרגב) ל' מתקו לו רגבי נחל (שם כא לג) (זכים) תואר לישראל (מהללים) אומרים הללים (חלים) לשון מחולות מל' כמחולת המחנים (שה"ש ז א) (שרים כחוללים) נ"ם (תהלים פז ז) ושרים ר"ל אומרים שירה כחוללים שם כלי נגון בלשון רבותינו כראוי' חלילים והתרגום תרגם בענין אחר ואומרין שירה על חגים (טיעת) נטיעת (עצי עשב) קורא להם עשב בהם רכים כעשב (כתשר) לשון ותשורה אין להביא (שמואל א' ט' ז') פירש מנחה לשון תקרובת ראיית פני מלך אדם תשוב לשון תשורנו (במדבר כד יז) (יפולסו) לשון פלס יתאזנים שהוא לשון משקל (במסב) לשון סבוב והיקף (להרצות) מלשון ה' אלהיך ירצך (ש"ב כד כג) ת"י יקבל קורבנך ברעוא :

נגרוך שא (חלים ושרים כחוללים) מהללים במחולות ואומרים שירה בכלי שיר הנקרא חלילים כל זה היה בזמן שבית המקדש היה קיים אך עתה (טיעת עצי עשב) נטיעת וענפים של ד' מינים אשר (ישאו היום מזבח להסב) להקיף את המזבח בכל יום פעם אחת (כתשר יפולסו במסב) כתקרובת ראיית פניך יהיו שקולים לפניך מה שמסבבין את המזבח (להרצות) להיות רצוים לפני הקדוש ב"ה בסיבוב שלהם כמו (בשור וכשב) בזמן שבית המקדש היה קיים (בך אגילה ואשמחה ברנה ושמחה) ובאיזה המקום תהיה השמחה (באם הבנים שמחה) בירושלים שעתידה להקרות אם הבנים שמחה שם אגילה ואשמחה בך ולכן בקשתנו (גוננו) תגונן ותחמול עליה (בפדות צמחה) שתצמיח מלכות בית דוד ויפדה אותנו בקרוב :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃ מוֹרִיד הַטָּל ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃

מְאַלְּמֵי מְגָדִים אַרְבָּעָה ׃ מְשַׁמְּרֵי סֻכָּה שִׁבְעָה ׃ נוֹסְכֵי
נֵזֶל שִׁבְעָה ׃ נַהֲלֵם נְעִימוֹת שִׁבְעָה ׃ שִׂיחִים
בְּדֶרֶךְ מַטָּעָתָם ׃ סוֹלְלִים סְכוּת שַׁוְעָתָם ׃ עֲלֵי קָרִים
נְטִיעָתָם ׃ עֲלוּת כְּמוֹ מִטְבִיעָתָם ׃ פְּאוּרִים לְשֵׁם יוֹם ׃ פְּאֵר בָּם
לְאָיוֹם ׃ חזן צִוּוּי קִיחָתָם בְּזֶה הַיּוֹם ׃ צַחְצוּחַ בְּזֶה רִאשׁוֹן יוֹם ׃
בְּךָ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה ׃ בְּגִילָה וּבְשִׂמְחָה ׃ חזן בְּאֵם הַבָּנִים
שְׂמֵחָה ׃ טְלוּלִים בִּתְחִיָּה אֲשֶׁר צָמְחָה ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים ׃

בית לוי

(מאלמי) אוגדים מל' מאלמים אלומים (בראשית לז ז) (מגדים) מינים משובחים לשון פרי מגדים (שה"ש ד יג) (נזל) תואר למים הנוזלים לשון נגבו כמו נד נוזלים (שמות טו ח) (נהלם) לשון הנהגה מלשון נהלת בעזך (שם פ' יג) (שיחים) לשון אילנות מלשון תחת אחד השיחים (בראשית כא טו) (סוללים) לשון שבח מל' סולו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) (סכות) לשון הקשבה והאזנה מלשון הסכת ושמע (דברים כז ט) (קרים) תואר למים עפ"ם מים זרים קרים (ירמיה יח יד) (כמו) כמו בהם (מטביעתם) כנוי לגלות על שם טבעתי ביון מצולה (תהלים סט ג) (פאורים) לשון תואר ושבח (לאיום) לנקדוש ב"ה שהוא איום ונורא (לנאות) לשון נאות ונקיון :

מטה לוי

(מאלמי מגדים ארבעה) מקשרים ד' מינים ביחד (משמרי סוכה שבעה) אומרים לישב בסוכה שבעת ימים (נוסכי נזל שבעה) מנסכים על גבי מזבח מים הנוזלים כל שבעה (נהלם נעימות שבעה) נהגם במתיקות ובנעימות ובשובע שמחות (שיחים בדרך מטעתם) לוקחים ד' מינים אילנות דרך גידולם הענפים למעלה ושרשיהם למטה (סוללים) משבחים לפניך (סכות שועתם) קבל תפלתם (עלי קרים כו' מטביעתם) הטבועים בו (פאורים לשם יום) משובחים ומתוקנים אלו ד' מינים ליום זה (פאר בם) ליתן שבח ותפארת באלו הד' מינים (לאיום) להקדוש ב"ה הנקרא איום (צווי קיחתם בזה היום) לכך נצטוו לקחת הד' מינים (לנאות בזה ראשון יום) כדי לנאות את ישראל בזה היום שהוא ראשון לחשבון עונות (בך אגילה ואשמחה) בקשתנו שנגילה ונשמחה בך (בגילה ובשמחה באם הבנים שמחה) בעיר ירושלים שבזמן הגאולה תהיה העיר כאם אשר היא שמחה עם בניה (טלולים בתחיה אשר צמחה) הפל עליהם טל של תחיה שיצמחו מן הארץ כצמח מן השדה :

גורל איז גיפאלין צוא גירעכט מאכין מיך דער נאך יאגער דאס איז דער יצר הרע אז ער איז ארוים גיגאנגען פאר שעמט פון פאר גאט דאס זיין קטרוג האט ניט גיהאלפין הודראו דיא רשעים זיינען פאר שעמט גיווארין אונ זיינען פר שניטין גיווארין זייער גזר דין איז אוים גיגאנגין זייא זאלין נידרן אין די שטיקער ערד פון דעם קבר אבער די וועלכע זייא זיינען ארוים גיגאנגען גירעכט פון פאר גאט לויבין זייא אים לויבין זייא גאט מיט גיזאנג אונ מיט פייפעלעך טיעת דאס פלאנצונג דיא פיר מינים לולב אתרוג הדס ערבה נעמען זייא היינט ארום צו רינגלין דעם מזבח כתשר איר ארום רינגלען זאל גיוואונין ווערין פר גאט גלייך וויא זייא וואלטין איין מתנה גיבראכט עס זאל פאר גאט זיין לרצון גלייך וויא זייא וואלטין מקריב גיוועזן קרבנות ׃ בך אגילה מיט דיין הילף וועל איך מיך פרייען מיט גיזאנג אונ פרייד אין ירושלים בימי משיח זיא וועט זיין גלייך אזו וויא איין מוטר וואס זיא ווערט דער פרייט מיט אירע קינדער בשיץ אונז מיט דר גאולה אז דאס מלכות בית דוד זאל שפראצן משיח זאל קומען אונ זאל אונז דער לייזין ׃

מאלמי מגדים דיא יודין דיא דא בינדין צוא נויף דיא פיר מינים אונ היטין דיא מצוה פון סוכה זיבין טאג אונ גיסין דיא רינינדיגע וואסר אויף דעם מזבח אין דיא זיבין טאג פון סוכות פיר זייא מיט זיסקייט פון דיין שכינה זייא זאלין זיין פון דיא זיבין כיתות וואש זייא זיינען זוכה צוא זעהן דיא שכינה שיחים מיט דיא פיר מינים לויבן זיי אזו וויא זייער גוויקס איז דיא ישראל וואש לויבין דיך פאר נעם זייער גישרייא דיא פיר מינים וואקסין בייא דיא קוואלין וואשער בזכות דיא פיר מינים זאלסטו דיא ישראל אויף ברייגגען פון דעם פאר זינקונג פון דיא זינד פאורים דיא פיר מינים זיינען בשיינט פון דעם טאג וועגין צו בשיינען דער מיט גאט וואס ער איז פארכטיג צווי גאט האט גיבאטין צוא נעמען זייא אין דעם טאג צוא לייטערין זייא פון זייערע עבירות אין דעם טאג וואש ער איז דער ערשטער צום חשבון עונות פון דעם נייעם יאר ׃ בך אגילה מיט דיין הילף וועל איך מיך פרייען מיט פרייד אונ מיט שמחה אין ירושלים וואש זיא וועט זיין גיגליכן בימי המשיח צוא איין מוטער וואש ווערט דער פרייט מיט אירע קינדר טלולים מאך פאלין אויף די טויטע די טויא פון תחית המתים וועלין זיי שפראצן אונ ארוים גיין פון דער ערד אזו וויא דאס שפראצונג פון דעם פעלד ׃

יוצר ליום ראשון של סוכות

קוֹשֶׁט שְׁעִינַת עֵץ · לְעוֹמְסֵי פְּרִי עֵץ · זְכֹר נָא לְהִוָּעֵץ · וּתְשׁוּעָה בְּרוֹב יוֹעֵץ: רְבָבוֹת סָע סְכּוֹתָה · בְּלוּד צְקוּנָם הִסְכִּיתָה · בְּנֶשֶׁק לְרֹאשָׁם סַכּוֹתָה · וּמֵאַנֶף לְהָקָם חָשַׂכְתָּ: שִׁבְעָה עַנְנֵי מֶשִׁי סִכַּכְתָּם · כְּעֵינִית פֶּרֶס סִבַּבְתָּם · תָּעוּ כְּחֵדֶק מִמְּסוּכָתָם · וּבְכֵן רִשְׁפָּה סֻכָּתָם: תּוֹלְדוֹת כְּנַעַן תַּאֲבִיד · גְּבִיר לְבִלְתִּי לְהַעֲבִיד: חזן תְּאַפְּדֵנוּ כְּאָז רְבִיד · בְּקוֹמְמֶךָ סֻכַּת דָּוִד:

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

חזן וקהל אֲנוֹבֵב בְּפֶה וְלָשׁוֹן · הַלֵּל בְּיוֹם רִאשׁוֹן · לְהַעֲרִיץ לְאֵל אַחֲרוֹן וְרִאשׁוֹן · קָדוֹשׁ:
חזן וקהל שַׂגִּיא כֹחַ לֹא נִמְצֵאתָ · לְהַצְדִּיק עַם זוּ כְּחָפַצְתָּ · בְּכֵן בְּאֵלֶּה נִרְצֵיתָ · קָדוֹשׁ:

תתום שם המחבר, בראשי החרוזות אליעזר ברבי קליר

אֶקְחָה פְּרִי עֵץ הָדָר · בְּכָל שָׁנָה בְּתָדִיר · מָקוֹם שֶׁהוּא מוּתְדָּר · לְהַלֵּל בּוֹ בְּהָדָר · לְעֹטֶה הוֹד וְהָדָר · עֲלֵי שִׁבְעָה דָר · עָזוּז בַּקֹּדֶשׁ נֶאְדָּר · וּמִכָּל יְצִיר מְאֻדָּר · וְחָפֵץ זוּ לְהַדֵּר: אנובב זִמּוּן תּוֹמֶר כַּף · אֶקְחָה הַיּוֹם בְּכַף · בָּם

(קושט שעינת עץ) אמיתת זכותו של אברהם שאמר והשענו תחת העץ זו היא הזכות הזכור (לעומסי פרי עץ) לישראל שעומסים ונושאים עליהם האתרוג עם ג' מינים (זכר נא להועץ) להשיאם עצה טובה (ותשועה) וימצאו תשועה (ברוב יועץ) בזכות רוב עצות שמייעצים לקיים המצות (רבבות סע סכותה) רבבות של ישראל שמתחלה נסעו מרעמסס לסוכות (בלוד צקונם הסכיתה) במצרים קבלת תפלתם (בנשק לראשם סכותה) שענני כבוד עליהם כמו בכלי זיין ביום זיונם של ניא מלכים (ומאנף להקם חשכת) ומנעת את קהלם מחרון אף (שבעה ענני משי סככתם) כסית אותם בשבעה ענני כבוד שהם כמשי לבנים אדומים רוקים (כעינית פרס סבבתם) סבב את ישראל כעין הפרוס (תעו כחדק ממסוכתם) אחר כך כאשר תעו מדרך ויצאו חוץ מגדרם כקוץ הזה היוצא חוץ מגדר (ובכן) עבור כן (רשפה סכתם) נשרף בהמ"ק שלהם (תולדות כנען תאביד גביר לבלתי להעביד) בית יעקב שנאמר בו הוה גביר אל יעבוד יותר לצעיר (תאפדנו) תקשט ותתקן אותנו (כאז רביד) כמו במתן תורה שהיו עלינו העדיים והרבידים ונטלו מלאכי השרת מעלינו בשעת עשיית העגל וכן אתה תחזיר עדיינו (בקוממך סוכת דוד) כשתקים בהמ"ק: (אנובב) אדבר (בפה ולשון כו') (להעריץ) להחזיק בפאר וגדולה (לאל כו' שגיא כח לא נמצאת) לא נהגת עצמך עמנו בציווי מצותיך כמלך בשר ודם שמטה לעבדיו לעשות דברים קשים וכבדים להראות בזה הכח והממשלה שלו אבל אתה לא צוית אותנו מצותיך כדי להראות בזה כחך רק (להצדיק עם זו כחפצת) חפצך ורצונך הוא להצדיק לישראל שנקראים עם זו ולשלם להם שכר (בכן באלה נרצית) לכן נרצית באלה הד' מינים שהם מצויים מאוד בא"י והם מול: (אקחה כו' בתדיר) בתדירות (מקום שהוא מותדר) בבית הכנסת שהשכינה שם בתדירות (להלל בו בהדר) להלל הקדוש ברוך הוא באתרוג שהוא פרי עץ הדר (לעט הוד והדר) להקב"ה שהוא משפף ומטפה כלבוש תורה שהוא הוד והדר (עלי שבעה דר) על ז' רקיעים דירתו (עזוז) הקב"ה שהוא גבור (בקודש נאדר) הוא מהודר בשמים שהוא מקום קדוש (ומכל יציר מאודר) מכל הנבראים הוא מחוזק שנותנין לו אדר ושבח (ותפץ) והקב"ה חפץ זו (להדר) ליפות ולהחזיק את ישראל לכן (אקחה היום

(קושט) לשון אמת מלשון מפני קשט סלה (תהלים ס ו). (שעינת עץ) עפ"ה והשענו תחת העץ (בראשית יח ד) (רבבות) תואר רבבות ישראל (סע) כאשר נסעו (סכותה) כמו לסוכות (בלוד) תואר למצרים ע"ש שהיו מבני דבתים ומצרים ילד את לודים (צקונם) לשון יציקה ותואר הוא לשון תפלה כמו לקון לחש (ישעיה כו טז) (בנשק) לשון כלי זיין מלשון נשק בר (תהלים ב יב) (סכותה) לשון סכך והגנה (אף) ל' כעס (הס) (להקם) קהלם באותיות מהופכות כמו לקחת כבשים (ב"א יט כ) (חשכת) לשון מניעה על והחשך גם אנכי (בראשית כ) (ענני משי) עפ"ה ואכסך משי (יחזקאל טז י) ופרש"י שם אלו שבעת ענני כבוד (סככתם) לשון סכך והגנה (כעינית פרס) כמין ספרוס (תעו) מלשון תעיתי כשה אובד (תהלים קיט קעו) (כחדק) קוצים מלשון טובם כחדק (מיכה ז ד) (ממסוכתם) גדר שעשוי מקוצים מלשון ישר ממסוכה (שם) (ובכן) מטר כן או פירוש או כי תרגום אז ישיר בכן שבח (שמות טו א) (רשפה) לשון שרפה גחלתיות השובבות כמו לקחת קולת (ש"א יט כ) וכמו כבש כבש או שהוא עפ"ה רשפיה רשפי אש (שה"ש ח ו) (סוכתם) תואר לבהמ"ק כנ"ל בסיוע אבתיר זר גלות יו"ד (גביר) תואר ליעקב עפ"ה הוה גביר לאחיך (בראשית כז כט) (תאפדנו) לשון והאפדת לו (שמות כט ה) שהוא ל' תיקון וקשוט (כאז) מקדם (רביד) ענין עדי וקשוט: (אנובב) לשון דבור פה ותירוש ינובב בתולות (זכריה ט יז) (להעריץ) לחזק: (בהדר) לשון תדיר (מותדר) גם כן לשון תדיר או ל' דירה (בהדר) תואר לאתרוג עפ"ה פרי עץ הדר (לעט הוד והדר) תואר להקב"ה עפ"ה הוד והדר לבשת (תהלים קד א) (מאודר) לשון חוזק על אדיר במרום ה' (תהלים צג ד) (עז) תואר לישראל עפ"ה עם זו קנית (שמות טו טז) (זימון) לשון הכנה

קושט שעינה עץ דיא װארהאפטיקייט פון אַבְרָהָם אָבִינוּ װאס ער האט גהייסן די מַלְאָכִים זיי זאלין זיך אונטער לעהנן אונטער דעם בוים צו געסין דעם זכות גידיינק צוא דיא יִשְׂרָאֵל װאס זייא טראגין דעם אתרוג זכר גידיינק זאלסט זיי גוטע עצות געבין אונ זיי זאלין האבין פון דיר די הילף װאס בייא דיר זייגען פיל עצות רבבות דיא קינדר פון יַעֲקֹב װאס דיא האבין גיצויגין פון רַעְמְסֵס קיין סוכות אין מִצְרַיִם האסטו זייער גישרייא פאר נומן אונ האסט בדעקט אויף זייער װאפונג אונ פון דעם צארין װאס דוא האסט אויף דיא מִצְרַיִם גיצערינט האסטו זייער איין זאמלונג פאר היטן שבעה מיט זיבין װאלקין האסטו זייא בדעקט װאס זיי זיינן גיװעזן װיא אַזיידען קלייד מיט איין אויס גשפרייטן װאלקין האסטו זייא ארום גירינגילט נאר װייל זייא האבין זיך טועה גיװעזין אונ האבן גימאכט דאס עגל תעו זייא זייגען פאר אירט גיװארין נאך דעם עגל זייא זייגען גליכין גיװעזין צו אַדארין װאס ער שטעקט אין צוים דרוס איז זייער סוכה פאר ברענט גיװארין דאס דיא װאלקין זייגען פון זייא אפ גינומן גיװארין תולדות דיא קינדער פון עֲמָלֵק האסטו גימאכט פאר לירין תאפדנו זאלסט אונז צירין אזוי װיא דוא האסט אונז פון לאנג אן גיצירט אז דוא װעסט אויף ריכטין דיא סוכה פון דוד דאס איז דאש בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ואתה קדוש אונ דוא גאט ביסט היילינג אונ װארטסט מקבל צוא זיין דיא תְּפִלּוֹת פון יִשְׂרָאֵל דאס בעט איך דיך גאט:

אנובב בפה איך װעל ריידין מיט מיין מויל אונ מיט מיין צונג צו זאגן הַלֵּל אין דעם ערשטן טאג צו שטארקן גאט װאס ער איז דער ערשטער אונ דר הינטערשטער ער איז היילינג שגיא כח דוא האסט דיך נים גלאזט גיפינען מיט גרויס כח אז גאט האט גיהייסן מען זאל מקריב זיין קרבנות האט ער גיהייסין מקריב זיין פון דיא בהמות װאס זייא זייגען בייא דעם מענטשין אין זיין רשות אונ האט נים מטריח גיװעזין אויף דיא מענטשן זייא זאלין ברייגגען פון דיא בהמות װאס זיי זייגען אין װאלד אונ זייגן נים אין זיין רשות דר פון זעהט מען דאס ער האט נים גיװאלט װייזין זיין ממשלה װייל דוא האסט גיװאלט װייזין מענטשה גירעכט מאכין כדי זיי זאלין האבין גוטין שכר דרום איז דיר גיפעלין אז מען זאל נעמען די פיר מינים דוא היילינגער גאט:

אקחה פרי עץ איך טוא נעמען דעם אתרוג װאס ער איז זייער אשיינע פרי תמיד אלע יאר אין שול װאו די שכינה רואט תמיד צו לויבן דער מיט גאט װאס ער איז איין גיהילט מיט שונהייט אונ זיצט אויף זיבין הימלן דער שטארקער גאט ער איז בשיינט אונ גישטארקט מיט

לְצוּר אַכַּף: רָחַצְתִּי בְּנִקָּיוֹן כַּפּוֹת · עָמוּס בָּמוֹ כַּפּוֹת · אַף וְאֶנֶף לִכְפּוֹת: בְּלוּלָב שׁוּד חֲמָסִים · אֵיךְ אֶפְרוֹט מַעֲשִׂים · פְּנֵי מַקְדִּיחַ הֲמָסִים: שניא יוֹפִי שְׁלוֹשׁ הֲדַסִּים · בְּהוֹד טַעַם אָשִׁים · לְצָג בֵּין הַהֲדַסִּים: רְעוּלִים וְגַם מְתוּקִים · אֲשַׁוֶּה כְּחוֹק מְצוּקִים · לְחִכּוֹ מַמְתַּקִּים: בְּעַנְפֵי עֵץ עָבוֹת · שְׁעוּרִים לְבֵית אָבוֹת · אֶאְסוֹר חַג בַּעֲבוֹת: אנובב יוֹשֶׁר פְּאֵר עֲרָבוֹת · בָּמוֹ עוֹז לְהַרְבּוֹת · לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת: קְצוּבוֹת בַּדֵּי שְׁתַּיִם · כְּמוֹ עֲפִיפוֹת שְׁתַּיִם · וּמְצֻעוֹת בִּנְתַיִם: יְעוּרוֹת בְּאַבֵּי הַנַּחַל · לְהַעֲרִיב בָּם מַחַל · לְיַעֲרֵי רְתוּמֵי נַחַל: שניא לְכָל עֵץ תְּעַב · וּבְאַרְבַּעַת אֵלֶּה תְּאַב · לְהַלְלוֹ בָּם כְּאָב: יַחַד בָּמוֹ לְהַלֵּל · שִׁבְעָה כְּבֵית הִלֵּל · בַּיּוֹם וְלֹא בְּלֵיל: חזן רוֹנְנִים מֵלִיץ בַּעֲדֵנוּ · לְהָחִישׁ נָא לְסַעֲדֵנוּ · עַתָּה לְקִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ:

כה"ע סי' תרמ"ד מבואר שאין לומר אל נא ביום א' דסוכות

אֵל נָא לְעוֹלָם תּוּעֲרָץ וּלְעוֹלָם תּוּקְדָּשׁ · וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא · הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ · כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים · מַלְכוּתוֹ

(פי' ס) נולב (נכף) כמו נכף יד (לצור אכף) על שם כל אכף נאלוכי מרום (מיכה ו ו) ופרש"י אכיה כסוף (רחצתי בנקיון כפות) עפ"ה ארחץ בנקיון כפי (תהלים כו ו) (עמוס) כמו לעמוס ולישא (כמו כפות) הלולב עם מינו וכמו כמו נהם ,אף ואנף (לכפות) עפ"ה מתן בסתר יכפה אף (משלי כא יד) (שוד המסים) שניהם לשון עושק וגזל ופס"ם חמס ושוד השמרו (יחזקאל מה ט) (מקדית המסים) תואר להקדוש ברוך הוא עפ"ה כקדוח אש המסים (ישעיה סד א) (בהוד טעם) כמו בהוד נטיעתם (לצג בין ההדסים) כדכתיב והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה (זכריה א ח)(רעולים) פירשו המפרשים ל' מר וקאי על הדס שעליו שלו מר ונקשתי לו חבר ולא מצאתי אך אפשר שהוא מלשון סף רעל (זכריה יב ב) ופירש רש"י רעל ל' שממון אוטם הלב והאיברים שאין להם כח כאדם המעוטף בשמלה עכ"ל · כן ההדס הוא מר עד שכל הטועמו אין בו כח לסבול המרירות (מצוקים) תואר לחכמים ע"ש מצוקי ארץ כי הם יסוד הארץ (אאסור חג בעבות) על שם הכתוב אסרו חג בעבותים (תהלים קיח כז) (במו) כמו בהם (עוז) לשון שבח וחוזק (לרוכב בערבות)

בכף) ידי (בם) באלו המינים (לצור אכף) אבוא לשוקקדי ולהשתחוות לפני צורי (רחצתי בנקיון כפות) שהדחתי את ידי בנקיון ידים שקניתי הלולב בממון שלי ולא בגזל (עמוס במו כפות) לישא וליקח הלולב שהוא כפות וקשור עם שאר המינים (אף ואנף לכפות) לדחוק ולשכך האף והאנף שלא יבואו אלי (בלולב שוד חמסים) בלולב שהוא גזול וחמוס (איך אפרוט מעשים) איך אפרש מעשי זכיותי (פני מקדית המסים) לפני הקדוש ב"ה המענים את החומסים באש (יופי שלוש הדסים) שלשה בדי הדס הצריכים להיות יפים בלי שום מום ותסרון (בהוד טעם) בהוד נטיעתם דרך גדילתם (אשים) אותם בלולב (לצג בין ההדסים) לשם הקב"ה שעמד בין אילני הדס (רעולים וגם מתוקים) אלו הד' מינים שיש בהם מרורים כגון ערבה ועלי הדס שהם מרורים ויש בהם מתוקים כמו הדס שיש בו ריח מתוק וכן אתרוג שיש בו ריח וטעם מתוק וכן לולב שפירותיו מתוקים (אשוה) אני עושה אותה שוה באגודה שלו (כחוק מצוקים) כחוק החכמים שנקראים מצוקי ארץ (לחכו ממתקים) להקדוש ב"ה שחיך שלו מתוק (בענפי עץ עבות) בהדסים (שעורים לבית אבות) המשוערים שלשה בדים כנגד שלשה אבות בזכותם (אאסור חג בעבות) אזכה ואאסור קרבן חגיגה בחבלים קלועים (יושר פאר ערבות) יושר תיקון פאר ויופי של ערבי נחל (במו עוז להרבות) ליתן בהם שבח ועוז (לרוכב בערבות) להקדוש ב"ה שרוכב על שמים שנקרא ערבות (קצובות בדי שתים) קצבה שיעור של בדי ערבה שתים (כמו עפיפות שתים) כמו שרפי הקודש שנאמר בהם ובשתים יעופף (ומוצעות בנתים) כמו שנמצא בשרפי הקודש שנאמר בהם שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף נמצאו השתים שמעופפת בהם באמצע ובנתים כך הערבה יהיה ממוצעה בין הדס ולולב והם גם כן שהם הלולב וג' בדי הדס וב' בדי ערבה (יעורות באבי הנחל) מתדבקים להקב"ה בלהלוחית ערבי נחל (להעריב בם מחל) להמתיק בערבה מחילה (ליערי רתומי נחל) לרשעים הכתובים לגיהנם לישרף כעין היער שנשרף לנחלים (לכל עץ תעב) מאס ותיעב בכל העצים אעפ"י שהם גדולים וחשובים (ובארבעת אלה תאב) חמד בארבע מינים אלו אעפ"י שהם קטנים (להללו בם כאב) ולשבח באלו הד' מינים כדין הבן שמחויב להלל ולכבד לאביו (יחד במו להלל שבעה) ימים כמ"ש ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים (כבית הלל) דהלכה כבית הלל דאמרי דווקא באנא ה' הושיעה נא מנענעין ולא בהצליחה נא (רוננים) אנו מתפללים שיהיו הד' מינים (מליץ בעדנו) (להחיש נא לסעדנו) למהר ולעזור לסעוד אותנו ולהביאנו (עתה לקרית מועדנו) לירושלים שישראל מתועדים לשם בכל מועד

תואר להקב"ה ועפ"ם כולו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) (קצובות) לשון קצבה ושיעור (עפיפות שתים) עפ"ה ובשתים יעופף (ישעיה ו ב) (יעורות) ל' תלמוד מעורות בטרפשא והוא לשון דבוק וחבור או הוא מלשון הכתוב ומתערה כאזרח רענן (תהלים לז לה) פרש"י משריש (באבי הנחל) עפ"ה לראות באבי הנחל (שה"ש ו יא) ופרש"י לתלתיות וכאן הוא תואר לערבות (תיעב) לשון תועבה (במו) כמו בהם (רוננים) לשון תפלה (מליץ בעדנו) שיהיו מליצים זכות בעדנו (להחיש) ל' מהירות מל' ואלורב חישו (שופטים כ לז) (קרית מועדנו) זה ציון כמ"ש חזה ציון קרית מועדנו (ישעיה לג כ):

הייליקייט אונ ווערט שטארק גילויבט פון אלע בשעפעניש אונ איז גערין צוא בשיינען די ישראל מיט מצות זמן תומר דאס אן גרייטין פון דעם לולב וואס ער ווערט גירופין כפות תמרים וועל איך היינט נעמן אין מיין האנט מיט זייא טוא איך מיך בוקין אונ מכניע זיין צוא גאט איך האב מיינע הענט מיט ריינקייט גיוואשין דעם לולב האב איך פאר מיין אייגן געלט גיקויפט אונ ניט פון גזל אן צוא נעמן מיט די הענט דעם לולב וואס ער איז גבונדן מיט אנדרע מינים צוא שטילין גאטס צארין דען מיט אלולב וואס ער איז פון גזל וויא קאן איך ארויס ריידין מיינע מעשים פני פאר גאט וואס ער איז גינגליכין צו פייער וואש ער פר ברענט אונ צוא שמעלצט אלע זאכין יופי שלוש אויך שיינע דרייא שטעקלעך הדס נעם איך ווייל זייא האבין אשיינעם ריח נעם איך זייא אויך מיט דעם לולב פון גאטס וועגין דר דא איז גישטאנען צווישין די הדסים אז ער האט גירעט מיט זכריה הנביא אטייל מינים זיינען ביטער דהיינו דיא ערבה אונ די בלעטער פון הדס אונ אטייל זיינען זיס דאש איז דר אתרוג אונ דר לולב זייא האבן אגוטין ריח די אלע מינים נעם איך אלע עליך צוא לויבין דער מיט גאט וואס זיין נאמן איז זיס אונ האט אונז

זיסע מצות גגעבין בענפי מיט די גיפלאכטענע צווייגין דס איז דר הדס דר שיעור איז דרייא הדסים קעגין דיא דרייא אבות אין זייער זכות זאל איך זוכה זיין צוא בתדין די קרבנות מיט דיקע שטריק יושר פאר דיא רעכטע שיינע ערבות מיט זיי צוא מערין שטארקע לויב צוא גאט דער דא רייט אין הימל ערבות דיא ערבות האבן אצאל מען זאל נעמען צוויי שטעקליך אונ ניט ווייניגער קעגין דיא צווייא פליגיל וואש די מלאכים פליהן מיט זייא אונ זייא דארפין זיין צווישין דעם הדס אונ לולב איז דער לולב מיט דיא צווייא ערבות דרייא אונ דיא הדסים זיינען אויך דרייא דאש איז זעקס קעגין דיא מלאכים וואש האבין זעקס פליגיל דיא ערבות וואקסין בייא דעם טייך צוא מאכין זיסין דורך זייא איין פר געבונג צוא דיא רשעים וואש ברענען אין גיהנם וויא דאס האלץ פון דעם וואלד לכל עץ אלע העלצער האט גאט פאר אום ווערדיגט אונ אין דיא פיר האט ער גיגלוסט מען זאל אים מיט זייא לויבין כאב אזו וויא ער האט גיגלוסט דווקא מיט פיר מינים אין איינעם זאל מען אים לויבין זיבין טעג אין דיא שולין אזוא וויא בית הלל זאגין צוא לויבין בייא טאג אונ ניט בייא נאכט רוננים מליץ זייא בעטין דיא פיר

מינים

יוצר ליום ראשון של סוכות

נצח · נוראותיו שיחו · ספרו עוזו · פארוהו צבאיו · קדשוהו רוממוהו · רון שיר ושבח · תוקף תהלות תפארתו:

טונת הפייטן שמתחלה היתה שכינתו בשמים על המלאכים ולאחר שנבנה המקדש היתה שכינתו בירושלים על ישראל:

ובכן ויהי בשלם סכו:

מיוסד על תשר"ק כפול

אז היתה חנית סכו · בתלתלי תוקף · בשנאני שקט · ברכב רבותים · בקדושי קדם: בספיר וסכות:

וחן בשלם סכו · בנוטעי צדק · בפאר פרוכת · בעבודת ערך · בסכת סגולה: והיא סכתו:

אז היתה חנית סכו · בנוצצי נוגה · במלאכי מרום · בלהט לוהטים · בכנפי כרובים · בספיר וסכות:

וחן בשלם סכו · בידידות יער · במירת טהרה · בחפת חדוה · בזר זמירת זבול: והיא סכתו:

אז היתה חנית סכו · בועודי ועד · בהוגי המולה · בדמומי דקה · בדוהרי דולקים · בספיר וסכות:

וחן בשלם סכו · בגלומי גיא · בבית בחירתו · באהל אוויו · באדר אפדנו: והיא סכתו:

מטה לוי

ומושל: (א) קודם שנבנה (הבית) בהמ"ק (חנית סכו בתלתלי תוקף) בין המלאכים שמגביהים לסוף שם היתה שכינתו של הקב"ה (בשאנני שקט) הנאים והמשובחים שבין המלאכים והם (בקדושי קדם) בין אותם המלאכים שנבראו מקודשים שני לבריאת עולם (בספיר וסכות) סוכתו שהיתה שם חנייתו היתה דומה למראה ספיר (וחן בשלם סכו) לאחר שנבנה המקדש של הקב"ה בירושלים שנקראת שלם (בנוטעי צדק) שהיו שם סנהדרין שהיו מצניעין ומליצין את הצדק עד למחר (בפאר פרוכת) שהיה הקדוש ב"ה מדבר בנועה מלפנים לפרוכת עם ישראל שהם נוטעים (בעבודת ערך) במקום שהיו ישראל מקריבים קרבנותיהם ומעריכים על המלים שם היתה חנייתו (בסוכת סגולה) בטוטו שהיתה חביבה עליו (והיא סכתו) של הקב"ה (בנוצצי נוגה) בין המלאכים המאירים כנוצצי אש (בלהט לוהטים) בין המלאכים המתלהבים כלהב אש שכולן נבראו באש (בכנפי כרובים) שהוא יושב על כנפי כרובים (בידידות יער) בבהמ"ק הנמשל ליער מה יער פרה ורבה אף בהמ"ק כל מה שבתוכו פרה ורבה (במירת טהרה) לשכה אחד ששם היו מטהרים זבין ויולדות (בחופת חדוה) לשכה ששם היה כהן גדול משחק בשמחת בית השואבה בח' אבוקים והיו יושבים שם ראשי סנהדראות וראשי האבות ומצחקים עמו ושם היתה חנייתו (בזר זמירת זבול) מתוך שורות הלוים שהיו משוררים בבהמ"ק שנקרא זבול נעשה זר ועטרה לראש הקב"ה (והיא סכתו) של הקב"ה (בועודי ועד) בין המלאכים המתאספים יחד ומתועדים בשמים (בהוגי המולה) המלאכים המדברים בקול המולה ויש מהן שלעתים עונין (בדמומי דקה) שמלחשין בחשאי (בדוהרי דולקים) בין המלאכי' של אש שקופצים ורודפים בשליחותו של מקום (בגלומי גיא) בתוך בני האדם שנקראו גולם שנברא האדם מהארץ ודרים בה (בבית בחירתו) בציון שנקראת בית הבחירה (באהל אוויו) בביהמ"ק שנאמר עליו אוה למושב לו (באדר אפדנו) בירושלים שהוא משכנו והיכלו:

בית לוי

(א) כמו מקדש (סוכו) תולה לשכינה הקדושה (בתלתלי תוקף) לשון תל גבוה ותוקף והוא תואר למלאכים שהם גבוהים ותקיפים (בעבודת ערך) עפ"ה וערכו בני אהרן הכהנים (ויקרא א ח) (סגולה) לשון וסגולת מלכים (קהלת ב ח) שהוא לשון כלי אוצר לאוצרים ונחמדים או בסגולה שהוא תואר לישראל עפ"ה והייתם לי סגולה (שמות יט ה) והטעם בסכה שם מתוועדים ישראל לבית... (בנוצצי נוגה) תואר למלאכים עפ"ה ונוצצים כעין נחשת קלל (יחזקאל א ז) (בהוגי המולה) עפ"ה לקול המולה גדולה (ירמיה יא טז) (בדוהרי) לשון קפיצה כמו מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה כב) (בגלומי) לשון גולם עפ"ה גלמי ראו עיניך (תהלים קלט טז) (בבית בחירתו) זה ציון עפ"ה כי בחר ה' בציון (שם קלב יג) (באדר) זה ירושלים עפ"ה אדר היקר (זכריה יא יג) (אפדנו) פירוש מלשון ואפדת לו (שמות כט ה):

ובכן ולך תעלה קדשה · כי אתה קדוש ישראל ומושיע:

טונת המחבר לבאר כמה טעמים על לקיחת ד' מינים

אקחה בראשון · לאחרון וראשון: פרי עץ הדר · לבקודש נאדר: בכפות תמרי · לצדיק

מטה לוי

(אקחה בראשון) בתחלה עשר בתבוני שהוא ראשון לחשבון מונותינו כי בי"ב נמצא הכל (לאחרון וראשון) להקב"ה שהיה אחרון והיה ראשון (בפרי עץ הדר) באתרוג (לבקודש נאדר) להקב"ה שהוא נאדר בקודש (בכפות תמר) בלולב (לצדיק כתמר) לשבח להקב"ה

בית לוי

(בקודש נאדר לצדיק כתמר) לא בין הסדרים ערוכה כערכות נאין לסוף לי) כלם תולי:

מינים זאלין פאר אונז מליץ זיין ער זאל איילין צוא אונטער לעהנען אונז אונ זאל אונז ברייטגן קיין ירושלים וואס מיר פלעגן זיך דארטן איין זאמלען אין דיא שלש רגלים:

אז היתה דענסמאל איידא דאס משכן איז געבויעט געווארין איז גאטס רואונג געוועזין צווישן די הויכע אונ שטארקע מלאכים וואס צווישן דיא איז שטיל אונ שלום צווישן די רייטונג פון פיל מאל צעהן טויזינט מלאכים צווישן דיא מלאכים וואש זיינען בעשאפין געווארין פון ששת ימי בראשית אויף דעם הימיל וואש ער איז לויטער וויא ספיר דארטין איז געוועזין זיין רואונג וחן בשלם דער נאך האט ער גירועט אין ירושלים צווישן דיא ישראל וואש גיבין צדקה בסתר אין דעם שוינהייט פון דעם פרוכת אין דעם ארט וואו דיא ישראל פלעגין אן ריכטין זייער דינקסט כלומר אין בית המקדש וואו זייא פלעגין מקריב זיין זייערע קרבנות אין דעם בידיל פון זיינע גליבטע ישראל דאש איז דאש בית המקדש אונ דאש איז געוועזין זיין גליבטע סוכה אז היתה פריער איז געוועזין זיין רואונג צווישן דיא מלאכים וואש פונקלין וויא פייער צווישן דיא מלאכים וואש זיינען אין היכל דיא דא פלאמען וויא פלאם פייער אויף דיא פליגל פון דיא מלאכים וואש הייסין כרובים וחן בשלם דער נאך האט ער גירועט אין בית המקדש וואש ער איז גיגליכין צוא א וואלד אין זיינעם ריינעם פלאץ בחפת חדוה אין דער פריילכער חופה אין בית המקדש וואש דיא לוים האבין דארטין געזונגען אונ פון דעם געזאנג איי געווארין א קרון צוא גאט אז היתה פריער איז געוועזין זיין רואונג צווישן דיא מלאכים וואש זאמלען זיך איין צוא לויבין גאט די דא ריידין מיט א שטארק קול אונ א שטיל מלאכים לויבין מיט אנדריג קול דיא דא ברענען אז פייער אונ שפרינגען צוא טאן געשווינד גאטס שליחות וחן דער נאך האט ער גירועט אין בית המקדש צווישן דיא מענטשין וואש זיינען בעשאפין אויס דער ערד אין זיין בעסט הויז אין זיין לוסטיג געצעלט אין זיין שיינעם פלאץ פון דעם בית המקדש אונ דאש איז זיין סוכה:

כתמר: ענפי הדסים׳ לצג בין ההדסים: טרפי ערבות׳ לרוכב בערבות: כמו להלל׳
בזמן והלל׳ ביום ולא בליל׳ לאין לפניו ליל: בלולב אחד ואתרוג אחד׳ ליי אחד ושמו
אחד: בערבות שתים׳ כאמהות שתים׳ וכמעופפות שתים: בעבות שלשה׳ כאבות
שלשה׳ כמקדישי שלשה: באגודות ארבע׳ כגבעות ארבע׳ כחיות ארבע׳ וכנפים ארבע:
בשמחות שובע׳ כימי שבע: בחגיגת שמונה׳ כמילת שמונה׳ בהדר להזכיר הדור זקנה׳
בכפות להזכיר למחים נקנה׳ בעבות להזכיר תם חיי עד קנה׳ בערבה להזכיר את
לעבד הקנה: בהדר לחשוב בלוית עדנה׳ בכפות לחשוב משולת שושנה׳ בעבות לחשוב
יתומת דינה׳ בערבה לחשוב באחות מקנא: בהדר להמשיל מפליא עגולה׳ בכפות

בית לוי

להקדוש ברוך הוא (טרפי) לשון עלים כמו כל טרפי צמחה תיבש (יחזקאל יז ט) (כמו) כמו בהם (כגבעות) תואר לאמהות כדכתיב וממגד גבעות עולם (דברים לג יד) ות״י דאתבינו ליה ברכתא מאבהתא דמן עלמא (בשמחות שובע) עפ״ה שובע שמחות את פניך (תהלים ז יא) ועי״ד שאחז״ל א״ת שובע אלא שבע כו׳ (למחים) לשון עולות מחים (תהלים סו טו) ופירש רש״י שמנים לשון מוח (תם) תואר ליעקב (את לעבד הקנה) רומז ליוסף (בלוית) לשון זקנה כתרגומו של אחרי בלותי (בראשית יח יב) (עדנה) זמן וסת נדות או לתנות בשר כפרש״י שם (יתומת דינה) לשון ובחטא יחמתני אמי (תהלים נא ית) (כאחות מקנא) זו רחל (מפליא עגולה) סנהדרין (לצן

מטה לוי

שהוא צדיק כתמר ואקח (ענפי הדסים) הג׳ בדי הדס (לצג בין ההדסים) לשבח להקב״ה שנאמר עליו והוא עומד בין ההדסים ואקח (טרפי ערבות) עלין של ערבה לשבח בהן (לרוכב בערבות) להקב״ה שרוכב בערבות (כאמהות שתים) כרחל ולאה (וכמעופפות שתים) כנגד שרפים שנאמר בהם ובשתים יעופף (בעבות שלשה כו׳ כמקדישי שלשה) כמלאכים שאומרים קדוש קדוש קדוש ומאותם שלשה קדושות נעשו שלשה כתרים (באגודות ארבע) בארבעה מינים שבלולב (כגבעות ארבע) כנגד ארבע אמהות שרה רבקה רחל ולאה (כחיות ארבע) כנגד ארבע חיות הסובבים הכסא (וכנפים ארבע) וכנגד הארבע כנפים שיש להחיות כמ״ש וארבע כנפים לאחת (בשמחות שובע) שבע מלות שבחג ארבעה מינים וסוכה וחגיגה ושמחה (כימי שבע) הן כנגד שבעה ימי החג (בחגיגת שמונה) כמו שאמר שכתוב שבעת ימים תחוג לה׳ אלהיך ביום השמיני עצרת (כמילת שמונה) הם כנגד מילה שניתנה לשמונה (בהדר) לכך לוקחין פרי עץ הדר (הדור זקנה) ולהזכיר זכות אברהם שהיה הדור שהדרו הקב״ה בזקנה שעד אברהם לא היה זקנה (בכפות) לכך לוקחין הלולב שנקרא כפות תמרים (להזכיר) זכותו של יצחק (למחים נקנה) שהיה מרוצה ונקנה להקדוש ברוך הוא בשעה שהיה קשור וכפות על גבי המזבח כעולות מחים כקרבנות שמינים (בעבות) לכך לוקחין שלשה בדי הדס (להזכיר) זכות של יעקב שהיה (תם חיי עד קנה) שהיה איש תם יושב אוהלים ללמד תורה ולקנות בה חיי עד ומה הדס רחוש בעלה כי אין עץ ש״ש לו רוב עלים כמו הדס כך יעקב היה לו רוב בנים (בערבה) לכך לוקחין ערבה להזכיר זכות (את לעבד הקנה) כמו שהיה יוסף כמוש ויבש בפני אחיו בשעה שלעבד סוקנה כן ערבה כמושה ויבשה׳ עוד טעמים אחרים על הד׳ מינים (בהדר) לכך לוקחים אתרוג שהוא הדר (לחשוב) זכות שרה לישראל (בלוית עדנה) שהדרה הקב״ה בזקנתה ואמרה אחרי בלותי היתה לי עדנה (בכפות) לכך לוקחין הלולב שהוא כפות תמרים (לחשוב) לישראל זכות רבקה שהיא (משולת שושנה) נמשלה לשושנה בין החוחים שנתגדלה בין רשעים ועמדה בצדקה וכן התמר יש בו אוכל וקוצים וכן העמידה בנים אחד צדיק ואחד רשע (בעבות) לכך לוקחין הדס (לחשוב) לישראל זכות לאה (יתומת דינה) שיתמה וילדה את דינה ומה הדס רחוש בעלים כך לאה רחושה בבנים (בערבה) לכך לוקחין ערבה (לחשוב) זכות רחל (כאחות מקנא) כמ״ש ותקנא רחל באחותה כי מה ערבה כמושה ויבשה קודם הג׳ מינים הללו כך מתה רחל בפני אחותה׳ עוד טעם אחר על סדר מינים (בהדר) לכך לוקחין אתרוג שהוא הדר (להמשיל) לסנהדרין (מפליא עגולה) שהיו יושבים כחצי גורן עגולה ומופלאים היו בדבריהם בדברי חכמה וסידר הקדוש ב״ה

אקחה בראשון איך וועל נעמן אן ערשטן טאג סוכות פון גאטש וועגן
וואש ער איז דער ערשטער אונ דער הינטערשטער׳ איך וועל
מיט דעם אתרוג לויבן צו גאט וואש ער איז בשיינט מיט הייליקייט׳
מיט בלעטר פון טייטל בוים דאש איז דר לולב צו לויבן גאט וואש
ער מאכט בליהן דעם צדיק וויא א טייטל בוים׳ בענפי מיט צווייגין
פון הדסים צו לויבין גאט וואש ער איז גישטאנן צווישן דיא הדסים
אז ער האט גירעט מיט זכריה הנביא מיט בלעטר פון ערבה צו לויבן
גאט דער דא רייט אין הימל וואש הייסט ערבות גמו מיט זייא וועל
איך זינגען הלל בייא טאג אונ ניט בייא נאכט צו גאט וואש פר אים
איז ניט פר האנדן קיין נאכט מיט איין לולב אונ מיט איין אתרוג קעגן
גאט וואש ער איז איינציג אונ זיין נאמן איז איינציג׳ בערבות די ערבות
זיינן צווייא צווייגליך קעגן רחל מיט לאה אונזערע מוטר אונ קעגן די
מלאכים וואש פליהן מיט צווייא פליגל בעבות די הדסים זיינן דרייא
קעגין די דרייא אבות אונ קעגין די דרייא קדושות וואש די מלאכים
זאגן דיא אלע פיר מינים זיינען עגין דיא פיר אמהות אונ קעגין דיא
פיר חיות הקודש וואש זייא זיינען ארום כסא הכבוד אונ איטליכע חיה
האט פיר פליגל אין דעם יום טוב זיינן מיר מקיים זיבן מצות לולב
אתרוג הדס ערבה סוכה אונ קרבן חגיגה אונ שמחה קעגין דיא זיבן
טעג פון סוכות בחגיגה אונ צו ברייננגען קרבנות לכבוד יום טוב אלע
אכט טאג מיט שמיני עצרת קעגין דער מצוה פון מילה וואש זיא איז
צו אכט טאג היינט זאגט דר פייטן איין אנדר טעם אויף די פיר מינים:
בהדר צו לויבן גאט מיט דעם אתרוג גאט זאל גדיינקען דעם זכות
פון אברהם וואש גאט האט אים בשיינט מיט עלטר׳ מיט
דעם לולב גאט זאל גידיינקען דעם זכות פון יצחק וואש ער איז אן
גינומען גיווארין פאר גאט גלייך וויא איינער קויפט עפעש שאף צוא
קרבנות מיט הדסים גאט זאל גידיינקען דעם זכות פון יעקב וואש
ער האט זיך גיקויפט עולם הבא דורך זיין תורה לערנן אונ אזו וויא
א הדס האט פיל בלעטר אזו האט יעקב גיהאט פיל קינדר בערבה מיט
דיא ערבות גאט זאל גידיינקען דעם זכות פון יוסף וואש ער איז צו
א קנעכט פאר קויפט גיווארין אונ אזו וויא ערבות ווערין פריער פאר
דארט פאר דיא דרייא מינים אזו איז יוסף גישטארבין פריער פאר
זיינע ברידער: נאך א טעם אויף דיא פיר מינים:
בהדר צו לויבין גאט מיט דעם אתרוג גאט זאל אונז גידיינקען דעם
זכות פון שרה וואש זיא האט גיקריגן איר סדר נשים אויף
דער עלטער בכפות מיט דעם לולב לחשוב גאט זאל אונז גידיינקען
דעם זכות פון רבקה וואש זיא איז גיגליכן צו א רויז וואש זיא שטייט
צווישן דערנר אזו איז זיא גוועזן צווישן רשעים אונ איז גבליבן בייא איר
פרומקייט בעבות מיט די הדסים גאט זאל גידיינקען דעם זכות פון לאה

יתושש

לְהַמְשִׁיל אַגַּן סְגֻלָּה · בָּעֲבוֹת לְהַמְשִׁיל שׁוּרַת דְּגוּלָה · בָּעֲרָבָה לְהַמְשִׁיל מְחוֹקְקֵי מְגִלָּה׃
בְּהָדָר לְכַפֵּר שַׂרְעַפֵּי לֵב · בְּכַפּוֹת לְכַפֵּר שָׁזְרָה מוּל לֵב · בָּעֲבוֹת לְכַפֵּר שְׁקוּר עַיִן וָלֵב ·
בָּעֲרָבָה לְכַפֵּר נִבּוּל פֶּה עִם לֵב · בְּהָדָר לְכַנּוֹת שְׁלֵמִים תְּמִימִים · בְּכַפּוֹת לְכַנּוֹת בַּעֲלֵי
מַעֲשִׂים נְעִימִים · בָּעֲבוֹת לְכַנּוֹת יְשָׁרִים בְּמִצְוֹת חֲתוּמִים · בָּעֲרָבָה לְכַנּוֹת בְּשִׁמְצָה כְּתוּמִים׃
וּכְמוֹ בְּעֵץ הָדָר רֵיחַ וָטַעַם · כֵּן בְּעַם זוּ בַּעֲלֵי מִצְוֹת וְדֵעַ נוֹעַם׃ וּכְמוֹ בְּכַף תּוֹמֶר טַעַם וְלֹא
רֵיחַ · כֵּן בְּעַם זוּ בַּעֲלֵי מִצְוֹת בְּלֹא דָת וָרֵיחַ׃ וּכְמוֹ בָּעֲבוֹת רֵיחַ וְטַעַם מַר · כֵּן בֵּינֵימוֹ הוֹגֵי
דָת וְחָכָם מַר׃ וּכְמוֹ עֲרָבָה בְּלֹא טַעַם וָרֵיחַ · כֵּן בֵּינֵימוֹ עִקְשִׁים אֲטוּמִים מִלְּהָרִיחַ׃ וּכְמוֹ
עֵץ פְּרִי עֲלֵי סֶרֶק מְחַפִּים · כֵּן יְשָׁרִים עֲלֵי רְשָׁעִים מְחוֹפְפִים׃ וּכְמוֹ הֵם אֲגוּדִים אֵלֶּה בָּאֵלֶּה ·

מטה לוי

אותם בשיבה סוכה (בכפות) לכך לוקחין הלולב שהוא כפות (להמשיל) לתלמידי חכמים (אגן סגולה) שנמשלו לאגן הסהר (בשיר השירים ז׳ פרשה ג) ובזה נמשלו לכפות שטופפין עצמן ללמוד תורה אלו מאלו (בעבות) לכך לוקחין הדס (להמשיל) לתלמידי חכמים (שורת דגולה) שנדגלים ונקבצים לישב לפני הסנהדרין שלש שורות זו לפנים מזו ובזה נמשלו להדס שיש לו רוב עלים (בערבה) לכך לוקחין ערבה (להמשיל) להסופרים ופוסקי דינים שנקראו (מחוקקי מגילה) שהיו עומדים לפני הסנהדרין ובזה נמשלו לערבה שלא היו צריכים לתת טעם וריח לפסקיהם כערבה שאין בה לא טעם ולא ריח שכבר נתנו טעם וריח הת״ח והסנהדרין:

בית לוי

סגולה) ת״ח (שורת דגולה) הם׳ שורות ת״ח היושבין לפני הסנהדרין (מחוקקי מגילה) סופרים ופוסקי דינים שלפני הסנהדרין (שרעפי) לשון מחשבות כמו ברוב שרעפי (תהלים צד יט) (שזרה) הייט שדרה הידוע בלשון תלמוד בדל״ת ובזיי״ן ותלוט ג״כ בתלמוד בפרק ד׳ דתמיד והיא חותך ויורד עד הזנב וכן נריש טקלין ושדרה של שבולת והוא גב השבולת ושדרה הוא שדרה (ערוך עלך שזר) (שקור עין) לשון ראיה והבטה כמו ומשקרות עינים (ישעיה ג טז) ופירש רש״י לשון הבטה ומשקרות הוא בשי״ן שמאל (שלמים) הואר לצדיקים שלמים בתורה ומע״ט (מעשים נעימים) ובלי תורה (בשמצה) לשון לשמצה בקמיהם (שמות לב כה) ופירש רש״י לגנות (כתומים) לשון כתם ומצוי בדברי רז״ל (ודע טעם) הואר לתורה (אטומים) לשון שהוא סגור מלבין סתומי שקופים אטומים (מ״א ו ד) (סרק) לשון תלמוד אילן סרק והוא מלשון ריקם (מחופפים) לשון

עוד טעם על כד׳ מינים (בהדר) לכך נוטלין האתרוג שדומה ללב (לכפר שרעפי לב) על הרהורים ומחשבות רעות שבלב (בכפות) לכך נוטלין הלולב שהוא דומה לשדרה של אדם (לכפר שזרה מול לב) על שדרה של אדם שכיפה נגד לב האדם שאינו שוחה בה לפני הקדוש ברוך הוא במודים ובברכות שצריך בהם (בעבות) לכך נוטלין ההדס שהקרסין הקטנים שבעליו דומין לעין כדי (לכפר שקור עין ולב) על ראיית עין ולב שהם תרי סרסורי דעבירה (בערבה) לכך נוטלין הערבה שעלין שלה מגומין כפה ודומה לשפתים ארוכה וקצרה כשדק הפה (לכפר ניבול פה) היוצא מן הלב: עוד טעם על כד׳ מינים נגד הד׳ מדות שיש בישראל (בהדר) לכך נוטלין האתרוג שיש בו טעם וריח (לכנות שלמים תמימים) נגד הכת שיש בישראל השלמים במע״ט ותמימים בתורה אשר ראוי לכנות אותם בשם שלמים ותמימים (בכפות) לכך נוטלים הלולב שפירותיו תמרים ויש בו טעם בלא ריח נגד הכת בישראל בעלי מעשים בלי תורה אשר ראוי (לכנות) אותם בשם בעלי מעשים נעימים (בעבות) לכך נוטלין ההדס שיש בו ריח בלא טעם הוא נגד הכת שיש בישראל בעלי תורה ואין בהם מעשים אשר ראוי (לכנות) אותם בשם (ישרים במצות חתומים בערבה) לכך נוטלים ערבה שאין בה לא טעם ולא ריח הוא נגד הכת שיש בישראל שאין בהם לא תורה ולא מע״ט ויש בהם שמץ וכתמים מלכלוך החטא אשר ראוים לכנות בשם (בשמצה כתומים) (וכמו בעץ הדר וכו׳ ודע נועם) דעת של תורה הנעימה (בלא דעת וריח) בלי תורה (והוגי דת) לומדי תורה (וחכם מר) ואין בהם מע״ט רק מעשים רעים (עקשים) הולכים בדרך עקש (אטומים

וְאַשׁ זִיא הָאט גִיוואוּנְן דִינָה זִיא אִיז גִיגְלִיכְן צוּא אַהֲדַס וְואס עֶר הָאט פִיל בְּלֶעטֶר אַזוֹ הָאט לֵאָה מֶער קִינְדֶער גִיהַאט פוּן אַלֶע אִמָהוֹת בערבה בִּיט דִיא עֲרָבוֹת גָאט זָאל גִידַיינְקֶען דֶעם זְכוּת פוּן רָחֵל וְואס זִיא הָאט מְקַנֵא גִיוֶועזִין אִיר שְׁוֶועסְטֶער לֵאָה וְואשׁ זִיא הָאט גִיהַאט קִינְדֶער · נָאךְ אַטַעַם אוֹיף דִי פִיר מִינִים׃

בהדר מִיר לוֹיבִּין גָאט מִיט דֶעם אֶתְרוֹג גְלַייךְ וִויא דִיא בַּשֵׁיינְטֶע סַנְהֶדְרִין וְואס אִיטְלִיכֶער הָאט זִיךְ פַר וואוּנְדֶרְט אוֹיף זֵייעֶר חָכְמָה אוּנ זַיינֶען גִיזֶעסִין אַרוּם דֶעם טִישׁ קַיילֶכְדִיג וִויא אַהַאלְבֶּע לְבָנָה בכפות מִיט דֶעם לוּלָב גְלַייךְ וִויא דִיא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְואשׁ זַיינֶען גִיזֶעסִין קֶעגִין דִיא סַנְהֶדְרִין אוּנ הָאבִּין גִילֶערְינְט תּוֹרָה בעבות מִיט דִיא הֲדַסִים קֶעגִין דִיא שׁוּרוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְואשׁ זַייא זַיינֶען גִיקוּמֶן צוּא לֶערְנֶען פוּן דִיא סַנְהֶדְרִין צוּא לֶערְנֶן פוֹסְקִים אוּנ הוֹרָאוֹת אִיסוּר וְהֶיתֵּר בערבה דִיא עֲרָבָה נֶעמֶען מִיר קֶעגִין דִיא סוֹפְרִים וְואשׁ זַיינֶען גִיזֶעסִין פַאר דִי סַנְהֶדְרִין צוּ שְׁרַייבִּין דִי פְּסָקִים · נָאךְ אַטַעַם אוֹיף דִי פִיר מִינִים׃

בהדר מִיט דֶעם אֶתְרוֹג לוֹיבִּין מִיר גָאט עֶר זָאל אוּנְז פַאר גֶעבִּין אוֹיף דִיא בֵּייזֶע מַחֲשָׁבוֹת פוּן דֶעם הַארְצִין בכפות מִיט דֶעם לוּלָב צוּא פַאר גֶעבִּין אוֹיף דֶער שִׁדְרָה פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין וְואשׁ עֶר הָאט זִיךְ נִיט רֶעכְט גִיבּוּקְט אִין מודים בעבות מִיט דִיא הֲדַסִים צוּא פַאר גֶעבִּין אוֹיף דִיא עֲבֵירוֹת וְואשׁ דָאשׁ אוֹיג זֶעהְט אוּנ דָאשׁ הַארְץ גִילוּסְט בערבות מִיט דִיא עֲרָבוֹת גָאט זָאל אוּנְז פַאר גֶעבִּין אוֹיף דֶעם וְואשׁ מֶען רֶעט נִבּוּל פֶּה וְואשׁ דָאשׁ קוּמְט פוּן דֶעם הַארְצִין · נָאךְ אַטַעַם אוֹיף דִיא פִיר מִינִים׃

בהדר מִיר לוֹיבִּין גָאט מִיט דֶעם אֶתְרוֹג אָן צוּא רוּפִין דִיא יִשְׂרָאֵל אוֹיף זַיין נָאמֶן וְואס זַייא זַיינֶען גַאנְץ אִין תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בכפות מִיט דֶעם לוּלָב אָן צוּא רוּפִין אוֹיף זַיין נָאמֶען דִיא יִשְׂרָאֵל וְואס הָאבִּין אִין זִיךְ מַעֲשִׂים טוֹבִים בעבות מִיט דִי הֲדַסִים אָן צוּא רוּפִין אוֹיף זֵייעֶר נָאמֶען דִיא יִשְׂרָאֵל וְואשׁ זַיינֶען גִיחַתְמַת מִיט מִצְוַת מִילָה אוּנ אוֹיךְ אַנְדֶערֶע מִצְוֹת בערבה מִיט דִיא עֲרָבוֹת אָן צוּא רוּפִין אוֹיף זֵייעֶר נָאמֶן דִיא יִשְׂרָאֵל וְואשׁ זַייא זַיינֶען גִיפְלֶעקְט מִיט עֲבֵירוֹת וכמו בעץ אוּנ אַזוֹ וִויא דֶער אֶתְרוֹג הָאט אַגוּטִין רֵיחַ אוּנ אַיין גוּטִין טַעַם אַזוֹא אִיז פַאר הַאנְדִין צְווִישִׁין דִיא יִשְׂרָאֵל וְואשׁ הָאבִּין אָן זִיךְ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וכמו אוּנ אַזוֹ וִויא דֶער לוּלָב הָאט אַגוּטִין טַעַם אָבֶּר נִיט קַיין רֵיחַ אַזוֹא אִיז צְווִישִׁין דִיא יִשְׂרָאֵל פַאר הַאנְדִין אַזֶעלְכֶע וְואשׁ הָאבִּין אָן זִיךְ נָאר מַעֲשִׂים טוֹבִים אוּנ קַיין תּוֹרָה נִיט וכמו אוּנ אַזוֹא וִויא דִיא הֲדַסִים הָאבִּין אַגוּטִין רֵיחַ אוּנ אַבִּיטֶערִין טַעַם אַזוֹ אִיז צְווִישִׁין דִיא יִשְׂרָאֵל אַזֶעלְכֶע פַאר הַאנְדִין וְואשׁ הָאבִּין אִין זִיךְ תּוֹרָה אוּנ קַיין מַעֲשִׂים טוֹבִים נִיט וכמו ערבה אוּנ אַזוֹ וִויא דִי עֲרָבוֹת הָאבִּין נִיט קַיין טַעַם אוּנ נִיט קַיין רֵיחַ אַזוֹ גִיפִינֶען זִיךְ צְווִישִׁין דִיא יִשְׂרָאֵל עקשים שְׁלֶעכְטֶע מֶענְטְשִׁין וְואשׁ הָאבִּין אָן זִיךְ קַיין תּוֹרָה אוּנ קַיין מַעֲשִׂים טוֹבִים וכמו עץ אוּנ אַזוֹ וִויא דֶער לוּלָב אִיז פוּן אַזוֹא אַבּוֹים וְואשׁ אוֹיף אִים וַואקְסִין פֵּירוֹת פַר דֶעקְט עֶר אוֹיף דִיא עֲרָבוֹת וְואס זַייא זַיינֶען פוּן אַלֵיידִיגְן בּוֹים וְואשׁ אוֹיף אִים וַואקְסִין קַיין פֵּירוֹת נִיט אַזוֹ אִיז מַגִין דֶער זְכוּת פוּן דִיא צַדִיקִים אוֹיף דִיא רְשָׁעִים וכמו אוּנ אַזוֹ וִויא דִיא מִינִים זַיינֶען צוּא

כֵּן תְּלוּיִם אֵלֶּה בְּאֵלֶּה · לִמְשׁוֹךְ אֵלֶּה אֶת אֵלֶּה · וּלְכַפֵּר אֵלֶּה עַל אֵלֶּה · לַעֲשׂוֹת אֵלֶּה כְּאֵלֶּה · לְהַנְעִים זְמִרוֹת אֵלֶּה · לְמִי בָרָא אֵלֶּה · לְמַלֵּל לְהַלֵּל · לְכַלֵּל לְחוֹלֵל · לְיַשֵּׁר לְאַשֵּׁר · לְהַכְשִׁיר לְהִתְעַשֵּׁר · לְבָרֵר לְשׁוֹרֵר · לְאַדֵּר לְהַדֵּר · לְגַבֵּר לְדַבֵּר · לְהַאֲמִיר לְזַמֵּר · לְתַנֵּן לְרַנֵּן · לְשַׁנֵּן לְהַרְנֵן · לְקַלֵּס לְעַלֵּס · לְנַצֵּחַ לְפַצֵּחַ · לְהַעֲרִיץ וּלְהַעֲלִיץ · לְהַרְגִּישׁ לְהַקְדִּישׁ : כְּשִׁיר עִירִין · כְּשִׁירוֹת קַדִּישִׁין · כְּזֶמֶר חַשְׁמַלָּה · כִּזְמִרַת הֲמוּלָּה · כִּפְאֵר אֵלִים · כְּתִפְאֶרֶת אֶרְאֶלִּים · כַּהֲדַר זִיקִים · כְּהַדְרַת בְּרָקִים · כְּנוֹעַם גְּלִילִים · כִּנְעִימַת גַּלְגַּלִּים · כְּנִגּוּן רוֹבִים · כִּנְגִינַת כְּרוּבִים · כְּרֶנֶן אוֹפַנִּים · כִּרְנָנַת מְרֻבְּעֵי פָנִים · כְּחִדּוּשׁ בְּרָקִים · כְּמִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים · כְּקִדּוּשׁ עָפִים · כִּקְדֻשַּׁת עוֹפְפִים · כְּרֶגֶשׁ מְעוֹפְפִים · כְּרִגְשַׁת מְתוֹפְפִים · כְּשִׁנּוּן צְפוּפִים · כְּהֶגֶה מְצַפְצְפִים · כְּרַעַשׁ סִפִּים · כְּמַעֲמַד שְׂרָפִים · כְּמַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים · לְקָדוֹשׁ מַקְדִּישִׁים · וּקְדֻשָּׁה מְשַׁלְּשִׁים :

בית לוי

הוסף עליו כל היום (דברים לג יב) ופירש רש"י מכסה אותו ומגין עליו (לכלל) ל' עטרה בתלמוד כמו כלילא רב חסר ומחלו' שרי (שבת לט ב) (לחולל) לשון והעם מחללים בחלילים (מ"א א מ) (לאשר) לשון תוק כמו אשרו חמוץ (ישעיה א יז) ופרש"י מחזיקו (להכשר) לשון תיקון והכשר בתלמוד מלשון הכשר מלוה (יבמות ד' ו) (להתשר) לשון ותשורה אין להביא (ש"א ט) ופירש רש"י תקרובת ראיית פני מלך (לאדר) לשון תחק מל' אדיר במרום ה' (תהלים לג ד) (להאמר) לשון את ה' האמרת (דברים ו ז) (לקלס) לשון שבח מלשון והוא כמלכים יתקלס (חבקוק א י) לפירוש רד"ק וכן ויקראו לפניו אברך (בראשית מא מג) ות"י והוו מקלסין קדמוי (לעלס) לשון שמחה מלשון נתעלסה באהבים (משלי ז יח) (לנצח) לשון נגון מלשון על השמינית לנצח (דה"א יו כא) ונקראו המנגנים מנצחים על כי דרכם לנצח זה את זה בהרמת הקול ובהכרעת הנעימה (לפצח) ענין הרמת קול שמחה מלשון פצחי רנה (ישעיה נד א) (להרגיש) עפ"ה בבית אלהים נהלך ברגש (תהלים מד כד) ותואר למלאכים (חשמלה) עפ"ה ומתוכן כעין חשמל (יחזקאל א כד) (המולה) עפ"ה כקול המולה (שם פ' כד) שהוא ענין שניה ושאון (גלגלים) כאל שענין במלות שונות וככל אחד וקאי שניהם אמלאכים (רובים) תרגום בחורים טחון נשאו רוביא רחיא נטלו (איכה ה יג) (צפופים) דחוקים כמו עומדים צפופים ומשתחוים רוחים (כהגה מצפצפים) לשון המצפצפים והמהגים (ישעיה ח יט) וכתב רש"י שב לשון צפוף והגה טפל בעופות כמום עגור כן אצפצף (שם לח) אהגה כיונה (כרעש ספים) עפ"ה וינועו אמות הספים מקול הקורא (שם ו ד) ופירוש מזוזות הפתח היו נעים מתוזק קול הקריאה וסרים ממקומם הרבה אמות :

מטה לוי

מלהריח) אעומים לבב מלהקשיב למצות ואין רוח הבריות נוחה הימנו (וכמו עץ פרי) כמו הלולב שהוא בא מאילן המגדל תמרים שהוא עץ פרי (עלי טרק מחפים) עולה למעלה ומכסה לערבה שהוא אילן סרק שאינו נושא פרי (כן ישרים כו' מחופפים) מגינים בזכותם על רשעים (וכמו הם) כמו שד' מינים אגודים אלה באלה כן תלוים אלה באלה) רשעים בזכות צדיקים (למשוך אלה את אלה) להיות חייהם של רשעים משוכים בעולם כצדיקים (ולכפר אלה על אלה) שיהיו מכפרים הטובים על הרעים (לעשות אלה כאלה) לעשות רשעים צדיקים (להנעים) שיהיו מנעימים (זמירות אלה) להקדוש ב"ה מה שנאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (לכלל) לעטר להקב"ה בעטרה בתפלה (לחולל) לשורר בנעימות קול כבחלילים (לאשר) לחזק (להכשר להתשר) לתקן תשורה ותפלה לפני הקב"ה (לברר לשורר) לברור שירה הראויה לפני הקב"ה (לאדר) אותו בדברים אלמים כגון מים שנאמר גם אדיר במרום ה' (להדר) בהידורו שמהדרים אותו הבריות שהן בעלי לשון (לגבר לדבר) לדבר גבורתו של הקדוש ברוך הוא (להאמר לזמר) לשבח ולזמר לפניו (לתנן להרנן) ללמד לישראל שיהיו מרננים בתפלה לפניו (לקלס לעלס) לשבח ולשמוח לפניו (לנצח) לנגן (לפצח) לדבר בהרמת קול (להרגיש) לילך בית אלהינו ברגש בקיבוץ עם (כשיר עירין) כשירת המלאכים שאין שינה ותנומה בעיניהם (כשירת קדישין) כשיר מלאכים הקדושים והטהורים (כזמר חשמלה) כזמר שמזמרים המלאכים שדומים לחשמלים וקולם של המלאכים (כזמרת המולה) שהוא המון גדול (כפאר) של המלאכים הנקראים (אלים) (כתפארת) של המלאכים הנקראים (אראלים) (כהדר זיקים) כהדרת של המלאכים דומין לזיקי וגילויי דינור (כהדרת ברקים) כיופי ושבח שנותנין מלאכים שדומין לברקים (כנגון רובים) כמלאכים הדומין פניהם לאפי רביא (כרננת) כרובים שרפים ואופנים וחיות הקודש שהן (מרובעי פנים) שיש להם ארבעת פנים (כחידוש ברקים כמתחדשים לבקרים) שבכל בוקר מתחדשים ונבראים מלאכים מנהר דינור ואומרים קדושה להקדוש ברוך הוא ומתמוגגים להיות כבתחלה כברק הזה שברגע אחד נראה ואחר כך נעלם (כקדוש עפים) כקדושה של החיות הטסים ועפים ואומרים קדושה להקדוש ברוך הוא בכנפיהם (כקדושת מעופפים) כקדושה של המלאכים הנ"ל שאומרים בכנפיהם (כרגשת מתופפים) רוגשים ומשבחים להקדוש ב"ה כבמיני תוף ועוגב (צפופים) המלאכים שעומדים צפופים ודחוקים לפני הקדוש ב"ה (כהגה מצפצפים) המלאכים שהוגים ומצפצפים תמיד בשבחות להקדוש ב"ה כעוף המצפצף תמיד (כרעש ספים) כקול המולת המלאכים אשר רעשו ונדו מזוזות ההיכל :

טייף גיבונדין אין איינם אזו הייגען די רְשָׁעִים אָן דיא צַדִּיקִים לִמְשׁוֹךְ דאס לעבין פון דיא רְשָׁעִים ציהט זיך מיט דעם לעבין פון דיא צַדִּיקִים די צַדִּיקִים זאלין מְכַפֵּר זיין אויף דיא רְשָׁעִים זאלין דער נאך פרום ווערין אזוא וויא צַדִּיקִים זייא זאלין געבין זיסע לויב צוא גאט וואש ער האט זייא בשאפין לִמַלֵּל צוא ריידין צוא לויבין צוא קריינן צוא זינגען מיט איין שיין קול אזוא וויא אויף כְּלֵי זֶמֶר וואש הייסט חָלִיל צוא רעבט פארטיגן צו שטארקין צוא אן ברייטין תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים פאר גאט צוא אויס קלייבין גיזאנג פאר גאט צוא בשיינען צוא ברומען צוא שטארקין צוא ריידין צוא לויבין צוא זינגען צוא בעטין צו לויבין צוא לערנען אנדערע מענטשין וויא אזו גאט צוא לויבן צו לויבן אונ צוא פרייען זיך צוא שטארקין צוא עפינען דאש מויל מיט לויב איין צוא זאמלען זיך אין דיא שולין צוא היילינין גאט כשיר עירין אז דאש גיזאנג פון דיא מלאכים וואש הייסין עירין אז דאש גיזאנג פון דיא מַלְאָכִים וואש היישין חַשְׁמַלִּים אז דאס גיזאנג אונ דאש ברומונג פון דיא מַלְאָכִים אז דאש צירונג פון דיא שטארקע מַלְאָכִים אז דאש שיינקייט פון דיא מַלְאָכִים וואש הייסין אֶרְאֶלִּים אז דאש שיינקייט פון דיא מַלְאָכִים וואש זיינען אז איין בליץ אז דאס זיסקייט פון די מַלְאָכִים וואש הייסין גַלְגַלִּים אז דאש גיזאנג פון דיא מַלְאָכִים וואש האבין איין פָּנִים וויא איין קינד אז דאש גיזאנג פון דיא מַלְאָכִים וואש האבין איין פָּנִים פון פויגלין אז דאש גיזאנג פון דיא מַלְאָכִים וואש הייסין אוֹפַנִּים אז דאש גיזאנג פון דיא מַלְאָכִים וואש האבין פיר פַּרְצוּפִים אז דיא לויב פון דיא מַלְאָכִים וואש ווערין באנייט אלע מארגין כקדוש עפים אז דיא קְדוּשָּׁה אונ דאש שטורמען פון דיא שוועבינדיגע מַלְאָכִים אז דאס שטורמען פון דיא מַלְאָכִים וואש לויבין גאט וויא מיט פויקין אז דיא לויב פון דיא מַלְאָכִים וואס שטייען אין איינגשאפט פאר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אז דיא לויב פון דיא מַלְאָכִים וואש האבין איין קול פון פויגלין אזו וויא דיא קְדוּשָּׁה וואש דיא מַלְאָכִים האבין גיזאגט אין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דאש דיא שוועלין האבין גישטערעמט אז דיא לויב פון דיא מַלְאָכִים וואש הייסין שְׂרָפִים כמחנות אזו וויא דיא היילינע מחנות פון דיא מַלְאָכִים היילינין צו גאט אונ זאגין דרייא מאל קָדוֹשׁ :

נקדישך ונעריצך כנועם שיח סוד שרפי קודש · המשלשים לך קדושה :
ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר : קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו : אז בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קול מתנשאים לעומת שרפים · לעומתם ברוך יאמרו : ברוך כבוד יהוה ממקומו : ממקומך מלכנו תופיע · ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון · תתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים : ועינינו תראינה מלכותך כדבר האמור בשירי עוזך על ידי דוד משיח צדקך : ימלוך יהוה לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה :

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה : כי אל מלך גדול וקדוש אתה : ברוך אתה יהוה האל הקדוש :

אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך · וקרבתנו מלכנו לעבודתך · ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת :

ותתן לנו יהוה אלהינו באהבה (לבש שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום (השבת הזה ואת יום)

לסוכות	לשמיני עצרת ולש״ת	לפסח	לשבועות
חג הסכות הזה · זמן שמחתנו	השמיני חג העצרת הזה · זמן שמחתנו	חג המצות הזה · זמן חרותנו	חג השבעות הזה · זמן מתן תורתנו

באהבה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך · וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום

לסוכות	לשמיני עצרת ולש״ת	לפסח	לשבועות
ביום חג הסכות	ביום השמיני חג העצרת	ביום חג המצות	ביום חג השבעות

הזה : זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה · והושיענו בו לחיים טובים · ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה :

והשיאנו יהוה אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון · כאשר רצית ואמרת לברכנו : (לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו) קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך · שבענו מטובך ושמחנו בישועתך · וטהר לבנו לעבדך באמת · והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון בשמחה

ובששון (שבת ו) מועדי קדשך · וישמחו בך ישראל מקדשי שמך : ברוך אתה יהוה מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים :

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך :

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים : ברוך אתה יהוה המחזיר שכינתו לציון :

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד · (צורנו) צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קוינו לך :

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנו מודים לך · ברוך אל ההודאות :

ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא (תמיד) שמך מלכנו תמיד לעולם ועד :

וכל החיים יודוך סלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה (האל הטוב) : ברוך אתה יהוה הטוב שמך ולך נאה להודות :

אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בברכה וכו׳

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך · ברכנו אבינו כלנו כאחד (יחד) באור פניך · כי באור פניך נתת לנו יהוה אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה (ורחמים) וברכה ורחמים וחיים ושלום · וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך (ברוב עוז ושלום) : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

תפלה משערי ציון קודם נטילת לולב

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי בִּפְרִי עֵץ הָדָר וְכַפּוֹת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת וְעַרְבֵי נָחַל אוֹתִיּוֹת שִׁמְךָ הַמְיוּחָד תְּקָרֵב אֶחָד אֶל אֶחָד וְהָיוּ לַאֲחָדִים בְּיָדִי וְלֵידַע אֵיךְ שִׁמְךָ נִקְרָא עָלַי וְיִירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלַי וּבְנַעֲנוּעִי אוֹתָם תַּשְׁפִּיעַ שֶׁפַע בְּרָכוֹת מִדַּעַת עֶלְיוֹן לִנְוֵה אַפִּרְיוֹן לִמְכוֹן בֵּית אֱלֹהֵינוּ · וּתְהֵא חֲשׁוּבָה לְפָנֶיךָ מִצְוַת אַרְבָּעָה מִינִים אֵלּוּ כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרָטוֹתֶיהָ וְשָׁרָשֶׁיהָ וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ כִּי כַוָּנָתִי לְיַחֲדָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְיַחֵד שֵׁם י"ה בו"ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

דיני נטילת לולב

(א) נוטל האגודה כיון שמכות (ואסר כימין דידים) והאתרוג בשמאלו ובדיעבד בכל אופן יצא. וגידם שאין לו אלא יד אחת נוטלו. באיזה יד שיש לו והאתרוג אפי' בזרוע אם אין יכול להחזיק שניהם ביד אחד ואם אין לו יד נוטל שניהם בזרוע או אפי' זא"ז: (ב) צ"ל הלולב וכן כל מינים ראשיהם למעלה וגם כשמנענע לצד מטה צ"ל כדרך גדילתן ולא יהפך ראשו: (ג) יכוין לקיים מ"ע שכתוב בתורה ולקחתם לכם ביום הראשון: (ד) אין להפריד האתרוג מהלולב בעת נטילתו אלא צ"ל ב' הידים סמוכות זו לזו בלי הפסק: (ה) יקח הלולב בידו ויברך מעומד אקב"ו עג"ל אחר כך נוטל האתרוג ומחבר לו ואומר שהחיינו וי"א תחלה נוטל האתרוג ומברך ואח"כ נוטל הלולב או יעשה כמ"ש למטה: (ו) מנענע בעמידה והוא שמוליך ידו מכנגדו והלאה ועושה הנענוע שם ג"פ בהולכה וג"פ בהבאה. וטורף ומכסכס העלין בכל נענוע וכן לכל רוח וסדר הנענועים מבואר למטה: (ז) בדיעבד אין הנענוע מעכב אבל ד' מינים מעכבין זא"ז: (ח) ולא יוסיף עליהן מין אחר ולא יותר מלולב אחד ואתרוג אחד ואם שכר לוקח ב' הדס וערבה רשאי להוסיף מה שירצה אבל המדקדקים אין מוסיפין על ג' הדסים וב' ערבות: (ט) אסור לאכול קודם שיטול לולב: (י) אסור לטרוח בהדס של מצוה בל ז' אבל אתרוג של מצוה מותר להריח בו מה"ד אלא מפני ספק ברכת הריח יש לאסור מלהריח בו: (יא) מקבלת האשה הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים ואם צריך להוסיף מים מוספת אבל לא תחליף בי"ט: (יב) בשבת אין נוטלין הלולב אפי' הוא יום א' ואסור בטלטול אם לא לצורך גופו ומקומו אבל האתרוג מותר לטלטלו דראוי להריח בו: (יג) אין אדם יוצא בי"ט ראשון בלולב של חבירו עד שיתנהו לו במתנה ובמתנה ע"מ להחזיר דיו וכשמחזירו ביום א' קודם שיצאו בו בעליו צריך להחזיר. בו במתנה בפירוש ומטעם זה לא יתנהו ביום א' לקטן קודם שיצא בו הוא: (יד) שותפים שקנוהו בשותפות אין א' מהם יוצא ביו"ט עד שיתן לו חבירו חלקו במתנה:

יברך ברכת הלולב בכוונה עצומה ויתן הודאה עצומה להבורא יתברך שזיכה אותו הבורא יתברך במצוה רבה כזו· יקח הלולב בימינו והאתרוג בשמאלו ואיטר יד להיפך וקודם הברכה יהיה האתרוג הפוך כשעמדו למטה ועוקצו למעלה ואחר הברכות יהפך ומברך ב' הברכות ומעומד דווקא:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לוּלָב:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

אח"כ יעשה הנענועים שמוליך ידו מכנגדו והלאה ויגענע שם ג"פ בהולכה וג"פ בהבאה וטורף הלולב ומכסכס העלין בכל נענוע ובכל נענוע צריך תחלה הולכה ואחר כך הבאה בהתחברות האתרוג ולולב ואח"כ מטה ידו לצד אחר ויעשה כן והסדר הוא מזרח דרום מערב צפון מעלה מטה ובין כולם ל"ו נענועים וע"פ האריז"ל דרום צפון מזרח מעלה מטה מערב ויזהר שלא יגע ראש הלולב לכותל בעת הנענוע של הולכה וכנענוע למטה יזהר שתהיה ההולכה לצד מטה וההבאה לצד מעלה ובנענוע למעלה יהיה להיפך הולכה לצד מעלה ויזהר שבכל הבאה יגע האתרוג והלולב בחזה (האריז"ל) ופניו למזרח בכל הנענועים וינהוג ע"פ סדר האריז"ל בשהוא לבדו אבל בבהכ"נ בשעת הלל לא ישנה מפני המחלוקת כ"כ הגאון רבי יעב"ץ והמעיין בכהאריז"ל יראה מהתיקונים הגדולים והנפלאים הנעשים בעולמות העליונים הקדושים ע"י הנענועים וידע מה הטובה הבאה לנו ואז בוודאי יעשה המצוה בש"ע ועושה בזה נ"ר גדול להבורא יתברך והנה לכוין כונת האריז"ל לאו כל מותא סביל דא אך ראוי לנו לכל הפחות לכוין כוונה הפשוטה ההכרחית והוא שבכל נענוע יכוין במחשבתו בזה"ל (לשם יחוד קודשא ב"ה ושכינתיה לעשות נ"ר ליוצרי ובוראי) ויזהר מאוד שלא יתגאה במצות הבורא יתברך כמצות אנשים מלומדה ר"ל ובוודאי מי שחננו השי"ת ויספק בידו מוטל עליו בחיוב לקנות אתרוג הכשר ומהודר לעצמו עם לולב ומיניו ולצאת בהם ידי חובה ולא יסמוך לומר עם הקהל אני נוטל מכמה טעמים המבוארים בספרים:

וגומרין הלל כל ט' ואם לא בירך על הלולב בשחר מברך עליו קודם הלל ויעשה הנענועים כנ"ל וכשנוטל מחבירו הד' מינים יקח תחלה הלולב בשמאלו ואח"כ יטול האתרוג ג"כ בשמאל ואח"כ יטול הלולב בימין· כתבו הספרים מה שנוהגים למכור האתרוגים בהכרזת השמש ואותו שמעלהו בדמים נותנים לו המצוה הוא נגד הדין שהוא כעין מו"מ ובפרט האתרוגים שהוא דבר שיש בו ממש רק הסיתר הוא המנהג חסידים הראשונים מה שהיו מוציאים מפיהם היו נותנים לצדקה אפילו לא נגמר עניינם וכו' שהוסיף בדמיו נשארה המצוה עליו ולא דמי למקח וממכר וסילוק שמים יזהר בזה אף במכירת שאר מצות:

סדר הנענועים בהלל· הנזכר מנענעים בכל הודו בכל תיבה נענוע (ג"פ הולכה וג"פ הבאה) לרוח אחד לבד השם שאין מנענעים בו והש"ץ מנענע בהודו הא' וביאמר נא ובב' יאמרו נא אינו מנענע ובאנא ה' הושיעה נא שכופלין אותו מנענעים ב"פ לכל תיבה ב' נענועים שלמים לשני רוחות כנ"ל לבד בהשם שאין מנענעים ובהצליחה נא אין מנענעים לא הש"ץ ולא הצבור והודו שכופלים בסוף הלל מנענעים בכל פעם כנ"ל הש"ץ והצבור והוא לפי מנהג אשכנז:

סדר הלל

אלו ימים שגומרים בהם את הלל · ט' ימים של חג הסוכות ב' ימים ראשונים של פסח וב' ימים של שבועות:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרֹא אֶת הַהַלֵּל:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהֹוָה · הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהֹוָה: יְהִי שֵׁם יְהֹוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהֹוָה: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְהֹוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּיהֹוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת · אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם:

(בחוה"מ של פסח וב' ימים אחרונים של פסח מדלגין זה)

לֹא לָנוּ יְהֹוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ:

כוונות

הללויה אתם שם ב"י הללו את יי ואף אתם ע"א (הללו עבדי ה') למה לכם לעבוד ולהלל לצבא השמים שהם עבדי ה' (הללו את שם ה') יותר טוב לכם להלל שם ה' עצמו ואף שאין בכם כח להשיג איכות ומהות הלולו תהללו שמו וכך תאמרו (יהי שם כו') ואתם הע"א איך עלה על דעתכם לעבוד לצבא השמים הלא (ממזרח שמש כו') כי צבא השמים בעצמם ששם השמש והירח מהללים את שם ה' ואיך אתם רוצים להיות עבדים לעבדים · (רם על כל גוים ה') ואף הע"א המאמינים בו מרוממים אותו יתברך באמרם (על השמים כבודו) שאינו מושל על הארץ בעבור פחיתות ערכה רק מסרה ביד אלופי הארץ ואנחנו עם קדוש משבחים ואומרים (מי) הוא עניו (כה' אלהינו) שאף אם אמנם (המגביהי לשבת) מעל השמים שכתו בערבות עכ"ז (המשפילי לראות) ולהשגיח על כל הנעשה (בשמים ובארץ) ובהשגחתו (מקימי כו' אביון) ומרבה כבודם (להושיבי כו') (עם נדיבי עמו) עם המעולים שבנדיבים ומפני זה אנו בטוחים בהשגחתו (מושיבי עקרת הבית) יושיב עוד על מתכונתם ע"י הבית המ' שינום כ"כ שסותה עד שנה נעקרה וע"ז (אם הבנים שמחה) רחל עם בניה תהיה שמחה שהך רחל מבכה על בניה ונפטור על זה הללויה:

פשטיות

בצאת בעת יצאו (ישראל ממצרים) ועמם היו (בית יעקב) שהיה רב שהיו מלאי' בעקבים ומלאום (מעם לועז) מעם שהם שפת לשון אחר שאינו לשה"ק ומהם למדו ישראל להיות מאוסרי אמנם ולא היו רוצים לקפוץ בים וע"ז (היתה יהודה לקדשו) שקפץ נחשון בן עמינדב שהוא משבט יהודה לתוך הים וקדש שמו הגדול וע"כ זכה (להיות ממשלותיו) שדוד המע"ה בא משבט יהודה וכאשר (הים ראה) ששבט יהודה קדשו שמו מיד (וינס) נס ממקומו ונעשה חרבה ואף (הירדן) בימי יהושע (יסוב לאחור) סובב. לחזור לאחור לבלי לכת דרך מהלכו וכאשר (ההרים) ראו שהוקדש שמו על ישראל ואח"כ ראוים הם לקבל התורה (רקדו כאילים) מגודל השמחה שכל א' חשב שמא עלי יתן התורה (גבעות) שאינם גבוהים כ"כ (רקדו כבני צאן) (מה לך כו') והתשובה היא לכך נס הים (מלפני אדון חולי ארץ) מפני השם המסורה בנתינה על משה שהוא נברא שמים וארץ והירדן נס לאחור (מלפני אלוה יעקב) מלפני ארון הברית שבכן עליו אלהי יעקב והכרים והגבעות רקדו שחשבו (ההופכי הצור אגם מים) כשם שאתמול אגם מים נהר שבשם הם נתרגם כך יטול לכך הברים שהם (חלמיש למעינו מים) לכך רקדו:

אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: ע"כ דולג

יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם: לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא כָּל יֹרְדֵי דוּמָה: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

(בחוה"מ של פסח וב' ימים אחרונים של פסח מדלגין זה)

אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי כִּי יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת עֵינִי מִן דִּמְעָה אֶת רַגְלִי מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל הָאָדָם כֹּזֵב: ע"כ דולג

מָה אָשִׁיב לַיהוָה כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְהוָה כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל הָאֻמִּים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי גַם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם: דַּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אודך אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: אבן מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא:
אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא:
אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָא:
אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה: ברוך אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אל אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אלי הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יְהַלְלוּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִישׁוֹרְרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשִׁמְךָ נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב (נ"א קֵץ) מְשִׁיחֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר: יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים:

קריאה ליום ראשון של סוכות

פותחין הארון ואומרים ויהי בנסוע · י״ג מדות · רבש״ע · בריך שמיה · ומוציאין ב׳ ס״ת והחזן אומר שמע ישראל בקול רם וכו׳ · ואחר כך אומר על הכל · אב הרחמים תמצא לעיל : וקורין בס״ת ראשונה בפרשת אמור בחול חמשה גברי · ובשבת שבעה גברי · ולמפטיר בס״ת שנייה בפרשת פינחס:

וידבר יהוה אל־משה לאמר : שור או־כשב או־עז כי
ילד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני
והלאה ירצה לקרבן אשה ליהוה : ושור או־שה אתו ואת־
בנו לא תשחטו ביום אחד : וכי־תזבחו זבח־תודה ליהוה
לרצנכם תזבחו : ביום ההוא יאכל לא־תותירו ממנו עד־
בקר אני יהוה : ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני יהוה :
ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני
יהוה מקדשכם : המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם
לאלהים אני יהוה : פ בשבת ב וידבר יהוה אל־משה לאמר :
דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם מועדי יהוה אשר־תקראו
אתם מקראי קדש אלה הם מועדי : ששת ימים תעשה
מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא־קדש כל־
מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה בכל מושבתיכם : פ
לוי ובשבת ג אלה מועדי יהוה מקראי קדש אשר־תקראו אתם
במועדם : בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין
הערבים פסח ליהוה : ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג
המצות ליהוה שבעת ימים מצות תאכלו : ביום הראשון
מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו :
והקרבתם אשה ליהוה שבעת ימים ביום השביעי מקרא־
קדש כל־מלאכת עבדה לא תעשו : פ בשבת ד וידבר יהוה
אל־משה לאמר : דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם כי־
תבאו אל־הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את־קצירה
והבאתם את־עמר ראשית קצירכם אל־הכהן : והניף את־
העמר לפני יהוה לרצנכם ממחרת השבת יניפנו הכהן :
ועשיתם ביום הניפכם את־העמר כבש תמים בן־שנתו
לעלה ליהוה : ומנחתו שני עשרנים סלת בלולה בשמן
אשה ליהוה ריח ניחח ונסכה ונסכו קרי יין רביעת ההין :
ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד־עצם היום הזה עד
הביאכם את־קרבן אלהיכם חקת עולם לדרתיכם בכל
משבתיכם : ס ישראל ובשבת ה וספרתם לכם ממחרת השבת
מיום הביאכם את־עמר התנופה שבע שבתות תמימת
תהיינה : עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום
והקרבתם מנחה חדשה ליהוה : ממושבתיכם תביאו לחם
תנופה שתים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה
בכורים ליהוה : והקרבתם על־הלחם שבעת כבשים
תמימם בני שנה ופר בן־בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה
ליהוה ומנחתם ונסכיהם אשה ריח־ניחח ליהוה : ועשיתם
שעיר־עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח
שלמים : והניף הכהן ׀ אתם על לחם הבכורים תנופה לפני
יהוה על־שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן : וקראתם
בעצם ׀ היום הזה מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה
לא תעשו חקת עולם בכל־מושבתיכם לדרתיכם : ובקצרכם
את־קציר ארצכם לא־תכלה פאת שדך בקצרך ולקט
קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם :
פ רביעי ובשבת ו וידבר יהוה אל־משה לאמר : דבר אל־בני
ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם
שבתון זכרון תרועה מקרא־קדש : כל־מלאכת עבדה לא
תעשו והקרבתם אשה ליהוה : ס וידבר יהוה אל־משה
לאמר : אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא
מקרא־קדש יהיה לכם ועניתם את־נפשתיכם והקרבתם
אשה ליהוה : וכל־מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי
יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יהוה אלהיכם : כי כל־
הנפש אשר לא־תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה :
וכל־הנפש אשר תעשה כל־מלאכה בעצם היום הזה
והאבדתי את־הנפש ההוא מקרב עמה : כל־מלאכה לא
תעשו חקת עולם לדרתיכם בכל משבתיכם : שבת שבתון
הוא לכם ועניתם את־נפשתיכם בתשעה לחדש בערב
מערב עד־ערב תשבתו שבתכם : פ חמישי ובשבת ז וידבר
יהוה אל־משה לאמר : דבר אל־בני ישראל לאמר בחמשה
עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים ליהוה :
ביום הראשון מקרא־קדש כל־מלאכת עבדה לא תעשו :
שבעת ימים תקריבו אשה ליהוה ביום השמיני מקרא־
קדש יהיה לכם והקרבתם אשה ליהוה עצרת הוא כל־
מלאכת עבדה לא תעשו : אלה מועדי יהוה אשר־תקראו
אתם מקראי קדש להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה זבח
ונסכים דבר־יום ביומו : מלבד שבתת יהוה ומלבד
מתנותיכם ומלבד כל־נדריכם ומלבד כל־נדבתיכם אשר
תתנו ליהוה : אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי
באספכם את־תבואת הארץ תחגו את־חג־יהוה שבעת
ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון : ולקחתם
לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ־
עבת וערבי־נחל ושמחתם לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים :
וחגתם אתו חג ליהוה שבעת ימים בשנה חקת עולם
לדרתיכם בחדש השביעי תחגו אתו : בסכת תשבו שבעת
ימים כל־האזרח בישראל ישבו בסכת : למען ידעו דרתיכם
כי בסכות הושבתי את־בני ישראל בהוציאי אותם מארץ
מצרים אני יהוה אלהיכם : וידבר משה את־מעדי יהוה
אל־בני ישראל :

וגולל החזן ספר תורה שנית וקורא בו המפטיר בפרשת פינחס

ובחמשה עשר יום לחדש השביעי מקרא־קדש יהיה

לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים׃ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם׃ וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

הפטרה ליום ראשון של סוכות בתרי עשר בזכריה סימן יד

הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֶל־יְרוּשָׁלִַם לַמִּלְחָמָה וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנָשַׁסּוּ הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים תִּשָּׁגַלְנָה תשכבנה קרי וְיָצָא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וְיֶתֶר הָעָם לֹא יִכָּרֵת מִן־הָעִיר׃ וְיָצָא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב׃ וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלִַם מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים מֵחֶצְיוֹ מִזְרָחָה וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ נֶגְבָּה׃ וְנַסְתֶּם גֵּיא־הָרַי כִּי־יַגִּיעַ גֵּי־הָרִים אֶל־אָצַל וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבָא יְהוָה אֱלֹהַי כָּל־קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת יְקִפָּאוֹן וקפאון קרי׃ וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיהוָה לֹא־יוֹם וְלֹא־לָיְלָה וְהָיָה לְעֶת־עֶרֶב יִהְיֶה־אוֹר׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם־חַיִּים מִירוּשָׁלִַם חֶצְיָם אֶל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ וּבָחֹרֶף יִהְיֶה׃ וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ יִסּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה מִגֶּבַע לְרִמּוֹן נֶגֶב יְרוּשָׁלִָם וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה תַחְתֶּיהָ לְמִשַּׁעַר בִּנְיָמִן עַד־מְקוֹם שַׁעַר הָרִאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפִּנִּים וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ׃ וְיָשְׁבוּ בָהּ וְחֵרֶם לֹא יִהְיֶה־עוֹד וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלִַם לָבֶטַח׃ וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלִָם הָמֵק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְחֹרֵיהֶן וּלְשׁוֹנוֹ תִּמַּק בְּפִיהֶם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְהוּמַת־יְהוָה רַבָּה בָּהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד רֵעֵהוּ׃ וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֵם בִּירוּשָׁלִָם וְאֻסַּף חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד׃ וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת הָהֵמָּה כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת׃ וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלִָם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם׃ וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרָיִם וְחַטַּאת כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלִַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא׃ ואומר המפטיר הברכות

בשלש רגלים קודם אשרי יאמר החזן זה

יָהּ אֵלִי וְגוֹאֲלִי אֶתְיַצְּבָה לִקְרָאתֶךָ · הָיָה וְיִהְיֶה · הָיָה וְהֹוֶה · כָּל גּוֹי אַדְמָתֶךָ׃ וְתוֹדָה וְלָעוֹלָה וְלַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַשְּׁלָמִים וְלַמִּלּוּאִים כָּל קָרְבָּנֶךָ׃ זְכוֹר נִלְאָה · אֲשֶׁר נְשָׂאָהּ וְהָשִׁיבָהּ לְאַדְמָתֶךָ · סֶלָה אֲהַלְלֶךָ בְּאַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ׃ דַּק עַל דַּק · עַד אֵין נִבְדָּק · וְלִתְבוּנָתוֹ אֵין חֵקֶר · הָאֵל נוֹרָא · בְּאַחַת סְקִירָה · בֵּין טוֹב לָרַע יְבַקֵּר׃ ותודה ולעולה׃ זכור נלאה׃ אֲדוֹן צְבָאוֹת · בְּרוֹב פְּלָאוֹת · חִבֵּר כָּל אָהֳלוֹ · בִּנְתִיבוֹת לֵב · לְבַלֵּב · הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ׃ ותודה ולעולה · זכור נלאה

בשבת אומרים יקום פורקן · אשרי יהללו · חצי קדיש · ומתפללין מוסף

תְּפִלַּת מוּסָף לְשָׁלשׁ רְגָלִים

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב · הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מוֹרִיד הַטָּל׃

בסוכות ש"ע עד מנחה יום א' דפסח מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים׃ סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

כשהש"ץ חוזר התפלה אומרים זה׃

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מַלְאָכִים הֲמוֹנֵי מַעְלָה עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל קְבוּצֵי מַטָּה׃ יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ׃ כַּדָּבָר הָאָמוּר עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר׃ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָֹה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ׃ מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמָיו לְעַמּוֹ וְיָחוֹן עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים׃ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד׃ הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ וְהוּא יוֹשִׁיעֵנוּ וְיִגְאָלֵנוּ שֵׁנִית וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינֵי כָּל חַי לֵאמֹר הֵן גָּאַלְתִּי אֶתְכֶם אַחֲרִית כְּרֵאשִׁית לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים׃ אֲנִי יְהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם׃

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְהוָֹה אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃ וְהָיָה יְהוָֹה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָֹה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר׃ יִמְלֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ׃ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד׃ כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ | אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים׃ אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ׃ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שבתות למנוחה ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום)

לסוכות	לשמיני עצרת ולש"ת	לפסח	לשבועות
חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן חֵרוּתֵנוּ	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה׃ זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ

באהבה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ׃ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ׃ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חַי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ׃ וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה׃ וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם׃ וְאֶת מוּסַף (לשבת מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ) יוֹם

לסוכות	לשמע"צ ולש"ת	לפסח	לשבועות
חַג הַסֻּכּוֹת	שְׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת	חַג הַמַּצּוֹת	חַג הַשָּׁבֻעוֹת

הַזֶּה׃ נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר׃

לשבת

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃ עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃ זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר׃

ביום א' וב' דסוכות

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַייָ שִׁבְעַת יָמִים׃ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ׃ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר׃ שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר׃ וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל׃ וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ׃ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ׃ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר׃ וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם׃

לשבת

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

ביום ראשון של חוה"מ דסוכות

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

ביום שני

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

וביום הרביעי פרים עשרה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

ליום שלישי

וביום הרביעי פרים עשרה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

וביום החמישי פרים תשעה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

ליום רביעי

וביום החמישי פרים תשעה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

וביום הששי פרים שמונה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

להושענא רבה

וביום הששי פרים שמונה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

וביום השביעי פרים שבעה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : ומנחתם

לשמ"ע ולש"ת

ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו : והקרבתם עולה אשה ריח ניחח ליי · פר אחד איל אחד · כבשים בני שנה שבעה תמימם : ומנחתם

בב' ימים ראשונים של פסח מתחילין ובחודש עד כהלכתם

ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח ליי : ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל : ביום הראשון מקרא קודש כל מלאכת עבודה לא תעשו :

מיום א' דחוה"מ ואילך מתחילין כאן

והקרבתם אשה עולה ליי פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם : ומנחתם

לשבועות וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליי בשבעותיכם מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו :

והקרבתם עולה לריח ניחח ליי פרים בני בקר שנים איל אחד · שבעה כבשים בני שנה : ומנחתם

אלהינו ואלהי אבותינו · מלך רחמן רחם עלינו · טוב ומטיב הדרש לנו · שובה אלינו בהמון רחמיך · בגלל אבות שעשו רצונך · בנה ביתך כבתחלה · וכונן מקדשך על מכונו · והראנו בבנינו · ושמחנו בתקונו · והשב כהנים לעבודתם ולוים לשירם לזמרם והשב ישראל לנויהם · ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו ככתוב בתורתך שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יי אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסכות ולא יראה את פני יי ריקם · איש כמתנת ידו כברכת יי אלהיך אשר נתן לך : והשיאנו יהוה אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון · כאשר רצית ואמרת לברכנו : לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך · שבענו מטובך ושמחנו בישועתך · וטהר לבנו לעבדך באמת · והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון בשמחה ובששון שבת ו) מועדי קדשך · וישמחו בך ישראל מקדשי שמך : ברוך אתה יהוה מקדש השבת ו) ישראל והזמנים :

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך :

אם יש כהנים בבהכ"נ אומרים כאן ותערב וכו' וכל סדר כדוכן תמצא בסדר כסא"ס :

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים : ברוך אתה יהוה המחזיר שכינתו לציון : מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד (צורנו) צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קוינו לך :

ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא (תמיד) שמך מלכנו תמיד לעולם ועד :

וכל החיים יודוך סלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה (האל הטוב) : ברוך אתה יהוה הטוב שמך ולך נאה להודות : לכ"ן ברכת כהנים

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך · ברכנו אבינו כלנו כאחד (יחד) באור פניך · כי באור פניך נתת לנו יהוה אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה (ורחמים) וברכה ורחמים וחיים ושלום · וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך (ברוב עוז ושלום) : ברוך אתה יהוה המברך את עמו ישראל בשלום : אלהי נצור וכו' יהי רצון וכו'

כשהכהנים עולין לדוכן אזי כשמגיע הש"ץ לותחזינה אומרים זה הש"ץ והקהל

ותערב עליך עתירתנו כעולה וכקרבן · אנא רחום ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים : ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות : ע"כ · והש"ץ מסיים ברוך אתה יהוה שאותך לבדך ביראה נעבוד : מודים וכו'

קודם הדוכן אומרים הכהנים בלחש :

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתהא הברכה הזאת שצויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ולא יהיה בה שום מכשול ועון כלל מעתה ועד עולם :

החזן אומר בקול רם כהנים והקהל עונים עם קדושך כאמור :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בקדשתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה : אמן

יברכך · יברכך יהוה מציון עושה שמים וארץ :

ברכי נפשי את יהוה וכל קרבי את שם קדשו :

יהוה · יהוה אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ :

יהוה בוקר תשמע קולי בוקר אערך לך ואצפה :

וישמרך · שמרני אל כי חסיתי בך :

שמרני כאישון בת עין בצל כנפיך תסתירני :

בשעה שהכהנים מנגנים וישמרך אומרים הקהל זה

רבונו של עולם אני שלך וחלומותי שלך חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא : יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שיהיו כל חלומותי עלי ועל כל ישראל לטובה · בין שחלמתי על עצמי · ובין שחלמתי על אחרים · ובין שחלמו אחרים עלי · אם טובים הם חזקם ואמצם ויתקימו בי ובהם כחלומותיו של יוסף הצדיק ואם צריכים רפואה רפאם כחזקיהו מלך יהודה מחליו וכמרים הנביאה מצרעתה וכנעמן מצרעתו וכמי מרה על ידי משה רבינו וכמי יריחו על ידי אלישע · וכשם שהפכת את קללת בלעם הרשע מקללה לברכה · כן תהפוך כל חלומותי עלי ועל כל ישראל לטובה ותשמרני ותחנני ותרצני : אמן

יאר · אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה :

האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך :

יהוה · יהוה יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת :

יהוה אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני :

פניו · פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני : פנה אל תפלת הערער :

אליך · אליך יהוה נפשי אשא :

אליך יהוה שועתי ובבוקר תפלתי תקדמך :

ויחנך · הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם · כעיני שפחה אל יד גברתה · כן עינינו אל יהוה אלהינו עד שיחננו :

חנני אלהים כחסדך כרוב רחמיך מחה פשעי : רבונו של עולם

ישא · ישא ברכה מאת יהוה וצדקה מאלהי ישעו · ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם :

נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים :

יהוה · יהוה חננו לך קוינו היה זרעם לבקרים אף ישועתנו בעת צרה :

יהוה אלהים צבאות שמעה תפלתי האזינה אלהי יעקב סלה :

פניו · אל תסתר פניך ממני ביום צר לי הטה אלי אזנך ביום אקרא מהר ענני :

אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך :

אליך · אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים :

אליך אקרא בעטוף לבי בצור ירום ממני תנחני :

וישם · ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם :

שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי : שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך :

לך · לך יהוה הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ · לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש :

כי לך יהוה הוחלתי אתה תענה אדני אלהי :

שלום · שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יהוה ורפאתיו :

יהוה עוז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום :

כתוב בשערי ציון שלא יאמרו אצל שלום רבונו של עולם רק יאמרו זה :

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שתעשה למען קדשת חסדיך וגודל רחמיך הפשוטים ולמען טהרת שמך הגדול הגבור והנורא בן עשרים ושתים אותיות היוצאים מן הפסוקים של ברכת כהנים (אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם) האמורה מפי אהרן ובניו עם קדושך שתהיה קרוב לי בקראי לך ותשמע תפלתי נאקתי ואנקתי תמיד כשם ששמעת אנקת יעקב תמימך הנקרא איש תם ותתן לי ולכל נפשות ביתי מזונותינו ופרנסתנו ברוח ולא בצמצום בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה · כשם שנתת פסת לחם לאכול ובגד ללבוש ליעקב אבינו הנקרא איש תם · ותתננו לאהבה לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו ויהיו דברי נשמעים לעבודתך כשם שנתת את יוסף צדיקך בשעה שהלבישו אביו כתנת פסים לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואיו ותעשה עמי נפלאות ונסים ולטובה אות ותצליחני בדרכי ותן בלבי בינה להבין ולהשכיל ולקים את כל דברי תלמוד תורתך וסודותיה ותצילני משגיאות ותטהר רעיוני ולבי לעבודתך וליראתך ותאריך ימי וימי אשתי ובני ובנותי (ואם יש לו אב ואם יאמר וימי אבי ואמי) בטוב ובנעימות ברוב עוז ושלום אמן סלה :

אחר הדוכן אומרים הקהל זה

אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמך שלום יהי רצון שתשים עלינו ועל כל עמך בית ישראל חיים וברכה למשמרת שלום :

אחר הדוכן אומרים הכהנים זה

רבש"ע עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה עמנו כמו שהבטחתנו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש :

הושע נא

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁע נָא : לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ הוֹשַׁע נָא :

לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשַׁע נָא : לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשַׁע נָא :

לְמַעַן אֲמִתָּךְ · לְמַעַן בְּרִיתָךְ · לְמַעַן גָּדְלָךְ וְתִפְאַרְתָּךְ · לְמַעַן דָּתָךְ · לְמַעַן הוֹדָךְ · לְמַעַן וַעוּדָךְ · לְמַעַן זִכְרָךְ · לְמַעַן חַסְדָּךְ · לְמַעַן טוּבָךְ · לְמַעַן יִחוּדָךְ · לְמַעַן כְּבוֹדָךְ · לְמַעַן לִמּוּדָךְ · לְמַעַן מַלְכוּתָךְ · לְמַעַן נִצְחָךְ · לְמַעַן סוֹדָךְ · לְמַעַן עֻזָּךְ · לְמַעַן פְּאֵרָךְ · לְמַעַן צִדְקָתָךְ · לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ · לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ · הוֹשַׁע נָא : לְמַעַן תְּהִלָּתָךְ · הוֹשַׁע נָא : אני והו · כהושעת וכו'

ליום ב' של סוכות · ואם חל יום ראשון בשבת אזי אומרים בשני למען אמתך

אֶבֶן שְׁתִיָּה · בֵּית הַבְּחִירָה · גֹּרֶן אָרְנָן · דְּבִיר הַמֻּצְנָע · הַר הַמּוֹרִיָּה · וְהַר יֵרָאֶה · זְבוּל תִּפְאַרְתֶּךָ · חָנָה דָוִד · טוֹב הַלְּבָנוֹן · יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ · כְּלִילַת יוֹפִי · לִינַת הַצֶּדֶק · מָכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ · נָוֶה שַׁאֲנָן · סֻכַּת שָׁלֵם · עֲלִיַּת שְׁבָטִים · פִּנַּת יִקְרַת · צִיּוֹן הַמְצֻיֶּנֶת · קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים · רָצוּף אַהֲבָה · שְׁכִינַת כְּבוֹדֶךָ · תֵּל תַּלְפִּיּוֹת הוֹשַׁע נָא : אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא :

סימן ע"פ א"ב ובתשלומו חתום שם המחבר שמואל

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ · בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים · דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת · וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים · חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים · יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע · לְגוֹחָהּ מְצֻיֶּנֶת וַיִּוָּשַׁע · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמַר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם · נָקוּב וְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ · עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֻפְשַׁע · צִעֵר פְּלֶשֶׁת בַּחֲרוֹן אַף וְנוֹשַׁע · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה שִׁלַּחְתָּ · רַחוּם לְמַעֲנָם שֻׁלַּחְתָּ · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב · תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב · וְהוֹשִׁיעָה נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת · אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְהוֹשִׁיעָה נָא : אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא :

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם : וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ : לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד : ק"ש · אין כאלהינו · עלינו · ק"י · אנעים זמירות

הושענות לשבת

אוֹם נְצוּרָה כְּבָבַת · בּוֹנֶנֶת בְּדַת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת · גּוֹמֶרֶת הִלְכוֹת שַׁבָּת · דּוֹרֶשֶׁת מַשְׂאַת שַׁבָּת · הַקּוֹבַעַת אַלְפַּיִם תְּחוּם שַׁבָּת · וּמְשִׁיבַת רֶגֶל מִשַּׁבָּת · זָכוֹר וְשָׁמוֹר מְקַיֶּמֶת בַּשַּׁבָּת · חָשָׁה לְמַהֵר בִּיאַת שַׁבָּת · טוֹרַחַת כֹּל מִשִּׁשָּׁה לַשַּׁבָּת · יוֹשֶׁבֶת וּמַמְתֶּנֶת עַד כְּלוֹת שַׁבָּת · כָּבוֹד וָעֹנֶג קוֹרְאָה לַשַּׁבָּת · לְבוּשׁ וּכְסוּת מַחֲלֶפֶת בַּשַּׁבָּת · מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה מְכִינָה לַשַּׁבָּת · נוֹעַם מְגָדִים מַנְעֶמֶת לַשַּׁבָּת · סְעוּדוֹת שָׁלשׁ מְקַיֶּמֶת בַּשַּׁבָּת · עַל שְׁתֵּי כִכָּרוֹת בּוֹצַעַת בַּשַּׁבָּת · פּוֹרֶטֶת אַרְבַּע רְשֻׁיּוֹת בַּשַּׁבָּת · צִוּוּי הַדְלָקַת נֵר מַדְלֶקֶת בַּשַּׁבָּת · קִדּוּשׁ הַיּוֹם מְקַדֶּשֶׁת בַּשַּׁבָּת · רֶנֶן שֶׁבַע מְפַלֶּלֶת בַּשַּׁבָּת · שִׁבְעָה בְּדָת קוֹרְאָה בַּשַּׁבָּת · הוֹשַׁע נָא : תַּנְחִילֶנָּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת · הוֹשַׁע נָא : אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא :

סימן ע"פ א"ב ובסוף חתום מנחם ברבי מכיר

כְּהוֹשַׁעְתָּ אָדָם יְצִיר כַּפֶּיךָ לְגוֹנְנָה · בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הִמְצֵאתוֹ כּוֹפֶר וַחֲנִינָה · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כהו' גּוֹי מְצֻיָּן מְקַוִּים חוֹפֶשׁ · דֵּעָה כִּוְּנוּ לָבוּר שְׁבִיעִי לְנוֹפֶשׁ · כ"ה : כהו' הָעָם נִהַגְתָּ כַּצֹּאן לְהַנְחוֹת · וְחוֹק שַׂמְתָּ בְּמָרָה עַל מֵי מְנוּחוֹת · כ"ה : כהו' זְבוּדֶיךָ בְּמִדְבַּר סִין בַּמַּחֲנֶה · חָכְמוּ וְלָקְטוּ בַּשִּׁשִּׁי לֶחֶם מִשְׁנֶה · כ"ה : כהו' טְפוּלֶיךָ הוֹרוּ הֲכָנָה בְּמַדָּעָם · יָשַׁר כֹּחָם וְהוֹדָה לָמוֹ רוֹעָם · כ"ה : כהו' כְּלְכְּלוּ בְּעֹנֶג מָן הַמֻּשְׁבָּח · לֹא הָפַךְ עֵינוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר · כ"ה : כהו' מִשְׁפְּטֵי מַשְׂאוֹת שַׁבָּת גָּמְרוּ · נָחוּ וְשָׁבְתוּ רְשׁוּיוֹת וּתְחוּמִים שָׁמְרוּ · כ"ה : כהו' סִינַי הוּשְׁמְעוּ בְּדִבּוּר רְבִיעִי · עִנְיַן זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי · כ"ה : כהו' פְּקָדוּ יְרִיחוֹ שֶׁבַע לְהַקִּיף · צָרוּ עַד רִדְתָּהּ בְּשַׁבָּת לְתַקִּיף · כ"ה : כהו' קֹהֶלֶת וְעַמּוֹ בְּבֵית עוֹלָמִים · רִצּוּךְ בְּחָגְגָם שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה יָמִים · כ"ה : כהו' שָׁבִים עוֹלֵי גוֹלָה לְפִדְיוֹם · תּוֹרָתְךָ בְּקָרְאָם בְּחַג יוֹם יוֹם · כ"ה : כהו' מְשַׂמְּחֶיךָ בְּבִנְיַן שֵׁנִי הַמְחֻדָּשׁ · נוֹטְלִין לוּלָב כָּל שִׁבְעָה בַּמִּקְדָּשׁ · כ"ה : כהו' חִבּוּט עֲרָבָה שַׁבָּת מַדְחִים · מוּרְבִּיּוֹת מוֹצָא לִיסוֹד מִזְבֵּחַ מַנִּיחִים · כ"ה : כהו' בְּרַכּוֹת וַאֲרוּכוֹת וּגְבוֹהוֹת מְעֻלָּסִים · בְּפִטְרָתָן יוֹפִי לְךָ מִזְבֵּחַ מְקַלְּסִים · כ"ה : כהו' מוֹדִים וּמְיַחֲלִים וְלֹא מְשַׁנִּים · כֻּלָּנוּ אָנוּ לְיָהּ וְעֵינֵינוּ לְיָהּ שׁוֹנִים · כ"ה : כהו' יֶקֶב מַחְצָבֶיךָ סוֹבְבִים בִּרְנָנָה · רוֹנְנִים אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא · כ"ה : כהו' חֵיל זְרִיזִים מְשָׁרְתִים בִּמְנוּחָה · קָרְבַּן שַׁבָּת כָּפוּל עוֹלָה וּמִנְחָה · כ"ה : כהו' לְוִיֶּיךָ עַל דּוּכָנָם לְהַרְבֵּת · אוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת · כ"ה : כהו' נְחוּמֶיךָ בְּמִצְוֹתֶיךָ תָּמִיד יִשְׁתַּעַשְׁעוּן · וּרְצֵם וְהַחֲלִיצֵם בְּשׁוּבָה וָנַחַת יִוָּשֵׁעוּן · כֵּן הוֹשַׁע נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב · תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב · וְהוֹשִׁיעָה נָא : כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת · אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְהוֹשִׁיעָה נָא : אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא : הושיעה את עמך וכו'

חזן **ברכו את יהוה המבורך :**

קו"ח **ברוך יהוה המבורך לעולם ועד :**

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו ושמו מרומם על כל ברכה ותהלה · ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד · יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים · בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים · ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו · בורא יום ולילה · גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור · ומעביר יום ומביא לילה · ומבדיל בין יום ובין לילה יהוה צבאות שמו · אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד :

שם המחבר חתום יחיאל בר יצחק

ישמחו בחגיהם ידידים ונעימים · חסות בצל סכה שבעת ימים · יתענגו בה במיני מטעמים · אהובים מצותיה מקימים לילות וימים : ברוך אתה יהוה המעריב ערבים :

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת · תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת · על כן יהוה אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך · ונשמח בדברי תלמוד תורתך ובמצותיך לעולם ועד · כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה : ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים :

ברנן והלל וחדוה רבה · יצהלו כל שבעה כדת הכתובה · חגיגותיהם ושלמיהם ופריהם לקרבה · קרבנותיהם ועלותיהם ירצו באהבה : ברוך אתה יהוה אוהב עמו ישראל :

ליחיד אל מלך נאמן :

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה ׀ אחד :

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך : והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך : ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך : וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת בין עיניך : וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך :

והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם : ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך : ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת : השמרו לכם פן־יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם : וחרה אף־יהוה בכם ועצר את־השמים ולא־יהיה מטר והאדמה לא תתן את־יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהוה נתן לכם : ושמתם את־דברי אלה על־לבבכם ועל־נפשכם וקשרתם אתם לאות על־ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם : ולמדתם אתם את־בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך : וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך :

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על־הארץ :

ויאמר יהוה אל־משה לאמר : דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת : והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם ולא־תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם : למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם : אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם :

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו · כי הוא יהוה אלהינו ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו · הפודנו מיד מלכים מלכנו הגואלנו מכף כל העריצים · האל הנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל איבי נפשנו · העשה גדולות עד אין חקר · נסים ונפלאות עד אין מספר · השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו · המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו · העושה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות ומופתים באדמת בני חם · המכה בעברתו כל בכורי מצרים ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם : המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו : ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה :

ע"ס א"ב

אנוו במצות ואדרו (נ"א אדרו) · תשבו כעין תדורו · בחג הסכות : בראשון תקחו ארבעת מינים · לרצות על מי

כוונות

ישמחו · ס"ת ושמחת בחגך : אהובים · ישראל כנאהבים : מקיימים מצותיה לילות · בשינה : רמיים · כלומר ושמים ומיזל : חגיגותיהם · קרבן חגיגה : ושלמיהם · נדרים ונדבות : ופריהם · פרי חג :

פשטיות

אנוו · כמו לשון הפעיל · כמו שארז"ל התנאה לפניו במצות סוכה נאה : ואדרו · גם זה לשון פאר וסידור : לרצות על מי עננים · כמו שאז"ל אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי

צְנָנִים · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : גַּם בְּשֵׁנִי רָמְזוּ לְנִסּוּךְ הַמַּיִם לְעָרָה · תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : דֶּרֶךְ יוֹם רְבִיעִי לְהַעֲלוֹת בְּשִׁירוֹת · לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : הֲמוֹנִים עָלוּ לְצִיּוֹן בְּרִנָּה · בְּחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : וְשָׁם חוֹגְגִים בְּשִׂמְחָה רַבָּה · שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : זְמִרוֹת וּנְגִינוֹת לְהַעֲלִיל · בִּכְלֵי שִׁיר וּבְחָלִיל · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : חָרְדִים כֻּלָּם בִּנְגִינָה · עִם יְלָדִים פִּרְחֵי כְהֻנָּה · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : טוֹעֲנִים וּמְקַפְּצִים לִדְלוֹג · וּבִידֵיהֶם כַּדֵּי שֶׁמֶן שֶׁל שְׁלֹשִׁים לֹג · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : יוֹדְעֵי דָת וְחַכְמֵי עֵדָה · מַרְאִים לִפְנֵיהֶם קִדָּה · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְצַלְצְלִים וּמוֹדִים הַחֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה מְרַקְּדִים · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : לַאֲנָשִׁים בֵּין הַנָּשִׁים לְהַפְרִישָׁם · מְתַקְּנִים תִּקּוּן גָּדוֹל שָׁם · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : מַרְבִּים הָיוּ בְּשִׂמְחָה וּבְצִלְצוּלִים · מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : נוֹטְלִים לוּלָב שִׁבְעָה בְּהִלּוּלִים · זֵכֶר לְמִקְדָּשׁ לַעֲשׂוֹת בִּגְבוּלִים · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : סֻכָּה לַעֲשׂוֹת בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם · לְמַעַן יֵדְעוּ דוֹרוֹתֵיכֶם · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : עֲנָנִים לִהְיוֹת שֶׁבַע בְּצֵל רַעֲנָנִים · סִמָּן לְשִׁבְעָה עֲנָנִים · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : פַּחִים לְהָצֵן לֶהָבָה וְשָׁרָב · וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחוֹרֶב · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : צִלָּתָהּ לְהָגֵן מִלַּהַט וּלְסֻכּוֹת · כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : קָמִים יְנַתְּקוּ מוֹסֵרוֹת לְיִרְאָתֶךָ · וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : רוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד מֵרוֹב אֲנָחָה · וְכָל יִשְׂרָאֵל יָשִׂישׂוּ בְּהַלֵּל וּבְשִׂמְחָה · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : שֵׁם הַנִּכְבָּד שִׁבְעָה לְהַדֵּר בְּלוּלָב וּבִפְרִי עֵץ הָדָר · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : חזן תִּשְׁבָּחוֹת לוֹ לְמַלֵּל · וְלִגְמוֹר בּוֹ אֶת הַהַלֵּל · בְּחַג הַסֻּכּוֹת : יְקַר חַסְדְּךָ בְּרִנָּה בַּבֹּקֶר לְמַלְּלָם · אֱמוּנָתְךָ לְסַפֵּר בַּלֵּילוֹת מֵעֵין כָּל נֶעְלָם · חָזָק וְאַמִּיץ גַּפָּאֵר שִׁמְךָ לְעוֹלָם : בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם :

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא : מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה :

יוֹפִי עֲנָנֶיךָ סִכַּכְתָּ עַל גְּאוּלִים · חֻפַּת כְּבוֹדְךָ פָּרַשְׂתָּ עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת סְלוּלִים · יְחַדוּךָ וּפֵאֲרוּךָ כְּעוֹבְרֵי גַלִּים · אָז לְשִׁמְךָ שִׁבְּחוּ בְּנֵי אֵלִים : זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ : יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד : וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְהֹוָה אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ :

בְּנֵה סֻכָּתְךָ וְהָקֵם הַנְּפוּלָה · יְסוֹדוֹתֶיהָ לְשִׁיתָ וְלִבְנוֹתָהּ עַל תִּלָּהּ · צֹאנְךָ לִרְעוֹת עַל מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ לְהַנְחִילָהּ · חֲפוֹץ כְּמִקֶּדֶם זִבְחֵי צֶדֶק וְעוֹלָה : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ : (נ״א גָּאַל יִשְׂרָאֵל) :

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם · וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם · וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ · וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ · וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ · וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה : וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם : וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת רַחֲמִים חַיִּים וְשָׁלוֹם :

קוֹרֵא מִקְרָא קֹדֶשׁ וּמִשְׁמְרוֹ · יְקַבֵּל לַיּוֹם הַבָּא שְׂכָרוֹ · גַּאֲוָה אֲפִיקֵי מָגִנִּים סְגוּרוֹ · דּוֹד לְמַלֹּאת לוֹ בְּשֻׂכּוֹת עוֹרוֹ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם :

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְהֹוָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

ח״ק · שמ״ע · ק״ש · עלינו · ק״י :

בוונות

בשני שנה : גם בשני רמזו וכו׳ · כדאיתא בספרי ומובא בפירש״י בפרשת פנחס נאמר בשני ונסכיהם וכו׳ רמז לניסוך המים מן התורה : לערה · לערות ולשפוך לשון ותער כדה : תהום אל תהום קורא · כ״כ בתהלים מ״ב וכמו שאמרו עליו בסוף פ״ק סדר תעניות אלו כשמנסכין את המים בחג תהום אומר לחבירו וכו׳ : דרך יום רבעי וכו׳ · בפרק קמא דביצה דף ה׳ תניא כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד וזו היא התומה · עלת מן הצפון וכו׳ · ואמר ר״י מה טעם כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות : המונים · המון עם רב : להעליל · לרומם ולהעלות : חרדים · שמחים וכל עניני החרוזים האלה הלא המה מבוארים בהחליל דף נ״א : טוענים · נושאים : ובידיהם כדי שמן של שלשים לוג · ביד כל אחד מארבעה פרחי כהונה היו כדי שמן של שלשים לוג כמו ששנינו שם וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהן כדי שמן של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל : נוטלין לולב שבעה וכו׳ · בפ׳ לולב וערבה התקין ריב״ז שיהא לולב ניטל במדינה ז׳ זכר למקדש : עננים להיות שבע וכו׳ · כ״כ נמ״ס והוא לשון עידן וזמן וי״ג עדויים לשון עדי וקישוט וטעמו להיות מקושטים שבע מסובה תחת צל עלי רעננים · כי׳ בהעם ענגים שהיו מגינים עליהם במדבר כמבואר לעיל : קמים · מתקוממים : ינתקו מוסרות · ע״ש הכתוב ננתקה את מוסרותימו (תהלים ב) שנדרש על ביעוס שבועטים במצות סוכה כדאיתא

פשטיות

במסכת עבודת גלולים (דף ג׳ א׳) : ליראתך · כ״כ בספרינו וכלי׳ גרס לגעיתך : רוזנים נוסדו יחד · הוא רישא דקרא כנ״ל : ולגמור בו את הלל · כ״כ בכ״י :

יקר חסדך וכו׳ · ע״ש הכתוב מה יקר חסדך אלהים (תהלים לו) ועל שם הכתוב וארנן לבקר חסדך · וכתיב להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות : להיות סלולים · מתוקנים והוא מגזרת סלו וכן אמרו ז״ל מן הסלולין אסורים (עבודת כוכבים דף ל״ט ב׳) : ופארוך כעוברי גלים · ישראל היו מיחדים ומפארים שמך כראוי לעוברי גלי ים שצריכין להודות : אז לשמך וכו׳ · תהלה אמרו ישראל שירה ואח״כ המלאכים בני אלים : בנה סוכתך וכו׳ · סוכת דוד הנופלת כיום כמקדם : לשית · ליסד : קורא מקרא קודש וכו׳ · הקורא ושומר מקרא קדש של סוכה יקבל שכרו לעתיד לבוא ויזכה לישב בסוכת עורו של לויתן כמו שאחז״ל : גאוה אפיקי מגנים סגורו · כ״כ בכ״י והוא כינוי של לויתן שנאמר עליו גאוה אפיקי מגנים סגור (איוב מ״א) : דוד · הקב״ה דודי : למלאת לו וכו׳ · כן כתיב אצל לויתן · התמלא בשכות עורו ועליה דרש ר״י עתיד הקב״ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן ולשון מלא ומילוי נופל גם על בנ״א גם על המצולה חק ומלא וכן פירש״י (שמות כ״ח ז׳) אצל ומלאת בו מלואת אבן ע״ש :

הָאֵל

בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ · הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ · הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ · הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא :

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ · וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוה · לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה :

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם · וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ · וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ · וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל :

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים · לְפָנֶיךָ יהוה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ :

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ · כִּי לְךָ נָאֶה יהוה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת · בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל : בָּרוּךְ אַתָּה יהוה אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת בּוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמוֹת רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ יָחִיד אֵל חֵי הָעוֹלָמִים :

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר : זְכֹר רַחֲמֶיךָ יהוה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה :

לש"ץ יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא · בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ · וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב (נ"א קֵץ) מְשִׁיחֵהּ · בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן : יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא : יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא · בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן :

הש"ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה

חזן בָּרְכוּ אֶת יהוה הַמְבֹרָךְ :

ק"ה בָּרוּךְ יהוה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

כשהש"ץ אומר ברכו אומרים הקהל זה :

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים · יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם · ומרומם על כל ברכה ותהלה :

בָּרוּךְ אַתָּה יהוה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל : אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי :

יוצר ליום שני של סוכות

סחון מתחיל האל בתעצומות עד אמר ויהי

כפיוט הזה קשה מאוד כהבקשה ראשונה · כי ידמה שהמחבר לא במר פיו ולשונו מבלבול לשונות יחיד ורבים ונוכח ונסתר · ויקרא זה ברוב נוסחי התרוזים המסיימים נשלש של ל' סכוינג כיקרא ולא יכתוו עם ראשית התרוזים לא במנין ולא במספר · לכן אין לחבר ולקשר סופי התרוזים עם ראשיתם · כי יתנגדו לשוניהם ניגוד רב · ובעבור זאת נזרתי לומר שיסדו המחבר לבוררו כמקהלות מערכה מול מערכה זה ידבר וזה יענגו · פעם ידבר המשורר תרוז שלם או חצי תרוז והקהל יענגו · ופעם ידבר הקהל והמשורר יענגו · ועל סדר זה סלוך ילך הפיוט של מכונו ויבא הלשון על נתכונתו · והנה ב' הטורים הראשונים (אאמיץ) (בהסתופפי) הם דברי הכנסים · והטור הג' (אך בחמשה) שהוא סוף התרוז לעולם דברי המשורר · וכן ב' הטורים של אות ג' ד' ה' ו' ז' הם דברי הכנסים והטור הג' הוא דברי המשורר (הרוז"ה) : (חדות רב) עד (יסכית אל) גם הם דברי המשורר · (פקדתי עמי) עד (וידבר משה) הם דברי הקהל יתברך :

מטה לוי | מיוסד ע"פ א"ב בראשי החרוזות ובסוף חתום שם המחבר שלמה | בית לוי

אֲאַמִּיץ לְנוֹרָא וְאָיוֹם · בְּהִסְתּוֹפְפִי לְפָנָיו אֶמְצָא פִּדְיוֹם ·
אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם : בְּלָקְחִי כַּף תּוֹמֶר
וּשְׁלֹשֶׁת מִינֵי קְבוּעַי · בָּם אֲהַלֵּל לְאוֹרִי וְיִשְׁעִי · בַּחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי : גֵּאוּת אַלְבִּישׁ לְדָר בַּמְּרוֹמִים · לְהַלְּלוֹ בְּמוֹרְבִּיוֹת
שְׁלֵמִים וְלֹא קְטוּמִים · תָּחֹגּוּ אֶת חַג יְיָ שִׁבְעַת יָמִים :
חזן וקהל אֲהַלֵּל בְּפֶה וְלָשׁוֹן · לְשׁוֹמֵעַ קוֹל לַחֲשׁוֹן · כְּנָם וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן · קָדוֹשׁ :
דָּגוּל מִקּוֹלוֹת מַיִם נֶאְדָּר · אֲאַפְדֶנּוּ הוֹד וְהָדָר · בִּפְרִי
עֵץ הָדָר : הַמְרוֹמָם בִּקְהַל עַם נְצוּרִים · בְּהִלּוּל
וּפֵאֵר אוֹתוֹ מַכְתִּירִים · בְּכַפּוֹת תְּמָרִים : וַיָּרִיק רוֹב
בְּרָכוֹת מֵאֲרֻבּוֹת · לְאוֹם מְהַלְּלוֹ מֵסְרַעַף וּמִקְרָבוֹת ·
וּבַעֲנַף עֵץ עָבוֹת : זְכֻיּוֹת יִכָּרְעוּ וְעָוֹן יִמָּחֵל · מִלַּהֲבוֹת
בְּשַׁלְהֶבֶת רִשְׁפֵּי גַחַל · תּוֹמְכֵי עַרְבֵי נָחַל : חֶדְוַת רַב
תִּמְצְאוּ בְּלַהֲקַתְכֶם · חֲסוּנִים בְּצִוּוּי דַּת מַלְכְּכֶם ·
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם : טָרְחֲכֶם יָפִיק נוֹהֵג לֵילוֹת
וְיָמִים · גְּאוֹן נוֹגְשֵׂיכֶם יִגַּדַּע וְיִדָּמִים · לְבַל תֵּעָנְשׁוּ

מטה לוי

(אאמיץ לנורא ואיום) אוסיף אומץ וחוזק להקדוש ברוך הוא שנקרא נורא ואיום (בהסתופפי לפניו) כשאני שוקד על מזוזות בהכ"נ לשבת לפניו (אמצא פדיום בלקחי כף תומר) בטלטלי את הלולב (ושלשת מיני קבועי) אתרוג והדס וערבה · שנקבעו בתורה · כמ"ש ולקחתם לכם כו' (בם אהלל) בד' מינין אלו אהלל (לאורי) להקב"ה שהוא מאיר לי בר"ה (וישעי) ומושיע לי ביום כפור · ובמה באני משבח אותו בזמירות ושבחות (גאות אלביש לדר במרומים) להקדוש ברוך הוא שהוא דר בשמי מרום ובאופן (להללו במורביות שלמים ולא קטומים) להללו בענפים שלמים ולא קטומים (לשומע קול לחשון) להקב"ה שהוא שומע קול תפלה (כנם) כאשר אמר (ולקחתם וגו') ומי הוא שאמר (קדוש) הקב"ה אמר זה (דגול) הקב"ה שנקרא דגול (מקולות מים נאדר) הוא מאודר מקולות המים שאומרים אדיר במרום ה' (אאפדנו) אתקן לו שיר · ואתן לו (הוד והדר) (המרומם) הקב"ה משובח ומרומם (בקהל עם נצורים) בתפלה של ישראל שנקראים עם נצורי כאישון עינו (בהלול ופאר אותו מכתירים) כי מתפלתן של ישראל הנדלפון קושר כתר ונותן בראש מלכו של עולם (ויריק רוב ברכות מארובות) מחלונות השמים (לאום מהללו מסרעף ומקרבות) לישראל שמהללין אותו מלב ומקרבי מעיים · יהי רצון (זכיות יוכרעו) לכף הזכות (ועון ימחל מלהבות בשלהבת רשפי גחל) שלא נהיה נדונים בלהב ובזיקי גחלי גיהנם בזכות (תומכי ערבי נחל) שאוחזין ותומכין ערבות (חדות רב תמצאו בלהקתכם) שמחה רבה תמצאו בקהל שלכם כשתתפללו · אם תהיו (חסונים בצווי דת מלככם) חזקים במצות המלך הקב"ה (טרחכם יפיק נוהג לילות וימים) טורח הקן יסיר הקב"ה שהוא מנהיג עולם ומעביר לילות ומביא ימים ותהיו

בית לוי

(אאמיץ) לשון חוזק ואומץ (בהסתופפי) לשון הסתופף כבית אלהי (תהלים פד יא) ופירש רש"י על הסף · ושל המזוזות לשקוד (קבועי) לשון קבע (במורביות) ענפים (קטומים) כתותים ושבורים (לחשון) ל' תפלה מלשון לחש (ישעיה כו טז) ופירש"י ספק בית ותפלה (כנם) לשון אמירה בתלמוד כמו וטמיתי לו: (דגול) תואר לאל ית' ע"ש שהוא מסובב בדגלים של מלאכי השרת והוא מרומם כנס של דגל על כל העולם (אאפדנו) לשון קישוט מלשון ואפדת לו (שמות כט ה) (עם נצורים) תואר לישראל ע"ש יצרנוהו כאישון עינו (דברים לב י) (מארובות) חלונות לשון וארובות השמים (בראשית ז' יא) (מסרעף) לשון מחשבה מלשון ברוב שרעפי (תהלים צד יט) (ומקרבות) ע"ש ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו (תהלים קג א) (מלהבות) לשון שריפה מל' כויה תחת כויה (שמות כא כה) (רשפי) לשון ויצא רשף (חבקוק ג ה) ותרגומו בשלהובית אשתא ובאיוב ה ז תרגומו של ובני רשף כיף נלין דנתרין מן גומרין ועל רשפי אש תרגומו גומרין דאשא כמו את שיש לרשף ג' משמעות שלהבת וניצוצות וגחלים (בלהקתכם) בקהלתכם כמו להקת נביאים (ש"א יט כ) (חסונים) חזקים מלשון וחסון הוא כאלונים (עמוס ב ט) (יפיק) יוציא מל' ואדם יפיק תבונה (משלי ג יג) (נוהג לילות וימים) הוא לקב"ה (גאון) ל' גאה וגאון (משלי ח יג) ותרגומו גאותא ורמותא (יגדע) ל' כריתה מל' וגבעתי ברזל גדע (תהלים קז טז) (וידמים) לשון דממה

אאמיץ לנורא ואיום וועל שטארקין לויב צוא גאט דער דא איז
פארכטיג אונ שרעקליך מיט דעם וואש איך טרעט איבר דיא
שוועל פון דר שול וועל איך גיפינען איין אויס לייזונג אום פופציטין טאג
אין חודש תשרי בלקחי כף אין מיין טאן נעמן דעם לולב מיט דיא דרייא
מינים וואש גאט האט גיהייסין נעמען מיט זייא טוא איך לויבין גאט
וואש ער איז מיין דער לייכטער אונ מיין העלפער אין דעם זיבטין
חודש גאות גרויסקייט וועל איך אן קליידין צוא גאט דער דא וואנט
אין הימיל לתללו צוא לויבין אים מיט צווייגין גאנצע אונ זיינען ניט
אפ גיפליקט אויבין דען אלולב אז ער איז אויבן אפ גיפליקט איז ער פסול
איר זאלט פון גאטש וועגין מאכין זיבין טאג יום טובי אהלל איך וועל
לויבין מיט מיין מויל אונ מיט מיין צונג צו גאט דער דא הערט דאס
קול פון תפלה וויא ער האט גיזאגט איר זאלט נעמען צוא אייך אין דעם
ערשטין טאג פון סוכות דיא פיר מינים קדוש דער הייליגער גאט :
דגול גאט דר דא איז גיבאנירט פון פיל מלאכים ער איז שטארקר פון
פיל שטארקע וואסערין איך וועל אים אן טוען מיט לויב אונ
שונהייט מיט דר שיינע פרי פון דעם בוים דאש איז דר אתרוג המרומם
דר דא ווערט דר הייכט אין איין זאמלונג פון די ישראל וואש זיי זיינען
גיהיט זייא קריינין אים מיט לויב אונ שונהייט מיט צווייגין פון טייטיל
ביימר דאס איז דער לולב ויריק ער זאל אויש לערין פיל ברכות פון
דיא פענצטער פון דעם הימל צוא דעם פאלק וואש לויבין אים מיט
אירע גידאנקן אין הארצין אונ מיט דעם הדס זכיות דיא מצות זאלין
איבר וועגין אונ דיא זינד זאלין פאר געבין ווערין דאש זייא זאלין
ניט פאר ברענט ווערין אין פלאם אונ ברענגינדיגע קוילין פון גיהנם
דיא ישראל וואש האלטין דיא ערבות וואס וואקסין בייא דעם טייך
חדות פיל פרייד זאלט איר גיפינען אין אייער איין זאמלונג ווייל
איר זייט גישטארקט אין דר מצוה פון אייער מלך אונ איר פרייט אייך
פאר גאט אייער גאט טרחכם אייער מיא וועט ער אויס ציהן גאט דער
דא פירט דיא וועלט טאג אונ נאכט פון וועגין דעם זכות פון דיא זיבן
טעג יום טוב וועט איר ניט גישטראפט ווערין יסכית גאט זאל פאר
נעמען מיין תפלה אונ זאל פאר נעמען מיינע גידאנקן ער זאל נזכר

יוצר ליום שני של סוכות

בחגיגת שבעת ימים: יסכית אל פלול ויאזין הגיוני ·
ויקבל כקרבן רחש עניני והגותם אותו חג ליי: כשרון
כח יחליף לשושנה· חוגגת ועוצרת וסוככת ברננה·
שבעת ימים בשנה: לעת יסיר סבל מעל שכמיכם·
תרונו ותהוגו בקרית מועדיכם· חקת עולם לדורותיכם:
משגיח מחרך תהללו באיומים· מנעימים קול ולא
דומים· בסכות תשבו שבעת ימים: נדיבי עמים סודרי
ערכות· באברתו לעד יהו סכוכות· כל האזרח בישראל
ישבו בסכות: סלו בהלול לשוכן ביניכם· ותנוחו
בהשקט כל ימיכם· למען ידעו דורותיכם: עליון
הודיע פלאיו על ידי גואלי עמוסיו סכך בעננים כהואלי·
כי בסכות הושבתי את בני ישראל: פקדתי עמי לחון
שירים משפטם להוציא כאור וכצהרים בהוציאי אותם
מארץ מצרים: צקון צעקתכם הסכיתי באזני· ופרות
שלחתי לכל המוני· וידבר משה את מועדי יי: קורא
דורות חי עולמים· צוה לעם שמו מנעימים חג הסכות
תעשה לך שבעת ימים: רם ממעונך הסך מקהלותיך·
לרחם ולהושיע כל להקותיך· ושמחת בחגך אתה

בית לוי

ושתיקה (יסכית) לשון שתיקה ושתיקה מלשון הסכת ושמע (דברים כז ט) (פלול) לשון תפלה כמו ויעמוד פינחס ויפלל (תהלים קו ל) (הגיוני) כולל דבור ומחשבה והגית בו (יהושע א ח) לשון דבור והגיון לבי (תהלים יט טו) לשון מחשבה (רחש) ל' דבור בתלמוד כמו דקא מרחשן שפותיה (סנהדרין צ) (לשושנה) תואר לישראל עפ"ה כשושנה בין החוחים וגו' (שה"ש ב ב) (כשרון) ל' יושר כמו בחכמה ובדעת ובכשרון (קהלת ב כא) (יחליף) עפ"ה וקוי ה' יחליפו כח (ישעיה מ לא) (סבל) לשון משא ותואר לגלות (משגיח מחרך) עפ"ה משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים (שה"ש ב ט) (באיומים) ל' אימה (דומים) ל' שתיקה (נדיבי עמים) ל"ה (תהלים מז י) ותואר לישראל ע"ש שמתנדבים עצמם לשחט ולהרג על ק"ה (רש"י) (סודרי ערכות) תואר למסדרי תפלות (באברתו לעד יהו סכוכות) כדכתיב באברתו יסך לך (שם צא ד) ובאברתו הוא ל' כנף (יסך) הוא לשון הגנה וסכך (סולו) מל' סולו לרוכב בערבות ופרש"י ל' שבח (שם סח ה) (גואל) תואר למשה (עמוסיו) תואר לישראל עפ"ה העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (כהואל) ל' ויואל משה (שמות ב כא) ות"א וצבי משה (לחון) לשון חנינה (שירים) שארית ישראל (צקון) ל' יציקה ושפך ותואר לתפלה כמו צקון לחש (ישעיה כו טז) (קורא דורות) עפ"ה קורא הדורות מראש (ישעיה מא ד) ופירשו שהוא יודע כל הדורות כבאים ויקרא לכל דור לעמוד בעתו (רם) תואר להקדוש ב"ה (ממעונך) תואר לשמים (הסך) לשון מגין וסכך (להקותיך) קבוצין באותיות הפוכות כמו להקת

מטה לוי

(לבל תענשו בחגיגת שבעת ימים) שלא תבואו חס ושלום לידי עבירה באלו ז' ימים שהם ימי משתה ושמחה ותענשו חס ושלום (יסכית אל פלול) יאזין הקדוש ברוך הוא תפלה (ויאזין הגיוני) ויקבל הגיון ודבור לבי (ויקבל כקרבן רחש עניני) דבור של תפלה שאני מתפלל על עסקי ענייני וצרכי יחשב כקרבן חגיגה שאמר (והגותם וגו') (כשרון כח יחליף לשושנה) לישראל שנקראים שושנה אשר יש מהם שיש להם חלשות לב בדרכי יושר ליתן להם כח ותיעוק ובריאה לגוף ונפש שילכו בכחה באמת וביושר בזכות (חוגגת) מקיימת יום טוב עם קרבן חגיגה (ועוצרת) מקיימת את יום שמיני עצרת (וסוככת) ומקיימת מצות סוכה וכל זה עושים (ברננה) בשמחה (שבעת ימים בשנה) (לעת יסיר) הקב"ה סבל משא ועורת של עובדי עבודת כוכבי' מעל שכמיכם אז (תרונו ותהוגו) תזכו שתביאו קרבן חגיגה והלוים ישוררו וירונו במעמדם כבתחלה (בקרית מועדיכם) בבית המקדש (משגיח מחרך) להקב"ה שהוא משגיח ומציץ מן החרכים מנקבים וחלונות השמי' (תהללו באיומים) תשבחו אותו באימה וביראה (מנעימים קול) לשבח להקב"ה בנעימות קול (ולא דומים) ולא שותקים (נדיבי עמים) ישראל שנקראים נדיבים (סודרי ערכות) שמתפללים סדרי ערך הקרבנות ומעלה עליהם כאילו סדרו וערכו נתחי הקרבנות על העצים (באברתו לעד יהיו סכוכות) בפני הקב"ה לעולמי עד יהיו מסוכות (סולו בהלול לשוכן ביניכם) להקב"ה שתמיד שכינתו ביניכם (ותנוחו בהשקט) בשלוה כל ימיכם (עליון) הקדוש ב"ה (הודיע פלאיו) הנפלאות עשר מכות של מצרים הודיע (על ידי) משה רבינו שהוא היה (גואל) לישראל (עמוסיו סכך בעננים כהואל) כשרצה לרחם על ישראל ולהביאם לא"י סיכך והקיף אותם בז' ענני כבוד כמ"ש כי בסכות וגו' וכך אמר הקדוש ב"ה (פקדתי עמי לחון שירים) לתת חנינה לשארית ישראל (צקון צעקתכם הסכיתי באזני) קול תפלה וצעקתכם שהייתם צועקים במצרים קבלתי והאזנתי (קורא דורות) שהוא (חי עולמים) חי לעולם (צוה לעם שמו מנעימים) לישראל שמנעימים ומהללים את שמו צוה אותם מ"ע זו (חג הסוכות כו') ובקשתנו מלפניך אתה (רם ממעונך הסך מקהלותיך) הסך והגן משמי מעונך על ישראל קהלך (לרחם ולהושיע כל להקותיך) כל קהלותיך בשכר מ"ע שלוית (ושמחת בחגך

זיין דיא תפלה וואש איר טוט אויף אייערע ענינים אזו וויא א קרבן וואס גאט האט געבאטין מען זאל אים פייערין פאר אים גאט זאל פאר בייטין מיט רעכט פארטיקייט דעם כח פון דיא ישראל וואש ווערין אן גירופין שושנה וואש זייא ברייגן קרבנות אונ האלטין זיך אויף פון מלאכה אונ זיצין מיט פרייד. אונ יגיוזאנג אין דער סוכה זיבין טאג אין יאר לעת צוא דער צייט אז ער וועט אפ טאן דיא משא דעם יצר הרע פון אייער אקסיל וועט איר לויבין גאט אונ ברייגען קרבנות אין ירושלים דיא שטאט פון אייער איין זאמלונג איין אייביגע גיזעץ צוא אייערע דורות. משגיח גאט וואס ער איז משגיח דורך דיא פענצטער פון דעם הימיל זאלט איר לויבין מיט פארכט איר זאלט אים תמיד לויבין מיט אזיס קול אונ ניט שווייגין אין סוכות. זאלט איר זיצין זיבין טאג נדיבי דיא וואס האבין זיך בווילגט צוא זיין דינסט וואש זייא זאגן מסדר דיא אן ריכטונג פון דיא מצות זייא זאלין אייביג בדעקט זיין מיט זיינע פליגל אין דעם זכות וואס אלע אלט גיזעסנע פון דיא ישראל זיצן אין סוכה סלו לויבט גאט דער דא רועט צווישן אייך עט איר רוען

שטיל אלע אייערע טעג כדי אייערע דורות זאלין וויסין עליון גאט האט גילאזט וויסין זיינע וואונדר דורך משה וואש ער איז גיוועזין דער אויס לייזר פון דיא ישראל האט ער מיט וואלקין בדעקט אזוא וויא ער האט גיוואלט מיט זייא חסד טאן אזוא. וויא אין פסוק שטייט אין סוכות האב איך גימאכט זיצין דיא ישראל פקדתי איך האב דער מאנט מיין פאלק צוא דער בארעמן דאס איבר בלייבונג אוים צוא ציהן זייער משפט אז דאס ליכט איז קלאר אונ אזו וויא דיא זון שיינט אין מיטין טאג אז איך האב זיי אויש גיצויגין פון מצרים צקון דאס קול פון אייער גישרייא וואש איר האט אין מצרים גישריען האב איך פאר נומן מיט מיינע אויערין אונ האב גשיקט איין אויש לייזונג צו מיין ברוטונג פון אזכרון וועגין אויף דר גאולה פון מצרים האט משה גירעט דיא ימים טובים צוא דיא ישראל קורא גאט דער דא לעבט אייביג ער ווייסט אלע דורות נאך איי דאש דור ווערט בשאפין האט ער געבאטין צוא דיא ישראל וואס לויבין זיין נאמן מיט זיסקייט דוא זאלסט דיר מאכין זיבין טאג סוכות רם דוא הויכער גאט פון דיינע הימלן זאלקסט

יוצר ליום שני של סוכות

וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ: שׁוֹרֵד עוֹד לְבַל יַבְהִילֶךָ · לָתֵת תִּקְוָה לְפִזּוּרֵי כְּמֹהֶיךָ · שִׁבְעַת יָמִים תָּחוֹג לַיָי אֱלֹהֶיךָ: תּוֹקֶף הֲמוֹן קִרְיַת חָנָה · בָּאִים לְהֵרָאוֹת פָּנָיו בַּחֲנִינָה · שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה: תְּאֵבֵי יִשְׁעוֹ לַחֲזוֹת כְּבוֹדוֹ · לְהַתְשִׁירוֹ מִשֶּׁלּוֹ וְהַכֹּל בְּיָדוֹ · אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ: תּוֹמְכֵי סַנְסִנֵּי דְשָׁאִים · מִשָּׂטָן וּמִמַּשְׁחִית יִהְיוּ חֲבוּאִים · לַחֲזוֹת וּלְהַסְכִּית בִּבְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת · לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים:

חזן
אֲהַלֵּל בְּפֶה וְלָשׁוֹן · לְשׁוֹמֵעַ קוֹל לַחֲשׁוֹן · כֵּנָם וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן · קָדוֹשׁ:

המאיר לארץ תתברך צורנו עד מלא כל הארץ כבודו · ואח"כ אאמיר · והחיות לאל ברוך נעימות · אהבה רבה ק"ש אמת ויציב · על הראשונים עד זולתך סכל תמצא ביום א' של סוכות:

מיוסד ע"פ א"ב

אָנָּא תֶּרֶב עֲלִיצוֹתֶיךָ · לְקוֹיֵ יְשׁוּעָתֶךָ · בָּאִים לְאַמֵּץ תְּהִלָּתֶךָ · בְּוַעַד בֵּית דְּגִילָתֶךָ · גְּרֵרֵם לְבֵית בְּחִירָתֶךָ · יֶשַׁע לְרֹאשָׁם בִּתְּתֶךָ · דַּלֵּם מִכּוֹשֵׁל תִּגְרָתֶךָ · וּתְסוֹכְכֵם בְּגִין אֶבְרָתֶךָ: הוֹשֵׁב עַל מִשְׁפָּטוֹ אַרְמוֹן · אֲשֶׁר שַׁתָּה יְלֵל יְשִׁימוֹן · וְכַנֵּס נִדְחֵי הֲמוֹן · זֶרַע תָּם פִּצֵּל לַח לוּז וְעַרְמוֹן: זְרֵי רֶשַׁע עֲקֵר אַדְמוֹן · יְבוֹאוּם שְׁכוֹל וְאַלְמוֹן · חֲנוּנֶיךָ הוֹגֵי אָמוֹן · תַּטְעֵם בְּהַר חֶרְמוֹן: טוֹעֲנֵי עֻלְּךָ עַל גַּבָּם · יָהּ הַשְׁרֵה שְׁכִינָתְךָ בְּקִרְבָּם · יַעֲלוּ לָחוֹג לְבֵית

תו') ותגזור אומר פליט (שורד עד לבל יבהילך) שלא יבהילך עוד בגזל ובספן (לתת תקוה לפזורי) ישראל (כמהיך) המאבים לך בזמת מ"ע של (שבעת ימים כו') (תוקף המון קרית חנה) תוקף חוזק תאות המון ישראל שתבנה ירושלים שנקראת קרית חנה דוד ושיהיו (באים להראות) פניו של הקדוש ב"ה (בחנינה) בתפלה ובתחנה (שלש פעמים בשנה) כי הם (תאבי ישעו) מתאוים לישע ולעזר של הקב"ה ומתאוים (לחזות כבודו) לראות כבוד שכינתו (להתשירו משלו) לתת לו תשורה ומנחה והכל משלו כי (והכל בידו) וכל אחד מתנדב מתנה (איש כמתנת ידו) כפי יכלתו להשגת ידו (תומכי סנסני דשאים) תומכים ואוחזים בידם ענפי עלים מד' מינים (משטן וממשחית יהיו חבואים) יהיו נסתרים משטן וממשחית (לחזות ולהסכית בבשורות טובות) לראות ולהקשיב בשורות טובות כמ"ש לכן הנה ימים באים נאם ה' וגו' ושבתי את שבות עמי ישראל וגו' ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם וגו' (עמוס ט' י"ג י"ד ט"ו):

(אנא תרב עליצותיך) תרבה שמחתך (לקוי ישועתך) לישראל המקוים לישועתך אשר הם (באים לאמץ תהלתך) שבאים לגבר ולרומם ולנשא תהלתך (בועד בית דגילתך) בבהכ"נ שהוא בית הועד וקבוץ של ישראל שהם דגל שלך (גררם לבית בחירתך) משכם לבית מקדשך (ישע לראשם בתתך) בעת שתתן ישועה לראשם של ישראל דהיינו בעת ביאת הגואל אז יבואו לבית הבחירה (דלם מכושל תגרתך) הגביהם ממכשול היצה"ר שתמיד מתגרה להכשיל את האדם (ותסוככם בגין אברתך) ותכסם במגן ומכסה כנפיך (הושב על משפטו ארמון) השב ובנה להיכל ולבהמ"ק כמשפטו הראשון (אשר שתה ילל ישימון) אשר שמתו לחרבן ולשממה (וכנס נדחי המון) קבץ המון נדחי ישראל שהם (זרע תם) בני יעקב שנקרא תם אשר (פצל לח לוז וערמון) ולא היה בזה רמאות שהרי לבן החליף משכורתו עשר מונים (זרי רשע עקר אדמון) עמלקים הרשעים שבאו מעשו תעקר ותהרס אותם (יבואום שכול ואלמון) ימותו נערים וגדולים ותהיינה הנשים אלמנות מבעליהן ושכולות מבניהן עוד יהיו שכולים מיושביה ואלמון בלי מלכות (חנוניך) ישראל שמבקשים תמיד רחמים ותחינה מלפניך (הוגי אמון) ותמיד שוקים בתורה שנקראת אמון (תטעם בהר חרמון) תחזיר נטיעתם להררי ציון שטל יורד על מהר חרמון (טועני עולך על גבם) כי הם טעונים

גניאים (ש"ס יס כ) (שורד) גוזל ורומס ומרמז גם על כפן בפוא כבודר לארס (כמהיך) ל' כמה לך בשרי (תהלים סג ב) ענין תאוה ותשק (קרית חנה) תואר לירושלים שנקראת קרית חנה דוד (ישעיה כ"ט א) ות"י כקרתא די ברא בה דוד (בחנינה) בתחנה (להתשירו) לשון ותשורה אין להביא (ש"א ט' ז') ופי' רש"י לשון סקרובם ראיים פני מלך (תומכי) ל' אחיזה ותמיכה (סנסני) לשון אוחזה בסנסניו (שה"ש ז ט) ופירש רש"י בענפיו (דשאים) האילן הוא גם כן בכלל דשא כמו שכתוב תדשא הארץ דשא וגו' עץ פרי לאמר שהכל בכלל דשא הפיט עי (חבואים) נסתרים מל' מכל המחבואים (ש"א כג כג) (לחזות) לשון ראיה מחזה (במות יח כא) (ולהסכית) ל' הקשבה והאזנה מל' הסכת ושמע (דברים כז ט):

(תרב) כמו תרבה (עליצותיך) ל' שמחה מל' עלז לבי בה' (ש"א ב א) (בועד בית דגילתך) תואר לבהכ"נ (גררם) לשון משיכה (דלם) לשון הגבהה מל' כי דליתני (תהלים ל ב) (מכושל) לשון מכשול (תגרתך) ל' תגר וריב ותואר ליצה"ר (ותסוככם) ל' כסוי והגן (בגין) לשון מגן ומחסה (אברתך) ל' כנף (הושב על משפטו ארמון) עפ"כ וארמון על משפטו ישב (ירמיה ל יח) (שתה) כמו שמה (ילל ישימון) ליה ושממה מקום יללת תנינים ובנות יענה ושוא עפ"כ ובתוהו ילל ישימון (דברים לב י) (תם) תואר ליעקב (פצל לח לוז וערמון) שהיה קולף את המקל שגדלים בו אגוזים קטנים ומקל של ערמון כשהיו לחים והיה עושה בהם קילופים קילופים שיהיו כמעומרי' (אדמון) עשו ופ"ש שהיה אדום נקרא אדמון (שכול ואלמון) כמ"ש ותבאנה לך שתי אלה רגע ביום אחד שכול ואלמון (ישעיה מז ט) (חנוניך) תואר לישראל (סוגי)ל' והגית בו (יהושע א ח) (אמון) תואר לתורה עפ"כ ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל) (בהר חרמון) תואר להר ציון עפ"ה כטל

מַגִּין זַיין אויף דיא יִשְׂרָאֵל צוּ דֶער בַּארְמֶן אוּנ צוּא הֶעלְפִין אַלֶע דַיינֶע אַיין זַאמְלוּנְג וָואס זַייא זַיינֶען מְקַיֵּים דוּא זָאלְסְט דִיךְ פְרַייֶען אִין דַיינֶע יָמִים דוּ אוּנ דַיין זוּן · אוּנ דַיין טָאכְטֶער שׁוֹדֵד דֶער יֵצֶר הָרָע זָאל דִיךְ מֵיין נִיט דֶער שְׁרֶעקִין אוּנ זָאלְסְט גֶעבִּין אַהָאפוּנְג צוּא דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ גְלוּסְטִין צוּא דַיין הִילְף אוּנ זַיינֶען מְקַיֵּים זִיבִּין טָאג צוּא בְּרֵיינְגֶען קָרְבָּנוֹת פוּן גָאטְס וֶועגִין תּוֹקֶף דָאשׁ שְׁטַארְקֶע בְּרוּמוּנְג פוּן יִשְׂרָאֵל אִיז גִיוֶועזִין אִין יְרוּשָׁלַיִם וִויא דָוִד הַמֶּלֶךְ הָאט גִירוּעֶט · אַז זַייא פְּלֶעגִין קוּמֶן צוּא וֶוערִין גִיזֶעהֶן פַאר גָאט מִיט גִיבֶּעט דְרַייא מָאל אִין יָאר תאבי דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ גִילוּסְטִין צוּא זַיין הִילְף צוּא זֶעהֶן זַיין שְׁכִינָה צוּא בְּרֵיינְגֶען אִים מַתָּנוֹת פוּן דָאס זַיינִינֶע אוּנ אַלְדִינְג אִיז אִין גָאטְס הַאנְט אִיטְלִיכֶער נָאךְ זַיין פַאר מֶעג תומכי דִיא דָא נֶעמֶען אִין זַייעֶרֶע הֶענְט צְוַוייגִין פוּן בַּייכֶר דָאס זַיינֶען דִיא פִיר מִינִים אִין דֶעם זְכוּת זָאלִין זַייא פַאר בָּארְגִין וֶוערִין פוּן דֶעם שָׂטָן הַמַּשְׁחִית זַייא זָאלִין זוֹכֶה זַיין צוּא זֶעהֶן אוּנ פַאר נֶעמֶען דִיא גוּטֶע בְּשׂוֹרוֹת פוּן דִיא נְבִיאִים וָואס זַייא הָאבִּין גִיזָאגְט דִיא

טֶעג פוּן דֶער גְאוּלָה וֶועלִין קוּמֶן:

אנא אִיךְ בֶּעט דִיךְ גָאט זָאלְסְט מֶערִין דַיינֶע פְרֵייד צוּא דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס הָאפִין צוּא דַיין הִילְף באים זַייא קוּמֶן צוּא שְׁטַארְקִין דַיין לוֹיב אִין הוֹיז פוּן דֶעם אַיין זַאמְלוּנְג דָאס אִיז דִיא שׁוּל גררם שְׁלֶעפּ זַייא אוּנ בְּרֵיינְג זַייא אִין דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַרַיין מִיט דַיין גֶעבִּין הִילְף אוֹיף זַייעֶר קָאפּ דלם דֶער הַייבּ זַייא פוּן שְׁטְרוֹיכְלוּנְג דַיין קְרִיג אוּנ זָאלְסְט זַייא בַּדֶעקִין מִיט בַּשִׁיצוּנְג דַיינֶע פְלִיגֶל השב קֶער אוּם דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ צוּא זַיין עֶרְשְׁטִין גְרַאד וָואס דוּא הָאסְט אִים וִויסְט גִימַאכְט אוּנ זַאמֶעל אַיין דִיא פַאר שְׁטוֹסֶנֶע בְּרוּמוּנְג פוּן יִשְׂרָאֵל דִיא קִינְדֶר פוּן יַעֲקֹב וָואס עֶר הָאט אָפּ גִישֵׁילְט דִיא שְׁטֶעקִין פוּן גְרִין הָאלְץ אוּנ הָאזִין הָאלְץ אוּנ בֶּערְקִין הָאלְץ דָאס עֶר הָאט זַייא גִישְׁטֶעלְט פַאר דִיא שָׁאף זרי דִיא רְשָׁעִים זָאלְסְטוּ אוֹיס רַייסְן עֶס זָאל אוֹיף זַייא קוּמֶן פַארְוַוארְפוּנְג זַיי זָאלִין שְׁטַארְבִּין דָאס זַייעֶרֶע וַוייבֶּר זָאלִין בְּלַייבְּן אַלְמָנוֹת חנוניך דַיינֶע גְלִיבְּטֶע וָואס לֶערְנֶען דִיא תּוֹרָה זָאלְסְטוּ זַייא פְלַאנְצִין אִין בָּארְג

נָוֶם · בְּהִבּוֹנֵן עִיר מוֹשָׁבָם : כֹּחַ וְלָאֵל תְּשַׂגְּבֵם · צוּר
עֻזָּם וּמִשְׂגַּבָּם · לֹא לָנֶצַח תְּרִיבֵם · כִּי עָלֶיךָ מַשְׁלִיכִים
יְהָבָם : מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם · כִּימֵי עוֹלָם תְּרוֹמֵם · נֶצַח לְבַל
יִשְׁתּוֹמֵם · תֵּת שִׁקּוּץ שׁוֹמֵם · סֻכַּת דָּוִד קוֹמֵם · וּפוּרְצֵי
גְדֵרָה הַשְׁמֵם · עוּרָה כִּנּוֹרִי הַדּוֹמֵם · וְנִימָיו עוֹד לְבַל
תְּנַמֵּם : פִּנַּת מִגְדַּל עֵדֶר · עֻפְּלָה כְּשַׁחֲרוּרֵי קֵדָר · צַפֵּה
לְהַדְרָהּ בְּהָדָר · הֱיוֹת סֻכָּה וְגָדֵר : קְנֵין צֹאן דִּיר · אֲשֶׁר
נִזְרָה לְהֵעָדֵר · רְעֵה לְהַשְׁמֵן וּלְהַפְרֵר · כְּבַקָּרַת רוֹעֶה
עֵדֶר : שַׁעַר בַּת רַבִּים · מְקוֹם תִּמּוֹרֶת וּכְרוּבִים · תְּחַטְּבוֹ
בַּחֲטוּבִים · בְּמִסְגְּרוֹת וּבְשְׁלַבִּים : תְּחַדֵּשׁ שִׁירִים עֲרֵבִים ·
בְּפֶה מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים · תְּפַדְּנוּ בְּאוֹמֶץ וְשִׂגּוּבִים ·
כְּאָז פְּדִיתָ גְּזֵי רְהָבִים : מרת וכו׳ ומתפללין תפלה לחש תמלא בליל א׳ של סוכות :

בית לוי: תרמון שחיר של סדרי זיון (תהלים קלו ג) (נוה עם) נוה המקדש מש״ס נהלת בעוך אל נוה קדשך (שמות טו ית) (ולאל) ל׳ עוז וחוזק מל׳ יש לאל ידי (בראשית לא כט) (ומשגבם) ל׳ חוזק מל׳ כי נשגב שמו לבדו (תהלים קמח יג) (לא לנצח תריבם) כמ״ש לא לנצח יריב (שם קג ט) (יהבם) משאם ובטחונם (כימי עולם) ל״ם כוא בכמה מקומות ופירוש כמו שהיה מאז ומקדם (נצח) כמו לעולם (תת) כמו לתת (שקוץ) כינוי לעבודת כוכבים והוא ל״ם לתת שקוץ שומם (דניאל יב יא) (ישתומם) טולם לשון חורבן ושממה כם (הדומם) ל׳ שתיקה (ונימיו) חוטי הכנור (תנמם) לשון תנומה (פנת מגדל עדר) תואר לבית המקדש על שם שהוא ראש ואבן פנה וקראו מגדל עדר כי ישראל נמשלו לעדר כצאן וירושלים שישראל נאספים שם ג׳ פעמים בשנה והיו בה כעדר בתוך מרבצו ודירתו וכוא ל״ם ואתה מגדל עדר (מיכה ד ח) (עופלה) כמו אומלל בא״ב והוא ל׳ חושך (קדר) לשון קדירה (צפה) לשון צופה נתתיך (יחזקאל ג יז) והוא לשון הבטה (קנין) תואר לישראל על שם הכתוב עם זו קנית (שמות טו) (צאן) גם כן תואר לישראל על שם הכתוב ואתן צאני צאן מרעיתי (יחזקאל לד לא) (דיר) תואר לירושלים על שם שהיתה לישראל כדיר לצאן (נזרה) ל׳ נזורו אחור (ישעיה א) והוא ל׳ הפרשה (להעדר) ל׳ חסרון כמו איש לא נעדר (ישעיה מ כו) (רעה) ל״ם ה׳ רועי (תהלים כג א) (ולהפדר) לשון את פדרו (ויקרא א יב) רצה לומר שיאה פדרו עב ושמן (כבקרת רועה עדר) ל״ה (יחזקאל לד כג) וכבקרת הוא ל׳ דרישה (שער בת רבים) ל״ה (שה״ש ז ה) (תמורת) ל׳ תמרים כדכתיב ואת כל קירות הבית מסב קלע פתוחי מקלעות כרובים ותמורות וגו׳ (מ״א ו כט) (תחטבו בחטובים) ל׳ מחוטבות תבנית היכל (תהלים קמד יב) ופירש״י מהוללות כפי רואיהם וכן את ה׳ האמרת היום (דברים כו יז) ופירושו יה ס׳ חטיבה (כאומץ ושגובים) שניהם ל׳ חוזק (גזי) מלשון גזוז ועבר (נחום א יב) (רהבים) תואר ליר כי שר של ים רהב שמו :

מטה לוי: עול שלך עליהם (יעלו לחוג לבית נוה) לבהמ״ק שהוא דירתם (כח ולאל תשגבם) תחוקם בכח וחוזק (נצח לבל ישתומם) שלא לנצח יהיה חרב ושמם (תת שקוץ שומם) הן העבודת כוכבים שנקראת שקוץ לחרבה ולשממה (ופורצי גדרה) שפרצו ושברו גדר של ירושלים (השמם) החרב אותם (שרי כנורי הדומם) הקיצה הכנור השותק כעת בזמה״ז לשורר בבהמ״ק כבראשונה שהיו הלוים משוררים בכנורות ונבלים (ונימיו) והחוטין של הכנור (עוד לבל תנמם) בל תהיה עוד בשינה ובשתיקה (פנת מגדל עדר) בהמ״ק (עופלה כשחרורי קדר) עתה בזה״ז נחשכה באופל כשחרות של שולי קדר (צפה) הבט (להדרה בהדר היות סוכה וגדר) להדר אותה בהדר ויופי שתהיה בסככה וגדר שלה כבראשונה (קנין צאן דיר) ישראל שנקראים קנין אחד ונקראים צאן והיו תמיד בירושלים כצאן בדיר בעליו (אשר נזרה להעדר) אשר הופרשה לחסרון (רעה) אותם במרעה טוב (להשמן ולהפדר) שיהיו שמנים והפדר שלהם יהי עב ושמן (כבקרת רועה עדר) כמו שמבקר הרועה הטוב את עדרו לרעות אותם במרעה הטוב כן תדרוש אותם לטובה (שער בת רבים) בהמ״ק (מקום תמורת וכרובים) שהיה מצוייר במיני ציורים נאים כמו אילן תמורים וכגון כרובים ושפות (תחטבו בחטובים) ותבנה אותו באופן שכל באי עולם יהללו אותו בהלולים שתעשה אותו (במסגרות ובשלבים) שתעשה לו מסגרות של זהב ויהיה משולב בירישות ובשאר דברים כמקדש הראשון ועי״ז (תחדש שירים ערבים) (בפה) ישראל שהם (משכימים ומעריבים) כי לעת הגאולה נחדש לך שיר חדש שהוא ערב ומתוק לחיך (תפדנו ס׳ כאז פדית גזי רהבים) כמו שפדית נוקדם את שבטי היה :

תְּפִלָּה לִשְׁלִיחַ צִבּוּר בְּקוֹל

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן
גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה :

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן :

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים · לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים :

הֶרְמֵז: דָאס אִיז אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל טוּעַי דִי דָא מַאכִין טְרָאגִין דַיין יָאךְ אוֹיף זִיךְ גָאט מַאךְ רוּעֶן דַיין שְׁכִינָה צְווִישִׁין זַייא יעלו דָאשׁ זַייא זָאלִין אוֹיף גַיין בְּרֵיינְגֶען קָרְבָּנוֹת אִין הוֹיז פוּן דַיין וואוֹנוּנְג דָאס אִיז דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַז דִי שְׁטָאט פוּן זַייעֶר זִיצוּנְג ווֶעט אִין גִיבֵּרֵייט וֶוערִין זָאלְסְטוּ זַייא מִיט שְׁטַארְקַייט אוּנ קְרַאפְט שְׁטַארְקִין דוּא שְׁטַארְקֶר גָאט דוּא בִּיסְט זַייעֶר פֶעסְטוּנְג זָאלְסְט מִיט זֵיי נִיט קְרִיגִין אֵייבִּיג דֶען זַיי וַוארְפִין זַייעֶר מַשָּׂא אוֹיף דִיר מקדשך דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס עֶר אִיז ווִיסְט זָאלְסְטוּ אִים אוֹיף הַייבִּין אַזוֹ וִויא עֶר אִיז פְרִיעֶר גִיוֶועֶן נצח אוּנ עֶר זָאל שׁוֹין אֵייבִּיג נִיט מֶער ווִיסְט וֶוערִין סכת דִיא סוּכָּה פוּן דָוִד דָאס אִיז דֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאלְסְטוּ אוֹיף רִיכְטִין אוּנ דִיא רְשָׁעִים וָואס הָאבִּין צוּא בְּרָאכִין אִיר צַזִים זָאלְסְטוּ זַיי פַר ווִיסְטִין עורה דֶער וֶועק מַיין פִידִיל דֶר דָא שְׁטִיל שְׁווַייגְט אוּנ זַיינֶע סְטְרוּנִים זָאלְסְטוּ מַיין נִיט מַאכִין שְׁלָאפִין פנת דֶער עֶק שְׁטֵיין דָאס אִיז יְרוּשָׁלַיִם וָואס וֶוערְט אָן גִירוּפִין (מגדל עדר) אִיז ווִיסְט אוּנ שְׁווַארְץ אַז וִויא דָאס שְׁוַוארְצְקַייט פוּן אַטָאפּ צפה זֶעה צוּ בַּשֵׁיינֶען זִיא מִיט שׁוֹינְהַייט צוּא זַיין אַהוּט אוּנ אַצוּים קֶגִין דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען גִיגְלִיכִן צוּא דִיא שָׁאף וָואס זִיא אִיז אָפּ גִישֵׁיידֶעט צוּא מִינְרוּנְג זָאלְסְטוּ זַייא פַּאשִׁין אוֹיף אַגוּט אָרְט זַייא זָאלִין ווִידֶער פֶעט וֶוערִין אוּנ דִיא גֶעין זָאל זַיין דִיק אוּנ פֶעט אַזוֹ וִויא דֶער פַּאסְטוּךְ פַארְשְׁט זַיינֶע שָׁאף צוּא פַּאשִׁין זַייא אוֹיף אַגוּט אָרְט אַזוֹ זָאלְסְטוּ אוּנְז פַארְשְׁטִין צוּא גוּטִין שער דָאשׁ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס עֶר אִיז גִיוֶועֶן אַטוּיעֶר פוּן פִיל לַייט דָארְטִין זַיינֶען גִימָאלְט גִיוֶועֶן טַייטִיל בּוּימֶר אוּנ פֵייגִיל תחטבו זָאלְסְטוּ אִים בּוּיעֶן פוּן גִיהַאקְטֶע שְׁטֵיינֶער מִיט שְׁלֶעסֶר אוּנ מִיט טְרֶעפּ תחדש דֶעמָאלְט וֶועט בַּנַייעֶט וֶוערִין זִיסֶע גִיזַאנְג מִיט דֶעם מויל וֶועלִין מִיר זִינְגֶען אָבִינְט אוּנ מָארְגִין זָאלְשְׁט אוּנְז אוֹישׁ לֵייזִין מִיט שְׁטַארְקַייט אַזוֹ וִוי דוּ הָאשְׁט דֶעמָאלְט דֶר לֵייזְט דִי יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זֵיי זַיינֶן אַרוֹישׁ גִיצוֹיגִן גִיווֶעזִין פוּן מִצְרַיִם וָואשׁ וֶוערִין אָן גִירוּפִין רְהָבִים :

מיוסד ע"פ א"ב · כשחל יום ראשון בשבת אומרים זה ביום ראשון · ובשני אומרים אויתי

אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפּוֹת · בְּלִי חָמָס קַחַת סַנְסַן כַּפּוֹת · גְּמוּנֵי פָז לֶאֱגוֹד וְלִכְפּוֹת · דְּשָׁאֵי אַשְׁלִים בָּם אַף לְהַכְפּוֹת: הֵן מִבֶּעָשׂוֹר חֻקְקִי לְחַיִּים · וְהוֹדִיעַנִי אוֹרַח חַיִּים · זַעַם מֵאָז תַּרְשִׁישׁ וְאִיִּים · חָרָה אַפּוֹ בָם מִהְיוֹת חַיִּים: טָרְחִי נָשָׂא וְשָׁת לִי סְלִיחָה · יָצְאָה בַּת קוֹל לֵךְ אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה · כְּאַרְבַּעַת יוֹם שָׁת גְּבוּל שִׂיחָה · לְבַל לְעָרֵב שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה: מוֹעֵד רְאִיַּת חֲגִיגַת אָסֶף · נִתְמַךְ בְּחֶלְשִׁי לְחוֹגְגִי בְּכוֹסֶף · סֻכָּה וּפוּר נָזֶל לְהַעֲדִיף לִי בְּתוֹסֶף · עֲנָוִי קְחוּ מוּסָרִי וְאַל כָּסֶף: פְּרָחִים כְּנֶטַע אֲעַמְּסָה לָאָיוֹם · צַחוֹת לְצַחְצֵחַ מְצוֹא בָם פִּדְיוֹם: חִין קִיחָתָם בְּדָמִים יֻכְשְׁרוּ לְשֵׁם אָיוֹם · רְאוּיִם לְהִנָּטֵל בָּזֶה רִאשׁוֹן יוֹם:

(ארחץ בנקיון כפות) מנהג נוטלי הדס שרוחצין ידיהם במים ואני ארחץ בנקיון כפי שלא אגזול משום הדס (בלי חמס קחת סנסן כפות) בלי חמס וגזל אקח ענף הלולב (גמוני פז לאגוד ולכפות) לאגוד ולקשור סביב הלולב חוטים של זהב ופז כמו שעשו אנשי ירושלים שהיו אוגדים לולביהם בגימוניות של זהב (דשאי אשלים) אקחם לאלו ארבעה מינים כשהם לחים והם בשלימותם לא יבשים ולא קטומים (בם) בזכות מינים אלו (אף לכפות) לכבוש ולהסיר מישראל אף וחימה (הן מבעשור) מיום כפור (חקקי לחיים) כתב וחקק אותי לחיים (והודיעני אורח חיים) והודיעני הקב"ה אחר יוה"כ לעסוק במצות לולב וסוכה שהם אורח חיים וכד' מינים אלו הודיענו שאנו יוצאים זכאים בדין כההוא שנוטל את המלחמה יוצא בכלי זיינו שמח וטוב לב כך אנו יוצאים בלולב ושאר מינים שמחים וטובי לב שנמחלו עונותינו (זעם מאז) מיום כפור שופך זעמו וחמתו על (תרשיש ואיים · חרה אפו בם מהיות חיים) ותתמם לבאר שאת למיתה שלא יהיו חיים · אבל (טרחי נשא) עונותי מחל ביוה"כ (ושת לי סליחה) אותו יום הוקבע לסליחה לעולם ובימי שלמה כשהיתה חנוכת הבית שעשו ישראל מלאכה בשבת ואכלו ביוהכפור והיו מצטערים (יצאה בת קול) ואמרה (לך אכול בשמחה לחמך) שכולכם בני עולם הבא וכן בכל מוצאי יום כפור הבת קול יוצא (כארבעת יום) בארבעה ימים שבין יום כפור לסוכות (שת גבול) שם הקדוש ב"ה אותם גבול והפסק לעסוק במיני (שיחה) ואילנות לסכך הסוכה ולקחת ד' מינים ועשה (לבל לערב שמחה בשמחה) שמחת יום כפור שנמחלו העונות ושמחת הסוכה (מועד) יו"ט כל סוכות (ראית חגיגה אוסף) עולות ראייה ושלמי חגיגה שמקריבין בחג הסוכות שנקרא חג האסיף (נתמך בחלשי) זה המועד נתמך ונפל בגורלי (לחוגגי בכוסף) לחוג אותו בחמוד ובתאוה (סוכה ופור נזל להעדיף לי בתוסף) מלבד מצות סוכה העדיף לנו הקב"ה בתוספת את יום שמיני עצרת שיש בו פיוט בפ"ע ויום שאילת נזל הגשמים (ענוי) הקב"ה ואמר (קחו מוסרי) קחו מצותי שהן מוסר שלי (ואל כסף) כי הם טובים לאדם יותר מכל כסף בזה הצדק יהלך לפניכם וילין בעדכם (פרחים כנטע) ענפים של לולב והדס וערבה דרך גדילתם (אעמסה לאיום) אשא אותם להקדוש ב"ה (מצוה להקב"ה שנקרא איום) (צחות) אקח אלו ארבעה מינים בנקיות ובצחות ולא בגזל (לצחצח) (בם פדיום) בזכות הד' מינים אמצא גאולה לפני הקב"ה (קיחתם בדמים) לקנותם בדמים או (יוכשרו לשם איום) אבל לא מן הגזל ואלו (ראוים להנטל בזה ראשון יום) כמו שדרשו חכמינו ז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון לכם משלכם להוציא הגזול:

(ארחץ נקיון כפות) על שם הכתוב ארחץ בנקיון כפי (תהלים כו ו) ופירש רש"י שאין גזל במצות שאני מקיים לולב שגזול פסול (בלי חמס קחת) כפ"ה ולקחתם לכם משלכם מגזלכם והראב"ן פי' קחת קניה (סנסן) ל' סעיף וענף לשון אוחזה בסנסניו (שה"ש ז) (כפות) לולב עפ"י כפות תמרים (גמוני) ל' תמכין כדתנן שהיו אוגדין את לולביהם בגימוניות של זהב ומן שהיה הספרדים עוד שום אבל נמיס אוגדים אותו מלמטה (לאגוד ולכפות) בניהם לשון אגודה וקשירה (דשאי) ט' ארבעה מינים כללים בכלל דשא אף שהם מיני אילנות כפי שמבואר לעיל (בנית טי בפיוט אאמץ) (אף) ל' אף וחימה (לכפות) מלשון מתן בסתר יכפה אף (משלי כא יד) (חקקי) לשון כתיבה מלשון החוקקים (ישעיה י) (זעם) זעם וכעס (מאז) מקדם (תרשיש ואיים) שם אומות מעובדי אליל (טרחי) תואר לשונות הכ"ה איכה אשא לבדי טרחכם (דברים א יב) ות"י טרחכם אלא יכיל בלחודי למסבל טרחות אפקרסותכון לשון אפיקורוס (נשא) ענין מחילה כמ' נושא עון (ושת) ל' שימה כמ' כי שת לי אלהים (בראשית ד כה) (גבול) ענין הגבלה והפסק (שיחה) שם עגור בל"נ מן תחת אחד השיחים (בראשית כא טו) (נתמך בחלשי) ל' תולה על גוים (ישעיה יד כ) ופירוש מטיל גורל על המלכים וכענין אתה תומיך גורלי (תהלים טז ה) (בכוסף) ענין חמוד ותאוה כמ' כי נכסוף נכספתה (בראשית לא ל) (ופור נזל) תואר ליום טוב של שמ"ע שיש בו פיוט בס"ע טיט שהיו מטילין גורל ופור הוא הגורל והוא יום שמתפללים בו על הגשמים ונזל הוא ל' נזלת המים (להעדיף) ל' תוספה כמ' וסרח העודף (שמות כו יב) (בתוסף) בתוספת ור"ל בתוספת שמחה (קחו מוסרי ואל כסף) ל"ה (משלי ח) (פרחים) ענפים (כנטע) דרך נטיעתם ולא להפך העליון למטה (אעמסה) אשא (לאיום) תואר להקב"ה (צחות) לשון נשיאות כפים (לצחצח) להקב"ה על שם שהוא נקי ולא מכל צחצחות (מצוא) כמו למצוא (פדיום) ל' פדיון מלשון כי שוקד אני (ירמיה א יב):

ארחץ בנקיון כפות איך וועל וואשין מיינע הענט מיט ריינקייט פון גזל אן רויב צוא נעמן די צווייגין פון טייטיל בוימר איך קויף אלולב פאר מיין איינן געלט אונ ניט פון גזל מיט גילדינע פעדים צו בינדן דעם לולב איך נעם דיא פיר מינים אז זייא זיינען נאך פריש אונ פייכט וויא גרין גראז איין צוא ביינין אונ בדעקין מיט זייא דעם צארין פון גאט הן מבעשור פון צעהן טאג אין חודש תשרי איז יום כפור האט מיך גאט אן גישריבין צום לעבין אונ האט מיך גילאזט וויסין דיא מצות סוכה אונ לולב וואש זייא זיינען אוועג צום לעבין פון יום כפור האט ער פאר גאסין זיין צארין אויף די אומות וואש זיצין בייא דעם ים התרשיש אונ אויף זיינע אינזלין זיין צארין האט אויף זייא נגרימט זייא זאלין ניט לעבין טרחי נשא מיין לאסט דאש זיינען דיא עבירות האט ער מיר פאר טראגין אונ האט מיר זייא מוחל גיוועזן אן יום כפור אלע יום כפור גייט אויס אבת קול פון דעם הימל אונ זאגט גייא עס דיין שפייז מיט פרייד אן דיא פיר טאג וואש זיינען צווישין יום כפור אונ סוכות האט ער גימאכט דיא טעג אגרענעץ מיזאל מעגין ריידין פון משא ומתן אונ אנדרע שיחת חולין מיזאל ניט פאר מישן דיא שמחה פון פאר געבונג דיא זינד וואש זייא זיינען פאר געבין גיווארין אין יום כפור מיט דר שמחה פון סוכות מועד ראיית סוכות איז איין יום טוב אצייט וואש מען פלעגט אין אים איין זאמלן די תבואה אין ארץ ישראל אונ אלע וואס ווערין גיזעהן פאר גאט אין בית המקדש האבין גיבראכט קרבנות וואס האבין גיהייסין קרבן חגיגה אונ מיין גורל איז אונטר גילעהנט גיווארין איך זאל דעם יום טוב פייערין מיט לוסט אויף דער מצוה פון קרבנות וואש מיר האבין מקריב גיוועזין האט ער אונז נאך מוסיף גיוועזין דיא מצוה פון סוכה אונ דעם יום טוב פון שמיני עצרת וואש מען האט אן דעם טאג בזונדער גורל גיווארפין אויף קרבנות אונ מען זאל אין דעם טאג מתפלל זיין גאט זאל מיר נעבין פיל רעגין גאט האט מיר גיענפרט נעמט אן מיינע מצות זייא זאלין בייא אייך חשוב זיין אונ ניט דאש געלט פרחים כנטעם דיא פיר מינים אזו וויא זייא וואקסין אזו טראג איך זייא צוא לויבין דעם פארכטיגן גאט מיט לויטערקייט נעם איך זיי צוא לויבין גאט וואש ער איז לויטר איך זאל דורך זייא גיפינן איין דער לייזונג קיחתם נאר דיא וואש איך האב גיקויפט פאר געלט דיא זיינען פאר גאט אונ זיינען ראוי צוא נעמען אן דעם ערשטין טאג אבער ניט גזל:

שִׁמְךָ מְשֻׁתָּף בִּשְׁמֵנוּ · שָׁקַדְתָּ מִכִּפּוּר מְחוֹת אֲשָׁמֵינוּ ·
חֲזוֹן תְּסוֹכְכֵנוּ וְאַל תַּאְשִׁימֵנוּ · תְּגוֹנְנֵנוּ וּתְרוֹמְמֵנוּ ·
עַד מָרוֹם שִׂימֵנוּ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם :

(תסוככנו) כמו למחות (תסוככנו) לשון תגוס וסכך (תגוננו) מלשון מגן (מרום) שמים :

(שמך משותף בשמנו) כי נגאל הסנכים נכתב ה"א בתחלה וי"ד בסוף כמו הראובני הגדי ובשביל ששמך משותף בשמנו אי אפשר למחות את שמנו לכך (שקדת מכפור מחות אשמינו) מהרת למחות לכפר אשמינו (תסוככנו) תכסה אותנו בצל כנפיך (ואל תאשימנו) ואל תשים עלינו חטאת ואשם (תגוננו) תגן עלינו מכל רעה (ותרוממנו) ותגביה אותנו למעלה (עד מרום שימנו) שתשים אותנו עד מרום :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ : מוֹרִיד הַטָּל : מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה : וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תְּשׁוּרַת שַׁי אֲלָפִים שִׁבְעִים · שִׁלַּמְתִּי בְּזֶה רֶגֶל עֲלֵי
אֹם שִׁבְעִים · רָצִיתִי שַׂיִם שְׁמוֹנָה וְתִשְׁעִים ·
קָלוּעַ בָּם תּוֹכָחוֹת שְׁמוֹנָה וְתִשְׁעִים : צֵרַפְתִּי אֵלֶּה בְּאֵלֶּה
בְּאָסִיף פְּרוּת וְגִילָה לִי לְהוֹסִיף · עוֹז וִישׁוּעָה לִי תוֹסִיף ·
סִכּוּךְ נֶשֶׁק זְרוֹעַ לְהַחְשִׂיף : נוֹצְרֵי כַּדָּת יְמֵי חֲגִיגָתוֹ · מְלוֹן
סֻכַּת עוֹר תְּהֵא הַשְׂגָּתוֹ · לִקְשׁוֹר לִוְיַת צִלְצַל דְּגָתוֹ · כְּגִבּוֹרֵי
כֹחַ חֲזוֹת אֲפִיקֵי גַאֲוָתוֹ : יוֹשֵׁב בְּסֻכָּה תְּמוּר נְוֵה אָהֳלוֹ ·
טִלּוּל עֲצֵי עֵדֶן יַאֲהִילוֹ · חוֹם יוֹם הַבָּא בְּבוֹא לְהַבְהִילוֹ ·
זְכוּתוֹ תָּלִיץ בְּסֻכָּה לְנַהֲלוֹ : וְשׂוֹבַע שְׂמָחוֹת מְדֻשָּׁנָה ·

בית לוי

(תשורת) לשון ותשורה אין להביא (ש"א ט' ז') ופירש רש"י לשון תקרובת ראית פני מלך (שי) לשון קרבן כמו יובילו שי למורא (תהלים עו יב) ותרגומו ייתון קורבנא לבית מקדשא דחילאי (אלפים) פרים כמו שגר אלפיך (דברים ז יג) (אום) אומות (שיים) כבשים (רצית) לשון רצון (קלוע) כמו לקלוע ופירוש להשליך מלשון ואת נפש אויביך יקלענה (ש"א כה כט) (צרפתי) לשון ואצרוף כבור סיגיך (ישעיה א כה) והוא ענין זכוך וזקוק (באסיף) בחג האסיף (סכוך נשק) עפ"ה סכותה לראשי ביום נשק תרגומו טללת על רישי ביום קרב (תהלים קמח) (זרוע להחשיף) עפ"ה חשף ה' את זרוע קדשו (ישעי' נב י) (נוצרי) לשון שמירה מלשון אשרי נוצרי עדותיו (תהלים קיט ב) (מלון) כמו בית מלון (השגתו) ישיג לחלקו (צלצל) לשון ובצלצל דגים ראשו (איוב מ לא) ופירש"י כ' צל הוא והוא מתיכות כפולות ירקרק או אדמדם פתלתול עכ"ל (כגבורי כח) תואר למלאכים כמ"ש ברכו ה' מלאכיו גבורי כח (תהלים קג כ) (חזות) לשון מראה בתלמוד כמו וחזותו מוכיח עליו כאלו מגיאות (אפיקי גאותו) עפ"ה גאוה אפיקי מגינים (איוב מא ו) ואפיקי אל לי' חוזק (תמור) לשון תמורה וחילוף (נוה) יופי (אהלו) ביתו (טלול) לשון סכך ומכסה (עדן) גן עדן (חום יום הבא כו') עפ"ה הנה היום בא בוער כתנור וגו'. ולהט אותם היום הבא (מלאכי ג יט) (לנהלו) לנהגו ולהוליכו אל' נהלת בעזך (שמות טו) (מדושנה) ל' דשנים ורעננים

מטה לוי

(תשורת שי אלפים שבעים) דורון של קרבן שבעים פרים (שלמתי בזה רגל עלי אום שבעים) הקרבתי בחג הסוכות נגד שבעים אומות (רציתי שיים שמונה ותשעים) ועוד הקרבתי בחג הסוכות שמונה ותשעים כבשים כדי שיהיה לי נחת רוח ורצון מהקב"ה (קלוע בם תוכחות שמונה ותשעים) להשליך בכף הקלע שמונה ותשעים קללות בזכות השמונה ותשעים כבשים (צרפתי אלה באלה באסיף) צרפתי וזקקתי וכפרתי הקללות שכתוב בהם אלה דברי הברית באלה הקרבנות שהיו קרבין בחג האסיף שכתוב בהם אלה תעשו לה' במועדיכם ועוד בשביל הקרבנות (פדות וגילה לי להוסיף עוז וישועה לי תוסיף) (סיכוך נשק זרוע להחשיף) לגלות זרוע של הקב"ה לסכך ולהגן עלי ביום מלחמה לעתיד לבוא (נוצרי כדת) שומרי כדת של תורה (ימי חגיגתו) ימי ד' דסוכה (מלון סוכת עור תהא השגתו) ישיג לחלקו בית מלון מעור לויתן. שיעשה לו הקב"ה סוכה מעורו של לויתן ועוד שיזכה כל אחד להשיג כוונות של הסוכה ואף אם לא יזכה שיעשה לו הקב"ה סוכה שלימה מעורו של לויתן יזכה לזה (לקשור לוית צלצל דגתו) שיעשה לו הקב"ה צלצל למנא הראש כמו שעושין לשם נוי לתינוק וממנו יהיה מסתכל מסוף העולם ועד סופו (כגבורי כח חזות אפיקי גאותו) כמלאכים שהם מאירים מסוף העולם ועד סופו והם נקראים אפיקי עולם שהם אפיקו וחזקו וגאותו וגדולתו של הקב"ה כך יהיו צדיקים מאירים לע"ל (יושב בסוכה תמור נוה אהלו) מי שיושב בסוכה חילוף מה שהיה לו לדור בביתו שהוא יופי אהלו בזכות זה (טלול עצי עדן יאהילו) לעתיד יעשה לו אוהל מעצי גן עדן להגן עליו (חום יום הבא בבוא להבהילו) כשיבוא אותו יום שעתיד הקב"ה להוציא חום מתחת גיהנם להרתיחו יתבהלו ממנו כל הרשעים שמלהטת אותם (זכותו תליץ בסוכה לנהלו) זכות של סוכה יהיה מליץ יושר לפני הקב"ה להוליכו ולהביאו בסוכה מעורו של לויתן (ושובע שמחות מדושנה) בזכות שמקיימין ישראל

שמך דיין נאמען איז בהעפט אין אונזער נאמען דען גאטס נאמען איז אל אונ אונזער נאמען איז ישראל איז צום סוף דיא אותיות אל דרום האסטו גיאיילט פון יום כפור אויס צוא מעקין אונזערע זינד תסוככנו דוא זאלסט אונז בדעקין אונ זאלסט אונז ניט שולדיג מאכין ואלשט אונז בשיצין אונ זאלשט אונז דער הייכין זאלסט אונז הויך מאכין ביז אין הימל :

תשורת שי דיא מתנה פון זיבציג רינדער האב איך מקריב גיוועזן אין דעם יום טוב אן סוכות האט מען מקריב גיוועזן זיבציג אקסין קעגין דיא שבעים אומות ראש מיר זאלין צווישין זייא בשלום זיצין אויך האט מען מקריב גיוועזן אכט אונ ניינציג שאף אין דעם יום טוב עס זאל פר גאט זיין לרצון איך זאל מיט זיי אוועק שלידערין אונ דער ווייטערין פון אונז דיא אכט אונ ניינציג קללות וואש אין דער תוכחה שטייט צרפתי אלה איך האב גלייטערט דיא קללות מיט דיא קרבנות אן סוכות וואש ער ווערט אן גרופין חג האסיף גאט זאל מיר גבוה זה מערין דר לייזונג אונ פרייד שטארקייט אונ הילף זאלסטו

מיר מערין בזכות מצות סוכה האט אונז גאט בדעקט אונ אם גהים אין דער מלחמה גאט האט אויף גידעקט זיין האנט אונ האט גיוויזן פר אלע דאס ער איז אונזער בשיצער נוצרי כדת דיא וואס היטין אונ זייגען מקיים דיא מצוה פון דעם יום טוב אזוא וויא עס גיהער צוא זיין וועלין זייא זוכה זיין צוא זיצין אין דער סוכה וואס גאט וועט מאכין פון דער הויט פון דעם לויתן ער וועט זייא אן קניפען פאר אשאטין פון דעם פיש דעם לויתן זייא וועלין זעהן גאטס שטארקייט אזוא וויא דיא מלאכים וואס זייא זייגען שטארק מיט קראפט יושב בסכה דער וואס זיצט אין דר סוכה פאר בייטונג דאס וואונונג פון זיין גיצעלט וואס ער וואונט אנאגין יאר ער ווארפט אוועק דיא שטוב אונ זיצט אין סוכה דער פאר וועט ער זוכה זיין וועלין דיא ביימער פון דעם גן עדן איבער אים מאכין אשאטין אונ אגיצעלט אז דער הייסער טאג וועט קומען לעתיד לבא צוא דער שרעקין דיא וואס האבין ניט מקיים גיוועזין דיא מצוה פון סוכה וועט דיא מצוה פון סוכה אויף אים ממליץ זיין אונ וועט אים פירין אין דער סוכה פון דעם לויתן ושובע שמחות אונ בזכות וואס זייא זייגען מקיים אן

יוצר ליום שני של סוכות

הֲלֹא בַּעֲדָהּ שׂוֹבַע מִשַּׁאֲנַנָּה: חזן דָּגוּל לְהַנְזִיר שִׁבְעָה שׁוֹשַׁנָּה׃ גָּזַר לְחוֹגְגָהּ שִׁבְעָה בַּשָּׁנָה: הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפּוֹת וּבַעֲרָבוֹת׃ בָּאתִי לְסוֹבְבֶנְהוּ בְּשִׂיחוֹת עֲרָבוֹת: חזן אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא בְּנִיב לְהַרְבּוֹת׃ אוֹרוֹת טַל לְהַחֲיוֹת יוֹנֵי אֲרֻבּוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

מיוסד ע"פ א"ת ב"ש

אִוּוּי סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת׃ תָּקִים לְבַל תְּהִי עוֹד מֻשְׁפֶּלֶת׃ בְּמִדּוֹתֶיהָ נוֹסֶבֶת וּמְכֻפֶּלֶת׃ שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה מִתְכַּפֶּלֶת: גּוֹרֶן שֶׁהָיְתָה בְּאֹרֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ רְחָבָהּ עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ דּוֹד יְנַטֶּה קָו שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אַמּוֹת׃ קְצוּבָה עַל שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אַמּוֹת: הַסְּכוּכָה בְּעָנָן צֵל יוֹמָם׃ צְלָלֶיהָ מְסַכְּכִים כְּלֵיל צֵל יוֹמָם׃ וְעַם אֲשֶׁר עַתָּה סֻכָּה מְקַיְּמִים׃ פְּרוֹחַ יִפְרְחוּ בָהּ בְּסִיּוּמִים: זָרִים יֶאֱתָיוּ לְשִׂמְחָה בְּחוֹסֶף׃ עֲשׂוֹת חֲגִיגָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת בְּכוֹסֶף׃ חַרְבוֹנֵי קַיִץ יְלַהֲטֵם לְשַׁסֵּף׃ סְגוּרִים בְּמַסְגֵּר עַל חֲמִשִּׁים כָּסֶף: טַסִּים וְעַפִּים בִּקְצוֹת יְקָרֶיהָ׃ נִסְכָּכִים בְּשֶׁבַע

נחמה שבע אלות ד' מצות שבלולב סוכה וחגיגה ושמחה לעתיד יהיו דשנים ורעננים (הלא בעדה שובע משאננה) הלא בשביל מצות הסוכה שהם ז' השביע את ישראל שלום והשקט ושאנן לעתיד (דגול) הקדוש ב"ה שנקרא דגול (שושנה) ר"ל להכתיר את ישראל בשבע חופות לכן גזר (לחוגגה בשנה בשנה) ולזה להיות חוגגים בשנה ימים בשנה כדי שיזכו בו לשבע חופות: (המזבח בכפות ובערבות באתי לסובבנהו) באתי לסובב המזבח בלולב ובערבות (היות נס ערבות) בזכותם נהיה מתוקים ומקובלים לפני הקב"ה (אני והו הושיעה נא בניב להרבות) אנו נחבירים לפניו שם של ע"ב גאולה בגי' (אני והו) ואנו מרבים בדבר התפלה שיושיע אותנו (אורות טל) בגשמי טל (להחיות) בו מתי ישראל שנקראים (יוני ארבות) כי לעתיד הענגים ישאו את ישראל לירושלים וימהרו לבא שמה כמו יונים הפורחים אל ארובות וחלונות שלהם: (אווי סכת דוד הנופלת) חמדת בית המקדש שנקרא סוכת דוד הנופלת לעת עתה (תקים לבל תהיה עוד מושפלת) תקימה ותחזיר ליושנה שלא תהיה עוד מושפלת (במדותיה נוספת ומכופלת שלשים וששה כמו שהיתה מתכפלת) תקים אותה שתהיה מכופלת ומסובבת במדותיה עד שתתכפל ל"ו פעמים מכמות שהיתה ותהיה מדתה שלשת אלפי אמות על ג' אלפי אמות כי בהמ"ק שהוא מכונה בשם (גורן) שהיתה באורך חמש מאות) אמה ונס (רחבה על חמש מאות) ועתה (דוד ינטה קו) נטה הקב"ה קו המדה של (שלשת אלפי אמות) ותהיה מכופלת על המדה שהיה קודם לכן ל"ו פעמים׃ ישראל (הסכוכה בענן צל יומם) שהיו מסוככים בענן כל יומם והענן היה להם לצל מפני חרב ושמש (צלליה) אותה היושבים עכשיו בצללי הסוכה ומסוככים (כליל) כל יומם לעתיד יהיו מסוככים ונשמרים מלהט היום הבא כמו בלילה אין החמה שולטת כי יהיה לכם יום כל מעור לויתן (מפרש) (ועם אשר עתה מצות סוכה מקיימים) כהלכתה (פרוח יפרחו בה בסיומים) באותה חמה שהקב"ה מוציא בה את הרשעים בסוף הימים יהיו הם פורחים וצומחים ומתענגים (זרים יאתיו לשמה בחוסף) לעתיד יבואו העמים לשמחה של סוכה בגלוי ובפרהסיא לכך הם באים (כדי עשות הגיגה) ולחוג את הסוכות (להשתחוות בכוסף) ולהשתחוות בתאוה ואח"כ כשיוציא הקב"ה חמה מנרתיקה ומלהט עליהם מיד בועטין בסוכתן והולכים להם לכל וליבש תהתיו או (חרבוני קיץ ילהטם) חמימות החמה כשהיא בתקופת תמוז כ"כ חמימות ילהטם וישרפם (לשסף) לבקוע אותם (סגורים במסגר) ולכך יהיו חבושים וסגורים בגיהנם (על חמשים כסף) על שפשטו הכשדים ידיהם לבהמ"ק שקנה דוד בחמשים שקל כסף והקב"ה יעשה לצדיקים אבר כנפרים והם (טסים ועפים בקצות יקריה) יהיו משפפים בירושלים שהיא פנת יקרת עולם (נסככים בשבע קרוא מקראיה) יהיו מסוככים בשבע חופות אותם הקוראים מקרא קודש של סוכות

ישיו (תהלים נב טו) (משאננה) ל' שלוה והשקט (דגול) תואר להקב"ה עפ"ש דגול מרבבה (שה"ש ה י) (להנזיר) פעל נגזר מן נזר (שושנה) תואר לישראל עפ"ה כשושנה בין החוחים (שה"ש ב ג) (גזר) כמו צוה: (בכפות) בלולב (ערבות) לשון מתיקות (בניב) לשון דבור מלשון ניב שפתים (ישעיה נז יט) (אורות) ל' גשם מלשון ישין ענן אורו (איוב לז יא) ותרגומו מבדר ענן מטרוס אורות (טל) עפ"ש כי טל אורות טלך (ישעיה כו יט) (יוני ארובות) תואר לישראל עפ"ה וכיונים אל ארובותיהם (שם ס' ח'): (אווי) עפ"ש אוה למושב לו (תהלים קלב יג) והוא ל' חמדה (סוכת דוד) תואר לבית המקדש על שם כי בעת שקנה דוד מקום בהמ"ק מארונה היבוסי שהיה כמין סוכה (נוספת) ל' סיבוב כמו ורחבה ונסבה למעלה (יחזקאל מא ז) (גורן) תואר לבהמ"ק על שם שבנוי על מקום הגורן שקנה דוד מארונה היבוסי (דוד) תואר להקדוש ברוך הוא עפ"ש דודי לי ואני לו (קצובה) מדודה (פרוח יפרחו בה) כמ"ש וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג כ) (בסיומים) ל' סוף וסיום והיינו לעתיד לבא (יאתיו) יבואו (לשמה) לבא סוכה (בחוסף) לשון גלוי מלשון חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (עצות) כמו לעשות (בכוסף) לשון חמוד ותאוה כמו כי נכסוף נכספתה (בראשית לא) (חרבוני קיץ) ל"ס (תהלים לב) ותרגומו היאך שרבא דקייטא ור"ל חורב ויובש כחום של ימי החמה (לשסף) מל' וישסף שמואל (ש"א טו לג) מלשון ביקוע לגזים (סגורים במסגר) עפ"ש (ישעיה כד כב) ופירש רש"י הם שבעה מדורי גיהנם (יקריה) תואר לירושלים לפי שהיא פנת יקרת של עולם

סוכות זיבן מִצְוֹת וועלין זייא זיין גיפֶעט מִיט אַל דאס גוּטְץ בִּזְכוּת דֶער מִצְוָה וועלין זיי גִיזֶעטִיגְט ווערין מִיט גוּטְץ אונ שָׁלוֹם דגול גאט דֶער דָא איז גיבַאנִירְט מִיט פִיל טויזֶנְט מַלְאָכִים עֶר הָאט טַייעֶר גִיוֶועזִין אָפ צוּא שַׁיירִין אוּנְז פֿון אוּנְזֶערֶע הַייזֶער זִיבְּן טֶעג דִיא זִיבְּן טֶעג אִין יָאר צוּא מַאכִין יוֹם טוֹב:

הַמִּזְבֵּחַ אִיךְ בִּין גְקוּמֶען אַרוּם צוּא רִינְגְלֶען דֶעם אַלְטֶעמֶער מִיט לוּלָב אונ עֲרָבָה דוּרְךְ זייא זָאלִין מִיר גִיזִיסְט זַיין פַאר גאט אני והו צוּא סֶערִין מִיט מַיינֶע רֵייד גִיבֶּעט פַאר גאט עֶר זָאל אוּנְז הֶעלְפִין מִיט רֶעגִין אונ טויא זָאל עֶר לֶעבֶּעדִיג מַאכִין דִיא מֵתִים דִיא דָא ווֶעלִין קוּמֶען קַיין יְרוּשָׁלַיִם גִיךְ אַזוִיא וִויא אַטוִיבּ דִיא דָא פְלִיט צוּא אִיר פֶענְצְטֶער אונ צוּ אִיר נֶעסְט ברוך גִילוֹבְּט בִּיסְטוּ גאט דֶער דָא מַאכְט לֶעבֶּדִיג דִיא טוֹיטֶע:

אווי סוכת דוד דאס גְלוּסְטִיקַייט פֿון דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואס עֶר ווערְט הַיינְט אָן גִירוּפִין סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת זָאלְסְטוּ גאט דָאס אויף רִיכְטֶען עֶר זָאל שׁוֹין מֶיין נִיט זַיין שְׁפַּל מִיט אִיר מָאס וואס זִיא הָאט גִיהַאט ווֶערְט זִיא לֶעתִיד לָבוֹא זעם רִינְגְלִין אונ טְאפִּיל זַיין דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

וואס עֶס ווֶעט גִיבּוֹיט ווֶערִין ווֶעט זֶעקְס אונ דְרַייסִיג מָאל אַזוֹ גְרוֹיס זַיין וִויא דָאז בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואס עֶס אִיז פְרִיעֶר גִיוֶוען גורן שהיתה דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואס אִיז גִיוֶועזִין אִיר לֵיינְג פִינְף הוּנְדֶערְט אַיילִין אונ בְּרֵייט פִינְף הוּנְדֶערְט אַיילִין אונ לֶעתִיד לָבוֹא ווֶעט מַיין פְרֵיינְט הַקָּבָּ"ה דִיא מָאס מֶעסְטִין מִיט אַשְׁנוּר זִיא ווֶעט לַאנְג זַיין דְרַייא טוֹיזְנְט אַיילִין אונ אִין דֶר בְּרֵייט אוֹיךְ אַזוֹא לַאנְג דאס אִיז זֶעקְס אונ דְרַייסִיג חֲלָקִים דָאס אִיטְלִיכֶעשׁ חֵלֶק אִיז לַאנְג פִינְף הוּנְדֶערְט אַיילִין אונ בְּרֵייט אוֹיךְ אַזוֹ דִיא יִשְׂרָאֵל וואס זייא זַיינֶען בַּדֶעקְט גִיוֶועזִין אִין דֶער מִדְבָּר צוּא זַיין אַשָׁאטִין בַּייא טָאג צלליה דִיא וואס זִיצִין אִין שָׁאטִין פֿון דֶר סוּכָּה ווֶעלִין זַייא בַּדֶעקְט ווֶערִין לֶעתִיד לָבוֹא פֿון דֶעם הַייסִין טָאג וואס ווֶעט זַיין בַּייא טָאג ווֶעלִין זַייא הָאבִּין אַשָׁאטִין וִויא בַּנַאכְט אונ דָאס פָאלְק וואס זַייא זַיינֶען אִיצוּנְדֶערְט מְקַיֵּים דִיא מִצְוָה פֿון סוּכָּה ווֶעלִין זַיי לֶעתִיד לָבוֹא בְּלִיהֶן פֿון ווֶעגִין אִיר זְכוּת זרים יאתיו דִיא פְרֶעמְדֶע פֶעלְקֶר ווֶעלִין לֶעתִיד לָבוֹא קוּמֶן פֿון דֶר סוּכָּה ווֶעגִין מִיט אַנְפְלֶעקוּנְג טסים ועפים אָבֶּר צוּא דִיא צַדִּיקִים ווֶעט גאט בְּשַׁאפִין פְלִינְגל אונ זַיי ווֶעלִין פְלִיעֶן קַיין יְרוּשָׁלַיִם וואס

קָרוּא מִמְּקְרָאֶיהָ: חזן יֶאֱגְדוּ מִמֶּרְחָק כָּל קְרוּאֶיהָ · כְּתוּרִים לִמְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

כָּל תְּהִי מִצְוַת סֻכָּה בְּעֵינֶיךָ קַלָּה · כִּי כְּנֶגֶד כָּל מִצְוֹת דַּת חֻקּוֹתֶיהָ שְׁקוּלָה · הַמְעֻזָּקָה וְהַמְסֻקָּלָה · סְלוּל מְסִלָּה · בְּסַלְסוּלֶיהָ מְסֻקָּלָה · כִּי לְכָל שׁוֹמְרֶיהָ לֹא יֶאֱרַע תַּקָּלָה · וּלְכָל בּוֹגְדֶיהָ לֶעָתִיד לָבֹא לָקַחַת מֵהֶם קְלָלָה · בְּלַהַט הַיּוֹם הַבָּא קְלוֹנָם מִקְלָה: וְחוֹסֶיהָ לְצֶדֶק מַבְרִיעָהּ · וְגַם מִתְרוֹעֲעָה · לְסוֹכְכָם מֵרָעָה · אוֹתָם לְהַרְעָה · בְּסֻכַּת יְרִיעָה · לִהְיוֹת רוֹעָה · שֶׁאַתָּה בְּטוּב מִרְעָה · אֶתְנַנָּהּ לְפוֹרְעָה:

חזן וקהל בְּסֻכַּת חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

תתום שם המחבר אליעזר ברבי קליר

אֵלִים כְּהִשְׁעִין אָב תַּחַת עֵץ סֻכָּה · וְנִצַּב לְהַאֲרִיחָם בְּנֶפֶשׁ חֲשׂוּכָה · לְבָדָיו שָׁמַר בְּלוּד קַו בְּקַו לְמָשְׁכָה · וְעָמַד וְגָז וּפָסַח בַּעֲדָם לְסוֹכְכָה · עַל כִּי תּוֹעִים לְמַד

(מקראיה) לשון מקרא קודש (יאגדו) לשון אגוד וחבור ואסיפה ומעמו יבוא לאגודה אחת (הרא"ן) (קרואיה) המזומנים שלה (כתורים) לשון היקף וסיבוב מלשון כתרו את בנימין (שופטים כ מג):

(המעוזקה והמסוקלה) לשון ויעזקהו ויסקלהו (ישעיה ה ב) ופירש רש"י ויעזקהו סייגו ונדרו. סביב מוקף כמין טבעת דמתרגמינן עזקת ויסקלהו הוציא אבנים מתוכו הרעים לגפנים (סלול מסילה) לשון סולו סולו פנו דרך (שם נז יד) (בסלסוליה) ל' פנת מלשון סולו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) (קלונם) לשון בזיון וחרפה מל' מלא פניהם קלון (תהלים פג ז) (מקלה) ל' שריפה מגזרת קלוי באש (ויקרא ב יד) (מתרועעה) לשון חבור (לסוככם) לשון מגין וסכך (להרעה) ל' מרעה (אתננה) לשון אתנן ומתנה:

(אלים) מלאכים (כהשעין אב תחת עץ) כמ"ש והשענו תחת העץ (בראשית יח ד) (אב) אומר לאברהם כמ"ש כי אב המון גוים נתתיך (בראשית יז ה) (ונצב) כמ"ש והוא עומד עליהם (שם שם) (להאריחם) ל' סעודה מל' ארוחת ירק (משלי טו יז) (חשוכה) לשון רחמנות בלשון תלמוד כמו שנאמר ויקלוף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים ואמרו רז"ל ראוין היו אלעזר ואיתמר לישרף אלא שחשך עליהם הכתוב (רא"ן) (לבדיו) לבניו כמו לא כן בדיו (ישעיה טז ו) (בלוד) אומר למצרים על שם שהיה מבניו כמ"ש

(יאגדו ממרחק) יקבצו מכל מקומות הרחוקים אשר גלו שמה (כל קרואיה) כל ישראל המוכנים ומזומנים לבוא לירושלים (כתורים למכון הר ציון) מקיפות סביב לירושלים וסביב הר ציון ככתר (ועל מקראיה) ויבואו כלה לקיים מקראי קדש של ימי הסוכה:

(כל תהי כו' דת חוקותיה שקולה) כי לעתיד לבא אם יכולים העמים לקיים מצות סוכה ולעמוד בה הוא מעלה עליהם כאילו קיימו כל התורה כולה (המעוזקה) המוקפת בדפנות כטבעת (והמסוקלה) כשם שעושין לכרם שמפנין אבנים מתוכה כך יש דברים שאין מכניסין לסוכה כמשרז"ל מאני שרגא בר מנטללתא (סלול מסילה) מנוקה ויפה מסילה וארחות הסוכה (בסלסוליה) בשבחה של תורה בדקדוקיה והלכותיה כמו ששנינו בתלמוד מה כשר לסוכה ומה פסול · היא (מסוקלה) מנוקה מכל דבר רע (לכל בוגדיה) הבוגדי' ואינם מקיימים מצות סוכה (לעתיד לבא לוקח מהן קללה) שיהיו אומרים איש לחבירו בקללה תהא מקולל כאיש פלוני הבוגד במצות סוכה ואיזה קללה לקח מהם (בלהט היום הבא) כתנור (קלונם) בזיונם יהיו (מקלה) שעתיד הקב"ה ללהט אותם (וחוסיה) המתכסה בצל סוכה (לצדק מבריע') יכריע אותם הקב"ה לחסד ולצדק (וגם מתרועעה) בזכותם יהיו מחוברים ונאגדים ביחד (לסוככם מרעה) להגן אותם

ומצרים ילד את לודים וגו' (בראשית יג) (קו הקו) מדה כמדה (וגז) ועבר מל' גוזו ועבר (ניחום א יב) (ופסח) ל' דלוג (לסוככה) ל' מגין וסכך והוא עפ"ה גנון והגיל פסות והמליט (ישעיה לא ה)

מרעה (אותם להרעה) ליתן להם מרעה טוב (בסוכת יריעה להיות רועה) של ישראל בבה"מ וירושלים (שאתה בטוב מרעה) לשאת אותה ולהביאה בנוה טוב ובמרעה טוב

(אתננה לפורעה) שכר התורה והמצוה שניתנו לישראל במתנה ישלם להם הקב"ה שכרם באיזה מקום (בסוכת חי) כו' בביהמ"ק של חי וקיים: (אלים כהשעין אב תחת עץ) כשהשעין אברהם את המלאכים תחת העץ והיו יושבין תחתיו כתחת סוכה (ונצב) אברהם (להאריחם) להאכילם ולהסעידם (בנפש חשוכה) בנפש רחמנות וחמלה (לבדיו) לבניו (שמר) הקדוש ב"ה זכותו (בלוד) במצרים שנקראו לודים (קו בקו למשכה) מדד להם במדה שמדד אברהם אבינו להמלאכים בשכר שאמר אברהם יוקח נא מעט מים נתן להם באר מים במדבר וכן בארץ ישראל נתן להם ארץ נחלי מים וכן לעתיד לבא נאמר יצאו מים חיים ובזכות והשענו תחת העץ פרש ענן למסך (ועמד וגז ופסח בעדם לסוככה) שהלך בקפילה ובדילוג מבית לבית במצרים והציל אותם מן הצרות וסיכך עליהם מכל רעה (על כי תועים

זיא וועט אזו חָשׁוּב זיין אז וויא איין עק שְׁטֵיין איז חָשׁוּב זיי וועלין בדעקט ווערין מיט זיבין חוּפּוֹת אלע די צַדִּיקִים אונ אלע חֲשׁוּבֵי לייט יואגדו דיא וואשׁ זיינן אן גיברייט צו קומן קיין יְרוּשָׁלַיִם וועלין איין גיזאמילט ווערין פון אלע ווייטע עֶרְטֶער דיא זיבין חוּפּוֹת וועלין זיין ארום גרינגילט ארום בארג צִיּוֹן אונ אויף אלע צַדִּיקִים וואשׁ וועלין אהין גרופין ווערין:
בל תהי מצות סוכה דיא מִצְוָה פון סוּכָּה זאל ניט גרינג גישאצט זיין אין דיינע אויגין דען זיא איז גוואוגין קעגין אלע מִצְוֹת וואשׁ אין דר תּוֹרָה שְׁטֵייען די דא איז רעכט ארום גרינגילט מיט ווענט אונ איז אויס גישטיינט דאש מיינט מען דאש מען ברייננט ניט אריין אין דר סוּכָּה קיין מיאוסע כֵּלִים דער וועג פון דער סוּכָּה איז גאנץ ריין אויס גראמט מיט אירע הֲלָכוֹת איז זיא זייער ריין דען צוא דיא אלע וואשׁ היטין דיא מִצְוָה טרעפט זיך ניט קיין שְׁטְרוּכְלוּנג אונ אלע דיא וואשׁ פעלשין אן איר אונ האלטין ניט דיא מִצְוָה אזו וויא עס גיהער צוא זיין וועט פון זיא גינומען ווערין אקְלָלָה אז איינער דעם אנדערין וועט שילטין וועט ער זאגין זאלסט זיין אז וויא דר וואשׁ האט ניט מְקַיֵּים גיוועזן די מִצְוָה פון סוּכָּה אין דעם פלאם פון דעם טאג וואשׁ ער וועט קומען וויא זייא

האבין מְבַזֶּה גיוועזן דיא סוּכָּה וועלין זייא איבר דעם פאר ברענט ווערין וחוסיה אונ דיא וואשׁ בשיצין זיך אין דער סוּכָּה וועט זייא גאט מַכְרִיעַ זיין צוא גירעכטיקייט אונ דורך זייער זְכוּת וועלין זייא זיך בהעפטין צו גאט ער וועט זייא בדעקין פאר אלעם בייזין אונ וועט זייא ברייננגן אין אגוט ארט צוא פאשין זייא אין דיא סוּכָּה וואשׁ ער וועט מאכין פון דר הויט פון דעם לִוְיָתָן זיא וועט זיין וויא איריעה ער זאל זיין איר פאסטוך ער זאל זיא טראגין אין אגוטע פאשׁע ער זאל בצאלין זייער גאב דאס איז דער שְׂכַר פון דיא מִצְוָה: בסוכת חי אין דער סוּכָּה דאס איז דאש בֵּית הַמִּקְדָּשׁ פון גאט דער דא לעבט אונ איז בשטענדיג צוא אייביג ער איז פארכטיג אונ דער הויכין אונ הייליג:
אלים דיא מַלְאָכִים אז אַבְרָהָם האט גימאכט אונטער לעהגען זיי זיינן גיזעסין אונטער דעם בוים וויא אונטער אסוּכָּה אונ איז ביא זיי גישטאנען צוא שְׁפֵּייזין זייא מיט איין דער בארמידיג לייב צוא זיינע קינדער האט גאט גיהיט זיין זְכוּת אין מִצְרַיִם ער האט זייא בצאלט מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה ווייל ער האט גיהייסין געבין דיא מַלְאָכִים וואסר האט זייא גאט דער פאר געגעבין אברונן וואסר אונ ער איז אויף גישטאנען

תְּעוּב מַסֵּכָה׃ וּמָאַס רְהָבֵי גְוִיָּה וְנֶעֶמְתָה לוֹ יִסְכָּה׃ וְזָכָה
בְּבֵן גִּזְעוֹ שְׁלוֹל דַּת נְסוּכָה׃ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ סְכוֹת כְּמוֹ
הוּרַם סָכָה׃ רֶגֶל גְּבִיר אַחִים וְסַע פְּעָמִים סֻכּוֹתָה׃
וּמֵאֲרַמִּי וְשֵׂעִיר בַּעֲדוֹ סַכּוֹתָה׃ בְּבֵן חֲנִיטָיו סָעוּ רֵאשִׁית
סֻכּוֹתָה׃ וְשִׁבְעַת חֲזִיזֵי מֶשִׁי עָלֵימוֹ סַכֹּתָה׃ יִדְאוּ חוֹרֵבָה
עֲדָיִם מְקֻשָּׁרִים׃ עֲנָנִים סְכוּכִים כְּעַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים׃
רֶגֶשׁ שִׁנְאַנִּים חָזוּ מְאוּשָּׁרִים׃ שֶׁבַע מְחִיצוֹת סוֹכְכוֹת
וְלֶחֶם מְחַשְּׁרִים׃ בְּטִלּוּל עֲנָנָיו הִרְכִּיבָן בֵּין סָכָךְ לְסָכָךְ׃
וַיִּתְיַצְּבוּ תַּחְתָּיו כְּבְתַחְתִּית סְכָךְ׃ יְדָעָם תַּבְנִית מִשְׁכָּן
אֵיךְ יְהִי מְסֻכָּךְ׃ וּבְתַבְנִיתוֹ לְבָנוֹן מוּכָן לְסָכָךְ׃ קֶצֶב
בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ תֵּת בּוֹדֵל מְמָסָךְ׃ מְחִיצוֹת לְסַכֵּךְ
בְּפָרֹכֶת הַמָּסָךְ׃ לִכְרוּבֵי סֹכְכִים׃ כַּפֹּרֶת סוֹכְכִים׃
מִשָּׁם רוּחַ סָבִים׃ וְצוּר עִמָּם מְסִבִּים׃ יְקָרוּ שָׁמָּה סְכוֹת׃
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּסְּכוֹת׃ רֶמֶז לְשָׁלֹשׁ בְּכָל סְכוֹת׃ דְּפָנוֹת

למד) על אשר לימד אברהם דרך לתועים (תעוב מסכה) לתעב ולמאוס בעבודת אלילים (ומאס רהבי גויה) שמאס בנפשו של גדולי מצרים ששלח את הגר בת פרעה מאתו (ונעמתה לו יסכה) ונתחברה לו שרה (זכה בבן גזעו) ובעבור שמאס בגדולי מצרים בשביל בנוכה זרעו (שלול דת נסוכה) לשלול דת התורה כשטים במרום מרא ומקק שבריאת העולם שלשם מרע"ה שעלה למרום והוריד התורה שהיתה כשנויה במרום ועוד שזכה (ברוח הקודש סכות) לראות ברוה"ק שהיו נביאים (כמו הורם סכה) כמו שהורם אברהם אשר זכה לראות ברוה"ק (רגל גביר אחים) הלך יעקב ברגליו (וסע פעמים סכותה) ונסע למקום שנאמר בו סוכות (ומארמי ושעיר בעדו סכותה) מלבן ומאחיו בעדו הגנתו והצלתו (בכן) בזכות יעקב שקיים מצוה סוכה (חניטיו כמו ראשית סכותה) לכן זכו בניו שיגאלו ממצרים ונסעו בראשונה לסוכות שנאמר ויסעו מרעמסס ויחנו בסוכות (ושבעת חוזי משי עלימו סכתה) ושבעת ענני כבוד עליהם סככת (ידאו חורבה) כשבאו במהרה בעפיפה ומיסה אתת להר חורב (עדים מקושרים) היו מקושרים בכל מיני הכשים (עננים סכוכים) היו מסוככים בעננים והיו נשואים (כעל כנפי נשרים) (רגש שנאנים חזו מאושרים) ראו ישראל אשר הם מיושרים מכל העולם שהיו מסייעים להם קהל מלאכים (שבע מחיצות סוככות) ז' ענני כבוד היו מכסות ומקיפות להם (ולחם מחשרים) היו ממטירים להם לחם מן השמים על ידי השגנים (בטלול ענניו הרכיבן בין סכך לסכך) בסיטך עננים הרכיבן ותקן להם חנייה בין ענן לענן שהיו מוקפים מכל צד וממטה וממעל והיו הולכים על גבי הענן והענן היה נושא כאדם הרוכב על הסוס (ויתיצבו תחתיו) עמדו תחת צל הענן (כבתחתית. סכך) כתחת הסכך (ידעם תבנית משכן איך יהי מסוכך) והודיעם וציום על תבנית המשכן איך יהיו הכרובים סוככים בכנפיהם על הכפורת ומהם למדנו אסמכתא לסכך של סוכה שיהיה גבוה יו"ד טפחים (ובתבניתו) ובתבנית המשכן (לבנון מוכן לסכך) כמו כן בית שלמה שנקרא לבנון יהיה מוכן לסכך בכרובים כמו המשכן כרובים עומדים בשליש הבית כמו כן במקדש יעמדו הכרובים בשליש הבית (קצב בין קודש לקודש תת בודל ממסך) עשה הקדוש ב"ה קצבה ומדה וזוה נעשות פרוכת במקום מחיצה להבדיל בין קודש ובין קודש הקדשים (מחיצות לסכך פרוכת המסך) להיות הוילון כמו מחיצה (לכרובי סככים כפורת סוככים) הכרובים פורשים כנפיהם וסוככים על הכפורת (משם רוח סבים) מן הכפורת רוח הקודש רואים (וצור עמם מסבים) והקדוש ב"ה מסבים עמהם ומתוועד עמהם ומשם שכינתו שם (יקרו שמה) נתכבדו ונתקיימו ישראל לפני בוראם עד שזכו (סכות) להאזין ולשמוע מה שכתוב (שלש פעמים בסכות) והם רמז (לשלש בכל

(שפים) לשון שופי ודך (תהלי' נו"ס) אומר לבגר ורהבי ל' גדרה תהלה למצרים (ונעמתה) לשון עמיקה (יסכה) ע' שרה (גזעו) בניו (שלול) כמו לשלול (נסוכה) תואר לתורה והוא לשון גדולה ושב"ס משולם נסכתי מלכי (משלי ח כג) (סכות סכה) שניהם ל' ראיה (הורם) תואר לאברהם כברהים (רגל) ל' הליכה (גביר אחים) תואר ליעקב ע"ש כברכה שנתברך הוי גביר לאחיך (שם כז כט) (וסע) כמו ונסע (סכותה) ל' מגין וסכך (חניטיו) בניו שנתגנו והצלתו ממנו (בכו) כמו נסעו (חזיזי) עננים כמו ה' עושה חזיזים (זכריה י א) (משי) ע"ש ואלבישך משי ואמרו במדרש מה זה היה ענני כבוד (עלימו) כמו עליהם (סכתה) לשון סכך (ידאו) ל' עפיפה כמ"ש כאשר ידאה הנשר (דברים כח מט) וע"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט) (חורבה) להר סיני (עדי) ל' תכשיט (רגש) ל' המון וקהל (שנאנים) מלאכים (חזו) ראו (מאושרים) אומר לישראל ועל שם שהם מעונתים ומיושרים מכל האומות ע"א (מחיצות) פני כבוד (מחשרים) לשון חשרת מים (שמואל ב כב יב) ופירש רש"י שהם חושרין מים על הארץ (בין סכך לסכך) כמו בין ענן לענן (ידעם) כמו הודיעם (לבנון) אומר לבהמ"ק על שם הכתוב ירכתי לבנון (ישעיה לז כד) ותרגם יונתן בית מקדשהון (קצב) לשון מדה (תת) ליתן (בודל) הבדלה כמ"ש והבדילה הפרוכת לכם (שמות כו לג) (ממסך) כמ"ש ואת מסך השער (שמות מ כח) (כפורת סוככים) כמ"ש סוככים בכנפיהם על הכפורת (שמות כה כ) (וצור עמם מסבים) כמ"ש ונועדתי שמה לבני ישראל (שמות כט) (יקרו) לשון יקר וכבוד (סכות) ל' סוכנים

אונ האט גישוועבט אונ האט איבר גהופט איבר דיא ישראל אין מצרים
צוא בשיצין זייא וויל אברהם האט דיא פאר ערטע לייט גילערינט
זייא זאלין ממאס זיין דיא עבודת כוכבים אונ האט ממאס גיוועזן דיא
האפערדיגע לייבר דאש ער האט קיין מורא ניט גיהאט פר זייא אונ שרה
איז צוא אים בהעפט גיווארין דאש זיא האט מגייר גיוועזן ווייבר אזו וויא
ער האט מגייר גיוועזן מאנען דרום האבין זיינע קינדר זוכה גיוועזן צוא
חיבין די תורה פון דיא מלאכים וואש זייא האבין ניט גיוואלט לייהין
דאש מען זאל געבין דיא תורה צוא משה רבינו אונ האבין זוכה גיוועזן
צוא קוקין מיט דעם רוח הקודש אזו וויא זייער פאטער אברהם האט
אלין גיזעהן ברוח הקודש רגל גביר אחים יעקב אבינו וואס דער פאטער
האט אים גיבענשט ער זאל זיין איין האר צוא זיין ברודר האט ער
גימוזט גיין צוא פוס אונ האט צווייא מאל גיצויגין קיין סוכות אונ דוא
האט אים בשיצט. אונ אז גיהיט פון לבן הארמי אונ פון עשו דרום
דינגען זיינע קינדר דער לייזט גיווארין פון מצרים אונ האבין צום
ערשטין גיצויגין פון רעמסס קיין סוכות אונ מיט זיבין וואלקין וואש
זייא זיינען גיוועזן וויא זייד האסטו אויך זייא בדעקט ידאו חורבה זייא
האבין גישוועבט אזו וויא אויף דיא פליגל פון דיא אדלער קיין חורב

אונ זיינען גיוועזן מיט אלערלייא צירונג בקניפט דיא זיינען בדעקט
גיוועזן מיט דיא ענני הכבוד אונ זיינען גיטראגין גיווארין וויא אויף
דיא פליגל פון דיא אדלער דאש איין זאמלונג פון דיא מלאכים האבין
זייא דיא ישראל גיהאלפין דען זייא האבין גיזעהן אז דיא ישראל זיינן
מין גילויבט פון די אומות זייא זיינען בדעקט גיוועזן מיט זיבן וואלקין
אונ ברויט האט צוא זייא גירעגינט פון דעם הימל בטלול ענניו צווישן
שאטין פון זיינע וואלקין האט ער זיי גימאכט רייטין אזוא חיא צווישין
צווייא דעכר אזו זיינען זייא גישטאנן צווישין דיא עננים זייא זיינען
גישטאנן אונטער דעם וואלקין אזו וויא אונטר סכך פון אסוכה ער האט
זייא גילאזט וויסין דאש גישטאלט פון דעם משכן איך יהי וויא אזו ער
זאל זיין בדעקט מיט דיא יריעות אונ אין זיין גישטאלט זאל דאש בית
המקדש פון שלמה אויך זיין בדעקט גאט האט גימאכט איין קצבה אונ
איין מאס אונ האט גיהייסין מאכין א פרוכת צוא מאכין אצווישין שייד
צווישין דעם קודש אונ קדשי הקדשים מיט דעם פרוכת צוא מאכין
אצווישין שייד לכרובי סככים דעם כפורת פון קדשי קדשים טוען דיא
כרובים מיט זייערע פליגיל צו דעקין פון דעם כפורת האט מען גיזעהן
רוח הקודש אונ נבואה פון וועגין דיא ישראל [illegible] ער מאכין רוהן

מסכבות: חזן רצוי דת השואבה שאבוי חקוק בה חשבוי · כמו בסין קשבו · בסכות תשבו:

אל נא לעולם תוערץ ולעולם תוקדש · ולעולמי עולמים תמלוך ותתנשא · האל מלך נורא מרום וקדוש · כי אתה הוא מלך מלכי המלכים · מלכותו נצח · נוראותיו שיחו · ספרו עוזו · פארוהו צבאיו · קדשוהו רוממוהו · רון שיר ושבח · תוקף תהלות תפארתו:

חזן וקהל לסוככי למסכי · לנסכי בנסכי · בנסיכת קדוש.

חזן וקהל לחדשי ראשון כמראשון · לנצורי כאישון · אהלל בפה ולשון · למרום וקדוש:

מיוסד ע"פ א"ב

אמנם מצוה גוררת מצות · בזאת אשר באביה תורות קצובות · גזרות חברו לה לצוות: דורש יום זה ליחסו ראשון · הוא חמשה עשר והונקב ראשון · וכדי לבשרנו כי מחל ראשון: זכרון סוף שנה והוא תחלת שנה · חג האסיף תקופת השנה · טוב ידין בו נזלי שנה: יקחו לשמו ארבעת מינים · כלולים כתורים ומזומנים · להלל בם בעוגב ובמנים: מהוד הדר המהדר · נאדר ונהדר בהדרו להדר · סוד אדר יקר בכתם פז לאדר: ענף עץ עבות חפות מבחוץ · פונות לכון לב מבית

בית לוי

(דברים כז) (רצוי) ל' רצון (חקוק)ל' כתיבה וטוא המסורת (בסין קשבו) והוא המקרא: (לסוככי) לשון מגין וסכך (למסכי) ל' מסכה יונה (מגלי' פ ב) (לנסכי בנסכי בנסיכת) בלשתם ל' נסיכה ומלוכה כמו ואני נסכתי מלכי (תהלים ב ו) וכמו נסיכי סיחון (יהושע יג כא)(בנסיכת קדוש) בענין והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה יד):

(גזירות) חוקים (לצוות) לשון חבור בתלמוד כמו לצוותא בעלמא (והונקב) לשון מפורש כמו אשר נקבו בשמות (במדבר א יז) (טוב) תואר להקדוש ברוך הוא (נזלי) לשון מים הנוזלים (חג האסיף תקופת השנה) לש"כ (שמות לד כב) ופירש רש"י וחג האסיף בזמן שאתה אוסף התבואה מן השדה לבית (תקופת השנה) שהוא בחזרת השנה בתחלת השנה הבאה (תקופת) לשון הסיבה והקפה (כלולים) לשון כלילת יופי (כתורים) לשון כתר (בעוגב ובמנים) ל"ס (תהלים קנ) ופירש רש"י מיני כלי שיר הם (הדר) תואר לאתרוג שנקרא פרי עץ הדר (נאדר ונהדר) הואר להקדוש ב"ה (סוד) לשון קיבוץ וחיבור מלשון ורוזנים נוסדו יחד (תהלים ב) דמתרגמינן יתחברו

מטה לוי

סוכות דפנות מסוככות) לשפות בכל סוכה שלשה דפנות כהלכתן ושיהיו סוכות (וכן רצוי דת השואבה) מצות נסוך המים בחג שהוא לרצון גם אותו (שאבו) מבאר התורה אחר אשר מצאו בקרבנות החג מ"ם יו"ד מ"ם רמז לניסוך המים מן התורה כשאר"יל (והובא בפרשת פנחס בפי' רש"י) (חקוק בה חשבו כמו בסין קשבו בסכות תשבו) היו מחשבין ומעיינין בלשון בסוכות תשבו כמו שהוא חקוק והיינו יש אם למסורה וכמו שכתבו ושמעו בסיני והיינו יש אם למקרא ממנו למדו שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח: (לסוככי) אני מתפלל להקב"ה שיגין עלי למסכי. ולמזוג לפני מיין המשומר מששת ימי בראשית (לנסכי) לגדלי ולנשאי (בנסכי) במלכותי (בנסיכת קדוש) בשררות של הקב"ה (לחדשי ראשון) אני מתפלל להקדוש ב"ה שנקרא ראשון שיחדשנו עתה (כמראשון) כבתחלה בגלות מצרים (לנצורי כאישון) לישראל שהם נצורים כאישון בת עין (אהלל בלשון) בלה"ק שהוא המובחר בלשונות (למרום וקדוש):

(אמנם מצוה גוררת מצות) כי מצות סוכה גורם חגיגה ושמחה וד' מינין בלולב וערבה וניסוך המים (בזאת) הסוכה (אשר באביה) · בפירותיה · ובשרשיה

(תורות קצובות) כמה מצות שתלויות בהם בתורה (גזירות חוברו לה) חוקים נתחברו לה מצות לולב וחגיגה ושמחה וראיה כולם מחוברים למצות סוכה (לצוות) להיות עמה בצוותא · הקב"ה (דורש יום זה ליחסו ראשון) ובאמת הוא חמשה עשר בתשרי (והונקב ראשון) ומפרש בפסוק ביום ראשון כמ"ש ולקחתם לכם ביום הראשון · וכדי לבשרנו כי מחל ראשון, שנמחלו עונות הראשונים (זכרון סוף שנה) הקב"ה קראו סוף שנה כמ"ש וחג האסיף בצאת השנה והוא תחלת השנה שהרי מתשרי נכנסת השנה כדכתיב חג האסיף תקופת השנה אלא לדבר זה קורא אותו סוף שנה ללמדך שהקדוש ב"ה שנקרא (טוב ידין בו נזלי שנה) בחג שהוא ראשית השנה ידין על המים הנוזלים מה יהא בסוף השנה (יקחו לשמו) לשם הקב"ה (ארבעת מינים) אתרוג ערבה לולב הדס (כלולים כתורים ומזומנים להלל בם בעוגב ובמני') כי בשעה שקורין את ההלל נוטלים את הלולב ומשמחין בשמחה בכלי שיר (מהוד הדר המהודר) מהוד אתרוג שהוא נקרא פרי עץ הדר המהודר (נאדר ונהדר בהדרו להדר) להדר ולשבח בהדר הקב"ה הנאדר והנהדר (סוד אדר יקר) קישור של עץ יקר והוא הלולב (בכתם פז להדר) לחזקו ולהדקו בגימוני זהב (ענף עץ עבות) הדס (חפות מבחוץ) שענפיו חופין את עלו ונעשה (פונות לכון לב מבית ומתוך) פונות ומרמזות לכוין לאביהם שבשמים ולעשות תוכם כברם

זיין שכינה אין בית המקדש יקרו ווייל דיא ישראל זיינען ביא גאט טייער האט ער גיהייסן זייא זאלין זיך ווייזין אין בית המקדש דרייא מאל אין יאר אין דער תורה שטייט דרייא מאל בסוכות איז דאס מרמז אז אסוכה איז כשר אז זיא איז בדעקט מיט סכך אויף דרייא ווענט גאנצע אונ דיא פערטע נאר אטפח רצוי דת דאש באוויליגונג פון ניסוך המים וואש מען האט מנסך גיוועזן אויף דעם מזבח אום סוכות זייא האבין ארויס גינומן ארמז פון דר תורה איז דאש ביא זייא גלייך וויא זייא האבין גיהערט אויף דעם בארג סיני איר זאלט זיצין אין סוכה: לסוככי למסכי איך בעט דיך גאט אז דוא זאלסט אויף מיר מגין זיין אונ דוא זאלשט מיר געבין טרינקען פון דעם יין המשומר צוא דער הייבין מיך מיט דעם מלך המשיח מיט דער הערשאפט פון הקב"ה: לחדשי גאט זאל מיך באנייען וואש ער ווערט אן גירופן ראשון זוא וויא ער האט צום ערשטין מיך אויש גילייזט פון גלות מצרים דיא ישראל וואש זייא זיינען ביא גאט וויא אשווארץ אפיל פון איין אויג אזוי איך וויל לויבין מיט לשון הקודש צוא גאט וואש ער איז דר הויבן אונ הייליג:

אמנם מצוה דער וואש איז מקיים מצות סוכה וועט ער מקיים זיין נאך פיל מצות אין דער מצוה פון סוכה וואש שטייט בפירוש אין דר תורה היינגען פיל מצות גאט האט גימאכט איין גיזעץ אז די מצות פיר מינים פון לולב אונ חגיגה זאל בהעפט זיין צו מצות סוכה דורש יום זה דער ערשטער טאג פון סוכות ווערט אן גירופן ראשון האטש ער איז דער פופצינטער טאג אין חודש אונ ער ווערט אן גירופן דער ערשטער גאט האט אונז מבשר גיוועזן אז ער האט מוחל גיוועזן דיא ערשטע עבירות זכרון סוף שנה אין דער תורה ווערט אן גירופן סוכות אמאל סוף יאר אונ תשרי איז דער אן הייב יאר נאר פון דעסט וועגין רופט ער אן סוכות אן הייב יאר גאט טוט משפטין דיא קוואלין פון וואשער פון אגאנץ יאר יקחו לשמו זייא נעמען פון גאטס וועגין די פיר מינים פון לולב זייא זיינען גיקריינט אונ אן גיברייט זיי טוען זיך פרייען מיט דעם אתרוג בשעת זייא זאגין הלל אזו וויא לייט פרייען זיך אז מען שפילט אויף דיא כלי זמר מהוד הדר פון דעם שענשטין לויב איז ער גישטארקט אונ בשיינט אין זיין לויב גלייך וויא מען האט דיך גילויבט אין בית המקדש צוא לויבין גאט מיט דער תורה וואש זיא איז טייערר

(תפוי) והאתרוג שהוא מעולה וכוה דומה ללב נעשה לכפר בעד (לב שחוץ) לב המתגאה לעשות עבירות (שקולים) הם הארבעה מינים שאנו מעלים (כבמחול חלילים) כשיר הלוים שהיו מהללים בחלילים (להסליל בם לרוכב) להקב"ה שהוא רוכב בערבות (אתרוג וכף תומר) המה (יחידים) מלהמעיט ומלהרבות אין המצוה כשרה באחד לבדה ואין מו סיפין על אחד מהם :

וּמִחוּץ · צָפוּי לְכַפֵּר בְּעַד לֵב שָׁחוּץ: קִיחַת לוּלָב וְעַרְבֵי נְחָלִים · רְגִילִים עֲנוֹת בָּם שִׁיר הִלּוּלִים · שְׁקוּלִים וְשָׁוִים כְּבִמְחוֹל חֲלִילִים: תְּפִישַׂת שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת · שִׁיר לְהַסְלִיל בָּם לְרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת · אֶתְרוֹג וְכַף תּוֹמֶר יְחִידִים מִלְּהַמְעִיט וּמִלְּהַרְבּוֹת: לחדשי ראשון וכו׳

כתוה (נסוי) ל' גלוי הלבת וילך הכרזל (מ"ב ו) (שחוץ) ל' גאוה כמו בני שחץ (איוב מא כה) (להסליל) לשון דרך סלסול סלו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) :

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ :

בנה הבריות תמהין על ד' מינים אלו מה שינן שבחר בהם הקב"ה לבבתו בהם מכל המינים כמ"ש שלמה · שלשה המה נפלאו ממני · אלו לולב הדס וערבה · וארבעה לא ידעתי · שיתו כולם עם אתרוג לא ידעתי · ואמר הקב"ה כי אקח וכו' :

כִּי אֶקַּח מוֹעֵד · לָבוֹא לְקֵץ וּלְמוֹעֵד · כְּמֵאָז לְדַבֵּר מֵאֹהֶל מוֹעֵד · לֵישֵׁב בְּהַר הַמּוֹעֵד · בְּיַרְכְּתֵי צָפוֹן בְּקִרְיַת מוֹעֵד · קְדוֹשִׁים בְּתוֹכָם לָוַעַד · לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וַחֲצִי מוֹעֵד · לְהִתְהַלֵּךְ בְּתוֹכָם וּלְהִוָּעֵד · לְהוֹשִׁיבָם בְּאָהֳלֵיהֶם כִּימֵי מוֹעֵד · וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵדִי וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם לָעֵדִי כְּמֵלִיץ מַגִּיד יוֹשֶׁר טוֹב תָּעֵד · עַל כָּל שֶׁקִּיְּמוּ מִצְוַת סֻכָּה לְהָעֵד · וְכָל שֶׁמְּרֶיהָ יָבֹא וְיָעֵד · וְאָנֹכִי הַיּוֹדֵעַ וָעֵד · כִּי עַמִּי קִיְּמוּ מִצְוֹתֶיהָ · בְּמִדּוֹתֶיהָ וּבְקִצְבוֹתֶיהָ · בְּאַמּוֹתֶיהָ וּבִמְחִיצוֹתֶיהָ · בִּדְפָנוֹתֶיהָ וּבְמַצְּבוֹתֶיהָ · בִּסְכוּכֶיהָ וּבְצִלּוֹתֶיהָ · בְּבִיאוֹתֶיהָ וּבִיצִיאוֹתֶיהָ · בִּגְדֵרוֹתֶיהָ וּבְפִרְצוֹתֶיהָ · בַּחֲגִיגוֹתֶיהָ וּבַעֲלִיצוֹתֶיהָ · וְזָר לֹא יִהְיֶה בְּמוֹצָאוֹתֶיהָ ·

מטה לוי

(כי אקח מועד לבא לקן ולמועד) שקבעתי אני לעתיד לבא לפרש להם טעמי המצות (כמאז לדבר מאוהל מועד) כמאז שהייתי מדבר מאהל מועד (לישב בהר מועד בירכתי צפון) כי בהר ציון בעזרת ישראל שנקראו קדושים (בתוכם לועד)

בית לוי

(כי אקח כו') ל"ס (תהלים עס פג) (כמאז) כמקדם (בהר מועד בירכתי צפון) ל"ס (ישעיה יד יג) ופרש"י הר מועד הר שהכל מתוועדים שם הוא הר ציון (בירכתי צפון) בעזרה (ולמועד) לקבץ (להושיבם) עפ"ס עוד אושיבך באהלים כימי מועד (הושע יב י) (השירה

לקבץ לירושלים לזמן שכתוב בדניאל למועד מועדים וחצי מועד) ונדרש על הקץ (להתהלך בתוכם כו' כימי מועד) כימים הנועדים מקדם (וענתה השירה הזאת לפניו לעד) שהתורה עצמה תעיד על ישראל שקיימו (וסוכה תהיה לצל יומם לעד) מי שיכנס לסוכה שתהיה לעתיד ויקלטהו הסוכה הוא עדות עליו שקיים כל התורה (כמליץ מגיד יושר טוב) כן (תעד) הסוכה (יבוא ויעד) יבא ויתוועד בה (ואנכי היודע ועד) אני יודע ומעיד בעצמי עליו נאם ה' (כי עמי קיימו מצותיה) בזאת אני יודע שישראל הם עמי כי קיימו מצות סוכה (במדותיה) שאין דירת סוכה פחותה מכדי ראשו ורובו ושולחנו שהוא ז"ט ומשהו על ז"ט ומשהו (ובקצבותיה) שאם היא על תבנית אחרת צ"ל כ"כ שיכול לרבע מתוכה ז"ט על ז"ט (באמותיה) שלא תהיה גבוהה מעשרים אמה (ובמחיצותיה) שאין מחיצה פחותה מי"ט ושלא תהיה גבוהה ג"ט מהקרקע (בדפנותיה) בתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח (ובמצבותיה) שיהיו הדפנות מוצבים ולא נטוים שא"כ הוי ליה אוהל שאין לה גג (בסכוכיה) שאין מסככין בדבר המקבל טומאה ושיהיה מגידולי הארץ (ובצלותיה) שיהא צלתה מרובה מחמתה (בביאותיה וביציאותיה) דלכשמים צריך שיהא כעין צורת הפתח בפתח שנכנסין ויוצאין בו (בגדרותיה) שיהיו הדפנות גדורות בלי פרצה שהיא יותר מעשר (ובפרצותיה) באם הפרצה יותר מעשר או אם הפרוץ מרובה על

פון גִין גָאלְד ענף עץ עבות זַייא בַּדֶעקִין פון אויסִין וַוייניג דֶעם הָדָס מִיט דֶעם לוּלָב וְעַרָבָה זַייא זָאלִין זִיךְ קֶערִין צוּא גָאט מִיט דֶעם גַאנְצִין הַארְצִין דֶר אֶתְרוֹג אִיז מְכַפֵּר אויף דִיא הָאפִירְדִיגָע לַייט קִיחַת לולב דָאס נֶעמוּנְג פון לוּלָב אוּנ עֲרָבוֹת צוּא זָאגִין מִיט זַייא הַלֵּל זַייא זַיינֶען גְלַייךְ וִויא דִיא לְוִיִם וָואשׁ הָאבִּין גִיזוּנְגֶען דֶעם שִׁיר אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אויף כְּלֵי זֶמֶר תפישת שלשה וָואשׁ מִיר נֶעמֶען דְרַייא הֲדַסִּים אוּנ צְוַוייא עֲרָבוֹת צוּא לוֹיבִּין גָאט וָואשׁ זִיצְט אִין הִימִיל וָואשׁ הַייסְט עֲרָבוֹת דֶר אֶתְרוֹג אוּנ לוּלָב טָאר נִיט זַיין וַוייניגֶר אוּנ נִיט מֵין פון אֵיינְס :

כי אקח מועד וַוייל דִיא לַייט פַר וואוּנְדֶערִין זִיךְ אויף דִיא פִיר מִינִים וָואשׁ מִיר נֶעמֶען אִין סוּכּוֹת זָאגְט גָאט אַז אִיךְ וֶועל נֶעמֶען דִי צַייט פון דֶער גְאוּלָה צוּא בְּרֵיינְגֶען צוּא דֶר צַייט וָואשׁ אִיךְ הָאבּ אָפּ גִיזֶעצְט לֶעָתִיד לָבֹא וֶועל אִיךְ דֶעמָאלְט מְפוֹרָשׁ זַיין דִיא טְעָמִים פון דֶר מִצְוָה אַזוּ וִויא אִיךְ הָאבּ פְרִיעֶר גִירֶעט מִיט מֹשֶׁה רַבֵּינוּ פון דֶעם אוֹהֶל מוֹעֵד צוּא זִיצִין מִיט דִיא יִשְׂרָאֵל אִין יְרוּשָׁלַיִם וָואשׁ זַייא פְלֶעגִין זִיךְ אַהִין אִין זַאמְלֶען אִין דִיא שָׁלשׁ רְגָלִים צוּא זִיצִין אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּייא צָפוֹן דֵייט פון יְרוּשָׁלַיִם צוּ אַיין זַאמְלֶן אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַרַיין דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ הֵערִין אָן גֶערוּפִין קְדוֹשִׁים צוּ דֶר צַייט פון דֶר גְאוּלָה וָואשׁ דָנִיאֵל הָאט גִירֶמְזוּ

גִיוֶועזֶן אִין זַיין סֵפֶר גָאט וֶועט צְווִישִׁין זַייא גַיין אוּנ וֶועט תָּמִיד לָאזִין רוּעֶן זַיין שְׁכִינָה צְווִישִׁין זַייא צוּא מַאבִין זִיצִין זַיי אִין זַייעֶרֶע גִיצֶעלְטִין אַזוּ וִויא פְרִיעֶר דִיא תּוֹרָה אַלַיין וֶועט עֵדוּת זָאגִין אויף דִיא יִשְׂרָאֵל דָאשׁ זַייא הָאבִּין זִיא מְקַיֵּים גִיוֶועזֶן אוּנ דִיא סוּכָּה וָואשׁ גָאט וֶועט מַאכִין צוּא דִיא צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא וֶועט דִיא סוּכָּה זַיין צוּ אַיין עֵדוּת אַז זַייא הָאבִּין מְקַיֵּים גִיוֶועזֶן דִיא מִצְוָה פון סוּכָּה אַזוּ וִויא אַגוּטֶער מֵלִיץ וֶועט זִיא אויף זַייא מַמְלִיץ זַיין אוּנ עֵדוּת זָאגִין צוּא זָאגִין אויף דִיא אַלֶע וָואשׁ הָאבִּין מְקַיֵּים גִיוֶועזֶן דִיא מִצְוָה פון סוּכָּה אוּנ אויף אַלֶע וָואשׁ הָאבִּין גְהִיט דִיא מִצְוָה וֶועט גָאט קוּמֶען אוּנ וֶועט עֵדוּת זָאגִין עֶר וֶועט זָאגִין אִיךְ וַוייס אוּנ בִּין אַלַיין דֶער עֵדוּת כי עמי קימו דָאשׁ מַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל הָאבִּין מְקַיֵּים גִיוֶועזֶן דִיא מִצְוָה פון סוּכָּה מִיט דֶער מָאס וִויא זִיא אִיז אוּישׁ גִיזֶעצְט מִיט אִירֶע אֵיילִין אוּנ מִיט אִירֶע מְחִיצוֹת מִיט אִירֶע וֶוענְט אוּנ מִיט אִירֶע בַּשְׁטַאנְד מִיט אִיר סְכָךְ אוּנ מִיט אִיר שָׁאטִין וִויא אַזוּ מֶען זָאל אִין אִיר אַרַיין גַיין אוּנ אַרוּשׁ גַיין מִיט אִיר צוּים אוּנ מִיט אִיר בְּרָאךְ מִיט אִירֶע קָרְבָּנוֹת אוּנ מִיט אִירֶע פְרֵייד אוּנ קֵיין פְרֶעמְד פָאלְק זָאל קֵיין חֵלֶק גִיט הָאבִּין אִין דֶער מִצְוָה נָאר דִיא גְלִיבְּטֶע יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַייא הִיטִין אִירֶע מִצְוֹת גם לא יוצרו אויף

הגלין

וְנֵכָר לֹא יַעֲבוֹר בְּתוֹצְאוֹתֶיהָ · וְעָרֵל לֹא יִשְׁתַּתֵּף בִּמְחִיצוֹתֶיהָ · וְעוֹבֵד אֱלִיל לֹא יִרְמוֹס
בַּחֲצֵרוֹתֶיהָ · וּלְאוֹם לֹא יֶעֱרַב בְּחוּצוֹתֶיהָ · כִּי אִם עֲמוּסָיו נוֹצְרֵי מִצְוֹתֶיהָ · וְגַם לֹא יוּפְרוּ
מוֹעֲצוֹתֶיהָ · בְּלֵב שָׁלֵם יָשׁוּבוּ לִקְצוֹתֶיהָ · וּבְנֶפֶשׁ טוֹבָה יָבוֹאוּ חֲצֵרוֹתֶיהָ · עַתָּה יָבֹאוּ עַמִּי
לִקְצוֹתֶיהָ · כְּמוֹ הֵם לְבַדָּם דִּגְּלוּ מִשְׁבְּצוֹתֶיהָ · כֵּן בָּדָד יִשְׁכְּנוּ בִּרְבִיצוֹתֶיהָ · לָתֵת לָמוֹ שְׂכַר
מְרוּצוֹתֶיהָ · לְקֵץ סֻכַּת אֵל לִרְצוֹתָהּ · לְעֵת חִלּוּק אַרְצוֹתֶיהָ · בְּאוֹרֶךְ מִפְּאַת קָדִים לִקְצוֹתֶיהָ
וְעַד יָם אוֹקְיָנוֹס לְמִצְוֹתֶיהָ · בְּרוֹחַב שִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה מִיל חֲרִיצוֹתֶיהָ · כְּשׁוּרוֹת הַכֶּרֶם
הַחֲבָרָם לְתוֹצְאוֹתֶיהָ · גְּבוּל כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט כַּךְ יַעֲלוּ בִּנְפוּצוֹתֶיהָ : וְאָז בַּת קוֹל תֵּצֵא בָּאָרֶץ
הַזֹּאת · עַל הַר גָּבוֹהַּ לְבַשֵּׂר בְּשׂוֹרָה זֹאת · כָּל שֶׁקִּיֵּם מִצְוָה זֹאת · יָבֹא בְּנוֹעַם צוּרוֹ לַחֲזוֹת ·
לִשְׁקוֹד דְּלָתוֹת וְלִשְׁמוֹר מְזוּזוֹת · לְהַבִּיט וְלָשׁוּר נֵס עַל זֹאת · יְשׁוּעוֹת עֲלִיזוֹת · עַל כָּל
כָּבוֹד חֻפּוֹת מְזוּזוֹת · חֻפּוֹת בְּחֻפּוֹת בַּחֲלָיוֹת אֲחוּזוֹת · עַד כִּסֵּא כָבוֹד מְאֻחָזוֹת · וְיוֹשֵׁב עַל
כִּסֵּא בְּיָפְיוֹ לַחֲזוֹת · בְּמַחֲזוֹת הַמְצוּחְצָחוֹת בְּתֵשַׁע מַחֲזוֹת · וְכָל אֲשֶׁר תָּדִיר לַעֲשׂוֹת זֹאת ·
יִזְכֶּה לְהֵאָמֵר לוֹ כָּזֹאת · אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת · יֵחָשֵׁב לוֹ כְּשֹׁמֵר כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת · וּמִי
שָׁמַע כָּזֹאת · וּמֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת · וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת · וְהִיא נִפְלָאת בְּעֵינַי זֹאת · עַד

בית לוי

הזאת) הואר לתורה (לעד) ל' עדות (מרוצותיה) ל' ריצה (דגלו) ל' קשוט ותקון (להביט ולשור שניהם ל' הבטה מל' אשורנו (במדבר כג ט) (על כל כבוד חפות) עש"ה כי על כל כבוד חופה (ישעיה ד ה) (מזוזות) עמודים (המצוחצחות) הבהירות (בתשע מחזות) תשע מראות מונה ביחזקאל

מטה לוי

שעומד בסולה (בחגיגותיה) חגיגת ראיה וחגיגת שמחה (בעליצותיה) בשמחות הכתובים בחג שנאמר ושמחת בחגך וכתיב והיית אך שמח (ולאום לא יערב בחוצותיה) ועובדי אליל לא יתערבו ברחוב ובחוצות של סוכה (כי אם עמוסיו)

ישראל העמוסים מני בטן (נוצרי מצותיה) המקיימים מצות סוכה (וגם לא יופרו מועצותיה) ת"ח הנועדים עצה לקיים סוכה כהלכתה לעולם לא יבטלו ולא יכלו (בלב שלם ישובו לקצותיה) ישראל המקיימין מצות סוכה שבים לגבולותיה בלב שלם (ובנפש טובה יבואו חצרותיה) בזכות שהם באים לחצר של סוכה בנפש טובה לכן לזמן בא דוד (יבאו עמי לקצותיה) לקץ וגבול של סוכה ליהנות משכרה הם לבדם (כמו הם לבדם דגלו משבצותיה) הרימו דגל ויקרוה במשבצות ותקנו וקשטו אותה במיני תקונים ויופי (כן בדד ישכנו ברביצותיה) כן הם לבדם ישכנו במנוחותיה ולא יהיו רשעים ביניהם (לתת למו שכר מרוצותיה) ליתן להם שכר שהם רצים וממהרים לקיים מצות סוכה (לקץ סוכת אל לרצותה) לרצות אותה לעתיד בסוכת הש"י היא ירושלים (לעת חלוק ארצותיה) לא יהיה אז כחלוקה הראשונה שלא היה אף חלק אחד שוה בשורה רק יצא הגבול ונסב הגבול ומתה אבל לעתיד יהיו כל החלקים שוים זו לזו וכולם הולכים שורות שורות יחד (כשורות הכרם) כישיבת חכמים היושבים שורות שורות ככרם (באורך מפאת קדים לקצותיה ועד ים כו') שעתידים ליטול בעת חלוקת הארץ באורך מן המזרח למערב (ברוחב שבעים וחמשה מיל חריצותיה · גבול כל שבט ושבט כך יעלו בנפוצותיה) לכל שבט ושבט יהיה אותו שיעור רוחב הארץ (בנפוצותיה) בשטח ורוחב שלהם כי ברוחב יקח כל שבט כ"ה אלפים קנים ועולה שבעים וחמשה מיל כי הקנה שיעורו ו' אמות נמצא כי עשרים וחמשה אלפים קנה עולים ק"נ אלפים אמות וק' אלפים אמות עושים חמשה מיל כי המיל אלפים אמה וק' אלפים אמה עושים כ"ה מיל נמצא ק"נ עולה שבעים וחמשה מיל ואז כו' (יבא בנועם צורו לחזות) יבואו הצדיקים שקיימו מצות סוכה ויחזו בנועם ה' ויטיילו עם צורו וקנו בסוכה של לויתן (לשקוד דלתות ולשקוד מזוזות) לדפוק על הדלת ולצפות ולהמתין במזוזות הפתח (להביט ולשור נס על זאת) כולם יראו ויביטו הנס שיעשה הקדוש ברוך הוא לכל שקיימו מצות סוכה כי (על כל כבוד) מלבד כל הכבוד שיהיה להם אז עוד יהיה להם (חופות מזוזות) עומדים (חופות בחופות כו') החופות יהיו נקשרים זה בזה (בחליות אחוזות · עד כסא כבוד מאחזות) שהקדוש ב"ה יעשה מעלות ומדרגות זו למעלה מזו עד שמגיע לכסא הכבוד (ויושב על כסא ביפיו לחזות) יסתכל ביפיו של מלך היושב על הכסא (במחזות המצוחצחות בתשע מחזות) כמ"ש חז"ל כל הנביאים לא ראו אלא מתוך ט' מראות שאינם מצוחצחות חוץ ממשה שראה באספקלריא המאירה כך ישראל שקיימו מצות סוכה יזכו גם כן לראות באספקלריא המאירה (וכל אשר תדיר לעשות מצוה זאת יזכה להאמר ומאת ה' היתה זאת) ישלם לו הקדוש ב"ה שכרו בעצמו ולא על ידי שליח (ואחשבה כו' והיא נפלאת בעיני זאת) כמו שאמר שלמה המלך על ארבעה

זאלין ניט פאר שטערט ווערין דיא דינים פון דער סוכה מיט זייער
גאנצין הארץ וועלין זייא קומען צוא איר גרענעץ אונ מיט אגוט גמיט
וועלין זייא קומען אין איר הויף גאט וועט זאגין איצט לאז מיין פאלק
קומען צום עק פון דעם שכר פון דער סוכה כמו הם אזו וויא זייא אליין
האבין דער הייבט אונ געצירט דיא מצוה אזו וועלין זייא אליין רוען
אין דער סוכה פון דעם לויתן צוא געבין זייא זייער שכר וואש זייא
לויפין צוא דער מצוה לעתיד לבא וועט זייא גאט בווילגן מיט זיין
סוכה צוא דער צייט אז ער וועט צוא טיילין ארץ ישראל אזו וויא די
שורות פון דעם וויין גארטין צוא בהעפטין זייא צוא איר אוים גאנג
אין דער לייג פון מזרח זייט צוא אירע עקין אונ ביז דעם אוקינוס צוא
איר גיבאט אין דער ברייט וועט זיין פינף אונ זיבציג תחום שבת וועט
זיין דאש חלק פון איטליכין שבט באזונדער כך יעלו אזו וועלין זייא אויף
זיין אז גאט וועט צוא טיילין דאש לאנד ארץ ישראל לעתיד לבא ואז

בת קול דערמאלט וועט איין בת קול אויש גיין אויף דער דאזיגר ערד
אויף איין הויכין בארג מבשר צוא זיין דיא בשורה ווער עס האט
מקיים געוועזן דיא דאזיגע מצוה פון סוכה דער זאל קומן צוא זעהן דיא
שכינה פון גאט ער וועט תמיד זיין אויף מיין טיר אונ וועט זעהן דיא
נסים וואש איך וועל טאן צו די ישראל צוא דעם כבוד וואש איטליכער
צדיק וועט האבין וועט אים גאט מאכין איין חופה איין חופה וועט זיין
אן דער אנדערר חופה אן גינומען מיט גלידר זיי וועלין גרייכין ביז דעם
כסא הכבוד אונ וועלין זעהן גאט וואש ער זיצט אויף דער שטול מיט
זיין שיינקייט מיט אלוטערע שיין מיט ניין ערלייא שיינען וואס איינע
איז לויטערער פון דער אנדערר וכל אשר תדיר אונ דער וואס ער האלט
תמיד דיא מצוה וועט ער זוכה זיין דאש צוא אים וועט גיזאגט ווערין
וואול איז דעם מענשין וואש ער האלט תמיד דיא מצוה עס ווערט אים
גירעכינט גלייך וויא ער וואלט גהיט דיא גאנצע תורה ומי שמע אונ ווער

אבא ליושבי פרזות · ואשאלה לזקני מי זאת · מה אתנן עם שומרי מצות סכה זאת ·
והם ישיבוני תשובות עזות · ויראוני מצפונות גנוזות · רב טוב הצפון בבית גנזות ·
לבעלי סכה יהו גנוזות · ומחיל אל חיל יצעדו · ומסכה לסכה יועדו · ומאהל לאהל
יועדו · בסכה אשר יצמדו · בסכת שלם יוצמדו · בסכת עמקים יומדדו · בסכת צלצל
יעדדו · בסכת סביביו יחדדו · בסכת מלכם יתועדו · בסכת צפונו יאחדו · בסכת נאות
דשא יהדרו · בסכת מי מנוחות יכבדו · בסכת עץ חיים יתיסדו · בסכת שתחתיו יסעדו ·
בסכת צללותיו בחיל יסלדו · במעלותיו אל ייחדו · במערכותיו זר יאפדו · ברחובותיו
יתרפדו · ושעור תפישותיו ימדדו : חמש מאות שנה הליכותיו עלות · עובי עקרו בזה
קו להעלות · אבל מנין ענפיו אין במדה להעלות · ועל יובל שרשיו פעולות · וכל מי
בראשית ממנו נפעלות · ופלגים נפלגים לכל תעלות · ושבע כתי קדש המעולות · תחת
סכת נופו מתעלות · ומתחתיהם שלשים מעלות · מסתופפים בצלם בשיר המעלות · ועל

מטה לוי

מגיד שבלולב כן נפלאות בעיני על מתן שכרה של מצות סוכה (עד אבוא ליושבי פרזות) ליושבי ירושלים (ואשאלה לזקני) ישראל שנאמר בהם (מי זאת) עולה מן המדבר (מה אתנן) מתנה שכר גדול שומרי מצות (סוכה זאת) (והם ישיבוני תשובות עזות) גדולות ונפלאות (ויראוני כו' לבעלי סוכה יהו גנוזות) יהא נחלק וגנוז שכר רב טוב הצפון באוצר שלו לאותן שקיימו מצות סוכה (ומחיל אל חיל יצעדו) המלאכים יוליכו לישראל מכת אל כת וממחנה אל מחנה בהם יושבים בכבודה (ומסוכה לסוכה יועדו) ומסוכה של צדיק זה לסוכה של צדיק אחר יקובצו (בסוכת שלם יוצמדו) בירושלים שנקראת סוכת שלם יהיו מצומדים ומחוברים בזכות שהיו נצמדים בסוכה בגלות (יומדדו) יהיה נמדד לכל אחד לפי כבודו (בסוכת צלצל ישדדו) בסוכה שמכוסה מעור לויתן יחוזקו (בסוכת סביביו יחודדו) יעשו חדוה רבה בסוכה שיהיה סביב הקדוש ב"ה (בסוכת צפונו יאחדו) באוצר הצפון ומכוסה יהיו מיוחדים להם (בסוכת נאות דשא) בסוכה שדירתה נאה כמו דשא (יהודרו. שם יהיו יושבים בשמחה בדד (בסוכת שתחתיו יסעדו) ישבו הצדיקים תחת הסכך ויהנו מסעודה שיעשה להם הקדוש ברוך הוא (בסוכת צללותיו) בצל הסוכה של עץ החיים (בחיל יסלדו) בחיל שלהם יהיו משבחים (במעלותיו) מעלות של עץ החיים (אל ייחדו) ייחדו אל אל שבשמים (במערכותיו זר יאפדו) יתקנו ויקשטו זר להקדוש ב"ה בסביביו של עץ החיים (ברחובותיו יתרפדו) ברחוב של עץ החיים יתקשטו ברפיד (ושיעור תפישותיו ימדדו) כשיעור שמדד הקדוש ב"ה בזרועו (חמש מאות שנה הליכותיו עלות) מהלך לעלות לגובה של עץ חיים הוא ת"ק שנה (עובי עיקרו בזה קו להעלות) עובי גופו גם כן בקו זו מהלך ת"ק שנה (אבל ענפיו אין במדה להעלות) עליו ליתן שיעור וקצבה לענפיו כי אין להם שיעור ומדה (ועל יובל שרשיו פעולות) אפילו שמתפשטות למרחוק יהיו על פלגי מים נפעלות (וכל מי בראשית ממנו נפעלות) ממנו מתפלגין ומתחלקין (נפלגים לכל תעלות) ממנו נתפלגו נהרות לכל מינות שבתפירות הן בבורות הן בנהרות (ושבע כתי קודש המעולות) ז' כתות הקרובים אל פני הקדוש ב"ה (תחת סוכת נופו מתעלות) ותחת סכך ענפי עץ חיים הם משבחים (ומתחתיהם שלשים מעלות מסתופפים בצלם) שלשים מעלות של מלאכים הם מתדבקים ומסתופפים בצלם תחת אותן ז' כתות מלאכים מודים ומשבחים להקדוש ב"ה (בשיר המעלות ועל גבם ששים מעלות זו למעלה מזו שלות ועד כסא הכבוד ששית ושלשת) כורחים

בית לוי

(ליושבי פרזות) תואר ליושבי ירושלים עפ"ש פרזות תשב ירושלים (זכריה ב ח) (יועדו) ל' מה' מועדי גבר כוגע (תהלים לז כו) (יועדו) לשון ועד וקיבוץ (יוצמדו) לשון חבור מלשון צמיד פתיל (במדבר יט טו) (שלם) ירושלים נקרא שלם שנאמר ומלכי צדק מלך שלם (בראשית יד יח) (עמקים) עמק שוה ושוי ושעמו כל אחד ואחד ישב בסוכה גדולה (צלצל) לויתן עפ"ש ובצלצל דגים ראשו (איוב מ לא) (יחודדו) ל' שמחה מלשון תחדהו בשמחה את פניך (תהלים כא ז) (יהודרו) ל' בטח בדד (דברים לג כח) (בסוכת נאות דשא) עפ"ש בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני (תהלים כג ב) (יוסעדו) יהיו נסעדים (יובל) פלגי מים (מסתופפים) ל' כסתופף

האט אזעלכס גיהערט דאס דיא מצוה זאל אזו איין גרויסן שכר האבין אונ דאס איז נאר פון גאט אונ איך טראכט דאש צוא ווישין פאר וואס דיא מצוה האט אזו אגרויסין שכר אבר עס איז פון מיר פאר הוילין ביז איך וועל קומן צו דיא תלמידי חכמים וואש וועלין זיצין אין ירושלים וואש זיא וועט זייער גרויש זיין וויא איין אפענע שטאט אן אמויער וועל איך פרעגין צוא דיא זקנים פון דיא ישראל וואש ווערין אן גרופין מי זאת וואש איז דיא גאב פון דיא וואש זייא היטין דיא מצוה פון סוכה והם ישיבו. אונ זייא וועלין מיר ענפערין שטארקע אונ גרויסע זאכין אונ זייא וועלין מיר ווייזין דאש פיל גוטש וואש איז בהאלטין אין די אוצרות פון גאט דיא אוצרות וועלין צוא טיילט ווערין צוא דיא וואש האבין מקיים גיוועזן דיא מצוה פון סוכה ומחיל אל חיל אונ פון איין מחנה צו דר אנדרר מחנה וועלין זייא טרעטין אונ פון איין סוכה צוא דער אנדערר סוכה וועלין זייא זיך איין זאמלען אונ פון איין גיצעלט צוא דעם אנדרין וועלין זייא איין גיזאמילט ווערין אין דיא סוכות וואס זייא וועלין זיך בהעפטין זייא וועלין בהעפט ווערין אין ירושלים איטליכר וועט האבין איים גימאסטין אויף דעם פעלד. אסוכה נאך זיין כבוד נאך אין דער סוכה וואש זיא וועט גימאכט ווערין פון דעם לויתן וועלין זיי געשטארקט ווערין זייא וועלין מאכין אגרויסע שמחה אין דער סוכה וואש ארום גאט וועט זיין אין דער סוכה פון זייער מלך וועלין זייא זיך איין זאמלן אין זיין פאר בארגענע סוכה וועלין זייא גאיינצינגט ווערין אין אסוכה וואש זיא איז גבויט בייא שיין גראז וועלין זייא אליין זיצין אין דער סוכה וואש זיא איז בייא דעם וואסער וועלין זייא גיעהרט ווערין אין דער סוכה וואש זיא וועט זיין אונטער דעם עץ החיים וועלין זיי גרונגר פעסט ווערין אונטערין סכך פון דער סוכה וועלין זייא גישפייזט ווערין אין דעם שאטין וואש דיא מלאכים וועלין מאכין אין דער סוכה וועלין זייא גילויבט ווערין אויף זיינע שטאפלין וועלין זייא איינצינין גאט אויף דעם פלאץ וואש ארום דעם עץ חיים וועלין זייא אן טרטין אקרון צו גאט אין זיינע גאסין וועלין זיי ליגין אויף אגיצירט בעט אונ דעם שיעור פון זיין אן פאנג וועלין זייא מעסטין חמש מאות שנה דר ארויף גאנג פון דעם עץ החיים איז פינף הונדערט יאר גאנג אונ דיא גרעב פון זיין ווארציל איז אויך גירעכינט דיא מאס אבר דיא צאל פון זיינע צווייגין קען מען אין קיין מאס ניט אריין ברייננן אונ בייא אשטראם וואשר דיינען זיינע צווייגין גיפלאנצט אונ פון דעם וואשר גייען ארויס אלע וואשרן וואש זיינן בשאפין גיווארין פון ששת ימי בראשית אונ ס'ריכן

מערין

נִבָּם שִׁשִּׁים מַעֲלוֹת · זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ עוֹלוֹת · וְעַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד טָסוֹת וְעוֹלוֹת · בְּשִׂיחַ נְעִימוֹת שִׁיר הַמַּעֲלוֹת ׃ וְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְבוֹדוֹ · וְכָבוֹד וְהָדָר יִתֵּן הוֹדוֹ · בְּזִיו שְׁכִינָה יְיַחֲדוֹ · בְּמַרְאֵה פָּנִים יְכַבְּדוֹ · בַּעֲשָׂרָה לְבוּשִׁים לְאַפְּדוֹ · בְּרִקְמָה וְעַתִּיק לְרַפְּדוֹ · כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת לְחַסְדּוֹ · כְּמַרְאֵה הַנּוֹגַהּ לְנֶגְדּוֹ · כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּעוֹדוֹ · אֲשֶׁר בּוֹ צִדְקוֹ יְעִידוֹ · לְפִי הָרִשּׁוּם בִּכְתָב יָדוֹ · וּלְפִי מַעֲשָׂיו וּמַעְבָּדוֹ · יְשַׁלֵּם לָמוֹ פָּעֳלָם כְּמַעְבָּדוֹ ׃ יֵשׁ מִמֵּאָה אַמָּה קוֹמָתָם · כְּתַבְנִית הֵיכָל רִקְמָתָם · יֵשׁ מִמָּאתַיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת תְּקוּמָתָם · כֵּן וְעַד תְּשַׁע מֵאוֹת הַקָּמָתָם · וּלְפִי שִׁעוּר תְּקוּמָתָם · כֵּן תְּהֵא בָּאָרֶץ מַמְלַכְתָּם · יֵשׁ מֵהֶם מְלֹא הָעוֹלָם מַהֲלַכְתָּם · וּמִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ הֲלִיכָתָם · יֵשׁ מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר עוֹלָמוֹת מַלְכוּתָם · וְיֵשׁ מִשָּׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה מֶמְשַׁלְתָּם · וְיֵשׁ מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה שְׁלִיחוּתָם · וְשָׁלוֹם גָּדוֹל יֵשׁ בֵּינוֹתָם · וְשִׂנְאָה אֵין בְּמַחֲנוֹתָם · וְתַחֲרוּת אֵין בִּמְחִיצָּתָם · וְאֵיבָה אֵין בַּהֲלִיכָתָם · וּפְלַגּוּת אֵין בְּחֻפָּתָם · וְקִנְאָה אֵין בְּמִשְׁכְּנוֹתָם · וְשֵׁנָה אֵין בִּרְפִידָתָם · וּתְנוּמָה אֵין בִּרְבִיצָתָם · וְאָסוֹן אֵין בִּמְגוּרָתָם · וּדְמָעָה אֵין בְּעַפְעַפּוֹתָם · וְצָרָה אֵין בְּמַחְשְׁבוֹתָם · וּצְוָקָה אֵין בְּטוּחוֹתָם · וְיֵצֶר רַע אֵין בְּלִבּוֹתָם · וְרַע עַיִן אֵין בְּדִירָתָם · וּמִיתָה אֵין בִּמְדוּרָתָם · וּמַחֲלָה אֵין בִּגְוִיָּתָם ·

בית לוי

בבית אלהי (תהלים פד יא) (טסות) פורחות (בשיח) בדבור מלשון ודברי נפלאותיך אשיחה (לאפדו) לשון קשוט מל' ויאפוד לו בו (ויקרא ח ז) (ועתיק) לשון ולמכסה עתיק (ישעיה כג יח) ופרש"י כמלבושי נוי עתיק משובח (לרפדו) לעשות לו רפיד (שליחותם) משלחתם (ותחרות) לשון ריב מלשון לתחרה ריב (משלי כו כ) (ופלגות) ומחלוקת (ברפידתם) במשכבם כמו רפידתו זהב (שה"ש ג' י') ופרש"י משכבו ומשכנו (ברביצתם) במושבם (ואסון אין כו') כמ"ש בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פני' (ישעיה כה ה) (במגורתם) בדירתם מלשון ולא יכלה ארץ מגוריהם (בראשית לו ז) (בטוחותם) ל' כליות ועניינו במחשבותם כמו מי שת בטוחות חכמה (איוב לח לו) (גליס)

מטה לוי

ושלים ממעלה למעלה עד שמגיעים לכסא הכבוד (בשיח נעימות שיר המעלות) בדבור נעים ובשיר ושבח (וכל אחד ואחד לפי כבודו) וכל אחד שכר מדור לפי מעשיו (וכבוד והדר יתן הודו) הקדוש ב"ה נותן לכל צדיק הוד והדר (בזיו שכינה ייחדו) הצדיק יהיה מיוחד ומוכתר בזיו השכינה (במראה פנים יכבדו) הקדוש ב"ה מכבד לצדיק ומראה לו פנים יפות (בעשרה לבושים לאפדו) הקב"ה ילבים ויתקן לצדיק מלבושיו העשרה שיש לו להקב"ה (ברקמה ועתיק לרפדו) ילבים לצדיק בגדים מצויירים וגדולים וחשובים (כמראה הקשת לחסדו) בחסד של הקב"ה ניתן להם שיהא זיו פניהם דומה למראה הקשת (כמראה הנוגה לנגדו כצאת השמש בעודו) בעוד שהוא זורח (אשר כו' לפי הרשום בכתב ידו ולפי מעשיו כו' כמעבדו) לאדם שמעשיו מעידין עליו שהוא צדיק או להפך לכל אחד משלם כפי מעשיו וכבוא בן דוד יהיו ישראל בקומה זקופה (יש ממאה אמה קומתם כתבנית היכל רקמתם) והנשים יהיו מלובשים בבגדי רקמה ויהיו גם כן בקומה כתבנית היכל דכתיב בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל מה היכל ק' אמה אף נקבות ק' אמה (יש ממאתים ושלש מאות כו') ואף שלאחד יהיה מעלה וממשלה יותר מחבירו אפ"ה (ושלום גדול יש בינותם ושנאה אין כו') כמעט יהיו כמלאכים (ותחרות) ריב לחרחר

ווערין צוא טיילט צוא אַלֶע גְרֶאבִּין אוּנ דִיא זִיבִּין כִּתּוֹת פוּן דִי חֲשׁוּבִי צַדִיקִים וֶועלִין לוֹיבִּין גָאט אוּנ וֶועלִין זִיךְ פְרֵייעֶן אוּנְטֶער דֶעם שָׁאטִין פוּן זַייְנֶע צְוַוייגִין. אוּנ פוּן אוּנְטֶער זַייא וֶועלִין זַיין דְרַייסִיג שְׁטַאפְּלִין צוּ דִיא מַלְאָכִים בצלם זַייא. וֶועלִין זִיךְ בַּשִׁיצִין אִין שָׁאטִין פוּן דִיא צַדִיקִים צוּא לוֹיבִּין גָאט אוֹיף דִיא שְׁטַאפְּלִין מִיט אַגִיזַאנְג אוּנ אִיבֶּר דִי צַדִיקִים וועלִין זַיין זִיבְּצִיג שְׁטַאפְּלִין אֵיין שְׁטַאפִּיל הֶעכֶער פוּן דֶעם אַנְדֶערִין אוּנ דִיא מַלְאָכִים וֶועלִין שְׁוֶועבִּין פוּן אֵיין שְׁטַאפִּיל צוּם אַנְדֶערִין בִּיז אִין דֶעם כִּסֵא הַכָּבוֹד אוּנ מִיט שֵׁיינֶע רֵייד אוּנ גִיזַאנְג וֶועלִין זֵיי זִינְגֶען אוֹיף דִי שְׁטַאפְּלִין וכל אחד ואחד אוּנ אִיטְלִיכֶער צַדִיק נָאךְ זַיינֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים נָאךְ וֶועט אִים גָאט שֵׁיינֶם כָּבוֹד אָפּ גֶעבִּין עֶר וֶועט זַיין גִיאֵיינְצִיגְט אוּנ גִיקְרַיינְט מִיט לוֹיטֶערְקַייט פוּן דֶער שְׁכִינָה עֶר וֶועט אִים מְכַבֵּד זַיין מִיט דֶער שַׁיין פוּן דֶער שְׁכִינָה אוּנ גָאט וֶועט אִים אָן צִירִין מִיט צֶעהֶן קְלֵיידֶר מִיט גִיוֶועבְּטֶע אוּנ טַייעֶרֶע קְלֵיידֶער וֶועט עֶר אִים צִירִין פוּן גָאטְס חֶסֶד וֶועט זֵייעֶר גִישְׁטַאלְט גְלַייךְ זַיין צוּם גִישְׁטַאלְט פוּן דֶעם רֶעגִין בּוֹיגִין אוֹיךְ וֶועלִין זַייא לַייכְטִין וְויא דֶער שְׁטֶערִין וָואס עֶר הֵייסְט נוֹגַה אוּנ אַזוֹ וְויא דִיא זוּן אַז זִיא שַׁיינְט אוּנ אִיטְלִיכֶר מֶענְשׁ וָואס זַיין גִירֶעכְטִיקֵייט וֶועט אוֹיף אִים עֵדוּת זָאגִין אַזוֹ וְויא עֶס אִיז אָן גִיצֵייכִינְט אוּנ אָן גִישְׁרִיבִּין מִיט זַיין הַאנְט אוּנ נָאךְ זַיינֶע מַעֲשִׂים נָאךְ עֶר וֶועט זַייא צָאלִין נָאךְ זֵייעֶרֶע מַעֲשִׂים נָאךְ יש ממאה אמה אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶן וֶועלִין זַיין אַטֵייל צַדִיקִים הוֹיךְ הוּנְדֶערְט אֵיילִין אוּנ וֶועלִין הוֹיךְ זַיין הוּנְדֶערְט אֵיילִין אַזוֹ הוֹיךְ וְויא דָאשׁ הֵיכָל אִיז גִיוֶועזֶן אוּנ וֶועלִין גֵיין אִין שֵׁיינֶע גִצִירְטֶע קְלֵיידֶר אוּנ אַטֵייל וֶועלִין זַיין פוּן צְוַוייא הוּנְדֶערְט אוּנ דְרַייא הוּנְדֶערְט אֵיילִין זֵייעֶר בַּאשְׁטַאנְד אוּנ אַטֵייל וֶועלִין בִּיז נַיין הוּנְדֶערְט אֵיילִין גְרוֹיס זַיין נָאךְ זֵייעֶר גְרוֹישׁ נָאךְ אַזוֹ וֶועט זֵייעֶר גַאנְג זַיין אוֹיף דֶער עֶרְד אַטֵייל פוּן זַייא וֶועט זֵייעֶר גַאנְג זַיין אִיבֶּר דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט זֵייעֶר גַאנְג וֶועט זַיין פוּן אֵיין עֶק וֶועלְט צוּא דֶר אַנְדֶרֶר עֶק וֶועלְט אֵיין טֵייל צַדִיקִים וֶועט זַיין זֵייעֶר מְלוּכָה אִיבֶּר זֶעכְצִין עוֹלָמוֹת אוּנ אַטֵייל פוּן זֵיי אִיז דְרַיי הוּנְדֶערְט אוּנ צֶעהֶן עוֹלָמוֹת זֵייעֶר גִיוֶועלְטִיקֵייט אוּנ אַטֵייל וֶועט זַיין זֵייעֶר שְׁלִיחוּת פוּן דְרַיי הוּנְדֶערְט אוּנ זֶעקְס אוּנ דְרַייסִיג עוֹלָמוֹת ושלום גדול הַאטְשֶׁע אֵיין מֶמְשָׁלָה וֶועט זַיין גְרֶעסֶר פוּן דֶער אַנְדֶרֶר וֶועט פָארְט גְרוֹיס שָׁלוֹם זַיין צְווִישִׁין זַייא אוּנ אִין זֵייעֶר רוּאוּנְג וֶועט נִיט זַיין קֵיין שִׂנְאָה קֵיין אָן רֵייצוּנְג וֶועט נִיט זַיין אִין זֵייעֶרֶע מְחִיצוֹת אוּנ פַיינְט שַׁאפְט וֶועט נִיט זַיין אִין זֵייעֶר גַאנְג קֵיין טֵיילוּנְג וֶועט נִיט זַיין אִין זֵייעֶרֶע חוּפּוֹת וָואשׁ גָאט וֶועט מַאכִין צוּא דִי צַדִיקִים אוּנ קִנְאָה וֶועט נִיט זַיין אִין זֵייעֶר רוּאוּנְג כְּלוֹמַר אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין וֶועט נִיט מְקַנֵא זַיין קֵיין שְׁלָאף וֶועט נִיט זַיין אוֹיף זֵייעֶרֶע בֶּעטִין קֵיין דְרוּמְלוּנְג וֶועט נִיט זַיין אוֹיף זֵייעֶר גִילֶעגֶער קֵיין מָארְד וֶועט נִיט זַיין אִין זֵייעֶר וואוֹנוּנְג קֵיין טְרֶערִין וֶועט נִיט זַיין אִין זֵייעֶרֶע אוֹיגִין קֵיין צָרָה

שְׂשׂים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּנַחֲלָתָם · שְׂמֵחִים בְּמִפְעֲלוֹתָם · גָּלִים בִּירֻשָּׁתָם · רוֹנְנִים בְּפוּר חֶלְקָתָם · עוֹלְצִים בְּאָרְחוֹתָם · חָדִים אֶת אֵל בְּחֶדְוָתָם : וְהוּא יִתְהַלֵּךְ בְּתוֹכָם · עִמּוֹ לִסְכּוֹ לְמָשְׁכָם · בַּעֲבוֹתוֹת אַהֲבָה לְהַמְשִׁיכָם · בְּאֶבְרָתוֹ לְסוֹכְכָם · תַּחַת כְּנָפָיו לְסַכְּכָם · בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ לְמִסְכָּם · בֵּינוֹ לְבֵין מְשָׁרְתָיו לְתוֹכָם : וְיָנִיחַ רוֹכֵב עֲרָבוֹת · וְיִתֵּן בְּתוֹךְ מַעֲלוֹת עֲרֵבוֹת · בְּצֶדֶק קִיחַת שְׁתֵּי עֲרָבוֹת · וְאָתָה מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ אַלְפֵי רְבָבוֹת · לַעֲמוֹד בֵּין הֲדַסֵּי עֲבוֹת · בְּצֶדֶק שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת : וְיָרוּם כִּסֵּא מְיוּחָד · וְיֵשֵׁב עִם זִקְנֵי גוֹי אֶחָד · אוֹגְדֵי לוּלָב אֶחָד · וּמַעֲמִיתִים בָּם אֶתְרוֹג אֶחָד : וְיֶאֱתָיו בְּנֵי אָבוֹת שְׁלֹשָׁה · הַיְחוּסִים אוֹם מְשׁוּלָּשָׁה · יוֹתֵר מִקּוֹרְאֵי קָדוֹשׁ שְׁלֹשָׁה · וְיֶעֱרַב לוֹ שִׂיחַ אֱמוּנִים · הַמְהַלְלִים בְּאַרְבַּעַת מִינִים · מֵאַרְבַּע חַיּוֹת מְרֻבְּעֵי פָנִים : וְיִתְפּוֹץ בִּמְחוֹלְלֵי חֲמֵשֶׁת וְשֵׁשֶׁת · הַהוֹגִים חֲמֵשֶׁת וְעוֹרְכִים שֵׁשֶׁת · מֵהִלּוּלֵי חָתוּלֵי כַּנְפֵי שֵׁשֶׁת : וִיעוֹרֵר אַהֲבַת אֵיתָנִים · וְכִהוּן פְּאֵר חֲתוּנִים · הֱיוֹת לְמַעְלָה מֵהֶם נְתוּנִים · וּמְחִיצָתָם תְּהֵא מִבִּפְנִים · וּמִשְׁתַּעְשְׁעִים בִּיקָרָה מִפְּנִינִים · בְּצֵל שַׁדַּי לִפְנֵי

מטה לוי

(והוא) הקב"ה (יתהלך בתוכם) יטייל בתוך הלדיקים (עמו לסוכו למשכם) ימשוך את הלדיקים עמו לסוכו של מעלה (באברתו לסוככם) תחת כנפי השכינה לחסוך ולסכך אותם (בסתר אהלו למסכם) לסככם (בינו לבין משרתיו לתוכם) לעשות אותם תוך ואמלע בינו לבין משרתיו (ויניח רוכב ערבות) הקב"ה מניח ועוזב רקיע שנקרא ערבות (ויתן) ישרה שכינתו (בתוך) בני ישראל שנותנין מעלה ושבח נאה ומתוק (בלדק קיחת שתי ערבות) בזכות לדקה שאוגדין ב' ערבות יחד (ואתה מרבבות כו') יבואו מלאכי השרת ויעמדו בין ישראל שנקראו הדסים (בלדק) בזכות לדק (שלשת אבות) (וממעמיתים בם אתרוג אחד) ומשתתפים עמו אתרוג עם הג' מינים (ויאתיו) ויבאו (היחוסים אום משולשה) אומה המיוחסת והמשולשת בכהנים לוים וישראלים אשר הם מיוחסים (יותר מקוראי קדוש שלשה) יותר ממלאכי השרת שאומרים קדוש קדוש קדוש (ויערב לו שיח אמונים) ויומתק ויהיה מרוצה לפני השם יתברך דבור של ישראל שנקראו אמונים (מארבע חיות מרובעי פנים) יותר מקובל לפני הקדוש ברוך הוא מתפלת ארבע חיות אשר להם ארבעה פנים (במחוללי חמשת וששת) ישראל המשבחים ומהללים בשמחה כבמחול וקוראים ביו"ט ה' בני אדם וביום כפור ששה (ההוגים חמשה ועורכים ששת) עוסקים בחמשה חומשי תורה ובששת סדרי משנה והוא מקובל לפני הקדוש ב"ה יותר (מהלולי חתולי כנפי ששת) מהלול של מלאכים המעופפים בשש כנפים (ויעורר אהבת איתנים) ויזכור זכות אבות שנקראים איתנים (וכיהון פאר חתונים) ויזכור החיתון והקידושין שקידש הקדוש ב"ה את ישראל במתן תורה (היות למעלה מהם נתונים) למעלה מן המלאכים (ומחיצתם תהא מבפנים) ומחילה של ישראל יהיה מבפנים של מלאכים ויהיו (משתעשעים ביקרה מפנינים)

בית לוי

יגילו וישמחו (בפור) הוא הגורל (עולצים) שמחים ל' עלץ לבי בה' (ש"א ב א) (הדוה) לשון שמחה מלשון תחדנו בשמחה (תהלים כא ז) (למסכה) ל' סכך (לתוכם) לשון תוך ואמלע מלשון וכם סבו לרגלך (דברים לג ג) ופרש"י וכם מתמלעים לתחת רגלך (הדסי עבות) תואר לישראל (ומעמיתים) מל' עמיתך וטעמו כאן לשון שותפות (ויאתיו) כמו ויבואו מלשון יאתיו חשמנים (תהלים סח לב) (אום) כמו אומה (שיח) דבור (אמונים) תואר לישראל (חתולי) לשון וכחתל לא חתלת (יחזקאל טז ד) שהוא ענין עטיפה (כנפי ששת) תואר למלאכים שנא' עליהם שש כנפים לאחד (ישעי' ו ב) (איתנים) תואר לאבות (וכיהון) ענין גדולה מל' יכהן פאר (ישעיה סא) (חתונים) מלשון והתחתנו אותנו (בראשית לג ט) (ביקרה מפנינים) כתורה שנא' עליה יקרה היא מפנינים:

וועט גיט זיין אין זייערע מחשבות קיין איינג שאפט וועט ניט זיין אין זייערע נירין אונ קיין יצר הרע וועט ניט זיין אין זייער הארצין קיין ציין הרע וועט ניט זיין אין זייער וואונונג אונ קיין טויט וועט ניט זיין אין זייער וואונונג קיין קרייגק וועט ניט זיין אין זייער גוף ששים איטליכר וועט זיך פרייען מיט זיין ארב זיי וועלין זיך פרייען מיט זייערע מעשים טובים זייא וועלין זיך פרייען מיט זייער ירושה זייא וועלין זינגען אונ לויבין וואש גאט איז זייער חלק זייא מאכין דער פרייען גאט מיט זייערע גוטע מעשים זייא וועלין דער פרייען גאט מיט זייער פרייד והוא אונ גאט וועט זיך שפאצירין מיט דיא צדיקים אריין גיין מיט זייא אין דער סוכה פון דעם גן עדן מיט גרויס ליבשאפט אין דער סוכה זייא אריין ציהן צוא בשיצין אונ צוא בדעקין זייא מיט דיא פליגיל פון דער שכינה אין זיין פאר בארגענעם גיצעלט וועט ער זייא בדעקין זיי וועלן זיין צווישין גאט אונ צווישין דיא מלאכים זייא וועלין העכער זיצין פון דיא מלאכים ויניח גאט וועט לאזין דעם הימיל וואש הייסט ערבות אונ וועט רוהען צווישין דיא ישראל וואש זייא האבין אין זיך זיסע מעלות אין דעם זכות וואש זייא נעמען צוויא ערבות גאט וועט קומען מיט אלע היילינע מלאכים צוא שטיין צווישין דיא ישראל וואש זייא ווערין אן גירופין הדסים אונ זיינען מקיים דיא מצוה פון הדס אין דעם זכות פון דריא אבות ווירט גאט וועט זיך אויף הייבין פון זיין איינציגין שטול פון דעם כסא הכבוד אונ וועט זיך זעצין צווישין די ישראל וואש זיינען איין פאלק אויף דער וועלט זייא בינדין איין לולב אונ זייא בהעפטין צוא דיא דריי מינים איין אתרוג ויאתיו אונ זייא וועלן קומן דיא ישראל וואש זייא זיינען די קינדער פון דיא דרייא אבות די ישראל וואש זיינען גידריט מיט כהנים לוים ישראלים איז זייער יחוס בעסער אז דר יחוס פון דיא מלאכים וואש זאגין דרייא מאל קדוש ויערב לו אונ עס איז זיסער פאר גאט די רייד פון ישראל וואש זייא גלייבין אין גאט אויף דער גאולה וואש זייא לויבין גאט מיט דיא פיר מינים פון לולב וועט גאט צוא הערין דיא תפלה פון ישראל מיין פון דיא תפלה פון דיא פיר חיות פון דעם כסא הכבוד ויחפוץ גאט האט בעשר ליב דיא שמחה פון ישראל וואש זייא האבין אום יום טוב אונ זיינען עולה תורה פינף אונ אום יום כפור זעקס וואש זייא לערנען דיא פינף ספרים פון תורש אונ זעקס סדרים פון משניות בעסר פון דעם לויב פון די מלאכים וואס האבין זעקס פליגיל ויעורר גאט וועט דער וועקין דעם זכות פון די אבות וואש זייא ווערין אן גירופין איתנים אונ וועט זייא אן קליידין בגדי כבוד פון איין כהן גדול אונ זייער ארט וועט העכר זיין פון דיא מלאכים אונ דיא מחיצה פון ישראל וועט זיין אינוויינינג פון דיא מלאכים אונ זייא וועלין זיך פרייען מיט דער תורה וואש זיא איז טייערר פון ניין גאלר אין שאטין פון גאט פון אינווייניג אונ דיא מלאכים וועלין פרעגין דיא

ולפנים · ואותם ישאלו שנאנים · בסכת נוה שאננים מה פעל נוצר אמונים · ומה הורה במעונים · ומה גלה סוד לנאמנים · ומה חשף ממצפונים · והם יבארו למו חיך צפונים · קול רנה וישועה אשר בם מונים · כי הם היו ראשונים · חרב פיפיות שנונים · הלל במשנה שונים · חדשים וגם ישנים · שירות ותשבחות משננים · ואחרימו זיע חיות נותנים · בקול רעש מנגנים · קדוש וברוך עונים · ושרפי מעל עם כנף רננים · ממעל לכסא הגונים · ליושב על כסא רוננים · לנערץ בסוד קדושים מרננים · פה אחד עונים · וזה את זה מכונים · וזה לזה מזינים · וזה מזה מתבוננים · וזה אל זה קרא נכונים · ושלוש קדשה לקדוש נותנים ; ככתוב על יד נביאך וכו'

לדור ודור · אתה בחרתנו · יעלה ויבא והשיאנו · רצה ומודים וכו' עד אחר ש"ע תמצא ביום ראשון של סוכות · וגומרין כל התפלה · ונוטלין הלולב והאתרוג ומברכים על נטילת לולב · ואין מברכין שהחיינו ביום שני · אא"כ חל יום ראשון בשבת · וקורין הלל שלם ק"ש אין כמוך :

הסתכה מסערי ציון מה שאומרים בשלש רגלים בשעת הוצאת ס"ת תמצא בסדר התפלה

מוציאין שני ספרי תורות וקורין בפ' אמור שור או כשב והמפטיר קורא בפינחס ובחמשה עשר יום כדאתמול ומפטירין ויקהלו במ"א (ח' ב') :

ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי: ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון: ויעלו את ארון יהוה ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר באהל ויעלו אתם הכהנים והלוים: והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו אתו לפני הארון מזבחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב: ויבאו הכהנים את ארון ברית יהוה אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת כנפי הכרובים: כי הכרובים פרשים כנפים אל מקום הארון ויסכו הכרבים על הארון ועל בדיו מלמעלה: ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה: אין בארון רק שני לחות האבנים אשר הנח שם משה בחרב אשר כרת יהוה עם בני ישראל בצאתם מארץ מצרים: ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והענן מלא את בית יהוה: ולא יכלו הכהנים לעמד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה: אז אמר שלמה יהוה אמר לשכן בערפל: בנה בניתי בית זבל לך מכון לשבתך עולמים: ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: ויאמר ברוך יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מלא לאמר: מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל: ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי ישראל: ויאמר יהוה אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי הטיבת כי היה עם לבבך: רק אתה לא תבנה הבית

בית לוי

(משלי ג טו) (שנאנים) מלאכים (נוצר) לשון דירה מל' נוה קדשך (שמות ט) (שאננים) ל' שקט ושלו (ירמיה ל י) (נוצר) ל' שמירה ועש"ה האמונים נוצר (תהלים לא כד) (הורה) ל' הוראה (במעונים) בשמים (חשף) ל' גילוי מל' חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (חיך) ל' חכו ממתקים (שה"ש ה טז) ופרש"י דבריו ערבים (צפונים) ל' טמון מל' בלבי צפנתי אמרתך (תהלים קיט יא) (מונים) מספרים (עומדים ממעל) כמ"ש שרפים עומדים ממעל לו (ישעיה ו ב) (מליצים) ל' סימן ורמז :

מטה לוי

ישבו בתורה שיקרה מפנינים (ואותם ישאלו שנאנים) המלאכים ישאלו לישראל היושבים (בסוכת נוה שאננים) בסוכה של הקדוש ב"ה שקטים ושלוים ישאלו להם (מה פעל נוצר אמונים) מה עושה הקדוש ברוך הוא שהוא נוצר ושומר לישראל שנקראים אמונים (ומה הורה במעונים) ואיזה הוראה הורה בשמים (ומה גלה סוד לנאמנים) ואיזהו סוד גילה לישראל (ומה חשף ממצפונים) מה גילה מסודות הנסתרות (והם יבארו למו חיך צפונים) ישראל יפרשו למלאכים דבור הצפון (כי הם היו ראשונים) היושבים ראשונה במלכות השם יתברך ולומדים התורה שהיא כמו (חרב פיפיות שנונים) (הלל במשנה שונים) אומרים הלל ושבח כפה אחד שהם על כל אשר היטיב עמהן הקדוש ב"ה (חדשים וגם ישנים) כמאמרז"ל שתהיה שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לה (ואחרימו זיע חיות נותנים) כמאמרז"ל קדמו שרים אחר נוגנים בתחילה מעוררים ישראל ואחר כך נוגנים המלאכים (וזה את זה מכונים) באיזו שעה לומר שירה להקדוש ברוך הוא :

ישראל וואש זיצין אין סוכה פון גאט וואש טוט גאט דער היטער פון ישראל אונ וואש האט ער גיפסקת אין הימיל אונ וואס פאר אסוד האט ער זיי מגלה גיוועזן אונ וואש פר איין פרבורגנעם כוד האט ער זיי גיזאגט והם יבארו אונ דיא ישראל וועלין דיא מלאכים מפורש זיין דיא פאר בארגנע זאכין זייא טוען דער ציילין גאטש שבחים מיט גרויס גיזאנג כי הם ווארום איידער ער האט דיא וועלט בשאפין איז דיא שטות פון דיא ישראל בשאפין גיווארין אזוא וויא אשווערד מיט צווייא שארפין אזוא זיינען זייא שארף מקיים דיא תורה ומצות זייא לויבין גאט איין לויב נאך דער אנדרר האטשע זייא לויבין מיט אנייע לויב טוען זייא פארט לויבין גאט אלטע לויב מיט גיזאנג טוען זיי שארפן נאך דער לויב פון דיא ישראל טוען אים לויבין דיא חיות הקודש מיט ציטערנגעש מיט אגרויש קול טוען זייא זינגען זייא ענפערין נאך דיא ישראל קדוש וברוך ושרפי מעל אונ דיא ברענענדיגע מלאכים וואס לויבין גאט מיט זייערע פליגיל וואס זייא שטייען אונ לובין העכר פון אנדרע מלאכים טוען זיי מיט איין מויל ענטפערן וזה אל זה איינר צום אנדרין טוען זיך מכוין זיין איינר צום אנדרין טוען ווינקין איינער צום אנדרין טוען פר שטיין געבין איינר צום אנדרן איז אן גיגרייט אונ זאגין דרייא מאל קדוש צו דעם היילגין גאט :

כִּי אִם־בִּנְךָ הַיֹּצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃ וַיָּקֶם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֵּר וָאָקֻם תַּחַת דָּוִד אָבִי וָאֵשֵׁב ׀ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

המפטיר אומר הברכות

יה אלי · אשרי · יהללו · ומתפללין מוסף כדלהמול תמלא ביום ראשון של סוכות · ואומרים הישענות תמלא אחר תפלת מוסף דיום א׳ :

סדר התפלות בחול המועד של סוכות

לערבית במוצאי י"ט לחוה"מ כימי החול אומרין והוא רחום וכו׳ ומתפללין של חול ואומרין אתה חוננתנו בחונן הדעת · ויעלה ויבא בעבודה ואחר התפלה אומר הש"ץ ק"ש ומבדיל על הכוס המבדיל בין קדש לחול אבל אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים ואומרים עלינו וק"י : ואם היום ערב שבת מתפללין מנחה של יו"ט וערבית כבשארי ע"ש ואומרין ויכלו ומגן אבות ואין מזכירין בו של יום טוב ואין אומרין רק במה מדליקין כבשל שבת (ובענין במה מדליקין נחלקים בקהלות במנהגיהם יש שאומרין אותו ויש שאין אומרין אותו) ואחר כך אומרים עלינו קדיש יתום : בחולו של מועד שחרית מתפללין כבכל שאר ימות השנה ואומרין מזמור לתודה ומדלגין מזמורים של שבת ומתפללין יוצר כבוד כמו בחול (חוץ מן הושענא רבה שבהרבה קהלות נוהגים לומר בו מזמורים של שבת) ומתפללים ש"ע ואומרין יעלה ויבא בעבודה ואם שבת מזכירין אותו והש"ץ חוזר התפלה ומולין התפילין ונוטלין לולב וגומרין את ההלל ומנענעים בהודו ובאנא · קדיש שלם ומוציאין ס"ת אחד (וא"א על הבל חוץ מן הו"ר לפי מנהג ק"ק) וקורין בו ד׳ בקרבנות החג בפ׳ פינחס ואחר הקריאה ח"ק וגוללין ואומרין יהללו ומזמור ומחזירין הס"ת להיכל · אשרי ובא לציון ח"ק ומתפללין מוסף של י"ט ואומרין פ׳ קרבנות ספיקא דיומא שהיו קורין לרביעי והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושת נקדש (ובהו"ר כצריך לפי מנהג ק"ק) ומוציאין ס"ת (ובהו"ר ז׳ ס"ת) ומניחין על הבימה ואומרין הושענא של יומו לפי המנהג ומקיפין הבימה פעם אחת (ובהו"ר ז׳ פעמים) ומחזירין ס"ת להיכל ק"ש עלינו (ובהו"ר נוהגין לנגן קדיש כנגון ר"ה ויו"כ ובהרבה קהלות אומרין ג"כ אין כאלהינו) ואומרין מזמור ל"א ובהו"ר מזמור ס"א :

וזהו הלוף הקריאה לימי חול המועד סוכות

ביום א׳ דחה"מ (י"ז תשרי) כהן וביום השני לוי וביום השלישי ישראל וביום הרביעי רביעי חוזר וקורא וביום השני וביום השלישי :

ביום ב׳ דחה"מ (י"ח תשרי) כהן וביום השלישי לוי וביום הרביעי ישראל וביום החמישי רביעי וביום השלישי וביום הרביעי :

ביום ג׳ דחה"מ (י"ט תשרי) כהן וביום הרביעי לוי וביום החמישי ישראל וביום הששי רביעי וביום הרביעי וביום החמישי :

ביום ד׳ דחה"מ (כ׳ תשרי) כהן וביום החמישי לוי וביום הששי ישראל וביום השביעי רביעי וביום החמישי וביום הששי :

ביום ה׳ דחה"מ (כ"א תשרי) הוא הושענא רבה · כהן וביום החמישי לוי וביום הששי ישראל וביום השביעי רביעי וביום הששי וביום השביעי :

יוצר לשבת חול המועד של סוכות

החזן מתחיל שוכן עד וכו׳ · חצי קדיש וברכו · ואח"כ אומרים זה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל׃ אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי׃

מיוסד ע"פ א"ב בראשי החרוזות ושם המחבר יהודה חזק

אֲפָאֵר לֵאלֹהֵי מַעֲרָכָה · אֲשֶׁר יָעַץ וּפָעַל בִּרְחָבָה וַאֲרֻכָּה · וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה׃ בֵּאֵר תּוֹרָתוֹ לִמְפַעֲנְחִים וְהִקְשִׁיבוּ · בְּסֵסֶם לָנֶצַח תְּאֱהָבוּ · בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ׃ גִּלָּה שִׂבְרָהּ מִמְּרוֹמִים · וְהִנְחִילָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמִים · בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים׃ חֵין יְקַבְּצֵנוּ הַדּוֹר כְּמֵאָז בְּאֲרִיאֵל · דַּרְכֵּנוּ הַיָּשָׁר וְרַחֵם יִשְׁרֵי אֵל · חֲזָקֵנוּ בְּעַל יַד יְקוּתִיאֵל · קָדוֹשׁ׃ הָדֵר בְּנוֹף אוֹתוֹתָיו לְמַעֲנְכֶם · וְסַכֵּךְ עֲנָנוֹ עֲלֵיכֶם · לְמַעַן יֵדְעוּ דוֹרוֹתֵיכֶם׃ הֵאִירוּ מְבַהֲקִים בַּאֲמִירָהּ · שֶׁחַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ שֶׁלֹּא כַּתּוֹרָה · וְאִם לָאו כְּשֵׁרָה׃ וַעֲטָרָה בִּסְדִינִין

מטה לוי

(אפאר לאלהי מערכה) אשבח לאל מערכות ישראל (אשר יעץ ופעל ברחבה וארוכה) בתורה דכתיב בה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים (איוב יא) נתייעץ בה עד שלא ברא העולם ובה פעל מפעלות הבריאה (וצונו) בתורה (לישב בסוכה) (באר תורתו למפענחים) להמגלים סודותיה ביאר להם תורתו (והקשיבו) וקבלו התורה (בססם לנצח) הזקם לנצח ואמר להם תאהבו את התורה וגוה להם (בסוכות תשבו) (גלה שברה ממרומים) גילה שכר סוכה מן השמים (והנחילם שלש מאות ועשרה שלמים) בשכר (בסוכות השבו שבעת ימים) ושקבתנו (יקבצנו הדור) הקב"ה שנקרא הדור יקבץ אותנו (כמאז באריאל) כמו שקבצנו מקדם בירושלים ובה"ק שנקרא אריאל (חזקנו) פתה (בעל יד יקותיאל) כמו שחזקתנו על ידי מרע"ה : (דיהר בנוף) הר"ד ומיהר במצרים לעשות אותותיו למענכם (האירו מובהקים באמירה) ת"ח המובהקים בתורה האירו עינינו והורו, שחמתה מרובה מצלתה) זהו שלא כהלכה (ועטרה) אבל אם עטרה (בסדינין ובקרומין המצוירין)

בית לוי

(אפאר) ל׳ שבח (לאלהי מערכה, פס"ה כמש ה׳ צבאות אלהי מערכות ישראל וש"א יז) (למפענחים, ל׳ גלוי מל׳ צפנת פענח (בראשית מא מה) (בססם) ל׳ כן ובסים (אריאל) תואר לבהמ"ק (הדור) תואר להקב"ה (אריאל) בהמ"ק : (הדר) ל׳ ריקוד ומהירות מל׳ מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה כ) (נוף) כנוי למצרים (מובהקים) תואר לת"ח ע"ש שאור תורה נוגה עליהם (זכר) כמו הוסיר

א פאר לאלהי איך טוא בשיינען גאט איידער ער האט בשאפין די וועלט האט ער אין עצה געהאלטין מיט דר תורה וואש זיא איז ברייטר פון דעם ים אונ ער האט אונז געבאטין צוא זיצין אין סוכה באר תורתו ער האט מפורש געוועזן דיא תורה צוא דיא חכמים וואש זיינען מגלה פר בארגנע זאכין אונ האבין אויף זיך מקבל געוועזן ער האט זיי געשטארקט אויף אייביג כדי זייא זאלין ליב האבין די תורה אונ האט זיי געשאפט איר זאלט זיצין אין סוכה גלה שכרה ער האט מגלה געוועזן פון דעם הימל דעם שכר פון סוכה פאר וואש האט ער זייא געמאכט ירשינן דרייא הונדרט מיט צעהן וועלטין אין דעם זכות וואש זייא זיצין זיבין טעג

אין סוכה יקבצנו הדור מיר בעטין דיך דוא גאט זאלסט אונז איין זאמלין אזו וויא ער האט אונז אויס געצויגין פון מצרים אונ האט אונז געבויט דעם בית המקדש אונזר וועג זאל זיין גלייך אונ דער בארם דיך איבר די ישראל שטארק אונז אזו וויא דוא האסט אונז געשטארקט דורך משה רבינו דוא היילגער גאט : דיהר בנוף גאט האט געשפרונגען אין מצרים אונ האט באוויזין זיינע צייכין פון אייערט וועגין אין דער מדבר האט ער אייך בדעקט מיט אוואלקין כדי זיי זאלין וויסין אלע אייערע דורות האירו דיא חכמים האבין געמאכט לייכטין מיט זייערע רייד א סוכה וואש דיא זון איז מיין פון דעם שאטין איז פסול אונ אז דער שאטין איז מין

ובקרומין המצירין · וסככה כהלכת מורין · בגזרת קדישין ובמאמר עירין : זהר שפודין חוץ מסכה · ואכילה ושתיה בתוך סכוכה · והוא מטיל בסכה : חשובה ארבע אמות על ארבע · פסולה פחותה מארבע · כדי לזכות עם רובע : טכסו עדת בחירי · כתקון דת הורי · צא מדירת קבע ושב בדירת עראי : יחיד כשברא עולמו · וכללו בזוגים בעצומו · שנים שנים כנאמו : כשיצר לויתן וזוגתו · כן עש זיז שדי והורתו · ומרעהו אלף הרים ואשתו : לשחק בם צנן הזכרים בלהוקים · והנקבות הרג בבתוקים · ומולחם לעתיד לבא לצדיקים : מועדים הכין בגן עדן במסבה · ויהוה על ראשם לטובה · והמלך המשיח שר הצבא : נכנסין כל האמים לדין · פני יושב על כסא דין · בצדק אותנו ידין : סדר מצותיך תן לנו ונקימה · ונזכה עם אלו בנחמה · שגיא כח שוכן רומה : עליון השופט כל באמונה · ישמיע להם בתבונה · יש לי מצוה קטנה : פרוש סכה ושאליה · ארבע דפנות וצל עליה · לא תרחקו מאליה : צללים לעשות בה יעטו · וחמה תקדח עליהם ולוהטו · וברגליהם יבעטו : קדוש ישפוך עליהם חמה · ויפילם בגיהנם בלי רחומה · במדרגה התחתונה במהומה : רם רוכב ערבות · הזהירנו מצות ערבות · ותתן

בית לוי

(קדישין עירין) ת"ח שדומין למלאכי השרת שהם גוזרים והקב"ה מסכים עמהם (טכסו) תקנו (וכללו) כלל אותו או עטר אותו (בעצומו) בחוזקו (כנאמו) כדבורו (בלהוקים) מלשון להקת הנביאים שהוא לשון חברת נביאים (ש"א יט כ) (בבתוקים) מלשון ובתקוך בחרבותם (יחזקאל יז מ) ות"י ויבזעונך בסייפיהון (מועדים) המזומנים (שגיא כח) רב כח (יפעו) ל' שטיפה

מטה לוי

כו' או היא (בגזרת קדישין ובמאמר עירין) כדת השם יתברך והחכמים (זהר) הש"י הזהיר שיהיו (ספודין חוץ מסוכה) שאין מסככין בהם (והוא מטייל בסוכה) כי מצוה הוא שלא יטייל אלא בסוכה (חשובה) וכשרה כשהיא (ארבע אמות על ארבע) (פסולה) היא כשהיא (פחותה מארבע) לדעת רבי (כדי לזכות) ישראל בקראים (עם רובע) (טכסו עדה בחירי) תקנו חז"ל (כתקון דת הורי) כדין התורה (צא מדירת כו' · יחיד כו') וכללו בזוגים כלל ועטר אותו בזוגים שברא כל חי זכר ונקבה (בעצומו) בחזקו (שנים שנים כנאמו) כאמרו פרו ורבו (כן עש זיז שדי והורתו) שור הבר ונקבתו (ואשתו) וכן אשתו מרעה שלה אלף הרים וברא אותם (לשחק בם) לכן (צנן הזכרים בלהוקים) סרס את הזכרים לויתן ושור הבר בחברתם שלא יתחברו אל אשה (והנקבות הרג בבתוקים) בתקיעת החרב. בגוף (מועדים) המזומנים (הכין) הקדוש ב"ה בג"ע (במסבה) כו' (נכנסים כל האומים) האומות הקדמונים עובדי כוכבים ומזלות יהיו נכנסין (לדין כו') ויאמרו (סדר מצותיך תן לנו ונקימה ונזכה עם אלו) עם ישראל (בנחמה) אתה השם יתברך (שגיא כח שוכן רומה עליון כו' ישמיע כו' פירוש סוכה ושאליה) והצריך לה דהיינו (ארבע דפנות וצל) מרובה צריך להיות עליו (אל תרחיקו מאליה) מלעשותה זהו תשובת הקב"ה והם (צללים לעשות בה יעטו) יעשו סוכות להתעטף בצלה (וחמה תקדח עליהם ולוהטו) החמה שורפת עליהם עד שכמעט נלהטים ונשרפים והיה להם לצאת מפני נפש כמו שעושים ישראל בשעה שהם יוצאים מפני הגשמים מפני נפש אך (וברגליהם יבעטו) יוצאים בשמחה ובועטין במצות סוכה ולכן (קדוש) כו' (בלי רחומה) בלי רחמנות (הזהירנו במצות ערבות)

און דער זון כשורה איז זיא כשר ועטרה אונ צוא צירין דיא סוכה מיט שיין צירונג צוא בדעקן דעם סכך וויא דיא חכמים האבין גיפסקת דיא גזירה פון די חכמים וואש זיינען גלייך צו מלאכים זיהר גאט האט אונז מזהיר גיוועזן אז מיט אייזערנע אונ אנדערע כלים טאר מען ניט צוא דעקן די סוכה אונ עסין אונ טרינקן מוז מען אין סוכה אונ צו שפאצירין אויך נאר אין סוכה חשובה אסוכה פון פיר איילין אויף פיר איילין איז כשר ווינציגר פון פיר איילין איז פסול מזכה זיין דיא ישראל וואש האבין גרוט אויף פיר דגלים אין דער מדבר טכסו די חכמים האבין מתקן גיוועזן וויא אין דר תורה שטייט גייא ארויס פון דר שטוב אונ זיץ אין סוכה יחיד גאט איז גיוועזן איינער אז ער האט בשאפין דיא וועלט אונ דיא אלע בשעפעניש פון דער וועלט האט ער גימאכט פאר ווייס וויא אין דער תורה שטייט פאר ווייס זיינען אלע גיקומען צוא נח אין דער תיבה אריין כשיצר אז ער האט בשאפין דעם לויתן מיט זיין ווייב אזוי האט ער בשאפין דעם שור הבר מיט זיין ווייב אונ ער מיט זיין ווייב איז זייערע שפייז אלע טאג צווייא טויזינט בערג גראז לצחק גאט טוט זיך מיט זייא שפילין ער האט קאלט גימאכט דעם לויתן מיט דעם שור הבר זייא זאלין ניט קענען מאכין גיווינן אונ זייערע ווייבער האט גאט גיקוילט אונ האט צוא שניטין אויף שטיקר ער האט זייא איין גיזאלצין

אויף דער סעודה פון דיא צדיקים וועגין אז משיח וועט קומען מועדים די סעודה איז אן גיברייט צוא זיין אין גן עדן גאט וועט רוען אויף זייערע קעפ צוא גוטין אונ דער מלך המשיח בן דוד ווערט דארט זיין נכנסין די אומות וועלין אריין קומען צום משפט פאר גאט וואש זיצט אויף דער שטול פון משפט זיי וועלין זאגין מיט גירעכטיקייט זאלסטו אונז משפטן סדר גיב אונז דייגע מצות וועלין מיר זייא מקיים זיין וועלין מיר אויך זוכה זיין מיט די ישראל צו פרייען זיך שגיא גאט וואש רוהט אין הימיל עליון דער גאט וואש משפט אלע מיט אמת וועט ער זייא ענטפערן מיט פאר שטאנד איך האב אקליינע מצוה פירוש זיא הייסט סוכה אונ אירע דינים פיר ווענט בדעקט מיט סכך איר זאלט זיך ניט דער ווייטערין צוא האלטין די מצוה צללים וועלין זייא איטליכער זיך מאכין איין סוכה אונ גאט וועט אויש ציהן דיא זון פון דער פוטר פאס אונ וועט זייא ברענען אונ מיט זייערע פיס וועלין זייא טרעטין אונ וועלין אנטלויפין מיט פרייד פון דער סוכה קדוש גאט וועט אויף זייא ברוגז ווערין רם גאט רוהט אין הימיל וואש הייסט ערבות גאט האט אונז גיגעבין זיסע מצות גאט האט ליב אז דיא ישראל זאלין מעדין פאר אים תפלות שם די אלע אלע וואש וועלין זעהן דאש גוטין פון ישראל וועלין זייא מקנא זיין דיא בלייבטער פון ישראל וועט זייא ברענגען פייער אז זייא וועלין אים

לפניו להרבות: שם יחזו ויבושו קנאת עם · אף אש צרים תאכלם במסעם · באבני אלגביש אש ונפרית וזעם: חזן תקיף יחיינו מומתים · הוד והדר תודיע בכפלים · כהיום הזה בהדר הקדש ובירושלים · קדוש: הכל יודוך וכו'

אופן

ירוצצו כברקים · ישתפכו כמורקים · ישרתו לפרקים · יעושו איש באחיו ולא נזק · והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק: צגים במשמרות · צהר ואשמורות · צלצול גם זמירות · צהל קול ירועו הולך וחזק: והחיות חשמלי מרכבה · חששם לא כבה · חשים בלי עכבה · חרדים ומזיעים כצוק מים יזק: והחיות קשתיאל השר · קולות יבשר · קשת לא יחסר · קרב להסתכל ירא פן יתנזק: והחיות המוני לגיון · קובעים הגיון · טובלים ברגיון · נוגנים בהקדש גן נעול ומעוזק · והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק: והחיות אל אין זולתך

זולת ראשי החרוזות יהודה

יפה וברה כרדה לגיא פתרוסים · יהיר חסר לב הכביד עול בשנוסים · צרחה וקבלה למעתיק פלוסים · פקד לה סרסור להוציאה בנסים: הקשה עקלתון לשלח אום עמוסה · המית דברים כמוטל בעריסה · ופן מי יהוה להציל ארוסה · ובספר דתותי אין

מטה לוי

...תוקות (ותתן לפניו להרבות) ולהרבות לפניו בתפלה (שם יחזו ויבושו קנאת עם) העובדי כוכבים ומזלות המקנאים בישראל יראו בכבוד ישראל ויבושו (אף אש צרים תאכלם ממעם) העובדי כוכבים ומזלות הצרים לישראל תאכלם האש בגלותם:

(ירוצצו כברקים) רצים המלאכים בשליחותם כברק אש (ישתפכו כמורקים) ישתפכו כשופכים ממורקים ישתפך נפשם לאביהם שבשמים (ישרתו לפרקים) כל אחד משרת בעת ובפרק שלו (יעושו איש באחיו ולא נזק) ידחקו זה את זה לשליחות הקדוש ברוך הוא ולא אחד מהם ניזק (והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק) נרתעות מפני השכינה שלמעלה מן הרקיע וממהרת להשיב את ראשן כמוציאות ראשן מתחת הרקיע הנטוי למעלה מהן כלהבת הכבשן היוצאת תמיד מפי הכבשן וממהרת לחזור וליכנס (רש"י) (צהר ואשמורות) בבקר ובערב (צלצול גם זמירות) להריע קול זמירות כמו בצלצלי תרועה (צהל קול ירועו הולך וחזק) בשמחה ובהרמת קול ירועו וישבחו להקדוש ב"ה (חששם לא כבה) אך דבר מושם לא כבה (חשים בלי עכבה) וממהרים בלי עכוב (חרדים ומזיעים) החיות מתפחדים ומכח הפחד הם מזיעים (כצוק מים יזק) כמו שכתוב מוצקים (קולות יבשר קשת לא יחסר) הוא יבשר שלא יחסר נבואת זכריה ממנו פנה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה (זכריה י' ד') (קרב להסתכל ירא), הוא ירא להסתכל (פן יתנזק) (המוני לגיון) חיל מלאכים ההומים בשבחו של הקדוש ברוך הוא (קובעים הגיון) קובעים זמן לומר שירה (טובלים ברגיון) בנהר די נור (נוגנים) מלאכים נוגנים ומשבחים להקדוש ב"ה (בהקדש גן נעול ומעוזק) לאחר שהקדישו ישראל הנקראים גן מגודר:

(ויפה וברה) כנסת ישראל (כרדה לגיא) כאשר ירדה למצרים הנקראת גיא פתרוסים (יהיר) פרעה שהיה מתגאה והיה (חסר לב הכביד עול בשנוסים) הכביד עולו בישראל הזריזים והמזוינים במצות (צרחה) צעקה (וקבלה למעתיק פלוסים) להקב"ה המעביר הרים השקולים בפלס (פקד לה סרסור) זה משה רבינו עליו השלום (להוציאה בנסים) הקשה את לבו פרעה שנקרא נחש עקלתון הקב"ה לה את משה רבינו עליו השלום (להוציאה בנסים · הקשה עקלתון) הקשה את לבו מלשלח את בני ישראל העמוסים ממני בטן הטיח דברים כלפי מעלה וכו' כמוטל בעריסה כתינוק המוטל בעריסה שאין לו דעת (ופן) ודבר (מי ה') אשר יכול (להציל) את ישראל הנקראים (ארוסה) (ובספר דתותי

בית לוי

(כמסעם) כהלוכם (אלגביש) אבני ברד גדולות כמ"ש (יחזקאל לח):

(ירוצצו) ל' ריצה (ישתפכו כמורקים) י"מ רמז למלאכים המתחדשים בכל יום וכו כמים ישובו לאפס ותוהו ונבראים בנהר דינור כמים המשתפכים מן המזרק (ישרתו) מלשון עוטו וכו (יואל ד יא) וכמו כמו ויותן (צהר) תואר ליום הוא הבן הזק (עכבה) בס"א יתירה (קשת לא יחסר) י"מ הברית שהבטיח לישראל ע"י הקשת לא יחסר (לגיון) חיילים (הגיון) לשון דבור ושבח (רגיון) כך שמו של נהר דינור שטובלין בו (מעוזק) מגודר מל' ויעזקהו ויסקלהו (ישעיה ה ב):

(יפה וברה) תואר לישראל (כרדה) כאשר רדה (לגיא פתרוסים) כנוי למצרים (יהיר) כנוי לפרעה ולכן נקרא (חסר לב) כי כל המתגאה נקרא שוטה (בשנוסים) תואר לישראל ועל שם שהם זריזים במצות (צרחה) צעקה (וקבלה) לשון תלמוד קיבל על חבירו (למעתיק) למעביר (פלוסים) עפ"ה ושקל בפלס הרים (ישעיה מ ב) (סרסור) תואר למשה רבינו עליו השלום (עקלתון) כנוי לפרעה

גיין פון דר סיפה אויף זייא וועט פאלין שטיינער אונ פייער אונ שוועבל פון דעם היכל תקיף דער שטארקער גאט זאל אונז אויש לייזין פון דעם גלות אזו וויא ער האט אונז אויש גילייזט פון מצרים אונ בבל די גאולה זאל צווייא מאל אזוא גרויס אונ שיין זיין וויא פריער איז גיוועזן אזו וויא דער טאג וואס מיר זיינען גיוועזן אין ירושלים קדוש הייליגער גאט:

ירוצצו דיא מלאכים טוען לויפן אין גאטס שליחות וויא א בליץ דר נאך אז זייא טוען אפ זייער שליחות ווערין זייא פאר ברענגט אין טייך דינור זייא דינען גאט איטליכר אין זיין צייט איש זייא טוען איילין אין שליחות פון גאט אונ ווערין ניט נזוק אונ דיא חיות פון כסא הכבוד טוען לויפין אהין אונ אהער וויא א שיין פון א בליץ צגים זייא שטייען אויף דעם משמר בייא טאג אונ בייא נאכט זייא הייבין אויף זייער קול מיט גיזאנג מיט פרייד טוען זייא לויבן גאט אונ זייער קול ווערט גישטארקט דיא חיות וואס טראגין דעם כסא הכבוד זייער ליכט ווערט ניט פר לאשין זייא איילין אן זאמונג פון זייא לויפט טייכין שוויס פאר דער שרעקעניש אונ ציטערניש וואס זייא האבין פאר גאט קשתיאל דער מלאך טוט זאגין בשורות טובות דאס וואס גאט האט כורת ברית גיוועזן מיט נח דורך דעם רעגין בויגין אז קיין מבול זאל ניט זיין וועט ניט גימינערט ווערין דער מלאך גינעהענט צוא קוקין אויף דעם רעגין בויגין ער האט מורא ער זאל ניט נזוק ווערין המוני דיא חיילות מלאכים וואס זאגין שירה מיט ברומונג זייא גרייטין זיך אן איין שבח צוא גאט זיי זייגען זיך טובל אין טייך וואס הייסט רגיון ווען זאגין דיא מלאכים שירה מיט גיזאנג נאך דעם אז זייא זאגין קדושה דיא ישראל וואס זיינען גיוועזן אין מצרים אפ גישייד פון גיאוף אזו וויא אפאר שלאסינער גארטין:

יפה וברה דיא ישראל וואס זיינען שיין אונ לויטער אז זיי האבן גנידערט קיין מצרים האט דר נארישער בעל גאוה פרעה שווער גימאכט דעם יאך אויף ישראל האט זיא גישריען צוא גאט וואס ער צוא ברעכט דיא

שמו בטכסיסה: והשיבו שליש בשם דר מעונים · התיצב והכן לך מול נגף אבנים · דם וצפרדעים וערוב עדים נכונים · וחילים קטנים המכנים כנים: דבר והשלים מכות עשרה · והוציאה בתפים מאפלה לאורה · והכה עוינה מכה כעורה · והנחילה קדומה אלפים סתורה: הושיבה בסכה בארץ מדברים · והכניסה לחפה בחדרי חדרים · וענף עץ עבות ופרי עץ הדרים · וערבי נחלים וכפות תמרים: חזן חדשה שיר וזמר רננות ורננים · זכות אבות ובנים ימלטם מאנונים · כנראה בים וטביעת גאונים · חננה ממרום עוזר אבות ובנים: עזרת וכו׳ עד גאל ישראל

בית לוי

(ישעיה מ) (בטריסה) בל״א ווי״ג (ופן) ודבר (בטכסיסה) לשון תיקון (שליש) שר וחשוב והוא אומר למשה כמו ויען השליש (מ״ב ז ב) (מול) נגד (כעורה) מגונה (קדומה) קודם לתורה כמ״ש והיה שעשועים יום יום (משלי ח ל) ויומו של הקב״ה אלף שנים:

מטה לוי

(שמו בטכסיסה) ונספר שלו שכתוב שם כל אלהות בטכסיסי מלוכה שלו לא נתקשה שמו שם (והשיבו שליש בשם דר מעונים) השיבו משה בשם השי״ת הדר במעונה (התיצב והכן לך מול נגף אבנים) הכן את עצמך עד המכות הגדולות (והכה עוינה) והכה את פרעה שהביט עליהם בעין רעה (מכה כעורה והנחילה קדומה אלפים סתורה) והנחיל להם התורה שהיתה נסתרת אלפים שנה לפני בריאת העולם (והכניסה לחופה בחדרי חדרים) במשכן בבית קה״ק:

גוואנגענע בערג האט גאט גשיקט משה רבינו ער זאל אויס ציהען זייא מיט נסים הקשה האט פרעה ניט גיוואלט ארויס לאזין פון מצרים דיא ישראל ער האט מורד גיוועזן אין גאט וויא אקינד וואס ליגט אין וויג אונ האט גיזאגט ווער איז דער גאט וואס זאל קענן מציל זיין פון מיין האנט דיא ישראל וואס זיינען אן גירופין כלה אונ גאטס נאמן איז ניט דער כאנט אין מיין ספר הזכרונות וואס שטייען דר מאנט אלע הארין פון דר וועלט והשיבו האט אים משה גיענפערט פון גאטס וועגין איך בין דיר מתרה אז גאט וועט דיך שלאגין מיט פיל מכות דם וצפרדעים אונ ערוב זיינען אן גיברייט צוא טאן דאס שליחות פון גאט אונ קליינע בשעפניש דאס הייסט כנים דבר ותשלים משה האט אים מתרה גיוועזן אונ האט גיבראכט אויף אים צעהן מכות אונ האט זיא אויס גיצויגין פון פינצטרין גלות צוא איין ליכטיגר גאולה מיט פויקין אונ האט גישלאגין פרעה מיט מיאוסע מכות אונ האט גינעבין דיא ישראל דיא תורה וואס זיא איז באשאפין גיווארין צוויא טויזינט יאר פאר דער וועלט תושיבה אין דר מדבר האט ער זיא גיזעצט אין אסוכה פון וואלקין אונ האט זיא אריין גיבראכט אין זיינע פאר בארגענע חדרים אונ האט זייא מגלה גיוועזן אז זייא זאלין נעמען דיא פיר מינים פון לולב:

תפלת שחרית של שבת חול המועד

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך: ברוך אתה יהוה אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה: מלך עוזר ומושיע ומגן: ברוך אתה יהוה מגן אברהם: אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה ורב להושיע: מוריד הטל: מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים · סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר · מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה: ונאמן אתה להחיות מתים: ברוך אתה יי מחיה המתים:

כשהש״ץ חוזר התפלה אומרים זה

נקדישך ונעריצך כנועם שיח סוד שרפי קודש · המשלשים לך קדושה: ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר: קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו: אז בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קול מתנשאים לעומת שרפים · לעומתם ברוך יאמרו: ברוך כבוד יהוה ממקומו: ממקומך מלכנו תופיע · ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון · תתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים: ועינינו תראינה מלכותך כדבר האמור בשירי עזך על ידי דוד משיח צדקך: ימלוך יהוה לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה: כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יהוה האל הקדוש:

ישמח משה במתנת חלקו · כי עבד נאמן קראת לו · כליל תפארת בראשו נתת (לו) · בעמדו לפניך על הר סיני · ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת וכן כתוב בתורתך: ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם

ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש: ולא נתתו יהוה אלהינו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים · כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת: ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן (ושים) חלקנו בתורתך שבענו מטובך (ושמחנו) ושמח נפשנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך (וישמחו בך ישראל אוהבי שמך) וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך: ברוך אתה יי מקדש השבת:

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך · וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך · לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום · ביום לסוכות חג הסכות הזה: לפסח חג המצות הזה: זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה · והושיענו בו לחיים טובים: ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו · כי אל מלך חנון ורחום אתה: ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים: ברוך אתה יהוה המחזיר שכינתו לציון: מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד (צורנו) צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך · כי מעולם קוינו לך:

ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד שמך מלכנו תמיד לעולם ועד:

וכל החיים יודוך סלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה (האל הטוב): ברוך אתה יהוה הטוב שמך ולך נאה להודות: ש"ץ ברכת כהנים

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך · ברכנו אבינו כלנו כאחד (יחד) באור פניך · כי באור פניך נתת לנו יהוה אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה (ורחמים) וברכה ורחמים וחיים ושלום · וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך (ברוב עוז ושלום): ברוך אתה יהוה המברך את עמו ישראל בשלום:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה · פתח לבי בתורתך ואחרי מצותיך תרדוף נפשי וכל הקמים והחושבים עלי לרעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם: יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שלא תעלה קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים ושלא אכעוס היום ושלא אכעיסך ותצילני מיצר הרע ותן בלבי הכנעה וענוה: מלכנו ואלהינו יחד שמך בעולמך בנה עירך יסד ביתך ושכלל היכלך וקבץ קבוץ גליות ופדה צאנך ושמח עדתך: עשה למען שמך · עשה למען ימינך · עשה למען תורתך · עשה למען קדשתך · למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננו: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגואלי: עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: יהי רצון וכו'

ואומרים הלל בדלוג חוץ מיום א' דסוכות: קדיש · ואח"כ אומרים קהלת ואין מברכין עליה ועי' מ"א הלכות לולב סי' תרס"ג ס"ק א':

קהלת א ב

א דברי קהלת בן דוד מלך בירושלם: הבל הבלים
אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל: מה יתרון
לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש: דור הלך ודור בא
והארץ לעולם עמדת: וזרח השמש ובא השמש ואל
מקומו שואף זורח הוא שם: הולך אל דרום וסובב אל צפון
סובב סבב הולך הרוח ועל סביבתיו שב הרוח: כל
הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים
הלכים שם הם שבים ללכת: כל הדברים יגעים לא יוכל איש
לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא אזן משמע: מה שהיה
הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת
השמש: יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא כבר היה לעלמים
אשר היה מלפנינו: אין זכרון לראשנים וגם לאחרנים
שיהיו לא יהיה להם זכרון עם שיהיו לאחרנה: אני
קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם: ונתתי את לבי
לדרוש ולתור בחכמה על כל אשר נעשה תחת השמים
הוא ענין רע נתן אלהים לבני האדם לענות בו: ראיתי
את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל הבל
ורעות רוח: מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות:
דברתי אני עם לבי לאמר אני הנה הגדלתי והוספתי
חכמה על כל אשר היה לפני על ירושלם ולבי ראה
הרבה חכמה ודעת: ואתנה לבי לדעת חכמה ודעת
הללות ושכלות ידעתי שגם זה הוא רעיון רוח: כי
ברב חכמה רב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב: ב אמרתי
אני בלבי לכה נא אנסכה בשמחה וראה בטוב והנה

גם־הוא הבל: לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה־זה עשה: תרתי בלבי למשוך ביין את־בשרי ולבי נהג בחכמה ולאחז בסכלות עד אשר־אראה אי־זה טוב לבני האדם אשר יעשו תחת השמים מספר ימי חייהם: הגדלתי מעשי בניתי לי בתים נטעתי לי כרמים: עשיתי לי גנות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל־פרי: עשיתי לי ברכות מים להשקות מהם יער צומח עצים: קניתי עבדים ושפחות ובני־בית היה לי גם מקנה בקר וצאן הרבה היה לי מכל שהיו לפני בירושלם: כנסתי לי גם־כסף וזהב וסגלת מלכים והמדינות עשיתי לי שרים ושרות ותענגות בני האדם שדה ושדות: וגדלתי והוספתי מכל שהיה לפני בירושלם אף חכמתי עמדה לי: וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם לא־מנעתי את־לבי מכל־שמחה כי־לבי שמח מכל־עמלי וזה־היה חלקי מכל־עמלי: ופניתי אני בכל־מעשי שעשו ידי ובעמל שעמלתי לעשות והנה הכל הבל ורעות רוח ואין יתרון תחת השמש: ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר־כבר עשוהו: וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן־הסכלות כיתרון האור מן־החשך: החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך וידעתי גם־אני שמקרה אחד יקרה את־כלם: ואמרתי אני בלבי כמקרה הכסיל גם־אני יקרני ולמה חכמתי אני אז יתר ודברתי בלבי שגם־זה הבל: כי אין זכרון לחכם עם־הכסיל לעולם בשכבר הימים הבאים הכל נשכח ואיך ימות החכם עם־הכסיל: ושנאתי את־החיים כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש כי־הכל הבל ורעות רוח: ושנאתי אני את־כל־עמלי שאני עמל תחת השמש שאניחנו לאדם שיהיה אחרי: ומי יודע החכם יהיה או סכל וישלט בכל־עמלי שעמלתי ושחכמתי תחת השמש גם־זה הבל: וסבותי אני ליאש את־לבי על כל־העמל שעמלתי תחת השמש: כי־יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון ולאדם שלא עמל־בו יתננו חלקו גם־זה הבל ורעה רבה: כי מה־הוה לאדם בכל־עמלו וברעיון לבו שהוא עמל תחת השמש: כי כל־ימיו מכאבים וכעס ענינו גם־בלילה לא־שכב לבו גם־זה הבל הוא: אין־טוב באדם שיאכל ושתה והראה את־נפשו טוב בעמלו גם־זה ראיתי אני כי מיד האלהים היא: כי מי יאכל ומי יחוש חוץ ממני: כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה ולחוטא נתן ענין לאסף ולכנוס לתת לטוב לפני האלהים גם־זה הבל ורעות רוח: ג לכל זמן ועת לכל־חפץ תחת השמים: עת ללדת ועת למות עת לטעת ועת לעקור נטוע: עת להרוג ועת לרפוא עת לפרוץ ועת לבנות: עת לבכות ועת לשחוק עת ספוד ועת רקוד: עת להשליך אבנים ועת כנוס אבנים עת לחבוק ועת לרחק מחבק: עת לבקש ועת לאבד עת

לשמור ועת להשליך: עת לקרוע ועת לתפור עת לחשות ועת לדבר: עת לאהב ועת לשנא עת מלחמה ועת שלום: מה־יתרון העושה באשר הוא עמל: ראיתי את־הענין אשר נתן אלהים לבני האדם לענות בו: את־הכל עשה יפה בעתו גם את־העלם נתן בלבם מבלי אשר לא־ימצא האדם את־המעשה אשר־עשה האלהים מראש ועד־סוף: ידעתי כי אין טוב בם כי אם־לשמוח ולעשות טוב בחייו: וגם כל־האדם שיאכל ושתה וראה טוב בכל־עמלו מתת אלהים היא: ידעתי כי כל־אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע והאלהים עשה שייראו מלפניו: מה־שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה והאלהים יבקש את־נרדף: ועוד ראיתי תחת השמש מקום המשפט שמה הרשע ומקום הצדק שמה הרשע: אמרתי אני בלבי את־הצדיק ואת־הרשע ישפט האלהים כי־עת לכל־חפץ ועל כל־המעשה שם: אמרתי אני בלבי על־דברת בני האדם לברם האלהים ולראות שהם־בהמה המה להם: כי מקרה בני־האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד להם כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל ומותר האדם מן־הבהמה אין כי הכל הבל: הכל הולך אל־מקום אחד הכל היה מן־העפר והכל שב אל־העפר: מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ: וראיתי כי אין טוב מאשר ישמח האדם במעשיו כי־הוא חלקו כי מי יביאנו לראות במה שיהיה אחריו: ד ושבתי אני ואראה את־כל־העשקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשקים ואין להם מנחם ומיד עשקיהם כח ואין להם מנחם: ושבח אני את־המתים שכבר מתו מן־החיים אשר המה חיים עדנה: וטוב משניהם את אשר־עדן לא היה אשר לא־ראה את־המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש: וראיתי אני את־כל־עמל ואת כל־כשרון המעשה כי היא קנאת־איש מרעהו גם־זה הבל ורעות רוח: הכסיל חבק את־ידיו ואכל את־בשרו: טוב מלא כף נחת ממלא חפנים עמל ורעות רוח: ושבתי אני ואראה הבל תחת השמש: יש אחד ואין שני גם בן ואח אין־לו ואין קץ לכל־עמלו גם־עיניו עינו קרי לא־תשבע עשר ולמי אני עמל ומחסר את־נפשי מטובה גם־זה הבל וענין רע הוא: טובים השנים מן־האחד אשר יש־להם שכר טוב בעמלם: כי אם־יפלו האחד יקים את־חברו ואילו האחד שיפול ואין שני להקימו: גם אם־ישכבו שנים וחם להם ולאחד איך יחם: ואם־יתקפו האחד השנים יעמדו נגדו והחוט המשלש לא במהרה ינתק: טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא־ידע להזהר עוד: כי־מבית הסורים יצא למלך כי גם במלכותו נולד רש: ראיתי את־כל־החיים המהלכים תחת השמש עם הילד השני אשר יעמד תחתיו: אין־קץ לכל־העם לכל אשר־היה לפניהם גם האחרונים לא ישמחו־בו כי־גם

זה הבל ורעיון רוח: שמר רגליך (רגלך) כאשר תלך אל בית
האלהים וקרוב לשמע מתת הכסילים זבח כי אינם יודעים
לעשות רע: ה אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר
לפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו
דבריך מעטים: כי בא החלום ברב ענין וקול כסיל ברב
דברים: כאשר תדר נדר לאלהים אל תאחר לשלמו כי אין
חפץ בכסילים את אשר תדר שלם: טוב אשר לא תדר
משתדור ולא תשלם: אל תתן את פיך לחטיא את בשרך
ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים
על קולך וחבל את מעשה ידיך: כי ברב חלמות
והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא: אם עשק
רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה אל תתמה על החפץ
כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם: ויתרון ארץ בכל
היא (הוא קרי) מלך לשדה נעבד: אהב כסף לא ישבע כסף
ומי אהב בהמון לא תבואה גם זה הבל: ברבות הטובה
רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראית (ראות קרי) עיניו:
מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע
לעשיר איננו מניח לו לישון: יש רעה חולה ראיתי תחת
השמש עשר שמור לבעליו לרעתו: ואבד העשר ההוא
בענין רע והוליד בן ואין בידו מאומה: כאשר יצא מבטן
אמו ערום ישוב ללכת כשבא ומאומה לא ישא בעמלו
שילך בידו: וגם זה רעה חולה כל עמת שבא כן ילך ומה
יתרון לו שיעמל לרוח: גם כל ימיו בחשך יאכל וכעס
הרבה וחליו וקצף: הנה אשר ראיתי אני טוב אשר
יפה לאכול ולשתות ולראות טובה בכל עמלו | שיעמל
תחת השמש מספר ימי חיו אשר נתן לו האלהים
כי הוא חלקו: גם כל האדם אשר נתן לו האלהים עשר
ונכסים והשליטו לאכל ממנו ולשאת את חלקו ולשמח
בעמלו זה מתת אלהים היא: כי לא הרבה יזכר את ימי חייו
כי האלהים מענה בשמחת לבו: ו יש רעה אשר ראיתי תחת
השמש ורבה היא על האדם: איש אשר יתן לו האלהים
עשר ונכסים וכבוד ואיננו חסר לנפשו | מכל אשר יתאוה
ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו כי איש נכרי יאכלנו
זה הבל וחלי רע הוא: אם יוליד איש מאה ושנים רבות
יחיה ורב | שיהיו ימי שניו ונפשו לא תשבע מן הטובה וגם
קבורה לא היתה לו אמרתי טוב ממנו הנפל: כי בהבל
בא ובחשך ילך ובחשך שמו יכסה: גם שמש לא ראה
ולא ידע נחת לזה מזה: ואלו חיה אלף שנים פעמים וטובה
לא ראה הלא אל מקום אחד הכל הולך: כל עמל האדם
לפיהו וגם הנפש לא תמלא: כי מה יותר לחכם מן הכסיל
מה לעני יודע להלך נגד החיים: טוב מראה עינים מהלך
נפש גם זה הבל ורעות רוח (חצי הספר בפסוקים): מה שהיה כבר
נקרא שמו ונודע אשר הוא אדם ולא יוכל לדין עם שהתקיף

ממנו: כי יש דברים הרבה מרבים הבל מה יותר
לאדם: כי מי יודע מה טוב לאדם בחיים מספר ימי חיי הבלו
ויעשם כצל אשר מי יגיד לאדם מה יהיה אחריו תחת
השמש: ז טוב (ס' רבתי) שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו:
טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא
סוף כל האדם והחי יתן אל לבו: טוב כעס משחק כי ברע
פנים ייטב לב: לב חכמים בבית אבל ולב כסילים בבית
שמחה: טוב לשמע גערת חכם מאיש שמע שיר כסילים:
כי כקול הסירים תחת הסיר כן שחק הכסיל וגם זה הבל:
כי העשק יהולל חכם ויאבד את לב מתנה: טוב אחרית
דבר מראשיתו טוב ארך רוח מגבה רוח: אל תבהל ברוחך
לכעוס כי כעס בחיק כסילים ינוח: אל תאמר מה היה
שהימים הראשנים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת
על זה: טובה חכמה עם נחלה ויתר לראי השמש: כי בצל
החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:
ראה את מעשה האלהים כי מי יוכל לתקן את אשר עותו:
ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה גם את זה לעמת
זה עשה האלהים על דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה:
את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אבד בצדקו ויש רשע
מאריך ברעתו: אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה
תשומם: אל תרשע הרבה ואל תהי סכל למה תמות בלא
עתך: טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח את ידך כי ירא
אלהים יצא את כלם: החכמה תעז לחכם מעשרה שליטים
אשר היו בעיר: כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא
יחטא: גם לכל הדברים אשר ידברו אל תתן לבך אשר לא
תשמע את עבדך מקללך: כי גם פעמים רבות ידע לבך אשר
גם את (אתה קרי) קללת אחרים: כל זה נסיתי בחכמה אמרתי
אחכמה והיא רחוקה ממני: רחוק מה שהיה ועמק | עמק מי
ימצאנו: סבותי אני ולבי לדעת ולתור ובקש חכמה וחשבון
ולדעת רשע כסל והסכלות הוללות: ומוצא אני מר ממות
את האשה אשר היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה
טוב לפני האלהים ימלט ממנה וחוטא ילכד בה:
ראה זה מצאתי אמרה קהלת אחת לאחת למצא חשבון:
אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי
ואשה בכל אלה לא מצאתי: לבד ראה זה מצאתי אשר
עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים:
ח מי כהחכם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו ועז
פניו ישנא: אני פי מלך שמור ועל דברת שבועת אלהים:
אל תבהל מפניו תלך אל תעמד בדבר רע כי כל אשר
יחפץ יעשה: באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה
תעשה: שומר מצוה לא ידע דבר רע ועת ומשפט ידע לב
חכם: כי לכל חפץ יש עת ומשפט כי רעת האדם רבה עליו:
כי איננו ידע מה שיהיה כי כאשר יהיה מי יגיד לו: אין אדם

שַׁלִּיט בָּרוּחַ לִכְלוֹא אֶת־הָרוּחַ וְאֵין שִׁלְטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת וְאֵין
מִשְׁלַחַת בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־יְמַלֵּט רֶשַׁע אֶת־בְּעָלָיו׃ אֶת־כָּל־זֶה
רָאִיתִי וְנָתוֹן אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ׃ וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים
קְבֻרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָעִיר אֲשֶׁר כֵּן־
עָשׂוּ גַּם־זֶה הָבֶל׃ אֲשֶׁר אֵין־נַעֲשָׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הָרָעָה
מְהֵרָה עַל־כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי־הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע׃ אֲשֶׁר
חֹטֶא עֹשֶׂה רָע מְאַת וּמַאֲרִיךְ לוֹ כִּי גַּם־יוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה־
טּוֹב לְיִרְאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירְאוּ מִלְּפָנָיו׃ וְטוֹב לֹא־יִהְיֶה
לָרָשָׁע וְלֹא־יַאֲרִיךְ יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים׃
יֶשׁ־הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר ׀ יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ
אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה
הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם־זֶה הָבֶל׃ וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת־הַשִּׂמְחָה
אֲשֶׁר אֵין־טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי אִם־לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת
וְלִשְׂמוֹחַ וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַעֲמָלוֹ יְמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר־נָתַן־לוֹ הָאֱלֹהִים
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כַּאֲשֶׁר נָתַתִּי אֶת־לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְלִרְאוֹת
אֶת־הָעִנְיָן אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ כִּי גַם בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שֵׁנָה
בְּעֵינָיו אֵינֶנּוּ רֹאֶה׃ וְרָאִיתִי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא
יוּכַל הָאָדָם לִמְצוֹא אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַחַת־הַשֶּׁמֶשׁ
בְּשֶׁל אֲשֶׁר יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא וְגַם אִם־יֹאמַר
הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל לִמְצֹא׃ ט כִּי אֶת־כָּל־זֶה נָתַתִּי אֶל־לִבִּי
וְלָבוּר אֶת־כָּל־זֶה אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וַעֲבָדֵיהֶם בְּיַד
הָאֱלֹהִים גַּם־אַהֲבָה גַם־שִׂנְאָה אֵין יוֹדֵעַ הָאָדָם הַכֹּל לִפְנֵיהֶם׃
הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מִקְרֶה אֶחָד לַצַּדִּיק וְלָרָשָׁע לַטּוֹב וְלַטָּהוֹר
וְלַטָּמֵא וְלַזֹּבֵחַ וְלַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ זֹבֵחַ כַּטּוֹב כַּחֹטֶא הַנִּשְׁבָּע כַּאֲשֶׁר
שְׁבוּעָה יָרֵא׃ זֶה ׀ רָע בְּכֹל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי־מִקְרֶה
אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי־הָאָדָם מָלֵא־רָע וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם
בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל־הַמֵּתִים׃ כִּי־מִי אֲשֶׁר יְבֻחַר יחבר קרי אֶל כָּל־
הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן כִּי־לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן־הָאַרְיֵה הַמֵּת׃
כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה וְאֵין־
עוֹד לָהֶם שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם׃ גַּם אַהֲבָתָם גַּם־שִׂנְאָתָם
גַּם־קִנְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחֵלֶק אֵין־לָהֶם עוֹד לְעוֹלָם בְּכֹל
אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה
בְלֶב־טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ׃ בְּכָל־עֵת
יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל־רֹאשְׁךָ אַל־יֶחְסָר׃ רְאֵה חַיִּים עִם־
אִשָּׁה אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ כָּל־יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי הֶבְלֶךָ כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר־
אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ
עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר
אַתָּה הֹלֵךְ שָׁמָּה׃ שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַחַת־הַשֶּׁמֶשׁ כִּי לֹא לַקַּלִּים
הַמֵּרוֹץ וְלֹא לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא
לַנְּבֹנִים עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חֵן כִּי־עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם׃
כִּי גַּם לֹא־יֵדַע הָאָדָם אֶת־עִתּוֹ כַּדָּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה רָעָה

וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רָעָה
כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם׃ גַּם־זֹה רָאִיתִי חָכְמָה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
וּגְדוֹלָה הִיא אֵלָי׃ עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט וּבָא־אֵלֶיהָ מֶלֶךְ
גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדֹלִים׃ וּמָצָא בָהּ אִישׁ
מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט־הוּא אֶת־הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־
הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא׃ וְאָמַרְתִּי אָנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה
וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים׃ דִּבְרֵי חֲכָמִים
בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל בַּכְּסִילִים׃ טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי
קְרָב וְחוֹטֶא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה׃ י זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ
יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ יָקָר מֵחָכְמָה מִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעָט׃ לֵב חָכָם
לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ׃ וְגַם־בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהסָּכָל יתיר ה׳ הֹלֵךְ
לִבּוֹ חָסֵר וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא׃ אִם־רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ
מְקוֹמְךָ אַל־תַּנַּח כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים גְּדוֹלִים׃ יֵשׁ רָעָה
רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט׃ נִתַּן
הַסֶּכֶל בַּמְּרוֹמִים רַבִּים וַעֲשִׁירִים בַּשֵּׁפֶל יֵשֵׁבוּ׃ רָאִיתִי עֲבָדִים
עַל־סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים כַּעֲבָדִים עַל־הָאָרֶץ׃ חֹפֵר גּוּמָּץ בּוֹ
יִפּוֹל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ׃ מַסִּיעַ אֲבָנִים יֵעָצֵב בָּהֶם בּוֹקֵעַ
עֵצִים יִסָּכֶן בָּם׃ אִם־קֵהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא־פָנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים
יְגַבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁיר חָכְמָה׃ אִם־יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא־לָחַשׁ
וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן׃ דִּבְרֵי פִי־חָכָם חֵן וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל
תְּבַלְּעֶנּוּ׃ תְּחִלַּת דִּבְרֵי־פִיהוּ סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת
רָעָה׃ וְהַסָּכָל יַרְבֶּה דְבָרִים לֹא־יֵדַע הָאָדָם מַה־שֶּׁיִּהְיֶה וַאֲשֶׁר
יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ׃ עֲמַל הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ אֲשֶׁר לֹא־
יָדַע לָלֶכֶת אֶל־עִיר׃ אִי־לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר
יֹאכֵלוּ׃ אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן־חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכֵלוּ
בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי׃ בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמְּקָרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם
יִדְלֹף הַבָּיִת׃ לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם וְיַיִן יְשַׂמַּח חַיִּים וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה
אֶת־הַכֹּל׃ גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל־תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל־
תְּקַלֵּל עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת־הַקּוֹל וּבַעַל הכְּנָפַיִם
יתיר ה׳ יַגִּיד דָּבָר׃ יא שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל־פְּנֵי הַמָּיִם כִּי־בְרֹב
הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ׃ תֶּן־חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא תֵדַע
מַה־יִּהְיֶה רָעָה עַל־הָאָרֶץ׃ אִם־יִמָּלְאוּ הֶעָבִים גֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ
יָרִיקוּ וְאִם־יִפּוֹל עֵץ בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם
יְהוּא׃ שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע וְרֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצוֹר׃ כַּאֲשֶׁר
אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה־דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן הַמְּלֵאָה כָּכָה לֹא
תֵדַע אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הַכֹּל׃ בַּבֹּקֶר זְרַע
אֶת־זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל־תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה יִכְשַׁר הֲזֶה
אוֹ־זֶה וְאִם־שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים׃ וּמָתוֹק הָאוֹר וְטוֹב לַעֵינַיִם
לִרְאוֹת אֶת־הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי אִם־שָׁנִים הַרְבֵּה יִחְיֶה הָאָדָם בְּכֻלָּם
יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת־יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי־הַרְבֵּה יִהְיוּ כָּל־שֶׁבָּא הָבֶל׃
שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ וִיטִיבְךָ לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶךָ וְהַלֵּךְ
בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי ובמראה קרי עֵינֶיךָ וְדָע כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה
יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט׃ וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה

מִבְּשָׂרֶךָ כִּי־הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל׃ **יב** וּזְכֹר אֶת־בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא־יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין־לִי בָהֶם חֵפֶץ׃ עַד אֲשֶׁר לֹא־תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הֶעָבִים אַחַר הַגָּשֶׁם׃ בַּיּוֹם שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת׃ וְסֻגְּרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר וְיִשַּׁחוּ כָּל־בְּנוֹת הַשִּׁיר׃ גַּם מִגָּבֹהַּ יִרָאוּ וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֲבִיּוֹנָה כִּי־הֹלֵךְ הָאָדָם אֶל־בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ בַשּׁוּק הַסֹּפְדִים׃ עַד אֲשֶׁר לֹא־יֵרָחֵק (ירתק קרי) חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרֻץ גֻּלַּת הַזָּהָב וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל־הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל־הַבּוֹר׃ וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל־הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ׃ הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר הַקּוֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֶל׃ וְיֹתֵר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכָם עוֹד לִמַּד־דַּעַת אֶת־הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה׃ בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִּבְרֵי־חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת׃ דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַשְׂמְרוֹת נְטוּעִים בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד׃ וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִעַת בָּשָׂר׃ סוֹף (ס׳ רבתי) דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת־מִצְוֺתָיו שְׁמוֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם׃ כִּי אֶת־כָּל־מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִא בְמִשְׁפָּט עַל כָּל־נֶעְלָם אִם־טוֹב וְאִם־רָע׃

סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם׃
סימן יתקק

קדיש יתום · אין כמוך · ומוציאין ב׳ ספרי תורה · בראשון קורין ז׳ גברי בסדר כי תשא ראה אתה אומר אלי · ולמפטיר קורין בס״ת השני לפי סדר היום אם הוא יום ראשון של חול המועד קורין וביום השני וביום השלישי · וכן כל סדר יום ויום ומפטירין והיה ביום בוא גוג:
יש נוהגים להזכיר גם כן את יום חג הסוכות הזה בברכות ההפטרה בשבת חול המועד של סוכות מה שאין כן בשבת חול המועד של פסח שאין מזכירין יום טוב בהפטרה ובמהרי״ל סג״ל יש טעמים על זה:

קריאה לשבת חול המועד של סוכות

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה׃ וַיֹּאמַר פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃ וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל־הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃

פ לוי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ וַיֹּאמַר הַרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ ישראל וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר׃ וְהָיָה בַּעֲבֹר כְּבֹדִי וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ עַד־עָבְרִי׃ וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃

פ רביעי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ חמישי וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר (נ׳ רבתי) חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֺן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֺן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃ וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ׃ וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֺנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ׃

ששי שְׁמָר־לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תִּכְרֹתוּן׃ כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר (ר׳ רבתי) כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ׃ וְלָקַחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃ אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ׃

שביעי אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת׃ וְחַג שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה׃ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ

תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃

למפטיר קורין בס"ת שניה כפי סדר היום ומפטירין ביחזקאל סימן ל"ח

וְהָיָה׀ בַּיּוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גוֹג עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה תַּעֲלֶה חֲמָתִי בְּאַפִּי׃ וּבְקִנְאָתִי בְאֵשׁ־עֶבְרָתִי דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא׀ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ וְרָעֲשׁוּ מִפָּנַי דְּגֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה וְכֹל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנֶהֶרְסוּ הֶהָרִים וְנָפְלוּ הַמַּדְרֵגוֹת וְכָל־חוֹמָה לָאָרֶץ תִּפּוֹל׃ וְקָרָאתִי עָלָיו לְכָל־הָרַי חֶרֶב נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה חֶרֶב אִישׁ בְּאָחִיו תִּהְיֶה׃ וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתּוֹ בְּדֶבֶר וּבְדָם וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ אֵשׁ וְגָפְרִית אַמְטִיר עָלָיו וְעַל־אֲגַפָּיו וְעַל־עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ וְהִתְגַּדִּלְתִּי וְהִתְקַדִּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־גּוֹג וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל׃ וְשֹׁבַבְתִּיךָ וְשִׁשֵּׁאתִיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן וַהֲבִאוֹתִךָ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְהִכֵּיתִי קַשְׁתְּךָ מִיַּד שְׂמֹאולֶךָ וְחִצֶּיךָ מִיַּד יְמִינְךָ אַפִּיל׃ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים אֲשֶׁר אִתָּךְ לְעֵיט צִפּוֹר כָּל־כָּנָף וְחַיַּת הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה׃ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל כִּי אֲנִי דִּבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמָגוֹג וּבְיֹשְׁבֵי הָאִיִּים לָבֶטַח וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אוֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־אַחֵל אֶת־שֵׁם־קָדְשִׁי עוֹד וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה קָדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל׃ הִנֵּה בָאָה וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה הוּא הַיּוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי׃ וְיָצְאוּ יֹשְׁבֵי׀ עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבִעֲרוּ וְהִשִּׂיקוּ בְּנֶשֶׁק וּמָגֵן וְצִנָּה בְּקֶשֶׁת וּבְחִצִּים וּבְמַקֵּל יָד וּבְרֹמַח וּבִעֲרוּ בָהֶם אֵשׁ שֶׁבַע שָׁנִים׃ וְלֹא־יִשְׂאוּ עֵצִים מִן־הַשָּׂדֶה וְלֹא יַחְטְבוּ מִן־הַיְּעָרִים כִּי בַנֶּשֶׁק יְבַעֲרוּ־אֵשׁ וְשָׁלְלוּ אֶת־שֹׁלְלֵיהֶם וּבָזְזוּ אֶת־בֹּזְזֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֶתֵּן לְגוֹג׀ מְקוֹם־שָׁם קֶבֶר בְּיִשְׂרָאֵל גֵּי הָעֹבְרִים קִדְמַת הַיָּם וְחֹסֶמֶת הִיא אֶת־הָעֹבְרִים וְקָבְרוּ שָׁם אֶת־גּוֹג וְאֶת־כָּל־הֲמוֹנֹה וְקָרְאוּ גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג׃ וּקְבָרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר אֶת־הָאָרֶץ שִׁבְעָה חֳדָשִׁים׃ וְקָבְרוּ כָּל־עַם הָאָרֶץ וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם יוֹם הִכָּבְדִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְאַנְשֵׁי תָמִיד יַבְדִּילוּ עֹבְרִים בָּאָרֶץ מְקַבְּרִים אֶת־הָעֹבְרִים אֶת־הַנּוֹתָרִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ לְטַהֲרָהּ מִקְצֵה שִׁבְעָה־חֳדָשִׁים יַחְקֹרוּ׃ וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בָּאָרֶץ וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ הַמְקַבְּרִים אֶל־גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג׃ וְגַם שֶׁם־עִיר הֲמוֹנָה וְטִהֲרוּ הָאָרֶץ׃

ואומר המפטיר הברכות וחותמין מקדש ישראל והזמנים לפי שבתוך הסוכות היה בכל יום קרבן אחר מה שאין כן בחול המועד של פסח שהיה בכל שמנה ימים הקרבנות שוות · ואומרים יקום פורקן · מי שברך למלך ולקהל · אשרי · יהללו · חצי קדיש · ומתפללין מוסף כל י"ט ואומרים גם את יום השבת הזה ואת יום חג הסוכות הזה ואומרים וביום השבת ואחר כך הקרבן שקראו בספר תורה שניה · ומנחתם ונסכיהם :

מעריב ליל שמיני עצרת

חזן בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ׃

ק"ח בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים סלו לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו ושמו מרומם על כל ברכה ותהלה · ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד · יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים · בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים · וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ · בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה · גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה · וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ · אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃

אַגִּיד לְךָ תִּפְאָרָה וְהַלֵּל · בְּיוֹם שְׁמִינִי הָעֲצֶרֶת בְּלֵיל · גְּבוּרוֹתֶיךָ בְּרֹב עָם אֲמַלֵּל · דּוֹד מַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לֵיל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים׃

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ · תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ · עַל כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ · וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים׃

הַזּוֹכֵר לְעַטְרֵנוּ בִּשְׁנַת טוֹבוֹתֶיךָ וְנִרְוֶה מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ · זְכוֹר לְדוֹרְשֶׁיךָ יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ · חֶסֶד נְעוּרִים וּכְלוּל אַהֲבָתֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

ליחיד אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן׃

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־

כוונות

(אגיד) אספר ואקשור ל' אגודתו עשתות י' (היוב לא לו) (הזכר לעטרנו וכו') לעטר לנו את השנה בכל טוב פ"ו כגבהים וזהו עפ"כ עטרת שנת טובתך (תהלים סה יג) (ונרוה) כו' עפ"ס

פשטיות

ירויון מדשן ביתך (סה ט ס) (זכור לדורשיך) זכו' עפ"ס וכו' כך חסד נעורים אהבת כלולותיך (ירמיה ב' ב') · שמע

לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הֶעָרִיצִים׃ הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ׃ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ׃ הָעֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר׃ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר׃ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׃ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ׃ הָעֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם׃ הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם׃ וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם סוּף אֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ׃ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה׃

ביוצר ע״פ א״ב

שְׁמִינִי אֶשְׁפּוֹךְ לֵב וָנֶפֶשׁ כַּמַּיִם׃ לִפְנֵי רוֹכֵב בְּגַאֲוָתוֹ שָׁמַיִם׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי בִּכְהֻנָּה לְשָׁרֵת מְשָׁרֵת וְנִינָיו׃ קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי גּוֹזֶרֶת דַּת גְּשָׁמִים׃ אִם רַב וְאִם מְעַט נִרְשָׁמִים׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי דֹּרֵשׁ לְאוֹת בְּרִית לְהִנָּצֵל בּוֹ מֵאַף שְׁאֵרִית׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי הוּכַן לְנֶאֱמָנָה׃ תֶּן חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי וִתֵּר לְסֻכָּה עוֹצְרִים׃ לֵישֵׁב בְּבָתִּים וּבַחֲצֵרִים׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי זְמַן לִבְהֵמָה לְהֵרָצוֹת פְּנֵי שׁוֹכֵן רוּמָה׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי חָקַר לְאָסְפוֹ עִם שִׁבְעָה׃ מִפְּנֵי טוֹרַח יוֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי טִכֵּס לְבָרֵךְ קְהַל מַלְכָּם׃ בְּשַׁלַּח אֶת הָעָם לְדַרְכָּם׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי יִחֵד אוֹר עָם׃ לְקָרְבָּן טוֹב מְעָט׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי כִּפּוּר וּמָנוֹחַ דּוֹחֶה׃ לְקַיֵּם צִוּוּי עֲוֹנוֹת מוֹחֶה׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי לְעוֹדֵף שִׂמְחָה לִרְאוֹת׃ לְנַעֲנֵעַ שְׁמִינִי בַּעֲשׂוֹתוֹ נוֹרָאוֹת׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי מְזֻמָּן לֶעָתִיד לָבוֹא׃ לִשְׂמֹחַ בּוֹ עַם קְרוֹבוֹ׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי נִקְרָא עֲצֶרֶת לְאוֹם כְּאִישׁוֹן נִנְצֶרֶת׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי סְדוּרָה בְדָתוֹת׃ וּבוֹ נִכְרְתוּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי עָרוּךְ הַתְּתוּמִים בּוֹ לְהַצִּיל׃ מִפְּעֶרֶת גָּנוֹן וְהִצִּיל׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי פַּיֵּס בּוֹ לְהִתַּכֵּן׃ לִטְבוֹחַ טֶבַח וְהָכֵן׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי צֻוָּה לוֹמַר זְמָן׃ וּלְבָרֵךְ הָאֵל הַנֶּאֱמָן׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי קָבוּעַ רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ׃ לִשְׂמוֹחַ בּוֹ עַמּוֹ׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי רָצוּי לְהַקְרִיב קָרְבָּן בּוֹ לְבַדּוֹ׃ לִמְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי׃ שְׁמִינִי

כוונות

(שמיני אשפוך) וכו׳ בשמיני מתפללין על הגשמים (משרת) אהרן (וניניו) בניו (שמיני גזרת וכו׳) בחג נידונין על המים אם רב או מעט יהיו (שמיני דורש) ר״ל בלי׳ והוא עיקר וטעמו ביום השמיני נדרש לאות ברית מילה להציל בזכותו שארית ישראל מאף של גיהנם (לנאמנה) לישראל האומה הנאמנה בבריתו (תן חלק לשבעה) אלו ז׳ ימי חג (וגם לשמונה) זה שמיני עצרת כדאיתא במדרש (שמיני ויתר וכו׳) בשמיני היה מתיר לעוצרים בסוכה לישב בבתים ובחצרים (שמיני וזמן כו׳) כדכתיב ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה׳ (שמיני חקר וכו׳) טעמו לזאת חקר ותקן לאסוף ולצרף שמיני עם שבעת ימי חג מפני טורח ישראל וכדאי׳ בילקוט פ׳ פנחס אתה מוצא כהם שעצרת של פסח רחוקים נ׳ יום אף זאת היה צריך להיות רחוקה נ׳ יום ולמה היא סמוכה לחג מפני שאחר ימות החג ימות הגשמים הם ולא רצה להטריח עליהם לשוב ולעלות לירושלים לפיכך אמר הקב״ה עד שהן כאן יעשו את העצרת עכ״ל (יולדת השבעה) תואר לישראל (ירמיה טו ט) (שמיני טכס) נתקן (לברך קהל מלכם) שיברך הקהל את מלכם וכן כתוב גבי שלמה ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך (מ״א ח׳) (שמיני יחד אור עם לקרבן וכו׳) הקב״ה שפוטה אור כשלמה יחד השמיני לקרבן טוב מעט כי בשבעת ימי החג הקריבו את ישראל בשבעי׳ פרים אבל בשמיני פר אחד ואיל אחד לפי שהוא כנגד ישראל כמבואר שם בפי׳ רש״י ז״ל ובמס׳ סוכה דף נ״ה ויתכן כי טוב תואר לכנסת ישראל (שמיני כפור וכו׳) היום השמיני למילה הוא דוחה יום כפור ויום מנוח הייעו שבת כדי לקיים ציווי של הקב״ה מואל טוטת כי הוא ציוה ביום השמיני ימול ביום אפי׳ בשבת ואפי׳ ביו״כ (שמיני לעודף שמחה לראות) כדאיתא במס׳ סוכה (ד׳ מ״ח א׳) והיית אך שמח לרבות ליל י״ט האחרון לשמחה מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה ובכבוד י״ט האחרון של חג וכו׳ וזהו טעם לעודף שמחה הייעו לרבות שמחת שמיני (לראות) את פני ה׳ (לנענע שמיני) נאמר מזמור על השמינית לנענע הפעל נגזר מן משחקים לפני ה׳ בכנורות ובמנענעים ובצלצלים (ש״ב ו ה) ואמרינן במס׳ סופרים כי בשמיני היו אומרים שיר למנצח על השמינית כן נראה עיקר בפי׳ תרגום ובמפרשים אשר ראיתי פירשוהו על נענוע של לולב ומלבד שהוא הוא נלפי

פשטיות

מתיישב על הלב׳ לא ידעתי מה ענין לגב ליום השמיני (נקרא עצרת לאום וכו׳) מבואר ע״פ מאמרם ברבות פ׳ פנחס ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל שבעת ימי החג ישראל עסוקין בקרבנותיהם של עובדי כוכבים ביום השמיני אמר להם הקב״ה עכשיו אני ואתם נשמח יחד וכו׳ (שמיני סדורה וכו׳) הרבה מצות נסדרו על יום השמיני כגון עצרת וקרבן בהמה ומילה ביום השמיני ועליה נכרתו י״ג בריתות כדאיתא בפרק ארבעה נדרים ד׳ ל״א ב׳ (ערוך להציל וכו׳) זה המילה שבשמיני הוא מוכן וערוך להציל התתומים בברית מילה מן הגיהנם (מפוערת) הוא גיהנם כדכתיב לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק (ישעיה ה׳ י״ד) (שמיני פיים וכו׳) פתח מפרש הפייטן ענין מאמרם ז״ל שמיני חלוק לענין פז״ר קש״ב והוא מבואר בג׳ החליל ותוס׳ פ׳ רומז לפייס לפי שבשמיני היו מפייסין אנשי משמרות על הקרבן מה שלא היו עושין כן בשאר ימי החג אלא היו חוזרין עליהם תחילה הכ״ד משמרות ופירוש פייס גורל (ולהתכן) ל׳ תוכן (זמן) אות זיין ירמוז על זמן בשני פעמו שמברכין בו שהחיינו כמו ביום ראשון של חג (קבוע רגל וכו׳) ועל זה ירמוז אות ר׳ שהוא רגל בפני עצמו לענין הבירוש כדאמרינן בפ׳ ולא׳ מגלחין אמר רבינא יום ח׳ לפני החג ותג ושמיני עצרת שלו הרי כאן עשרים וא׳ פי׳ לענין שלשים יום ואין צריך להשלים שלשים יום אחר הרגל אלא תשעה ימים נמצא שהשמיני עולה שבעה כשבעת ימי החג (שמיני רצוי וכו׳) אות ק״ף ירמוז על קרבן בפני עצמו שהיו מקריבין כל ימי החג שבעים פרים והיו מתמעטים והולכים ולפי סדר מיעוטם היה להם להקריב בשמיני ששה פרים ואין מקריבין אלא אחד והוא כנגד אומה יחידי׳ ועוד שבכל שבעת הימים היו מקריבין בכל יום אילים שנים וי״ד כבשים ובשמיני איל א׳ וז׳ כבשים (שמיני שיר בו לבדו וכו׳) השיר שהיו הלוים אומרים ביום השמיני לא היה מכלל שירת החג כדאמרי׳ בפ׳ החליל בחגו של מועד בראשון אומר הבו לה׳ בני אלים (פי׳ חגו של מועד הוא קורא ליום ב׳ כי זה מדבר בזמן שבית המקדש קיים שלא היו עושין י״ט אלא יום א׳) בשני ולרשע אמר אלהים בשלישי מי יקום לי ברביעי בינו בוערים בחמישי הסירותי מסבל בששי ימוטו כל מוסדי ארץ רב השרת שמיני בנו סימנא ה״ז הבס״י ואם חל שבת באחד מהן דוחין שיר של אותו יום [illegible]

ובין

שִׁיר בּוֹ לְבַדּוֹ לְמַלֵּל · לִגְמֹר בּוֹ אֶת הַהַלֵּל · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:
שְׁמִינִי תֵּת בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ · לְנוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וְעָצְמָה · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:

שְׁמִינִי דּוֹרְשֵׁי נִצּוּחַ יִחוּדֶךָ · אָנָּא לְהִשְׁתַּחֲוֹת בָּאִים בְּרוֹב חֲסָדֶיךָ · יוּחַשׁ עֶזְרָם מְקַדֵּשׁ בִּזְכוּת חֲסִידֶיךָ · בַּעֲצֶרֶת שׁוֹרְרוּ עַל הַיָּם סַהֲדֶיךָ: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

טוֹעֲנֵי עוֹל מֶלֶךְ אֵל אֱמוּנָה · יָשְׁבוּ בַּסֻּכָּה שִׁבְעָה בֶּאֱמוּנָה · כְּנָתְנוּ חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה · לִקְרַאת זֶה יְשַׁעֲנוּ לְהָחִישׁ שִׁבְעָה וּשְׁמוֹנָה: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ:

יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

מַחִיל אֶל חַיִל הוֹלְכִים · נָסְעוּ מִסֻּכָּה וְלִשְׂמוֹחַ בַּשְּׁמִינִי נִמְלָכִים · סֵבֶר יְהָבָם עָלֶיךָ מַשְׁלִיכִים · עוֹזֵר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ מַמְלִיכִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ: (נ״א גָּאַל יִשְׂרָאֵל):

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ · וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ · וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ · כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה: וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת רַחֲמִים חַיִּים וְשָׁלוֹם:

פּוֹנִים מִסֻּכָּה לְבֵיתָם לֵישֵׁב · צָקוּן לַחֲשָׁם הַקְשֵׁב · קוֹרְאֵי רוֹמְמוּתֶךָ שִׁמְךָ לְהַשֵּׁב · תִּפְרוֹשׂ עָלֵימוֹ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ תְּהִלּוֹת יוֹשֵׁב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם: לשבת ושמרו
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ח״ק ש״ע ק״ש עלינו ק״י

כוונות פשטיות

והיו אומרים במקומו שיר של שבת וכן היו דוחין שיר של כל יום ליום שלאחריו בענין שיהיה נדחה השיר האחרון שהוא ימעטו כל מוספי חג וביום השמיני אין לומר לחזור כבתחלה ולאמר שיר כל יום ראשון שהוא הכי לה׳ בני אלים אלא אומר שיר אחר בפני עצמו ומפרש במס׳ סופרים שהוא למנצח על השמינית (שמיני תת ברכה) וכו׳ שבתפל׳ ובברכת המזון אין אומרים את יום חג הסוכות אלא את יום שמיני חג העצרת הזה:
(שמיני דורשי נצוח) וכו׳ ישראל דורשים נצחות יחודו וכו׳ (יוחש) יומהר (סהדיך) עדותיך (טועני עול) ישראל הטוענים עולו של הקב״ה (לקראתה) כנגד זה (יחיש ישענו) ע״י שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם כנבואת מיכה (ה׳ ד׳) והמה מבוארים בפ׳ החליל דף נ״ב (מחיל וכו׳) עפ״ה ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון (תהלים פד ח) ואמרינן עליו סוף פ׳ הרואה היוצא מבית הכנסת לבהמ״ד ומבהכ״נ לבהמ״ד לבהכ״נ זוכה להקביל פני שכינה שכ״ל וע״ז יסד (נסעו מסוכה וכו׳) (נמלכים) מתייעצים (סבר יהבם) תקות משאם ל׳ השלך על ה׳ יהבך (תהלים נה כג) (צקון לחשם) שפיכת תפלתם שמתפללים בלחש (שפך לחבב) עפ״ה ליראי ה׳ ולחושבי שמו (מלאכי ג טז)

גודל מעלת שמיני עצרת

גודל מעלת יום החג הזה הנקרא בשם שמיני עצרת סוכה בס׳ מנורת המאור נר ג׳ פרק שמיני כלל ד׳ חלק ה״ו וז״ל יום שמיני עצרת נקרא בשם עצרת לפי שאמר הקב״ה לישראל עצרתי אתכם לפני כמלך שזימן בניו לסעודה לימים קצובים כיון שהגיע זמנן לפטר בקשה מהם עכבו עמי יום אחד שקשה עלי פרידתכם כדאיתא בויקרא רבה וגם דרשו בפסוק תן חלק לשבעה וגם לשמונה תן חלק לשבעה אלו שבעה ימי החג וגם לשמונה גם הג שמיני עצרת וגרסינן בפסיקתא אמר ריב״ל ראויה היתה עצרת של חג להיות רחוקה ממנו חמשים יום כשם שעצרת רחוקה מן הפסח חמשים יום ומשלו משל למה״ד למלך שהיה לו שמחה והיו לו בנות נשואות במקום קרוב ובנות נשואות במקום רחוק אלו שהן נשואות במקום רחוק ... [illegible]

מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו ע״כ:

אוֹם כְּאִישׁוֹן נִנְצֶרֶת · חֲשׁוּךְ אוֹתָהּ מִבַּצּוֹרֶת · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת : בָּאָה בְתַחֲנוּן לְפָנֶיךָ ·
לְחַלּוֹת אֶת פָּנֶיךָ · בִּיטָה וּפְקַח עֵינֶיךָ : גַּלֵּה לָהּ יוֹמֶךָ · וַחֲמוֹל עַל עַמֶּךָ · וְשִׂמְחָה
יַשִּׂיגוּ מֵעִמָּךְ : בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי · שְׂמָחוֹת הַזְמִינִי · וּסְכוּת נָא מַעֲנִי קָדוֹשׁ : דּוֹרְשִׁים בְּתַכְלִית
מוֹעֲדָם · גִּשְׁמֵי נְדָבוֹת בְּמַעֲמָדָם · צְפֵה נָא לְעוֹדְדָם : הַשְׁקִיפָה עֲלֵיהֶם מִמְּרוֹמִים · וּזְכוֹר
בְּרִית שְׁלֹשֶׁת קְדוּמִים · וְהִמָּלֵא עַל צֶאֱצָאֵימוֹ רַחֲמִים : וְאִם עִקְּלוּ בְרֶשַׁע · תּוֹסֶה וַעֲבוֹר
עַל פֶּשַׁע · וְהַצְמַח לָמוֹ יֶשַׁע : זוֹעֲקִים אֵלֶיךָ בְּכָל לֵב · הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב · כּוֹנֵן מְקוֹם
עַיִן וָלֵב : חֶטְאָם תִּנְאוֹם לְכַפֵּר · וּבְרִית אַל תָּפֵר · בִּזְכוּת אִמְרֵי שָׁפֶר : טוֹב הַשּׁוֹכֵן רוּמָה ·
חִישׁ יוֹם נֶחָמָה · וְעוֹרֵר יְשֵׁנֵי אֲדָמָה : יָהּ שׁוֹכֵן עֲלִיּוֹת · וְרַב הָעֲלִילִיּוֹת · עַתָּה כַּנֵּס גָּלֻיּוֹת :
כָּל אוֹיְבֶיךָ לְהַאֲבִיד · וְאוֹהֲבֶיךָ שְׂמָחוֹת לְהַרְבִּיד · בְּמַלְכוּת מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד : לְמַעְלָה לְמַעְלָה
לְרוֹמֵם · בֵּית מִקְדָּשְׁךָ הַשּׁוֹמֵם · צָרִים מֶנּוּ לְהַדְמֵם : מְהַלְלִים לְךָ בַּחֲגִיגָתָם · שׁוּר קְהַל עֲדָתָם ·
וּשְׁמַע קוֹל זַעֲקָתָם : נֶגְדְּךָ בְּתַחַן עוֹמְדִים · וְעַל דַּלְתוֹתֶיךָ שׁוֹקְדִים · וְאוֹתְךָ בְּהַתְמֵד מְיַחֲדִים :
שִׂיחָם לְפָנֶיךָ יֶעֱרַב · וְהָשִׁיבֵם מִיּוֹם קְרָב · וּמְמִתָּתָה כִּי לֹא תִקְרָב : עַטְּרֵם רוֹב בְּרָכוֹת ·
וְחַיִּים אֲרוּכוֹת · עֲדֵי עַד מַאֲרִיכוֹת : פְּתַח לָמוֹ אוֹצָרְךָ · וְקַיֵּם עָלֵימוֹ אֲמָרֶיךָ · וְאַל יֵבֹשׁוּ

מטה לוי

(אום) אומה ישראלית אשר היא (כאישון) בת עין (ננצרת) נשמרת (חשוך אותה מבצורת) מנע אותה מרעבון בתפלה זו שאנו מתפללין (ביום השמיני עצרת) (ביטה) הביטה (גלה לה יומך) קץ הגאולה הכמוס אתך (שמחות הזמיני) הכן לי (וסכות נא מעני) וקבל תפלתי אתה קדוש (דורשים) אותך (בתכלית מועדם) בסוף המועד והוא בשמיני עצרת דורשים ומבקשים (גשמי נדבות במעמדם) בתפלתם ולכן (צפה נא לעודדם) לחזקם (שלשת קדומים) שלשת אבות (כונן מקום) תכונן מקום מקדשנו שהוא (עין ולב) של ישראל (עורר ישני אדמה) שתחיה המתים ותעורר מגנתם הישנים בעפר (בתחן עומדים) עומדים בתפלה (בהתמד מיחדים) המיחדים שמך תמיד בכל יום פעמים (שיחם לפניך יערב) תפלתם לפניך תערב ותקובל (וחיים ארוכות) חיים הנצחיים אשר הם (עדי

בית לוי

(אום) כמו אומה (כאישון ננצרת) תואר לישראל ע״ש יצרנהו כאישון עינו (דברים לב י) (חשוך) ל' מניעה כמ' גם מזדים חשוך עבדך (תהלים יט יד) (מבצורת) ל' ובשנת בצורת לא ידאג (ירמי' יז ח) ופרש״י ל' רעב והפרשנים פרשו ענין מניעת הגשמים (ביטה) כמו הביטה (הזמיני) הכן והזמן לי (סכות) ל' הקשבה והאזנה כמ' הסכת ושמע (דברים כז ט) (מעני) ל' המירה מלשון ומה' מענה לשון (משלי טז א) (דורשים בתכלית) ל' סוף (במעמדם) עמידה זו תפלה כמאמר רז״ל (לעודדם) ל' חיזוק כמ' מעודד ענוים (תהלים קמז ו) (קדומים) תואר לאבות ע״ש שהם משכנעה דברים שנאמר במחשבה קודם בריאת העולם (צאצאימו) בני בניהם כמ' וברכתי על צאצאיך (ישעיה מד ג) ותרגומו על בני בניך (עקלו) עותו כמ' יצא משפט מעוקל (חבקוק א׳ ד) (למו) כמו להם (מקום עין ולב) תואר לבהמ״ק ע״ש והיו עיני ולבי שם כל הימים (מ״א ט ג) (תנאום) ל' אמירה כמ' נאם ה' (בראשית כב טז) (אמרי שפר) תואר לתורה ותפלה ע״ש הנותן אמרי שפר (בראשית מט כא) וע״א יהון תודן ומברכין עליהון (טוב) תואר לאל ית' (שוכן רומה) ברום השמים (חיש) ל' מהירות כמ' מהר עלו אתם כו (ישעיה ה ח) (עליות) תואר לשמים ע״ש המקרה במים עליותיו (תהלים קד ג) (ורב העליליות) ר״ל גדול העצה ורב העליליה (ירמיה לב יט) ותרגומו וסגיאין

שנהוי (להרביד) לשון רביד וקשוט (מנו) כמו ממנו (להדמם) ל' כריתה כמ' וכל אנשי המלחמה ידמו (ירמיה מט ט) או הוא ל' שתיקה כמ' דממה דקה (מ״א יט יב) (שור) ל' הבטה וראיה כמ' אשורנו (במדבר כג ט) (בתחן) לשון תחנה (בהתמד) ל' תמידות (שיחם) ל' תפלה כמ' ולפני ה' ישפוך שיחו (תהלים קב א) ותהלים (ערב) ל' מגיעה כמ' משוך עבדך (תהלים יט יד) (מיום קרב) יום מלחמה כמ' כשעו ביום קרב (תהלים עח ט) (ממתתה) ל' שבר מלשון במה מגזריו

ם כאישון דיא יִשְׂרָאֵל וואש גאט היט זייא וויא דאש שְׁוואַרְץ אַפִּיל
פון דעם אויג היט זייא פון הונגער מיט דער תְּפִלָּה וואש מיר בעטן
אום שְׁמִינִי עֲצֶרֶת כאטי איך בין ניקומען מיט גיבעט צוא דיר צו בעטין
דיך קוק אונ עפין דיינע אויגין גלה אנפלעק צו איר דעם קץ פון דר
גְאוּלָה אונ דר בארעם זיך איבר דיין פאלק אונ פיל פרייד זאלין זייא
גרייכין פון דיר ביום השמיני דעם אכטין טאג פון סוכות פיל פרייד
גרייט מיר אן אונ פאר נעם מיין תְּפִלָּה קדוש הייליגער גאט : דורשים זיי
טוען גאט בעטין מיט תְּפִלָּה אין סוף פון זייער יום טוב גשמי אין זייער
גיבעט טוען זייא בעטין רעגין פאר איין נְדָבָה בעטין מיר דוא זאלשט
קוקן צוא שטארקין זייא השקיפה קוק אויף זייא פון דעם הימיל אונ
גידיינק דעם בְּרִית פון דיא דריי אָבוֹת אונ ווער דער פילט אויף זייערע
קינדער מיט רַחֲמָנוּת ואם אונ ווען חס ושלום זייא האבין פאר דיר
גיזינדיגט האב אויף זייא רחמנות אונ פר גיב זייא דיא זינד אונ שפראץ
צוא זייא איין הילף זועקים די ישראל שרייען צו דיר מיט דעם גאנצין
הארצין דוא זאלסט היילין צו די וואש האבין אנגבראכין הארץ ברייט
אן דעם בית המקדש וואש די ישראל האפין אויף אים מיט דעם גאנצין
הארצין ▬▬ זייערע זינד זאלשטו זאגין צוא פאר געבין אונ דעם

בְּרִית זאלסטו ניט פאר שטערין אין דעם זכות פון שיינע לויב טוב גאט
וואש רועט אין הויכין הימל אייל דיא גְאוּלָה אונ זייא מְחַיֶּה די מתים
וואש ליגין אין דער ערד יה שוכן גאט וואש רועט אין הויכין הימל
אונ איז אבשעפר פון אלע בשעפעניש בעטין מיר דיך הייגט זאמיל איין
דיא יִשְׂרָאֵל פון דעם גָלוּת כל אויבך אלע דיינע פיינט צוא מאכין אב
לירין אונ דיינע ליבע יִשְׂרָאֵל ציר אן מיט פרייד מיט דער מלוכה פון
מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד למעלה דוא זאלסט זייא גאנץ הויך דער הייבין צוא בויען
דעם וויסטין בית המקדש צוא בשניידין אונזערע בליידיגר מהללים זייא
טוען דיך לויבין אין זייער יום טוב קוק אויף דעם איין זאמלונג וואש
זייא זאמלין זיך איין אין שול אונ הער צוא זייער גישרייא נגדך אקעגין
דיר שטייען זייא מיט תְּפִלָּה אונ איילין צוא גיין אויף דיא טירין פון
דער שול אונ צוא דיר טוען זייא תמיד לייענען קריאת שמע שיחם
זייער תְּפִלָּה זאל פאר דיר נים זיין אונ פאר היט זייא פון מִלְחָמוֹת עס
זאל צוא זייא ניט גינענען קיין בראך עטרם קריין זייא מיט פיל בְּרָכוֹת
אונ מיט לאנג לעבין אייביג לעבין פתח למו עפין זייא דיינע אוצרות
אונ זייא מקיים אויף זייא דיינע גוטע רייד אונ זייא זאלין ניט פאר
שעמט ווערן פון דיין האפן וואס זיי האפן צו דיר [illegible]

מסבכך: צקון לחשם תשמע · וקול מבשר להשמע · טובות ונחמות במשמע: קולות ארבעה להחישה · ולעזרתנו חושה · וצורריך תכחישה: רם על רמים · שמח נפש עגומים · בבנוי כמו רמים: שבחך בפימו מתנים · וגדלך בלבם משננים · ויחודך בכל יום עונים:
חזן תוקפים שבח והודיה רוחשים · רוננים רועשים ולא חשים · ואותך מעריצים ומקדישים · קדוש :

בחול
המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: מה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך: המלך המרומם לבדו מאז המשבח והמפואר והמתנשא מימות עולם: אלהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו: אל ברוך גדול דעה הכין ופעל זהרי חמה · טוב יצר כבוד לשמו מאורות נתן סביבות עזו · פנות צבאיו קדושים רוממי שדי תמיד מספרים כבוד אל וקדשתו: תתברך יי אלהינו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת על כל שבח מעשה ידיך ועל מאורי אור שעשית (שיצרת) המה יפארוך סלה:

בשבת
הכל יודוך והכל ישבחוך · והכל יאמרו אין קדוש כיהוה: הכל ירוממוך סלה יוצר הכל · האל הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח · ובוקע חלוני רקיע · מוציא חמה ממקומה ולבנה ממכון שבתה · ומאיר לעולם כלו וליושביו שברא במדת הרחמים: המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים · ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: מה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך: המלך המרומם לבדו מאז המשבח והמפאר והמתנשא מימות עולם: אלהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו: אין ערוך לך (אין כערכך) ואין זולתך · אפס בלתך ומי דומה לך · אין ערוך לך (אין כערכך) יהוה אלהינו בעולם הזה · ואין זולתך מלכנו לחיי העולם הבא: אפס בלתך גואלנו לימות המשיח · ואין דומה לך מושיענו לתחית המתים: אל אדון על כל המעשים · ברוך ומברך בפי כל הנשמה · גדלו וטובו מלא עולם · דעת ותבונה סובבים הודו: המתגאה על חיות הקדש · ונהדר בכבוד על המרכבה · זכות ומישור לפני כסאו · חסד ורחמים מלא כבודו: טובים מאורות שברא אלהינו · יצרם בדעת בבינה ובהשכל · כח וגבורה נתן בהם · להיות מושלים בקרב תבל: מלאים זיו ומפיקים נוגה · נאה זיום בכל העולם · שמחים בצאתם וששים בבואם · עשים באימה רצון קונם: פאר וכבוד נותנים לשמו · צהלה ורנה לזכר מלכותו · קרא לשמש ויזרח אור · ראה והתקין צורת הלבנה: שבח נותנים לו כל צבא מרום · תפארת וגדלה שרפים וחיות ואופני הקדש: לאל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו · תפארת עטה ליום המנוחה ענג קרא ליום השבת · זה שיר שבח של יום השביעי שבו שבת אל מכל מלאכתו · ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות ליהוה · לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו · שבח יקר וגדלה וכבוד יתנו לאל מלך יוצר כל המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדשתו ביום שבת קדש: שמך יהוה אלהינו יתקדש וזכרך מלכנו יתפאר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת · תתברך מושיענו על כל שבח מעשה ידיך ועל מאורי אור (שעשית) שיצרת המה יפארוך סלה :

תתברך לנצח צורנו מלכנו וגואלנו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול (ב) דברי אלהים חיים ומלך עולם: כלם אהובים כלם ברורים כלם גבורים כלם קדושים וכלם עשים באימה וביראה רצון קונם · וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה ובזמרה ומברכין ומשבחין ומפארין ומעריצין ומקדישין וממליכין: את שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש הוא: וכלם מקבלים

בית לוי

פתחה (בס פט מא) ותרגומו תבירא (מסבכך) במקוים ממך עפ"ה עיני כל אליך ישברו (תהלים קמה טו) (צקון לחשם) ל"ה (ישעיה כו טז) ופרש"י שפך שיח ותפלה (קולות ארבעה) עפ"ס

מטה לוי

עד מאריכות) (קולות ארבעה) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה :

כה אמר ה' עוד ישמע במקום הזה אשר אתם אומרים חרב הוא וגו' קול ששון וקול שמחה וגו' (להחישה) למהר (תכחישה) ל' הפסקה כי הוא ל' כזב מלשון אל תכזב בשפחתך (מלכי' ב' ד טז) ומל' אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה נח יא) (עגומים) הדואבים והמצירים מל' עגמה נפשי (איוב ל כה) (כבנוי כמו רמים) תואר לבהמ"ק עפה"כ ויבן כמו רמים מקדשו (תהלים עח סט) (מתנים משננים) שניהם ל' דבור כי תרגום ושננתם · ותתנינון (רוחשים) ל' דבור בתלמוד · כמו מרחשן שפוותיה (תוקפים) · מתוקים (חשים) ל' שתיקה :

צו מאכן הערן די ישראל איין קול פון גוטע בשורות איין גוטע טרייסטונג קולות צוא איילין דיא פיר קולות פון דער גאולה וואש וועט גיזאגט ווערין פאר ירושלים וויא אין פסוק שטייט קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה אונ צוא אונזר הילף אייל אונ דיינע בליידיגער וואש לייקענן אין אונזער גאולה זאלסטו זייא אויך מאכין לייקענן רם על רמים גאט וואש איז העכר פון אלע הויכע דיא טרויעריגע ישראל מאך

דר פרייאן מיט דעם גיבייא פון דעם הויכין בית המקדש שבחך דיין לויב טוען זיי ריידן מיט זייער מויל אונ דיין גרויסקייט טוען זיי אין זייער הארץ שארפין אונ טוען דיך איינציגין פאר אגאט אלע טאג תוקפים שבח זייא שטארקין זיך אין גאטש לויב אונ זינגן זייא טוען לויבין גאט מיט גרוס גישריי אונ ניט שווייגין אונ דיך נאך טוען זיי שטארקן אונ הייליגין קדוש הקב"ה דער דא איז הייליג :

עליהם עול מלכות שמים זה מזה · ונותנים באהבה רשות זה לזה · להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה קדושה כלם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה : קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו :

שם המחבר בראשי התרוזות אמתי ברבי שפטיה חזק

אראלים ומלאכים · מקדישים ומברכים · למלך מלכי המלכים : מוכנים ועורכים · בכנפיהם סובבים · יום יום ממליכים · למלך מלכי המלכים : תקיפי שרפים · תשבחות מיפים · למלך מלכי המלכים : יקר אלפי אלפים · ורבי רבבן צפופים · ראשיהם כופפים · למלך מלכי המלכים : בתורי מרכבה · מרננים באהבה · למלך מלכי המלכים : ידודון יוצבא · בהוד שירה ערבה · לשורר בחבה · למלך מלכי המלכים : רגיון הנהר · מאוד חש וימהר · למלך מלכי המלכים : בו להטהר · חשמלי זוהר · חדוש שיר להנהר · למלך מלכי המלכים : ישורר מיכאל · ויזמר גבריאל · למלך מלכי המלכים : שואג קמואל · וגועה רפאל · ומהדר הדרניאל · למלך מלכי המלכים : פוחד סנדלפון · לצד דופן ירדפון · למלך מלכי המלכים : טעמי חין יחפון · כתר מהם לספון · ומשביע לאפון · על ראש מלך מלכי המלכים : יקדש גליצור · המגלה טעמי צור · מפי מלך מלכי המלכים : המשמיע לכל יצור · שנת שובע ובצור · וכל דבר האצור · ברצון מלך מלכי המלכים : חיות ארבעתן · משלשות קדושתן · למלך מלכי המלכים : חן זועות מאימתן · קופצות בנהמתן · קוראות לעומתן · למלך מלכי המלכים :

משה לוי

(אראלים) מלאכים המראים גזירות למלאכים אחרים (ומלאכים) הנשלחים לבני אדם (ידודון יוצבא) חיל מלאכים שנאמר בהם מלכי צבאות ידודון יוקבן (רגיון הנהר) נהר דינור (מאוד חש ויומהר) מגלגל המזלות ברתיתות ובמהירות וכל זה שבח (למלך מלכי המלכים) (בו להטהר) כשבא עת לשורר שיר מתאספין המלאכים הנקראים (חשמלי זוהר) וטובלין בנהר דינור שבע פעמים (חידוש שיר להנהר) מתחדשים שיר בשמחה ובברך כריעה (פוחד סנדלפון) ומכח הפחד של מלך מלכי המלכים (לצד דופן ידפון) מתקרב ומפס א"ע אל הקיר (טעמי חין יחפון) דבור של תפלות ישראל מקבץ סנדלפון מלא חפניו (כתר מהם לספון) לעשות עטרה מתפלות ישראל ולכסות על ראש הקדוש ברוך הוא (ומשביעו לאפון כו') סנדלפון משביע לכתר של תפלה שיהא נכלל לראש מלך מלכי המלכים (יקדש גליצור) ולמה נקרא שמו גליצור (המגלה טעמי צור מפי מלך וכו') ועוד הוא (המשמיע לכל יצור) הנבראה · שנה זו (שנת שובע ובצור) ואם זו שנת רעבון (וכל דבר האצור) כל דבר הגנוז באוצר (זועות מאימתן) מורידין זיעה מחמת אימתו של הקדוש ב"ה (קופצות בנהמתן) בצעקתם ובמהומה קופצים וממהרים להיות (קוראות כו') קדוש קדוש קדוש ברוך כבוד ה' ממקומו :

בית לוי

(אראלים ומלאכים) פי' כן אראלים נקרא תוגה מלאכי שלום מר יבכיון (ישעיה לג ז) (יקר אלפי אלפים כו') פי' אלף אלפים ישמשוניה ורבו רבבן (דניאל ז י) (ידודון) פי' למלאכים (יוצבא) ל' ונצבאו על מדין (במדבר לא ז) תרגומו ואתחילו (רגיון הנהר) זה נהר דינור כנזכר (דניאל ז י) (חש ויומהר) שניהם ל' מהירות (חשמלי זוהר) מלאכים שעתים חשים ועתים ממללים ומאירים כזוהר אבן ספיר (להנהר) לשון צהקה של' וינהר עליו דאליפא לדברי המפרשים (ע"ב ד לה) (וגועה) לשון צעקה מלשון הלוך וגעו (ש"א ו יב) (ומהדר) לשון הדור ויפה · (ידפון) ל' הכאה (טעמי) ל' דבור של' בשנותו את טעמו (תהלים לד א) (חין) ל' תפלה ותחנה (יחפון) ל' חפניו (לספון) ל' כסוי של' חלקת מחוקק ספון (דברים לג כא) (לאפון) ל' אופן אחד גלגל אחד (כיצור) ל' רעבון פ"ש גודל ותוזק הרעבון (ובצור) ל' חוזק (האצור) לשון גניזה ואוצר (זועות) ל' זיעה

זיי ווילן דר נייען איין שירה צוא זינגן למט"ה : ישורר ער טוט זאגן איין שירה מיכאל אונ גבריאל טוט זינגן איין לויב למט"ה : שואג ער טוט שרייען דער מלאך קמואל אונ אויך טוט שרייען רפאל אונ אויך באשיינט דער מלאך הדרניאל למט"ה : פוחד ער אנגסט אונ פארכט זיך דר מלאך סנדלפון פר הקב"ה אזו וויא איין מענטש וואש האט מורא זיך צו ווייזן פר איין בשר ודם שלאגט ער זיך צוא דער וואנט אזו טוט אויך דער מלאך מחמת פחד פון הקב"ה טעמי די רייד פון תפלות פון דיא ישראל נעמט דער מלאך אין זיין הייפל צוא מאכן פון זייא איין קרוין צוא הקב"ה אונ ער ווייסט נית דאש ארט פון הקב"ה דרום בשווערט ער דעם כתר מיט דעם שם המפורש ער זאל פליהן צוא הקב"ה יקדש ער היילגט דער מלאך גליצור וואש ער אנפלעקט דיא רייד פון הקב"ה פון דעם מויל פון הקב"ה המשמיע וואש ער מאכט הערין צו אלע בשעפעניש וואש גאט האט גיבאטין אויף דם נייעם יאר אויב עס זאל זיין איין זעטיג יאר אדר איין הונגער אונ אלע זאכין וואש זיינען בהאלטין ביי טאג ווערין זייא אנפלעקט דורך דעם מלאך מיט דעם ווילן פון הקב"ה חיות די פיר

ארלים דיא מלאכים וואש זייא הייסין אראלים אונ אנדרע מלאכים זייא היילגין אונ לויבין צוא הקב"ה דער קיניג איבער אלע קיניגין מוכנים דיא מלאכים וואש זיינען תמיד אן גיברייט צום דינסט פון הקב"ה מיט זייערע פליגיל דעקין זייא צוא זייערע פים וואש זייא האבין איין גישטאלט וויא דיא פים פון איין קאלב כדי הקב"ה זאל נית דער מאנען צוא דיא ישראל דעם עון העגל אלע טאג מאבין זיי קיניגין למט"ה : תקיפי די שטארקע ברענעדיגע מלאכים זאגין שיינע לויב למט"ה : יקר די ווערדיגע מלאכים פיל טויזינט אונ פיל צעהן טויזינט זיי שוועבין זייער קאפ בייגין זייא איין למט"ת : בתורי די אויס דער ווילטע מלאכים וואש זיינען אין דער מרכבה דאס איז דער כסא הכבוד זייא לויבין מיט גרויש ליבשאפט למט"ח : ידודון דיא מלאכים וואש הייסין ידודון זאמלען זיך איין מיט שונהייט פון איין זיס גיזאנג צוא זינגען אונ לויבין מיט ליבשאפט למט"ה : רגיון דער טייך אויף דעם הימיל וואש הייסט רגיון דאש איז דער נהר דינור איילט זיך זייער צו לויבין למט"ה : בו להטהר אין אים זיינען זיך מטהר דיא מלאכים וואש זיינען אייטיל ליכט אזו

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וְהַכְּרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָֹה מִמְּקוֹמוֹ: לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִרוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ · כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת · זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת · נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת · הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: (וְהִתְקִין מְאוֹרוֹת מְשַׂמֵּחַ עוֹלָמוֹ אֲשֶׁר בָּרָא): אוֹר חָדָשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ בִּמְהֵרָה לְאוֹרוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמוֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל (הַגִּבּוֹר) וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וְרַחֲמֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד · מַהֵר וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה · (וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם) מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת כָּל הָאָרֶץ · וּשְׁבוֹר עוֹל הַגּוֹיִם מֵעַל צַוָּארֵנוּ וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ · כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה · וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת בְּאַהֲבָה לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ (בְּאַהֲבָה) וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: ק"ש המצא לעיל

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר · וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים (וְנֶאֱמָנִים) וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים · עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ: עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד אֱמֶת וֶאֱמוּנָה (בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה) חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר · אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ · גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ · יוֹצְרֵנוּ (צוּרֵנוּ) צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ · פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ וְאֵין לָנוּ עוֹד אֱלֹהִים זוּלָתְךָ סֶלָה:

מיוסד ע"פ א"ב

אֱמוּנִים אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ · בְּרָכוֹת נִכְסָפוּ · גַּם קוֹמָתָם כָּפָפוּ · דְּבַר חִנּוּנָם הֶעְדִּיפוּ: הוֹבִילָם לְאָהֳלֵיהֶם לְשָׁלוֹם · וַיִּמְצְאוּ שָׁם שָׁלוֹם · זֶרַע הַשָּׁלוֹם · חַתְּמֵם בְּצֶדֶק וְשָׁלוֹם: טוֹבוֹת לְכַלְּלָם · יְקָר לְהַכְלִילָם · כָּבוֹד לְהַנְחִילָם · לְמַעְלָה לְעַלָּם: מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָם · נָהוֹג בְּשִׂמְחָתָם · שַׂמַּח עֲדָתָם · עוֹרֵר פְּדוּתָם: פְּנֵה לְחַנְנָם · צַמֵּת מְעַנָּם · קַבֵּל מַעֲנָם · רוֹמֵם הֲמוֹנָם: שְׁמוֹר הֲדוּרִים · שַׁבַּח אֲרוּרִים · תְּקוֹמֵם עֲדָרִים · וּנְרוֹמִמְךָ כְּקָרְעֲךָ גְזָרִים:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר · בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ · אֱמֶת אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם לְאָבוֹת וּבָנִים: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: אֱמֶת מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית (מִבֵּית) עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ · כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל גָּאָלְתָּ וְיַם סוּף לָהֶם בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ (עָבְרוּ יָם) וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לָאֵל וְנָתְנוּ

בית לוי

(אמונים) תואר לישראל (נכספו) ל' תאוה והמדה נגל' נכסוף נכספתה (בראשית לא ל) (כפפו) ל' כפיפה וכריעה (חנונם) תפלתם (העדיפו) ל' רבוי מל' ולא העדיף המרבה (שמות טז יח) (הובילם) ענין הבאה כ"ל ובתרגונים הובילם (ירמיה לא ח) (תסכה) המחיקם מל' וב"ה הסכון לנצורת (ישעיה ח לא) (לכללם להכלילם) שניהם לשון כלילות יופי ענין היקף עטרה (מענם) לשון תנה' מענה לשון (משלי טז א) (הדורים) כמו מהודרים ותואר לישראל (ארורים) עש"ה ארור כנען (בראשית ט כה) (עדרים) הואר לישראל עש"ה כי פקד ה' צבאות את עדרו (זכריה י' ג'):

חַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ וָואשׁ זַיְינֶן אִין כִּסֵּא הַכָּבוֹד זָאגִין דְּרַייא מָאל קָדוֹשׁ לסמ"ה: ימעת זַייא מַאכִין נִידֶערִין שְׁווייס מֵחֵמַת מוֹרָא פוּן הקב"ה זַייא שְׁפְּרִינְגֶען מִיט זַייעֶר גִּישְׁרֵייא אוּנ בְּרוּמֶן זַייא רוּפִין אַקֶעגִין זַייא צוּא הקב"ה וָואשׁ עֶר אִיז דֶער קֵינִיג אִיבֶּר אַלֶע קֵינִיגִין:

אמונים דִּיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַאמְלֶען זִיךְ אַיין אִין שׁוּל זַייא טוּעֶן גִילוּסְטִין דִּיא בְּרָכוֹת פוּן רֶעגִין אוֹיךְ זַייעֶר הוֹיךְ טוּעֶן זַייא פַאר גָאט אַיין בֵּייגִין זַייעֶרֶע תְּפִלּוֹת טוּעֶן זַייא מֶערִין הובילם בְּרֵיינְג זַייא קֵיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיט פְרֵייד וֶועלִין זַייא דָארְטִין גִיפִינֶען שָׁלוֹם דִּיא קִינְדֶר פוּן דִּיא אָבוֹת וָואשׁ זַיינֶען גִיוֶועֶן גַאנְץ מִיט גָאט שְׁטַארְק זַייא מִיט גִירֶעכְטִיקֵייט אוּנ

משה לוי

(אמונים) ישראל (אשר נאספו) אשר נתוועדו להתפלל בבהכ"נ (ברכות נכספו) ברכות חמדו להם (גם קומתם כפפו) בגרות (לעלם) לעלה ולנשא אותם (לחננם) תפנה אליהם ותחן אותם (קבל מענם) קבל תפלתם (שמור הדורים) שמור ישראל המהדרים במצות (תקומם) את ישראל שנקראו (עדרים) (כקרעך גזרים) של קריעת ים סוף:

שָׁלוֹם טובות גִיבּ זַייא פִיל גוּטְץ צוּא קְרֵיינֶן זַייא מִיט טַייעֶרְקֵייט צוּ מַאכִין אַרְבִּין זַייא כָּבוֹד הוֹיךְ צוּא דֶער הוֹיבִּין זַייא מלא משאלותם זַייעֶר גִיבֶּעט צוּא דֶער פִילִין פִיר זַייא מִיט פְרֵייד דֶער פְרֵייא זַייעֶר עֵדָה דֶער וֶועק זַייעֶר גְאוּלָה פנה לחננם קֶער זִיךְ צוּא זַייעֶר תְּפִלָּה פַאר שְׁנַייד דִּיא וָואשׁ פַיינִיגִין זַייא פַאר נֶעם זַייעֶר גִיבֶּעט דֶער הֵייבּ זַייעֶר בְּרוּפוּנְג שמור הדורים הִיט דִּיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַייא זַיינֶען בַּשֵׁיינְט מִיט מִצְוֹת שְׁטֶעל אוֹיף דִּיא זִיבִּין אָבוֹת וָואשׁ וֶוערִין אָן גִירוּפִין רוֹעִים וֶועלִין מִיר דִיךְ לוֹיבִּין אַזוֹ וְוִיא מִיר הָאבִּין דִיךְ גִילוֹיבְּט אַז דוּא הָאסְט דֶעם יַם גִישְׁפָּאלְטִין:

ידידים זמרות שירות ותשבחות ברכות והודאות למלך אל חי וקים: רם ונשא גדול ונורא משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום מוציא אסירים ופודה ענוים ועוזר דלים (העונה) ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו׃ תהלות לאל עליון גואלם ברוך הוא ומבורך · משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם: מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלות עשה פלא: שירה חדשה שבחו גאולים לשמך הגדול על שפת הים יחד כלם הודו והמליכו ואמרו: יהוה ימלך לעלם ועד: צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל · ונאמר גאלנו יהוה צבאות שמו קדוש ישראל: ברוך אתה יהוה גאל ישראל:

ומתפללין ש"ע תפלה כליל ראשון של סוכות · וגומרין את ההלל · קדיש שלם · אין כמוך · ומוציאין ב' ס"ת ומתחילין לקרות בא' בפרשת ראה עשר תעשר ואין חילוק בין אם חל בשבת או בחול מפני שאז זמן מעשרות רק בשבת קורין ז' גברי ובחול חמשה גברי רק בשאר ימים טובים יש חילוק בשבת מתחילין עשר תעשר ובחול מתחילין כל הבכור · ובב' למפטיר כמ' פינחס ביום השמיני עצרת:

קריאה לשמיני עצרת

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה: ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את יהוה אלהיך כל הימים: וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם כי יברכך יהוה אלהיך: ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו: ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני יהוה אלהיך ושמחת אתה וביתך: והלוי אשר בשעריך לא תעזבנו כי אין לו חלק ונחלה עמך: ס מקצה ׀ שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההוא והנחת בשעריך: ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך אשר תעשה: ס לוי מקץ שבע שנים תעשה שמטה: וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה ליהוה: את הנכרי תגש ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידך: אפס כי לא יהיה בך אביון כי ברך יברכך יהוה בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לרשתה: רק אם שמוע תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום: כי יהוה אלהיך ברכך כאשר דבר לך והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים רבים ובך לא ימשלו: ס כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיך האביון: כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו: השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל יהוה והיה בך חטא: נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך יהוה אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך: כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ידך לאחיך לעניך ולאבינך בארצך: ס כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעת תשלחנו חפשי מעמך: וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: הענק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך יהוה אלהיך תתן לו: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך יהוה אלהיך על כן אנכי מצוך את הדבר הזה היום: והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: ולקחת את המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה כן: לא יקשה בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים וברכך יהוה אלהיך בכל אשר תעשה: פ ישראל

בשבת אם חל של פסח לו יום שני של סוכות בחול מתחילין לקרות כל הבכור

כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש ליהוה אלהיך לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך: לפני יהוה אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר יהוה אתה וביתך: וכי יהיה בו מום פסח או עור כל מום רע לא תזבחנו ליהוה אלהיך: בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי וכאיל: רק את דמו לא תאכל על הארץ תשפכנו כמים: פ לוי ובשבת ד שמור את חדש האביב ועשית פסח ליהוה אלהיך כי בחדש האביב הוציאך יהוה אלהיך ממצרים לילה: וזבחת פסח ליהוה אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשכן שמו שם: לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: שלישי ובשבת ה ולא יראה לך שאר בכל גבלך שבעת ימים ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר: לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך: כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים: ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר יהוה אלהיך

כו ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו ופנית בבקר והלכת לאהליך: ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליהוה אלהיך לא תעשה מלאכה: ס
רביעי ובשבת ו שבעה שבעת תספר־לך מהחל חרמש בקמה החל לספר שבעה שבעות: ועשית חג שבעות ליהוה אלהיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכך יהוה אלהיך: ושמחת לפני ׀ יהוה אלהיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם: וזכרת כי־עבד היית במצרים ושמרת ועשית את־החקים האלה: פ
חמישי ובשבת ז חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: שבעת ימים תחג ליהוה אלהיך במקום אשר־יבחר יהוה כי יברכך יהוה אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח: שלוש פעמים ׀ בשנה יראה כל־זכורך את־פני ׀ יהוה אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבעות ובחג הסכות ולא יראה את־פני יהוה ריקם: איש כמתנת ידו כברכת יהוה אלהיך אשר נתן־לך:

פותחין ס"ת שנייה אחר כך הגבהה ואומר חצי קדיש על שתיהן ומגביהים וגוללים ס"ת שקראו בה ופותחין ס"ת שנייה וקורין בה למפטיר בפ' פינחס

ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם עלה אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם: מנחתם ונסכיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה: אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמיכם: ויאמר משה אל־בני ישראל ככל אשר־צוה יהוה את־משה:

אחר שגמר הגולל קודם קריאת ההפטרה יברך המפטיר הברכה תמצא לעיל:

הפטרה לשמיני עצרת במלכים א סימן ח

ויהי ׀ ככלות שלמה להתפלל אל־יהוה את כל־התפלה והתחנה הזאת קם מלפני מזבח יהוה מכרע על־ברכיו וכפיו פרשות השמים: ויעמד ויברך את כל־קהל ישראל קול גדול לאמר: ברוך יהוה אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר לא־נפל דבר אחד מכל דברו הטוב אשר דבר ביד משה עבדו: יהי יהוה אלהינו עמנו כאשר היה עם־אבתינו אל־יעזבנו ואל־יטשנו: להטות לבבנו אליו ללכת בכל־דרכיו ולשמר מצותיו וחקיו ומשפטיו אשר צוה את־אבתינו: ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני יהוה קרבים אל־יהוה אלהינו יומם ולילה לעשות ׀ משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר־יום ביומו: למען דעת כל־עמי הארץ כי יהוה הוא האלהים אין עוד: והיה לבבכם שלם עם יהוה אלהינו ללכת בחקיו ולשמר מצותיו כיום הזה: והמלך וכל־ישראל עמו זבחים זבח לפני יהוה: ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח ליהוה בקר עשרים ושנים אלף וצאן מאה ועשרים אלף ויחנכו את־בית יהוה המלך וכל־בני ישראל: ביום ההוא קדש המלך את־תוך החצר אשר לפני בית־יהוה כי־עשה שם את־העלה ואת־המנחה ואת חלבי השלמים כי־מזבח הנחשת אשר לפני יהוה קטן מהכיל את־העלה ואת־המנחה ואת חלבי השלמים: ויעש שלמה בעת־ההיא ׀ את־החג וכל־ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת ׀ עד־נחל מצרים לפני יהוה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום: ביום השמיני שלח את־העם ויברכו את־המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל־הטובה אשר עשה יהוה לדוד עבדו ולישראל עמו: ע"כ ויהי ככלות שלמה לבנות את־בית יהוה ואת־בית המלך ואת כל־חשק שלמה אשר חפץ לעשות:

ואומר הברכות של אחר הפטרה ואם חל בשבת אומרים יקום פורקן · מי שברך למלך ולקהל · ומזכירין נשמות · אשרי · יהללו ומתחיל החזן ח"ק בניגון:

תחנה לש"ץ קודם תפלת טל וגשם

אל מלך נאמן שדי מלך עליון קבל שועתי ברצון · אמץ לבבי (כוז"ו במוכס"ז כוז"ו) · אל חי בין ; מת שופט צדק רחום וחנון רחם עלי ושמע היום אשר אעתיר בעדי ובעד ביתי ובעד עדתי המסכימים עמי בתפלתי ותכלול תפלתנו עם כל תפלות הישרות והנקיות שיתפללו היום עמך ישראל ותקבלם תחת כסא כבודך כמו שקבלת לתפלת משה (נ"א מנשה) שלא יבושו שולחי בי ולא אני בהם: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגואלי אמן: יהי רצון לפניך איום ונורא שתתן לי קול ערב ונעים היום ואל יפסק קולי ואל יחר גרוני ויהא קולי נעים וחזק כמו שנאמר ויהי קול השופר הולך וחזק מאד אמן סלה:

יתגדל ויתקדש שמיה רבא · בעלמא די ברא כרעותיה וימליך מלכותיה ויצמח פורקניה ויקרב (נ"א קץ) משיחיה · בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא: יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא בריך הוא · לעלא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן:

ומכריז השמש משיב הרוח ומוריד הגשם כדי שגם הצבור יתפללו משיב הרוח ומתחלין הקהל שמ"ע בלחש תפלת גשם תלמוד של שמונה ואח"כ חוזר החזן ומתחיל בקול רם ונוהגין שהחזן מסיים גבורות הגשם והקהל מתחיל אפ"ק מען :

פותחין הארון אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה :

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן :

אַף בְּרִי אֻתַּת שֵׁם שַׂר מָטָר · לְהַעֲבִיב וּלְהַעֲנִין לְהָרִיק לְהַמְטַר · מַיִם אִבִּים בָּם גַּיְא לַעֲטַר · לְבַל יוּעֲצָרוּ בְּנִשְׁיוֹן שְׁטָר · אֱמוּנִים גְּנוֹן בָּם שׁוֹאֲלֵי מָטָר : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ :

יַטְרִיחַ לְפַלֵּג מִפֶּלֶג גֶּשֶׁם · לְמוֹגֵג פְּנֵי נֶשִׁי בְּצַחוּת לֶשֶׁם · מַיִם לְאַדְרָךְ כִּנִּיתָ בְּרֶשֶׁם · לְהַרְגִּיעַ בְּרַעֲפָם לְנִפְוּחֵי נֶשֶׁם · לְהַחֲיוֹת מַזְכִּירִים גְּבוּרוֹת הַגָּשֶׁם : סוגרין הארון

מיוסד ע"פ א"ב כפול

אַפִּיק מַעַן מְעֻטָּר · בְּיוֹם הַמְעֻטָּר · אֶעֱרוֹךְ שׁוּעַ וְלֹא אֶפָּטֵר · בְּנִיב הַמְפוּטָר · בְּקֵץ הַמְנוּטָר · שְׁאוֹנִי הוּנְטָר · בְּמוּסְפֵי לַעֲטָר · תְּפִלַּת מָטָר : גִּילַת פְּעָמִים · שׁוּשׁ יוֹם מְיוּמִּים · גִּלֵּי מְשֻׁמָּמִים · כְּשׁוֹאֲלֵי בוֹ מַיִם : דַּלְתֵי שָׁמַיִם · אֲשֶׁר מוּל שַׁעַר הַמַּיִם · דּוֹד יִפְתַּח מִשָּׁמַיִם ·

משה לוי

(אף ברי) אלו שני תיבות (אתת) הם אות וסימן על שם (שר מטר) שהוא ממונה בשם אף ברי כי כשרואה השר כשהשמים ברורים ונקיים מיד מעריב אותו להעביב את השמים בעבים ופעמים מביא עליהם מים באף וזעם לכך נקרא (אף) ופעמים מביא מים לברכה להרוות העולם לכך נקרא ברי (מים אבים בם גיא לעטר) מספיק לנו מים כדי לעטר בפירותיה את גיא הארץ (לבל יועצרו בנשיון שטר) שלא יהיו הגשמים נעצרים בשביל חובותינו ובשביל אבות שהיו אמונים חזקים באמונתם ובבטחון של הקדוש ב"ה (גנון בם) בזכותם תגן על ישראל (שואלי מטר) יעריב את המלאך ונעשה שר להביא עבים ולקבל ממים עליונים גשמים להפיץ ענן אורו בכל מקום אשר רוצה השם יתברך (לפלג מפלג גשם) לחלק ממים הנחלקים לב' חצים ברקיע וחצים למטה באוקיינוס והוא מחלק ממים הנחלקים (למוגג פני נשי) להיות נימוח פני הארץ (בצחות לשם) כשהארץ בצחות וקושי כמו אבן ששמו לשם (מים לאדרך כנית ברשם) שבלת מים בתורתך כינוי לשם מים באחד מכינויי שמך כי אתה נקראת אדיר וכן המים נקראו אדירים (להרגיע ברעפם) להיות מרגוע בירידת גשמים (לנפוחי נשם) לבני אדם הנפוחים באפם נשמת חיים (להחיות) את ישראל אשר הם (מזכירים גבורות הגשם) :

בית לוי

(אף ברי אתת) מיוסד על הכתוב (באיוב לז יא) אף ברי יטריח עב יפיץ ענן אורו ופרש"י (אף ברי) שם מלאך הממונה על העננים והוא יפיץ ענן מטרו של המקום ואתת שהוא נגזר מן אות ומופת (להעביב) שהוא נגזר מן יטריח עב על משקל להענין מן הענן להעביב ולהענין שניהם מלשון עב וענן. אלא שכפל הדבר במלות שונות (להריק) ל' ערוי שהוא אל כלי שהעבים והעננים מריקים א"ע מן המים (אבים) לחים מל' באבי הנחל (שה"ש ו יא) (גיא) אדמה והוא אחד מן עשרה שמות שיש לארץ כדאיתא במדרש ... (לעטר) כמו להעשיר כי הגשמים כדמות עטרה על ראש האדמה (נשיון) ל' נושה בחבירו (שטר) כתב על עונותינו (אמונים) תואר לאבות (גנון) ל' מגן :

(יטריח לפלג) ענין חלוקה מל' נפלגה הארץ (בראשית י') (מפלג) ל' פלגא שהוא מחצה ... כמ"ש פלג אלהים מלא מים (תהלים סה י) ותרגומו מן קיבתא דאלהא די ... (למוגג) לשון המסה מן ברביבים תמוגגנה (שם פ' יא) ופרש"י ל' המסה (נשי) האדמה לשון ... נשיה (שם פח יג). (בצחות) לשון קושי מל' צחיח סלע (יחזקאל כד ז) (לשם) הוא אבן כמו לשם שבו ואחלמה (כנית) ל' כנוי שם (ברשם) בתורה שנכתב (להרגיע) ל' מרגוע ונחת (ברעפם) ענין נטיפה מל' ירעפו עלי אדם רב (איוב לו כח) (לנפוחי נשם) ל' ויפח באפיו נשמת חיים :

(אפיק) ענין הוצאת הדבור ל' והדם יפיק תבונה (משלי ג יג) (מען) כמו מענה מל' ומה' מענה לשון (משלי טז א) ותואר לתפלה (מעוטר) ל' עטרת. תפארת (שוע) תפלה מל' ... (איוב ...) (בניב) ל' ... ניב שפתים (ישעיה נז יט) (המפוטר) ל' ... (קץ) שמיני עצרת שהוא בקץ וסוף שנה (המנוטר) ל' שמור ... (שאוני) המון קהל ישראל (הונטר) ל' שמירה ... (גילת) ל' שמחה גיל (גל) כמו גילה דוד.

(אפיק מען מעוטר, אוציאה תפלה המעוטרה אשר מענה נעשה עטרה להקב"ה (ביום המעוטר) ביום שמיני שהוא מעוטר לרגל בפ"ע (הרמב"ן) (אערוך שוע) אערוך תפלה (ולא אפטר, לא אבדל מכאן עד שאתפלל תפלתי ושועתי לפני השם יתברך (בניב המפוטר) בשפה פתוחה (בקץ המנוטר, בחג האסיף שהוא בצאת השנה הוא משומר ומוכן לשאול בו מטר שאוני) חיל שלי (הונטר) הוא שמור (במוספי לעטר תפלת מטר) בתפלת המוסף שהוקבע להתפלל במועד לעטות מתפלתי זו עטרה (גילת פעמים) שני שמחות שנכפלו בסוכות דכתיב ושמחת בחגך וכתיב והיית אך שמח (שוש יום מיומים) שמיני עצרת שיש בו שמחה יתירה (גל לי; גילה לי משממים כו') (דלתי שמים אשר הם מול שער המים) שהיה בעזרה אשר דרך אותו שער מביאין צלוחית של מים לנסך על גבי המזבח

אף ברי דער מלאך וואש ער איז אמטמנה איבר דעם רעגין הייסט ער אף ברי אתת איז טייטש גיצייכינט דאש הייסט די אותיות פון זיין נאמן בטייטין אויף זיינע פעולות. דען דאש ווארט אף איז טייטש צארין אונ דאס ווארט ברי איז טייטש מיט זעטיקייט דען אז די וועלט איז ניט זוכה ברייננט ער דעם רעגין מיט צארין וואש דר רעגין גיצט נאר ניט אונ אז די וועלט איז זוכה צום רעגין ברייננט ער אים מיט זעטיקייט דאש די וועלט ווערט דורך דעם רעגין גישפייזט דער דאזיגר מלאך מאכט טונקיל די הימיל מיט וואלקין אויש צוא לערין די וואסר אונ מאכין רעגינן צוא מאכין קריינען די ערד מיט פירות די רעגין זאלין ניט אויף גיהאלטין ווערין פאר אונזער שטר חוב פון אונזערע זינד אבות בזכות די אבות זאלסטו בשיצין זייערע קינדר די דא בעטין דעם רעגין :

יטריח גאט זאל ספרית זיין דעם מלאך צוא אויס טיילין דעם רעגין פון דיא אויבערשטע וואסער וואש זייא זיינען אפ גיטיילט גיווארין פון דיא אונטערשטע וואסער בשעת אז גאט האט דיא וועלט בשאפין צוא מאכין צוא ניין אונ ווייך די ערד דענמאלט אז זיא איז פאר דאם וויא אשטיין דוא האשט דיא וואשר אין דער תורה אן גירופין אדירים אזו וויא דיין נאמען ווערט אן גירופין אדיר צו מאכין רוען מיט זייער טריפין צוא די קינדר פון אדם וואש אין זיי איז אריין גיבלאזין גיווארן א נשמה לעבדיג צוא מאכין דיא ישראל וואש זייא דער מאנן דיין גבורה וואש דוא בווייזט מיט דעם רעגין :

אפיק מען איך וועל אויש ציהן גיבעט דאש גאט זאל דורך מיין תפלה גיקריינט ווערין אין דעם גיקריינטין טאג אעריך איך וועל אן ריכטין גיבעט פאר גאט אונ וועל פון דאנען ניט אוועק גיין אן גיבעט מיט דיא רייד וואש גייט ארויס פון מיין גיעפינט מויל בקץ אין דעם יום טוב וואס ער ווערט גיהיט צו בעטין אין אים אויף רעגין מיין ... זאל

בשפכי לו לב כמים: הגיגי בל ידמים· בצע אשמים· הולגנו בכפור אשמים· ושוטן גזה ישמים· ואמרי רשומים בערכם נרשמים· ודיתי עם שמים· להזכיר גבורות גשמים: זעק ממצר· אקרא בעת צר· זה ירחיב לי בצר· שוע אשר לא בצר: חוזק ידך לא תקצר· מפתוח אוצר· חטא אם עצר· יפן בעם נעצר: טעמים אחבר· חילים לגבר· טפי נתורים אדבר· ולא כמתגבר: יורוני מה אדבר· פני תבה כעובר· ירשוני בעדם להסביר· כי עת לחשות ועת לדבר: כרוע ברך להבריך· במות להדריך· כוון חין להעריך· בעד עם מעריך: לחבוש ולהאריך· חרבון חורב מפריך· לדבר גבורות אאריך· כי עת לקצר ועת להאריך: ממטע דרבונות· אבינה תבונות· מעם בינות· אדבר נכונות·

בית לוי

אמר נסקב"ס עס"כ חדי לי ואני לו (שה"ש ו) (הגיגי) מל' והגית בו (יהושע א) (ידמים) ל' שתיקה מל' דממה (בצע) ל' גזל מל' כל בוצע בצע (משלי א יט) (ושוטן) הוא השטן המקטרג (אשמים) תוטאים (אשמים) הטוטה (ישמים) ענין שממה והשחתה (רשומי) נכתבי' מל' את הרשום נכתב (דניאל י כא) (בערכם) ל' כסדרן כמו וערכו תרגומו ויסדרון (ודיתי) כתוודיתי (שמים) מעים עלמו כאין (ממצר) מצרה (זה) הקב"ה (שוע אשר לא בצר) עס"כ היערון שוטן לא בצר (איוב לו יט) (אם עצר) עצירת גשמים (טעמים) טעמי הורה (חילים) חיילי ישראל (טפי) ל' דבור מל' ועלימו תטוף מלתי (איוב כט כב) (נתורים) כדבר המנוקה כנתר (להבריך) ל' כריעת ברכים (במות להדריך) לשון הפסוק ועל במותי ידריכני (חבקוק ג יט) (כוון) לשון כוונה (חין) ל' תפלה (להעריך) לסדר ל' וערך תרגומו וסדר (לחבוש ולהאריך) שגיהם ל' רפואה (חרבון חורב) לשון הרבוני קיץ (תהלים לב ד) (מפריך) ל' תלמוד שנפרכה בנסוכן (ממטע דרבונות) עס"כ דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועים (קהלת יא) (אבינה תבונות מעם בינות) כדכתיב מקנים

מטה לוי

ובזכות זה בקשתנו (דוד יפתח משמים) להוריד מטר (בשפכי לו לב כמים· הגיגי בל ידמים) דבור תפלתי בל ישתוק בשביל (בצע אשמים) בשביל גזל ועון שהיה בידי (הולגנו בכפור אשמים) כי כבר נתכפרו ביום כפור העונות ואח"כ (ושוטן מה ישמים) מה יוכל שטן לקטרג ולהשמים את ישראל (ואמרי רשומים בערכם נרשמים) הדברים הנכתבים למעלה מפעולות האדם כסדרן הם נרשמים למעלה (ודיתי עם שמים) כבר הודיתי עליהם ביום כפור עם הכהנים שמשים את עצמן כתוהו ואין בכדי (להזכיר גבורות גשמים) (זעק ממצר) תפלה הבאה על הצרה (אקרא בעת צר). (זה) הקדוש ב"ה שנקרא זה אלי (ירחיב לי בצר שוע אשר לא בצר) תפלה אשר היא לא בעת צרה רק קודם הצרה כי עדיין אין אנו צריכין לגשמים לכן בודאי (חוזק ידך לא תקצר) מפתוח אוצר של מטר ואף (חטא אם עצר) אם יעצור הגשמים בעבור הגזל כמ"ש רז"ל אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל עכ"ז (יפן בעם נעצר) יפן הקב"ה אל תפלתנו בזכות שאנו מעוריה ממלאכה (טעמים אחבר) חיבור של הפיוט הזה שהוא מטעמי תורה אסדר אותו (חילים לגבר) אגבר חיילי ישראל שיתפללו עמי (טפי נתורים אדבר) דיבוריה זכים שדומים כמטוהכין בנתר אדבר (ולא כמתגבר) ואין אני מתגבר ומתפאר בהדבורים האלו רק באתי בבקשה (יורוני מה אדבר כו' ירשוני בעדם להסביר) יתנו לי רשות להליץ ולהסביר בעדם (כי עת לחשות) ולשאול כגון בימות הקיץ (ועת לדבר) כגון עתה (כרוע ברך להבריך) וע"י זה (במות להדריך) ידריכני על במתי ארץ (כוון חין להעריך) להתפלל התפלה בכוונה וכסדר (בעד עם מעריך) בעד ישראל המעריכים תפלה (לחבוש ולהאריך) להעלות ארוכה ורפואה (חרבון חורב מפריך) ליבושת הארץ המפריך ומכלה את הפירות (ממטע דרבונות) מנטיעות ת"ח המיסרים לווייהם והוקותיהם כדרבן לפרה (אבינה תבונות מעם בינות) מישראל הנקראים עם נבון וחכם

ווערין גיהיט פון דיר גאט מיט מיין מוסף וועל איך קריינגען גאט מיט דער תפלה פון רעגין גילת ביא דעם יום טוב שטייט צווייא מאל אן גישריבין מען זאל זיך פרייען אין דעם טאג שמיני עצרת דארף מען זיך פרייען מיין פון אלע טעג אנפלעק מיר דיא שמחה פון דעם הימיל אין דעם טאג וואש איך בעט אויף וואסער דלתי דיא טירין פון דעם הימיל וואש זיינען קעגין דעם וואשר טויער וואס אין בית המקדש איז גיוועזין וואס דורך דעם טויער האט מען גיבראכט דיא וואסר וואס מען האט גאנץ סוכות גיגאסין ביא דיא קרבנות גאט דער פריינט די טויערין זאל ער עפענען פון דעם הימיל בזכות וואש איך פאר גים מיין הארץ מיט תפלה וויא וואשר תגיגי דיא רייד פון מיין תפלה זאל ער גיט מאכין שווייגין פון וועגין עבירות אונ גזילות וואש איך האב גיטאן דען די אלע זינד זיינען פאר געבין גיווארין אום יום כפור אונ מיט וואש פאר אשולד קאן דער שטן אונז שולדיג מאכין אונ די רייד זיינען אן גיצייכינט אין הימל אלץ כסדר וואש דיא מענטשין טוען ודיתי איך האב מתודה גיוועזן מיינע מעשים מיט די דאזיגע פרומע לייט וואס האלטין זיך גאר פאר גישט אונ היינט בין איך גיקומען צוא גידיינקען דאש שטארקייט פון דיא רעגין זעק אויס דער איינגשאפט שרייא איך אונ רוף גאט אין דער צייט פון אצרה דאס גאט זאל מיר דר ווייטערין אין איינגשאפט דאס איך בעט אז דיא צרה זאל אויף מיר נים קומען חוזק דיין שטארקע האנט איז ניט קורץ אונ פאר מיגלך פון צו עפענן דעם אוצר פון רעגין אויב דורך דיא זינד איז ראוי דער רעגין צוא איין גיהאלטין ווערין זאל ער זיך קערין אן דעם זכות פון דיא ישראל וואש זיא זיינען מקיים דיא מצוה פון שמיני עצרת טעמים רייד פון

תפלה וועל איך בהעפטין אונ וועל שטארקין דאס חיל פון דיזז ישראל זייא זאלין אויך בעטין מיט מיר אזעלכע רייד וואש זייא זיינען ווייס וויא קרייד וועל איך בהעפטין אונ ניט וויא איינער וואש שטארקט זיך מיט גיוואלד מתפלל צוא זיין יורוני דיא חכמים האבין מיר גוויזין וואש איך זאל ריידין פאר גאט ווען איך פאר איבר פאר דעם ארון הקודש צוא טאן תפלה זייא האבין מיר רשות גיגעבין פאר זייא מתפלל צוא זיין דען עס איז אצייט· צו שווייגין פון צו בעטין אויף רעגין דהיינו אום זומר אונ אצייט איז צוא ריידין אונ בעטין אויף דעם רעגין אז וויא היינט כרוע דרום קניא איך מיט מיינע קניען פאר גאט להדריך גאט זאל מיך מאכין טרעטין אויף דיא הייך פון דעם לאנד איך בין מכוון אן צוא ריכטין מיט כוונה דיא תפלה פאר דיא ישראל וואש זייא גיבין דאש שאצונג פון זייער נפש אין דר צדקה אריין לחבוש ער זאל פלאסטירן אונ היילין דאש דארקייט אונ טרוקינהייט פון דער ערד וואש צוא ברעקילט די פירות דרום וועל איך לאנג ריידין פון דעם כח פון דעם רעגין דען עס איז אצייט צוא ריידין אין קורצין אונ אצייט איז צווז דר ליינגערין אונ דער כון פיל צוא ריידין ממטע פון דיא רייד פון די חכמים וואש זייא זיינען גיגליכין צווז אפלאנצונג אונ אגיוואון אייזין וואש מען גוואונט אבהמה אין רעכטין וועג אזוי גוואוגן זייא דיא לייט צוא גיין אין רעכטין וועג פון די דאזיגע פרומע איך פר שטאנד פון דעם פר שטאנדיג פאלק ישראל האב איך גילערינט צוא ריידין אן גיברייטע זאכין אזוא וויא דיא חכמים האבין גיזאגט פריער דארף אמענטש מסדר זיין גאטס שבחים דר נאך זאל ער בעטין זיין בקשה גאקת דאש גישרייא פון דיא תפלות מיט כוונה טוא איך פאר גאט גאט זאל שיקין דעם רעגין אויף

נְאָקוֹת מְכֻוָּנוֹת ׳ לְהַמְטִיר גַּיְא וְלִבְנוֹת ׳ נְשַׁמּוֹת לְבוֹנְנוֹת ׳ בְּרַבַּת בָּנוֹת : שְׂעִירִים לְהַרְבִּיב ׳ חֲזִיזִים לְהַעֲבִיב ׳ שִׂיחִים לְהַאֲבִיב ׳ עַד זְמַן אָבִיב : עֲדָנִים לְהַנְבִּיב ׳ מַקְדִּיחַת שְׁבִיב ׳ עָבִים לְהַלְבִּיב ׳ לִרְווֹת עַם חָבִיב : פָּנִים לִי יִשָּׂא ׳ בְּצַגְתִּי פְּנֵי כְנִיסָה ׳ פּוֹעַל בְּעֶשֶׂר נִסָּה ׳ יִזְכּוֹר לִי לְחוּסָה : צוּר רָם וְנִשָּׂא ׳ צְבָאָיו לוֹ אֲגִיסָה ׳ אֵלָיו עַיִן אֶשָּׂא ׳ וְלֹא בְרוּחַ גַּסָּה : קוֹלִי יֶעֱרַב ׳ וְרִנָּתִי לְפָנָיו תִּקְרַב ׳ קַמְתִּי בְּבַקְרָב ׳ חָגוּר כְּלֵי קְרָב ׳ רְשׁוּת צָעִיר וָרָב ׳ אֶטּוֹל טֶרֶם אֶקְרַב ׳ רַחֵשׁ אֲבַשֵּׂר וְיֶעֱרַב ׳ צֶדֶק בְּקָהָל רָב : שָׁלִיחַ לְמִסְתּוֹפְפִים ׳ צִיר לַאֲסוּפִים ׳ שִׁבְעַת יְמֵי חַג אוֹסְפִים ׳ וְנִסּוּךְ הַמַּיִם חוֹסְפִים : שְׁמִינִי מוּסִיפִים ׳ וּבוֹ נֶאֱסָפִים ׳ שַׁוְעַת מַיִם מְהַסְּפִים ׳ בְּחִין מוּסָפִים : תְּפוּצֶינָה עֲיָנוֹת מַיִם בִּרְחוֹבוֹת פַּלְגֵי מַיִם ׳ תִּמְשַׁכְנָה בְּטוּחוֹת לְפֶה מַיִם ׳ לְהִתְגַּבֵּר כְּנַחֲלֵי מַיִם : חזן תִּזְכּוֹר לִי אִתּוּי נְהָרִים ׳ מִשּׁוּב אֲחוֹרִים ׳ תַּעֲנֵנִי עֲדֵי אֶפְרַיִם ׳ בְּשַׁפְּכִי שִׂיחוֹת צְהָרִים :

מטה לוי

והתבונן מה שאמרו רז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך ישאל צרכיו וכן הפעם גם אני אדבר שבחות נכונות ואחר כך אתפלל (נאקות מכוונות) צעקות תפלות בכוונה ׳ בכדי (להמטיר גיא) להמטיר על הארץ ולבנות אותה כי אם יהיה חורב על הארץ היא נהרסת (נשמות לבוננות) לבנות ערים בארץ נשמות (ברבות בנות) וישראל שנדמו לנשים שאין להם כח אלא בפה בתפלה הם יתישבו בחורבות הארץ (שעירים) גשמים גדולים היורדים בזעף יקלף (להרביב) לעשות מהם טיפים קטנים הנקראים רביבים שיהיו לברכה על העשבים (חזיזים) עננים קטנים שעושים חזיונות ברקיע (להעביב) למלאותם מים ויהיו עבים (שיחים להאביב) שיפרחו האילנות וכל שיח השדה (עד זמן אביב) עד חלי ניסן שהוא זמן האביב ולא יפסקו הגשמים (עדנים להנביב) פירות מתוקות יהיו צומחות להם (מקדיחת שביב) משריפת וניצוצות החמה (עבים) שהעב והענן יעשו פעולה (להלביב) שמהגשמים שירדו מהם יהיו פרחים ולולבים (לרוות עם חביב) להשביע עם ישראל החביבים (פנים לי ישא) יהי"ר שישא לי פנים יפות (בצגתי פני כניסה) בעמדי להתפלל בעד כנסת ישראל (פועל בעשר נוסה) זכות אברהם שנתנסה בעשר נסיונות (יזכור לי לחוסה) ולרחם (צבאיו לו אגיסה) חייליו שהם ישראל אקבץ במלחמה (ולא ברוח גסה) ובגאוה (קמתי בבקרב וכו׳) כמו שהגבור ההולך בקרב יחגור כלי קרב להיות בטוח הנלחון כן קמתי להרבות תפלה ותחנה ׳ נעשיתי (שליח למסתופפים) לישראל העומדים בבתים ובזויות של בהכ"נ (שבעת ימי החג אוספים) בשעת אסיפת התבואות הם חוגגים שבעת ימי סוכה (וניסוך המים חוספים) שואבין מן השילוח (בחין מוספים) בתפלת מוספים (המשכנה בטוחות) יתחברו המחשבות (לפה) להתפלל בכוונה עבור מים (תזכור לי) זכות אברהם (אתוי נהרים) שבא מעבר הנהר (משוב אחורים) שלא אשוב אחור מתפלתי ריקם (תעני עדי אפרים) ענה לי בשביל ישראל (בשפכי שיחות צהרים) בהתפללי בתפלת מוסף שהוא בעלם סיום :

בית לוי

אתבונן (תהלים קיט ק) (נאקות) צעקות פלה (גיא) הארץ כדפירשתי לעיל בפיוט אף ברי (ולבנות) ל׳ בנין (לבוננות) ל׳ בנין או ל׳ תבונה (שעירים להרביב) ל׳ כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב (דברים לב ב) ושעירים הם הטיפות היורדים בזעף ואינם לברכה ורביבים הם הטיפות היורדות בנחת והם לברכה (חזיזים) עננים קטנים (להעביב) ל׳ עב וגם (שיחים) אילנות ל׳ וכל שיח השדה (בראשית ב׳ ה׳) (להאביב) ל׳ כי בשעורה אביב (שמות ט לא) ופי׳ ל׳ גידול וגיבור (עדנים) פירות מתוקים (להנביב) ל׳ תנובה וצמיחת הפרי (מקדיחת) ל׳ שריפה כי אש קדחה באפי (דברים לב כב) (שביב) ל׳ ניצוצים מל׳ כרסיה שביבין די נור (דניאל ז ט) (להלביב) לשון פרח ולולב (לרוות) ל׳ טוסי רויה (תהלים כג ה) שהוא ל׳ שביעה (פנים לי ישא) כענין ישא ה׳ פניו אליך (בצגתי) ל׳ עמידה מל׳ אציגה נא עמך (בראשית לג טו) (כניסה) כנסת ישראל (פועל) ל׳ מעשה (לחוסה) להוס ולרחם (צבאיו) חייליו ותואר לישראל (אגייסה) אקבץ (בבקרב) ל׳ קרב ומלחמה (חגור) להגור (רחש) דבור של תפלה (למסתופפי׳) ל׳ הסתופף בבית אלהי (תהלים פד יא) ופרש"י על הסף ועל המזוזות לשקוד (ציר) שליח (חוספים) ל׳ ולחשוף מים מגבא (ישעיה ל׳ יד) (שועת) ל׳ תפלה (מהספים) מתפללים בגלוי ובקול מל׳ חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (כחין) בתפלה (תפוצינה) ל׳ פיזור (בטוחות) מחשבות הכליות ל׳ הן אמת חפצת בטוחות (תהלים נא ח) (אתוי נהרים) תואר לאברהם (עדי) כמו בשביל (אפרים) תואר לישראל עפ"ס הבן יקיר לי אפרים (ירמיה לא כ) :

דער ערד אונ אויף דיא קארין פעלדער צוא בויען דיא וויסטע פעלדער דיא ערד זאל בזעצט ווערין מיט דיא ישראל וואש ווערין אן גירופין רבת בנות שעירים דיא שטורם רעגין וואש זייא זיינען ניט תמיד גוט זאל ער מאכין צוא קליינע טראפין זייא זאלין זיין צוא אברכה אויף דעם גראז דיא קליינע וואלקין זאל ער מאכין צוא דיקע וואלקין דיא ביימער פרוכטיג צוא מאכין ביז אין דער צייט דאש זייא ווערין צייטיג ווערין ערנים דיא זיסע פירות צוא פרוכטין ער זאל זייא אפ היטין פר דער היץ פון דער זון דיא וואלקין זאלין מאכין בליען דיא פירות עם חביב צוא מאכין זעטיגין דאש גליבטע פאלק ישראל אונ איך זאל פר גאם צוא גיפעלין זיין אין מיין שטיין פאר דעם איין זאמלונג פון דיא ישראל דיא ווערק פון אברהם וואס ער איז גיפרובט גיוואַרין מיט צעהן פרוב זאל ער מיר גידיינקען צוא דר בארמען מיך צור רם גאט וואס ער איז הויך אונ דער הויבין צוא אים הייב איך אויף מיינע אויגין דיא ישראל וואש זייא זיינען זיין חיל טוא איך זייא צוא אים איין זאמלן צוא מאן תפלה אונ ניט מיט האפעריג גמיט קולי יערב מיין קול זאל גיוויסט זיין מיין לויב זאל פאר דיר גינעהנן איך שטעל מיך אן גיגורט מיט מיין תפלה אזוא וויא איינער גורט אן כלי זיין צוא גיין אין דער מלחמה קעגין דיא בייזע מלאכים וואש הייסין מקטרגים רשות איך וועל נעמען רשות פון יונג אונ אלט איי איך גינעהן תפלה צו טאן מיין תפלה זאל גיוויסט זיין אז איך וועל מבשר זיין די גירעכטיקייט פון דעם פיל איין זאמלונג פון דיא ישראל שליח איך בין איין שליח צוא דיא וואש טרעטין איבר די שוועלין פון דיא שולין אונ צוא דיא וואס זאמלען זיך איין בין איך איין שליח אונ זייא זאמלען זיך איין צוא האלטין זיבין טאג סוכות אונ אנפלעקין צוא גיסין דיא זיבין טעג פון סוכות וואסר ביי דיא קרבנות שמיני דען אכטין טאג זיינען זייא מוסיף אונ אן דעם טאג זאמלען זייא זיך איין צוא שרייען אונ צוא טאן תפלה אויף דעם רעגין אנפלעקין זייא אין דער תפלה פון מוסף תפוצינה דיא קוועל וואסער זאלין ווערין אוים גישפרייט זייא זאלין זיך דער ווייטערין אונ זאלין ווערין בעך וואסר דיא גידאנקען פון דעם הארצן זאלין ניצוינין ווערין צום מויל צוא בעטין אויף וואסר צוא שטארקין זיך אז וויא דיא טייכין וואסר תזכור לי זאלסט מיר גידיינקען דעם זכות פון אברהם וואש ער איז גיקומן פון ארם נהרים זייער תפלה זאל זיך ניט אום קערין צוא ריק תעניני זאלסט מיר ענטפערין פון וועגין די ישראל וואש ווערין אן גירופין אויף דעם שבט אפרים בשפכי אז איך פאר גיס מיין הארץ מיט תפלה ביז צום מיטאג :

אקשטה כסל וקרב להביע בעד מים · אזום לפי מעט נעת בלחלוח מלאכת מים ·
אחספה מעין מעש מפעל מים · את פני מבין להשמיע גבורות מים : בגבהי
שמים אצר אסמי מים · בתחתיות ארץ החביא תהומות מים · בם החל וכל חוג ארץ
ושמים · בם הרקיע הדום וקרא שמים : גם בטרם יצרו פתוכי אש ומים · גמר וכלל כל
במשולת מים · גרה אצלו אמון לשעשעו יומים · גנזה פעול אתו עולמות שנים : דרך
והשתה שתות במשתית מים · דעת כי כל הושתה משתית מים · דבר והעריך תפתה
משלינת אש ומים · דרש ונטע שתול על פלגי מים : הצפין לישרים אמונת יומים ·
העביר תשע מאות ושבעים וארבעה דורות כבשטף מים · הכין שבעה בריאות עד לא
ארץ ושמים · השרה בם שכינה קדם דר שמים : ונכון מאז צר כם ויחסו שמים · ובכסו
על רוח מרחפת על פני המים · וכצר מעשה בראשית ומדד בשעלו מים · ועדו בין

בית לוי

(אקשטה) לשון תיקון (כסל וקרב) ל׳ מחשבה הבא מכסל וקרב (להביע) לשון דבור מל׳ זכר רב טובך יביעו (תהלים קמה ז) (אזום) ל׳ זמם ומחשבה והוא לשון תרגום כמו ויפתח הגמלים ופרא ואזמי גמליא (בראשית כד לב) (נעת) לשון עיפה (אחספה) ל׳ גלוי מל׳ חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (את פני מבין) תואר להקב״ה והוא ל״ה (משלי יז כד) (בגבהי שמים אצר אסמי מים) דכתיב יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב את השמים (דברים כח יב) (החביא) הסתיר (החל) התחיל (וכל) כמו וכלה (חוג) עגול כדור (הרקיע) ענין שטיחה ופרישה (הדום) הארץ (וקרא) שמה תקרא (פתוכי) ל׳ ערבוב (גמר) גמר הכל (וכלל) ל׳ כלילת יופי (במשולת מים) תואר לתורה שמשולה למים עש״ה מי ישקני מים מבור בית לחם (ש״ב כג טו) ובפרש״י שם וכן בהרבה מקומות (גרה) ל׳ דירה (אמון) תואר לתורה (יומים) שני אלפים שנה כדכתיב ואהי׳ אצלו אמון (משלי ח ל) וכמו שאחז״ל ובפירש״י שם (והשתה שתות במשתית הושתה) ארבעתם ל׳ יסוד כמו (והעריך) ל׳ סדר כמו וערך תרגומו וסדר (תפתה) תואר לגיהנם (ונטע שתול על פלגי מים) רמז לג״ע כמאמר והיה כעץ שתול על פלגי מים (תהלים א) (הצפין) ל׳ גנז (אמונת יומים) תואר לתורה עש״ה והיה אצלו אמון יום יום (משלי ח ל) (ונכון מאז צר כם) עש״ה נכון כסאך מאז

מטה לוי

(אקשטה כסל וקרב) אתקן מחשבות לב וקרב (להביע) לדבר ולספר (בעד מים) בעד מעשה המים (אזום לפי) אשים מחשבות לפי (מעט נעת) ליגע ולדבר מעט (בלחלוח מלאכת מים) כי ממנו נעשו שמים בסודם לחים ואסור לדרוש במעשה בראשית לכן (אחספה) אגלה רק (מעין מעש כו׳) (את פני מבין) לפני הקב״ה המבין את הכל (בגבהי שמים אצר אסמי מים) כי מים עליונים תלויין במאמרו של הקב״ה (בם החל) במים התחיל (וכל) וגם כלה (חוג) סבוב של ארץ ושמים (בם הרקיע הדום) בהמים רקע הארץ כדכתיב לרוקע הארץ על המים (וקרא שמים) כדכתיב המקרה במים עליותיו (גם בטרם יוצרו פתוכי אש ומים) שמים ומלאכים שנבראו מעורבים מאש וממים (גמר וכלל כל במשולת מים) על ידי התורה שנמשלה למים גמר הכל ועשה כלילת יופי (גרה אצלו אמון לשעשע יומים) התורה היתה אצלו בדירתו אלפים שנה קודם שנברא העולם והיה משתעשע עמה (גנזה פעול אתו עולמות שנים) הקב״ה גנז התורה לפעול העוה״ז והעוה״ב (דרך) עליהם כמ״ש דרך על במתי ארץ (והשתה שתות) ויסד יסודות (במשתית מים) ביסוד המים. (דעת כי כל הושתה משתית מים) להודיע שמע״ב כולן הוסדו מיסוד המים (דבר והעריך תפתה משלינת מים) הקב״ה ברא גיהנם משלג (דרש ונטע שתול על פלגי מים) הקב״ה דרש ונטע ג״ע ושתל אותו על פלגי מים (הצפין לישרים אמונת יומים) גנז לישראל התורה שנקראת אמון אלפים שנה (העביר תשע כו׳ כבשטף מים) רצה הקב״ה ליתן התורה לסוף אלף דורות וראה אותם שהיו רשעים והעביר מהן תתקע״ד דורות ושטפן במהרה ונתנה לכ״ו דורות (הכין שבעה בריאות כו׳) תורה וגן עדן וגיהנם תשובה כסא הכבוד בהמ״ק ושמו של משיח (השרה בם שכינה כו׳) בז׳ דברים אלו השרה שכינתו (ונכון מאז צר כם) קודם שברא העולם היה נכון כסא הכבוד שצר וברא אותו קודם בריאת העולם (ויחסו שמים) וקראו שמים כדכתיב השמים כסאי (ובכסו על רוח כו׳) ותקנו והעמידו על רוח כו׳ כי עדיין לא היו כרובים וחיות כי המלאכים יום שני נבראו (ומדד בשעלו מים) מדד ברגל ובהלוך שלו את המים (ויעדו) ויעד וזימן את כסא

א׳קשטה כסל איך וועל צירין מיינע גידאנקן צו ריידן אונ תפלה צו טאן פון וועגין וואשער דער מיט וועל איך אביסיל גידיינקן אונ אן רירין צוא ריידין פון דיא פארכטיקייט פון דער מלאכה וויא די וועלט איז בשאפין גיווארין מיט וואסער איך וועל אנפלעקין אגלייכעניש פון דיא ווערק פון ששת ימי בראשית וואש עס איז גיוועזין דורך וואשר פר גאט דער דא איז פר שטענדיג צוא מאכין הערין דיא שטארקייט פון וואשער שמים אין דר הויך פון די הימיל האט ער איין גיזאמילט אוצרות וואשער אונ אונטער דער ערד האט ער בהאלטין אפ גרונטין וואשר צווישין דיא וואסר האט ער אן גיהויבין צוא בשאפין הימל אונ ערד וואש זייא זיינען קיילעכדיג וויא א צירקיל צווישין דיא וואשר האט ער אויס גישפרייט דיא ערד אונ גיבעלקינט דיא הימיל גם טרם נאך איי דיא מלאכים זיינען בשאפין גיווארין וואש זייא זיינען אויס גמישט פון פייער אונ פון וואשער האט ער אלדינג בשאפין אונ גציירט דורך דער תורה וואס זיא איז גיגליכין צו וואסר זיא האט בייא אים גוואנט אונ איז גיוועזין גאטס דער פרייאונג צווייא טעג פון בריאת עולם דאס איז צווייא טויזינט יאר ער האט בהאלטין דיא תורה צוא בשאפין מיט איר עולם הזה אונ עולם הבא ירד ער האט דיא וואסער גיטראטין אונ האט די וועלט גיגרונד פעסט דורך דעם יסוד פון וואשר צו וויסין דאש

דיא גאנצע וועלט איז בשאפין גיווארין דורך דעם יסוד פון וואשער ער האט גירעט אונ אן גירכט דעם גיהנם פון שנייא ער האט גיפארשט אונ האט גיפלאנצט דעם גן עדן בייא די טייכין וואסער הצפין לישרים ער האט בהאלטין צוא דיא רעכט פארטיגע דיא תורה וואש זיא איז בייא אים דער צווייא גיוועזין צווייא טויזינט יאר ער האט גימאכט איבר פירין ניין הונדערט אונ פיר אונ זיבציג דורות אז וויא מיט פר פלייצונג וואסר ער האט זיבין ערלייא בשעפעניש אן גרייט צוא בשאפין איי ער האט הימיל אונ ערד בשאפין אונ דאש זיינען זייא דיא תורה אונ דיא אבות ישראל תשובה כסא הכבוד בית המקדש אונ דער נאמן פון משיח בן דוד אין דיא זיבין זאכין האט ער גימאכט רוען דיא שכינה איי ער האט גיוואונט אויף דעם הימיל ונכון מאז אונ דעם כסא הכבוד האט ער אן גיגרייט פון לאנג אן אונ האט אים איין נאמן גיגעבין הימיל אונ האט אים גגרונד פעסט אויף דעם ווינט וואש האט גישוועבט איבר דעם וואסר אונ אז ער האט בשאפין די מעשה בראשית אונ האט אויס גימאסטין מיט זיין טריט דיא וואשער האט ער דעם כסא הכבוד גישטעלט צווישין דיא אייבערשטע וואשער אונ צווישין די אונטרשטע זפן לו נאט האט אן גיברייט דיא חיות הקודש זאלין טראגין דעם כסא הכבוד אונ נייער נאך איז פול מיט אויגין דאס גישטאלט פון דיא פיר

חשרת מים להשכבת מים: זמן לו לעמום גבות מלאות עינים· זיו מספר ד"בע פנים חמשים ושש ומאתים· זועות ממשא ורועשות מקולות מים· זבודים אתם כרוב ואופן וגלגל מים: חיל שרפי מעל גויתם כתרשיש מים· חקוקים ונשערים באורך עמקי מים· חצים ברית אש והצים יצירת מים· חוצצים תת מחיצה בין אש ובין מים: טסים ומעופפים בכנפי אש ומים· טובלים בנהר נגיד כנחלי מים· טכם אוצרות שלג ואש וברד ומים· טמונים לסערת חמה לצלמונת מים: יזם ואצר לחיים פלג מלא מים· יעץ לפלג מגו לפלגות מים· יה כבט בכל פועל כי אין חיות בלי מים· ישר תת מתנת חנם לעולם מים: כפין תת מאז ישוב דת למים· כל להשקות נשי מתחתיות מים· כשר בבעלי זרוע כי יתמסו מים· כון ושב לשוקקה מאוצר שמים: למעל לרקיע עש כברכת מים· לנטות עליה כפה מזעת מחמת מים· להטיף ממנה מגרע נטפי מים· להלוך מהלך כמה

מטה לוי

הכתוב בין מים העליונים לתחתונים (זימן לו) לכסא הכבוד חיות הקודש (לעמום) שנראים כעומסין ומוענין אותו והם (גבות) וגופם (מלאות עינים) (זיו מספר רובע פנים) קלסתר פניהם של ארבע פנים (חמשים ושש ומאתים) כנפיהם עולות לרנ"ו כי לכל חיה יש ס"ז כנים ד' לכל רוח ולכל פנים ד' כנפים נמצא ס"ז פעמים ארבע עולים ס"ד לחיה אחת וכן לכל חיה וחיה ד' פעמים ס"ד עולים רנ"ו (זועות ממשא) מתפחדין מטיפין זיעה ממשא של כה"כ ולא מטורח אלא מפחד של הקב"ה (ורועשות מקולות מים) ומנביהים ורועשים בקולם יותר מקולות מים (זבודים אתם) מחוברים עם אותם החיות (כרוב ואופן וגלגל מים) חיל שרפי מעל) חיל מלאכים שהם שרפי מעלה (גויתם כתרשיש מים חקוקים ונשערים כו') גופם חקוקים ושעון בארכן כשיעור עמקי מים של ים תרשיש שהוא תרי אלפים פרסה (חצים ברית אש והצים כו') נבללים מאש וממים (חוצצים תת מחיצה בין אש כו') נתן הקב"ה אותן למעלה לחצוץ בין אש של מעלה כי אין מים ואש יכולים לשלוט בהם הואיל שהם נבראים משניהם (טסים ומעופפים בכנפי אש ומים) המלאכים שנבראו מאש ומים כולם פורחים ועפים (טובלים בנהר נגיד) בנהר דינור שמוסך כנחל מים מתתקנין שם כאדם הנטבע ואבד מן העולם ומתחדשים בכל יום בנהר דינור ואומרים שירה ואחר שירתן נשקעים בנהר דינור (טכם אוצרות שלג כו') תקן כל האוצרות הללו בשמים והם (טמונים לסערת חימה ללחוש בהימה ובסערה (לצלמונת מים) את הרשעים שבגיהנם של מים הנקרא צלמון ונהר דינור מתהפך עליהם (יזם ואצר לחיים, עלה במחשבת הקדוש ב"ה לתת חיות לעולם ועשה אוצר (פלג כו') פלג אלהים מלא מים כשהעננים שותים ממי אוקיינס שהם מים מלוחים נמתקים מפלג אלהים ממים העליונים שהם מתוקים (יעץ) עצה הקדוש ב"ה עלה לזה (לפלג מגו לפלגות מים) לפלג מים העליונים המתוקים ולערב אותם במלוחים וממלך ומוריד המתוקים לבאר פלגי מים (יה כבט בכל פועל, כשראה הקדוש ב"ה הבטולה (כי אין כו') שאי אפשר לכל נברא לחיות בלי מים (יישר תת כו') נראה לפניו באמת וביושר ליתן מתנת חנם מים לעולם כי אם יצטרכו לקנות אחד מחבירו להשקות שדהו א"כ יחרב העולם (כפין תת מאז ישוב דת למים) כשדבר הקב"ה מקדם קוו המים למקום אחד כדי שיהא ייסוב לבריות נתן במים בזה דת והוק שיהיו במקום אחד (כל להשקות) האדמה שותה ממים התחתונים לבד כמ"ש רז"ל שהיה גילום עולה ומתפשט על הזרעים (כשר בבעלי זרוע כי יתמסו מים) כשראה הקדוש ב"ה בבעלי זרוע שהם גוזלים מעינות של אחרים (כון ושב לשוקקה מאוצר שמים) גזר הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה כדי שלא יהיו בעלי זרוע חומסין הנהרות ומחריבין העולם (למעל לרקיע כו' לנטות כו') למעלה מראשי החיות עשה בריכה ונטה עליה כפה שהוא רקיע שעל ראשי החיות כמ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא והכיפה (מזעת) סיפין מתוקין (מחמת מים) בשביל מימות מי הכבר כה (להטיף ממנה מגרע נטפי מים) להטיף ממנה טיפות ובריכות מים (להלוך מהלך כמה בלי ערוב מים) וזהו נגורת השם שהולכים

בית לוי

(תהלי' נג ב)(ובסשו) ל' כן וכסים (תהרת) ע"ש רבוי המים (להשכבת) ע"ש שכשהעננים מתמלאים ונולים מתשיבים לעולם (לעמום) ליסא ולטעון (זיו) מראה וקלסתר (זועות) ל' זיעה או מזדעזעים (ורועשות) ל' רעש (זבודים). ל' חבור מל' זבד טוב (בראשית ל ב) (טסים) פורחים (בנהר נגיד) הנהר הנזכר (בדניאל ז י) נהר די נור נגיד ונפיק מן קדמוהי ונגיד הוא ל' המשכה והגרה (טכם) ל' תיקון והכנה (לסערת חמה) כדכתיב הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול (ירמיה כג יח) (לצלמונת מים) גיהנם של מים נקרא צלמון כדכתיב תשלג בצלמון (תהלים סח טו) (יזם) ל' מחשבה כמו כל אשר יזמו לעשות (בראשית יא ו) (ואצר) וכנס (לפלג) לחלק (מגו) כמו ממנו (כבט) כאשר הביט (ישר) ישר בעיניו (תת) ליתן (כפין) ל' פתיחת פה לדבר מל' אשר פצו שפתי (תהלים סו יד) (כל) ל' וכל בשלים עפר הארץ (ישעיה מ) שהוא מדידה (נשי) תואר לאדמה ע"ש שכל המתים נבלעים ונשכחים על ידה (כשר) ל' ראייה מל' אשורנו (במדבר כד יז) (יתמסו) ל' חמס וגזל (לשוקקה) להשקות אותה מל' פקדת הארץ ותשוקקה (תהלים סה י') (עש) כמו עשה (כפה) בל"א גיוועלב (מזעת) ל' זיעה (מחמת) ל' חמימות (מגרע) ל' רבוי מים כמו כי יגרע נטפי מים

חיות המשים ושש דיא צאל פון אירע פליגיל איז צוויי הונדערט אונ זעקס אונ פופציג זייא שוויצין מחמת פחד פאר גאט אונ שטורמען נאך מער אז די שטורים פון וואסר זייא זיינען באהעפט מיט דיא חיות מלאכים וואש זייא הייסין כרובים אונ אופנים אונ גלגלים פון וואסר ברענינדיגע מלאכים פון אויבין זייער לייב איז גרויס וויא דער ים תרשיש זייער שיעור ווערט גישטעלט אין דער לייננג וויא דיא טיפענש פון וואסער האלב זיינען זייא פייער אונ האלב זיינען זייא וואשער גאט האט אפ גישייד דיא צדיקים חנניה מישאל ועזריה פון פייער אונ יונה פון וואשר טסים ומעופפים זייא פליהן אונ שוועבין מיט פליגל פון פייער אונ וואשר זייא טובלין זיך אין אפייערדיגין טייך אזו וויא אין וואשר ער האט אן גיברייט אוצרות פון שנייא אונ פייער אונ האגיל אונ וואשר ער האט זייא בהאלטין צוא שטראפין מיט שטורמדיגין צארין דיא רשעים אין גיהנם יזם וואצר ער האט גיטראכט אונ האט גימאכט אויף דעם הימיל אין אוצר פון זיסע וואשער צוא געבין לעבין אויף דער וועלט גאט טוט זיך בראטין אז דיא וואלקין טוען זיך אן נעמן אין ים גוואלצגע וואסער טוט ער אפ טיילין זיסע וואסר פון דעם הימיל אז דיא וואסר זאל אויך זיס ווערין אז גאט האט גיזעהן אז אלע בשעפעניש קאנען ניט לעבין אן וואשר איז אים וואול גיפעלין ער זאל געבין וואסר אום זיסט אויף דער וועלט כפין תת אז גאט האט גיזאגט בשעת בריאת שמים וארץ אז די וואשר זאלן זיך איין זאמלן אויף איין ארט אונ זאלין נית פאר פלייצן די וועלט איז נוארן זיין דעה די אונטערשטע וואשר זאלן מאכין אן טרינקען די ערד אז גאט האט גזעהן אז די לייט פון דר וועלט רובן אוועק דיא קוואלין פון וואסער ווען דיא וועלט חרוב ווערין האט גאט גוזר גיוועזן אז דיא ערד זאל טרינקען רעגין וואשער ווען זייא מוזין גאט בעטין למעל לרקיע איבר דעם הימיל האט ער גימאכט אזו וויא א טייך וואסער דיא הימיל האט ער גיוועלבט איבר דער ערד פון די וואשר טוט זיא שוויצין צוא מאכין טריפין פון איר דאש מערונג פון טראפין וואסר דער רעגין גייט פון הימיל צוא דער ערד אונ עש מישט זיך ניט

בְּלִי עֲרוֹב מָיִם: מַרְאֵה הַקֶּשֶׁת בַּעֲשָׁשִׁית בְּמַיִם · מֶנּוּ כֹּל יָבִינוּ כֹּחַ מוֹדֵד מַיִם: מַרְאֵה כָּל
מַרְאֶה וּמַרְאָה כְּמַרְאִית מַיִם · מוֹדַעַת לְגֵיא אוֹת בְּרִית בְּלִי טוֹבַעַת מָיִם: נוֹצֵץ בָּרָק
בְּבַהַל לְהַבְרִיק כְּמֶהַת מַיִם · נוֹהֵם בְּרַעַשׁ וְקוֹל גַּלְגַּל רַעַם מַרְעִים עַל הַמַּיִם · נְשִׂיאִים וְרוּחַ
מַקְדִּימִים לַמַּיִם · נִרְאִים כְּעוֹלִים מִמַּיִם וְשָׁבִים אֶל הַמָּיִם: שָׂם מִשְׁקָל לָרוּחַ בּוֹ לְפַלֵּס מַיִם ·
סִים לְפִי כָּל אֶרֶץ מַה לְהַגְרִיל מַיִם · סָפֵק וּמָד בְּמִדָּה תִּכֵּן מִדַּת מַיִם · סִדֵּר לְשֵׁבֶט לְאֶרֶץ
לְחֶסֶד לְהַמְצִיא מָיִם: עָב וַחֲזִיז וְנָשִׂיא וְאֵד וַעֲנַן מַיִם · עֵרֶךְ בָּם שְׂאֵת מַשָּׂא מֵעֶמְעוּם מַיִם ·
עָפִים וְדָאִים עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם · עוֹמְדִים צְרוּרִים עַד יֵרְשׁוּ לְהָרִיק מָיִם: פַּחַד שְׂעִירִים
מִשְׁתַּעֲרִים בְּהַרְעִיפָם מַיִם · פּוֹתְחִים פִּיהֶם כְּנוֹס כַּנֵּד שְׁתִיַּת מַיִם · פּוֹרְחִים לְהַמְתִּיק
בְּשַׁחַק תַּמְלוּחוֹת מַיִם · פּוֹנִים שׁוּב לָלֶכֶת אֶל מְקוֹם הַמָּיִם: צִבְאוֹת רְבִיבִים הַמַּרְבִּיבִים
מַיִם · צוֹמְחִים כַּעֲרָבִים עַל יִבְלֵי מַיִם · צִיָּה מְמוֹגְגִים בְּנַחַת זִלַּת מַיִם · צִחְיוֹן חַרְבוֹן קַיִץ

בית לוי

(איוב לו כז) ופרש"י כי ירכה (מנו) כמו ממנו (כל) כמו הכל (מודד מים) תואר להקב"ה עס"ה מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) (מראה כל מראה) רומז להקב"ה ועס"ה כמראה הקשת וגו' מראה דמות כבוד ה' (יחזקאל א כח) (מודעת לגיא אות כו') כדכתיב את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ (בראשית ט) (נוצץ) מאיר (ברק) בלע"ז בל"א (בבהל) ל' בהלה ומהירות (להבריק) להאיר (כמהת) ענין תאוה ל' כמה לך בשרי (תהלים סג ב) (נוהם) כו' כדכתיב קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל (שם עז יט) (נשיאים) ענגים (נשיאים ורוח מקדימים למים) ל' נשיאים ורוח וגשם אין (משלי כה יד) (שם משקל לרוח) כדכתיב לעשות לרוח משקל ומים תכן במדה (איוב כח כה) (ספק) מל' די ספוקו (ומד) כמו ומדד כדכתיב מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) (תכן מדת מים) כדכתיב ומים במדה תכן (איוב כח כה) (סדר לשבט) כו' דכתיב אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימציאהו (שם לז יג) (ערך) סדר כי תרגומו של ועורך וסדר (מעמום) ל' משא (עפים ודאים) שניהם ל' עפיפה ופריחה ודאים הוא מלשון כאשר ידאה הנשר (דברים כח מט) (צרורים) קשורים ועס"ה צרר מים בעביו ולא נבקע ענן תחתם (איוב כו ח) (יורשו) ל' רשות (שעירים) שדים מל' ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים (ויקרא יז ז) (משתערים) ל' וישתער עליו מלך הצפון (דניאל יא מ) (בהרעיפם) ל' יערוף כמטר (דברים לב ב') ופרש"י יטיף (בשחק בשמים (תמלוחות) ל' מלח (רביבים) מיני מטר קטנים (המרביבים) ל' רב (ציה) תואר לארץ כשהיא צמאה למים עס"ה כארץ ציה ועיף בלי מים (תהלים סג ב) (ממוגגים) ל' המסה ודכתיב ברביבים תמוגגנה צמחה תברך (תהלים כח יא) (צחיון) ל' צמאון ויובש מל' צחה צמא

מטה לוי

הגשמים מהלך ת"ק שנים מן השמים עד לארץ ואין מתערבין יחד טיפה בחברתה (מראה כל מראה ומראה כמראית מים) אף שאין לקשת שום מראה בעצמה והיא כמראית המים המבוללים נשהם מכל מראה עכ"ז היא מראה כל מראות ועיקר כל המראות הוא בקשת (מודעת לגיא אות כו') הקשת מודעת אות שלא יהיה מבול לעולם ולא יהיה העולם נטבע כבדור המבול (נוצץ ברק בבהל להבריק) הקדוש ב"ה משלח את הברק הנוצץ בבהלה ומהירות נהבריק ולהאיר על הארץ אשר היא (כמהת מים) צמאה ותאבה למים ואחר הברקת הברק (נוהם ברעש) נשמע רעם (וקול גלגל רעם מרעים על המים) כל אלו סימני מטר הם (נשיאים ורוח מקדימים למים) ענגים ורוחות באים לעולם קודם ירידת הגשמים והם נראים (כעולים ממים) נראים כשהם עולים מן הים כי הם מתנשאים מעל המים ומתפשטים למזרח צפון ודרום (ושבים אל המים) ושם הם שבים ללכת (שם משקל לרוח בו לפלס מים) הקב"ה שקל הרוח כנגד המים לפי ערך ומשקל המים כדי שלא יזיק לבריות ועוד אם אין רוח לפי הצורך או אם יש רוח חזק אין גשם (סיים לפי כל ארץ כו') הקדוש ב"ה תקן ועשה סימנים כמה מטר צריך לכל ארץ שבעולם לתת לה גורל מים לפי מה שהיא צריכה וכל זה נמנעות הרוח המוליך העננים ממקום למקום כי יש שדה בעמק שצריכה מעט מטר ויש שדה בהר שצריכה הרבה (ספק ומד במדה תכן מדת מים) הקב"ה נתן לעולם מים לפי ספוקו מדד לפי אשר סובלת (סדר לשבט לארץ לחסד להמציא מים) הקדוש ב"ה דן את העולם בר"ה וגוזר מטר לפעמים על כל המדינה ולפעמים על שבט מיוחד או אפילו לאדם מיוחד שמטיב עמו הכל לפי מעשה הבריות ותמשה שמות יש לענן (עב) לפי שהוא מעבב פני רקיע (חזיז) שהוא עושה חזיונות ברקיע (ונשיא) שעושה הבריות נשיאים אלו על אלו (ואד) שהוא שושה שבר לבעלי בעריס שהשער בזול (וענן) שהוא עושה הבריות ענוים כי הקולות שיורדין עם המטר הם מבהלים לבריות (ערך בם שאת משא מעימום מים) סידר באותן עננים לשאת משא של מי גשמים כפי הערך שיכלון שאת (עפים ודאים) העננים עפים ופורחים (על פני רקיע השמים) לאחר שקבלו המים מן הים והם (עומדים צרורים) עומדים כך קשורים ומחוברים עם המים ואינם מורידים את הגשם (עד יורשו) עד שיותן להם רשות מן הממונה להריק מים וכל הבריות (פחד שעירים משתערים) כמפחד השדים הם מתפחדים מפחד הרוחות הנושבות (בהרעיפם מים) בעת שמטיפים הגשם (פותחים פיהם) העננים (כנוס כנד שתית מים) לכנוס כמו בנאד משתה המים ממי אוקיינוס ואחר כך (פורחים להמתיק בשחק תמלוחות מים) פורחים לרקיע לקבל ממים העליונים כדי להמתיק המים אשר שאבו ממי אוקיינוס שהם מלוחים ולאחר שנמתקו ומגשימים לעולם אז (פונים שוב ללכת) אל ים אוקיינוס שהוא (מקור המים) כדי להתמלאות עוד (צבאות רביבים המרביבים מים) גשמים קטנים רביב שיורדים על העשבים ומנקים ומפטמין אותם ועי"ז הצמחים (צומחים כערבים על יבלי מים) כערבה הגדילה על פלגי מים (ציה ממוגגים בנחת זלת

צוא נויף איין טראפין מיט דעם אנדרין מראה הקשת דער גישטאלט פון דעם רעגין בויגין איז אזו וויא אגלאז מיט וואשר אז מען שטעלט אויף דער זון האט זיא פיל פארבין פון דעם רעגין בויגין קען מען פאר שטיין נאטס גבורה וואש ער האט מיט זיין טריט גימאסטין דיא וואסער דער רעגין בויגין האט עטליכע גישטאלטין אונ זיין גישטאלט איז וויא וואסר דאס איז איין צייכין אז עס זאל קיין מבול ניט זיין אויף דער וועלט נוצץ ברק ער טוט מאכין גיך לייכטין דעם בליץ צוא דיא וואש גלוסטין רעגין ער טוט שטורמין אונ דונערין אז רעגין גייט וואלקין אונ ווינטין פעדערין זיך פאר דעם רעגין זייא ווערין אן גיזעהן וויא זייא גייען אויף פון דעם ים אונ דער נאך גייען זיי צוריק צום וואסר שם משקל גאט האט גיוואגין דעם ווינט ער זאל קאנען טראגין דעם וואלקין וועדליך זיא וואשר גאט האט גיצייכינט איטליכעם שטיקיל ערד וויפיל רעגין זיא דארף האבין ער מעסט מיט אמאס דעם רעגין אמאל ברייננט גאט דעם רעגין פון גאר דער מדינה וועגין אונ אמאל פון איין שבט וועגין אונ אמאל פון איין מענטשין וועגין עב ותויז דר וואלקין האט פינף נעמין ער האט אן גיריכט דעם וואלקין ער זאל קאנען טראגין דיא משא פון דעם וואסר זייא פליהען אויף דעם הימיל זיי שטייען בהעפט ביז גאט גיט זייא רשות זייא זאלין אויס לידיגין דיא וואסער פחד שעירים גאר דיא וועלט טוט זיך שרעקין פאר דיא ווינטין בשעת רעגין דיא וואלקין בהעפטין זיך אונ עפענן אמויל וויא איין לאגיל אונ טרינקען זיך אן אין ים גיזאלצינע וואסער זייא פליהען צום הימיל זיס מאכין די גיזאלצנע וואסר נאך דעם רעגין טוען זיי זיך ווידר קערין צוא גיין אין ים אריין צבאות רביבים דיא שפרייא רעגין וואש גייען זייא מאכין שפראצין ארץ פירות וויא איין וועדבי בייא וואסער דער רעגין טוט גייך מאכין די

לְהַשְׂבִּיעַ שׁוֹבַע מָיִם: קַו מֻבְדָּל אֲשֶׁר הִבְדִּיל לַמָּיִם · קִצְבָּם תְּלָם בְּאוֹמֶר לְהַפְרוֹת מְטַר מַיִם · קוֹל צִנּוֹרוֹת כִּי יַזְחִילוּ מֵהֶם מַיִם · קוֹלוֹת יִתְּנוּ תְהוֹמוֹת שְׁעוֹת לְצִמְאוֹן מָיִם: רוֹעֲשִׁים וּמַרְעִישִׁים קוֹל מִקּוֹלוֹת מַיִם · רוֹגְשִׁים וְנוֹשְׂאִים קוֹל לְאַדִּיר קוֹלוֹ עַל הַמָּיִם · רֶנֶן מַרְעִימִים לְמַרְעִים עַל רוֹב מַיִם · רִדְתָּם כָּל יָשִׁירוּ שִׁיר לְמוֹדֵד מָיִם: שֶׁבַח כִּנּוּי שֵׁם כִּנָּה בְּשֵׁם מַיִם · שִׁתֵּף בְּשֵׁם אַדִּיר אַדִּירִים לְמָיִם · שָׁת מַעֲטֶה לְבוּשׁוֹ כְּמַחֲזֶה שְׁלִיגַת מַיִם · שִׁוָּה קוֹל הוֹדוֹ כְּקוֹל רִבּוּי מָיִם: תִּכֵּן וְכָל וּמָד וְגָזַר וְדָלָה מַיִם · תֵּת לְכָל גַּיְא וָגַיְא מַעְיָן לִשְׁתּוֹת מָיִם:

חזן תִּרְגַּל מֵעֵדֶן נָהָר יוּבַל מַיִם · תּוֹכוֹ לְהִפָּרֵד לְרִבּוּעַ רָאשֵׁי מָיִם:

מיוסד ע"פ תשר"ק וגם כן חתום שם המחבר אלעזר ברבי קליר מקרית ספר ותתום בראשי החרוזות השניות ·

תִּכְּנֵם לָאָרֶץ וְחוּצוֹת לַחֲצוֹת מַיִם · אָמֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה יִּתְּנוּ מַיִם · שָׁקַל לְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל לְבַד פַּלְגֵי מַיִם · לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מָיִם: רְצוֹת לָהּ שָׁלוֹם בִּירִידַת מַיִם · עָמוֹק וְתָלוּל גָּלוּי וְחָבוּי כְּאַחַת שָׁתוֹת מָיִם: קֶרַח וּכְפוֹר וְשֶׁלֶג וְנֶזֶל מַיִם ·

מטה לוי

מים) הגשמים הנוזלים על הארץ ממחממים וממוגגים אותה כשהיא צמאה למים (לחיון חרבון קיץ) לצמאון ויובש ימות החמה (להשביע משביעים הגשמים שיהיו (שובע מים) (קו מובדל מאז אשר הבדל למים) בזה שאמר הקדוש ברוך הוא יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים (קצבם תלם כו') עשה קצבה שהמים העליונים היו תלוים במאמרו כדי שיפרו מהם מטר לעולם כי לולא זה לא היו הגשמים מוציאים פירות כי מלוחים הם וגשמים של מעלה ממתיקים אותם (קול צנורות כו') (קולות יתנו תהומות) לקול הצנורות (שעות לצמאון מים) כדי שיפנו המים העליונים אלו וימתיקו מים שלהם כמו שאחז"ל שהתחתונים עולים כלפי עליונים כחתן לקראת כלה כו' ואומר לו אבע לי מימך (רועשים ומרעישים כו') כשהגשמים יורדים ברעש לארץ אז גם המים התחתונים הומים בקולם (רוגשים ונושאים קול) הומים ומרימים קולם זה לזה ואומרים אלו לאלו נלך ונעשה קילוסים (לאדיר קולו על המים) להקדוש ב"ה שנקרא אדיר במרום וקולו על המים כמ"ש קול ה' על המים (רנן מרעימים) שבח נותנים (למרעים על רוב מים) להקב"ה שמרעים והומה בקול גדול על רוב גשמי שנה ומצוה עליהם שירדו לעולם (רדתם) כשהגשמים יורדים מיד כל העולם (ישירו שיר) בשמחה ונותנין שבח (למודד מים) להקב"ה שמדד בשעלו מים (שבח כנוי שם כו') הקב"ה כנה שמו בשבח והלל בשם מים כמ"ש מקולות מים רבים אדירים אדיר במרום ה' ובזה (שתף בשם אדיר כו') כי הקב"ה נקרא אדיר וכן המים נקראים אדירים (שת מעטה לבושו) הקב"ה עשה את לבושו וכסה את עצמו בלבוש לבן (כמחזה שליגת מים) כמראה שלג שנאמר לבושיה כתלג חיור (שוה קול הודו) הקדוש ב"ה דימה את שבח קולו (כקול רבוי מים) שנאמר וקולו כקול מים רבים (תכן וכל ומד) תכן ומדד (וגזר ודלה מים) וגזר שינבעו המים ויהיו על הרקיע · וכל זה עשה כדי (תת לכל גיא כו') ליתן לכל בקעה מעין לשתות (תרגל מעדן) הקב"ה הרגיל והוליך מג"ע (נהר יובל מים) נהר מים יובל שמו (תוכו) חלקו בתווך (להפרד לרבוע ראשי מים) לארבעה ראשים: (תכנס לארץ וחוצות) הקדוש ב"ה תקן הארבעה נהרות המוכרים להשקות ארץ ישראל ושאר ארצות (לחצות) לחלק (מים) לכולם (אמן לכל אחד ואחד) כוון לכל ענן וענן (מה יתנו מים) כמה יתן מים (שקל לראש עפרות תבל לבד פלגי מים) פילס ושקל לא"י שהיא ראש לכל תבל לה לבדה ייחד הקדוש ב"ה פלגי מים כמ"ש (למטר השמים תשתה מים) וכל שאר ארצות משיורי תמצית ולכך שותה ממטר השמים (רצות לה שלום בירידת מים) להרצות לה שלום בגשמי ברכה היורדת מטעל שפירותיהם מתוקים וטובים (עמוק ותלול) בין מקום עמוק ובין מקום גבוה (גלוי וחבוי) בין מקום גלוי ובין מקום נסתר (כאחת שתות מים, כולן שותין כאחד מירידת גשמים (קרח וכפור כו' זמנו לה לשוקקה כו') כל אלו מוכנים להשקות את א"י (נופה כה עין להתמידה

בית לוי

(ישעיה ס יג) (חרבון קיץ) ל' כתרגומי קיץ (תהלים לב ד) מין חורב ויובש (קו מובדל) תואר לרקיע עפ"ה יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל (קצבם) עשה קצבה (שעות) פנות (לאדיר קולו) תואר להקב"ה (רנן) שבח וקול רנה (כל ישירו שיר) כדכתיב יתרועעו אף ישירו (תהלים סה) (שת) עשה (וכל) ומדד מל' וכל בשליש (ישעיה מ יב) ותרגומו ויתודד (ומד) כמו ומדד (ודלה) ל' שגבהה מל' כי דליתני (תהלים ל ב) (תת) כמו לתת (גיא) ארץ (תרגל) לשון הרגל השנוי בתלמוד (מעדן) מגן עדן (תוכו) ל' תוך ואמצע (לרבוע ראשי מים) כמ"ש ונהר יוצא מעדן וגו' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים (בראשית ב י):

(לארץ וחוצות) עפ"ה עד לא עשה ארץ וחוצות (משלי ח כו) (אמן) לשון כמאמן את ידיו וכוה ל' אומנות (לחצות) לחלק (לראש עפרות תבל) תואר לא"י ע"ש שנבראת תחלה (פלגי מים) דכתיב נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים (תהלים מו ה) (ותלול) לשון הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כג) (וחבוי) ל' נסתר וטמון מלשון וכם חביון עוזו (חבקוק ג ג) (שתות) כמו לשתות (קרח) בל"א אייז (וכפור) בל"א רייף כמו פרורים עגולים (ונזל) ל' שטיפה ונזילה (לשוקקה) להשקות (נופה

עֶרְד דִּיא דַארֶע פֶעלְדֶער פוּן זוּמֶער זָאל זַייא דֶער רֶעגִין זַאט מַאכִין קו מובדל דֶער הִימִיל וָואשׁ מַאכְט אַצְווִישִׁין שֵׁייד צְווִישִׁין דִּיא אוֹיבֶּרְשְׁטֶע אוּנ דִּיא אוּנְטֶערְשְׁטֶע וַואסֶר דִּיא אוֹיבֶּערְשְׁטֶע וַואסֶר הָאט גָאט זַיי אוֹיף גִיהַאנְגֶען אִין דֶער לוּפְטִין מִיט זַיין וָוארְט וָואס זִיא זָאל זִיך מַאכִין דִּיא וַואשֶׂר כְּדֵי דִּיא וֶועלְט זָאל גִימֶערְט וֶוערִין אַז עֶס גֵייט רֶעגִין אוּנ טוּט רִינֶגִען פוּן דִּיא רִינְגֶעס טוּט דֶער תְּהוֹם שְׁרַייעֶן מִיט אַגְרוֹיס קוֹל עֶר זָאל אִים אָן טְרִינְקֶען מִיט זִיסֶע וַואסֶר רועשים ומרעישים אַז דֶער רֶעגִין גֵייט מִיט שְׁטוּרֶם טוּט דֶער תְּהוֹם אוֹיךְ שְׁטוּרְמֶן זַייא בְּרוּמֶן אוּנ זָאגִין אַיינֶר צוּם אַנְדֶערִין לָאמִיר לוֹיבִּין גָאט וָואשׁ זַיין קוֹל אִיז אוֹיף וַואסֶער זַייא לוֹיבִּין גָאט אוֹיף דֶעם וָואס עֶר הָאט זַייא גִילָאזִין גַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט אַז רֶעגִין גֵייט טוּט גָאר דִּיא וֶועלְט זִיךְ פְרַייעֶן אוּנ לוֹיבִּין גָאט שבח כנוי. גָאט וֶוערְט אָן גִירוּפִין אִין זַיין לוֹיב אוֹיף דֶעם נָאמֶן פוּן וַואסֶר גָאט הָאט מְשַׁתֵּף גִיוֶועזֶן אוּנ וֶוערְט אָן גִירוּפִין אַדִּיר אוּנ דִּיא וַואסֶר אַדִּירִים שת נָאט הָאט זִיךְ אָן גִיקְלַייט אוֹיף דֶעם בַּארְג סִינַי מִיט אַוַייס

קְלֵייד וִויא שְׁנֵייא זַיין שֵׁיין קוֹל אִיז גְלַייךְ גִיוֶועזֶן צוּא אַקוֹל פוּן פִיל וַואשֶׂר תכן וכל גָאט הָאט אוֹיף גִיהוֹיבִּין דִּיא וַואשֶׂר אוֹיף דֶעם הִימִיל אוּנ הָאט זַייא גִימָאסְטִין כְּדֵי עֶר זָאל גֶעבִּין צוּ אִיטְלִיכִין טָאל אַקְוָואל וַואסֶער תרגל גָאט הָאט גִיפִירְט פוּן דֶעם גַן עֵדֶן אַטַייךְ עֶר הַייסְט יוּבַל עֶר הָאט אִים אִין דֶער מִיטִין גִישְׁפָּאלְטִין אוּנ הָאט אִים צוּא טֵיילְט אוֹיף פִיר טַייכִין דִּיא גְרֶעסְטֶע אִין דֶער וֶועלְט:

תכנם לארץ גָאט הָאט אָן גִיבְּרֵייט דִּיא וַואסֶער צוּא טֵיילִין קֵיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוּנ קֵיין חוּץ לָאָרֶץ עֶר הָאט גִיוֶוערְקְט אִיטְלִיכִין ווָאלְקִין וִויא פִיל וַואסֶר עֶר זָאל גֶעבִּין שקל עֶר הָאט אָפּ גִיווָאוֹגִין צוּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זָאל גַיין בַּאזוּנְדֶערֶע וַואסֶר זִיא טוּט טְרִינְקֶען וַואסֶער פוּן דֶעם הִימִיל רצות דִּיא רֶעגִין וָואס גַייעֶן אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז פוּן שָׁלוֹם וֶוענִין אִירֶע פֵּירוֹת זָאלִין זִיס זַיין דִּיא נִידֶערִיגֶע אוּנ דִּיא הוֹיכֶע אוּנ דִּי אָפֶענֶע אוּנ דִּיא פַאר בָּארְגִינֶע עֶרְטֶער טְרִינְקֶען אַלֶע גְלַייךְ וַואשֶׂר אַייז אוּנ שְׁנֵייא אוּנ אַלֶע רִינְדִּינֶע וַואסֶר דָאשׁ אִיז אָן גִיבְּרֵייט פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲזָקִין

זְמַנּוּ לָהּ לְשׁוֹקְקָהּ בְּכָל מִינֵי מָיִם: צוֹפָה בָהּ עַיִן לְהַתְמִידָהּ בְּמַיִם׳ רֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית
דּוֹרְשָׁהּ רַוּוֹת מַיִם: פֶּשַׁע אִם הוּעֲצַם וְנִגְזַר עֲדֵי עֲצִירַת מַיִם׳ בְּתַחַן וָפֶלֶל יְפַתּוּ מִגֶּרַע
נִטְפֵי מָיִם: עַיִן יִשְׂאוּ לְרוֹכֵב בְּעָזְרָם שָׁמַיִם׳ יְשֵׁנִים הֱיוֹת בְּמַצָּע וְהוּא מַסְפִּיק לָמוֹ מַיִם:
שִׂיחַ מֵהַיּוֹם נֶעֱצָרִים לְהַזְכִּיר בְּשִׂיחָם מַיִם׳ רוֹגְשִׁים בְּסוֹף שִׁבְעָה לְצַיֵּן בְּמוּסַף מָיִם: נִסּוּךְ
מְנַסְּכִים שְׁלֹשֶׁת לוּגֵּי מַיִם׳ בָּם לַעֲרוֹךְ כְּסֵדֶר שְׁלֹשֶׁת רְבִיעִיּוֹת מָיִם: מִמַּעַל לְהַרְבִּיעַ
זְכָרוֹת רֶבַע מַיִם׳ יַעַל בְּכֶפֶל מִתַּחַת פְּרִיַּת נְקֵבוֹת מָיִם: לִיפַּתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע מְטַר
מַיִם׳ קוֹרְאִים זֶה לָזֶה עַד יַשִּׁיקוּ מַיִם לְמָיִם: כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם׳
לְצִמָּאוֹן יְשַׁעֲוּהוּ עֲיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת מָיִם: יַחַד דָּגַת וְקַשְׂקֶשֶׂת הַגְּדֵלִים בַּהֲמוֹן מַיִם׳ יִתְאַוּוּ
לְרִדְתּוֹ גְּמוּאוֹת מֶנּוּ מְעַט מָיִם: טְרוּהֵי שְׁחִין וּכְאֵב וְחוֹלֵי מֵעַיִם׳ רוֹגְעִים וּמִתְרַוְּחִים בְּאִוּוּי
קֶרֶת מָיִם: חַיֵּי כָּל נֶשִׁי מָסַרְתָּ בְּמַזָּלוֹת שָׁמַיִם׳ מְמוּנִים עַל כָּל אֶרֶץ אַךְ לְפַרְנְסָם מָיִם:
זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ אֶרֶץ נַחֲלֵי מַיִם׳ קִדַּשְׁתָּ אוֹתָהּ לְשָׁמְךָ לְמוֹגְגָהּ מָיִם: וְאַתָּה בְּיָדְךָ תִּתְּהָ

בית לוי

כה עין כו' ראשית כו') כדכתיב ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא יב) (רוות) לשון שביעה מל' כוסי רויה (הועצם) נתגבר (בתחן) לשון תחנה (ופלל) לשון תפלה מלשון ויפלל (תהלים קו ל) (מגרע) לשון הגרעה ומיעוט או הוא ל' רבוי ועפ"ה כי יגרע נטפי מים ותרגומו ארי ימנע עיפי מים ורש"י פי' לשון רבוי (במצע) לשון מטה (שיח בשיחם) הניהם לשון דבור של תפלה מל' ולפני ה' ישפוך שיחו (תהלים קב א) (נעצרים) לשון עצרת נה' אלהיך (דברים טז ח) (רוגשים) לשון האסיפה מלשון בבית אלהים נהלך ברגש (תהלים נה טו) (לצין) לשון סימן וטעמו להזכיר (ממעל) רומז למים העליונים (להרביע) ל' בהמתך לא תרביע (ויקרא יט יט) (מתחת) רומז למים התחתונים (ליפתח ארץ כו') עפ"ה תפתח ארץ ויפרו ישע (ישעיה מה ח) (ישיקו) ל' תשוקה או ל' נשיקה (ישעוהו) פונים מל' וישע ה' אל הבל (בראשית ד ד) (גמות) לשון גמוע מלשון הגמיאיני נא (שם כד יז) (טרוהי) ל' מוכי כמו תזיה להוה גברא דטריה לריש פי' נפל למרחן והכה ראשו בכותל (חולין דף מה) (רוגעים) נחים (באווי) ל' הוס למושב לו (תהלים קלב יג) שהוא ל' תאוה (נשי) תואר לארץ (תתה

מטה לוי

במים) עינו של הקדוש ב"ה צופה ומביט בא"י תמיד לתת לה מים (ראשית ועד אחרית כו') היא דרושה מהקדוש ב"ה כדי להשביע אותה (פשע אם הועצם) אם נתגברו הפשעים (ונגזר עדי עצירת מים) ובשבילם נגזר עצירת גשמים (בתחן ופלל יפתו מגרע נטפי מים) בתחנון ובתפלה שמתחננין להקדוש ב"ה יפתו אותו שלא יגרע וימעטו נטפי מים (עין ישאו כו') הם נושאים עין להקדוש ב"ה שהוא רוכב שמים ואשר הוא בעזרם (ישנים היות במצע והוא מספיק למו מים) שמספיק להם הקדוש ברוך הוא מים כשעדיין הם ישנים במטותיהם (שיח מהיום נעצרים) הם נעצרים בשמיני עצרת להזכיר (בשיחם מים) כדי להזכיר הגשמים בתפלתם (רוגשים בסוף שבעה) רוגשים ומתפללים בשמיני עצרת שהוא סוף שבעת ימי החג (לציין במוסף מים) לסמן ולהזכיר המים בתפלת מוסף

(ניסוך מנסכים שלשת לוגי מים) כל שבעת ימי החג (בם) בזמתם (לערוך כסדר שלשת רביעיות מים) שיעריך הקדוש ב"ה כסדר השלשה רביעיות מים שהם ז' במרחשון וכ"ג וכ"ד בו (ממעל להרביע זכרות רבע מים) בזכות נסוך המים ירביעו המים העליונים שהם זכרים לקרקע (יעל בכפל מתחת כרית נקבות מים) המים שתחתונים שנקראים נקבה יפרו וירבו ויעלו שתי טיפות כנגד טיפה אחת של מעלה (ליפתח ארץ ויפרו ישע מטר מים) וכל זה הוא כדי שיפתח ארץ אז יפרו וירבו ישועה ממטר המים (קוראים זה לזה עד ישיקו מים למים) בשעה שהם יורדים ואומרים זה לזה קבלו אותנו אתם בריותיו של הקדוש ב"ה ואנו שלוחיו מיד מקבלים ומחוברין זה לזה (כי כאשר כו' לצמאון ישעוהו כו') לצמאון גדול פונים ומקבלים ובוטעים המעינות ותהומות להגשמים היורדין (יחד דגת כו' יתאוו לרדתו גמות מנו מעט מים) ומתאוים הדגים למטר כדי לטעום ולבלוע ממנו כי גם הם אף שגדלים במים מכל מקום (מתרווחים) מתמלאין שומן כשהגשם יורד עליהם וגם אפילו (טרוהי שחין) מוכי שחין (וכאב וחולי מעים רוגעים כו') נחים ומתרווחים בתאוות מים קרים המגיעים עליהם (חיי כל נשי) חיות של כל הארץ (מסרת במזלות שמים) שהם (ממונים על כל כו') כולם הם ממונים על פי ציווי הקב"ה לפרנס את הבריות מים אבל ארץ ישראל אשר היא (זבת חלב ודבש קדשת אותה לשמך) שאתה בעצמך מנשים וממטיר עליה (למוגגה מים) למוגגה ולמסס אותה עד שתהיה רכה מפני הגשמים

זיא זאל האבין פון אלע מינים וואסר צופה בה גאט קוקט תמיד אויף ארץ ישראל צוא געבין צוא איר וואסר פון אן הייב יאר ביז סוף יאר פארשט זיא גאט אונ מאכט זיא זאט מיט וואסר פשע ווען דיא עבירות זיינען גורם איין צו האלטין דעם רעגין מיט זייערע תפלות טוען זיי גאט איבער בעטין עס זאל ניט גימינערט ווערין דער רעגין עין ישאו מיט זייערע תפלות וואש זייא הייבין אויף זייערע אויגין צוא גאט טוען זייא אים דער הייבין דיא ישראל שלאפין אויף זייער בעט אונ ער גיט זייא רעגין שיח מהיום אין דער תפלה פון שמיני עצרת טוען זייא דער מאנען אונ בעטין רעגין זייא שטורמן מיט גיבעט נאך דיא זיבין טאג סוכות אז גאט זאל אן צייכענן דאש יאר רעגין ניסוך גאנץ סוכות האבין זייא גיגאסין אויף דעם מזבח אלע טאג דרייא קווארט וואסער אין זכות פון גיסוך המים זאל גאט געבין אין דער צייט דעם רעגין ממעל דער רעגין וואש גייט פון דעם הימיל איז גגליכין צוא איין זכר אונ שום זאט מאכין דיא ערד אקענין איין טראפין רעגין גייט צווייא טראפין פון דער ערד ארויס וואש זיא הייסט נקבה ליפתח ארץ צוא עפענען דיא ערד אונ זאל זיין איין ברכה פון הילף פון רעגין דיא איבערשטע וואסר אונ דיא אונטערשטע וואשר רופין איינער צום אנדערין ביז זייא בהעפטין זיך איינער צום אנדערין כי כאשר ווען עס גייט רעגין אונ שנייא פון דעם הימיל צוא גרויס דארשט טוט דער רעגין מאכין קערין דיא קוואלין יחד דיא פיש מיט דיא שופין וואש זיינען אין דער טיפענעש פון וואסר טוען זייא פארט גלוסטין צום רעגין וואסר צוא טרינקען פון אים אביסיל וואסר טרוהי דיא גמיט פון אלע קראנקע לייט זייא רוען אונ זייא ווערין גיהיילט מיט דעם גילוסטיקייט פון קאלטע וואסר חיי דאס חיות פון אלע בשעפענעש האסטו מוסר גיוועזן צוא דיא מזלות פון דעם הימיל זייא זיינען ממונים אויף איטליכם לאנד זייא זאלין זייא מפרנס זיין מיט וואסר זבת חלב ודבש אבער דאס לאנד פון ארץ ישראל וואס רינט מילך אונ האניק איז אלאנד פון טייכין וואסר האסטו זיא גיהייליגט צוא דיין היילגין נאמען אונ דוא טוסט פון דיין האנט אליין ווייך מאכין מיט רעגין איר ערד ואתה בידך אונ דוא גאט אין דיין האנט איז דר שליסל פון רעגין אונ האסט אים ניט מוסר גיוועזן צוא קיין שום ממונה קיינער האט קיין רשות נים צוא געבין אן דיר צו עפענן דעם אוצר פון רעגין זיא רבוד בעטן מיר דיך גאט אז ח

מַפְתֵּחַ מְטַר מַיִם · רְשׁוּת אֵין לְהִנָּתֵן בִּלְעָדֶיךָ לִפְתּוֹחַ אוֹצְרוֹת מָיִם: הָקֵם דְּבָרְךָ הַטּוֹב תֵּת בְּשֶׁפַע מַיִם · יַחַד לְרָצוֹן לְנָדֵב לְטוֹהַר לְהָנִיף מָיִם: הֵי אַרְבָּעִים סְאָה מִשְּׁעוּר מִקְוֵה מַיִם · תְּמִימֶיךָ אֵיךְ בּוֹ יִטָּהֲרוּ אִם אֵין בּוֹ שִׁעוּר מָיִם: גְּשָׁמִים שִׁבְעָה מִשִּׁבְעָה רְקִיעֵי מַיִם · שֶׁבַע אֲרָצוֹת שֶׁבַע וְשִׁבְעַת עַמּוּדֵי מָיִם: בְּצוּר חוֹגְגִים שִׁבְעָה וְנֶעֱצָרִים עֲדֵי מַיִם · פְּלוּלָם קְשׁוֹב בְּשָׁפְכָם לְךָ לֵב כַּמָּיִם: חיו אָדוֹן הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם · רַעְיָךְ לְנַהֵל בְּרַבֵּץ כְּעַל מַבּוּעֵי מָיִם:

כאן יסד הפייטן י"ג חרזים וי"ג מזלות ואלות העולם ושבעה עניות שבתעניות וי"ג שבטים והתחיל באברהם וכראשי החרוזות מרומז הפסוק יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו' וגם הפסוק כי כאשר ירד הגשם והשלג וגו' ומיוסד ע"פ א"ב מרובע אלא שבקדים בראש כל אות ראשון תיבה אחת מפסוק יפתח ה' לך וגו' ואלות השני קודם תיבת מים ואלות השלישים תיבה אחת מפסוק כי כאשר ירד וגו' ואלות הרביעי. תיבת מים וע"ד זה הלוך ילכו החרוזים כולם:

יִפְתַּח אֶרֶץ לְיֶשַׁע[א] · לִשְׁבּוֹר מַטֵּה רֶשַׁע · מַיִם אִם כִּזְּבוּ[ב] בְּפֶשַׁע · זְכוֹר גַּם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם וְתִשַּׁע: כִּי אֲרֻבּוֹת שְׁמֵי עֶרֶץ · עַד אָבִיב יִפָּתְחוּ בְּלִי פֶרֶץ · מַיִם אֵד לְהַעֲלוֹת בְּמֶרֶץ · טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ:

א כאן מזכיר זכות אברהם · ב אביב הפס הפייטן בלשון זה נרמז על ניסן ·

סול ניסן טלה

יְהוָה בְּיָדוֹ מַפְתֵּחַ · זוּלָתוֹ בְּלִי יִפְתֵּחַ · מַיִם בְּצוּל יַרְתִּיחַ · חֲגוֹר[ג] בְּנֵי עָקוּד לְפַתֵּחַ: כַּאֲשֶׁר בּוֹחֵן וְשָׁפַךְ לֵב כַּמַּיִם · יְחִוּ טְלָאָיו מוּמָמִים · מַיִם בְּאֵר חָפַר פְּעָמִים · זְכוֹר תֵּת הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמָיִם:

ג כאן מוכיר זכות יצחק ד תפס הפייטן בלשון טלאיו נרמז על מזל טלה שהוא מזל ניסן:

מטה לוי

(ואתה בידך תהא מפתח מטר מים רשות אין להנתן כו') כי כל המפתחות נמסרו למלאכים חוץ מארבע וסימנך (מפתח) מטר פרנסה תחייה חיה ואנו מבקשים מלפניך (הקם דברך הטוב תת בשפע מים) לתת רבוי מים ושיתקבלו בהם כל המעלות והטובות (יחד) שיהיו (לרצון לנדב) ויהיו גשמי נדבה וברכה (לטוהר) כדי שיטהרו בהם לאלו הטעונות (להניף מים) תזיל ותתיך את המים (די ארבעים סאה כו') שישרו על מקוה שהרי הם ארבעים סאה ואם כן (תמימיך איך בו יטהרו כו') לכן בקשתנו (גשמים שבעה) תמטיר לנו שבעה מיני גשמים (משבעה רקיעי מים) כי בכל רקיע יש מין גשם אחר (מפל"ד) (שבע ארצות שבע) כדי להשביע שבע ארצות שהם ארץ ארקא אדמה גיא תבל חלד נשיה (ושבעת עמודי מים) שהארץ עומדת עליהם כדכתיב חצבה עמודיה שבעה (בצור חוגגים שבעה) בזכות שאנו מונעים עצמנו ממלאכה וחוגגים שבעה (ונעצרים עדי מים) ואחר כך אנו נעצרים ומתפללים בבתי כנסיות עבור מים (פלולם קשוב) קבל והאזן תפלתם (בשפכם לך ט'· רעיך) ישראל שהם רעיך (לנהל ברבץ) תנהל אותם במנוחה (כעל מבועי מים) שיש הנאה לאדם במים הנובעים: (יפתח ארץ לישע) תפתח ארץ כנקבה לקבל הטיפות מהמים ואז יהיו פרין ורבין הארץ ויהיה ישועה לעולם (לשבור מטה רשע) בזה שיהיו הגשמים יורדין יהיה נשבר הזרוע וכח של מפקיעי שערים המקיימין התבואה (מים אם כזבו) ואף אם פסקו וכזבו המים (בפשע) בשביל פשע שפשעו ישראל מ"מ רבון העולם (זכור גם כו') זכור זכות אברהם שאמר יוקח נא מעט מים (ותשע) וקבל תפלת ישראל בזכותו ותתן להם מים (כי ארובות שמי ערץ) החלונות השמים החזקים (עד אביב יפתחו בלי פרץ) יהיו נפתחים בלי עיכוב ובלי שבירה וקלקול עד חודש מכון שנקרא אביב (מים אד להעלות במרץ) יהיה רצון שהעננים יעלו הגשמים במהירות ובמרוצה וימטיר (טרם יהיה בארץ) עשבים ויהיה הגשם מתוק וטוב כגשם של ז' ימי בראשית: (ה' בידו מפתח) של גשמים (זולתו בלי יפתח) אין רשות לכל בריה לפתוח אוצר של גשמים וסימן של מטר הוא כשהמים מתחילין להתהמם בנהרות ובקשתנו (מים בצול ירתיח חגור בני עקוד) להתיר אזור וחגור של בני יצחק שנעקד על גבי המזבח ואיזה חגור ואזור שלהם (לפתח) לפתוח להם מה שהם נעצרים ממים (כאשר בוחן כו') כאשר נתבחה יצחק בעקידה ושפך לבו להשם יתברך ומסר עצמו לשחיטה בזכותו (יחיו טלאיו) יחיו בני ישראל שנמשלו לטלאים (מומים) מדין גיהנם ומלחמות עמלק (מים) ימטיר לנו (באר חפר פעמים) בזכותו של יצחק שחפר הבאר פעמים:

בית לוי

כמו לתת (בצור) ענין מניעה ממלאכה (ונעצרים) לשון תפלה מל' ויפלל (תהלים קו ל) (קשוב) לשון הקשב ושמע (רעיך) תואר לישראל עפ"ה עמו וצאן מרעיתו (תהלים ק ג) (לנהלם) ל' הנהגה (ברבץ כעל מבועי מים) עפ"ה בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני (תהלים כג ב) ועל' ועל מבועי מים ינהלם (ישעיה מט י):

(יפתח ארץ לישע) עפ"ה תפתח ארץ ויפרו ישע (ישעיה מה ח) (מטה) לשון זרוע וגבורה וכמו ל"ה שבר ה' מטה רשעים (ישעיה יד ה) (כזבו) פסוק ל' אשר לא יכזבו מימיו (שם נח יא) (גם) לשון אמירה בתלמוד כמו וגמיתי לו (ותשע) ל' וישע ה' אל הבל (בראשית ד ד) (ארובות) חלונות (שמי) כמו שמים (ערץ) ל' חוזק (אביב) תואר לחודש ניסן עפ"ה בחודש האביב (שמות יג יד) (מים בצול ירתיח) לשון ירתיח כסיר מצולה (איוב מא כב) (עקוד) תואר ליצחק שנעקד ע"ג המזבח (חגור) תואר לגשמים הנעצרים ממטר (טלאיו) תואר לישראל ובגיו של

זאָלְסְט גֶעבְּן פִיל רֶעגְן אִין דֶר צַייט אַז גָאט גִיט רֶעגְן אוּנ בְּרָכָה אוֹיף דֶר וֶועלְט זַיינֶען דִי לַייט שָׁלוֹם אוּנ אֵיינְס אַיינֶר מִיט דֶעם אַנְדֶרְן דִי ארבעים דֶער שִׁיעוּר פוּן אַמִקְוֶה אִיז פֶערְצִיג סְאָה אַז חַס וְשָׁלוֹם קֵיין רֶעגְן וֶועט נִיט זַיין וואוּ וֶועלִין זִיךְ דַיינֶע יִשְׂרָאֵל וָואשְׁ זַיינֶען גַאנְץ אִין דַיין דִינְסְט טוֹבְלִין גשמים מַאךְ רֶעגִינֶען פוּן דִיא זִיבְּן הִימְלֶען מַאךְ זַאט דִי וֶועלְט וָואס זִיא אִיז גִיטַיילְט אוֹיף זִיבְּן חֲלָקִים אוּנ שְׁטֵייט אוֹיף זִיבְּן זַיילִין אוֹיף דִיא אֶפּ גְרוּנְד בצור חוגגים זַייא הָאבְּין יוֹם טוֹב זִיבְּן טָאג סוּכּוֹת אוּנ טוּעֶן נִיט קֵיין מְלָאכָה אוּנ מַאכְין שְׁמִינִי עֲצֶרֶת אוּנ בֶּעטִין אוֹיף רֶעגְן זַייעֶר גִיבֶּעט זָאלְסְטוּ פַאר נֶעמֶען אַז זַייא פַאר גִיסִין פַאר דִיר זַייעֶר הַארְץ וִויא וַואסֶר אדון השקיפה גָאט זָאל קוּקִין פוּן זַיין הַיילִיגְן וואוּנוּנְג דַייגֶע יִשְׂרָאֵל זָאלְסְטוּ פִירִין אוּנ מַאכִין רוּעֶן וִויא אוֹיף קְוַאלִין פוּן וַואסֶר וָואס לַיים הָאבִּין הֲנָאָה:

יפתח ארץ לישע גָאט זָאל עֶפֶּענְן דִי עֶרְד זָאל מְקַבֵּל זַיין דֶעם רֶעגְן וֶועט זַיין אַיין יְשׁוּעָה אוֹיף דֶער וֶועלְט וֶועט צוּא בְּרֶאכְין וֶוערִין דָאס שְׁטַארְקַייט פוּן דִיא רְשָׁעִים וָואשׁ זַאמְלֶען אַיין תְּבוּאָה אוּנ הַאלְטִין אוֹיף אַיְיקְרוּת אוּיבּ דֶער רֶעגְן טוּט זִיךְ פַאר מַיידִין אִיבֶּר דִיא זִינְד בֶּעטִין מִיר דִיךְ זָאלְסְט גִידַיינְקֶען אוּנ הֶעלְף פוּן וֶועגִין דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם וָואס עֶר הָאט גִיזָאגְט צוּא דִי מַלְאָכִים זַייא זָאלִין נֶעמֶן אַבִּיסִיל וַואסֶער כי ארובות דָאס דִיא פֶענְצְטֶער פוּן דֶעם שְׁטַארְקִין הִימִיל זָאלִין זַיין אָפִין בִּיז רֹאשׁ חוֹדֶשׁ נִיסָן דִיא פֵּירוֹת זָאלִין צַייטִיג וֶוערִין דֶער וַואלְקִין זָאל זִיךְ בְּרֵיינְגֶען דֶעם רֶעגְן אֵיידֶער דִי פֵּירוֹת שְׁפְּרָאצִין ארוים ה' בידו מפתח בַּייא גָאט אִיז דֶער שְׁלִיסִיל פוּן רֶעגְן אַז אִים וֶוערְט נִיט גִיעֶפִינְט אַז דִי טִיפֶע טַייכִין וֶוערִין וַוארִים אִיז אַסִימָן פוּן רֶעגְן לַייז אוּיס דִי יִשְׂרָאֵל אִין דֶעם זְכוּת פוּן יִצְחָק וָואס עֶר אִיז גִיבּוּנְדִין גִיוֶועזְט אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ

לְךָ גְּשָׁמִים וְשֶׁוַע מַרְהִיטִים • לְהָקֵר חוֹרֶב לְהָטִים • מַיִם גֶּבֶר בְּמַרְהֲטִים • בְּחִין פִּצֵּל
בָּרְהָטִים : יֵרֶד גֶּשֶׁם לִנְדְשָׁאִים • לְעַדֵּן זִיו עַיִן לְךָ נוֹשְׂאִים • מַיִם גְּנוּזִים וּנְשָׂאִים •
לְשָׂאוֹתָם מַעֲלֶה נְשִׂיאִים :

מזל אייר שור

אֶת דְּרוּשָׁה מֵרֹאשׁ • תָּמִיד אוֹתָהּ דְּרוֹשׁ • מַיִם דָּגָן וְתִירוֹשׁ • יִרְווּ בְּשִׂיחַ
בְּכוֹר רֹאשׁ : הַגֶּשֶׁם דְּשָׁאִים יְרוֹעֲנָן • וְשׁוֹר וּמְרִיא בּוֹ יְחֻנָּן • מַיִם דְּלֵה לָעָב
מוֹעֲנָן • בְּאוֹת קֶשֶׁת עֲנָנַת עָנָן :

אוֹצָרוֹ הַמָּלֵא • מְזֵעַת כִּפַּת דּוֹק מִתְמַלֵּא • מַיִם הַמְּצִיַּת מֵי מָלֵא • לְגֵיא מְעַקְּרֵי שׁוֹר
תְּמַלֵּא : וְהַשֶּׁלֶג הִקְפִּיא לְנִלְקֶשֶׁת • לְרָשׁוּ בַּשְּׁלִישִׁי מִתְבַּקֶּשֶׁת • מַיִם הַזֵּל לְמִתְנַקֶּשֶׁת •
בְּהוֹד נוֹגַהּ מַרְאֵה הַקֶּשֶׁת :

מזל סיון תאומים

הַטּוֹב וְהַנָּעִים • שְׁעֵה זֶמֶר נְעִים • מַיִם וְקוֹל מְזַעְזְעִים • בְּמֵי מְרִיבָה לֹא
תַזְעִים : מִן וִדּוּי תְּאוֹמִים וְרֵעִים • תִּתְרַצֶּה בְּשִׂיחַ הַנְּעִים • מַיִם וָעֵד
לְזוֹרְעִים • בְּקוֹל גַּלְגַּל הַמַּרְעִים :

ה כאן מזכיר זכות יעקב · ו ותפס לשון זיו לרמז על אייר הנקרא זיו (כמ״א ו׳ א׳) · ז כאן מזכיר זכות ראובן · ח והזכיר שור על שהוא מזלו של אייר · ט כאן מזכיר זכות שמעון ונתיבת בשלישי הוא מרמז על חדש סיון · י כאן מזכיר זכות לוי · כ והזכיר תיבת תאומים לרמז מזלו של סיון ·

בית לוי

יצחק שנעקד כשלם (גשים) אין גישה אלא תפלה (ושוע) ל׳ ותעל שועתם (שמות ב׳ כג) (מרה״טים) מריצים ומליצו בגמרא רהיט ותני (להקר) לשון קרירות מל׳ ואין כשות בקרה (איוב כד ז) (חורב) ל׳ יובש (להטים) ל׳ להט האש ותמימות (במרהטים) כצינורות המקלחים (בחין) ל׳ תחנה ותפלה (פצל ברהטים) תואר ליעקב אשר פצל ברהטים (בראשית ל׳ לח) (לנדשאים) ל׳ דשא (לעדן) לענג (זיו) לשון קלסתר פנים (עין לך נושאים) תואר לישראל (גנוזים) רומז למים העליונים (ונשאים) רומז למים שבעננים או קאי ג״כ על מים העליונים ע״ש שנשואים הם למעלה (לשאותם) מל׳ וישא משאות מאת פניו (בראשית מג) (דרושה) תואר לא״י עש״ם ארץ אשר ה׳ אלהיך דורש אותה (דברים יא יב) (מראש) מר״ה (ירוו) ל׳ שביעה מל׳ כוסי רויה (תהלים כג ה) (בשיח) ל׳ דבור של תפלה מל׳ ולפני ה׳ ישפוך שיחו (שם קב א) (בכור ראש) תואר לראובן (ירועגן) ל׳ רענן (ומריא) שור פטם (יחנן) ל׳ חנינה (דלה) ל׳ הגבהה מל׳ כי דליתני (שם ל א) (מעונן) ל׳ ענן (דוק) שמים (מים המצית כו׳) ל׳ ומי מלא ימצו למו (תהלים עג י) (מעקרי שור) תואר לשמעון וגם ללוי כדכתיב גבם וברצונם עקרו שור (בראשית מט ו) (הקפיא) ל׳ קפאו תהומות (שמות טו) (לנלקשת) ל׳ מאוחר כי אפילות הנה (שמות ט לב) ת״י ארום לקישן הינון (לרשו) ל׳ ירושה (בשלישי) חודש סיון (מתנקשת) ל׳ דא לדא נקשן (דניאל ה ו) ותואר לישראל (בהוד נוגה מראה הקשת) עש״ם כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה (יחזקאל א) (שעה) לשון קבלה מל׳ וישע ה׳ אל הבל (בראשית ד ד) (מזעזעים) ל׳ רעדה (במי מריבה) כדכתיב תריבהו על מי מריבה (דברים לג ה) (תזעים) ל׳ זעם (תאומים ורעים) תואר למשה ואהרן עש״ם תאומי צביה (שה״ש ז ד) (שיח) דבור של תפלה (ועד) ל׳ הזמנה והכנה וטעמו הכן לזמן מועד (לזורעים) תואר לישראל עש״ם אבריכם זורעי

מטה לוי

(לך גשים) ישראל (ושוע מרהיטים) ומריצים את התפלה בפיהם (להקר חורב להטים) לקרר במי גשמים יובש ותמימות הארץ (מים גבר במרהטים) שירדו גשמים בגבורת ובקלות גדול (בחין פצל ברהטים) בזכות תפלת יעקב שהיה מפצל מקלות ברהטים (ירד גשם לנדשאים) ירד גשם על הדשאים (לעדן זיו עין לך נושאים) כדי לעדן זיו פניהם של ישראל שנושאים לך עיניהם בתפלה (מים גנוזים ונשאים) מים הגנוזים בפלג אלהים מלא מים ואותן הנשואים בעבים (לשאותם מעלה נשיאים) אנו מתפללים להקדוש ברוך הוא שהוא מעלה נשיאים להטעינם לישראל ממים הגנוזים והנשואים :
(את דרושה מראש) א״י הדרושה מראשית השנה (תמיד אותה דרוש) לטובה (מים) של ברכה שאלה מהם (דגן ותירוש ירוו בשיח בכור ראש) ישביעו בזכות ראובן שהתפלל ועשה תשובה והיה בכור לשבטים וראש לבעלי תשובה (הגשם דשאים ירועגן) הגשם יעשה לדשאים שיהיו רעננים ולחים (ושור ומריא בו יחנן) שיהיו השור והבהמות מפוטמים מחוננים ומרווחים בגשמים כי על ידי הגשמים יגדלו העשבים (מים דלה לעב מועגן) דלה שאב מים ממי אוקיינוס בעננים העבים (באות קשת כו׳) כמ״ש והיה בענני ענן ונראתה הקשת בענן :
(אוצרו המלא) אוצרו שהוא מלא (מזעת כפת דוק מתמלא) והוא מתמלא מזיעת השמים העבוים ככפה ונקראת דוק (מים המצית) מפלג אלהים (מי מלא) בקשתנו (לגיא מעקרי שור) לארץ של שבט שמעון שכתוב עליו עקרו שור (תמלא) המים על ארצם (והשלג הקפיא לנלקשת) הקפיא הש״ג לאותן ארצות שהם מאחרים להצמיח הפירות (לרשו בשלישי מתבקשת) לישראל שירשו ונחלו בחודש השלישי שהוא סיון התורה המתבקשת מהם (מים הזל למתנקשת) הזל מים לישראל שהיא מנקשת ודופקת על שערי בתי כנסיות ובתי מדרשות (בהוד נוגה מראה הקשת) ביופי המזל נוגה שהוא כמראה הקשת : (הטוב והנעים) אתה המלך שאתה טוב ונעים לכל (שעה זמר נעים) שעה לזמר הנעים של שבט לוי (מים וקול מזעזעים) מים קשים שיהיו מזעזעים ומרעידים את העולם בקול (במי מריבה) שהכה משה את הסלע (לא תזעים) לא תחרה ובקשתנו (מן וידוי תאומים ורעים) יותר מן וידוי ותפלת משה ואהרן שנקראו תאומי צביה (תתרצה בשיח הנעים) תקבל וידוי ותפלת

כאשר בוחן וויא ער איז גיפרובט גיווארין אונ האט זיך גילאזט קוילין אונ זיין הארץ איז פר גאסין גיווארין וויא וואשער אין זיין זכות זאלן זייא אויש גילייזט ווערין פון דעם אנדערין גלות גיב רעגין אין זיין זכות וואש ער האט גיגראבין צוויי מאל וואשער בעטין מיר דיך גאט וואס דוא זיצט אין הימיל אין זכות פון יצחק זאלסטו געבין רעגין לך גשים צוא דיר טוען זיי גיגעהנען אונ מאכין לויפין זייער גישרייא מיט תפלה צוא קילין דיא היצין מיט רעגין שטארק דעם רעגין ער זאל זיין שארף וויא פון אקארטע פון וועגין דעם זכות פון יעקב וואש ער האט אפ גישיילט דיא שטעקינס אין די קאריטעם ירד גשם ער זאל רעגינען אויף דיא גראזין צוא שיין מאכין דיא ישראל וואש האפין צו דיר אזו וויא ראם לויטערקייט פון דעם חודש אייר וואס הייסט זיו דיא וואסר וואש

איז בהאלטין אין הימל אונ די וואס ווערין גיטראגין אין די וואלקינס פון אונטין זאל ער אויף ברייגגען זייא דער גאט וואש טראגט דעם וואלקין את דרושה ארץ ישראל וואש דוא טוסט פארשטין וויא פון תהילת ביז סוף יאר אייביג זאלסטו זיא פארשטין מיט וואשר אונ קארין אונ ווין זאלין דיא ישראל גיזעט ווערין אין דעם זכות פון דער תפלה פון ראובן וואס ער איז גיוועזן אבכור צוא אלע שבטים הגשם דער רעגין מאכט דר פרישין דאש גראז אונ אקסין אונ פעטע בהמות ווערין דורך אים דער בארימט וואסר מאך אונז שעפין מיט דעם וואלקין פון הימיל אונ עס זאל גיזעהן ווערין דר רעגין בויגין אין וואלקין אוצרו המלא דער פולער אוצר פון רעגין וואש אין הימיל עס ווערט דער פילט פון דעם שוויים פון דיא גיוועלבטע הימלען וואש איבר דיא מלאכים זיין ראש

אֵת זְמַן הָבוּי גּוֹפְרֵי הֻגְבְּלוּ גְבוּלוֹת בְּסֵפֶר׃ מַיִם זוּלַת שֶׁפֶר׃ לְמַדֵּד אַדְמַת גּוּר עוֹפֶר׃ הַשָּׁמַיִם זַעַק לְקַבֵּל׃ חוּם בְּתַמּוּז מִלְּחַבֵּל׃ מַיִם זוֹרְמוּ לְתַבֵּל׃ בְּשֵׁשֶׁת מִינֵי תֵבֵל׃

הַשָּׁמַיִם חַשְׁרַת כְּבָרָה׃ חָשׁוּר לְרוּחַ נִשְׁבָּרָה׃ מַיִם חָזוּ בִּגְבוּרָה׃ לִמְבִינֵי עִתֵּי בָּרָה׃ וְשָׂמָה חֶלְקָם בַּחַיִּים׃ כְּסַרְטָן גָּדֵל בְּמַיִם חַיִּים׃ מַיִם חֲשׂוּפִים וּבְקַו חֲצוּיִם׃ הוֹצֵא מַבִּיעַ מַיִם חַיִּים׃

לָתֵת טַעַם וְנוֹפֶשׁ׃ לְהוֹצִיא אֲסִירִים לְחוֹפֶשׁ׃ מַיִם טְבִיעַת רֶפֶשׁ׃ לְבַל יַבְעִיתוּ מִתְּרַף נֶפֶשׁ׃ לֹא טַרְחוּת כְּמַבּוּלוֹת׃ וְלֹא בְחוֹרֶב אָב מַחְבִּילוֹת׃ מַיִם טְמוּנִים בְּתַחְבּוּלוֹת׃ חָשׂוּף מַצִּיב כָּל גְּבוּלוֹת׃

ל כאן מזכיר זכות יהודה ס בתמוז מלחבל כאן מרמז על חודש תמוז׃ ו כאן מרמז זכות יששכר׃ ס והפסק נפלת סרטן לרמז על סרטן מזלו של תמוז׃ ע כאן מרמז זכות זבולון׃ ב בחורב אב כאן מרמז על חודש אב׃

ממה לוי

ישראל (מים ועד לזורעים בקול גלגל המרעים) הכן ותקן את המים בקול גלגל המרעים להם את הרעמים והברקים שבאים עם הגשמים לישראל שנקראו זורעים על כל מים׃ (את זמן חבוי גופר) מזמן שהיה נח נחבא בתיבה שהיא מעצי גופר (הוגבלו גבולות בספר) מאז הוגבלו גבולות של עמים כס״ת כמ״ש ויהי גבול הכנעני מצידון וגו׳ וכתיב ומאלה נפרדו הגוים (מים זלת ספר למדד אדמת גור עופר) מים אלו בברכה ובשפע וביופי כדי למדד ולכוין ולתקן במדה גדושה אדמת יהודה שנקרא גור באריות ועופר באילות (השמים) יה״ר מלפני אבינו שבשמים (זעק לקבל) שיקבל זעק של ישראל (חום בתמוז מלחבל) שאותו חמימות שבתמוז לא יחבל ויקלקל את העולם (מים זורמו לתבל בששת מיני תבל) המים ינשפו לתקן ולתבל את פירות הארץ בתבלית בששה עתים הנגבלים לארץ והם זרע וקציר קור וחום וקיץ וחורף׃ (השמים חשרת כברה) השמים שהם מחשרין ומסילין מים בנקבים דקים העשוים כמין כברה ואין טיפה נוגעת בחברתה בקשתט (חשור לרוח נשברה) מאותן המים תרבה ותשיף לישראל שרוחם נשברה לפניך אבינו שבשמים בתשובה ותפלה (מים חזו בגבורה) יבואו העננים שנקראו חזיזים בגבורה (למביני עתי ברה) לאדמת יששכר שהם מבינים עתי התורה שהיא זכה וברה (ושמה) בארצם (חלקם בחיים) חלקם בתורה שנקראת מים חיים (כסרטן כו׳) (מים חשופים ובקו חצוים) הם ה היוצאים מתחת מפתן הבית ועתידים להגלות ולהחשף לשני חלאים בקבתט (הוצא מבית מים חיים)׃ (לתת טעם ונופש) אנו מבקשים מלפניך יתב״ש שתתן טעם בפירות ונופש ומנוחה לישראל כי מחרב בהמ״ק לא ירד טל לברכה וניטל טעם הפירות לכן אנו מבקשים (להוציא אסירים לחופש) שתוציא את עמך והגלות אשר הם חבושים בו בנה בהמ״ק ואז ישיב הטל לברכה וטעם בפירות (מים טביעת רפש) מי הים שכתוב עליו ויגרשו מימיו רפש וטיט והם מזיקים לעולם ויהר״מ (לבל יבעיתו מתרף נפש) שלא יבהילו אדמת זבולון שגילה עצמו למלחמה ונתן נפשו למות בשביל יששכר אחיו (לא טרחות כמבולות) לא יהיו המים לטורח לעולם כמו שהיו בדור המבול (ולא בחורב אב מחבילות) ולא יהיו לחבל ולהחריבם בחורב וחמימות של חודש אב שמחבל בחמימותו כל העולם (מים טמונים בתחבולות) המים העליונים הטמונים והנטוים במחשבות ותחבולות של

בית לוי

על כל מים (ישעיה לב כ) (בקול גלגל המרעים) ל׳ קול רעמך בגלגל (תהלים עז יט)׃ (הבוי) ל׳ טמון ונסתר מל׳ והם חביון עוזו (חבקוק ג ג) (גופר) הוא׳ לתיבה נח שע״כ תבת עצי גופר (בראשית ו יד) (זולת) ל׳ נסיבה וזולה (ספר) ל׳ יופי (גור עופר) בניהם יורו על כנתרות והוא׳ ליהודה שע״כ גור אריה יהודה (בראשית מט ט) (השמים) הוא׳ לאל ית׳ ושמו יושב שמים ומליצה בדברי רז״ל השמים ירחמו עליך לעולם יהא אדם ירא שמים (מלחבל) מלקלקל העולם (מים זורמו) ל׳ זורמו מים עבות (תהלים עז יח) (לתבל) ל׳ תבלין (תבל) הארץ׃ (חשרת) לפי ל׳ המקרא הם ל׳ רבוי ולפי ל׳ חכמים הוא ל׳ כורדה ושלשול כמו שכתב בעל הערוך בערך של וז״ל משילין מהתירין מחשירין כולן פירוש א׳ לכן ל׳ כורדה ושלשול (חשור) ענינו כהשרה (לרוח נשברה) הוא׳ לישראל (חזיז) שם א׳ מהמשה בחוט שיש לענן (למביני עתי) הוא׳ לשבט יששכר כדכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל (ד״ה יב לג) (ברה) הוא׳ לתורה עש״ה מצות ה׳ ברה (תהלים יט) (חשופים) ל׳ גלוי מל׳ חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (ובקו חצוים) ל׳ קו המדה רמז על שבתחלה היו מושכים כקרני חגבים עד שגדלים והולכים (חצוים) כדכתיב ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון (זכריה יד ח) (מבית מים חיים) הוא׳ לבהמ״ק׃ (ונופש) ל׳ מנוחה (אסירי) ישראל החבושים בגלות (לחופש) ל׳ לחפשי ישלחנו (טביעת רפש) הוא׳ למי הים השטועים ברפש וטיט והמה מלוחים ובלתי טובים (מתרף נפש) הוא׳ לזבולון וזבולון כדכתיב זבולון עם חרף נפשו למות (שופטים ה יח) (כמבולות) כמו כמבול ומפני החרוז הוסיף ו׳ ת׳ (בחורב) ל׳ חמימות (מחבילות) ל׳ מחבלות וקלקול (מים טמונים) הוא׳ למים העליונים (בתחבולות) ל׳ מחשבה כמו בתחבולות תעשה לך

איס קווטשין פון דעם פולין מייך זאלסטו דער פילין דאס לאנד פון שמעון וואס ער האט גיוואלט אויס רייסין יוסף הצדיק וואס ער הייסט שור והשלג אונ דעם שנייא האט ער גימאכט פרירין צו דיא שפעטע פעלדר וואו הארטע ערד איז אונ בערג וואש דער רעגין איז גיט גינוג צוא זייא גיב איס אין ארץ ישראל צוא דיא ישראל וואס זייא האבין גירשית אין סינין דיא תורה וואש זיא ווערט גיזוכט צו דיא לענדר מאך ריגען וואשער צוא די ישראל וואש קלאפין אויף די טירן פון דיא שולין אונ בתי מדרשים מיט דעם שיינעם מזל טנה וואס זיין גישטאלט איז וויא דער רעגין בוינין הטוב והגעים דער גוטער גאט זאל פאר נעמען דעם זיסין לויב אונ גיזאנג גיב וואשר ניט מיט הארטע שטורם זאלסט ניט צארענען אזו וויא דיא קריג פון דיא ישראל מיט משה רבינו אין מי מריבה דאש עס האט פאר פלייצט די וואשר מיט צארין זייגען דער טרונקען גיווארין דיא קריערש מיין פון דער תפלה פון משה אונ אהרן וואש זייא ווערין אן גירופין איין צווילונג זאלסטו בווילינט ווערין מיט זייערע שיינע תפלות פון דיא ישראל אויף רעגין גרייט אן רעגין צוא דיא וואש זייען מיט דונערין אונ בליצין בשעת רעגין דען דאס איז אסימן ברכה את זמן פון דער צייט וואס נח איז ווארט באהאלטין פאר דעם מבול אין דער תיבה פון פימבין האלץ אז ער איז ארויס גיגאנגין פון דער תיבה איז גיגעבין גיווארין איין גבול צו אלע פעלקר אונטער דיא מזלות וואש אין הימיל איז אבר איבר ארץ ישראל וואש אין חלק יהודה איז וואש ער איז גיגליכין צוא איין לייב טוט גאט אליין מעסטין אונ טוט געבין שיינע רינגנדיגע וואשר השמים זעק גאט זאל פאר נעמין דאש גישרייא פון דיא תפלות פון דיא ישראל אז דיא היץ פון תמוז זאל ניט פאר דארבין דיא תבואה פון דער וועלט רעגין זאלין גיין צוא זיס מאכין דיא פירות פון דער ערד גלייך אז דאס גיווירץ וואס ניט אטעם אריין אין איין עסין אין דיא זעקס צייטין וואס גאט האט גיהייסין אז זייא זאלין ניט פר שטערט ווערין ביז די וועלט וועט שטיין אונ דאס זייגען דיא צייטין׃ זייען׃ שניט׃ קעלט׃ היץ׃ שארפע קעלט׃ ברענגנדיגע היץ השמים חשרת דער הימיל וואש מאכט טריפין פיל רעגין וויא דורך אזיפ דיא וואסר זאלסטו מערין צוא דיא ישראל וואס טוען תפלה מיט אצובראכין הארץ דיא וואלקן זאלין רעגנען מיט שטארקייט אויף דעם לאנד פון שבט יששכר וואס זייא פאר שטייען דיא קלארע תורה ושמה חלקם אונ אלע וואש האבין אחלק אין דער תורה האבין זייא דאס אייביגע לעבין וויא אקרעפס וואס זיין לעבין איז אין וואסר די אייבערשטע וואשר וואס זיא איז אנפלעקט אונ זיא איז גימיילט גיווארין מיט אבאם מאך זייא אויס ציהן פון דעם

מזל אב אריה

מְטַר יוֹרֶה לִירוֹת · שָׂדוֹת וִיעָרוֹת · מַיִם יִמָּלְאוּ יְאוֹרוֹת · לִמְגוֹדְדֵי גְדוּד
שֵׁירוֹת: יָשׁוּב יִפְרֶה הַר וְגִבְעָה · יִרְבַּץ כְּאַרְיֵה עֲלֵי טְבוּעָה · מַיִם יְשַׁלְּשׁוּ
רְבִיעָה · לְהִפָּרֵד לְרָאשִׁים אַרְבָּעָה:
אַרְצְךָ כִּוּוּן הֲדוֹם רֶגֶל · וְלֹא נִשְׁקֵית כְּגַן בְּרֶגֶל · מַיִם כְּזִנּוּק אֶגֶל · יְזַנְּקוּ בָּשָׁן בִּמְנוֹת עֵגֶל:
כִּי כֹל בְּשִׁקְּךָ יָשִׂישׂ · בְּאָסְפָם בָּר בֶּאֱלוּל בְּטִלּוּל רְסִיסִים · מַיִם כְּרָמִים לְהַעֲסִיס ·
בְּנִטְפֵי חָלָב וַעֲסִיסִים:

מזל אלול בתולה

בְּעִתּוֹ לְהַרְעִים רַעַם · בְּנַחַת וְלֹא בְזַעַם · מַיִם לָתֵת טַעַם · בְּאַדְמַת מַשְׁפִּיר
אִמְרֵי נוֹעַם: אִם לְשֵׁבֶט אִם לְאֶרֶץ נִשְׁלָחִים · לְהַעֲלִיץ בְּתוּלָה בְּאִבֵּי
שְׁלָחִים · מַיִם לִפְלָגִים נִשְׁלָחִים · לְשַׂמֵּחַ עִיר אֱלֹהִים:
וּלְבָרֵךְ מִמֶּגֶד יְרָחִים · בְּעִדּוּן תְּנוּב פְּרָחִים · מַיִם מֵעָבִים מַטְרִיחִים · וּמַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ מַאֲרִיחִים:

צ כאן מרמז זכות גד · ק מרמז על אריה מזלו של אב · ר מרמז זכות דן · ש מרמז על חדש אלול · ת מרמז זכות נפתלי · א מרמז על בתולה מזלו של אלול · ב מרמז זכות אשר

בית לוי

מלחמה (משלי כד ו) (תשוף) ל' גלוי (מגיב כל גבולות) תואר להקב"ה: (יורה) שם רביעה ראשונה היורדת במרחשון (לירות) ל' שביעה מל' כוסי רויה (תהלים כג) (למגודדי גדוד) תואר לשבט גד עפ"ה גד גדוד יגודנו (בראשית מט יט) (שירות) הוא ג"כ ל' גדוד והכורה (שכופה) תואר לארץ עפ"ה על מה אדניה הטבעו (איוב לח ו) (רביעה) ל' בהמתך לא תרביע (ויקרא יט יט) (לראשים ארבעה) כדכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים וגו' (בראשית ב י):

(ארצך) ארץ ישראל (הדום רגל) כדכתיב והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (ולא נשקית כו') כדכתיב לא כארץ מצרים היא וגו' והשקית ברגלך כגן הירק (דברים י"א י') (כזנוק אגל) כקילוח הצנורות (יזנקו בשן) עפ"ה יזנק מן הבשן (דברים לג כב) ופירש"י זינוקו וקילוחו מן הבשן (כמנות) לשון מנוחה (עגל) עגלים ותואר לבהמות דקות (בשקי) ל' פרנסה מל' ועל פיך ישק כל עמי (בראשית מא מ) (ישיש) ל' משוש וששון מל' ישישו בשמחה (תהלים סח ד) (בר) ל' תבואה מל' ויצברו בר (בראשית מא מה) (בטלול) ל' טל (רסים) ל' רסיסי לילה (שה"ש ה' ב') ופירש"י ל' גשם כי רסיסי תרגומו של רביבים כמו וכרביבים עלי עשב ותרגומו וכרסיסי מלקושא (העסיס) ל' מתיקות והוא פעל נגזר מן יטפו ההרים עסיס (יואל ד יח) ונופל השם הזה על כל מין מתוק הנוטף מן הפירות (משפיר) תואר לנפתלי עפ"ה נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר (בראשית מט כא) ופרש"י יהוא יודה על חלקו אמרים נאים ושבח (לשבט) רומז לאילנות (באבי) ל' פירות (שלחים) ל' בית השלחין (מים לפלגים כו') עפ"ה נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים (תהלים מו ה):

(ממגד ירחים) עפ"ה וממגד גרש ירחים (דברים לג יד) ופרש"י ממגד לשון עדנים ומתק וגרש ירחים פירש"י יש פירות שהלבנה מבשלתן ד"א שהארץ מגרשת ומוציאה מחודש לחודש (תנוב) ל' תנובה וצמיחה (מים מעבים מטריחים) עפ"ה אף ברי יטריח עב (איוב לז יא) (ומעדני מלך) תואר לאדמת שבט אשר עפ"ה והוא יתן מעדני מלך (בראשית מט כ) ות"א והוא מרבי מפנקי מלכין (מאריחים) ל' ארוחה וסעודה מל' טוב ארוחת ירק (משלי ט"ו י"ז) (הרוס) ל'

מטה לוי

הקדוש ברוך הוא (תשוף מגיב כל גבולות) גלה אותן המים להגיב כל גבולות עולם (מטר יורה לירות) אנו מבקשים ממך ית"ש שתמטיר לנו מטר בזמנו בזמן רביעה הנקראת יורה כדי לרוות (שדות ויערות) (מים ימלאו יאורות למגודדי גדוד שירות) יה"ר שימלאו כל היאורות מים על אדמת שבט גד (ישוב ויפרה הר וגבעה) יחזור ויפרה וירבה ארצו של גד שהם הר וגבעה שהם קשים מאד וצריכה מטר הרבה (ירבץ כאריה עלי טבועה) וירבץ מנוחה על ארצו כאריה השוכן על הארץ במנוחה והשקט (מים ישלשו רביעה) המים יהיו בכל השלש רביעיות רביעה ראשונה ושניה ושלישית (להפרד לראשים ארבע (הנהרות הנזכרים בבראשית שכולם נובעים ממים שתחת עץ החיים ומשם שותים כל העולם: (ארצך כוון הדום רגל) א"י שמכוונת עד כסא הכבוד ונקראת הדום רגל של הקדוש ב"ה (ולא נשקית כגן ברגל) שא"י לא היתה נשקה כגן שבארץ מצרים על ידי נילוס וא"י לא היתה צריכה להשקותה ברגל רק שתמיד השגחת הקב"ה בא"י והיה מספיק מטר לא"י (מים כזינוק אגל) בקשתנו שיהיו המים מקלחים כשפיכות אגלי מים (יזנקו בשן במנות עגל) יקלחו כ"כ גשמים על הרי בשן שהוא אדמת שבט דן שיהיו דשאים ועשבים גדולים ויהיו נותן למאכל עגלים ובהמות דקות (כי כל בשקי ישיש) כל דבר שבעולם הן חיות הן בהמות ישישו בפרנסה (באספם בר באלול בטלול רסים) באספם בחודש אלול תבואה שהיתה טלולה מטל ומטיפות מים (מים כרמים להעסים) להמתיק הכרמים במים שיהיו מתוקים

הפירות (בנטפי חלב ועסיס) ביין מתוק: (בעתו להרעים רעם) יה"ר שיהיה הרעם בעתו שלא יזיק לבריות ויהיה הרעם (בנחת ולא בזעם) (מים) תספיק כדי (לתת טעם באדמת משפיר אמרי נועם) באדמת נפתלי שהודה על חלקו אמרי נועם ושבח (אם לשבט אם לארץ נשלחים) המים יהיו נשלחים הן על אילנות הן על עשבי השדה (להעליץ בתולה באבי שלחים) כדי לשמח את כנ"י בפירותיה שיהיו גדלין אפילו בארץ עייפה שנקראת בית השלחין (מים לפלגים) (נשלחים) יהיו פלגי מים יהיו יוצאים מבהמ"ק כדי (לשמח עיר אלהים): (ולברך ממגד ירחים) לברך הפירות שיהיו מתוקים מגיתוק שהלבנה ממתקת את הפירות (בעדון תנוב פרחים) בזמן הצמיחה ופרחי האילנות (מים מעבים מטריחים) מלאכים מטריחים את עצמן בשליחות של מקום כדי להביא עבים מלאים מים (ומעדני מלך מאריחים) ואותן גשמים טהגים ארוחה

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דָאס מֵיינְט מֶען עֶר זָאל גִיבּוֹיט וֶוערִין לתת טעם צוּ גֶעבִּין
אֵיין טַעַם אִין דִיא פֵּירוֹת אוּנ אֵיין אָפּ רוּאוּנְג צוּא דִי יִשְׂרָאֵל מִיט דֶעם
וָואס עֶר וֶועט דִיא גִיבּוּנְדֶענֶע אוֹיס צִיהֶן פְרֵייא דִיא גִיזַאלְצִינֶע וַואסֶער
פוּן דֶעם יָם וָואס טוּט שָׁאדִין דֶער וֶועלְט זַייא זָאלִין נִיט דֶער שְׁרֶעקִין
דָאשׁ לַאנְד פוּן זְבוּלוּן וָואשׁ עֶר וֶוערְט אָן גִירוּפִין חֵרֵף נַפְשׁוֹ לא טרחות
עֶס זָאל נִיט זַיין דֶער רֶעגִין תַּם וְשָׁלוֹם אַטְרָחָה וִויא דֶער מַבּוּל אוֹיף
דֶר וֶועלְט אוּנ נִיט וִויא דִי הִיץ פוּן אָב וָואשׁ טוּט פַאר דַארְבִּין דִי פֵּירוֹת
אוּנ תְּבוּאָה דִיא וַואסֶר וָואשׁ גָאט הָאט בְּהַאלְטִין אוּנְטֶער דֶר עֶרְד מִיט
תַּחְבּוּלוֹת דֶער וָואשׁ הָאט גִישְׁטֶעלְט דֶעם גְּבוּל פוּן דֶר וֶועלְט זָאל עֶר
אַנְפְּלֶעקִין זַייא מטר יורה מִיר בֶּעטִין דִיךְ דוּא זָאלְסְט מַאכִין רֶעגְנֶען אִין
דֶער צַייט וִיא זָאל מַאכִין זַאט דִיא פֶעלְדֶר אוּנ דִיא וֶועלְדֶר עֶס זָאל
דֶער פִילְט וֶוערִין דִי טַייכִין מִיט וַואסֶר צוּם שֵׁבֶט גָד וְואס עֶר הָאט אֵיין
גִיזַאמִילְט חֵילוֹת צוּא גֵיין אֵיין נֶעמֶן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ישוב יפרח עֶר זָאל

ווִידֶער מַאכִין פְרוּכְפֶּערִין דִי בֶּערְג אוּנ טָאל וֶועט שֵׁבֶט גָד הוֹיֶערִין וִויא
אַלֵייבּ אוֹיף דֶער עֶרְד דֶער רֶעגִין זָאל גֵיין אִין דִיא דְרֵייא צֵייטִין וָואס
מְדַארְף עֶס זָאל זַיין אַבְּרָכָה פוּן דֶעם טַייךְ וָואשׁ גֵייט אַרוֹיס פוּן דֶעם
גַּן עֵדֶן אוּנ צוּא טֵיילְט זִיךְ אוֹיף פִיר טַייכִין ארצך כוון אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וָואס
אִיז מְכֻוָּן אַקֶעגִין כִּסֵּא הַכָּבוֹד אוּנ מֶען בְּדַארְף נִיט בְּגִיסִין זִיא אַזוֹ
וִויא אֵיין גָארְטִין מִיט דִיא פִיס אִין דֶער מְדִינָה פוּן שֵׁבֶט דָן זָאל גֵיין
אַרֶעגִין מִיט גְרוֹיסֶע טְרָאפִּין עֶס זָאל זַיין וֵייךְ דָאס גְרָאז צוּא פַאשִׁין
דִיא יוּנְגֶע קֶעלְבֶּער כִּי כֹל דֶען אַלֶע טוּעֶן זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט דֶעם שְׁפַּייז פוּן
חַיּוֹת אוּנ בְּהֵמוֹת אַז זַייא זַאמְלֶן אֵיין דִיא תְּבוּאָה אִין אֱלוּל וָואשׁ זִיא אִיז
גִיוַואקְסִין גִיוָוארִין פוּן טַל אוּנ פוּן שְׁפְּרֵייא רֶעגִין דֶער רֶעגִין זָאל זִיס
מַאכִין דִיא וַויין גֶערְטְנֶר עֶס זָאל טְרִיפִין וַויין אַזוֹ וִויא דִיא טְרָאפִּין פוּן
דִיא זִיסֶע מִילְךְ בעתו להרעים אִין דֶער צֵייט צוּ מַאכִין דוּנֶערִין עֶס זָאל
זַיין בְּנַחַת אָן צָארִין עֶס זָאל קֵיינֶם נִיט שָׁאטִין גִיבּ רֶעגִין כְּדֵי עֶס זָאל

זיין

ויהי מזונים ונטר · בירח אתנים להתיר קטרי מים מעתה בל יאטר · להרעיף שעירי מטר :

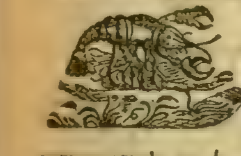
מזל תשרי מאזנים

את ניב מזכירי שוע · שעה בנסוך שבע · מים נהל לשובע · לקרני ראם לשלש רבע : את נטעי חמת כמש · תטריף לאסוף בר בפלוס גומש · מים נזל בנטפי אמש · וכאור בקר יזרח שמש :

כל שיחים בו יאשרו · יתרועעו אף ישירו · מים שעירים יחשורו · ואדמת רודם יעשירו : הארץ סוקרים כברק אש · פן כמבול בול תתביש · מים ספק מלביש · נואמים אב למטר היש :

מזל חשון עקרב

מעשה עקוש כל בריה · לא יעצרו מגיא פוריה · מים עמקים יעטפו פריה · בזכר ענית מוריה : הולידה עב חתול בשתה · כבמקום עקרב בלי לשיתה · מים ערף ראשיתה · המטר לעוברים שמה לרשתה :

ג בירח אתנים מרמז חדש תשרי · ד כאן מרמז זכות יוסף · ה בפלוס ל' פלס ומאזנים רמז על מאזנים מזלו של תשרי · ו כאן מרמז זכות בנימין · ז בול מרמז על חדש מרחשון · ח ענית מוריה שענה לאברהם אבינו בהר המוריה · ט כבמקום עקרב רמז על עקרב מזלו של חשון

מטה לוי

פרנסה לאדמה של שבט אשר שנתברך בתפטוקי מלכין (הרוה מזונים ונטר) באלו שמה הדשים של ימי חורף כרוה את הארץ בזרעים ושמר את הגשמים באוצר של מעלה (בירח אתנים) יה"ר שיהיו אותן קשרים שנקשרים מי גשמים (להתיר קשר) להתיר הקשרים בחודש תשרי שנקרא ירח אתנים (מים מעתה בל יאטר) מכאן ואילך לא יהיו המים נסגרים אך (להרעיף שעירי מטר) תרעיף ותטיף את הגשמים : (את ניב מזכירי שוע) את דבור ישראל המזכירין שועה ותפלה לשעה בניסוך שבע) הקבל במקום נסוך שבעת ימים (מים נהל לשובע) תנהג מים לשובע (לקרני ראם) לאד מת יוסף שנאמר בו וקרני ראם קרניו (לשלש רבע) שישלמו השלש רביעיות של גשמים (את נטעי חמת כמש) הנטפים הכמוסין וכוונין מפני החום והיובש (תטריף) תטריף פרנסה על ידי גשמים (לאסוף בר בפלוס גומש) לאסוף התבואה ברטוי ובהכרע כף מאזנים לטובה (מים נזל בנטפי אמש) יזלו הגשמים באמש לילה (וכאור בוקר יזרח שמש) וכשיאיר הבוקר יזרח החמה והרוחות ינשבו ויתפזרו העבים לד' רוחות כמ"ש רז"ל בזמן שהיו עוסקים בבנין בהמ"ק ירדו להם הגשמים בלילות ולמחר נשבה הרוח וכו' והם גשמי ברכה : (כל שיחים בו יאושרו) כל אילן בו בזריחת השמש יחוזקו (יתרועעו אף ישירו) ישמחו וישירו שבח להקדוש ב"ה (מים שעירים יחשורו) ירבו טפות גדולות (ואדמת רודם יעשירו) וארצו של בנימין שנקרא לעיר רודם יעשירו בפירות (הארץ סוקרים כברק אש) הארצות יהיו רואים ברקים של אש שהם סימן טוב לגשמים שלא יתמיד המטר כמו שהתמיד במבול (פן כמבול בול תתביש) שלא תתבייש הארץ כמו שנתביישה הארץ בדור המבול בחודש מרחשון שנקרא בול (מים ספק) תן להם מים די ספוקם (מלביש נואמים אב למטר היש) שלא יתביישו ישראל האומרים אין אב למטר אלא הקב"ה : (מעשה עקוש כל בריה) המעשים המעוקשים ומקולקלין של בריות (לא יעצרו מגיא פוריה) לא יעצרו הגשמים מהארץ בכדי שלא יעצרו את פירותיה (מים עמקים יעטפו פריה) תמטיר לנו מים של ברכה כדי שיתעטפו ויתכסו הבקעות והעמקים בפירות (בזכר ענית מוריה) בזכות אותה עניה שענית לאברהם אבינו בהר המוריה (הולידה עב חתול בשתה) יה"ר שתהא הארץ מולידה פירות על ידי שהעב ימטיר עליה ויהיה רפואה לחרפת הארץ כי כשאין עליה מטר היא בושה (כבמקום עקרב בלי לשיתה) שלא לשוב הארץ יבשה ולמאה כארץ ישימון שיש בו נחשים ועקרבים (מים ערף ראשיתה) לערוף מים על א"י שהיא ראשית הארץ (המטר לעוברים שמה לרשתה) תן מטר לישראל שנאמר בהם אשר אתה בא שמה לרשתה :

בית לוי

שביעה מל' כוסי רויה (תהלים כג ה) (מזונים) מיני זרעים מל' מספיקים זן אל זן (תהלים קמד) (ונטר) שמר את הדבר (בראשית לז יא) מתרגמינן ונטר (בירח אתנים) חודש תשרי של שם שנולדו בו האבות שהם איתני עולם (קטר) ל' קשר (יאטר) ל' ואל תאטר עלי (תהלים סט טז) ופירש"י ל' סגירה (להרעיף) ל' יערוף כמטר (דברים לב ב) ופרש"י ישיף (שעירי) ל' כשעירים עלי דשא (שם) ופרש"י ל' רוח סערה כי הרוחות מחזקין את העשבים ומגדלים אותם : (ניב) ל' דבור כמו בורא ניב שפתים (ישעיה נז יט) (שוע) ענין קבלה מל' וישע ה' אל הבל (בראשית ד ד) (נהל) ל' נהלת בעזך (שמות טו) והוא ל' הנהגה (לקרני ראם) רומז לארצו של בני יוסף דכתיב וקרני ראם קרניו והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה (דברים לג יז) (רבע) ל' רביעה מל' כשתך לא תרביע ורומז לשלש רביעיות (חמת) ל' חמימות החמה (כמש) ל' כמוסה (תטריף) ל' טרף ומזון (בר) תבואה מל' ויצבר יוסף בר (בראשית מא) (בפלוס) ל' פלס ומאזנים (גומש) הוא ל' כפיפה והכרעה לצד מטה מל' ומנין דגמיש ליה לריסיה ולא אריתיה (יומא דף ס"ו א') וטעמו כמדה גדושה ומלאה (כל"א אוף גיבושא) (וכאור בוקר יזרח שמש) ל"ה וכאור בוקר יזרח שמש (שמואל ב' כג ד) (שיחים) אילנות מל' תחת אחד השיחים (בראשית כא טו) (יאושרו) ל' חיזוק מל' אשרו חמוץ (ישעיה א' יז) (אף ישירו) כדכתיב אז ירננו כל עצי יער (תהלים צו יב) (שעירים) טיפות גדולות של גשמים ל' כשעירים עלי דשא (דברים לב ב) (יחשורו) ל' רבוי מל' חשרת מים (ש"ב כב יב) או הוא ל' קבוץ ואסיפה (רודם) רומז לבנימין שנ"ם שם בנימין צעיר רודם (תהלים סח כח) וטעמו על שירד תחלה בים וכהלכיות רודה ומלך על ישראל במלכות שאול וכפרש"י שם (סוקרים) לשון ראיה מל' ומשקרות עינים (ישעיה ג טז) (בול) חודש מרחשון כדכתיב בירח בול הוא החודש השמיני (מ"א ו לח) ופרש"י ע"ש שהעשב כלה לבהמה מן השדה ובוללין מן הבית (נואמים) ל' נאום ה' (בראשית כב טז) (למטר היש) כדכתיב היש אב למטר (איוב לח כח) :

(עקוש) ל' עוות (מגיא) הוא א' מהשמות שיש לארץ (עמקים יעטפו) עפ"ס ועמקים יעטפו בר (תהלים סה יד) (מוריה) הר המוריה (עב) ענן (חתול ט') ענין חבות ועטיפה מל' לבוש חתול להבבה (יחזקאל ל כא) (כבמקום עקרב) הוא מדבר מקום עקרב וצמא (ערף) ל' טיפה מל' יערוף כמטר (דברים לב ב) (ראשיתה) תואר לא"י משום שמגולה כרים סיום הכנם :

זיין אטעם אין דיא פירות אין דעם לאנד פון נפתלי וואש זיינע פירות ווערין פריער צייטיג אין ארץ ישראל אונ דער וואש עסט זייא לויבט ער גאט אם לשכם אז רעגין גייט פון איין בוים אדר פון איין גרעזיל ווענין כדי צוא דער פרייען דיא ישראל וואס ווערין אן גירופין בתולה מיט דיא פירות פון דיא דארע פעלדר וואשר זאלסטו שיקין אין דיא טייכין צוא דער פרייען דיא שטאט ירושלים ולבוך ממגר אונ צוא בענטשין די פירות זאלין זיס ווערין פון דר לבנה אונ זאלין שפראצין מיט פעטיקייט גיב וואסר פון דיא וואלקין וואס די מלאכים מידין זיך צוא ברייננן זייא אונ מאך שפייזין צום לאנד פון שבט אשר וואש שטייט בייא אים (והוא יתן מעדני מלך) תרוה מזונים ער מאכט זאט דיא וועלט מיט שפייז אונ

היט דעם רעגין אין זיין אוצר אין הודש תשרי וואש דיא אבות זיינען גיבארין גיווארין זאל ער אויך בינדין דעם בונד פון רעגין פון היינט אן זאל דער רעגין ניט פאר שלאסין ווערין צו טריפין דעם שפרייא רעגין את ניב דוא זאלסט מקבל זיין דיא זיבין ברכות פון דער תפלה גלייך אזו וויא מען האט כנסך גיוועזן וואשער זיבין טעג אויף דעם מזבח מאך זאט מיט וואסר אין די דריי צייטין פון רעגין דש לאנד פון שבט יוסף וואס ער איז גיגליכין צו די הערנר פון איין ראם את נטעי דאם פלאנצונג וואש ווערט פאר דארט פון דער היץ זאלסטו שפייזין זייא מיט רעגין אז דיא תבואה זאל זיין איין גבוינגין פון פעטיקייט בייא נאכט זאל גיין רעגין אונ בייא טאג זאל שיינען דיא זון כל שיח אלע בוימר מיט אלע

יָדְךָ פָּתַח בִּזְרוֹעַ חָשׂוּף · לִפְתּוֹחַ אוֹצַר אָסוּף · מַיִם פְּקוֹד לְצִיָּה כָּסוּף · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת יַם
סוּף: וְהַצְמִיחָהּ פֵּרוֹת בְּמֵי שֶׁלֶג · בִּימֵי חֲנֻכָּה לְהָצִין מֶלֶג · מַיִם כִּפְאוֹת אַרְצָה בְּלִי פֶלֶג ·
מָדוֹק לְהוֹרִיד גֶּשֶׁם וָשֶׁלֶג :

מזל כסליו קשת

וְהַלְוִית צְבָאֶיךָ רְסִיסֵי אֶגֶל · בְּנַחַת נַהַל מַעְגָּל · מַיִם צוֹק בְּקוֹל גַּלְגַּל · בְּזֵכֶר
עֲנִיַּת גִּלְגָּל : וְתֵן צֹאנְךָ שֶׁבַח לָךְ בְּמֶרֶץ · קֶשֶׁת לְהַרְאוֹת לְחֵיל אֶרֶץ ·
מַיִם צְרוּרִים לְמִטְרוֹת עֶרֶץ · תַּתִּיר לֵאמֹר לַשֶּׁלֶג הֱוֵא אָרֶץ :

גּוֹיִם קָצְפוּ מִמֵּי הַקְצָפָה · כְּנִפְתְּחוּ אֲרֻבּוֹת לַהֲצִיפָה · מַיִם קָרִים בְּלִי חֲצִיפָה · בְּזֵכֶר
עֲנִיַּת מִצְפָּה : זֶרַע קֹדֶשׁ מַטַּעְתּוֹ · מְכַפֶּלֶת לְהָכִין מִרְעִיתוֹ · מַיִם קַלִּים מִלְּהַבְעִיתוֹ ·
צַו לָתֵת מְטַר אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ :

י ענית ים סוף שענה לאבותינו על ים סוף · כ בימי חנוכה מרמז על חדש כסליו · ל ענית גלגל שענה ליהושע בגלגל · ם קשת להראות רומז על קשת מזלו של כסליו · נ מים קרים מרמז על חדש טבת · ס ענית מצפה שענה לשמואל במצפה :

בית לוי

(ידך פתח) עפ״ה יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב (דברים כח יב) (חשוף) מגולה מל׳ חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (פקוד) ל״ה וה׳ פקד את שרה (בראשית כא א). (לציה) לארץ (כסוף) ל׳ תאוה מל׳ כי נכסוף נכספתה (בראשית לא ל) (להצין) פעל נגזר מן כלנת שלג (משלי כה יג) (מ״ג) ל׳ ריתוחה מל׳ מולגין את הראש ובעבור שהמליגה תעשה במים רותחין (פאות) כמו לפאות ור״ל ל׳ ירידה (פלג) ל׳ חלוקה והפסקה (מדוק) משמים :

(והלוית) ל׳ מצותה (צבאיך) תואר לישראל עפ״ה והוצאתי את צבאותי (שמות ז ד) (רסיסי אגל) שניהם ל׳ טיפי מים אלא רסיסי שייך גבי גשמים ל׳ רסיסי לילה (שה״ש ה) ואגל שייך גבי טל ל׳ אגלי טל (איוב לח כח) (נהל) ל׳ הנהגה מל׳ נהלת בעזך (שמות טו) (צוק) ל׳ יציקה ושפיכה מל׳ ויצקו על כעולה (ר״מ יח לד) (גלגל) תואר לרעמים (צאנך) תואר לישראל עפ״ה ואתן צאני צאן מרעיתי (יחזקאל לד לא) (במרץ) בחוזק מל׳ מה נמרצו אמרי יושר (איוב ו כה) (צרורים) קשורים (ערץ) ל׳ חוזק ל׳ כגבור עריץ (ירמיה כ יא) (לאמר לשלג הוא ארץ) ל״ה כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטרות עוזו (איוב לז ו) ועוז וערץ ענין א׳ כי שניהם יורו על החוזק והם כנוי לגשמים (הוא) ל׳ היה : (קצפו) כאו נשפתחו בקצף (להציפה) לשטוף ולטבוע העולם (חציפה) עזות (ענית מצפה) (ש״א ז׳) (זרע קודש מטעתו) עפ״ה זרע קודש מצבתה (ישעיה ו יג) ועפ״ה מטע ה׳ להתפאר (שם סא ג) (מרעיתו) ל׳ מרעה ופרנסה :

מטה לוי

(ידך פתח בזרוע חשוף) בזרוע מגולה (לפתוח אוצר אסוף) לפתוח אותו אוצר של גשמים שהוא אסוף ואין רשות לשום בריה לפתוח אותו (מים פקוד לציה כסוף) פקוד הארץ שנקראת ציה בלי גשמים כי היא תאותה למים (בזכר ענית ים סוף) בזכות עניה שענית לאבותינו על ים סוף (והצמיחה פירות במי שלג בימי חנוכה) תצמיח לה פירות בימי הגשמים של חנוכה (להצין מלג) לקרר ולצנן החמימות הנשארת מיום החום (מים פאות ארצה בלי פלג) מים לפנות על הארץ בלי הפסק שיהיו הגשמים כל שעה (מדוק להוריד גשם ושלג) לזאת תוריד גשם ושלג מן השמים : (והלוית צבאיך רסיסי אגל) בקשתנו מלפניך שתלוה לישראל שהם צבאיך טיפות גשמים וטיפי הטל (בנחת נהל מעגל) נהג את ישראל בנחת בכל דרכי מעגלו (מים צוק בקול גלגל) תצוק את המים בקול רעמים כי מועילים מאד לתבואה ולפירות (בזכר ענית גלגל) בזכות עניה שענית ליהושע בגלגל (ותן צאנך שבח לך במרץ) ישראל שהם צאנך יתנו לך שבח בחוזק (קשת להראות לחיל ארץ) כשתראה להם הקשת בענן להזק את יושבי הארץ שלא יחרדו ממי המבול (מים צרורים למטרות ערץ) פי׳ העליונים הקשורים למטר השמים החזקים (תתיר לאמר לשלג הוא ארץ) תתיר קשורים לאמר לשלג הוא על הארץ : (גוים קוצפו ממי הקצפה) השמים נשתתו בכעס ובקצף ימי המבול אשר באו בשצף קצף (כנפתחו ארובות להציפה) כאשר נפתחו ארובות השמים לשטוף ולטבוע את העולם (מים קרים יהיו (בלי חציפה) שלא יזיקו לנו בפרצה אלהם כיו שעשו לדור המבול (בזכר ענית מצפה) בזכות עניה שענית לשמואל במצפה (זרע קודש מטעתו) מלבתא של ישראל שהם זרע קודש בקשתנו מלפניך (מכפלת להכין מרעיתו) לתקן פרנסתם בכפלים (מים קלים מלהבעיתו) בקשתנו שירדו המים בקלות ובנחת

גְרָאזִין זָאלִין גִישְׁטַארְקְט וֶוערִין זַייא וֶועלִין לוֹיבִּין אוּנ זִינְגֶן רֶעגִין מִיט גְרוֹיסֶע טְרָאפִּין זָאל גִימֶערְט וֶוערִין אוֹיף דֶעם לַאנְד פוּן שֵׁבֶט בִּנְיָמִין וָואס עֶס שְׁטֵייט בַּיי אִים (צְעִיר רוֹדֵם) זַייא זָאלִין רַייךְ וֶוערִין מִיט פֵּירוֹת הארץ עוקרים דִיא וֶועלְט זָאלִין זֶעהֶן בְּלִיצִין דָאשׁ אִיז אָסִימָן אוֹיף רֶעגִין אוּנ זִיא זָאל נִיט פַר טְרוּנְקֶן וֶוערִין אַזוֹ וִויא אִין מַבּוּל וָואשׁ הָאט זִיךְ אָן גִיהוֹיבִּין אִין חוֹדֶשׁ חֶשְׁוָן וָואס עֶר הֵייסְט בּוּל וַוייל אַלֶע פֵּירוֹת זַיינֶען פַאר פוֹילְט גִיוָוארִין גִיבּ גִינוּג רֶעגִין דִיא יִשְׂרָאֵל זָאלִין נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין וָואס זַייא זָאגִין אַז רֶעגִין גִיט נָאר גָאט מעשה עקוש דִיא עֲבֵירוֹת פוּן דֶער וֶועלְט זָאלִין נִיט אַיין הַאלְטִין דֶעם רֶעגִין פוּן צוּא לָאזִין וַואקְסִין פֵּירוֹת גִיבּ וַואסֶר דִיא טָאלִין זָאלִין זִיךְ אַיין הִילִין מִיט פֵּירוֹת אִין זְכוּת פוּן אַבְרָהָם וָואס דוּא הָאסְט אִים גִיעֶנְפֶערְט אוֹיף דֶעם הַר הַמּוֹרִיָה והולידה עד מַאךְ גִיוִוינְגֶען דָאשׁ לַאנְד מִיט פֵּירוֹת דוּרְךְ רֶעגִין אוּנ הֵייל אִיר שַׁאנְד זִיא זָאל נִיט זַיין וִויסְט וִויא דִי מִדְבָּר וָואס דָארְט אִיז עֶנְדְשִׁין מַאךְ רֶעגְנֶן אוֹיף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל פְרִיעֶר פוּן יִשְׂרָאֵל וֶועגִין וָואס זַיינֶען אִיבֶּער גִיפָארִין צוּא אַרְבִּין זִיא יִרד עֶפִין דַיין אָפֶענֶע הַאנְט צוּא עֶפֶנֶען דֶעם אוֹצָר פוּן רֶעגִין וָואס קַיין בְּרִיָה הָאט נִיט רְשׁוּת צוּא עֶפֶנֶען גִיבּ רֶעגִין צוּא דִיא דַארֶע פֶעלְדֶר וָואס גְלוּסְטִין צוּם רֶעגִין אִין זְכוּת פוּן משֶׁה רַבֵּינוּ וָואשׁ דוּא הָאסְט אִים גִיעֶנְפֶערְט אוֹיף דֶעם יַם

סוף והצמיחה פירות אוּנ מַאךְ שְׁפְּרָאצִין דִיא גְלַאטְע עֶרְד מִיט שְׁנֵייא וַואשֶׁר אוּם כִּסְלֵיו רֶעגִין אוּנ שְׁנֵייא זָאל גֵיין פוּן דֶעם הִימִיל צוּא דֶער עֶרְד אָן אוֹיף הֶערוּנְג והלוית צבאיך דוּא זָאלְסְט אַנְטְלַייעֶן צוּ דִי יִשְׂרָאֵל טְרָאפִּין פוּן רֶעגִין אוּנ טוֹיא אוּנ פִיר זַיי מִיט נַחַת גִיבּ אַגוּס רֶעגִין מִיט דוּנֶערִין אִין דֶעם זְכוּת פוּן יְהוֹשֻׁעַ וָואס דוּא הָאסְט אִים גִיעֶנְפֶערְט אִין גִלְגָל ונתן צאנך דִי יִשְׂרָאֵל וֶועלִין דִיךְ לוֹיבִּין אֵיילֶנְדִינג מִיט דֶעם וָואס דוּא וֶועסְט וַוייזִין דֶעם רֶעגִין בּוֹיגִין צוּא שְׁטַארְקִין דִיא לַייט פוּן דֶער וֶועלְט זַייא זָאלִין זִיךְ נִיט פָארְכְטִין פַאר דֶעם מַבּוּל דֶעם רֶעגִין וָואס אִיז אִין שְׁטַארְקִין הִימְל פַאר בּוּנְדִין זָאלְסְטוּ אוֹיף בִּינְדִין א נ זָאגִין צוּם שְׁנֵייא עֶר זָאל גֵיין אוֹיף דֶער עֶרְד גוים קצפו דִי פֶעלְקֶר פוּן דוֹר הַמַּבּוּל זַיינֶען דֶער צֶערִינְט גִיוָוארִין אַז גָאט אִיז אוֹיף זַייא בְּרוֹגֶז גִיוֶוען אוּנ הָאט גִיעֶפִינְט דִיא פֶענְצְטֶר פוּן דֶעם הִימִיל צוּא פַאר טְרִינְקֶען דִיא וֶועלְט גִיבּ קִילֶע וַואשֶׁער נִיט גִיאַיילְט אִין זְכוּת פוּן שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וָואס גָאט הָאט אִים גִיעֶנְפֶערְט אִין מִצְפָּה זרע קודש דִיא הַיילִיגֶע קִינְדֶער פוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב גְרֵייט זַייא אָן אַיין גִיטָאפֶּעלְטֶע פַּרְנָסָה דֶער רֶעגִין זָאל גֵיין מִיט נַחַת דִיא יִשְׂרָאֵל זָאלִין זִיךְ נִיט דֶער שְׁרֶעקִין גִיבּ רֶעגִין אִין זַיין צַייט רבים רננות אִיךְ הָאבּ פִיל תְּפִלּוֹת גִיטָאן מִיט יִשּׁוּב הַדַּעַת צוּ דִיר כְּדֵי דוּא זָאלְסְט מְקַבֵּל זַיין מַיין תְּפִלָּה מַאךְ מִיךְ זַאט מִיט וַואשֶׁר

אין

מזל טבת גדי

רַבִּים רְנָנוֹת בְּיִשְׁבִי · הִרְבֵּיתִי לְךָ לְהַקְשִׁיבִי · מַיִם רְוֵה לְהַשְׁאִיבִי · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת תִּשְׁבִּי : לזובע רָאָה שִׂיחַ נִדְכּוֹ · כִּגְדִי רוֹבֵץ לְהַשְׁרִיכוֹ · מַיִם רַבָּה כְּנָהָר דַּכּוֹ · בְּקָדְרוֹ עַד כֹּה וְעַד כֹּה :

מזל שבט דלי

וְאַתָּה שְׁעֵה נִיב שְׂפָתַי · הַמַּזְכִּירִים מֵאֵימָתַי · מַיִם שׁוֹקֵק עֲמוּתַי · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת בֶּן אֲמִתַּי : וְלֶחֶם שֶׁמֶן וְדֶשֶׁן לְרַשֵּׁם · בִּדְלִי שְׁבָט יְצַחְצַח כְּלֶשֶׁם · מַיִם שֶׁפַע לִנְפוּחֵי נֶשֶׁם · וְיִמָּלְאוּ הֶעָבִים גֶּשֶׁם :

מזל אדר דגים

לֹא תִלְוֶה מִלְפְתוֹחַ כָּל סָגוּר · לַעֲנוֹת מְצַפְצְפִים כְּעָגוּר · מַיִם תָּרִיק לְכָל מָגוּר · בְּזֵכֶר עֲנִיַּת גּוּר וְאָגוּר : לְאוֹכֵל תְּלוּת לְךָ עֵינַיִם · לְאַדְרוֹ וּלְהַדְגוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם : חזן מַיִם תֵּן לְהַחֲיוֹת כִּמְיוֹמַיִם · אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם :

פותחין אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ : הארון

מיוסד על א״ב

זְכוֹר אָב נִמְשַׁךְ אַחֲרֶיךָ כַּמַּיִם · בֵּרַכְתּוֹ כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מַיִם · גְּנַנְתּוֹ

ע עניית תשבי שענה לאליהו כתשבי נהר הכרמל · ס כגדי רובץ רומז על גדי מזלו של טבת · צ עניית בן אמתי שענה ליונה ממעי הדגה · ק בדלי שבט מרמז על חדש שבט וחסא לשון דלי רומז על דלי מזלו של שבט · ר עניית גור ואגור שענה לדוד ושלמה כנס בירושלים · ש לאדרו מרמז על חדש אדר · ת ולהדגו רומז על דגים שהוא מזלו של אדר :

מטה לוי

שלא יגעיהו לישראל (לו לתת ממר ס׳) : (רבים רננות בישבי) הרבה תפלות ורננות בישוב הדעת (הרביתי לך להקשיבי) שתאזין את תפלתי (בזכר עניית תשבי) בזכות עניה שענית לאליהו התשבי (לזורע ראה שיח נדכו) ראה ושמע לתפלת האדם שזורע לפניך תפלתו בשברון לב ודכאות רוח (כגדי רובץ להשריכו) כדי להשקיטו ולהשלימו כגדי רובץ במנוחה (מים רבה כנהר דכו) הרבה לנו בשפע מים כנהר שהרבית לאליהו בשעה שגהר עצמו בתפלה והשתחוה לארץ או (בקדרו) שמים בעבים וירדו המים (עד כה ועד כה) : (ואתה שעה ניב שפתי המזכירים מאימתי) קבל תפלות ישראל המזכירים גבורות גשמים מהתחלת זמן שאחז״ל מאימתי מזכירים גבורות גשמים (מים שוקק עמותי) השקה מים לישראל שהם חבירי ועמיתי (בזכר עניית) בזכות עניה שענית ליונה (בן אמתי) (ולחם שמן הדשן לרשם) הכתוב פירות האילן דהיינו שמן זית ופירות הארץ היינו לחם בספר פרנסה וכלכלה (בדלי שבט יצחצח כלשם) במשך שדולין ומריקין העבים על הקרקע בשבט יצחצח וינקה את הקרקע כמו אבן טוב שהוא לשם (מים שפע לנפוחי נשם) הרבה גשמים לבני אדם שמצטערים על הגשמים (וימלאו העבים גשם) להמטיר לעולם : (לא תלוה) אתה ית״ש איך צריך להלוות מאחרים מפתח לפתוח אוצר המטר הסגור ושערי שמים הנעולים כי אתה מושל על כל ואין לך מעכב (מלפתוח כל סגור לענות מצפצפים כעגור) לענות את תפלות ישראל המצפצפים בתפלה כעוף הנקרא עגור המצפצף בקול (מים תריק לכל מגור) תריק מטר לכל מדור שדרים שם ישראל (בזכר עניית גור ואגור) בזכות עניה שענית לדוד ולשלמה (לאוכל תלות לך עינים) לבריות שתולין לך עיניהם שתתן להם מזון ופרנסה (לאדרו ולהדגו ממגד שמים) להזקה ולהרבות אותם כדגי הים ממתיקות שמים (מים תן להיות כמיומים) תן הגשמים להיות כבימי בית ראשון ושני כדהניא וגתתי גשמיכם בעתם שירדו להם בלילי רביעיות ובלילי שבתות (ארץ נחלי מים) ליתן מי גשמים כפתח לא״י : (זכור אב) זכות אברהם אבר (נמשך אחריך כמים) (ברכתו כעץ שתול על פלגי מים) כעץ ישוע על נחלי מים (גננתו) היית לו למגן (הצלתו מאש) מכבשן האש

בית לוי

(בישבי) ל׳ ישוב הדעת (רוה) ל׳ שביעה מל׳ טסי חיים (תהלים ס״ה) (שיח) ל׳ דבור של תפלה מל׳ ולפני ה׳ ישפוך שיחו (שם קב א) (נדכו) ל׳ דכאות רוח (להשריכו) ל׳ משתה והשקה כמו והשקוע הארץ (שופטים ג יח) ומתרגמינן ובדיכה ארעא (עגבר ס׳) ל׳ ענין השתחוות כדכתיב ואליהו עלה לראש הכרמל ויגהר ארצה וגו׳ ויהי עד כה ועד כה והשמים התקדרו עבים ורוח ויהי גשם גדול (מ״א יח מה) (דשן) ל׳ דן ודכאות שהשפיל עצמו והיה מדוכא עד לארץ : (שעה) ל׳ קבלה מל׳ וישע ה׳ (בראשית ד ד) (ניב) ל׳ דבור מל׳ בורא ניב שפתים (ישעיה נ״ז יט) (מאימתי) בזמן המיועד (עמותי) ל׳ עמיתך (לרשם) לכתוב (בדלי) ל׳ דלה דלה לנו (שמות ב יט) (יצחצח) ל׳ זכות וליטון (כלשם) אבן טוב שאינו לשם שהוא זך ושקור (נשם) הרבה (לנפוחי נשם) ל׳ מדיבות נפש : (כעגור) עוף המצפצף תמיד כדכתיב כסוס עגור כן אצפצף (ישעיה לח יד) (מגור) ל׳ מגורים וד ירכה ל׳ ימי שני מגורי (בראשית מז ט) (גור) רומז לדוד שמצ״ה שבא מיהודה שנאמר עליו גור אריה יהודה (שם מט ט׳) (ואגור) רומז לשלמה כדכתיב דברי אגור בן יקה (משלי ל׳ א׳) (לאוכל) לסמבקש פרנסה (לאדרו) ל׳ חוזק מל׳ אדיר במרום ה׳ (ולהדגו) משל עגאר בן דגים מן וידגו לרוב (בראשית מח טז) (ממגד) ל׳ מתיקות (ארץ נחלי מים) רומז לא״י והוא עפ״ס כי ה׳ אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים (דברים ח ו) :
(אב) רומז לאברהם אבינו ע״ש עפ״ס כי אב המון גוים נתתיך (בראשית ז) (גננתו) ל׳ מגן

אין דעם זכות פון אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וואשׁ דוא האסט אים גיענפערט אין הַר הַכַּרְמֶל לוורע ראה פאר נעם דאס גיבעט מיט דעם צוא בְּרָאכִין הָאָרֶץ פון דעם וואש זייעט תְּבוּאָה זאלסט אים שׁטילין מיט פרייליכקייט וויא אציקעלעפיל וואסר גיב צו אונז אזו וויא דוא האסט צוא גיהערט דיא תְּפִלָּה פון אֵלִיָּהוּ וואס ער האט זיך איין גבויגין צוא דער ערד אונ דער הימיל איז גיווארין וואלקינדיג פון איין עק צום אנדרין ואתה שעה אונ דוא נאט פאר נעם דאש גיבעט פון מיין מויל וואס מיר דר מאנן גֶשֶׁם אין דער צייט מאך אן טרינקען וואשער די יִשְׂרָאֵל וואש זיינען בהעפט איינער צום אנדערין אין דעם זכות פון יוֹנָה הַנָּבִיא וואס דו האסט אים גיענפרט אין בויך פון דעם פיש ולחם שמן אונ זאלסט אן שרייבין איין פעט יאר מיט דעם מזל פון דלי וואש אין שְׁבָט איז זאל ער מאבין לייכטין דיא ערד וויא אקריסטאל זאלסט מערין וואסר צו אלע בשעפניס וואס האבין אין זיך אנשמה אונ זייא זאלין דער פילט ווערין דיא וואלקין מיט רעגין לא תלוה דו בדארפסט ניט לייען בייא קיין בשעפניש דעם שליסיל צוא עפנען דעם אוצר פון רעגין אונ אלע פאר שלאסנע זאבין אונ קיינער קען דיר גיט ווערין צוא הערין דיא תְּפִלָּה וואש די יִשְׂרָאֵל זאגין מיט איין קול אזו וויא דער פויגיל וואש הייסט עגור גיב רעגין אויף אלע ערטר וואו יִשְׂרָאֵל וואוגען אין זכות פון דָּוִד הַמֶּלֶךְ אונ זיין זון שְׁלֹמֹה וואש ער האט איין גיזאמילט אלע חָכְמוֹת לאוכל דיא יִשְׂרָאֵל האפין צוא דיר דוא זאלסט זייא געבין פַּרְנָסָה צו שטארקין אונ צו מערין זיי וויא פיש דורך זיסע רעגין פון הימיל גיב רעגין וויא דו האסט גיגעבין אז דר ערשטער אונ דר אנדערר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ איז גישטאנען צו בענטשין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וואס איז גיבענשט פון גאט מיט טייכין וואסר : זכור אב גידיינק דעם זכות פון אַבְרָהָם וואס ער האט זיך גיצויגין נאך דיר וויא וואסר דוא האסט אים גיבענשט אזוא וויא אבוים וואש וואקסט בייא איין טייך דוא האסט אים מציל גיוועזן פון פייער און

הִצַּלְתּוֹ מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם׃ דְּרַשְׁתּוֹ בְּזָרְעוֹ עַל כָּל מָיִם׃ קהל בַּעֲבוּרוֹ אַל תִּמְנַע מָיִם׃

זְכוֹר הַנּוֹלָד בִּבְשׂוֹרַת יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם· וְשַׂחְתָּ לְהוֹרוֹ לְשָׁחֲטוֹ לִשְׁפּוֹךְ דָּמוֹ כַּמַּיִם· זִהֵר גַּם הוּא לִשְׁפּוֹךְ לֵב כַּמַּיִם· חָפַר וּמָצָא בְּאֵרוֹת מָיִם׃ קהל בְּצִדְקוֹ חוֹן חַשְׁרַת מָיִם׃

זְכוֹר טָעַן מַקְלוֹ וְעָבַר יַרְדֵּן מַיִם· יִחַד לֵב וְגָל אֶבֶן מִפִּי בְּאֵר מַיִם· כְּנֶאֱבַק לוֹ שַׂר בָּלוּל מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם· לָכֵן הִבְטַחְתּוֹ הֱיוֹת עִמּוֹ בָּאֵשׁ וּבַמָּיִם׃ קהל בַּעֲבוּרוֹ אַל תִּמְנַע מָיִם׃

זְכוֹר מָשׁוּי בְּתֵבַת גּוֹמֶא מִן הַמַּיִם· נָמוּ דָּלֹה דָלָה וְהִשְׁקָה צֹאן מַיִם· סְגוּלֶיךָ עֵת צָמְאוּ לַמַּיִם· עַל הַסֶּלַע הָךְ וַיֵּצְאוּ מַיִם׃ קהל בְּצִדְקוֹ חוֹן חַשְׁרַת מָיִם׃

זְכוֹר פְּקִיד שָׁתוֹת טוֹבֵל חָמֵשׁ טְבִילוֹת בַּמַּיִם· צוֹעֶה וּמַרְחִיץ כַּפָּיו בְּקִדּוּשׁ מַיִם· קוֹרֵא וּמַזֶּה טָהֳרַת מַיִם· רוּחַק מֵעַם פַּחַז כַּמָּיִם׃ קהל בַּעֲבוּרוֹ אַל תִּמְנַע מָיִם׃

בית לוי

וכ״ל (ישעיה לא ס) (דרשתו) ל׳ בדיקה ודרישה וחקירה (ובטח) ל׳ דבור (להורו) לאביו (זיהר) ל׳ זהירות (חשרת) ל׳ רבוי (טען) נשא (יחד לב) להקב״ה (וגל) כמו וגלל (משוי) ל׳ כונתה כדכתיב כי מן המים משיתיהו (שמות ב י) (נמו) ל׳ אמירה בתלמוד כמו ונומיתי לו (סגוליך) הוא׳ לישראל עם סגולה (הך) כמו הכה (פקיד) ממונה (שתות) הוא׳ לבהמ״ק שהוא יסוד העולם (צועה) ל׳ סרקה מל׳ ושלחתי לו צועים (ירמיה מח יב) (ומזה) הזאותיו (פחז כמים) הוא׳ לישראל

מטה לוי

שהשליכו נמרוד (וממים) ממבר מים שהיה בסדום הצלת בזכותו לבן אחיו ודומה כאילו הצלת אותו (דרשתו) לרפת ובקשת אותו אם יהרהר אחר מדותיך בבואו לארץ כנען (בזרעו) התבואה (על כל מים) די ספוקו ובבואו היה רעב בארץ ולא הרהר אחר מדותיך לכן (בעבורו אל תמנע מים) לישראל (בצדקו חון חשרת מים) תחונן את ישראל ברבוי מים: (זכור) זכות יעקב אשר (טען מקלו) בידו (ועבר ירדן מים) (יחד לב) שיחד לבו ובטח בהקדוש ב״ה (וגל אבן כו׳): (זכור) זכות משה (משוי בתבת גומא מן המים) שהיה מושלך בים סוף בתיבת גומא ובאה בת פרעה והמשתהו (מן המים נמו) אמרו בנות יתרו לאביהן (דלה דלה והשקה צאן מים): (זכור) זכות אהרן אשר היה (פקיד שתות) שהיה ממונה על בהמ״ק שנקרא אבן שתיה על שממנו נשתת העולם (טובל חמש טבילות במים) בעבודת יוה״כ (צועה ומרחיץ כו׳) הסיר כל לכלוכית העונות ומרחיץ ידיו (קורא) שהיה קורא בפיו ביום כפור (ומזה טהרת מים) שהזאותיו היו מטהרים ומכפרים על ישראל כמו שהמים מטהרים מכל טומאה (רוחק מעם פחז כמים) שהיה מרוחק בקדושתו מעם ישראל שנאמר עליהם פחז כמים

וואשער דוא האסט אים גיפארשט אונ גיפרובט אז דוא האסט אים גיהייסין גיין קיין ארץ ישראל איז גיוואורין גרויס הונגער איז בייא אים פארט גלייך גיוועזן וויא ער האט גיזייט בייא דעם וואסער אין זיין זכות זאלסטו גיט פאר מיידין וואסר :

זכור הנולד גידיינק דעם זכות פון יצחק וואס ער איז גיבארין גיווארין אין דר בשורה אז אברהם האט גיהייסין נעמן די מלאכים אביסיל וואסער אונ דוא האסט גיזאגט צוא אברהם זיין פאטר ער זאל אים קוילין אונ זאל פאר גיסין זיין בלוט וויא וואשר ער איז אויך גיווארינט גיוועזן צוא פאר גיסין זיין הארץ אין דער תפלה וויא וואסר ער האט גיגראבין אונ האט גיפונגען ברונען מיט וואסר מיט זיין גירעכטיקייט זאלסטו דער בארמען דיא ישראל מיט מערונג פון וואשר :

זכור טען מקלו גידיינק דעם זכות פון יעקב וואס ער האט גיטראגין דעם שטעקין אונ איז איבער גיגאנגן דעם ירדן וואשר ער האט גיאיינציגט דאש הארץ צוא גאט אונ האט אפ גיטאן דעם שטיין פון ברונען וואשר כנאבק אז ער האט זיך גיראנגילט מיט דעם מלאך וואש איז אויש גימישט פון פייער אונ וואשער דרום הזשטו אים פר זיכערט צוא זיין מיט אים אין פייער אונ אין וואשר אין זיין זכות זאלסטו גיט פאר מיידין וואשר :

זכור משוי גידיינק דעם זכות פון משה רבינו וואס ער איז גילעגין אין קאסטין פון פימסין האלץ אונ בתיה בת פרעה האט אים ארויס גיצויגן פון דעם וואשר דיא טעכטער פון יתרו האבין גיזאגט ער האט אונז אן גישעפט אונ האט אן גיטריינקט דיא שאף מיט וואשער דיינע גליבטע ישראל אין דער צייט דאש זייא זיינען דארשטיג גיוועזן צוא וואשר האט ער גישלאגין אויף דעם שטיין איז ארויש גיגאנגען וואסר מיט זיין גירעכטיקייט זאלסטו דער בארמען דיא ישראל מיט מערונג פון וואסר :

זכור פקיד גידיינק דעם זכות פון אהרן הכהן וואש ער האט גיהאט צוא שאפין איבער דעם בית המקדש אום יום כפור האט ער זיך גיטובלת פינף מאל אין וואשער ער טוט אפ אלע זינד אז ער טוט זיך וואשין אין דיא היליגע וואשער ער טוט לייענען דעם סדר פון דעם שפריינגן אונ טוט שפריינגן אום יום כפור מיט דעם האט ער גריינגט דיא ישראל וויא אמקוה ווא׳ ... ער איז ווארין אפ גישייד זיבן טעג

זְכוֹר שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים שֶׁהֶעֱבַרְתָּ בְּגִזְרַת מַיִם ׳ שֶׁהִמְתַּקְתָּ לָמוֹ מְרִירוּת מַיִם ׳ תּוֹלְדוֹתָם נִשְׁפַּךְ דָּמָם עָלֶיךָ כַּמַּיִם ׳ תֵּפֶן כִּי נַפְשֵׁנוּ אָפְפוּ מַיִם: קהל בְּצִדְקָם חוֹן חַשְׁרַת מָיִם:

חזן שָׁאַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה: קהל אמן ׳ חזן לְחַיִּים וְלֹא לַמָּוֶת: קהל אמן ׳

חזן לְשׂוֹבַע וְלֹא לְרָזוֹן: קהל אמן ׳ סוגרין הארון

ומלכל חיים) עד (בא״י מחיה המתים) ואומרים קדושת (נעריצך) (אתה בחרתנו) וגומר כל התפלה (אין כאלהינו עלינו ק״י) ואוכלים בסוכה אבל אין מברכין לישב בסוכה ׳ וממהרין לאכול כדי שלא לשהות הברכה בסוכה׳ ובבהמ״ז יאמר (את יום שמיני עצרת החג הזה) ׳ למנחה (אשרי ובא לציון ח״ק אתה בחרתנו) כמו בשחרית ק״ש:

מטה לוי

(בגזרת מים) בקריעת י״ם בגזרת ותחכת אותו לגזרים (שהמתקת למו מרירות מים) דכתיב ויורהו ה׳ עץ וישלך אל המים וימתקו המים (נפשנו אפפו מים) שסבבו את נפשנו צרות רבות כמים: (לברכה) בא״י (ולא לקללה) בחוץ לארץ (לחיים) בא״י (ולא למות) בח״ל (לשובע) בא״י (ולא לרזון) בח״ל:

בית לוי

ע״ש כהם עמא פויא (בגזרת) ל׳ לגוזר ים סוף לגזרים (אפפו) ל׳ סבוב על אפפוני חבלי מות (תהלים יח) (מים) כטי לגרום:

פְּרֵיטֶר פון דיא יִשְׂרָאֵל וְואָשׂ זַיי אַיילִין וְויא וַואַשֶׂר אִין זַיין זְכוּת זָאלְסְטוּ גִּיט פַאר מַיידִין וַואַשֶׂער:

זכור שנים עשר גִידַיינְק דִיא צְוֶועלְף שְׁבָטִים וְואָשׂ דוּא הָאשְׂט זַיי דוּרְךְ גִיפִירְט צְווִישִׁין צוּא שְׁפָּאלְטֶענְע וַואשֶׂר וְואָשׂ דוּ הָאשְׂט גִימַאכְט זִיס צוּא זַייא דִיא בִּיטֶערֶע וַואסֶר זַייעֶרֶע קִינְדֶערְס בְּלוּט אִיז פַר גָאסִין גִיוָואָרִין פון דַיינְט וֶועגִין אִין חוּרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַזוֹ וְויא וַואשֶׂר זָאלְסְט קֶערִין צוּא אוּנְזֶר גִיבֶּעט וָוארוּם מִיר זַיינֶן אַרוּם גִירִינְגִילְט וְויא וַואשֶׂר מִיט זַייעֶר גִירֶעכְטִיקַייט זָאלְסְטוּ דֶער בַּארְמֶן דִיא יִשְׂרָאֵל מִיט מֶערוּנְג פון וַואסֶר: שאתה הוא ה׳ דֶען דוּא בִּישְׂט גָאט אוּנְזֶר גָאט דוּא מַאכְסְט וַוייֶען דֶעם ווינְט אוּנ מַאכְסְט נִידֶרִין דֶעם רֶעגִין: לברכה דֶער רֶעגִין זָאל זַיין צוּ אַבְרָכָה אוּנ נִיט צוּ קֵיין קְלָלָה צוּא לֶעבִּין אוּנ נִיט צוּא קֵיין טוֹיט צוּא זָעט אוּנ נִיט צוּא קֵיין הוּנְגֶר: אמן

מעריב ליל שמחת תורה

החזן אומר ברכו והקהל עונין ברוך ה׳ המבורך

בא״י אלהינו מלך העולם אשר בדברו כו׳ עד ימלוך עלינו לעולם ועד

אֶת יוֹם הַשְּׁמִינִי ׳ בְּטוּב יַזְמִינִי ׳ רָנֵּי פַלֵּט יְסוֹבְבֵנִי ׳ לְעֵת עֶרֶב בְּצִלּוֹ יְגוֹנְנֵנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים: אהבת עולם וכו׳ עד אל תסיר ממנו לעולמים

ע״ס א״ב

אִמָּהּ אָהַב בֵּרַךְ בְּתוֹסֶף ׳ בְּמִדָּה מְרֻבָּה מֵרֹאשׁ בְּסוֹף ׳ בְּזֶה עֲצֶרֶת חַג אוֹסֵף ׳ אוֹהֲבָיו יְקָרֵב אֵלָיו לְהֵאָסֵף: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

ק״ש ׳ אמת ואמונה עד לך ענו שירה

מיוסד ע״פ א״ב ושם המחבר יצחק הקטן

שְׁמִינִי אָמִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ ׳ כָּתוּב קָבוּעַ לִשְׁמוֹ ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי גָמַר בְּבֵית רֶגֶל וּזְמָן ׳ דְּבַר שִׁיר וְקָרְבָּן מְזֻמָּן ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי הוֹסִיף לְגוֹי נִכְבָּד ׳ וּבְמוּסְפֵי קוֹדֶשׁ מְכֻבָּד ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי זְמַן וְהוּקְבַּע לְרָצוֹת ׳ חוֹק נוֹלַד בּוֹ לְהֵרָצוֹת ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי טִבַּע חֲתוּמֵי תוֹרָם ׳ יְדִידוּת נֶצֶר מִכְתָּם ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי כָּלוּל לְשִׂמְחָה גְדוֹלָה ׳ לְמִכְהַן בְּחִנּוּךְ עוֹלָה ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי מִלִּפְנֵי פְנֵי פָנָיו ׳ נֶהֱרַק בְּכָל עִנְיָנָיו ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי סִבֵּב לְשַׁלְּחָה מֶלֶךְ ׳ עֵת וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי פְּנוֹת בּוֹקֵר הֲלָנָתוֹ ׳ צֶדֶק יָלִין מְעוֹנָתוֹ ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי קוֹל שֶׁמַע בְּאַהֲבָה ׳ רִנַּת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: שְׁמִינִי שָׁלוֹם שׁוֹמֵר אָהֳלוֹ ׳ תּוֹךְ יְמֵי עֲלִיַּת רַגְלוֹ ׳ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי:

שְׁמִינִי יְצַוֶּה חַסְדּוֹ קָדוֹשׁ לְעַמּוֹ ׳ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמּוֹ ׳ מֶלֶךְ הַשַּׁלִּיט בְּעוֹלָמוֹ ׳ עָלֵינוּ כְּמֵאָז יְהִי נוֹעֲמוֹ: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מי כמכה באלים ה׳ עד בוקע ים לפני משה

שְׁמִינִי הֵיטִיבָה יְהֹוָה לַטּוֹבִים ׳ קוֹרְאֶיךָ בִּדְבָרִים עֲרֵבִים ׳ טוֹבוֹת יַשְׁמִיעַ לָאֲהוּבִים ׳ נוֹעַם מַלְכוּתְךָ עֲנוּת תְּאֵבִים: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ:

ה׳ ימלוך כו׳ עד מיד חזק ממנו

שְׁמִינִי תֵּן חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה ׳ מִצְוָה עָלֵינוּ לָתֵת מָנָה ׳ זִכְרוֹן אָבוֹת יִזְכּוֹר בָּם שׁוֹכֵן מְעוֹנָה ׳ קְנוֹת שֵׁנִית עֵדָה מִי מָנָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ: (נ״א גָּאַל יִשְׂרָאֵל):

השכיבנו וכו׳ עד ופרוש עלינו סוכת שלומך

שְׁמִינִי אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ ׳ מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ לְבָרְכֵנוּ ׳ נְאָמוֹ יָחִישׁ מַלְכֵּנוּ ׳ בִּפְרִיסַת שְׁלוֹמוֹ לְסוֹכְכֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם: וידבר משה ׳ ח״ק ׳ שמ״ע ק״ש ׳ עלינו ׳ ק״י

ואומרים אתה הראת לדעת ׳ ומקיפין את הבימה בס״ת ואומרים אנא השם הושיעה נא [illegible]

יוצר לשמחת תורה

מתפללין כדאמשול עד נשמת כל חי ואח״כ אומרים זה

נִשְׁמַת מְלַמְּדֵי מוֹרָשָׁה נִקְרָאִים בְּנֵי חוֹפֶשׁ׳
נֶצַח יוּנְטָעוּ לְחַיֵּי עוֹלָם וְנוֹפֶשׁ׳ תּוֹרַת
יְהֹוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ :
נִשְׁמַת חַכְמֵי חֶמְדָּה בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי׳
תַּמְלִיךְ מוֹרֶה וְשִׂים רְפוּאָתִי׳ עֵדוּת
יְהֹוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי :
נִשְׁמַת בְּנֵי בִינָה מִתְעַנְּגִים מִטּוּב הַלֵּב׳
הִרְגִּישׁוּ רָזֵי דָרֵי הַלֵּב׳ פִּקּוּדֵי יְהֹוָה
יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב :
נִשְׁמַת בְּנֵי נְבוֹנִים בְּשִׁקּוּל וְתַכְרִיעַ מֹאזְנַיִם׳
תְּיַשֵּׁר יוֹפִי חִקּוּר וְתִקּוּן אָזְנַיִם׳
מִצְוַת יְהֹוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם :
נִשְׁמַת מַדַּע תּוֹרָה בְּלִבָּם לְמִסְעָד׳ תְּכַבֵּד
כּוֹנֵן אֲשׁוּרֵימוֹ לֹא תִמְעַד׳ יִרְאַת
יְהֹוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד :
נִשְׁמַת יְדִידִים יָדָם זַיִן פִּיפִיּוֹת חוֹדָיו׳ תְּרוֹנָן
רוֹמְמוֹת סִלְסוּל עוֹז מַחֲמַדָּיו׳
מִשְׁפְּטֵי יְהֹוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו :
נִשְׁמַת וְעוֹדִים בְּאַרְצוֹת שְׁבָיִם׳ שְׂרִידֶיךָ
פְּזוּרֶיךָ יְרוֹמְמוּךָ בְּעֵת תְּשִׁיבֵם לִצְבִי
עֲדָיִים׳ בְּאוֹמְרִים אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם :

נשמת כל חי וכו׳

בית לוי

(מורשה) תואר לתורה עפ״ה תורה צוה לנו משה מורשה (דברים לג ד) (חופש) ל׳ חירות מל׳ לחפשי ישלחנו (שמות כא כו) (ונופש) ל׳ מנוחה (חמדה) תואר לתורה עפ״ה הנחמדים מזהב ומפז רב (תהלים יט יא) (בגבורה ולא בשתי) ל״ה (קהלת י ז) ופרש״י שעוסקין בגבורת החכמה והבינה ולא בשתית היין (תמליך) עפ״ה בי מלכים ימלוכו (משלי ח כו) (ושים רפואתי) כמ״ש ולכל בשרו מרפא (שם ד כב) (הרגישו) ל׳ רבוי (רזי) סודות ל׳ וכל רז לא אנס ליה (דניאל ד ו) (דרי) ל׳ דירה ור״ל חדרי הלב (אשורימו לא תמעד) עפה״כ לא תמעד אשורי (תהלים לז לא) ואשוריו הם רגליו שפוסע בהם ותמעד הוא ענין החלקה והשמטה (ידידים) תואר לישראל ע״ש ידיד ה׳ (מנחות ד׳ נ״ג) (ערכי הכנויים) (חודיו) ל׳ חדוה (סלסול) לשון שבח (ועודים) לשון קטון (שרידיך) תואר לישראל עפה״כ ובשרידי׳ אשר ה׳ קורא (יואל ג ה) ופרש״י בשארית אשר יותר (פזוריך) ג״כ תואר לישראל ע״ש שמפוזרים בין האומות (עדים) לשון יופי וקשוט :

מטה לוי

(נשמת מלומדי מורשה) נשמת של ישראל שלומדים בתורה שנקראת מורשה וע״ש שקבלו את התורה נקראים (בני חופש) בני חורין אפילו ממלאך המות כדכתיב חרות על הלוחות א״ת חרות אלא חירות שהיו בני חורין ממלאך המות (נצח יונטעו לחיי עולם ונופש תורת ה׳ כו׳) בזכות תורת ה׳ שהיא תמימה שעוסקים בה נשמותיהם של ישראל יהיו קיימים ונטועים לנצח לחיי עולם ולהיות להם מנוחה בעוה״ז ובעוה״ב : (נשמת חכמי חמדה) נשמת ת״ח שעוסקים בתורה שהיא חמודה מזהב ומפז (בגבורה) תמיד מתגברין במלחמתה של תורה (ולא בשתי) ואינם מרבים בשמחה (תמליך מורה) ע״י התורה המליך אותם שיהיו מורי הוראות בישראל (ושים רפואתי) ע״י התורה שנאמר עליה (עדות כו׳) : (נשמת בני בינה) בני שכל שיודעין להבין דבר מתוך דבר תמיד הם מתענגים ושמחים מטוב הלב וכמ״ש וטוב לב משתה תמיד כי הם שמחים בתורתם וגם על כל מה שאירע להם הם שמחים (הרגישו רזי דרי הלב) הרבו לאסוף סודות לחדרי הלב ע״י התורה שנאמר עליה (פקודי ה׳ כו׳) : (נשמת בני נבונים בשיקול) נבונים בשיקול הדעת (ותכריע מאזנים) ולהכריע מאזני הלב בספק דין (תישר יופי חקיר ותקון אזנים) תחזק לת״ח שעשו תקנות וחקרו אזנים לתורה שנכתב שנאמר עליה (מצות ה׳ ברה כו׳) : (נשמת) של צדיקים אשר (מדע תורה) הם (בלבם למסעד) (תכבד) אותם (כונן אשורימו לא המעד) תיישר ותכוין הליכות רגליהם שלא ימעדו לעולם בזכות התורה שנאמר עליה (יראת ה׳ כו׳): (נשמת) של ישראל שנקראו (ידידים ידם זין פיפיות חודיו) מזוינים בכלי קרב במלחמתה של תורה כמ״ש וחרב פיפיות בידם (תרון רוממות סלסול) ישירו שירה ושבחים על ידי התורה שנקראת (עוז מחמדיו) ונאמר עליה (משפטי ה׳) כו׳ : (נשמת ועודים בארצות שבים) ישראל אשר מקבלים עליהם גלותם ומשבחים ומתפללים לפניך (שרידיך פזוריך) ואשר הם שרידים ופזורים בין האומות בקשתנו (ירוממוך בעת תשיבם לצבי עדים) שיתנו שבח והודיה לך בעת שתשיב אותם לא״י שנקראת ארץ הצבי אשר היא יופי ותכשיט שלהם (באומרים) אז (אלו פינו כו׳) כי הנפלאות שיעשה ה׳ יהיו יותר מכל הנסים שעשה :

נשמת מלומדי דיא נשמות פון די ישראל וואש לערנן תורה וואס זיא איז צוא זייא אירושה אונ דורך דער תורה זיינען זייא פרייא איבער דעם זכות אייביג וועלין זייא זיין גיפלאנצט אין גן עדן צו אייביג לעבן אונ רואונג גאטש תורה איז גאנץ זיא דר קוויקט די נשמה אין גן עדן :
נשמת חכמי דיא נשמות פון דיא חכמים וואש לערנן דיא גילוסטיגע תורה אונ שטארקין זיך אין דער תורה אונ טרינקען ניט קיין ווין צוא דער פרייען זיך דוא מאכסט פרייד דיא תלמידי חכמים דאס זייא זיינן מורה הוראות וואס זיי ווייזין דעם וועג פון תשובה אונ דאש איז ארפואה די תורה איז ביי גאט אבגלייבטר עדות זיא מאכט קלוג איין נאר:
נשמת בני בינה דיא נשמות פון די פר שטאנדיגע חכמים טוען זיך הייגט אום שמחת תורה פרייען מיט איין גוט הארץ זייא זאמלען איין סודות התורה אין דיא וואנונג פון זייער הארצין די מצות פון גאט זיינן רעכט פארטיג זייא מאכין דער פרייען דאש הארץ :
נשמת בני נבונים דיא נשמות פון דיא תלמידי חכמים ווען דוא וועסט וועגין זייערע מצות מיט דיא עבירות זאל דיא שאל פון מצות שווער ווערין זאלכט שטארקן דיא תלמידי חכמים וואש זיא המבין גיפארשט אונ גימאכט אתקון אז מען זאל קענן די תורה ומצות מקיים זיין די מצות פון גאט זיינען לויטר אונ מאכין לייכטין די אויגן :
נשמת מדע תורה דיא נשמות פון דיא תלמידי חכמים דאס די ווישין שאפט פון דער תורה לעהנט אונטער זייער הארץ זאלסט זייא אפ געבין כבוד זייערע טריט ברייט צו מאכין זייא זאלין זיך ניט אויס גליטשין אויף אייביג גאטס פארכט איז ריין אונ שטייט אויף אייביג :
נשמת ידידים דיא נשמות פון דיא ישראל וואש דיא תורה איז ביא זיי שארף אין דיא הענט וויא אכלי זין ביא איין גבור זיא מאכט לויבין אונ דער הייבין דער וואש גילוסט אונ שטארקט זיך אין דער תורה אלע משפטים וואש גאט טוט איז אמת אונ גירעכט :
נשמת ועודים דיא נשמות פון דיא ישראל וואש זאמלען זיך איין צוא לויבין דיך אין די לענדער פון זייער וואנונג דיינע איבריגע פאר שפרייטע ישראל וועלין דיך לויבין אז דוא וועסט זייא אום קערין קיין ארץ ישראל אונ וועלין זאגין ווען אונזר מויל זאל זיין אזו גרויס וויא דער ים קאן מען גיט דער צייליגן דיינע נסים וואש ער האט מיט אונז גיטאן :

אשרי

פזמן מתחיל האל בתעצומות עד אמר ודוי

פיוט זה סובב על הברכה שבירך משה את ישראל לפני מותו והוא סיפא תפין ברכתו של יעקב · ולכן תמצא בכל תיבת מפתן ברכתו של יעקב ומתין ברכתו של משה ומיוסד ע"פ א"ב וכל חרוז מסיים על ראשי הכתובים מס' וזאת הברכה ובראשי אותיות החלק הב' מן הפיוטים הנוס נס כמחבר הבה גר שמואל בר אלכסנדר יגדל בתורה אמן :

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁלּוֹ כָּכָה מֵאֱלֹהָיו וְגוֹאֲלוֹ יִשָּׂא בְרָכָה · מִתְבָּרֵךְ בָּאָרֶץ וּבַשָּׁמַיִם נֶעֶרְכָה ·
וְזֹאת הַבְּרָכָה : בִּפְנוֹת עָנָיו לָנוּחַ שְׁכִיבָה · הִזְהִיר אֲמָרָיו לְאַלְפֵי רְבָבָה · שְׁמוֹר דָּת
בִּזְרוֹעַ כְּתוּבָה · וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא : גּוֹאֲלָם חָזַר בְּכָל אֻמִּים · וּמְצָאָם כֻּלָּם בַּעֲלֵי מוּמִים ·
הִפִּיל חֲבָלִים לוֹ בַּנְּעִימִים · אַף חוֹבֵב עַמִּים : דּוֹדִים מַקְדִּימִים לְנִשְׁמַע נַעֲשֶׂה · הֵשִׁיבוּ זֹאת
בַּל תִּמְשֶׁה · בּוֹקֶר וָעֶרֶב לֹא נִנָּשֶׁה · תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה : הוּכְתַּר אָדוֹן כֶּתֶר לְהִמָּלֵךְ ·
יַהַב עַם עָלָיו בְּהִשְׁתַּלֵּךְ · רַנְּנוּ כָּל גּוֹי וָפֶלֶךְ · וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ : וּמִיַּד מָחָה כָּעָב אַשְׁמוֹת ·
כְּנָאֶה לַמֶּלֶךְ בְּיוֹם רוֹמְמוֹת · שְׂאֵת וָיֶתֶר יְהִי לִתְקוּמוֹת · יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת : זֶבֶד טוֹב
וְנָעִים כְּנֶאֱמַר שֶׁבֶת אַחִים יַחַד כְּהִתְאַמֵּר · מִצָּרֵימוֹ הֱיוֹת לָמוֹ לְמִשְׁמָר · וְזֹאת לִיהוּדָה
וַיֹּאמַר : חֲסִידְךָ אִישׁ נוֹצֵר מַאֲמָרֶיךָ · נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה וַיֵּאָמֵן דְּבָרֶיךָ · וּלְעוֹלָם שֵׁרֵת בְּבֵית
דְּבִירֶךָ · וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ : טוֹב בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה בְּקוּמוֹ · מִי לַיהוָה אֵלַי כִּנְאֻמוֹ ·
אָסְפוּ חֲסִידָיו כְּאֶחָד לְעַמּוֹ · הָאוֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ : יְמַלֵּא פִימוֹ תְּהִלָּתְךָ לִנְקוֹב · שִׁירֶיךָ

מטה לוי

(אשרי כו') ולא די שגואל אותם מצרתם אלא אף (מאלהיו וגואלו ישא ברכה) ואיזה ברכה (מתברך בארץ ובשמים נערכה) כדכתיב ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ואף משה ברכן בברכה חשובה כדכתיב (וזאת הברכה) (בפנות פניו לנוח שכיבה) כשפנה משה לנוח ולשכב עם אבותיו (הזהיר אמריו) במשנה תורה (לאלפי רבבה) לרבבות אלפי ישראל (שמור דת בזרוע כתובה) לשמור דת התורה הכתובה בזרוע של הקדוש ברוך הוא (גואלם חזר בכל אומים) הקב"ה החזיר התורה על כל האומות (ומצאם כלם בעלי מומים) כי הם רוצחים וגונבים (הפיל חבלים לו בנעימים) והפיל לגורל לו את ישראל וגורל נעימים הוא (דודים כו') ישראל הקדימו נעשה לנשמע (השיבו זאת) זכות כזה (בל תמשה) לא תסור מאתנו ואנחנו (בוקר וערב לא ננשה) לא נשכח (הוכתר אדון כתר להמלך) הוכתר השם יתברך בכתר (יהב עם עליו בהשתלך) כשמשליכים העם יהבם עליו (רננו כל גוי ופלך ויהי בישורון מלך) רננו כולם יחד ויהי המקדוש ב"ה מלך בישראל (ומיד מחה כעב אשמות כנאה כו') כי כן מנהג כל מלך ביום שמקבל מלכותו חולק חסד לכל עמו ומוחל שגגות חוטאים ומתיר אסורים (שאת ויתר יהי לתקומות) כהונה ומלכות יקים עליהם לעולם ולכן (יחי כו') שמחל לו על אותו עון ויהי להם (זבד טוב כו') חלק טוב (שבת אחים יחד) כל ישראל (מצרימו היות למו למשמר) שתהיה להם שמירה מן הצרות (חסידך) שבט לוי (איש נוצר מאמריך) ששמר מה שאמרת לא יהיה לך אלהים אחרים על פני ולא עשה את העגל (נסיתו במסה) שלא נתלוננו עם שאר המליגים · מבה רבינו עליו השלום שנקרא (טוב) (בשער המחנה בקומו) כאשר קם בשער המחנה (מי לה' אלי כנאמו) ויאמר מי לה' אלי (אספו חסידיו כאחד לשמו) ויאספו אליו כל בני לוי (ימלא פימו) יה"ר שעוד ישוררו שיר בפה על הדוכן

בית לוי

(אשרי העם כו') אשרי העם שככה לו (תהלים קמ"ד) (עניו) זה משה (לנוח שכיבה) כמו למנוחת משכבי עמ"ש ינוחו על משכבותם (ישעיה נז ב) (בזרוע כתובה) עמ"ש נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו (ישעיה סב ח) ואין עוז אלא תורה שנא' ה' עוז לעמו יתן (תהלים כט יא) (בעלי מומים) רוצחים וגנבים (הפיל חבלים לו בנעימים) כדכתיב חבלים נפלו לי בנעימים (תהלים טז ו) וחבלים הוא ל' גורל כי תרגום חבלים עדבין (דודים) תואר לישראל (מד"ר פ"ג) (ערבי סבטויים) (בל תמשה) כמו לא תמיש (אדון) תואר להקב"ה (יהב עם) כו' עמ"ש השלך על ה' יהבך (תהלים נה כג) (ופלך) תרגום פלך בבטיה רבני פלכא (מחה כעב) עמ"ש מחיתי כעב פשעיך (ישעיה מד כב) (שאת כהונה) ל' נשיאות כפים (ויתר) ל' יתרון והוא המלכות (זבד) חלק (למו) כמו להם (חסידך) תואר לשבט לוי כדכתיב וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה וגו' כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו (דברים לג ט) (דבירך) בהמ"ק (טוב) תואר למשה עמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב ב) (כנאמו) לשון נאום ה' (בראשית כב טז) (לנקוב)

אשרי העם וואל דעם פאלק וואס איז אזו איז אים ישא ברכה דאס פון גאט
אונ פון משה זיינען זייא גיבענשט גיווארין ער האט זיי גיבענשט
מיט אזו אברכה וואש פון דעם הימיל אונ פון דער ערד אונ דאש איז די
ברכה בפנות עניו איידר משה רבינו איז גישטארבין האט ער דיא פיל
טויזינט ישראל מזהיר גיוועזן אונ האט זייא גיזאגט זייא זאלין היטין די
תורה וואס זיא איז גיוועזן גישריבין אויף דעם ארום פון גאט אונ משה
האט גיזאגט גאט איז גיקומען פון דעם בארג סיני גואלם חזר גאט האט
גיוואלט געבין דיא תורה אלע אומות האבין זייא ניט גיוואלט מקבל
זיין איבער דעם איז דיא תורה גיפאלין אין דעם חלק פון דיא ישראל
מחמת ליבשאפט האט ער אן גירופין איטליכין שבט איין בזונדר פאלק
דורים מקדימים דיא ישראל איידער זייא האבין גיהערט דיא תורה האבין
זייא גיזאגט מיר וועלין זיא מקבל זיין האט זייא גאט גיענטפערט דעם
זכות וועט ער פון זייא ניט אפ טאן אין דער פריא אונ אויף דער נאכט
וועלין מיר ניט פאר געסין דיא תורת משה הוכתר אדון צוא קריינן גאט
מיט אקרון אונ קינגין אים מיט קריאת שמע אזו אפאלק וואש זייא
ווארפין זייער בטחון אויף גאט זייא טוען לויבין גאט אלע אומות אונ

אלע דוכסים גאט איז אמלך איבר דיא ישראל ומיד מחה אונ תיכף האט
ער פאר געבין דיא זינד אזו וויא אוואלקין גייט גיך אוועק אזו וויא עס
איז שיין צו אמלך דעם טאג אז מען קריינט אים עס זאל זיך אויף היבן
דיא כהונה ומלכות צוא דיא ישראל ער זאל לעבין ראובן אויף אייביג
אונ זאל ניט שטארבין אויף יענר וועלט זבד טוב אגוט אונ אזיס
בהעפטעניש וויא עס שטייט דאש איז גיזאגט גווארן אויף ראובן מיט
יהודה היט זייא פון אירע בליידיגער אונ דאש איז די ברכה צו יהודה
הסידך שבט לוי היטין דיינע רייד זייא האבין קיין חלק נים גיהאט
אין עגל זייא האבין גיגלייבט אין דיינע רייד אונ האבין נים גיקריגט
אונ אייביג דינן זייא דיך אין בית המקדש וויא עס שטייט אהרן הכהן
וואס קומט ארוים פון שבט לוי האט גיטראגין דיא אורים ותומים טוב
בשער אז משה האט זיך גישטעלט אין דער מחנה אונ האט גיזאגט ווער
עס גלייבט אין גאט זאל קומען צוא מיר האבין זיך איין גיזאמילט גאנץ
שבט לוי פון גאטס וועגין וויא עס שטייט ער האט זיך אן גינומען
גאטש נקמה אונ האט זיך נים דער בארמט אויף זיין פאטר אונ מוטער
ימלא פימו דיין לויב טוען זייא דר פילן מיט זייער טיל אין בית המקדש

באדמת נכר מקוב · להסליל אורח ולישר עקוב · יורו משפטיך ליעקב : בקדם מבן בכור בהבדלו · קודש הקדשים היות גורלו · בכפלים כן עוד לאילו · ברך יי חילו : לשכון בין כתפי גאוני · מקום שירות לויי וכהני · רוחב אהלי ויריעות משכני · ולבנימין אמר ידיד יהוה : מברכות שמים ותחת נסמכת · ברכות שדים ורחם מתברכת · ארצו מכל היות נערכת · וליוסף אמר מבורכת : נא חסדו לא ימש · חשך עצמו בזרה מלשמש · בטוב כל גבולו יתגמש · וממגד תבואות שמש : סמוך יצר מהחור והאדם · פזו זרועיו מזהב אודם · שלום יצור מרחמו מקדם · ומראש הררי קדם : על קדקוד גלגולת נאה · ברכת כל טוב תבואה · להשפיע שפע כל תבואה · וממגד ארץ ומלואה : פי שנים בנחלת חבלו · תחת מחלל יצוע מחוללו · ועד נחול בחלש גורלו · בכור שורו הדר לו : צידון ירכתו להרבות צמח · ממבין עתים ללחום קמח · מאת זה זה ישמח · ולזבולון אמר שמח : קנין חלזון ספון חבואו · כל יועיל למכסה משאו · יזבחו זבחי צדק ויראו · עמים הר יקראו : ראשית ראה לו ויאגד · ששם חלקת מחוקק יואגד · גדוד יגודנו בבא

בית לוי

לגרש (מקוב) מלפרש ,(להסליל אורח) לשון ואורח ישרים סלולה (משלי טו יט) ופרש"י סלולה כבושה ומופנה (ולישר עקוב) עש"ה והיה העקוב למישור (ישעיה מ ד) ועקוב ענין עקום ועוות (מבן בכור בהבדלו) כדכתיב ואני הנה לקחתי את הלוים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלוים (במדבר ג יב) (לאילו) לחזקו מל' כגבר אין איל (תהלים פח ה) (גאוני) בהמ"ק עש"ה ושברתי את גאון עוזכם (ויקרא כו יט) ופרש"י זה בהמ"ק (יתגמש) לשון תלמוד זמנין דגמיש ליה לרישיה (יומא סו א) והוא לשון כניעה וכבידות והטעם שיהיה ארצו כבודה מאוד בכל טוב כענין ואברם כבד מאוד במקנה (בראשית יג ב) (סמוך יצר) עש"ה יצר סמוך תצור שלום שלום כי בך בטוח (ישעיה כו ג) ופי' (יצר) ענין פעולת המחשבה (סמוך) ענין השענה (תצור) ענין שמירה ופרש"י יצר שהיה סומך על הקב"ה ונשען עליו בחזקה שלא זז מאמונתו בשביל שום אימה ופחדון (מהחור) לשון לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו (שם כט כב). (יצור) ענין שמירה (מרחמו) תואר להקב"ה (על קדקוד גלגולת נאה כו') עש"ה תבואתה לראש יוסף ולקדקוד נזיר אחיו ועש"ה בן פורת יוסף (תבואה) תבוא לה (פי שנים כו') כדכתיב ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף בן ישראל (דה"א ה' א) (מחוללו) אביו ויולדו כ' ותשכח אל מחוללך (דברים לב יח) (ועד) נתייעד והוזמן (נחול) כמו לנחול (חלש) הכל והלק (ממבין עתים) תואר ליששכר עש"ה ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (דה"א יב) (ללחום) ל' אכילה מל' כי תשב ללחום את מושל (משלי כג א) (ראשית ראה כו') בו שברכתו של גד שנאמר וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון וכדפרש"י שם (דברים לג כא)

מטה לוי

(תהלוך לעקוב) לפרש תהלוך (שירך באדמת נכר מקוב) ולא ישירו שיר ה' על אדמת נכר (להסליל אורח) להורות משפטים ישרים וסלולים (ולישר עקוב) ולישר דרך המעוות (בקדם מבן בכור בהבדלו) כמו שנבדלו מה הלוים תחת כל בכור בבני ישראל (קודש הקדשים היות נחלת גורלו) להיות קודש קדשים (בכפלים כן עוד לאילו) כן עוד ברכתו לחזקו בכפלים (לשכון בין כתפי גאוני) בבהמ"ק (נא חסדו לא ימש) בזכות יוסף אשר (חשך עצמו בזרה מלשמש) מנע עצמו שלא לשמש באשת פוטיפר (בטוב כל גבולו יתגמש) יתרבה כל גבולו בטוב (סמוך יצר) בעבור שסמך יצרו על הקדוש ברוך הוא ונשען עליו בחזקה ולא זז מאמונתו (מהחור והאדם) בשביל שום אימת בושה לכן זכה אשר (פזו זרועיו) יותר (מזהב אודם) שנתן פרעה טבעתו על ידו (שלום יצור מרחמו מקדם) הקדוש ברוך הוא המרחמו והוהבו מקדם ישמור לו שלום בעבור סמיכות יצרו (פי שנים בנחלת חבלו תחת כו' בכור שורו כו') בני יוסף שנאמר עליו בכור שורו הדר לו נתוועד לנחול בחלק גורל הבכורה שני חלקים בעבור כי חלל ראובן יצועי אביו (צידון ירכתו) שבט זבולון סוף גבולו הוא סמוך לצידון שהוא מקום סחורה (להרבות צמח) להרבות הון (ממבין עתים ללחום קמח) לתת מאכל לבני יששכר העוסקים בתורה (מאת זה זה ישמח) מאשר לזה ישמח זה לשיתופם יחד (קנין חלזון) דג אחד ששמו חלזון שעולה פעם אחד לשבעים שנה ובדמו צובעין התכלת (ספון חבואו) אותו דג הוא טמון ונסתר בחלקו של זבולון (כל יועיל למכסה משאו) לא יועיל למי שיקחנה בסוד ובהסתר לעשות בו סחורה שאינו רואה סימן ברכה רק (יזבחו זבחי צדק) יעשו בצדקה ויראו ליקח בגזלה (ראשית ראה לו ויאגד) ארץ סיחון ועוג שהיתה ראשית כבוש מא"י ראה שבט גד ונטל לחלקו ושם נתחבר ולמה בחר באותו חלק לפי בראה (שם חלקת

און אויף דיא טייכין פון בבל האבין זייא ניט גיוואלט זינגען אויך האבין זייא גיוויזין צוא דיא ישראל דעם שטעג פון דער תורה צו גלייך מאבין דעם קרומען וועג וויא עס שטייט זייא טוען לערנען דיינע משפטים פון דער תורה צוא יעקב כקדם אזו וויא ער האט פריער די לוים אפ גישייט פון דיא ישראל וואס ווערין אן גירופין בכורים דעם קדשי קדשים איז אין זיין טייל כפל צוא שטארקין אים וויא אין פסוק שטייט גאט זאל אים שטארקין לשכון בין כתפי גאט האט גיזאגט צו רוען אין בית המקדש וואש איז גיבויט גיוועזין אין חלק יהודה ובנימין אויף דעם ארט האבין בדינט דיא לוים מיט דיא כהנים אין בית המקדש וויא אין פסוק שטייט בנימין איז דער גליבטער פון גאט מברכות שמים דיא ברכה פון הימיל אונ ערד זאל ער אונטער גילעהגט ווערין דיא ברכה פון פאטער אונ מוטער זאל ער גיבענשט ווערין זיין לאנד איז גיוועזין גיבענשט מיין פון אלע שבטים אזו וויא עס שטייט זיין לאנד איז גיבענשט פון גאט נא חסדו איך בעט דיך גאט זיין חסד זאל זיך ניט אפ טאן ער האט זיך פאר מיטין פון יטיפערס ווייב מיט גוטין זאל גיסערט ווערין זיין גבול וויא עס שטייט ג פון דעם זיסקייט פון דעם זון וואש מאכט זיס דיא פירות סמוך יצר ער האט איין גיהאלטין דעם יצר הרע ער זאל ניט פאר שעמט ווערין לעולם הבא איבר דעם האט ער זוכה גיוועזן צוא פינגערליך פון רויט גאלד גאט זאל אים היטין וואס ער איז זיין ליב האבר פון פריער אין ארץ ישראל וואש איז פריער בשאפין גיווארין על קדקוד דיא ברכה זאל זיין אויף זיין קאפ עס זאל זיין א ברכה פון אלע תבואות וויא עס שטייט מיט זיסע פירות זאל זיין פול דיא ערד פי שנים ער האט גינומען צוויא חלקים אויף ראובנס ארט אונ איז איין גיזאמילט גיווארין אין זיין גורל די בכורה צו ירשינן וויא עס שטייט בכור שורו דאס מיינט מען יוסף וואש ווערט אן גירופין שור צידון ירכתו דאס לאנד פון זבולון איז גיבענשט גיווארין ווייל ער האט אויס גיהאלטין מיט פרנסה זיין ברודר יששכר ער זאל קענען לערנן תורה דער פון טוט ער זיך פרייען וויא עס שטייט ער זאל זיך פרייען קנין חלזון גאט האט אים גיבענשט אז אין זיין חלק איז גיוועזן דער חלזון וואס מען פארבט דיא תכלת פון ציצית איז ער דר פון רייך גיווארין דער וואש האט גינומען פאר בארגנער היים דעם חלזון איז דיא פארב פון תכלת שפל גיוועזן אז דיא אומות פלעגין זעהן דאש פלעגין זייא זיך מגייר זיין אונ ברייגען קרבנות אין בית המקדש

גדי ולגד אמר ברוך מרחיב גד: שכן במצד בראות חילו׳ הקטן למאה ולאלף גדלו׳
דלם בראש גדוד חילו׳ וירא ראשית לו: תנין עלי דרך היה׳ שפיפון עלי אורח היה׳
בצריו נלחם בשם אהיה׳ ולדן אמר דן גור אריה: שבע ודשן בפנימי וחיצון׳ ים ודרום
יירש בעלצון׳ תלבושת כרים לבוש הצאן׳ ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון: מטבל
בשמן רגלו באושר׳ רצוי אחיו היות בכושר׳ ומעדני מלך נותן מעושר׳ ולאשר אמר
ברוך מבנים אשר: וכימיך דבאך בחוזק חיליך׳ תדרוך על במתי גועליך׳ רגלך בל
תגוף להכשילך׳ ברזל ונחושת מנעלך: אדיר בורא שחקי שפרון׳ רוקע הארץ כנסי
מהרון׳ העיני כל אליך ישברון׳ אין כאל ישורון: להבדיל בין מים למים ולבודדם׳
התויך רקיע בינם ויפרידם׳ אל מקומם הקום וימדדם׳ מעונה אלהי קדם: יקר שני
מאורות חדד׳ חיה השריץ וצפור נגדד׳ מרקם בצלם צר להתעודד׳ וישכון ישראל

מטה לוי

מחוקק יאגד) שמה יהיה חלקת השדה של קבורת משה (גדוד יגודנו בבוא גד) חילות יתגייסו בבוא אליהו מתושבי גלעד וזה יהיה בחלקו של גד (שכן במצד) דוד שמע״ה שהיה שכן ונחבא במצודה (בראות חילו) כשראה דוד שהיו חילו של גד שבאו אליו (הקטן למאה) הקטן שבהם היה מנצח מאה אויבים (דלם) שנביהם דוד ונתנם (בראש גדוד חילו) כמ״ש ויקבלם דוד ויתנם בראשי הגדוד (וירא ראשית לו) שנתנו ראשונים שמשון הבא משבט דן שברך אותו יעקב (תנין עלי דרך היה שפיפון עלי אורח היה) כי נאמר בברכתו יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח (בצריו נלחם בשם אהיה) שאמר לישועתך קויתי ה׳ ואמר זוכרני ואמצני נא אך הפעם (שבע ודשן בפנימי וחיצון) נפתלי ירש ארץ שלי מצרים כי פנים וחיצון הכל היה שלו (ים ודרום ירש בעלצון) כמ״ש ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה׳ ים ודרום ירשה׳ ושבט אשר (מטבל בשמן רגלו באושר) כמ״ש עליו וטובל בשמן רגלו שהיתה ארצו מושכת שמן כמעין וכנגד כל ישראל אמר (וכימיך דבאך) שיהיו בזקנותם חזקים ותקיפים כבימי נערותם (בחוזק חיליך) בכח חילך הרבי׳ (תדרוך על במתי גועליך) תדרוך על הצוררים שהם גועלים ומואסים לישראל (ברזל ונחושת מנעלך) שיהיו גבוריך יושבים בערי הספר ונועלים אותם שלא יוכלו האויבים לשלוט בהם כאילו היא סגורה במנעולים ובריחים של ברזל ונחושת (אדיר בורא שחקי שפרון) ברא שמים היפים (ורוקע הארץ) וגם רקע הארץ על המים בכדי שיהיו יכולים הבריות להשים רגליהם על הארץ וכל זה עשה בשביל ישראל (כנסי מהרון) האוספים מהרון אפו בשביל מעשיהם הטובים (העיני כל כו׳) מחננת שעיני כל אליך ישברון לכן אומרים (אין כאל ישורון) דע לך ישורון שאין כאל בכל אלהי העמים (להבדיל כו׳ ולבודדם) להיות המים כל אחד לבדו (התויך רקיע) עשה רקיע בתוך (וימדדם) כמ״ש מי מדד בשעלו מים (יקר שני מאורות חדד) לתאר ולפאר אורם של חמה ולבנה להפסיק אורם ולהיות חדה וזכה (מרוקם בצלם צר להתעודד) אדם

בית לוי

(ויאגד) ל׳ אגודה וחבור (יאגד) יהיה שטן ואסף (גדוד יגודנו) עפ״ש גד גדוד יגודנו (בראשית מט יט) (תנין שפיפון) תואר לשמשון הגבור ושניהם הם מין נחש שממיתין את האדם בנשיכתן (בעלצון) ל׳ שמחה מל׳ עלץ לבי בה׳ (ש״א ב א) (כרים) צאן שמן (באושר) לשון חוזק מל׳ אשרו חמוץ (ישעיה א יז) לו הוא לשון שבח מל׳ כי אשרוני בנות (בראשית ל יג) (וכימיך דבאך) ל״ס (דברים לג כה) ופרש״י וכימים שהם טובים לך שהם ימי תחלתך ימי נעוריך כן יהיו ימי זקנתך שהם דובאים זבים ומתמוטטים (גועליך) הגועלים ומואסים בך (ברזל ונחושת מנעלך) ל״ס (שם) וכפרש״י כן הוא במטה לוי (בורא שחקי שפרון) עפה״כ ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג) (ישורון) תואר לישראל (ולבודדם) לשון בדד ישב (ויקרא יג מו) (התויך) לשון תוך ובין כדכתיב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים וגו׳ (חדד) לתאר ולפאר (נגדד) ל׳ בדד (מרוקם) מצויר (צר) כמו יצר (להתעודד) ל׳ חוזק וקיום מל׳ מעודד ענוים (כאאל) לשון רצון מל׳ ויואל משה

ראשית ראה לו׳ שבט גד האט גינומען צו זיין טייל דאש לאנד פון סיחון
אונ פון עוג וואש משה האט איין גינומען צום ערשטין וויל משה רבינו
וועט דארטין בגראבין ווערן׳ אין זיין לאנד טוט ניין פיל חיילות איבר
דעם ירדן צוא איין נעמען ארץ ישראל וויא עש שטייט משה לוייבט
גאט וואש ער האט גימאכט ברייט זיין לאנד׳ שכן במצד דוד המלך אז
ער האט דער זעהן זיין פאלק הקטן דאס דער קלענסטער שלאגט אויף
הונדערט מאן אונ דר גרויסר אויף טויזנט האט ער זייא אויף גיהויבן
אונ גימאכט עלצטע אויף זיינע חיילות וויא עס שטייט זייא זיינען ראוי
זייא זאלן זיין עלצטע תנין עלי דרך שמשון הגבור איז גיוועזן וויא
א שלאנג אויף דעם וועג אונ ער פלעגט מלחמה האלטין מיט דעם
פיינט מיט דעם הייליגין שם וויא עס שטייט ער איז גלייך צו איננען
לייב שבע ודשן נפתלי ער איז זאט מיט אלע ברכות אונ האט גירשת
אברייט לאנד מיט פרייד דאש אן קליידונג פון דיא פעטע שאף וויא
עש שטייט פון גאטס רצון וועט ער זאט זיין מיט אלע ברכות מטבל בשמן
אשר האט גיהאט אפעט לאנד זיינע פיס האט ער איין גיטונקט אין
בוימיל ער איז גיוועזן בווילינט צוא זיינע ברידער מחמת שיינקייט זיי
גיבין מעדני מלכים צוא עסין פון גרויס עשירות וואש זייא בקומען פון
בוימיל וויא עש שטייט ער איז גיבענשט מיט שיינע קינדר וכימיך דבאך

אזו וויא דוא בישט שטארק גיוועזן אין דער יוגנט אזו וועשטו שטארק
זיין אויף דער עלטער דוא וועסט טרעטין אויף דער הויך פון דיינע
שונאים דיינע פיס וועלין ניט גישטרויכלט ווערין אויף דער עלטער
וויא עש שטייט אזו וויא אייזערנע טירין מיט קופערנע ריגלין אזו איז
גיוועזן שטארק זיין לאנד אדיר בורא גאט וואש האט בשאפין שיינע
הימלען גאט האט פאר שפרייט די ערד אונ האט זיא איין גיזאמלט מיט
גרים צארין אלע אויגין טוען צוא דיר האפין וויא עס שטייט עס איז
ניט דא וויא דער גאט פון ישראל להבדיל צוא מאכין אצווישין שייד
צווישין דיא אייברשטע אונ צווישין דיא אונטערשטע וואשער האט ער
גימיטעלט דעם הימיל צווישין זייא אונ האט זייא אפ גישייט ער האט
איין גיזאמילט אונ האט גימאסטין זייא אין איין גבול אויף דעם הימיל
וואש דאש איז דיא וואנונג פון גאט וואש ער איז גיוועזן איי די וועלט
איז בשאפין גיווארין יקר שני מאורות דיא ליכט פון דער זון אונ פון דער
לבנה האט ער גישארפט׳ חיה האט ער גימאכט ווידמיגנין אונ עופות
איז ווארין אפ גישייט׳ אדם הראשון וואש ער איז בשאפין גיווארין
מיט דעם צלם אלהים האט ער אים גישטארקט איבר אלע בשעפניש
וויא עש שטייט אז ישראל זיינען גוט זיינען זייא פאר זיכער׳ יה שכח
אז גאט האט גיוואלט רוען פון זיין ווערק האט ער גהיילגט דעם זיבעטין

במטח בדד: יה שבת ממפעל כהואל · ויקדש שביעי כבכתב יקותיאל · נשא ויאשר
עמו אל · אשריך ישראל : המאיר לארץ·תתברך צורנו עד מלא כל הארץ כבודו

אופן שם המחבר אמיתי יחי

אשנבי שחקים · נראים כנרתקים · וכראי מוצקים · נועם שיר ממתיקים · קדוש קדוש
קדוש יי צבאות: מראה הקשת · באש צבועה מאששת · דמות מינים שלשת ·
לזוכר הברית מקדשת · קדוש קדוש קדוש יי צבאות: תקיף מטטרון שר · הנהפך
לאש מבשר · מלמד מוסר · לילדי אור נמסר · קדוש קדוש קדוש יי צבאות: יפיפיה
שר התורה · החופן אש שחורה לקשור עטרה · לאותיות התורה · קדוש קדוש קדוש
יי צבאות: יסוד עולמו הנקרא צדיק שמו · בהגיון נואמו · הוא המרעיש עולמו · קדוש
קדוש קדוש יי צבאות: חדרי תימן · כסיל ועש המזומן · האל הנאמן · להקדישו מישבין
טעמן · קדוש קדוש קדוש יי צבאות: יופי קורקסי אש · החתומין בטבעת אש · לאש
אוכלה אש · בשלוש קדושה להאש · קדוש קדוש קדוש יי צבאות

והחיות עד זולתך

מוסר ע"פ א"ב ובסוף חתום שם המחבר משה בר שמואל חזק

אז בקשוב עניו · עלה אל הר העברים · בדעתו חשב כעלית סין בהדורים · גזרת דת
חדשה ופקודים ישרים · דוד יש לו לתן למשבעים בחורים: העת כקשב ומות בהר

מטה לוי	בית לוי
הראשון יאר אותו מאיר בגלל להתחזק (כבכתב יקותיאל) ככתוב בתורת משה הנקרא יקותיאל (נשא ויאשר עמו אל) אל נשא והנהיג את עמו : (אשנבי שחקים) ברקים שהם נראים כחלונות בשמים (נראים כנרתקים) נראים כנרתקים למאורות שמהם יצאו ואליהם ישובו (וכראי מוצקים) כמראה של נחושת מהותך שמאיר בתכלית המאירות (נועם שיר ממתיקים) ממתיקים שבחם להקב"ה בנעימות ואומרים (קדוש) כו' (דמות מינים שלשת) שלשה מיני מראה יש בקשת לכך (לזוכר הברית מקדשת) שלשה מיני קדושה והם (קדוש כו' תקיף כו')	(שמות ב כא) (כבכתב) ככתוב בתורה (יקותיאל) הוא שם משמות משה (נשא ויאשר עמו אל) הוא מסורס (ויאשר) לשון לעד מלשון ואשרו בדרך בינה (משלי ט ו) : (אשנבי) חלונות מל' בעד אשנבי נשקפתי (משלי ז ו) (וכראי מוצקים) ל' חזקים כראי מוצק (איוב לו יח) (ק' ק' ק') וגו' ל"ה (ישעיה ו ג) (מאוששת) מחוזקת מל' זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו ח) (חדרי תימן כסיל ועש) עש"ה עושה עש כסיל וכימה וחדרי תימן (איוב ט ט) וחדרי תימן הוא כפאת הדרום יש חדרים אצור בהם רוח סופה (להאש) ל' חוזק מל' והתאוששו כנ"ל : (עניו) תואר למשרע"ה עש"ה והאיש משה עניו מאוד (במדבר יב יג) (סין) כמו סיני (בהדורים) ל' הדר ויופי (דוד) תואר להקב"ה עש"ה דודי לח (שה"ש ה י) (קשב) ל' שמיעה (להתכלה) ל'

(הנהפך לאש מבשר) חנוך בן ירד הנהפך למלאך כמשרז"ל חנוך זה מט"ט אשר הוא (מלמד מוסר לילדי אור נמסר) לבני אברהם הנמסר לאור כשדים הוא אומר (קדוש כו') (יפיפיה שר התורה) שר התורה שנקרא יפיפיה (החופן אש שחורה) החופן בחפניו אש שחורה על גבי אש לבנה (לקשור עטרה לאותיות התורה) הוא אומר (קדוש כו') (יסוד שלמו הנקרא צדיק שמו בהגיון נואמו) בדיבורו של אותו מלאך שנקרא שמו צדיק (הוא המרעיש עולמו) אחד לשבעים שנה ואומר (קדוש כו') כל המזלות שיושבים (חדרי תימן) בחדרי דרום וכן המזלות שנקראים (כסיל ועש המזומן) כולם מזומנים (האל הנאמן להקדישו) להקדיש להאל הנאמן (מישבין טעמן) מיישבים ומכוונים דבורם איך לומר (קדוש כו') (יופי קורקסי אש) קרסי אש שהשמים אחוזים בהם (החתומים בטבעת אש) של הקב"ה ואחוזים במיני אוקיינוס (לאש) להקב"ה שהוא אש אוכלה אש (בשלוש קדושה להאש) להתאושש ולהתחזק בשלוש קדושה : (אז בקשוב עניו) אז כששמע משה שא"ל הקב"ה (עלה אל הר העברים) (בדעתו חשב) שיהיה אותה עליה (כעלית סין בהדורים) כעלייתו אל הר סיני שהיה בהדר ויופי וסבר שיתן לו הקב"ה (גזירת דת חדשה כו' דוד יש כו') הקדוש ב"ה שנקרא דודי רוצה ליתן תורה לישראל הנבחרים משבעים אומות (העת כקשב) אך בעת ששמע (ומות כו' כמלא נימא) כמלא חוט השערה

טאג וויא עס שטייט אין דער תורה פון משה מיט דעם היילינ שבת האט גאט גישטארקט אונ אויף גיהויבין דיא ישראל וויא עס שטייט אשריך ישראל וואל איז דיר ישראל :

אשנבי שחקים די פענצטר פון דעם הימיל ווערין אן גיזעהן וויא אשפיגיל פון גילייטערט קופר מיט איזע לויב לויבין זייא צוא גאט אונ זאגן דריי מאל קדוש גאט איז היילינ מראה הקשת דאש גישטאלט פון דעם רעגין בויגין ער האט איין פארב וויא גישטארקט פייער ער האט דרייא ערלייא גישטאלטין צוא גאט וואש ער גידיינקט דעם ברית ער זאל ניט ברייננען קיין מבול זאגין דיא ישראל דרייא מאל קדוש קדוש קדוש ה' צבאות : תקיף מטטרון דער שטארקער מלאך מט"ט וואש ער איז גיווארין פון פלייש פייער ער לערינט תורה מיט דיא קינדר פון אברהם וואש ער איז איבער גיענפרט גיווארין אין פייער פון דיא כשדים אונ זאגט דרייא מאל קדוש קדוש קדוש ה' צבאות : יפיפיה שר התורה דר יפיפיה איז דער הער פון דער תורה ער נעמט אין זיין האנט שווארץ פייער פון דער תורה צוא קניפין איין קרון צוא דיא אותיות פון דער תורה אונ זאגט דרייא מאל קדוש קדוש קדוש ה' צבאות : יסוד עולמו די גרונד פעסטין פון זיין וועלט דר מלאך וואש היישט צדיק דורך זיינע רייד מאכט ער שטורעמען דיא וועלט אונ זאגט דרייא מאל קדוש קדוש ה' צבאות ; חדרי תימן דיא מזלות וואש זייא זייגען אין דרום זייט וואש הייסין כסיל ועש זיינען אן גבערייט צום וואר האפטיגן גאט מיט פאר שטאנד צוא היילינן אונ זאגין דריי מאל קדוש קדוש קדוש ה' צבאות: יופי קורקסי אש די שיינע העקלאך פון פייער דאש איז די הימלן וואש זיי זיינן פר חתמת מיט א רינג פון פייער צוא גאט וואש ער איז פייער וואש ער פר ברענט אנדער פייער מיט דרייא פייכנדיגע קדושות צוא שטארקין גאט קדוש קדוש קדוש ה' צבאות :

אז בקשוב עניו אז משה האט גיהערט פון גאט ער זאל גיין אויף דעם בארג פון עברים האט ער גימיינט עס וועט זיין אזו וויא דאס אויף גאנג פון דעם בארג סיני מיט שיינהייט גאט וועט געבין נייע מצות גאט

אשר אתה עולה׳ וי וי צוח בפה מלא׳ זו עליה ירידה היא להתכלה׳ חנון אעברה נא
ואראה ההר הטוב והמעולה: טהור ענהו רב לך אל תוסף דבר׳ יהושע משרתך הגיע
זמן להיות חבר׳ כי המלכות בהברתה כמלא נימא לא תתחבר׳ להר נבו תעלה ושם
תמות ובגי תקבר: משה כידע כי גזרה עליו נגזרה׳ גם לארון כל הודע חובתי ליפה
וברה׳ סגולים פן יאמרו בסתר עבר עברה׳ על כן לא ענהו איום ונורא: פודה השיבו
על אשר מעלתם בי במי מריבה׳ צעקת שועתכם לפני לכן לא בא׳ קניסה זו עליכם
לכן נקנסה ונקצבה׳ רשום ירשם ויכתב בדת נפש משיבה: שבטי ישורון קבץ ונחת׳
תמימי תפדוני מרדת שחת׳ מר צרחו כלם וצוחו כאחת׳ שאין פדיון וכופר בכלום
חפץ ודבר תוכחת: השלים נפשו מיד למיתת נשיקה׳ בראותו כי אין הצלה בתפלה
וצעקה׳ שמעוני אחי ורעי עסקו בדת חשוקה׳ ואל תהי זאת לכם למכשול ולפוקה:
חיליו בכוהו שלשים ימים׳ זוכרים צדקת משפטיו אשר עמם התמים׳ קפץ ודלג כארי
לפרותם מבין עגמים׳ והים בקע לפניהם וימליכו מלכם לעולמים: עזרת וכו׳ עד גאל ישראל

ומתפללין שמ״ע אתה בחרתנו יעלה ויבא והשיאנו וכו׳ וקורין הלל ק״ש תמצא ביום א׳ דסוכות

מטה לוי

(בנפש משיבה) בתורה שהיא משיבת נפש (שבטי ישורון קבץ ונחת) בזכות שקבץ והניע את ישראל לכן נקם מאתם (תמימי תפדוני כו׳) (בכלום חפץ) בחפץ של כלום (ודבר תוכחת) וגם אין כל בריה יכולה להתווכח במשפט כדי להציל האחד את חבירו (בדת חשוקה) בתורה שחשק בה הקדוש ברוך הוא (ואל תהי זאת לכם למכשול ולפוקה) לעבור על דברו (עמם התמים) הלך עמם בתום :

בית לוי

כליון (טהור) תואר להקב״ה (נימא) הוא השערה (גם) ל׳ אמירה מל ונומיתי לו (חובתי) תפל׳ (ליפה וברה) תואר לישראל עפ״ה יפה כלבנה ברה כחמה (שה״ש ו׳ י׳) :
(סגולים) תואר לישראל עפ״ה והייתם לי סגולה (שמות יט ה) (פודה) תואר להקב״ה (נקנסה) נגזרה ונחרצה (ונחת) ל׳ נחת (למכשול ולפוקה) בניהם ל׳ מכשול (התמים) ל׳ תמימות (עגמים) תואר למצרים ע״ש שהיו מגניו כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית י׳ יג) :

וויל געבין צוא דיא ישראל וואש זייא זיינען געווארין אויש געקליבן פון שבעים אומות חעת קשב אז ער האט דער הערט אז גאט הייסט אים שטארבן אויף דעם בארג האט ער וי וי געשריען מיט אפול מויל דאש ארויף גאנג איז איין אראפ נידרונג צוא ווערין פאר מיטין פון דער וועלט דער בארמיטר גאט לאז מיך איבר פארין אונ לאז מיך זעהן דעם בארג וואש דער בית המקדש וועט געבויט ווערין טהור ענהו גאט האט אים געענטפערט דו זאלשט מיין ניט ריידין דיין באדינער יהושע איז געקומן דיא צייט ער זאל ווערין אמלך איבר דיא ישראל דען איין מלוכה מיט דער אנדרער מלוכה אין איין אויגין בליג ווערט ניט בהעפט אויף דעם בארג נבו וועסטו אויף גיין אונ שטארבין אונ אין טאל וועשטו באגראבין ווערין משה כידע אז ער האט געוואוסט אז אויף אים איז גזר געווארין דיא גזירה האט ער [illegible] אגט צוא גאט זייא מודיע מיין שולד צוא דיא ישראל וואש זיינען קל[illegible] אונ לויטר אין דיין דינשט די ישראל זאלין ניט זאגין אז ער האט פר בארגנר הייט עובר געוועזין איין עבירה איבער דעם האט אים גאט ניט געענפערט פודה השיבו גאט דר אים לייטער האט אים געענפערט איבר דעם וואש איר האט געפעלשט

אין מיר ביא דער מי מריבה איבר דעם האב איך ניט צוא געהערט אייער תפלה אונ איבר דעם איז אויף אייך דער קנס נגזר געווארין אונ אן געצייכנט אין דער תורה וואש זיא טוט דער קוויקן דאש נפש שבטי ישורון דיא שבטים פון ישראל האט ער איין געזאמילט אונ האט גירעט מיט זייא מיט נחת תמימי מיינע גאנצע לייזט מיך אויס פון צוא נידרין אין גרוב מר האבין זייא אלע געשריען מיט אביטר געשרייא דאש עס איז קיין אויס לייזונג מיט קיינרלייא בגערלכע זאך אונ צוא בווערין זיך מיט נאט השלים נפשו האט ער תיכף איבר געענטפערט זיין נשמה צום טויט מיט קושונג ווען ער טוט זעהן אז מיענפערט אים ניט אויף זיין תפלה׳ הערט צוא מיינע ליבע ברידער זייט עוסק אין דער גלוסטיגע תורה אונ עש זאל ניט זיין צו אייך צו איין שטרויכלונג חיליו בכוהו זיין חיל דיא ישראל האבין אים בווינט דרייסיג טעג זייא טוען גידיינקען דיא גירעכטיגע מעשים וואש ער האט מיט זיי געגאנצט ער האט געשפרונגן וויא אלייב אונ האט זייא אויש געלייזט פון דיא מצרים אונ נאך מער ער האט געשפאלטין דעם ים צוא פאר זייא אונ זייא האבין געמאכט קיניגן גאט אויף אייביג

סמן מתחיל אתה הראת לדעת והקהל שוגין אחריו פסוק אחר פסוק

אתה הראת לדעת כי יהוה הוא האלהים אין עוד מלבדו :
לעשה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו :
אין כמוך באלהים אדני ואין כמעשיך : יהי כבוד יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו : יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם : יהי יהוה אלהינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו : ואמרו הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך : יהוה מלך יהוה מלך יהוה ימלוך לעולם ועד : יהוה עוז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום : ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל : ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה

יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: קוּמָה יְהוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ · זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ · נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים · וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה · וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלָיִם:

אב הרחמים וכו׳ · ואח״כ מוציאין כל הס״ת שבהיכל · ונותנין נר דלוק בתוך ההיכל ומסבבין המגדל ז״פ ואומרים אנא ה׳ וט׳ ועוד מזמורים כפי המנהג:

מיוסד ע״פ א״ב

אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְהוָה עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת הוֹשִׁיעָה נָּא · בּוֹחֵן לְבָבוֹת הַצְלִיחָה נָא: גּוֹאֵל חָזָק עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: דּוֹבֵר צְדָקוֹת הוֹשִׁיעָה נָּא · הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ הַצְלִיחָה נָא: וָתִיק וְחָסִיד עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: זַךְ וְיָשָׁר הוֹשִׁיעָה נָּא · חוֹמֵל דַּלִּים הַצְלִיחָה נָא · טוֹב וּמֵטִיב עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת הוֹשִׁיעָה נָּא · כַּבִּיר וְנָאוֹר הַצְלִיחָה נָא · לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: מֶלֶךְ עוֹלָמִים הוֹשִׁיעָה נָּא · נָאוֹר וְאַדִּיר הַצְלִיחָה נָא · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: עוֹזֵר דַּלִּים הוֹשִׁיעָה נָּא · פּוֹדֶה וּמַצִּיל הַצְלִיחָה נָא · צוּר עוֹלָמִים עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: קָדוֹשׁ וְנוֹרָא הוֹשִׁיעָה נָּא · רַחוּם וְחַנּוּן הַצְלִיחָה נָא · שׁוֹמֵר הַבְּרִית עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: תּוֹמֵךְ תְּמִימִים הוֹשִׁיעָה נָּא · תַּקִּיף לָעַד הַצְלִיחָה נָא · תָּמִים בְּמַעֲשָׂיו עֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

ומתחיל החזן שמע ישראל · גדלו · על הכל · ויעזור · וקורין בספר תורה ראשונה פרשת וזאת הברכה · ובין כך שקורא החזן גוללין כל הס״ת אחד לאחד · וקורין בכל אחד מעט · ומחזירין אותם אחד אחד להיכל · ונוהגין לקרות רוב בני הקהל עד ובגאותו שחקים · ונוהגים לקרות ולהעלות לכל הנערים יחד · וקורין לכל אחד פ׳ קטנה עד ובגאותו שחקים:

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ: תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר: ס וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה: פ שני וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה: הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ: יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ: בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו

אשרת מלה חדא כתיב · בנו כתיב

מִן־יְקוּמוּן: ס לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן: ס שלישי וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת: וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים: וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם: וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו: בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה: ס רביעי וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ: עַמִּים הַר־יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל: ס וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכֵן וְטָרַף זְרוֹעַ אַף קָדְקֹד: וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי־שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת יְהוָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל: ס חמישי וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן: וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמָלֵא בִּרְכַּת יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה: ס וּלְאָשֵׁר אָמַר בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ: בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת מִנְעָלֶךָ וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ: אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים:

וקוראים לחתן תורה ואומרים לו מרשות האל וקורין מעונה אלהי קדם עד לעיני כל ישראל:

רשות לחתן תורה

מֵרְשׁוּת הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא · וּמֵרְשׁוּת מִפָּז וּמִפְּנִינִים יְקָרָה · וּמֵרְשׁוּת סַנְהֶדְרִין הַקְּדוֹשָׁה וְהַבְּרוּרָה · וּמֵרְשׁוּת רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת וְאַלּוּפֵי תוֹרָה · וּמֵרְשׁוּת זְקֵנִים וּנְעָרִים יוֹשְׁבֵי שׁוּרָה · אֶפְתַּח פִּי בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה: לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְדָר בִּנְהוֹרָא · שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ בְּיִרְאָתוֹ הַטְּהוֹרָה · וְהִגִּיעָנוּ לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה · הַמְשַׂמַּחַת לֵב וְעֵינַיִם מְאִירָה · הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים וְעוֹשֶׁר וְכָבוֹד וְתִפְאָרָה · הַמְאַשֶּׁרֶת הוֹלְכֶיהָ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה · הַמַּאֲרֶכֶת יָמִים וּמוֹסֶפֶת גְּבוּרָה · לְאוֹהֲבֶיהָ וּלְשׁוֹמְרֶיהָ בְּצִוּוּי וְאַזְהָרָה · לְעוֹסְקֶיהָ וּלְנוֹצְרֶיהָ בְּאַהֲבָה וּבְמוֹרָא · וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי הַגְּבוּרָה · לָתֵת חַיִּים וְחֶסֶד וָנֵזֶר וַעֲטָרָה לְרַבִּי (פב״פ) הַנִּבְחָר לְהַשְׁלִים הַתּוֹרָה · לְאַמְּצוֹ לְבָרְכוֹ וּלְגַדְּלוֹ בְּתַלְמוּד תּוֹרָה · לְדוֹרְשׁוֹ לְהַיִּים לְהַדְּרוֹ לְוַעֲדוֹ בַּחֲבוּרָה · לְזַכּוֹתוֹ לְהַיּוֹתוֹ לְטַכְּסוֹ בְּטֶכֶס אוֹרָה · לְיַשְּׁרוֹ לְכַלְּלוֹ לְלַמְּדוֹ לֶקַח וּסְבָרָה · לְמַלְּטוֹ לְנַשְּׂאוֹ לְסַעֲדוֹ בְּסַעַד בְּרוּרָה · לְעַדְּנוֹ לְפַרְנְסוֹ לְצַדְּקוֹ בְּעַם נִבְרָא · לְקָרְבוֹ לְרַחֲמוֹ וּלְשָׁמְרוֹ מִכָּל צוּקָה וְצָרָה · לְתָקְפוֹ לְסָמְכוֹ לְתוֹמְכוֹ בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה · עֲמוֹד עֲמוֹד עֲמוֹד ר׳ (פב״פ) חֲתַן הַתּוֹרָה וְתֵן כָּבוֹד לָאֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא · וּבִשְׂכַר זֶה תִּזְכֶּה מֵאֵל נוֹרָא · לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה · וּמְקַיְּמֵי מִצְוֹת בְּתוֹךְ עַם יָפָה וּבָרָה · וְתִזְכֶּה לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַבְּחִירָה · וּפָנֶיךָ לְהָאִיר כְּצֶדֶק בְּאַסְפַּקְלַרְיָא

המאירה · כנבא ישעיהו מלא רוח עצה וגבורה · שמחו את ירושלים וגילו בה מהרה · ששו אתה משוש כל המתאבלים עליה באבלה וצרה · עמוד עמוד עמוד ר׳ (פב״פ) חתן התורה · מרשות כל הקהל הקדוש הזה והשלם התורה:

יעמוד וכו׳

וקורין לחתן תורה מעונה וכו׳

מענה אלהי קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד: וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל־ארץ דגן ותירוש אף־שמיו יערפו טל: אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהוה מגן עזרך ואשר־חרב גאותך ויכחשו איביך לך ואתה על במותימו תדרך: ס ויעל משה מערבת מואב אל־הר נבו ראש הפסגה אשר על־פני ירחו ויראהו יהוה את־כל־הארץ את־הגלעד עד־דן: ואת כל־נפתלי ואת־ארץ אפרים ומנשה ואת כל־ארץ יהודה עד הים האחרון: ואת־הנגב ואת־הככר בקעת ירחו עיר התמרים עד־צער: ויאמר יהוה אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה הראיתיך בעיניך ושמה לא תעבר: וימת שם משה עבד־יהוה בארץ מואב על־פי יהוה: ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ולא־ידע איש את־קברתו עד היום הזה: ומשה בן־מאה ועשרים שנה במתו לא־כהתה עינו ולא־נס לחה: ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה: ויהושע בן־נון מלא רוח חכמה כי־סמך משה את־ידיו עליו וישמעו אליו בני־ישראל ויעשו כאשר צוה יהוה את־משה: ולא־קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יהוה פנים אל־פנים: לכל־האתת והמופתים אשר שלחו יהוה לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל־עבדיו ולכל־ארצו: ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל: חזק

בספר תורה שנייה קורין לחתן בראשית ואומרים מרשות מרומם וקורין מבראשית עד אשר ברא אלהים לעשות:

רשות לחתן בראשית

ראשי התרוזים מנחם ברבי מכיר חזק ואמץ בתורה ובמצות ובמעשים טובים אמן

מרשות מרומם על כל ברכה ושירה · נורא על כל תהלה וזמרה · חכם לבב ואמיץ כח וגבורה · ומושל עולם אדון כל יצירה · ומרשות כבודה בת מלך פנימה עצורה · ראשית קנינו אלפים אצורה · ברה תמימה משיבת נפש ומחזירה: ישרון נתנה מורשה לעבדה ולשמרה · מלמדיה גאוני יעקב לפתחה ולסגרה · כליל הוד נשיא מרבה המשרה · יושבי על מדין משיבי מלחמה שערה · ראשי ישיבות ראשי גולה פזורה · ומרשות חבורת צדק עדה המאושרה · זקנים ונערים בכל שורה ושורה · קבוצים פה היום לשמחת תורה · ונעצרים לסים ולהחל בגיל ובמורא · אותה מחבבים כיום נתינתה בהדרה · מסלסלים בה כחדשה ולא כישנה שעברה · צמאים לטוץ ולהתענג מזיו יקרה · משמחת לב ועצב מסירה · תנחומיה ישעשעו נפשם בה להתפארה · והוגים במקרא והגדה במשנה וגמרא · רצים ומביאים טפם לבית העתירה · ועושים גם מעשים באזהרה · לכן גדול שכרם מאת הגבורה · על ראשם שמחת עולם קשורה · תאבים לראות בנין בית הבחירה · ובכן נסכמתי דעת כלם לבררה · בחור הרימותי מעם תוך החבורה · מצאתיו לב נכון להסבירה · צדק וחסד רודף בארח ישרה · ונשאו לבו ונדבה רוחו להתעוררה · תחלה וראשון היות להתחיל התורה · ועתה קום (רבי פלוני בר פלוני) עמוד להתאזרה · בא והתיצב ועמוד לימיני וקרא מעשה בראשית לכבוד צור ברא: על זאת מתכיפין ההלה להשלמה בתדירה · עד שלא ירגל בעם זו לשקרה · יען נעשית ראשון למצוה גמורה · מה רב טובך ומשכרתך יתרה · טוב עין תבורך בנדבתך מלעצרה · ומברכות בוראך תבורך ידך מלקצרה · בעבור שכל המכבד תורה בצפירה · יהי גופו מכבד בכח להתאשרה · מהר עמוד עמוד (רבי פלוני בר פלוני) חתן בראשית ברא · מרשות הקהל הקדוש הזה לברך אל גדול ונורא · אמן יענו אחריך הכל מהרה: יעמוד וכו׳

וקורין לחתן בראשית

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: והארץ היתה תהו ובהו וחשך על־פני תהום ורוח אלהים מרחפת על־פני המים: ויאמר אלהים יהי אור ויהי־אור: וירא אלהים את־האור כי־טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך: ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי־ערב ויהי־בקר יום אחד: פ ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים: ויעש אלהים את־הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי־כן: ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי־ערב ויהי־בקר יום שני: פ ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל־מקום אחד ותראה היבשה ויהי־כן: ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וירא אלהים כי־טוב: ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו־בו על־הארץ ויהי־כן: ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה־פרי אשר זרעו־בו למינהו וירא אלהים כי־טוב: ויהי־ערב ויהי־בקר יום שלישי: פ ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים: והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על־הארץ ויהי־כן: ויעש אלהים את־שני המארת הגדלים את־המאור הגדל לממשלת היום ואת־המאור הקטן

לממשלת

למֶמשלת הלילה ואת הכוכבים: ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על־הארץ: ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החשך וירא אלהים כי־טוב: ויהי־ערב ויהי־בקר יום רביעי: פ ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על־הארץ על־פני רקיע השמים: ויברא אלהים את־התנינם הגדלים ואת כל־נפש החיה ׀ הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל־עוף כנף למינהו וירא אלהים כי־טוב: ויברך אתם אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את־המים בימים והעוף ירב בארץ: ויהי־ערב ויהי־בקר יום חמישי: פ ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו־ארץ למינה ויהי־כן: ויעש אלהים את־חית הארץ למינה ואת־הבהמה למינה ואת כל־רמש האדמה למינהו וירא אלהים כי־טוב: ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל־הארץ ובכל־הרמש הרמש על־הארץ: ויברא אלהים ׀ את־האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את־הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל־חיה הרמשת על־הארץ: ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את־כל־עשב ׀ זרע זרע אשר על־פני כל־הארץ ואת־כל־העץ אשר־בו פרי־עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה: ולכל־חית הארץ ולכל־עוף השמים ולכל ׀ רומש על־הארץ אשר־בו נפש חיה את־כל־ירק עשב לאכלה ויהי־כן: וירא אלהים את־כל־אשר עשה והנה־טוב מאד ויהי־ערב ויהי־בקר יום הששי: פ ויכלו השמים והארץ וכל־צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל־מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את־יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל־מלאכתו אשר־ברא אלהים לעשות: ח"ק

ונוקח החזן ספר תורה שלישית וקורא למפטיר בפרשת פנחס

ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם עלה אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם: מנחתם ונסכיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה: אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמיכם: ויאמר משה אל־בני ישראל ככל אשר־צוה יהוה את־משה:

זה אומרים קודם הפטרת וזה המחבר שמו אברהם בראשי החרוזות

אשריך הר העברים · על ההרים הגבוהים · יען בך מבחר קברים · הקבר איש האלהים: בלבבי לבה וכף אף · על מות ציר נאמן אשר לא קם עוד כמהו · ומלאך ראה מתוך הסנה לו בוער באש הסנה אף · לא אכל עצמו וחילו · ויואל ענוו להרים · ויקרא אליו אלהים · הסתיר פניו היקרים · מהביט אל האלהים: אשריך רבו מופתיו אך באמונה · אל חי עצמו בעצמה · הוא הנחיל דת נאמנה דת מלאה דעת וחכמה · כבד הוריך ואל נא תשאל איך היה וכמה: הנפלאים הזכורים · למה יקצוף האלהים · הדוברים עליו שקרים · ולא האמינו באלהים: אשריך הוא הוריד לוחות שנים · ובעת טעיתי במעלי · ארבעים יום פעמים · לא אכל לחם בשלי · איך אוכל לחם ומים · אשתה כי נאספ פלילי · בחייו פרש לי אמרים · אשר אמר לו האלהים · ובמותו ברך ישרים · ויברך אותם אלהים: אשריך מה נכבד מפקד ומדרש · דת היתה אמון בשחק · הורישה ענוו וירש · דור מדור קרוב למרחק · ויסוד שם המפורש · על ספר ואלה שמות חק · ויקרא סוד הספרים · וידבר אתו אלהים · דבר אלה הדברים · בראשית ברא אלהים: אשריך וכו'

הפטרה לשמחת תורה ביהושע סימן א

ויהי אחרי מות משה עבד יהוה ויאמר יהוה אל־יהושע בן־נון משרת משה לאמר: משה עבדי מת ועתה קום עבר את־הירדן הזה אתה וכל־העם הזה אל־הארץ אשר אנכי נתן להם לבני ישראל: כל־מקום אשר תדרך כף־רגלכם בו לכם נתתיו כאשר דברתי אל־משה: מהמדבר והלבנון הזה ועד־הנהר הגדול נהר־פרת כל ארץ החתים ועד־הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם: לא־יתיצב איש לפניך כל ימי חייך כאשר הייתי עם־משה אהיה עמך לא ארפך ולא אעזבך: חזק ואמץ כי אתה תנחיל את־העם הזה את־הארץ אשר־נשבעתי לאבותם לתת להם: רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל־התורה אשר צוך משה עבדי אל־תסור ממנו ימין ושמאול למען תשכיל בכל אשר תלך: לא־ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל־הכתוב בו כי־אז תצליח את־דרכך ואז תשכיל: הלוא צויתיך חזק ואמץ אל־תערץ ואל־תחת כי עמך יהוה אלהיך בכל אשר תלך: ויצו יהושע את־שטרי העם לאמר: עברו ׀ בקרב המחנה וצוו את־העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד ׀ שלשת ימים אתם עברים את־הירדן הזה לבוא לרשת את־הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן לכם לרשתה: ולראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה אמר יהושע לאמר: זכור את־הדבר אשר צוה אתכם משה עבד־יהוה לאמר יהוה אלהיכם מניח לכם ונתן לכם את־הארץ הזאת: נשיכם טפכם ומקניכם ישבו בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם כל גבורי החיל ועזרתם אותם: עד אשר־יניח יהוה ׀ לאחיכם ככם וירשו גם־המה את־הארץ אשר־יהוה אלהיכם נתן להם ושבתם לארץ ירשתכם וירשתם אותה אשר ׀ נתן לכם משה עבד יהוה

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ: כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יִהְיֶה יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה: כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ: ואומרים ברכות הפטרה ואח"כ אומרים זה

מיוסר ע"פ א"ב בראשי החרוזות

אֲשֶׁר בִּגְלַל אָבוֹת בָּנִים גִּדֵּל · וּבַעֲבוּרָם תּוֹרָה נָתַן (יְהֹוָה): בְּגַלְגַּלֵּי רוּחַ יְהֹוָה נִגְלָה · בְּמַלְאֲכֵי צְבָאוֹת אַלְפֵי שִׁנְאָן: גִּבּוֹר עַל גֵּאִים אֱלוֹהַּ אַדִּיר קָרָא מֹשֶׁה לְקַבֵּל לוּחוֹת: דִּבְרֵי אֵל חַי שָׁמְעָה הָאָרֶץ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן: הִטָּה שָׁמַיִם וַיֵּרַד וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיֵּדֶא עַל כַּנְפֵי רוּחַ: וַיֵּצְאוּ דְּבָרִים מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וַיִּתְחַקְּקוּ עַל לוּחוֹת הָאֶבֶן: זְמִרוֹת אָמְרוּ כָּל בְּנֵי הָאֱלֹהִים · שׁוֹפָר תָּקְעוּ בִּשְׁמֵי מָרוֹם: חֲרָדָה לָבְשׁוּ כָּל בְּנֵי שֵׂעִיר · כִּי מִשֵּׂעִיר יְהֹוָה זָרַח: טָפְחוּ כֻּלָּם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל כִּי מִפָּארָן יְהֹוָה הוֹפִיעַ: יְמִין יְהֹוָה טְפָחַיִם בַּלּוּחוֹת · וִימִין מֹשֶׁה טְפָחַיִם בַּלּוּחוֹת: כִּי אוֹרֶךְ הַלּוּחוֹת שִׁשָּׁה טְפָחִים · וּטְפָחַיִם מְפוֹרָשׁ בֵּין יָד לְיָד: לְךָ מֹשֶׁה וּשְׂמַח בִּגְדֻלָּתֶךָ · כִּי אֵין כָּמוֹךָ בְּכָל הַנְּבִיאִים: מִי עָלָה שָׁמַיִם לְתוֹךְ הֶעָנָן · וּמִי רָאָה תְּמוּנַת אֱלֹהִים: מֹשֶׁה עָלָה לְתוֹךְ הֶעָנָן · גַּם הוּא רָאָה תְּמוּנַת אֱלֹהֵינוּ: נְשִׂיא נְשִׂיאִים הָיָה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ · אָב לַחֲכָמִים וְרֹאשׁ לַנְּבִיאִים · סָגַר הַיָּם בִּתְפִלָּתוֹ · וְעַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ חֲרוֹן אַף הֵשִׁיב: עָנָה יְהֹוָה וְאָמַר לְעַמּוֹ · אָנֹכִי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתִיךָ מִבֵּית עֲבָדִים: פָּתְחוּ כֻלָּם פִּיהֶם וְאָמְרוּ יְהֹוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: צָעַק מֹשֶׁה צְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה · בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵה וּמוּת בָּהָר · קָרַע בְּגָדָיו וְהֵרִים קוֹלוֹ · יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן שְׁמֹר נָא צֹאנִי: רָאָה מֹשֶׁה מֵרֹאשׁ הַפִּסְגָּה נַחֲלַת שְׁבָטִים עוֹמְדִים לְפָנָיו · שָׁם מֵת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהֹוָה מוּל בֵּית פְּעוֹר אַסְפוֹ אֱלֹהֵינוּ: תְּפִלַּת מֹשֶׁה קָרַע רָקִיעַ וְעָנָה צוּר לְעַמּוֹ בְּעֵת צָרוֹתָם: תְּפִלָּתוֹ לְעוֹלָם לֹא שָׁבָה רֵיקָם · כִּי רוֹעֶה נֶאֱמָן הָיָה מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל · מֹשֶׁה מֵת מִי לֹא יָמוּת · עַל פִּי יְהֹוָה מֵת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ:

קודם שמכניסין הס"ת להיכל אומרים זה

שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה · כִּי טוֹב סַחְרָהּ מִכָּל סְחוֹרָה · מִפָּז וּמִפְּנִינִים יְקָרָה: נָגִיל וְנָשִׂישׂ בְּזֹאת הַתּוֹרָה · כִּי הִיא לָנוּ עֹז וְאוֹרָה: אֲהַלְלָה אֱלֹהַי וְאֶשְׂמְחָה בּוֹ · וְאָשִׂימָה תִקְוָתִי בּוֹ · אֲהוֹדֶנּוּ בְּסוֹד עַם קְרוֹבוֹ · אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה בּוֹ: נגיל בְּכָל לֵב אֲרַנֵּן צִדְקוֹתֶיךָ · וַאֲסַפְּרָה תְּהִלָּתֶךָ · בְּשָׂשׂוֹן הֲשִׁיבֵנוּ לְבֵיתֶךָ · עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ: נגיל גּוֹאֵל תָּחִישׁ מְבַשֵּׂר טוֹב · כִּי אַתָּה מִגְדַּל עֹז וְטוֹב · גְּאוּלִים יוֹדוּךָ בְּלֵב טוֹב · הוֹדוּ לַיהֹוָה כִּי טוֹב: נגיל דָּגוּל גְּאוֹל נָא הֲמוֹנַי · כִּי אֵין קָדוֹשׁ כַּיהֹוָה · דְּגוּלִים יוֹדוּךָ יְהֹוָה · מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהֹוָה: נגיל הֲלֹא בְּאַהֲבָתוֹ בָּחַר בָּנוּ · בְּנֵי בְכוֹרִי קְרָאָנוּ · הוֹד וְהָדָר הִנְחִילָנוּ · כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ עִמָּנוּ: נגיל

הִתְקַבְּצוּ מַלְאָכִים זֶה אֶל זֶה · זֶה לְקַבֵּל זֶה · וְאָמַר זֶה לָזֶה · מִי הוּא זֶה וְאֵי זֶה הוּא · מְאַחֵז פְּנֵי כִסֵּא · פַּרְשֵׁז עָלָיו עֲנָנוֹ · מִי עָלָה לַמָּרוֹם · מִי עָלָה לַמָּרוֹם · מִי עָלָה לַמָּרוֹם · וְהוֹרִיד עֹז מִבְטֶחָה: התקבצו מֹשֶׁה עָלָה לַמָּרוֹם · מֹשֶׁה עָלָה לַמָּרוֹם · מֹשֶׁה עָלָה לַמָּרוֹם · נְתַנְאֵל · שְׁמַעְיָה · אֲבִי סוֹכוֹ · אֲבִי זָנוֹחַ · חֶבֶר · יְקוּתִיאֵל · טוֹבִיָּה · יֶרֶד · אֲבִינָדוֹר · עָלָה לַמָּרוֹם · וְהוּא הוֹרִיד עֹז מִבְטֶחָה: התקבצו

אָגִיל וְאֶשְׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · בֹּא יָבֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים לְכֻלָּם חַיִּים · כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים: אַבְרָהָם שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · בֹּא יָבֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים · לְכֻלָּם חַיִּים · כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים: יִצְחָק שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · בֹּא יָבֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה: יַעֲקֹב שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · מֹשֶׁה שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · אַהֲרֹן · יְהוֹשֻׁעַ · שְׁמוּאֵל · דָּוִד · שְׁלֹמֹה · אֵלִיָּהוּ שָׂמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · בֹּא יָבֹא צֶמַח בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה · תּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים לְכֻלָּם חַיִּים · כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים:

אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל · אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל · אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל · אֲשֶׁר בָּחַר בָּכֶם אֵל · וְהִנְחִילְכֶם הַתּוֹרָה מִמִּדְבָּר (נ"א מסיני) מַתָּנָה:

בכ"י יש כאן תוספת והוא זה · אשריכם אדירי אל · אשריכם ברוכי אל · אשריכם ישראל וכו' : אשריכם גבורי אל · אשריכם דרושי אל · אשריכם ישראל וכו : אשריכם הדורי אל · אשריכם ותיקי אל · אשריכם ישראל וכו':

אחרי יהללו · ומחזירין הס"ת לארון · ח"ק · ומתפללין מוסף כדאתמול · ק"ש · אין כאלהינו · עלינו · ק"י · אנעים זמירות · שיר של יום · אדון עולם:

מעריב ליל ראשון של פסח

החזן אומר **בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ:** והקהל עונין **בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים · בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים · וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ · בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה · גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר · וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה: וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהֹוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ · אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

לֵיל שִׁמּוּרִים אוֹתוֹ אֵל חָצָה · בַּחֲצוֹת לַיְלָה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם כְּיָצָא · גִּבּוֹר עַל קָמָיו יְחַצֶּנּוּ כְּהָצָה · דּוֹד מַעֲרִיב עֶרֶב וְנִזְמְרֶנּוּ בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

כוונות

(ליל שמורים) עפ"ה ל"ש הוא לה' שמורים לכל בני ישראל (שמות י"ב מ"ב) (כיצא) כאמר יצא (גבור) הקב"ה שהוא גבור מלחמה (כהצה) כאמר ת"ה (דוד) הוא"ר להשי"ת: (ליל שמורים וכו' ושגוו) והזמינו בזמן מפוים כאמרו נחצות בכי"ת ולא כחצות בכ"ף כדמיון

פשטיות

לפי שזה הקב"ה הוא אמר לו יום ולו לילה וידע פתיו ורגעיו לכן שפירש"י (שמות א ד) (לגיפי וט') לגיפי הגרים אגינו שנאמר ט ויחלק עליהם לילה (בראשית יד טו) וכמו שפי' שם רש"י ז"ל עיין עליו:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ · תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ · עַל כֵּן יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ · וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה : וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים :

לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא זֶה הַלַּיְלָה · וַעֲתִירוֹ אֵל בְּאוֹמֶר בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה · זֶה אֲשֶׁר הוּא לוֹ יוֹם וְלוֹ לָיְלָה · חוֹק אַהֲבָתוֹ יִזְכּוֹר לְנִינֵי חֵלֶק לוֹ לָיְלָה : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל : ק"ש תמצא לעיל

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ · כִּי הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ · הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הֶעָרִיצִים · הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ : וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ · הָעֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר · נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר · הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ · הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ · הָעֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם · הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם · וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם · הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם סוּף אֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ : וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה :

פֶּסַח אָכְלוּ פְּחוּזִים · וְנִפְלָאוֹת חוֹזִים · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח בָּנוּ לִשְׁמוֹר לַדּוֹרוֹת · פִּנָּה לָנוּ לְהוֹרוֹת · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח גָּזַר עָנוּי אֱמוּנִים · אַרְבַּע מֵאוֹת נִמְנִים · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח דַּת שָׁבוּעִים יְמַלֵּא · וְיוֹם נָקָם יְגַלֶּה · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח הָרַג בְּכוֹרֵי חָם · וּבֵן בְּכוֹרוֹ רִחֵם · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח וָעַד לִשְׁפּוֹט מַרְשִׁיעִים · לְהַעֲלוֹת לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח זֶמֶר בְּנוֹף נִתַּן · לִגְאוֹל בְּנֵי אֵיתָן · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח חֶרֶב עַל רִשְׁעֵי הֲדוֹם · בְּיַד צַח וְאָדוֹם · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח טְבִיחַת נִינֵי כוּשׁ · לְהוֹצִיא עַמּוֹ בִּרְכוּשׁ · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח יְדִידוּת קַן שְׁדוּדָה · כַּנֵּס אוֹם נְדוּדָה · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח כָּרַת לִשְׁמוֹ מַסִּים · וְהוֹצִיא עַמּוֹ בְּנִסִּים · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח לְוֹחֲצֵינוּ יִלְחַץ · וִירַפְּאֵנוּ מִמַּחַץ · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח מִלֵּא הֲמוֹן הָרֵקָה · וְהִסִּיעַ גֶּפֶן שׂוֹרֵקָה · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח נְגִינוֹת רֶשַׁע יַשְׁפִּיל · וְגִיל עַמּוֹ יַכְפִּיל · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח סָגַר זֵדִים לַדֶּבֶר · וְרִפָּא עַמּוֹ מִשֶּׁבֶר · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח עָבוּר כָּל צוֹרֵר שָׁמוּר · וְנָקָם עַמּוֹ כָּאָמוּר · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח פַּחַד בָּתֵּי מִצְרִים · וּבֵן בְּעָנוּי נוֹצְרִים · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח צְפִירַת צָר לַעֲלוּקָה · כַּנֵּס אוֹם חֲקוּקָה · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח קֶשֶׁר לְצַר אָבְדָה · וְגָאַל יְדִידִים מֵעֲבוֹדָה · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח רָמִים זֵדִים תְּהָרֵס · וְרַעְיָתְךָ תְּאָרֵשׂ · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח שָׁת בְּכָל בַּיִת יְלֵל · בְּצֵאתוֹ בַּחֲצוֹת לֵיל · בִּימֵי חַג פֶּסַח : פֶּסַח תְּכֵּן וְהוּתַק לְאוֹת · לְהַרְאֵנוּ בוֹ נִפְלָאוֹת · בִּימֵי חַג פֶּסַח :

פֶּסַח תְּהִלָּה לְשֵׁם שׁוֹכֵן שְׁחָקִים · תָּקְפּוֹ יַבִּיעוּ קְרוֹבִים וּרְחוֹקִים : תּוֹקֶף כְּבוֹדוֹ בַּיָּם מְחוּקָּקִים · שִׁיר וְתִשְׁבָּחוֹת מְשׁוֹרְרִים וּמְשַׂחֲקִים : בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם :

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא : מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה :

לֵיל שִׁמּוּרִים סִמָּן הוּא לֶעָתִיד לָבוֹא · עֶלְיוֹן כִּי בֹא יָבֹא · פָּקוֹד יִפְקוֹד עַם קְרוֹבוֹ · צוּרֵנוּ הוּא נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ : זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ :

יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד : וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ :

לֵיל שִׁמּוּרִים קְרָאוֹ נוֹרָא עֲלִילָה · כִּי בוֹ שָׁבַר מוֹטוֹת עֶגְלָה : רָעוֹן יְרַעֵץ אוֹם מַדְקָה וְאָכְלָה · יוֹסִיף שֵׁנִית בּוֹ לְהִנָּאֲלָה : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ :

(נ"א גָּאַל יִשְׂרָאֵל) : השכיבנו וכו' עד ופרוש עלינו סוכת שלומך

לֵיל שִׁמּוּרִים שִׁמְעוּ לְעַם אֲהָבִים · אֲשֶׁר הִצִּיל מִיַּד לְהָבִים : תְּשׁוּעָה הִיא לְבַת רַבִּים · בְּנַחַת וְשָׁלוֹם בְּלִי פַחַד שׁוֹכְבִים : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם : לשבת ושמרו וכו'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ח"ק ש"ע ק"ש עלינו ק"י

כוונות

(פסח אכלו וכו') המעיין בפיוט הזה ימצא כי הסדור הראשון לעולם עונה על מה שעבר ולכן דק לסיימו בימי ח"פ בכי"ת והסדור השני עונה מה שעתיד להיות ולכן מסיימו בימי ח"פ בכ"ף וכן הגירסא בדפוס ישן ובכתב יד של שנת י"ח ועל הדרך הזה פירשתיו ותרגמתיו (פסח) קרבן פסח (ונפלאות חוזים) כמו שאז"ל שבשעה שאכלו הפסח ראו בכורי מצרים נהרגים (פנה לנו להורות) כמאמר הנביא כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז ו) (פסח גזר וכו') בפסח נגזר על בני אמונים השיעבוד של ד' מאות שנה בברית בין הבתרים שהיה בליל פסח כדאיתא בפרקי דר"א פ' כ"ח (דת שבועים) מבואר בדניאל סי' ט' (ויום נקם יגלה) כדכתיב כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה (ישעיה סג ד) הגאולה העתידה גם היא בפסח כמו שקבלו רז"ל (ועד לשפוט) עפ"ה ועלו מושיעים וגו' (עובדיה א כ"א) (זמר) לשון כריתה כענין זמיר עריצים (ישעיה כה ה) (בנוף) נוף מארץ מצרים היא (איתן) אברהם שנקרא איתן האזרחי (ידידות קן) נוה המעטירה וכתיב ואם בין כוכבים שים קנך (עובדיה א' ד' ירמיה מט י"ו) (שדודה) שהיה שדודה כאמרו כהתימך שודד תושד (ישעיה לג א) (אום נדודה) המנודדת בגוים עפ"ה כי מפני חרב נדדו (שם כ"א טו) (מלא) כמו כלא יומו תמלא (איוב טו לב) והוא לשון כריתה (המון הרקה) אנשים ריקים ובוזזים והם אנשי מצרים כלומר כרת והפחיד המון ריקים (והסיע גפן שורקה) אלו ישראל כדכתיב גפן ממצרים תסיע (תהלים פ' ט') (וגיל עמו יכפיל) כמאמר בגוים (ישעיה סא ז') לכן בארצם משנה יירשו שמחת עולם (סגר) מסר (זדים) אנשי מצרים אשר

פשטיות

זדו (עבור כל צורר שמור) עפ"ה ועברתו שמרה נצח (עמוס א' יא) (כאמור) ודם עבדיו יקום (דברים לב מג)(וכן בענוי) של ישראל נוצרי עדותיו והוא עפ"ה וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (צפירת) תפארת (לעלוקה) כנוי לשאול (במשלי ל' ט"ו) כלומר ישליך תפארתם לשאול (אום חקוקה) אום המוכתבת בחוקים ומצות והוא דוגמת נוצרים הקודם לו (רמים זדים תהרס וכו') כ"כ בכ"י ישן נושן וכן עיקר מטעם שכתבתי בתחלת הפיוט (ורעיתך תארש) ישראל רעיתך תארש לך והוא עפה"כ וארשתיך לי לעולם (הושע ב יט) :

(ליל שמורים סימן הוא וכו') כאמרם ז"ל לילה המשומר ובא לעתיד לבוא : (ליל שמורים מוטות עגלה) המוטות שנתנו המצרים על צוארם · עגלה כנוי למצרים כדכתיב עגלה יפה פיה מצרים (ירמיה מ"ו כ') (רעון) ל' שבירה (מדקה ואכלה) עפ"ה אכלה ומדקה (דניאל ז' י"ט) : (ליל שמורים) לילה המשומר מן המזיקין כמאמרם ז"ל (שמעו) כמו את שמעו (ישעיה ס"ו יט) (להבים) גוי מבני מצרים כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים (בראשית י' י"ג) ועיין מה שפירשנו שם (לבת רבים) לישראל שהיא בת נגידים ונדיבים · רבים ענינו נגידים כמו לא רבים יחכמו (איוב לב ט) ורבי המלך (ירמיה מא א) והיחיד מהם על כל רב ביתו (אסתר א' ח) בכמה מקומות נקראו ישראל בת נגידים ובת נדיבים על שם האבות הקדושים (בלי פחד שוכבים) בלילה הזה כי ליל שמורים הוא מן המזיקים ולא יאונה להם כל און :

חזן מתחיל האל בתעצומות עד אמר ויהי :

זה הפיוט יסד ע"פ א"ב תרונע ורצה החלק השני של כל חרוז מתחיל באות א' משם המחבר (שלמה הקטן ברבי יהודה יחיה יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן) ובחלק הרביעי מכל חרוז פסוק א' משפר שיר השירים אשר עליו נבנה כל הפיוט הלז וכמו בכספר שיר השירים נהגנה שלמה ודבר על יציאת מצרים ועל מתן תורה והמשכן ובנית הארץ ובית הבחירה וגלות בבל וגאולת בית שני ותורתנו כמו שפי' רש"י ז"ל שם סימן ב' פסוק ד' כן בפיוט הזה והבאים אחריו יבואו הדיבור על כולם אלא שהפייטנים תכנו הענינים כאוצאים אחרים גלותים וקשרו עמהם הפסוקים אם לפי פשוטם ואם לפי אחת מדרשי רז"ל גם לפי דרכת עצמם כפי אשר יוכל הלשון לאחם וכמו שיסד שלמה ספר שיר השירים ברוח הקודש ב' אהבה לכורה אלמנות חיות מתרפקת על בעלה מתרפקת על דודה מזכרת אהבת נעוריה אליו ומודה על פשעה אף דודה מילר בצרתה ומזכיר חסדי נעוריה ונוי יפיה ובשרת פעלים אשר בהם נקשר עמה באהבה עזה להודיע כי לא מלבו גם יגא שילוחים שלוחין כי עוד היא אשתו והוא אישה והוא עתיד לשוב אליה כמ"ש רש"י ז"ל בהקדמתו כן הפיוטים האלה מתוכרים בלשון הרוח עצמו וגם מפי כתבם ראב"ע היתה דומה כאומרו אל אשה בעבור שמשביל כנסת ישראל לכלה ומקום לדודה כי כן דרך הנביאים ישעיה אמר שירת דודי לכרמו (ה' א') ועוד ומשום התן על כלה ישיש עליך אלהיך (שם סב ה יחזקאל יז ג) אמר כדרש גבוה ובכך גמח רשת ערוס ופרים ועוד יאכבה ערותך ואעדך עדי וכל הפרשה כולה (שם יז ח) הושע אמר ואהבתיך לי לעולם לך אהב אהבה ובספר (תהלים מה) משכיל שיר ידידות וכמצא בי שמעי בת וראי והטי אזנך · ואחר שבלענו הואת נלך לנסח כביאור הפיוט בקצה הזה :

מטה לוי

אוֹר יֶשַׁע מְאֻשָּׁרִים · שְׁמוּר זֶה מְכֻשָּׁרִים · אֲהוּדָנוּ בִּידִידָיו כְּשָׁרִים · שִׁיר הַשִּׁירִים : אַיֶּלֶת אַוּוּי תְּשׁוּקוֹת · לְחַוּוֹת עִיּוּף שׁוֹקְקוֹת · אֲסָמַי שֹׂבַע לְהַשְׁקוֹת · יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת : בְּרוּכֵי מֵעֲלָמוֹת מִשְׁמַנֶּיךָ · מוֹשְׁלֵי גְנָזַי מִכְּמַנֶּיךָ · בְּשַׁמְּתָם תַּמְרוּק סַמְמַנֶּיךָ · לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ : בְּנֵי בֵיתְךָ וְתוֹרֶיךָ · הִנָּם חָזוּר סְחוֹרֶיךָ · בֵּית מְדִין צְחוֹרֶיךָ · מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ : גֵּאֶה וְרַב עֲנָוָה · הוֹדִי מִבְּנוֹת נָוָה · גַּם כִּי דָוָה · שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה : גַּחַל בִּי מְחַרְחֶרֶת · קְרַב רֶגֶז סְחַרְחוֹרֶת · גַּחַן קְדוֹרַנִּית כַּחֶרֶת · אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת : דּוֹלִי וּכְמַר מִדְּלִי בִּדְלִי · טוֹטֶפֶת כְּלִילוֹ גְּדָלִי · דִּגְלִי עוֹז מִגְדָּלִי · הַגִּידָה לִּי : דְּרָבוֹנִי מְלַמֵּד מַדְּעִי ·

(אור ישע מאושרים) ישראל נתחזק מן הקדוש ברוך הוא ביציאת מצרים באור וישועה בזאת (שמור זה מכשרים) שהם מוכשרים ומזומנים לשמור המצות שלא יבואו לידי חמוץ (אהודנו בידידיו כשרים שיר השירים) אודה אותו בין ישראל שהם ידידיו בשיר שהוא מעולה על כל השירים כמו ששוררו על הים (אילת) ישראל שנקראו אילת השחר (אווי תשוקות) חושקים ומתאוים ללמוד תורה (לחוות עיוף שוקקות) אשר היא משיבת נפש לעיפי כח כמו שהמים הקרים מלחלחים נפש עייפה מתואב ושוקק לשתות · ובקשתנו (אסמי שבע להשקות) להשקות אסמינו שבע · ויה"ר (ישקני מנשיקות) כמו שנשקני מכבר (ברוכי מעלמות משמניך) ישראל המבורכים משל השמים ומשמני הארץ יותר משונדי כוכבים ומזלות הנקראים עלמות (מושלי גנזכי מכמניך) והם מושלים בתורה שהיתה ממונה בגנזיך (בשמתם תמרוק סממניך) כאשר שמת עליהם תמרוק סממני בשמיך כי כל דבור ודבור שיצא מפיך נתמלא כל העולם בשמים. כמו שנאמר (לריח שמניך) ישראל שהם (בני ביתך ותוריך) והם בני האבות שהיו קליעים ושרים (הנם חזור סחוריך) מחזרין ומסדרין סביבותיך (בית מדין צחוריך) שתבנה להם בהמ"ק שישבו שם ת"ח המלחרים ומלבנים ההלכה והם מבקשים (משכני אחריך) (גאה ורב ענוה) כי בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו (הודי מבנות נוה) עשה אותי נאוה ויפה יותר משעבדי כוכבים ומזלות שנקראו בנות (גם כי דוה שחורה אני ונאוה) גם כי דוה ושחורה אני עוד אהיה נאוה (גחל בי מחרחרת) אף כי עתה הרשעים אשר פחים גחלים מנת כוסם והם מחרחרי' ומתגרים בי ריב ומדון (קרב רגז סחרחורת) מלחמה מסבבים עלינו ברוגז (גחן קדורנית כחרת) עד שאנו הולכים שחות כמו על גחון ואנו שחורים כחרתא דאושכפי שמשחירים בו העורות עכ"ז (אל תראוני שאני שחרחורת) כי לא נולדתי כן ממעי אמי ועתיד אני להזור להודי (דולי) הקב"ה דלני והגביה אותי משעבוד מצרים (וכמר מדלי בדלי) וה בדילט מבין העמים (כמר) כטיפה הנוספת מן הדלי שהיא מעט כנגד המים שבדלי כן אנו המעט מכל העמים (טוטפת כלילו גדלי · דגלי עוז מגדלי) אתה הקדוש ברוך הוא שנקראת מגדל עוז ואתה דגלי (הגידה לי) איך אשב ואזכה לצאת מהגלות (דרבוני מלמד מרדעי) משה רביע ע"ה שהיה

בית לוי

(מאושרים) לשון החק אשר אשרו חמוץ (ישעיה א יז) (מכשרים) לשון הכנה והזמנה (בידידיו) תואר לישראל שנקראים ידיד ה' (מנחות דף נג) (שגיו ואת הברכה) (כשרים) לשון משוררים (אהודנו) עפ"ס ומשירי אהודם (תהלים כב יח) (אילת) תואר לישראל שנקראים אילת השחר (יומא דף כב) (אווי תשוקות) שניהם לשון תשק ותאוה (עיוף) לשון ושאת עיף (בראשית כה כט) (שוקקות) מלשון ונפשו שוקקה (ישעיה כט ח) ופירש רש"י התאוה (אסמי) לשון אוצר מלשון וימלאו אסמיך שבע (משלי ג י) (מעלמות) תואר לאומות עפ"ס על כן עלמות אהבוך (שה"ש א ג) (משמניך) תואר לישראל ע"ש ברכת יעקב שנתברך במשמני הארץ (גנזכי) תואר להורה שהיתה גנוזה (מכמניך) ענין אוצרות נסתרים מלשון ותמשל במכמני הזהב (דניאל יא מג) (תמרוק) ל' ובתמרוקי הנשים (אסתר ב יב) (סממניך) לשון סמנים ובשמים (ותוריך) ל' קלעים ותורים מל' חורי יהודה (נחמיה ו יז) (חזור) ל' מחזרין (סחוריך) כמו סביבך כי תרגומו של סביב סחור (צחוריך) לשון ליבון מלשון אתונות צחורות (שופטים ה י) (גאה ורב ענוה) תואר להקדוש ברוך הוא כמו שאמר ר"י בכ"מ שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו (הודי) שבחי והדרי (מבנות) תואר לאומ"ע (נוה) מלשון נאוו לחייך (שה"ש א י) (דוה) לשון נער מלשון על זה היה דוה לבנו (איכה ה יז) (גחל) לשון גחלים ותואר לרשעים עפ"ס ימטר על רשעים פחים אש וגפרית ורוח זלעפות מנת כוסם (תהלים יא ו) (מחורחרת) לשון לחרחר ריב (משלי כו כא) ופי' שם להבעיר את המריבה ובחרון (סחרחורת) מלשון לבי סחרחר (תהלים לח יא) ופירש רש"י מוקף ויגון (גחן) הולך שחות מלשון הולך על גחון (ויקרא יא מב) (קדורנית) ענין שחרות מל' וכי הלכנו קדורנית (מלאכי ג יד) והוא ענין שחרות (כחרת) לשון חרתא דאושכפי (גיטין דף יט) והוא הלכיעה שצובעין בו העורות (דולי) לשון הגבהה ורוממות מלשון כי דליתני (תהלים ל) (וכמר מדלי) עפ"ס הן גוים כמר מדלי (ישעיה מ טו) וכמר הוא לשון טיפה ומדלי הוא הכלי ששואבין בו מים (בדלי) ל' הבדל (טוטפת) תפילין והיו לטוטפת ת"א ויהון לתפילין פארך חבוש עליך (יחזקאל כד יז) ופירש"י תפילין ות"י טוטפתך יהוון עליך (כלילו) ל' כתר כמו כלילא רב אשר ושמואל שרי (שבת דף נט). (גדלי) כמו גדולתי (דגלי) תואר להקב"ה (עוז מגדלי) עפ"ס מגדל עוז שם ה' (משלי יח) (דרבוני מרדעי) מלשון להציב הדרבן (ש"א יג כא) ופירש רש"י לחדד כראשו לנועצו ולהציבו בתוך המרדע והמרדע הוא המקל שמלמד בו הבקר לחרישה וסמתם שבראשו קרוי דרבן ושניהם נקראים מלמד כמו שש מאות איש במלמד הבקר (שופטים ג לא) ופירש רש"י הוא דרבן מרדע ושלשתם הם רומזים על שבט המשפט וע"ד השאלה יקראו השרים דרבן. כי הם מנהיגים את העם כדרבן המנהיג את הבקר כי תרגומו של כי שרים ישורו (משלי ח טז) כי דורבני מתדורבין ובאן הם תואר

אור ישע דיא ליכט פון הילף פון ישראל וואש זייא זיינען גילויבט צוא היטין דעם יום טוב פון פסח זיינען זייא רעכט פארטיג איך וועל אים לויבן אזו וויא דיא וואש וועלין זינגען שיר השירים : אילת אווי דיא תיה וואש הייסט איין אינד וואש זיא גילוסט וואשר טרינקען אזו זאל נאט אונז העלפין אונזערע אוצרות מיט זאטקייט צוא אן טרינקען ברוכי דיינע ישראל וואש זיינען גיבענטשט אונ גיפעט אונ גישטארקט צו מקבל זיין דיא תורה זייא גיוועלטיגן אין דיינע בהאלטענע אוצרות וואש דו האשט זייא ליב וויא טייערע בשמים אונ איין ריח פון טייערע איילין בני ביתך דיינע ישראל זיינען דיינע בני בית אונ הערין זייא קערין זיך ארום דיר אונ זיי טוען האפין צוא דיין בית המקדש וואש די סנהדרין וועלין דרינען זיצין אונ זיינען גאה הקדוש ברוך הוא וואש ער איז גירופן

גאה אונ פיל נידעריג גימיט מיין שוינהייט איז מער וויא אלע טעכטער אפילו איך בין שלאף גחל כי דער צארין פון גאט ברית מיך וויא פייערדיגע קוילין שטרייט אונ צארין מיטין יצר הרע איז אונז ארום אונ ארום. מיר זיינען גיוועזין ארונטער גיבויגין שווארץ וויא טינט דולי גאט האט מיך דער הויבין אונ פון איין ביטרין טראפין האט ער אונז אפ גישייד מיט צירונג פון זיין קרון האט ער מיך גימאכט גרוים ער איז מיין פאן דאש שטארקייט פון מיין טורעם דרבוני משה רבינו וואש ער האט זייא גילערינט תורה וויא איין גיוויין אייזין לערינט דעם אקם אקערין איז ער גיווארין איין האר איבר דעם דור המדבר ער איז דן במשפט אונזער בראך תדיר ער האט גימאכט אזו וויא איין פערד צום טרעטין פון וועגין מיין אנטרינונג אויף דעם ים סוף פון מצרים

נָתוֹן רוֹעֶה דַרְדַעִי · דָן וְהוֹכִיחַ פְּדְעִי · אִם לֹא תֵדְעִי:
הִדְרִיךְ סוּס לְמְנוּסָתִי · בַּיָּם בְּקַע לְבְסִיסָתִי · הֱמִירוֹ
וּמָלֵא בְּפִיסָּתִי לְכוּסָּתִי: הִתְרַנִי מִלֵּי חִיָּךְ · רְטִיַּת נוּמֵי
מִחְיָּךְ · הַזֶּה וְהַבָּא לְתַחְיָךְ · נָאווּ לְחָיָךְ: וְחַנַּנִי חֵן
מֻצְהַב · בְּנִצּוּל צוּל רַהַב · וְכַבִּיר הִצְבִּיר יַהַב · תּוֹרֵי זָהָב:
וְלִבִּי גַּם בּוֹ · יָדַע סִיג סִבּוֹ · וְסָר בְּאוֹכֵל עֶשְׂבּוֹ · עַד
שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ: זִמֵּן זְמַן מִזְמוֹר · יְחוֹר עֲרִיצִים לִזְמוֹר ·
זְבָלַנִי בַּצַּר לְכָמוֹר · צְרוֹר הַמּוֹר: זִלְזוּל כְּרוּם כֹּפֶר · הֵזִיל
כִּרְכּוּם חֵפֶר · זִיֵּף חוֹב מִסֵּפֶר · אֶשְׁכּוֹל הַכּוֹפֶר: חָשַׁק
חִבַּת רְעוּתִי · וְחָפֵץ חֶלְבֵּי רְעוּתִי · חִוָּה לְחֻפַּת יְרִיעָתִי ·
הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי: חָשׁ חַפְּשִׁי מִדּוּדִי · דָּץ בְּרִוּוּי דוֹדִי ·
חֲנַנְתִּיו חָתָנִי יְדִידִי · הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי: טִלְטֵל פַּנְקְטַי
נִתְרָזִים · הָרִים עוֹקֵר וְתְרָזִים · טָם מַטַּע מְזוֹרָזִים · קוֹרוֹת
בָּתֵּינוּ אֲרָזִים: טִירַת בֵּיתוֹ נֶאֱצֶלֶת · יִתְנֵנִי רוֹן מְצַהֶלֶת ·

[illegible] (דרדעי) תואר לדור המדבר על שם שהיו דור דעה (פדעי) תרגום פלע פדעה (הדריך סוס) דכתיב דרכת בים סוסיך (חבקוק ג יד) (למנוסתי) לשון מנוס והצלה (לבסיסתי) לשון בסיס וכן ש"א וכנו (שמות ל יט) וית בסיסיה (המירו) ל' תלוף מל' אם המר ימיר (ויקרא כז י) (בפיסתי) לשון פס יד ר"ל יש בידי (התרני) ל' התראה (מלי) דברי תורה (חייך) דכתיב כי הוא חייך (דברים ל כ) (רטית) לשון רטייה ורפואה (נומי) חוטים שתניחים על מכם (מחייך) לשון מכה מל' ימחאו כף (תהלים צח ח) (לתחייך) ל' חייך (וחנני חן) כדכתיב וה' נתן את חן וגו' (שמות יב לו) (מוצהב) לשון אדום דוגמת נחשת מוצהב (עזרא ח כז) ובדברי רז"ל נהבו פניו של רבי ר"ל האירו פניו וטעמו כאן בפנים יפות כאילו לו (בנצול צול רהב) עש"ה וינצלו את מצרים (שמות יב לו) ואז"ל עשאוהו כמצולה שאין בה דגים ומצרים נקראו רהב כמ"ש אזכיר רהב ובבל (תהלים פז ד) (וכביר) תואר להקב"ה (הצביר) לשון אסיפה מלשון ויצבור יוסף (בראשית מא) (יהב) ל' מתנות ומשאות מל' השלך על ה' יהבך תהלים נה) (ולבי גם בו) כענין וישמן ישורון ויבעט (דברים לב טו) ועש"ה נתתי את הדגן והתירוש והיצהר וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל (הושע ב י) (סיג) רומז לע"ה (כאוכל עשבו) כדכתיב וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב (זמן) לשון הזמנה והכנה (מזמור) ל' כריתה מלשון לא תזמור (תהלי' קו) (יחור) ענף (עריצים) כנוי לרשעים ונמשל כהרבה מקומות (זבלני) מל' יזבלני אישי (בראשית ל כ) לשון חבור (לכמור) מלשון כי נכמרו רחמיו (שם מג ל) (זלזול) לשון זלות ובזיון (כרום) לשון רוממות (כפר) לשון כפירה (הזיל) לשון גולה והתכה (כרכום) לשון נתכרכמו פניו של משה (כפסיקתא דפרה אדומה בב"ר) הס"ד ועוז פניו ישונא עכ"ל (חפר) לשון בושה מלשון וחפרה הלבנה (ישעיה כד כג) (זיף) שורש זייף הוא כזב (ערוך ערך זייף) ות"י לא יכזבו מימיו דלא פסקו מוהי (ישעיה נח יא) לכן פירושו כאן פסק את החוב ומחה אותו מספר (אשכול הכופר) תואר להקב"ה (רעיתי) ל' רעות ואהוה (רעותי) ל' רצון וצ"ל בניקוד פת"ח ות"פ וקמ"ץ ותיר"ק שתרגום רצון רעות או הוא מלשון כרעות אלהיכם תעבדון (עזרא ז יח) ויכול להיות בניקוד שו"א ומלאפו"ם ותיר"ק (חוה) לשון דבור מלשון יחוה דעת (תהלים יט) (לחופת יריעתי) תואר למשכן העשוי יריעות (חש) לשון מהירות מלשון חש בז (ישעיה ח א) (מדודי) לשון כפיו מדוד תעבורנה ופירש רש"י מעבודת עבדות לבשל קדרות כדרך שאר עבדים (דץ) ל' שמחה מל' ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא יד) (ברווי) לשון שובע מל' כוסי רויה (תהלים כג ה) (דודי) לשון ידיד ואוהב (פנקטי) היכלות ופלטרין (נתרזים) הוא ענין הוצאת הרעי בקלות שקורין שלשול (ותרזים) אילנות כמ"ש תרזה ואלון (ישעיה מד יד) (טם) לשון פריחה ועפיפה מלשון כנשר יטוש עלי אוכל (איוב ט כו) (מטע) לשון נטיעה (מזורזים) תואר לבני ישראל שהיו מזורזים במצות יעקב אביהם לקח עמהם הארזים (טירת) פלטרין (נאצלת) לשון הבדלה והפרשה מלשון הלא

מלמד אותי תורה כדרבן וכמרדע שמורה דעה לפרה איך להרוש (נתון רועה דרדעי) היה ממונה להיות פרנס של דור המדבר שנקראים דור דעה על שקבלו את התורה (דן והוכיח פדעי אם לא תדעי) דן והוכיח את פשעי וחטאי אם ידעתי ואם לא ידעתי והטאתי בשוגג (הדריך סוס) ביום שרכב על הענן בדמות סוס זכר (למנוסתי) להיות לי מנוס והצלה (בים בקע) בקע את הים (לבסיסתי) לתקן בסים לרגלי (המירו) ואחר כך המירו הקב"ה ודרך בים והראה כאילו רוכב על סוסיא נקבה כדי שירוצו מרכבות פרעה אחריהם (ומלא בפיסתי) ומקרא מלא יש בידי שכן הוא שהמירו בהדי כתיב (לסוסתי) לשון נקבה לכן הוא אומר סוסיך לשון זכר אלא שהמירו (התרני) התרה בי הקדוש ב"ה ואמר לי (מלי חייך) דברי הם חייך (רטית נומי מחייך) והם רטיה וגימים למכתך כמ"ש ולכל בשרו מרפא (הזה והבא לתחייך) תחיה ותירש העוה"ז והעוה"ב וכמ"ש (נאוו לחייך) העוה"ז והעוה"ב הם נאים בתורים · בזכות שני תורות שבכתב ושבע"פ (וחנני חן מצהב) תנן אותי הקב"ה המקבל בשמחה (בנצול צול רהב) כאשר נצלו את המצרים שנקראים רהב ועשינו אותם כמצולה שאין בה דגים (וכביר) הקב"ה שנקרא אל כביר (הצביר יהב) הצביר לנו עוד משאות ומתנות מביזת הים וממון של אמוריים כמ"ש (תורי זהב נעשה לך עם נקדות הכסף) (ולבי גם בו) נתגאה לבי בטובה שהשפיע לנו (ידע סיג סבו) והסיג שהוא היצה"ר הודיע סבתו הרע וסר מדרך הישר (באוכל עשבו) להשתחות לעגל שנקרא שור אוכל עשב (עד שהמלך במסבו) קרוב למ"ת (זמן זמן מזמור) כשניחם על הרעה הכין עת לגדע ולכרות אותם ולפרוע מהם מעש' העגל ולא לפרוע מהם לאלתר כמ"ש וביום פקדי ופקדתי עליהם (יחור עריצים לזמור) וענפים ושורש רשעים לגדע (זבלני בצר לכמור) חברני בעת צרתי וצוה לבנות בית זבולו לו כדי שיכמרו רחמיו עלי ולהעביר פשעי כמו (צרור המור) שמעביר הכתם (זלזול כרום כפר) הזלזול שהיה כשהתרומם הכפירה במעשה עגל (הזיל כרכום חפר) הוא הזיל עלינו בושה שחפרו ונתכרכמו פנינו (זיף חוב מספר אשכול הכופר) אך הקב"ה שהוא אשכול הכופר מחק וזייף את החוב של עון עגל מספר ולא די בזה אלא אף חשק הקב"ה (חבת רעותי) אהבת התחברותי (וחפץ חלבי רעותי) חלבי קרבנות רצוני (חוה לחופת יריעתי) הגיד ואמר על המשכן שבכיתי (הנך יפה רעיתי: חש חפשי מדודי) מהר ודלג את הקץ לעשות אותי חפשי מסבלות מצרים שעבדתי עבודת עבד לבשל בקדרות כדרך עבדים (דן ברווי דודי) הקדוש ב"ה שהוא ידידי שמח בשובע שמחות (חננתיו) השבתי החן להקב"ה שהוא (חתני ידידי) חתן שלי וידידי ואמרתי (הנך יפה דודי) נגד שקרא אותי רעיתי אמרתי אין החן שלי אלא שלך שעברת על פשעי (טלטל פנקטי נתרזים) קודם שהוקם המשכן כשדבר עם משה היה הקול הולך מסוף העולם ועד סופו והיה מטלטל היכלות של מלכים והיו מתריזין טעמם מאימת הקול (הרים עוקר ותרזים) ואותו קול היה עוקר הרים ואילנות אבל משהוקם המשכן (טם מטע מזורזים) פרח הקול לאהל מועד שהוא נטיעתו של יעקב ובניו המזורזים כי יעקב הביא ארזים למצרים ונטעם שם וצוה לבניו שיסיעום עמהם וכמ"ש (קורות בתינו ארזים) ומהקמת המשכן ולהלן לא נשמע הקול אלא לנביאים (טירת ביתו נאצלת) המשכן שהוא פלטין ביתו נבדלת מכל פלטין של מלך (יתנני רון מצהלת) כי נתנני לשורר ולרנן

האט ער גישפאלטין צוא מיין טריט דיא מצרים זיינען ווארין פר ביטין אונ פאר שניטין צווישין מיינע הענט התרני גאט האט איין התראה אונז גיגעבין מיר זאלין האלטין דיא רייד פון לעבין דעם גוטין פלאסטער וואש פאר היילט אלע וואונדין צוא דער וועלט אונ יענע וועלט אונ צוא תחית המתים דאש איז דיא תורה צוא האלטין אונ האט אונז גיגעבין איין שיינענדיגן חן ביא דיא מצרים וואש זייער שר הייסט רהב אונ פיל עשירות האט אונז דער שטארקר גאט גיגעבין ולבי גם בו זיין: דאש הארץ איז גרויס מיט גאט ער ווייסט דאס אום ריינקייט פון דעם הארץ אונ מיר האבן אפ גיניגט פון דעם גוטין וועג אונ האבין גימאכט דאש עגל ער האט אן גיקריים דיא צייט פון גיזאנג דיא צווייגין פון רשעים צוא פאר שניידין ער האט מיך בהעפט ער זאל זיך אויף מיר דער בארמן אין מיין איינגינגש וויא עש שטייט צרור המור · זלזול כרום זיי האבין גילייקענט אין גאט אונ ער האט אפ גיטאן אונזער הרפה זייף חוב מספר ער האט אפ גימעקט אונזער שולד פון דעם בוך וויא עש שטייט אשכול הכופר · חשק חבת רעיתי ער האט גיגלוסט צוא מיין ליב שאפט אונ ער האט גיוואלט מיין בעסט פריינט שאפט ער האט גיזאגט איך זאל מאכין איין משכן מיט יריעות חש חפשי ער האט גיאיילט צוא לאזין מיך פרייא פון דעם גלות מצרים דין ער האט זיך גיפרייט מיט מיין פריינט שאפט איך האב אן גירופין מיין גליבטען חתן ווי עש שטייט הנך יפה דודי: הרים עוקר גאט האט אויש גירישן בקו"ג מיט בויסער

טַבְּסִים חֲתֻנָּה מְצַלְצֶלֶת׃ אֲנִי חֲבַצֶּלֶת׃ יַעֲלוּ רוּם מְתוּחִים׃ חֲרוּשִׁים דוּשִׁים תְּחוּחִים׃ יָאִים עֲרֵבִי נִיחוֹחִים׃ כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים׃ יָצִיץ וְלֹא לְמִצְעָר׃ יֶתֶר שְׁאָר מִזְעָר׃ יִפְרַח לְוּוּי מַעַר׃ כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיָּעַר׃ כִּתְּרָנִי מֵהַכְשֵׁר זַיִן׃ הֲרוֹנִי מְלֹא עַיִן׃ כְּתָב רְאָיָה וּמִנְיָן׃ הֱבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן׃ כִּלְכֵּל עֲדָנַי מִתְּשִׁישׁוּת׃ יִכְּרַנִי קָשׁוֹת מְקֻשָּׁשׁוֹת׃ כּוֹנַנְתִּי חוֹלַת חֲשָׁשׁוֹת׃ סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת׃ לֹא דֶרֶךְ כְּהַפְלִישִׁי׃ גַּם צִיָּה כְּהַפְרִישִׁי׃ לְמָסָךְ וּפִנּוּי מַרְשִׁי׃ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי׃ לֵב אֶחָד וּשְׁכֶם׃ דָּאִים כְּעָב לְמָשְׁכָם׃ לְאַסִּירִים יַחְפּוֹץ בְּסֻכָּם׃ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם׃ מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת רְדוּדִי׃ לַחַץ עִקְּרֵבֵי גְדוּדִי׃ מַהֵר וְקִדֵּר מְדָדִי׃ קוֹל דּוֹדִי׃ מְבִית חֹמֶר קִצְּבִי׃ בֵּית חַיִּים נְצִיבִי׃ מְצַפֵּי מְצִיפֵי מַצְּבִי׃ דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי׃ נַחֲלָה שֶׁפְּרָה לִי׃ תִּקְוַת שְׁלוֹשׁ גּוֹרָלִי׃

נשמחת ונהלה במשכן (טבסים חתונה מצלצלת) ואותו יום היתה שמחה גדולה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ והייתי מצלצלת בצלצול כשכסים חתונה ואומר (אני חבצלת) (יעלו כו' חרושים כו') ישראל שהיו בגלות חרושה היו נדשים כעפר תיחות יה"ר שיעלו עד לשמים המתוחים כאהל (יאים ערבי ניחוחים) יה"ר שיהיו יפים ומתוקים לפניך ניחוחי קרבנותיהם בזכות שעומדים בנסיון ובאמונתם (כשושנה בין החוחים) שאין משתנית מיפיה ומריחה (יציץ ולא למצער יתר שאר מזער) יהי רצון שמאד יהיו פרים ורבים ולא ימעטו יותר שארית ישראל הנשאר מעט (יפרח לווי מער כתפוח בעצי היער) יאין ופרח ישראל כתפוח בעצי היער בזכות בהמ"ק שבו היו הכרובים דבוקים כמער איש ולויות (כתרני מהכשר זין) עשה לי כתר ותיקן עדיי כי סבבוני ז' ענני כבוד (הרוני מלא עין כתב ראיה ומנין) הרוה אותי מלא עין כל אשר שאלו עיני הן בכתב התורה והן בראיית גבורת ה' ומנין הפקודים ועוד (הביאני אל בית היין) לאוהל מועד ששם נתנו כללותיה ופרטותיה של תורה (כלכל עדני מתשישות) פרנס אותי במעדנים שלא אהיה תש כח לקבל התורה (יכרני קשות מקוששות) יסרני ה' בהלכות חזקות והם מקוששות ויסרות (כוננתי חולת חששות) בעת קבלת התורה כשכוננתי לקבל אותה נחליתי וחשתי בראשי מכח האש ופרחה נשמתי (סמכוני באשישות) הזיל הקדוש ברוך הוא עלי טל של תחיה והשיב רוחי (לא דרך כהפלישי) כשהנהיג אותי ממצרים לא הנהיג אותי דרך פלשתים אלא במקום המולה לא דרך כבושה (גם ציה כהפרישי) גם כשהייתי פורש ממקום הישוב למדבר (למסך ופנוי מרשי) היתה שמאלו תחת לראשי שפרש הקדוש ב"ה הענן למסך עלינו ולפנות ולהשוות הדרך מסלעים ומהרשים (לב אחד ושכם) לפי שגלוי וידוע לפני הקב"ה שיהו שכם אחד לקבל התורה בלב שלם לכן (דאים כעב) כשנגשו מרעמסס לסכות מאה ועשרים מיל היו כורחים כענן כי נשאו לפי שעה כמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים (למשכם לאסירים יחפוץ בסכם) כי הקב"ה היה חפץ בהסכמה שלימה למשוך ולהביא למתן תורה את ישראל אשר היו אסורים בגלות ובכדי שלא יקטרגו המקטרגים עליהם השביע אותם ואמר להם (השבעתי אתכם) (מבור תחתיות רדודי) מגלות מצרים שהייתי כבור תחתיות שהיו רודין אותי בפרך (לחץ עקרבי גדודי) ומלחץ של מצרים שעקצוני כעקרבים שעמדו על שפת הנהר והשליכו הילדים בנהר (מיהר וקדר מדדי) מיהר הקדוש ברוך הוא בהוא מדדי את הקץ וקידר נדת הגלות מד' מאות שנה לרד"ו שנים והכתוב מוכיח (קול דודי) הנה זה בא מדלג למהר הקץ (מבית חומר קצבי) ממצרים שהיה לי קצבה לעבודת בחומר ובלבנים (בית חיים נציבי) הליכני ונטעני בא"י שנקראת ארץ החיים (מצפי) הקדוש ברוך הוא שאני מצפה לו (מציפי) הוא רואה (מצבי) מצב שלי ובזה שמיהר את הקץ (דומה דודי לצבי) (נחלה שפרה לי) נחלה נאה ויפה לי וכיאה (תקות שלש גורלי) הקיווי שקיוו שלשת אבות

אלוה לי מרכה (ברחשים כו לו) (יתנני) כמו שמעני (רון) לשון רנה (מצלת) לשון צלה ושמחה (טכסים) לשון סדר ואופן של טכסיסי מלוכה (מצלצלת) מל' בצלצלי (תהלים קנ) (רום מתוחים) תואר לשמים עפ"ש שמים לרום (משלי כה י) ועפ"ה וימתחם כאהל לשבת (ישעיה מ כב) (חרושים) ל' על גבי חרשו חורשים תהלים קכט ג) (דושים) לשון וישימם כעפר לדוש (מ"ב יג) (תיחותים) ל' עפר תיחות (יאים) לשון נאה ויפה כי תרגומו של ויפת מראה ויאה בחזוה (ערבי) לשון מתיקות (ניחוחים) תואר לקרבנות על שם ריח ניחוח (יצין) ל' יניץ ופרח (למצער) ל' מעט מלשון הלא מצער היא (בראשית יט כ) (יתר שאר מזער) עפ"ה הותיר לנו שריד כמעט (ישעיה א ט) לפי פירוש המפרשים (לווי מער) עפ"ש כמער איש ולויות (מלכים א ז לו) (כתרני) לשון כתר (מהכשר זין) תרגום של ויתנצלו בני ישראל את עדים (שמות לג ו) ית תקון זיניהון (הרוני) לשון כוסי רויה (תהלים כג) בכול לשון בוכה (כלכל) מלשון ויכלכל יוסף (בראשית מז יב) (עדני) ל' מעדנים (מתשישות) ל' תשות כח (קשות) הלכות חזקות וקשות (מקוששות) ל' התקוששו וקושו (צפניה ב א) ופרש"י קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים בניהם לשון סיקה אדם כמשוה עלמו ויבר דרכו עכ"ל (חששות) ל' תש נרחשו (סמכוני באשישות) נוטריקון בשביל אש של תורה שהיתי צריך לסמיכה (לא דרך) תואר למדבר שאין שם דרך כבושה (כהפלישי) מקום מאולם (ציה) מקום מדבר (למסך) כדכתיב פרש ענן למסך תהלים קה לט (מרשי) מלשים כמו הקדיש מרכין ערכין יד) (לב אחד ושכם) כדכתיב ויענו כל העם יחדו וגו' (שמות יט ח) וכן ויתן שם ישראל (שם ס' ב) כאיש אחד (דאים) לשון עפיפה ופריחה מלשון כאשר ידאה הנשר (דברים כח מט) (כעב) עפ"ה מי אלה כעב תעופינה (ישעיה ס ח) (לאסירים) תואר לישראל שהיו אסורים בגלות (בסכם) לשון הסכמה (מבור תחתיות) כנוי לגלות מצרים (רדודי) ל' תלמוד הוא רודין אותו אז לשון תרגום וירקעו את פחי הזהב תרגומו ורדידו יתיה (עקרבי) לשון עקרב (גדודי) לשון תלמוד יתיב אגודא דנהרא (וקדר) פיין (במעשה הרג) (מדדי) לשון מדדין סגלים וסייתין כאשה מדדה את בנה (מבית חומר) תואר למצרים (קצבי) לשון קצב ומדה (בית חיים) תואר לא"י שנקראת ארצות החיים (נציבי) ל' מצב ונטיעה (מצפי) תואר להקב"ה על שאנחנו מצפים ומיחלים לו או על שעינו צופה כי תמיד ודורש אותי שלא לחסרני דבר (מציפי) לשון כנעה ורחיים מלשון נופות רעים וטובים (משלי טו ג) (מצבי) מצב ומעמד שלי (נחלה בפרה כו') עפ"ה אתה תומיך גורלי תהלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי (תהלים טז) (שלוש גורלי) תואר

אונ האט גימאכט פלאנצין דיא גיוואפענטע ישראל : טירת ביתו נאצלת אז דער בית המקדש איז ווארין גיבויט האט ער מיך גימאכט זינגען מיט אפרייליך גיזאנג וויא מען טוט שפילין אויף איין חתונה : יעלו רום מתוחים דיא ישראל וואש זיינען היינט אין גלות צוא אקערט אונ צוא טרעטין זאלין דער הויכט ווערין ביז דעם הויכין הימל זיי זאלין זיין אזו שיין וויא די זיסע רויזין יציץ ולא למצער דאש ביסיל ישראל וואש זיינען איבר גיבליבין זאלין בליען אונ זאלין זיך מערין זיי זאלן בליען וויא דאש בהעפטונג וויא דיא כרובים אין בית המקדש כתרני מהכשר זין ער האט מיך גימאכט אן קריינן מיט רעכט פארטיגע כלי זין. ער האט מיך גימאכט גרויש וויא דאש שווארץ אפיל פון דעם אויג והראיה אזו חיא עש שטיים גישריבן הביאני אל בית היין : כלכל ער האט גישפייזט מיך איינגע צייט פון שלאפקייט גאט האט מיך גישטראפט אין דער תורה מיט הארבע אונ וייכע רייד פון דיא עשרת הדברות איז דער כח פון מיר שלאף גיווארין לא דרך כהפלישי ער האט מיך ניט גיפירט דורך דעם לאנד פון פלשתים אונ האט מיך אפ גישייד אין דר מדבר ארייין אונ האט מיך איבר גידעקט מיט דעם עמוד ענן. האט ער פאר גלייכט אלע בערג לב אחד ושכם אלע ישראל האבין גישוועבט מיט איין הארץ צוא גאט ער האט גיגלוסט צוא דיא ישראל וואש זיינען גיוועזן גיבונדין אין מצרים. מבור תחתיות גאט האט גיאיילט אונ גישפרונגען אין מצרים ער זאל מיך ארויש נעמן פון דיא ענגשין וואש זיינען אין טיפין גרוב מבית חומר פון דעם הויז וואש מיר האבין גיארבעט מיט ליים האט ער מיך דער נאך גיפלאנצט אין בית המקדש פון די וואש האבן מיך פאר טרייבקט האט גאט מיר גימאכט אבשטאנד נחלה שפרה לי פון דעם האפונג פון דיא דרייא אבות האט ער מיר גיגעבין איין שיינע נחלה דאש איז ארץ ישראל ער טוט מיר זיסן אין מין ביטערגעש גם תתי סכר ער האט גיזאגט ער וועט מיר געבן איין האפנג אונ דאש

נְעִימוֹת בְּמַר לִי · עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי : נֵס תַּתִּי סֵבֶר ·
וְרַק אֵין דָּבָר · נוּסוּ נוּדוּ כְּבָר · כִּי הִנֵּה הַסְּתָיו עָבָר :
סַרְסוּר זָרוּז מֶרֶץ · רֹאשׁ פְּרוּז הֵרֵץ · סְלוּל שָׁלוֹם וָתֶרֶץ ·
הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ : סִפֵּק עָתִיק מְפִיגֶיהָ · הֵפַק מַמְתִּיק
פַּגֶּיהָ · סֹלֶת סֹלֶת סְפוֹגֶיהָ · הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ : עֲקַלָּתוֹן
נוֹשֵׁף קֹלֵעַ · וּפִיתוֹם מְכַשֵּׁף נִצְלַע · עָרַב שִׁלְשׁוּל בְּהִקָּלַע ·
יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע : עֲרוֹדִים עִם עִילִים · מָדוּ זָדוּ שְׁעוּלִים ·
עִנְיָן לֹא מַעֲלִים · אֶחֱזוּ לָנוּ שׁוּעָלִים : פְּתִיגִיל וְעָגִיל בְּדַלְיִי ·
עֲנָק פִּנֵּק קְדָלִי · פָּנִים בְּפָנִים הִשְׁדִּילִי · דּוֹדִי לִי : פּוֹעֵל
בָּם תַּפּוּחַ · שָׂכָר לֹא קָפוּחַ · פְּקוֹד דַּר טְפוּחַ · עַד שֶׁיָּפוּחַ :
צִמְצֵם שִׁכְנוֹ מֶרְכָּבִי · יוֹם חִנּוּךְ כַּרְכּוּבִי · צָפִיתִי פֹּה
עִכּוּבִי · עַל מִשְׁכָּבִי : צְבִי קֹדֶשׁ מִנָּה · מְקוֹם מִבְחַר
מָנָה · צִיּוֹן קִרְיָה נֶאֱמָנָה · אָקוּמָה נָּא : קָרַצְתִּי דַּצְתִּי

א' לשון אומה (נס) לשון הסירה כתלמוד מל' וטמיתי לו (תתי) כמו נתתי (סבר) תקוה כי תרגום של תקוה סברא (איוב ה טו) ותואר לתורה (סרסור) תואר למשרע"ה (זרוז מרן) זריז במרוצה כמ"ש וישב משה · ויגד משה · ויבא משה · וילך משה · וירד משה (ראש פרוז) רומז לפרעה שהיה ראש לפריו ופירותיו עפ"ה נקבת במטיו ראש פרזיו (חבקוק ג יד) ופירש רש"י ראשי פריו ופירותיו (הרץ) שיבר ורצץ (סלול) לשון דרך סלולה (ותרץ) תרגום של במישור תריצותא (הנצנים) ת"י משה ואהרן (ספק) ל' ספוק (עתיק) תואר ליין שנקרא חמר עתיק (מפיגיה) על שם שהיין מפיג דעתו של אדם (הפק) לשון הוצאה מלשון ויפק רצון מה' (משלי ח לה) (ממתיק) לשון מתיקות (פגיה) פירות שלא נתבשלו באילן (ספוגיה) תרגום של רקיקין אספוגין (עקלתון) תואר לנחש (ישעיה כז א) ונופל בו לשון נשיפה כפירוש רש"י אצל ושפיפון עלי אורח (בראשית מט יז) והוא כנוי לפרעה (קולע) הוא ל' השלכה ויריה מלשון קולע באבן (שופטים כ טז) (ופיתום) הוא בעל אוב וסוה (מכשף) ותואר לכל המצרים שהיו מכשפים (נצלע) לשון שבירה מלשון ובצלעי שמחו (תהלים לה טו) (ערב) לשון ערב ומתוק (שלשול) תולעת קטן ותואר לישראל עפ"ה אל תיראי תולעת יעקב (ישעיה מא יד) (בהקלע) רומז למהירות כאילו הוקלע אבן מכף הקלע (יונתי) תואר לישראל שנמשלו ליונה (בחגוי) בנקיקי והוא לשון שבר כן פירש רש"י (ערודים) הוא חמור מדברי (עם עילים) חמורים קטנים כי תרגום של ועירים עשרה ומילין עשרא (בראשית לב טו) ושניהם כנוי למצרים עפ"ה אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כג כ) (מדו) כמו מדדו (זדו) מלשון הזידו עליהם (נחמיה ט י) (שעולים) תואר לישראל ע"ש שנדרסים ברגל (פתיגיל) חגורה רחבה של משי מלשון ותחת פתיגיל (ישעיה ג כד) (ועגול) נזמים (בדלי) מלשון בדל אוזן (עמוס ג יב) ות"י תסחוס דאודן והוא הקצה שבאוזן (ענק) מגזרת העניק תעניק לו (דברים טו יד) (פנק) מגזרת מפנק מנוער עבדו (משלי כט) (קדלי) תרגום של ערפי (השדילי) לשון פתוי כי תרגום של כי יפתה ארי ישדל (שמות כב טו) והוא כענין הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר (הושע ב טז) (פועל) כמו פעולת (תפוח) לשון גובה כמו גבעה (לא קפוח) כענין אין הקדוש ב"ה מקפח שכר כל בריה (פקוד) לשון זכירה מלשון וה' פקד (בראשית כא) (דר טפוח) שוכן שמים וטפוח מלשון וימיני טפחה שמים (ישעיה מח יג) (עד שיפוח היום) שנאמר (מלאכי ג יט) כי הנה היום בא בוער כתנור (למלם שכינתו) ע"ד שאמר שלמה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה (מ"א ח כז) (יום חנוך כרכובי) דכתיב וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ לד) (כרכובי) תואר למזבח על שם שיש לו כרכוב (צפיתי) לשון ומצפה המרחק הצופה (ישעיה כא ו) (צבי קודש) תואר לבה"מ עפ"ה לביתך נאוה קודש (תהלים צג) ועפ"ה צבי היא לכל הארצות (יחזקאל כ ו) (מנה) בחר (מנה) לשון חלק (מבחר מנה) כדכתיב במקום אשר יבחר לשכן שמו שם (ציון) דכתיב כי בחר ה' בציון (תהלים קלב יג) (קריה נאמנה) עפ"ה מציון מכלל יופי (שם נ ב) כי הוא ראש אמנה של עולם שמשם נבראת (קרצתי) מן קורץ עין (משלי י) לשון הבטה ללעג (דצתי) לשון שמחה מלשון ולפניו תדוץ

(נעימות במר לי ענה דודי ואמר לי) בעת שהיה מר לי בשרני נעימות וענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי (נס תתי סבר) הקב"ה אמר נתתי לכם התורה שהיא סברת תקוה לאחרית האדם (ורק אין דבר) אין דבר רק בכל דברי (ועתה נוסו נודו כבר) כמו אל מקום מגוהתכם המיועד לכם מכבר (כי הנה הסתיו עבר) כי הת' שנה שנגזרו על אבותינו עברו ויצאו מן הגלות (סרסור זרוז מרץ) משה שהיה סרסור בין הש"י ובין ישראל נזדרז במרוצה (ראש פרוז הרץ) שבר ורצץ את פרעה שהוא ראש חילו (סלול שלום ותרץ הנצנים נראו בארץ) להנהיג דרך שלום ומישור נראו משה ואהרן בארץ שנמשלו ללולבי התמרים (ת"י) (ספק עתיק מפיגיה) הספיק בשולי היין שנקרא חמר עתיק ומפיג דעתו של אדם (הפק ממתיק פגיה) פירות הארץ הביכו מתיקות מפיגתן להביא מהם בכורים (סלת סולת ספוגיה) החטים ועשו סולת כדי לעשות מהן רקיקין למנחות כמ"ש (התאנה חנטה פגיה) אלו הבכורי' (והגפנים סמדר) אלו נסכים (עקלתון נושף קלע) פרעה שהיה מעקם ומעקש כנגד הקדוש ב"ה כמו נחש עקלתון הנושף ברוחו כשנושך נפל בים במהירות כאילו הושלך מן הקלע (ופיתום מכשף נצלע) המצריים שהיו כולם מכשפים כפיתום שהוא בעל אוב נשברו שלא היו יכולין לברוח מן הים (ערב שלשול בהקלע) ערבה תפלתה של ישראל להקדוש ב"ה שאין כחם אלא בפה כתולעת קטן שאין כחו אלא בפה ונתקבלה מהר תפלתם כמו שזורקים אבן מן הקלע מהר וכו' זה היתה בעת שהיתה (יונתי בחגוי הסלע) כאותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים (ערודים עם עילים) מצרים אשר בשר חמורים בשרם הגדולים עם הקטנים מדו זדו (שעולים) מדדו וזדו על ישראל הדרוסים ברגל (ענין לא מעלים) שאין אדם מעלה על לבו שאמרו (אחזו לנו שועלים) קטנים כמ"ש כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (פתיגיל) הלבוש אותו הקב"ה מלבוש של תפארת (ועגיל בדלי) ונזם האוזן בתנוך אזני (ענק פנק קדלי) העניק והיה מפנק צוארי וערפי בתכשיטים של אבנים טובות ומרגליות (פנים בפנים השדילי) כהה אותי הקב"ה פנים בפנים כמ"ש פנים בפנים דבר וכן אנכי מפתיה וגו' והראני שהוא דודי לי (פועל בם תפוח) כפעולת אברהם שמל עצמו וכל ילידי ביתו ונעשה מהן כמו גבעה וזרחה עליהם החמה והבריחו עד שעלה ריחם למעלה בקשו מה"ש לדוחפן א"ל הקב"ה הניחום שריח זה ערב לפני כקטורת (שכר לא קפוח) אין שכרם קפוח מהש"י לעולם ועד (פקוד דר

טפוח) אתה ית"ש הדר בשמים פקוד להם השכר לישראל לעתיד לבא (עד שיפוח) היום ב ות יום בוער כתנור אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה אל אל הערבות ותגלל בזכות זה (למלם שכנו מרכבי) למלם שכינתו במרכבי הקטנה בין שני בדי ארון שבמשכן אשר הכינותי לו (יום חנוך כרכובי) ביום חנוכת המזבח שיש לו כרכוב (צפיתי פה עכובי) אמרתי פה התעכב במשכן ולא יביאני הש"י לבית המקדש לפי שהייתי (על משכבי) במדבר ל"ח שנה ואמר אינני בקרבכם לכן סברתי להור רק במשכן והקב"ה לא עשה כן אלא (צבי קודש מנה) מנה ובחר לבנות א"י (מקום מבחר מנה) והמקום הנבחר למנתו ולחלקו לשכן שמו שם שהוא (ציון קריה נאמנה) ויה"ר (אקומה נא) מן השנות ואהיה שם כמאז וגם שם בא"י לא הלכתי בדרכו אך (קרצתי) שהייתי קורץ עין לנביאי השקר שנבאו טוב עלי מה שאני חפץ (דצתי באומרים, שמחתי

איז ניט קיין ליידיגע זאך עס איז שוין לאנג צייט איר זאלט אנטלויפן פון דעם גלות מצרים סרסור זרוז מרץ ער האט זיך מזרז גיוועזן דער גיווארענטער מעקלער משה רבינו אוג האט צוא בראכין דיא עלצטע פון דיא חילות פון מצרים אוג האט זייא גפירט אין אקלארין וועג ספק עתיק מפיגיה ער האט אויף דער וועלט אברכה גישיקט פון דעם אלטין ויין וואש מען האט גינאסין אויף דעם מזבח אוג פון דיא פירות וואש מען האט גיבראכט ביכורים דיא זעמל מעל האט מען גימוזט קלאר מאכין אויף דרייצהן זיפין צום לחם הפנים עקלתון נושף קולע דער קרומער שלאנג פרעה אוג דער מכשף איז פאר שפיצט אוג צוא בראכין גיווארין די תפלה פון די ישראל איז גיפלויגן וויא אפייל פליט ערודים עם עילים דיא מצרים וואש זיינען גיגליכן צוא איין אייזל האבין זייא נימאסטין יודישע קינדר אוג האבין גיווארפין אין ים אריין דאש איז אזו אזאך וואש איז ניט פאר הוילין פון דער וועלט פתיגיל ועגול בדלי גילדרנע שמיק האט ער מיר אן גיהאנגן אויף מיינע אויערין אוג שיינע צירונג אויף מיין האלז ער האט גירעט מיט מיר ויא איין פנים מיט דעם אנדערין פנים : פועל בם תפוח דער ישראל וואש האלט איין דעם יצר הרע אוג טוט ניט קיין עבירה איז זיין שכר ניט פאר מיטן פון גאט וואש וואנט אויף דעם הימיל צמצם שכנו דעם טאג וואס מען האט בגייצט דעם מזבח האט גאט מצמצם גיוועזן זיין שכינה מיט דער מרכבה איך האב גיקוקט אז איך בדארף זיין אין דער מדבר ביא

יוצר ליום ראשון של פסח

באומרים · טפתי נפתי במורים · קלקלתי שמנים שמרים · מצאוני השומרים: קנין כי שברתי · וטוב לא סברתי · קדשו לולא חברתי · כמעט שעברתי: רשם אסר בצבאותיכם · בזעזוע חיל אילותכם · רחוק דחוק אתכם · השבעתי אתכם: ריש גלי כהעלה · יונה תמה עלה · רגשו בני עולה · מי זאת עולה: שרות שפריר שטתו · מטות ורבוא הטתו · שער צא ושמתו · הנה מטתו: שירת ערבוב מלערב · אמנות אבוב ערב · שירות נבוב הרב · כלם אחזי חרב: תאיו פסק לו · מלאת כני טרסקלו · תטליל חסה לו · אפריון עשה לו:

חזן תאר פנים מהכסף · נועמו ידידות כוסף · תבנית אות יוסף · עמודיו עשה כסף:

איתא במדרש צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו · א"ר יצחק חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שעשתה בת שבע עטרה לשלמה · אלא זה אוהל מועד · ביום חתונתו זו עמידת הר סיני · בשמחת לבו אלו ז' ימי המלואים · אמנו זו כנ"י עפ"י הדברים האלה כרתנו ברית לבוא אל הביאור · וכראשי החרוזות אחר פסוקי שיר השירים חתום שם המחבר מרדכי הקטן יגדל ויצליח בתורה אמן ואמן סלה:

חזן צאינה וראינה קו"ח משכיל שיר ידידים · רנת חתנת דודים:

נדנריסס (ספתי נפתי) דנרתי ואנפתי (במורים) לט דרכי השם יתברך (קלקלתי שמנים) קלקלתי השטוב שלי שהוא יותר טוב משמן פד שנפש' פטור כמו שמרים (מצאוני השומרים) נבוכדנצר וחביריו והחריבו בהמ"ק והגליט מארצנו (קנין כי שברתי) אחר ששברתי ופרקתי מעלי קנין התורה (וטוב לא סברתי) לא הייתי סבור עוד שיהיה טוב (קדשו לולא חברתי) ולולא שעמדה לי זכות המשכן שחברתי לו (כמעט שעברתי) מן העולם ואינני (רשם אסר בצבאותיכם) אתם עובדי כוכבים ומזלות אשר אתם לוחצים אותנו ואתם בוטחים על גבורתכם תדעו כי כבר רשם הקל יתברך איסור בצבאותיכם לאמר עד פה תבואו ולא תעברו ואף כי (בזעזוע חיל אילותכם) ותוקף שלכם הוא עתה במעמד נורא ואיום (רחוק דחוק אתכם) ת"מ יבא העת ותבאו גם אתם לידי ריחוק ודיחוק ועל זאת (השבעתי אתכם) כי הלא תזכרו (ריש גלי כהעלה) כאשר העלה הקב"ה ביד רמה (יונה תמה עלה) עילה וגדל את ישראל הנקראים יונתי תמתי איך (רגשו בני עולה) את השתוממו לומר (מי זאת עולה) מן המדבר וככתו אז כן כתו עתה למהר לגאלנו גם תמהו העובדי כוכבים ומזלות כאשר ראו (שרות שפריר שטתו) עבודת המשכן שהיה מעלי שמים היתה על ידי (מטות ורבוא הטתו) מטות שבשבטי ישראל עם רבוא נעריהם של פרחי כהונה ולויה (שער צא ושמתו) וגם הילואה וההליכה היתה בשורות משוערות ומערכות (הנה מטתו) זה היה באוהל מועד שנקרא מטתו (שירת ערבוב מלערב) אף שהלוים היו משוררים בערבוביא לא היו מערבבים השיר לשורר אחד בקול גדול ואחד בקול נמוך רק כמ"ש להשמיע קול אחד וכן אותן שהיו (אומנות אבוב ערב) לשורר בכלי נחושת שעשה משה שנקרא אבוב שיש לו קול ערב היו ג"כ מערבין את הנעימה להשמיע קול אחד (שירות נבוב הרב) ושירות כלים עשוים וחלולים היו הרבה וגם (כולם אחוזי חרב) אחוזי כלי ניגון המטכים חרב (תאיו פסק לו) נוה לבנות משכן ולהקריב קרבנות (מלאת כני טרסקלו) כדי למלאות כסיסו ועמודי עולמו העומד על שלשה דברים על התורה והעבודה וג"ח כי קודם המשכן היה העולם עומד על ג' רגלים לפי שאברהם היה גומל חסדים לבריות וכשקבלו התורה היה רגל שני וכשהוקם המשכן ונעשה בו עבודה נעשה רגל שלישי (תטליל חסה לו) ככך ומחסה עשה לישראל התוסיף בו (אפריון עשה לו) חופת כתר לכבוד עשה לו במה שצוה לבנות המשכן ובו נתכסה והוכן העולם על מכונו ככסא שיש לו שלשה רגלים שעומד בחוזק (תאר פנים מהכסף נועמו ידידות כוסף) רצה לתאר פניהם של ישראל הנעימים והידידים והעידים שלא יהיה בכסופא ובושת מעון העגל לכך (תבנית אות יוסף) בבנין בהמ"ק שנבנה תחת דגל יוסף (עמודיו עשה כסף) ולא זהב כדי שלא להזכיר עון העגל: אתם כנסת ישראלי (צאינה וראינה משכיל שיר ידידים) צאו וראו שיר ידידות ששרו ישראל להקב"ה (רנת) והרנה שרננו ביום קבלת התורה שהיא (חתנת דודים)

דלנה (איוב מא יג) (שמתו) לשון דכור מלשון אל תשים (מיכה ג) (נפתי) לשון אנף גלשון אודך ה' כי אנפת בי (ישעיה יב א) (שמנים) לשון שם עוד מלשון ברית שמנין טובים (שה"ש א ג) ובפירוש רש"י שם (מצאוני השומרים) כנוי לאומות העובדי כוכבים כי תרגום יונתן (שה"ש ה ז) אדיקו בי כשדאי דנטרין אורחתא מעיקין (קנין) אומר לתורה כמאמרם ז"ל תורה קנין אחד (סברתי) לשון סברא (קדשו) אומר למשכן (חברתי) עפ"י ויתחבר את האוהל ויהי המשכן אחד (שמות לו יג) (רשם) לשון כתיבה כמו את הרשום בכתב (דניאל י כא) (בזעזוע) ענין רתת ורעדה מלשון ויקצו מזעזעיך (חבקוק ב ז) (חיל) לשון חלחלה (אילותכם) לשון תוקף מלשון אילותי לעזרתי חושה (תהלים כב כ) (ריש גלי) הוא תרגום של ביד רמה (יונה תמה) אומר לישראל עפ"י יונתי תמתי (שה"ש ה ב) (עלה) ל' עליה וגדולה (שפריר) אהל מל' ונטה את שפרירו עליהם (ירמי' מג י) (שטתו) ל' עלי שטים (מטות) שבטים (הטתו) נטריו הילדים רכים ע"י המיין (בראשית לג יג) אם כרך בך (דברים כח לד) ע"י גברא דמחטי (שער) מלשון שיעור וערך (שיטתו) ל' שיטין סדורים בתלמוד והיינו שורות (מטתו) כנוי לאהל מועד כפירש רש"י (מלערב) לשון ערבוב (אבוב)

שלעשט"י בלע"ז (ערב) ל' עריבה (נבוב) חלולים מלשון נבוב לוחות (תאיו) חדר מרווח באמצע הבית להשתמש בו בשלנע נקרא תא בלשון הכתוב מל' והתא שש אמות (יחזקאל מ יב) (פסק) מלשון הפסיק מעות להתנו וטעמו נוה (מלאת) כמ"ש בפתח וכלמ"ד בחולם (כני) כיור נחושת וכנו ה"א ובסיסיה (שמות ל יח) שפירושו מקום מושב וכאן הוא תואר לעמודים (טרסקלו) מלה יונית וטעמו כסא של שלש רגלים ורומז אל העולם העומד על שלש רגלים (תטליל) לשון צל (אפריון) טעמו לשון מטה כמו הושיבה באפריון ואהרן ומגיס מרקדים לפניה · ופירש הערוך משום שטלאות בה כלות · וכאן הוא תואר למשכן וכמ"ש הרמב"ן מה מטה זו פרה ורבה אף המשכן והבהמ"ק פרים ורבים וכן פירש רש"י הנה מטתו (שה"ש ג ז) אהל מועד ועל אפריון (שם ט) פירש גם כן אוהל מועד (מהכסף) לשון בושה וכסופא (טעמו ידידות כוסף) תוארים לישראל הנעימים והידידים והחמודים (כוסף) הוא מלשון כי נכסוף נכספתה (בראשית לא ל) (תבנית אות יוסף) תואר לבהמ"ק כמו שת"א באחסנתא דיוסף יתבני מקדשא: (וראינה) ע"ד וכל העם רואים את הקולות כי אין השיר מושג בראות כי אם בשמע (משכיל שיר ידידים) עפ"ה משכיל שיר ידידות (תהלים מה א) והמשכיל כנ"י לכלה והמקום לדודה כמבואר לעיל בפתיחת הפיוט (רנת) ע"ש הכתוב וירא כל

דעם בישבן איידר איך בין גיגאנגן קיין ארץ ישראל צבי קודש כגה דאס אוים דער ווייל'טע אונ גלוסטיג אונ היילינ לאנד ארץ ישראל האט ער מיר אפ גיטיילט דיא שטאט ירושלים דיא עלצטע שטאט פון דער גאנצר וועלט קרצתי רצתי איך האב מיר גיפרייט מיט דער זאג פון דר תורה אונ האב גיטאן טריפין מיט זיסקייט פון מיינע לערנערם דער נאך האב איך מקלקל גיוועזן איז גיווארין פון דעם ריינם אייל הייבן קגין כי שברתי דעם קנין פון דער תורה האב איך צו בראכין אונ קיין גוטץ האב איך ניט גיהאפט אונ ווען זיין היילקייט וואלט מיך ניט בהעפט כמעט שעברתי רשם אסר בצבאותיכם מיט אשבועה האט ער אן גיבונדין דיא ישראל או גאט האט ארוים גינומען פון מצרים דיא ישראל וואש דיגען גלייך צוא אשיינע טויב האבין גישטורמט דיא שלעכטע מענטשין אונ האבן גיזאגט מי זאת עולה: שרות שפריר שטתו דאס שיינע גיזאנג וואש דיא לוים האבין גיזונגען אין בית המקדש וואש דער בנין איז גיוועזן מיט טענן האלץ וואש פון די שבטים פון זייערע מיליאנען איז ווארין גיקויפט די טויערין וואש דורך זייא טוט ארין גיין איטליכר מיט זיין גאנג שירת ערבוב דאש גיזאנג איז זיס גיוועזן אונ האט זיך נישט פאר מישט עס איז גיוועזן גרויש חכמה דרינען פון דיא כלי זמר פיל גיזאנג האבין זייא גיזונגען תאיו פסק לו ער האט אויש גיזעצט זיינע חדרים מיט דער פילונג דעם פונדאמענט פון זיין שטול ער מאכט בשיצין די וואש בשיצין זיך אין אים תאר פנים גאט האט גימאכט דאס גישטאלט פון ישראל אויף זיין פורם זייא זאלין נישט פאר שעמט ווערין ישראל זייגען ביי גאט זיס גיליבט מיט גילוסטיקייט אזו וויא דאש

חזן הִנָּךְ יָפָה ק"ה דַּת דִּין וּפִקּוּדִים · כָּפַל יָחִיד לִפְקוּדִים :

חזן שִׁנַּיִךְ ק"ה הִרְחִיק כְּאוּר חֲמוּדִים · קָשׁוֹט לְשׁוֹן לִמּוּדִים :

חזן כְּחוּט הַשָּׁנִי ק"ה טַעַם זֵין יְלִידִים · נֶגְדּוֹ שִׁלֵּם לַיְלָדִים :

חזן כְּמִגְדַּל דָּוִיד ק"ה יִקְרַת פִּנַּת יְסוֹדִים · גְּבוּל הוֹרָיוֹת יְסוֹדִים :

שְׁנֵי שָׁדַיִךְ דִּבּוּק אַחִים חֲסִידִים · לְרוֹעִים תַּיָּרִים חֲסוּדִים · עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם : יוֹם צְדָקָה לַחֲרֵדִים · חִבּוּל זֵדִים זְרָדִים · כֻּלָּךְ יָפָה : בְּלִי מוּם מְכֻבָּדִים · תָּם וְחֶלְקוֹ מְזֻבָּדִים · אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה : וְעוֹד שְׁכִינָה בְּשִׁעְבּוּדִים · רָצוּף בְּבוֹא מְאֻבָּדִים · לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה : הַבַּת בַּת נְגִידִים · אַהֲבָה וְחִבָּה אֲגוּדִים · מַה יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה : מְנוּחָה וּשְׁאָר וְעוּדִים · וּשְׁמֹנֵיךְ קִרְיַת מוֹעֲדִים · נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה : אַחֲוַת מְשִׁיחִים עוֹמְדִים · מִבְּלִי קִנְאָה מְצֻמָּדִים · גַּן נָעוּל נָקָם וְאֵין מַגִּידִים · סָתוּם לְתִלְבּוֹשֶׁת הַבְּגָדִים :

שמם וידוע (ויקרא ט כד) (דת דין) תואר לתורה שבע"פ (יחיד) תואר להקדוש ברוך הוא (לפקודים) תואר לישראל עש"ב אלה הפקודים (כאור) לשון תלמוד לנעו כאור (ב"ק ד' ק') ופי' שם מבוגה (זין ילידים) עש"ב וירק את חניכיו (בראשית יד כו) (יקרת פנת יסודים) תואר לבהמ"ק עש"ס הנני יסד בציון אבן אבן בוחן פנת יקרת מוסד מוסד (ישעיה כח טז) (הוריות) לשון הוראה (שני שדיך) תואר לשני משיחים (לרועים) תואר למשה ואהרן (תירים) מלשון ויתורו את ארץ (במדבר יג ב) (חסודים) לשון חן וחסד מל' כלה נאה וחסודה וכן אשת חן מתורגם אשתא חסידתא (לחרדים) תואר לישראל עש"ב החרדים אל דברו (ישעיה סו ה) (זרדים) ענפים הנכבדים ורצוין לקיצה וכאן רומז לרשעים (תם) תואר ליעקב (מזובדים) לשון חלק מלשון זבד טוב (בראשית ל כ) (בשעבודים) בגלות ועש"כ עמו אנכי בצרה בכל צרתם לו צר (רצוף) טעמו השכינה רצופה וחבורה עמך והוא לשון תלמוד רצופין אין לו חזקה (ב"ב ד' ל"ז) פי' נטועין זה כנגד זה בלי הפרש בנתיים כלומר מעורבין זה בזה (מאבודים) מגליות ועש"ה האובדים בארץ אשור (לבבתני) תרגומו קבוע על לוח לבי ורחמתיך (כלם) כנ"י כך תרגומו (נגידים) תואר לאבות או תואר לאברהם שנאמר נשיא אלהים אתה בתוכנו (בראשית כג ו) (דודיך) לשון אהבה וריעות (מנוחה) זו שילה (ושאר ויעודים) נוב וגבעון וגלגל (ושמניך קרית מועדים) תואר לירושלים (אחות משיחים עומדים) שמ' אלה בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ (זכריה ד יד) (מצומדים) לשון חבור מלשון צמיד פתיל (תלבושת הבגדים) כמ"ש וילבש בגדי נקם תלבושת (ישעיה נט יז) :

עוד ראה (הנך יפה דת ודין) שאת יפה בדת התורה שנכתב שיש בה דינים (ופקודים) ובתורה שבע"פ שפקדו חכמים וזה נרמז בזה אשר (כפל יחיד) שכפל הקב"ה לומר שני פעמים הנך יפה (לפקודים) לישראל (שניך הרחק) השנים שלך הם מרוחקים (כאור חמודים) מחמודים כעורים ומן הדומה לו (קשוט לשון למודים) רק הם מקושטים בלשון למודים (כחוט השני) (טעם זין ילידים) אברהם שזיין את חניכיו למלחמה עם המלכים ואמר לו אם מחוט ועד שרוך נעל מטעם זה שלם הקדוש ב"ה לבניו שזכו לב' מצות לחוט של תכלת ורצועה של תפילין (גבול הוריות יסודים) והוא גבול ההוראה שמשם יצא הוראה לעולם שנאמר בכהנים המיוסדים לשרתני יורו משפטיך ליעקב : (שני שדיך דבוק אחים חסידים) משיח בן דוד ומשיח בן אפרים העתידים לגאלנו במהרה בימינו הם אחים חסידים מדובקים דומים (לרועים תירים חסודים) אלו משה ואהרן אשר היו רועים ותיירים לתור להם מנוחה לישראל החמודים (עד שיפוח היום) אשר עליו ניבא מלאכי ואמר הנה היום בא בוער כתנור וגו' (יום צדקה לחרדים) לישראל החרדים לדבר ה' יהיה יום צדקה כמ"ש שמש צדקה ומרפא בכנפיה (חבול זדים זרדים) ויום חבול הוא לזדים הרשעים הדומין לענפים הנפסדין כמ"ש והיו כל זדים ועושי רשעה קש וליהט אותם היום הבא (תם וחלקו מזובדים) יעקב איש תם ובניו מחולקים בחלק טוב שבאו לחלקו של הקב"ה שנאמר כי חלק ה' עמו וכ"כ הוא מדובק בנו עד שאמר (אתי מלבנון כלה) כשהלכו מבהמ"ק עמי הלכו (ועוד שכינה בשעבודים) השכינה תתועד עמך בגלות (רצוף בבוא מאבודים) ואהיה מחובר עמך כשתשיב מהגליות לירושלים וכה אמר ה' (לבבתני אחותי כלה) אהבתינו בלב את כנ"י (הבת בת נגידים) בת האבות הנגידים (אהבה וחבה אגודים) שהיו אגודים עמו באהבה וחבה (מה יפו דודיך אחותי כלה) מה יפה אהבתי אליך שנתתי לך מקום מנוחה בשילה (ושאר ויעודים) ושארי מקומות הנבחרים שנתוועדה שם שכינה כמו נוב וגבעון (ושמניך קרית מועדים) שמניך הטוב שבכלם היא ירושלים שהיא קרית מועדים ששם הלכו כל ישראל לרגל ושם (נופת תטופנה כו' אחות משיחים עומדים) שני משיחים משיח בן יוסף ומשיח בן דוד יעמדו שם לפני הקב"ה (מבלי קנאה מצומדים) מחוברים יחד בלי שום קנאה כדכתיב וצרה קנאת אפרים (גן נעול נקם) יום הנקם הוא גן נעול (ואין מגידים) ואין נביא מגיד כדכתיב הלא הוא כמוס עמדי וגו' לי נקם ושלם יום נקם בלבי והוא (סתום לתלבושת הבגדים) עד ילבש הקדוש ברוך הוא בגדי נקם :

אות ה' וואש עס איז צו גיזעצט ביי יוסף שטייט יהוסף :

צאינה וראינה ער מאכט קלוג דאש גיזאנג פון די גליבטע ישראל הנך יפה דיא ישראל זיינען שיין מיט תורה שבכתב אונ שבעל פה שניך דיא ישראל זיינען אפ גהיט פון דעם לשון וואש איין מענש גלוכט דווקא צוא ריידין וואש איז ניט שיין פאר גאט אונ לייט נאר זיי זיינען גילערינט צו שמועסין מיט שיין לשון כחוט השני אזו ווי שיינע גיפארבטע זייד דאש איז אברהם אבינו האט גיווארינט זיינע בני ביתו דער פאר איז בצאלט גיווארין זיינע קינדער כמגדל דויד וויא דער טורעם פון דוד המלך דאש איז דאש בית המקדש דאש טייערע ווינקיל פון דער וועלט דאש טייער ארט וואש האבין גיגרונט פעסט אונזערע אבות יסודי עולם :

שני שדיך דיא ביידע ברידער חסידים משה אונ אהרן וואש זיינען גיגליכין צו צווייא בריסט שיינע פאסטיכר ווערין זייא אן גירופין עש וועט זיין אין משיח ציטן איין טאג פון צדקה צוא דיא וואש איילן צוא דיא רייד פון גאט איי דער צייט אז עש וועט פאר דארבין דיא רשעים וואש זיינען גלייך צוא גראז אונ אזו שטייט (כולך יפה) בלי מום די ישראל זיינען גיעהרט מיט כבוד ביי גאט אן איין שום מום יעקב איש תם אונ אין זיין חלק זיינען זייא מיט גאט בהעפט אזו וויא אין פסוק שטייט (אתי מלבנון כלה) ועוד שכינה דאש אן גיבריט פון דער שכינה איז מיט דיא ישראל אין זייערע ארבייט אין גלות אבער ער וועט מיט זיי זיין אין איינעם אין ירושלים וויא עש שטייט די ישראל וואס זיינען די קינדער פון נגידים אברהם יצחק יעקב מיט גרוים ליב שאפט זיינען זייא אן גיבונדין מיט גאט מנוחה ושאר ויעודים דאס רואונג פון משכן אין שילה אונ דער בית המקדש דאש איז דאש ארט פון אלע אן גיברייטע צייטין אזו וויא עש שטייט (נופת תטופנה שפתותיך כלה) יאחות דאש ברידר שאפט פון משיח בן יוסף אונ משיח בן דוד זיינען בהעפט אן קנאה אזו וויא עש שטייט (גן נעול) דעם טאג פון משיח צייטין זאגין דיינע ישראל ניט אוים עס איז פאר שטעלט אפילו צוא דעם

שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס · שְׁפַר נָאִים וַהֲדוּרִים · לְטַבְסִים מְלָכִים
אֲדוּרִים : נֵרְדְּ וְכַרְכּוֹם · מְזֶה וּמְזֶה סְדוּרִים · הַחוּט
הַמְשֻׁלָּשׁ גְּדוּרִים : מַעְיַן גַּנִּים · הֲדַסַּת קַלִּים וַחֲמוּרִים ·
טְבִילוֹת נְקִיּוֹת שְׁמוּרִים : עוּרִי צָפוֹן וּבֹאִי תֵימָן · יַחַד
לְכַנֵּס נִסְעָרִים · גָּלוּת כָּל שְׁעָרִים : בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי
כַלָּה · דֻּגְמַת מִלּוּאִים גְּמוּרִים · לְקַבֵּל אֵבָרִים וְאֵמוּרִים :
אֲנִי יְשֵׁנָה · בִּיאַת עִיר מִשְּׂעִירִים · תּוֹחֶלֶת יִסְחָבוּם צְעִירִים :
פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי · רַבָּתִי וּשְׁנֵי כְתָרִים · הָאוּרִים וְתֻמֵּי
סְתָרִים : דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ · אָז לִסְעוֹד הוֹרִים · מְזֻמָּן עוֹד
לְנִמְהָרִים : קַמְתִּי · נִצַּבְתִּי בְּחֶמֶד הָרִים · וְרַצְתִּי אַצְתִּי
בִּזְהָרִים : פָּתַחְתִּי · מֵאֵלַי בְּנֹטֶף מוֹרִים · נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע
אֲמָרִים · מְצָאוּנִי לִגְיוֹנוֹת סְבָבוּנִי כַּנְּהָרִים · עוֹמֵד כַּהֲדַסִּים
בֶּהָרִים : הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם · דְּרוֹשׁ דּוֹד מֵישָׁרִים · סוּר
מֵרְכְסֵי קְשָׁרִים : מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד · לֶעָתִיד שָׁאוּל
נִפְשָׁרִים · הֵם בְּאֻמּוֹת הַכַּשְׂרִים : מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד · נוֹאֲמִים

(שלחיך פרדס שפר נאים והדורים) אומר הקדוש ברוך הוא מנסיך תדולים שלך הפה נאים והדורים מביאת מגדים כפרדס יפה והמה חמין (לטכסים מלכים אדורים) לדגלי מלכים מוכתרים (נרד וכרכום) כמו שנרד וכרכום מסודרים בכל עברי הפרדס כן היו הדגלים (מזה ומזה סדורים) על ד' עבריהם ובכל רוח מארבע רוחות היו שלשה שבטים (החוט המשולש גדורים) והיו גדורים בכל פאה כדמות משולש (מעין גנים הדתת קלים וחמורים) כמו שמעין גנים מדיח טומאה קלה וחמורה כך ישראל מדיחין בתשובתן עבירות קלות וחמורות (טבילות נקיות שמורים) נשותיהם שומרות יום כנגד יום ויושבות ושופרות שבעה נקיים ואח"כ טובלות ואחר סערב עלי ריחך ממעשך הנאים (עורי צפון ובואי תימן יחד לכנס נסערים גלות כל שערים) אני אצוה את הרוחות שיעוררו עצמם יחד צפון ודרום לכנס את ישראל הנסערים והמפוזרים בגלות כל שערים (באתי לגני אחותי כלה) בימי חנוכת הבית בשבעת ימי המלואים (דוגמת מלואים גמורים לקבל אברים ואמורים) לקבל האברים והאמורים דוגמת שמיני למלואים שהיו במשכן ואומרת כנ"י (אני ישנה) בגלות עד (ביאת עיר משעירים) כמ"ש מי זה בא מאדום (ישעיה סג) (תוחלת יסחבום צעירים) ואני מייחל שיעוררו אותם בניה של רחל שהם הצעירים שבשבטים (פשטתי את כתנתי רבתי) ע"י עונותי אבדתי את כתנתי הגדולה היא השכינה (ושני כתרים הם (האורים ותומי סתרים) המגידים דברים נסתרים (דודי שלח ידו אז לסעוד הורים) בימי עזרא וסיעתו שלח הקב"ה את ידו לעזור להם לבנות בית המקדש (מזומן עוד לנמהרים) והוא מזומן עוד לעזור ולסעוד לישראל הנמהרים לעשות רצונו לבנות להם בית המקדש (קמתי נצבתי בחמד הרים) עמדתי בהר סיני (ורצתי אצתי בזהרים) ודחקתי את עצמי בשמחה אל אזהרותיו (פתחתי מאלי בנטוף מורים) בהר סיני שנתמלא כל העולם בשמים לא הוצרכו לפיים אים את הבירו ולפתותו (נעשה ונשמע אמרים) לומר האמרים הנאים נעשה ונשמע אלא כל איש ואיש ענה מדעתו ומאליו וכשאמרתי נעשה ונשמע (מצאוני לגיונות סבבוני כנהרים) סבבוני חיילות של מלאכים במ"תכנהרות והקדוש ברוך הוא היה עומד (כהדסים בהרים) ואמר לנו (השבעתי אתכם) (דרוש דוד מישרים) שתדרשו אותי שאני אוהב שלכם ללכת בדרך מישור (סור מרוכסי קשרים) ולסור מחבורת קשר רשעים (מה דודך מדוד) לעתיד לבוא ישאלו מכחישי התורה מה אלהיכם מכל אלהים (שאול) ולמה אם כל ניהנם בוער בנו ולכם (נפשרים) כמים פושרין מפיגין (הם) לעובדי כוכבים אנחנו (באומות הכשרים) לפי שאנו הכשרים שבאומות שבעבדי כוכבים (מה דודך ט') אשר נגלו נהרגים

(שלחך) פרן סטנסטס סמגסים מלשון שלוחים נמשו (ישעיה טז ח) והוא סולר לישראל (לטכסים) ל' דגל כי הרגים של דגל פכם (אדורים) מל' אדרי נכם (כחוט המשולש) ספשו כדמות משולש (קלים והמורים) עבירות קלים וחמורים (נסערים) לשון סערה והוא רוח החזק ועב"ה ואסערם על כל הגוים (זכריה ז' יד) (בכל שערים) כמ"ש והזרם במזרה בשערי הארץ (ירמיה טו ז) ושערים ל' עיירות (עיר) לשון עיר וקדיש (דניאל ד י) פירש"י והוא מלאך שבא פר לעולם וכאן הוא תואר להקב"ה עפ"ה הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל (תוחלת יסחבום צעירים) כמ"ש אם לא יסחבום צעירי הצאן (ירמיה שם) (כתנתי) רומז לשכינה וכן הוא בפרקי היכלות (אז) בימי בית שני (לסעוד הורים) לסעוד זרובבל ויהושע כמ"ש ועשה חזק זרובבל נאום ה' וחזק יהושע וגו' כי אני אתכם (חגי ב) (מזומן עוד לנמהרים) כדכתיב ולבב נמהרים יבין לדעת (ישעיה לב) אמרו לנמהרי לב חזקו אל תיראו (שם לה) (נצבתי בחמד הרים) עפ"ה ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט יז) ועפ"ה ההר חמד אלהים לשבתו (תהלים סח יז) (דצתי) לשון שמחה מלשון ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא יד) (אנפי) ל' מהירות ודחיקה מל' ויאיצו המלאכים (בראשית יט טו) (פתחתי מאלי) עפ"ה ויפתו: כל העם יחדו ויאמרו (שמות יט ח) מפשע כולם בהסכמה אחת (מאלי) כמו מעצמי ומלשון יזוב: בתלמוד סוכ"ה באו אל נח (שם ז ט) מאליהן באו (בנטוף מורים) עפ"ה וידי נטפו מור (שה"ש ה ה) (לגיונות) לשון תלמוד הוא לגיון השולך ממקום למקום פי' מחנה (תולין ד' קכג) (דוד) לשון אהבה (מרוכסי) לשון חבורה מלשון מרוכסי איש (תהלים לא) (קשר) לשון מכירה של אחיתופל בקושרים (ש"ב טו לא) (שאול) אש של גיהנם (נפשרים) לשון מים

מַלְאָךְ וָואשׁ אִיבֶּער דִיא קְלֵיידֶער וָואשׁ אוֹיף דֶעם הִימִיל :
שלחיך פרדס דַיין גָארְטִין דָאשׁ זַיינֶען דִי יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַייא זַיינֶען בַּשֵׁיינְט
מִיט אַלֶע שֵׁיינְקַייט בְּשַׁעַת זַייא זַיינֶען אַרוֹיש גִינַאנְגֶען פוּן
מִצְרַיִם אִיז זַייעֶר פִירוּנְג גִיוֶועזֶן וְוִיא דֶר סֵדֶר פוּן שְׁטַארְקֶע וְוִיא אַלֶע
טַייעֶרֶע בְּשָׂמִים זַיינֶען זַייא צוּא דִיר פוּן דֶעם אָן הַייבּ בִּיז אִין סוֹף דָאשׁ
הַיישְׁט אֵייבִּיג והחוט המשולש זַייא זַיינֶען פוּן גְדָרִים גִבִּירְט דָאשׁ אִיז
אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ מִיט זַייעֶרֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים קָאנֶן
זַייא אָפּ שְׁווַיינְקֶן דִיא עֲבֵירוֹת וָואשׁ גְרִינְג אוּנ הַארְבּ זַייא זַיינֶען אָפּ
גִיהִיט זַייא זָאלִין זִיךְ טוֹבֵל זַיין מִיט רֵיינְקַייט פוּן הַארְץ אַזוֹ וְוִיא עֶשׁ
שְׁטַייט (עורי צפון) גָאט וֶועט אַיין זַאמְלֶען זַיינֶע יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַיינֶן פַאר
שְׁפְּרֵייט אוּנ-וֶועט זַייא אַרַיין פִירִין קַיין יְרוּשָׁלַיִם דוּרְךְ אַיין טוֹיעֶר אַזוֹ
וְוִיא עֶשׁ שְׁטַייט (באתי לגני) אוֹיף דֶעם אָרְט וואוּ עֶס אִיז גִיוֶועזֶן דִיא
קָרְבָּנוֹת פוּן בַּנַייאוּנְג דָאשׁ מִשְׁכָּן אִין דֶער מִדְבָּר וָואשׁ גָאט הָאט מְקַבֵּל
גִיוֶועזִין דֶעם רֵיחַ פוּן דִי אֵבָרִים אוּנ אֵיבָרִים אני ישנה דֶער וַוייל שְׁלָאף
אִיךְ בִּיז גָאט וֶועט אוּנְז בְּרֵיינְגֶען אִין שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם פשטתי דוּרְךְ מַיינֶע
זִינְד הָאבּ אִיךְ פַר לָארִין מַיין כָּבוֹד מַיינֶע הֶערְשָׁאפְט אוּנ דִיא צְווַייא
קְרוֹנֶען כֶּתֶר כְּהוּנָּה אוּנ כֶּתֶר מַלְכוּת אוּנ דִיא אוּרִים וְתוּמִּים דִיא פַאר
בָּארְגִינֶע דודי גָאט הָאט גִישְׁטְרֶעקְט זַיין הַאנְט מִיךְ צוּ שְׁטַארְקִין אִין דֶר
צַייט הָאט גָאט אוּנְטֶר גִילֶעהֶנְט דִיא יִשְׂרָאֵל דִי וָואשׁ זַיינֶען לֶערְנֶערְס
עֶר אִיז אָן גִיבְּרֵייט צוּא הֶעלְפִין זַיינֶע אֵיילֶענְדִיגֶע יִשְׂרָאֵל אִיךְ בִּין
גִישְׁטַאנֶען אוֹיף דֶעם גְלוּסְטִינְן בַּארְג דָאשׁ אִיז דֶער בַּארְג סִינַי אוּנ
הָאבּ מִיךְ גִיפְרֵייט אוּנ גִיאַיילְט צוּא הֶערִין דִיא גִיוָוארְנְטֶע רֵייד פוּן
דֶער תּוֹרָה פתחתי פוּן זִיךְ זֶעלְבְּסְט הָאבּ אִיךְ גִיעֶפִינְט וְוִיא מִיט בְּשָׂמִים
טַיין כּוֹיל אוּנ הָאבּ גִיזָאגְט נַעֲשֶׂה זָאג וֶועלִין מִיר טָאן אוּנ וֶועלִין צוּא
הֶערִין מצאוני עֶשׁ הָאט מִיךְ אַרוּם גִירִינְגְלְט פִיל כִּתּוֹת אוּנ חַיִילוֹת פוּן
מַלְאָכִים בְּשַׁעַת מַתַּן תּוֹרָה וְוִיא דִיא בֶּעךְ וַואסֶער אוּנ גָאט אִיז גִישְׁטַאנֶען
צְווִישִׁין זַייא וְוִיא הֲדַסִּים אוֹיף אַיין בַּארְג אוּנ הָאט גִיזָאגְט אִיךְ הָאבּ
אַייךְ בַּאשְׁוָוארִין דרוש דוד דוּא זָאלְסְט הַאלְטִין דָאשׁ פְרֵיינְט שַׁאפְט
פוּן רֶעכְט פַארְטִיקַייט אוּנ אָפּ צוּא קֶערִין פוּן דֶעם בּוּנְד פוּן דִי רְשָׁעִים
וָואשׁ אִיז דַיין פְרֵיינְט שַׁאפְט מֶער פוּן אַלֶע לעתיד אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶן
וֶועלִין דִיא אוּמּוֹת פְרֶעגֶן יִשְׂרָאֵל פַאר וָואשׁ גֵיהִנֹּם טוּט אוּנְז פַאר
בְּרֶענֶען אוּנ אַייךְ נִיט הם וֶועלִין דִיא יִשְׂרָאֵל זַייא עֶנְטְפֶערִין מִיר זַיינֶען

שערים (מר סער (סרים) לשון שירה (חדי) לשון חוכב האלה להקב"ה (נעמו) לשון שיעוש (לרקים) ריקים מתלאת (מחורים) מגידים פעם אחר פעם (צביונו) לשון רצון ולא אביתם לפלות תרגומו ולא צביתון (עשות) כמו לעשות (צפותנו צפות) לשון בצפיתנו צפינו (איכה ד יז) והוא לשון תקוה וסכוי (משחרים) כמ"ש בשו"א והשי"ן בפת"ח והוא מלשון ומשחרי ימצאונני (משלי ח יז) (ציון) לשון הציבי לך ציונים (ירמיה לא כא) שהוא לשון סימן (צור קוננו) תואר הקב"ה (מכתירים) לשון כתר (בפלל) מלשון ויעמוד פינחס ויפלל (תהלים קו ל) (מעתירים) מלשון ויעתר יצחק (בראשית כה א) :

בָּזֶה הַקּוֹשְׁרִים · נִגְּדוּ נֶהֱרָגִים כַּשְּׁוָרִים · גָּזַר יִחוּדוֹ קוֹשְׁרִים · נֵצַח מַלְכוּתוֹ שָׁרִים :

דּוֹדִי נָעֲמוּ עַמּוֹ מֵישָׁרִים · נִכְתָּב וְנִקְרָא בַּשִּׁירִים · צִדְקוֹתָיו לְרֵקִים מְחַזְּרִים · צִבְיוֹנוֹ עֲשׂוֹת מִתְאַזְּרִים · צְפוּתֵנוּ צְפוּת מְשַׁחֲרִים · צִיּוּן עַמּוּד שְׁחָרִים · צוּר קוֹנֵנוּ מַכְתִּירִים · צָרְכֵּנוּ בְּפֶלֶל מַעְתִּירִים : חָזוֹה נֶחֱזֶה בְּבֵאוּרִים · חָשְׁכֵּנוּ לָעַד לְאוֹרִים : חזן חַי זַכֵּנוּ כְּמִתְפָּאֲרִים · קַיָּם לְדוֹר דּוֹרִים · הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים :

באורים על קדושת שמו (גזר יחודו קושרים) וקושרים כתר יחודו שאומרים ה' אחד (נצח מלכותו שרים) שאומרים ה' ימלוך לעולם ועד ובשכמל"ו · משיבה כנ"י לעובדי כוכבים כי הוא (דודי) אשר (נעמו עמו מישרים) אנחנו עמו מישרים את נופש שלו בזה שאנו קורין שמו באדנ"י לא שמו שהוא נכתב בהוי"ה (ונקרא בשירים) ע"י כהן גדול ביום הכפורים נס כן בהוי"ה אך אנו קורין באדנ"י לפי שנשבע הקדוש ב"ה שלא יהיה השם שלם עד שימחה זכר עמלק ועל בטחון זה (צדקותיו) של הקדוש ב"ה (לרקים) ממלאתיו אנחנו (מחזרים) ומגידים להם פעם אחר פעם כדי שישובו מדרכם הרעה (צביונו עשות) ולעשות רצונו אנחנו (מתאזרים) (צפותנו צפות משחרים) ומשחרים ומבקשים אנחנו לראות מה שעיניו צופות ומיחלות וזה תוחלת שאנו מיחלים לראות (ציון עמוד שחרים) הציון והסימן של גאולתנו ולהקדוש ב"ה שהוא (צור קוננו) אנחנו (מכתירים) בשבחות וזמירות ואחר כך (צרכנו בפלל) אנחנו מעתירים ומבקשים (חוזה נחזה בבאורים) שנזכה לחזות בפירוש ובבירור חזיוני הנבואות שיהיה (חשכנו) שבגלות (לעד לאורים) לאור הגאולה ויקויים בנו והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך (ישעיה ס' ג) ועתה אל (חי) בקשתנו (זכנו) להיות (כמתפארים) כצדיקים שמתפארים לפניך במעשיהם הטובים ויעידו הכל כי אתה (קיים לדור דורים) ואתה הוא (המאיר לארץ ולדרים) עליה :

בחול

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ : הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם : אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ : אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה · טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ : תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת עַל

בשבת

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ · וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה : הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל · הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח · וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ · מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ · וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת הָרַחֲמִים : הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים · וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ : הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם : אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ : אֵין עֲרוֹךְ לָךְ (אֵין כְּעֶרְכֶּךָ) וְאֵין זוּלָתֶךָ · אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ · אֵין עֲרוֹךְ לְךָ (אֵין כְּעֶרְכְּךָ) יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה · וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא : אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ · וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים :

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים · בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל הַנְּשָׁמָה · גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם · דַּעַת וּתְבוּנָה סוֹבְבִים הוֹדוֹ : הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ · וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה · זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ · חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא כְבוֹדוֹ : טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ · יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל · כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם · לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל : מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ · נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם · שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם · עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם : פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ · צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ · קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר · רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה : שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם · תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ ·

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ · תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת · זֶה שֶׁבַח שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ · וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה · לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו · שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה וְכָבוֹד יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה

צְווִישֶׁין אַלֶע אוּמוֹת דִיא בֶּעסְטֶע מה וָואס אִיז דַיין פְרַיינְט שַׁאפְט מֶער פוּן אַלֶע פְרַיינְט שַׁאפְט נזר דַיינֶע גִיאַיינְצִיקְטֶע קְרוֹין בִּינְדִין דִיא יִשְׂרָאֵל זַייא טוּעֶן זִינְגֶען זַיין אֵייבִּיג מַלְכוּת אוֹיף דֶער וֶועלְט :

דודי נעמו מַיין פְרַיינְט גָאט זַיין זִיסְקַייט טוּט רֶעכְט פַארְטִיגִין זַיין פָאלְק זַיין נָאמֶן וֶוערְט גִישְׁרִיבִּין אוּנ גִילַייעֶנְט מִיט גִיזַאנְג זַיין גִירֶעכְטִיקַייט קֶערִין אוּם דִיא לַיידִיגֶע מֶענְטְשִׁין צוּא גוּטִין זַיין ווילִן טוּעֶן זַיינֶע אָן גִינֶערְטֶע יִשְׂרָאֵל צפותנו אוּנְזֶער הָאפְנוּנְג אִיז אוֹיף דֶער לִיכְט פוּן דֶער גְאוּלָּה וָואשׁ עֶשׁ אִיז גְלַייךְ צוּם מָארְגִין שְׁטֶערִין צור אוּנְזֶער בַּשֶׁעפֶר מַאכִין מִיר אַלֶע צַייט קְרַיינֶן אוּנְזֶער בַּדֶערְפְנִשׁ בֶּעטִין מִיר בַּיי גָאט אַיין גִיבֶּעט חוזה מִיר וֶועלִין זֶעהֶן דִי לִיכְט פוּן מָשִׁיחַ מִיט לויטֶערְקַייט אוּנְזֶער פִינְצְטֶערְנִשׁ זָאל בְּלַייבִּין אוֹיף אֵייבִּיג לִיכְטִיקַייט חי זכנו לֶעבֶּדִיגֶער גָאט מַאךְ אוּנְז בַּרִימֶען מִיט מַעֲשִׂים טוֹבִים פַר דִיר דוּ לֶעבְּסְט אוֹיף אֵייבִּיג דוּא לַייכְסְט אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ צוּא דִיא וָואשׁ וואוּנֶען אוֹיף אִיר :

כל שבח מעשה ידיך ועל מאורי אור שעשית (שיצרת) המה יפארוך סלה:

בשבת: לעמו ישראל בקדשתו ביום שבת קדש: שמך יהוה אלהינו יתקדש וזכרך מלכנו יתפאר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת · תתברך מושיענו על כל שבח מעשה ידיך ועל מאורי אור (שעשית) שיצרת המה יפארוך סלה:

תתברך לנצח צורנו מלכנו וגואלנו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול (כ) דברי אלהים חיים ומלך עולם: כלם אהובים כלם ברורים כלם גבורים כלם קדושים וכלם עשים באימה וביראה רצון קונם · וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה ובזמרה ומברכין ומשבחין ומפארין ומעריצין ומקדישין וממליכין: את שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש הוא: וכלם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה · ונותנים באהבה רשות זה לזה · להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה · קדושה כלם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה: קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו:

אופן זה מסדר שבחו של מקום כביכול מראשו ועד רגלו ע״ד רמז ועל סדר הכתובים תאנ״ש ומיוסד ע״פ תשר״ק כפול ובסוף חתום שרמה חזק:

ראשו כתם פז תג עטור כתר · תחן יוחן עתר · שכנו ביושב סתר · שליח מפורש פותר · רם ונשא ביותר · רב בנין וסותר · קוראיו פתח חותר · קבל כנתוח בתר:

עיניו כיונים צד רבוע דפנים · צופות צופים צפונים · פתוחות שיח ספונים · פונות לאליו פונים · עתיד וגנוז פנינים · ערוך נגדו מלפנים · סכיונו אין לפנים · שרפים וחיות ואופנים:

לחיו נטוף מור לקחים · נעימים אמרים מלקוחים · מגדלות מרקח רקוחים · מתן לנפש פקוחים · לוחות חרות משיחים · לב עלוב משמחים · כאב ממריחים ומשחים · כערוגות ערבים שיחים:

ידיו ידי אדם פשוטות · יצוריו לקבל מלשטות · טועים

מטה לוי

ראשו כתם פז) ט׳ (כתר) של ראשו הוא בכתם פז מתפלות ישראל ואף כי (שכנו ביושב סתר) ואין אדם יכול לבוא לפניו לסדר תפלתו מכל מקום (שליח מפורש פותר) המלאך הממונה על התפלה הוא מפרש ופותר צרכי ישראל ועושה ממנה כתר ומשביע אותו בשם המפורש והוא עולה ומניחו בראשו של הקדוש ברוך הוא שהוא (רם ונשא ביותר) ועוד זאת כי הקדוש ברוך הוא שהוא (רב בנין וסותר) בונה מה שרוצה וסותר מה שרוצה (קוראיו פתח חותר) חותר וחוקר פתח תחת כסא הכבוד בשביל קוראיו (קבל כנתוח בתר) כדי לקבל תפלתם כקרבן תמידים ומוספים שמנתחים הכהנים לחתיכות ולבתרים: (עיניו כיונים צד רבוע דפנים) עיניו של הקדוש ברוך הוא כביכול משוטטות בכל ד׳ רוחות העולם כיונה שהיא שמחה על מעינות והולכות מים בכל צד (צופות צופים צפונים) רואות ת״ח העוסקים בסתרי התורה (פתוחות שיח ספונים) לפתוח להם מעינות החכמה והתורה שהיא שיח הצפונים והשובים לפניו ועיניו (פונות לאליו פונים) לישראל הפונים אליו (עתיד וגנוז פנינים) דבר העתיד להיות ומה שגנוז לפני ולפנים הכל (ערוך נגדו מלפנים) (סכיונו אין לפנים שרפים וחיות ואופנים) ראייתו של הקדוש ברוך הוא אינו נראה לפנים של שרפים כו׳: (לחיו נטוף מור לקחים) מלחייו נוטף מור בד״ת שנקרא לקח טוב כי בשעה שנגלה הקדוש ב״ה על הר סיני נתמלא כל העולם בשמים (נעימים אמרים מלקוחים) ואמרים הנעימים במלקוחים שהם כלי המשמשת הם נעימים והם (מגדלות) כמו (מרקח רקוחים · מתן לנפש פקוחים) ונותנת לנפש פקחות והריפות (לוחות חרות משיחים) והלוחות מדברים ומודיעים חירות (לב עלוב משמחים) התורה משמחת לב עלוב ועלוב (כאב ממריחים ומושחים) וכמלוגמא שממריחים ומושחים על מכה כך התורה מרפא הגא: כמ״ש ולכל בשרו מרפא (כערוגות ערבים שיחים) וכערוגות אילנות המגדלות פירות מתוקות: (ידיו ידי אדם פשוטות) ידיו של הקב״ה פשוטות מתחת כנפי החיות כמ״ש

בית לוי

(תג עטור כתר) שלשתם לשון כתר הם ויפה כתר מלכות כראוי מתרגם ובוי תגא (עטור) לשון כעטרה שעטרה לו אמו (שה״ש ג יא) (תחן יוחן עתר) שלשתם לשון תפלה הם (שליח) קורא למלאך הממונה על התפלה (רב בנין) בנין גדול (חותר) לשון מחתרת (קבל) כמו לקבל (בתר) לשון א״ש בתרו (בראשית טו י): (עיניו כיונים צד כו׳) כדכתיב עיני ה׳ המה משוטטות בכל הארץ (ד״ה ב טז ט) בכל מקום עיני ה׳ צופות (משלי טו ג) (צופות) לשון ראיה והבטה מלשון צופה נתתיך (יחזקאל ג יז) (צופים) ה״ח שלומים בתורה (צפונים) סתרי תורה הצפונים וטמונים (שיח) לשון דבור מלשון ודברי נפלאותיך אשיחה (תהלים קמ״ה ה) (ספונים) לשון תלמוד תאן ספון מאן רקיע (פ׳ ואלו מגלחין ד׳ כח) שהוא לשון חשיבות (עתיד) כמו העתיד לבוא (פנינים) לשון פנים (סכיונו) הוא תרגום אשתכי וממנו ראיתו של הקב״ה (מור לקחים) דברי תורה עש״ה כי לקח טוב נתתי לכם (משלי ד ב) (מלקוחים) לשון ולשוני מודבק מלקוחי (תהלים כב טז) ופירשו המפרשים מלקות הם אשר ממעל הלשון ומתחת ויקרא כן על שם שבהם לוקחים המאכל כעין כלשיטה (מגדלות) גדולי בשמים (מרקח רקוחים) לשון רוקח מרקחת (שמות ל כה) ופרש״י כל דבר המעורב בחבירו עד שזה קופת מזה או ריח או טעם קרוי מרקחת (מתן) עש״ה וממדבר מתנה (במדבר כא יט) (פקוחים) לשון פקחות כדכתיב מחכימת פתי (תהלים יט ח) (משיחים) מדברים (עלוב) עם עני ודל תרגומו עם ענותן ומקבל עולבן (צפניה ג יב) (כאב ממריחים) לשון וימרחו על השחין ויחי (ישעיה לח כא) והוא ענין טיחה וכדרך התחבושת וכדכתיב ולכל בשרו מרפא (משלי ד כב) (ערבים) ל׳ מתיקות (שיחים) אילנות מל׳ וכל שיח השדה (בראשית ב ח): (מלבשות) ל׳

ראשו כתם פז דער הויפט פון גאט איז פול מיט שיינע קרוינען דורך געבעט פון דיא ישראל ווערט ער איבער געבעטין זיין רוואנג איז ער זיך אין פר בארגענע זיינע שלוחים זיינען דיא מלאכים וואס בשיידן דיא תפלות פון ישראל גאט איז פיל אויף גיהויבין פון דער וועלט ער איז דער עליון צו בויען אונ צו חרובין וויא זיין ווילן איז דיא ווארטן אים אן הייסט ער זייא דיא טויערין עפינען אונ נעמט אן די תפלות אזו וויא די שטיקער פון קרבנות:

עיניו כיונים דיא אויגן פון גאט קוקן וויא איין טויב פון אלע פיר זייטן אויף ישראל וואס זיינען מקיים תורה אונ מצות זייא זיינען אפין אויף דיא תפלות פון דיא ישראל וואס זייא קערין זיך נאר צו אים דר גן עדן איז בהאלטין צוא די וואס היטין דיא תורה וואס זיא איז טייערר פון גין גאלד עס איז פארטיג גיווארין דאס גיהנם אקעגין דעם גן עדן איידי דיא וועלט איז באשאפין גיווארין אפילו די מלאכים ווייסן ניט וויא גרויס דער שכר איז פון דיא ישראל אין גן עדן לחיו נטוף מור גאט פון זיינע רייד איז גיווארין באשאפין די גאנצע וועלט אינ איין ריח פון בשמים זיינע זיסע ווערטער איז זיסער פון אלע גיפרעגילטע בשמים ער האט גיגעבין די תורה וואס זיא איז איין פקוח נפש אונ זיא מאכט מענטשין פרייא איין אומעטיג הארץ מאכט זיא פרייען אלע ווייטאגין מאכט זיא פארהיילין זיא איז וויא איין גארטין מיט שיינע ביימער:

ידיו ידי אדם די הענט פון גאט זיינען אויף גיעפינט מקבל צוא זיין דיא

דֶּרֶךְ קוֹשְׁטוֹת · טֶרֶף לְכֹל מוֹשִׁיטוֹת · חֲזָקוֹת וּמַחֲזִיקוֹת מָטוֹת · חִישׁ מִדֶּחִי מְלַקְטוֹת · זְכוּת מְגַלְגְּלוֹת וּמַטּוֹת · זַעַם הַדִּין מִלִּנְטוֹת ׃
שׁוֹקָיו וָעַד כָּתְלֵנוּ מְצָרֵף · וְתַחַת רַגְלָיו שַׁרְפְּרֵף · הֲדוֹמוֹ מַרְעִיד וּמְרַפְרֵף · הַיָּם מְלַחֵךְ וּמְשָׂרֵף ׃
חִכּוֹ מַמְתַּקִּים · דַּת מְשָׁלִים עַתִּיקִים · גּוֹזֵר אוֹמֵר וּמֵקִים · בִּדְבָרוֹ שֶׁפֶר שְׁחָקִים · אָמַר וַיִּקְרָא אַרְקִים ׃ חֵין שִׁבְחוֹ לִגְיוֹנָיו מְפִיקִים · הֲמֻלַּת הָמוֹן אֲפִיקִים · חָלִים וְזָעִים קְרִיאַת שִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה מַסְפִּיקִים ׃

בי׳ בטית (במדבר ב כ) או כיוצא בטות (קושטות) לי קשוט (טורף) מזון מלשון טרף נתן לנהיו (לכל מושיטות) מלשון ויושט המלך והדלתיב ומשביע לכל חי רצון (תהלים קמה) (מטות) כמו ידים מטות (חיש) לשון מהירות מלשון כי גז חיש (תהלים צ י) (זעם) לשון כעס: (שוקיו) של הקב״ה (ועד) לשון ונועדתי (מצרף) לשון חבור בתלמוד מלשון ואם צירף חייב (מעשרות פ׳ ב) פירוש אם חבר שנים יחד·· (שרפרף) ספסל קטן כדאיתא בחגיגה (דף יד) שרפרף להדום רגליו (הדומו) תואר לארץ עפ״ה והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (ומרפרף) לשון רפיון מלשון שמים ירופפו (מלחיך) שורף ככל כקלויה בלשון כמו והמים אשר בתעלה לחכה (מ״א יח לח) : (חכו) חיך שלו ותואר להורה (עתיקים) מיושנים ע״ש שעתיק יומין אמרן (שפר שחקים) כמ״ש ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג) (אמר ויקרא ארקים) שנאמר ויקרא אלהים ליבשה ארץ (בראשית א י) פ׳ דבר ויקרא ארץ (תהלים נא) ותרגומו של ארץ ארקא (לגיוניו) חיילותיו מלשון על כל נגיון ולגיון (ברכות לא) (מפיקים) לשון הוצאה מלשון ויפק רצון מה׳ (משלי ח) (המולת המון אפיקים הלים זעים) כענין קול המולה כקול מחנה בעמדם תרפינה כנפיהן (יחזקאל א כד) ואפיקים הוא לשון חוזק מלשון ומזיח אפיקים (איוב יב כא) וכענין מלאכיו גבורי כח (תהלים קג) ׃

וידי אדם מתחת כנפיהם (יחזקאל א ח) (ימוריו לקבל מלשמות פושים דרך קושטות) הטועים מדרך הקושט והאמת ועושים תשובה שלא לשמות לדרך הרע ידי הקב״ה פשוטות לקבל תשובתם (טרף לכל מושיטות) מזון מושיט לכל העולם כמ״ש ומשביע לכל חי רצון (חזקות ומחזיקות מטות) ידיו חזקות ומחזיקות ידים מטות (חיש מדחי מלקטות) ידיו ממהרות להחזיק את המטים מדחי שלא יכלו ויאבדו (זכות מגלגלות ומטות) ומגלגלות להטות המאזנים לכף זכות כמ״ש מטה כלפי חסד (זעם הדין מלנטות) על ישראל כי אפילו בשעת כעסו הוא כובש מדה״ד: (שוקיו ועד כתלנו מצרף) מחוברת ומתוועד שכינתו על כותל מערבי ואין השכינה זזה משם (ותחת רגליו שרפרף) כי הכותל מערבי הוא שרפרף וכסא לתחת רגליו (הדומו מרעיד ומרפרף) מרעיד ועושה רפיון לארץ הדום רגליו (הים מלחיך ומשרף) מייבש ושורף ליס בהבל פיו (חכו ממתקים) דברי תורתו מתוקים כדבש (דת משלים עתיקים) בתורה נמצא דת ודין ומשלים הרבה שעתיק יומין אמרן וגם התורה היא ישנה ומימי קדם קדמה (גוזר אומר ומקים) גוזר דברים גומרן ומקיימן (שבחו לגיוניו מפיקים) חילי מרום מוציאין שבחו (המולת המון אפיקים) חיילות של מלאכים חזקים (חלים וזעים מ׳ מספיקים) נבהלים ומתנועעים מאימת הקב״ה בעת שמספיקים בכנפיהם ואומרים קדוש ׃

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ ׃
לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִרוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ · כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת · זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת · נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת · הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית ׃ כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ וְהִתְקִין מְאוֹרוֹת מְשַׂמֵּחַ עוֹלָמוֹ אֲשֶׁר בָּרָא ׃ אוֹר חָדָשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ בִּמְהֵרָה לְאוֹרוֹ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת ׃
אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ ׃ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ ׃ אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמוֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה ׃ וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל (הַגִּבּוֹר) וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ ׃ וְרַחֲמֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד · מַהֵר וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה · וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת כָּל הָאָרֶץ · וּשְׁבוֹר עוֹלֵנוּ מֵעַל צַוָּארֵנוּ וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ · כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה · וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת בְּאַהֲבָה לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ ׃
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה ׃

לְיָחִיד אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן ׃

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה ׀ אֶחָד ׃

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ ׃
וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם ׃ וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם

תְּשׁוּבָה פון זַיינֶע יִשְׂרָאֵל ווען זייא קֶערִין אָפּ פון דֶעם גוּטִין וועג גִיט עֶר פָארְט אִיטְלִיכִין זַיין שְׁפַּייז עֶר דֶער הַאלְט דֶעם מֶענְשִׁן וואס אֵיין גִיבּוֹיגִין אִיז אוּנ אַיילְט צוּא אַנַאנְדְ קְלַייבִּן דֶעם זְכוּת פון יִשְׂרָאֵל עֶר אִיז מְגַלְגֵל דֶעם זְכוּת אוּנ נֵייגְט אַוֶועק פון דֶעם צָארִין פון דֶעם דִין שׁוקיו ועד כתלנו נָאט אִיז גְלַייךְ וויא עֶר שְׁפַּארְט אוּנְטֶער דֶעם כּוֹתֶל מַעֲרָבִי וואשׁ זִיא אִיז גִיבְּלִיבִּין פון דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואשׁ זִיא אִיז אֵיין אוּנְטֶער הַאלְט פון זַיינֶע פִיס עֶר מַאכְט צִיטְרִין דִי עֶרְד אוּנ דִיא וואשֶׁר פון דֶעם יָם טוּט עֶר פַאר בְּרֶענֶען חכו ממתקים זַיין גוּמֶען אִיז מִיט פִיל זִיסְקַייט זַיין תּוֹרָה אִיז פִיל שְׁטַארְקֶע מְשָׁלִים וואשׁ עֶר אִיז גוֹזֵר אַזוֹ בְּלַייבְּט עֶס מִיט זַיינֶע רֵייד הָאט עֶר פַאר שְׁפְּרַייט דֶעם הִימִיל עֶר הָאט גִיזָאגְט אוּנ עֶשׁ אִיז גִיוָוארִין אַלֶע וֶועלְטִין דִיא חַיָּילוֹת פון מַלְאָכִים פּוֹלֶע אוּנ שְׁטַארְקֶע זַייא צִיטְעֶרִין אוּנ שְׁטוּרְמֶען אֵיידֶר זַייא קֶאנֶען זָאגִין דְרַייא מָאל קָדוֹשׁ ׃

וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר · וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים (וְנֶאֱמָנִים) וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד אֱמֶת וֶאֱמוּנָה (בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה) חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר · אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ · גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ · יוֹצְרֵנוּ (צוּרֵנוּ) צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ · פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ וְאֵין לָנוּ עוֹד אֱלֹהִים זוּלָתְךָ סֶלָה:

זולת

אֲהֵבוּךָ נֶפֶשׁ לְהָדֶךָ · מוֹנִים בּוֹטֵחַ וְשׁוֹדֶךָ · אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ: בְּשׁוּב נוֹחֲךָ גְּנוּנוֹ · רְבָבָה תְּרַנֵּן בְּגִינוֹ · דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ: גָּשִׁים נִבְנֶה כְּהַחֲדִילִי · דּוֹבְבִים נֵלְכָה לְהַבְדִּילִי · אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי: דִּמַּנִי נָאוָה וּתְרוּצָה · כִּנַּנִי בְּלֹא פִרְצָה · יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה: הִזְהִירַנִי מִמַּעַשׂ מְעַנַּיִךְ · הִתְעַב גֵּיא כְּנַעֲנַיִךְ · הָסֵבִּי עֵינַיִךְ: וְעַמֵּךְ כֻּלָּם הִלּוּלִים · קֹדֶשׁ וְלֹא חֻלִּים · שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים: זְבָדַנִי זְבוּל אַרְמוֹן · טִיֵּב יוֹשְׁבֵי אָמוֹן · כְּפֶלַח הָרִמּוֹן: חַכְמֵי מַלְאֲכוֹת מְלָאכוֹת · נֶצַח עוֹלָם הֲלִיכוֹת · שִׁשִּׁים

מטה לוי

(אהבוך נפש להדך) ישראל המוסרים נפשם מאהבה על קידוש שמך עד דכא (מונים בוטח שודך) העובדי כוכבים ומזלות שהיו בוטח ושוקט מונים ומקנטרים את ישראל ואומרים להם (אנה הלך דודך) (בשוב נוחך גנונו) בשוב הקב"ה לנוח שכינתו בהיכל שהוא חופתו (רבבה תרנן בגינו) אז תרנן רבבות ישראל בעבורו ויאמרו (דודי ירד לגנו) השם יתברך ירד למקום זיול שלו · (גשים נבנה) גשים רשעים בימי כורש ואומרים נבנה עמכם עיר לאלהים (כהחדילי) וכוונתם היתה להחדיל אותי ממלאכה (דובבים) אומרים (נלכה) להתחבר (להבדילי) וכל זה עושים כדי להבדל לבי ממך ואיני שומע להם אלא (אני לדודי ודודי לי) אין אתם יכולים להכנס ביניהם וגם אין לכם חלק בו כי אני נלטער בו. לבטל של אלהותו ולא אתם (דמני נאוה ותרוצה) הקב"ה המשילני לאשה נאוה וישרה (כנני בלא פרצה) וכנה אותי כינוי שלמה בלא מום שקרא אותי (יפה את רעיתי כתרצה) (הזהירני ממעש מעניך) הקדוש ב"ה הזהיר אותנו ואמר שלא לעשות מעשים של מצרים אשר היו מענים אותך (התעב גיא כנעניך) ולמאוס במעשה ארץ כנען כמ"ש (הסבי עיניך) מהם שלא תעשו כמותם (ועמך כולם הלולים) משובחים (קודש ולא חולים) ולא חולין כמ"ש קודש ישראל לה' (שניך) הקלינים והגבורים שבך (כעדר הרחלים) מה רחלה זו כולה קדושה צמרה לגילית קרנה לשופרות עורה לאהל מועד מעיה לכנורות כך הם כולם קדושים (זבדני זבול ארמון) הקדוש ב"ה חלק לי חלק טוב שבנה בהמ"ק שנקרא זבול ארמון וכזה (טיב) היטיב (יושבי אמון) לסנהדרין היושבים בלשכת הגזית ולומדים תורה שנקראת אמון והיו יושבים כחצי גורן עגולה (כפלת הרמון) וכן אף (חכמי מלאכות) החכמים שמלאכתם מלאכת המלאכים (נצח עולם הליכות) והליכותם הליכות עולם ונצחי (ששים

בית לוי

(להדך) לשון אל ישוב דך נכלם (תהלים עד כא) שפירושו נדכה ונכלם (מונים) לשון אונאה וקנטור מלשון והאכלתי את מוניך (ישעיה מט כו) (בוטח ושודך) תואר לעו"ג ושודך הוא תרגומו של שקט (יהושע יא כג) (נוחך) מנוחתך ותואר לשכינה (גנונו) חופתו · כתרגום יונתן מחופתו תרגומו כתרגמא נפיק מגנוניה (רבבה) תואר לישראל ע"ש רבבה כצמח השדה (יחזקאל טז ז) (בגינו) בעבורו (דודי ירד לגנו) כענין ושכנתי בתוככם (ויקרא ט יב) (גשים) העובדי כוכבים · אלו בימי כורש שנתן רשות לבנות ותחלה אז נגשו צרי יהודה ויאמרו נבנה עמכם כדכתיב ויגשו אל זרובבל וגו' ויאמרו נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם וגו' (עזרא ד ב)

(כהחדילי) לשון מניעה מלשון חדל להיות לשרה (בראשית יח יא) (דובבים) מלשון דובב שפתי ישנים (שה"ש ז י) שהוא לשון דבור (נלכה) נלך יחד (להבדילי) מאלהותו (דמני) לשון משל ודמיון לשון דמיתיך רעיתי (שה"ש א ט) (ותרוצה) לשון יופי תרגום של יופי תרון (כנני) ל' כנוי (מעניך) תואר למצרים כדכתיב כמעשה ארץ מצרים לא תעשו (ויקרא יח ג') (גיא כנעניך) ארץ כנען דכתיב וכמעשה ארץ כנען וגו' (הסבי עיניך) כדכתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם (שמות יד יג) (הלולים) לשון שבח והוא כענין ועמך כולם צדיקים (ישעיה ס כא) (קודש ולא חולים) לשון בין הקדש ובין החול ולשון קדושה נופל על כל דבר שמעלתו יקר והספק ממנו הוא חול (זבדני) לשון חלק מן זבדני אלהים (בראשית ל כ) (זבול) לשון מדור כמ"ש בנה בניתי בית זבול לך (ארמון) היכל. ותואר למכון או לבהמ"ק (טיב) כמו היטיב (אמון) תואר לתורה ע"ש ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל) (מלאכות) לשון מלאכים (מלאכות) ל' מלאכה (נצח עולם הליכות) כענין הליכות עולם לו (חבקוק ג ו) (ששים המה מלכות) רומז בו על סנהדר

אהבוך נפש דיינע גליבטע ישראל האבין זייער נפש פאר שטויסן פון דיינט וועגין אונ זאגן(אנה הלך דודך)·בשוב נוחך אין זיין ווידר קערן צוא מאכין רוען זיין שכינה צווישין דיא ישראל צעהן טויזינט גיזאנג געלין זייא זינגען אין זיין גארטין דאש בית המקדש אונ וועלן זאגן (דודי ירד לגנו)· גשים נבנה כהחדילי דיא רשעים האבין גיזאגט מיר וועלין בויען גאנגר זייא האבין גירעט מיך צוא פאר מיידין אבער איך האב גיזאגט (אני לדודי ודודי לי)·דמני נאוה ותרוצה ער האט מיך גיגלייכט מיט שיינקייט וויא איין שיינר גארטין אן איין אויס בראך אזו וויא עש שטייט(יפה את רעיתי כתרצה)· הזהירני ממעש מעניך ער האט אונז געווארינט ניט צו טאן דיא מעשים פון מצרים אונ אויך ניט די מעשים פון כנען. ועמך כולם דיך פאלק ישראל זיינען אלע היילינג אונ ניט קיין חולין· זברני זבול ארמון גאט האט מיר אפ גיטיילט איין וואנונג אין גרויסן פאליץ דאש איז דער בית המקדש ער האט בגיטינגט דיא סנהדרין וואש זיי זיינען גיזעסין אין לשכת הגזית חכמי מלאכות דיא מלאכים דאש זיינען די לומדי תורה

הֵמָּה מְלָכוֹת: טוֹעֲנִים אֲסֻפּוֹת גַּנָּתִי· יַחַד נוֹטְעִים כַּנָּתִי· אַחַת הִיא יוֹנָתִי: יְשָׁרִים לְהָלִיץ הִתְקִפָה· גַּבְהוּת קֶרֶן זְקוּפָה· מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה: כַּעַס וּשְׂחוֹק יָגוֹז· דַּלַּת רֹאשׁ מִלָּגוֹז· אֶל גִּנַּת אֱגוֹז: לְגוֹלֵל אֶבֶן צִמְּתַתְנִי· בְּאֵר חַיַּי צִמְּתַתְנִי· לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי: מָתַי לְהַצִּיר נַעֲמִית· תּוֹעָה וּמַתְעָה לְהַעֲמִית· שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית: נָאִים לְהִתְנַדֵּב מְעוּלִים· רָאוּת וְקַלֵּס מוֹעֲלִים· מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים: סֵדֶר עֲבוֹדָה מְהוּגָּן· הֵשֵׁב לְשִׁיתוֹ גַּן· שָׁרְרֵךְ אַגַּן: עָרוּךְ אֵילִים וּפָרִים· כְּאָז בְּיַד סוֹפְרִים· שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים: פֶּתַח שִׁיר מְלַדֵּל· הֲדַר זוֹקֵן מְגֻדָּל· צַוָּארֵךְ כְּמִגְדָּל: צַו חֶסֶד כְּגוֹמֵל· וְנַשֵּׂא כְּאָמוּר הוֹמֵל· רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל: קַלֵּס תָּמוּר אַשְׁמְתִי גְנָאַי· זִכְרוֹנֵךְ שַׂמְתִּי· מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ: רִיב לְטוֹב יוֹמְרִי· וְלִשְׁפָלוֹת עֵמֶק יְזוֹמָר· זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר: שִׁתֵּף בְּכָל מִשְׁמָר· כֻּלָּם צַדִּיקִים בְּמַאֲמָר· אָמַרְתִּי

מתוקן מבשים מסכתות שהם יסוד כעלה ומלכות מלשון מלכי ישפר (דניאל ד כ) ר' כמלכה ועלה גם מסכת כוא מלשון ולנסוך מסכה (ישעיה ל לא) שהוא לשון עלה לפי פרנותו שתרגום ולאתמלכא מלך (טוענים) לשון טוען ונטען שבתלמוד וכוא לשון ויכוח (אסופות) תואר לת"ח ע"ש שמתאספין יחד ללמוד (גנתי) תואר לכנס"י ובהמ"ד (מדרש רבה פ"כ) (אחת היא יונתי) ופרש"י פ"ז הפסוק הרבה מחלוקת בבתי מדרשות וכולם לבם להבין תורה על מכונה ועל אמתתה (כנתי) ל' כן ובסים כמו והשיבך על כנך (בראשית מ יג) (ישרים) היושר של ת"ת (התקפה) כמו לכתקף ולכתחזק כי כה"ת שבסוף הימים היא במקום לת"ד מתלתה (קרן זקופה) רומז לבן דוד (יגוז) לשון כי גז חיש (תהלים צ י) ופירש"י לשון העברה (דלת ראש) תן ודלת ראשך (שה"ש ז ו) שצניעו קווצת וקליפת השער (בל"א האר לאקן) (מלגוז) לשון גזיזה וקליפת השער של ויגז את ראשו (איוב א כ) (לגולל אבן) כנוי לשבדי ע"ג שגללו אבן שתיה (צמתתני) לשון לצמיתות (באר חיי צמתני) דוגמת לצמתו בבור חיי (איכה ג נג) ופרש"י בבית הכלא אסרו חיי ולמתו מלשון עוטת בגידין מבעד לצמתך עכ"ל (מתי לחציר) ל' כחציר מהרה ימלו (תהלים לז ב) (נעמית) תואר לאויב ובוא ע"ש האכזריות שיש לו כיענים במדבר ונעמית הוא תרגום של בנות יענה (תועה) ישראל התועים בגלות (ומתעה) הרשעים שמתעים אותם (להעמית) לשון עמיתך (נאים) תואר לישראל (מעולים) נדרים ונדבות מובחרים (ולקלס) ל' שבח מלשון והוא במלכים יתקלס (חבקוק א י) לפירוש רד"ק (מועלים) כנוי לעו"ג (מהוגן) לשון כהוגן הידוע בתלמוד שטעמו כראוי (לשיתו) הם השיתין (שררך אגן) תואר לבהמ"ק ע"ש שהוא באמצע העולם כטבור שהוא באמצע הגוף (ערוך) כמו לערוך ולסדר (סופרים) ת"ח (שני שדיך) משה ואהרן (פתח) כטי לפה שהוא פתח השיר דוגמת מגביה פתחו (משלי יז יט) (מלדל) לשון דלדול וטעמו שלא יכושל וידום (הדר זוקן מגודל) תואר לאהרן (צוארך כמגדל) רומז על החכמים והסנהדרין כתרגומו ואב בית דינא דדאין דינך חסין על עמא (צו) לשון תפלה (ונשא) מוסב על ראשך עליך · נשיאות הראש הוא הפך הכנעה דכתיב ויכנע מדין ולא יספו לשאת ראשם (שופטים ח כח) (הומל) תואר להקב"ה ע"ש וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו (מלאכי ג יז) (כרמל) הוא ראש ההרים (קלס) כמו לקלס והוא ל' בזיון מל' לעג וקלס לסביבותינו (תהלים מד יד) (תמור) לשון תמורה וחלוף (יומר) ל' תמורה והלוף (ולשפלות עמק) רומז לישראל (יוזמר) לשון זמר (שתף) כמו תשתף והוא ל' שותפות

המה מלכות) אותם שהוים שהתלמוד שים בה ששים מסכתות (טוענים אסופות גנתי) ת"ח שנקראו בעלי אסופות שמתאספים יחד לבהמ"ד הנקרא כרם וגן וטוענים בדברי הלכה זה אוסר וזה מתיר (יחד נוטעים כנתי) כולם יחד לבם לנטוע התורה על מכונה ועל זה נאמר בפי' (אחת היא יונתי) (ישרים להלין התקפה) גבהות קרן זקופה) יהי"ר שילין ישרים שתתקיף גבהות קרן זקופה של בן דוד עד שיתמהו הרואים לאמר (מי זאת הנשקפה) (כעס) הקב"ה שכועס עם הצדיקים בעולם הזה (ושחוק) שמשחק עם הרשעים בעוה"ז (יגוז) יעביר ויסיר (דלת ראש מלגוז אל גנת אגוז) שלא נצטרך עוד לגוז ולמרוט שער הראש על חורבן בית המקדש שנקרא גנת אגוז (לגולל אבן צמתתני) עובדי כוכבים ומזלות שגלו אותנו וגללו אבן שתיה והחריבו הבית אמרו עליו שנמכרתי להצלמיתות (באר חיי צמתני) ושמת חיי בבור ולמלאכה אסר (לא ידעתי נפשי שמתני) הושם נפשי (מתי לחציר נעמית) האויב שהוא אכזר כיענים במדבר מתי יהיה לחציר יבש (תועה ומתעה להעמית) ישראל התועה בגלות והצר המתעה אותם מתי יחבר אותם כאיש אל עמיתו כמ"ש אז אהפוך אל עמים שפה ברורה ויאמר (שובי שובי השולמית) ומתי יהיה זה (נאים להתנדב מעולים ראות) שיראו האויבים את ישראל הנאים כשהם מתנדבים נדרים ונדבות המעולים ומשובחים כמ"ש מבחר נדריכם ונדבותיכם (ולקלס מועלים) וכשיראו זאת העו"ג המועלים בך יקלסו אותנו ויאמרו (מה יפו פעמיך בנעלים) (סדר עבודה מהוגן השב לשיתו גן) השב סדר העבודה ההגונה למקום השיתין שיגונן עליו על הדוכן בבהמ"ק הנקרא (שררך אגן) (ערוך אילים ופרים) ולערוך אילים ופרים (כאז ביד סופרים) כמו מאז שהיו עורכים הכהנים עפ"י הוראות ת"ח הסופרים אותיות התורה והם קבלוהו ממשה ואהרן שנקראו (שני שדיך כשני עפרים) (פתח שיר מלדל) שלא ידל ויבוטל פתיחת השיר. אל הלוים (הדר זוקן מגודל) יחזור הדר. זוקן של אהרן כ"ג שהיה זקנו מגודל והדרת זקנים חכמים והסנהדרין שנקראים (צוארך כמגדל) (צו חסד כגומל) יהר"מ שתצוה חסדך בגלותנו כאשר אתה גומל חסד מאז לבריותיך (ונשא כאמור הומל) ונשא אותנו אתה החומל כאמור באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם (ישעיה סג ט) ובאותו נשיאות ראש יהיה זקוף (ראשך עליך ככרמל) ואני בכ"י מצדיק הדין על עצמי ואומר לנפשי (קלס תמור אשמת) ללעג וקלס היתה בשביל האשמת (גנאי זכרונך שמת) שמת זכרונך לגנאי תחת אשר נאמר עליך (מה יפית ומה נעמת) (ריב לטוב יומר) (יה"ר שיומר הריב שרבת עמנו לטוב (ולשפלות עמק יוזמר) ולישראל שהם בשפלות. עמק יזומר עליהם (זאת קומתך דמתה לתמר) שיעלו משפלותם ויגבהו כתמר (שתף בכל משמר כלם צדיקים) שבכל משמר שאנו שומרים ומצפים לגאולה תשתף כל הצדיקים (במאמר אמרתי אעלה בתמר) על ידי

זיינען אונז מזכה צוא עולם הבא וואש איז אייביג טוענים אסופות גנתי זיי זיינען אן גלאדין מיט הלכות אין זייער איין זאמלן זיך אין בית המקדש אונ זייא מאכין פלאנצין מיין בשטאנד פון דער וועלט זייער יושר פון דיא ישראל זאלשטו שטארקין אונ זאלשט אויף הייבין זייער מזל כעס ושחוק כעס אונ גישפעט זאל פון אונז אוועק גיין נים צוא זיין וויא איינער וואש דיא האר פון דעם קאפ איז אפ גישערט לגולל אבן אז איין וועלגער שטיין בשעת חורבן בית המקדש האסטו מיך פאר קויפט אויף אלאנגע צייט מיין ברונגען פון לעבין האסטו פאר שניטין מתי לחציר נעמית ווען וועט זיין גלייך מיין פריינד אז איין גראז וואש ווערט גינגעשין צוא דער היה וואש הייסט בת היענה נאים להתנדב דיא ישראל אין זיינען גיוועזן דיא בעשטע מענטשין מנדב צוא זיין זייערע בעסטע בהמות אויף קרבנות ווער עש האט גיזעהן זייא האט גילויבט זייא אונ האט גיזאגט (מה יפו פעמיך בנעלים) · סדר עבודה דער סדר פון עבודת בית המקדש איז גיוועזן זייער רעכט רבונו של עולם קער אום צוא זיין ארט דאש גיזאנג פון אמת ערוך אילים מיר וועלין אין בית המקדש אן ריכטן אלרלייא קרבנות אזוא וויא מיר האבין בקבלה פון אונזערע תלמידי חכמים ביז משה רבינו פתח שיר דעם שיר פון דיא לוים נים צו פאר מיידין דיא שיינע בארט פון דיא כהנים זאל ווערין גרויס אונ שיין אזו וויא עש שטייט (צווארך כמגדל) · צו חסד כגומל מיר בעטין גאט זאל גומל חסד זיין דער הויבין צוא ווערין אזו וויא גאט האט צוא גיזאגט מיט זיין רחמנות קלס תמור אשמת איך בין גיווארין צוא גישפעט ווייל איך האב גישולדיגט אונ דריבר בין איך בייא דיר פר מיאוסה דאך שטייט אין פסוק (מה יפית ומה נעמת) ריב לטוב יומר דיא קריג וואש דוא האסט צו אונז זאל ווערין צוא גוטין פאר ביטן צוא גיין מיט גיזאנג וועלין מיר זאגין (זאת קומתך דמתה לתמר) · שתף בכל משמר דוא האשט דיא ישראל גיגעבין איין שותפות מיט דיין שכינה פון וועגין זייא זיינען אלע צדיקים

יוצר ליום ראשון של פסח

אֶעֱלֶה בְתָמָר: תַּעַן דָּבָר טוֹב · שׁוּרָה אַחַת לַחֲטוֹבִי וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב:

הפייטן נגס כל בית מג' תרווס · ונראה כהרוזות נרסס שלמה ברבי יהודה חזק ואמץ מאוד בתורה אמן וסוף כל בית התום נפסוק אחד מפסוקי שה"ש :

שְׁחוֹרָה וְנָאוָה תְשׁוּקָתוֹ · לֹא מֵרוֹב חֲשׁוּקָתוֹ · אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ: מְחֻפָּרִים שׁוּר שְׁפוּרִים · הִסְתַּכֵּל בָּךְ כּוֹפְרִים · לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים: בִּינָה רְצוּי תוֹרְמִים · בְּסוֹס עוֹלָם גּוֹרְמִים · נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים: יִתֵּן קוֹל צוֹרֵחַ · הַטּוֹבוֹת וְהָרָעוֹת הַפּוֹרֵחַ · הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ: דּוֹדִי נוֹחַ לִי · הַמְנַחֲמִי וּמוֹחֵל לִי · מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי: חֲזוּת כְּבוֹא צִבְאָךְ · זוֹהַר שְׁכִינַת מוֹרָאָךְ · אֶנְהָגְךָ אֲבִיאָךְ: קְרוֹבְךָ עִם דְּבֵקַי · וְסַת שִׁבְחֲךָ סַפְּקֵנִי · שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי: אַחֲרִית לְטַהֵר שׁוּלַיִם · מַהֵר לְשַׁלֵּשׁ בִּכְפָלַיִם · הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלָיִם: צִיּוֹן רִשְׁפִּים מִלְּבֵיךְ · מִי זֹאת כִּלְבָבֵךְ · שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ: אוֹתוֹת רְאוֹת מְרֻבִּים · דֶּרֶךְ לַעֲבוֹר מְסֻבִּים · מַיִם רַבִּים: בִּיטָה עֲנִיָּה לְנַחֲמָה · תַּעֲרַת אוֹם חוֹמָה · אֲנִי חוֹמָה: וִיהוּדָה כֶּרֶם גְּפָנַי · רֶגֶל הַהֵיכָל לְפָנַי · כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי: אֶלֶף הַמָּגֵן מְגִנִּים · אֶדֶר

כמחזור שאמרה אמרתי אעלה בתמר שהם צדיקים. שבכל דור (תען דבר טוב) תענה אותו דבר טוב על בקשתנו (שור' אחת לחטוב) ונאלנו יחד בשורה אחת והאמר (וחכך כיין הטוב) תוחלתך אשר מכיח. ליטועה דומה ליין הטוב אשר ריחו לא נמר:
(שחורה ונאוה תשוקתו) מה שאני כנ"י שחורה בעונות ונאוה בתשובה ומע"ט היא תשוקתו (לא מרוב תשוקתו) לא מנאותי הוא חושק בי רק (אני לדודי) מפני שאני לדודי לכן (ועלי תשוקתו) כמארז"ל הם עשוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אותם חטיבה אחת בעולם (מחפו' ריס) ניכרא' שהם מבוישים (לכה דודי נצא השדה) נלכה לירושלים הנקראת שדה (נלינה בכפרים) ונשים עין בכופרים (בינה רצוי תורמים) הבן ברצוי והתחנוני ישראל כי הם תורמים התרומות ולא עוד אלא (בסוס עולם גורמים) שהם גורמי' שיעמוד העולם על כנו כי הם אומרים (נשכימה לכרמים) נשכים לבתי מדרשות שנמשלו לכרמים והעולם עומד על התורה (יתן קול צורח) שם בבהמ"ד יתנו קולם קול חזק בתפלה (הטובות והרעות הפרח) הצדיקים והרשעים הפרח אותם לפניך כי (הדודאים נתנו ריח) הצדיקים והפושעים שביהם נתנו ריח טוב (דודי נוח לי) הקב"ה הוא הנותן לי מנוחה (המנחמי ומוחל לי) והוא מוחל לי עונותי ומנחם אותי לאמר (מי יתנך כאח לי) (חזות כבא צבאך זוהר שכינת מוראך) שיראו ישראל שהם צבאך את זוהר שכינתך בבהמ"ק הנקראת מורא. כמו שראו מאז ומקדם במתן תורה וכן עתה (אנהגך אביאך) אל בהמ"ק (קרובך עם דבקי) עם קרובך אני לכן דבקני בך (וסת שבחך ספקני) ספקני במדות שאתה משתבח בהן ויקוים בי היעוד הנזכר להיות לך לעם לשם ולתהלה ולתפארת (שמאלו תחת ראשי) לסמכני (וימינו תחבקני) להחזיק בי (אחרית לטהר שולים) מהר אותו האחרית המעותד לטהר עונות שולים המהר ותחיש נעבור (שלש בכפלים השבעתי אתכם וגו') שנכפל הל' בכל אחת משלש שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל בשלשה פסוקים השבעתי אתכם וכתיב אם תעירו ואם תעוררו הרי ו' שבועית בכל אחת ואחת מהשבה שבועות שלא ידחקו את הקץ לכן תמהר ותחיש (ציון רשפיה מלביך מי זאת) מי זאת בכל העולם המצינת בציון רשפי אש שלהבת · כלבביך כעמך ישראל שהם נשרפים על קידוש שמך לכן (שימני כחותם על לבך) שאהיה דבוקה בך לעולם (אותות ראות מרובים) וזכני לראות אותות מרובים (דרך לעבור מסובים מים רבים) לעבור דרך מים רבים מסובים ומוקפים בעונ' כבוד כמו מאז בגאולת מצרים (ביטה עניה לנחמה) הבט לנחם ישראל הנקראי' עניה סוערה (תערת אום חומה) על שהיא מוסרת ומערת נפשה למיתה ועומדת באמונתה כחומה (אני חומה) חזקה באהבת דודי ובומרת דתו (ויהודה כרם גפני רגל הבי"ג לפני) ויהודה הוא ירגיל ויוליך כרם ה' צבאות בית ישראל אל ההיכל לפני כי ישיב המלוכה אל יהודה ושם יהיה (כרמי שלי לפני) המנהיגים והסנהדרין שלי יתאו לביות

בית לוי

(תכן) כמו הטנה (לחטוב) ג' הטיבה אחת (חכך) לשון הברה במהכה (דניאל יב יב):
(שחורה) בעונות (ונאוה) בתשובה (מרוב) לשון גדלות וגבהות (מחפורים) לשון בושה ותרפה (ירמיה טו ט) והוא' לישראל ע"ש שהם נוקבלים נופה מעובדי פ"ג (שור) ענין ראיה וכנעה מלשון אשורנו (במדבר כג ט) (שפורים) לשון יופי מלשון הנותן אמרי שפר (בראשית מט כא) (שדה) תואר לירושלים ע"ש ציון שדה תחרש (ערמי) כפטייס)(בכפרי')כמו בכופרי' (בינה)הבן (בסוס) ל' כן ובסיס מלשון והשיבך על כנך ופרש"י בסיס שלך (בראשית מ יג) (כרמים) בבכ"נ ובבמ"ד (עירובין כ"א ע"ב)(צורח) ענינו כגנסה בקול צעקה כמו מר צורח (צפניה א) (צבאך) תואר לישראל עפ"ה והוצאתי את צבאותי (שמות ז ד) (מוראך) תואר לבהמ"ק עפ"ה ומקדשי תיראו (ויקרא יט ל) (קרובך עם) כמו עם קרובך (וסת) לשון מדה כמו כל וסת עונה טפה כאן (ירושלמי דיומא ד' לט) שפירושו כל מדה עונה ובן וכך ווסתו של פלוני לגרש נשיו (נדרים ד' כו) (אחרית לטהר שולים) כדכתיב וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם וגו' (יחזקאל לו כה) ואמר לשון לטהר שולים כמו שאמר ירמיה טומאתה בשוליה (איכה א ט) (אותות) לשון אותות ומופתים (ראות) כמו לראות (דרך לעבור מסובים מים רבים) כדכתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז טו) וכתיב ושמה מצולה לבחר שמו וגו' באשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים (ישעיה יא טז) (כימה) כמו הביטה (עניה) כמו לישראל עפ"ה עניה סוערה (ישעיה נד יא) (תערת) לשון מסירה למיתה כמו מן הנה אשר הערה למות נפשו (ישעיה נג יב) ופרש"י לשון ותער כדה ת"י חלף דמסר למותא נפשיה (כרם גפני) תואר לישראל (רגל) כמו ירגיל ויוליך (כרמי) רמז לסנהדרין (אלף המגן מגינים) עפ"ש אלף המגן תלוי עליו (שה"ש ד ד) וקאי על המנהיגים ופ"מ וכתיב והתרגם ומפסר אלף (פ"ב כד נו)

אזו וויא אין דיין תורה איז געזאגט געווארין (אמרתי אעלה בתמר)· תען דבר טוב דוא זאלסט אונז ענטפערין גוטע רייד אונ מיר זאלין בייא דיר געליבט זיין אלע גלייך :
שחורה ונאוה ווען מיר זיינען שווארץ זיינען מיר אבער שיין מיט מצות פר גילוסטין צוא אים אונ זיין גלוסטין איז צוא אונז מחמת מיר האלטין זיינע מצוה אזו וויא עש שטייט (אני לדודי ועלי תשוקתו)· מחפורים שור פון דיא פאר שעמטע זאלסטו זעהן אין זייערע שיינע מעשים אונ לוג צוא בייזין אויף דיא וואש לייקענין אין דיר דאש מיינט דר פסוק (לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים) · בינה רצוי תורמים פאר שטייא דאש אויף גיהויבין גיבעט וואש צו דיר פון די וואש זיינען טרם דאש גרונד פעסט פון וועלט פאלק יתן קול צורח גאט וועט געבין איין קול מיט גשרייא שלעכץ צוא מאכין אוועק פליהן אונ גוטץ צוא מאכין בליבן. דודי נח לי מיין פריינט טרייסט מיך גרינג אונ איז מיר מוחל אלץ חזות כבא צבאך זאלסטו אן זעהן וויא דעמאלט דיינע חיילות מיט קלארקייט אונ פארכט פון דיין שכינה קרובך עם דבקי בהעפט מיך צו דיין דיין גאהינט פאנ'ם דיא צייט פון דיין לויב מאך מיך באנינין למהר שולים אונזער סוף צוא מאכין ריין אין צווייטין אונ אין דריטין זאלסטו מאכין איילן ציון רשפים מלביך עש דינן דיך די ישראל מיט גיצייכנטע אונ פלאמינדיגע הערץ אותות ראות מרבים פיל וואנגדער האבין מיר זוכה געוועזין צוא זעהן וויא דוא האשט אונז ארום גרינגילט אין מדבר צוא איבר פארין דעם ים ביטה עניה לנחמה ער זאל לוגין אויף דיא ארעמע צוא טרייסטין די מיט בהעפטונג שטארק, וויא איין מויער ויהודה כרם גפני די ישראל האט

יוצר ליום ראשון של פסח

שָׂרִים סְגָנִים · הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים : מַסְרִיּוֹת מַסְרִיחַ וְדִידִי · נֵרְדְּ וָוֶרֶד יְדִידִי · בְּרַח דוֹדִי : וּדְמֵה לְךָ בִּטִיּוּלִים · אֱמֶץ כְּאָז חֲיָלִים · לִצְבִי אוֹ לְעוֹפֶר הָאַיָּלִים : חִין מִשְׁקָל בְּמִשְׁקָל שָׁמִים · נִיחוֹחַ מוֹר סַמִּים · עַל הָרֵי בְשָׂמִים :

עַל הָרֵי בְשָׂמִים · סוֹב וּדְמֵה לְךָ דוֹדִי · מַשְׁגִּיחַ וּמֵצִיץ מֵחֲרַכֵּי בֵּית וַעֲדִי · קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי דְּפוֹק לְעוֹדְדִי · כִּי דַלּוֹתִי מְאֹד מִמַּתְּנַת מְעִידִי · יוֹשֶׁבֶת עֲגוּמָה וַעֲגוּנָה וְאֵין מוֹעֲדִי · וְאַתָּה יְהוָֹה מָגֵן בַּעֲדִי :

אֶל גִּבְעַת הָעֲרָלוֹת · מוֹר וּלְבוֹנָה וַאֲהָלוֹת · הַבֵּט מִמַּעֲלוֹת · כִּי מַכּוֹת נַחְלוֹת · קוּמָה קַדְּמָה חוֹפֵשׂ עוֹלוֹת עֲלִילוֹת · טֶנֶף וּגְעִילוֹת · יְחַלֵּל קוֹדֶשׁ מְעִילוֹת · נָא שְׁבוֹר זְרוֹעוֹ מִלְּהַעֲלוֹת תְּעָלוֹת · וְעִם קְהִלּוֹת בְּמַקְהֵלוֹת · לְהוֹדוֹת הַלֵּלוֹת :

עַל הָרֵי בֶתֶר עַל אַחַד הֶהָרִים · יֵרָאֶה לְבַחִירִים · גְּמוּל פּוֹעַל הוֹרִים · דֻּבִּים נְמֵרִים · אֲרָיוֹת וַחֲזִירִים · פָּרִים אַבִּירִים · לְפַסֵּג גְּזָרֵי גְזָרִים · כִּיקַר כָּרִים · כְּלִים גְּמוּרִים · תּוֹר וְגוֹזָל שְׁלֵמִים וְלֹא חֲסֵרִים · שְׁמוּרִים בְּלֵיל שִׁמּוּרִים · הַלֵּל גּוֹמְרִים · כְּעוֹבְרִים שָׁרִים זַמָּרִים · אָשִׁירָה לַיְיָ אוֹמְרִים :

עזרת וכו׳ עד שמו קדוש ישראל

בית לוי

(הדר) הוא לשון תפארת שלובשים השרים (בגנים) תואר לבהמ״ק עה״כ יבא דודי לגנו (שה״ש ד טז) ומתרגמינן לבית מקדשא (מסריות) ממקום מגואל לשון ניאוץ תרגום ותבאש הארץ (שמות ח י) וסריאת ארעא (מסרית) לשון סרחון והוא ספל יוצא אל רדידי (רדידי) הוא הצעיף בל׳ ישמעאל ומרומז טו ההורה והמלוה שהם עטרת ראשנו כמו שפירש רש״י על נשאו את רדידי מעלי (שה״ש ה ז) (נרד וורד ידידי) עה״כ נרדי נתן ריחו (שה״ש א יב) ורומז טו אל ריח הקטורת כמו שפי׳ הראב״ע (חילים) רומז לכהנים (משקל במשקל) בד בבד יהיה (שמות ל לד) פרש״י יהיו שוין משקל במשקל כמשקלו של זה כך משקלו של זה (על הרי בשמים) רומז למזבח : (הרי בשמים) הרי ציון והם כוללים המקדש והמזבח ור״ל בשביל הרי בשמים (מחרכי) מחלוני (בית ועדי) תואר לבהמ״ד (לעודדי) לשון חוזק מלשון מעודד ענוים (מעידי) רומז למלך המשיח שנאמר עליו הן עד לאומים נתתיו (ישעיה נה ד). ות״י הא רב לעממיא מניתיה (עגומה) לשון עגמת נפש מן עגמה נפשי לאביון (איוב ל) ופי׳ דאבה (עגונה) אלמנה חיה והוא לשון איסור וקיבור כדכתיב בגרשים טורש עגם (מועדי) לשון ויעוד ר״ל מאסף : (אל גבעת הערלות) ל״ס (יהושע ה ג) (מור ולבונה ואהלות) שמות מיני בושם (ממעלות) משמים (מכות נחלות) עה״כ נחלה מכתך ירמיה ל יג) (קומה קדמה) עה״כ קומה ה׳ קדמה פניו הכריעהו (תהלים יז יג) (חופש) לשון חפוש כפי״ן שמאל והוא ע״ש הכתוב יחפשו עולות (תהלים סד ז) ופרי״ם מבקשים עלילות (וגעילות) ר״ל לגעול ולמאס אותנו (קודש) תואר לישראל עה״כ קודש יש׳ לה׳ (ירמה ב ג) (מלהעלות תעלות) העלות לשון רפואה מלשון רפאות תעלה אין לך (ירמיה ל יג) ופירש״י תעלה רפואה ל׳ הועיל ולכן אמר מלהעלות כי על הרפואה נופל ל׳ העלאה דכתיב כי אעלה ארוכה לך (ירמיה ל יז) : (על הרי בתר) ל״ס (שה״ש ב יז) ומתרגמינן בטור מוריה ומן קדמת דנא קריב תמן אברהם ית קורבניה ופליג יתהון בשוה (לבחירים) תואר לישראל (גמול) ל׳ תשלום גמול (פועל) כמו פעולת (הורים) תואר לאבות מלשון ברכות הורי (בראשית מט כ) ות״א ברכות אבהתי (דובים נמרים כו׳) רומז לד׳ גליות (לפסג) לשון גזירה ותהוך כמו וינתר אותם בתוך (שם טו י) ת״י ופסיג יתהון לפסגין (כיקר כרים) ל״ס (תהלים לז כ) ופירש״י ככבוד הכבשים שמשמנין אותם לטבח (תור וגוזל) ישראל שנמשלו לבני יונה כפרש״י (שלמים) בדכתיב ולא הפסור לא גמר רמז שיהיו ישראל קיימין לעולם והפסור טלא תר וגוזל :

מטה לוי

לפני (אלוף המנן מגיניה) כמ״ש והחרש והמסגר אלף והוא (אדר) והדר (שרים סגנים) כסנהדרי גדולה (היושבת בגנים) בבהמ״ק (מסריות מסרית רדידי כו׳ ברח דודי) ברח דודי מסריות מסרית רדידי מארץ שמאה מלכלכת עטרת ראשי (נרד ורד ידידי) אי׳ שהיא הרי בשמים האהובים לי (ודמה לך בטיולים כו׳) בענין הטיולים שאמרת לטייל עמנו ודמה לך לצבי למהר ולהחישה (אמן) כמו מאז חיילים של כהנים אשר (משקל במשקל שמים ניחוח מור סמים) ישימו קטורת סמים בד בבד וניחוח של מר דרור (על הרי בשמים) על המזבח שבהר המוריה הנקרא הרי בשמים : (על הרי בשמים סוב ודמה לך דודי) על בית המקדש שנקרא הרי בשמים סוב דודי להרכן ודמה לך לצבי לבנות הבית מהרה (משגיח ומציץ מחרכי בית ועדי) היה משגיח ומביט מחלוני בהמ״ד שהוא בית וועד שלי (קומי לך רעיתי דפוק לעודדי) ודפוק על דלתותי לחזקני לאמר קומי לך רעיתי (כי דלותי מאד) בעת הזה (ממתנת מעידי) וממתנת ומיחלת על מלך המשיח (יושבת עגומה ועגונה) יושבת בעגמת נפש כאלמנה חיה (ואין מועדי) ואין מאסף אותי בקרב מועדיך (ואתה ה׳ מגן בעדי) ואין לנו על מי להשען כי אם עליך ה׳ שאתה מגן בעדי : (אל גבעת הערלות מור ולבונה ואהלות הבט ממעלות) הבט ממעל אל גבעת הערלות שכינס אברהם כשמל ילידי ביתו ועשה אותם גבעה הערבים עליך ממור לבונה ואהלות (כי מכות נחלות) כי המכות קשים כחולי גדול לכן זכור לנו אותו הזכות (קומה) ה׳ (קדמה חופש עולות עלילות טנף וגעילות יחלל קודש מעילות) קדמה פניו של החופש ובודק עלילות של טנף וגעילות לחלל קודש במעילות שמועלין בנו (נא) בקשתנו (שבור זרועו מלהעלות תעלות) תשבר זרועו שלא יועיל לו רפואה (ועם קהלות במקהלות להודות הללות) ואז עם קהלות יודו הללות במקהלות הראוי לברך את ההלל במפלת האויב : (על הרי בתר) על הר המוריה שנאמר עליו על אחד ההרים (יראה לבחירים גמול פועל הרים) יראה לישראל שהם בחורים גמול פעולת האבות (דובים ואריות כו׳ לפסג גזרי גזרים) ובזכותם יהיה יכולת בידם לגזור אותן לגזרי גזרים (כיקר כרים כלים גמורים) ויהיו כלים לגמרי ככרים וכבשים היקרים שמעמידין אותן לשחיטה אבל ישראל שנקראו (תור וגוזל) יהיו (שלמים ולא חסרים) (שמורים) יהיו שמורים מכל נגע (בליל שמורים) כי הם נשרים ומקילים בליל שמורים ועוד שהם (הלל גומרים כעוברים שרים זמרים) כמו שהרו וזמרו העוברים בים את הלל (אשירה לה׳ אומרים) ואמרו שירה לה׳ :

זײַנגען דײַן װײַן גאָרטִין גִיבּ זַײא זַײער הֵיכָל דאָשׁ מַײנְט מֶען דֶעם בֵּית הַמִקְדָשׁ אלוף תמגן אונזֶרע שִׁיצְרִם דאָשׁ מַײנְט מֶען דִיא צַדִיקִים דִי זײַנגען שְׁטַארְקֶע מסריות מסרית פַאר מַײנֶע מִיאוּסֶע זִינְד זָאלִין זַײן זְכִיוֹת עֶשׁ זָאל שְׁמֶעקִין װיא פול בְּשָׂמִים ודמה לך בטיולים זָאלְסְט מִיט אוּנְז שְׁפַּאצִירִין אוּנ שְׁטַארק אוּנְזֶער הַארְץ אַזוֹ װיא פוּן לַאנְג דוּרְךְ מֹשֶׁה אוּנ אַהֲרֹן װָאשׁ זַײנְגֶען גְלַײךְ (לצבי או לעופר האילים) · משקל במשקל דִי װָאג פוּן בְּשָׂמִים זִײא קְטוֹרֶת װָעלִין מִיר מַאכִין דֶעמְפִּין על הרי בשמים :

על הרי בשמים אוֹיף דִיא בֶּערְג פוּן יְרוּשָׁלַיִם פוּן בְּשָׂמִים זָאלְסְטוּ גַײן אוּנ זָאלְשְׁט דִיךְ גְלַײכִין אַז אַײן פְרַײנְט זָאלְשְׁט מַשְׁגִיחַ זַײן פוּן דִיא פֶענְצְטֶער פוּן דֶעם בֵּית הַמִקְדָשׁ שֶׁל מַעְלָה קומי לך שְׁטֵײא אוֹיף מַײן גִיזֶעלִין זָאלְסְט מִיךְ שְׁטַארְקִין אִיךְ בִּין זַײער פַאר אָרִימְט אִיךְ װַארְט אוֹיף דֶעם װָאשׁ דוּא הָאסְט מִיר צוּא גִיזָאגְט יושבת אִיךְ זִיץ װיא אַײן עֲגוּנָה אוּנ הָאף נָאר אוֹיף דֶעם בַּשִׁיצֶר אוּנְזֶער גָאט :

אל גבעת הערלות לוּג צוּא דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ װָאשׁ עֶר הָאט זִיךְ מַל גִיװֶעזִין אוּנ עֶשׁ אִיז גִיװֶעזִין פַאר דִיר אַן גִינוּמִין פַאר שֵׁײנֶעם רֵיחַ פוּן בְּשָׂמִים זֶעה דִיא גִיװֶעזִינֶע קְרַאנְקֶע מַכּוֹת װֶעם דַײן פָאלְק יִשְׂרָאֵל דִיךְ טָאן לוֹיבִּין מִיט אַײן זַאמְלוּנְג :

על הרי בתר אוֹיף דִיא בֶּערְג פוּן יְרוּשָׁלַיִם זָאלְשְׁטוּ גִיזֶעהִן װֶערִין מִיר זַײנְגֶען גַאנְץ װיא אַײן שֵׁײנֶע טוֹיב מִיר זַײנְגֶען גִיהִיט אִין דֶר נַאכְט פוּן פֶּסַח זָאגִין מִיר גַאנְץ הַלֵל אַזוֹ װיא אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין װָאשׁ זַײנְגֶען

אין כינור בכל נחת לו לר וכתיב עמו אנכי בצרה · כשישראל בגלות גם הוא כביכול בגלות עמהם וכמו שלמדו רז"ל מן ושב ה' אלהיך את שבותך והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בצרות גלותם וכשנגאלים כתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם כדאיתא בעגילה (דף כט א) ובשמות רבה (פ' טו) ובתנחומא סוף פ' אחרי · לזאת אמר ברח דודי :

מטה לוי

(ברח דודי) בקשתו מאתך יתברך שתברח מבין שונאי טובים (עד שתחפץ אהבת כלולינו) מאמר שאמרה חפלת בנו כאהבת חתן לכלה כמ"ש זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך (כי כלונו מלכי זדים) אמר הם היו (שובינו תוללינו) בשבאים שלנו והם לועגין ומתפתעים ומהוללים בנו (הרוס וקעקע בצתם מתלנו) הרוס ועקור שורש קנה וכלה שלהם ממקומנו (הקם טורך נגן שתילינו) הקם כותלי היכלך לנגן שם בניננו בית ה' וכשירתו כבודו יתברך יגנו לאמר (הנה זה עומד אחר כתלנו) כמו שאמרו על הים זה אלי ואנוהו: (ברח דודי) מבין השונאי טובים (עד שיפוח קץ מחזה) פרש שיגבב ויסרת הקץ המוגבל (חיש) מהר קודם הזמן כמ"ש אחישנה (ונסו הצללים מזה) ונשו צללי הגלות מכאן (ירום ונשא וגבוה נבזה) מלך המשיח אמר הוא נבזה מכשיו ירום כו' (ישכיל) יצליח (ויוכיח) כמ"ש והוכיח במישור לענוי ארץ (חשוף זרועך) גלה כחך (קרוא כזה) וכל אחד שירתה נטרתך יקרא כזה (קול דודי הנה זה) : ברח דודי) מן הגולה במהירות (ודמה לך במרוצתך (לצבי) הקל ברגליו (יגל יגש קץ קצבי) גילוי הקץ הקצוב יקרב וימהר אליט קודם זמנו (דלותי משבי) להגביה אותו משבי (לעטרת צבי) כמ"ש ביום ההוא יהיה ה' לצבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו (תעובים תאבים הר צבי) ישראל מתאוים את בית המקדש שנקרא הר צבי (ואין מביא ונביא ולא תשבי משוי משיבי) ולא אליהו התשבי שמשוה את המחלוקת ומשיב לב אבות על בנים ק אתה (ריבה ריבי הסר חובי) הסר שנאי (ואשיבה חורפי בניבי) בניב שפתים שלי כנגד שהיו מקנתרים אותי לאמר אנה הלך דודך וכיוצא בזה אשיב להם (זה דודי כו') כי עין בעין תראה בשוב ה' ציון בב"י אמן :

בית לוי

(כלולינו) כלילת הופעו שהכנסתנו לחופה כדפרש"י (ירמיה ב ב) (שובינו) נשון שביה (תוללינו) מן והוללינו שמחה (תהלים קלז ג) ופרש"י לשון סוללות (וקעקע) לשון וכתיבת קעקע (ויקרא יט כח) והוא לשון הרוס (בצתם) מל' סיגאה גומא בלא מים (איוב ח יא) ועניינו שרשם והוא שרש (וקעקע בצתם) ובשרש שרשם (מתלנו) ממקומנו ונבנתה עיר על תלה (ירמיה ל יח) ת"י ותתבני קרתא דירושלם באתרה (טורך) כותלי היכלך מלשון וטור סביב נשם (יחזקאל מו כג) ופרש"י שורת נדבך חומת אבנים כו' (שתילינו) בנינו עפ"ה בניך כשתילי זיתים (תהלים קכח) (שיפוח) יגבב ויברח מלשון עד שיפוח היום (שה"ש ד ו) (מחזה) לשון גבול כמו מחזה תפלה (תהלים קו ל) ופרש"י לשון גבול (ירום ונשא וגביה ט') כדכתיב הנה ישכיל עבדי ופרש"י עבדי יעקב ירום ונשא וגבה מאד וגו' כן יזה גוים רבים וגו' נבזה וחדל אישים בדעתו יצדיק צדיק וגו' (ישעיה נג) ופי' יזה ידבר כמו פת"י שם (ישכיל) יצליח פרש"י שם (ויוכיח) לשון תוכחה ושופר (חשוף) לשון גלוי והוא עפ"ה חשף ה' את זרוע קדשו לעיני כל הגוים (ישעיה נב) (כזה) כמאמר כזה (יגל) לשון גלוי מל' יגלו מוסדות תבל (ש"ב כב טז) (יגש) לשון קרבה מלשון ויגש (דלותי) לשון רוממות והגבהה מלשון כי דליתני (תהלים ל ב) (תעובים) תואר לישראל ע"ש שנתעבים כתועבה ביד האומות (תהלים) לשון תאבתי לישועתך (תהלים קיט) (הר צבי) תואר לבהמ"ק שהיה בהר הטוריה כדכתיב בין ימים להר צבי קודש (דניאל יא מה) (מביא) תואר למלך ובופט השוגיא והמביא (ש"ב ה ב) (מבוי) ל' השוה ודמיון מל' מן תשוה לו (משלי כו ד) (משיבי) ל' משיב נפש (בניבי) ל' דבור מל' ניב שפתים (ישעיה נז יט) :

ברח דודי עד שתחפץ אהבת כלולינו · שוב לרחם כי כלונו מלכי זדים שובינו תוללינו הרוס וקעקע בצתם מתלנו · הקם טורך נגן שתילינו · הנה זה עומד אחר כתלנו :

ברח דודי עד שיפוח קץ מחזה חיש ונסו הצללים מזה · ירום ונשא וגבה נבזה · ישכיל ויוכיח וגוים רבים יזה · חשוף זרועך קרא כזה · קול דודי הנה זה :

ברח דודי ודמה לך לצבי · יגל יגש קץ קצבי · דלותי משבי לעטרת צבי · תעובים תאבים הר צבי · ואין מביא ונביא · ולא תשבי משוי משיבי · ריבה ריבי · הסר חובי וכאבי · ויראו ויבושו אויבי · ואשיבה חורפי בניבי · זה דודי גואלי קרובי · רעי ואהובי · אל אלהי אבי :

בגלל אבות תושיע בנים · ותביא גאולה לבני בניהם : ברוך אתה יהוה גאל ישראל :

מתפללים שמונה עשרה וגומרין הלל · קדיש שלם · אין כמוך תמלא ביום א' דסוכות :

איבר דעם ים סוף איבער גיפארין אונ האבין גיזונגען (אשירה ליי) :
ברח דודי עד שתחפץ זאלשט איילין אונזער פריינט דיא צייט פון משיח
אזו וויא דוא ווילשט אונזער ליבשאפט ווידער זיך מרחם זיין
איך אונז שטעל אויף דיין פאליץ אונזער גיזאנג מאך פלאנצין :
ברח דודי עד שיפוח אונזער פריינט זאלסט איילין דיא צייט פון משיח
אונ ער זאל ווערין הויך אונ דער הויבין וואש ער איז היינט
פאר שעמט ער ווערט קלוג שטראפין פיל מענשין אונ מאך אנפלעקין
דיין קראפט וועלין מיר זאגין (קול דודי הנה זה) :
ברח דודי ודמי זאלסט איילין · וויא איין הירש מיין גוטע גנעצטע צייט
הייב מיך אויף צוא זיין צוא דיר אנגליבטע קרוין מיר מאגען אונ
גלוסטין צום גילוסטיגין בארג אונ דער ווייל האבין מיר ניט קיין נביא
אונ אליהו התשבי וואש ער וועט מאכין אום קערין דאש הארץ פון די
פאטערס אויף דיא קינדער זאלסט אפ טאן מיין ווייטאג אונ שולד וועל
איך זאגין אין דר צייט גאט איז מיין פריינט אונ מיין אוים לייזר אונ ער
איז דער גאט פון מיינע עלטערן: בגלל אבות פון וועגין דעם זכות אבות
זאלסטו העלפין דייערע קינדר אונ זאלסט אויש לייזן דייערע קינדרס קינדר:

בשעת הוצאת ס"ת אומרים ויהי בנסוע י"ג מדות רבש"ע תמצא בסדר התפלה ומוציאין ב' ס"ת בא' קורין בפרשת בא ובשנייה למפטיר בפרשת פינחס :

ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח : ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזת מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר : ועבר יהוה לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזת ופסח יהוה על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף : ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם : לוי והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן יהוה לכם כאשר דבר ושמרתם את העבדה הזאת : והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם : ואמרתם זבח פסח הוא ליהוה אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את

מצרים

מצרים ואת־בתינו הציל ויקד העם וישתחוו: וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה יהוה את־משה ואהרן כן עשו: ס
ישראל ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה כל־בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על־כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה: ויקם פרעה לילה הוא וכל־עבדיו וכל־מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כי־אין בית אשר אין־שם מת: ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם־אתם גם־בני ישראל ולכו עבדו את־יהוה כדברכם: גם־צאנכם גם־בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם־אתי: בשבת ד ותחזק מצרים על־העם למהר לשלחם מן־הארץ כי אמרו כלנו מתים: וישא העם את־בצקו טרם יחמץ משארתם צררת בשמלתם על־שכמם: ובני־ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי־כסף וכלי זהב ושמלת: ויהוה נתן את־חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את־מצרים: פ רביעי ובשבת ה ויסעו בני־ישראל מרעמסס סכתה כשש־מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף: וגם־ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד: ויאפו את־הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי־גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם־צדה לא־עשו להם: ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל־צבאות יהוה מארץ מצרים: ליל שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים הוא־הלילה הזה ליהוה שמרים לכל־בני ישראל לדרתם: פ חמישי ובשבת ו ויאמר יהוה אל־משה ואהרן זאת חקת הפסח כל־בן־נכר לא־יאכל בו: וכל־עבד איש מקנת־כסף ומלתה אתו אז יאכל בו: תושב ושכיר לא־יאכל בו: בבית אחד יאכל לא־תוציא מן־הבית מן־הבשר חוצה ועצם לא תשברו־בו: כל־עדת ישראל יעשו אתו: בשבת ז וכי־יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה המול לו כל־זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל־ערל לא־יאכל בו: תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם: ויעשו כל־בני ישראל כאשר צוה יהוה את־משה ואת־אהרן כן עשו: ס ויהי בעצם היום הזה הוציא יהוה את־בני ישראל מארץ מצרים על־צבאתם: פ

ונוטל החזן הס"ת שניה וקורא בו למפטיר בפרשת פנחס

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליהוה: ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל: ביום הראשון מקרא־קדש כל־מלאכת עבדה לא תעשו: והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני־בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם: ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל תעשו: עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים: ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם: מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את־אלה: כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח־ניחח ליהוה על־עולת התמיד יעשה ונסכו: וביום השביעי מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו:

הפטרה ליום ראשון של פסח (ביהושע סימן ג')

ויאמר יהושע אל־העם התקדשו כי מחר יעשה יהוה בקרבכם נפלאות: ויאמר יהושע אל־הכהנים לאמר שאו את־ארון הברית ועברו לפני העם וישאו את־ארון הברית וילכו לפני העם: ויאמר יהוה אל־יהושע היום הזה אחל גדלך בעיני כל־ישראל אשר ידעון כי כאשר הייתי עם־משה אהיה עמך:

בעת ההיא אמר יהוה אל־יהושע עשה לך חרבות צרים ושוב מל את־בני־ישראל שנית: ויעש־לו יהושע חרבות צרים וימל את־בני ישראל אל־גבעת הערלות: וזה הדבר אשר־מל יהושע כל־העם היצא ממצרים הזכרים כל | אנשי המלחמה מתו במדבר בדרך בצאתם ממצרים: כי־מלים היו כל־העם היצאים וכל־העם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא־מלו: כי | ארבעים שנה הלכו בני־ישראל במדבר עד־תם כל־הגוי אנשי המלחמה היצאים ממצרים אשר לא־שמעו בקול יהוה אשר נשבע יהוה להם לבלתי הראותם את־הארץ אשר נשבע יהוה לאבותם לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש: ואת־בניהם הקים תחתם אתם מל יהושע כי־ערלים היו כי לא־מלו אותם בדרך: ויהי כאשר־תמו כל־הגוי להמול וישבו תחתם במחנה עד חיותם: ויאמר יהוה אל־יהושע היום גלותי את־חרפת מצרים מעליכם ויקרא שם המקום ההוא גלגל עד היום הזה: ויחנו בני־ישראל בגלגל ויעשו את־הפסח בארבעה עשר יום לחדש בערב בערבות יריחו: ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה: וישבת המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא־היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא: ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה־איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם־לצרינו: ויאמר | לא כי אני שר־צבא־יהוה עתה באתי ויפל יהושע אל־פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל־עבדו: ויאמר שר־צבא יהוה אל־יהושע של־נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא ויעש יהושע כן: ויריחו סגרת ומסגרת מפני בני ישראל אין יוצא ואין בא:

ויהי יהוה את־יהושע ויהי שמעו בכל־הארץ:

ואומר המפטיר הברכות של אחר הפטרה · ובשבת אומרים יקום פורקן · מי שברך · אשרי · יהללו:

יתגדל ויתקדש שמיה רבא · בעלמא די ברא כרעותיה וימליך מלכותיה ויצמח פורקניה ויקרב (נ״א קץ) משיחיה · בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן : יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא : יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא בריך הוא · לעלא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן :

ומתפללין תפלת מוסף כלחש ומזכירין משיב הרוח וכו׳ ואין לומר מוסקין מלומר משיב הרוח עד אחר שיפסקו הש״ץ אינו מזכיר כשיסף אז מה שמסקין נכנסו :

תפלת מוסף בלחש תמצא ביום ראשון דסוכות

פותחין הארון והש״ץ מתחיל אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך :

ברוך אתה יהוה אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה: מלך עוזר ומושיע ומגן :

בדעתו אביעה חידות · בעם זו בזו בטל להחדות · טל גיא ודשאיה לחדות · דצים בצלו להחדות · אות ילדות טל להגן לתולדות : ברוך אתה יי מגן אברהם :

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע :

תהומות הדום לרסיסו כסופים · וכל נאות דשא לו נכספים · טל זכרו גבורות מוסיפים · חקוק בגישת מוספים · טל להחיות בו נקוקי סעיפים : סוגרין הארון

פיוט זה מיוסד ע״פ א״ב כסולם בראשי התרוזות · ומתחלה נטל רשות מהקב״ה ועכשיו מן העדה הקדושה

ארשה ארוש רחשון · בארש ניב ולשון · אתחין בחין לחשון · דבבי מלעשון : בעד נצורי כאישון · אפגעה בלי לישון · בקשה כשי נחשון · ארצה בראשון : גרוני בל יונטל · מקרוא לרם ונטל · גוי בל יוטל · מהזכיר גבורות טל : דעי בל יונטל · רשות

מטה לוי

(בדעתו) ברשות הקדוש ברוך הוא (אביעה חידות) אדבר בדברים שאינם ידועים לכל (בעם זו) בקרב עם זו אספר החידות (בזו בטל להחדות) בתפלה זו בטל לשמח את ישראל (טל גיא ודשאיה לחדות) לשמח הארץ ולמחיה בטל (דצים בצלו להחדות) שמחים להשמח בצלו של השם יתברך (אות ילדות טל) נוה שאמר הקדוש ב״ה ילדותך יהיה כטל (להגן לתולדות) האות ההוא יהיה להגן לתולדותיו : (תהומות הדום לרסיסו כסופים) תהומות הארץ שהיא הדום רגליו הם חפצים ותאבים לטיפות טל (טל זכרו גבורות מוסיפים) על ידי הטל שמזכירים מוסיפים גבורות של הקב״ה לכן (חקוק בגישת מוספים) הוחק והוקבע להזכירו בתפלת מוסף (טל להחיות בו נקוקי סעיפים) והטעם שקבעו בברכת מחיה המתים כי אפילו המתים הטמונים בנקיקי וסעיפי המערות באדמה הם מתאוים לטל כמו החי והצומח כי לעתיד הקדוש ברוך הוא מחיה אותם בטל : (ארשה ארוש רחשון) אקח רשות לדבר אמרי לבי (בארש ניב ולשון) באחרשת שפתים בנענוע הלשון הוציא מחשבות לבי (אתחין בחין לחשון) אתחנן בתחנה בלחש (דבבי מלעשון) שלא יהיה דבורי לעשן וכעס : (בעד נצורי כאישון) בעד ישראל הנצורים כאישון עינו (אפגעה בלי לישון) אתפלל בלי עללות ושינה (בקשה כשי נחשון) תפלתי תהא מקובלת לפניך כקרבן נחשון בן עמינדב שהקריב ראשון לנשיאים כן (ארצה בראשון) בחודש הראשון זה : (גרוני בל יונטל) כן גרוני לא יהא לוקח (מקרוא לרם ונטל) מלהתפלל להקדוש ב״ה שהוא רם ונשא (גוי בל יוטל) לגוי ולאחורי לא יוטלך הדבר (מהזכיר) בתפלתי (גבורת טל) : (דעי בל יונטל) דעתי לא יונטל (רשות מליטל) שלא ליטול רשות מהעדה

בית לוי

(בדעתו) ברשותו (אביעה חידות) ל״ה אביעה חידות מני קדם (תהלים עח ב) ואביעה ל׳ יביע אומר ותידות הוא דברים סתומים קשי ההבנה (בעם זו) תואר לישראל עם״ה עם זו גאלת עם זו קנית (להחדות לחדות להחדות) כלם לשון חדוה הם (דצים) לשון שמחה מל׳ ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא יד) (תהומות הדום) תהומות הארץ עם ה והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (לרסיסו) ל׳ טיפי מטר מל׳ רסיסי לילה (שה״ש ה ב) ותרגומו טפי מטרא (כסופים ונכספים) בניהם ל׳ חשק ותאוה מלשון נכסוף נכספתה (בראשית לא ל) (חקוק) כמו הוחק ונקבע (בגישה) ל׳ תפלה כמו ויגש אליהו (נקוקי סעיפים) שניהם ל׳ נקרת הצור מלשון ובנקיקי הסלעים (ישעיה ז יט) פרש״י נקיקי נקרת הצור ומל׳ בסעיף סלע (שופטים טו ח) ופירש״י בנקבת הסלע ורומז למתים שוכני עפר: (ארשה) כמו אקח רשות (ארוש) לשון ואחרשת שפתיו (תהלים כא ג) ופרש״י לשון דבור (רחשון) ל׳ מחשבת הלב מל׳ רחש לבי דבר טוב (תהלים מה ב) (בארש) לשון דבור כנ״ל (ניב) שייך לשפתים דכתיב ניב שפתים (ישעיה נז יט) ולשון הוא המתקן את הדבור (אתחין) כמו אתחנן (בחין) ל׳ תחנה (לחשון) בלחש (דבבי) לשון דבור מל׳ דובב שפתי ישנים (שה״ש ז י) (מלעשון) לשון כעס מלשון עשנת בתפלת עמך (תהלים פ ה) (נצורי כאישון) תואר לישראל עפ״ה יצרנהו כאישון עינו דברים לב י, (לישון) ל׳ שינה ועשש עללות (כשי) ל׳ יובל שי למורא (ישעיה יח ז) ות״י ויתיניה כתקרובתא (בראשון) בניסן (בל יונטל) לא יוקח וטעמו כל יתייבש ויחר גרוני כענין נחר גרוני (תהלים סט ד) (לרם ונטל) לרם ונשא ל׳ וינטלם וינשאם (ישעיה סג ט) (גוי בל יוטל) עפ״ה ואותי הטלכת אחרי גוך (מ״א יד ט) או היא מלשון והטילוני אל הים (יונה א יב) לפי זה יהיה טעמו שלא יהא גופו מושלך ומטולטל

בדעתו אביעה חידות מיט דעם רשות פון הקדוש ברוך הוא טוא איך רעידן רעטענעש פאר דעם פאלק ישראל אין דער תפלה פון מוסף צוא מאכין פרייען מיט טל צוא בנייען דיא פרוכט פון דער וועלט מיט טל דיא ישראל פרייען זיך אין דעם שאטן פון הקדוש ברוך הוא צוא ווערין דער פרייעט מיט טל דער זכות פון אברהם אבינו וואש ער איז גגליכין צוא טל זיין זכות זאל באשטיין צוא זיינע קינדער : תהומות הדום דיא אפ גרונטין פון דער וועלט גילוסטין צוא טראפין וואסער אונ אלע וואונג פון גראז טוען צוא אים גילוסטין ראש גידעכעניש פון טל אין דער ברכה פון אתה גבור וואש מען בעט איצונד אין תפלה מוסף גאט זאל געבין דעם טל וואש וועט מאכין לעבין דיא מתים וואש ליגען אין דיא הילין : ארשה ארוש רחשון איך נעם רשות מיינע גידאנקען אויש צוא ריידין מיט מיין צונג איך וועל בעטין מיט שטיל גיבעט מיינע רייד ניט צוא פאר מידין בעד איך בעט אונ שלאף ניט פאר דיא ישראל וואש זיינען גהיט וויא דאש שווארץ אפיל פון דעם אויג בראשון איך זאל באווילינט ווערן דעם ערשטין טאג פון פסח וויא דאש גיבעט אונ דער קרבן פון נחשון בן עמינדב גרוני מיין קול וואש איך טוא רופין צום הויכין גאט זאל ניט אוועק גינומן ווערין מיין גוף זאל ניט מטולטל ווערין פון צו דער מאנן דיא גבורה פון טל דעי מיין שכל זאל ניט בטל ווערין רשות צוא נעמען מיין פריינט גאט זאל אויף גיהויבין ווערין בית

מְלַטֵּל׳ דוֹדִי יִתְנַטֵּל׳ בְּשִׂיחַ תְּפִלַּת טָל : הֲמוֹן לוֹ נִכְסָף ׳ לַעֲדַת אֵל אֶאֱסֹף׳ הוּא אִתָּם
יִתְאַסֵּף ׳ וּלְמַעֲשָׂיו יִכְסֹף : וְאֶתְיַצְּבָה בַּסַּף ׳ לְחַלּוֹת פְּנֵי יָסַף ׳ וְאִמְרַת טַל אֶחְשֹׂף ׳
לְחַבְּרָנָה בְּמוּסָף : זֶבֶד מַשְׂאַת בָּר ׳ וְאָבִיב נְשִׁיקוֹת בָּר ׳ זַעַק פִּי יוּגְבָּר ׳ וְשִׂיחַ לְשׁוֹנִי
יוּכְבָּר : חֵן וָחֶסֶד יְחֻבַּר ׳ לְחַנְּנִי עַל דָּבָר ׳ חַשְׁרַת מַיִם יוּעֲבָר ׳ כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר : טַעַם
רִנּוּן ׳ וְשַׁאַג שִׁנּוּן ׳ סַלֹּתִי בְּתַחֲנוּן ׳ אֶת פְּנֵי חַנּוּן : יְשִׁישַׁי לַחֲנוּן ׳ בְּזֵכֶר יֵין לְבָנוֹן ׳ יְדוּעַי
לְגִנּוּן ׳ בְּפָסוֹחַ וְגָנוֹן : כְּשָׁרִים וְכַחוֹלְלִים ׳ אֲהַלֵּל כְּבַחֲלִילִים ׳ כְּמִפִּי עוֹלְלִים ׳ אֲשׁוֹרֵר
הִלּוּלִים : לָשֵׂאת דֵּעַ פְּלִילִים ׳ צַגְתִּי בְּמַסְלוּלִים ׳ לְהִזָּכֵר בִּפְלוּלִים ׳ שֶׁוַע גְּבוּרוֹת טְלָלִים :
מִטַּעַם זְקֵנִים ׳ אֶתְבּוֹנֵן עַד זְקֻנִים ׳ מוֹרִים תִּקּוּנִים ׳ כַּדָּת מְתוּקָּנִים : נוֹפֶת נְבוֹנִים ׳ בִּינַת
עַם מְבִינִים ׳ וּנְטִיעַת דָּרְבָנִים ׳ תּוֹכוּנִי בֵּין שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים : שְׂפָתַי בְּשֶׁוַע אֶפְתָּח ׳
כְּאוּלָם הַמְּפֻתָּח ׳ שִׂיחוֹת פִּי אֶפְתָּח ׳ כְּאִיתוֹן אֲשֶׁר נִפְתָּח : עוֹז וְכֹחַ לִי יִמְתַּח ׳ כַּדּוֹק אֲשֶׁר

בית לוי

אלהיכם סר׳ : (יתנטל) ל׳ תלמוד טפלין רשות (יתנטל) יתנשא (בשיח) לשון דבור מלשון ודברי נפלאותיך אשיחה : (המון) קהל ישראל (לו נכסף) כדכתיב חשק ה׳ בכם (דברים ז ז) (ולמעשיו יכסף) עפ״ה ולמעשה ידיך תכסוף (איוב יד טו) : (סף) תרגום של מזוזות סיפיא או הוא מל׳ הסתופף בבית אלהי (תהלים פד יא) (יסף) תואר להקב״ה עפ״ה יספת לגוי ה׳ יספת לגוי נכבדת (ישעיה כו טו) (אחשף) אגלה לשון מחשוף הלבן (בראשית ל לז) : (זבד) ל׳ חלק מלשון זבדני אלהים אותי זבד טוב (שם ל כ) (משאת בר) לשון ומשאת בר תקחו ממנו (עמוס ה יא) ופירש״י לשון משא ובר הוא תבואה (ואביב) לשון בכור מלשון כי השעורה אביב (שמות ט לא) (נשיקות) ל׳ מזון מל׳ ישק כל עמי (בראשית מא מ) (יוכבר) ל׳ אמיץ ורבוי מלשון הן אל כביר (איוב לו ה) : (חשרת מים) (ש״ב כב יב) ופירש״י לשון קשר שמתקשרין המים בעבים ע״י המים (הסתו) חורף תרגום חורף סיתוא : (טעם) ל׳ דבור מל׳ בשנותו את טעמו (תהלים לד א) (ישאג) ל׳ זעקה (שנון) ל׳ חץ כמו חצי גבור שנונים (שם) וטעמו כחתוך כדבור מפורש (סלתי) כמו נטלתי : (ישישי) זקני (ידועי) קרובי ומיודעי (לגנון בפסוח וגנון) עפ״ה כצפרים עפות כן יגן ה׳ צבאות על ירושלים גנון והציל פסוח והמליט (ישעיה לא ה) ופירש רש״י פסוח ל׳ דילוג או קפיצה : (כשרים) מל׳ עשיתי לי שרים ושרות (וכחוללים) לשון מחול (כבחלילים) ל׳ תוף וחליל (כמפי עוללים) כדכתיב מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (תהלים ח ג) וכדרז״ל : (פלילים) מל׳ ונתן בפלילים (שמות כא כב) (צגתי) לשון עמידה מל׳ ויצג את המקלות (בראשית ל לח) (במסלולים) לשון מסלול ודרך (בפלולים) בתפלות מלשון ויפלל : (מטעם) ל׳ דבור מל׳ מטעם המלך וגדוליו (יונה ג ז) (עד זקונים) טעמו כל ימי : (נופת) ל׳ נופת תטופנה (שה״ש ד יא) ופירש״י נופת מתוק (כדרבונות) כדרבן הזה המלמד פרה לתלמיה (תוכוני) לשון בתוך : (שיחות) ל׳ דבור מלשון ודברי נפלאותיך אשיחה (כאיתון) שער האיתון : (כדוק) שמים מלשון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ כב) (עב) ענן

מטה לוי

הקדושה (דודי יתנטל) הקדוש ב״ה יתנשא (בשיח תפלת טל) : (המון לו נכסף) המון ישראל אשר לו יתאוה הקדוש ב״ה (לעדת אל אאסף) אותם לבהכ״נ יחד וגם (הוא אתם יתאסף) כמ״ש אלהים נצב בעדת אל (ולמעשיו יכסף) ולישראל שנקראו פועל ידיו יחמוד : (ואתיצבה בסף) ואעמוד בפני מזוזות ארון הקודש (לחלות פני יסף) לבקש את פני הש״י (ואמרת טל אחשף) ואגלה בקשה של טל : (זבד משאת בר) חלק רב תבואות שבבית (ואביב נשיקות בר) בכורות של תבואה שבשדות (זעק פי יוגבר) תפלת פי יוגבר (ושיח לשוני יוכבר) ותפלת לשוני יתאמץ : (חן וחסד יחובר לחנני) כשאני מתפלל על דבר (חשרת מים יועבר) רבוי מי גשמים יסתלק ויחדל (כי הנה הסתו עבר) כי הנה החורף עבר וא״צ עוד לגשם בא״י : (טעם רנון) דיבור רנתי (ושאג שנון) והיתוך שאגתי בתפלה (סלתי בתחנון) נטלתי בתחנה (את פני חנון) הקדוש ברוך הוא : (ישישי לחנון) בקשתי לחון את זקני (כזכר יין לבנון) בבהמ״ק שנאמר עליו זכרו כיין לבנון (ידועי לגנון) קרובים ומיודעים שלי לגוננם (בפסוח וגנון) בהצלה והמלטה : (כשרים) כמזמרים (וכחוללים) וכאותם שרגילים לילך במחול (אהלל כבחלילים) כבעלי שירים בחלילים (כמפי עוללים) כמו שהיו מקובלים לפניך השירים שהיו אומרים על הים תינוקות שבמעי אמן (אשורר הלולים) כך תקבל השירים והלולים שאשורר לפניך : (לישא דע פלילים) לקחת מדע תבונה ורשות מת״ח שיודעים פלילים ודינים (צגתי במסלולים) עמדתי לפני ארון הקודש שהוא מסלול ודרך לבקש צרכנו (להזכר בפלולים) שנזכר בתפלתנו תפלת הטל (שוע גבורות טללים) מה שאנו מתפללים על טללי ברכה היורדים בגבור : (מטעם זקנים אתבונן עד זקונים) אתבונן מעצתם של זקנים עד שאגיע לימי זקונים ליטול רשות מהם כי הם (מורים תקונים כדת מתוקנים) שהם מתוקנים כדת : (נופת נבונים בינת עם מבינים) דברים מתוקים כנופת צופים של נבונים המבינים בתורה שהיא בינת עם (נטיעת דרבונים) כמ״ש דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועים שמישרים דרכה כדרבן ואותן חכמים (תוכוני בין שני לוחות אבנים) נתנו בתוך בתוך לבי בינת התורה שנתנה בין שני לוחות אבנים (מעל״ד) : (שפתי בשוע אפתח כאולם המפותח) כאולם שכולו פתוח כן אפתח שפתי תמיד לא יחשו (שיחות פי אפתח) בתפלה (כאיתון אשר נפתח) כשער האיתון אשר היה בעזרה מכוון נגד פתח ההיכל אשר בתוכו היו נכנסים הבאים להתפלל בעזרה : (עוז וכח לי ימתח כדוק אשר נותח) יתפשט לי

דֶער תְּפִלָּה פוּן טַל המון דָאשׁ פָאלְק פוּן גָאט וָואשׁ טוּעֶן גְלוּסְטִין צוּא
אִים טוּא אִיךְ אַיין זַאמְלֶן גָאט טוּט זִיךְ מִיט זַייא אוֹיךְ אַיין זַאמְלֶן אוּנ
מוּט גִילוּסְטִין צוּא זַיינֶע בַּשֶׁעפֶענִשׁ ואתיצבה אִיךְ טוּא שְׁטֵיין אוֹיף דֶער
שְׁוֶועל פוּן דֶער שׁוּל צוּא בֶּעטִין גָאט וָואשׁ עֶר הָאט אוּנְז גִימֶערְט יָמִים
טוֹבִים אִיךְ טוּא אַנְפְלֶעקִין דָאשׁ גִיבֶּעט פוּן טַל אִין דֶער תְּפִלָּה פוּן מוּסָף
זבד דִיא טַייל פוּן תְּבוּאָה וָואשׁ גָאט טַיילְט אָפּ זָאל גִיךְ צַייטִיג וֶוערִין
דָאשׁ גִישְׁרֵייא אוּנ דִי תְּפִלָּה פוּן מַיין מוֹיל זָאל זִיךְ שְׁטַארְקִין אוּנ גְרֵייסְן
חן וחסד מַיין תְּפִלָּה פוּן טַל זָאל בַּהֶעפְט וֶוערִין מִיט חֵן דָאס מֶערוּנְג פוּן
דֶעם וַואשֶׂר זָאל אָפּ גִיטָאן וֶוערִין וָוארוּם דֶר וִוינְטֶער אִיז אַוֶועק גִינַאנְגֶן
טעם אִיךְ טוּא בֶּעטִין אוּנ שְׁרַייעֶן מִיט טָאפֶּלֶע גִיבֶּעט פַאר דֶעם לַייט
זֶעלִיגִין גָאט ישישי עֶר זָאל זִיךְ דֶר בַּארֶמֶען אִיבֶּר דִיא יִשְׂרָאֵל אִין דֶעם
זְכוּת פוּן מַיינֶע אַלְטֶע אָבוֹת אוּנ זָאל גִידַיינְקֶען אַז מֶען הָאט מְנַסֵּךְ גִוֶועזְן
וויין אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ עֶר זָאל בַּשִׁיצִין דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַייא זַיינֶען מַיינֶע
בַּקֶענְטֶע פְרַיינְט מִיט דֶער בַּארִימְקַייט כשרים אִיךְ וֶועל לוֹיבִּין גָאט מִיט
שְׁפִּילוּנְג וִויא דִיא שְׁפִּילֶערְס מִיט דִיא זִינְגֶערְס זִינְגֶן אַזוֹ וִויא דָאשׁ גִיזַאנְג
פוּן דִיא יוּנְגֶע לַייט וָואשׁ הָאבִּין גִיזוּנְגֶען אוֹיף דֶעם יַם וֶועל אִיךְ זִינְגֶען
מִיט לוֹיבּ לִישָׁא אִיךְ טוּא מִיךְ שְׁטֶעלֶן פַר דֶעם אָרוֹן הַקּוֹדֶשׁ וָואשׁ עֶר אִיז
דֶער וֶועג פוּן תְּפִלָּה צוּ נֶעמֶן רְשׁוּת אוּנ וִויסְן שַׁאפְט פוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים
צוּא דֶער מָאנֶן דָאשׁ גִיבֶּעט פוּן דֶער גְבוּרָה פוּן טַל מטעם פוּן דֶער עֵצָה
פוּן דִיא חֲכָמִים טוּא אִיךְ פַאר שְׁטֵיין אוֹיף דֶער עֶלְטֶער זַייא לֶערְנֶען
אוּנְז תַּקָּנוֹת אַזוֹ וִויא אִין אוּנְזֶער תּוֹרָה וַוייזְט אוּיס נופת זַייא טוּעֶן מַאכִין
פַאר שְׁטֵיין דִיא יִשְׂרָאֵל מִיט זַייעֶר זִיסְקַייט עֶר הָאט מִיךְ גִימַאכְט אִין
מִיטִין צְווִישִׁין דִיא צְוַוייא לוּחוֹת אַזוֹ וִויא דֶר אַייזְן פוּן דֶעם אַקֶער שפתי
אִיךְ טוּא מַיין מוֹיל מִיט תְּפִלָּה עֶפְנֶן אַזוֹ וִויא דֶער אוּלָם פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
וָואשׁ אִיז גִיוֶועזְן אָפִין פוּן אַלֶע זַייטִין אַזוֹ וִויא דֶער שַׁעַר אֵיתָן עוז עֶר זָאל
מִיךְ שְׁטַארְקִין מִיט כֹּחַ אַזוֹ וִויא עֶר הָאט פַאר שְׁפְּרֵייט דִיא שְׁטַארְקִין

היפלין

מָתַח · עָב טַל יִפְתַּח · וְחוֹרֶב לְבַל יָרְתַּח : פְּנֵי רָם וְנִשָּׂא · עַיִן בְּחִין אֶשָּׂא · פְּאֵרוֹ לְנוֹסְסָה · כְּמוֹ בְּטַל נְסָה : צְבָאָיו לוֹ אֲגִיסָה · וְאִתָּם אֶתְגַּיְּסָה · צְעוֹק בַּעֲדָם אֶתְנַגְּשָׁה · וְלֹא בְּרוּחַ נַסָּה : קַמְתִּי מִמִּשְׁפְּתַיִם · לְהַפְגִּיעַ בְּעַד לְגֵי שְׁפַתַּיִם · קוֹל מָה אֶתֵּן בִּשְׂפָתוֹתַיִם · הֵן אֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם : רוֹן בְּלִי עֲצַלְתַּיִם · עָרַכְתִּי בְּמַחֲנוֹתַיִם · רָחַשְׁתִּי גִּישׁוֹת שְׁתַּיִם · בְּעַד שְׁאֵלוֹת שְׁתַּיִם : שַׁחֲרִית חַנּוֹתִי לַמָּטָר · בְּלוֹקְשׁוֹ גֵיא לַעֲטֵר · שַׁבְתִּי לִקְחִי עוֹד לִנְטַר · מִתְּבוֹעַ עֲרֹף מָטָר : ׳׳׳ תְּפִלַּת גְּבוּרוֹת טַל · חַלּוֹתִי בְּצוֹהַר לִנְטַל · תִּזַּל אִמְרָתִי כַּטַּל · לְקוֹיֵ רְסִיסֵי טָל :

הפייטן הוא מסדר אין שקנ"ס סמכה את כל ססלס בטל וסתחל מב"ע ומוכס חד אחר דור עד שמסיים בטל של תחיית המתים ומיוסד ע"פ א"ב פרוכב

אַאַגְרָה בְּנֵי אִישׁ הַמְשֹׁרָר בְּטַל · אוֹעֵד אִתָּם לְחַנֵּן בְּעַד טַל · אֲבַשֵּׂר בְּקָהָל רָב זֵכֶר גְּבוּרוֹת טַל · אַחֲלֶה פְּנֵי צוּרִי בְּזִיל אִמְרַת טָל : בְּפִתְחוֹן פֶּה אֲחַלֶּנּוּ עֲלֵי טַל · בְּמַעֲנֵה לְשׁוֹנִי אֲפַתֶּנּוּ עֲדֵי טַל · בְּהַפִּיקִי מַעַן אֶרְצֶה כִּרְסִיס טַל · בְּגִשְׁתִּי צְקוּנִי יַעַל כְּשִׁכְבַת טָל : גַּל בֵּינוֹ לְבֵינִי סִיּוּם אוֹת טַל · גָּלוּי לַכֹּל כְּאֵשׁ אוֹכְלָה וְלִי כִּפְרִיחַת טַל · גָּמַר מֵאָז

מטה לוי

כח כשמים אשר פרש ופשט (עב טל יפתח) ענן של טל יפתח לגנן העולם (והורב לכל יורתח) ולא ירתיח החורב והיובש של חום השמש : (פני רם ונשא עין בחין אשא) אשא עין בתחנונים לפני הקדוש ברוך הוא שהוא רם ונשא (פארו לנוססה) לעשות נסים לישראל שנאמר עליהם ישראל אשר בך אתפאר (כמו בטל נסה) כמו שנעשה נס לגדעון על ידי הטל בימי הפסח : (צבאיו לו אגיסה) לישראל שנקראו צבאות ה' אקבץ באגודה אחת (ואתם אתגיסה) ואני אתאגד עמהם (צעוק בעדם אתנגשה) ואדחק עצמי לצעוק בעדם (ולא ברוח נסה) ולא בגאוה כ"א בענוה : (קמתי ממשפתים) כאשר קמתי מעל הארץ מלפני ת"ח (להפגיע בעד לגי שפתים) להתפלל בעד ישראל הלנים בגלות במקום שפיתת הקדירות (קול כו' הן אני ערל שפתים) ולא אדע לערוך תפלה נאה ועכ"ז אתפלל לפי כחי ויכלתי : (רון בלי עצלתים ערכתי במחנותים) ערכתי רנה בלי עצלות בב' מחנות כהנים לוים וישראלים (רחשתי גישות שתים) דברתי תפלות שתים של יוצר ושל מוסף (בעד שאלות שתים) כדי לשאול שתי שאלות מטר וטל. כי (שחרית חנותי למטר) בתפלת יוצר אמרתי מוריד הגשם והתפללתי למטר (בלוקשו גיא לעטר) כדי שבבואו כשירד מלקוש יעטר את הארץ אח"כ · (שבתי לקחי עוד לנטר) חזרתי לשמור עוד דברי (מתבוע ערף מטר) שלא לתבוע ולבקש עוד הזלת מטר כי עד עכשיו היו טובים. ועתה הם מזיקים התבואה · אך (תפלת גבורות של חלותי בצוהר לנטל) תפלת של התחלתי לאחוז. בתפלת מוסף שהיא בצהרים · ויה"ר תזל אמרתי כטל לקוי רסיסי טל · שתזל אמרתי בנעימות בלי גמגום כטל שיורד בנחת לישראל המקוים ומצפים לשפת טל : (אאגרה בני איש) · אאסוף בני יעקב (המשורר בטל) שנעשה שר בטל כשברכו יצחק ויתן לך האלהים מטל וגו' ואני (אועד אתם) אתוועד ואתחבר אתם (לחנן בעד טל) להתפלל על טל (אחלה) כו' אבקשנו (בזיל אמרת טל) בזכות דברי תורה שכתוב בה תזל כטל אמרתי : (במענה כו' עדי טל) בעבור טל (בהפיקי מען) בהוציאי מענה לשוני (ארצה כרסים טל) ארצה לפניו כרסיסות של המרוצים לעולם (בגשתי) לפני התיבה (צקוני יעל) יעל צקון תפלתי (כשכבת טל) העולה לקראת החמה : (גל בינו לביני סיום אות טל) הסיום של טל שלא ירד בשבת כרדת המן הוא גילוי על האות שבינו לביני כמ"ש ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (גלוי לכל כאש אוכלה) המן היה גלוי לכל שה ה' נבוה וראו כל הגוים שנאמר תערוך לפני שלחן נגד צררי והיה קשה לאו"ה כאש אוכלה (ולי כפריחת טל) שהיו ענני כבוד מטיפין טל של חיים כמו (גמר מאז

בית לוי

(והורב) ל' יובש החמה כמו אכלני חורב (בראשית לא מ) ופירש"י את אוכלה (יורתח) ירתיח : (בחין) ל' תפלה (לנוססה) ל' נסים (נסה) נס כן ל' נס : (אגיסה אתגיסה) לשון גייסות וחיילות (אתנגשה) לשון נגוש והכנעה : (ממשפתים) ל' רובץ בין המשפתים (בראשית מט יד) פירש רש"י בין התחומין וטעמו ת"ח שלומדים תורה בכל מקום שהלים (להפגיע) ל' תפלה של' ויפגע במקום (בראשית כח יא) (שפתים) ל' אם תשכבון בין שפתים (תהלים סח יד) ופי' מקום עריכת מושב הקדירות והוא כינוי לגלות : (רחשתי) ל' דבור כהלמוד מלשון חזו לאתתא דקא מרחשי שפוותה (סנהדרין ס"ו) (גישות) לשון תפלה : (חנותי) ל' תפלה (בלוקשו) לשון מלקוש כי רביעה שיורדת בניסן נקראת מלקוש כמ"ש ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון (יואל ב כג) יורה של מרחשון ירד להם עם המלקוש של ניסן כדמי בגזרת שביתי יואל בן פתואל ע"י נס (גיא) שם משמות הארץ (שבתי) חזרתי (לקחי) לשון מלקחת והוא תיך או הוא לשון למוד של' ויוסף לקח (משלי א ה) פירש רש"י למוד (ערף) ל' כולה של' יערוף כמטר לקחי (דברים לב ב) : (חלותי) כמו התלותי (בצוהר) ל' צהרים (לנטל) ל' נטילה ואחיזה (לקוי) ל' קוה אל ה' (תהלים כז יד) (רסיסי) תרגום של רביבים רסיסי והוא ל"כ (שה"ש ה ב) ותרגומו מטיפין מטלא דנחתין בליליא : (אאגרה) ל' אסיפה של' אוגר בקיץ (משלי י ה) (המשורר) לשון שררה (אועד) ל' אועד לך שמה (שמות ל ו) (אחלה) ל' ויחל משה (כזיל אמרת טל) רומז לתורה (במענה מען) שניהם ל' אמירה של' ומה' מענה לשון (משלי טז א) (עדי טל) טעמו בשביל טל ופרשו עד ור"ל אפתח עד שירד הטל (בהפיקי) ל' הוצאה של' ויפק רצון מה' (משלי ח לה) (ארצה) אהיה לרצון לפניו (כרסים) ל' רסיסי לילה (שה"ש ה ב) ותרגומו טיפי מטרא (בגשתי) לשון תפלה של' ויגש אליו (מ"א ח לו) (צקוני) מן לקון לחש (ישעיה כו טז) ופירש"י שפך שיח ותפלה (גל) ל' גלוי (גלוי לכל) כדכתיב ותעל שכבת הטל (שמות טז יד) (כהופיעו) ל' הארה מלשון הופיע מהר פארן (דברים לג ב) (כראש גמלא

הימלען ער זאל עפנן אוואלקין פון טל זאל קילין דיא היץ פני רם פאר דעם הויכין גאט טוא איך אויף הייבין מיינע אויגין מיט גיבעט נאטש קרין אויף צו הויבין אזו וויא גדעון האט אים גפרובט מיט טל צבאיו זיין חיל טוא איך מיך מיט זייא איין זאמלען איך טוא שרייען אונ בעטין פאר זייא אן גאוה קמתי איך טוא אויף שטיין צוא בעטין פאר זייא וואס פאר אקול פון תפלה קאן איך פאר דיר געבין אז מיין לשון איז פאר שטאפט רון בלי אן פאלשקייט טוא איך דיר פארט אן גרייטן איין גבעט צווישן דיינע ישראל כהנים לוים ישראלים איך בין מתפלל צווייא תפלות שחרית אונ מוסף צוא בעטין צווייא גיבעט שחרית אין שחרית האב איך גיטאן בעטין אויף רעגין אן צו קריגן דיא וועלט מיט פירות צוא מוסף האב איך זיך שוין אום גיקערט פון צוא בעטין אויף רעגין

תפלת איך האב אן גינומען צוא בעטין דיא גבורה פון טל צוא דאוונען מוסף אין מיטין טאג מיין גיבעט זאל רינען פאר דיר וויא טל צוא דיא וואש האפין צוא דיא טראפין פון טל :

אאגרה בני איש טוא איך איין זאמלן דיא קינדר פון יעקב אבינו וואש זיין פאטער יצחק האט אים גיבענטשט מיט דער ברכה פון טל איך טוא מיך מיט זייא איין זאמלן צוא בעטין אויף טל איך וועל זאגין דיא בשורה צווישן פיל ישראל דאס דער מאגונג פון דעם שטארקייט פון טל איך טוא בעטין גאט אויף טל אין דעם זכות פון דער תורה וואש שטייט דר מאגט (תזל כטל אמרתי) בפתחון איך טוא עפנן מיין מויל צוא בעטין אויף טל מיט מיין תפלה וועל איך אים איבער ריידין פון וועגין טל אין מיין אן הייב פון דער תפלה זאל איך אויך

אֹמֶר הֱיוֹת לִיכַטֵּל ׃ גַּם בְּהוֹפִיעוֹ בִּי דָפַק בְּרֹאשׁ נִמְלָא טָל ׃ דָּרַשׁ וְחָקַר מֵאָז וְחָלַשׁ הַטַּל ׃
דּוֹק וָחֶלֶד לְכוֹנֵן בְּקֵץ עִתּוֹתַי טַל ׃ דַּת קְנוּיַת קֶדֶם רְשׁוּת מָנָה נָטַל ׃ דַע בָּהּ נוֹעַץ וּמֵאוּם
לֹא בְטַל ׃ הִטְבִּיעַ אַדְנֵי נָשֵׁי הֲדוֹם וְכֵס הַמְנֻטַּל ׃ הוֹלִיד בְּתוֹלְדוֹתָם תּוֹלְדוֹת אֶגְלֵי טַל ׃
הִשְׁתִּיל שְׁתִילֵי עֵדֶן בְּרִוּוּי עֲנִינַת טַל ׃ הֵכִין וְתִקֵּן בַּשַּׁחַק אוֹסֵם אוֹצְרוֹת טָל ׃ וּמִשְּׁתִיַּת
אֶבֶן מְקוֹם חֶרְמוֹן טַל ׃ וְתִקֵּן לְהַשְׁתּוֹת שְׁתוּתֵי טַל ׃ וּמִשָּׁם צָר חוֹמֶר גּוֹלֶם מוּטָל ׃ וְנָפַח בּוֹ
נֶשֶׁם חִיּוּת בְּחַיֵּי טַל ׃ זָבַת מִקֶּדֶם אִשֵּׁשׁ בְּאֵד טַל ׃ זֶרַע וְדֶשֶׁא וָפֶרַח לְפַרְנֵס בְּמַתַּן טַל ׃
זֶרֶם עַד לֹא הִמְטִיר וְגֶשֶׁם הֵטַל ׃ זְבָדָהּ וְעֶדְנָהּ חִיּוּת בְּטִפֵּי טַל ׃ חֲבָלִים נָפְלוּ לָהּ אַסְמֵי
אוֹרוֹת טַל ׃ חִית יְשֵׁנֶיהָ לְהַחֲיוֹת בְּאֵד טַל ׃ חַשְׁרַת מֵי גֶשֶׁם עָלֶיהָ לְהֵטַל ׃ חָזִיז לְאַרְבָּעִים
שָׁנָה לְפָקְדָהּ יוּטַל ׃ טוֹרַח מִטְרוֹת עוֹז עַד עַתָּה לֹא הוּטַל ׃ טוֹלָלָה עַד דּוֹר עֲשִׂירִי
מִתְנוֹבֶבֶת בְּטַל ׃ טָפְשׁוּ דָרֶיהָ וְגָאוּ בְּאֵד טַל ׃ טַרְחוּת גְּשָׁמִים מַה צּוֹרֶךְ דַּיֵּנוּ בְּטַל ׃ יַעַן

בית לוי

טל) כדכתיב קול דודי דופק וגו' שראשי נמלא טל (שה"ש ה ב) (וחלש) ל' גזל מל' חולש על גוים (ישעיה יד יב) (דוק) שמים שה"ס סנוטה כדוק שמים (ישעיה מ כב) (ותלד) ארץ מל' כל יושבי חלד ותרגומו כל דיירי ארעא (דת) התורה שנאמר אש דת (מנה) כמו ממנה (נועץ) נתייעץ (ומאום) כמו ומאומה (נשי) הוא שם מתמות הארץ מל' בארץ נשיה (תהלים פח יג) (הדום) גם כן תואר לארץ (וכס) תואר לשמים עפה"כ השמים כסאי והארץ הדום רגלי (ישעיה סו) (המנוטל) תרגום של מתנשא (אגלי) לשון טיפי כמו אגלי טל (איוב לח כח) ותרגומו רסיסי טלא ועל רסיסי לילה (שה"ש ה ב) תרגומו טיפי מטרא (השתיל) ל' נטיעה מל' כעץ שתול (עדן) גן עדן (ברווי) לשון שביעה מלשון תלמיה רוה (תהלים סה ח) (עניגת) ענגים (אוסם) מל' באסמיך (ומשתית האבן) תואר לבית המקדש על שם אבן שתיה (חרמון) הוא הר חרמון שאצל הר המוריה כמ"ש כטל חרמון שיורד על הררי ציון (שם קלג ג) הא למדת שציון הוא אצל הר חרמון (ותקן) לשון תוזק (להשתות שתותי) שניהם ל' יסוד מלשון כי השתות יהרסון (תהלים יא ד) (צר) כמו יצר (זבת) תואר לא"י (אשש) ל' תוזק מל' זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו ח) (באד) ענן הוא עפ"ה ואד יעלה מן הארץ והשקה וגו' (בראשית ב ו) (זרם) קלוח מים כבירים כבאים בכח (הטל) כמו הטיל (זבדה) ל' חלק מלשון זבד טוב (ועדנה) לשון עדן ושוגג (חבלים) חלקים (אורות) ל' אור וטובה כדכתיב כי טל אורות טלך (ישעיה כו יט) (ישניה) כינוי למתים (חשרת) ל' רבוי מטר (חזיז) אד וענן (טוללה) כמו הוטללה (מתנובבת) ל' תנובת שדי (דברים לב יג) (טפשו) לשון טפשות

מטה לוי

אומר) על ידי הופעת אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה (גם בהופיעו בי) בגלות מצרים : (דפק) עלי בתלות הלילה (בראש נמלא טל) כאדם הבא בנחילה מפני זרם הגשם כדי להוציאם (דרש וחקר מאז וחלש הטל) הפיל גורל בבריאת העולם באיזה פרק לברוא עולמו (דוק וחלד לכונן) ראה לכונן שמים וארץ (בקץ עתותי טל) בניסן שהוא עת צורך הטל בא"י (דת קנוית קדם רשות מנה נטל) של הקדוש ברוך הוא רשות מהתורה הקנויה מקדם שקדמה לעולם אלפים שנה (דע בה נועץ) נתיעץ בה וגטל דעתה (ומאום לא בטל) ולא בטל מאומה מעצתה : (הטביע אדני נשי) יסד יסוד הארץ (הדום וכס המנוטל) ארץ וכסא רם ונשא הוליד בתולדותם תולדות אגלי טל בשמים ובארץ ברא דברים שהטל נולד ונברא ממנו (השתיל שתילי עדן ברווי עניגת טל) נטע עלי גן עדן על ידי רווי טל מעגנים המרוה הצמחים : (ומשתית אבן מקום חרמון טל) ממקום בהמ"ק הנקרא אבן שתיה והיא מקום חרמון של ממקום ההוא (ותקן) חיזק (להשתות שתותי טל) ליסד יסוד הארץ המעלה טללים (ומשם) מאבן שתיה (צר חומר גולם מוטל) יצר גולם של אדה"ר והיה מוטל כגולם (ונפח בו נשם חיות

בחיי טל) ונפח בו נשמת חיים בטל של תחיה : (זבת מקדם אשש באד טל) א"י שנקראת זבת חלב ודבש חיזק מתחלה בעננים שהיו מריקים עליה טל (זרע ודשא כו') וכל זה היה (זרם עד לא המטיר וגשם הטל) קודם שהמטיר ה' זרם מים וגשם על א"י (זבדה ועדנה חיות בטיפי טל) היה מעדן ומענג א"י בחלק יפה להחיות בטיפי טל : (חבלים נפלו לה) חלקים נפלו לא"י (אסמי אורות טל) אוצרות טל של אור וטובה (חית ישניה להחיות באד טל) להחיות מתי א"י באד טל של תחיה אבל מתי ח"ל יקומון בצער גלגול מחילות · עוד יש מעלה בארץ ישראל (חשרת מי גשם עליה להטל) ריבוי מטר היטל עליה כל זה היה מדור המבול ואילך אבל קודם המבול אזי (חזיז לארבעים שנה לפקדה יוטל) אחד למ' שנה היה עולה האד ומשקה פני האדמה ועשה התבואה למ' שנה : (טורח מטרות עוז עד עתה לא הוטל) מאדם עד המבול לא הוטל הטורח של מטרות עוז כי היו נזונים באד וטל (טוללה עד דור עשירי) הארץ הוטללה בטל עד נח שהוא היה דור עשירי מאדם (מתנובבת בטל) היתה מוליאה תנובתם בטל בלא גשם (טפשו דריה) דרי הארץ שבדור המבול היו טפשים (וגאו) ונתגאו (באד טל) ואמרו מה שדי כי נעבדנו אם מפני הגשמים (טרחות גשמים מה צורך) לנו (דיינו בטל) שאינו פוסק לעולם : (יען כאשר

בַּוויליגְט וֶוערִין אַזוֹ וִויא דִיא זִיסֶע טְרָאפִּין פוּן טַל מַיין תְּפִלָּה וָואשׁ אִיךְ טוּא גִינֶעהֶן צוּא דִיר זָאל אוֹיף גַיין אוּנ בַּווילִיגְט וֶוערִין פַר דִיר אַזוֹ וִויא דֶער מַן וָואשׁ אִיז גִינַאנְגֶען מִיט טַל גל ביט לביני גָאט הָאט אַנְטְפְּלֶעקְט אַיין סִימָן דִיא יִשְׂרָאֵל צוּא וִויסִין וֶוען שַׁבָּת אִיז אַז קֵיין מַן זָאל נִיט פַאלִין פוּן דֶעם הִימִיל אִין אִים עֶר הָאט זִיךְ אַנְפְּלֶעקְט בְּשַׁעַת מַתַּן תּוֹרָה וִויא בְּרֶענִינְדִיג פַייעֶר אוּנ צוּ דִיא יִשְׂרָאֵל הָאט עֶר בַּדֶעקְט מִיט דִיא עֲנָנִים אַזוֹ וִויא מִיט טַל עֶר הָאט לַאנְג אוּנְז צוּא גִיזָאגְט עֶר זָאל זַיין צוּ אוּנְז אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶן וִויא טַל אַז עֶר הָאט אָן גִהוֹיבִּן צוּא דֶער לַייכְטִין זַיין נָאמֶען אוֹיף מִיר אִין מִצְרַיִם הָאט עֶר אָן גִקְלָאפְּט אִין מִיר צוּם אָן הַייבּ מִיט טַל דרש וחקר גָאט הָאט גִיפָאַרְשְׁט אוּנ הָאט גּוֹרָל גִיוָוארְפִין אִין וֶועלְכֶר צַייט עֶר זָאל בַּשַׁאפִין דִיא וֶועלְט אִיז גִיפַאלִין דֶער גּוֹרָל אוֹיף נִיסָן זָאל בַּשַׁאפִין וֶוערִין דֶער הִימִיל אוּנ עֶרְד אִין דֶר צַייט וָואשׁ מֶען דַארְף טַל עֶר הָאט זִיךְ בַּרָאטִין מִיט דֶער תּוֹרָה וָואשׁ דִיא אִיז בַּשַׁאפִין גִיוָוארִין פַאר דֶער וֶועלְט אוּנ פוּן אִיר עֵצָה הָאט עֶר נִיט מְבַטֵּל גִיוֶועזִין הטביע מִיט דֶער תּוֹרָה הָאט עֶר גִיגְרוּנְד פֶעסְט דִיא

שְׁוֶועלִיר פוּן דֶער עֶרְד וָואשׁ אִיז אַבֵּייגְקִיל צוּא זַיינֶע פִּיס אוּנ דֶעם הִימִיל וָואשׁ אִיז אַיין אוֹיף גִיהוֹיבֶּגֶע שְׁטוּל עֶר הָאט בַּשַׁאפִין אַז זַיִיא זָאלִין גֶעבִּין דִיא טְרָאפִּין פוּן טַל עֶר הָאט גִיפְלַאנְצְט דֶעם גַן עֵדֶן מִיט וָועטוּנְג פוּן טַל עֶר הָאט אָן גִיגְרֵייט אִין הִימִיל אוֹצְרוֹת מִיט טַל דָאשׁ בֶּעסְטֶע לַאנְד חֶרְמוֹן וֶוערְט גִיבֶּענְטְשְׁט פוּן דֶעם אֶבֶן שְׁתִיָּה וָואשׁ אִיז גִיוֶועזְן אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִיט טַל עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דִיא גְרוּנְד פֶעסְט פוּן דֶער וֶועלְט מִיט טַל אוּנ פוּן דֶעם אֶבֶן שְׁתִיָּה הָאט עֶר בַּשַׁאפִין אָדָם הָרִאשׁוֹן אוּנ הָאט אַרַיין גִיבְּלָאזִין אִין אִים אַיין לֶעבֶּדִיגֶע נְשָׁמָה מִיט טַל זבת מקדם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָאט עֶר פְרִיעֶר גִישְׁטַארְקְט מִיט וָואלְקִין טַל אַלֶע זָאמֶן אוּנ גְרָאז הָאט עֶר גִישְׁפַּייזְט מִיט דֶער גָאבּ פוּן טַל אֵייךְ דֶער שְׁטוּרֶם רֶעגִין אִיז גִינַאנְגֶען אוֹיף דֶר עֶרְד הָאט אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גִיטַייִלְט אוּנ גִינֶערְט זִיךְ מִיט דֶעם תַּעֲנוּג פוּן טְרָאפִּן פוּן טַל חבלים צוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז גִיפַאלִין דֶער גּוֹרָל זִיא זָאל גִישְׁפַּייזְט וֶוערִין מִיט דֶער לִיכְט פוּן טַל דִיא מֵתִים פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וֶועלִין לֶעבֶּדִיג וֶוערִין מִיט וָואלְקִין פוּן טַל נָאךְ דֶעם מַבּוּל טוּט עֶר מֶעהְן אַלֶע יָאר דֶעם רֶעגִין אָבֶּער פַאר דֶעם

בַּאֲשֶׁר מָדוּ מַדָּד וְהֵטַל · יְקוּמָם מָחָה חָרְבָם בְּטַל · יְקַר כַּעֲסָם כַּחוֹל וְכָאֶבֶן נָטַל · יְזוֹרְבוּ נִצְמָתוּ בְּחוֹרֶב וְחוֹם טָל: כְּמוּס גּוֹפֶר וְלִוְויוֹ מִכֹּל נָטַל · כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי לְעוֹלָם בְּלִי לְבַטַּל · כָּרַת לוֹ וּלְנֶגְשִׁי עוֹד בְּלִי יְבַטַּל · כָּל יְמֵי הָאָרֶץ לְהַקְווֹת בְּקִוּוּי מָטָר וָטָל: לֹא בָנוּ נוֹסְעֵי קֶדֶם מִשְּׁאוֹן הַמְּקֻטָּל · לוֹהֲקוּ וְזָמְמוּ עֲלוֹת לְדוֹק הַמְּנֻטָּל · לִבָּם חָלַק וַעֲצָתָם בְּטַל · לְנֶפֶץ וּלְזֶרֶם לְצוּל לְהֵטַל: מוֹט הִתְמוֹטְטָה גַּיְא בְּחוֹרֶב בְּלִי טָל · מוּאָסָה עַד צָץ אָב וְהִפְרִיחָה כְּטַל · מְטֵי הֶרֶג הִסְלִיל וְהִטְלִילָם בְּטַל · מִשָּׁם צֶדֶק נְחוֹל לְיַלְדוּתָיו טָל: נֶחֱצַב כְּצוּר אוֹטֵם זֶרֶם מִלְּהֵטַל · נֶחְשַׁב אֶת עֶדְנוֹ לְהִפָּקֵד בְּעֵת טָל · נִפְקְדוּ בְּמוֹעֵד זֶה בְּקֵץ זְכִירַת טָל · נֶעֱקַד לְהַפְרִיחַ כְּשׁוֹשַׁנָּה בְּטָל: שִׂדֵּד תֶּלֶם לְזֶרַע וּבִקְצִירוֹ לָן טָל · שָׂדֶה מְבוֹרָךְ כְּהֵרִיחַ

מטה לוי

מדו) במדה שמדדו (מדד והטל) עליהם גשמי המבול חטאו בגשמים ובהם נדונו (יקומם כו' יקר כעסם כחול וכאבן נטל) כובד הכעס של אותן אוילים היה יותר מכובד אבן וחול הניטל למשא כי התהום מטוסה וכבוש בחול ואדמה ובאבנים ואינו מתבקע מכובד שלהם ואלו מכובד כעסו של דור המבול נבקעו כל מעינות תהום רבה (יזורבו נצמתו) נתחממו ונכרתו (בחורב וחום טל) : (כמוס גופר) נח שהיה נטמן בתיבת עצי גופר (ולוויו) וכל הנלוים אליו (מכל נוטל) נצול מכולם (כי מי נח זאת לי לעולם בלי לבטל) כמ"ש כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ ולכן (כרת לו ולנגשי) כרת הקדוש ב"ה ברית לנח ולארץ (עוד בלי יבטל) שלא יביא מבול לעולם ושלא יבוטל העולם בפורענות כזאת (כל ימי הארץ להקוות בקווי מטר וטל) להיות מקוים כל ימי הארץ בקווי מטר בחורף וטל בקיץ כמ"ש עוד כל ימי הארץ וגו' : (לא בנו נוסעי קדם) לא הביטו דור הפלגה בנסעם מקדם לקחת ראיה (משאון המקוטל) מהמון רב הנהרג בדור המבול רק (לוהקו) נקהלו (ויזמו עלות לדוק המנוטל) וחשבו לעלות לשמי מרום אך השם יתברך (לבם חלק ועצתם בטל) על ידי שבלל לשונם בטל עצתם והיו (לנפץ) להפילם משם מקצתם על פני כל הארץ (ולזרם) לשטף מים כי יש אוקינוס הציף מהם שלשים משפחות (לצול להיטל) ליושבי בבל שנקראים צול גזר עליהם שיהיו מטולטלים בעולם : (מוט התמוטטה גיא בחורב בלי טל) מכאן ואילך התמוטטה הארץ

בית לוי

ובשוט (דריס) כדריס על הארץ (וגלו) לשון גילוים (גלד) כמו (מדו מדד) שניהם ל' מדה ועעמו כמדה שמדדו מדד להם (והטל) כמו והטיל עליהם (יקומם מחה) כדכתיב וימח את כל היקום (בראשית ז כג) (יקר) לשון כובד (כעסם כחול וכאבן נטל) ליישנא דקרא נקט כובד אבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניהם (משלי כז ג) ופירש רש"י נטל משא (יזורבו נצמתו) ל"ה (איוב ו יז) ופירש רש"י יזורבו לשון יצורבו (כי לרד"ק וזיי"ן מתחלפים שהם ממוצא אחד) (נצמתו) נכרתו (כמוס) טמון (גופר) על שם הכתוב עשה לך תיבת עצי גופר (בראשית ו) (ולוויו) לשון חבור מלשון הפעם ילוה (שם כט לד) (נטל) לוקח ונצל (ולנגשי) כאלו (יובטל) יושבם (בנו) לשון בנינה (נוסעי קדם) כינוי לדור הפלגה על שם הכתוב ויהי בנסעם מקדם (שם יא ב) (משאון) לשון המון (המקוטל) לשון קטלה והריגה (לוהקו) כמו נקהלו מל' להקת נביאים (ש"א יט כ) (ויזמו) לשון מחשבה כדכתיב כל אשר יזמו לעשות (בראשית יא ו) (עלות) כמו לעלות (לדוק) לשמים (המנוטל) תרגום של משא מנוטל (לנפץ) כדכתיב ומאלה נפצה כל הארץ (שם ט יט) (ולזרם) קלוח מים כבירים הגלים ככה (לצול) תואר ליושבי בבל ע"ש הכתוב האומר לצולה חרבי (ישעיה מד כז) ופירש"י האומר לבבל שיושבת (לציל) לשון מצולה (מוט התמוטטה גיא) ע"ש מוט התמוטטה הארץ (ישעיה כד יט) ופי' לשון נטיה ונפילה (צץ) ל' צמיחה מל' ויצץ ציץ (במדבר יז) (אב) תואר לאברהם ע"ש כי אב המון גוים נתתיך (בראשית יז ה) (מטי הרג) כינוי לרשעים (הסליל) לשון דרך סלולה (והטלילם) ל' סכך (בטל) לשון צל והכוונה כי טל הוא גם כן ל' ארמי ואפשר כי שם דבר על משקל הוא כי הוא מיצל ומיסך על הדשאים שלא יכם שרב וחורב (פרזו"ס) : (נחצב) ל' תיקון (כצור) כסלע (אוטם) סתום וסגור ומכוסה (זרם) קלוח הזרע מל' זרם מים (עדנו) תואר לשרה ע"ש אחרי בלותי היתה לי עדנה (שם יח יב) (להפקד) ל' וה' פקד את שרה (שם יח יב) (בעת טל) בניסן (נעקד) תואר ליצחק (להפרית) ר"ל להוליד (שדד) חרש (תלם) המקום הנגוה הנעשה ע"י המחרישה (ובקצירו לן טל) ע"ש וטל ילין בקצירו (איוב כט יט) ור"ל הצליח דרכו כמ"ש וימצא בשנה

והיתה חריבה בלי טל וליחות והיתה (מואסה עד צץ אב) עד שנץ ופרח אברהם אבינו (והפריחה כטל) על ידי צדקותיו כמו הטל שמפריח הדשאים (מטי הרג) רשעים שמטו להרג של גיהנם על ידי טובם (הסליל והטלילם בטל) הדריך אותם בדרך סלולה ולמדם בדרך ישר והכניסם בצל שניירם והכניסם תחת כנפי השכינה (משם צדק נחול לילדותיו טל) משם זכה להנחיל לבניו טל כמ"ש נשבע לו שאינו זז טל מבניו : (נחצב כצור אוטם זרם מלהיטל) אברהם היה חצוב כסלע אטום ומכוסה מלהטיל קילוח הש"ז כי עקר היה ואחר כך נחלב ונתקן כי נחשב את עדנו נפקד עם אשתו (להפקד בעת טל) להפקד בנים בזמן של (נפקדו במועד זה) בפסח (בקץ זכירת טל) בט"ו בניסן בעת שאומרים מוריד הטל בתפלת מוסף (נעקד להפריח כשושנה בטל) להוליד את יצחק הנעקד שיפריח כשושנה בטל : (שידד תלם לזרע) חרש תלם בשביל שיהא טוב לזרוע (ובקצירו לן טל) ובשדותיו לן את הטל והצליח דרכו (שדה מבורך כהריח) כשהריח יצחק ריח שדה המבורך מהשם יתברך בשעה שבא יעקב ברכו ליעקב (במתן טל) כמ"ש ויאמר ראה ריח בני כריח שדה וגו' ויתן לך האלהים

מבול האט דער וואלקין גיטאן ברייגען רעגין נאר איין מאל אין פערציג יאר אונ עש איז גינוג גיוועזן טורח דיא טרחה פון רעגין איז נים גיוועזן פון אדם הראשון אן ביז נח אונ די ערד איז גאר גפרובפרט גיווארין מיט טל זייא זיינען פאר נארישט גיוועזן דאס דור המבול זייא האבין זיך בעל גאוה גיהאלטין אונ האבין גיזאגט וואש טויג אונז דער רעגין מיר קענען זיך בגיין מיט טל יען כאשר דרום האט ער זיי בצאלט מדה כנגד מדה אונ האט זייער נאמן מיט רעגין אפ גימעקט זייער צארן וואש זייא האבין דער צערינגט גאט איז שווערר פון זאמד אונ אשטיין זייא זיינען ווארין איין גישרומפן אונ פאר שניטין מיט דיא הייסע וואשער פון דעם מבול כמוס גופר נח מיט זיינע קינדער זיינען ווארין בהאלטין אין דער תיבה פון פיכסן האלץ אונ איז ווארין צו גינומן פון זיין חוד גאט האט גישווארין אונ האט כורת ברית גיוועזן מיט נח אונ מיט דער ערד אז ער זאל שוין קיין מאל קיין מבול ניט ברייגען אונ צו האבין אום ווינטער אויף רעגין אונ אום זומער אויף טל. לא בנו דאש חור הפלגה האבין ניט פר שטאנען צו נעמען זיך אמוסר פון דעם פאר קיסטונג פון דעם דור המבול זייא האבין זיך איין גיזאמילט אונ האבין גיטראכט ארויף צוא גיין אויף דעם הימיל ער האט צוא טיילט זייערע לשונות אונ זייער עצה איז בטל גיווארין אטייל זיינען פאר שפרייט גיווארין אויף דער וועלט אונ אטייל האט דער ים פאר טרינקט אונ אטייל זיינען גיוועזן נע ונד אין דער טיפענעש פון בבל מוט התמוטטה דיא ערד האט גיגלוסט צוא טל פון וועגין גרויש היץ כלומר די צעהן דורות פון נח ביז אברהם איז ניט גיוועזן קיין צדיק אז עש זאל זיין אין זיין זכות טל איז די ערד פר שעמט גוועזן ביז אברהם איז גבארן גווארין אונ האט גימאכט בליען מיט זיינע מעשים טובים אזו וויא טל די רשעים האט ער מדריך גיוועזן בדרך הישר פון דאנן האט ער זוכה גיוועזן צוא מאבין ירשענען צוא זיינע קינדער טל נחצב ער איז גיוועזן וויא איין פאר שטאפטר שטיין קינדער צוא האבין האט גאט זיין צייט בפוילין אום פסח דיא צייט פון טל אברהם מיט זיין ווייב שרה זיינען ווארין באפולין אז זייא וועלין האבין איין זון יצחק ער וועט גיבארין ווערין אין פסח ווען מען דאווינט דיא תפלה פון טל ער וועט בליען וויא איין רויז פון דעם טל שדד אין זיינע גיאקערטע פעלדר אונ אין זיין שניט האט גינעכטיגט טל דאש גיבענשטע פעלד פון יעקב אבינו האט זיין פאטער

בֵּרְכוֹ בְּמַתַּן טַל · סָבַם אִתּוֹ צִיר חָתוּם בְּבִרְכַּת טַל · שְׂרִידָיו לְהִתְבּוֹדֵד בְּבֶטַח עֲרֶף שְׁמֵי טַל : עֲנָפָיו שׁוֹרְדוּ הֱיוֹת בַּגּוֹיִם כְּטַל · עֱלֵי עַיִן לְבָרֵךְ מִמֶּגֶד וּמִטַּל · עָדָיו נָעוּ לוּדָה וְגָזַם טוּלְטַל · עוֹל בַּרְזֶל שָׂם עָלֵימוֹ לְהֵטַל : פָּסַע וְדִלֵּג קֵץ כְּזָכַר בְּרִית טַל · פְּתָחַי דָּפַק בְּרֹאשׁ נִמְלָא טָל · פְּדוּת שָׁלַח לְיֶשַׁע בָּרִאשׁוֹן לְהַרְסִיס טַל · פֶּגַע בְּכֵן חַקּוֹתִי בָּרִאשׁוֹן לְהַזְכִּיר גְּבוּרוֹת טָל : צֵאתִי לְאָלוּשׁ עֲדַנְתִּי בְּרֶדֶת טַל · צָעַקְתִּי וְהֻזְכַּר לִי בְּרִית יַלְדוּת טַל · צֶאֱצָאַי כִּלְכְּלוֹ בְּמָן אֱבוּר טַל · צֵדָה שָׁלַח לָהֶם לְשׂוֹבַע בַּעֲלוֹת שִׁכְבַת טָל : קִבַּצְתִּי לְהַר חֶמֶד נָחוֹל אִמְרֵי טַל · קְהָלַי עַל אֶבְרַת נְשָׁרִים נְטַל · קוֹל וּבָרָק וְנֶטֶף וְזִילַת טַל · קוֹנִי עָלַי הִזִּיל עֲיֵפוּת לְהָקֵר בְּטַל : רִשְׁפֵּי לַהַב וְקוֹל כֹּחַ הֵרַד לִי בְּטַל · רַעַשׁ בְּשׁוּרֵי חַלְתִּי וַיְעוֹרְרֵנִי בְּטַל · רֶגֶשׁ שִׁבְעַת עַנְנֵי הוֹד מָסַךְ וְהֵטַל · רָצִים לִפְנֵי תוּר אֶרֶץ שִׂבְעַת מִשְׁמַנֵּי טָל : שְׁכִינָה אֹהֶל צִיר בֵּין שַׁדַּי בְּלִין טַל · שֶׁמֶן מָשַׁח אָח שֶׁיּוֹרֵד כְּטַל · שִׁבְטֵי בֵּרַךְ בְּעָקֵב כְּעֵין נִתְבָּרֵךְ:

בית לוי

הכיא מלה שעריס ויברכהו ה' (ברלשית כו יב) (סבם) כמו הסכים (ציר) תולר למרע"ה (חתום) כמו לתהום וכדכתיב לף שמיו יערפו טל (דברים לג כח) (שרידיו) בניו (להתבודד בבטח) כמ"ש וישכון ישראל בטח בדד (שם) (ערף שמי טל) כמו שכתוב לף שמיו יערפו טל (שם) (ענפיו) תולר לבניס (שורדו) הנשלריס לשון שריד ופליט (היות בגויס כטל) כמ"ש והיה שלרית ישראל בקרב עמיס רביס כטל מלת ה' (מיכה ה) (עלי עין) תולר ליוסף (עדיו) בעבורו ובשבילו (לודה) תולר למלריס ע"ש שמבניו היו כמ"ש ומלריס ילד לת לודיס ולת ענמיס (ברלשית ג) (וגוס) ל' טה ולידה (טולטל) ונהרג (עול ברזל כו') עפ"ה וישימו עליו שרי מסיס וביוסף עלמו כתיב ברזל בלה נפשו (פסע) לשון פסיעה (קץ) ק"ן שנה (להרסיס) לשון רסיסי לילה (שה"ש ה ב) ותרגומו מטיפי מטרא (פגע) לשון תפלה מלשון ויפגע במקוס (ברלשית כח) (בכן) כמו לכן (חקותי) שמתי לחוק וקביעות (ללוש) הוא מדבר סין (עודנתי) לשון עדן ושונג (ילדות טל) כדכתיב לך טל ילדותך (תהליס קיג) (צבאי) תולר לישראל עפ"ה והוצאתי את צבאותי (שמות ז ד) (במן אבור טל) כדכתיב לחס אביריס אכל איש (תהליס עח כה) ופירש"י אביריס אבריס שהיה נבלע בכל האבריס שלא היו צריכין לנקביהס (קבלתי) לשון קבוץ והקהל (נחול) כמו לנחול (אמרי טל) תולר לתורה עפ"ה יזל כטל אמרתי (דברים לב ב) (רשפי להב) כדכתיב קול ה' חוצב להבות אש (תהליס כט ז) (וקול כח) כדכתיב קול ה' בכח (שם) (הרד לי) כדכתיב קול ה' בהדר תחלה בכח ואחר כך בהדר (בשורי) לשון הבטה וכתיב מה' אשורנו (במדבר כג ט) (חלתי) ל' חיל (תור) כמו לתור (שכינה אהל ט') דכתיב ויקם משה את המשכן וגו' ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות מ) (וציר) תולר למשרע"ה (בלין טל) הנעימות והרצון נקרא טל כמ"ש וכטל על עשב רצונו (משלי ט יב) (אח) אהרן אחי משה (שיורד כטל) כדכתיב כשמן הטוב וגו' יורד על הזקן זקן אהרן (תהליס קלג) (בעקב) בסוף (נתברך בטל) תולר ליעקב עפ"ה ויתן לך האלהיס מטל השמיס

מטה לוי

(סבס אתו ציר) הסכיס משרע"ה ציר נאמן עס יצחק (חתוס בברכת טל) לסייס ברכותיו בטל (שרידיו להתבודד בבטח) בניו של יעקב לשכון בדד בטח על ידי (ערף שמי טל) נטיפת הטל משמיס : (ענפיו שורדו היות בגויס כטל) בניו הנשארים יהיו בין העמים דומין לטל מה הטל אין נתינתו על ידי איש אלא מאת ה' כך אין תוחלת ישראל אלא מהקדוש ברוך הוא כמ"ש והיה שארית יעקב בקרב עמיס רביס כטל מאת ה' (מיכה ה) (עלי עין) יוסף שנאמר בו בן פורת עלי עין (לברך ממגד ומטל) כמ"ש עליו ממגד שמיס מטל (עדיו נעו לודה) בעבור מכירת יוסף נעו ישראל למצריס הנקראים לוד (וגוס) וזה שלהס שהיה בכנען (טולטל · של ברזל שם עלימו להיטל) ופרעה שם והטיל עליהס עול ברזל לסבול אותו · והקב"ה (פסע) פסיעה גסה (דלג) במנין קץ (כזכר ברית טל) כאשר זכר ברית אברהס שכרת עמו ברית ושבועה לתת טל לבניו ולא היו במצריס כי אס כמנין רד"ו מגזירת ועבדוס וענו אותס ארבע מאות שנה (פתחי דפק בראש נמלא טל) ודפק על פתחי לגאלני כמ"ש קול דודי דופק וכו' שראשי נמלא טל (פדות שלח לישע בראשון) שלח פדות לישע לו בראשון בניסן שהוא ראשון לחדשיס (להרסיס טל) להטיף טיפות טל כי בניסן מתחיל הטל לירד (פגע בכן חקותי כו') לכן קבעתי תפלת טל בחודש הראשון : (צאתי לאלוש עודנתי בירדת טל) כשבאתי למדבר סין שנקרא אלוש נתענגתי בירידת המן בטל על המחנה לילה כי בו בלילה כשבאתי לאלוש כלתה העוגה שהוצאתי ממצריס (צעקתי) כמ"ש מי יתן מותנו ביד ה' (והוזכר לי ברית ילדות טל) שכרת ברית לאברהס לתת טל לבניו (ולכן צאצאי כלכלו במן אבור טל) ניזונו עדתי במן שנבלע באיבריס על ידי טל: (קבצתי להר חמד) נקהלתי להר סיני ההר חמד אלהיס (נחול אמרי טל) לנחול שס התורה (קהלי על אברת נשריס נוטל) כמ"ש ואשא אתכס על כנפי נשריס (קול וברק כו' קוני כו' להקר בטל) קול וברק שבמ"ת ביעתני ונתעלפתי לכן קוני הקב"ה הטיף והזיל עלי נטפי טל להקר העייפות בטל של תחייה : (רשפי להב וקול כח הורד לי בטל) השפיל והנמיך בסיני את רשפי הלהב והקול בכח אשר אוכל שאת (רעש בשורי חלתי) בראותי רעש הר סיני אחזוני חיל (ויעוררני בטל) של תחיה (רגש שבעת ענני הוד מסך והיטל) קיבץ ז' ענני כבוד הסב אותי והסיע לפני ד' פנים לד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד שהיה הולך לפני לתור מנוחה (רציס לפני תור ארץ) ואותו הענן אשר לפני היה רץ דרך שלשת ימ"ס כדי לתור את א"י אשר היא (שבעת משמני טל) שמושפעת בטל : (שכינה אהל ציר בין שדי בלין טל) משה ציר נאמן איהל את השכינה בין שני בדי ארון בנחת וברצון ובנעימות (שמן משח אח) אהרן אחי משה נמשח בשמן המשחה (שיורד כטל) כמ"ש כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן וגו' כטל חרמון (שבטי ברך בעקב) משה רבינו עליו השלום בירך השבטים בסוף

יִצְחָק דֶער שְׁמֶעקְט אוּנ הָאט אִים גִיבֶּענְשְׁט מִיט טַל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט מִיט אִים מַסְכִּים גִיוֶוען אוּנ הָאט זַיין בְּרָכָה פוּן יִשְׂרָאֵל גִיזָאגְט וִויא טַל זַיינֶען יִשְׂרָאֵל זָאלִין זַיין זִיכֶר צוּא רִינֶען פוּן דִיא הִימִיל טַל ענפיו זַיינֶע קִינְדֶער זַיינֶען אִיבֶּער גִיבְּלִיבִּין וִויא טַל דִיא קִינְדֶער פוּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק וֶועלִין זַיין גִיבֶּענְשְׁט פוּן דֶר פְרוּכְט פוּן טַל דוּרְךְ מְכִירַת יוֹסֵף הַצַּדִּיק זַיינֶען אַלֶע שְׁבָטִים פַר וָואגִילְט גִיוָוארִין פוּן זַייעֶר וואוֹנוּנג קַיין מִצְרַיִם הָאט מֶען זֵייא אָן גִיטָאן אַיין יָאךְ פוּן אַייזִין פסע ודלג גָאט הָאט גִיטְרֶעטִין אוּנ הָאט גִהִיפְּט אִיבֶּער דֶער צַייט צוּא אוֹיס לֵייזִין מִיךְ בִּזְכוּת אַבְרָהָם גָאט הָאט אָן גִיקְלָאפְּט אִין מַיינֶע טִירִין מִיךְ אוֹישׁ צוּא לֵייזִין פוּן מִצְרַיִם מִיט טַל אוּנ הָאט מִיךְ אוֹישׁ גִילֵייזְט אִין דֶעם עֶרְשְׁטִין חוֹדֶשׁ נִיסָן וָואשׁ טְרִיפְט דֶער טַל דְרִיבֶּר הָאבִּין מִיר אָפּ גִיזֶעצְט צוּא בֶּעטִין אִין דֶעם חוֹדֶשׁ דִיזֶא תְּפִלָּה פוּן טַל צאתי לאלוש אִיךְ בִּין גִיגַאנְגֶען פוּן קְרִיעַת יַם סוּף קַיין אָלוּשׁ הָאב אִיךְ תְּפִלָּה גִיטָאן צוּא גָאט אוּנ בִּין וָוארִין גִישְׁפֵּייזְט מִיט דֶעם מַן אִין דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם וָואשׁ גָאט הָאט מִיט אִים פוּרַת בְּרִית גִיוֶועי זַיינֶע קִינְדֶער זָאלִין אֵייבִּיג זַיין אַזוֹ וִויא דֶער טַל קבצתי גָאט הָאט מִיר צוּ אַנַאנְד גִיזַאמִילְט צוּם גְלוּסְטִיגִין בַּארְג דֶער הַר סִינַי צוּ אַרְבֶּן דִיא תּוֹרָה מַיין קָהָל פוּן יִשְׂרָאֵל הָאט עֶר גִיטְרָאגִין וִויא אַיין אָדְלֶער אוֹיף זַיינֶע פְלִיגִיל קוֹלוֹת אוּנ בְּלִיצִין אוּנ רִינוּנְג פוּן טַל הָאט מַיין בַּשֶׁעפֶר אוֹיף מִיר גִימַאכְט רִינֶען מַיין מִידִיקַייט אָפּ צוּא קִילִין מִיט טַל רשפי להב פוּנְקֶען בְּרֶענִינְדִיגֶע פוּן פַייעֶר אוּנ שְׁטַארְקֶע קוֹלוֹת הָאט עֶר גִימַאכְט נִידֶערִין אוּנ דֶעם שְׁטוּרֶעם אַז אִיךְ הָאב גִיזֶעהֶן בִּין אִיךְ וָוארִין דֶער צִיטֶערְט הָאט עֶר מִיךְ אוֹיף גִיוֶועקְט מִיט טַל דָאשׁ שְׁטוּרֶעם פוּן דִיא זִיבְּן וָואלְקִינְס הָאט עֶר מִיךְ בַּדֶעקְט מִיט שׁוֹינְקַייט זַיינֶען זֵיי פַר מִיר גְלָאפִין אוּנ הָאבִּין דֶעם וֶועג אוֹיס גְלַייכְט אוּנ אִיבֶּר גִיזֶעהֶן בִּיז אִיךְ בִּין גִיקוּמֶען

בטל · שירה שר למו באמר זיל טל : תחתיו צג נצר מגזע מבורך בטל · תבל עם להנחיל בתוך עינות טל : חיו תרגלם נשאם בשכם כאומן בן נטל · תקופת צר ואור בשלם בטל :

פזמון. פה סוגר מגרופה סלכוטים ע״ס תשר״ק והנחות פה אליעזר ברבי קליר מקרים סגר :

תחת אילת עופר בורך מושיע בטלי אמץ ונסם באיתן בחורב וגזת טלי שעגתי מאז ועד עתה בהבטחת טל : לעד בלי להמנע מאתי טלי רגז תשבי כחר ועצר טלי על פת לחם וטרף טורד וטלטל · קדוש כהביט לבל תופר ברית טלי זלעף רוח לילד ונפשו נטלי צרפית בציר רגנה תנואות להטל · ראותו כי פס בן התיר נדר טל · פשע אם העוה עדי עצירת טל · בכן ערך תחן למוליד אגלי טל : עתר לפני חי מחיה כל בטל · יחידת ילד השיב בהתרת טלי סדר וחשף לכל כח גבורות טלי רמז כי שכונים יקיצו בטל : נכרתה זאת להררי קדם במתנת טל · בלא יקוה לאיש ליחל עלי טל ·

מטה לוי

ימיו (כפין נתברך בטל) כמו שבירך אותם יעקב אשר היה נתברך בטל (שירה שר למו) שירת האזינו שר להם (באומר זיל טל) שכתוב בה תזל כטל אמרתי: (תחתיו צג) ותחת העמיד תחתיו את יהושע (נצר מגזע מבורך בטל) שהיה נזע ונצר מיוסף שנתברך ממגד שמים מטל (תבל עם להנחיל בתוך עינות טל) להנחיל לישראל א״י שהיא ארץ נחלי מים והטל כשיורד בה נמס ונעשה כמעין (תרגלם נשאם בשכם) יהושע הרגילם ונשאם על שכמו (כאומן בן נטל) כאשר ישא האומן את היונק (תקופת צר ואור בשלם בטל) תקופת וסבוב של ירח האורה צר ואור השמש ביטל בשבילם כמ״ש וידום השמש וירח עמד : (תחת אילת עופר) תחת האלה אשר בעפרה (בורך מושיע בטל) נתברך גדעון המושיע את ישראל אחר שראה הנס שנעשה לו בטל על הגיזה (אומץ ונסם) נתחזק ונעשה לו נס (באיתן) בדבר הקשה וחזק שאל מהשם יתברך : בחורב וגיזת טל) יהי טל על הגיזה לבדה ועל כל הארץ יהיה חורב · ולפי שלא היה חורב על הארץ שהברית כרותה לטל שאינו נעצר רק שהיה טל על הגיזה לבדה יותר מבשאר מקומות (לכן שועגתי מאז ועד עתה בהבטחת טל) (לעד בלי כו׳ רגז תשבי כחר

בית לוי

(בראשית כו כח) (צג) כמו הציג והוא ל׳ עמידה (נצר) ל׳ ענף מל׳ ונצר משרשיו יפרה (ישעיה יא א) · (מבורך בטל) זה יוסף (תבל עם להנחיל) כדכתיב ונו את יהושע וגו׳ והוא ינחיל אותם (דברים ג׳ כח) (תרגלם) כדכתיב ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ו) ור״ל תרגלתי לישראל ע״י יהושע הבא מאפרים (בשכם) על שכמו (צר ואור) ל״ס (ישעיה ס) ופרש״י צר טוח טלגגם בהתמשמש ואור טוח התמה : (בשלם) כמו בשבילם :

(תחת אילת עופר · בורך מושיע) כדכתיב ויבא מלאך ה׳ וישב תחת האלה אשר בעפרה וגו׳ וגדעון בנו וגו׳ ויאמר אליו ה׳ עמך גבור החיל (בטל) שעשה לו אות בטל (ונסס) ל׳ נס (באיתן) לשון וחשב באיתן קשה (בראשית מט כד) ופירש״י מיושבה בחוזק (תשבי) אליהו התשבי (כחר) כמו כמחרה (זלעף) רוח זלעפות והוא רוח של חום כשורף כדכתיב ורוח זלעפות (תהלים יא ו) פרש״י ל׳ שרפה (צרפית) האשה הצרפית (בציר) מותר לאליהו ע״ש שהיה שליח כשם וכתיב בנם הנני שולח לכם את אליה (מלאכי ג כג) (רגנה) ל׳ תרעומת מל׳ ותרגנו באהליכם (דברים יא כז) (תנואות) ל׳ עלילות מל׳ הן תנואות עלי ימצא (איוב לג י) והוא עפ״ה שאמרה כי באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני (מ״א יז יח) (להטל) כמו להטיל (פס) כגדר ל׳ פסו אמונים (תהלים יב ב) (תחן) תפלה (אגלי טל) טיפי על (עתר) תפלה מל׳ ויעתר יצחק · (חי) הקב״ה החי (מחיה כל בטל) כדכתיב יחיו מתיך נבלתי יקומון · הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך (ישעיה כו י) (יחידה) נשמה (וחשף) ל׳ גלוי מל׳ חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעיה נ י) (שכונים) שוכני עפר

ועלר טל, כבחרה אפו של אליהו התשבי רגז ואמר חי ה׳ אם יהיה השנים האלה טל ומטר · ונענש על זה כי (על פת לחם וטרף טורד וטולטל) שלא היה לו פת לאכול אלא על ידי טירוד וטלטול ממקום למקום בנחל כרית שכלכלוהו העורבים ובצרפית האשה אלמנה (קדוש כהביט) כשראה הקדוש ברוך הוא (שלא תופר ברית טל) שהשמים לאמ״כ (זלעף רוח לילד) שם בילד של הצרפית רוח זלעפות (ונפשו נטל) עד שיצאה נשמתו · ואז ,צרפית בציר רגנה תנואות להטל) האשה הצרפית אם הילד התרעמה על אליהו שהוא שליח השם ובקשה להמליך תואנה ועלילה (ראותו כי פס בן) וכראותו כי נמר הבן למות הוצרך למפתח של תחיה ולא רצה הקב״ה למסור לו עד (התיר נדר טל) והיה ירא אליהו (פשע אם העוה עדי עצירת טל) אולי פשע והעוה בזה שנעצר הטל על ידי שבועתו (בכן ערך תחן למוליד אגלי טל) לכן ערך תפלה להשם יתברך המוליד טיפי טל׳ ואחר כך (עתר לפני חי) הרבה בתפלה לפני השם יתברך החי והוא מחיה כל בטל (יחידת ילד השיב בהתרת טל) והשיב נשמת הילד על ידי שהתיר את הנדר שנדר שלא יהיה טל והשיב להקדוש ברוך הוא מפתח טל ומטר אז מסר לו הקדוש ב״ה מפתח של תחיה (סדר וחשף לכל כח גבורות טל) וכזה הסדיר וגלה לכל גבורות טל ועוד רמז (כי שכונים יקיצו בטל) רמז ראיה ברורה מכאן שישני עפר יקיצו בטל (נכרתה זאת להררי קדם במתנת טל) ברית כרותה לאיי השם הררי קדם שתהיה להם מתנת טל (בלא יקוה לאיש ליחל עלי טל) כמ״ש כטל מאת ה׳ וגו׳ אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לב״א (ממחרת הפסח)

קיין ארץ ישראל וואש איז זאט פון פעטקייט פון דעם טל שכינה איהל אונזער בגלייבטער שליח משה רבינו האט גימאכט רוען די שכינה צווישין דעם ארון הקודש אין הארבעריג פון טל זיין ברודער אהרן הכהן האט ער גיזאלבט מיט דעם היילגין גיזאלבטין בוימיל וואש איז גלייך צוא טל מיינע שבטים האט ער גיבענשט אויף דעם סוף אזו וויא יעקב אבינו וואש איז גיבענשט גיווארין מיט טל שירה האט ער מיט די ישראל גיזאגט אזו ווי עש שטייט עש זאל רינען מיינע זאג וויא טל תחתיו צג משה רבינו האט גילאזט אויף זיין ארט זיין תלמיד יהושע בן נון פון דער משפחה וואש זיינען פאר זיכערט צוא ירשינען די קוואלין פון טל גאט האט גוואונט דיא ישראל צוא טראגין זייא אויף זיינע ארום וויא איין זון אין דעם חודש ניסן איז דיא תקופה פון דער זון אונ דיא לבנה בשאפין גיווארין :

תחת אילת ציפר אונטער דעם לינדן בוים וואש אין עפרה איז ווארין גיבענשט מיין העלפער גדעון מיט טל ער איז ווארין גישטארקט מיט שטארקייט אין דער טריקעניש מיט טל שועתי פון דעם כאר אי׳ ביז אהער בין איך פאר זיכערט אז עס וועט זיך נים פאר מיידין פון מיר דער טל רגזי תשבי אליהו הנביא האט גיצערינט איין צו האלטין דעם רעגין אונ טל איז ער איבר איין שטיקל ברויט מטלטל גיווארין פערציג טאג קדוש גאט האט גיזעהן דאש זיכערהייט פון טל זאל ניט פאר שטערט ווערין האט ער דער שראקין דאש קינד פון דער אלמנה אונ האט זיין נשמה צוא גינומען צרפית דיא אשה פון צרפית האט גירעט איין בלבול מאכין צוא אליהו הנביא אז ער האט גיזעהן איר קינד איז גישטארבין האט ער מתיר גיוועזין דעם נדר פון טל פשע אי׳׳ב אונזערע זינד האבין פאר קרימט ביז עס זאל איין האלטין דאש טל בעטין מיר צוא גאט וואש האט בשאפין אין דיא הימלען דיא טראפין פון טל עתר אזו וויא אליהו האט גיבעטין פאר גאט וואש לעבט אייביג אונ מאכט לעבדיג אלע בשעפעניש מיט טל דיא נשמה פון דעם קינד האט ער אום גיקערט אונ האט אנפלעקט צוא דער גאנצער וועלט נאטש פת מיט טל רמז גאט האט גיוויזין אז דיא מתים ווערין לעבדיג דורך טל דאש האט ער טרת ברית גיוועזין מיט אונזערע אבות וויא

מְמָהֶרֶת הַפֶּסַח יְחָנֵנוּ בְּעַד טַל · יָנִיפוּ בְּמַעְלָה וּמוֹרִיד לְהָנִיף רוּעַ טָל : לָכֵן מִלִּפְנֵי עוֹמֶר
אַזְכִּיר בְּתִתַּן טַל · קְדוֹם לַיְלָה אֶחָד לְהָלִין בּוֹ טַל : כּוֹרָתָה לְחַיִּים מִחְיַת יְרִידַת טַל ·
לְמֵתִים חָפְשִׁי הוּכְנָה תְּחִיַּת טָל : יְעוֹרְרוּ יְזוֹרְרוּ יִחְיוּ בְּרֶדֶת טַל · יַעַמְדוּ יָקוּמוּ יַעֲלוּ
בְּשִׁכְבַת טַל · טַעַם זִמְרוֹת יַשְׁמִיעוּ בְּטַל אוֹרוֹת טַל · רוֹן יוֹשְׁבֵי סֶלַע אֲשֶׁר יִחְיוּ בְּטָל :
חֲבַצֶּלֶת וַעֲרָבָה תָּגֵלְנָה בְּפִרְיחַת טַל · מִדְבָּר וְצִיָּה יְשֻׂשׂוּם בְּטִלּוּל טַל · זֶרֶב וְשָׁרָב וְשֶׁמֶשׁ
וְחוֹרֶב וְחֻמַּת טַל · קָמוֹת לֹא יַקְדִּירוּ בְּגֵיא טְלוּלַת טָל : וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל קָרִים מִלְּהַטֵּל
רְבוּצִים עַל כְּבוֹד חֻפַּת עָב טַל · הוֹגֵי הַמְּלָה יָנִיפוּ רְסִיסֵי טַל · יִפְתְּחוּ אֲסָמִים לְהַטִּין
נְזָלֵי טָל : דְּדוּי הֲמוֹן חוֹגֵג שְׁאֵרִיתָם כְּטַל · תַּרְשִׁישִׁים יְנַהֲלוּם בְּמַרְפֵּא כְּנַף טַל · גִּיל
קוֹל רִנָּה לַעֲבוֹר בַּסָּךְ וְטַל · סְלוּלִים עֲלוֹת אֶל נָכוֹן וְנִשָּׂא וְנִטָּל · בְּשׁוּרָם מֵאֲמָנָה יַעַל
חֶרְמוֹן טָל : חַיּוּ פְּרוּחַ יִפְרְחוּ כְּשׁוֹשַׁנָּה בְּטַל · אֶל אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אַף שָׁמָיו יַעַרְפוּ טַל ·
רְאוּתָם אֵשׁ אוֹכֶלֶת כִּי נִהְיָה כְּטָל :

בית לוי

(להלין בו בטל) עפ"ש וטל ילין בקצירי (איוב כט יט) (למתים חפשי) עפ"ש במתים חפשי (תהלים פח ג) (יזורבו) ל' והתכס אורה (ויקרא כו לג) או הוא ל' עטוש מל' ויזורר הנער (מ"ב ד לה) ופרש"י נתעטש (זרב ושרב) שניהם ל' חום (קמות) קמות התבואה (יקדירו) ישחירו מל' קודר הלכתי (איוב ל כח) (קרים) טעמו זרם ומטר דכתיב מים זרים קרים (ירמיה יח יד) (רבוצים) שיהיו רבוצים תחתיה (חופת עב טל) שנאמר וברא ה' מכון וגו' כי על כל כבוד חופה (שם) (הוגי המולה) שאר למלאכים עפ"ש ואשמע וגו' קול המולה (יחזקאל א כו) (יניפו) ל' הזלה מל' גשם נדבות תניף אלהים (תהלים סח י) (רסיסי) טיפי (אסמים) אוצרות מל' באסמיך (דברים כח ח) (דדוי המון חוגג) עפ"ש כי אעבור בסך אדדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה המון חוגג (תהלים מב ה) (שאריתם כטל) כדכתיב והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל (מיכה ה ו) (תרשישים) מלאכי עליון (במרפא כנף טל) כדכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג כ) (בסך) ל' סכך וסוכה (סלולים) ל' דרך סלולה וכדכתיב והיתה מסלה לשאר עמו (ישעיה יא טז) (ונטל) גם הוא ל' נשיאות (בשורם) ל' אשורנו (במדבר כד) (מאמנה) הוא הר אמנה :

מטה לוי

שהוא ט"ו בניסן (יחננו בעד טל) היו מתחננים בזמן הבית שירד הטל לברכה (יניפו במעלה ומוריד להניף רוע טל) היו מניפין את העומר בהולכה והבאה למי שהעולם שלו לעצור רוחות רעות ומעלין ומורידין למי שעליונים ותחתונים שלו לעצור טללים רעים (לכן מלפני העומר אזכיר בתתן טל) לכן עכשיו שאין בהמ"ק קיים אני מזכיר טל בט"ו בניסן בתפלת היום שהוא לפני העומר קודם לילה אחד (להלין בו טל) שהוא לילה אחד קודם הבאת העומר שהיה בט"ז כדי להלין טל על התבואה שמביאין העומר כדי ליפותה על ידי בקשתנו (כורתה) כריתת ברית של ירידת הטל היא לחיים ולמתים (לחיים מחית ירידת טל) ירידת הטל לחיים הוא למחיה ולפרנסה (למתים חפשי הוכנה תחית הטל) ולמתים שהם חפשי ממצות ועול העולם הוכנה ירידת הטל להחיותם בו (יעוררו יזוררו יחיו בררת טל) על ידי ירידת הטל יקיצו משנת המיתה ויתעטשו כאיש אשר יעור משנתו מתעטש מנחיריו ומתפשט בזרועותיו וברגליו (טעם זמירות ישמיעו המתים) כמ"ש הקיצו ורננו שוכני עפר (בטל אורות טל) כי ברכת אברהם יתקיים בם כל אורות טלך (רון יושבי סלע כו') כמ"ש ירונו יושבי סלע (חבצלת כו' מדבר וציה כו') כמ"ש ישושום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת וכ"ז על ידי ירידת הטל (זרב ושרב ושמש כו' קמות לא יקדירו כו') כל התמימות לא ישחירו קמות התבואה שבגיא א"י המטוללה בטל תמיד (וסוכה תהיה לצל) לעתיד כשיוליא הקדוש ב"ה חמה מנרתיקה ללהט את הרשעים ביום הבוער כתנור יעשה הקב"ה צל מעב טל (קרים מלהטל) למחסה ולמסתור ולהטיל על הצדיקים זרם ומטר (רבוצים על כבוד חפת עב טל) שיעשה הקב"ה לכל צדיק חופה של עב טל להגן עליו מחום השמש שיוליא אז מנרתיקה (הוגי המולה) מלאכים המדברים שבח של הקב"ה בקול המולה (יניפו רסיסי טל) יטיפו על הצדיקים טפי טל (יפתחו אסמים כו') יפתחו אוצרות טללים להטיף על ישראל · (דדוי המון חוגג) ישראל שהיו מדדין והולכין בתמידות לרגל בקול המון ורנה לחוג בצלמי חגיגה (שאריתם כטל) הנשארים שהם עכשיו בגלות יהיו כטל (תרשישים ינהלום במרפא כנף טל) מלאכים תרשישים ינהגום לעלות לרגל תמיד (גיל קול רנה לעבור בסך טל) לעתיד יעבור את ישראל בסוכה של טל בשמחה וקול רנה (סלולים עלות אל נכון וכו') השאר ת יעלו בדרך סלולה אל הר בית ה' שנאמר עליו נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות (בשורם מאמנה) כשיגיעו עולי גליות להר ששמו אמנה ויראו (על חרמון טל) שממנו יורד הטל על הררי ציון הסמוך לו אז יזכרו שנתקיימה הבטחת הקב"ה לאברהם שהראה לו שעבוד גליות וגאולתן ואז (פרוח יפרחו כשושנה בטל) כמ"ש אהיה טל לישראל יפרח כשושנה על שזכה לטל (אל ארץ דגן) כו' ובפרט (ראותם אש אוכלת) ביום ההוא שהוא בוער כתנור (כי נהיה כטל) לישראל :

מַתָּנָה פון טַל בלא אָן דֶעם הָאפְנוּנג פון אַיין מֶענְטְשׁ נַייט דֶער טַל אִין דֶער פְרִיא פון דֶעם טָאג פֶּסַח בֶּעטִין מִיר אויף טַל יניפו מִיט דֶעם קָרְבָּן הָעוֹמֶר הָאט מֶען אויף גְהויבְּן אוּנ אַרָאפּ גִילָאזְט אָפּ צוּ טָאן דֶעם שְׁרֶעקְטְן טַל אִיבֶּר דֶעם פַאר דֶער צַייט פון דֶעם עוֹמֶר טוּא אִיךְ גִידֵיינְקֶען דִיא תְּפִלָּה פון טַל קְרוֹם פְרִיעֶר אַיין נַאכְט הָאט מֶען גִישְׁנִיטִין דֶעם עוֹמֶר עֶס זָאל אִיבֶּער נֶעכְטִינִין מִיט טַל דָאשׁ אִיז אָן גִיבְּרַייט מִיט אִים מְחַיֶּה מֵתִים צוּא זַיין זַייא וֶועלִין זִיךְ אויף חַאפִּין לֶעבֶּדִיג מִיט נִידֶערִין פון טַל יעמדו זַייא וֶועלִין אויף שְׁטֵיין אוּנ וֶועלִין זִינְגֶען מִיט דֶער לַייכְטוּנג פון טַל רון יושבי דִי וָואשׁ לִיגִין אִין שְׁטֵיינֶערְדִיגֶע קְבָרִים וֶועלִין בְּלִיעֶן ווִיא אַיין רויז דִיא וֶועלִין פְרֵיילִיךְ זַיין מִיט דֶעם טַל מדבר דִיא סְטֶעפִּים וָואשׁ זַיינֶען פַר טְרִיקִינְט פון דֶר הִיץ פון זון וֶועלְן זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט דֶעם טַל קמות דִיא מֵתִים וָואשׁ וֶועלִין אויף שְׁטֵיין זֵייעֶר פָּנִים וֶועט נִיט טוּנְקִיל ווֶערִין פון דֶער הִיץ פון דֶער זון ווִיא אַיין סוּכָּה וֶועט אִיבֶּער זַייא זַיין עֶס זָאל זַיי זַיין קִיל מִיט טַל רבוצים זַייא וֶועלִין הֶערִין אִין כָּבוֹד פון צֶעהֶן חוּפּוֹת פון וָואלְקִין מִיט טַל אוּנ מַלְאָכִים וֶועלִין אויף זַייא טְרִיפְּן דֶעם טַל יפתחו עֶס וֶועלִין זִיךְ עֶפֶנֶען דִיא אוֹצְרוֹת וָואשׁ רִינְט טַל דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ פְלֶעגִין שְׁפְּרִינְגֶען עוֹלֶה רֶגֶל זַיין מִיט בְּרוּמוּנְג זֵייעֶר אִיבֶּר בְּלַייבּוּנְג אִיז ווִי טַל דִי מַלְאָכִים וֶועלִין זַייא פִירִין אויף דִיא פְלִיגִיל ווִיא טַל גיל קול רנה דִי פְרֵיילִיכְקֵייט פון קוֹל מִיט גִיזַאנְג וָואשׁ וֶועלִין אִיבֶּר פָארִין קֵיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיט אַיין גְלַייכִין אוּנ ווַייטִין וֶועג צוּם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זַייא וֶועלִין זֶעהֶן פון דֶעם בַּארְג חֶרְמוֹן דֶעם טַל פרוח יפרחו זַייא וֶועלִין בְּלִיעֶן ווִיא אַיין רויז מִיט טַל צוּם לַאנְד וָואשׁ דְרִינֶגען אִיז קָארִין אוּנ ווַיין אוּנ דִיא הִימְלְן טְרִיפִין טַל ראותם זַייא וֶועלִין זֶעהֶן גָאט וָואשׁ עֶר אִיז אֵשׁ אוֹכֶלֶת וֶועט עֶר צוּא זַייא זַיין ווִיא טַל :

[illegible] כתודה והמזל טל בשביל ... ומיוסד ע"פ א"ב מרובע:

אֵלִים בְּיוֹם מְחוּסָן · חָלוּ פְּנֵי מְנוּסָן · טַל אוֹרוֹת לְנוֹסְסָן · לְהַטְלִילָם בְּעֶצֶם נִיסָן: אֶשְׁאֲלָה בַּעֲדָם מַעַן · גְּבוּרוֹת טַל לְהַעַן · טַל אָב הֻבְטַח לְשָׁעַן · יִתֵּן לְהַמְתִּיק לַעַן:

טל ניסן טלה

בְּשִׁמְךָ טַל אֲטַלֶּה · בְּיַלְדוּת טַל לְהִטַּלֶּה · טַל בּוֹ אֵיתָן מוּטְלֶה · בַּדָּיו יִרְעוּ כְּמוֹ טָלֶה: בְּרִית כְּרוּתָה לְרֹאשׁ אָבוֹת · חֲיָלָיו בְּטַל לְהַרְבּוֹת · טַל כָּל יָזִיז מִבְּנֵי אָבוֹת · לְהַרְסִים עַם נְדָבוֹת:

גֶּזַע כִּרְבִיב טַל מְשׁוּיָר · שִׁשִּׁים וְאַחַת אָרְחוּ בְּמִשְׁיָר · טַל גַּד לְצֵידָם תְּיָר · מֵחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאִיָּר: גִּיל טַל לְכָל יְגֵעִים · וְדוּדָאֵי בְּכוֹר בּוֹ רוֹגְעִים · טַל גְּאוּלִים בּוֹ נָאִים · עַם כְּטַל נִשְׁאֲרוּ בַּגּוֹיִם:

טל אייר שור

דּוֹפְקֵי דַּלְתֶיךָ לָשׁוּר · הַטְלִילֵם בְּמַעְגַּל מִישׁוֹר · טַל דּוֹק לָמוֹ חָשׁוּר · עַד קֵץ לְחִיכַת שׁוֹר: דִּגְלֵי אָסוּר מוֹף עֲנֵה · וְגַיְא וּדְשָׁאֶיהָ תַּעֲנֶה · טַל דְּשָׁאֵימוֹ יַחֲנֶה · כְּטַל סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:

א בעצם ניסן רומז לחודש ניסן · ב איתן מוטלה רומז לזכות אברהם · ג כמו טלה רומז למזל של ניסן שהוא טלה · ד לראש אבות רומז לזכות יצחק · ה טל משויר רומז לזכות יעקב · ו באייר רומז לחודש אייר · ז ודודאי בכור רומז לזכות ראובן · ח לחיכת שור רומז למזל של אייר שהוא שור · ט אסור מוף רומז לזכות שמעון ·

מטה לוי

(אלים ביום מחוסן חלו פני מנוסן) ישראל יבקשו ביום חמשה עשר בניסן שהוא פסח ויחלו בנסים את פני הקב"ה שהוא מגינם ומנוסם (טל אורות לנוססן) לרומם נס בטל אורות (להטלילם בעצם ניסן) להוריד להם טל ביום שהוא באמצע ניסן וגם אני (אשאלה בעדם מען) אשאל בעד ישראל מענה לשון (גבורות טל להען) שיענה אותם בגבורות טל (טל אב הבטח לשען) כמו שהובטח אאע"ה להשען עליו שא"ל לך טל ילדותך (יתן להמתיק לען) אותו הטל יתן לברכה להמתיק המרירות של הפירות: (בשמך) בעזרתך (טל אטלה) אבוטך בסך (בילדות טל להטלה) בזכות אברהם להתלונן בצלו (טל בו איתן מוטלה) טל של אברהם שנקרא איתן אשר בו היה מנוסה (בדיו ירעו כמו טלה) בניו ירעו באותו טל כמו שה הרועה במישב עשבי השדה (ברית כרותה לראש אבות) לאברהם (חיליו בטל להרבות) להרבות טל לבניו (טל כל יזיז מבני אבות להרסים) להטיף טיפות טל על ישראל הנקראים עמך נדבות: (גזע כרביב טל משויר) בניו של יעקב הנשאר בקרב העמים כרביב על (ששים ואחת ארחו במשויר) ס"א סעודות סעדו ואכלו משירי הבצק שהוציאו ממצרים (טל גד לצידם תויר) הטל שירד עם המן שהוא כזרע גד שהיה להם למזונות היה בתייר שנראה דרך לבני אדם כן היה הטל מסולת קודם המן כאילו הראה דרך אל המן · וזה היה מחמשה עשר באייר והלאה (גיל טל לכל יגעים) טל הוא גיל ושמחה לכל טף ויגע (ודודאי בכור בו רונעים) והדודאים שמצא ראובן בכור יעקב מתאים בו מרגוע שגדילים ביותר (טל גאולים בו נאים עם כטל נשארו בגוים) ישראל הגאולים ונשארו בגוים כטל שנוחים ומתנאים בטל: (דופקי דלתיך לשור) ישראל הדופקים דלתות בית תפלתך לשורר שירות בביהכ"נ (הטלילם במעגל מישור) הדריכם בדרך ישר (טל דוק למו חשור) תרבה להם טל מן השמים (עד קץ לחיכת שור) עד סוף הקיץ שיכלה ירק מן השדה ולא יהיה לשור ללחוך את ירק השדה (דגלי אסור מוף ענה) ענה לישראל שהיו אסורים במצרים (וגיא ודשאיה תענה) הארץ עצמה תענה דגניה ודשאים להוציא פירות כהלכתם (טל דשאימו יחנה) הטל יחנה על דשאיהם (כטל סביבות המחנה) כאשר היתה שכבת הטל סביבות המחנה:

בית לוי

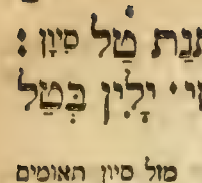
(אלים) חזקים כמו ואת אילי הארץ (מלכים ב כד ו) ואומר לישראל של שם שכתוב שם לא בני אלים (תהלים כט) (מחוסן) ל' וחסון הוא כאלונים (עמוס ב ט) וכדכתיב בהם ביום ההוא יבא (שמות יב מא) ופי' בעצמו ובאיתני. (חלו) ל' ויחל משה (מנוסן) כמו מנוסה ואומר להקב"ה והנו"ן במקום ה"א דוגמת לקץ הימין (טל אורות) טיפי טל (לנוססן) ל' רוממות (להטלילם) ל' טל (מען) מענה לשון (להען) ל' יענה לי (אב) אומר לאברהם (לשען) כמו להשען (לען) ל' מרה לענה ותאמר הב"ה כמעט כן טעמה (טל אטלה) שיגינם ל' סכך וסוכה (בילדות טל) רמז לאברהם עא"ה לך טל ילדותך (תהלים קי ג) (להטלה) ל' סכך וצל (איתן) אומר לאברהם שנקרא איתן האזרחי (מוטלה) מנוסה או מוסתך (בדיו ירעו כמו טלה) כמו ורעו כבשים כדברם (ישעיה ה יז) ודרשו רז"ל אלו ישראל ובדיו הם בניו (לראש אבות) זה אברהם ולהרלב"ן רומז ליצחק (חיליו) רומז לבניו (להרסים) לשון טיפות טל רסיסי לילה (שה"ש ה ב) (גזע כרביב טל משויר) רומז לישראל עה"ש והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל מאת ה' וכרביבים עלי עשב (מיכה ה). (ארחו) סעדו מלשון וארוחתו ארוחת תמיד (מ"ב כה) (במשויר) משירי הבצק (גד) אומר למן עה"ש והמן כזרע גד הוא (במדבר יא ז) (לצידם) לשון מזונות (תויר) ל' ויתורו את הארץ (במדבר יג ב) (גיל) לשון שמחה (יגעים) טף ויגע (גאולים) אומר לישראל (נאים) טעמו שמחים (עם כטל נשארו בגוים) כדכתיב והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל (מיכה ה ו) (לשור) כמו שירה (דוק) שמים כמו הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ כב) (למו) כמו להם (חשור) ל' רבוי מל' חשרת מים (ש"ב כב יב) (קץ לחיכת שור) סוף הקיץ (דגלי אסור מוף) אומר לישראל (מוף) מצרים כדכתיב מצרים תקבצם מוף תקברם (הושע ט ו). (ענה) את שאלתם (וגיא) שם משמות הארץ:

אלים ביום מחוסן דאש שטארקע פאלק ישראל וואש זיינן ארויס גנאנגן פון מצרים אין דעם שטארקין טאג צו בעטין פר דעם שטארקין גאט ער זאל זייא לייכטין מיט טל אונ זאל זייא בשיצין אין דעם טאג פסח וואס אין חודש ניסן איך בעט פאר זיי איין גיבעט מען זאל מיר גטפערין די גבורות פון טל די ברכה פון יעקב אבינו איז פר זיכערט מיט טל עש זאל ביטערקייט זיס ווערין בשמך מיט דיין נאמן אונ הילף וויל איך געשיצט זיין את אין דעם זכות פון אברהם בין איך אויף דיר גאט זיכער אויף גיהויבין צו ווערין דעם איינענעם זכות מעגין זיינע קינדער גישפייזט ווערין וויא איין קליין שעפעלע דו האשט כורת ברית גיוועזין מיט אברהם וואש ער איז דר ראש פון אונזערע אבות זיין חיל דאש הייסט זיינע קינדער צוא מערין וויא טל דער טל וועט זיך גיט אם

טאן פון דיא פאטערס קינדער צו מאכין רינען דאס בוויליגע פאלק נזע כרביב טל דיא קינדער פון יעקב אבינו דאס זיינן די ישראל האבין גגעסין איין אונ זעכציג סעודות פון דעם ברויט וואס זייא האבין פון מצרים ארויס גיבראכט אונ עס איז איבר גיבליבין דער נאך האבין זיי גגעסין דעם מן מיט טל פון דעם אן הויב דעם פופצעהנטין טאג פון איר דיא פרייד פון טל איז צוא אלע וואס מיען זיך אין דר תורה אונ מצות אונ די וואס הייסין בכורים רוען זיך אפ דעם טאג דורך דעם טל זיינן פריילין די ישראל וואס זיינען איבר גיבליבין וויא טל צווישן פעלקער דופקי דלתיך דיא וואש קלאפין דיינע טירין צוא זינגען דיין גיבעט גיב זיי דעם טל מיט דעם רעכט פארטיגין וועג זאלסט אין דיא וועלט מערין דעם טל די גאנצע צייט וואס דער אקס דארף זיך

הַפְגָּעַת טַל תְּכוֹן · מוּל מְכוֹן שֶׁבֶת כּוֹן · טַל הַנֶּפֶת עָב תִּתְכּוֹן · בְּמַתְּנַת טַל סִיוָן :
הִלּוּל קֹדֶשׁ תִּירוֹשִׁי · יַמְגִּיד בְּטַל קְדוֹשִׁי · טַל הֲלָנַת קְצִיר שָׁרְשִׁי · יָלִין בְּטַל לְהַשְׁרִישִׁי :

מול סיון תאומים

וְאוֹת לַחְשׂוֹף חֲתוּמִים · וְרֶמֶז לְצַחְצֵחַ כְּתָמִים · טַל וַתֵּר לִתְמִימִים · לְהֵאָחוֹת בּוֹ כִּתְאוֹמִים : וְרָד עִם אֵל לְהָכֵן · וְנֵס מְנַשִּׁי (בּוֹ) לְתַכֵּן · טַל וַעַד צוּר לְשַׁכֵּן · אִתּוֹ כְּנָם לַעֲשׂוֹת כֵּן :

זַעֲקִי בַּל תָּבוּז · לְהַטְלִילִי מֵעוּץ וּמִבּוּז · טַל זִמַּנְתָּ לִרְמוֹז · לְחַתֵּל (בּוֹ) כְּאֵב תַּמּוּז : זֶרַע בֶּן עִתִּים חֹפֵשׂ · לָעַד בְּלִי יֶאְפַּס · טַל זוֹרֵר עַל פַּס · כְּבַמִּדְבָּר דַּק מְחֻסְפָּס :
חַבֵּא מִשּׁוֹד שָׂטָן · פְּסוּחֶיךָ בְּלִי לִשְׂטָן · טַל חַיִּים יוּרְטָן · לְהִפָּתֵחַ כְּגוֹן סַרְטָן : מול תמוז סרטן

וְחוֹף יַמִּים בְּצִיּוּנוֹ · מַרְאִית טְלָלֵי נִצָּנוֹ · טַל חָשׁוּר לִרְבָץ צֹאנוֹ · וּכְטַל עַל עֵשֶׂב רְצוֹנוֹ :

טל סיון רומז לחודש סיון · כ קדש תירושי רומז לזכות לוי · ל כתאומים רומז למזלו של סיון שהוא תאומים · ם ורד עם אל רומז לזכות יהודה · נ לחתל כאב ת שהוא חדש לחודש תמוז · ס בן עתים רומז לזכות יששכר · ע כגון סרטן רומז למזלו של תמוז שהוא סרטן · פ חוף ימים בצינו רומז לזכות זבולן ·

בית לוי

הפגעת) ל' תפלה (מכון שבת) בהמ"ק שהוא מכון שבתו (הנפת) מל' נופת צופים (תתכון) ל' ויקון (ימגיד) ל' מגדים (טל הלנת קציר שרשי) עפ"ה שרשי פתוח אלי מים וטל ילין בקצירי (איוב כט יט) (לחשוף) ל' גילוי מל' חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (חתומים) הטמונים בארץ דכתיב יחיו מתיך נבלתי יקומון כי טל אורות טלך (ישעיה כו יט) (לצחצח) לשון נקוי (כתמים) שעמו עונות כמ"ש של ילדותך ונאמר מכל טומאותיכם אטהר אתכם (יחזקאל לו כה) (לתמימים) תואר לישראל (להאחות) ל' אחוה ודבוק (מנשי) תואר לגדעון הבא ממנשה (לתכן) לטוב (כנם) ל' אמירה מלשון ונומיתי לו (להטילי) לשון שכך ושגגה (מעוץ ומבוז) בני נחור דכתיב את עוץ בכורו ואת בוז אחיו (בראשית כב כא) ורמז בהם לאדום דכתיב שישי ושמחי בת אדום יושבת בארץ עוץ (איכה ד כא) וכתיב כה אמר ה' לאדום קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד (עובדיה א ב) (בן עתים חפש) תואר ליששכר עפ"ה יודעי בינה לעתים לדעת (ד"ה א יב לג) (יאפס) ל' העדר (זורר) ל' פיזור (פס) ל' פסת בר (תהלים עב טז) (חבא) ל' הסתר ומחבוא (חבא משוד שטן) עפ"ה בשוט לשון תחבא (איוב ה כא) (פסוחיך) תואר לישראל עפ"ה ופסחתי עליכם (שמות יב יג) (יורטן) ל' רטיה או הוא ל' חבור מל' וחובר חבר (דברים יח יא) (ות"א ורטן רטן) (וחוף ימים) תואר לזבולון עפ"ה זבולון לחוף ימים ישכון (בראשית מט יג) (בצינו) לשון סימן וציון (חשור) לשון רבוי מלשון חשרת מים (שמואל ב' כב יב)

מטה לוי

(הפגעת טל תכון מול מכון שבת כוון) תפלת הטל תהא מכוונת לעלות בבה"מ של מעלה מכון שבתו של הקב"ה המכוון נגד בה"מ של מטה (טל הנפת עב תתכון) העבים יתוקנו בהזלת טל (במתנת טל סיון) בזכות התורה שניתנה בחדש סיון (הלול קודש תירושי) התירוש שמהללים בו בקודש (ימגיד בטל) ימתיק בטל (קדושי) בזכות אהרן הלוי קדוש ה' (טל הלנת קציר שרשי) כמו ביציאת מצרים היה הלנת המן כן לעתיד (ילין בטל להשרישי) לקיימני בשורש על ידי טל : (ואות לחשוף חתומים) הטל הוא אות לגלות הטמונים והצומים בארץ (ורמז לצחצח כתמים) לנקות עבירות של ילדות (טל ותר לתמימים) ותר לישראל הנקראים תמימים ברכות הטל (להאחות בו כתאומים) שנתאחה הטל בארצנו כתאומים המתאחים יחד (ורד עם אל) בזכות יהודה שנאמר עליו ויהודה עוד רד עם אל שקפץ לתוך הים בזכותו (להכן) וליישב את ארץ יהודה על ידי טל (ונס מנשי לתכן) ולכונן את נס גדעון הבא משבט מנשה שהיה טל בגיזה לתקן אותו נס גם עתה (טל ועד צור לשכן) זימן הקדוש ברוך הוא לשכן טל עליהם (אותו כנם לעשות כן) כמו שדבר עם גדעון שנאמר ויעש אלהים כן : (זעקי בל תבוז) אל תבוז את תפלתי (להטילי מעוץ ומבוז) להגן עלי מעו"ג (טל זמנת לרמוז לחתל בו כאב תמוז) הכנת את הטל לרמוז כמה שאמרת אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה וזה נלמד שהטל מלחלח החום ומחתל רפואה לכאב הבא מהחמימות שבתמוז (זרע בן עתים חפש) זרע של בני יששכר שמחפש לידע בינה לעתים (לעד בלי יאפס) בלי יחסר טל לעולם אך יהא (טל זורר על פס) מפוזר בחלק ארצו (כבמדבר) כמו שירד טל במדבר על המן שהיה דק מחוספס (חבא משוד שטן פסוחיך בלי לסטן) הסתר ישראל משוד של שטן שלא יבוא עליהם שוד ושלא יסטין ויקטרג עליהם (טל חיים יורטן) הטל יהיה לרטיה לאחיים (להפתח כגון סרטן) שירקדו וידלגו כמו סרטן המצוי במים (חוף ימים בצינו מראית טללי נצנו) זבולון שארצו מצוין בימים ולא נתן לו שדות הרבה ואינו נצרך לראיית טללים על נצני ופרחי ארצנו (טל חשור לרבץ צאנו) הרבה לו טל על מרעה צאנו (וכטל על עשב רצונו) וגוס

פאסין אין פעלד דיא פאנגען פון דיינע ישראל וואש זיינען גבונדין גיוועזין אין גלות מצרים זאלסטו זייא ענטפערין דער וועלט אונ איר פרוכט צוא ענטפערין טל זאל רוען אויף דעם גראז אזוא וויא ארום דער מחנה פון ישראל אין דער מדבר הפגעת טל קעגין בית המקדש וואש אין הימל זאל סיין תפלה פון טל מכוון זיין די וואלקין זאל ריגען טל אין זכות פון דער תורה וואש איז גיגעבין גיווארין אין חודש סיון די לויב וואש מען האט גזאגט אין בית המקדש בייא גיסוך היין אין דעם זכות זאל דער הייליגער גאט מאכין זים אונזרע פירות דער טל זאל נעכטיגין אין שניט מיינע פרוכט איין צו ווארצלען ואות לחשוף דער טל איז איין מופת אז דיא מתים וועלין לעתיד לבא לעבעדיג ווערין אונ איין רמז אז אונזרע זינד וועלין אפ גימעקט ווערין שיינק דעם טל צוא דיא אויף ריכטיגע זייא זאלין זיך באהעפטין וויא איין צווילונג אן דעם זכות פון שבט יהודה וואש האט גיוועלטיגט מיט דער הילף פון גאט אונז אן צו ברייטין דעם ישוב פון ארץ ישראל אונ דאש נס פון גדעון וואש איז גיוועזין פון שבט מנשה וואש ער האט דיך גיפרובט דורך טל זאלסטו היינט אויך טאן דעם טל האט גאט צו גיזאגט צוא מאכין רוען אזו וויא ער האט אים צו גזאגט זעקי בל תבוז מיין גישרייא זאל ניט פאר שעמט זיין צוא בשיצין מיך דוא גאט האסט בשאפין דעם טל צו היילין די היץ פון דעם חודש תמוז די קינדער פון שבט יששכר וואש זיינען פאר שטענדיגע פון אלע צייטין זאלן זיך אייביג ניט אויס לאזין דער טל זאל זיך פאר שפרייטין אויף דער וועלט אזו וויא דער מן אין דער מדבר וואש איז גיוועזין פון אונטין אונ אויבין בדעקט חבא משוד שטן זאלסט אונז באהאלטין פון דעם בראך פון דעם שטן ער זאל ניט מקטרג זיין עש זאל אונז זיין וויא איין פלאסטער פון לעבן דיין טל וויא דאש מזל סרטן דאש גימארק פון שבט זבולון איז גיבענשט גיווארין דורך טל אש עש איז גיוועזן אין זיין חלק דער חלזון

יתאוה

טַלְלֵי יֶשַׁע אֶשְׁאָב · בְּמָשׂוֹשׂ מִמַּשְׁאָב · טַל טַעַם אָב · יַטְעִימֵנוּ אֵל וְאָב : טִילוּל יְדִידוּת שְׁכֵנִי · יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח לְשָׁכְנִי · טַל טוֹהַר מִשְׁכָּנִי · יִשְׁקוֹט כְּעָב טַל עַל מְכוֹנִי :

טל אב אריה

יַלְדוּת טַל תְּאָרִי · כְּמֵאָז בּוֹ לְפָאֲרִי · טַל יַפִּיק לְבֵית יַעֲרִי · לִשְׁאַג בּוֹ אֲרִי : יוֹם טוֹבָה בְּטוֹב אֲבִלִילָה · בְּזִנּוּק בָּשָׁן לְהִתְהַלָּלָה · טַל יְבוּלֵי אֵל הַמְּלִילָה · בְּטַל הַמַּחֲנֶה לַיְלָה :

כְּרָסִים רָד בְּרֹאשׁ תְּלוּל · בְּקֵץ רִאשׁוֹן לְטִלּוּל · טַל כֵּן יְהֵא כָלוּל · לְהַדְשִׁיא פִּרְחֵי אֱלוּל : כְּמֵהִים שֶׂבַע רָצוֹן לְהַסְפֵּק · בְּלַחֲלוּחַ נֶגֶב לְהַאֲפֵק · טַל כְּנֶסֶת עַל דּוֹדָהּ תְּרַפֵּק · לְעוֹרְרָהּ בְּקוֹל דּוֹפֵק :

טל אלול בתולה

לְאוֹת טוֹב טַל נִתְלָה · תֵּת לְעוֹלָם חֲתוּלָה · טַל לְנוֹבֵב תְּנוּב שְׁתוּלָה · לְהָגֵל בְּמָשׂוֹשׂ בְּתוּלָה · לֶאֱגוֹד גְּדוּד יוּשְׁפַּר · לְהַעֲצִים גְּדוּדָיו בְּלִי מִסְפָּר · טַל לְהָקִיץ בְּקוֹל שׁוֹפָר · אֲטוּמִים שׁוֹכְנֵי עָפָר :

מִכָּל אוֹם יְאַשְּׁרִי · וְאֵהוֹדֶנּוּ מְשִׁירִי · טַל מֵאֶגְלוֹ יְעַשְּׁרִי · לְהַסְפִּיק עַד קֵץ תִּשְׁרִי : מִשְּׁמַן

ו אל ואב רומז לחודש אב · ק ידידות שכני רומז לזכות בנימין · ר כארי חסו לאחו של אב שהוא אריה · ש בזנוק בשן רומז לשבט דן · ת פרחי אלול רומז לחדש אלול · א שבע רצון רומז לזכות נפתלי · ב במשוש בתולה רמז למזל של אלול שהוא בתולה · ג לאגוד גדוד רומז לזכות גד · ד קץ תשרי רומז לחודש תשרי · ה משמן לחם רומז לזכות אשר · מטה לוי · בית לוי ·

תתישב דעתו ורצונו כטל על עשב (טללי ישע אשאב כו') כמ"ש ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (טל טעם אב) הטל שטעם אבינו יצחק אחר העקידה שהטעימו האל ית' של טל תחיה אותו הטל (יטעימנו אל ואב) יטעים אותנו אלהינו ואבינו (טלול) בנימין שבחלקו היה גל בהמ"ק שהוא (ידידות שכני) כמ"ש מה ידידות משכנותיך הוא (ישכון לבטח לשכני) לשכון אני בו כמ"ש ולבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו (טל טוהר משכני) הטל שירד על א"י שהיא טהורה והיתה משכני בו (ישקוט כעב טל על מכוני) ישקוט אותו הקב"ה שאשב על מכוני בהשקט כעב על המשקיט החום ביום קציר (ילדות טל) שהבטיח לאברהם הוא (תארי) והודי שאמר לי מה הטל פורח אף עונותיך פורחין (כמאז בו לפארי) לפאר אותי הקב"ה בו כמו קדם (טל יפיק לבית יערי) הקב"ה שנקרא טל יוציא אותי לבהמ"ק שנקרא יער הלבנון (לשאג בו כארי) כמ"ש ה' מציון ישאג ומירושלים יתן קולו (יום טובה בטוב אבלילה) היום הזה שהוא יו"ט אלול ואגדוש בדבר טוב והוא טל (בזינוק

(אב) יצחק אבינו (אל ואב) אלהינו ואבינו (טלול) ל' סכך וצל (ידידות שכני) בהמ"ק ישקוט כעב טל על מכוני עפ"ה כה אמר ה' אני אשקטה ואביטה במכוני וגו' כעב טל (ישעיה יח ס) (ילד ת טל) עפ"ה לך טל ילדותך (תהלים קיג) (אבלילה) ל' עידוץ וגלגול אל' סולת מנחה בלולה בשמן (בזנוק) בקלות (כרסים) ל' רסיסי לילה (שה"ש ה ב) (רד) כמו יורד (בראש תלול) בראש הר גבוה ותלול וכיינו כטל הרמון שיורד על הררי ציון (כמהים) הואך לישראל שהם כמהים ותאבים לגאולה (נגב להאפק) לשון כאפיקים בנגב (תהלים קכו) (כנסת) כנ"י (דודה) זה הקב"ה (תרפק) ל' מתרפקת על דודה (שה"ש ה) ופרש"י מתחברת על דודה (תת) כמו לתת (חתולה) ל' וערפל חתולתו (איוב לח ט) ושניהו לבוש ועטוף (להגל במשוש בתולה) דכתיב ותירוש ינובב בתולות (זכריה ט יז) (לאגוד גדוד) לקבץ גדודים (יושפר) לשון נאה ויפה (להעצים) ל' חוזק (אום) כמו אומה ולשון (יאשרי) ל' שבח ועפ"כ ואשרו אתכם כל הגוים (זכריה ג ת) (ואהודנו משירי) כמו ומשירי אהודנו (תהלים כח ז) (מאגלו) ל' או מי הוליד אגלי טל (איוב לח כח) והרגומו רסיסי של ר"ל טיפי טל :

בשן להתהללה) להתפאר בחלקו של שבט דן שנאמר בו יזנק מן הבשן (טל יבולי אל המלילה) בקשתנו מלפניך אל אלהי ישראל הורד טל על יבולי (כטל המחנה לילה) כמו שירד במדבר טל על המחנה לילה (כרסים רד בראש תלול) כטל שירד בהררי ציון (בקץ ראשון לטלול) בניסן שהוא תחלת עת טל (טל כן כו' פרחי אלול) כן יהא כלול חודש אלול בכלל שירד בו טל להדשיא הפרחים (כמהים כו' נגב להאפק) ישראל הכמהים להספיק להם די תאותם בלחלות ארץ יבשה ונגב (טל כנסת על דודה תרפק) תן טל לכנ"י שיש להם התחברות להקב"ה (לעוררה) מהגלות (בקול דופק) כמ"ש קול דודי דופק (לאות טוב טל נתלה) נרקיע (תת לעולם חתולה) לתת רפואה לעולם להשענות מה שטל פורח אף העונות פורחים (טל לנובב תנוב שתולה להגל במשוש בתולה) תן טל שתהא תנובת א"י מתנובבת כדי להגיל את בתול ישראל השתולים בבית ה' במשוש (לאגוד גדוד יושפר להעצים כו') הטל יושפר ויהיה נאה להחיות עם רב כדי שיוכל לקבץ גדודים בלי מספר ולהחזיק או זה כמ"ש גד גדוד יגודנו (טל להקיץ כו' עפר) תן טל שיקיצו על ידו בקול שופר האטומים והסתומים בקבר כמ"ש כל יושבי תבל ושוכני ארץ וגו' והקיצו שוכני עפר (מכל אום יאשרי) יברכני ויצליחני מכל עובדי כוכבים (ואהודנו משירי) אוכה להודות לו בשיר שהבטיחני על ידי הנביאים ביום ההוא יושר השיר של הגאולה (טל מאגלו יעשרני) מטיפות הטל יעשרני (להספיק עד קץ תשרי) כי ממרחשון ואילך אין צורך בטל אלא בגשמים (משמן לחם מקחי מעשים יין ונקי :

וואס דאש בית המקדש איז מיט אים גיבויעט גיוואָרן זאלסטו אונז מערין טל וואס מיר זיינן וויא דיינע שאף אונ אזו וויא טל אויף גראז מיט דיין ווילן טללי ישע אשאב דעם טל פון גאטס הילף זאלן מיך לאזן אן שעפן פון דער ברונן מיט פרייד דער זכות פון טל פון יעקב אבינו זאל אונז גאט מאכן פאר ווכין וואש ער איז אונזער גאט אונ אונזר פאטר דער טל פון סיין ליבין רואונג דאס בית המקדש זאל בייא מיר אייביג רוען דער טל פון סיין ביין רואונג ארץ ישראל דאש זאל רוען שטיל אויף סיין שטול ילדות טל תארי איך באריס מיך מיט סיין פאטר אברהם אבינו וויא מיט ליבן דעם טל גאט זאל אונז אויש ציהן וויא איין טל צו אונזר בית המקדש וואס הייבט אין שיינר וואלד איך זאל שרייען צו אים וויא אלייב דעם גוטין יום טוב פון פסח דארפין מיר צו בעטן אין דעם זכות פון שבט דן סיין שריבט ואלסטו גאט באדעקן מיט טל אזו וויא מיר זיינן גיוועזן אין דער

מדבר כרסים רד אזו וויא דער שפרייא רעגין נידערט אויף דיא בערג אין חודש ניסן אזו זאל דער טל מאכן בליען אלערלייא פירות אין חודש אלול די גילוסטין דעם טל זאלסטו באגונין צו פייכט מאכן די טרוקענע פעלדער צוא אויש ציהען פרוכט מיט טל זאלסט אונז אויף הייבין אונ לעבעדיג מאכן מיט איין קול פון פרייגט שאפט לאות טוב דער טל איז איין גוטער סימן צוא דער וועלט אונ איין גוטע רפואה דעם טל האסטו אונז גיגעבין צו פלאנצין אונזר פרוכט אונ מאכן פרייען וויא איין בתולה ער האט צו אנאנדר גיבונדין זיין בינטיל דיא ישראל זאל אים גיפעלן ער האט שטארק גימאכט זיינע חיילות אין צאל דיא מתים וועלין זיך אויף וועקין דורך דעם קול פון שופר משיח אונ דורך דעם טל מכל אום יאשרו ער וועט מיך שטארקין סיין העלפער אונ איך וועל איך לויבין מיט סיין גיזאנג פון דעם אוצר פון טל טוט גאט מיך רייך

לֶחֶם מַקְחִי · מַעֲסִיס יֵין רִקּוּחִי · טַל מְלֹא מִשְׁאֲלוֹת מַלְקוּחִי · יַעֲרוֹף כְּמָטָר לִקְחִי :

מזל תשרי מאזנים

נֹאַק נוֹשְׂאֵי לְךָ עֵינַיִם · לַעֲנוֹתָם הַט אָזְנַיִם · טַל נוֹפֵף לִמְחוֹלַת מַחֲנַיִם · לְהַכְרִיעַ צִדְקָם בְּמֹאזְנַיִם : נִתְבָּרֵךְ מִמֶּגֶד וּמִטָּל · כְּבְאַחִים מְנֻשָּׂא וּמְנֻטָּל · טַל נָשֵׁב אֲגָלִים תְּטַל · מוֹלִיד אֶגְלֵי טָל :

שִׂיחַ זוּ אֱזוֹן לְיַשְּׁבָן · בֶּטַח לְהוֹשִׁיבָן · טַל שְׂעִירִים לְחַשְּׁבָן · מֵעֵת מַרְחֶשְׁוָן : סְדוּר עָבִים לְהַטְלִילָם · כְּיֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים לְנַטְּלָם · טַל שׁוֹבֵעַ לְטַלְלָם · צַו לַשָּׁמַיִם תֵּת טַלָּם :

מזל חשון עקרב

עֲתִירַת טַל תֶּעֱרַב · וּלְפָנֶיךָ תִּקְרַב · טַל עֲלֵי שָׁרָב · יִפְרַח כִּבְמְקוֹם עַקְרָב : עֲלוֹת שִׁכְבַת מְפָרַחַת · בְּאָבֵי נַחַל מֵאֲרַחַת · טַל עֲלֵי עַיִן לְבָרֵךְ מֵרוֹם וּמִתַּחַת · וּמִתְּהוֹם רוֹבֶצֶת תָּחַת :

פִּרְחֵי חֶלֶד תַּשְׁלֵו · בְּטַל שַׁאֲנָן וְשָׁלֵו · טַל פֶּרַח לְהַדְגִּיא וּלְהַשְׁלֵו · צִמְחֵי תְנוּב כִּסְלֵו : פְּקוֹד חוֹרֵב בְּצִיּוֹן · לְמַלְּטָם מֵחוֹרֵב צִיָּיוֹן · טַל פֵּרוֹת לְבָרֵךְ בְּצִבְיוֹן · כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן :

ו במאזנים רומז למזל של תשרי שהוא מאזנים · ז ממגד וממטל רומז לזכות יוסף · ח מעת מרחשון רומז לחודש חשון · ט כילד שעשועים רומז לזכות אפרים · י כבמקום עקרב רומז למזלו של חשון שהוא עקרב · כ עלי עין רומז לזכות מנשה · ל תנוב כסלו רומז לחודש כסלו ·

בית לוי

(רקוחי) ל׳ מרקחת (מלקוחי) חכי (יערוף כמטר לקחי) כתרגומו יבסם כמטר אולפני (דברים לב ב) (נאק) ל׳ צעקה מל׳ שמעתי את נאקת (שמות ו ה) (לענותם) שתענה (נופף) ל׳ טפת תנופה (שה״ש ג) (למחולת מחנים) תואר לישראל (שם ז א) (ממגד וממטל כבאחים מנושא ומנוטל) כדכתיב ויוסף הוא השליט (בראשית מב ו) וכתיב ממגד שמים מטל (דברים לג יג) (נשב) לשון נשיבה והפרחה מלשון וישב הותם אבים (שם מז יח) (אגלים) טיפים כטל (תטל) כמו תטה (שיח) ל׳ תפלה מלשון ולפני ה׳ ישפוך שיחו (תהלים קב א) (זו) תואר לישראל עם״ה עם זו יצרתי לי (ישעיה מג כא) (אזון) לשון האזנה (לישבן) על אדמתן (שעירים) מלשון כשעירים עלי דשא (דברים לב ב) פרש״י לשון רוח סערה (עתירת) ל׳ תפלה מלשון ויעתר יצחק (תערב) ל׳ מתיקות ועריבות (שרב) לשון חורב (כבמקום עקרב) תואר למדבר מקום נחש שרף ועקרב (שכבת) תואר לטל עפ״ה ותהי שכבת הטל (שמות טז יג) (מפרחת) כמו להפריח ולהצמיח (באבי נחל) ל״ה (שה״ש ו יא) (מארחת) ל׳ ארוחה וסעודה מל׳ וארוחתו ארוחת תמיד (מ״ב כה) (חלד) ל׳ כל יושבי חלד (תהלים מט ב) (תשלו) ל׳ שלום (להדגיא) ל׳ וידגו לרוב (בראשית מח טז) והוא ל׳ רבוי (חורב בציון) תואר למדבר שהוא מקום ציה ותורבה (צחיון) תרגום של צמאון צחיון (בצביון) ל׳ רצון:

מטה לוי

הטל יהא לברכה בתבואה ובפירות שיהיה הלחם שמן ודשן והיין ערב ומרוקח כמרקחת (טל מלא משאלות מלקוחי) מלא בטל משאלות פי (יערוף כמטר לקחי) יבוסם כמטר שאלתי לפני הקב״ה (נאק נושאי לך עינים לענותם הט אזנים) הט אזנך לעלות לצעקת הנושאים לך עינים (טל נופף למחולת מחנים) תניף טל לישראל שיצאו ממצרים רבוי מחנות בתופים ובמחולות (להכריע צדקם) את חובתם (במאזנים נתברך) נהיה מבורכים ממגד (ומטל כבאחים מנושא ומנוטל) כמו שנתברך יוסף המנושא והמטוטל שבאחים בברכת ממגד שמים מטל כן נתברך אנחנו (טל נשב אגלים תטל מוליד אגלי טל) אתה יתברך הנושא והמוליד טיפי טל תנשב רוח של טיפי טל (שיח זו) תפלת ישראל הנקראים עם זו (אזון לישבם) האזן לישבם בארצם (בטח להושיבן טל שעירים לחשבן מעת מרחשון) גשמים היורדים בסערה תתחיל לחשוב להם זמן מעת מרחשון כי בזמן ההוא יצטרכו לגשמים ובימות החמה אינם טובים רק גשמי נחת ורביבים (סדר עבים להטלילם כילד שעשועים לנטלם) בענינים המסודרים ובנחת יתנשאו העננים להוריד טל ומטר כמו שנושאים ילד שעשועים בנחת (טל שובע לטללם) להמטיר להם שובע ע״י טל השמים : (עתירת טל תערב) יומתק לפניך תפלת טל (טל עלי שרב יפרח כבמקום עקרב) הטל ירד עלי חורב ויפריח כמו שירד על המן במדבר מקום נחש שרף ועקרב (עלות שכבת מפרחת באבי נחל מארחת) יעלה שכבת הטל להפריח פירות הנטועים על פלגי מים כדי שיגדלו בהם מזון ארוחה (טל עלי עין) תברכנו בטל שהוא טוב יותר ומעולה ממעין מים כי המעין משקה רק מלמטה ובטל דרכך (לברך מרום) כו׳ : (פרחי חלד תשלו בטל שלאנן ושלו) פרחי האדמה יהיו שאננים ושלוים על ידי טל שלא יהיו לוקין בשדפון ובירקון (טל פרח כו׳ תנוב כסלו) ע״י הטל להרבות כדגים הפרחים והצמחים מתטבות השדה של חודש כסלו (פקוד חורב בציון) פקוד לטובה הישוב שבמדבר מקום חורב וציה (למלטם מחורב צחיון) להגן עליהם מחורב וצחה צמא (טל פירות לברך בצביון) על ידי הטל תברך הפירות ברצון · ותוריד להם ברכה (כטל חרמון כו׳) :

מאכין אונ בנוגין ביז דעם חודש תשרי דאש פעטקייט פון שבט אשר פון דעם זיסין וויין אין זייער זכות זאל אונז גאט העלפין אלע אונזער געבעט וויא איין גוטער רעגין · נאק נושאי לך צוא דעם גישרייא פון דיא ישראל וואש הייבין אויף צו דיר זייערע אויגין זאלסטו זייא ענטפערן אונ פאר נעמן מיט דיינע אויערין זאלסטו אויף הייבין דעם טל צו די מחנות זייער גירעכטיקייט זאלסטו איבר וועגין אזו וויא מיט שאלין ביר זאלין ווערין גיבענטשט מיט אלע פרוכט דורך דעם טל אזו וויא יוסף הצדיק וואש ער איז דער הויבין גיווארין צווישין אלע ברידער מאך ווייען טראפין טל פון די אוצרות פון דעם הימיל וואש טרערט טל שיח זו אזון דיא תפלה פון ישראל זאלסטו גאט פאר נעמן צוא מאכין דיזין זייא דער דעם טל אונ שטורעם רעגן זאלסטו רעכנן צו געבן זיי פון דעם חודש חשון דר סדר פון וואלקין וויא ליבסטע קינדער האט ער זייא אויף גיהויבין זאלסט הייסין דעם טל פון הימיל געבין מיט פעטקייט דר וועלט אונ דאש גיבעט פון טל זאל פר דיר גינענט ווערין מיט זיסקייט עס זאל בליען דר טל אויף די היצין אז משיח וועט קומען וויא אין דר מדבר וואש ענדיסין ליגין דאש בליאונג פון דעם טל זאל אויף גיין אויף אלע טייכין עס זאל וואקסין שפייז דר טל פון די קוואלין וואסר זאל גיבענטש ווערין פון אויבין אונ פון אונטער דעם תהום פרחי חלד די בליאונג זאלסטו מאכין בארועין מיט אבארוטן טל דאש שפראצונג פון כסליו זאלסטו מאכין בליען אונ מערין מיט פרוכט פון טל גידיינק דיא טרוקענע פעלדער צוא בדעקין זייא פון היץ אונ פון דארשט די זאלסט בענטשין דיא פירות אזו וויא דער טל וואש גייט אויף הר ציון

מזל כסליו קשת

צִיָּה אִם מֻלְקֶשֶׁת · וּמַלְקוֹשׁ אִם מְבֻקֶּשֶׁת · טַל צוּק עָבִים תְּהֵא מְאֻשֶּׁשֶׁת ·
כְּבַעֲגִינַת קֶשֶׁת : צִמְאוֹן צָהֳרָיִם · בַּל יַשְׁזִיף עֲדָנִים אֲחוֹרַיִם · טַל צְלִיחַת
אֲתוּי נַהֲרַיִם · תַּצְלִיחַ בּוֹ יְהוּדָה וְאֶפְרָיִם :

מזל טבת גדי

קָלִי בַּל יוּצְבָּט · בְּלִי בְּחוֹרֶב יוּלְבָּט · טַל קֶרַח בַּל יוּחְבָּט · לְזֵרְעוֹנֵי טֵבֵת
וּשְׁבָט : קוֹרְאֶיךָ לְטוֹב תְּקוֹב · לְהָסִיר מֵהֶם לֵב הֶעָקוֹב · טַל קָמוֹת בְּלִי
לִרְקוֹב · לִשְׁכּוֹן בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב :

מזל שבט דלי

רֶשַׁע מַר מִדְּלִי · מִצִּלָּם הַחֲדִילִי · טַל רְסִיסִים תִּדְלִי · לְהָזִיל לִגְדָאַי
כְּמִדְּלִי : רֶשֶׁף נִיצוֹצִים בְּאוּר חֵדֶק · בְּצֵל צַלְמוֹן צוּרָם לְהָדֵק · טַל
רַחֵף עֲלֵי זוּ בְּצֶדֶק · שְׁחָקִים יַרְעִפוּ טַל וְיִזְּלוּ צֶדֶק :

מזל אדר דגים

שַׁפֵּר אֲסָמֵי טַל דָּר · בַּקֹּדֶשׁ נֶאְדָּר · טַל שְׁתִילִים יְהוּדָּר · הַחֲנוּטִים מֵאֲדָר :
תַּדְגִּיא תְּנוּב שָׁנָה · בְּשַׁעַר דָּגִים מְדֻשָּׁנָה · טַל תַּשְׁרִישׁ אִבֵּי יְשֵׁנָה ·
לְהַפְרִיחַ כְּטַל שׁוֹשַׁנָּה :

מ כבעגינת קשת רומז למזלו של כסלו שהוא קשת· נ לזרעוני טבת ושבט רומז להדבי טבת ושבט · ס לגדאי כמדלי רומז למזל שני החדשים הנ"ל שהם גדי ודלי· ע בשער דגים רומז למזלו של אדר שהוא דגים ·

מטה לוי

(ציה אם מולקשת ומלקוש אם מבקשת) מקום יובש אם מאוחרת בגשם ומבקשת מלקוש (טל צוק עבים תהא מאוששת) תהי מחוזקת על ידי הטל הנצוק מעבים (כבעגינת קשת) שהוא סימן למטר ואות לברית (צמאון צהרים) חום השמש ששורפת בצהרים (בל ישזיף עדנים אחורים) לא ישרוף הפירות שכבר נעשו מתוקים ולא יבושו להתקלקל (טל צליחת אתוי נהרים) בטל הצלחה של אברהם שבא מארם נהרים (תצליח בו) כלל ישראל המיוחסים אחר יהודה ואפרים : (קלי בל יוצבט) שלא יושיט לנו הקדוש ברוך הוא שריפת התבואה מחמת חורב ויובש (בלי בחורב יולבט) שלא ילקה או יכשל בצמיחתו מרוב יבישות (טל קרח בל יוחבט לזרעוני טבת ושבט) השל ינן על הזרעים שלא יחבוט אותו הקור של טבת שבט (קוראיך לטוב תקוב) תפרש לטוב את הקוראים אליך (להסיר מהם לב העקוב) היצה"ר (טל קמות בלי לרקוב) תן טל שינן שלא ירקבו קמות של תבואה בעבור רבוי הגשמים של טבת ושבט (לשכון בטח בדד עין יעקב) וישכנו בטח בדד כעין הברכה שבירכן יעקב אל ארץ דגן ותירוש : (רשע מר מדלי) מרשעת עובדי כוכבים המכונים בשם מר מדלי (מצלם החדילי) שלא אשב ואתעכב עוד בצל שלהם כי אם אשב תחת צלך ובארץ הנבחרת (טל רסיסים תדלי) תשאב טיפות טל (להזיל לגדאי כמדלי) להזיל אותם לגדאים שלי כמתוך דלי (רשף ניצוצים באור חדק) תלהט בניצוצי אור את העובדי כוכבים שנמשלו לחדק וקוץ (בצל צלמון צורם להדק) להדק צורתם בגיהנם (טל רחף עלי זו בצדק) אבל על ישראל הנקראים עם זו רחף טל בצדק בצדקה שישראל עושים (שחקים ירעפו טל ויזלו צדק) כמ"ש הרעיפו שמים טל ושחקים יזלו צדק (שפר אסמי של דר בקודש) אסמי של דר בקודש אתה יתברך הדר ונאדר בקודש תשפר ותיפה אסמי על ידי הטל (טל שתולים יהודר) יהדר ויפאר שתילי האילנות (החנוטים מאדר) החנוטים מחודש אדר : (תדגיא תנוב שנה) תרבה כדגים את תנובת השנה (בשער דגים מדושנה) ותהי דושנה בשער ישראל שנמשלו לדגים (טל תשריש אבי ישנה) הטל ישרש פירות של ישראל הישנים בגלות (להפריח כטל שושנה) להפריח כמו טל את ישראל שנמשלו לשושנה :

בית לוי

(ציה) ל' ארץ ציה ועיף בלי מים (תהלים סג ב) (מולקשת) מאוחרת (ציק) לשון בשיבה מלשון וצור יציק עמדי פלגי שמן (איוב כט ו) מאוששת מחוזקת מלשון זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו ח) ותרגומו אדכרו דא ואתקפו (צמאון) תמימות (ישזיף) מן ששזפתני השמש (שה"ש א) והוא ל' שריפה (עדנים) פירות המתוקים (אחורים) עשמו שלא יבושו אחורנית בזופים ויקיקים ויתקלקלו (צליחת) ל' הצלחה (אתוי נהרים) תואר לאברהם שבא מארם נהרים (קלי) מל' קלם מלך בבל באש (ירמיה כט כב) (יוצבט) ל' ויצבט לה קלי (רות ב יד) (יולבט) לשון כשלון מלשון ועם לא יבין ילבט (הושע ד יד) (קרח) קור מל' וקרח בלילה (בראשית לא מ) (יוחבט) לשון כי תחבוט זיתך (דברים כד כ) תקוב תפרש מל' אשר פי ה' יקבנו (ישעיה סב ב) (העקוב) לשון תרמית מלשון עקוב הלב מכל (ירמיה יז ט) (קמות) התבואה (מר מדלי) (ישעיה מ טו) (רסיסים) טיפים (תדלי) לשון שאיבה מל' דלה דלה (שמות ב יט) (לגדאי) תואר לישראל עפ"י ורעי את גדיותיך (שיר השירים א' ח) (רשף) ל' רשפי אש (חדק) הוא קוץ ממיני הקוצים והוא כנוי לרשעים (צלמון) גיהנם מל' תשלג בצלמון (תהלים סח טו) (צורם) צורתם (רחף) ל' ורוח אלהים מרחפת (בראשית א) (זו) תואר לישראל עפ"י עם זו יצרתי לי (ישעיה מג כא) (שפר) ל' בעכה ויפוי (אסמי) ל' אוצר מלשון באסמיך (דברים כח ח) (דר) בשמים וקאי על הקב"ה (תדגיא) ל' רבוי מל' וידגו לרוב (תנוב) פירות (דגים) תואר לישראל עפ"י וידגו לרוב (אבי) פירות מל' עודנו באבו (איוב ח יב) (ישנה) תואר לישראל עפ"י אני ישנה (שושנה) ג"ב תואר לישראל עפ"י כשושנה בין החוחים (שה"ש ב ב) :

אונ אויף הר הֶרְמוֹן ציה אם מולקשת דָאשׂ וויכטִיגֶעשׂ וָואשׂ בַּדַארְף הָאבִּין שְׁפֶּעטִין רֶעגִין דֶער טַל פוּן דִיא וָואלְקִינְס זָאל גִישְׁטַארְקְט וֶוערִין מִיט דֶעם וָואלְקִין פוּן מַזָּל קֶשֶׁת דִי הִיץ פוּן בַּייא טָאג זָאל נִיט פַאר בְּרֶענְגֶען דִיא זִיסְקֵייט פוּן דִיא שְׁפֶּעטְסְטֶע פֵּירוֹת דִי יִשְׂרָאֵל זָאלִין אַזוֹ בַּגְלִיקְט וֶוערִין מִיט דֶעם טַל אַזוֹ וִויא אַבְרָהָם אָבִינוּ וָואשׂ עֶר אִיז גִיקוּמֶען פוּן אֲרַם נַהֲרַיִם קלי בל יוצבט דִיא זַאנְגֶען זָאלִין נִיט פַאר בְּרֶענְט אוּנ פַאר טְרִיקֶענְט וֶוערִין פוּן דֶער הִיץ גָאט זָאל גֶעבִּין טַל אַז דִיא קֶעלְט זָאל נִיט שַׁאדִין צוּ דֶעם זֵייאוּנְג פוּן טֵבֵת אוּנ שְׁבָט דַיינֶע יִשְׂרָאֵל זָאלְסְטוּ אָן רוּפִין צוּא גוּטִין זָאלְסְט פוּן זֵייא אָפּ טָאן דָאשׂ נַארִישׁ הַאֵרְין טל קמות דוּא זָאלְשְׂט גֶעבִּין אַז שְׁטֵייעֶנְדִיגֶע תְּבוּאָה זָאל נִיט פַאר פוֹילְט וֶוערִין כְּדֵי דִי יִשְׂרָאֵל וָואשׂ וֶוערִין אָן גִירוּפִין עֵין יַעֲקֹב זָאל רוּעֶן זִיכֶער רשע מר מדלי דָאס רִשְׁעוּת פוּן יֵצֶר הָרַע וָואשׂ זַיינֶען גִיגְלִיכִין צוּא אַבִּיטֶערִין טְרָאפִּין פוּן אַיין עֶמִיר. זָאלְסְטוּ מִיר פַר מַיידִין פוּן זֵיי דִי טְרָאפִּין פוּן טַל זָאלְסְטוּ מִיךְ מַאכִין אָן שֶׁעפִּין גְלַייךְ צוּ צִיקְלַיךְ וָואשׂ טְרִינְקִין פוּן אַיין עֶמִיר דֶעם טַל זָאלְסְטוּ מַאכִין שְׁוֶועבִּין מִיט גִירֶעכְטִיקֵייט אוּנ דִיא הִימְלֶען זָאל רִינֶען גִירֶעכְטִיקֵייט. פוּן טַל שפר אסמי טל דֶער וָואס וואֹנְט אִין הֵיילִיגִין הִימִיל זָאל עֶר בַּשֵׁיינֶען מַיינֶע אוֹצָרוֹת מִיט טַל דָאשׂ פְלַאנְצוּנְג פוּן חוֹדֶשׁ אֲדָר זָאל עֶר בַּשֵׁיינֶען מִיט טַל תדגיא תנוב שנה זָאלְסְט מֶערִין דִיא תְּבוּאָה פוּן הַיינְטִיגִין יָאר וִויא דָאס מַזָּל פוּן דָּגִים זָאל זִיא פֶעט וֶוערִין דֶער טַל זָאל מַאכִין וָוארְצְלֶען דִיא תְּבוּאָה אוּנ זָאל בְּלִיעֶן וִויא אַשֵׁיינֶע רוֹיז :

שייך אחר ראשי החרוז ע"פ תשר"ק ר' אלעזר קליר (זכריה י' ח') כי שם פוגל על הגולה ממוצם שמים נמצא פירוש :

שותחין אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ : הארן

טַל תֵּן לִרְצוֹת אַרְצָךְ · שִׁיתֵנוּ בְרָכָה בְּדִיצָךְ · רוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ בְּהַפְרִיצָךְ · קוֹמֵם עִיר בָּהּ חֶפְצָךְ · בְּטָל :

טַל צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה וּמְעֻטֶּרֶת · פְּרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת · עִיר כַּסֻּכָּה נוֹתֶרֶת · שִׂימָהּ בְּיָדְךָ עֲטֶרֶת · בְּטָל :

טַל נוֹפֵף עֲלֵי אֶרֶץ בְּרוּכָה · מִמֶּגֶד שָׁמַיִם שַׂבְּעֵנוּ בְרָכָה · לְהָאִיר מִתּוֹךְ חֲשֵׁכָה · כַּנָּה אַחֲרֶיךָ מְשׁוּכָה · בְּטָל :

טַל יַעֲסִיס צוּף הָרִים · טְעֵם בִּמְאוֹדֶיךָ מֻבְחָרִים · חֲנוּנֶיךָ חַלֵּץ מִמַּסְגֵּרִים · זִמְרָה נַנְעִים וְקוֹל נָרִים · בְּטָל :

טַל וְשׂוֹבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ · הֲכָעֵת תְּחַדֵּשׁ יָמֵינוּ · דּוֹד כְּעֶרְכְּךָ הַעֲמֵד שְׁמֵנוּ · גַּן רָוֶה שִׂימֵנוּ · בְּטָל :

טַל בּוֹ תְּבָרֵךְ מָזוֹן · בְּמַשְׁמַנֵּינוּ אַל יְהִי רָזוֹן · אֲיֻמָּה אֲשֶׁר הִסַּעְתָּ כַּצֹּאן · אָנָּא תָּפֵק לָהּ רָצוֹן · בְּטָל :

בית לוי

(לרצות ארצך) כמאמר רצית ה' ארצך (תהלים פה ב) (שיתנו ברכה) כמ"ש ביום ההוא יהיה ישראל ברכה בקרב הארץ (ישעיה יט ד) וכתיב הגפן תתן פריה והארץ תתן את יבולה והשמים יתנו טלם כו' והייתם ברכה (זכריה ח) (בדיצך) לשון שמחה מלשון ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא יד) וכענין וגלתי בירושלים וששתי בעמי (ישעיה סה יט) (ותירוש בהפריצך) עפ"ה ותירוש יקביך יפרוצו (משלי ג י) (עיר בה חפצך) כדכתיב כי לך יקרא חפצי בה (ישעיה סב ד) (פרי הארץ לגאון ולתפארת) ל"כ (ישעיה ד ב) (עיר כסוכה נותרת) כמ"ש ונותרה בת ציון כסוכה בכרם (ישעיה א ח) (ארץ ברוכה) תואר לא"י עפ"ה כי שם צוה ה' את הברכה (תהלים קלג ג) (כנה) תואר לישראל עפ"ה וכנה אשר נטעה ימינך (תהלים פ טו) ואיתא בילקוט ברומז לישראל (יעסים) ימתיק (במאודיך) טעמו טובותיך (מובחרים) תואר לישראל (חנוניך) תואר לישראל (חלץ) ענין הוצאה וחליפה מלשון חלצה נפשי (תהלים קטז ח) (ממסגרים) טעמו מן הגלות ועפ"ה הוציאה ממסגר נפשי (תהלים קמב ח) (דוד) תואר להקב"ה :

מנחת לוי

(טל כו' שיתנו ברכה בדיצך) בשמחתך (קומם עיר בה חפצך) תקומם ירושלים העיר אשר חפצך בה (בטל) (צוה שנה טובה ומעוטרת) בפירות (פרי הארץ) בני הצדיקים פרי עץ חיים הם יהיו (לגאון ולתפארת) כשתברך ארץ ישראל כמאז (עיר) ציון (כסוכה נותרת) בנותרה ריקנית מן יושביה כסוכה הנותרה בכרם אחר בצירת הכרם השומר מניחה והולך לו (שימה בידך עטרת) כמ"ש והיית עטרת תפארת ביד ה' (טל נופף עלי ארץ ברוכה) תניף טל על א"י הברוכה ממגד כו' (להאיר מתוך חשכה) לגאול מחושך הגלות את ישראל הנקראים (כנה) כי הם (אחריך משוכה) ולכן תברך אותם (בטל) טל תחיה (טל יעסים צוף הרים) הטל ימתיק את ההרים כנופת צופים (טעם במאודיך מובחרים) הטעם את ישראל המובחרים מכל אום בטובותיך (חנוניך חלץ ממסגרים) אשר ישראל חנוניך חלץ אותם מן הגלות ואז (זמרה ננעים כו') (הכעת) הלוי (התחדש) עתה (ימינו) (דוד כערכך העמיד שמנו) אתה יתברך דודי כאשר אתה עומד לסד בן העמד שמנו והזקוף קרננו כי שמך משותף בשמנו וכמו (גן רוה) אשר לא יכזבו מימיו (כן שימנו בטל) שלא נמוג ולא יפסק לעולם (איומה אשר הסעת כצאן) אומה ישראלית אשר הסעתם במדבר כצאן כמ"ש ויסע כצאן עמו :

טל תן לרצות ארצך גיב טל צוא בוויליגין דיין לאנד דוא זאלסט אונז דער פרייען אונ בענטשין זאלסט אונז שטארקין מיט קארין אונ וויין זאלסט אויף ריכטין דיא שטאט ירושלים וואש איז דיין בגערונג מיט טל :

טל צוה שנה טובה שאפ אונ קריין דאש יאר מיט גוטע פירות פון טל די קינדער פון דיא צדיקים זאלין זיין צוא איין שיינקייט דיא שטאט ירושלים וואש זיא איז וויסט וויא אביידיל וואש מען גייט דער פון ארויס בעטן מיר דיך זאלסט זיא טאן וויא אקרון אויף דיין האנד מיט טל:

טל נופף עלי ארץ ברוכה דעם זיסין טל גיב אויף דעם גיבענשט לאנד אן דעם זיסין הימל מאך אונז זאט מיט ברכות דיא ישראל טוען זיך נאך דיר ציען זאלסטו זיא פון פינצטערנעש דער לייכטין מיט טל :

טל יעסיס צוף הרים גיב טל אונ מאך זיס אזו וויא האניק דיא תבואה פון דיא בערג אונ מאך פאר חכין דיין גוטין דיינע אויס דער ווייליטי דיינע בילייט זעליגטע ישראל ציא אויס פון דעם גלות אונזער קול וועלן מיר אויף הייבין מיט אזים גיזאנג אזו וויא איין זיסר טל :

טל ושובע מלא אסמינו מיט טל אונ זאטקייט דער פיל אונזערע אוצרות זאלסט אונז בנייען אונזערע טעג מיין פרייגט גאט מאך גרויש אונזער נאמען וויא דיין נאמען אונ טוא אונז אריין אין דעם גארטין וואש איז גיזעצט מיט טל :

טל בו תברך מזון מיט דעם טל זאלסטו בענטשין דיא שפייז אז קיין מאגירקייט זאל נים זיין אין אונזער פעטקייט דיא ישראל וואש דו האסט אויס גיצויגין פון מצרים אונ האסט זייא גיפירט וויא שאף אזו איך בעט דיך גאט טוא איר ווילין אונ גיב טל אונ עס זאל זיין לברכה צו

(מק"א ע"פ ח"ב) [illegible] אמן

חזן שאתה הוא יהוה אלהינו משיב הרוח ומוריד הטל :

לברכה ולא לקללה אמן : לחיים ולא למות אמן : לשובע ולא לרזון אמן :

מטה לוי

(לברכה) שיהיה טל של ברכה (ולא לקללה) ולא עליות אגלים שהוא לוקה את מין ממיני הפללים הרעים המפסידים הצמחים והאוכל מהם יתכחם (לחיים) פסירות (לשובע) שישביע הצמחים והמעט מן המזון מתברך במעיו (ולא לרזון) ולא למות) שיהיה טל של תחיה כאין מות אחריו :

איין בענטשונג אונ ניט צוא קיין פלוכונג לחיים גיב אונז צוא לעבין אונ ניט צום טוט לשבע גיב אונז צוא זעטיקיים אונ ניט צוא מאגירקייט :

מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים׳ סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר׳ מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה : ונאמן אתה להחיות מתים : ברוך אתה יי׳ מחיה המתים : כתר יתנו לך יהוה אלהינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה׳ יחד כלם קדשה לך ישלשו׳ כדבר האמור על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר : קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו : כבודו מלא עולם משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו להעריצו לעמתם משבחים ואומרים : ברוך כבוד יי׳ ממקומו : ממקומו הוא יפן ברחמיו לעמו ויחון עם המיחדים שמו ערב ובקר בכל יום תמיד פעמים באהבה שמע אומרים : שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד : הוא אלהינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו והוא יושיענו ויגאלנו שנית וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר הן גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלהים׳ אני יהוה אלהיכם : אדיר אדירנו יהוה אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ : והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד : ובדברי קדשך כתוב לאמר : קו״ח ימלוך יהוה לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה :

חזן לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש׳ ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד׳ כי אל מלך גדול וקדוש אתה : ברוך אתה יהוה האל הקדוש :

אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת :

ותתן לנו יהוה אלהינו באהבה (לשבת שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום (השבת הזה ואת יום) חג המצות הזה זמן חרותנו (באהבה) מקרא קדש זכר ליציאת מצרים :

ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך ולעשות חובותינו בבית בחירתך׳ בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך : יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים׳ ותבנהו מהרה ותגדל כבודו : אבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע

והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ : והביאנו לציון עירך ברנה׳ ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם׳ ואת מוסף (בשבת ואת מוספי יום השבת הזה ו) יום חג המצות הזה׳ נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור :

לשבת וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו : עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה :

זה קרבן שבת וקרבן היום כאמור :

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליי׳ : ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל : ביום הראשון מקרא קודש כל מלאכת עבודה לא תעשו :

והקרבתם אשה עולה ליי׳ פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעת כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם :

ומנחתם ונסכיהם כמדבר שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ׳ ועשרון לכבש ויין כנסכו ושעיר לכפר ושני תמידים כהלכתם :

לשבת ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ׳ ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית :

אלהינו ואלהי אבותינו ׳ מלך רחמן רחם עלינו ׳ טוב ומטיב הדרש לנו ׳ שובה אלינו בהמון רחמיך ׳ בגלל אבות שעשו רצונך ׳ בנה ביתך כבתחלה ׳ וכונן מקדשך על מכונו ׳ והראנו בבנינו ׳ ושמחנו בתקונו ׳ והשב כהנים לעבודתם ולוים לשירם לזמרם והשב ישראל לנויהם ׳ ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו ככתוב בתורתך שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יי אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסכות ולא יראה את פני יי ריקם ׳ איש כמתנת ידו כברכת יי אלהיך אשר נתן לך :

והשיאנו יהוה אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון ׳ כאשר רצית ואמרת לברכנו : לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך ׳ שבענו מטובך ושמחנו בישועתך ׳ וטהר לבנו לעבדך באמת ׳ והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון בשמחה ובששון שבת ו) מועדי קדשך ׳ וישמחו בך ישראל מקדשי שמך : ברוך אתה יהוה מקדש השבת ו) ישראל והזמנים :

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך : אם אין כהנים נכסל״נ אומר הש״ץ ותחזינה :

ותערב עליך עתירתנו כעולה וכקרבן ׳ אנא רחום ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים ׳ ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים ׳ ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות : ע״כ לקהל׳ ברוך אתה יהוה שאותך לבדך ביראה נעבוד :

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד (צורנו) צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנו מודים לך : ברוך אל ההודאות :

וטובותיך שבכל עת ׳ ערב ובקר וצהרים ׳ הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קוינו לך : ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד) שמך מלכנו תמיד לעולם ועד :

וכל החיים יודוך סלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה (האל הטוב) : ברוך אתה יהוה הטוב שמך ולך נאה להודות :

או״א ברכנו וכו׳ ׳ וכל סדר הדוכן עם התחנות תמצא ביום א׳ של סוכות

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך ׳ ברכנו אבינו כלנו כאחד (יחד) באור פניך ׳ כי באור פניך נתת לנו יהוה אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה (ורחמים) וברכה ורחמים וחיים ושלום ׳ וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך (ברוב עוז ושלום) : ברוך אתה יהוה המברך את עמו ישראל בשלום :

יתגדל ויתקדש שמיה רבא ׳ בעלמא די ברא כרעותיה וימליך מלכותיה ויצמח פורקניה ויקרב (נ״א קץ) משיחיה ׳ בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן : יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא : יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא בריך הוא ׳ לעלא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן : תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבוהון די בשמיא ואמרו אמן : יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן : עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן :

אין כאלהינו ׳ עלינו ׳ קדיש יתום ׳ שיר היחוד ׳ אנעים זמירות ׳ ארון עולם :

חזן אומר **בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ:** והקהל עונין **בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים׳ בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים׳ וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ׳ בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה׳ גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה׳ וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהֹוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׳ אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

לֵיל שִׁמּוּרִים אוֹר יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ אֲיֻמָּה נִדְגָּלוֹת׳ בְּצוֹעַן עֲצַת מַלְאָכָיו הִשְׁלִים בְּהִגָּלוֹת׳ גְּדוּלָּתוֹ מֵאָז יְרַנְּנוּ בְּמַקְהֵלוֹת בְּהַלֵּלוֹת׳ לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ׳ תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ׳ עַל כֵּן יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׳ וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד׳ כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

לֵיל שִׁמּוּרִים הִפְלִיא (אוֹמֶן) עֵצוֹת מֵרָחוֹק עָמוֹק וְנֶעְלָם׳ וּבוֹ כְּאוֹמֶן נִינָיו מִשִּׁעְבּוּד הֶעֱלָם׳ זִיקַת הַטִּיבָה אַחַת עֲשָׂאָם לְעַלָּם׳ בְּאַהֲבַת יְהֹוָה אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: שמע ישראל וכו׳

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ׳ כִּי הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׳ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הֶעָרִיצִים׳ הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ׳ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ׳ הָעוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר׳ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר׳ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ׳ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ׳ הָעוֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם׳ הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם׳ וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׳ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם סוּף אֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע. וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ: וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

מיוסד עפ״י א״ב כפול ושם המחבר מאיר

לֵיל שִׁמּוּרִים אַדִּיר וְנָאֶה לִתְהִלּוֹתָיו׳ זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים אַנְוֵהוּ גּוֹמֵל חֲסָדִים׳ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים בָּא מִבְּרֵאשִׁית לְהִתְאַמֵּר׳ לָנוּ הַלַּיְלָה לְמִשְׁמָר׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים בִּנְיַן קָרְבַּן פִּסְחִי׳ יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים גֶּשׁ רָצוּי לְכֹהֵן׳ מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵיהֶן׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים גִּיהַּ עוֹלָם הִתְאִיר׳ פֵּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים דָּרַךְ כּוֹכָב מִזְרָחִי׳ מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים דָּלַק מְלָכִים וְלִבָּם׳ הַרְבָּם תָּבֹא בְלִבָּם׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים הַלַּיְלָה יִסְבָּה כַּפֶּלֶךְ׳ לִרְקָמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים הִרְחִיף וְנִסְחַף אֲחוֹרַיִם׳ וּמוֹפֵת עַל מִצְרַיִם׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים וָעֶד לִבְרֹא עָלֵינוּ׳ נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים וּפַת חֲשַׁאי בְּחִידָה׳ אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים זֵדִים רְדוּי שָׁפַךְ׳ שָׁלַח יָדוֹ הָפַךְ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים זְהַר בְּטוּב לְאֵלוּם׳ לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלוֹם׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים חֲמוּדָה בְּרָכוֹת כִּוְּנָהּ׳ אֵל יַעֲקֹב בְּנָהּ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים חָקוּק בְּהוֹד כִּסְאָךְ׳ וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים טוֹב הַסְּכִּים עַל יְדוֹ מְקִים דְּבַר עַבְדּוֹ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ׳ לֹא יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים יוֹצְרוֹ הֵרָקוּ בְּחָכְמָה׳ יוֹדֵעַ עַד מָה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים יְלָלָה בְּנוֹף נָפְלָה׳ וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים כּוֹכָם נֶהֱמַט וְנִבְאוּ׳ הָפַךְ לַיְלָה וַיִּדַּכָּאוּ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים כָּדָן וְשָׁבוּי לוֹקֶה׳ שָׂמֵחַ לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים לְהָדֵק נִשְׁחַק אוֹנָם׳ רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים לְבָטָה יְרָאתָם וְלוֹקָה׳ בּוּקָה וּמְבוּקָה וּמְבֻלָּקָה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים מְאוֹרֵי הוֹדָאוֹת לְאַדְקָךְ׳ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים מְאוֹרֵי יֶשַׁע לְהַזְמִינִי׳ אֲחַזְתְּ בְּיַד יְמִינִי׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים נוֹרָאוֹת בַּעֲשׂוֹתְךָ נִקְוֶה׳ וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים נִלְחֲמוּ כּוֹכְבֵי אוֹרִים׳ לְעֶזְרַת יְהֹוָה בַּגִּבּוֹרִים׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים סִיַּע צֶדֶק נְעוּרִים׳ צְלִיל לֶחֶם שְׂעוֹרִים׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים שָׂגַב בְּמִבְטָחוֹ וּמָעוּזּוֹ׳ גֶּבֶר חָכָם בָּעוֹז׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים עָרִיצֵי פּוּל יִשָּׁקֵד׳ וְתַחַת כְּבוֹדוֹ יֵקַד׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים עוֹמֵר הָרְמְשִׁי פִּלְדָּם׳ וּבְמִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה נִלְחָם׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים פְּאֵר עֶלְיוֹן בַּאֲמִירוֹת׳ מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרוֹת׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים פַּעֲנַח צָפְנַת מֵעֲבָדָיו׳ סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים צָפִית סְרוּרָהּ וַאֲרוּחָהּ׳ וְהִנֵּה יָד שְׁלוּחָה׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים צָמַת בּוֹ בְּלֵיל׳ קוֹדֶשׁ יְהֹוָה חִלֵּל׳ בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל

שְׁמוּרִים קוֹמַת תָּמָר הָצְלָה · הַהֲדַסִּים אֲשֶׁר בַּמְּצֻלָה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים קוֹמֶץ הִשְׂבִּיעַ לְשַׁנְנָה · יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים רוּחִי יְחַפֵּשׂ לַמִּלָּה · אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלָּיְלָה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים רֶוַח וְהַצָּלָה עֲמִידָה · בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים שֵׁמַע מִצְרַיִם לִנְצוֹר · יָחִילוּ כְּשֵׁמַע צוֹר · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים שָׁמוּר לְנֶקָמָה נְטוּרָה · עַל צוֹר הַמְּעַטִּירָה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים תָּבוֹעַ מִסֵּפֶר הַתּוֹרָה · אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נֶעְדָּרָה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים תִּכֵּנוּ לְיֶשַׁע וָנֵס · נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים מַאֲמָרֵי יִרְצֶה לִשְׁעוֹת · מִקֶּדֶם פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים אָז בַּהֲנִיחֶךָ שְׁלוּחִים · הוֹדִינוּ לְךָ אֱלֹהִים · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים יֶשַׁע לָנוּ תְּחַדֶּה · וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדֶה · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח: לֵיל שִׁמּוּרִים רֶנֶן הַשִּׁיר בְּחַדְּשֶׁךָ · לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ · בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח:

לֵיל שִׁמּוּרִים מִכֶּם פְּלָאֶיךָ מִשִּׁירֵי הוֹדָאוֹת נִתְיַהַדְתָּ · יוֹמָם לְחֶסֶד וְלַיְלָה לְשִׁיר נִתְוַעַדְתָּ · כְּלוּלֶיךָ אָז בֶּאֱמוּנָה רוּחֲךָ הִסַּדְתָּ · מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים עֹז יִסַּדְתָּ: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

לֵיל שִׁמּוּרִים מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ חַי וְקַיָּם · נִפְתַּח שִׁבְחֶךָ בִּלְשׁוֹן עָתִיד וְנִכְתָּיִם · סָבוּ לִימִין מֹשֶׁה בּוֹקֵעַ יָם · וְהֵנִיף יָדוֹ עַל הַנָּהָר בַּעְיָם: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ: יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

לֵיל שִׁמּוּרִים עָטוּר פְּלָאֵי צִדְקָךְ בְּצָבָא וָאוֹת · קִרַבְתָּךְ לִי טוֹב יְשׁוּעוֹת הַבָּאוֹת · שַׁתִּי בְךָ מַחְסִי בְּמַלְאֲכוֹת הַנִּבָּאוֹת · מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ יְהֹוָה צְבָאוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ: (נ״א גָּאַל יִשְׂרָאֵל):

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ · וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ · כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה: וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת רַחֲמֶיךָ חַיִּים וְשָׁלוֹם:

אוֹר יוֹם הֶנֵּף סְפִירָה הַבְשָׂרָה בְּנוֹגְהִים · לְצִיּוֹן נִדָּחָה קְרוּא דְרוּשָׁה עֲלוֹת נְגֹהִים: בִּנְיָן מְפוֹאָר בָּרֵךְ · מַחְמַד לֵב וְנֹגַהּ · מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן בְּעֶשֶׂר מַעֲלוֹת קוֹדֶשׁ גְּבוֹהִים: גִּיל לִבָבוֹת לְבָנוֹן הַמְלַבֵּן נְצוּחִים שְׁלוּחִים · נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים: דְּרִישׁוֹת לִדְרוֹשׁ בְּשִׁכְנָךְ מְקוֹם כְּפוֹר שָׁלֵם · סְלוּלֵי צִיּוֹן מְבַקְשִׁים תַּפְקִידָם הָרֵם מִכְשׁוֹלִים: הֲמוֹן חוֹגֵג עֲלוֹת יֵרָאֶה הַתֵּר שָׁלְשָׁלִים · עֵת כִּי בָא לְהֶגְנָה בְּלִי רִשׁוּלִים: וּמְהַקָּרוֹב לָהּ בִּכּוּרֵי נְדָבָה לְהַקְרִיב בְּטוֹהַר שׁוּלַיִם · פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת יְרוּשָׁלָיִם: זוֹרְזוּ לְהַקְדִּים שְׁלוּחִים דַּיָּנֵי גֵיא נְבוּאוֹת · צֵאת מִבָּעֶרֶב עֲשׂוֹת כְּרִיכוֹת מֵאֲבִיבֵי תְבוּאוֹת: חוֹל וְשַׁבָּת כְּרַבִּים מְלָאכוֹתָיו בִּשְׁלוֹשׁ בָּאוֹת · קָבְצוּ עֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת עֵסֶק גָּדוֹל לְנָאוֹת · חֲשֵׁכָה קְצָרוּהוּ וּנְתָנוּהוּ בְּקֻפָּה וְלָעֲזָרָה מוּבָאוֹת: מַה יְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהֹוָה צְבָאוֹת: טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ לֵאמֹר · רִבָּה עֳמָרִים בַּמִּדְבָּר כְּנֶגְדָּם אַחַת לִתְמוֹר: יְחַבְּטוּ וְנָתַן לָאַבּוּב הָאוּר בְּכֻלּוֹ לִגְמוֹר · שְׁטָחוּהוּ בָעֲזָרָה עֲמָלוֹ לְרוּחַ חַיִּים לִכְמוֹר: כַּמָּה כִּפְרֵי מוֹר לְסַנְטֵר הַלָּז לִזְמוֹר · שְׁבוּעוֹת חֻקּוֹת קָצִיר לָנוּ יִשְׁמוֹר: תָּבֵן בְּלֶתֶת וְצָבוּר וְנִגְרָס בְּלִי חִסָּרוֹן · בְּשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה יוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ עִשָּׂרוֹן: נָתַן שַׁמְנוֹ וּלְבוֹנָתוֹ יָצַק וּבָלַל בְּהִדָּרוֹן · הֵנִיף וְהִגִּישׁ קָמַץ וּמָלַח וְהִקְטִיר הַזִּכָּרוֹן · מִזֵּר שֻׁלְחַן גָּבֹהַּ זָכוּ בִּשְׁיָרֵי הַדּוֹרוֹן · כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן: קָרֵב הָעוֹמֶר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת מְעֻטָּרִים · בִּזְרִיזוּת בֵּית דִּין מְחֻצּוֹת רְחוֹקִים מֻתָּרִים: מֵרָחוֹק אֶת יְיָ מֵעֻזְּכֶם זִכְרוּ מַזְכִּירִים וְנוֹהֲרִים · יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה תַּעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם נִמְהָרִים: חִזְקוּ וְתִזְכּוּ לִשְׁמוֹעַ שִׁיר יְשׁוֹרֵר לֶהָרִים · הַר בֵּית יְהֹוָה בְּרֹאשׁ הֶהָרִים: לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ נְוֵה תְהִלָּה חוֹמֵל · בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן מְלַבְלֵב מְגָדִים וְגוֹמֵל · זְהַב פַּרְוַיִם פֵּרוֹת פְּרָחָיו עוֹד מֵהָאֶשְׁכֹּל · לְזַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק חֶסֶד בְּיוֹם הִגָּמֵל: אֲרוֹמִמְךָ בְּעִטּוּר בִּכּוּרֵי בִּקְלָתוֹת מְזֻהָבוֹת וְלֹא בְּתוּרְמֵל · כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ הֲדַר הַכַּרְמֶל: יֵרָאֶה כִּפַּת הַמּוֹקֵד תַּשְׁלוּם שָׁלֵם סְבִיבַיִךְ · שִׁמֵּךְ כְּשֵׁם מַלְכֵּךְ שְׁעָרַיִךְ בְּשִׁבְטַיִךְ בַּהֲסִבַּיִךְ: הָעֵת כַּעֲדִי תִלְבְּשִׁי הֲדַר סְבִיבַיִךְ בִּכְנִסַּיִךְ · שִׁירוֹת כֹּהֲנַיִךְ בַּאֲבִיבַיִךְ: נְעִימוֹת לְוִיַּיִךְ בַּאֲבּוּבַיִךְ · עוֹד תַּעְדִּי תֻפַּיִךְ: טִלּוּל רוֹכְבַיִךְ בִּרְחוֹבַיִךְ · שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַיִם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: יְתֵרָה חִבָּתֵךְ יְרוּשָׁלַיִם בְּנוֹי שִׁבְעִים שְׁמוֹתַיִךְ · כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹתַיִךְ: מַזְכִּירִים לְרַחֲמֵךְ וְלִשׂוּמֵךְ תְּהִלָּה בָּאָרֶץ לְיֹשֵׁב שׁוֹמְמוֹתַיִךְ · בְּאַחֲוָה וּבְרֵעוּת וּמִקְדָּשׁ אֵל בְּרָמָה נְוֹתַיִךְ: אֲדַבְּרָה וַאֲבַקְשָׁה טוֹב וְשָׁלוֹם בְּאֵר מְגוֹתַיִךְ · יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ח״ק ש״ע ק״ש עלינו ק״י

(אפיק רנן ושירים לנושאי על נשרים) אוציא רנה להקב"ה שנשאני על כנפי נשרים ממצרים (אשורר כעזי שרים) כמו שעוררו ישראל בים עזי וזמרת יה · כן אשורר לספר שבחו בחרוזות המיוסדים. על (שיר השירים) שאמר שלמה על יציאת מצרים (איום שבע שוקקות) השם יתברך שהוא איום ונורא רווה נפשות ותאבים (נחני עסיסו להשקות) הנחני במדבר להשקות אותי יין מתוק · והיא עסיס זהו אשר (אלפני דת בנשיקות) למדני דת התורה בנשיקות והלואי (ישקני עוד מנשיקות) שיאהבני כמאז (בטת לאות מאמיניך) ראית תלאות ועייפות ישראל המאמינים בך אשר היה להם במצרים (המטרת למו מנך) המטרת להם המן שלך (בחרתם השתעשע באמנך) בחרת אותם להשתעשע ולהגות בתורה שהיתה אמון אצלך והגנתם (לריח שמניך) להר סיני לקבל התורה (בהקת אור שחריך זרוע לאום משחריך) במתן תורה הארת כבוהק את השחר לעומת המשחרים אותך ואיזה אור הארת להם · אור שזרוע לעתיד ליהנות ממנו ועתה (בואי בנצוח לשחרך) בבואי בניצוח ונגינה לדרוש פניך בקשתי (משכני אחריך) כמאז: (גאה) הש"י שהוא גאה (עדוי גאוה) ולבושו הוא גאוה כמ"ש ה' מלך גאות לבש (עבור בראשי התאוה) התאוה לעבור בראשי ולפני (גורלי השפיר והנוה) בהר לי גורל שפיר ונאה כשהגדיל עם המלאכים ליתן תורה לישראל אז חבלים נפלו לי בנעימים (שחורה אני ונאוה) ולכן נאה אני לפני הקב"ה אף שמשחורה אני מן העברות (גלף לוחות חרת) חקק על לוחות התורה שהיא (יקרה מדר וסוחרת) מאבנים טובות שנקראו דר וסוחרת (גאני) רוממני במתן התורה (ולא לאחרת) ולא עשה כן לאומה אחרת ולכן (אל תראוני שאני שחרחורת) כי בזכות התורה אגאל (דלג קץ להבדילי ממשולי מר מדלי) ופסח מנין קץ מת' שנה כדי להבדיל אותי ממצרים העובדי כוכבים המשולים למר מדלי (דגלני) בדגלים (ושת לגדלי) ודבר לגדל אותי ואמר (הגידה לי) שאגיד שבחו בכל הארץ ולומר מי אל בשמים ובארץ אשר כו' (דרור קרא לפדעי) קרא חירות לפלטי (כאב מיסרי ומידעי) ומייסר אותי ילמדני דעת ובינה כאשר ייסר איש את בנו ומלמדהו (דרבן כבקר רדעי) נתן לי התורה שמורה דעה אותי כדרבן הזה שמורה דעה לבקר איך לחרוש · ואמר לי (אם לא תדעי) איזה דרך הישר לכו בדרך התורה: (הניס ים) כמ"ש הים ראה וינס (וקרעו) לי"ב קרעים (וצר בסאסאה פרעו) ושלם להצר במדה שמדד שטבע לישראל וגטבע (הקדים פניו והבריעו) הקדים הקב"ה לפני פרעה ותילו לבא בים כמו על סוסיא נקבה והכריעם בעל כרחם לבא תוך הים כי הם רכבו על סוסים זכרים ורצו הזכרים אחר הנקבה כמ"ש (לסוסתי ברכבי פרעה) עשה מה עשה לי הקדוש

חזן מתחיל האל בתעצומות עד אורות מאופל אמר ויהי

פיוט זה מיוסד ע"ס א"ב תמורתו ונסוף חתום משלם ברבי קלונימוס חזק · ומיוסד ע"ד ולשון השירים אשר ישע דיום ה' · ולכן הגיהה וכלם שם נפתחתם:

אָפִיק רֶֽנֶן וְשִׁירִים · לְנוֹשְׂאִי עַל נְשָׁרִים · אֲשׁוֹרֵר כְּעִזּוּז שָׁרִים · שִׁיר הַשִּׁירִים: אָיוֹם שֶׂבַע שׁוֹקְקוֹת · נֵֽחַנִי עֲסִיסוֹ לְהַשְׁקוֹת · אִלְּפַנִי דָת בִּנְשִׁיקוֹת · יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת: בַּטְתָּ לְאוֹת מַאֲמִינֶיךָ · הִמְטַרְתָּ לָמוֹ מַנֶּךָ · בְּחַרְתָּם הִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּאָמְנֶךָ · לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ: בִּהַקְתָּ אוֹר שַׁחְרֶיךָ · זָרוּעַ לְאוֹם מְשַׁחֲרֶיךָ · בּוֹאִי בְּנִצּוּחַ לְשַׁחֲרֶךָ · מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ: גֵּאֶה עֲדוּי גַּאֲוָה · עֲבוֹר בְּרֹאשִׁי הִתְאַוָּה · גּוֹרָלִי הַשָּׁפִיר וְהַנָּוֶה · שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה: גָּלַף לוּחוֹת חָרֶת · יְקָרָה מִדַּר וְסוֹחֶרֶת · גְּאָנִי וְלֹא לְאַחֶרֶת · אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת: דִּלֵּג קֵץ לְהַבְדִּילִי · מִמְּשׁוּלֵי מַר מִדְּלִי · דִּגְלַנִי וְשָׂת לְגַדְּלִי · הַגִּידָה לִי: דְּרוֹר קָרָא לְפִדְעִי · כְּאָב מְיַסְּרִי וּמְיַדְּעִי · דָּרְבָן כַּבָּקָר רָדְעִי · אִם לֹא תֵדְעִי: הֵנִיס יָם וּקְרָעוֹ · וְצַר בְּסַאסְּאָה פְּרָעוֹ · הִקְדִּים פָּנָיו וְהִכְרִיעוֹ · לְסֻסָּתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה: הֱבִינַנִי סוֹדֵי

(אפיק) אוציא תל' ויתן רנן (משלי יב ב) וז"ל אפיק פה' בקמ"ץ וסג' רפויה (לנושאי על נשרים) אותו להקב"ה עפ"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד) (איום) תואר להקב"ה (כהלב"ץ) (שוקקות) לשון תשוקה מל' פקדת הארץ ותשקקה (תהלים סה י) (נחני) ל' הנהגה מל' לך נחה את העם (שמות לב לד) (עסיס) ל' ישתו ההרים עסיס (יואל ד יח) (אלפני) ל' למוד מל' ואאלפך חכמה איוב לג לג) (בטת) ל' הבטה (לאות) ל' עייפות (מנך) מן שלך (באמנך) תואר לתורה עפ"ה ואהיה אצלו אמון (משלי ח) (בהקת) ל' בהרת תרגום מטגה נגדו (תהלים יח) מזיו יקריה אבהיק וכן נקרא הלבנה בלבן בוהק (שחריך) שחר שלך (משחריך) לשון דרישה ובקשה מל' אם אתה תשחר אל אל (איוב ח ה) (בהקת אור שחריך ס') עפ"ה ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר (שמות יט טז) ועפ"ה אור זרוע לצדיק (תהלים צז יא) (נצוח) לשון חוזק מן מנצחים לשבכיר את העם (ד"ה ב ב יח) (עדוי) ל' נוי ועדי (עבור בראשי) דכתיב · וה' הולך לפניהם (שמות יג כא) וכן בגאולה העתידה כתיב וה' בראשם (מיכה ב יג) (גורלי השפיר והנוה) רומז לתורה עפ"ה אתה תומיך גורלי אף נחלת שפרה עלי (תהלים טז) וכמ"ש עליו בילקוט (והנוה) ל' נאוה קודש (שם לג) (גלף) פתוחי חותם תרגום כגלוף דעזקא (לוחות חרת) עפ"ה חרות על הלוחות (שמות לב טז) (ממשולי מר מדלי) דכתיב הן גוים כמר מדלי (ישעיה מ טו) (ושת) ל' דיבור מל' אשיתה בחקך (לפדעי) לפלטי תרגום של פלט פדעא (ומידעי) ל' ידיעה (דרבן רדעי) ל' דרכן ומרדע ועיין ביוצר דהתמול אות ד' (וצר) פרעה הצורר אותם (בסאסאה) ל"ה (ישעיה ז כח) ופעמו מדה כנגד מדה (הקדים פניו והבריעו) עפ"ה קדמה פניו הכריעהו (תהלים יז יג) ובדבריו

אפיק רנן ושירים איך טוא אוים ציהען גיזאנג אונ שירות פון ישראל ווענן וואש גאט האט זייא גיטראגין פון מצרים וויא איין אדלר אויף דיא פליגיל איך וועל זינגען וויא מיין שטארק גיזאנג איז גיוועזן אויף דעם ים (שיר השירים) איום מיין פארכטיגר גאט האט גימאכט זאט מיין דארשטיגקייט אונ האט גימאכט אן טרינקען מיך אזו וויא מיט זיסן ווין אונ האט מיך גיטאן לערנען דיא תורה קושינדיג וויא עס שטייט (ישקני מנשיקות) ער האט גיטאן קושין מיך פון דעם קושונג פון זיין מויל בטת דוא האשט גיזעהן דאש מידיקייט פון ישראל אין מצרים וועלכע אין דיר גיגלייבט האבין דו האשט זיי גימאכט רעגענן דעם מן דוא האשט זייא אויש דער ווילט זייא זאלין זיך פרייען מיט דיר וויא איין פאטר מיט קינדער אונ האסט זייא גיפירט צום בארג סיני וואש ער שמעקט וויא איין גוטר אייל בהקת דוא האשט גלייכט בשעת מתן תורה דער מארגין שטערין וואש ער איז גיזייעט צו דיינע פארשטעטר אז איך טוא קומן צוא לויבין דיך מיט שטארקייט בעם איך ער ציא מיך נאך דיר גאה דין שיין צירונג האט ער אויף מיין קאפ אן גיצירט אונ האט גיגלוסט מיין וואנונג אונ מיין גורל שיין צוא מאכן מיט דער תורה וויא עס שטייט (שחורה אני ונאוה) האטשע איך בין שווארץ מיט דעם עון העגל בין איך שיין מיט דער תורה גלף ער האט אויש גיקריצט דיא לוחות וואש זיינען טייערער פון בורלאנטין אונ אלע אבנים טובות ער האט מיך דער הייבט אונ ניט אנאנדרן בשעת מתן תורה דרום זאלסטו ניט זעהן וואש איך בין שווארץ אין עבירות דלג גאט האט גימאכט איבר שפרינגען מיין צייט מיך אפ צוא שיידין פון דעם גלות מצרים וואש זייא זיינען גלייך וויא איין טראפין וואש רינט אפ פון איין עמער אונ האט מיך אויף גיהויבין אונ האט צוא גיזאגט מיך גרויש צו מאכין גאט האט גירופין ער זאל מיין ווייטיג העלפין וויא איין פאטער וואש שטראפט איין קינד אונ וויא איין אקער מענטש פאר גלייכט דיא בהמה צוא אקערין אונ האט גיזאגט אויב דוא ווייסט ניט דעם וועג זאלסטו גיין מיט דעם וועג פון דער תורה ער האט גימאכט אנטלויפין דעם ים אין דער צייט ווען די ישראל זיינען גיגאנגען פון מצרים אונ האט אים גישפאלטין אין האט דיא

סְתָרִים עִנְדַנִי שְׁלוּשׁ כְּתָרִים׃ הִשְׁמִיעַ לְמִנְחַת תּוֹרִים׃ נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים׃ וְיֵתֶר דֵּי זָהָב׃ אוֹיְבַי זֵקֶר טְהַב׃ וְהֶעֱנִיק לְזֶרַע אָהַב׃ תּוֹרֵי זָהָב׃ וְזָכַר בְּרִית סָבוֹ׃ וּמִפְּלֶשֶׁת עַם הֱסִבּוֹ׃ וְנוֹכַח סִין סִבְּבוֹ׃ עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ׃ זְכוּת עָקוּד מוֹר׃ אָץ רַחֲמִים לִכְמוֹר׃ זִלְעֵף בְּשַׂר חֲמוֹר׃ צְרוֹר הַמּוֹר׃ זִכְרוֹן מְשׁוּלֵי אֵפֶר׃ חַק בְּגִינָם בַּסֵּפֶר׃ זָרִים תֵּת כּוֹפֶר׃ אֶשְׁכּוֹל הַכּוֹפֶר׃ חָבַשׁ מַחַץ טְרִיָּתִי׃ כִּסָּה עֵרוֹם עֶרְיָתִי׃ חִבְּבַנִי בְּשַׁוְעַ גַּעְיָתִי׃ הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי׃ חִבֵּל עוֹל רוֹדִינָגַף שׁוֹלְלֵי רְדִידִי׃ חִדַּשְׁתִּי שִׁיר לִידִידִי׃ הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי׃ טָהוֹר פַּעְנֵחַ רָזִים׃ חַכְמֵי מִדּוֹת מַפְרִיזִים׃ טַעֲמֵי תוֹרוֹת תּוֹרְזִים׃ קוֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים׃ טוֹב עֵרָה מְנֻצֶּלֶת׃ עֶגְלָה גְוִי מְפַצֶּלֶת׃ טְלָאָיו סָךְ כְּבַחוּצֶלֶת׃ אֲנִי חֲבַצֶּלֶת׃ יִשְּׁרַנִי מֵעִקּוּשׁ זְחִיחִים׃

פירוש סתרים ומי ח"ל אבריא את עצמו לפני מלכיו (ענדני) ל' קשירה של' ענק על גרגרותיך (משלי א ט) (למנחת) לשון ניחות (וחר) פעמו הרבה לשם (זקר) ל' קשיה מלשון כדי שיודקר בה (טהב) מיטב קרקע של זהב (והעניק) ל' העניק תעניק (לזרע אהב) אומר לישראל שה"ם זרע אברהם אוהבי (ישעיה מא ח) (סבו) אומר לאברהם שנ"ב ואברהם זקן ותרגום זקן סבא (ומפלשת עם הסבו) כדכתיב ויסב אלהים את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים (שמות יג יח) (עקוד) אומר ליצחק (מור) הר המוריה (אץ) לשון מהירות מלשון ולא אץ לבא (יהושע י יג) (לכמור) מל' כי נכמרו רחמיו (בראשית מג ל) (זלעף) ל' זלעפה אחזתני (תהלים קיט נג) (בשר חמור) רומז למצרים שנ"ב אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כג כ) (צרור המור) אומר להקב"ה שנ"ב צרור המור דודי לי (משלי אפר) כאותם שנמשלו לעפר ואפר דכתיב ואנכי עפר ואפר (חק) כמו חקק (אשכול הכופר) כנוי להקב"ה איש שהכל בו (חבש) ל' תחבושת מל' ולא חבשו (ישעיה א ו) (מחץ טריתי) ל' מכה טריה (שם א ו). (ערום עריתי) עש"ה ואת ערום ועריה (יחזקאל טז כז) וערום נקרא המשולל מבגדים והושאל גם זה על המשולל ממצות ומעלות המדות (כסה) מל' ולא שעה (בראשית ד ה) (געיתי) ל' צעקה מל' אם יגעה שור על בלילו (איוב ו ה) (רודי) ל' מושל מל' כי הוא רודה בכל עבר הנהר (מ"א ד כד) (רדידי) לעיפי או הוא ל' מתון (כהאב"ן) (טהור) אומר להקב"ה (פענח) ל' גלוי מל' צפנת פענח (חכמי מדות מפריזים) ע"ש תן לחכם ויחכם עוד וכ"ה במסכת נדה חכמים אומרים לא כדברי הלל שהפריז על המדה פי' עשה הרחקה יתירה (תורזים) מלשון צוארך בחרוזים והם דברים נקובים מחוברים כחוט יחד והושאל כאן ע"ש דבר דבור על אפניו (טוב) זה הקב"ה (ערה) ל' עירוי מכלי אל כלי (מנצלת) כנוי למצרים עש"ה וינצלו את מצרים (שמות יב לו) (עגלה) אומר למצרים עש"ם עגלה יפה פיה מצרים (ירמיה מו כ) (גוי) גופי (מפצלת) ל' ויפצל בהן פצלות (בראשית ל לז) (טלאיו) אומר לישראל כש"ה ואתן צאני צאן מרעיתי (יחזקאל לד לא) (סך) לשון סכך (כבחוצלת) הוא כסוי לכסיפה העשוי מריעות מחוברים מגמי כדאי' במס'

ברוך הוא (סגיתני סודי סתרים) נתן לי לב להבין סודות התורה הנסתרים (ענדני שלש כתרים) קשר לי שלשה כתרים כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות (השמיע למנחת תורים) לאומה המקרבת תורים ובני יונה לריח ניחוח השמיע אותם (נאוו לחייך בתורים) נאוו הרבנים בשני תורות: (ויתר די זהב) היה מוותר לי די זהב בביזת מצרים (אויבי זקר טהב) ואת אויבי הקפילם לקרקע טיט (והעניק לזרע אהב תורי זהב) והעניק מביזת הים תורי זהב לזרע אברהם אשר אהב (וזכר ברית סבו) וזכר את הברית אשר כרת אברהם הזקן עם אבימלך מלך פלשתים שאמר אם תשקור לי ולניני ולנכדי כשיצאו ממצרים עדיין היה נכדו של אבימלך קיים לכן (ומפלשת עם הסבו) הסב את עם ישראל מארץ פלשתים (ונוכח סין סבבו) וסבבם אל מול הר סיני כדי לקבל התורה (עד שהמלך במסבו) כשהקדוש ברוך הוא היה עדיין בסגיה הקדימו את עצמם ישראל להר סיני (זכות עקוד מור) בזכות יצחק שנעקד על הר המוריה (אץ רחמים לכמור) מיהר לכמור רחמיו (זלעף בשר חמור צרור המור) הקב"ה שהוא צרור המור הרעיד והחריד את מצרים אשר בשר חמורים בשרם (זכרון משלי אפר) בזכות של האבות שנמשלו לעפר ואפר (חק בגינם בספר כו' אשכול הכופר) בעבורם חקק בספר הנביאים הקב"ה שהוא אשכול הכופר לתת זרים כופר תחת ישראל כמ"ש נתתי כפרך מצרים (ישעיה מג ג): (חבש מחץ טריתי) ריפא מכה טריה שלי שהוציאני ממצרים (כסה ערום עריתי) וכסה חרפתי (חבבני בשע געיתי) וכאשר שמע לזעקתי חבב אותי ואמר לי (הנך יפה רעיתי) (חבל עול רודי) הקב"ה חבל את עול פרעה שהיה רודה אותי (נגף שולל רדידי) ונגף את מצרים שהיו שוללים את עדיי ומנוגיאתו (חדשתי שיר לידידי) להקב"ה ואמרתי (הנך יפה דודי) (טהור פענח רזים) הש"י גלה סודות אל (חכמי מדות מפריזים) חכמים המפריזים על המדות ועושים סייגות והרחקות ולאותם אשר (טעמי תורות תורזים) המחברים פסוקים של תורה לנביאים ומנביאים לכתובים ועליהם נאמר (קורות בתינו ארזים) (טוב ערה מנצלת) הקב"ה שהוא הטוב הריק את מצרים שנקראת עגלה (גוי מפצלת) שהיא היתה מפצלת את עורי מגופי ואותנו שאנחנו נקראים (טלאיו) (סך כבחוצלת אני חבצלת) סכך עלינו בענני כבוד כבחוצלת לפי שעמדתי באמונתי כחבצלת העומדת בריחה ויפיה (ישרני מעקוש זחיתי) נחני בדרך ישר ולא

מצרים אז גיגעבן מדה כנגד מדה ער האט גיפעדערט פאר פרעה מיט זיין חיל איין פערד אין ים אריין דאש מיינט דער פסוק (לסוסתי ברכבי פרעה) חבינני ער האט מיך גימאכט פאר שטיין דיא פר בארגנע סודות ער האט מיך אן גיבונדין מיט דרייא ערלייא קרונן ער האט גימאכט הערין צוא דיא ישראל וואש זיינען מקריב קרבנות פון טויבין דיינע רבנים זיינען שיין מיט תורה שבכתב אונ תורה שבעל פה ותר ער האט מוחל גיוועזן דעם חטא פון דעם עגל וואש איז גיוועזן דורך דעם וואש זייא האבין גיהאט פיל גאלד מיינע פיינד האט ער זייא געגעבין איין פאר ווארפינקייט אונ האט געגעבין צוא דיא קינדער פון זיינע ליבע פריינד דאש איז אברהם יצחק יעקב צייגלין פון גאלד וזכר ער האט גידיינקט דעם זכות פון אונזערע עלטערין פון דעם לאנד פלשתים האט ער אונז אוועק גיקערט אונ האט אונז גיפירט אויף דעם בארג סיני אז גאט איז נאך גיוועזן אין זיין חופה האבין זיך ישראל גיפעדרט צום בארג סיני זכות אין דעם זכות פון יצחק וואש ער איז גיבונדין גיוועזן אויף דעם הר המוריה וואש עש איז דאש ארט פון דעם בית המקדש האט גאט גיאיילט אונז מיט זיין ליב רחמנות צוא פאר שטערן דאש פאלק מצרים וואש זיינען גיגליכין צוא איזלן דאש האט גיטאן הקדוש ברוך הוא וואש ער איז גיגליכין צו איין בינטיל בשמים זכרון דאש גידעכעניש פון דיא אבות וואש זייא האבין זיך גיגליכין וויא אש זאלסטו אן שרייבין זייערע מעשים טובים אין דיין ספר דאש זאל טאן הקדוש ברוך הוא וואש ער ווערט אן גירופן אשכול הכופר חבש גאט האט גימאכט פלאסטערין מיינע צו שלאגענע וואונדין ער האט מיך צו גידעקט איך זאל נישט בלייבין נאקעט ער האט דער הערט מיין גישרייא אונ האט מיך מיט ליבשאפט גליבט אונ האט צוא מיר גיזאגט דוא בישט שיין מיין גיזעלינטע חבל ער האט פאר דארבין דעם יאך פון מצרים וואש האט אויף מיר גינידערט אונ האט גמארד דיא וואש האבין מיך גרויבט דרום האב איך בנייעם איין גיזאנג צוא מיין ליבין פריינד גאט אזו וויא עש שטייט (הנך יפה דודי) דו בישט שיין מיין פריינד טהור גאט וואש ווערט אן גרופין טהור אונ אנטפלעקט בהאלטינע זאכין אויך זיינע חכמים פון ישראל האבין אונז מיט שיינע מדות בשיינט מיט דיא שיינע צירונג פון דער תורה אויף זייא זאגט דער פסוק (קורות בתינו ארזים) די תלמידי חכמים זיינן גלייך וויא באלקינס פון טענען ביימער מען האט אויס גילערט דיא מצרים וואש זייא זיינן גיגליכן צוא איין קאלב וואש דיא האבין מיין גאנץ לייב צוא טיילט אונ גאט האט זיינע ישראל בדעקט מיט דיא הייליגע וואלקינס וואש זייא זיינע גלייך וויא לעמליך ווייל איך בין גיבליבין

חשבני מבול שוחחים · יקרני בגיא צחיחים · כשושנה בין החוחים: יושבי נוף כגער · חית קנה יגער · יחלצני ממכרסם מיער · כתפוח בעצי היער: כגבור מתרונן מיין · יקין והריק זין · כהני לנסך יין · הביאני אל בית היין: כפירת משיחהם בוששות · חרפוני טוחי עששות · כלפיד אש בחששות · סמכוני באשישות: לי ישקוד לדרשי · מכף משדדי וחורשי · להרביצני בנוה מדרשי · שמאלו תחת לראשי: לסבול עול גלותכם · בלי לדחוק גאולתכם · להחיש ישע בעתכם · השבעתי אתכם: מרים ראשי וכבודי · לקח טוב הזבידי · מלאביו צו לרדי · קול דודי: מגר באף מעציבי · נחלני חמדת צבי · מדמה לעופר נציבי · דומה דודי לצבי: נער מצר לי · ענני בצר לי ·ניני חסו בצלי · ענה דודי ואמר לי: נגידים לי דבר · שבעה קולות כמדבר · נטפי מור העבר · כי הנה הסתו עבר: סבת

הלכתי בדרך פקש של מצרים שהם זחיחים ונסי הרוח (חשבני מבול סוחחים) מנע אותי ממשתחוים לעבודת כוכבים (יקרני בגיא לחיחים) הוקירני וכבדני במדבר שהוא ניא לחיחים (כשושנה בין החוחים) (יושבי נוף כגער חית קנה ינער) כאשר השחית את יושבי מצרים כן ישחית הש"י את העובדי כוכבים הנקראים חית קנה (חלצני ממכרסם מיער) ויוליאני מאומה ש"נ שנאמר עליהם יכרסמנה חזיר מיער ואז נשבתך ונאמר (כתפוח בעצי היער) כן דודי וגו' (כגבור מתרונן מיין יקין) כמ"ש וייקץ כישן ה' כגבור מתרונן מיין (והריק זין) ידמה כאילו חגר כלי זין להלחם במצרים (כהני לנסך יין) כדי שינסכו הכהנים יין (הביאני אל בית היין) לבהמ"ק (כפות משיחהם בוששות חרפוני טוחי עששות) אומות עובדי כוכבים שמתשבותיה' השבות חרפוני לאמר כפות רגלי משיחכם בוששות ומתאחרות לבא ודבריהם בוערות בלבי (כלפיד אש הבוער בחששות) כקש הדק ולכך (סמכוני באשישות) סמכוני בדברי נחומים המסעדים לב האדם כמו כוסות של יין (לי ישקוד לדרשי) ימהר לדרוש אותי לפקדני ולהוציאני

סוכה (ר' כג) (חשבני) כבי"ת שתא' ל' מניעה מלשון ואחשך גם אנכי (בראשית כ) (מבול) מע"א מש"כ לבול עץ יסגד (ישעיה מד ט) (שוחחים) ל' השתחוויה (יקרני) ל' יקר וכבוד (בגיא לחיחים) רומז למדבר על שם שוכם וצלמון (טף) תואר למצרים (כגער) ל' השחתה דוגמת הנני גוער לכם את הזרע (מלאכי ב) (חית קנה יגער) כדכתיב גער חית קנה (תהלים סח לא) ופרש"י על ישמעאל ופרהב"ן פי' על אדום (יחלצני) ל' הוצאה של צדיק מצרה נחלץ (משלי יא ח) (ממכרסם מיער) מש"כ יכרסמנה חזיר מיער (תהלים פ יד) (כגבור מתרונן כו') עש"כ (תהלים עח סה) פרש"י מתעורר ומתגבר כדרך להקיץ מיין ומתרונן ל' רנה הוא (והריק) ל' וירק את חניכיו (בראשית יד יד) (זין) כלי זיין (בוששות) ל' איחור מל' כי בושש משה (שמות לב א) (טוחי) לשון מחשבה (עששות) ל' הובן מל' עששה מכעס עיני (תהלים ו ח) (בחששות) קש דק מלשון וחשש לנהם ירפה (ישעיה ה) (לי ישקוד) ל' מהירות מל' כי שוקד אני (ירמיה א יב) (משדדי) לשון שוד (משדדי וחורשי) ל' יפתח וישדד אדמתו (ישעיה כח כד) וכתיב בפי"ן ומעשו כמשה על גבי חרשו חורשים (תהלים קכט) (להרביצני בנוה מדרשי)

(מכף משדדי וחורשי) מיד השוסה אותי כשדה וחורש אותי (להרביצני בנוה מדרשי) בציון שהיא עיר דרושה כי בכל צרה הבאה עלי (שמאלו תחת לראשי) והקב"ה משיב על זה (לסבול עול גלותכם כו' השבעתי אתכם) אני משביע אתכם לסבול עול צרותיכם ולא תדחקו את הגאולה למהר ישע הגאולה בעתו · הקב"ה שהוא (מרים ראשי וכבודי לקח טוב הזבידי) נתן לחלקי התורה הנקראת לקח טוב (מלאכיו צו לרדי קול דודי) במ"ת כשנזדעזעתי י"ב מילין לאחורי אז צוה קול דודי ומלאכיו לדדי אותי ולסייע להתקרב מעט מעט כאשה המדדה את בנה בתחלת הלוכו (מגר באף מעציבי) הוריד והפיל באף את המעציבים אותי (נחלני חמדת צבי) והנחילני א"י הנקרא חמדת צבי (מדמה לעופר נציבי דומה דודי לצבי) הקב"ה שהוא נציב והאלוף שלי היה מדמה עצמו לעופר ולצבי מדלג על ההרים מהר הורב להר סיני (נער מצר לי) ניער בים את מצרים המצירים לי (ניני חסו כו' ענה כו') הקדוש ברוך הוא ואמר לי בני חסו בצלי (נגידים לי דבר) דבר אתי דברי תורה שנאמר בה כי נגידים אדבר ואז השמיעני (שבעה קולות כמדבר) במתן תורה כתיב שבע פעמים קול (נטפי מור העבר) העביר לפני כתרי תורה המשולין לריח של מור ואמר שכשאתם יכולים להבין כתרי התורה (כי הנה הסתיו עבר) כי כבר עבר שעבוד הגלות הדומה לסתיו שעד עכשיו היה לבכם נסתם מחמת הגלות:

כדכתיב (שם) תרבצנה בנוה טוב (יחזקאל לד יח) וכוא תואר לציון כמ"ש ולך יקרא דרושה (ישעיה סב יב) (מרים ראשי) הקב"ה (לקח טוב) התורה (הזבידי) ל' חלק מל' זבד טוב (בראשית ל כ) (מגר) הפיל כתרגומו של ויפול רוכבו אחור וימגר רוכביכון לאחורא (בראשית מט יז) (חמדת צבי) ארץ ישראל (לעופר) ל' צבי והאלוף מל' וגדול אחד אחר בארץ (מ"א ד יט) (נער מצר לי) כדכתיב וינער ה' את מצרים (שמות י כז) (ניני) בניו כמו ולניני (בראשית כא כג) (נגידים) דברים נגידים ופש"כ שמעו כי נגידים אדבר (משלי ח ו) (מור) בשמים (הסתיו) כתרגומו זמן שעבודא (סתו) לשון ססתא ובמש (דברים כו ט)

ניבליבין בייא מיין אמונה וויא ארויז אין איר פארב ער האט מיך רעכט פארטיג גימאכט פון קרומקייט פון דיא האפערדיקע מצרים ער האט מיך פאר מיטין פון צוא בוקין זיך צוא זייערע אפ געטער ער האט מיך גימאכט טייער אין דעם דארשטיגין טאל דאש איז מצרים אז ארויז צוויש[ין] דערנר כתפוח דאש האט גיטאן הקדוש ברוך הוא וואש ער איז גליך צוא איין עפיל בוים אין וואלד גאט האט זיך פון אונזערט וועגין דער וועקט וויא איין גבור פון ווין אונ האט אן גיטרט זיינע כלי זין אונ האט גיבויעט דאש בית המקדש מיינע כהנים זאלין מנסך זיין ווין אויף דעם מזבח אזו וויא עש איז גיוועזן אין אונזר היילינ הויז ער האט מיך גיבראכט צום משכן מנסך צוא זיין ווין אויף דעם מזבח כפות דיא טריט פון אייער משיח זאמען מיר זיינען פאר קלעגט גיוועזן מיט פינצטערניש וואש האבין גיטאן אונז אן צינדין אזוא וויא פייער צינגט אן דאס שטרויא דיא נביאים האבין מיך אונטר גילעהנט מיט שטארקייט איך זאל מיך ניט מיאש זיין פון דער גאולה לי ישקוד [illegible] האט גיאיילט מיך צוא פארשטין פון מיינע רויבערס אונ וואש [illegible] האבין גיאקערט איך [illegible] ער [illegible] מאכין רוען אין מיין היליג

וואונונג דאש בית המקדש הקדוש ברוך הוא וואש ער האט זיין לינקע האנט אונטער מיין קאפ בלי לדחוק איר זאלט זיך ניט ניימן צוא דער גאולה אז עס וועט קומען דיא צייט וועט גאט אליין איילין די גאולה דרויף האב איך אייך גיטאן בשווערין מרים גאט טום דער הייבין מיין קאפ אונ מיין כבוד ער האט מיר געגעבין איין גוטין חלק די תורה זיינע מלאכים האט ער גיבאטין צוא פירין מיך אז איך האב גיהערט דאש קול פון מיין פריינד ביי מתן תורה ער האט צוא בראכין מיט צארן דיא מצרים וואש מאכין טרויעריג מיך ער האט מיך גימאכט ארבין דאש גלוסטיגע לאנד ארץ ישראל מיין הער גאט טוט זיך גלייכן צו איין הירש וויא עס שטייט אין פסוק ער האט דער טרינקט די מצרים וואש האבין מיך מצער גיוועזן עני אז עש איז מיר גונגן אייג האט ער מיר גיענטפערט מיינע קינדער האבין אבטרוין אויף מיר אזו האט מיין פריינד מיר גיענטפערט אונ גיזאגט נגידים הערליכע רייד האט ער צוא מיר גירעט בשעת מתן תורה אונ האט מיך גילאזט הערין זיבן קולות בשעת מתן תורה איז גיוועזן אויף דער וועלט איין ריח וויא פון נטפי בשמים אונ גאט האט גיזאגט זיינט קענט איר זיין [illegible] די תורה

שַׁוְעִי וִירֶץ · שָׁלַח גּוֹדְרֵי פֶרֶץ · סוֹנִים חִבֵּל בְּמֶרֶץ ·
הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ: סוּגָה עִוְּעוּ מוֹגֶיהָ · מוֹף כַּדּוֹנַג
לְמוֹגְגֶיהָ · סוֹעֲרָה מֵאֲנָחָה לְהַפִּיגָהּ · הַתְּאֵנָה חָנְטָה
פַגֶּיהָ: עִזִּים שָׁת כַּסֶּלַע · רָאשֵׁי תַנִּינִים לְקַלַּע · עֲלוֹת
פְּדוּיָה לְצֶלַע · יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע: עִזּוּז הִדְרִיךְ בַּנְּעָלִים ·
יוֹפִי פְעָמַי נְעָלִים · עָרַף קָמַי בַּשְּׁעָלִים · אֶחֱזוּ לָנוּ
שׁוּעָלִים: פֵּץ לִי מְהַשִּׁילִי · מַה דּוֹדֵךְ מִשֶּׁלִי · פּוּצִי
מֵרֶפֶשׁ וּמִדַּלִּי · דּוֹדִי לִי: פִּלַּלְתִּי לְנוֹרָא וְאָיוֹם · רְאוֹת
כְּמוּם יוֹם · פְּקַח קוֹחַ אֲסִירֶיךָ לְפִדְיוֹם · עַד שֶׁיָּפוּחַ
הַיּוֹם: צָעַקְתִּי לְצוּר מִכְּאֵבִי · מָתַי תְּחוּל מַכְאוֹבִי ·
צְפוֹת בַּאֲבַדּוֹן מֶרְכָּבִי · עַל מִשְׁכָּבִי: צַחַנְתִּי הָתֵם נָא ·
שׁוּר מֵרֹאשׁ אֲמָנָה · צִיּוֹן קִרְיָה נֶאֱמָנָה · אָקוּמָה נָּא:
קִוִּיתִי לְמַשְׁפִּיל וּמֵרִים · לְחָפְשִׁי כְּאָז מֵחֲמוּרִים · קוֹבֶלֶת
מֵאֲרָיוֹת וּנְמֵרִים · מְצָאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים: קַרְנוֹת עֶשֶׂר
שִׁבַּרְתִּי · לְאֻמִּים תַּחְתֶּיךָ הִדְבַּרְתִּי · קוֹלוֹ שְׁמַעְנִי

(וירץ) לשון רצון מלשון או מרצה כלבן (ויקרא כב כג) (סונים) מצרים (במרץ) בחוזק ובמהירות (הנצנים) רומז למשה ולאהרן כתרגומו (שה"ש ב יב) (סוגה) תואר לישראל עפ"י סוגה בשושנים (שם ז ג) (עועו) ל' עוות (מוגיה) רומז למצרים מלשון ונתתיה ביד מוגיך (ישעיה נא כג) פרש"י מוגיך מניעיך ומטלטליך (מוף) מצרים (סוערה) תואר לישראל עפ"י עניה סוערה (ישעיה נד יא) (להפיגה) ל' הסרה והוצאה כלשון רז"ל מפיגין טעמן (עזים) כנוי למים עפ"י הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה (ישעיה מג טז) (שת) ל' שימה (ראשי תנינים) כנוי למצרים עפ"י התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו (יחזקאל כט ג) (לקלע) לשון כף הקלע (ש"א כה כט) וטעמו לשקוע וכדכתיב ירדו בים וגו' ירדו במצולות כמו אבן (שמות טו ד) (עלות) כמו לעלות (פדויה) תואר לכנ"י (לצלע) ל' ולצלע המשכן (שמות כו כ) (עזוז) תואר להקב"ה עפ"י עזוז וגבור מלחמה (הדריך בנעלים) מענו על שהתיבש קרקעית הים (ערף) ל' הריגה מל' וערפתו (קמי) כמו מתקוממי (בשעלים) תואר מים עפ"י מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) (פץ) ל' פוצה פה (ישעיה י יד) (מהשילי) מעיק ומיצר לי מל' מהדק ותבל (דניאל כ מ) ופרש"י מרדד ומהדק (פוצי) ל' הצלה מלשון פצני והצילני (תהלים קמד) (מרפש) אשפה לשון תנינהו למיא דקא דלו ועכירי (שבת ד' קח) (פללתי) לשון תפלה מלשון ויעמוד פינחס ויפלל (תהלים קו ל) (ראות) כמו לראות (כמום יום) על שם הכתוב הלא הוא כמוס עמדי (דברים לב לד) (פקח קוח) עפ"ה ולאסורים פקח קוח (ישעיה סא א) ופרש"י פקח את מקומם ושבים והתירם ופקח הוא ענין פתיחה (תחול) ל' תגיעה ורפואה כמו לשוב תחול לתבבה (יחזקאל ל כא) (צפות) לשון ראות (מרכבי) הרוכב על צוארי כענין הרכבת אנוש לראשנו (תהלים סו יב) (צחנתי) ל' זוהמא מל' ותעל צחנתו (יואל ב כ) ועניינו כאן רומז לעונות (התם) ל' תמו כל אנשי המלחמה (דברים ב טז) (שור מראש אמנה) עפ"ה תשורי מראש אמנה (שה"ש ד ה). ופי' רש"י בקבלה נדחיך הסתכלי והתבונני מה שכר פעולתך מראשית האמונה שהאמנת כי לכתך אחרי במדבר כו' (מחמורים) תואר למצרים עפ"ה אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כג כ) ובפשט לפיוטן בשופי זמה (קובלת) לשון אבילות בתלמוד כמו מכאן לקובלנא מן התורה (תענ"ד) (מאריות ונמרים) הם התיה ראשונה והשלישית שבמראה (דניאל יד ז)

(כנת שועי וירץ) שמע צעקתי וירצה צעקתי (שלח) את משה ואהרן הנקראים (גודרי פרץ) (סונים חבל במרץ) לחבל את מצרים הנקראים סונים במרוצה ובמהירות על ידיהם שנאמר עליהם (הנצנים נראו בארץ)(סוגה) ישראל הנקראים סוגה בשושנים (עועו מוגיה) עיוו אותם המצרים (מוף כדונג למוגגים) מצרים היו מכלים וממסים אותם כשעוה (סוערה מאנחה להפיגה) אך כדי להסיר ישראל שנקראים עניה סוערה מאנחה (התאנה חנטה פגיה) ילדה יוכבד את אהרן ואת משה: (עזים שת כסלע) עשה אותם קשים כסלע (ראשי תנינים לקלע) כדי לשבר ולקלע ראש פרעה שנקרא תנין הגדול כמ"ש שברת ראשי תנינים על המים (עלות פדויה לצלע) כדי להעלות ישראל הפדוים מצרות אל צד השני של ים ועל אותה שעה נאמר (יונתי בחגוי הסלע עזוז) הקדוש ברוך הוא עזוז וגבור (הדריך בנעלים יופי פעמי נעלים) עשה דרך ביס לרגל של ישראל שנאמר עליהם מה יפו פעמיך בנעלים (ערף קמי) הרג את אויבי במים (אחזו לנו שועלים) נאחזו לנו המצרים שהיו פקחים וערומים כשועלים כמו שנאחזים השועלים במצודה: (פץ לי מהשילי) אמר לי אויבי המצר לי כדי לקנתר אותי אמר (מה דודך משלי) כמ"ש מה דודך מדוד ואמרתי להם (פוצי מרפש ומדלי) הציל אותי מרפש ומטיט· לכך (דודי לי) (פללתי כו' כמום יום) אני מתפלל להקדוש ברוך הוא שהוא נורא ואיום לראות יום נקמת רשעים שנאמר עליו הלא הוא כמוס עמדי (פקח קוח אסיריך לפדיום) פתח בית הסוהר לפדות ישראל קודם זמנה ועתה (עד שיפוח היום) בעוד שעונינו גברו עלינו ומונעים למהר הקץ כמו חום היום שמונע להצמיח הצמחים: (צעקתי כו' תיחול מכאובי) אני צועק להשם יתברך מכאב מתי יתן רפואה למכאובי (צפות באבדן מרכבי) ואזכה לראות באבוד הרשעים הרוכבים על צוארי (על משכבי) בלילה במחשך הגלות (צחנתי התם נא) סרחון עונות כלה (שור מראש אמנה) הסתכל מראשית האמונה שהאמנתי בך (ציון קריה נאמנה אקומה) זכני לראות את ציון קריה נאמנה כשאקום מן הגלות: (קויתי למשפיל ומרים) אני מקוה להש"י שהוא משפיל ומרומם (לחפשי) לשחרר אותי מגלות (כאז מחמורים) כמו שהוציאני אז ממצרים אשר בשר חמורים בשרם (קובלת) אני קובל וצועק לפני הש"י מה שאני סובל (מאריות ונמרים) שמכים ודוחקים אותי (מצאוני השומרים) השלטונים ושומרי הארץ מצאוני הכוני פצעוני אך זאת נחמתי בעניי שהשמיעני הקב"ה קול באמרי פי' רוח קדשו (קרנות עשר שברתי) כמ"ש (דניאל ז) וקרנות עשר לה וגו' (לאומים תחתך הדברתי) כמ"ש (תהלים מז) ידבר עמים תחתינו וגו' (קולו

ווארום דאש גלות מצרים וואש איז גלייך צום ווינטער איז איבער גיפארין ככת ער האט פאר נומען מיין גישרייא אונ איז ווארין בווילינגט גאט האט גישיקט משה מיט אהרן האבין זייא פאר דארבין די מצרים איילינדיג דאש מיינט דער פסוק דיא שפראצונג דאש איז משה אונ אהרן זייגען ווארין גיזעהן אין מצרים סוגה גאט האט פאר קרימט דיא מצרים וואש האבין גיוואלט צוא ברעכין דיא ישראל אונ מאכין זייא צו גיין וויא וואקס דיא מצרים האבין גימראכט אז עס וועט זיך קיין מאל גיט אויס לאזין דאש זיפצונג פון דיא ישראל דער פייגין בוים האט גישפראצט זיינע פירות דאש מיינט מען יוכבד האט גיוואוגן משה אונ אהרן עזים דעם ים האט גאט גימאכט שטארק וויא אשטיין כדי אז די מצרים זאלין צוא בראכין ווערין אונ דיא ישראל זאלין אריבער גיין אויף דר אנדערר זייט אונ אויף דער צייט זאגט דער פסוק (יונתי בחגוי הסלע) מייגע ישראל האבין זיך בהאלטין וויא איין טויב אין די שפאלטן פון איין שטיין עזוז דער שטארקער גאט האט גימאכט טרעטין אין ים די ישראל וואש האבין עולה רגל גיוועזן ער האט צוא בראכין די מצרים אין דעם וואסר וואש ער האט גיטראטין מיט די פים ער האט גיזאגט צום ים בגרייף צוא אונז דיא מצרים פץ לי וואש עמלק האט מיך שלאף גימאכט האבין זייא צוא מיר גיזאגט מיט וואש איז אייער גאט שטארקר פון מיין אף גאט האב איך זייא גיענפערט גאט האט מיך אויס גיצויגן פון מצרים אונ האט מיך דער הויבין דאש האט מיר גיטאן מיין פריינט פללתי איך האב גיבעטין צום פארכטיגן גאט ער זאל אונז ווייזין וואש איז פאר בארגין גיוועזין אז דער טאג איז נאך היים פון וועגין אונזרע עבירות צעקתי איך האב גישריען צוא גאט ער זאל מיך היילין פון מיין ווייטאג מייגע עבירות זאלסטו מאכין צוא גיין אונ זאל זוכה זיין צוא זיין אין ארץ ישראל ביי דעם בארג אמנה צוא זעהן דיא בגלייבטע שטאט ציון איך וועל אויף שטיין קויתי איך האב גיהאפט צוא גאט וואש ער מאכט הויך אונ נידריג דיא היסר האבין מיך גיזונגן נבוכדנצר אונ סנחריב האט גאט מיר גיענפערט דיא שטארקייט פון

והגברתי · כמעט שעברתי : רוממתי קרן נגידכם · ישע אשית מדיכם · רוגנים מלגלות סודכם · השבעתי אתכם : רבתי אשים בעולה · מכל עלמות לעלה · רצויה כריח עולה · מי זאת עולה : שרת בבית אולמו · אפדני שבוץ יהלומו · שתיה מכלל עולמו · הנה מטתו שלשלמה : שואגי בקול ערב · יחוד בוקר וערב · שנון שחורות כעורב · כלם אחוזי חרב : תלפיות דביר היכלו · כבוד אומר כלו · תעף ראם הכלילו · אפריון עשה לו : חזן תחנתו אוה וכסף · לו הזהב והכסף · תאיו רצף בכוסף · עמודיו עשה כסף :

סיום סוס אחר כל פסוק מפסוקי שה"ש תמוס אוס ממס סמחבר משלם ברבי קלונימוס חזק :

חזן צאינה וראינה	קהל וחזן מלך ביפיו מכלל :
הנך יפה	קהל וחזן שובה מחלקת שלל :
שניך	קהל וחזן לחתך פרט וכלל :
כחוט השני	קהל וחזן משוררת לו מהלל :
כמגדל דויד	ק"ח ברום אשיותיו מתלל :

שני שדיך · יכילו מלא כל החלל · עד שיפוח · ריח

מטה לוי: שמפני) ואלולי השמיעני את קולו ע"י נביאיו (והגברתי) והתחזקתי והתנחמתי (כמעט שעברתי) להתיאש מן הגאולה · ואמר לי עד (רוממתי קרן נגידכם) כמ"ש וירם קרן משיחו (ישע אשית מדיכם) כמ"ש הלבישני בגדי ישע (רוגנים מלגלות סודכם השבעתי אתכם) אני משביע אתכם מלגלות קץ הגאולה ושלא להיות רוגנים ומלינים על אורך הקץ (רבתי) ירושלים שהיתה רבתי עם ועכשיו כאלמנה (אשים בעולה מכל עלמות) נעלה) מכל האומות לרוממה כמ"ש (שם) עד ישים את ירושלים תהלה בארץ (רצויה כריח עולה) ותהיה רצויה לפני כריח קרבן עולה עד שיתמהו הרואים לאמר מי זאת עולה : (שרת בבית אולמו) לשרת בבית המקדש שהוא אולם והיכל (אפדני שבוץ יהלומו) אבן וקבע אותי באפוד משובץ בנופך ויהלום (שתיה מכלל עולמו) הנה מטתו שלשלמה) במקום אבן שתיה שהיא כלילת יופי שם תהיה השכינה של הקדוש ברוך הוא שהכל שלו (שואגי בקול ערב) ישראל המשוררים ושואגים בקול ערב בבית המקדש (יחוד שמו בוקר וערב) (שנון שחורות כעורב) ומשחירים פניהם כעורב בעון הלכות (כלם אחוזי חרב) חדה לפלפל בהלכות : (תלפיות דביר היכלו) בהמ"ק שנו ההיכל והדביר שכל פיות פונים ומתפללים שם כמ"ש והתפללו אל הבית הזה (כבוד אומר כולו) (תעף ראם הכלילו) הכלילו מכלל יופי בתוקף וחוזק כמ"ש (אפריון עשה לו) (תחנתו אוה וכסף) לבית המקדש שהוא מקום תחנתו חמד ומתאוה הקדוש ברוך הוא אשר (לו הזהב והכסף) (תאיו רצף בכוסף) חדריו רצף באהבה כמ"ש תוכו רצוף אהבה בנה אותו (בכוסף) בחימוד (עמודיו) של בהמ"ק (עשה כסף) : (צאינה וראינה) כנסת ישראל (מלך ביפיו מוכלל) את המלך הקדוש ברוך הוא המוכלל ביופי התשבחות של המלאכים והבריות · ואת כ"י (הנך יפה שובה מחלקת שלל) הנך יפה כשאת נחה ושקטה במחלוקת התורה המשולש בידיך (שניך) ת"ח שבך השונים הלכות הם נאים (לחתך פרט וכלל) לחתך ולסדר פרטות וכללות (כחוט השני) שהוא נאה כך אתה נאה (משוררת לו מהלל) כשאת משוררת לו מהלל (כמגדל דויד) שעשה לו בירושלים (ברום אשיותיו מתלל) הנבנה כתל על ידי רוס יסודותיו שהר ציון גבוה מכל הארצות כך אתה בקיום מצותיו אתה ית"ש (שני שדיך) שני בדי הארון שלמעלת שכינתך ביניהם (יכילו מלא כל החלל) יכילו את כבודך שמלא את כל חלל העולם ואימתי יכילו (עד שיפוח) שיבנה ביהמ"ק לפ"ל

בית לוי: (מידכם) משיחכם (מדיכם) בגדיכם מלבון מדו בד (ויקרא ו ג) (רוגנים) לשון וירגנו באהליכם (דברים א כ) (סודכם) קץ הגאולה (רבתי) תואר לירושלים על שם הכתוב העיר רבתי עם (איכה א) (אשים בעולה) כמ"ש כי לך יקרא הפלי בה ולארצך בעולה (ישעיה סב ד) (עלמות) אומות שנדמו אליל (לעלה) ל' מעלה (שרת) כמו לשרת (אפדני) ל' ויאפוד לו בו (ויקרא ח ז) (שבוץ) ל' משבצות (יהלומו) ל' נופך ויהלום (שתיה) ל' יסוד עול' כי כשתות יהרסון (תהלים יא) (מכלל עולמו) כמו מציון מכלל יופי (תהלים נ ב) (הנה מטתו שלשלמה) כמו שפרש"י הוכל מועד והארון שהיו טעונים במדבר ומוסב כמקרא שבינה בית קה"ק שבנה משה כדכתיב במדבר כמעות (מ"ב יא ב) פ"ש ברש"י (שנון) לשון ושננתם לבניך (תלפיות) תואר לבהמ"ק (דביר) הבית הפנימי נקרא דביר דכתיב ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה' (מ"א ו יט) (היכלו) הבית החיצון נקרא היכל (תעף ראם) לשון כתועפות ראם לו (במדבר כג כב) והוא מין גובה והוזק (הכלילו) ל' כללו יפיך (יחזקאל כז ד) (אפריון) בנין נכבד להעת רהכ"ש ודעת רש"י תואת סתר לכבוד והמתרגם תרגמו היכל קודשא (תחנתו) בהמ"ק (אוה וכסף) כדכתיב זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתיה (תהלים קלב יד) וכסף הוא מל' כי נכסוף נכספתה (בראשית לא ל) (תאיו) חדריו של בהמ"ק מתוך לקיר ההיכל סביב (מלך ביפיו מוכלל) עפ"ה מלך ביפיו תחזינה עיניך (ישעיה לג יז) ועפ"ה מציון מכלל יופי אלהים הופיע (תהלים נ ב) (שובה מחלקת שלל) רומז לתורה עפ"ה עלית למרום שבית שבי (תהלי' סח כ) ועפ"ה ונות בית תחלק שלל (שם סח יג) ושעה שובה כשפט בשובה ונחת תושעון (ישעיה ל טו) שענינו השקט ומנוחה (מהלל) כלל ובנהום לשבח"ה (אשיותיו) יסודותיו מל' נפלו אשיותיה (ירמיה נ טו) (מתלל) לשון הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כב)

רעם פאלק מצרים האב איך צו בראכין אונ פעלקער האב איך גימאכט אונטער דיר פירין פילו ער האט מיך גימאכט הערין זיין קול בין איך שטארקער גיווארין איך האב דער הויבין דאש הערשאפט פון משיחה אונ ווער אייך אן קליידין מיט הילף אונ איר ווארט גיט מגלה זיין דעם סוד פון משיח דרויף טוא איך אייך בשווערין רבתי די ישראל ווער איך דר הייבין וואש זיי זיינן מיר בווילינגט וויא אנגשמאקר ריח פון איין קרבן עולה וועלין זאגין מי זאת עולה וואו איז נאך וואש זאל אויך גיין שרת בבית אולם איך זאל זוכה זיין צוא זעהן דעם כהן גדול אן גיקלייד מיט אבנים טובות אונ זאל טאן דיא עבודה אין בית המקדש וואש אין אים איז גיוועזן דער אבן שתיה דער גרונד פעסט פון דער וועלט דאש בית המקדש איז דאש בעט פון הקדוש ברוך הוא וואש ער הייסט שלמה דוא זאלסט צוא הערין מיין זיס גישרייא וואש איך זאג קריאת שמע אין דער פריא אונ אויף דער נאכט דיא ישראל שארפין זיך אין דער תורה וואש דיא איז גישריבין מיט טינט וואש זיא איז שווארץ וויא איין ראב וואש היט דיא ישראל פון דיא מזיקים גלייך וויא זייא וואלטין אלע גיהאלטין שווערדין תלפיות דביר היכלו צום בית המקדש טוען זיך אלע קערין מיט זייער תפלה זייא האבין אים גימאכט שטארק וויא אוויזיל מיר זייא האבין גימאכט דאס בית המקדש צוא הקב"ה פאר איין חופה תחנתו גאט וואס צוא אים איז דאש גאלד אונ זילבער האט ער גיגלוסט צוא רוען אין בית המקדש זיינע חדרים האט ער גיפלאסטערט מיט גלוסטיקייט אונ די זיילין האט ער גימאכט פון זילבר : צאינה גייט אונ זעהט דעם מלך הקדוש ברוך הוא וואס ער איז גיקריינט מיט שיינקייט הנך יפה איר זייט שיין אז איר קערט זיך אום צוא דער תורה וואס זיא איז בייא אייך גירויבט פון דעם בארג סיני שניך דיינע תלמידי חכמים זיינען שיין אז זייא לערנען דעם כלל ופרט פון דער תורה כחוט אזוא וויא ארויטער פאדים איז שיין אזוא ביסטו שיין אז דוא זינגסט אלויב צוא גאט כמגדל אזוא וויא דיא שטאט ירושלים זייט איר אז איר האלט דיא תורה :

נִדְבָּבִין מוּגָלָל · כַּלְךְ · בָּרָה כְּנוֹצְצִים כְּעֵין קָלָל · אִתִּי · יָפָתִי קִשּׁוּרַיִךְ לְהִתְכַּלָּל · לִבַּבְתִּנִי · וְאֵרַשְׂתִּיךְ׃ נוֹגְשַׂיִךְ יִתְעוֹלָל · מַה יָפוּ מַעְגְּלוֹתַיִךְ וְאוֹרְחֵךְ סוֹלָל · נוֹפֶת · חִכֵּךְ זֶבֶד קְדוּשָּׁה לְכָלָל׃ חוֹן לְרוֹמֵם לְגָדוֹל וּמְהֻלָּלִי הַמֵּאִיר גַּיא וְחָלָל׃

(נדכבין מוגלל) עם"ס תנכין די אבן גלל (עזרא ו ד) (כרס) קיס (קשוריך להתכלל) לשון כלה קשוריה (ירמיה לב ב) ותקשרים ככלה (ישעיה מט יח) (וארשתיך) ל' אירוסין (יתעולל) ל' כי התעללת בי (במדבר כב) (ואורחך סולל) כדכתיב והיתה מסלה לשאר עמו (ישעיה יא) (זבד) לשון חלק מל' זבד טוב (בראשית ל כ) :

(ריח נדבכין מוגלל) שיבנה מה אבני שיש וכותליו יהיו קולטין ריח של קטורת ואז יאמר הקב"ה לישראל (כולך ברה) את כל"י כולך ברה ונקיה (כנוצצים כעין קלל) כמלאכי השרת שנאמר עליהם ונוצצים כעין נחושת קלל (יחזקאל א ז) (אתי יפתי קשוריך להתכלל) אתי תהיה יפתי כדי לעטרך בעדי ולהתקשר עמך כחתן עם כלתו ובזכות (לבבתני) אהבתני בלב · לכן וארשתיך לי לעולם (נוגשיך יתעולל) הנוגשים שלך יהיו לבוז ולקלון (מה יפו מעגלותיך) כשאת עולה לרגל (ואורחך סולל) ודרכך מודרך ומכוון (נופת חכך זבד קדושה לכלל. דבש של חכך ומתק לשונך הוא לכלל זבד וחלק קדושה (לרומם לגדול ומהולל שמאיר גיא וחלל) לארץ וחללה :

אופן מיוסד ע"פ א"ב

גַּן נָעוּל · אִוָּה שׁוֹכֵן תַּרְשִׁישִׁים · שְׁלָחַיִךְ · בָּחַר כְּעִירִין וְקַדִּישִׁין · נֵרְדְּ וְכַרְכּוֹם · גְּמַר תְּמוּרוֹתַיִךְ לְהֶעְשִׁין · מַעְיָן · דָּלוּהַ גָּעַל וְהָאִשִׁים · עוּרִי · הַמְּחַצֶּבֶת רַהַב לְגֵזִים · בָּאתִי · וְהוֹשַׁעַת לִי · דֶּרֶךְ בְּעַזִּים · אֲנִי יְשֵׁנָה · זָךְ הֶגוּנִי בַּחֲרוּזִים · פָּשַׁטְתִּי · חָלִיתִי בְּכַרְעֵי לְתַרְזִים׃ דּוֹדִי · טִכְּסַנִי תַּבְנִית מֶרְכָּבוֹ · קַמְתִּי יִחַדְתִּיו כַּחֲצוּבֵי שַׁלְהֲבוֹ · פָּתַחְתִּי · כְּבוֹדוֹ חָמַק מִלְּבוֹא · מְצָאוּנִי לוֹחֲמֵי פְּצָעוּנִי בְּגֵווֹ׃ הִשְׁבַּעְתִּי מְחַלָּתִי לְדוֹדִי לְחַוּוֹת · מַה דּוֹדֵךְ · נַמּוֹ אֲלָתִי קוֹשְׁבוֹת · דּוֹדִי · סִלְסוּלוֹ בְּרִבֵּי רְבָבוֹת · רֹאשׁוֹ · עִטּוּר רְכוּבוֹ בָּעֲרָבוֹת · עֵינָיו כְּיוֹנִים · פּוֹנוֹת בְּכָל

(גן נעול) תואר לישראל ע"ש שהיו גדורים מן ערוה כגן נעול (תרשישים) תואר למלאכים שנ"ה וגויתו כתרשיש (דניאל י' ו') (שלחיך) בניך שהם ענפיך (כעירין וקדישין) תואר למלאכים עפ"ה בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאלתא (דניאל ד יד) (גמר) ל' הקטרה בל' ארמי ותלמוד (תמרותיך להעשין) עפ"ה ותמרות עשן (יואל ג ג) (דלוח) לשון עכירה ועפ"ה שנאמר על המצרים והדלח מים (יחזקאל לב ב) (געל) מאס מל' ולא תגעל נפשי (ויקרא כו יא) (עורי המחצבת רהב לגזים כו') עפ"ה עורי עורי לבשי עוז זרוע ה' עורי כימי קדם דורות עולמים הלא את היא המחצבת רהב מחוללת תנין הלא את היא המחרבת ים וגו' דרך לעבור גאולים (ישעיה נא ט) (זך) תואר להקב"ה (הגוני) לשון זה אלי ואנוהו (הגוני בחרוזים) כדכתיב וכו' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום (שמות יב לו) (חליתי) ל' תכשיט ועדי מל' ותעד נזמה וחליתה (הושע ב ג) (פשטתי חליתי כו') כדכתיב ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם (שמות לב ג) (לתרזים) מן תרזה ואלון (ישעיה מד יד) (טכסני) מל' טכסיסי מלכות ר"ל סדרי ומנהגי מלכות (כחצובי שלהבו) כדכתיב משרתיו אש לוהט (תהלים קד) (חמק) ל' מתכות ונסתר (בגוו) בהמ"ק (מחלתי) ל' מחלה (לחוות) ל' הגדה מל' אחוה דעי (איוב לב י) (נמו) לשון אמירה בתלמוד כמו ונומיתי לו (אלתי) לשון אלה ושבועה (קושבות) ל' הקשבה והאזנה (סלסולו) שבחו מלשון סולו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) (ברבי רבבות)

(גן נעול אוה שוכן תרשישים) הקדוש ברוך הוא שהוא שוכן בין המלאכים שגויתם כתרשיש אוה את ישראל המכונים גן נעול שנעולים בעריות (שלחיך בחר כעירין וקדישין) ובחר בבניך כמלאכים שנקראים עירין וקדישין (נרד וכרכום גמר תמרותיך להעשין) במתן תורה הקטיר נרד וכרכום להעלות העשן בגובה כאמר כי בכל דבור שיצא מפיו נתמלא כל העולם בשמים (מעין דלוח) מצרים שהם מעין נרפש ועכור היפך תורת ה' שהיא מקור חיים (געל) מאס אותם הקדוש ברוך הוא (והאשים) וחייבם (עורי) הקדוש ברוך הוא יעור על עובדי כוכבים אותה יד (המחצבת רהב) הכורתת את מצרים הנקראים רהב (לגזים) בעבור ישראל שעברו את הים ואני באתי על הים (והושת לי דרך במים עזים)(אני ישנה) במצרים והקב"ה שהוא (זך הגוני בחרוזים) הנוה ויפה אותי בחרוזים של אבנים טובות ואחר כך (פשטתי חליתי בכרעי לתרזים) בכרעי לדמות ע"א הנעשה מעץ הרזה ואלון פשטתי והורידו מעלי נזם זהב וחלי וכתם (דודי) הקדוש ב"ה (טכסני) תקן טכסיסי דגלים לד' רוחות והיה בהם צורת אריה ואדם ושור ונשר כמו (תבנית מרכבו) וכאשר (קמתי) בבוקר (יחדתיו) הייתי מייחד אותו (כחצובי שלהבות) דוגמת מלאכים החצובים מלהבות אש ואחר כך (פתחתי) לבי לעבודת אליל ואז (כבודו חמק נלבא) חבוא ונסתר כבודו מלבא אלי (מצאוני לוחמי) חיל נבוכדנצר (פצעוני בגוו) הכוני בבית המקדש שלו (השבעתי) אתכם (מחלתי לדודי לחוות) שתגידו ותחוו להקדוש ברוך הוא מחלתי שאני חולת בשביל אהבתו (מה דודך נמו אלתי קושבות) והעו"א מקשבת אלתי ושבועתי כמו אלי מה דודך שאתה נהרג ונצלב על ידו ואנו משיבים (דודי) הקדוש ברוך הוא (סלסולו ברבי רבבות) שבחו ברבי

שני שדיך דיא שְׁכִינָה וואס זיא איז פול די גאנצע וועלט האט זיא זיך מְצַמְצֵם גיוועזן צווישין די צְוויא בַּדֵי אָרוֹן ער דר ריח פון דעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וועט זיין אויף דער גאנצער וועלט אז עס וועט גיבויעט ווערין פון מִירְמִיל שְׁטֵיין כולך וועט גאט זאגין איר זייט אזוא חָשׁוּב בייא מיר וויא דיא מַלְאָכִים אתי מיט מיר וועסטו זיין אן גיצירט מיט צירונג לבבתני ווייל דוא ביסט צוא מיר אזוא גיליבט וויא מיין הארץ האב איך דיך פאר קְנַסְת אונ האב בְּשַׁעַת מַתַּן תּוֹרָה דעם באצוויגנער גימאכט צוא שְׁפֶּעט מה יפו וואש פאר איין שוינקייט ביסטו גיוועזן אז דוא פְלֶעגְסְט עוֹלֶה רֶגֶל זיין נופת דיין נומען איז זיס אז דוא טוסט דיך באהעפטין צוא גאט לרומם צוא לויבין גאט וואס ער איז גרויס אונ איז גילויבט אונ טוט לייכטין אויף דער גאנצער וועלט :

גן נעול דיא יִשְׂרָאֵל וואש זייא זיינען אפ גיהיט פון דער עֲבֵירָה פון נִיאוּף וויא איין פר שלאסענער גארטין האט גאט צו זייא גינלוכט אונ האט זייא אפ גיקליבן ער רועט צווישין מַלְאָכִים נרד מיט אלערליי בְּשָׂמִים האט גאט דיא יִשְׂרָאֵל בליבט · דעם פאר טריבטין קוואל אונ דאס פאלק פון דיא מִצְרַיִם האט ער זייא פאר שולדט אונ פר מיאוסט העיר גאט האט דער וועקט זיין מאכט אויף דיא מִצְרַיִם אזוא וויא ער האט גיטיילט דעם יַם צוא מאכין פאר לירין דיא מִצְרַיִם אונ מיר איז ווארין איין וועג אין דיא שטארקע וואסערין אני ישנה איך האב גישלאפין אין גָלוּת מִצְרַיִם האט מיך גאט אויס גילייזט דער נאך האב איך גימאכט דאס עֶגֶל האט מען מיר גיהייסין אויס טאן מיין שיין צירונג ודי גאט מיין ליבער פריינד האט מיר גיגעבין פיר דְּגָלִים אין דער מִדְבָּר אזוא איין גלייכין וויא דיא מֶרְכָּבָה וואס איז אין הימיל אונ עטייא אויף אלע טאג אונ בין אים מְיַיחֵד מיט לויב אזוא וויא זיינע מַלְאָכִים וואס זיינען פון פלאם פייער פתחתי איך האב אן גיהויבין תְּשׁוּבָה צוא טאן אונ זיין כָּבוֹד איז פאר שפעטיגט גיווארין צו קומן צוא מיר דער ווייל האט מען גישטריטין השבעתי איך באשווער מען זאל זאגין פאר מיין ליבין פריינד גאט מיר זאגין אייביג דיין ליבשאפט אונ האלטין דיין גיבאט דודי מיין פריינד גאט זיין לויב איז צווישין פיל מיליאנען הייליגע מַלְאָכִים אונ איז גיקריינט אין די זיסע ליבע היכלי

רנטת מלאכים (ראשו פזור) בכתר מתפלות ישראל (רכוט במרטות) (פיניו כיונים סנות לראות (בכל חביונים) בכל מסתריה (לחיו כערוגת צומחות בושם תיונים) דברות הר סיני הן כערוגות הצומחות בשמים המודים כי בכל דבר שיצא מפי הקב״ה נתמלא כל העולם בשמים (מקבלות תפלת הגיונים) הגיון לב (שוקיו רמו) נטויים שוקיו (להדוך גיאונים) לדכא ולרמוס הגאים

חֲבְיוֹנִים · לְחָיו כַּעֲרוּגַת · צוֹמְחוֹת בּוֹשֶׂם רְגִיוֹנִים · יָדָיו
קְשׁוּטוֹת מְקַבְּלוֹת הֶגְיוֹנִים · שׁוֹקָיו רָמוּ לַהֲדוֹךְ גֵּיאוֹנִים:
חִיז חִכּוֹ מַמְתַקִּים · שַׁעֲשׁוּעַ מִדְרָשׁ וְחֻקִּים · אָנָה הָלַךְ
שֶׁרְעִיתוֹ מַדְקִים וְשׁוֹחֲקִים · דוֹדִי תְּפוּצוֹתַי יְכַנֵּס
מִמֶּרְחַקִּים · אֲנִי תִּפְאַרְתּוֹ אֲשַׁנֵּן כְּלוֹהֲטִים הַמִּתְלַהֲקִים:

והחיות עד אין אלהים זולתך

מדברי ותם תגן קודש (דניאל ז י) (חביונים) ל׳ מחבוא וסתר על חביון עזו (סוטם בכל הגיונים) כענין עיני כ׳ נופות וגו׳ (משלי טו ג) (רגיונים) ל׳ התדה תרגום ולא תלוש ולא תירוג (הגיונים) ל׳ והגיון לבי (תהלים יט יא) ורומז לתפלה שבלב (להדוך) לשון דריכה ורמיסה מלשון והדוך רשעים תחתם (איוב מ יב) (גיאונים) לשון גיאות (מדקים) ל׳ הלכה ומדקדק בסוף ל׳ כליון עד שבא הדבר דק לעפר (ושוחקים) מלשון (המתלהקים) ל׳ להקת

(חכו ממתקים) דברים ערבים מדברי תורה שנה (בשעשוע מדרש וחוקים) שהלב מתשעשע בהם ואם תשאלו אותי (אנה הלך דודך) שהוא הולך ועל זה אני משיב לכם תדעו (כי דודי תפוצותי יכנס ממרחקים) ואז (אני תפארתו אשנן) אדבר תפארתו של הקדוש ברוך הוא (כלוהטים המתלהקים) כתנורת מרתי אש לוהט: וההקש מתנה כדק (שמות ל לו) (כלוהטים) על אש לוהט וכוי למלאכים (המתלהקים) ל׳ להקת נביאים (ש״א יט כ):

פיוט כזה סוא ויכוח בין הקב״ה שבוא כדוד לכנ״י רעיתו והוא מיוסד על סדר א״ב כראשי חרוזיו הראשונים וראשי התרוזים השניים משלם ביר בי קלונימוס חזק · והחרוז השלישי אח מפסוקי שה״ש אבל לא הלך על הסדר לפתיל נסב בסיים בפיוט הקודם כי אם דלג על הפסוקים שבין אני לדודי ובין לא ידעתי נפשי שמתני ונדרש דרך רמיז שמעון בר יצחק בפיוטו לשבת חול המועד ולא כן עשה הפייטן ליום ראשון אבל הוא עשה חרוזיו על כל פסוקי שה״ש עד תומם:

(אודך כי עניתני) לפת (מועד מפרך הדרתני) מעבודת פרך מצרים הוצאתני להיות דרור (לא ידעתי ט׳) אני תמה על עצמי כי אתמול הייתי עובד בטיט ובלבנים והיום נעשיתי בן חורין ושר: (בחרתני סגל להעמית) בחרת אותי לעם סגולה לכן עתה גם כן (ספר נחלתך עולמית) תייפה את ישראל שהם נחלתך לעולם ותאמר להם דברים טובים (שובי שובי השולמית) שובי אל ירושלים ועוד תאמר להם דברים טובים וניחומים אלה: (גאלתיך) ס׳ (מה יפו פעמיך) בעלותך לרגל: (דמיון משכיליך יוזהר) דמותם של ה״ח המשכילים יזהירו (מראיהן כרקיע מונהר) יזהר מראיהן כזוהר הרקיע (שרך) ראש הישיבה יוזהר כמו (אגן הסהר) כעיגול הלבנה: (הצמתי) הכרתי ומתי כיתה זאת (כל מעבידיך) עובדי אליל שהשתעבדו בך (בהתלונני בין בדיך) כשלנה השכינה בין שני בדי הארון שהיו בולטין ונראין כשני דדי אשה כמ״ש (שני שדיך): (וכתתי) כשפטתי ויכרתי את צריך (לעשן) ולכלה אותם אבל אותך (ידעתיך לאפוד ולחושן) הכרתי ובחרתי להיות נושא אפוד וחושן ע׳ הכתיפות שהם סביב הצואר ויהיה צוארך חזק (כמגדל השן) שאין אומה ולשון יכולה לשלוט בך ולשבר צוארך: (וזעכתי קמיך להאמל) דעכתי וקפלתי את הקמים עליך

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי · מוֹעֵד מִפֶּרֶךְ הִדְרַרְתָּנִי · לֹא יָדַעְתִּי
נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי: בְּחַרְתַּנִי סֶגֶל לְהַעֲמִית · שַׁפֵּר
נַחֲלָתְךָ עוֹלָמִית · שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית: גְּאַלְתִּיךְ
מִלַּחַץ מְזַעֲמַיִךְ · לָחוֹג חַגֵּי מְנַעֲמַיִךְ · מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ:
דִּמְיוֹן מַשְׂכִּילַיִךְ יוּזְהַר · מַרְאֵיהֶן כְּרָקִיעַ מוּנְהַר · שָׁרְרֵךְ
אַגַּן הַסַּהַר: הִצְמַתִּי כָּל מַעֲבִידָיִךְ · בְּהִתְלוֹנְנִי בֵּין בַּדָּיִךְ ·
שְׁנֵי שָׁדַיִךְ: וְכַתּוֹתִי צָרַיִךְ לְעָשָׁן · יְדַעְתִּיךְ לָאֵפוֹד
וְלַחֹשֶׁן · צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן: זְעַכְתִּי קָמַיִךְ לְהָאֳמַל ·
רַצְּצְתִּים כְּקָנֶה קָמֵל · רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל: חוֹשֶׁר לַחְמִי

(אודך) ס׳ ל״ב (תהלים קיח כא) (עניתני) ל׳ תפלה (הדררתני) ל׳ דרור יתספי (סגל) ל׳ והייתם לי סגולה (שמות יט ה) (להעמית) על לא תונו איש את עמיתו (ויקרא כה יז) (נחלתך) תואר לישראל עפ״כ כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו (דברים לב ט) (השולמית) תואר לישראל גם לירושלים על דעת המתרגם תיבי ליתי כנשתא דישראל תובי לירושלים (דמיון משכיליך יוזהר) עפ״ס והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) (שרך אגן הסהר) תרגומו וריש מתיבתך כלוגנא דסיהרא וכו׳ (הצמתי) ל׳ כריתה מלשון הצמתה כל זונה (תהלי׳ עג כז) (מעבידיך) ל׳ השעי׳ אותם שהעבידוך (וכתתי) ל׳ יסורים מלשון יום נרה ותוכחה (ישעיה לז ג) (צריך לעשן) כענין והוניכי ה׳ כיקר כרים כלו בעשן כלו (תהלים לז כ) (ועכתי) לשון ימי נזעכו (איוב יז א) ופרש״י נקפלו כמו נדעכו (שם ו יז) (להאמל) ל׳ כריתה מלשון כי אמללים (תהלים קיח) (רצצתים) ל׳ משענת קנה רצוץ (כקנה קמל) מל׳ קנה וסוף קמלו (ישעיה יט ו)

עיניו זיינע אויגין קערין זיך אויף אלע באהעלטענעש זיינע קין באקין זיינען גלוסטיג אזוא וויא בייטין וואס וואקסין אין זייא גלוסטיגע בשמים ידיו זיין ווילין איז פאר שפרייט מקבל צוא זיין דיא תפלות פון דיא וואס בעטין צוא אים אונ ער איז דער הייכט צוא פאר שטויסין דיא האפערדיגע מצרים חכו זיין גומען איז זיס זיין דער מייאונג איז דיא תורה אונ מצות וואס ער האט גיזעצט אנה דיא מצרים האבין גיזאגט וואו איז אוועק גיגאנגען אייער ליבער פריינד גאט וואס זייגע גיזעלין דיא ישראל האט מען צו רזיבם אונ מען האט צו שטויסט דיא זאגין דיא ישראל אונזער פר שפרייטונג פון דעם גלות אדום ווער אין זאמלען פון דר ווייטערגעש אני איך וועל לויבין זיין שיינקייט צווישין ברענינדיגע מלאכים וואס זאמלען זיך איין אים צוא לויבין: אודך איך לויב דיך גאט וואס דו האסט מיר גיענפערט אין גלות מצרים אונ האסט מיך פרייא גימאכט פון מיינע שווערע ארבייט אין דער היינטיגער צייט פון פסח איך האב נים גיוואוסט צו היטין מיך פון עבירות האב איך מיר טרם גיוועזן צוא זיין אין גלות מצרים בחרתני דוא האסט מיך אס גקליבין פאר איין סגולה אונ דיר צוא זיין איין גיוועלין זאך שיין דיין נחלה איף אייביג האסט מיר גיזאגט קער דיך אום פון דעם גלות מצרים דיא ישראל וואס איר זיים גאנץ מים הקדוש ברוך הוא גאלתיך איך האב דיא ישראל איש גילייזט פון בצווינגינגעש פון דיא וואס האבין אויף דיר אין מצרים גיצארינט אונ האב זייא גגעבין דעם זיבין יום טוב פון פסח וויא שיין זיינען דיינע טריט וואס דו ביסט עולה רגל קין ירושלים דמיון דיינע קלוגע סנהדרין אין בית המקדש זאלין לייכטין אזו וויא דער הימל מיט זיין ליכטיקייט אונ דער ראש ישיבה זאל לייכטין וויא דיא לבנה הצמתי איך האב פר שניטין דיינע שונאים וואס האבין מיט דיר גיארבעט אונ האב מיר גימאכט איין הארבעריג אין בית המקדש צווישין דיא צוויא שטאנגין פון דעם הייליגין ארון אזו וויא עס שטייט (שני שדיך) איך האב גרועט צווישין דיא צוויא שטאנגן פון דעם ארון וואס זיינען גיוועזן ווי צוויא ברימטין פון איין אשה וכתתי איך האב גישטראפט דיינע בלייזיגער אין גיהנם אבער דיר האב איך מודיע גיוועזן או דער כהן גדול זאל טראגין דעם חושן ואפוד ווייל דיין האלז איז שטארק וואש דוא ביסט עוסק אין דער תורה זעכתי איך האב פאר שטויסין אונ פאר שניטין דיינע פיינד וויא איין צוא שטויסינעם שטעקן בזכות דיא תפילין וואש זייגען אויף דיין קאפ שטארק וויא דער הר הכרמל חושר

יוצר ליום שני של פסח

הִטְעַמְתְּ · בְּשֹׂבַע שְׂמָחוֹת הִנְעַמְתְּ · מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ : טְווּי יְרִיעוֹת רִקַּמְתֵּךְ · יְדִידוּת שֶׁכֶן הֲקָמָתֵךְ · זֹאת קוֹמָתֵךְ : יַחַד רֵיחֵךְ תִּמֵּר · קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְתַמֵּר · אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר : כְּנַסְתִּיךְ לְהַר הַטּוֹב · לִרְחוֹשׁ דָּבָר טוֹב · וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב : לֶאֱגוֹר נִדָּחַי וּלְוַעֲדִי · וְלִרְאוֹת בְּקִרְיַת מוֹעֲדִי · אֲנִי לְדוֹדִי : מָעוֹן נֶחֱרַשׁ כַּשָּׂדֶה · נָאוֹר מִזִּיוְךָ תְּחַדֶּה · לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה : נָא שְׁאַג מִמְּרוֹמִים · יֵרְדוּ לְטֶבַח רְאֵמִים · נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים : סוּרָה בְּאוֹרְךָ תַּזְרִיחַ · מִנְחָתָהּ כְּקֶדֶם תָּרִיחַ · הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ : עֲלוֹז בְּשִׂמְחַת אַרְמוֹנְךָ · וְלָרוּץ בְּיוֹם חֲתֻנָּתְךָ · מִי יִתֶּנְךָ : פְּרָזוֹת מוֹשַׁב צְבָאֶךָ · סַבֵּב כַּחֲזוֹ נְבִיאֶךָ · אֶנְהָגְךָ אֲבִיאֲךָ : צִפְצוּף נוֹעַם בִּדְרָשַׁי · חֲמוּדִים מִפָּז בְּפֵרוּשַׁי · שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי : קֵץ אַהַב נִדְבַתְכֶם · זְמַנּוֹ מִלְּעוֹרֵר מְתֵיכֶם · הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם : רְצוּצַת זָרִים וּרְעוּלָה · קוֹמְמִיּוּת הוֹלֶכֶת וּמִתְעַלָּה · מִי זֹאת עוֹלָה : שְׁעֵה שִׁיר מִכְתָּם · חֲשׂכֵנִי מִזֵּדִים וְאֵיתָם · שִׂימֵנִי

מאה ל' בריתה וקינים (כשובע ס') פי' שובע שמחות את פניך נעימות (תהלים טז יא) וכדכתיב ובקר וראיתם את כבוד ה' (שמות טז ז) שהיו רואין כבוד אור פניו כמו שפרש"י (טווי) לשון טוה ושטוה (שמות לה כה) (ידידות שכן) פי' מה ידידות משכנותיך (תהלים פד ב) (תומר) לשון כתימרות עשן (שה"ש ג ו) (לרחוש דבר טוב) רומז לתורה פי' רחש לבי דבר טוב (תהלים מה ב) (לאגוד) לשון ויתקבצו בנ"י ויהיו לאגודה אחת (ש"ב ב כה) (מעון נחרש כשדה) כדכתיב ציון שדה תחרש (ירמיה כו יח) (נאור) תואר לאל יתברך פי' נאור אתה אדיר (תהלים עו ה) (מזיוך תחדה) ל' תחדהו בשמחה את פניך (תהלים כא ז) (השדה) כינוי לציון (סורה) כינוי לכנ"י בגלות פי' גולה וסורה (ישעיה מט כא) (הדודאים) הצדיקים והפושעים פי' והנה שני דודאי תאנים (ירמיה כד א) (עלוז) ל' שמחה מל' ועלזו לפניו (תהלים סח ה) (ולרוץ) ג"כ ל' שמחה מל' ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא יד) (פרזות ט') כדכתיב פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב (זכריה ב ח) (צבאך) תואר לישראל פי' והוצאתי את צבאותי (שמות ז ד) (טעם) נעימות כתורה (רצוצת) לשון שבורה וכתוי לישראל (ורעולה) לשון טוה שתרעלה (מכתם) רומז לדוד פי' שהיה מך ותם כמו שפרש"י על פסוק מכתם לדוד (תהלים טז א) (חשכני מזידים) פי' גם מזידים חשוך עבדך

לאכרית (רננתים כקינה פמל') רננתי אותם כקינה יבש ונקנן אבל אותך כנסת ישראל (ראשך עליך ככרמל) חזק וקיים כהר הכרמל: (הוסר לחמי הטעמת) טעמת סמן שהמטרתי לך בשובע ורבוי (בשובע שמחות הנעמת) אתה ישראל שנקראת (מה יפית ומה נעמת): (טווי יריעות רקמתך ידידות שכן הקמתך) מטוה יריעות העזים שרקמת לידידות המשכן אשר הקימות (זאת קומתך) זאת היתה עדות לקומתך שנמחל לך עון העגל: (יחד ריחך תמר) ריח מעשים הטובים של כולכם יחד היה מתמר ועולה לפני (קודש קדשים לתמור) כתמרות ענן הקטורת בבית קודש הקדשים ביוה"כ ואני (אמרתי אעלה בתמר) לשכון ביניכם לפי שאין לכם אלא לב אחד כמו אילן של תמר ואחר כך (כנסתיך להר הטוב) להר סיני (לרחוש דבר טוב) ללמוד תורה (וחכך) היה אז מתוק כיין הטוב בנעשה ונשמע ואני כנ"י בקשתי מאתך יתב' (לאגוד נדחי ולועדי) לקבץ נדחי באגודה אחת ולוועד עמי (ולראות) בשלש רגלים (בקרית מועדי) בירושלים ואז אהיה אני לעם קדוש לדודי (מעון) עיר ציון אשר (נחרש כשדה) בקשתנו מלפניך אתה (נאור מזיוך תחדה) מזיו אור פניך תשמח העיר הזאת (לכה דודי נצא השדה) אל עיר ציון שנחרש כשדה (נא שאג ממרומים) בקשתי תשאג מן השמים (נשכימה לכרמים) ונלכה נשכים לבנות ביה"מ שנקרא כרם היה לידידי (סורה) ישראל הנקראים גולה וסורה (באורך תזריח) עליהם (מנחתה כקדם תריח) מנחתה כימי קדם (הדודאים נתנו ריח כו') הצדיקים והפושעים שניהם נותנים ריח טוב (עלוז וכו' מי יתנך) מי יתנך שתשוב לעלוז בשמחת קדשך ולשמוח כיום מתן תורה שהיא יום חתונתי (פרזות מושב צבאך סבב) בקשתנו שתסבב סיבות שתהיה ירושלים שהיא מושב ישראל שהם צבאיך כפרזות (כחזו נביאך) כמו שחזה נביאך (זכריה ב ח) פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה ואני אהיה לה חומת אש סביב ואז (אנהגך אביאך) שתחזיר שכינתך בבית המקדש (צפצוף נועם בדרשי) בעת שאני דורש ומצפצף באמרי נועם התורה (חמודים מפז בפרשי) ובפרשי אמרים הנחמדים מפז תאמר אז (שמאלו) של הקדוש ברוך הוא (תחת ראשי) לחזקני לפרש ולדרוש פנים בתורה כהלכה (קץ אהב נדבתכם זמנו מלעורר מתיכם השבעתי אתכם) מה שאמרת השבעתי אתכם שלא ישררו אהביכם את זמן הקץ שהיא אהבת נדבת רוחי לדעת אותי אנו מקבלים עלינו שלא לדחוק את הקץ כי אנו בטוחים (רצוצת זרים ורעולה) מה שבנ"י הנה רצוצים ושבורים (קוממיות הולכת ומתעלה) יהיה עת שתהא הולכת בקומה זקופה ותעלה למעלה וכולם יתמהו ויאמרו (מי זאת עולה) למעלה ע"ך בקשתנו (שעה שיר מכתם) שעה אל תפלות ישראל שנתחברו משירי דוד שהיה מך ותם (חשכני מזידים) גם מזידים חשוך עבדך שלא אעבור עבירה במזיד (ואיתם) ואז אהיה תם (שימני כחותם) תחתמני על לבך שלא תשכחני

דעם מן האב איך דיך גיפאסט פאר זוכין מיט אזים אונ אפרייליך
עטקייט וויא גאר שיין אונ זיס ביסטו טווי דאש שפינן אונ וועבן
פון דיא יריעות וואש איז גיוועזן צוא גירעקט דאש משכן דאש איז דיין
היך יחד בייא נאט איז גלייך גיוועזן דיא מעשים טובים פון דיא צדיקים
אזו וויא קטורת איך האב גיזאגט איך וועל רוען אין בית המקדש וואש
איז הויך וויא אטייטיל בוים כנסתיך איך האב דיך גיבראכט צום בארג
סיני דוא זאלסט לערנען דיא תורה אונ דיין גומען איז גיוועזן זיס וויא
איין גוטער ווייך וואש דוא האסט גיזאגט נעשה ונשמע לאגור איין צוא
זאמלען די יודין כדי זייא זאלין קענן עולה רגל זיין אזו בעט איך מיין
פריינד מעון דעם צו אקערטין בית המקדש לאז נאט מיט זיין שיינקייט
דער פרייען זייא מיין פריינד אונ לאמיר גיין קיין ציון וואש זיא איז
צוא אקערט וויא איין פעלד נא איך בעט דיך נאט שרייא אן פון דעם
הימיל וועלין מיר זיך פערטיגן צוא בויען דאש בית המקדש דעם ווייך
גארטין פון נאט סורה די ישראל וואש זיינן אפ גיקערט פון דעם בית
המקדש מיט דיין ליכט זאלסטו זייא שיינען אונ אירע מנחות זאלסטו
שמעקין וויא פריער דען דיא צדיקים האבין גיגעבין איין גוטין ריח
עלוז דער פרייא אונז מיט דעם בית המקדש אזו וויא דעם טאג פון מתן
תורה ווער וואלט דאש גיגעבין עש זאל זיין אזו פרזות דיא שטאט
ירושלים זאלסטו ארום רינגלען מיט אמויער פון פייער אזו וויא דיא
נביאים האבין גיזאגט איך וועל דיך פירין אונ ברייננן צום בית המקדש
צפצוף ווען איך טוא דרשנען אונ ריידין אין דער תורה וואש זיא איז
גלוסטיגער פון גין גאלד זאל זיין זיין לינקע האנט אונטער מיין קאפ צו
אונטער לעהנען מיך איך זאל אין איר קיין טעות ניט האבין קץ אהב
דעם קץ פון דער גאולה זאלט איר ניט דר וועקין פאר דר צייט דרוחף
טוא איך אייך בשווערין רצוצת דיא ישראל וואש זיינען צוא בראכין
גיוועזן זאלסטו זייא ברייננען קיין ארץ ישראל מיט גרויסקייט ווער איז
דאש וואש גייט אויף קיין ארץ ישראל שעה פאר נעם דאש גיזאנג פון
דיא ישראל אונ פאר מייד נייא פון שטארקע עבירות אונ בהעפט מיך

יוצר ליום שני של פסח

בְּרוֹתָם: תּוֹקֶף עוֹז אֲהָבִים׃ בַּל יִשְׁטְפוּן רְהָבִים׃ מַיִם רַבִּים: חזן מַיִם רַבִּים תִּלְלַת עֲרֵמוֹת׃ אַדִּיר בִּמְרוֹמוֹת׃ תָּשִׁית יָם לַחֲרָמוֹת׃ וְנָפִיק לָךְ רוֹמֵמוֹת:

עזרת וכו׳ עד שמו קרוש ישראל

גאולה שם המחבר משלם

בְּרַח דוֹדִי אֶל מָכוֹן לְשִׁבְתָּךְ׃ וְאִם עָבַרְנוּ אֶת בְּרִיתָךְ׃ אָנָּא זְכוֹר אִוּוּי חִבָּתָךְ׃ הָקֵם קוֹשֶׁט מַלְתָּךְ׃ כּוֹנֵן מְשׂוֹשׂ קִרְיָתָךְ׃ הַעֲלוֹתָהּ עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתָךְ:

בְּרַח דוֹדִי אֶל שָׁלֵם סֻכָּךְ׃ וְאִם תָּעִינוּ מִדַּרְכָּךְ׃ אָנָּא הַצֵּץ מֵחֲרַכָּךְ׃ וְתוֹשִׁיעַ עַם עָנִי וּמוּתְכָּךְ׃ חֲמָתְךָ מֵהֶם לְשַׁכָּךְ׃ וּבְאֶבְרָתְךָ סֶלָה לְהִסְתּוֹכָךְ:

בְּרַח דוֹדִי אֶל לִבָּךְ וְעֵינֶיךָ שָׁם׃ וְאִם זָנַחְנוּ טוֹב מְרוּשָׁשׁ׃ אָנָּא שְׁמַע שַׁאֲגַת קוֹל צוֹרְרֶיךָ וְרִגְשָׁם׃ רַוֵּה מִדָּם גּוֹשָׁם׃ וְעָפְרָם מֵחֵלֶב יְדוּשָּׁם׃ וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בְּאָשָׁם:

בְּרַח דוֹדִי אֶל מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן׃ וְאִם בָּגַדְנוּ בְּכַחֲשׁוֹן׃ אָנָּא סְבוֹת צִקּוּן לַחֲשׁוֹן׃ דַּלּוּתִי מִטְּבוּעַ רִפְשׁוֹן׃ גְּאוֹל נְצוּרַי כְּאִישׁוֹן׃ כְּאָז בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן:

בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים׃ וְתָבִיא גְּאוּלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

ומתפללים שמ״ע אתה בחרתנו יעלה ויבא והשיאנו רצה ומודים כו׳ ואח״כ חוזר הש״ץ הש״ע בקול רם:

(תוקף עוז אהבים) תוקף אהבה שיש בית לה׳ להקב״ה עלינו (בל ישטפון) העובדי כוכבים שנקראו רהבים ונקראו (מים רבים) לא יכריחוני להמיר אהבתך ולא על ידי תחק ואימה ולא ע״י פתוי והסתה (מים רבים תללת ערמות) הנבהת אתם כתל ועריגות חצים ואתה ית״ש (אדיר במרומות) בקשתנו (תשית) את כוכבי׳ ומזלות המכוני׳ בשם ים (לחרמות ונפיק לך רוממות) ותוציא לך שבחים מעולות ורוממות: (ברח דודי) תהוץ לארץ אל בה״מ שהוא (מכון לשבתך) (ואם עברנו את בריתך) לכן אין אתה רוצה לברוח לבהמ״ק (אנא זכור אווי חבתך) תיחוד בית המקדש (הקם קושט מלתך) יוסר דברך שהבטחת נכון יהיה הר בית ה׳ בראש ההרים (כונן משוש קריתך) תכונן קריתך שהיא משוש כל הארץ (העלותה כו׳ אל שלם סוכך) אל ירושלים (הצץ מחרכך) הבט משמים (ותושיע עם עני ומותכך) תוכה ביסורים (אל לבך ועיניך שם) לבהמ״ק שאמרת והיו עיני ולבי שם כל הימים (ואם זנחנו טוב) אם עזבנו בהמ״ק שהיה מדושן בעולות ושלמים (רוה) שבע חרבך (מדם גושה) מדם היונא מחומר גושם (ועפרם מחלב ידושם) והאדמה אשר יפלו שם הרוגים ידושן העפר מחלבם (אל מרום מראשון) לבית המקדש שנאמר עליו מרום מראשון מקום מקדשנו (ירמיה יז) (סבות) הקשב ושמע (צקון לחשון) תפלתי שאני לוחש לפניך (דלותי מטבוע רפשון) הנכה אותי מלטבוע ברפש וטיט בעת הזאת (גאול) ישראל (נצורי כאישון) עיניך (כאז) כמו שגאלת אותם ממצרים (בחודש הראשון)

(תהלים יח ז) (לחרמות) ל׳ והחרים ה׳ את לשון ים מצרים (ישעיה יא טו) (ונפיק) לשון הוצאה אל׳ ויפק רצון מה׳ (משלי ח לו): (תוקף) בהמ״ק שנקרא תוקף כדכתיב וברא ה׳ על כל מכון הר ציון וגו׳ כי על כל כבוד חופה (ישעיה ד ה) (קושט) אמת כמו להודיעך קושט אמרי אמת (משלי כב כא) (העלותה על ראש שמחתך) כדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי (תהלים קלז ו) (מחרכך) לשון מציץ מן החרכים (שה״ש ב ט) (ומותכך) עשה עשל מן רש ואיש תככים (משלי כט יג) ופי׳ המפרשים לשון הכאה ושבירה (לשכך) לשון וחמת המלך שככה (אסתר ז י) (ובאברתך) לשון כנף (ואם זנחנו טוב) עפ״כ זנח ישראל טוב (הושע ח ג) (סכות) אל׳ הסכת ושמע (דברים כז ט) (צקון לחשון) ל׳ צקון לחש (ישעיה כו טז) בשעת צער (רפשון) רפש וטיט (נצורי) כאישון) תואר לישראל עפ״ש יצרנו כאישון עינו (דברים לב י):

תפלה לשליח צבור בקול

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים׃ אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים׃ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

דיר וויא איין הותם תוקף דאש שטארקייט פון דיינע גליבטע ישראל זאלין זייא ניט פאר פלייצין דיא עבירות פון גאוה דער שטארקר גאט וואש האט גימאכט פון דעם ים וויא אהויפין בארג תשית או משיח וועט קימען וועט דער ים פאר טריקינט ווערין וועלין מיר דיך לויבין:

ברח דודי אל מכון לשבתך לויף מיין פריינט גאט קיין ירושלים אונ וועןען תם ושלם מיר האבין גיזינדיגט נידיינק דיין בית המקדש אונ זיא מקיים דיינע רייד אונ בויא דאש בית המקדש ברייניג זיא אויף אויף דיין עלצטע פרייד:

ברח דודי אל שלם סכך לויף מיין פריינט גאט קיין ירושלים אונ אויב מיר האבין גיזינדיגט בעטין מיר דיך דוא זאלסט קוקין פון דיינע פענצטער פון דעם הימיל אונ העלף דעם ארום פאלק וואש זיינן גיוועזן צוא נאנגען דוא זאלסט שטילין פון זייא דיין צארין אונ מיט דיין פליגיל זאלסטו זייא צוא דעקין:

ברח דודי אל לבך ועיניך שם לויף מיין פריינט צום בית המקדש וואס די שכינה טוט דארטין רוען אונ אויב מיר האבין עובר גיוועזן דיא גוטע רייד וואש איז אן גיצייכינט אין דער תורה איך בעט דיך הער צוא דיא שמים אונ דאש גישרייא:

ברח דודי אל מרום מראשון לויף מיין פריינט צום בית המקדש וואש דיא האסט דער הייכט אַיידער דוא האסט דיא וועלט בשאפין אונ אויב מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר מיט לייקענען בעט איך דיך פאר נעם אונזער גיבעט וואש מיר פאר גיסין צוא דיר אונ דער הייב אונז פון דער טרינקעניש פון דיא עבירות אונ לייז אויש דיא ישראל וואש זיינען וויא אשוואַרץ אַפיל פון אויג אזו וויא דוא האסט אויש גילייזט דיא ישראל פון מצרים אין דעם ערשטין חודש:

עבורים

(אסירים כו') כדכתיב מוציא אסירים בכושרות ועי' פרש"י (בענם) במצרים כי ענם מבני מצרים היה כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית י יג) (שוע) לשון תפלה (צקונם) לשון שפיכה (שעת) לשון וישע ה' (בראשית ד ד) (במדבר כבהמה) דכתיב וינהגם כעדר במדבר (תהלים עח נב) (זועמו) נזעמו (בפסות וגנון) בחמלה והגנה לשון גנון והציל, פסוח והמליט (ישעיה לא ה), ופרש"י פסוח דלוג ויש עוד לפתרו לשון חיים (טרם המצה חררה כו') וכדכתיב ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם וישא העם את בצקו טרם יחמץ (שמות יב לג) וכמ"ש כי לא חמץ כי גורשו ממצרים (דוד) תואר לאברהם עפ"ה מה לידידי בביתי (ירמיה יא טו) (רך לתשור) כדכתיב ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב וגו' ויתן לפניהם (בראשית יח) (אהבוך) האוהבים אותך והנאהבים ממך (בהר הלבנון) בירושלים:

חפיוט הזה מיוסד ע"פ א"ב

אֲסִירִים אֲשֶׁר בַּכּוֹשֶׁר שִׁעֲשַׁעְתָּ · בְּעֵנָם שׁוּעַ צְקוּנָם שַׁעְתָּ · גּוֹי וֵאלֹהָיו יַחַד הוֹשַׁעְתָּ · דִּלַּגְתָּ קֵץ וְאַתֶּם נוֹשַׁעְתָּ: הוּמְשְׁכוּ אַחֲרֶיךָ בַּמִּדְבָּר כַּבְּהֵמָה · וְצוֹרְרֵיהֶם הֲמַמְתָּ בְּשִׁלּוּשׁ מְהוּמָה · זוֹעֲמוּ בְּעֶשֶׂר מַכּוֹת בְּאַף וּבְחֵמָה · חֲנוּנֶיךָ בְּפָסוֹחַ וְגָנוֹן לְרַחֲמָה: טֶרֶם הַמַּצָּה חֲרָרָה חָפְזוּ לָצֵאת בְּכִישׁוֹר · יָצְאוּ לְקֵץ רָץ דּוֹד רַךְ לְתָשׁוֹר: חזן כּוֹנַנְתָּ בְּבֶן חַג בַּעֲבוֹתוֹת קָשׁוֹר · לְהָגוֹת בּוֹ בְּקֵץ עֵרֶךְ עִנְיַן שׁוֹר: אֲהֵבוּךָ אוֹהֲבֶיךָ אוֹתָם חֲנוֹן בְּהַר הַלְּבָנוֹן: חזן בְּפָסוֹחַ וְגָנוֹן · בַּעֲדָם תְּגוֹנֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

(אסירים) ישראל שהיו אסורים במצרים (אשר בכושר שעשעת) והוצאתם בשמחה בחודש שכשר לצאת שאינו לא חום ולא קור (בענם) במצרים שנקראו ענמים (שוע צקונם שעת) שפיכת תפלתם קבלת ושמעת (גוי ואלהיו יחד הושעת) כי השכינה היתה עמהם בגלות וכשיצאו נושעת כביכול עמהם (דלגת קץ) שנים מהארבע מאות שנה שנגזרת עליהם ולא היו כי אם כמנין רד"ו (ואתם נושעת) ונושעת עמהם (הומשכו אחריך במדבר כבהמה) ההולכת אחר מנהיגה ולא אמרו להיכן אתה מוליך אותנו למקום אין זרע ומזונות (בשלוש מהומה) בקש ואבן ועופרת הרשעים היו מטורפים כקש והבינונים כאבן והכשרים כעופרת (זועמו בעשר כו') נלקו בדצ"ך עד"ש באח"ב (חנוניך בפסוח וגנון לרחמה) לרחם את ישראל החנונים מאתך בחמלה והצלה (טרם כו' חופזו) נחפזו ישראל מן המצרים (לצאת בכישור) בבכי ושירות שהמצרים בכו על מיתת בכוריהם וישראל שוררו שנגאלו (יצאו לקץ רץ דוד רך לתשור) יצאו ממצרים למועד אשר רץ אברהם שנקרא דוד להביא תשורה למלאכים בן בקר רך וטוב לכך לזכר אותו בן בקר (כוננת בבן חג בעבותות קשור) כוננת לנוות אותנו לקשור קרבנות החג בעבותות בו ביום (להגות בו בקץ ערך ענין שור) ולדבר באותו זמן שהוא ט"ו בניסן בענין ערך שור בכמה ימים הוא ראוי להקרבה ולכך אנו קורין שור או כשב וגו':

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מוֹרִיד הַטָּל: מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים:

(אילו) לשון חוזק ואומץ מלשון כגבר אין איל (תהלים פח) (מתנוסס) ל' הרמה כמו נתתה ליראיך נס להתנוסס (תהלים ס ו) (נאור) תואר לאל ית' (תהלים עו ה) והוא כענין ונהורא עמיה שרא (דניאל ב כב) (סוך מסך מסכת) כלומר לשון מזיגה והערובות הם כמו מסכה יינה (משלי ט ב) (רעל) ל' כוס התרעלה (ללודים) תואר למצרים ע"ש שהיו נכניו כדכתיב ומצרים ילד את לודים (בראשית י יג) (שיח) תפלה מל' ולפני ה' ישפוך שיחו (תהלים קב) (נואקיך) צועקיך (באברתך סכת) לשון באברתו יסך לך (תהלים צא ד) (עורים) כנוי למצרים ע"ש שעת מראות עיניהם (בעברתך) ל' עברה וזעם (השבת) ל' מניעה מל' ולא השבת (בראשית כב יב) (פצת) ל' פתיחת פה לדבר ל' ואין פוצה פה (ישעיה י יד) (תנוך) תנוך האוזן:

מַה אֵילוּ פְּלָאֵי נִסֶּיךָ · מִתְנוֹסֵס בָּם אֶת מְנוּסֶיךָ · נָאוֹר רַחֲמֶיךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · נִפְלָאִים יָתֵר אֶת עֲמוּסֶיךָ: סוֹךְ מֶסֶךְ רַעַל לְלוּדִים מִסַּכְתָּ · שִׂיחַ נוֹאֲקֶיךָ עֵת שָׁם הִסְכַּתָּ · עִבְרִים בְּאֶבְרָתְךָ סַכֹּתָ · עִוְרִים בְּעֶבְרָתְךָ הִשְׁבַּתָּ: פָּצְתָה תְּנוּךְ הַטּוּ וְאַל תֶּחֶטְאוּ ·

(מה אילו) כמה חזקו (פלאי נסיך מתנוסס בם) שהיית מנוסס ומרומם בם (את מנוסיך) לישראל הנסים לישועתך בעת לרחם אתה נאור ואדיר ידענו כי (רחמיך על כל מעשיך) ועם כל זה בקשתנו (נפלאים יתר את עמוסיך) נתוותר ונתעלה נפלאו' עם ישראל העמוסי' מבטן (סוך מסך רעל ללודים מסכת) מזגת מזג יין תרעלה למצרי' הנקראים לודים (שיח נואקיך עת שם הסכת) ובעת ששמעת והקשבת את תפלת ישראל הנואקים אליך (עברים באברתך סכת) הגנת על העברים בכנפיך והמצרים שהיו (עורים) בדעת (בעברתך השבת) מנעת והעברת אותם מן העולם בעברה וזעם (פצת תנוך הטו) אמרת הטו תנוך אזנכם ואל תחטאו במצותי אשר אנכי מצוה

אסירים דיא יִשְׂרָאֵל וואשׂ זַיינֶען גיוועֶן אין מִצְרַיִם הָאסְטוּ זַייא אוֹיס גִיצוֹיגִין אִין אַשֵׁיינֶע צַייט בענם שוע אִין מִצְרַיִם וואשׂ ווֶערְט אָן גִירוּפִין עֲנָם הָאסְטוּ צוּא גִיהֶערְט זַייעֶר גִישְׁרֵייא אוּנ גָאט אִיז מִיט זֵיי אַרוֹיס גִגַאנְגֶן פוּן דֶעם גָלוּת אוּנ הָאט אִיבֶּר גִיהִיפְּט אוּנ קְלֶענֶר גִימַאכְט דָאשׂ גָלוּת פוּן מִצְרַיִם הומשכו זַייא הָאבִּין זִיךְ גִיצוֹיגִין נָאךְ דִיר אִין דֶער מִדְבָּר ווִיא אַיין בְּהֵמָה אוּנ זַייעֶרֶע בַּלֵיידִיגֶר הָאסְטוּ פַאר טוּמֶעלְט מִיט דְרַייא פַאר טוּמְלֶענֶעשׁ זועמו זַייא זַיינֶען גִישְׁלָאגִין גִיוָוארִין מִיט צֶעהֶען מַכּוֹת מִיט צָארִין דַיינֶע לַייט זֶעלִיגֶע יִשְׂרָאֵל הָאסְטוּ בַּאדֶעקְט אוּנ אִיבֶּר גִיהִיפְּט צוּא דֶער בַּארֶעמְֶען טרם אֵיי דֶער זוֹיעֶר טֵייג אִיז זוֹיעֶר גִיוָוארִין הָאבִּין זַייא גִיאַיילְט אַרוֹיס גֵיין מִיט רֶעכְט פַּארְטִיקַייט יצאו אִין דֶר צַייט אַז אַבְרָהָם אִיז גִילָאפִין בְּרֵיינְגֶען אַיין ווַייכֶע רִינְד צוּא דִיא מַלְאָכִים וואשׂ זַיינֶען גִיקוּמֶען אִים אַבְּשׂוֹרָה זָאגִין אַז יִצְחָק ווֶעט גִיבָּארִין ווֶערִין כונת הָאסְטוּ גִיבָּאטִין דִיא זֶעלְבִּיגֶע צַייט אַז מֶען זָאל מַאכִין יוֹם טוֹב אוּנ מֶען זָאל קְנִיפִּין פִיל קָרְבָּנוֹת להגות אוּנ מֶען זָאל לֵייעֶנֶען זֶעכְצֶעהֶן טֶעג אִין נִיסָן דִיא פָּרָשָׁה פוּן שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז אהבוך דִיא יִשְׂרָאֵל וואשׂ הָאבִּין דִיךְ לִיבּ דְרוּם הֵייסִין זַייא דַיינֶע לִיבּ הָאבֶּער דֶער בַּארֶעם דִיךְ אִיבֶּר זַייא מִיט דֶעם בּוֹיאוּנג פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיבֶּער הִיפּ זַייא אוּנ בַּשִׁיץ זַייא פוּן אַלֶעם בֵּייזִין:

מה אילו וואשׂ פַאר אַשְׁטַארְקַייט אִיז דַיינֶע נִיסִים דוּא דֶער הֵייכְסְט מִיט דַיינֶע נִיסִים דִיא וואשׂ פְלִיעֶן צוּא דִיר גאור דוּא לִיכְטִיגֶער גָאט דַיין דֶער בַּארִימְקַייט אִיז אוֹיף אַלֶע דַיינֶע ווֶערְק מִיר בֶּעטִין דִיךְ גָאט פַאר מֶער דַיינֶע קִינְדֶער מִיט דִיא וואשׂ זַיינֶען גִילָאדִין מִיט מִצְוֹת פוּן דֶער מוּטֶערְס לַייבּ סוך מסך אַיין כּוֹס פוּן פּוּרְעָנִיּוֹת הָאסְטוּ אָן גִישֵׁיינְקְט צוּא דִיא מִצְרַיִם וואשׂ הֵייסִין לוּדִים שיח דִיא תְּפִלָּה וואשׂ דִיא יִשְׂרָאֵל הָאבִּין דִיךְ גִיבֶּעטִין אִין דֶער צַייט הָאשְׁטוּ פַאר נוּמֶען עברים דִי יוּדִין הָאסְטוּ מִיט דַיינֶע פְלִיגִיל בַּאשִׁיצְט אוּנ דִיא מִצְרַיִם הָאסְטוּ גִישְׁלָאגִין מִיט דֶר סַכָּה פוּן חוֹשֶׁךְ מִיט צָארִין פצת דוּא הָאסְט גִירֶעט צוּא דִיא יִשְׂרָאֵל זֵיי זָאלִין נֵייגִין זַייעֶרֶע אוֹיעֶרִין צוּ דַיין גִיבָּאט אוּנ זָאלִין נִיט זִינְדִיגִין פסילי

פסילי פורכים לעומם לוהטו: חון צאן לפסח משכו ושחטו · צדקו אותו ואת בנו ביום אחד בל תשחטו: מחשבותיך לרחמנו · מפעלותיך לרוממנו: חון מעורר רדומינו · מרעיף מרוממנו: ברוך אתה יי מחיה המתים:

קמי קהלך · קצצת בחילך · קפצת חמש מאות מהלך · קנות לך עם מנחלך: רעפת צרים · רבוע מכות צוררים · ראה יראו בן יצורים · רומם צורים · בשלוח צירים · שחת משולי קש בסתר (ס"א באוסר) · שלום קרנות עשר · שלהבם כאכלו קש בחוסר · שמר תכלית מכות עשר: תמו ברוח זלעפות · תמימים כיצאו בתועפות: חון תחזק ידים רפות · תפסוח עלינו כצפרים עפות:

ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה: ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:

ערב אשר עלה את עם הסבבת · בכשלו נוקשו עשות זרות תעבת · ומכבלי כור הם לך הצבת · וכתוע האספסוף בלי לתעות צוית · ומאז מכאוב בדעת הבלגת והרהבת · ולהעלות תעל לתאל תאבת ·

התכה לקחת לאולפנה ולשחוט את תועבות מצרים לעיניהם (פסילי פורכים) פסילים של מצרים המעבידים את ישראל בפרך (לעומם לוהטו) לעומת עיניהם נשרפו באש לוהט כמו שנאמר (צאן לפסח משכו ושחטו) ויראתם היתה מזה שלא יאף שמצוה הוא לשחוט קרבן פסח (צדקו) זה הקב"ה שהיו צדיקים במצוה זאת (אותו ואת בנו ביום אחד בל תשחטו) שאם שחטתם היום האם לא תשחטו הבן לפסח (מחשבותיך) יהיו (לרחמנו) מפעלותיך (לרוממנו) תעשה פעולות לרומם קרנו (מעורר רדומינו) אתה ית"ש אשר השורר ותחיה את הנרדמים בעפר (מרעיף) ותרעיף של של תחיה אתה (מרוממנו) המרומם ומקים אותנו מן העפר: (קמי קהלך) מצרים הקמים על ישראל שהם קהלך (קצצת בחילך) התכת אותם בכחך (קפצת חמש מאות מהלך) וקפצת משמים לארץ מצרים שהוא מהלך חמש מאות שנה (קנות כו') לקנות לך המיוחדים לך (רעפת צרים) שרפת האויבים (רבוע מכות צוררים) כל מכה שהיתה על המצרים הצוררים היתה של ארבע מכות כדעת ר' אליעזר (ראה יראו בן יצורים) בקשתנו שיראו בן יצורי עולם (רומם צורים) כשירומם את ישראל הנקראים צורים (בשלוח צירים) בשלוח שלוחים אליהו ישעיה (שחת משולי קש באוסר) לשחת בית עשו שנמשלו לקש בבית האבורים (שלום קרנות עשר) ישלמו ויתמו עשר הקרנות (שלהבם) שרוף אותם (כאוכלו כקש בתוסר) כמו שנשרפו המצריים כקש ונחסרו מן העולם כמ"ש יאכלמו כקש (שמר תכלית מכות עשר) ותנבא משמר תכלית הספר שדברת על יד נביאיך להכות אותם בעשר מכות כמו המצריים (תמו) שכן המצריים (תמימים) ישראל (כשיצאו בתועפות) כמו שיצאו בחוזק (כן התחזק) גם עתה אותנו שיש לנו ידים רפות (תפסוח עלינו) ותפסוח עלינו לגאלנו במהירות (כצפרים עפות) כצפרים הפורחים במהירות ואז (ימלוך) וגו': (ערב רב אשר עלה את עם הסבבת) עם מתך ישראל הסבבתם דרך המדבר (בכשלו) הערב רב במעשה העגל (נוקשו) הוכשלו ישראל עמם (עשות זרות תועבת) לעשות עבודת כוכבים שתועבת (ומכבלי כור) ומכבלות וטעות כור הברזל ממצרים (הם לך הצבת) הצבת את ב"י להיותם לך (וכתוע כו' צוית) וצויתם שלא יתעו כתוע האספסוף (ומאז מכאוב בדעת) וכאשר ידעת אז מכאוב לב מחמת חטא העגל (הבלגת והרהבת) חיזקת והרהבת בנפשך עוז לבלתי התגונן בו (ולהעלות תעל לתאל תאבת) ורצית וחשקת להעלות רפואות תעלה לשברון של ישראל רפואות תעלה (ירמיה ל' י"ג) ופירש רש"י תעלה רפואה ל' טוביל

(פורכים) תואר למצרים שנא' ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א' יג) (מרעיף) לשון הרעיפו שמים (ישעיה מה ח): (קמי) מתקוממי ר"ל שקמים עליהם (בחילך) בגבורתך (קצצת) ל' קציצה (קנות) כמו לקנות (רעפת) ל' שריפה של רשפיה רשפי אש (שה"ש ח) (צורים) ישראל נקראו צורים ע"ש כי מראש צורים אראנו (במדבר כג) (צירים) שלוחים (בהם) כמו לשחת (משולי קש) המאמרים האלו מיוסדים על נבואת עובדיה שאמר כה אמר ה' אלהים לאדום שמועה שמענו מאת ה' וציר בגוים שולח קומו ונקומה עליה למלחמה וגו' והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה' דבר (שלום) לשון שלומה וכליון (שלהבם) עשה פעל מן שלהבת (זלעפות) ל' שלה וסערה (תחזק ידים רפות) ע"ש חזקו ידים רפות ט' אמרו לנמהרי לב חזקו אל תיראו הנה אלהיכם נקם יבוא גמול אלהים הוא יבוא ויושעכם (ישעיה לה ג' ד') (תפסוח עלינו כצפרים עפות) כדכתיב כצפרים עפות כן יגן ה' צבאות על ירושלים גנון והציל פסוח והמליט (שם לא ה): (ערב אשר עלה) כדכתיב וגם ערב רב עלה אתם (שמות יב לח) (ומכבלי) לשון כבלים ופתיום (כור) כנוי למצרים עפ"ש ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים (דברים ד כ) (הם לך הצבת) כדכתיב להיות לו לעם נחלה (שם) (האספסוף) ערב רב כפרש"י על והאספסוף אשר בקרבו (במדבר יא ד) (הבלגת) ל' חוזק כמו המבליג שוד (עמוס ה ט) (תעל) ל' (תאל) לשון שברון מן התלאה

דיא אפ געטער פון מצרים וואש זייא האבין דארטין גידינט מיט ישראל
זיינן ווארין פר פלאמט פר אירע אויגין צאן דרום האט ער גישאפט מען
זאל נעמן אשאף צוא אקרבן פסח ווארום דיא אפ גאט פון מצרים האט
גיהייסין טלה ווען מען האט גישאכטין דיא מוטר פון שאף אויף אקרבן
פסח זאל מען מאכין גירעכט דיא מצוה וואש גאט האט גיבאטין אים
אונ זיין זון טאר מען ניט שעכטין אין איין טאג אונ זאל גיט נעמן דאש
זעלביגע לעמלע אויף אקרבן פסח מחשבותיך מיר בעטין דיך גאט אז
דו זאלסט קערין דיינע גידאנקען אונ דיינע ווערקונג צו דער בארעמען
אונ צוא דער הייכין אונז דער וועק דיא מתים מאך טריפין אויף
זייא דעם טל פון לעבין פון דעם הימיל:
קמי קהלך דיא פיינד פון דיינע איין זאמלונג פון דיא ישראל האסטו פאר
שניטין מיט דיין כח דוא האסט גישפרונגן פון דעם הימיל וואש
איז פינף הונדערט יאר גאנג אונ האסט דיר גיקויפט אפאלק וואש זייא
האבין אויף דיר גיהאפט רעפת דוא האסט פאר ברענט די בליידיגער

אונ דוא האסט גישלאגן מיט מכות וואש איטליכע מכה איז גיוועזן צווא
נויף גיבונדין מיט פיר מכות רומם דער הייך דיא פרומע אונ שיק
שלוחים דיא גאנצע ישראל וואש זיינען ארויש גיגאנגן מיט שטארקיים
דוא זאלסט שטארקין דיא שלאפע הענט זאלסט אויף אונז איבר היפין
אונ זאלסט איילן אזו וויא דיא פויגלן וואש פליען גיך:
ערב אשר עלה דש ערב רב וואש איז אויף גיגאנגן מיט די ישראל וואש
דוא האשט זייא גימאכט ארום רינגלען דעם מדבר דורך זייער
שטרויכלונג זיינען דיא ישראל אויך גישטרויכלט גיווארין צוא מאכין
איין אפ גאט וואש פאר דיר איז אום ווערדיג אונ פון דיא נארישקייט
פון מצרים האבטו זייא מקבל גיוועזן צוא דיר אונ דו האסט גיבאטין
אז דאש נארישקייט פון דעם ערב רב זאלין מיר גישט טאן אונ
איידער דוא האסט דיא וועלט באשאפין האסטו גיזעהען אז דער
מענטש וועט זינדיגין האסטו גישטארקט אים אונ האסט אים גימאכט אז
ער קאן תשובה טאן ווייל ער לעבט אונ דוא גלוסט צוא דער תשובת

דאש

וּכְתַבְנִית אֲשֶׁר הֶמִירוּךָ לְעֵין כֹּל חֲבַבְתָּ ׃ שׁוֹר בְּעַד שׁוֹר לְתָשׁוּר הֵסַבְתָּ ׃ וְעַל כָּל תְּשׁוּרָה תְּשׁוּרוֹ שִׂגַּבְתָּ ׃ שְׁמְצָם הֶעֱבַרְתָּ ׃ דָפְיָם הִצְלַלְתָּ ׃ קִצְפָּם הִשְׁבַּתָּ ׃ לְהַתְלָם חָשַׁבְתָּ ׃ וְיִשְׁעָם קֵרַבְתָּ ׃ בּוֹעֲדָם נִצַּבְתָּ ׃ וּבְקִרְבָּם נִשְׂגַּבְתָּ וְנִתְקַדַּשְׁתָּ ׃

חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ ׃

שם המחבר אלעזר ברבי קליר

אָז עַל כָּל חַיְתוֹ יַעַר נִשֵּׂאתָ שׁוֹר ׃ וְעַל כָּל נִיחוֹחַ עֹלֹת תְּשׁוּרַת שׁוֹר ׃ לְיָצִיר כַּף רָצִיתָ בְּהַטָּבַת פַּר שׁוֹר ׃ לְחַוּוֹת כִּי בְּהַרְרֵי אֶלֶף כִּנֵּן כֹּחַ שׁוֹר ׃ עֹלָה וַיּוּחַס שְׁמוֹת חֲמִשָּׁה ׃ עֵגֶל פַּר אֶלֶף שׁוֹר בָּקָר כְּדַת חֲמִשָּׁה ׃ זְמַן כִּפּוּר בְּעַד נֶפֶשׁ נְקוּבַת חֲמִשָּׁה ׃ נֶפֶשׁ רוּחַ חַיָּה נְשָׁמָה יְחִידָה מְחֻמָּשָׁה ׃ רָץ אֶל בָּקָר אָב בְּזֶה מוֹעֵד ׃ עֵת אֲשֶׁר גְּדוּדִים לְהַזְמִין וָעֵד ׃ בְּכֵן זִכְרוֹן שׁוֹר אָחֹג בְּזֶה מוֹעֵד ׃ שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז לִהְיוֹת לִי לָעֵד ׃ יוֹקְשִׁים כְּהִתְעוּ זוּ בְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל ׃ רַבִּים עָלְצוּ וּפָצוּ אֵין יְשׁוּעָתָה לְסֶגֶל ׃ רָם כְּחָפֵץ לְהַצְדִּיק מְלֻמֶּדֶת עֵגֶל ׃ חַק בְּלֶדֶת שׁוֹר בְּלִי לְהַזְכִּיר עֵגֶל ׃ בִּטּוּ מְרֵי דְּלִי רוֹעֲדָה קָשׁוּר ׃ בְּעַם הַמְּמִירִים כָּבוֹד בְּתַבְנִית שׁוֹר ׃ יָהּ הוֹדִיעָמוֹ כִּי נָחַם בְּאוֹרַח מִישׁוֹר ׃ לְכָל

נגם (איכה ג) (לתשור תשורה תשורו) שלמתן לי דורון ומנחה פי׳ קרבת ראיית פני מלך ואדם חשוב מל׳ ותשורה אין להביא (ש״א ט) (הסבת) כמו הסיבות (שגבת) הגדל׳ ורוממת ל׳ אשגבהו כי ידע שמי (תהלי׳ צא) (שמצם) לשון לשמצה בקמיהם (שמות לב כה) (דפים) ל׳ גנאי מל׳ תתן דופי (תהלים נ) פירש״י דבר גנאי (הצללת) ל׳ שקיעה מל׳ צללו כעופרת (שמות טו) (קצפם השבת) כדכתיב וינחם ה׳ על הרעה (שם לב) (להתלם) ל׳ לשון התול להכהה (יחזקאל כח) ופירש״י לשון התול מעטה עדים ורעים (בועדם נצבת) כדכתיב וירא כבוד ה׳ אל כל העם (ויקרא ט כג) או עפ״ה אלהים נצב בעדת אל (אב) תואר לאברהם עפ״ה כי אב המון גוים נתתיך (בראשית יז ה) (גדודים) גדודי עליון המלאכי׳ (אהג) כמו אחגה (יוקשים) כנוי לערב רב (זו) תואר לישראל עפ״ה עם זו יצרתי לי (ישעיה מג כא) עם זו קנית (שמות טו) (עלצו) ל׳ שמחה מלשון עלז לבי בה׳ (ש״א ב א) (לסגל) תואר לישראל עפ״ה להיות לו לעם סגולה (דברים ז ו) (רם) הקב״ה (מלומדת עגל) תואר לישראל עפ״ה ואפרים עגלה מלומדה (הושע י יא) (חק) הקק׳ נחם במ״ם לכנוי דוגמ׳ ולא ... נחם אלהים (שמות

(וכתבנית אשר המירוך) כמ״ש וימירו כבודם בתבנית שור (לעין כל חבבת) הראית לעין כל חיבתם (שור בעד שור לתשור הסבת) עשית סיבה למחול להם העון במה שאמרת להביא תשורה של קרבן לכפר על עון העגל כמ״ש קח לך עגל בן בקר וגו׳ (ועל כל תשורה תשורו שגבת) והגדלת קרבן שור על כל קרבנות כי בכל מקום כתיב שור או פר לפני שאר המינים (שמצם) שמץ של העגל (העברת) (דפים) דופי של העגל (הצללת) השלכת במצולות ים (קצפם) הקצף שהיה ראוי לבוא עליהם (השבת) הפרת (להתלם חשבת) חשבת לרפאם (בועדם נצבת) להשכין שכינתך בתוכם (בקרבם נשגבת ונתקדשת) שהעידו שאתה אלהים (חי וקים) וכו׳ : (אז על כל חיתו יער נשאת שור) שהפרשת שור לקרבן מבין כל החיות (ועל כל ניחוח עלית תשורת שור) שהקדמת אותו בקרבנות לפר לאיל ולשעיר (ליציר כף רצית) לאדם הראשון שהיה יציר כפיך נתרצית (בהטבת) בפיוס של (פר שור) (לחוות) להגיד (כי בהררי אלף) יותר מבהמות אלף (כונן כח שור) לקרבן (עלה ויוחס) השור להיות נקרא (שמות חמשה) ואלו הן השמות עגל ׃ פר ׃ אלף ׃ שור ׃ בקר (כדת חמשה) כמו שיש ה׳ ספרים לתורה (זמן כפור כו׳ מחומשה) חומן השור לכפר בעד נפש שיש לה גם כן ה׳ שמות ואלו הן (נפש כו׳) (רץ אל בקר אב בזה מועד) אל הבקר רץ אברהם בזה העת (עת אשר גדודים להזמין ועד) בעת אשר הזמין וכינס את המלאכים לסעודה (בכן זכרון שור אהג בזה מועד) לכן אחגה ואעסוק בזה המועד בזכרון שור לקרות בתורה פרשת (שור או כשב או עז) (להיות לי לעד) וכותו של אברהם אבינו (יוקשים כהתעו זו) ערב רב כאשר התעו עם זו (במעשה העגל רבים עלצו) הטו״ג שמחו ופצו ואמרו (אין ישועתה לסגל) אין תקנה לעם סגולה (רם כחפץ להצדיק מלומדת עגל) וכאשר חפץ הקדוש ברוך הוא להצדיק את ישראל שנקראים עגל מלומדת (חק בלדת שור בלי להזכיר עגל) לכן חקק בתורה שור או כשב או עז כי יולד והלא אין שור נולד אלא עגל אלא שלא להזכיר מעשה עגל אמר שור כי יולד (בטו מרי דלי כו׳ בתבנית שור) אמרו הטו״ג שמשלים למר מדלי לקשור ולאדוק הרבה רעה בעם הממירים כבוד ה׳ בתבנית שור לספר מדור לדור (יה הודיעמו

דאס איז איין היילונג צוא אירע זינד וכתבנית חאטשע זייא האבין גיזינדיגט מיט דעם עגל האסטו פארט זייא גיליבט אונ האסט פאר געבין זייערע זינד האסט גיהייסן אהרן הכהן ברייננגען איין אקס זאל זיין אכפרה דעם קרבן האסטו גישטארקט מיין פון אלע קרבנות דאס דוא האסט גיהייסן צום ערשטין ברייננגען אים שמצם זייערע זינד האסטו גימאכט איבער פירין אלע זייערע עבירות האסטו מוחל גיוועזן אונ האסט זייא גימאכט קלאר אונ זייער צארין האסטו ווידער ניקערט דוא האסט זייא גינעהענט אונ גידאכט צוא היילין אונ צוא העלפין זייא צווישין זייערע איין זאמלונג טוסטו שטיין אונ צווישין זייא ביסטו ווארין גישטארקט אונ גהייליגט ׃

אז על כל חיתו יער פון לאנג אן האסטו דער הויבין פון אלע חיות איין אקס פאר אקרבן אונ איבר אלע קרבנות האסטו אויף גיהויבין דעם קרבן פון איין אקס ליציר צוא אדם הראשון ביסטו באוויליגט גיווארין מיט אקרבן פון איין אקס צוא זאגין אז דער אקס פון אדם הראשון איז גיוועזן זיין פאשע טייזינט בערג גראז עלה ויוחס מיר גיפינגען אין דער תורה וואש עש איז פינף ספרים פאר האנדין שטייט אז דער אקס האט פינף נעמען זמן דער אקס איז אן גיגרייט מכפר צוא זיין פאר דער נשמה וואס זיא הייסט פינף נעמען (נפש רוח חיה נשמה יחידה) רץ אל בקר אין דעם יום טוב פון פסח איז אברהם גילאפין נאך דער רינד אין דער צייט אז ער האט דיא מלאכים אויף דער סעודה איין גיזאמילט בכן דרום טוא איך ריידין אונ דער מאנן אונ לייענן דיא פרשה (שור או כשב) דאס איז איין עדות איך זאל דער מאנען דעם זכות פון אברהם יוקשים דאס ערב רב אז זייא האבין גישטרויכילט מיט דעם עגל האבין זיך פיל גיפרייט אונ האבין גיזאגט אז זייא וועלין שוין קיין הילף ניט האבין רם אז דער הויכער גאט האט גיוואלט מאכין גירעכט דיא ישראל פון דעם עגל רופט ער אן איין קאלב וואש ווערט גיבארין שור כדי ער זאל ניט דער מאנען דעם נאמן עגל דער ווייל זייא האבין דאס עגל גימאכט בטו דיא רשעים וואש האבין אין דיר ניט גיגלייבט האבין גירעט שלעכטע רייד ביצ דיא ישראל האבין פאר ביטין גאטש כבוד אין אנשטאלט פון איין אקס אונ האבין גיזאגט ער וועט זייא ניט מוחל זיין יה

כי נחם בתורת מישור) וכפ"ש כדי להודיעם כי נחם בתורת מישור שמחל להם אותו עון לכן (לכל עורכי שי) לכל הקרבנות (הקדים קרבן שור) להודיע שמה חביב השור לפניו ואין הסרחון שבו עולה על לבו (קול צפצפה יונת אלם) אלו ישראל המכונים בשם יונת אלם הם לפלפו בקול לאמר (איך כי יבחר) הקב"ה (בקול ענות אשר שמעתי) אחר ששמעתי בעגל בקול ענות (חג לה' מחר) (לפידה נתן שוע) לאידה ולשברה

עורכי שי הקדים קרבן שור: קול צפצפה יונת אלם איך כי יבחר · בקול ענות אשר שמעתי חג ליי מחר · לפידה נתן שוע בלי עוד להתחר · כי תמור חג מחר חגיגת שור לחג בחר: יוקש אלה אלהיך אשר תעו בלעדי · יכפר אלה באלה הם מועדי: חזן רצוי שלשת אלה יגישו עדי · ואזכרה למו ברית שלשת עדי:

יג ח) (שי) ל' תשורה ודורון מל' יובילו שי למורא (תהלים עו יב) (צפצפה) ל' צפצוף (יונת אלם) תואר לישראל עפ"ה יונת אלם (תהלים נו א) (לפידה נתן שוע) מל' אם בפידו להן שוע (איוב ל כד) ופידו הוא ל' שבר ושוע הוא ל' נדיבות (להתחר) לשון אל תתחר במרעים (תהלים לז א) (יוקש) ל' מוקש וכשלון (עדי) רומז לאבותם:

של כל"י נתן נדיבות (בלי עוד להתחר) שלא יתחברו עוד בעובדי כוכבים (כי תמור) תחת החטא שאמרו חג לה' מחר (חגיגת שור לחג בחר) בחר הקב"ה קרבן שור לחגיגה (יוקש אלה אלהיך אשר תעו בלעדי) המוקש והכשלון של דיבור אלה אלהיך אשר תעו ערב רב ואמרו שום בלעדי אלהים (יכופר אלה) יכופר החטא שאמרו אלה אלהיך (באלה הם מועדי) (רצוי שלשת אלה יגישו עדי) אמר הקדוש ברוך הוא כשיזכירו עדת ישראל לפני הנסים והטובות שעשו להם בג' רגלים שכתוב בהם ג"פ אלה ב"פ אלה מועדי ה' וחד אלה הם מועדי (ואזכרה למו ברית שלשת עדי) בזכות זה אזכור להם ברית שלשת האבות שהעידו על אחדותי:

אל נא לעולם תוערץ ולעולם תוקדש · ולעולמי עולמים תמלוך ותתנשא · האל מלך נורא מרום וקדוש · כי אתה הוא מלך מלכי המלכים · מלכותו נצח · נוראותיו שיחו · ספרו עזו · פארוהו צבאיו · קדשוהו רוממוהו · רון שיר ושבח · תוקף תהלות תפארתו:

קהל קהלות מנהגין זה ומקצתן וכבן ואמרתם זבח פסח

ובכן שור או כשב או עז כי יולד: (שור או כשב או עז כי יולד):

עם א"ב

שור אשר מאז עלי עופר פסח · במקרין ומפרים תת כפרו שח · גמוליו צור צו עלימו לפסוח · באומר ואמרתם זבח פסח הוא ליי אשר פסח: שור

שור דרש אב להאריח קרואי אל · הכין עגות מאז להמשכו אחרי אל · ובצדקו חפשו ישרי אל · אשר פסח על בתי בני ישראל: שור

שור ועם יתומי ארם נהרים · חיבו בתבניתו לשוב אחורים · טוב זכר למו יושב כחום צהרים · במצרים בנגפו את מצרים: שור

מטה לוי

(שור אשר מאז עלי עופר פסח) שור אשר מאז בימים שעברו כפר על חטאו של אדם שפסח והיה מטייל בכל העולם כאיל בחור (במקרין ומפרים תת כפרו שח) דיבור האדם לתת כפרו שור שקרנותיו קודמות לפרסותיו (גמוליו צור צו עלימו לפסוח) הצור צוה לפסוח על בניו והיכן צוה (באומר) שי (ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח) מכבר על אה"ר (שור דרש אב) א"א רץ ויקח בן בקר, להאריח קרואי אל) להאריח ולהאכיל המלאכים שהם קרואי אל (הכין עוגות מאז) ואז הכין להם עוגות (להמשכו אחרי אל) לרמז לישראל שימשכו ללכת במדבר אחרי אל שיאפו את הבצק עוגות (ובצדקו חופשו ישרי אל) ובזכות צדקו נפדו ישראל (אשר פסח כו'): (שור ועם יתומי ארם נהרים) מעשה עגל הביא זעם הש"י על בני אברהם אשר בא מארם נהרים (חויבו בתבניתו לשוב אחורים) עד שנתחייבו על ידי תבנית עגל לשוב לגלות כמ"ש וישובו ויחטו לפני פי החירות (טוב) אבל האל הטוב (זכר למו) זכות אברהם אשר היה (יושב כחום צהרים) כמו שזכר להם (במצרים בנגפו את מצרים)

בית לוי

(עופר) מל' עופר האילים (שה"ש ב ט) ופרש"י איל בחור (במקרין ומפרים) כמ"ש ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס (תהלים סט לב) (שח) דבר (גמוליו) כגיו מל' כגמול עלי אמו (תהלים קלא) (צור) הקב"ה (אב) תואר לאברהם עפ"ש כי אב המון גוים נתתיך (בראשית יז ה) (להאריח) ל' סעודה מל' וארוחתו ארוחת תמיד (מ"ב כה ל) (קרואי אל) מלאכים (חופשו) ל' חופשי ישלחנו (שמות כא) (שור) רומז לעגל (יתומי) ל' יתמתני אמי (תהלים נא) (ארם נהרים)

גאט האט גימאכט וויסין אז ער האט זיי מוחל גוועזן מיט רעכט פארטקיים פאר אלע קרבנות פון דעם משכן האט ער גיפעדערט איין אקס פאר א קרבן קול דאש קול פון ישראל וואש ווערט אן גירופין (יונת אלם) טוען ריידין וויא אזו . זאל גאט אין מיין תפלה אויש דער וויילין בקול אז איך האב גימאכט הערין מיט מיין קול ביא דעם עגל (חג ליי מחר) האט משה רבינו מתפלל גיוועזן אז גאט זאל שוין ניט טאן אויף די ישראל מיין קיין ברעכניש כי תמור פר דר עבירה וואש זיי האבן גזאגט זיי וועלן מאכן יום טוב האט ער זייא גיהייסן מקריב זיין איין אקס אין בית המקדש יוקש דאש שטרויכלונג וואס זיי האבן גזאגט (אלה אלהיך) זאל פר געבן ווערן מיט דעם ווארט וואש שטייט ביי די ימים טובים (אלה מועדי יי) רצוי דאש באוויליגונג פון דיא דרייא רגלים וואס שטייט ביא זייא (אלה הם מועדי) דאש זאלין דיא ישראל דער מאנען אין זייא דיא ניסים וואש איך גאט האב מיט זייא גיטאן . אונ איך וועל זייא גידיינקען דעם ברית פון דיא דרייא אבות וואש זייא האבין אויף מיר עדות גיזאגט אז איך בין איין איינציגער גאט אויף דער וועלט:

ובכן אז משיח וועט קומען אונ דוא וועסט בויאן דאש בית המקדש וועלין מיר מקיים זיין דעם פסוק (שור או כשב) שור אז דער אקס וואש אדם הראשון האט מקריב גיוועזן אונ האט זיך אויש גילייזט זיין לייב האט ער גיהאט איין הארין אונ קלאען זיינע קינדר האט גאט גיהייסן אין זכות פון קרבן פסח צו באשיצין וויא עש שטייט אין פסוק (ואמרתם זבח פסח הוא ליי אשר פסח):

שור דרש אב דער אקס וואש אברהם האט גישאכטין אויף דער סעודה פון דיא מלאכים אונ האט זיי אן גבייט מצות אונ פון דעסט מאל האבין זייא זוכה גיוועזן אין דער מדבר צוא ציהען נאך גאט אונ אין זיין זכות זיינען דיא ישראל ארויש גיגאנגען פרייא פון מצרים אונ האט איבער גהיפט אויף דיא הייזר פון דיא ישראל שור זעם זייא האבין דער

שׁוּר יְמַן מַעֲשֵׂה שׁוּר בּוֹ לְהַצִּיל · כִּוְּנוּ בְּמִלּוּאִים פְּסוּחִים בּוֹ לְהַצִּיל · לְהָגֵן לְמַלֵּט לִפְסוֹחַ
וּלְהַצִּיל · כְּמוֹ בְּחָם וְאֶת בָּתֵּינוּ הִצִּיל : שור

שׁוּר מְכַפֵּר בֶּעָשׂוֹר מְשׁוּחִים בּוֹ כְּתָיְבוּ · נֶעְלַם דָּבָר בְּעֵדָה בּוֹ יֶאֱהָבוּ · סְלִיחָה מָצְאוּ
בוֹ שׁוֹבְבִים כְּהֶעֱווּ · וַיִּקּוֹד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ : שור

שׁוּר עֲלֵי מְשׁוֹרְרִים בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ · פִּשְׁעָם לִמְחוֹל לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ · צֶדֶק הֱיוֹת רֹאשׁ
לְנִיחוֹחֵי קֹדֶשׁ · בְּאֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ : שור

שׁוּר קָצַב לְחָגֵג וְכֶשֶׂב וָעֵז בְּמֶלֶל · רֶנֶן עָלֵימוֹ קְרִיאַת הַלֵּל · שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת גְּבוּרוֹת בָּם
לְמַלֵּל : חון תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל : שור

יוֹצְאֵי חִפָּזוֹן · סִפַּקְתָּ מָזוֹן · לְשׂוֹבַע וְלֹא לְרָזוֹן · קָדוֹשׁ :

וּבְכֵן וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח :

מיוסד על א״ב

אֹמֶץ גְּבוּרוֹתֶיךָ הִפְלֵאתָ בַּפֶּסַח · בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נִשֵּׂאתָ פֶּסַח · גִּלִּיתָ לְאֶזְרָחִי חֲצוֹת
לֵיל פֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח : דְּלָתָיו דָּפַקְתָּ כְּחֹם הַיּוֹם בַּפֶּסַח · הִסְעִיד נוֹצְצִים
עֻגוֹת מַצּוֹת בַּפֶּסַח · וְאֶל הַבָּקָר רָץ זֵכֶר לְשׁוֹר עֵרֶךְ פֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח : זוֹעֲמוּ
סְדוֹמִים וְלוֹהֲטוּ בָּאֵשׁ בַּפֶּסַח · חֻלַּץ לוֹט מֵהֶם וּמַצּוֹת אָפָה בְּקֵץ פֶּסַח · טִאטֵאתָ אַדְמַת

בית לוי

רמז לאברהם שבא מארם נהרים (ימן) זימן (פסוחים) תואר לישראל ע"ש שפסח ה' על בתי בנ"י (בחם) תואר למצרים (משוררים) לוים (במלל) בדבור תרגום וידבר וימלל (לאזרחי) תואר לאברהם עפ"י משכיל לאיתן האזרחי (תהלים פט א) (דלתיו דפקת כו') שנאמר וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום (בראשית יח א) והמעשה ההוא בפסח היה כמו שפירש"י מטעם רז"ל (נוצצים) תואר למלאכים עפ"י ונוצצים כעין נחושת קלל (יחזקאל א) ע"ש שהם ניצוצי אש (ולוהטו) ונשרפו (חולץ) ל' הצלה והמלטה מלשון חונה וגו' ויחלצם (תהלים לד ח) ותרגומו ישזיבינן (טאטאת) לשון וטאטאתיה במטאטא השמד

מטה לוי

(שור ימן) דמן להקריב במילואים שור (מעשה שור בו להציל) כדי להציל את ישראל מן עון מעשה עגל וזהו (כיוונו במלואים פסוחים בו להציל) להציל בו ישראל שפסח ה' עליהם וכן יהי רצון גם כן עתה (להגן למלט לפסוח ולהציל כמו בחם) כמו במצרים שנאמר שם ואת בתינו הציל (שור מכפר בעשור) שור של יום הכפורים מכפר על הכהנים (משוחים בו כתיבו) וכן אם (נעלם דבר בעדה בו יאהבו) כפר העלם דבר יתכפרו באהבה (סליחה מצאו בו שובבים כהעוו) מורדים כאשר העוו דרכם מצאו בו סליחה (ויקוד העם וישתחוו) כאשר התוודו עונם על הפר (שור עלי משוררים בהדרת קודש) שור היה נלקח למחול פשע לוים המשוררים בבהמ"ק (צדק היות ראש לניחות קודש) ראיה שנסלחו ישראל על מעשה העגל מאחר שזכה השור להיות נכתב בראש כל הקרבנות (באלה מועדי ה' מקראי קודש) שנאמר שור או כשב או עז כי יולד (שור קצב לחגג) זוה להקריב בחג הפסח בקר לחגיגה (וכשב ועז במלל רנן עלימו קריאת הלל) על כשב ועז של פסח קוראים ומרננים הלל בעשייתן (שלש כתות) ונעשה בג' כתות (גבורות בם למלל) לאמר ג"פ הלל (תודה וקול כו'): (ובכן ואמרתם זבח פסח) ומעכשיו תספרו ענייני חג פסח מן הנסים שנעשו בו: (אומץ גבורותיך הפלאת) לאבותינו בפסח (ראש כל כו' פסח) כי פסח נכתב ראשון למועדים מיד אחר שבת וכדתנן פסח הוא ר"ה לרגלים (גלית לאזרחי) הודעת לאברהם הנסים שתעשה לבניו בזמן (חצות) ליל פסח (דלתיו דפקת) באת אליו בפתח אהלו (כחום היום בפסח) (הסעיד נוצצים) האכיל המלאכים (עוגות מצות בפסח) (ואל הבקר רץ זכר לשור ערך פסח) זכר לחגיגת י"ד הבא מן הבקר עם הפסח (זועמו סדומים) נשפך זעם ה' על סדום וסביבותיה (ולוהטו באש) נשרפו באש בזמן (פסח) (חולץ לוט) אבל לוט ניצל ונמלט (מהם) בזכות שהיה זהיר בהכנסת אורחים (ומצות אפה בקץ פסח) בזמן פסח

צארינט גאט די קינדר פון אברהם וואש ער איז גיוועזן פון ארם נהרים מיט אגישטאלט פון איין אקס זיינען זייא חייב גיווארין זייא זאלין זיך צוא ריק אום קערין קיין מצרים האט גאט זייא דער מאנט דעם זכות פון אברהם וואש ער איז גיזעסין אויף דער טיר פון דעם גיצעלט אונ האט זיך מל גיוועזן אונ עש איז גיוועזן אזו וויא אין מצרים וויא עש שטייט (בנגפו את מצרים) שור ימן גאט האט אן גברייט אונ האט גישאפט אז מען זאל מקריב זיין ביי דיא מלואים איין אקס כדי ער זאל זייא מציל זיין פון דיא זינד פון דעם עגל מעין אונ מציל זיין אזו וויא עס שטייט ביי דיא מצרים (ואת בתינו הציל) שור מכפר דר כהן האט אום יום כפור מקריב גיוועזן איין אקס אז דאס בית דין האט גיזינדיגט אונ האבין מקריב גיוועזן איין אקס זיינן זייא מיט דעם גליבט גווארין גאט האט מוחל גיוועזן זייא דיא עבירות אז זייא האבין תשובה גיטאן אונ האבין מתודה גיוועזן אויף דעם אקס וויא עס שטייט (ויקוד העם וישתחוו) זייא האבין זיך גיבוקט צוא גאט שור עלי משוררים אונ דער אקס האט מכפר גיוועזן אויף דיא לויים וואס האבין גיזונגען אונ האבין בפארינט אין בית המקדש דער אקס האט זוכה גיוועזן צוא שטיין צום ערשטין אין דר פרשה אלה מועדי וואס מען לייענט אום יום טוב שור קצב איין אקס האט ער גהייסן מקריב זיין פר אקרבן חגיגה אונ אשאף אדער אציג האט ער גיהייסין ברייננן פאר אקרבן פסח מען זאל איבער זייא זאגין הלל אין דרייא כתות האט מען דעם קרבן פסח גישאכטין אונ האבין דער צייילט דיא ניסים פון יציאת מצרים דא האבין זייא גיזונגען הודו אונ הלל יוצאי חפזון די ישראל וואס זיינען ארויס גגאנגן פון מצרים איילנדיג האסטו זייא באנוגען מיט שפייז צוא זאטקייט אונ ניט צו מאערקייט הייליגר גאט ובכן אונ אזו זאלט איר דער ציילין דאס שעכטונג פון דעם קרבן פסח :

אומץ גבורותיך דיא שטארקייט פון דיין גבורה האסטו גוואונדרט אום פסח דער אן הייב פון אלע ימים טובים איז פסח דוא האסט דיך באוויזן צוא אברהם אז ער איז נאך גלאפין דיא לייט פון אמרפל דאס איז גיוועזן האלבע נאכט פון פסח דלתיו דפקת גאט האט זיך באוויזן צו אברהם אז ער האט זיך מל גיוועזן אום פסח ער האט גימאכט עסין דיא מלאכים מצות אום פסח דאס וואס ער איז נילאפין נאך דעם אקס איז אזכר אז מען דארף ברייננן אקרבן חגיגה אום פסח וזעמו סדומים די לייט פון סדום האבין דער צארינט גאט זיינען זייא פאר ברענט גיווארין אום פסח לוט

מוֹף וְנוֹף בְּעָבְרְךָ בַּפֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח: יָהּ רֹאשׁ כָּל אוֹן מָחַצְתָּ בְּלֵיל שִׁמּוּר פֶּסַח · כַּבִּיר עַל בֵּן בְּכוֹר פָּסַחְתָּ בְּדַם פֶּסַח · לְבִלְתִּי תֵּת מַשְׁחִית לָבֹא בִּפְתָחַי בַּפֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח: מְסֻגֶּרֶת סֻגָּרָה בְּעִתּוֹתֵי פֶּסַח · נִשְׁמְדָה מִדְיָן בִּצְלִיל שְׂעוֹרֵי עֹמֶר פֶּסַח · שׂוֹרְפוּ מִשְׁמַנֵּי פּוּל וְלוּד בִּיקַד יְקוֹד פֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח: עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמוֹד עַד גָּעָה עוֹנַת פֶּסַח · פַּס יָד כָּתְבָה לְקַעֲקֵעַ צוּל בַּפֶּסַח · צָפֹה הַצָּפִית עָרוֹךְ הַשֻּׁלְחָן בַּפֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח: קָהָל כִּנְּסָה הֲדַסָּה לְשַׁלֵּשׁ צוֹם בַּפֶּסַח · רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע מָחַצְתָּ בְּעֵץ חֲמִשִּׁים בַּפֶּסַח · שְׁתֵּי אֵלֶּה רֶגַע תָּבִיא לְעוּצִית בַּפֶּסַח · תָּעֹז יָדְךָ וְתָרוּם יְמִינְךָ כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חַג פֶּסַח · וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח:

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ:

בְּעֶשֶׂר מַכּוֹת פַּתְרֻסִים הִפְרַכְתָּ · וְאַרְכָּא לָמוֹ הֶאֱרַכְתָּ · לְשַׁלַּח בְּלִי עִכּוּב עַם אֲשֶׁר בֵּרַכְתָּ · וְכַמָּה פְּעָמִים בָּמוֹ הֵעַדְתָּ · וְכָאֵלֶּה כַּמָּה בָּם הִתְרֵיתָ · וְכִלָּיוֹן עֲלֵיהֶם לֹא גָמַרְתָּ · עַד כִּי גָמְרוּ רִשְׁעָם כַּאֲשֶׁר גָּזַרְתָּ · וְנָאֲצוּ לְמוּל צִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ · וְגַם מִי

מטה לוי

(מחצת אדמת מוף ונוף) היית מכבד ומנקה אדמת מצרים שהכית בכוריהם מאדם עד בהמה (בעברך) דרך ארצם (בפסח) (יה ראש כל און) ראש כל בכור (מחצת בליל שמור פסח) (כביר) אתה ית"ש הכביר (על בן בכור) על ישראל שנקרא בני בכורי (פסחת בדם פסח) בעבור דם פסח פסחת עליהם כמ"ש וראה את הדם ופסח ה' על הפתח וגו' (יריחו) שהיתה (מסוגרת סוגרה בעתותי פסח) נמסרה לישראל בעת פסח כמ"ש (יהושע ה') שעשו פסח בגלגל (נשמדה מדין בצליל שעורי) כמ"ש והנה צליל לחם שעורים מתהפך במחנה מדין וזה היה בליל ב' דפסח ביום שהקרבת עומר פסח (שורפו משמני פול כו' עוד היום כו' עונת פסח) סנחריב היה רחוק מירושלים מהלך ט"ו ימים ורץ ובא לירושלים ביום אחד על מפלתו שהיה בפסח שאמרו לו אצטגניניו שאם יצור היום על ירושלים ילכדנה והוא המתין עד הלילה שהגיע זמן פסח שהוא שמור לגם ישראל ונשרפו בתוכו לילה שריפת נשמה וגוף קיים (פס יד כתבה) לבלשאצר (לקעקע צול) לעקור שרשה של בבל שנקראת צולה זה היה (בפסח) (צפה הצפית) ראה בלשאצר הפס יד שכתבה בעת שהיה (ערוך השלחן) לסעודה והם ישבו על השלחן וזה היה בפסח (קהל כנסה הדסה) כמ"ש לך כנוס את כל היהודים וגו' וצומו עלי וגו' והתענו י"ד וט"ו וט"ז ובט"ז נתלה המן בערב (מגילה ט"ו) (ראש מבית רשע מחצת) המן שנולד מאגג מחצת את ראשו ונתלה (בעץ חמשים בפסח) (שתי אלה כו') כמו שהושעתני והבאת על עוץ נבואת (ישעיה מ"ז) שנאמר ותבאנה לך שתי אלה רגע ביום אחד שכול ואלמון כן (תעוז ידך ותרום ימינך) לגאלנו (כליל התקדש חג פסח) כגאולת מצרים:
(בעשר מכות פתרוסים) הבאים ממשפחת מצרים (הפרכת) רצצת ושברת אותם (וארכא למו הארכת) נתת להם ארכא והמתנת להם במכת בכורים עד י"ב חדש אולי ישובו בתשובה (וכליון עליהם לא גמרת) שלא לבא עליהם בפרוניא (עד כי גמרו רשעם) עד שהשלימו רשעים את רשעתם ולא עשו תשובה (כאשר גזרת) אתה יתברך שאמרת ואני

בית לוי

(ישעיה יד כג) והוא הכלי שמכבדין ומנקין בו הבית (מוף ונוף) שם ערים בארץ מצרים (כל און) כל בכור כדכתיב ויך כל בכור במצרים ראשית אונים (תהלים עח נא) (כביר) תואר להקב"ה ע"ש שהוא כביר כח וענין כביר עולם וריבוי (מסוגרת) יריחו עש"כ ויריחו סוגרת ומסוגרת מפני בני ישראל (יהושע ו) (סוגרה) נמסרה על לא תסגיר עבד אל אדוניו (דברים כג) היסגרוני בעלי קעילה (ש"א כג) (בצליל) ל' עוגה ונקראת כן לפי שהיא נאפית ע"ג גחלים כמו הגלי (משמני פול ולוד ביקד יקוד פסח) הם גבורים של סנחריב מלך אשור שנאמר בא פול מלך אשור על הארץ (מ"ב טו) וכתיב ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רזון ותחת כבודו יקד יקוד כיקוד אש (ישעיה י) וכתיב בתריה והיה אור ישראל אש וקדושו ללהבה אור ישראל זה ליל ט"ו בניסן שהוא שמור לבני ישראל בתוכו לילה נשרפו וקדושו ללהבה זה אשו של גבריאל שנאמר (מ"ב יט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור (לקעקע) מל' וכתובת קעקע (צול) בבל ע"ש הכתוב האומר לצולה חרבי (ישעיה מד) (לעוצית) אדום שנאמר בת אדום יושבת בארץ עוץ (איכה ד) וכתיב בבני עשו אלה בני דישן עוץ וארן (בראשית לו כח) (פתרוסים) תואר למצרים ע"ש שהיו מבניו שנאמר ומצרים ילד את לודים וגו' ואת פתרוסים וגו' (בראשית י יד) (הפרכת) ל' רציצה ושבירה והוא פעל עבר מן בפרך (וארכא) לשון הארכה כמו הן תהוי ארכא לשלותך (דניאל ד כד) (גמרת) כלית (התרית) לשון התראה

איז ניצול געווארין פון זייא אונ האט געבאקין מצות סוף פסח דוא האכט אום געקערט דאש לאנד פון מצרים אז דוא ביסט איבער געפארין אום פסח יה ראש גאט האט געשלאגין אלע בכורים פון מצרים דיא נאכט פון פסח דער שטארקר גאט האט איבער געהופט דיא הייזער פון דיא ישראל וואס ווערין אן גערופין בני בכורי אין זכות פון דעם בלוט פון קרבן פסח כדי עס זאל ניט קומן קיין פר דארבונג אין אונזרע טירין אום פסח מסוגרת סוגרה דיא שטאט יריחו איז פאר שלאסין געוועזן אין דער צייט פון פסח דיא שטאט מדין איז פאר טיליגט געווארין אין דעם זכות פון דעם עומר וואס מען האט מקריב געוועזן פון גערשטין אום פסח דם פעטע חיל פון סנחריב איז פאר ברענט געווארין מיט ברענדיגע פייער אום פסח עוד היום עס איז נאך פריא געוועזן אז סנחריב האט זיך געשטעלט אין דער שטאט נוב ביז עס האט געגרייכט דיא צייט פון פסח איין האנט פון דעם הימל האט געשריבין ביי דעם בלשצר אויף דר וואנט אום צו רייסן דעם ווארציל פון בבל אום פסח בלשצר האט דאש געזעהען אז ער איז געזעסן ביא דעם [illegible] אסתר האט אין געזאמלט דיא ישראל אונ האט זייא געהייסין זייא זאלין פאסטין דרייא טעג אונ דער דריטער טאג איז געוועזן אין פסח דעם קאפ פון המן האסטו פר שניטין מיט איין תליה פון פופציג איילין אין פסח שתי אלה דיא צווייא פרעה אונ המן וואס קומן ארויש פון עמלק האבין אספלה געהאט אין איין אויגן בליק תעוז ידך עש זאל זיך שטארקין דיין לינקע האנט אונ זאל זיך דר הייבין דיין רעכטע האנט אזוא וויא דיא נאכט איז געהייליגט געווארין מיט דעם יום טוב פון פסח:

ובכן ולך אונ דען ווערט אויף גיין צוא דיר אקדושה פון דיא ישראל דען דוא ביסט דער הייליגער אונ דער העלפער פון דיא ישראל:

בעשר מכות מיט צעהען מכות האסטו דיא מצרים צוא בראכין דו וואלסט זיי געקאנט באלד שלאגין מיט דר מכה פון בכורים נאר דו האשט זיי איין יאר פריער איין התראה גיטאן זייא זאלין שיקין די ישראל וואש דוא האשט אויס דער ווילט פאר איין פאלק וכמה דוא האשט זיי עטליכע מאל איין התראה גיטאן אונ פיל מאל האסטו זיי אן געזאגט אונ דו האסט זייא ניט געוואלט פאר לענגרין ביז זייא האבין אויש געארבט מיט דיא

יְיָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ ׃ לְשַׁלַּח אֶת הָעָם אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ ׃ וְאַתָּה לְעָמָּם קִנְאָה אָזַרְתָּ ׃ וּכְגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיַּיִן מִשְּׁנָה הֵעַרְתָּ ׃ כְּלֵי קְרָב חָגַרְתָּ ׃ בְּאַרְצָם עָבַרְתָּ ׃ בְּכוֹרֵיהֶם פָּגַרְתָּ ׃ וְהָבֵיהֶם שִׁבַּרְתָּ ׃ רֵאשִׁית אוֹנָם הִדְבַּרְתָּ ׃ בְּשׁוֹפְטֵיהֶם שְׁפָטִים עָשִׂיתָ ׃ לַיְלָה חֲצוֹתָ ׃ רֹאשׁ מָחַצְתָּ ׃ תַּנִּין רָעַצְתָּ ׃ רֹאשׁ לִוְיָתָן רִצַּצְתָּ ׃ בְּכָל גַּיְא אוֹתָם הֵפַצְתָּ ׃ לְמַעַן סַפֵּר שִׁמְךָ עַצְתָּ ׃ חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַהֲלָךְ רַצְתָּ ׃ וּלְסוֹף בַּסּוּף לְחוֹמוֹ נִפַּצְתָּ ׃ וְכָל שְׁאוֹנוֹ בְּסַאסְּאָה לְחַצְתָּ ׃ וְעַל הֶהָרִים קִפַּצְתָּ ׃ וּלְיֵשַׁע עַמְּךָ יָצָאתָ ׃ וְאוֹתָם בִּזְרוֹעַ הוֹצֵאתָ ׃ וְכָל הֲמוֹנֵי הָם כַּחוֹחִים הִצִּיתָ ׃ כִּי כְמִדָּתָם לָמוֹ מָדַדְתָּ ׃ וְכָל הַיְקוּם בָּם לְמַדְתָּ ׃ וּכְמוֹ עָנוּ עַם אֲשֶׁר חָמַדְתָּ ׃ בָּהּ בְּמִדָּה אוֹתָם הִשְׁמַדְתָּ ׃ הֵם שָׁפְכוּ כַמַּיִם דַּם עוֹלְלֵיהֶם ׃ לָכֵן לְדָם נֶהֶפְכוּ נוֹזְלֵיהֶם ׃ הֵם מְעַכוּם לְמַעַן הַשְׁחִיתָם ׃ לָכֵן עָלְתָה צְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם ׃ הֵם לְחָצוּם בְּעָפָר וְחוֹמֶר לִלְבּוֹן לְבֵנִים ׃ לָכֵן הוּמַר עֲפָרָם לְכִנִּים ׃ הֵם הֶגְלוּם לְהָבִיא חַיּוֹת לְהַצְדָּאוֹת ׃ לָכֵן עָרוֹב בָּא בִּגְבוּלָם לְהִצָּדוֹת ׃ הֵם הֶשִׁיתוּם כְּמוֹ חַלְלֵי קֶבֶר ׃ לָכֵן חַיָּתָם סֻגְּרָה לַדֶּבֶר ׃ הֵם אֲסָרוּם לְהָרִיק רְבוּעוֹת ׃ לָכֵן מַס חֲמוּדָם בַּאֲבַעְבֻּעוֹת ׃ הֵם הֶעֱבִידוּם (בְּפֶרֶךְ) בְּחוֹם וָנֶשֶׁף ׃ לָכֵן סֻגַּר מִקְנֵיהֶם לַבָּרָד וְגַם רֶשֶׁף ׃ הֵם גָּאוּ בְּמֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה ׃ לָכֵן לֹא הָיָה כֵן אַרְבֶּה ׃ הֵם הֶאֱפִילוּ

בית לוי

(ציר) שלית ותולר למצרע"ם (וכס) ל' אמירה כתלמוד מלשון ונומיתי לו (וכגבור מתרונן כו') עס"ם ויקן כישן ס' כגבור מתרונן מיין (תהלים עח סה) (הכביהם) ענין גאוה והתחזקות כמו ורהבם עמל ואון (תהלים נ) (הדברת) מעל' נגזר מן דבר ודוגמתו ותדבר את כל זרע הממלכה (ד"ה ב כב י) (בשופטיהם) לפי מחשבת עובדיהם נקראו עובדי כוכבים שופטים (לילה חצת) בחצי הלילה (ראש מחצת) דכתיב מחצת ראש מבית רשע (חבקוק ג יג) (תנין רעצת) דכתיב שברת ראשי תנינים על המים (תהלים עד יג) ופירש"י הם מצרים שנקראו תנינים (ראש לויתן רצצת) כדכתיב. אתה רצצת ראשי לויתן (שם פ' יד) ופרש"י פרעה נקרא כן (גיא) אחד משמות הארץ (בכל גיא אותם הפצת) כדכתיב והפיצותי את מצרים (יחזקאל כט) (בסוף) בים סוף (לחומו) בשרו מל' ולחומם כגללים (צפניה א יז) (נפצת) ל' שבירה מל' ככלי יוצר תנפצם (תהלים ב ט) (שאונו) המונו (הם) תואר למצרים עס"ם ובני חם כוש ומצרים (בראשית י) (כחוחים) לשון קוצים כסוחים (הצית) ל' שריפה (הומר) ל' ואם המר ימיר (להצדאות) ל' צידה ובל"א גייעג (להצדות) ל' שממה וחורב מן נצדו עריהם (צפניה ג) או כי תרגום בני שוממה (ישעיה נד א) בני ירושלים צדיתא (השיתום) ל' שימה (חיתם) מקניהם והוא עס"ם והיתם לדבר הסגיר (תהלים עח נ) והבהמה היא ג"כ בכלל חיה דכתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה (ויקרא יא ב) (אסרום) ל' קשירה ועיצמו מניעה (רבועות) ל' ומספר את רובע ישראל (במדבר כג י) (מס) ל' המסה (חמודם) ל' תאוה מל' וחמס כעש חמודו (תהלים לט יב) (סוגר) ענין מסירה וכדכתיב ויסגר לברד בעירם (שם עח מח) (וגם רשף) ל' עופות וכדכתיב

מטה לוי

ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך (רהביהם שברת) ראשים שבהם שברת כי בכל בית שלא היה שם בכור היה הורג את טרופוס שלו (ראשית אונם הדברת) בכוריהם הרגת בדבר (בשופטיהם) באלהיהם (שפטים עשית) כמ"ש ובאלהיהם עשה ה' שפטים (בכל גיא אותם הפצת) שהפצת את מצרים בכל הארץ (חמש מאות מהלך רצת) ברגע אחד רצת מן השמים לארץ שהוא מהלך ת"ק שנה (ולסוף בסוף לחומו נפצת) ואח"כ שברת בשרו בים סוף (וכל שאונו בסאסאה לחצת) וכל המונו לחצת במדה כנגד מדה כמ"ש בדבר אשר זדו עליהם (ועל ההרים קפצת) שדלגת את הקץ כמדלג על ההרים (וכל המוני חם כחוחים הצית) וכל המוני מצרים שרפת כקוצים (וכל היקום בם למדת) כל האומות נשאו ק"ו בעצמן שלא ליגע בישראל כמ"ש אז נבהלו אלופי אדום לפי שראו שהוא דן מדה כנגד מדה (וכמו ענו עם כו' בה במדה אותם השמדת) שכל העשר מכות היו מדה כנגד מדה (הם שפכו כמים דם עולליהם) כשנצטרע מלך מצרים שחט ילדי ישראל (לכן לדם כו') (הם מעכום) דחקו ומעכו אותם (למען השחיתם) (לכן עלתה לצפרדע) בתוך מעיהם (ותשחיתם) (הם לחצום בעפר כו') ביסוד העפר

חמאו וביסוד העפר נדונו שהיו חופרים למצוא בעפר ולא מצאו מחמת שנהפך עפרם לכנים (הם הגלום) ליערות (להביא חיות להצדאות) לשחק בהם (לכן כו' להצדות) להחריב (הם אסרום להריק רבועות) הם מנעום מפריה ורביה ושלא יריקו הזרע בתשמיש (לכן מס חמודם באבעבועות) נתבטלה תאותם מחמת שזוכו בשחין שתשמיש קשה להם (הם העבידום בחום ונשף) עבדו בהם בבוקר ובערב (הם גאו במלך אין לארבה) הם דברו בגאוה וכחשו בהשגחה ואמרו שעניני בני אדם הם מסודרים בלי משגיח ולית דין ולית דיין כמו שאין מלך לארבה ואף על פי כן מסודרים ענייניו בתכלית הסידור כמאמר שלמה (משלי ל) מלך אין לארבה ויצא חוצץ כולו ובעבור שלקחו הקדמה לטענתם הנפסדה מן הארבה (לכן לא היה כן ארבה) כמוהו העניש השגחתו יתברך בארבה

ישראל דיא צייט וואש גאט האט גיזאגט צוא אברהם אבינו ונאצו אונ זיי האבין גיצערינגט אקעגין משה רבינו אונ האבין גיזאגט ווער איז אייער גאט וואס דוא זאגסט פון זיינט וועגין צוא שיקין ישראל אונ דוא האשט דיך קעגין זייא מקנא גיוועזן אונ אזוא וויא איין גבור פון וויין האסטו דיך דער וועקט אונ דוא ביסט איבער גיפארין זייער לאנד מיט כלי זיין אונ האשט זייערע בכורים ניהרגת אונ זייער גרוסקייט האסטו צוא בראכין אין זייערע שופטים האשטו גיטאן איין משפט אונ האסט דיא נאכט צו טיילט אונ דיא בכורים האסטו ניהרגת אונ פרעה וואש ער ווערט אן גירופין תנין האסטו צוא בראכין אונ האסט אים צוא קוועטשט זיין קאפ בכל גיא אויף דער גאנצער וועלט האסטו דיא מצרים פאר שפרייט כדי דיא זאלין דער ציילין דיין נאמען דוא בישט גילאפין פינף הונדערט יאר ווייג אונ האשט די מצרים דער טרינקט אין ים סוף דיא מצרים האסטו גיהאלפין מדה כנגד מדה צוא דער הילף פון דיין פאלק ביסטו גשפרונגן

איבער בערג אונ האסט זייא אויש גיצויגין מיט שטארקייט וכל דיא מצרים האסטו פאר ברענט וויא דערנער אזוא וויא זייא זיינען ווערט גיוועזן מיט דער שטראף פון זייא האבין זיך גאר די וועלט אב גלערינט וכמו אונ אזוא וויא זייא האבין דיין גלוסטיג פאלק גיפייניגט אזוא האסטו זייא פאר טיליגט הם שפכו זייא האבין פר גאסין דאס בלוט פון אידישע קינדער וויא וואסער דרום איז גיווארין פון זייער וואסער בלוט הם מעכום זיי האבין אידישע קינדר איין גימויערט דרום איז אויף גיגאנגן די פרעש אונ האט זייא פר דארבין הם לחצום זייא האבין מיט דיא ישראל גיארבעט מיט ליים אונ מיט ציגיל דרום איז גיווארין פון זייער ערד כנים הם הגלום זייא האבין דיא ישראל גיטריבין תאפין חיות דרום איז גיוועזן דיא מכה דיא חיות זאלין זייא תאפין הם השיתום זייא האבין גימאכט דיא ישראל הפקר צוא טייטין דרום איז גיקומען אויף דיא בהמות דיא מכה פון דבר הם אסרום זייא האבין פאר מיטין דיא ישראל פון צוא קומען צוא זייערע

ברה כשמש · לכן בשברם יום נחשך לאמש : הם יעצו לאבד בן בכור · לכן חצות לילה נגף בם כל בכור : הם זממו לאבדם במים · לכן באו באש ובמים : ואתה פסחת בחצי ליל על פתחים · באכלם זבחי פסחים · ובעצם היום הוצאתם שמחים · לעין פתרסים וכסלחים · והצתו כקוצים כסוחים · ושושנים כלוקטו מבין החוחים · רנן והלל ושיר משוחחים · רננות לך משיחים · תודה וקול זמרה פוצחים : ואתה בשמחתם שמחת · ובישועתם נושעת · ובכל צרתם צרת · בכן קצם קצרת : וכמו היו בין החוחים · לנאמן בית נגלית בסנה בחוחים : וכמו לוחצו בלבנים והומר · כן נגלית בלבנת ספיר באומר : וכהוצאתם מתחת סבלות · אתם הוצאת מסבלות : וכהובאו בבלה · למענם שלחת בבלה : וכנדו לעילם · כסאך הושם בעילם : וכנעו ליון · עוררת בוא ליון : וכגלותם לשעיר · אלי קורא משעיר : וכשובם מאדום · אתם תבא אדום · כאמור מי זה בא מאדום : וכבואך לדלתי לבנון · אתך יבואו ללבנון : כי מרחם אותם נשאת · ומבטן אותם העמסת · כרעים ואחים הם לך התאמת · כרדתם לחם עמם ירדת · וכל מחניך הורדת · ובעלותם אתם עלית · וכל משרתיך העלית · ובצאתם יצאת · ובענוים נמצאת · ובנוהם מנוחה מצאת · וצבאותיך אשר במעלה הוצאת · להודיעם כי במו נרצית :

מטה לוי

להודיעם כי נרצית תכמתם (הם התפילו) לישראל שהם (ברה כשמש לכן בשברם) כאשר בא עליהם השבר (יום נחשך לאמש) נחשך היום לחושך (באש ובמים) שהראתה הקב"ה את מי הים (והצתו) נשרפו באש מתלקחת שבתוך הברד (כקוצים כסוחים) שנשרפים מהרה (ושושנים) ישראל (כלוקטו מבין החוחים) כאשר לוקטו מבין המצרים (לנאמן בית) למרע"ה (נגלית בסנה וחוחים) כמ"ש בכל צרתם לו צר (בלבנת הספיר) זכר לשעבוד ישראל בחומר ובלבנים (באומר) במאמר עשרת הדברות (אתם הוצאת מסבלות) שהרי עברת בעצמך במצרים באחרונה למכת בכורות (בבלה) לגלות בבל (למענם שולחת בבלה) שכינתך הלכה עמהם (וכנדו לעילם) כאשר נדו מבבל לעילם המדינה בימי אחשורוש (וכנעו ליון) בבית שני (עוררת בוא ליון) כמ"ש (זכריה ט) ועוררתי בניך ציון על בניך יון (אתם תבא) בנגד (אדום) (כאמור) כמ"ש (ישעיה סג) מי זה בא מאדום (ובבואך לדלתי לבנון) לבית המקדש (אתך יבואו ללבנון) כמ"ש אתי מלבנון תבואי (כי מרחם ט') כמ"ש (ישעיה מו) העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם (ובענוים) כאשר דרשוך בענוים (נמצאת) להם (וצבאותיך אשר במעלה) לצבאות מלאכי מעלה (הוצאת) במתן תורה (כי

בית לחם

מקיים לרשעים (שם) ופירש"י כשהתחיל הברד לירד המצרי מבריח נאתו לבית והכנה כמאמר למוט כעין טוא והמצרי שוחטו ונותנו על כתיפו להוליכו לביתו ולאוכלו והעוף בא וגוזלו ממנו וזהו ומקיים לרשעים לעופות זהו מדרשו ולפי פשוטו לרשעים רשפי אש כדכתיב ואש מתלקחת בתוך הברד (שמות ט) (ברה כשמש) תואר לישראל עפ"י מי זאת וגו' ברה כחמה (שה"ש ו י) (לאמש) ל' חושך מל' אמש שואה ומשואה (איוב ל ג) (בן בכור) תואר לישראל עפ"י בני בכורי ישראל (שמות ד כב) (זממו) ל' מחשבה מל' כאשר זמם (פתרוסים וכסלוחים) תואר למצרים עפ"י ומצרים ילד את לודים וגו' ואת פתרוסים ואת כסלוחים (בראשית י) (והצתו) ל' שריפה (כקוצים כסוחים) עפ"י קוצים כסוחים באש יצתו (ישעיה לג יב) (ושושנים) תואר לישראל (החוחים) אלו העובדי כוכבים (לנאמן בית) תואר למרע"ה (משוחחים משיחים) שניהם ל' שיחה ודבור של תפלה כמו כמשפט ידיך אשוחח (תהלים קמה) והקינות שיח הבית (משלי ו כב) (פוצחים) לשון הרמת קול וזמרה כמו פצחי רנה (ישעיה נד א)

ווייבער דרום איז צוא נאנגען זייער לייבער מיט פייכטע בלאטערין הם תעבידום זייא האבין שווער גיארבעט מיט דיא ישראל בייא טאג אונ בייא נאכט דרום האט זייערע בהמות דער האגיל דער שלאגין הם שתקו אז זיי האבין גישפעט אויף דעם צוא זאג . אז דיא ישראל וועלין זיך מערין דרום איז גיקומען אויף זייא דיא מכה פון היישעריקין הם האפילו זיי האבין גימאכט פינצטער דיא ישראל וואס זיינען גיגליכן צוא דער זון דרום האט גאט זייא גישלאגין מיט פינצטערניש הם יעצו זייא האבין גיוואלט מאכין פר לירין די ישראל וואש זיינען איין בכור דרום האט ער גיטייט אין האלבע נאכט די בכורים פון מצרים הם זממו זיי האבין דיא ישראל גיוואלט מאכין פאר לירין אין וואסער דרום איז אויף זייא גקומען מכות פון פייער אונ וואסער ואתה פסחת אונ דוא האסט איבער זייא איבער גיהופט אין האלבע נאכט אז זיי האבין גיגעסין דעם קרבן פסח אונ אין לויטערין טאג האסטו זייא אויש גצווינגין מיט פרייד צוא פאר דיא אויגין פון מצרים אונ דיא מצרים האסטו פאר ברענט וויא אפ גישניטענע דערנער ושושנים אונ אז דוא האסט אויש גיקליבין די ישראל וויא א רויז פון דערנער טוען זייא זינגען לויב צוא דיר מיט קולות פון גיזאנג טוען זייא דיך לויבן ואתה אז די ישראל וועדין גיהאלפין אונ פרייאן זיך פרייסטו דו דיך אויך מיט זיי ובכל אונ ווייל גאט כביכול האט צער גיהאט אז די ישראל איז איינג גיוועזן דרום האט ער גימאכט קורץ דאש גלות פון מצרים וכמו היו אונ אזוא וויא דיא ישראל זיינען גיוועזן אין מצרים וויא צווישן דערנער האט גאט זיך באוויזן צוא משה רבינו אויף דעם דארין אום צוא לייזין דיא ישראל וכמו לחצו אונ אזו וויא מען האט מיט זיי גיארבעט מיט ציגיל אונ ליים אזו האט זיך גאט באוויזן אונטר זיינע פיס איז גוועז וויא איין ציגיל פון אדימענט וואס הייסט ספיר וכהוצאתם אונ אז דוא האשט זייא אויס גיצויגין פון דעם גלות מצרים פון שווערע ארבעט ביסטו מיט זייא אויך ארויס גיגאנגען פון גלות מצרים אז דיא ישראל זיינען פאר טריבין גיווארין אין גלות בבל איז גאט אויך גיגאנגען מיט זייא אונ אז זיי זיינען פאר טריבין גיווארין קיין שושן הבירה וואס ווערט אן גירופין עילם האט גאט גישטעלט זיין שטול אין עילם. אונ אז זייא זיינען פאר טריבין גיווארין קיין שעיר האט גאט מיך גירופין פון דעם לאנד שעיר אונ אז גאט וועט קומן צוא דיא טירין פון דעם בית המקדש וועלין די ישראל אויך קומן מיט אים כי מרחם דען דוא האסט דיא ישראל גיטראגין וויא מען טראגט איין קינד אונ פון דער מוטערס בויך האסטו זייא גילאדין מיט מצות אונ האשט זייא צוא דיר באהעפט וויא איינוויליג ברדתם אז

ובשבילם גיא ודוק יצרת · ובקרבם נתקדשת ונשגבת ונערצת ונתהדרת ונתאדרת :
וכפאר מעלה פארם אמצת · וכשירות רום שירתם חפצת · וכקדושת מרום קדושתם
היות פצת · ובכנוי שם גבוה שמותם חצצת : אלים בשם אלים · אלהים בשם אלהים ·
בנים בשם בנים · מחנות בשם מחנות · שמות בשם שמות · מחיצות בשם מחיצות ·
אין כאל בשם מיכאל · גבורי אל בשם גבריאל · בני יעקב בשם אלהי יעקב · קדוש
יעקב בשם קדוש יעקב · משלשי קדוש בשם משלשי קדוש : ככתוב וכו'

ואומרים אחת בחרתנו · יעלה ויבא · והשיאנו · רצה ומודים וכו' · שים שלום וכו' · ואומרים הלל שלם כביום ראשון · וקדיש שלם · אין כמוך :

בית לוי

(פתאמת) לשון תאומים (לתם) כנוי למצרים ע"ש הכתוב. וכי תם כוש ומצרים (פלח) אמרת (תנצת) ל' תגילה והבדלה :

מטה לוי

במו כרנית) כי רצית בישראל (ובשבילם גיא ודוק) שמים וארץ יצרת (פארם אמצת) כמ"ש ישראל אשר בך אתפאר (וכשירות רום) כשירות צבא השמים (שירתם חפצת וכקדושת מלאכי מרום קדושתם היות פצת) אמרת להיות קדושתם של ישראל (ובכנוי שם גבוה שמותם חצצת) הבדלת אותם לכנות שמותם בשם גבוה (ישראל נקראו אלים) בשם המלאכים שנקראו אלים עוד נקראו ישראל אלהים בשם המלאכים שנקראו אלהים (אין כאל) כמ"ש אין כאל ישורון · ולכן נקראו כך בשם (מיכאל) שאין כאל הוא כשם מיכאל ונקראו הצדיקים (גבורי אל) כמ"ש גבורי כח בשם (גבריאל) ונקראו ישראל בשם (בני יעקב בשם אלהי יעקב) וכן השם יתברך מתייחס אחר יעקב כמ"ש ישגבך שם אלהי יעקב (משלשי קדוש) ישראל משלשים לומר קדוש ג"פ (בשם משלשי קדוש) כנגד המלאכים שאומרים שלשה פעמים קדוש :

דיא ישראל האבין גינידערט אין גלות מצרים האסטו מיט אלע מלאכים אויך גינידרט אונ אז די ישראל זיינען ארויש גיגאנגען פון מצרים ביסטו מיט זייא אויך ארויש גיגאנגען אונ מיט אלע דיינע באדינערס אונ ביסט גיווארין גיטוגען אין זייער פיין צוא ענטפערין זייא אונ אין זייער רואונג טוסטו אויך רוען וצבאותיך בשעת מתן תורה האשטו אויס גיצוינגין דיא מלאכים פון דעם הימיל צוא ווייזין אז ער האט באווילינגט דיא ישראל אונ צווישין דיא ישראל בישטו גיווארין גיהייליגט אונ באשיינט אונ גישטארקט כפאר אזו וויא דא שיינע גיזאנג פון דיא מלאכים אזוא טוסטו וועלין דאס לויב פון דיא ישראל וכקדושת דוא האשט גיזאגט דיא קדושה פון דיא ישראל זאל זיין אן גינומען אזוא וויא דיא קדושה פון מלאכים ובכנוי אונ אזוא וויא דיא נעמען פון דיא מלאכים אזוא ווערין אן גירופין די ישראל אזוא וויא דיא מלאכים האבין איטליכר איין מחיצה איינער פון דעם אנדערין אזוא איטליכער פון דיא ישראל זיינען חשוב ביא גאט אונ אפ גישייד איינער פון דעם אנדערין אין כאל אנטקעגין דעם מלאך מיכאל אונ גבריאל שטייט (אין כאל) אונ ווערין אן גירופין (גבורי אל) די קינדר פון דעם היליגין יעקב ווערין גישטארקט פון דעם היליגן גאט פון יעקב משלשי די ישראל זאגין דריי מאל קדוש אזו וויא די היליגע מלאכים זאגין דריי מאל אין הימיל קדוש :

מוציאין ב' ספרי תורות ואומרים ויהי בנסוע · י"ג מדות · רבש"ע · שמע ישראל · על הכל וכו' · ויעזור ויגן וכו' · וקורין בפרשת אמור חמשה גברי · ומתחילין שור או כשב וגו' עד מועדי ה' אל בני ישראל · כמו ביום א' דסוכות · וקורין למפטיר בפרשת פנחס ובחודש הראשון :

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליהוה : ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל : ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו : והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם : ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל תעשו : עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים : ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם : מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את אלה : כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח ניחח ליהוה על עולת התמיד יעשה ונסכו : וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו :

הפטרה ליום שני של פסח במלכים ב סימן כג

וישלח המלך ויאספו אליו כל זקני יהודה וירושלם : ויעל המלך בית יהוה וכל איש יהודה וכל ישבי ירושלם אתו והכהנים והנביאים וכל העם למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית הנמצא בבית יהוה : ויעמד המלך על העמוד ויכרת את הברית לפני יהוה ללכת אחר יהוה ולשמר מצותיו ואת עדותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל נפש להקים את דברי הברית הזאת הכתבים על הספר הזה ויעמד כל העם בברית : ויצו המלך את חלקיהו הכהן הגדול ואת כהני המשנה ואת שמרי הסף להוציא מהיכל יהוה את כל הכלים העשוים לבעל ולאשרה ולכל צבא השמים וישרפם מחוץ לירושלם בשדמות קדרון ונשא את עפרם בית אל : והשבית את הכמרים אשר נתנו מלכי יהודה ויקטר בבמות בערי יהודה ומסבי ירושלם ואת המקטרים לבעל לשמש ולירח ולמזלות ולכל צבא השמים : ויצא את האשרה מבית יהוה מחוץ לירושלם אל נחל קדרון וישרף אתה בנחל קדרון וידק לעפר וישלך את עפרה על קבר בני העם : ויתץ את בתי הקדשים אשר בבית יהוה אשר הנשים ארגות שם בתים לאשרה : ויבא את כל הכהנים מערי יהודה ויטמא את הבמות אשר קטרו שמה הכהנים מגבע עד באר שבע ונתץ את במות השערים אשר פתח שער יהושע שר העיר אשר על שמאול איש בשער העיר : אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח יהוה בירושלם כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם : ויצו המלך את כל העם

לֵאמֹר עֲשׂוּ פֶסַח לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב עַל סֵפֶר הַבְּרִית הַזֶּה׃ כִּי לֹא נַעֲשָׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִימֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שָׁפְטוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְכֹל יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה׃ כִּי אִם־בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה לַיהוָה בִּירוּשָׁלָםִ׃ וְגַם אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַגִּלֻּלִים וְאֵת כָּל־הַשִּׁקֻּצִים אֲשֶׁר נִרְאוּ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַםִ בִּעֵר יֹאשִׁיָּהוּ לְמַעַן הָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר מָצָא חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן בֵּית יְהוָה׃ וְכָמֹהוּ לֹא־הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁב אֶל־יְהוָה בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ וּבְכָל־מְאֹדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא־קָם כָּמֹהוּ׃ המפטיר אומר הברכות

ית אלי · אשרי · יהללו · ומחזירין ס"ת להיכל · ח"ק · ומתפללין מוסף · והחזן אומר ותערב כמו ברגל · ועולין לדוכן · קדיש שלם · אין כאלהינו · עלינו · ק"י :

למנחה נכנסים לבית הכנסת ומתפללין אשרי ובא לציון · חצי קדיש · וש"ע כדאתמול : (לערבית) כמוצאי י"ט לחה"מ ביומי החול · אומרים (והוא רחום) וכו' ומתפללין ש"ע של חול ואומרים (אתה חוננתנו) בתוך הדעת · (יעלה ויבוא) בעבודה · ואחר התפלה אומר הש"ץ ק"ש ומברכין על ספירת העומר וסופרים (היום שני ימים לעומר) ומבדילין על הכוס המבדיל בין קודש לחול אבל אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים ואומרים עלינו ק"י : (ובמוצאי יו"ט לשבת) מתחילין ברכו וכו' ומתפללין כמו בשבת ויעלה ויבוא ומגן אבות ואין מזכירין כלל יו"ט ואין אומרים רק כשל שבת (ובענין במה מדליקין) נחלקים הקהלות במנהגיהם יש שאומרים אותו ויש שאין · עלינו ק"י :

כל ימי חוה"מ · משכים אדם לבא רק בקריאת התורה הן חלוקין ומתפללין כמו בשבת שמתפללין כחול רק בח"א מזמור לתודה (ובק"ק מדלגין רק בתי הסידורים מזמור לתודה ומתחילין הריעו לה' וגו') · ובתפלת ש"ע אומרים יעלה ויבוא בעבודה ואם לא אמרו מחזירין אותו · והש"ץ חוזר התפלה · ואומרין המתחילין קודש הלל · קורין הלל בדילוג · קדיש שלם · מוציאין ב' ס"ת וקורין בראשון ג' גברי וגוללין ס"ת אחת ופותחין ס"ת שניה וקורין רביעי בפרשת פינחס והקרבתם עד סוף פיסקא (כל מלאכת עבודה לא תעשו) ומניחין ס"ת ראשונה אצל ואומרים חצי קדיש על שניהם ואח"כ גוללין ס"ת שניה ואומרים יהללו ומזמור ומחזירין להיכל · אשרי ובא לציון · ח"ק · תפלת מוסף של יו"ט ופסוקי והקרבתם והש"ץ חוזר התפלה ואומר קדושה נקדש ונעמד בסדר כדרכו בחול · שיר ומזמור כל מקום לפי מנהגו :

וזהו חלוף הקריאה לימי חוה"מ

ביום א' דחוה"מ (י"ז ניסן) קורין בס"ת ראשונה בס' בא אל פרעה פ' קדש לי כל בכור · ביום ב' דחוה"מ (י"ח ניסן) קורין בס"ת א' בס' משפטים פ' אם כסף תלוה · ביום ג' דחוה"מ (י"ט ניסן) קורין בס"ת א' בס' כי תשא פ' פסל לך ואם הוא שבת מתחילין ראה אתה אומר · ביום ד' דחוה"מ (כ' ניסן) קורין בס"ת א' בס' בהעלותך וידבר ה' אל משה במדבר סיני · ואם חל יום א' דחוה"מ בשבת קורין של שבת חוה"מ בסדר כי תשא פ' ראה אתה אומר אלי · וביום שני של חוה"מ קורין של יום ראשון בס' בא פ' קדש · וביום שלישי קורין של יום שני בס' משפטים אם כסף תלוה וביום הרביעי קורין של יום רביעי בס' בהעלותך פ' וידבר ה' אל משה במדבר סיני :

יוצר לשבת חול המועד של פסח

החזן מתחיל שוכן עד וכו' · וחצי קדיש וברכו · עד אמר ויחי

מיוסד ע"פ א"ב מרובע בראשי החרוזים · ובראשי החרוזות השניות חתום שמעון בר יצחק יחי' בתורה ובמעשים טובים. אמן סלה :

אֲהוּבֶיךָ אֲהֵבוּךָ מֵישָׁרִים · שִׁירָתְךָ נוֹגְנִים וְשׁוֹרְרִים ·
אַחֲרֵימוֹ קָדְמוּ שָׁרִים · שִׁיר הַשִּׁירִים׃ אֱמוּנַת
עִתֵּי חֻקּוֹת · מִפֶּה אֶל פֶּה נֶעְתָּקוֹת · אִמְרוֹתָיו חִיךְ
מַמְתִּיקוֹת · יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת׃ בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת
לַהֲמוֹנֶיךָ · עַזִּים נָסוּ מִפָּנֶיךָ · בָּאוּרִים כִּבְּדוּךָ מְרַנְנֶיךָ ·
לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ׃ בְּרוּכֵי רַחַם מְשַׁחֲרֶיךָ · וְעָדוּ לִקְרַאת
דְּבָרֶיךָ · בְּאַהַב הֱבִיאַנִי חֲדָרֶיךָ · מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ׃ גִּדַּלְתַּנִי
וְרוֹמַמְתַּנִי לְתַאֲוָה · נִגְעַמְתִּי בְּשָׁמוּר מִצְוָה · גֶּדֶר בְּשׁוּמִי
עַוָּה · שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה׃ גַּפֵּי מְרוֹמֵי קֶרֶת · בְּרִדְתִּי

מטה לוי

(אהוביך) ישראל אהוביך (אהבוך מישרים) אוהבים אותך אהבת מישרים · והמלאכים (שירתך נוגנים ושוררים אחרימו) הם שוררים שירתך אחרי ישראל (קדמו שרים) ישראל שנקראו שרים קודמים לפניהם לשורר (שיר השירים) (אמונת עתי חקות) התורה שישראל קובעים בה עתים (מפה אל פה נעתקות) הן נעתקות מפה הפה יתברך אל משה וממשה ליהושע עד חכמי המשנה (אמרותיו חיך ממתיקות) ובקשתנו מי יתן (ישקני מנשיקות) פיהו וילמד אותי סודי התורה (בעשותך כו') מים (עזים נסו מפניך) כמ"ש הים ראה וינוס (באורים כבדוך מרנניך) במדבר מקום מאורת לפשוטי נחש שרף ועקרב כבדוך ישראל בשירות וברננים (לריח שמניך) ששפרו שם טוב שלך בעולם (ברוכי רחם) ישראל שנתברכו בברכות שדים ורחם (משחריך) והם מבקשים ודורשים פניך (ועדו לקראת דבריך) נתוועדו לקראת משה מנהיגך (באהב הביאני חדריך) ובאהבה הביאני לבהמ"ק כן גם עתה (משכני אחריך) מן הגלות (גדלני ורוממני לתאוה) עד תאות גבעות עולם (גדר בשומי עוה) ובשפרצתי גדר לשנ"ג והעויתי דרכי או (שחורה אני) נשחרתי ומכל מקום (ונאוה) אני בנפשה ונשמע (גפי מרומי קרת) זיש מושבי בתחלה בטנני כבוד ובנביאים ובמלכים (ברדתי) מגדולתי

בית לוי

(נוגנים) אומר למלאכים (שרים) אומר לישראל (עזים) מי הים (באורים) אומר למדבר שהם בוכים לפשוטי נחש שרף עקרב וסיבת באורים פירוש ענין בקוב והרים או פירוש מאורים כמתק הים (ועדו) נאספו כוועד (דבריך) מנהיגיך ולשון רעו כבכים ודברים ישעיה כ"ט) ופי' כמנהגם ענין אל מדברותיך (דברים לג ג) (באהב) כמו באהבה (חדריך) כבהמ"ק (גפי מרומי קרת) ל"ס (משלי ט ג) ופירוש על גבהי מרומי העיר גפי הוא לשון תוף ר"ל יופי נוה שבשוף יפית

אוהביך דיינע געליבטע ישראל וואס האבן דיך רעכט פארטיג ליב האבן זייא געזונגען דיין שירה אין היינטיגער צייט דער נאך האבן דיא מלאכים געזונגען שיר השירים אמונת אונזער תורה איז געזאגט געווארן צוא אונזערע עלטערין פון דעם מויל פון הקב"ה צום מויל פון משה רבינו דיינע זאג וואס זיינען זיס צום טעמען דרויף זאגט דער פסוק ער האט מיך געטאן קושין פון דעם קוסונג פון זיין מויל בעשותך או דו האסט געטאן וואונדער צו דיין פאלק ישראל זיינען דיא שטארקע וואסערין פון דעם ים סוף פאר דיר אנטלאפין געווארן דיינע ישראל האבן דיך געלובט אין דער קוסענעש פון דעם ים זייא האבן דיר געזאגט אין טעמן שם וויא אנטמר אייל שמעקט וויים ברוכי דאס פאלק וואס פון דער מוטערס לייב זיינען געבענטשט אונ לויבין דיך האבן זיך היינט צוא אנאנדר געזאמלט אקענין דיינע רייד צו הערין מיט ליבשאפט דוא האסט מיך געבראכט אין דיין חדר דאס בית המקדש אונ היינט זאלסטו אויך מיך מאכין ציהן נאך דיר גדלני גאט האט מיך דער הויבן דורך דעם וואס ער האט געלובט מיין זיסקייט פון מיינע גוטע מדות האט ער מיר געגעבן מצות פון דער תורה אבער איך האב פאר קריכט דם צאם אונ האב געמאכט דאס עגל אונ תאטשע איך בין שווארץ מיט דעם עון עגל בין איך אבער שיין מיט דער תורה נאך פון דיא היכע נארינג האב איך אראפ געדערט

מֵהְיוֹת גְּבֶרֶת · גּוֹאֲלִי חַי אֲנִי מַזְכֶּרֶת · אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת : דִּבַּרְתִּי בְּפִי לִמְחוֹלְלִי · רִבְצוֹ בְּצוֹהַר לְהַשְׂכִּילִי · דּוֹדִי פּוֹדִי וְגוֹאֲלִי · הִגִּידָה לִי : דַּרְכֵי הוֹרִים דְּעִי · יוֹנֶקֶת חֶמֶד מַטְעִי · דִּירַת מִשְׁכְּנוֹתָם תֵּדְעִי · אִם לֹא תֵדְעִי : הַפֶּלֶא וָפֶלֶא הֶרְאֵיתִי · צֵאתִי לְיֶשַׁע רַעְיָתִי · הֲמוֹן לוֹדָה הִתְעֵיתִי · לְסֻסָתִי : הוּקְשַׁרְתְּ יוֹפִי כְתָרִים · חֶמְדַּת נִצּוּל מִצְרַיִם · הֲקִימוֹתִי בְּרִית בְּתָרִים · נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים : וְאֵלַי קֵרַבְתִּיךְ בְּאַהַב · קוֹל הִשְׁמַעְתִּיךְ מְלַהַב · וַתַּעְדִּי עֲדִי מוּצְהַב · תּוֹרֵי זָהָב : וְעַם בָּחַרְתִּי בוֹ · יָצָא שֵׂכֶל מִלִּבּוֹ · וְהֵמִיר כְּבוֹד מִשְׂגַּבּוֹ · עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ : זַעַף אֶשָּׂא לִכְמוֹר · גַּעַל פֶּשַׁע לִשְׁמוֹר · זִמַּת אִוֶּלֶת לִזְמוֹר · צְרוֹר הַמּוֹר : זַעַם עָצַר עוֹפֶר · דּוֹפִי צַחַן כִּפֵּר · זִכְרוֹן כָּתוּב בַּסֵּפֶר · אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר : חוֹבֵשׁ חָשׁ וּתְרוּפָה · לְכַנְפֵי כֶסֶף נֶחְפָּה · חֵן וָחֶסֶד מוּרְעָפָה · הִנָּךְ יָפָה : חַנּוּן מֵשִׂים פֶּה · בְּרוֹגֶז רַחֵם מְצַפֶּה · חַי סֵתֶר צוֹפֶה · הִנָּךְ יָפֶה : טִירַת מְצוּקֵי נֶעֱזָזִים · תּוֹאַר אֵיתָנֵי חֲרוּזִים · טֶבֶס זְרוֹעֵי מוּפָזָזִים · קוֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים : טוֹרַת עוֹל סוֹבֶלֶת · וְלֹא נִכְזְבָה תוֹחֶלֶת · טָמוּן וְסָפוּן מְנַצֶּלֶת · אֲנִי

פי' בלעגות (למחוללי) ליוצרי (רבצו בצוהר) עפ"ש איכה תרבין בצהרים (שה"ש א) (כורים) כאבות (חמד) פי' חמדה (טעה) מצרים (שתעיתי) פי' תועה (נצול) לשון בסרה והפשטה כמ"ש וינצלו את מצרים (באהב) כמו באהבה (קול השמעתיך) כמ"ש ויהי קולות וברקים (שמות יט טו) (ותעדי עדי) פי' יופי וקשוט (מוזהב) מוזהב (משגבו) פי' רוממות וחוזק (זעף) פי' קצף (לכמור) פי' חימום כמו כי נכמרו רחמיו (געל) פי' מיאוס ותישוב (זמת) מחשבות (אולת) טפשות (זעם) כעס (עופר) שאר לשבה (צחן) טומאה וסרחון (חובש) לשון חתושה (חש) מיהר (מורעפה) לשון יערוף כמטר (טירת) אוהל למשכן (מצוקי) אוהל לצדיקים שהם מצוקי ארץ (טורת עול) ליטוי לגלות (נכזבה) נפסקה

(מהיות עוד גברת גואלי חי אני מזכרת) כשאני מזכרת שגואלי חי (או אני אומר) (אל תראוני שאני שחרחורת) כי הוא יודע שבני אמי נחרו בי ובוודאי יגאלני (דברתי בפי למחוללי) ליוצרי ובוראי (רבצו בצוהר להשכילי) להשכילי איך לרבוץ בגלות שהוא משחיר כצהרים (דודי פודי וגואלי הגידה לי) איך להגאל והקב"ה משיב (דרכי הורים דעי כו' אם לא תדעי) אם לא תדעי איך להתנהג דעי דרכי האבות היונקים התורה שנמשלה ליין ותדעי לשקוד על דלתי בהכ"נ ובהמ"ד שהם דירת משכנות של ת"ח עוד אמר הקדוש ברוך הוא (הפלא ופלא הראיתי) בעת (צאתי לישע רעיתי) עמי (המון לודה התעיתי) כי המון מצרים הולכתי תועה (לסוסתי) על ידי סוסתי שהראיתי דמות סוסיא נקבה בים והיו סוסיהם של מצרים שרכבו על זכרים רצים אחריה בע"כ של מצרים עוד אמר הקדוש ברוך הוא (הוקשרת) לכם (יופי כתרים) על ידי (חמדת נצול מצרים) שנצלתם את מצרים מכל חמדתם (הקימותי ברית בתרים) שאמרתי ואחר כך יצאו ברכוש גדול לכך (נאוו לחייך בתורים) בתורי זהב (ואלי קרבתיך באהב) במתן תורה (קול השמעתיך מלהב) לפידים והכר נופר בלא (ותעדי עדי מוזהב) ב' כתרים של נעשה ונשמע כל זאת עשיתי להם והם לא כן עשו (ועם) אשר (בחרתי בו יצא שכל מלבו והמיר כבוד משגבו) בתבנית שור אוכל עשב וזה היה (עד שהמלך) היה (במסבו) מיד אחר מ"ת ועם כל זאת (זעף אשא) הקצף שהיה ראוי לבא עליכם אשא לכמור רחמי (געל פשע לשמור) לשמור נעול הפשע (זמת אולת לזמור) נלזמור ולהכרית בעבור מחשבות טפשות העגל כל זאת אמר הקדוש ברוך הוא שנקרא (צרור המור) (זעם עצר עופר) משרע"ה עצר וביטל את הכעס בתפלה (דופי צחן כפר) כפר טומאה וסרחון של דופי אך (זכרון כתוב בספר) של הקב"ה שנקרא (אשכול הכופר) שנאמר וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם (חובש חש ותרופה) חש ומיהר חובש ותרופה (לכנפי כסף נחפה) לישראל שנחפה בכנפי כסף על שהביאו כסף למשכן לכפר מעשה העגל (חנון משים פה) הקב"ה חנון המשים פה לאדם (חי סתר צופה) צופה נסתרות לבבנו שסבנו אליו בלב שלם וקראנוהו (הנך יפה) (טירת מצוקי נעזזים) המשכן שבנו אותו הצדיקים שבדור שהם מצוקי ארץ ועזים (תואר איתני חרוזים) בית המקדש שבנו אותו בירת האיתנים על ידי איתני ארץ וחרזו אותו בחרוזים שהיה בנין יפה ומכוון (טבס זרוע מופזזים) שניסכו היו תכסיס הצדיקים אורה כנ"י (טורת עול סובלת ולא נכזבה תוחלת טמון וספון מנצלת אני) אני שנקראתי חבצלת השרון אשר נצלתי את מצרים שהיה ספון וטמון אצלם ועתה אני סובלת טורת עול ולא נפסקה ממני התקוה (יקר נערב כניחוחים) ישראל שנקראו

מַיין לֶעבֶּעדִיגֶּין אוֹיס לַייזֶר טוּא אִיךְ דֶער מָאנֶען דְרוּם זָאלְט אִיר נִיט זֶעהֶען וָואס אִיךְ בִּין שְׁוַוארְץ דברתי אִיךְ טוּא רַיידִין צוּא מַיין בַּאשֶׁעפֶּער זָאלְסְט אוּנְז שֵׂכֶל גֶעבִּין מִיר זָאלִין פַר דִיר אוֹיס בֶּעטִין אוּנְזֶערֶע לִיכְט זָאל לַייכְטִין וִויא אִין מִיטִין טָאג אוּנְזֶער לִיבֶּער אוֹיס לַייזֶער דרכי דִיא וֶוענִין פוּן דַיינֶע לֶערְנֶערְס זָאלְסְטוּ וִויסִין אוּנ זוּיג דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא אִיז מַיין גְלוּסְטִיג פְלַאנְצוּנְג אוּנ אִין דֶער תּוֹרָה דָאס בְּרֵייטֶע וואוֹנוּנְג זָאלְסְטוּ וִויסִין אוֹיבּ דוּא וַוייסְט נִיט דֶעם רֶעכְטִין וֶועג הפלא אִיךְ הָאבּ דִיר גִיוִויזִין וואוּנְדֶער אִין מַיין אַרוֹיס גַיין צוּ דַיין הִילְף דָאס בְּרוּמוּנְג פוּן מִצְרַיִם הָאבּ אִיךְ פַאר אִירְט נָאךְ מַיין פֶערְד וָואס הָאט גִיהַאט אַיין דְמוּת נְקֵבָה זֵיינֶען נָאךְ גִילָאפִין דִי פֶערְד פוּן מִצְרַיִם אִין יַם אַרַיין אִיךְ הָאבּ אָן גִבּוּנְדִין צוּ דִי יִשְׂרָאֵל שֵׁיינֶע צִירוּנְג דָאס בֶּעסְטֶע פוּן דִיא מִצְרַיִם אִיךְ הָאבּ דֶר הַאלְטִין וָואס אִיךְ הָאבּ צוּ גִיזָאגְט בַּייא דֶעם בְּרִית וָואס אִיז גִיוֶועזִין בֵּין הַבְּתָרִים דַיינֶע קִין בַּאקִין זֵיינֶען שֵׁיין מִיט צַיילִין גָאלְד אִיךְ הָאבּ דִיךְ גְנֵיינְט צוּא דֶר תּוֹרָה מִיט לִיבְשַׁאפְט דוּרְךְ דֶעם פְלַאם פַייעֶר אוּנ הָאבּ דִיךְ אָן גְצִירְט מִיט גִילְדֶענֶע צִירוּנְג ועם עֶס אִיז אוֹיס גִיגַאנְגֶען דֶער שֵׂכֶל פוּן פָאלְק יִשְׂרָאֵל וָואס אִיךְ הָאבּ מִיר זַיי אוֹיס גְקְלִיבִּין אוּנ הָאבּ מַיין טַייעֶרִין כָּבוֹד פַר בִּיטִין אַז גָאט אִיז נָאךְ גְוֶועז אוֹיפִין בַּארְג סִינַי זעף פוּן דֶעסְט וֶועגְן הָאבּ אִיךְ פַארְט דֶעם צָארִין פַאר טְרָאגִין צוּא דֶער הִיצִין מַיין רַחֲמָנוּת צוּא הִיטִין דָאס אוּם וֶוערְדִיקַייט פוּן עָוֹן הָעֵגֶל אוּנ דִיא נַארִישֶׁע מַחֲשָׁבוֹת צוּא פַאר שְׁנַיידִין אַזוֹא זָאגְט גָאט וָואס עֶר אִיז גִיגְלִיכִין צוּא אַיין בִּינְטִיל גִיוִוירְץ זעם דֶעם צָארִין פוּן גָאט הָאט מֹשֶׁה דֶער שְׁלִיחַ פוּן גָאט אוֹיףְ גִיהַאלְטִין אוּנ גָאט הָאט זַייא מוֹחֵל גִיוֶועזְן דֶעם עָוֹן הָעֵגֶל אוּנ דֶער טָאג יוֹם כִּפּוּר אִיז אַגִידֶערְבֶּענְשׁ פוּן כַּפָּרָה פַאר שְׁרִיבְּן אִין דֶער סֵפֶר תּוֹרָה פוּן גָאט וָואס עֶר הֵייסְט אֶשְׁכּוֹל הַכּוֹפֶר חובש עֶר הָאט גִיאַיילְט צוּא טָאן אַיין רְפוּאָה צוּא יִשְׂרָאֵל אוּנ הָאט זַייא גִיטָאן חֵן וָחֶסֶד וִויא עֶס שְׁטֵייט הִנָּךְ יָפָה חנון גָאט וָואס הָאט גִיגֶעבִּין אַיין מוֹיל דֶעם מֶענְטְשִׁין אוּנ זֶעהֶעט פַאר בָּארְגֶענֶע זַאכִין אִין זַיין רוֹגֶז דֶער מָאנְט עֶר זַיין רַחֲמָנוּת אוּנ זָאגְט צוּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נוּן דוּ בִּיסְט שֵׁיין מַיין גִיזֶעלִין טירת דָאס מִשְׁכָּן וָואס הָאבִּין אִים גִבּוֹיט דִיא צַדִּיקִים וָואס זֵיינֶען דִיא שְׁטַארְקֶע גְרוּנְד פֶעסְט אוּנ דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס אִיז גְבּוֹיעֶט גִיוָוארִין אִין דֶעם חוֹדֶשׁ וָואס דִיא אָבוֹת זַיינֶען גִיבָּארִין גִיוָוארִין אִין אִים דִיא זַיינֶען מַיין גִין גָאלְדִינֶע צִירוּנְג אוֹיף מַיין אָרוּם וִויא עֶס שְׁטֵייט דִי בַּאלְקִינְס פוּן אוּנְזֶערֶע הַייזֶר זַיינֶען טֶענֶן גוֹימֶר טורת דֶעם עוֹל הָאבִּין דִיא יִשְׂרָאֵל גִילִיטִין אוּנ הָאבִּין נִיט פַאר לָארִין דָאס הָאפוּנְג תְּאִטְשֶׁע עֶס אִיז גִיוֶועזִין בַּאהַלְטִין פוּן זַייא דָאס קֵץ אִיךְ בִּין

חבצלת: יקר נערב כניחוחים · רחש תחן נאנחים ·
ידעם בגיא כסלוחים · כשושנה בין החוחים: יורשי
הר למצער · הכיר ואהב מנוער · יחדוהו זקן ונער ·
כתפוח בעצי היער: כלכלני בציה מסבבת · ונפרע
נשיון מגבת · כנסני לארץ נושבת · הביאני אל בית:
כללני בעוז מדרשות · בשבעים פנים נדרשות · כבודם
חקור מלחשות · סמכוני באשישות: לא עזבני
לנטשי · מגני ומרים ראשי · לודים מררו בקושי ·
שמאלו תחת לראשי: לנחץ קץ ישעכם · צאת מאוסר
כבליכם · להמתין בא עתכם · השבעתי אתכם: מסבל עול
רודי · ועדני צור פודי · ממהר ישע בעדי · קול דודי:
מקצר זמן אבי · תת צרי למכאבי · מדלג מקפץ
להאהיבי · דומה דודי לצבי: נגרשה סאת שודדי · והגיע עת מועדי ·
נסעי נא והכבדי · ענה דודי: נגדע עול ונשבר · באין מחסור דבר ·
נאמן רועה גבר · כי הנה הסתו עבר: שרי מופת נבראו · מליצי יושר
נקראו · סוררים תמהו כראו · הנצנים נראו: סבו עגלה הורגיה · עבותיה
לקצץ ועוגיה · סוף להשבית סיגיה · התאנה חנטה פגיה: עוז תושיה

ע' יקיר ומערב לפניו. כקרבנות ניחוחים (רחש תחן נאנחים ידעם בגיא כסלוחים) מתחלה שהיו מרחשים בשפתם בארץ מצרים ידע הקב"ה כמ"ש וידע אלהים לפי שעמדו באמונתם (כשושנה בין החוחים יורשי הר למצער) ישראל שירשו בית המקדש לזמן מועט (הכיר ואהב מנוער) הכיר אותם הש"י ואהב אותם מנעוריהם (יחדוהו זקן ונער) זקן ונער יחדו אותו על הים כמ"ש מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (תהלים ח ג) ואומרים על הקב"ה (כתפוח בעצי היער) אשר הוא מעולה מכל עצי היער כן הקב"ה מעולה בעינינו על כל אלהים (כלכלני בציה מסובבת) אז כשסיבבתי מ' שנה במדבר ארץ ציה וצלמות כלכל אותי במן ושליו (ונפרע נשיון מגבת) עד שנפרע החוב של ארבעים שנה שנתחייבו ליחשב יום לשנה יום לשנה (כנסני כו' כללני בעוז מדרשות) עטרני בעוז התורה אשר היא (בשבעים פנים נדרשות) (כבודם חקור מלחשות) כבודם של ע' פנים לדרוש בתורה הורשיתי לחקור ולא לחשות בהם אותם דרשות (סמכוני באשישות) סמכו אותי כמו טוסות של יין (לא עזבני לנטשי מגיני ומרים ראשי) הש"י שהוא מגיני ומרים ראשי לא עזבני לנטשי ביד מצרים שנקראו (לודים אשר מררו בקושי) השעבוד רק (שמאלו) היתה (תחת ראשי) לסעדני (לנחץ קץ ישעכם השבעתי אתכם) אמר הקב"ה לבני השבעתי אתכם שלא למהר קץ ישעכם רק להמתין עד בא עתכם (מקצר זמן אבי) הקב"ה קצר זמן ת' שנה שקבע לאברהם אבינו (תת צרי למכאובי) כדי לתת רפואה למכאובי (מדלג מקפץ) דילג וקפץ וחשב הת' שנה מלידת יצחק כדי (להאהיבי) ובזה (דומה דודי לצבי) הממהר לרוץ (נגדשה סאת שודדי) נתמלאה סאת שודדי מצרים וגדושה (נסעי כו') וענה הקב"ה שהוא דודי נסעי נא ותהא מכובד (נגדע עול) נכרת עול השעבוד מצוארנו (ונשבר) ויצאנו מלא כל טוב (באין מחסור דבר) (נאמן רועה) משרע"ה שהיה רועה נאמן גבר על פרעה (כי הנה הסתו עבר) כי ימי הגלות עברו (שרי מופת נבראו) כשנבראו משה ואהרן שעשו מופתים והם (מליצי יושר נקראו) אז (סוררים תמהו כראו) כשראו המצרים שנכנסו ויצאו בשלום מיד תמהו ועל משה ואהרן נאמר (הנצנים נראו) (סבו עגלה הורגיה) הקב"ה אמר למלאכי חבלה סובו עגלה יפיפיה מצרים ותסבבו הרוגיה שהרגו הבכורים באבותיהם ס' רבוא (עבותיה לקצץ ועוגיה) לחתוך החבלים שקושרים בהם העוגן שמעכבי' את הספינה ויהיו כספינה בלי חובל ומנהיג והסיבם הקב"ה דרך ים סוף כדי (להשבית סיגיה) להאביד אנשים הרעים שבהם (כי התאנה) ישראל המשולים לתאנה (חנטה פגיה) חנטה זכות אבותם לגאלם (עוז תושיה מלגלע) לבלתי התערב

(יקר) אומר לישראל שנקראים בן יקיר (רחש) לשון מחשבה (תחן) לשון תחנה (נאנחים) ע"ש ויאנחו בני ישראל (הר) אומר לבהמ"ק (ואהב מנוער) כמ"ש כי נער ישראל ואהבהו (הושע יא א) (בציה) אומר למדבר (נשיון) ל' והנושה בא (מ"ב ד א) (לנחץ) לשון מהירות כמו כי היה דבר המלך נחוץ (ש"א כא ח) (רודי) שונאי (ועדני) קבע לי זמן (נגדשה) לשון תלמוד הוא כמו כל המדות שהיו במקדש היו נגדשות חוץ' תוספת בשולי למעלה מן המדה כמו גדיש, ערוך (שודדי) ל' עושק כמו ושדדו את גאון מצרים (יחזקאל לב יב) (מועדי) שהם מועד הוא פסח כענין למועד אשוב אליך (בראשית יח יד) (נגדע) נכרת (תמהו) ענין גודל פליאה ותדהמה שמתמיהים על הדבר (עגלה) אומר למצרים עפ"ה עגלה יפהפיה מצרים ופי' מלכות יפה כעגלה יפה (עבותים) חבלים עבים (ועוגים) בל"א אנקי"ר (סיגים) ל' סיגים ופסולת (תושיה)

גיגליכן צו איין רויז יקר דיא תפלה פון דיא טייערע ישראל וואס האבין
אין מצרים גיקרעכצט איז פאר דיר זיס גיוועזן ווייל זייא זייענן גישטאנען
אין דער אמונה וויא איין רויז צווישין דערנער וואס זיא שטייט נאך אין
איר פארב יורשי דיא יודין וואש האבין גיטאן ירשנען דאש בית
המקדש ניט אויף פיל יארין וואש ער האט זייא פון לאנג אן ליב האבין
זיי אים אויף דעם ים מיחד גיוועזן אלטע אונ יונגע אונ האבין גיזאגט גאט
איז גלייך וויא איין עפיל בוים צווישין דיא בוימר פון דעם וואלד איז
דאך דער בוים בעסער פון אלע בוימר אזוא איז גאט בעסער פון אלע
מלאכים פון דעם הימיל כלכלני ער האט מיך גישפייזט אין דער וויסטער
מדבר אונ האט אונז באצאלט דעם חוב וואס ער האט צוא גזאגט אונזרע
אבות אונ האט מיך אריין גיבראכט אין ארץ ישראל אונ האט מיך
גיבראכט צוא בית המקדש כללני ער האט מיך גצירט מיט מיינע
מדרשים וואס ווערין גידרשת אויף זיבעציג פרושים פון סודות התורה
דער כבוד פון דער תורה איז צוא פארשטין זיא אונ ניט צוא שווייגן אונ
דיא דרשות פון דער תורה האבין מיך אונטער גילעהנט דאס הארץ וויא
אפעבר ווייז לא עזבני אז די מצרים האבין מיך גיביטרט מיט שווערע
ארבעט האט מיך מיין באשיצער ניט פאר לאזט אונ האט אויף גיהויבין
מיין קאפ וויא עס שטייט (שמאלו תחת לראשו) זיין לינקע האנט איז
אונטער מיין קאפ צו א גטר לעהנן מיך לנחץ צו איילין דעם קץ פון דער
הילף האב איך אייך באשווארין צוא ווארטין ביז עס וועט קומען אייער
צייט אונזער באשעפער אונ דער לייזער האט גיאיילט אוים צוא לייזין
אונז מיט הילף קול דודי דאש קול פון מיין פריינד איז דאש ער האט
קורץ גימאכט דיא צייט וואש ער האט גיזאגט צוא אברהם צוא געבין
איין רפואה צוא מיין ווייטאג אונ האט גיהופט צוא מאכין מיך לעבין
מיין פריינט גאט איז גלייך צוא איין הירש וואש לויפט גיך אזוא האט
ער גיאיילט דיא גאולה פון מצרים נגדשה עש איז פול גיווארין דיא מאס
פון מיינע רויבערס מצרים אונ עס איז גיקומען מיין צייט איך זאל פון
מצרים ארויס גיין אונ איך זאל גיערליכט ווערין אזוא האט גשריבין צוא
מיר מיין פריינד נגדע דער יאך פון מצרים איז צוא בראכין גיווארין אונ
עש וועט דיר גאר ניט אפ גיין אין דער מדבר איין באגלייבטער פאסטוך
משה רבינו האט זיך גישטארק אויף פרעה דען דיא צייט פון גלות
מצרים איז שוין איבער גיפארן די מצרים האבין זיך גיוואונדרט אז זיי

יוצר לשבת חול המועד של פסח

מְלֻגְלַע׳ סָבִיב הוּגְבָּלוּ בְּצֶלַע׳ עָמְדָה בְמִישׁוֹר מִלְקַלַּע׳
יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע: עֲוִילִים הוּצְעוּ חֲלָלִים׳ יְצִיאֵי עַקְרַבֵּי
אֻמְלָלִים׳עוֹמְדִים לְזַנֵּב נֶחֱשָׁלִים׳אֶחֱזוּ לָנוּ שֻׁעָלִים: פָּרַשׂ
עָנָן לְהַאֲהִילִי׳ מַגִּיהַּ בְּלֵיל הִלִּי׳ פִּנּוּקִים שָׁלֹשׁ הֶאֱבִילִי׳
דּוֹדִי לִי: פְּעֻלַּת שָׂכָר קָפוּחַ׳ טֻפַּלְתִּי כְּנֹאד נָפוּחַ׳
פֻּלַּצְתִּי בִּשְׂאֵת וְסָפוּחַ׳ עַד שֶׁיָּפוּחַ: צָפִיתִי עוֹצֶב בִּי׳
וָתִיק רָחַק מִקִּרְבִּי׳ צַגְתִּי לְבַקֵּשׁ אוֹהֲבִי׳ עַל מִשְׁכָּבִי:
צִיר עָלוֹת בִּתְחִנָּה׳ בַּקֵּשׁ כִּפּוּר לְמִי מָנָה׳ צְעוֹק וְחַלּוֹת
אָנָּא׳ אָקוּמָה נָּא: קֻשְּׁרוּ לְוִיִּם קִשּׁוּרִים׳ יוֹפִי תֻמִּים
וְאוּרִים׳ קוֹמָם לְהַכּוֹת בּוֹעֲרִים׳ מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים:
קַבֵּל מָרוֹם תְּפִלָּתִי׳ מְחַל פֶּשַׁע חַטָּאתִי׳ קִרְבָתוֹ שַׁת
בַּעֲדָתִי׳ כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי: רְאוּ בָּחַרְתִּי בָכֶם׳ אַל תְּנַחֲצוּ
יְצִיאַתְכֶם׳ רְאוּת בְּצִיָּה עִתּוֹתֵיכֶם׳ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם:
רָמָה קֶרֶן סְגֻלָּה׳ מִמִּדְבָּר יָצְאָה נִדְגָּלָה׳ רוֹזְנִים נוֹסְדוּ

אלו לתורה כמ"ש לי עלם ומוסים (משלי ח יד) (מלגלע) ל' סבוב (בצלע) ל' צד כמו צלע המשכן (שמות כו כ) (מלקלע) ל' ויקח משם אבן ויקלע (ש"א יז מט) ופירוש אף האבן בכלי הקלע (עוילים) ל' וסגירני אל אל עויל והוא לשון נן (איוב טז יא) (הוצעו) נתפשטו ל' ופלתי לו לועים ונעשו ות"י ואשלח עליהון בזוזין ויבוזזון (אמללים) ל' כריתה כמו כי אמלל אני (תהלים ו ג) (לזנב) מלשון וזנבתם אותם (יהושע י יט) ות"י ותדבקון יתהון (נחשלים) חסרי כח (שועלים) כנוי למצרים (עפרש"י שה"ש ב טו) (מגיה) מאיר (הלי) ענין האורה וזריחה כמו בהלו נרו (איוב כט ג) (פא קים) לשון עדון כמו מפנק מנוער עבדו (משלי כט כא) (קפוח) ל' תלמוד אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה (פסחים קיח) (פרוך) (טפלתי) ל' משנה טיפלה דקה עבה (דמאי פ"ב משנה ה) (פולצתי) לשון אימה ורעדה כמו ואחזו בשרי פלצות (איוב כא ו) (וספות) לשון ספחת (צפיתי) ל' הבטה וראיה כמו צופי ה' צופות (משלי טו ג) (ותיק) תואר להקב"ה והוא ל' תלמוד ותיקין היו גומרין וכו' (ברכות ד' י) (ציר) תואר למשה כמ"ש ציר נאמן לשולחיו (משלי כה יג) (עלות) כמו לעלות וכן לצוק ותלות (קושרו קשורים) ל' תכשיט כי ת"י על כלה קשוריה (ירמיה ב לב) קשוטה (בוערים) ל' שטות וסכלות כמ"ש בוערים (תהלים צד ה) (השומרים) תואר ללוים ע"ש שומרי משמרת הקודש (מרום) תואר להקב"ה (קרבתו) טעמו שכינתו (תחנצו) ל' מהירות כמו כי היה דבר המלך נחוץ (שמואל א כא ט) (נדגלה) ל' דגל (נוסדו) ענין עצה ע"ש שהעצה נעשה בסוד לבל יגולה ליש (תהלים ב ב)

שמחת מתן תורה לכן (סביב הוגבלו בצלע) נתן להם גבול סביב צלע ההר כמ"ש פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב (עמדה כו' הסלע) ויונתי עמדה במישור בתחתית ההר (מלקלע) שלא יקולע ויורו עליהם הלים ואבנים כמ"ש או סקול יסקל או ירה יירה ויקברו (בחגוי הסלע עוילים הוצעו) המצרים נתפשטו ונתבזזו חללים בביזת הים (יציאי עקרבי אמללים) יצאו משורש אם המקולל כמו נחש ועקרב נכרתו (עומדים לזנב נחשלים) ברדפם אחריהם (אחזו לנו שועלים) שמע הקדוש ברוך הוא את קולנו וצוה את הים ושטפם (מגיה בליל הלי) מאיר בלילה נרי בעמוד אש (פינוקים שלש האבילי) האכילני שלש מיני תפנוקים מן ושליו ובאר (דודי לי) ובזה הראה שהוא דודי ואוהבי (פעולת שכר קפוח) קפחתי שכר קבלת התורה על ידי מעשה העגל (טפלתי) נעשיתי טפל (כנאד נפוח) שאין בו אלא רוח (פולצתי) נבהלתי ואחזני פלצות (בשאת וספוח) כאילו היה עלי שאת או ספחת שהגית אותי משה חוץ למחנה כמצורע כמ"ש ומשה יקח את האהל המרתי שלא אתחבר אליו (עד שיפוח) עד שישוב חרון אפו (צפיתי עוצב בי) ראיתי שנכון בי כי (ותיק רוחק מקרבי) הקב"ה הרחיק א"ע ממני באומרו כי לא אעלה בקרבך (שמות לג ג) ושכבתי בצרה (על משכבי) מדאגת העון (ציר עלות בתחנה) התחיל משרע"ה לעלות בתחנה (בקש כפור למי מנה) לבקש כפרה לישראל שנאמר עליהם מי מנה (לצוק וחלות) לצעוק ולחלות (אנא) תשא העם הזה וגו' ואח"כ כשהודיע י"ג מדות ידע שמחל להם הקב"ה ויקוד ארצה וישתחו ויאמר (אקומה נא) לאעמוד מלהתפלל (קושרו לוים קשורים) נתקשטו הלוים בקישוטים של יופי תומים ואורים בעת (קומם להכות בוערים) כשקמו הלוים להכות השוטים שעבדו לעגל וזש"ה (מצאוני השומרים) מלאוני הלוים שומרי משמרת הקודש ושומרי התורה הכוני פצעוני כו' (קרבתו שת בעדתי) קירב להשרות שכינתו בעדתי כשהוקם המשכן ולולי זאת (כמעט שעברתי) מן העולם (אל תנחצו כו' השבעתי אתכם) כן אומר הקדוש ברוך הוא לבנ"י השבעתי אתכם שלא תמהרו יציאתכם מהגלות ושלא תדחקו זמן הגאולה (רמה קרן) ישראל שנקראו עם סגולה (ממדבר יצאה נדגלה) בארבעה דגלים (רוזנים נוסדו

האבין גיזעהען אז משה אונ אַהֲרֹן זַיינֶען בּאַשאַפִין גיוואָרין רָעכְט
פאַרְטִיגֶע מְלִיצִים דיא שְׁפְּראַצוּנג דָאשׁ איז משֶׁה וְאַהֲרֹן זַיינֶען וואָרין
גיזעהען סוכי גאָט האָט גיזאָגט צוּא דיא מַלְאָכִים איר זָאלְט אַרוּם רִינְגְלֶען
דיא מִצְרַיִם וָואשׁ וֶוערין אָן גירוּפִין עֶגְלָה אונ הַרְגֶענֶען דיא בְּכוֹרִים אונ
איר זָאלְט צוּא הַאקִין אִירֶע גְרָאבֶּע שְׁטְרִיק מִיט זֵייעֶרֶע אַנְקִירְס פוּן דיא
שִׁיפִין דָאשׁ מֵיינְט מֶען אִין יַם סוּף צוּא פַאר שְׁטֶערִין אִירֶע שְׁלֶעכְטֶע דֶען
דֶער פַיינְן בּוים האָט גישְׁפְּראָצְט אִירֶע יוּנְגֶע פֵּירוֹת דָאשׁ איז משֶׁה
אַהֲרֹן עיז דֶער נָאךְ אַז עֶר הָאט גִוואָלְט גֶעבִּין דיא שְׁטַארְקֶע תּוֹרָה צוּא
יִשְׂרָאֵל הָאט עֶר זֵייא פַאר בָּאטִין זַייא זָאלִין נִיט אַנְפְּלֶעקִין זֵייעֶר פָּנִים
צוּא זֶעהֶען אִין דֶער שְׁכִינָה אִין דֶער זַייט פוּן דֶעם בּאַרְג סִינַי זַיינֶען זַייא
גישְׁטַאנֶען אויף אַגְלַייךְ אָרְט נִיט אויף דֶעם בַּארְג כְּדֵי זַייא זָאלִין נִיט
גיוואָרְפִין וֶוערִין מִיט שְׁטֵיינֶער דֶענְסְט מָאל הָאט נָאט דֶעם בַּארְג אִיבֶּער
גִירֶעקְט אִיבֶּר דִי יִשְׂרָאֵל זַיינֶן זַיי גְוֶועזְן אַצָרָה וויא אַטוּיב אִין דִי שְׁפַּאלְטִין
פוּן דֶעם שְׁטֵיין עוילים דיא נַארִישֶׁע מִצְרַיִם זַיינֶען וואָרין אוּים גִבֶּעט מִיט
דֶער שְׁלָאנְגֶענֶע דיא קִינְדֶער פוּן חָם וואָס עֶר איז פַאר שָׁאלְטִין גיוואָרִין
וויא דיא פַאר שְׁנִיטֶענֶע עֶגֶדְסִין אונ שְׁלַאנְגֶען דיא זַיינֶען אויף גִישְׁטַאנֶען
צוּא דֶער שְׁלָאגִין דיא שְׁלַאפֶע יִשְׂרָאֵל דְרוּיף גֵייט דֶער פָּסוּק דיא פִּיקְסִין
האָבִין אוּנְז בַּגְרִיפִין פרש עֶר הָאט פַאר שְׁפְּרֵייט אִיבֶּער מִיר דֶעם וואָלְקִין
דיא אַנִיצְעלְט אונ האָט בַּייא נַאכְט גְלַייכְט אונ האָט מִיךְ גִימַאכְט עֶסִין

דְרַייא אַלֶערְלַייא גוּטֶע שְׁפַּייז דֶעם מַן אונ דֶעם שְׂלָיו אונ דֶעם בְּאֵר דָאשׁ
האָט מִיר גִיגֶעבִּין מַיין פְרַיינְד הַקָּבָּ״ה דֶעם שְׂכַר פוּן קַבָּלַת הַתּוֹרָה הָאבּ
אִיךְ אָן גִיוואָרִין אונ אִיךְ בִּין גִיוֶועזְן וויא אַלֵיידִיגֶער לָאגִיל וואָס איז אָן
גִיבְּלָאזְן אונ וויא אַנְשְׁוָואלֶענֶר אִיךְ בִּין דֶער שְׁרָאקִין גִיוואָרִין אַז גָאט
האָט מִיךְ גִישְׁלָאגִין מִיט צָרַעַת פוּן שְׂאֵת וְסַפַּחַת בְּשַׁעַת אִיךְ הָאבּ גְמַאכְט
דָאשׁ עֵגֶל בִּיז גָאט האָט אַוֶועק בְּלָאזִין מַיין זִינְד אונ האָט מִיר מוֹחֵל גְוֶועזְן
צפיתי אִיךְ הָאבּ גִיזֶעהֶען מַיין טְרוֹיעֶרְקַייט ווייל גָאט האָט זִיךְ דֶער
וַוייטֶערְט פוּן מִיר הָאבּ אִיךְ מִיר גִישְׁטֶעלְט צוּא בֶּעטִין מַיין לִיבּ הָאבֶּער
על משכבי אויף מַיין גִילֶעגֶער אִין דֶער מִדְבָּר דֶער שָׁלִיחַ משֶׁה רַבֵּינוּ אִיז
אויף גִיגַאנְגֶען מִיט גִיבֶּעט אונ האָט גִישְׁרִיעֶן אִיךְ בֶּעט דִיךְ אַז דוּ זָאלְסְט
פַר גֶעבִּין דִי זִינְד פוּן דִי יוּדִין דֶען וֶועל אִיךְ ווידֶער אויף שְׁטֵיין קשרו
דיא לְוִיִּם וואָס האָבִין זוֹכֶה גִיוֶועזְן צוּם אוּרִים וְתוּמִים האָט גָאט מִיט זַייא
גִימַאכְט אַבּוּנְד אַז זַייא טֵייטִין דִי נַארִישֶׁע מֶענְטְשְׁן וואָשׁ האָבִּן גִיזִינְדִיגְט
מִיט דֶעם עֶגֶל דְרוּיף גֵייט דֶער פָּסוּק (מצאוני השומרים) זַייא הָאבִּין מִיךְ
גִיפוּנֶען דיא לְוִיִּם וואָס הִיטִין דָאשׁ מִשְׁכָּן קבל גָאט האָט מְקַבֵּל גִיוֶועזְן
פוּן דֶעם הִימִיל מַיין תְּפִלָּה אונ האָט פַאר גֶעבִּין מַיינֶע זִינְד אונ האָט
גִימַאכְט רוּעֶן צְווִישִׁין אוּנְז זַיין שְׁכִינָה אונ נוּעֶן דָאשׁ וואָלְט נִיט גִיוֶועזְ
וואָלְט אִיךְ אִיבֶּער גִיפָארִין פוּן דֶער וֶועלְט ראו זֶעהֶעט אִיךְ הָאבּ צוּא
אַייךְ אויש דֶר וַויילְט איר זָאלְט נִיט אֵיילִין אֵייעֶר אַרוּיש גַאנְג דְרוּיף מַט

(למללה) תלכי האהרן נתיפש: יחד לדבר (מי זאת עולה) (שכן באדם) הקב"ה השכין בישראל שכינתו (נכללה מציון יפעתו) כמ"ש מציון מכלל יופי (תהלים נ) ושם בציון (שתת אבן שתיתו) יסד בהמ"ק (הנה) הוא נקרא (מטתו) (כלם אחוזי חרב) כהנים מגינים ע"י שמים אותיות שבברכת כהנים ובקרבנות כששים גבורים אחוזי חרב ומלומדי מלחמה (תכן ארון מכלולו) הכנת הארון ומכלל יפיו (לוחות מונחות בצלו) בתוך הארון (תבנית כרובים) עשה משני קצות בפורת (להאהילו) לכסות הארון (אפריון עשה לו) לשכון שם (תעודה נתונה בחוסף) התורה נתנה בפרהסיא (המון עם בהתאסף) כמ"ש תורה צוה וגו' וכתיב בתריה בהתאסף ראשי עם וגו' (תואר ספרה בכוסף) האיר דברי תורה לישראל בתאום ותמוד (עמודיו עשה כסף) התורה שהיא עמודו של עולם היא יקרה מכל כסף שבעולם כן ת"י (שה"ש ג י): (צאינה וראינה) בנות ישראל (שור) לראות (בעטרה המעוטרת)(שניך) ת"ח שבך (עורכי טעמי מסורת) עורכים לדרוש דברים ככתבם שיש אם למסורת ודורשים דברים כקריאתם כי יש אם למקרא (ותק שפתותיך מדברת) כח הדבור יש בשפתותיך (כמגדל ט' נאזרת) כמגדל שתולין בו. אלפי גבורים כן בתי מדרשות של ישראל נאזרת בהם כלי זיין של תנאים ואמוראים שהם נטורים:

חזן למללה · מי זאת עולה : שכן באדם שכינתו · נכללה מציון יפעתו · שתת אבן שתיתו · הנה מטתו : שלמים ועולות לקרב · סדר בקר וערב · שת כהני להתקרב · כלם אחוזי חרב : תכן ארון מכלולו · לתית מונחות בצלו · תבנית כרובים להאהילו · אפריון עשה לו :

חזן תעודה נתונה בחוסף · המון עם בהתאסף · תאר ספרה בכוסף · עמודיו עשה כסף :

שם המחבר שמעון בר יצחק חזק בתורה אמן סלה

חזן צאינה וראינה ק"ח שור בעטרה המעטרת :

חזן הנך יפה ק"ח מור ולבונה מקטרת :

חזן שניך ק"ח עורכי טעמי מסורת :

חזן כחוט השני ק"ח ותק שפתותיך מדברת :

חזן כמגדל דויד ק"ח נושקי הגבורים נאזרת :

קהל שני שדיך · במלכות וכהנה מוכתרת · עד שיפוח רגש המולה עוברת · כלך יפהיפיפית להיות גברת · אתי מלבנון כלה · צעדי טוטפת מקשרת · לבבתני · חוסן יקרי מזכרת · מה יפו · קשוטיך בעוז ותפארת · נופת · חכך הרים עוקרת · גן נעולי · זורעת חסד וקוצרת · שלחיך · קבוצי סלסול מגברת · נרד

(למללה) למשר (באדם) בישראל שב"ה אשר שכן באדם (תהלים פח ס) (יפעתו) ל' זוהר והדר כמו וחללו יפעתך (יחזקאל כח ז) (שתת שתיתו) ע"ש אבן שתיה שעל מקומה הושת המקדש (להאהילו) ל' אהל וכסוי (אפריון) חופת כתר לכבוד (רש"י) (תעודה) התורה ע"ש שהיא מלאה מהתראות ואזהרות (תעודה) הוא ענין התראה (ישעיה ח טז) (בחוסף) בפרהסיא כמו תחשף ס' (שם כב י) (תאר) כמו האיר וי"מ (תאר ספרה בכוסף) עמודיו עשה כסף) כנס של התורה כסף כמ"ש (עמודיו עשה כסף) נרמז שבמאור והדיבור בספרי המול' שנקראים עמודים כמ"ש חלבה עמודיה שבעה יכיה (בכוסף) בהאים: (צאינה וראינה) בנות ישראל וסירוש (שור) כמו לשור לשון ראיה כמו ושור בתקים יאיב (שם כ)(שניך) תואר לת"ח (ותק) ל' תוק וכח (שדיך) תואר למשה ואהרן (שיפוח) לשון נפיחה כמו כל צורריו יפיח בהם (תהלים י) (רגש) לשון קבוץ והמון כמו נהלך ברגש (תהלים נה טו) (המולה) ל' רעש כמו לקול המולה גדולה (ירמיה יא טז) (צעדי) שם תכשיט כמו האצעדה והצמדות (ישעיה ג כ) (חוסן) תוקף (בעוז) תואר לתורה (ותפארת) תואר למצ"ע (נופת) מתוק (חכך) לשון חיך (גן נעול) תואר לישראל ע"ש צניעות בנות ישראל שאינן פרוצות בעריות (רש"י) (סלסול) ל' סוג לרוכב נערצם (ספלים

(שני שדיך) המניקים אותך והם משה ואהרן (במלכות וכהונה מוכתרת) משה נכתר בכתר מלכות ואהרן בכהונה (עד שיפוח רגש המולה עוברת) עד שתפול תחת המולת עובדי כוכבים העוברת או תהיה (כלך יפה, יפיפיה (להיות גברת) במלכות ויאמר הקדוש ב"ה (אתי מלבנון כלה) משעת יציאתכם מלבנון שהוא בהמ"ק עמי את כנ"י שנקראת כלה (צעדי טוטפת מקשרת) והמקושרת בתכשיטים תפילין שבראש ושבזרוע (לבבתני חוסן יקרי מזכרת) אהבתי אותך בלב כי אתה מזכרת תוקף כבודי בק"ש (מה יפו קשוטיך בעוז ותפארת) בלימוד התורה הנקראת עוז ובמצ"ע שהם תפארת לעושיה (נופת חכך) בחכך המתוק פי' פלפולך (הרים עוקרת) את עוקרת הרים את כנ"י שנקראת גן נעול (זורעת חסד וקוצרת) כמ"ש זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד (הושע י)(שלחיך) השלוחי לבור (קבוצי סלסול מגברת) קטני שבחות מגבירים (נרד

איך אייך באשווערין רמה דאש האהרן פון ישראל איז דער הייכט גיווארן אונ זיי זיינן ארויש גיגאנגן פון דר מדבר מיט פאנגען אלע שררות האבן זיך איין גיזאמלט צוא לויבין דיא יודין ווער איז וואש גייט אויף פון דער מדבר שכן ער האט גימאכט רוען זיין שכינה צווישין מענטשן זיין שיין איז ווארין גיקריינגט פון ציון אונ דארטין האט ער גיגרונד פעסט דעם (אבן שתיה) וואש דרויף איז גיוועזן דאש בית המקדש וואש ווערט אן גירופין מטתו שלמים ער האט גינעהנט דיא כהנים זייא זאלין מקריב זיין קרבנות אונ דעם תמיד פון אין דער פריא אונ אויף דער נאכט זייא אלע זיינען אן גיגורט מיט שווערדין צוא שעכטין דיא קרבנות תכן דיא גיקריינטע לוחות וואס זיינן גילעגין אין ארון אונ די כרובים האבין אים באדעקט מיט דיא פליגיל וויא איין תופה האט ער גימאכט צום ארון מיט דיא פליגיל פון דיא כרובים תעודה דיא גלוסטיגע תורה וואש זיא איז אפגלעקט גיגעבין גיווארין אז זייא האבין זיך איין גיזאמלט דאש פאלק ישראל צום בארג סיני זיינע ציילין פון דר תורה האט ער גלייטרט וויא זילבער :

צאינה וראינה גייט אונ זעהעט דיא קרוגען וואס זייא האבין גימאכט צוא גאט הנך זייא זיינען שיין אז זייא זיינען מקטיר קטורת שניך דיינע ציין לערנען דיא טעמים אונ דיא מסורת פון דער תורה כחוט דיינע לעפצין זיינען אזו וויא ארויטער פאדים ווען זייא ריידין אין דער תורה כמגדל אזו וויא דער טורם פון דוד איז שטארק אזו זיינען גיוועזן דיא שטארקע סנהדרין וואש זייא זיינען גיוועזן אן גיגורט מיט תורה וויא איין גבור מיט כלי זיין :

שני שדיך דאס מיינט מען וואס משה איז גיוועזן גיקריינט מיט מלכות אונ אהרן מיט כהונה ער שיפוח ביז עס וועט זיך דער היצן דר טאג פון יום הדין וואס עס וועט איבער פארין דענסט מאל וועסטו זיין שיין צוא שטארקין דיך אין דער תורה צעדי אין דעם זכות וואס איר לייגט תפילין וועט איר אויס גילייזט ווערין פון עבירות לבבתני דוא ביסט בייא מיר גישטארקט אין הארץ אונ שיין אז דוא בישט גיצירט מיט דער שיינער תורה ומעשים טובים נופת דיין גומין איז זיס וואס איז דיך מפלפל אין דער תורה אונ זיינען אזוא וויא אפאר שלאסינער גארטין

יוצר לשבת חול המועד שפסח

וכרכום · בשומן באפי קטורת · מעין גנים · תעודה דורשת וגומרת · עורי צפון ובואי · להעלות תמורת · באתי לגני ראות גולת הכותרת · אני ישנה · הלב ער במשמרת · פשטתי · אדר כתונת מושזרת · דודי · מושיע פליטה הנשארת · קמתי · נצוח קדשתו מספרת · פתחתי · סגוב תהלתו מזמרת · מצאני · לישעו מקוה ומסברת · השבעתי · המון מלאכי השרת : חזן מה דודך · שאלוני תמיד מחטבת ומאמרת · נערץ ונשגב תכן שחקים בזרת · הנערץ בשלוש קדשה המאשרת :

הכל יודוך וכו׳ עד מלא כל הארץ כבודו ואח״כ אומרים זה

זה סימן שמעון בר יצחק בר אבונא חזק ברוך והאלפא ביתא כתבנו הכזרים וגבניים סקסן יזכה לחיי עד אמן

דודי שליט בכל מפעל · הכל למענהו פעל · מרבבה דגול ומועל · קדוש במטה ובמעל : ראשו עטור פז כתר · טהור צופה כל סתר · ומאזין לקול עתר · נערץ בשפת יתר : עיניו נגדו יישירו חוזים · יה חכם הרזים · בחור נעים כארזים · זך עושה חזיזים : לחייו רקח מגדלות בשמים · כביר משיב טעמים · יושר אמריו נעימים · הגיוניו בין מחכמים : ידיו צדק ומשפט מפלאים · לגלילי תרשיש ממלאים · חילי צבאיו נוראים · חתים ומפניו יראים : שוקיו קומת עמודי

בית לוי

(זה) (תעודה) תואר לתורה שיין בפיוט הקודם (עורי צפון) פ׳ רש״י ע״פ שהגליות מתקבלו׳ מכל העובדי כוכבים ומזלות מביאים אותם מנחה לירושלים (תמורת) פ״ש שעינו לא נהגה הרות את עמוד העשן (גולת הכותרת) עפה״כ (מ״א ז מא)(אדר) ל׳ לבוש כמו ואדרת בשלל אדרת (יהושע ז כא) ופרש״י אצטלא דמלת׳ (מושזרת) ל׳ משזר (נצוח) כמו לנצח (סגוב) ל׳ תוקף כמו ונשגב וא״י ותקיף (ישעיה ב יא) (ומסברת) ג״כ ל׳ תקוה כמו כי יש תקוה (ירמיה לא טז) ות״י ואית סבור (מחטבת) כמ״ש רז״ל אתם עשיתוני חטיבה אחת כו׳ (חגיגה ג) (ומאמרת) לשון רוממות כמו יתאמרו כל פועלי און (תהלי׳ צד ד) (נערץ ונשגב) שניהם ל׳ תקיף (תכן שחקים בזרת) פ״ש ושמים בזרת תכן (ישעיה מ יב) :

(ומועל) כמו ומעולה והוא לשון שבח ומעלה (נערץ) ל׳ תוקף (חוזים) רואים כמו פניו יחזו (תהלים יא ד) (הרזים) ל׳ סודות כמו רזי לי (ישעיה כד טז) (נעים) מתוק וערב כמו כנור נעים עם נבל (תהלים פא ג) (זך) נקי (חזיזים) עננים (כביר) חזק כמו הן אל כביר (איוב לו ה) (הגיוניו) לשון מחשבה וטעמו סודי התורה (בין)הב׳ בחיר״ק ל׳ הבנה (ידיו) תואר להלוחות ע״ש שהם מעשה ידיו (חתים) לשון פחד כמו ראיתי המה חתים (ירמיה מו ה) (שוקיו) תואר לצדיקים ע״ש ת״י (שה״ש ה טו) (פס)

מטה לוי

וכרכום בשומן באפי קטורת) מרוצה לפני כנרד וכרכום שהיא בקטורת הכניסה באפי וכמו (מעין גנים) המתגבר כן הן מתגברים (תעודה דורשת וגומרת) נגיד כשדורשים וגומרים אותה ואומר הקב״ה(עורי צפון)עורי מארץ צפון ובואי לירושלים (להעלות) זבחים שמעלין תמורת עשן ואני כבר (באתי לגני) באתי לבהמ״ק(ראות) לראות את(גולת הכותרת) אבר על ראש העמודים מסיבה כנ״י(הלב) שלי הוא (ער במשמרת) שתקיים הבטחתך (פשטתי אדר כתונת מושזרת) אף שפשטתי כתונת של שש משזר ובגדי כהונה מ״מ זאת נחמתי כי הוא (דודי מושיע פליטה הנשארת)לכן (קמתי נצוח) עמדתי לנצח ולרנן (קדושתו מספרת) ולספר קדושתו (פתחתי סגוב תהלתו מזמרת) ופתחתי לשבח ולזמר תוקף תהלתו ואף כי (מצאוני) עוני מ״מ (לישעו) אני מקוה ומסברת · (השבעתי המון מלאכי השרת מה דודך שאלוני) שהם שואלים אותי מה דודך (תמיד מחטבת ומאמרת) שאת מחטבת ומרוממת אותו תמיד ואנו משיבים להם שהוא אל (נערץ ונשגב) תקיף וחזק :

(דודי כו׳ מרבבה דגול ומועל) נדגל בחיילות רבבות רבות ומעולה ומשובח מהם (ראשו) של הקב״ה (עטור פז כתר) הקב״ה שהוא (טהור צופה כל סתר)(נערץ בשפת יתר) יותר ממה שהבריות משבחים אותו הוא נערץ (עיניו נגדו יישירו חוזים) עיניו של הקב״ה רואים איך יישירו לבות בני אדם כנגדו כי הוא (יה חכם הרזים) חכם היודע רזי וסתרי הלבבות על הים נגלה כמו (בחור נעים) בחור מתוק וערב (כארזים) הנבחרים לבנין לחוזק ולגובה(לחייו רקח מגדלות בשמים) דברות הר סיני שיצאו מלחייו היו כגדולי בשמים שמפטמין אותם מעשה רוקח הקב״ה שהוא (כביר משיב טעמים) משיב טעמי תורה לשואליו (הגיוניו) סודי התורה (בין מחוכמים) מבינים ת״ח (ידיו) הלוחות שהם מעשה ידיו וניתנו מימינו (צדק כו׳ מופלאים) בצדק ומשפט (לגלילי תרשיש ממולאים) הם דומים לאבן תרשיש שוהם אשר ממולא במשבצות זהב (חילי צבאיו) המלאכים אף שהם נוראים עכ״ז (חתים) מפחדים (ומפניו יראים) (שוקיו) לצדיקים שהם עמודי עולם הם (קומת עמודי שש) כקומת

דאס איז גיצירט מיט חסד אונ צדקה שלחיך דיינע חזנים וואס זאמלען איין זיסע גיזאנג זיינען מרוצה פאר מיר אזוא וויא נעגעלעך אונ זאפרן וואס דוא האסט גיטאן אין דיא קטורת טעין אזוא וויא איין קוואל ברונען וואס אין גארטין אזוא קוועלין דיא תלמידי חכמים מיט דער תורה אונ מיר בעטין דיך גאט דער וועק דאש ארט וואש דאש בית המקדש איז גישטאנען וועלין מיר מקטיר זיין קטורת באתי איך בין גיקומען אין בית המקדש צוא זעהען דיא קייליכדיגע קרוין אני האטשע איך שלאף טוט גאט מיך פארט היטין פשטתי מען האט פון מיר אראפ גיצויגן די קליידר פון דער כהונה וואש זיינען גישפונן אונ גידרייט · דודי מיין פריינט גאט העלפט דיא וואש זיינען איבער גיבליבן קמתי איך שטייא אויף צוא דער ציילין דאש הייליקייט פון גאט איך האב אן גיהויבן תשובה צוא טאן אונ צוא דער ציילין גאטש לויב אונ שטארקייט השבעתי איך טוא אייך מלאכים באשווערין איר זאלט עדות זאגין פאר גאט מה זיי פרעגין מיך וואש איז דיין פריינט גאט ביא דיר אזוא גיליבט אז דוא לויבסט אים אלע טאג ענטפער איך נערץ דרום איז ער גילויבט אונ גישטארקט ווייל ער האט באשאפין דעם הימיל מיט זיינע הענט אונ ווערט גישטארקט פון דיא מלאכים מיט דרייא קדושות :

דודי שליט גאט וואש ער גיוועלטיגט אויף אלע ווערק האט ער אלץ פון זיין כבוד וועגין באשאפין ער ווערט דר הייכט אונ גיהייליגט אויף דעם הימיל אונ אויף דער ערד ראשו זיין קאפ איז גקריינט מיט איין קרוין וואש פון גין גאלד ער איז ריין אונ זעהעט אלע פאר בארגענע זאכין ער פאר נעמט צום קול פון דיא תפלות ער איז גישטארקט מער אז דיא לעפצין קענין ריידין עיניו זיינע אויגין טוען זעהען דיא וואס רעכט פארטיגין זייער הארץ אקעגין אים גאט וואס ער קליגט אין אלע סודות ער איז אויס דער ווילט זיס אונ לויטער אונ באשאפט דיא וואלקין פון דעם רעגין לחייו ער האט אונז דיא תורה גיגעבין וואש איר ריח איז וויא אלירלייא בשמים אונ ענטפערט גוטע טעמים זיינע זיסע רייד מאכין פר שטאנדיג דיא חכמים ידיו זיינע ליבע מצות זיינן וואונדערליך מיט גירעכטיקייט זייא זיינען גיגליכין צוא גילדענע פינגערליך וואש זיינען דער פילט מיט אבנים טובות זיין חיל די מלאכים אנגסטין אונ פארכטין זיך פאר אים

שֵׁשׁ · יְסוֹד עוֹלָם לְהִתְאַשֵּׁשׁ · בַּשְּׁבִיעִי לְמַעְלָה מִשֵּׁשׁ · יָפֶה כִּסְאוֹ לְיַשֵּׁשׁ : חִבּוּ רִבֵּי תּוֹרוֹת וְחֻקִּים · יְחוּדוֹ בְּתֵבֵל וּבִשְׁחָקִים · אַדִּירֵי חַשְׁמַלֵּי בְרָקִים · עוֹצֶם קְדֻשָּׁתוֹ מַפִּיקִים : אָנָּה בָּרוּךְ וּמְבוֹרָךְ שְׁמוֹ · דּוֹרְשִׁים אֶרְאֶלֵּי מְרוֹמוֹ · וְזֶה אֶל זֶה קוֹרֵא נוֹאֲמוֹ · אֹמֶר קָדוֹשׁ בְּשַׁלְּשְׁמוֹ : חוֹן דּוֹדִי נוֹתֵן לְעַמּוֹ עוֹז · מִפִּימוֹ יִתְבָּרַךְ בְּמָעוֹז · אֲנִי אֲחַזֵּק תְּהִלָּה וָעוֹז · נוֹעַם לְשֵׁם מִגְדַּל עוֹז : והחיות · קריאת שמע עד אין אלהים זולתך

עמודי שש (יסוד עולם להתאשש) שבהם יתחזק יסוד העולם (בשביעי למעלה מששה) ברקיע הז' שהוא למעלה מששה רקיעים (יפה כסאו לישש) להיות עדי עד (חבו) דברים שיצאו מחיך שלו הם (רבי תורות וחוקים יחודו בתבל ובשחקים) בשמים ובארץ (אנה ברוך ומבורך כו' מרומו) מלאכי מרומו דורשים אנה הם"י אשר ברוך ומבורך שמו (אומר קדוש בשלשמו) אומרים ג"פ קדוש (דודי נותן לעמו עוז) (כי מפימו) של ישראל (יתברך במעוז) בתוקף ועוז. ונותנים (נועם) לשמו יתברך שהוא מחסה לישראל כמו (מגדל עוז) :

כמו שיש (תלי סז) (להתאשש) לשון חיזוק כמו זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו ח) (לישש) לשון זקנה שכן כאן נקרא ישיש וי"ת ליישש כמו לאביי קיר (ישעיה טו ז) (חבו) חיך שלו (מפיקים) מוציאים (אראלי) מלאכים (נואמו) לשון אמירה :

וולה מיוסד ע"פ א"ב כראשי פתרוזות סרלבונות וכראשי התרוזות שניות חתום שם המחבר שמעון בר יצחק חזק ואמץ

אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הֶרְאִיתַנִי · שָׁמְעָה אָזְנִי וְהֲבִינֹתַנִי · לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי : בְּבוֹאֲךָ לְהָדִין דְּאֵבִי · מָלֵל פַּצְתָּ לְהֵיטִיבִי · שׁוּבִי שׁוּבִי : גֵּיא חִזָּיוֹן תְּחוּמֵיךְ · עֲלוֹתֵךְ לְהַגִּישׁ שְׁלָמַיִךְ · מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ : דְּגָלַיִךְ יַזְהִיר כְּזוֹהַר · וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר · שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר : הֲדַר כְּהוּן אֲפוּדַיִךְ · נוֹעַם מַלְכוּת כְּבוּדַיִךְ · שְׁנֵי שָׁדַיִךְ : וְנַחַת שֻׁלְחָן דָּשֵׁן · בְּנוֹכַח מְנוֹרָה לְדַשֵּׁן · צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן : זְבוּל קֹדֶשׁ הִלּוּלַיִךְ · רֶפֶד יוֹפִי מִכְלוּלַיִךְ · רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ : חַיִל לִמְאֹד עָצַמְתְּ · בְּרִבֵּי תּוֹרוֹת נִתְחַכַּמְתְּ · מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ : טַכְסִיס נוֹי תְּהִלָּתֵךְ · יִתְאַוּוּ לְאֻמִּים

(אלה וכאלה הראיתני) הראיתני בתורה המצות שכתוב בהם אלה והקרבנות שכתוב בהם כאלה (לא ידעתי) ואני לא נתתי לבי להתבונן בשובות שעשית לי כי (נפשי שמתני) מרצון נפשי מנעתי א"ע מלהכינס רק שמתי נפשי ורצוני לחטוא בעגל ועכ"ז אתה יתברך לא כך שהנהגת עמנו אך (בבואך להדין דאבי) בבואך לשמח דאבון נפשנו למחול על עון העגל (מלל פצת להיטיבי) דברת דבור להיטיב עמי ואמרת (שובי שובי) אלי בתשובה ועוד אמרת ע"י ירמיה (ירמיה לא כא) שובי אל עריך אלה אל ירושלים (גיא חזיון) שהוא (תחומיך) ובעת עלותך להגיש שלמיך מה יפו פעמיך (דגליך כו' הסהר) סנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה כאגן שהוא עגול והם דגלים של ישראל יזהירו

(אלה) ע"פ אלה המצו' (וכאלה) ע"פ שכתוב כאלה תעשו לה' (להדין) לשמח כמו שיבו להדר מבום ת"י דווגו עמה דין (דאבי) ל' דאבון כמו ולמיו תדוץ דאבה (איוב מא יד) (מלל פצת) שניהם ל' דבור מל' מי מלל לאברהם (בראשית כא ז) (פצת) מל' יפצה פיהו (איוב לה טז) (גיא חזיון) שהוא ירושלים ושמו גיא שנתנבאו עליה רוב נבואות (רש"י ישעיה כב א) (דגליך) אומר לסנהדרין שהם דגלים של ישראל (שררך) טבוריך וקאי על סנהדרין שיושבים בלשכת הגזית שהיא טבורי הארץ (הסהר) עגול (כהון) ל' כהונה (אפודיך) לשון אפוד (דשן) ל' שומן כמו חלב ודשן תשבע נפשי (תהלים סג ו) (זבול) אומר לבהמ"ק ועניני מדור (רפד) ל' רפידתו זהב

(כזוהר וכעצם השמים לטוהר) (הדר כהון אפודיך) הדר כהונה הלובשים אפוד (נועם מלכות כבודיך) ונועם המלוכה שזהו כבודיך · הם (שני שדיך) משה ואהרן שהיניקו תורה לישראל משה מלך ואהרן כהן (ונחת שולחן דשן) מה שהיה מונח על שולחנך יהיה מלא דשן ושמן וזהו לחם הפנים (בנוכח מנורה לדשן) ויהיה עומד לנגד המנורה שמדשנים אותה (צוארך) ההיכל שהוא זקוף וגבוה ולשכת הגזית גם היא שם עשויה לחוזק ולמגן (כמגדל השן) (זבול קודש הלוליך) בהמ"ק שבו אומרים הלולים קדושים (רפד) אשר שם משכבי ומשכני (יופי מכלוליך) הוא מכלל יופי (ראשך עליך) מלכך עליך

שוקיו ער האט געגעבן דיא תורה כדי דיא וועלט זאל איין קיום האבין אין זיבעטין הימיל האט ער באשיינט זיין שטול זאל זיין אייביג חבו דורך זיין תורה ווערט ער גיאיינציגט אויף דער וועלט אונ אין דיא הימלן · זיינע מלאכים אין הימיל שטארקין זיין לויב אנה זיינע הייליגע מלאכים פרעגין איינער צום אנדערין וואו איז זיין גילויבטער נאמען אונ זאגין דרייא מאל קדוש דודי אונזער ליבער גאט גיט זיין פאלק שטארקייט פון זיין מויל זייגען זייא גיבענטשט אונ מיט זיס לויבונג טוען זייא אים לויבן אונ מיט שטארקייט וויא איין שטארקער פיינער טורם :

אלה וכאלה דיא ניסים פון מצרים אונ נאך מער ניסים וואש מען קאן דיא ניט אויס דער ציילין האסטו מיר גיוויזין אונ מיינע אויערין האבין גיהערט אונ האסט מיך גימאכט פאר שטיין פון דעסט וועגין האב איך גיטאן מיין לייב גליך וויא איך ווייס דער פון ניט אונ האב גיזינדיגט גבואך אז דוא ביסט גיקומען צוא פריילין מאכין מיין ווייטאג האסטו מיר צוא גיזאגט טוהין צוא טאן אונ האסט גיזאגט (שובי שובי) קער דיך אום מיט תשובה גיא דש שיינענדיג ארט ירושלים ווערשטו זוכה זיין דרינן מקריב צוא זיין קרבנות אונ שלמים וויא שיין זיינען דיינע טריט אז דוא ניקם שלח הגל ורגליך דיינע דגלים וועלין לייכטין וויא דאס קלארקייט

פון די הימלן דיינע סנהדרין וואס זיינען גיזעסין אין מיטין דר וועלט וויא איין נאפיל אין מיטין מענטשין האבין גילערינט אויף איין טיש וואש ער איז גיוועזן קיילעכדיג וויא איין האלבע לבנה איך וועל דיר געבין דאש שיינקייט פון אהרן הכהן וואס ער איז גוועזן אן גיגורט מיט דעם אפוד אונ דאש זיסקייט פון דר מלוכה פון משה וואש זיינן גיוועזן דיינע צוויי בריסט דאס זייא האבין דיך אן גיזויגין מיט תורה ונחת אונ דעם שולחן וואש אקעגין דער הייליגע גילדענע מנורה וואס אין בית המקדש דאש איז דאש שוינהייט פון ישראל גליך וויא איין גלייכער אונ איין גלאטער האלז וואש איז וויא איין טורעם פון העלפאן ביין דיין הייליגע הארברינג דאש בית המקדש איז דיין לויב דאש איז דיין צירונג אונ דיין שיינע קרוין וואש דו טראגסט אויף דיין קאפ חיל מיט פיל קראפט אונ תורה ביסטו גישטארקט אונ גיקלינגט וויא שיין אונ זיס ביסטו טכסיס דיא שיינע לויב פון דיינע גיליבטע טוען זייא גלוסטין צו זעהען אז דוא ביסט הויך אונ אויף גיריכט גישטאנען אז מען האט אריין גיווארפין אין קאלך אויבן חנניה מישאל ועזריה אונ גאט האט זיי מציל גיוועזן ידועיך דיינע חכמים זיינן גפלאנצט אין פרומקייט צוא היטין דיינע היטונג איך האב גיזאגט איך וועל ווערין גילויבט דורך דיא צדיקים וואש זיינען גיגליכן צוא איין טייטל בוים

(ידועיך) תואר לת"ת ע"ש שהם וידועים (כמסמר) ז"ל פי' (משמר) תואר למלוס עם"ה שכל משמר נלור לכך (משלי ד כג) ופרש"י מכל מה שאתה נוער השמר כו' (כתורה) ל' כתר (נהל) נהג (מעוטי עמים) תואר לישראל ע"ש כי אתם המעט מכל העמים (לעמומים) ענין חשך והכה תוארם כמו הרזים לא פתמוהו (יחזקאל לא ח) ופרש"י לא כהו תוארו (זרח) פי"ל כי הזי"ן היא מתיבת חוק שבתחימת המחבר (כרמים) תואר לבסכ"ל ובהמ"ד (שוש) לשון שמחה וששון כמו שוש אשיש כו' (ישעיה סא י) (מסבי) תואר לת"ת כמו ראש מסבי (תהלים קמ) ות"י לאחיתופל ריש סנהדרין וכ"ל (מסבי) ביו"ד לפירוש זה (להאריח) לשון אורח ודרך (להצריח) ל' נעקה בקול גדול כמו קול יום ה' מר צורח (צפניה א יד) (הדודאים) עם"ש והנה שני דודאי תאנים ודוד הוא שם כלי כענין קדירה מיין כפרש"י (שה"ש ז יד) (עמך בועד) כנ"ל שם' הרוקח וכו' קמולה (להאהילי) לשון אוהל (פנות) כמו לפנות (מכונך) בהמ"ק כמ"ש מכון לשבתך (נאת) כמו ללאת (קוות) ל' תקוה ותוחלת (גיא) ל' עמק כמו ובגיא ביניהם (ב"א יז ג) (מים רבים כו') עם"ש הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה (ישעיה מג טז) (אחות) תואר לכנ"י כמ"ש (שה"ש ח ח) אחות לנו קטנה (חומה) חזקה כחומה (ונחלה) עם"ה יעקב חבל נחלתו (רבוצה) כפוסה (דגול מרבבה) נדגל

לראותך · זאת קומתך : ידועיך נטועים במסמר ·
צנועים בכל משמר · אמרתי אעלה בתמר : כתורה
בשכל טוב · חמודה מזהב טוב · וחכך כיין הטוב :
לאל אקוה לסעדי · קרושי פודי ובבודי · אני לדודי :
מפזרת מקצה לקצה · חנון סנגוריה היצא · לכה דודי
נצא : נהל מעוטי עמים · זרח אורך לעמומים נשכימה
לכרמים : שוש מסבי להאריח · קול קורא להצריח ·
הדודאים נתנו ריח : עמך בועד להאהילי · ולבוא
בשמחת גילי · מי יתנך כאח לי : פנות דרך בבואך ·
אל מכונך ומקראך · אנהגך אביאך : צאת ממסגר נפשי ·
מבין מעבידי בקושי · שמאלו תחת ראשי : קוות מועד
עתכם · ציון עלות קריתכם · השבעתי אתכם : רואי
מופתי הגאולה · אומר יענו במלה · מי זאת עולה : שוכני
בגיא גלותם · מהר מאתך תהלתם · שימני כחותם :
תוקף עוז אהבים · נגן שירים ערבים · כעל מים רבים :

חתום שם המחבר שמעון בר יצחק

מים רבים שמת נתיבה · אחות משבת לך באהבה ·
אם עניתי ונפשי תאבה · אני חומה ושדי לאין
קצבה · כרם נעים ונחלה חשובה · כרמי בזוו ושמוני חרבה · היושבת
רבוצה וישע מקוה · ברח ישע הפלא דגול מרבבה · דודי צור נערץ

(ידועיך) הכמים וידועים שבך (נטועים כמסמר) דבריהם כמסמרות נטועים כיתד התקוע במקום נאמן והם לנועים (בכל משמר) ומלוה הם מקיימים והלנע לכת עם אלהיך (מיכה ו ח) (אמרתי אעלה בתמר) מתפארת אני בין חיילות של מעלה בכם שאתעלה ואתקדש על ידיכם בתחתונים בזה שאתם עומדי' בקומה זקופה כתמר הזה ואיך כורעת לע"ג (כתורה) בכתר תורה (בשכל טוב) על ידי שכל טוב שהשיגו בלימוד התורה אשר היא (חמודה מזהב טוב) (וחכך) ודברי תורה שיוצאים מחיך שלך הם (כיין הטוב) ואומרת כנ"י לאל אקוה כו' כנ"י אשר היא (מפוזרת מקצה לקצה) בקשתנו מלפניך אתה חנון (סנגוריה הוצא) סילא הסנגורים (לכה דודי ס"') (נהל) נהג את ישראל אשר הם (מעוטי עמים) לארלם (זרח אורך לעמומים) לחשכים והכה תוארם (נשכימה לכרמים) ואנחנו שמך נשכים לבהכ"נ ובהמ"ד (רש"י) (שוש מסבי להאריח) בקשתנו להוליך את חכמי בששון לארלם (קול קורא להצריח) ולזעוק בקול קורא הגאולה כי כבר (הדודאים נתנו ריח) אף פושעי ישראל מבקשים פניך (רש"י) (עמך בועד להאהילי) בקשתנו לועד אותנו עמך באהל בהמ"ק (ולבוא כו' פנות דרך) לפנות דרך לשוב הגליות לתוכה (בבואך אל מכונך) לבהמ"ק (ומקראך) והאנשים הקרואים לבא בתוכה (אנהגך אביאך) ויהי רצון (לאת ממסגר נפשי) לצאת נפשי ממסגר (מבין מעבידי בקושי) מבין המעבידים אותי בקושי ואומר הקב"ה (קוות מועד עתכם וכו' השבעתי אתכם) לקוות אל זמן שקבעתי אתכם ולעלות לציון עירכם (רואי) כל העמים שיראו (מופתי הגאולה) (אומר יענו במלה) יענו אומר בדבור (מי זאת עולה) ואומר כנ"י (שוכני כו' מהר) הגאולה ואז (מאתך תהלתם) תהיה תהלתם שהגאולה היא מאתך ועוד יבקשו ממך (שימני כחותם) על לבך ועוד יבקשו (תוקף עוז אהבים) תעורר תוקף עוז האהבה (נגן) כדי שנזכה לנגן (שירים ערבים) (כעל מים רבים) כמו ששוררו על ים סוף : (מים רבים שמת נתיבה) עשית שביל ודרך במים עזים של מי י"ס כנ"י שנקראת (אחות משבת לך באהבה) אף (אם עניתי) בגלות ועכ"ז (ונפשי תאבה) לך (אני חומה) חזקה באמונתך ותורתך כמו חומה (ושדי) ת"ח המיניקים אותנו לומדים תורה (לאין קצבה) אני חשובה כמו (כרם נעים ונחלה חשובה) ועובדי כוכבים ומזלות (כרמי בזזו ושמוני חרבה) היא יושבת כפופה כאילו תשאר שם לעד ועכ"ז (וישע מקוה) לכן בקשתנו (ברח ישע הפלא דגול מרבבה דודי צור נערץ

כתורים זייא זיינען ניצירט מיט גוטין שכל אונ גלוסטיגער פון גין גאלד אונ דיין גומען פון דיא תלמידי חכמים וואש ריידין אין דער תורה איז וויא גוטער ויין לאל צוא מיין היילינין גאט מיין אוים לייזר טוא איך האפין צוא אונטער לעהנען מיך אונ איך בין צוא מיין פריינד הקב"ה צוא היטין זיין תורה מפוזרת דיא וואש זיינען פאר שפרייט פון איין עק וועלט ביז דעם אנדערין ציא זייא אויש גייא מיין פריינד אונ מאך ארויס ניין נהל פיר דיא ישראל וואש זיינען וויינינער פון אלע אומות מאך שיינען דיין ליכט דען וועלן מיר זיך פעדרין צוא דיא בתי מדרשות שוש מיר זאלין הערין דם קול שופר משיח אונ זאלסט אונז מאבין פרייען מיט איין פריליכער סעודה דיא בלומן האבין גינעבין איין גוטין ריח עמך דיין פאלק ישראל זאלין אלע באנאנדער זיין אונ דוא זאלסט זיין מיט אונז ביא אונזער פרייד דען וועלין מיר זאגין ווער האט דיך גינעבן צוא מיר חיא איין ברודער פנות ראם אויש דעם וועג אין דיין מאן קומען צום בית המקדש אנהגך אביאך ווער איך דיך פירן אונ ברייננען אהין זיין לינקע

האנט זאל זיין אונטער מיין קאפ צוא העלפין מיר קוות טוט האפין אויף דער צייט ראם איר וועט אויף גיין קיין ציון אייער שטאט אונ איר זאלט ניט ארויס גיין פאר דער צייט דרויף האב איך אייך באשווארין רואי דיא וואס וועלין זעהען די וואונדער פון דער גאולה וועלין זאגין ווער איז דאס וואש גייט אויף קיין ציין דען פון דיר איז זייער לויב שימני אונ טוא מיך באהעפטין צוא דיר וויא איין חותם וואס מען טראגט תמיד ביא זיך תוקף וועלין מיר צוא דיר זינגן זיסע גיזאנג מיט שטארקע ליבשאפט אזו וויא אויף דעם ים :

מים רבים אין שטארקין וואסער פון ים סוף האסטו גימאכט אונז איין וועג דוא האסט אונז צוא דיר גיצוגין מיט פריינדשאפט אם אפילו איך בין גיפייניגט גיווען פון צרות פון דעסט וועגין טוט מיין נפש גלוסטין צוא גאט איך בין שטארק וויא איין טייער אין זיין גלויבין אונ מיינע תלמידי חכמים האט קיין קצבה ניט צוא זייער באהעפטונג צוא גאט כרם מיר זיינען גיוועז איין זיסר ווין גארטין האט מען בשעת חורבן בית

בְּאַלְפֵי רְבָבָה ׃ וּדְמֵה לְךָ חַי כְּבַעַל מֵי תְהוֹם רַבָּה ׃ קְדוֹשִׁים שֶׁבְּתוֹךְ שִׁירָה עֲרֵבָה ׃ בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה ׃

עזרת וכו׳ עד קדוש ישראל תמצא לעיל

חתום שם המחבר שמעון

בְּרַח דּוֹדִי אֶל שַׁאֲנָן נָוֶה ׃ וְאִם הֶלְאֵינוּ דֶּרֶךְ הַעֲוֵה ׃ הִנֵּה לָקִינוּ בְּכָל מַדְוֶה ׃ וְאַתָּה יְיָ מָעוֹז וּמִקְוֶה ׃ עָלֶיךָ כָּל הַיּוֹם נְקַוֶּה ׃ לְגָאֳלֵנוּ וּלְשִׁיתֵנוּ כְּגַן רָוֶה ׃

בְּרַח דּוֹדִי אֶל מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ ׃ וְאִם עֲוֹנוֹת עָבְרוּ רֹאשֵׁנוּ ׃ הִנֵּה בָּאָה בַּבַּרְזֶל נַפְשֵׁנוּ ׃ וְאַתָּה יְיָ גֹּאֲלֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ ׃ עָלֶיךָ נִשְׁפּוֹךְ שִׂיחַ רַחֲשֵׁנוּ ׃ לְגָאֳלֵנוּ מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ לְהַחְפִּישֵׁנוּ ׃

בְּרַח דּוֹדִי אֶל עִיר צִדְקֵנוּ ׃ וְאִם לֹא שָׁמַעְנוּ לְקוֹל מַצְדִּיקֵנוּ ׃ הִנֵּה אֲכָלוּנוּ בְּכָל פֶּה מְדִיקֵנוּ ׃ וְאַתָּה יְיָ שׁוֹפְטֵנוּ מְחוֹקְקֵנוּ ׃ עָלֶיךָ נַשְׁלִיךְ יְהַב חֶלְקֵנוּ ׃ לְגָאֳלֵנוּ בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה לְהַחֲזִיקֵנוּ ׃

בְּרַח דּוֹדִי אֶל וַעַד הַזְּבוּל ׃ וְאִם עֻלְּךָ שָׁבַרְנוּ בְּלִי סָבוֹל ׃ הִנֵּה לָקִינוּ בְּכָל מִינֵי חִבּוּל ׃ וְאַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ אֲבוּלִי ׃ עָלֶיךָ נַסְבִּיר לְהַתִּיר כָּבוּלִי ׃ לְגָאֳלֵנוּ לְהִתְגַּדֵּל מֵעַל לִגְבוּל ׃

בְּרַח דּוֹדִי אֶל נִשָּׂא מִגְּבָעוֹת ׃ וְאִם זַדְנוּ בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת ׃ הִנֵּה הִשִּׂיגוּנוּ צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת ׃ וְאַתָּה יְיָ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת ׃ עָלֶיךָ נִשְׁפּוֹךְ שִׂיחַ שַׁוְעוֹת ׃ לְגָאֳלֵנוּ וּלְעַטְּרֵנוּ כּוֹבַע יְשׁוּעוֹת ׃

בִּגְלַל אָבוֹת תּוֹשִׁיעַ בָּנִים ׃ וְתָבִיא גְאֻלָּה לִבְנֵי בְנֵיהֶם ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל ׃

ומתפללין שמ״ע ׃ ואומרים יעלה ויבא ׃ ואומרים הלל בדילוג ׃ ק״ש ׃ ואומרים שיר השירים ׃

באלפי רבבה) אתה דגול מרבבה ברח מהרה ופדנו מביניהם על ידי ישע ונפלאות (ודמה לך חי) תדמה עצמך אתה חי עולמים (בעל מי תהום רבה) כאשר עשית בים ואז (קדושים שבתוך שירה ערבה) כן נשבחך ג״כ (בגילה ברנה בשמחה רבה) : (ברח דודי) לילך אל בית המקדש שנקרא (נוה שאנן) (ואם הלאינו דרך העוה) ואם יגענו לעקם דרכינו (הנה לקינו בכל מדוה) וכבר קבלנו עונשים על זאת (ואתה ה׳ מעוז) לשגיב אליך (ומקוה) תקותה של ישראל (ולשיתנו כגן רוה) שהמטר מרוה ומשביע האדמה (ואם עונות) רבות (עברו ראשנו הנה באה בברזל נפשנו) שאנו יושבים בגלות כמו בכבלי ברזל (לקול מצדיקינו) הנביאים שהוכיחו אותנו כדי לייסר דרכנו להיות צדיקים (הנה אכלונו בכל פה מדיקינו) אותם שאוכלים ממוננו ושוחקים הדק עד שנשארו ריקים ודקים (ואתה ה׳ שופטנו) לעשות לנו עכ״פ דין על זאת (מחוקקנו) שנתת לנו חוקים אשר הם לוחצים עלינו ואנו סובלים הכל למענך (עליך נשליך יהב חלקנו לגאלנו) אנו משליכים עליך מתנת חלקנו שתגאלנו ותתן לנו א״י שהיא חלקנו (בהשקט ובבטחה להחזיקנו) ולהחזיק אותנו שם בשקט ובטחה (ברח דודי אל ועד הזבול) לבית המקדש (ואם עולך) עול תורה (שברנו בלי סבול) שלא רצינו לסבול עול תורה על שכמנו (הנה לקינו בכל מיני חיבול) בכל הקללות שבתוכחה (עליך נסביר) מקוים אנחנו עליך (להתיר כבול לגאלנו להתגדל מעל לגבול) שתתגדל ויתראה גדולתך מעל לגבולנו (אל נשא מגבעות) לבה״מ שנא׳ עליו ונשא מגבעות (ואם זדנו כפרוע פרעות) שנכרת פרעת בישראל בפוגותינו (עליך) ס׳ :

נחיילות סרפה (מרפס) לשון מתיקות כמו ובנתי ערבה לי (ירמיה לא כו) : (שאנן טב) תואר לבהמ״ק (הלאינו) ל׳ יגיעה ועייפות כמו אך עתה הלאני (איוב טז) (העוה) לשון עקום ועקוב כמו כי העוו את דרכם (ירמיה ג כא) (מדוה) מכות כמו וכל מדוי מצרים (דברים ז טו) (מעוז) לשון תוקף וחוזק כמו מעוז לתום דרך ה׳ (משלי י כט) (מקוה) ל׳ תקוה עפ״ה מקוה ישראל מושיעו (ירמיה יז ח) (רוה) ל׳ שביעה ורוה עפ״ה והיית כגן רוה (ישעיה נח יא) (בברזל) כמו לגלו׳ (שיר רתשטו) הפלתנו (להחפישנו) ל׳ חפשי (מצדיקינו) תואר לנביאים (מדיקינו) עפ״ה אכלה ומדקה ופרש״י מדיקה ובוחקת כיתרה (מחוקקנו) תואר לסנה״ג ע״ש שנתן לנו חוקים (יהב) ל׳ נתינה כמו הבה את אשתי (בראשית כט כא) או הוא ל׳ משא עפ״ה השלך על ה׳ יהבך (תהלים נה כג) (זבול) תואר לבהמ״ק (עולך) של תורה (חבול) ל׳ חבילות או הוא של׳ מכאובים כמו חבלי שאול סבבוני (תהלים יח ו) (נסביר) תרגום של תקוה (כבול) כבלי ברזל (להתגדל מעל לגבול) עפ״ה יגדל ה׳ מעל לגבול ישראל (מלאכי א ה) (נשא מגבעות) תואר לבהמ״ק ע״ש נכון יהיה הר בית ה׳ בראש ההרים ונשא מגבעות (ישעיה ב ב) ע״ש פירש״י (בפרוע פרעות) ל׳ בפרוע פרעות בישראל (שופטים ה ב) ופירש״י לשון הרגה (שית שועות) דבר תפלתנו :

המקדש דעם ווייז גארטין ברויבט אונ חרוב גימאכט מיר זיצן אונ האבין
אין דיין הילף: ברח זאלסט איילן מיט דיינע וואונדערליכע הילף גאט וואס
איז שטארק גילויבט צווישין מלאכים פון זיינע מלאכים אין הימיל ודמה
לעבדיגער גאט זאלסט דיך גלייכין וויא אויף דעם ים דאס דיינע היליגע
האבין דיך גלויבט מיט איין זיס גיזאנג מיט גרויס פריילך הארץ :

ברח דודי אל שאנן טה ליבער גאט זאלסט איילין צוא אונזר שטיל וואונג
דאס בית המקדש אונ ווען מיר האבין פר קרימט אונזר וועג נון זייגן
מיר דאך שוין גישלאגין גיווארין מיט פיל ווייטאג אונ דוא גאט בישט
אונזער שטארק האפנונג אויף דיר האפין מיר אלע טאג אויף גאולת משיח
אונ אונז צוא מאכין וויא א זאטין אונ אפיינעם גארטין :

ברח דודי אל מקום מקדשנו אייל מיין פריינד גאט צוא בויען דעם בית
המקדש אונ אויב אונזערע עבירות זיינען העכער פון אונזער קאפ
צוא דיר היילינער גאט אונזער דער לייזער טוען מיר פאר גיסן די רייד
פון דער תפלה פון דיין היליגן וואונג צוא קוקין צוא אויס לייזין אונז :

ברח דודי אל עיר צדקנו אייל מיין פריינד צו דר גערעכטער שטאט ירושלים
אונ אויב מיר האבין ניט צוא גיהערט צו דר שטראף פון אונזרע
נביאים אונ דוא גאט ביסט אונזער שופט אונ האסט אונז געגעבין גוטע
גיזעץ אויף דיר טוען מיר ווארפין אונזער בטחון צוא אויס לייזין אונ
שטארקין אונז מיט שטארקייט אונ זיכערהייט :

ברח דודי אל ועד הזבול אייל מיין פריינט צוא איין זאמלין אונז אין בית
המקדש אונ אויב מיר האבין צו בראכין דעם יאך פון מצות דאס מיר
האבין ניט גיוואלט זייא ליידין זאל מכפר זיין דאס וואס מיר זיינען
שוין לאנג פאר דארבין גיווארין מיט אלע פאר דארבעניש וואס אין דער
תורה שטייט אונ דוא גאט מוסט דר פרייען דעם טרויעריגין אונ צו דיר
טוען מיר האפין זאלסט אונז אויס לייזין אונ ערייסין :

ברח דודי אל נשא מגבעות אייל מיין פריינד צום בית המקדש וואס איז
העכער פון אלע הייך אונ ווען מיר האבין פר שטערט דיינע מצות
זאל מכפר זיין דיא גרוישע אונ בייזע צרות וואס אויף אונז איז גיקומן
צו דיר גאט טוט מען האפין אונ מיר טוען פר דיר פר גיסין די תפלה זאלסט
אונז לייזין אונ צירין מיט הילף: בגלל פון וועגין דעם זכות אבות זאלסטו
העלפן זייערע קינדר זאלסט ברייגן איין גאולה צו זייערע קינדס קינדר :

א שיר השירים אשר לשלמה: ישקני מנשיקות פיהו כי־טובים דדיך מיין: לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על־כן עלמות אהבוך: משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה דדיך מיין מישרים אהבוך: שחורה אני ונאוה בנות ירושלם כאהלי קדר כיריעות שלמה: אל־תראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש בני אמי נחרו־בי שמני נטרה את־הכרמים כרמי שלי לא נטרתי: הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבריך: אם־לא תדעי לך היפה בנשים צאי־לך בעקבי הצאן ורעי את־גדיתיך על משכנות הרעים: לססתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי: נאוו לחייך בתרים צוארך בחרוזים: תורי זהב נעשה־לך עם נקדות הכסף: עד־שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו: צרור המר | דודי לי בין שדי ילין: אשכל הכפר | דודי לי בכרמי עין גדי: הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים: הנך יפה דודי אף נעים אף־ערשנו רעננה: קרות בתינו ארזים רחיטנו (רהיטנו קרי) ברותים:

ב אני חבצלת השרון שושנת העמקים: כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות: כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי: הביאני אל־בית היין ודגלו עלי אהבה: סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי־חולת אהבה אני: שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני: השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה אם־תעירו | ואם־תעוררו את־האהבה עד שתחפץ: קול דודי הנה־זה בא מדלג על־ההרים מקפץ על־הגבעות: דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה־זה עומד אחר כתלנו משגיח מן־החלנות מציץ מן־החרכים: ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי־לך: כי־הנה הסתו (הסתיו קרי) עבר הגשם חלף הלך לו: הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו: התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לכי (לך קרי) רעיתי יפתי ולכי־לך: יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את־מראיך השמיעני את־קולך כי־קולך ערב ומראיך (ומראך קרי) נאוה: אחזו־לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים וכרמינו סמדר: דודי לי ואני לו הרעה בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה־לך דודי לצבי או לעפר האילים על־הרי בתר:

ג על־משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו: אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו: מצאוני השמרים הסבבים בעיר את שאהבה נפשי ראיתם: כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד־שהביאתיו אל־בית אמי ואל־חדר הורתי: השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה אם־תעירו | ואם־תעוררו את־האהבה עד שתחפץ: מי זאת עלה מן־המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל: הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל: כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על־ירכו מפחד בלילות: אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון: עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלם: צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה־לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

ד הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים מבעד לצמתך שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד: שניך כעדר הקצובות שעלו מן־הרחצה שכלם מתאימות ושכלה אין בהם: כחוט השני שפתתיך ומדבריך נאוה כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך: כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים: שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרעים בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל־הר המור ואל־גבעת הלבונה: כלך יפה רעיתי ומום אין בך: אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי | מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי נמרים: לבבתני אחתי כלה לבבתני באחד (באחת קרי) מעיניך באחד ענק מצורניך: מה־יפו דדיך אחתי כלה מה־טבו דדיך מיין וריח שמניך מכל־בשמים: נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתיך כריח לבנון: גן | נעול אחתי כלה גל | נעול מעין חתום: שלחיך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם־נרדים: נרד | וכרכם קנה וקנמון עם כל־עצי לבונה מר ואהלות עם כל־ראשי בשמים: מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן־לבנון: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו:

ה באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם־בשמי אכלתי יערי עם־דבשי שתיתי ייני עם־חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים: אני ישנה ולבי ער קול | דודי דופק פתחי־לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא־טל קוצותי רסיסי לילה: פשטתי את־כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את־רגלי איככה אטנפם: דודי שלח ידו מן־החור ומעי המו עליו: קמתי אני לפתח לדודי וידי נטפו־מור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול: פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני: מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את־רדידי מעלי שמרי החמות: השבעתי אתכם בנות ירושלם אם־תמצאו את־דודי מה־תגידו לו שחולת אהבה אני: מה־דודך מדוד היפה בנשים מה־דודך מדוד שככה השבעתנו: דודי צח ואדום דגול מרבבה: ראשו כתם פז

קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב׃ עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־מִלֵּאת׃ לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מוֹר עֹבֵר׃ יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים׃ שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים׃ חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלָ‍ִם׃ ו אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ׃ דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים׃ אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלָ‍ִם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד׃ שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר׃ אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ׃ מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים׃ לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי־נָדִיב׃ ז שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם׃ מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן׃ שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תָּאֳמֵי צְבִיָּה׃ צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק׃ רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים׃ מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים׃ זֹאת

קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת׃ אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים׃ וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים׃ אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ׃ לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים׃ נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי לָךְ׃ הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ׃ ח מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקְךָ גַּם לֹא־יָבֻזוּ לִי׃ אֶנְהָגְךָ אֲבִיאֲךָ אֶל־בֵּית אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס רִמֹּנִי׃ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי׃ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלָ‍ִם מַה־תָּעִירוּ וּמַה־תְּעֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דּוֹדָהּ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָׁמָּה חִבְּלַתְךָ אִמֶּךָ שָׁמָּה חִבְּלָה יְלָדַתְךָ׃ שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל־לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה׃ מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ׃ אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּהּ׃ אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם־דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ אָרֶז׃ אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם׃ כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבִא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף׃ כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת־פִּרְיוֹ׃ הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִנִי׃ בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה־לְךָ לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים׃ חזק

ק״י אין כמוך · ומוציאין ב׳ ס״ת בא׳ קורין ז׳ גברי בס׳ כי תשא ראה אתה אומר אלי עד בשבת חוה״מ של סוכות ובמפטיר קורין בפנחס והקרבתם אשה ביום שביעי של פסח :

הפטרה לשבת חוה״מ של פסח (ביחזקאל סימן לז)

הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ יְהוָה וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת׃ וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה יָדָעְתָּ׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל־הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם׃ וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּידִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וַיְהִי־קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה־רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל־עַצְמוֹ׃ וְרָאִיתִי וְהִנֵּה־עֲלֵיהֶם גִּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל־הָרוּחַ הִנָּבֵא בֶן־אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ׃ וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל־רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד־מְאֹד׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ׃ לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּפִתְחִי אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי׃ וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל־אַדְמַתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם־יְהוָה׃

חוזר המפטיר סגרט ואין חותמין במקדש ישראל וחותמים בסוף ברכה שהפטרה רק חותמין בכל שבת לבד · ואומרים יקום פורקן · מי שברך · אשרי יהללו · ח״ק · ומתפללין תפלת מוסף :

חזן אומר **ברכו את יהוה המבורך:** וחקהל עונין **ברוך יהוה המבורך לעולם ועד:**

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים · בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים · ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו · בורא יום ולילה · גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור ומעביר יום ומביא לילה · ומבדיל בין יום ובין לילה יהוה צבאות שמו · אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

מיוסד ע"פ א"ב

ויושע יי יאום למושעות · וירא ישראלי בפרוע פרעות · אז ישיר · גלה חוסן ישועות · עזי · דגול גיה ואישון להשעות: ברוך אתה יהוה המעריב ערבים:

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת · תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת · על כן יהוה אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך · ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד · כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה: ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים:

יי הכין כלי מלחמה · מרכבות פרעה ושלישיו נהג במהומה · תהומות · זמנם באף ובחמה · ימינך יחבל נחלתך רחמה: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

ק"ש תמצא לעיל

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו · כי הוא יהוה אלהינו ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו · הפודנו מיד מלכים מלכנו הגואלנו מכף כל העריצים · האל הנפרע לנו מצרינו · והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו · העשה גדולות עד אין חקר · נסים ונפלאות עד אין מספר · השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו · המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו · העשה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות ומופתים באדמת בני חם · המכה בעברתו כל בכורי מצרים · ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם · המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו: ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה:

מיוסד ע"פ א"ב

פסח אמונים שיר שוררוהו · ויושע יי ביום ההוא · פסח מצרים: פסח בת קול ישמע ממרומים · ישראל נושע ביי תשועת עולמים · פסח לעתיד: פסח גאולים עברו במשאת יד · וירא ישראל את היד · פסח מצרים: פסח דגול בעוז כבודו · יוסף אדני שנית ידו · פסח לעתיד: פסח המון חיליו כטוב דים · הלכו ביבשה בתוך הים · פסח מצרים: פסח והניף ידו בו וח בעים · והחרים יי את לשון ים · פסח לעתיד: פסח זלעף במכתב שנן · מתנה מצרים בעמוד אש וענן · פסח מצרים: פסח חדוש מופת עלי ישן · דם ואש ותמרות עשן · פסח לעתיד: פסח טבס בצריו להחרימה · ובני ישראל יוצאים ביד רמה · פסח מצרים: פסח ישע ותעצום שלום · בשמחה תצאו ובשלום · פסח לעתיד: פסח כליל ענמים להצמת · כי אין בית אשר אין שם מת · פסח מצרים: פסח לאמים יהגו ריק לנגפה · וזאת תהיה המגפה · פסח לעתיד: פסח מלוי שערים פתח · ופסח יי על הפתח · פסח מצרים: פסח נוראות עוזו רב ושליט · גנון והציל פסוח והמליט · פסח לעתיד: פסח סגולים למטע שירים · כי יי נלחם להם במצרים · פסח מצרים: פסח עתיד לפדיון שבוים · ויצא יי ונלחם בגוים · פסח לעתיד: פסח פתיחת קול ענתה נביאה · שירו ליי כי גאה גאה · פסח מצרים: פסח צפוי באות אשר נעשה · זמרו יי כי גאות עשה · פסח לעתיד: פסח קדר לצריו מאורי אור · ולכל בני ישראל היה אור · פסח מצרים: פסח רצוי במאמר צורך · קומי אורי כי בא אורך · פסח לעתיד: פסח שבחוהו בעוז תעצומו · כי גאל יי את עמו · פסח מצרים: פסח תוקף תהלות רשומו · גאלנו יי צבאות שמו · פסח לעתיד: חזן פסח יוסיף על ישועות ישועה · בריתו יזכור להושיעה · עם קרובו באהב להושעה · כאשר שמע למצרים לצור נשמעה: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלם יי מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא: מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

וברוב טובך נחית ידידים · וברוח ים עברו גדודים · אמר כושל להצליל נדודים · נשפת להיות בסאסאה נמדדים: זה צור ישענו פצו פה ואמרו:

יי ימלוך לעולם ועד: ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

מי כמוכה משגב לעתות בצרה · נטית נואציך בזעם ועברה · נחית סגלתך בזרוע גבורה · שמעו עמים גאלתך להגבירה: ברוך אתה יי מלך צור ישראל וגאלו:

(נ"א גאל ישראל): השכיבנו וכו' עד סוכת שלומך

אז נבהלו פחוזי דינים · תפול עליהם צוחות ומדנים · תבאמו קדושיך רגש מעונים · יי ימלוך שומר תשועת אמונים: ברוך אתה יי הפורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים: לשבת ושמרו

וידבר משה את מעדי יי אל בני ישראל:

ח"ק ש"ע קדש עלינו קי

סמן מתחיל האל בתעצומות וכו׳ ה״ק וברכו ואח״כ מתחילין כאן

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל: אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

מטה לוי

(ויושע שושני פרח מזריח מאורים) השם יתברך המזריח ב׳ המאורות הושיע את ישראל שנאמר עליהם יפרח כשושנה (שמרם כאישון) עינו (כרודפו אחורים) כאשר רדפו אחריהם פרעה וחילו (בצאת ישראל ממצרים) וירא השם יתברך (משטת מסתולל) תאות ובזיון פרעה המסתולל בישראל (בו להלעז) לדבר עליו. את ישראל אשר היה ממושך וממורט (מפרך) מעבודת פרך (ביד רמה להעז) לקבץ ולאסוף את (בית יעקב מעם לועז) מעם שפה לשון אחר שאינו לה״ק (אז ישיר עניו וסיעתו) משה. ובני ישראל (להקדישו) ולאמר הושיעה לו (עוזו ימינו וזרוע קדשו) ואז (היתה יהודה לקדשו) לקדש השם שקפץ שבט יהודה תחלה לתוך הים (ישראל ממשלותיו) שממשלתו עליהם אבל ע׳ אומות עובדי האלילים מסר בידי שרי מעלה (ה׳ נגלה לעמו) היות מנוס ומחסה להם (נוזלים נצו כמו נד לכנס) המים שעמדו כחומה נצבים ומכונסים (הים ראה) כבודו של הקדוש ברוך הוא (וינס) נגדרין ונבקע (מרכבות) פרעה שהיה (בוגד) בהקדוש ב״ה (בלעו בסוף ושיחור) נבלעו בים סוף ונחל מצרים (בנהרים חרה אפו) על כל הנהרות חרה אף ה׳

כשחל שביעי של פסח בשבת אומרים כאן הקרוב״ץ משבת תה״ם

מראשי הטורים חתום המיסד שמעון בר יצחק חזק ואמץ אמן. אלא שהפסוקים כראש כל חרוז היכא אחת מראשי פסוקי שירת הים ובסופם יחום על לשון הפסוק כצאת ישראל ממצרים וכו׳:

וַיּוֹשַׁע שׁוֹשַׁנֵּי פֶּרַח מַזְרִיחַ מְאוֹרִים · שְׁמָרָם כְּאִישׁוֹן כְּרָדְפוּ אֲחוֹרִים · בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:
וַיַּרְא מִשְׂטַת מִסְתּוֹלֵל בּוֹ לְהַלְעִז · מְמֻשָּׁךְ מִפֶּרֶךְ בְּיָד רָמָה לְהָעִז · בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: אָז יָשִׁיר עָנָיו וְסִיעָתוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ · עֻזּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ · הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ:
שִׁמְךָ עַל כֹּל יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ · מוֹשָׁבְךָ בְּרוּם וְהִלּוּכְךָ בַּקֹּדֶשׁ · עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ · קָדוֹשׁ: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ שׁוֹרְרוּ לוֹ מַקְהֲלוֹתָיו · וְשָׁווּ הוֹד וְהָדָר בִּתְהִלּוֹתָיו · יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: יְיָ נִגְלָה לְעַמּוֹ הֱיוֹת מָנוֹס · נוֹזְלִים נִצְּבוּ כְּמוֹ נֵד לִכְנוֹס · הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס:
מַרְכְּבוֹת בּוֹגֵד בֻּלְּעוּ בְּסוּף וְשִׁיחוֹר · בִּנְהָרִים חָרָה אַפּוֹ וְנֶהֶפְכוּ סְחַרְחוֹר · הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: תְּהוֹמוֹת רָגְזוּ וַיֶּהֱמוּ גַּלִּים · רָאוּךָ מַּיִם מֵאֵימָתְךָ חָלִים · הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים: יְמִינְךָ יֶשַׁע הֶחִישָׁה בְּעֵת רָצוֹן · יִרְעֲשׁוּ הֶהָרִים וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן · גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: וּבְרוֹב

בית לוי

(שושני פרח) משל לישראל שנ״ב אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה (הושע יד ו) (שמרם כאישון) כמ״ש יצרנהו כאישון עינו (דברים לב י) (כרודפו אחורים) שנא׳ וירדפו מצרים אחריהם (שמות יד ט) (משטת) ענין בזיון מל׳ והשאטים אותם בעיניהם (ב״א כ ח) (מסתולל) רומז לפרעה שנ״ב עודך מסתולל בעמי (שמות ט יז) (להלעז) ל׳ לעז כמ״ש הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך (משלי ד כד) ופירש״י אל תשבב דבר בשפתיו כך הבריות ויעקשו עליך פיהם (ממושך) ל׳ גוי ממושך וממורט (ישעיה יח ב) (להעז) לשון אסיפה כמו העזו בני (שמות ט יט) (לועז) כל ל׳ שאינו ל׳ הקודש קרוי לועז והבורו את עם נועז לא תראה (ישעיה לג) וט״ן ולמ״ד מתחלפות כמו נשכה שהיא לשכה (נחמיה יג ז) (רש״י תהלים קד א) ובמשנה מליט קורין אותה ללועזות כלע״ז (היתה יהודה לקדשו) לקדש השם כמ׳ שרי יהודה רגמתם (תהלים סח כח) (יתגדל ויתקדש) כדכתיב והתגדלתי והתקדשתי (יחזקאל לח כג) (ברום) בשמים כמו שמים לרום (משלי כה ג) (והלוכך בקודש) כדכתיב הליכות אלי מלכי בקודש (תהלים סח כה) (קודש) הש״י נקרא כך לפי שהוא קדוש בכל מיני קדושות (מקהלותיו) כדכתיב במקהלות

(ונהפכו סחרחור) היו הופכים ומסבבים פניהם ללכת לאחוריהם ואף (הירדן יסוב לאחור) כשראה שברח הים אף הוא ברח (תהומות רגזו ויהמו גלים) שרצו לטבוע את ישראל עד שנגלה עליהם הקדוש ברוך הוא וכאשר (ראוך מים מאימתך חלים) ורועדים וכשראו (ההרים רקדו) מפחד (כאילים ירעשו ההרים) כו׳ (גבעות

ברכו אלהים (תהלים סח כז) (מנוס) ל׳ מבטח כמו ומנוס ביום צר לי (שם נט יז) ותרגומו ורוחצני (נוזלים) מים הנוזלים (נצו) ל׳ עמידה מל׳ וינצבו (נד) חומה (לכנוס) לצור וכונס (בלעו) כמו נבלעו (בסוף) בים סוף (ושיחור) הוא נילוס כמו לשתות מי שיחור (ירמיה ב יח) (בנהרים כו׳) כמ״ש וי״ו ... המים. ולא נאמר הים (סחרחור) סביב סביב ושמעו כלם לאחוריהם (חלים) ל׳ חיל ורעדה (כהיסם) ל׳ מהירות מל׳ יחישה. מעשהו (ישעיה ה יט) (ועמודיה

ויושע שושני פרח גאט האט גיהאלפין צוא דיא ישראל וואס זיינן גיגליכין צוא דיא רויזין אונ ער מאכט שיינן דיא זון אונ דיא לבנה ער האט זייא גיהיט וויא דאש שווארץ אפיל פון אויג אז פרעה האט זייא נאך גיזאגט פון הינטין אז דיא ישראל זיינן ארויס גיגאנגען פון מצרים וירא גאט האט גיזעהען דאש רויבונג פון דיא מצרים אונ פרעה וואש האט גיטראכט אונ גישפעט אויף אים צוא משפטין פרעה אונ דיא מצרים דיא ישראל זיינן וואַרין אויש גיצוגין פון שווערע ארבעט אונ האבין זיך אין גיזאמילט מיט הויך שטארקייט דאס הויז גיזינד פון יעקב פון דעם פאלק מצרים אז ישיר דענסט מאל האט משה מיט דיא ישראל גיזאגט שירה צו גאט אונ האבין אים גיהייליגט דאש שטארקייט פון זיין רעכטע האנט דאס מיינט מען דיא חסדים וואס ער טוט היתה שבט יהודה האט גיהייליגט גאט אונ איז אריין גישפרונגען אין ים אריין צום ערשטן שמך דיין נאמען זאל דער גרייסט אונ גיהייליגט ווערין איבער אלץ דיין רואונג איז אין הויכין הימיל אונ דיין גאנג איז אין הייליקייט דיא תורה אונ דיא צדיקים זיינען זייער באגלייבטע עדות אז דוא ביסט איין גאט צוא דיין בית המקדש איז שיין היילקייט עזי דיא ווערטער האבין דיא ישראל צוא אים גיזונגען אונ זייא טוען מיט שיינקייט זיין לויב די ישראל וואס זיינען אין זיין גיוועלטיגונג יי נגלה גאט האט זיך אנטפלעקט צוא זיין פאלק ער זאל זייא באשיצין דיא רינגדינגע וואסער זיינען גיבליבין שטיין אזוא וויא אטייער אונ האבין זיך איין גיזאמילט דער ים האט דר זעהען דעם נאמען פון גאט איז ער אנטלאפין הינטער זיך מרכבות דיא רייט וועגין פון דעם פעלשער זיינען וואַרין איין גיזונקען אין ים אונ אין דעם נילוס דיא טייכין האט ער גיטריקינט מיט צארין אונ זיינען פאר קערט גיוואַרין ארום אונ ארום אונ דר ירדן האט זיך גירינגלט אהינטער דיא אפ גרונדין זיינען וואַרין דער ציטערט אונ זייא טוען ברוסען דיא אינדין עס טוען דיך זעהען דיא וואסערין אונ פאר דיין פארכט טוען זייא ציטערין אויך דיא בערג האבין גישפרונגען וויא ווידער יעמיך דיין רעכטע האנט האט גיטאן איילין צוא הילף אין דער באווילינגטער צייט עס האבין גיטאן שטורעמען דיא בערג אונ אלע זיילין האבין זיך דער שראקין דיא הויכע בערג שפרינגען אזוא וויא דיא יונגע שאף וברוב את

צִדְקָתְךָ מִפַּלְתָּם תִּקְנוֹס · צוּלָה חֲרָבִי וְנַהֲרוֹתֶיהָ תֶּאֱנוֹס · מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס : וּבְרוּחַ חֲזָקָה סַעַרְתָּם סְתַרְחוֹר · חוֹמָה וּמְסִלָּה לְעַמְּךָ תִּבְחוֹר · הַיַּרְדֵּן תִּסּוֹב לְאָחוֹר : אָמַר קִבֵּץ כְּעָמִיר שָׂרֵי אֱוִילִים · קֶלַע נַפְשׁוֹתָם חָפְצוּ לְהַשְׁלִים · הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים : נָשַׁפְתָּ חֲמָתְךָ תִּבְעַר פְּנִימִי וְחִיצוֹן · חֶלֶד הִתְפּוֹרְרָה תָּוֶךְ וְקִיצוֹן · גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן : מִי כָמוֹכָה זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה בְּמֶרֶץ · זְרוֹעֲךָ חָשַׂפְתָּ וְהִתְמוֹטְטָה הָאָרֶץ · מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ : נָטִיתָ קַשְׁתְּךָ רֹאשׁ פְּרָזָיו לִנְקוֹב · קִרְיוֹת וּמִבְצָרִים נֶחְשְׁבוּ לְרָקוֹב · מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב : נָחִיתָ וְנֵהַלְתָּ עַם עֲמוּסֵי מֵעַיִם · וְלֹא מָנַעְתָּ מִפִּיהֶם דְּגַן שָׁמַיִם · הַהוֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם : שָׁמְעוּ אָמְצְךָ כָּל אַפְסֵי תְחוּמִים · אֶדֶר הוֹדְךָ עַל אֶרֶץ וְשָׁמַיִם · בְּתִתְּךָ חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם : אָז מָצְאוּ אָבוֹת חֵן וּבְצִלְּךָ לָנוּ · אָנָּא הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻלָּנוּ · לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ : תִּפּוֹל צָרָה בַּעֲדִינָה מֵאֱנוֹשׁ לַאֲבוֹד · צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּיִרְאָה אוֹתְךָ לַעֲבוֹד · כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד : תְּבִיאֵמוֹ אֲגוּדִים יַחַד לִמְכוֹן שִׁבְתֶּךָ · וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר צְבִי קוֹדֶשׁ נַחֲלָתֶךָ · עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ : יְיָ מְקַוֶּיךָ

בית לוי: ישמעאל) ל״ה (איוב מ) ודרשו שם ל׳ חרדה (מפלתם) של מצרים (תקנוס) לשון קנס (צולה חרבי) עפ״ה שאומר צולה חרבי (ישעי׳ מד כז) וצולה היינו מקום רבוי המים והרבה הוא פירן יובש (סערתם) ל׳ סער (כעמיר) ל׳ עמרים (שרי אוילים) שרי מצרים עפ״ה אוילים שרי צוען (ישעיה יט יא) (נשפת) כמו נשבת ל׳ נשיבה (פנימי) אותן שבעיר במבוא כפורות (וחיצון) שבשו בים (חלד) הארץ של העולם כל יושבי חלד (תהלים מט ב) (חלד התפוררה) לשון פור התפוררה ארץ (ישעיה כד יט) ופי׳ ל׳ פיזורין (תוך) מה שבתוך הארץ (וקיצון) מה שבקצה הארץ (זמיר) כמו זמורות (עריצים) רשעים והוא עפ״ה זמיר עריצים יענה (ישעיה כה ה) (יענה) ל׳ הכנעה של שאלה לענות מפני ענות י) (במרץ) במרוצה (זרוע חשפת) כדכתיב חשף ה׳ את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (והתמוטטה הארץ) לשון נטיה ונפילה והוא ל״ם (ישעיה כד כ) (ראש פרזיו לנקוב) עפ״ה נקבת במטיו ראש פרזו (חבקוק ג יד) פרש״י ראש פרזיו ראשי עריו ועירותיו ומניינו שהגדולה שלו. נקבת ובכרת והוא כמו להשחתה וכליון (דגן שמים) מן (אפסי תהומים) קצות הגבול (אדר) לשון חוזק מלשון אדיר (ובצלך לנו) יתלוננו בצלך (בעדינה) זו אדום כדכתיב שמעי זאת עדינה (ישעיה מז ח) (מקויך) תואר לישראל עפ״ה אלהינו זה קוינו לו (ישעיה כה ט) וכן כמה פסוקים המורים על

מטה לוי: כו׳ שהיו יראים שמא לא יקבלו ישראל את התורה ויחזור העולם לתוהו ובוהו (צולה חרבי ונהרותיה תאנוס) שאמרת למצולת הים להיות חרבה כמ״ש וישם את הים לחרבה והחזקת ואנסת כל הנחלים ההולכים אל הים ומנעתם מלירד בים עד שיעברו ישראל ואמרת מה איכפת לך (הים כי תנוס) עד שיעברו ישראל והלא לפנות בוקר תשוב לאיתנך (וברוח חזקה סערתם) נשבת ברוח סערה וחזקה (סתרחור) לשוב מן הים לאחור (חומה ומסלה לעמך תבחור) וכן תבחור לעמך לעשות מסלה ודרך לצאת מגלותם ותהיה להם כחומה להצילם מאויביהם (ואז הירדן תסוב לאחור) כמ״ש (ישעיה יא טו) והניף ידו על הנהר וגו׳ והיתה מסלה וגו׳ כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים (אמר) אויב ארדוף (קבץ כעמיר שרי אוילים) וכקובץ עמרים קבץ שרי מצרים (קולע נפשותם חפצו להשלים) ומסרו נפשם להיות קולע בים. כדי להשלים חפצו של פרעה מלכם (ההרים תרקדו כאילים) והשרים הגבוהים כהרים רקדו כאילים אל תוך הים על פי פרעה (נשפת חמתך תבער פנימי וחיצון) כשם שלקו אלה שיצאו חוץ למצרים כך לקו אותם שנשארו במצרים (חלד התפוררה תוך וקיצון) התפוררה ונשברה הארץ וכל קצותיה בעת הגאולה ואז ירקדו (גבעות כבני צאן) (מי כמוכה זמיר עריצים יענה במרץ) יענה ויכניע זמורות של רשעים במרוצה (זרועך חשפת) גלית זרועך (והתמוטטה הארץ) תמעד ותמוג וכלו יושבי הארץ (מלפני אדון חולי ארץ נטית קשתך) נטית ידך לדרוך קשת (ראש פרזיו לנקוב) לזרוק חץ ולנקוב את ראשי רשעים של ראשי גייסות של סנחריב (קריות ומבצרים נחשבו לרקוב מלפני אלוה יעקב) וכך יהיו נחשבין לפני אלוה יעקב הקריות והמבצרים כדבר הרקוב ונשחת (נחית ונהלת עם עמוסי מעים) נהלת את ישראל העמוסים מני בטן (ולא מנעת מפיהם דגן שמים) המן (ההופכי הצור אגם מים) והפכת להם הצור לאגם מים (שמעו כו׳) כל אפסי ארץ היושבים בקצות ובתחומי א״י כאשר שמעו גבורותיך (אדר הודך) וחוזק הודך (אשר על ארץ ושמים בתתך כו׳ אז מצאו אבות חן) שצוית להם לעשות משכן (ובצלך לנו) כדי שיתלוננו בצלך (אנא) בבקשה ממך רבונו של עולם (הבט נא) שאנו (עמך כלנו) כלב ונפש אחד ולכן גאל אותנו ולא לגמולנו בקשתנו (לא לנו ה׳ לא לנו) כי אם למענך פעל (תפול צרה בעדינה) בבל (מאנוש) זכרם (לאבוד) (על חסדך) בזכות אברהם (על אמתך) בזכות יעקב כמ״ש תתן אמת ליעקב חסד לאברהם (ה׳ מקויך) ישראל המקוים לך

מיט דיין פול גירעכטיקייט האסטו גיטאן קנסנען זייער מפלה דער שיפער ים איז טרוקין גיווארין אונ אירע טייכין האשטו גיטאן נייטין אונ האסט זיי גמאכט אנטלויפן וויא עס שטייט (מה לך) וואש איז דיר דו ים וואש דוא אנטלויפסט וברוח אונ מיט דעם שטארקין ווינט האשטו גישטורימט אז זייא זאלין מאכין ארום ליידיג וויא איין מויער אונ איין וועג אין ים צוא דיין פאלק האסטו גיטאן אויס דער ווילין אויף דער ירדן האט זיך גיקערט אהינטער אמר ער האט גיזאגט פרעה אונ האט איין גיזאמילט וויא נארבין דיא נארישע פון מצרים גאט האט גישליידרט דיערע לייבער צוא אויש לאזין אויף דיא מצרים נאר זיין באגער דען האבין דיא בערג גישפרונגען וויא דיא ווידער דוא האשט גיוויעט מיט דיין אטום דיך גרים צארין האט פאר ברענט דיא מצרים וואש זיינען גיוועזן אינוויינייג אין מצרים אונ דיא וואש זיינען גיוועזן אויס ווייניג אויף דעם ים דיא וועלט איז ווארין צוא בראקילט אין מיטין אונ אויך אין עק וועלט אויך דיא הויכע בערג זיינען גישפרונגען וויא דיא יונגע שאף מי כמוכה ווער איז אזו וויא דו דאש דו האסט פאר שניטן אונ גיפייניגט דיא שטארקע רשעים מיט גישווינדיקייט דיין ארום דאש איז דיין שטארקייט האסטו אנטפלעקט אונ עס איז ווארין גנייגט אויף דער ערד פאר דעם האר גאט וואס האט באשאפין דיא ערד נטית דוא האסט גינייגט דיין בויגין צוא דיא העכסטע גבורים וואס זיינן גיוועסין אין אפענע שטעט צוא לעכערין זייא דיא שטעט אונ דיא פעסטע שטעט זיינען גיאכט גיוועזין וויא פאר פוילט פון פאר דעם גאט פון יעקב נחית דוא האשט גיפירט אפאלק וואס זיינען גלייך וויא אקינד וואס מען טראגט אין בויך אונ האסט נית פאר מיטין פון זייער מויל קארין פון דעם הימיל דוא גאט וואס דוא האשט פאר קערט דעם שטיין צוא זיין גמויזיכץ פון וואסער שמעו זייא האבין גיהערט דיין שטארקייט אלע דיא עקין פון די גימארקין דיין שוינהייט איז אויף דער ערד אונ אין הימיל אין דיין טאן געבין דעם שטארקין פעלזין צוא קוואלין וואסער אז מצאו דענסט מאל אז דוא האסט גיהייסין מאכין איין משכן האבין גיפונען אונזערע עלטערין חן אין דיין שאטין האבין זייא איבער גינעכטיגט מיר בעטין קוק נון מיר זיינען אלע דיין פאלק דרום טוא דאש פון דיין כבוד וועגין אונ נית פון

מְקַבְּלִים עוֹל מַלְכוּתְךָ עֲלֵיהֶם ׃ נָא הָיְתָה סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹדְדֵיהֶם ׃ לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם ׃ כִּי בָא נוֹגֵשׂ וְכָל חֵילוֹ בַּמַּיִם ׃ נָא שִׁית אוֹיְבֶךָ לְמוֹרַשׁ קִפּוֹד וְאַגְמֵי מַיִם ׃ וְיֵדְעוּ כִּי אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וֵאלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם ׃ חזן כְּהִפְלֵאתָ לְדוֹר רִאשׁוֹן רוֹב נִסֶּיךָ ׃ הַפְלֵא עִם אַחֲרוֹנִים מְחַכֶּיךָ וְחוֹסֶיךָ ׃ וְכָל פֶּה יְהַלֶּלְךָ ׃ מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ קָדוֹשׁ ׃

(מקבלים וגו' כי בא וגו') כמו שבא פרעה וכל חילו במים (כן נא שית אויבך למורש קפוד ואגמי מים) תהיה ארץ ישמעאל להיות למורש קפוד ואגמי מים שמה תדור הקפוד ושמה יהיו אגמי מים כדרך שמקומות החריבות (כהפלאת כו') בגאולה הראשונה (הפלא כו') בגאולה א אחרונה ׃

זה (שודדיהם) גוזליהם (נוגש) פרעה (שית) לשון שימה (למורש קפוד) כדכתיב וירשוה קאת וקפוד (ישעיה לד יא) ובמות עופות הם כשוכנים בהחרבות ורש"י פי' על וקפוד סוף כפורת גלילה ׃

בחול

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית ׃ מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ ׃ הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם ׃ אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ ׃ אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה ׃ טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ ׃ פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ ׃ תִּתְבָּרֵךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ (שֶׁיָּצַרְתָּ) הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה ׃

בשבת

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ ׃ וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה ׃ הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל ׃ הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח ׃ וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ ׃ מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ ׃ וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת הָרַחֲמִים ׃ הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים ׃ וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית ׃ מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ ׃ הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם ׃ אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ ׃ אֵין עֲרוֹךְ לָךְ (אֵין כְּעֶרְכֶּךָ) וְאֵין זוּלָתֶךָ ׃ אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ ׃ אֵין עֲרוֹךְ לְךָ (אֵין כְּעֶרְכְּךָ) יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה ׃ וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא ׃ אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ ׃ וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים ׃

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים ׃ בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל הַנְּשָׁמָה ׃ גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם ׃ דַּעַת וּתְבוּנָה סוֹבְבִים הוֹדוֹ ׃ הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ ׃ וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה ׃ זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ ׃ חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא כְבוֹדוֹ ׃ טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ ׃ יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל ׃ כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם ׃ לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל ׃ מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ ׃ נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם ׃ שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם ׃ עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם ׃ פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ ׃ צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ ׃ קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר ׃ רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה ׃ שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם ׃ תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ ׃ לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ ׃ תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת ׃ זֶה שִׁיר שֶׁבַח שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה ׃ לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו ׃ שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה וְכָבוֹד יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ ׃ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת ׃ תִּתְבָּרֵךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר (שֶׁעָשִׂיתָ) שֶׁיָּצַרְתָּ הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה ׃

תִּתְבָּרֵךְ לָנֶצַח צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים ׃ יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל (בְּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם ׃ כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם ׃ וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִין וּמְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין וּמַעֲרִיצִין וּמַקְדִּישִׁין וּמַמְלִיכִין ׃ אֶת שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא ׃ וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה ׃ וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רְשׁוּת זֶה לָזֶה לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה ׃ קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה ׃ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ ׃

אונזערע וועגין צוה שאף דיא הילף פון יעקב כדי זייא זאלין דיך דינן מיט פארכט נאר צוא דיין נאמען גיב כבוד. תבאמו דוא זאלסט זייא ברייגגען אין אייגעם צום אן ברייטונג פון דיין רוואונג דאש איז דאש בית המקדש אונ זאלסט זייא פלאנצין אויף דעם גילוסטיגין בארג דיין הייליג ארב פון וועגין דעם גינאר פון אברהם אינ דיא ווארהייט פון יעקב ־ מקיר גאט דיא וואס האפין אויף דיר אונ נעמען אן דעם יאך פון דיין קיניגרייך אויף זייא בעטין מיר דיך זאלסט זיין צוא זייא איין פאר בארגעניש אונ זייא זאלין וויסין אז אונזער גאט איז אין הימיל אזו וויא דו האסט גיוואונדערט צום ערשטין דור דיינע פיל צייכין מאך אויך וואונדער מיט די הינטערשטע דורות וואש האפין אויף דיר אונ בשיצין זיך אין דיר אונ איטליכס מויל וועט דיך לויבין אונ וועט זאגין וויא פיל אונ גרוים איז דיינע מעשים דוא הייליגער גאט ׃

יוצר ליום שביעי של פסח

פיוט זה נעשה ע"ס א"ב אחר ראשי פסוקי השירה

ויושע אל אמונה אומה אחת · וירא בצרתה ומפריכה יחת · אז גאלה מפרך ורוחה נחת: וצח נצח נצחים · וצחצח צחצוח מצחצחים · אצו פוצחים ומנצחים · למרום וקדוש: עזי דאה כבחור על ימה · יי המפואר בפי כל הנשמה · מרכבות פרעה וחילותיו שקע בתהומה: תהומות זחלו וחלו מאימתך · ימינך חילה בכח הדרתך · וברוב טובך נהגת רעיתך: וברוח יהיר וזעעת ים סוף · אמר כביר להמם בשסוף · נשפת למעני בימין חשוף: מי כמוכה מללו במלל · נטית נגרם פגרם לחלל · נחית סגולים עוזך למלל: שמעו עמים וברתת רופפו · אז פלילימו ברעד זולעפו · תפול צוחה עליהם ויחדו יסופו: תבאמו קרית חנה דוד · אל רם ונשא תרביד · יהוה ימלוך שם תפארתך ושם עדינה תאביר: והחיות

(אומה) אלו ישראל שנקראו אומה כנדגלות (שה"ש ו ד) (ומפריכה) רומז למצרים (יחת) ל' שבירה ול' מחיתה (ונת) אומר להקב"ה שנה"כ דודי צח ואדום (שה"ש ה י) (נוצח) ל' חוזק. (ונחנח) היה מנקה (מנצחים) אומר למלאכי השרת שהם מנצחים (אצו) לשון מהירות מל' ולא אץ לבוא (יהושע י יג) (פוצחים) לשון פתיחה (עזי) אומר להקב"ה (דאה) ל' טיסה ורחיפה מל' כאשר ידאה הנשר (דברים כח מט) (זחלו) ל' על כן זחלתי (איוב לב ו) (וחלו) ל' חיל אחז (שמות טו יד) (חילה) ל' אזרו חיל (ש"א ב) ופי' שם חגרו כח (יהיר) ל' גאוה ושררה מל' זד יהיר (משלי כא כד) (בשסוף) ל' בקיעה מל' וישסף שאול (ש"א טו לג) (חשוף) ל' גילוי ובפי"ן שמאל מל' חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (מללו במלל) ל' מי מלל לאברהם (בראשית כא ז) (רופפו) מלשון עמודי שמים ירופפו (איוב כו יא) ותרגומו מודעזעין (פלילימו) פיוטיהם מל' ואויבינו פלילים (דברים לב לא) (זולעפו) עשה פעל מן ורוח זלעפות (תהלים יא ו) (יסופו) ל' כליון מל' יחדו יסופו (ישעיה סו יז) (קרית חנה דוד) ל"ה (שם כט א) ופ"י דבני נקראת די שרא בה דוד (תרביד) ל' רביד הזהב (עדינה) שמיר:

(ויושע אל אמונה) אלו ישראל שנאמר עליהם (אומה) כנדגלות ונאמר עליהם (אחת) היא לאמה (ומפריכה יחת) שבר את מצרים שעבדו אותם בפרך (ורוחה נחת) עשה לישראל נחת רוח בגאולתם (וצח) הקדוש ברוך הוא שנקרא צח (נוצח נצחים) נתחזק לנצחים ועולמית (וצחצח צחצוח) היה מצחצח ומנקה את ישראל בנצחות מלאכי השרת שהם (מנצחים) ובני ישראל (אצו פוצחים) מהרו ופתחו (ומנצחים למרום וקדוש) (עזי דאה) השם יתברך עזי פרח ועף ונדמה (כבחור על ימה) אמר (כביר) הקדוש ברוך הוא (להומם בשסוף) לבקוע הים לכמה חתיכות (וברתת רופפו) רגזו ורעדו מרוב פחד (ואז פלילימו כו') וכן עתה בקשתנו (תפול צוחה עליהם ויחדו יסופו) יכלו כולם יחד (תביאמו כו' אל) בקשתנו ביהמ"ק הנקרא רם ונשא תרביד ותקשט אותו:

בקצת קהלות אומרים אופן זה

ידועי שם בכור נשם · ובנקיון רעיונים: עת פלטו ונתמלטו · מכור ברזל סונים: קול נופפו ולא רופפו · כמו אבות כן בנים: בכן יחרי קול אחרי כי צור שוכן מעונים · הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים: עדת ענמים · עבור עגומים · עליהם מרום הרעים: ושפטם וחבטם · בעשרה נגעים: וישמם וישימם · בלב ימים נטבעים · ונצלו ונגאלו · פליטי המון נושעים: אז שוררו · ואז פארו · בזמרים וברננים: הוא אלהי קבל מרומו · יום ביומו · כן יברכו שם כבודו: וכשמעם · כן ברעם · מאחורי פרגודו: יסגודון ויקודון · מחזות שבינת הודו: ומי יחזה · זה

(ידועי שם כו') ישראל שהשם ידוע בגוים או יש לומר שהם יודעים שם המסור להם מפי אבותם שבלשון פקוד פקדתי יש"ש נגאלים שנמסר להם מפי יעקב עם כל זאת שהם סגורים כבור ויש להם קושר רוח ונשם הם (בנקיון רעיונים) (מכור) כמו שנאמר ויוצא אתכם מכור הברזל (דברים ד כ) (סונים) מצרים (נופפו) הגביהו קולם (ולא רופפו) לא רפה ידם מלצעוק אל ה' ית' כהנהג אבותם שנאמר בשמות י"ד פ' י' ויצעקו בני ישראל אל ה' הרשו רז"ל שתפשו אומנות אבותם (ענמים) מצרים (עגומים) לשון עגבון ורז"ל השבית מצרים שהיו מענמים ומעציבים את ישראל (ותבסם) בקרקע (וישימם) הראשון בימין השי"ן והשני בשמאל השי"ן (יום ביומו) מזכירין יציאת מצרים (קבל) נגד (וכשמעם כן כו') המלאכים לא ישבחו להקב"ה עד שיגמרו ישראל שבחם (פרגודו) פרוכת מלאכים שאחורי פרגוד השכינה (יסגודון ויקודון) ישתחוון ויכרעון והפרגוד לפניהם שלא יראו בשכינה וזה

ויושע אל אמונה אז ער האט געהאלפן דער ווארהפטיגער גאט די ישראל וואש זייא זיינען גאר איין אמונה אונ האט גיזעהען אין איר איינגשאפט אונ אירע ברעכערס האט ער גיטאן צוא ברעכין דענסט מאל האט ער זיא אויס גילייזט פון שווערע ארבעט אונ זייער ווילין האט ער גימאכט רועען וצח אונ גאט וואס ווערט אן גירופין צח האט ער זיך גשטארקט אויף די שטארקע אונ האט גלייטערט די ישראל מיט לוטרקייט וויא די מלאכים דען האבין דיא גיאיילט צו עפענען זייערע מיילער אונ שטארקן צו גאט וואס ער איז הויך אונ הייליג עזי מיין שטארקר האט גישוועבט וויא איינגער מאן אויף דעם ים גאט וואש איז באשיינט אין איטליכינס מויל וואש האט אנשמה דיא רייט ווענין פון פרעה אונ זיין חיל האט ער גימאכט איין זינקין אין אפ גרונד תהומות דיא תהומות האבין גיצטערט פון דיין פארכט דיין רעכטע האנט איז ווארן גשטארקט מיט כח פון דיין שיינהייט אונ מיט דיין פיל גוטקייט האסטו גיפירט דיינע גיזעלין וברוח אונ מיט דיין האפערדיג גימיט האסטו גמאכט ציטרין דעם ים סוף דער שטארקער גאט האט גיזאגט צוא פאר טומלען זייא מיט פאר שניידונג דוא האסט גיוויזעט דעם ים צוא מאכין טרוקין פון מיינט ווענין מיט דער רעכטע האנט אנטפלעקט מי כמוכה ווער איז אזו וויא דוא האבין זייא גירעט דו האסט גינייגט דיא רעכטע האנט אקעגין זייא זייערע טויטע לייבער צוא פאר שווערין דוא האסט גיפירט דיא גיליבטע ישראל וואס טוען דיין שטארקייט ריידין שמעו זייא האבין גיהערט אונ מיט ציטערנעש זיינען זייא שלאף גיווארין דענסט מאל זיינען דיא ריכטער פון מצרים מיט ציטערנעש פאר ברענט גיווארין עס איז גיפאלין איין גישרייא אויף דיא מצרים אונ זייא זיינען אין איינעם פאר גאנגען תבאמו דוא זאלסט ברייננגען דיא ישראל אין דר שטאט וואס דוד האט גירועם אל גאט וואס איז הויך אויף גיהויבין זאל ער זייא מאכין חשוב ה' גאט עס ועט קיניגין דיין גיאבערשטער גאסע ׃

או זה · נסתר בעבי ענגים: הוא אלהי והחיות · ברום עליות · כם יקרו תשאנה: בכנפיהן גביהן וגויותיהן תכסינה: בקול נושקן · בהחזיקן · בכנפיהם תרימנה: בעת עמדם · במעמדם · כנפיהם תרפינה: בלכתם · לעמתם · ילכו האופנים: הוא אלהי בני סגלה · מתחלה · המה ישגבו במטה: ברום קולם · אדון עולם · אשר אור לבש ועטה: ואז המלה · מלמעלה · יעריצוהו במבטא: חבורת אל · כנגד אל · מסדרים כמו שטה: אל מפארים · ומהדרים · והם אומרים וגם עונים: הוא אלהי האלהים ואדוני הארונים:

כחות פגינה הודו (זה אל זה) כמו שנאמר (בישעיה ו פ׳ ג) וקרא זה אל זה כלומר שאין אחד מה מלאכים יוכל לראות בהקב״ה שהוא נסתר (בעבי ענגים) שנאמר (באיוב כב יד) עבים סתר לו (כם יקרו תשאנה) החיות נראות כנושאות הכסא והם מנושאות עם כסא (נביהן) שדרותיהן (נושקן) מפיקות הכנפים (תרפינה) ישכנון כנפיהם ברפוי לא בחוזק שנאמר (ביחזקאל א כד) בעמדם תרפינה כנפיהן וכנה השתיקה בלשון שמורה שמירות החיות והרננת קולם הכל תלוי בכנפיהם וכל ענין הוא לשון הפסוקים במעשה מרכבה ביחזקאל (בני סגולה וכו׳) ישראל מתפללים ראשונה וישגבו ס׳ למטה (המולה) המלאכים:

והחיות ישוררו וכרובים יפארו ושרפים ירנו ואראלים יברכו פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים: ברוך כבוד יהוה ממקומו:

לאל ברוך נעימות יתנו למלך אל חי וקים זמרות יאמרו ותשבחות ישמיעו · כי הוא לבדו מרום וקדוש פועל גבורות עשה חדשות בעל מלחמות · זורע צדקות מצמיח ישועות בורא רפואות · נורא תהלות אדון הנפלאות · המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית · כאמור לעשה אורים גדולים כי לעולם חסדו: (והתקין מאורות משמח עולמו אשר ברא): אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו במהרה לאורו: ברוך אתה יהוה יוצר המאורות:

אהבת עולם (אהבה רבה) אהבתנו יהוה אלהינו חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו: אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם כן תחננו ותלמדנו: אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה: והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך למען לא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד · כי בשם קדשך הגדול (הגבור) והנורא בטחנו נגילה ונשמחה בישועתך: ורחמיך יהוה אלהינו וחסדיך הרבים אל יעזבונו נצח סלה ועד · מהר והבא עלינו ברכה ושלום מהרה · (והביאנו לשלום) מארבע כנפות כל הארץ · ושבור עולנו מעל צוארנו ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו · כי אל פועל ישועות אתה · ובנו בחרת מכל עם ולשון · וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול סלה באמת באהבה להודות לך וליחדך (באהבה) ולאהבה את שמך:

ברוך אתה יהוה הבוחר בעמו ישראל באהבה:

ליחיד אל מלך נאמן:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:

והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם: ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן־יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם: וחרה אף־יהוה בכם ועצר את־השמים ולא־יהיה מטר והאדמה לא תתן את־יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהוה נתן לכם: ושמתם את־דברי אלה על־לבבכם ועל־נפשכם וקשרתם אתם לאות על־ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את־בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על־הארץ:

ויאמר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם ולא־תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר · ומתוקן ומקבל וטוב ויפה הדבר הזה עלינו לעולם ועד: אמת אלהי עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו לדור ודור הוא קים ושמו קים וכסאו נכון

וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים
(וְנֶאֱמָנִים) וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים· עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ
עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ:
עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה (בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה) חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר· אֱמֶת
שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ
אֲבוֹתֵינוּ· גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ· יוֹצְרֵנוּ (צוּרֵנוּ) צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ·
פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ וְאֵין לָנוּ עוֹד אֱלֹהִים זוּלָתְךָ סֶלָה:

טונת הפייטן להזכיר תשע השירות שאמרו ישראל ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם ורמז לשיר העשירי שבגאולה לעתיד לבא שנאמר שיר חדש ואין זכרון לראשונים· ומיוסד ע"ס א"ב בראשי החרוזות ובסוף חתום שם המחבר שמעון בר יצחק חזק:

אִי פַּתְרוֹס בְּעָבְרְךָ רֹאשׁ תַּנִּין לְהָרֵשׁ· בִּמְלֹאת סִפְקוֹ
שְׁאוֹנוֹ מוֹד בְּגוּדֶשׁ בְּאוֹכְלֵי פְסָחִים נִתְקַדֶּשֶׁת בְּשִׁיר
לְחַדֵּשׁ· הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל חַג הִתְקַדֵּשׁ: גָּזוּ בְעִזִּים
צְבָאוֹת יִשְׁרֵי אֵל· הַפְלִיאַת לָמוֹ צְדָקָה כְּהַרְרֵי אֵלִי
דּוֹלְקֵימוֹ נִשְׁפַּטְתָּ תְּהוֹם רַבָּה לְהִתְאַל· אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵן עַל הַבְּאֵר שׁוֹרְרוּ בַעֲלִיזוֹת· בְּהַשְׁקַת
הָרִים אֶת וָהֵב לַחֲזוֹת· וּבְסֵפֶר מִלְחֲמוֹת רְשׁוּמָה בִּשְׁתֵּי
חֲרוּזוֹת· אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת: זוֹהַר שֶׁמֶשׁ
הַדְּמִים דּוֹדִי וּמַאֲמִירִי· וְיָרֵחַ הֶעֱמִיד כְּיוֹם תָּמִים תְּמוּרִי·
חֲקוּקָה בְּסֵפֶר הַיָּשָׁר שִׁירַת מִזְמוֹרִי· אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיְיָ
בְּיוֹם תֵּת יְיָ אֶת הָאֱמוֹרִי: טָפְשׁוּ חָנֵף מַלְכּוֹ מִמּוּקְשֵׁי עָם·
וְשָׁבוּ וְשִׁחֲרוּ אֵל וְצִוָּה לְהוֹשִׁיעָם· יָבִין וּנְגִיד חֲרוֹשֶׁת

בית לוי

(אי) ל' אוי הוא (פתרוס) הואר למצרים ע"ש שהיה שבניו כדכתיב ומצרים ילד את לודים וגו' ואת פתרוסים וגו' (בראשית י) ומדרך הלשון לקרא החלק בשם הכל ועפ"ה ובכתי את שבות מצרים והשיבותי אותם ארץ פתרוס על ארץ מכורתם (יחזקאל כט יד) ופירש רש"י מטורתם מגורתם הרי לך שמצרים נקרא ארץ פתרוס (תנין) הואר לפרעה עפ"ה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול (יחזקאל כט ג) (להרש) לשון רישה מל' והביא לכם רש (ויקרא כו ט) טעמו לכתתו ולשברו (במלאת ספקו) ל"ה במלאת ספקו יצר לו (איוב כ כב) ופרש"י בהתמלאות האות לבו די אז יצר לו תבא עליו צרה (ספקו) ל' די עכ"ל (בגודש) הוא התוספת העולה למעלה של מלאת המדה (באוכלי פסחים) תואר לישראל (גזו) מל' נגוזו ועבר (נחום א יב) (צדקה כהררי אל) עפ"ה צדקתך כהררי אל (תהלים לו ז) (דולקימו) ל' דלקת אחרי (בראשית לא לו) (נשפטת תהום רבה) עפ"ה משפטיך תהום רבה (תהלים לו לו) (להתאל) ל' את כל התלאה (שמות יח ח) (בעליזות) ל' שמחה מל' קריה עליזה (ישעיה כב ב) (בהשקת) ל' נשיקה ודביקות (את והב) ל"ה (במדבר כא יד) ופירש"י כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והוא"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם עכ"ל (זוהר שמש כו' וירח ט') כדכתיב וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמוד השמש בחצי השמים כו' (יהושע י יג) (תמורי) מל' והיה הוא ותמורתו (ויקרא כז י) (חקוקה) ענין כתיבה מל' החוקקים חקקי און (ישעיה י א) (טפשו) ל' טפשות ועפ"ה ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' (שופטים ד א) (חנף מלכו ממוקשי עם) עפ"ה ממלוך אדם חנף ממוקשי עם (איוב לד) וחנף הוא רשע המחניף ליוצרו ועושה תאוויו (שבו ישחרו אל) כדכתיב ויצעקו בני ישראל אל ה' (שופטים ד יג) (ונגיד חרושת) הוא סיסרא שר צבא מחרושת

מטה לוי

(אי פתרוס בעברך) בעברך דרך מצרים (ראש תנין להרש) לדוש ולדרוס את ראש פרעה שנקרא תנין (במלאת ספקו) כשנתמלא סאתו של פרעה (שאונו מוד בגודש) או מדדת לו המון עונותיו במדה גדושה כי נפרעת ממנו בהרבה פורעניות ואז (באוכלי פסחים נתקדשת) בישראל אוכלי פסחים נתקדשת שאמרו הלל של הפסח כמו שלמדו רז"ל מן הכתוב (השיר יהיה לכם) בעת יפלו מהנה סנחריב יהיה לכם שיר (כליל התקדש חג) כמו שאמרתה שיר על הפסחים במצרים משמע שאמרו שירה בליל פסח (גזו בעזים) עברו במים עזים (צבאות ישרי אל) הפלאת למו צדקה כהררי אל הצדקות שאתה עושה עמהם הוא דבר שיש להפליא בו כי גבהו ורמו (כהררי אל) אבל (דולקימו) המצרים שהיו רודפים אחריהם (נשפטת) דקדקת משפטיך עמהם עד התהום רבה (להתאל) להלאות ולינע אותם (הן על הבאר שוררו בעליזות) בשמחה שאמרו (עלי באר) והעלי מה שאת מעלה (רש"י) (בהשקת הרים) כשנשקו ההרים ונתדבקו זה בזה (את והב לחזות) לראות את אשר יהב להם שנהרגו אמוריים (ובספר) התורה בכתוב גם מלחמות סיחון ועוג ומדינים רשומה השירה (בשתי חרוזות) בשורות שלימות חרוזות ר"ל בזו לא בריות כשאר שורות וזאת היא השירה (אז ישיר ישראל כו') (זוהר שמש הדמים דודי ומאמירי) הקדוש ברוך הוא שהוא אוהבי ותפארתי הדמים על ידי יהושע את זוהר השמש (וירח העמיד) והעמיד את הירח על ידו ונתעכב השמש לעמוד במקומו (כיום תמים) נחלקו בזה חכמי ישראל (בע"ב דף כ) מהו כיום תמים וכל זאת עשה הקדוש

נ"ה (תמורי) בשבילי (חקוקה בספר הישר שירת מזמורי) ושירת מזמורי היא כתובה בספר יהושע כמ"ש (אז ידבר יהושע כו' טפשו) משנטפשו ישראל שעבדו עבודת כוכבים (חנף מלכו) וגרמו שימלוך עליהם אדם חנף והוא יבין מלך כנען שהיה (ממוקשי עם) שעובדים גם כן עבודת כוכבים שנאמר גם פן יהיה למוקש (ושבו) חזרו בתשובה (ושחרו אל) ודרשו את ה' (וצוה) להושיעם ע"י דבורה וברק (יבין ונגיד חרושת כו') והכניעם למפלה את יבין ונגיד

אי פתרוס דאש אינזעל פון מצרים אז דו האסט איבר גיפארין דעם קאפ פון פרעה צוא דרעשין אז עס איז ווארין פאר פול זיין מאס איז זיין ברומונג ווארין גימאסטין מיט אוועקך מיט דיא וואס האבין גיגעסין פסחים ביסטו ווארין גיהייליגט צוא באנייען מיט נאייע לויב דרויף זאגט דער נביא אז סנחריב וועט איין מפלה האבין וועט איר זינגן שירה אזו וויא איר האט גיזונגן אז דיא נאכט פון פסח איז גיהייליגט גיווארין גזו בעזים אז זיי זיינען איבר גיפארין אין שטארקע וואסער דיא חילות וואס זיינען רעכט פארטיג צוא גאט האסטו גיוואונדערט צוא טאן מיט זייא צדקה אזו וויא דיא שטארקע גרויסע בערג אונ זייערע נאך יאגר האסטו גימשפט זייא זאלין אין תהום אריין פאלין דערנסט מאל האט משה אונ די בני ישראל גיזונגען שירה צוא גאט הן על הבאר פאר וואר אויף דעם שטיין פון הרים וואס פון אים איז גיגאנגן וואסר האבין זייא גיזונגען אים פרייד אז זייא האבין זיך גיקושט אונ זייא זייגען זיך צוא טיף

גיקומען דיא בערג עס איז ווארין גיגעבן צוא זעהען דעם גרויסין נס אז די בערג זיינן צו ריק נקומן פון די אמוריים וואש האבן גילויערט אויף די ישראל צו הרגענן זיי אונ אין דעם ספר במדבר איז אן גצייכנט די שירה מיט גאנצע שורות דערנסט מאל האבן גזונגן דיא ישראל דאזיגע שירה זוהר שמש דאש שיינען פון דער זון האט גימאכט שווייגין יהושע מיין פריינט אונ מיין בשיינער וואש לויבט מיך אונ די לבנה האט ער גימאכט שטיין אויף איין ארט אגאנצין טאג פון סיינט וועגן עש איז אן גישריבין אין ספר יהושע די פסוקים פון דר שירה דערנסט מאל האט יהושע גרעט שירה צו גאט אז גאט האט גגעבן דעם אמורי אין זיין האנט טפשו זיי זיינן גווארין פר נארישט מיט שמייכלען צו דינן געטצין דינסט דרום האבן זיי גמאכט קיניגין פון דעם פאלק כנען וואש זייגען גבליבין פאר שטרזיכילט אין ארץ ישראל אז זייא האבין זיך אום גיקערט אונ האבן גפארשט נאט האט גאט גשאפט דבורה הנביאה צו העלפין זיי יבין דער האר פון חרושת האט ער גמאכט אונטער טעניג צו מאכן זיי פאלן

למעלה הכניעם ותשר דבורה וברק בן אבינועם: כלל והוקם על במלכים להתאשרה ׳ זמרות הנעים והלך אורח ישרה ׳ לעת זקנתו הוסיף שבח לשוררה ׳ וידבר דוד ליי את דברי השירה: מסר האב לבנו צרכי בנין להוביד ׳ למצוא מקום נפשו בנדר העביד ׳ נקרא על שמו כי במשאו הכביד ׳ מזמור שיר חנכת הבית לדוד: שמחות רבו והוגה כל מאפלי ביסוד הבית נבצר בוחן ועופל ׳ עולות וזבחים לרוב ושלמים להטפל ׳ אז אמר שלמה יי אמר לשכון בערפל: פגרו שעיר ועמון ומואב חיל מדני ׳ במעלה הציץ ראות ישועת יי ׳ צורבו למשחית איש ברעהו לעיני נקהלו לעמק ברכה כי שם ברכו את יי: קול שירות תשע שמענו במרץ ׳ והעשירית עוד נשמע מכנף הארץ ׳ רנו שמים והריעו תחתיות ארץ שירו ליי שיר חדש תהלתו מקצה הארץ: שירות אלה לשון שירה מיסרים ׳ כי תשועתם כיולדה לבוא צרות ומפסרים ׳ תוקף שיר אחרון כזכרים לא יולדים ׳ שירו ליי שיר חדש תהלתו בקהל חסידים: חון שעבור גליות עקר ונסים מרבים ׳ בראות מפלתם ישמחו איים רבים ׳ יציאת חגם קרוא בטפל נאהבים ׳ חוק קדשתך כעל זאת שבתי אהובים:

מרותת או (ותשר דבורה ס׳) אחר שמלך ע״ה (כולל) היה כולל בכל דבר הראוי למלך (והוקם על) והוקם למעלה (במלכים להתאשרה) להיות מאושר בין המלכים (זמירות הנעים) חבר וסדר זמירות נעימים לישראל (והלך אורח ישרה) (לעת זקנתו הוסיף שבח לשוררה) ביום הציל אותו מכף כל אויביו וכמ״ש (וידבר דוד לה׳ את דברי השירה) (מסר האב לבנו צרכי בנין) דוד מסר לשלמה בנו את תבנית האולם (להוביד למצוא מקום נפשו בנדר העביד) שהשתעבד נפשו בנדר שלא יהיה לו מנוחה ושלא יקח סוב עד שימצא מקום לה׳ כמ״ש נשבע לה׳ נדר לאביר יעקב אם אבוא באוהל ביתי אם אעלה וגו׳ אם אתן וגו׳ עד אמצא מקום לה׳ וגו׳ ואף שבנה אותו שלמה אעפ״כ בית המקדש נקרא (על שמו) של דוד (כי במשאו הכביד) שנתן לשלמה מאה כסף וזהב ושאר דברים לרוב לכן נקרא על שמו כמ״ש (מזמור שיר חנוכת הבית לדוד) ולא נאמר חנוכת הבית לשלמה (שמחות רבו) בחנוכת הבית רבו השמחות (והוגה כל מאפל) והאיר כל אפילה (ביסוד הבית נבצר בוחן ועופל) כי בית המקדש היה לישראל למבצר ומשגב והקריב אז (עולות וזבחים לרוב ושלמים להטפל) גם שלמים נטפלו אל העולות וזבחים שהביאו לרוב (אז אמר שלמה כו׳) (פוגרו שעיר ועמון ומואב חיל מדני) חיל של שעיר ועמון ומואב שונאי ולוחמי נפלו פגרים (במעלה הציץ) ושם זכו (ראות ישועת ה׳) (צורבו) נתנבכו ונכרתו (למשחית איש ברעהו לעיני) שהשחיתו איש ברעהו ועיני ראו ואז (נקהלו לעמק ברכה) ומשעה זה נקרא המקום כך (כי שם ברכו את ה׳) והוא על התוכה אחר מורש מהם (קול שירות תשע) המאוחרים למעלה כבר (שמענו במרץ) במתיקות (והעשירית עוד נשמע מכנף הארץ) והשיר עוד נשמע לעתיד מקצה הארץ ואז (ורנו שמים והריעו תחתיות ארץ) על השמחה הגדולה שתהיה כשלם (שירו לה׳ שיר חדש כו׳) ואז לאחר הגאולה יהיה (שעבוד גליות עיקר) השיפור הראוי להודות לה׳ עליהם כי יהיו נפלאות גדולות ונסים מרובים (בראות מפלתם) חילי גוג ומגוג (ישמחו איים רבים) כי אף הדרים באיי הים ישמחו על אות מפלתם אבל (יציאת חגם) ספור הנס של יצ״מ (קרוא בטפל נאהבים) יספרו ישראל הנאהבים בטפל שיתגרו להזכיר יצ״מ עם גאולה זו ולא שתהא גאולת מצרים בטל לגמרי אך יציאת מצרים יהיה טפל נגד הנסים של גאולה אחרונה ועתה בקשתנו מלפניך (חוק קדושתך) גאל אותנו בקרוב ותתגדל ותתקדש ושבחך (כעל זאת) הגאולה שהוצאתנו ממצרים אשר שבחו אותך ישראל (אהובים):

פרים כדכתי׳ ויהפכם ס׳ כת ימין מלך כנען ט׳ ושר צבאו סיסרא מתרומת השמים (שם כ) (כולל ל׳ כלילת יופי שהיה שכל כלילות היופי בו כן היה דוד כולל (והוקם על) ל״ש (שמואל ב כג א) ופרש״י הוקם למעלה (זמירות הנעים) פרש״י שם נעים זמירות ישראל ופירש״י אין ישראל מזמרים במקדש אלא שירותיו וזמירותיו (להוביד) ל׳ זכר טוב כדאמרי׳ (ל כ) (שמחות רבו) כדכתיב וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב (מ״א ח סו) (והוגה) ל׳ נוגה או ל׳ הסרה על׳ כאשר הוגה מן המסלה (ש״ב כ י) ושמעתי פירש על מאפל (בוחן ועופל) ל׳ מגדל ומבצר והוא ל״ז עופל ובחן (ישעיה לב יד) ופי׳ בית המקדש (להטפל) ל׳ טפלה ותפור או הוא ל׳ טורח על׳ טיפול כמש (פגרו) ל׳ פגרים (מדני) ל׳ איש מדון ושונאי שונאי ולוחמי (במעלה הציץ) שם מקום שנפלו שם והוא ל״ש שם עולים במעלה הציץ (ד״ה ב כ טז) (ראות) כמו לראות (צורבו) ל׳ והיה לצרבת (ישעיה יג) ופי׳ ושם לצרבת לשחפת (ד״ה כ׳ כב כג) (במרץ) ל׳ ותיקות על׳ שם נמרצו אמרי יושר (איוב ו כה) (מכנף הארץ) דכתיב מכנף הארץ זמירות שמענו (ישעיה כד טז) (מכנף) הוא ל׳ קצה (רנו כו׳) ל״ש (שם מד כג) (שירו כו׳) (שם מב י) (מיסרים) תולדה (מצרים כי הוא שם מתיו כמצרים כמ״ש ומלאכיו חגם יניעו (ישעיה ל ד) ופרש״י זה אמתם (בטפל) הוא ל׳ חטר ושפל כמו טפלו עלי שקר (תהלים קיט סט) ובדרז״ל איכא בינייהו טפלה (פסחים דף יב):

אין דער האנט פון ישראל האט דבורה אונ ברק בן אבינועם געזונגען שירה כולל דוד איז גקריינט אונ אויף געשטעלט געווארן צווישן דיא מלכים צו שטארקן לויב האט ער גמאכט זמירות אונ איז גגאנגען אין רעכט פארטיגין וועג לעת אין דער צייט פון זיין עלטער האט ער גמערט אלויב צו זינגען אונ דוד האט גירעט צו גאט די רייד פון דער שירה מסר דער פאטער דוד האט איבער געענטפערט צו זיין זון שלמה די בדערפניש פון דעם בנין בית המקדש צו באהעפטין צו געפינען איין ארט דארטין צוא בויען דאש בית המקדש דאס ער זיין לייב מיט איין נדר באשווארן עש איז ווארין אן גרופין אויף דין נאמען ווארום מיט זייך פיל גאב וואש ער האט גגעבין אויף דעם בנין בית המקדש האט ער גמאכט כבוד צו גאט דרום שטייט געשריבן איין לויב געזאנג פון דעם חנוכת הבית צוא דוד שמחות פרייד איז ווארן גמערט אונ עש איז גווארן ליכטיג אלע פינצטערניש אז מען האט גגרונד דאש בית המקדש איז עש גוועהן אפעסטיגונג אונ אשאר זיכערונג צו די ישראל זיי האבן גבראכט קרבנות צו פיל אונ קרבן שלמים צו באהעפטין דענסט מאל האט שלמה גזאגט גאט האט גזאגט צו רוען אין נעפיל וואש איז גווארן אין בית המקדש פגרו זיי זיינן ווארן גיטייט עמון אונ מואב סייגע קריגער אין דעם ארט וואש הייסט מעלת הציץ איז ווארן אן גזעהן די הילף פון גאט זיי זיינען גיווארן וויא איין בראנד צוא פאר דארבין זיך איינער מיט זיין גזעלין פאר סייגע אויגין דענסט מאל האבין זיך די ישראל איין גזאמלט צום טאל עמק ברכה ווארום דארטין האבן זיי גלויבט גאט קול שירות איין קול פון ניין שירות האבן מיר געהערט מיט זיסקייט אונ די צעהענטע שירה אז משיח וועט קומן וועלין מיר נאך הערין פון די עק ערד זיי טוען זינגן די הימלען אונ עס שאלט דאס אונטערשטע פון דער ערד דרויף זאגט דער פסוק זינגט

עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור ׃ ברום עולם מושבך ומשפטיך וצדקתך עד אפסי ארץ ׃ אמת אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו ׃ אמת אתה הוא אדון לעמך ומלך גבור לריב ריבם לאבות ובנים ׃ אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע ׃ אמת ממצרים גאלתנו יהוה אלהינו ומבית (מבית) עבדים פדיתנו ׃ כל בכוריהם הרגת ובכורך ישראל גאלת וים סוף להם בקעת וזדים טבעת וידידים העברת (עברו ים) ויכסו מים צריהם אחד מהם לא נותר ׃ על זאת שבחו אהובים ורוממו לאל ונתנו ידידים זמרות שירות ותשבחות ברכות והודאות למלך אל חי וקים ׃ רם ונשא גדול ונורא משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום מוציא אסירים ופודה ענוים ועוזר דלים (העונה) ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו ׃ תהלות לאל עליון גואלם ברוך הוא ומבורך ׃ משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם ׃ מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלות עשה פלא ׃

שירה חדשה שבחו גאולים לשמך הגדול על שפת הים יחד כלם הודו והמליכו ואמרו ׃ יהוה ימלוך לעולם ועד ׃

צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל ׃ ונאמר גואלנו יי צבאות שמו קדוש ישראל ׃

חתום ר׳ יהודה הלוי

יום ליבשה נהפכו מצולים ׃ שירה חדשה שבחו גאולים ׃ הטבעת בתרמית ׃ רגלי בת ענמית ׃ ופעמי שלמית ׃ יפו בנעלים ׃ שירה וכל רואי ישרון ׃ בבית הודי ישוררון ׃ אין כאל ישרון ׃ ואויבינו פלילים ׃ שירה דגלי כן תרים ׃ על הנשארים ׃ ותלקט נפזרים ׃ כמלקט שבלים ׃ שירה הבאים עמך ׃ בברית חותמך ׃ ומבטן לשמך המה נמולים ׃ שירה הראה אותותם ׃ לכל רואי אותם ׃ ועל כנפי כסותם ׃ יעשו גדילים ׃ שירה למי זאת נרשמת ׃ הכר נא דבר אמת ׃ למי החותמת ׃ ולמי הפתילים ׃ שירה ושוב שנית לקדשה ׃ ואל תוסיף לגרשה ׃ והעלה אור שמשה ׃ ונסו הצללים ׃ שירה ידידים רוממוך ׃ בשירה קדמוך ׃ מי כמכה יי באלם ׃ שירה

בגלל אבות תושיע בנים ׃ ותביא גאלה לבני בניהם ׃ ברוך אתה יהוה גאל ישראל ׃

ומתפללים ש״ע אתה בחרתנו יעלה ויבא והשיאנו רצה ומודים וכו׳ והש״ץ חוזר הש״ע ׃

בית לוי

(נהפכו מצולים) כדכתי׳ ויבקעו המים (שמות יד כא) ולא נאמר ויבקע הים ולשון נהפכו כי היו ראוים להיות טיט ורפש ונהפכו ליבשה (בתרמית) מל׳ החזיקו בתרמית (ירמיה ח ה) (בת ענמית) אומר למצרים עפ״ה ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית י יג) (שולמית) אומר לישראל עפ״ה שובי שובי השולמית (שה״ש ז א) (ופעמי שולמית יפו בנעלים) כדכתיב מה יפו פעמיך בנעלים (שה״ש ז ב) (ישורון) אומר לישראל (אין כאל ישורון) ל״ה (דברים לג כו) ופרש״י דע לך ישורון שאין כאל בכל אלהי העובדי כוכבים ולא כצורך צורם (פלילים) שופטים (אור שמשה) אור גאולה (הצללים) הצרות ׃

מעשה ארג

(הטבעת בתרמית) י״מ מל׳ בא אחיך במרמה ותרגומו בחכמה והמרמה היה כשראו ישראל הלכו בתוך הים גם הם נכנסו מ׳רואי כנ״ל האל״ף נרויס ׃ (בעטותך כמעיל

מטה לוי

(יום ליבשה נהפכו מצולים) באותו יום שנהפכו כל מצולות נו״ה שבעולם ליבשה אז (שירה חדשה שבחו גאולים) (הטבעת בתרמית רגלי בת ענמית) בשביל תרמית לשונם של מצרים הנקראת ענמית הטבעת אותם בים סוף (ופעמי) ישראל הנקראים (שולמית) (יפו בנעלים) בעליית הרגלים (וכל רואי) וכל הרואים את ישראל הנקראים (ישורון) כשיהיו בכבודם אז (בבית הודי ישוררון) ויאמרו (אין כאל ישורון) דע לך ישורון שאין כאל בכל אלהי עו״ג (ואויבינו פלילים) ואף שעכשיו אויבינו פלילים יודו אז לומר כן ולכן בקשתנו (דגלי כן תרים) של ישראל (הנשארים) (ותלקט נפזרי׳) כמ״ש ואתם תלוקטו לאחד אחד ב״י (כמלקט שבלים) אחד לאחד (ומבטן) אמם (לשמך המה נמולים) הראה אותותם לכל רואי אותם) כמ״ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך ויראו ממך (למי זאת) התורה שנקראת זאת (נרשמת הכר נא דבר אמת למי החותמת) אות המילה (ולמי הפתילים) ציון הציצית הכר נא מי מקיים כל זאת (ונסו הצללים) צל הצרות ׃

צו גאט איין נייע גזאנג זיין לויב איז פון עק וועלט שירות די דאזיגע שירות שטייט ביא זיי לשון שירה דאש איז לשון נקבה ווארום זייער הילף איז געוועזן וויא איין גווינערין וואס זיא האט גהאט ווידר אנגסטין צרות אונ קלאג עש איז שטארקער דער שיר וואש וועט זיין צום הינטערשטין אז משיח וועט קומן אזו וויא זכרים וואש גווינען ניט זינגט צו גאט איין נייעם שיר זיין לויב איז אין איין זאמלונג פון חסידים עיקר דער עיקר נס איז געוועזן אונ פיל נסים די יציאת מצרים וועט מען צו צייט אויך דער מאנן צוא לויבין מיט זייא גאט חזק שטארק דיין קדושה אונ מיר וועלין דיך לויבן אזו וויא אויף דעם וואש די גליבטע האבן דיך גלויבט ׃

יום ליבשה דער טאג וואס צו טריקנעש זיינן פאר קערט גווארן די טיפע וואסער האבן דיא אויש גלייזטע ישראל גילויבט איין נייעם לויב הטבעת דו האסט דער טרונקן מיט זייער פאלשקייט פון מצרים די פיש פון די מצרים אונ די טריט פון ישראל וואש ווערט אן גירופין שולמית וייל זיי זיינן גאנץ שיין מיט נאט זיינן שיין זייער טריט וכל רואי אונ ווער עס וועט זעהן די ישראל אין מיין שיין הויז אין בית המקדש וועלן זיי זינגן אונ לויבין עש איז ניט דא אזוא וויא דער גאט פון ישראל דגלי מיין פאן זאלסטו אויף הייבין אויף די איבעריגע אונ זאלסט צו נויף קלייבין דיא פר שפרייטע אזו וויא מען קלייבט צו שפרייטע זאנגן הבאים דיא וואש קומן צו דיר מיט חותם ברית אונ פון דעם בויך אז זיי ווערן גיבארין צו דיין נאמן ווערן זיי באשניטן הראה מאך ווייזין זייער אות צוא אלע וואש וועלין זיי זעהן אונ אויף זייער עק קלייד וועלן זיי מאכין ציצית למי זאת צו וועמען איז דאש גיצייכינט גווארין דער קען די רייד וואש זיינן אמת צו וועמען גיהער דער חותם ברית אונ צו וועמען גיהער די פעדים פון ציצית ושוב אונ קער דיך אום נאך איין מאל צו היילגן די כנסת ישראל אונ זאלסט ניט מערין צו פאר טרייבן זיי אונ מאך אויף ברייננגן די ליכט פון איר זון אונ עש וועט ווערין אוועק גרוקט די שאטינס ידידים דיא גליבטע ישראל האבין דיך גלויבט מיט הויכע שירות מיט לויב האבין זיי דיך גפעדערט ווער איז אזו וויא דו גאט אין אלע גוועלטיקייט ׃

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים · לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים:

כשחל אחרון של פסח בשבת מחליפין כאן הסדר ואומרים אימת נוראותיך

הפיוט הזה מיוסד ע"ס א"ב ובסוף חתום שם המחבר שמעון בר יצחק

אוֹתוֹתֶיךָ רָאִינוּ אָז בְּעַיִן · בַּעֲטוֹתְךָ כִּמְעִיל תִּלְבּוֹשֶׁת זַיִן · גּוֹיִם נֶגְדְּךָ הָיוּ כְּאַיִן · דּוֹחוּ וְנָפְלוּ כְּשִׁכּוֹרֵי יָיִן: הַגְּאוּלָה הוֹצֵאתָ מֵאֱסוֹר כֶּבֶל · וְשִׁבְמָה הוּסַר מֵעִנּוּי סֶבֶל · זָד תַּנִּין מְנָאֵץ וּמְנַבֵּל · חִפּוּז אַחֲרֶיהָ לְהַשְׁחִית וּלְחַבֵּל: טָסוּ אֲגַפָּיו כְּנֶשֶׁר לְמַהֵר · יָעֲצוּ אַבִּירָיו בְּחַיִל לְדַהֵר · כְּסִיל בְּאִוֶּלֶת שׁוֹנֶה לְהִתְיַהֵר · לֹא יָדַע לְהָבִין וּלְהִזָּהֵר: מַחֲנֵהוּ קִבֵּץ וְכָל יוֹעֲצָיו · נִכְבָּדָיו שָׂרָיו וְגַם מְלִיצָיו · סָעוּ כְּאַחַת בְּהַשָּׂאַת מִפְלָצָיו · עֲרוּכֵי מִלְחָמָה נוֹסְפוּ נִקְבָּצָיו: פָּחֲזוּ כַּמַּיִם בְּלִי לְהוֹתִיר · צְבָאוֹת קֹדֶשׁ לִרְדּוֹף וּלְהַכְתִּיר · קָדוֹשׁ סִבַּבְתָּם דֶּרֶךְ לְהַאְתִּיר · רִחַפְתָּם בְּצִלְּךָ וּבְמָגִנְּךָ לְהַסְתִּיר: שִׁלַּחְתָּ בְּצָרִים חֲרִי זַעַם · שָׁמַרְתָּ בְּאֶבְרָתְךָ יְפֵיפִי פָעַם: חזן תּוֹקֶף פְּלָאוֹת הִפְלֵאתָ בְּנוֹעַם · תַּנִּין בְּעֵת שִׁלַּח אֶת הָעָם:

קהל אָזְנֵי שָׁמְעוּ מוֹפְתֵי עִנְיָנֶיךָ · וְנֵצַח בִּרְכָתְךָ יַזְכִּירוּ צְפוּנֶיךָ: חזן חָפַצְתָּ לִפְסוֹחַ וּלְהָגֵן הֲמוֹנֶךָ · קָדוֹשׁ כֵּן חָפוּץ לְגוֹנְנִי בְּמָגִנֶּךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

מטה לוי

(אותותיך ראינו אז בעין) כמ"ש אשר עשה אתך את הגדולות ואת הנוראות האלה אשר ראו עיניך (ובעטותך כמעיל תלבושת זין) שלבש על הים בגדי נקם (הגאולה) ישראל שנאמר עליהם שחורה אני ונאוה (הוצאת מאיסור כבל) מבית האסורים בכבלי ברזל של מצרים (זד תנין מנאץ ומנבל חפוז אחריה) פרעה המנאץ ומנבל את השי"ת שאמר מי ה' וגו' זד לחפוז ולמהר לרדוף אחריהם (להשחית ולחבל טסו אגפיו) פרשו ומיהרו חייליו (כנשר למהר) לרדוף אחריהם (כסיל כו') פרעה הכסיל שונה באולתו לרדוף אחר ישראל אף שכבר לקה במצרים והיה עושה זאת כדי (להתייהר) ולהראות אות (סעו כאחת) נסעו בלב א' (בהשאת מפלציו) ששסית וגירה אותם ע"י ע"ג של בעל צפון שאמר בעל צפון סגר עליהם המדבר ולא הניחם ללכת (קדוש סבבתם דרך להאתיר) אתה הקדוש סבבת לתור להם הדרך כמ"ש ויסב אלהים את העם וגו' (יפיפי פעם) ישראל היפים מצד פעמיהם:

בית לוי

(סגלוה) תואר לישראל עפ"י המקרא אתו ונלוה (ישעיה ה) (כבל) פלאת פעו בכבל תלו (תהלים קה יח) (תנין) פרעה עפ"י הכתוב פרעה מלך מצרים התנין הגדול (יחזקאל כט ג) (חפוז) כמו לחפוז מל' חפזון (טסו) ל' עפיפה ופריחה ועטתו הכוונה מל' כנשר יטוס עלי אוכל (איוב ט כו) (אגפיו) תרגום כנפי גדפין והאל"ף יתירה כמו אזרוע אתחזל ועטתו חיילותיו פ"ע שהם כזיון כלילו יש להם גפין (אבירוו בחיל לדהר) עפה"כ מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה כב) והיא ענין רקידת הסוס (כסיל באולת שונה) עפ"ה כסיל שונה באולתו (משלי כו יא) (להתיהר) ל' זד יהיר (משלי כא כד) (סעו) כמו נסעו (בהשאת מפלציו) ע"ד מן תפלצתך השיא אותך (ירמיה מט טז) (ולהכתיר) לסבוב מל' כתרו את בנימין (שופטים כ מג) (להאתיר) ל' דרך האתרים (במדבר כא א) (רחפתם) לשון על גוזליו ירחף (דברים לב) (באברתך) ל' כנף מל' מי יתן לי אבר כיונה (תהלים נה ז) (יפיפי פעם) עפ"ה מה יפו פעמיך (שה"ש ז ב) (תנין) פרעה כנ"ל (צפוניך) תואר לישראל עפ"ה ויתיעצו על צפוניך (תהלים פג):

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מוֹרִיד הַטָּל: מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים:

אותותיך ראינו דיינע צייכין האבין מיר געזעהן דענסט מאל מיט דעם אויג אז דו האסט דיך איין געהילט אזו וויא אין איין העמדיל אונ אן גקלייד דיין וואפונג די מצרים אנטקעגין דיר זיינן זיי געווארן וויא נישט זיי זיינן ווארן פאר שטויסין אונ זיי זיינן גפאלין וויא די שכורים פון וויין חנאות די ישראל וואס זיינען שיין האסטו אויש גצויגן פון דיא בינד פון קייטין אונ איר אקסיל איז ווארין אפ גיטאן פון דיא פייניגנדיגע ארבעט דער פרעה וואס האט גיטאן בזויד ווערט גירופין תנין ער האט דער צארינט ער האט גיאיילט נאך צוא לויפין די ישראל ער זאל זייא פאר דארבין טסו זיינע חיילות זיינן גלאפין אזו וויא איין אדלער זייא האבין זיך בראטין זיינע שטארקע מיט שטארקייט צו שפרינגן מיט דיא פערד נאך ישראל דער נאר פרעה מיט דעם נארישקייט האט ער נאך איין מאל גטאן צו דין אבעל גאוה קעגין גאט ער האט גאר ניט גוואוסט צו פר שטיין אונ צו ווערן גווארינט מחנהו זיין מחנה האט ער איין גזאמילט אונ אלע זיינע ראט הארין זיינע חשובים אונ זיינע פיר שפרעכער זייא זיינען פאר רוקט גיווארין מיט דעם אן רייצונג פון זיין אפ גאט וואס ער האט גמיינט דער אפ גאט בעל צפון האט זיי ניט גלאזט אנטלויפן דאש אן גיריכט צו דער מלחמה האבין זיך צוא נויף גקליבן איטליכס מאל מין פחזו זיי האבין גאיילט צו לויפין ווי וואשר לויפט גיך זיי זאלן ניט איבר לאזין דיא היילגע שארין צוא נאך יאגין אונ ארום רינגלען קדוש גאט האט זיי ארום גרינגעלט דעם וועג צו מאכן זיי דער לייכטין דו האסט זיי בדעקט מיט דיין שאטין אונ מיט דיין באשיצונג צוא פאר בארגין שלחת דו האסט גשיקט אין די באליידיגער איין גרים צארין דו האסט גיהיט מיט דיינע פליגיל די ישראל וואס זיינן גילויבט מיט שיינע טריט שטארקע וואונדער האסטו גיוואונדערט מיט זיסקייט אין דער צייט אז פרעה האט גשיקט דאש פאלק אוני טיינע אויערין האבין גיהערט דיא גרוישע וואונדר אונ אייביג טוען דער מאנען די ישראל דיין לויב וואש דו האסט זיי בהאלטין אין ענני פכור תפצת דו האסט גוואלט צו איבר היפין אונ בשיצין דיינע ישראל היליגער גאט אזו בגער צוא באשיצין מיך מיט דיין באשיצונג:

(תרגלת) לשון ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג) (עמוסים) אומר לישראל ע"ש שכתוב העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (שרים כחוללים) ע"ש (תהלים פז ז) (קנוייך) אומר לישראל ע"ש עם זו קנית (שמות טו טז) (צוענים) אומר למצרים ע"ש שדה צוען (ונגרפו) ל' נחל קישון גרפם (שופטים ה כא) וכן תרגום ואת סוסיו וית מגרופיתא (ספו) נכרתו לשון ספו תמו (תהלים עג יט) (באחת עשר) מכות הים (נבקה רוחם ונבלעה עצתם) ע"ש ונבקה רוח מצרים בקרבו ועצתו אבלע (ישעיה יט ג) (נבקה) ל' ריקות (מסך עועים נמסכו להתעותם) ע"ש ה' מסך בקרבה רוח עועים והתעו את מצרים (שם פ' יד) ומסך הוא ל' עירוב (יזמו) לשון מחשבה מלשון כל אשר יזמו לעשות (בראשית יא ו) (כתר) שמשו חירות של ישראל (ונצול) ל' וינצלו את מצרים (שמות יב לו) (חתר) לשון מחתרת (בתר) בין הבתרים (זהבי תורים ונקודות יתר) כמ"ש תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף (שה"ש א יא) (עתותי דודים) ע"ש והנה עתך עת דודים (יחזקאל טז ח) (הפכו בקרב) כמ"ש בני אפרים נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב (כחפז) לשון חפזון (גדעום) ל' ואשיריהם תגדעון (דברים ז ה) (במפלתם מראות כו') ע"ש הכתוב פן ינחם העם בראותם מלחמה (שמות יג) (מורך) מל' והבאתי מורך בלבבם (ויקרא כו לו) (אשורינו כוננת) ע"ש כונן אשורי (תהלים מ) (אשורינו) פעמו פעמינו ומצעדינו (בהסבת דרך) ע"ש ויסב אלהים את העם וגו':

פיוט כזה עשה המחבר בסדר תשר"ק לפי שיסודו על גאולת מצרים על שם הפסוק [illegible]:

תרגלת עמוסים ממצרים בצאתם · שרים כחוללים ומברכים במקהלותם · רודפיהם במצולות ים האבדתם · קנוייך קחת על זרועותם: צוענים אשר נאספו למלחמה · פגריהם הממת ונגרפו הימה · עשר מכות הכו במצרימה · ספו באחת עשר ביד הרמה: נבקה רוחם ונבלעה עצתם · מסך עועים נמסכו להתעותם · לבם נמס ונמקו גויתם · כלו בבהלות המון שאריתם: יזמו לרדוף ולהסיר כתר · טורח עבודה ונצול חתר · חזקה להוסיף שבועת בתר · זהבי תורים ונקודת יתר: וטרם הגעת עתותי דודים · הפכו בקרב אפרתים ידידים · דגלם כחפז גאולתם להקדים · גדעום אנשי גת הנולדים: בעבור זאת הסבו מדרך · במפלתם מראות ליראם במורך: חזן אמצת וחזקת כושלי ברך · אשורינו כוננת בהסבת דרך:

אשורי שמרת עקב צדקותיך · ונוגה כאור פארתנו באהבתך: חזן בעבור אוהביך שומרי בריתך · תשמרנו ותחיינו בטל תחיתך: ברוך אתה יי מחיה המתים:

(תרגלת עמוסים) נהגת את ישראל (ממצרים בצאתם שרים כחוללים) יצאו בשירים כהולכי בחלילים (ומברכים) את ה' (במקהלותם) (ספו) נכרתו וכלו (באחת עשר ביד הרמה) במכה הי"א שנטבעו בים שנאמר שם היד הגדולה (נבקה רוחם) נתרוקן רוחם (ונבלעה עצתם) נתכסה עצתם (מסך עועים כו') שמסך בקרבם רוח עועים להתעות אותם לרדוף אחריהם (ולהסיר כתר) להסיר מישראל כתרם לבלתי היות עוד חפשים ולהסיר מעליהם (טורח עבודה) ולהעמיסה על ישראל (ונצול חתר) ועוד בעבור שנצלו ישראל אותם במחתרותם כמ"ש וישאלו ממצרים וגו' וינצלו אותם (חזקה להוסיף שבועת בתר) השבועה שנשבע הקב"ה לאברהם בין הבתרים ואחרי כן יצאו ברכוש גדול חזקה להוסיף לישראל עוד (זהבי תורים ונקודת יתר) בביזת הים לבד ביזת מצרים ועתה מביא הפייטן טעם על ויסב אלהים את העם (טרם הגעת עתותי דודים) טרם שהגיע זמן הגאולה (הפכו בקרב אפרתים ידידים) יצאו במלחמה בני אפרים האפרתים (דגלם כחפז גאולתם להקדים) כאשר נמהר דגל אפרים להקדים הגאולה לפני הקץ (גדעום אנשי גת הנולדים) והרגום אנשי גת הנולדים בארץ מהם שלשים רבוא והיו עצמותיהם שטוחים בדרך (בעבור זאת הוסבו מדרך) ולכן הסב הקב"ה את ישראל מדרך ארץ פלשתים (במפלתם מראות) שלא יראו ישראל במפלת בני אפרים שפגריהם מונחים שם בגת שהוא בארץ פלשתים (ליראם במורך) שלא ליפול עליהם יראה וירך לבבם ויחזרו למצרים (אמצת וחזקת) את ישראל (כושלי ברך) אשר להם ברכים כושלות מעבודת פרך (עקב צדקותיך) ולא בצדקותינו (ונוגה כאור כו') האירתנו בענן יומם ואש לילה:

תרגלת עמוסים דו האסט געוואונט די ישראל וואש זיינען באלאדין מיט מצות אז זיי זיינן פון מצרים ארויס גיגאנגן זיי זינגן אזו וויא דיא פייגלען אונ זיי לויבין אין זייער איין זאמלונג זייערע נאך יאגערס אין דר טיפעניש פון דעם ים האשטו גמאכט זיי פאר לירין דיין קנין וואש דוא האסט זיי גליידך וויא איינער קויפט אז דו האשט זיי פון מצרים ארויש גנומען האשטו גנומען זיי אויף זייערע ארעם צוענים דיא מצרים וואש האבין זיך איין גיזאמילט צו א מלחמה זייערע גופים האשטו פר טומעלט אין זיי זיינן גשארט גווארין אין ים אריין צעהען מכות זיינן זיי גשלאגן גווארין אין מצרים דיא זיינען פאר גאנגן גווארין מיט דער עלפטער מכה אויף דעם ים אז דיא ישראל זיינען אויש גאנגן אויפין ווערליך עש איז ווארין אויש גילערט זייער אטום אונ עש איז ווארין פאר דארבין זייער ראט איין פאר מישונג פון שגעון זיינן זיי ווארן פר מישט צו פר אירען זיי זייערע הערצער איז צו גאנגן אונ עש איז ווארין לער זייערע לייבר די זיינן ווארין פאר לענט מיט דער שרעקעניש די הייסעשע מענטשן וואש זיינן איבר גבליבין אין מצרים יזמו לרדוף זיי האבין גדאכט נאך צו יאגן אונ אם צו טאן די קרוין פון ישראל די שווערע ארבעט זאלין זייא ווידער ארבעטין אונ זאל מציל זיין זייער האב וואש זייא האבין גיהאט ביא זיך פאר טראבין עש האט זיך גישטארקט אויף ישראל די שבועה וואש איז גוועזן בין הבתרים מיט אברהם אבינו צו מערין זיי גוטץ וויא גילדינע ציילין אנטקעגין שטיקלעך זילבער אזו איז גיוועזן אויף דעם ים האבן די ישראל מער גנומען איידער אין מצרים וטרם הגעת איידער עש איז גקומען די צייט פון פריינד שאפט פון גאט צו ישראל ער זאל זיי אויש לייזן האבן זיך גקערט פון מצרים אויש גיין מלחמה צו האלטן די גליבטע פון שבט אפרים זייער פאן אז זיי האבן גיאיילט זייער אויש לייזונג צו פעדערין עש האבן זיי פאר שניטין די לייט וואש זיינן גבארין גווארן אין גת בעבור איבר דעם האט מען די ישראל ארום גירינגילט פון דעם וועג כדי זייא זאלין ניט זעהען דיא מפלה וואס שבט אפרים האט גיהאט זייא זאלין זיך נים פארכטין אמצת דוא האסט גיפעסט אונ גישטארקט די שטרויכלונג פון דיא ישראל אונזערע טריט האסטו אן גברייט מיט דעם ארום רינגלען דעם וועג: אשורי שמרת מיינע טריט האסטו גיהיט פון וועגן דיין גירעכטיקייט אונ מיט איין גרויס ליכט האסטו בשיינט אונז מיט דיין ליבשאפט פון וועגין דיינע ליב האבער וואש היטין דיין זיכערהייט דוא זאלסט אונז היטין אונ זאלשט אונז לעבעדיג מאכין מיט דעם טל פון תחיית המתים:

יוצר ליום שביעי של פסח

תוכה סימן לגדולת כיון הגאולה במצרים · ובסגל של כמסידם · ותכוס שמעון בר יצחק

שִׁבְטֵי יָהּ הוֹצֵאתָ לְפִדְיוֹם · שְׁלֵמִים כַּצָּהֳרַיִם בְּעֶצֶם הַיּוֹם · שַׁדַּי כְּמוֹ כֵן הָחִישׁ בִּצְבִיּוֹן · שְׁנַת שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן: מִגַּרְתָּ וְנֵאַרְתָּ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע · הִכְבַּדְתָּ אָזְנָיו וְעֵינָיו הָשַׁע · מַהֲלֻמוֹת וְכַחַתְּ לְגֵו נִפְשַׁע · מָחַצְתָּ רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע: עוּרִי עוּרִי זְרוֹעַ יַד הַגְּדוֹלָה · עֲדִינָה תִּמְחַץ וְשִׁיתָהּ כָּלָה · עֶרְיָה תֵעוֹר מֵאֱנוֹשׁ לְחַלְלָהּ · עָרוֹת יְסוֹד עַד צַוָּאר סֶלָה: וּבְצֵאתְךָ לְיֵשַׁע בְּעוֹז אָזוּר · וְצֹאן יָדְךָ בַּעֲדִי נָזוּר · וְעוֹיְנִים נִפְרְדוּ כְּאֵפֶר פָּזוּר · וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזוּר: נָאוֹר בִּרְאוֹתְךָ כְּדַם מִתְבּוֹסֵס · נָגַפְתָּ פּוֹרְכִים פְּרִים לְקוֹסֵס · נֶפֶשׁ וּבָשָׂר כִּמְסוֹס נוֹסֵס · נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס: בִּיטָה וּמַהֵר שְׁנַת גְּאוּלִים · בַּגֵּד בּוֹגְדִים וְחַלֵּף אֱלִילִים · בְּטוֹפְלֵי שֶׁקֶר הַפֵּל חֲלָלִים · בְּיוֹם הֶרֶג רָב בִּנְפוֹל מִגְדָּלִים: רַחֵם וַחֲמוֹל בֵּן יַקִּיר · רַוֵּה נֶפֶשׁ שׁוֹקֵקָה לְהָקִיר · רְאֵה כִּי גָבְרָה יַד הַמַּדְקִיר · רוּחַ עָרִיצִים כְּזֶרֶם קִיר: יוֹם יוֹם נְצַפֶּה גְּאֻלָּתֵנוּ · יָגַעְנוּ בְּקָרְאֵנוּ נִחַר גְּרוֹנֵנוּ · יָד אָזְלָה וְתַשׁ כֹּחֵנוּ · יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ: צֹאנְךָ פְּקוֹד וְהָשֵׁב תְּפוּצָתוֹ · צְפֵה כִּי שֻׁדְּדָה מַרְעִיתוֹ · צַמֵּת עוֹיֵן בָּתָּה לַהֲשִׁיתוֹ · צִיצַת נוֹבֵל צְבִי תִּפְאַרְתּוֹ: חָפְשׁוּ עַם מְפֻרָךְ בְּכוֹסֶף · חֲשׁוּקֵי חֶמֶד זָהָב

(שבטי י' עדי) בקשתנו (כמו ה' שחים בצביון) כמו שגאלת אותנו ממצרים כן תמהר גרתן (שנת שלומים ט') שנת תשלום לעובדי כוכבים בשביל ריב שעשו בציון (מגרת ונארת שבט הרשע) כפלת והשבת והפלת ממשלת פרעה אשר היה (הכביד אזניו ועיניו השע) משמוע בקול ה' (מהלמות וכחת לגו נפשע) מכות קשות והוכחת לגוף פשע (עדינה תמחץ ושיתה כלה) בבל תמחץ ושים אותה כלה (עריה תעור מאנוש לחללה) אדם שהיא ערום ועריה מהורה ומלות תשרד גבורותיך להשבית מאנוש זכרם (ערות יסוד) לפתח ולהחריב יסודם (עד צואר סלה) (ובצאתך ליֵשע) במצרים (בעוז אזור וצאן ידך) ישראל (בעדי נזור) מוכתר בעדי עדיים (ועוינים) מצרים ששונאים את ישראל (נפרדו כאפר פזור) (וכשל עוזר) נכשל שר של מצרים (ונפל עזור) ונפלו מצרים (נאור) אתה הקב"ה (בראותך) את ישראל (כדם מתבוסס) כדם פסח ודם מילה בזכות שתי מצות אלו (נגפת פורכים) נגפת למצרים המעבידים לישראל בעבודת פרך (פרים לקוסס) להכרית פרי בטנם (נפש ובשר) של מצרים (כמסוס נוסס) כדבר הנימס וכלה (ביטה ט' בגד בוגדים) בגד בבוגדים בך (רוה נפש שוקקה להקיר) תשיב נפש שמתאוה ומשתוקקת לקרר דעתם ורוחה (רוח עריצים) רוח רשעים (כזרם קיר) כמו שמכה ברוח מי גשמים בקיר (צמת עוין) הכרת השונא (בתה להשיתו) ושיתהו שממה (ציצת נובל) הפרח והציץ יהיה נובל וכלה (חופשו עם מפרך בכסף) ישראל נעשו חפשים מעבודת פרך עם תאות (חשוקי חמד) חשוקים נחמדים של

(שבטי יה) ישראל (פדיון) גרעון (מגרת ונארת) גרעם לשון ביטול והשבתה אם מגרת ל' תפלס כי ת' נוס ויפול רוכבו אחור ויתגר רוכבים לאחורה (ונארת) מלשון נאר מקדשו (איכה ב ז) (ועיניו השע) ל"ה (ישעיה ו י) והנים אינו רואה את הנולד כאילו דוק על עיניו (מהלמות) מכות מל' וימינה להלמות עמלים (שופטים ה כו) (וכחת) ל' ויכוח (לגו) לגוף מל' גוים (נפשע) רומז לפרעה עפ"ש אם מאן אתה וגו' (שמות ט ב) (עדינה) בבל (ושיתה) ל' שימה (מחצת ט' ערות יסוד) ל"ה (חבקוק ג יג) (מחצת) ענין הכאה ורציצה (ערות) ל' גלוי (נזור) מבה פעל מן נזר (ועוינים) שונאים מלשון ויהי שאול עוין את דוד (ש"א יח ט) (עוזר) שר מצרים (עזור) מצרים (נאור) תואר להקב"ה עפ"ש נאור אתה אדיר (תהלים עו ה) (מתבוסס) עפ"ה מתבוססת בדמיך (יחזקאל טז ו) והוא ענין לכלוך (פורכים) תואר למצרים עפ"ש ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א יג) (פרים לקוסס) ל' ואת פריה יקוסס (יחזקאל יז ט) והוא ענין כריתה כי יקוסס הוא כמו יקוצץ לפי שאותיות זסשצ"ץ מתחלפים (נפש ובשר כמסוס נוסס) עפ"ש מנפש ועד בשר יכלה והיה כמסוס נוסס (ישעיה י יח) וטעמו כדבר הנמס ונמחן עד אשר דק ע"י הטסס והוא התולעת הנקרא סס כדכתיב וכאשר יאכלם סס (שם נא ח) (נתת ליראיך נס) ל"ה (תהלים ס) (בן יקיר) תואר לישראל עפ"ש הבן יקיר לי אפרים (ירמיה לא כ) (רוה) לשון רויה מלשון כוסי רויה (תהלים כג ה) (נפש שוקקה) ל"ה (שם קז ט) והוא ענין תאוה (להקיר) לשון קרירות מל' כהקיר ביר מימיה (ירמיה ו ז) (המדקיר) ל' יש בוטה כמדקרות חרב (משלי יב יח) (רוח עריצים כזרם קיר) (ישעיה כה ד) (יד) כח ל"ה כי אזלת יד (דברים לב ו) (שודדה מרעיתו) ל' גזל עפ"ה כי שודד ה' את מרעיתם (ירמיה כה לו) (צמת) ל' כריתה מל' צמתו בבור חיי (איכה ג נג) (עוין) שונא מל' ויהי שאול עוין את דוד (ש"א יח ט) (בתה להשיתו) מל' ואשיתהו בתה (ישעיה ה ו) ובתה הוא ל' חורבן ושממה (ציצת נובל) פעמו נמה כמוש והוא ל"ה (ישעיה כח ד) (חפשו) מל' לחפשי ישלחנו (שמות כא ב) (בכסף) לשון תאוה מלשון כי נכסוף נכספתה (בראשית לא) (חשוקי) לשון ותשוקתם כסף (שמות ט י) שהוא ל' תורם

שבטי יה דִי שְׁבָטִים וָואשׁ בַּייא אִיטְלִיכְן שְׁטֵייט דָאשׁ וָוארְט יָהּ הָאשְׁטוּ אוּיס גְצוֹיגְן צוּ אוּישׁ לַייזִין זַיי זַיינְן גוֶֹועֶן גַאנְץ אוּנ קְלָאר וִויא דִי זוּן אִין מִיטִין טָאג שדי גָאט אַזוּ זָאלְשְׁטוּ אַיילִין מִיט דַיין ווִילְן אַיְיאר פוּן פְרַיישְׁט פוּן צִיּוֹן מגרת דוּ הָאשְׁט צוּ בְּרָאכִין אוּנ פַאר שְׁטֶערְט דֶעם רָשָׁע פַּרְעֹה עֶר הָאט גִימַאכְט שְׁוֶוער זַיינֶע אוֹיעָרִין אוּנ זַיינֶע אוֹיגִין הָאט עֶר אָוֶועק גְקֶערְט פוּן קְלֶעפּ הָאשְׁטוּ בַּאוָֹוערְט צוּם ווִידֶער שְׁפֶּענִיגֶער דוּא הָאשְׁט גְמַאכְט וואוּנְדְן אִין דֶעם קָאפּ פוּן דֶעם הויז גְזִינְד פוּן דֶעם רָשָׁע עורי עורי דַיין גְרֵויסֶע הַאנְט הָאט פַאר ווִיסְט דִי מְדִינָה מִצְרַיִם אוּנ בָּבֶל הָאט זַיי פַאר וואוּנְדֶעט אוּנ אוּישׁ גֶהַאקְט אוּנ אוּישׁ גְוָוארְצִילְט בִּיז אִין גְרוּנְד אוֹיף אֵייבִּיג ובצאתך אוּנ אַז דוּ בִּישְׁט אַרוּישׁ גְגַאנְגֶן צוּ הָעלְפִין אָן גְגוּרְט מִיט שְׁטַארְקַייט אוּנ דִיא יִשְׂרָאֵל הָאשְׁטוּ אָן גְצִירְט מִיט צִירוּנְג אוּנ דִיא מִצְרַיִם הָאשְׁטוּ פַאר שְׁפְּרַייט וִויא אַשׁ אוּנ עֶשׁ אִיז גְשְׁטְרוֹיכִילְט גְוָוארִין זַייעֶר שַׂר וָואשׁ הָאט גְהָאלְפִין זַיי זַיינְן זַיי אוֹיךְ גְפַאלְן נאור דוּ פָארְכְטִיגֶר גָאט אַז דוּ הָאשְׁט גְזֶעהֶן אַז דִי יִשְׂרָאֵל הָאבְּן זִיךְ בַּאשְׁמִירְט מִיט דַם פֶּסַח אוּנ דַם מִילָה הָאשְׁטוּ גִימַארְד דִיא מִצְרַיִם וָואשׁ הָאבִּין מִיט זַייא שְׁוֶוער גִיאַרְבֶּעט זַייעֶר פְרוּכְט צוּ פַאר שְׁנַיידִין דֶער מִיט וָואשׁ דוּא הָאשְׁט גְמַאן צוּ גַיין זַייעֶרֶע לַייבֶּער הָאשְׁטוּ דַיינֶע פָארְכְטִגֶע יִשְׂרָאֵל גְטָאן דֶר הַייבִּין דוּ הָאשְׁט גְפֶעלְשְׁט אִין דִי פֶעלְשֶׁער פוּן מִצְרַיִם אוּנ אִין דִי פַאלְשֶׁע הָאשְׁט גְמַאכְט פַאלְן דֶער שְׁלַאגֶענֶע אִין דֶעם טָאג וָואשׁ עֶשׁ אִיז גִיוֶֹועֶן אַרוּיסֶע הֲרֵיגָה אוּנ עֶס אִיז אַיין גִיפַאלֶען טוּרֶעמְס רחם וחמול דֶר בַּארֶעם דֶעם וָואס אִיז גִיוֶֹועֶן אָן גְרוּפְן אַטַייעֶרְן זוּן מַאךְ זַאט דָאשׁ גְלוּסְטִיגֶע לַייבּ אָם צוּא קִילִין יום יום אַלֶע טָאג טוֶּעןְ מִיר הָאפִין צוּ אוּנְזֶר אוּיס לֵייזוּנְג מִיר זַיינְן מִיד מִיט אוּנְזֶר רוּפְן עֶשׁ אִיז אוּנְז גְוָוארְן פַאר טְרִיקֶענְט אִין הַאלְז אוּנְזֶר הַאנְד אִיז אַוֶועק גְגַאנְגֶן אוּנ עֶשׁ אִיז וָוארְן שְׁלַאף אוּנְזֶער כֹּחַ גָאט לַייב וֶועלִיג אוּנְז דֶען צוּ דִיר טוֶּעןְ מִיר הָאפִין צאנך דַיינֶע שָׁאף גְדֵיינְק אוּנ קֶער אוּם זַיין פַאר שְׁפְּרֵייטוּנְג זַיין שְׁפְּרַאצוּנְג אִיז וָוארִין פַאר ווִיאֶלֶעם דַיין שֵׁיינְקַייט חופשו זַיי זַיינֶן וָוארִין בַּאפְרַייט דָאשׁ פָאלְק יִשְׂרָאֵל פוּן שְׁוֶוערֶע אַרְבֶּעט מִיט גְלוּסְטִיקַייט זַיי זַיינְן וָוארִין אָן גִיגוּרְט מִיט גִילוּסְטִיגֶע זַאכְן אִינ גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער גִינָאר מַאךְ אוּנְז גְרַייכִין אוּנ מַאךְ אוּנְז אַנְטְפַלֶעקְן אַז מִיר זָאלִין הֶערִין דִי רֵייד וָואשׁ דוּ וֶועסְט זָאגְן תם אום ווּנְסְט זַייט אִיר

וָכֶסֶף · חֵרוּת הַמְּצִיא וְהִשְׁמִיעָנוּ בְּחוֹסֶף · חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם תִּגָּאֵלוּ וְלֹא בְכֶסֶף: קְהִלּוֹת יַעֲקֹב בְּשֵׁם יִקְרָאוּךָ · קוֹינוּ לוֹ לָז לְלָז יִרָאוּךָ: קְדֻשָּׁתְךָ יַעֲרִיצוּ וּבְרוֹן יְנַשְּׂאוּךָ: קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ:

יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

חזן וקהל כְּעַל גְּמוּלוֹת כְּעַל יְשַׁלֵּם · לְחֵיק זֵדִים לֹא יָדְעוּ הַכְּלִם · לְאִיִּים גְּמוּל יְשַׁלֵּם · קָדוֹשׁ:

סוגה ספיין לסוכיר כל סמכעיסים את ס' מדור אנוש עד המן · ותחוס סם סמחבר בראשי סחרוזות אני שמעון בר יצחק בר אבון חזק ואמץ בתורה:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים אַדִּירִים · מְאֹד מַעֲשָׂיו נָאִים וַהֲדוּרִים · בְּתִתּוֹ אוֹת וּמוֹפֵת בְּצָרִים: נֶהֶרְגִים הוֹרְגִים אֶת הוֹרְגֵיהֶם · וְנִצְלָבִים צוֹלְבִים אֶת צוֹלְבֵיהֶם · וְנִשְׁקָעִים שׁוֹקְעִים אֶת שׁוֹקְעֵיהֶם: יְהִירִים אֲשֶׁר זָדוּ בְזָדוֹן · נִמְדְּדוּ בְּסַאסְּאָה כְּפָעֳלָם לָדוֹן · וְהוּרַד גְּאוֹנָם שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן: שְׁטוּפֵי זַעַם נִשְׁכְּחֵי רֶגֶל · הָהְפַּךְ עֲלֵיהֶם בַּלָּהוֹת לְגַלְגֵּל · כְּהוּחַל לִקְרוֹא בְשֵׁם וּלְרַגֵּל: מָרוֹם קָרָא לְמֵי הַיָּם · וַאֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם פָּתַח בָּעָם · וַיִּמַּח יְקוּמָם בְּשֶׁטֶף דָּכְיָם: עֲלֵיהֶם סִדְרֵי בְרֵאשִׁית נִשְׁתַּנּוּ · בְּשַׁחְתָם אֶת דַּרְכָּם נִתְגַּנּוּ · בְּרוֹתְחִין קִלְקְלוּ וּבְרוֹתְחִין נִדּוֹנוּ: וּבְנָסְעָם מִקֶּדֶם יוֹשְׁבֵי שִׁנְעָר · בְּבִנְיַן הַמִּגְדָּל לִבָּם נִבְעָר · וַיָּזְמוּ לְהַגְבִּיהוֹ לְאֵין מִשְׁעָר: נוֹעֲצוּ לֵב וְנוֹסְדוּ מְזִמּוֹת · אִם נִצְטָרֵךְ

(כתוסף) ל' נגוי מל' חשף ס' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (קרית גוים עריצים ייראוך) ל"ס (ישעיה כה ג):

(זהב וכסף) ובקשתו (חרות המציא והשמיענו בחוסף) המליא לנו גם עתה חירות והשמיענו בגלוי (חנם ס') מה שידעת ע"י גביאך כאמור חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו (ישעיה נג ג) (קהלות יעקב בשם מפורש (יקראוך) קוינו לו לז לא יראוך) כאו"א מראה הקדוש ב"ה באצבעו ואומר הנה אלהינו זה קוינו לו:

(כעל גמולות כעל ישלם) ל"ס (ישעיה נט יח) פרש"י כדת להשיב על גמולות האויבים (כעל ישלם) כדת להשיב עליהם ישלם (לא ידעו הכלם) כדכתיב כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו הכלם לא ידעו (ירמיה ח יב): (לאלהים אדירים) ל' מי יצילנו מיד האלהים האדירי' (ש"א ד ח) (ונצלבים צולבים) שניהם ל' תליה בל' התלמוד (יהירים) תואר למצרים ע"ש גסות הרוח שבהם (בלהות) אלה הסוכה היא כמו בלהות (כהוחל לקרוא בשם) עפש"כ או הוחל לקרוא בשם ה' (בראשית ד כו) וכתו שפרש"י (מרום) תואר להקב"ה (בעים) לשון תוזק וכה או הוא ל' דבור מל' יום ליום יביע אומר (תהלים יט ג) או הוא מל' אבעבועות (ברלב"ג) (דכים) מל' ישאו נהרות דכים (תהלים צג ג) והוא ל' דכא ושברון והם הגלים שקראים אבעבים (משער) ל' שיעור (ונוסדו) לשון נוסדו יחד (תהלים ב ב) ועי' רש"י לשון

(כעל גמולות כעל ישלם לחיק זדים) כנגד כל גמולות שגמלו העובדי כוכבים לישראל כנגד כולם ישלים לחיק הרשעים מפני שמעשים תועבה (לא ידעו הכלם) לכן (לאיים גמול ישלם קדוש) הקב"ה ישלם גמול לעובדי כוכבים: (אמרו כו' נהרגים) ישראל אשר נחשבו כנהרגים נהפך לטובה (הורגים את הורגיהם) שהם הרגו אותם שרצו להרוג אותם (ונצלבים) ישראל שהמצרים רצו לצלוב אותם צולבים ט' (ונשקעים) ישראל שהמצרים רצו להשקיע ולהשליך אותם ליאור נהפך לטובה (שוקעים כו' נמדדו בסאסאה) מדה כנגד מדה (כפעלם לידון) אותם כמעשיהם וכן אתה מוצא בדורות הראשונים שנשתלמו מדה כנגד מדה (שטופי זעם) דור אנוש נשטפו בזעם שעלה ים אוקיינוס והציף שלים העולם וכן דור המבול (נשכחי רגל) הוצפו מהעולם ונשכח מהארץ זכרם ולא נודע רגלם (כהוחל לקרוא בשם) כשנעשו חולין לקרות את שמות האדם ושמות הפצלים בשמו של הקדוש ברוך הוא לעשותן אלילים לקרותן אלהות (לרגל) וללכת אחרי עבודת כוכבים (עליהם) על דור המבול (סדרי בראשית נשתנו) שלא שמשו המזלות כל השנה (ברותחין קלקלו) בשכבת זרע רותחת (וברותחין נדונו) במי גשמים רותחין (יושבי שנער) דור הפלגה (לאין משער) לאין מדה ושיעור:

פאר קויפט געווארן אונ ניט פאר זילבער וועט איר אויש גילייזט ווערין קהלות דאש איין זאמלונג פון יעקב מיט דיין נאמן וועלין זייא צוא דיר רופין איינער צום אנדערין וועלן זאגן דאש איז גאט וואש מיר האבין צו איהם געהאפט קדושתך דיין היילקייט טוען זיי שטארקן אונ מיט געזאנג טוען זיי דער הייבן דיך:

אמרו לאלהים אדירים זאגט צום שטארקן גאט זיינע מעשים זיינן זייער שיין אין זיין מאן געבן אצייכן אונ וואונדר אין די באליידיגער די ישראל וואש זיינן געווען אין מצרים ווי געהרגעטע האבן זיי געהרגעט די וואש האבין זיי גיוואלט הרגנען אונ אן שטאט וואש מען האט זיי גיוואלט הייגגן האבן זיי געהאנגן זייערע הייגערס אונ די וואש מען האט זייא איין גיזונקען אין טייך פון מצרים האבין זייא גימאכט איין זינקען זייערע איין זינקערס יהירים די האפערדיגע וואש זיי האבן גטאן במזיד זיינן ווארין גימאסטין מיט דער פולער מאס אזו וויא זייער ווערק צוא משפטן זיי אונ עש איז ווארין אראפ גנידערט אין גיהנם זייער העכשאפט שטופי זעם די וואש זיינן פאר פלייצט געווארן מיט גאטש צארין אונ עש איז פאר געסן געווארין פון זיי די טריט פון איין מענטשן ההפך עליהם בלהות האט גאט אין זיי גקערט אין דער שרעקעניש צוא קייקלען כהוחל אז עש איז ווארן אן גהויבן צוא רופן אין נאמען פון דיא אפ געטערין אין דור פון אנוש דער אייבערשטער האט גרופן צו דעם וואשער פון דעם ים אונ די פענצטער פון דעם הימעל האט ער געעפינט מיט שטארקייט אונ האט אויש גימעקט זייער באשטאנד מיט פאר פלייצונג זייערע אינדין עליהם אויף זיי איז דר סדר וויא די וועלט איז צום ערשטן בשאפן געווארן איז ווארן פר ענדערט אז זיי האבן פאר דארבין זייער וועג זיינן זיי מבוזה געווארן מיט הייסקייט האבן זיי קיילע גמאכט אונ מיט הייסן וואשר פון מבול זיינן זיי גשפט געווארין אונ אז זייא האבן גצויגין פון מזרח זיינן די זיצער פון שנער מיט דעם בויען פון דעם מגדל איז זייער הארץ ווארן אויש גלערט אונ זייא האבן גיטראכט צוא אויף הייבן אים אן שיעור אין הארצין האבין זייא גטראכט שלעכטע גדאנקן אויב מיר וועלן דארפין צוא דיא טראפין פון

וואשער

יוצר ליום שביעי של פסח

לְטַפֵּי מֵימוֹת · נַעֲלָה לָרָקִיעַ וְנַכֶּנּוּ בְקַרְדֻּמּוֹת : בָּלַל לְשׁוֹנָם וְחִלְּשָׁם וְהִתִּישָׁם · וּבִנְיָנָם הִשְׁחִית עֲבוּר לְבַיְּשָׁם · וַיָּפֶץ יְיָ אוֹתָם מִשָּׁם :

רָעִים בְּגוּפָם וְחַטָּאִים בְּמְאֹדָם · גְּאוֹן שִׂבְעַת לֶחֶם הָיָה יְסוֹדָם · וְעָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה יָדָם : יָהּ בִּרְאוֹת כְּנִתְמַלֵּא סִפְקָם · פַּחִים וְרוּחַ זִלְעָפוֹת הִשְׁקָם · תַּחַת רְשָׁעִים סְפָקָם : צִדְקַת אֶזְרָח אָדוֹן זָכַר · וּבֶן אָחִיו נִמְלַט מִלְּהִתְמַכֵּר · בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכִּכָּר :

חֵרְפוּ וְגִדְּפוּ מַלְאֲכֵי תִלְגַת · בְּצִוּוּי אֲדוֹנֵיהֶם לְגַדֵּל לַעֲגַת · וּמַלְאָךְ יָצָא וּבְעָטָם כַּגַּת : קַנּוֹא גִלְּחוֹ בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה · בְּעֶבְרֵי נָהָר מֶלֶךְ אַשּׁוּרָה · וְלֹא נוֹתַר בָּם כִּי אִם עֲשָׂרָה : בְּהִשְׁתַּחֲוֹתוֹ לְנִסְרוֹךְ דַּרְכּוֹ יָרַט · וּבָנָיו הִכּוּהוּ בְּזַיִן מְמוֹרָט · וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט :

רָם וְנִתְגַּדֵּל מַשּׂוֹר עַל מְנִיפוֹ · וְאָמַר לַעֲלוֹת עַל מְרוֹמֵי גַפּוֹ · כִּי פָּקַד עָלָיו חֲרוֹן אַפּוֹ : אָדוֹן הֱסִירוֹ מִמְּלוֹךְ בִּמְלוּכָה · וּמִבְּנֵי אָדָם טְרָדוֹ לְשַׁלְּכָה · עִם בְּהֵמוֹת שֶׁבַע לְהַלְּכָה : בְּבוֹא פְּקֻדָּתוֹ נִסְחַב פִּגְרוֹ · וּכְנֵצֶר נִתְעָב הָשְׁלַךְ מִקִּבְרוֹ · כְּפֶגֶר מוּבָס הֻבְאַשׁ בְּשָׂרוֹ :

וּבְעַזּוּת פָּנִים הֵעִיז בֵּלְשַׁאצַּר · וְצִוָּה וְהוֹצִיא מִן הָאוֹצָר · כֵּלִים אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר : נִתְגָּאָה לִשְׁתּוֹת

(רעים בגופם וחטאים במאודם) אנשי סדום (גאון שבעת כו') גאוה ושפעות זו באה להם מרוב טובה ושביעה שהשביע הקב"ה להם (ועני ואביון לא החזיקה ידם) להאכילו מזון ומחיה לעני רק למראית עין נתנו לו כסף או זהב וכשרצה לאכול מן העיר עמד השוער ולקחה ממנו (כנתמלא ספקם) כשנתמלאות סאתם די ספוקם עבירות (השיקם) פרי מעללם (תחת רשעים ספקם) בעבור היותם רשעים לזה הכם ורצצם (צדקת אזרח) צדקת אברהם (אדון זכר) זכר השם יתברך האדון (ובן אחיו) לוט (נמלט מלהתמכר) נמלט מלהתמסר ביד המשחית (הרפו וגדפו) את ה' (מלאכי תלגת) מלאכי מלך אשור (לגדל לענת) לגודל לעג ובזיון לישראל (ובעטם כגת) דרך אותם כדורכים ענבים בגת השי"ת אשר (קנוא) שמו (גלחו בתער השכירה) גילח לסנחריב בתער הגדולה (בהשתחותו לנסרוך) ע"ז שלו (דרכו ירט) לפי שהכר ירט דרכו להפחידו ולהבהילו על מפלתו (ובניו) אדרמלך ושראצר (הכוהו בזין ממורט) בחרב (רם ונתגדל משור על מניפו) נבוכדנצר שהוא רם שמלך על כל העולם התגדל א"ע על הקדוש ברוך הוא הממליך אותו (ואמר לעלות על מרומי גפו) ואמר אעלה על במתי עב אדמה לעליון וזה דומה לגרזן שמתגאה על מניפו ועל (כי) נתגאה לכן (פקד עליו) השם יתברך (חרון אפו כו' מבני אדם טרדו לשלכה) וטרדו מבני אדם והשליכו אל היער (עם בהמות שבע להלכה) שבע שנים היה נטרד מן המלוכה והיה הולך עם חיות השדה ואכל עשב כבהמה (בבוא פקודתו נסחב פגרו) ובמותו (ישעיה יד יט) ועיין שם פירש"י (טומם) ושם מלשון טוסו נמשך והושלך מקברו על ידי אויל מרודך בנו (וכנצר נתעב) כיונק אילן הנתעב שפיני בעליו שתופר ומשרש ומוליאו כך הושלך נבוכדנצר מקברו :

סו (ונכנו) הכהו (קרדומות) מיני גרזן (עטר) כמו כעטור (גאון שבעת לחם וכו') וכדכתיב הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה ויד עני ואביון לא החזיקה (יחזקאל טז מט) (כנתמלא ספקם) ל' במלאת ספקו יצר לו (איוב כ' כ"ב) (השיקם) לשון משקה (תחת רשעים ספקם) ל' הכתוב (איוב לד כו) ופי' רש"י על אנשי סדום · וספקם הוא מל' ויספוק את כפיו (במדבר כד י) (אזרח) הוא לאברהם ע"ש שנקרא איתן האזרחי (תהלים פט א) (מלהתמכר) מלהתמסר מל' וימכרם ביד שוסים (שופטים ב) (תלגת) מלך אשור כמבואר (ישעיה לו) מעשה סנחריב ורבשקה ותלגת הוא תגלת פלנאסר שנקרא גם תלגת פלנאסר (ד"ה א ה ו וש' ט) ותלגת פלנאסר היינו סנחריב או שהיה תלגת ותגלת שניהם שם תואר למלכי אשור כפרעה למלכי מצרים ואדני צדק למלכי ירושלים (לענת) לשון לעג וקלס מל' לעגה לך בתולת בת ציון (ישעיה לז כב) (ובעטם) ל' וישמן ישורון ויבעט (דברים לב טו) והוא ל' בעיטה ברגל (קנוא) תואר להקב"ה (גלחו בתער השכירה) כמו שהתנבא עליו (ישעיה ז כ) ביום ההוא יגלח ה' בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור וגו' ולא נותר בם כי אם עשרה (בהשתחותו לנסרוך וגו') כדכתיב ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט (ישעיה לז לח) (משור על מניפו) ל"ה אם יתגדל המשור על מניפו (ישעיה י טו) ורומז לנבוכדנצר (לשלכה) ל' השלכה (נסחב) נגרר מלשון סחוב והשלך (ירמיה כב יט) (וכנצר נתעב כו') כדכתיב השלכת מקברך כנצר נתעב ... כמעשה

וואָסער וועלן מיר אַרויף גֵיין אויף דעם הימל · אונ מיר וועלן אים שלאָגן מיט העק כלל לשונם ער האָט צו מישט זייער לשון אונ האָט זיי גימאַכט שלאַף אונ האָט גימאַכט וויסט זייער גיבייא אונ זייער גיבייא האָט ער פאַר דאַרבין כְּדֵי ער זאָל זיי מביישׁ זיין אונ גאָט האָט זיי פאַר שפּרייט פון דאָרטין רעים בגופם די וואָס זיינען שלעכט גיוועזין מיט זייער גוף אונ זינדיג מיט זייער האָב אונ זאַט פון ברויט דאָס איז גיוועזין זייער גַאֲוָה וואָס זיי זיינן שלעכט גוואָרן אונ איין אָרימאַן האָבן זייערע הענט גיט גישטאַרקטיגאט אַז ער האָט גיזעהן אַז עס איז דער פילט גיוואָרין זייער מאָס קוילען אונ ווינט פון פאַר ברענונג האָט ער זייא גימאַכט אָן טרינקען ווייל זייא זיינען גוועזן רשעים האָט ער זייא גקלאָפט צדקת דאָס גירעכטיקייט פון אברהם האָט דער האַר גאָט גידיינקט אונ זיין ברודערס זון איז אַנטרונען גיוואָרין פון צו חָרִין איבער גיענטפערט צו די משחיתים פון סדום אַז גאָט האָט פאַר דאַרבין די שטעט פון סדום תִּמוּרָה חרפו דיא שלוחים פון סנחריב האָבין מבזה גיוועזן מיט דעם גְבָאַם פון זייער האַרץ צו מאַכן גרוים גישפעט אונ איין פלאָג איז ארוים

גֵאַנגֶן אונ האָט זיי גטראָטן וויא איין קעלטער גאָט האָט אים אָפּ גיגאָלט מיט דעם · גאָל מעסער מיט דעם חיל פון סנחריב דער מלך פון אשור וואָס איז גקומן פון עבר הנהר · אונ עס איז פון זיי גיט איבר גיבליבן נאָר צעהן לייט בהשתחותו אַז ער האָט זיך גבוקט צוא דעם ברעט פון דער תֵּיבָה זיין גָאט האָט ער גאַיילט אויף אים אַז ער זאָל קומן אַהין גהרגעט צו ווערין אונ זייני קינדר האָבין אים גהרגעט מיט איין שאַרפע שווערד אונ זיי זיינען וואָרין אַנטרונען אין לאַנד אררט: רם ער האָט זיך דער הייבט אונ איז וואָרין גרוים די זעג דאָס מיינט מען נבוכדנצר אויף זיין אויף המחבר הקב"ה אונ ער האָט גיטראַכט צו אויף גיין אויף דיא הויכע הימלען דרום האָט גאָט גישאַרפט אויף אים זיין גרים צאָרין ארון דער האַר גאָט האָט אים אָפּ גטאָן פון צוא קיניגן אונ פון מענטשין האָט ער אים פאַר טריבין מיט בהמות זיבן יאָר צוא ארום גיין בבוא אַז עס איז גיקומען זיין בפעל צו שטאַרבין איז וואָרין גשלעפט זיין גוף ווי איין אום ווערדיגע צווייג איז ער וואָרען ארוים גיוואָרפין פון זיין קבר וויא איין טויטער גוף איז וואָרין פר שטינקען זיין קלייש ובעזות פנים אונ מיט עזות

בָּם תִּירוֹשָׁיו · הוּא וְשָׂרָיו וַעֲבָדָיו וְנָשָׁיו וּפִילַגְשָׁיו · וּפַסַּת יָד כָּתְבָה פְּרוּשָׁיו : חֲמוּדוֹת בֵּאֵר לוֹ הָאוֹתִיּוֹת · כִּי קָצַף עָלָיו רַב הָעֲלִילִיּוֹת · וּבוֹ בַּלַּיְלָה נֶהֱרַג בִּשְׁאִיּוֹת :

זָד אֲגָגִי לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד · בָּנִים אֲשֶׁר בָּם אָב מִתְכַּבֵּד · פִּתְאוֹם הָיָה כִּכְלִי אוֹבֵד : קֵיצָץ עֵץ מִשְׁנֶה לִתְלוֹת · וּלְעַצְמוֹ הֱכִינוֹ עָלָיו לְהִתָּלוֹת · וִיהוּדִי עָשׂ מִלְחָמָה בְּתַחְבּוּלוֹת : וּבְגוּמָץ אֲשֶׁר חָפַר נִשְׁדַּד · וּבִסְאָה אֲשֶׁר מָדַד הוּמְדַּד · וְעָנוּ עָלָיו הֵידָד הֵידָד :

(כל זכו(דניאל סי׳ ה) (חמודות) תואר לדניאל איש חמודות (אגגי) המן (משנה) מרדכי (עש) כמו עשה (ובגומץ אשר חפר נשדד) כדכתיב חופר גומץ בו יפול (קהלת י ח) וגומץ הוא לשון גומא (וענו עליו הידד הידד) עפ״ה וענו עליך הידד (ירמיה נא יד) והידד הוא מלת הקריאה והצעקה אל השמחה (הנה) קולו לי יחדו נלחמו (תהלים יד ג) (פלח) לי בקוע מלשון יפלח חץ כבדו (משלי ז כג) (שת) לי שומה (הרסין) עשה סעל מן רסן (ענמים) תואר למצרים ע״ש שהיו מבניו שאל׳ ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית יג))

(חמודות באר לו האותיות) שקרא ופירש לו הכתב שכתב המלאך מנא מנא כו׳ (משנה לתלות) לתלות עליו את מרדכי שהיה משנה למלך (מה הגיעו בכה) שלא שמע למשה שאמר לו כה אמר ה׳ שלח עמי וגו׳ :

אמנם כל אלו וכו׳ · כתב בעמק״ת ק״מ מלת כל לאו דוקא שהרי דור המבול ודור אנוש ודור הפלגה היו קודם מפלת מצרים כרס על סנחריב ונבוכדנצר ובלשאצר והמן יסד כל אלו המכעיסים שכל אלו היו לאחר מפלת מצרים · עכ״ל בשם מהרי״ב · וכתב לכן נ״ל שלא לאמר כלל מלת כל :

אָמְנָם (כָּל) אֵלּוּ הַמַּכְעִיסִים · הָיָה לָהֶם עַל לֵב לְהָשִׂים · לְהָעֵרִים וּלְהוּסַר מִמֶּלֶךְ חֲנֵסִים : מֵאֵן לְשַׁלַּח עַם הֲמוֹנַי · וְשָׁאַג וְאָמַר מִי יְיָ · לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ : צוּר נְגָפוֹ בְּעֶשֶׂר לְהַכּוֹ · וּבַעֲבוּר זֹאת הֶעֱמִידוֹ וְהֶאֱרִיכוֹ · לְהוֹדִיעַ לַכֹּל מָה הִגִּיעוֹ בְּכֹה : בַּחֲבוּרוֹת וּפְצָעִים אוֹתוֹ אִלַּח · וּבְיָרִית חִצָּיו כְּבֵדוֹ פִלַּח · וְאַחֲרֵי כֵן חָזְקָה יָדוֹ לְשַׁלַּח : תְּחוּם מִצְרַיִם עַד לֹא הִרְחִיקוּ · הוּא וַעֲבָדָיו עֵצָה הֶעְמִיקוּ · לִרְדּוֹף אַחֲרֵיהֶם מָגֵן הֶחֱזִיקוּ : וְצוּר נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה · שָׂת אֶת הַיָּם לְחָרָבָה · כַּיָּם נָתַן דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה :

רֶסֶן מַתְעֶה הִרְסִין עֲנָמִים · וְנִהֲגָם בִּכְבֵדוּת לְגַלֵּי הוּמִים · וְצָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּעִמְקֵי יַמִּים : הוֹלְכֵי נְתִיבוֹת בְּמַעֲמַקֵּי מַיִם · שַׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם · אֲשֶׁר נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרָיִם : מֵאָז וְהָלְאָה הֻקְבַּע לַדּוֹרוֹת · לְסַפֵּר לָעַד כֹּחַ וּגְבוּרוֹת · וּלְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּשִׁירוֹת :

(גלי הומים) גלי הים ששם סוסים :

פָּנִים הָאט מַעִיז גִיוֶועְן בֵּלְשַׁאצַר אוּנ הָאט גִיהֵייסִין אוֹיס צִיהֶען פוּן דֶעם אוֹצָר דִי כֵּלִים פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס עֶר הָאט גִבְּרַאכְט בִּשְׁעַת גָלוּת נְבוּכַדְנֶצַר נתגאוה עֶר הָאט זִיךְ גִינְגְרֵייסְט צוּ טְרִינְקֶען אִין דִיא כֵּלִים וַויין עֶר אוּנ זַיינֶע קְנֶעכְט אוּנ זַיינֶע וַוייבֶּער אוּנ זַיינֶע קֶעפְּס וַוייבֶּער אוּנ אַהַאנְד הָאט אָן גִישְׁרִיבֶּען זַיין אָפּ שַׁיידוּנְג פוּן דֶער מְלוּכָה חמודות דָנִיאֵל הָאט בַּשַּׁייד צוּ אִים דִי אוֹתִיּוֹת וָואס עֶס אִיז גִיוֶועְן גִישְׁרִיבְּן אוֹיף דֶר וַואנְט אַז עֶר הָאט גִיצֶערְנְט אוֹיף אִים דֶר הֶעכְסְטֶער פוּן אַלֶע וֶועְרְק אוּנ אִין דֶער נַאכְט אִיז עֶר גִיהַרְגֶעט גִיוָוארִין מִיט פַאר וִוישְׁטוּנְג זד אגגי הָמָן דֶער זוּן פוּן אָגָג הָאט מִיט זַיינֶע שְׁלֶעכְטֶע מַחֲשָׁבוֹת גִיוָואלְט אִים הַרְגֶענֶען אוּנ פַאר לִירִין דִי קִינְדֶער וָואס דֶר פָאטֶר אִיז מִיט זֵייא גִיעֶהְרְט פְּלוּצְלוּנְג אִיז עֶר גִיוָוארְן וִויא אַיין פַר לָארִינְגֶע כְּלִי עֶר הָאט אָפּ גִיהַאקְט אַיין בּוֹים צוּ הֵייְנְגֶן מָרְדֳּכַי וָואס עֶר אִיז דֶר נָאךְ גִוָוארְן אַיין מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ אוּנ צוּ זִיךְ אַלֵיין הָאט עֶר אָן גִגְרֵייט צוּא גִיהַאנְגֶען וֶוערִין דְרוֹיף ויהודי מָרְדֳּכַי הָאט גִיטָאן מִיט אִים מִלְחָמוֹת אוּנ אִין דֶעם גְרוּבּ וָואס הָמָן הָאט גִיגְרָאבִּין אִיז עֶר וָוארִין גְרוֹיבְּט אוּנ מִיט דֶר מָאס וָואס עֶר הָאט גְמָאסְטִין אִיז עֶר וָוארִין גִימָאסְטִין אוּנ מֶען הָאט אוֹיף אִים גְשְׁרִיעֶן הֵידָד :

אמנם כל אלו פַאר וָואר דִיא אַלֶע דֶער צֶערְגֶער הָאבִּין זִיךְ בַּדַארְפְט אָפּ לֶערְנֶען צוּא קְלִיגִין אוּנ זִיךְ צוּא נֶעמֶען אַיין מוּסָר פוּן מִצְרַיִם עֶר הָאט נִיט גִיוָואלְט שִׁיקְן דִיא יִשְׂרָאֵל אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן אוּנ הָאט גִיזָאגְט וֶוער אִיז גָאט אִיךְ קֶען נָאר נִיט גָאט צור דֶער בַּאשֶׁעפֶר הָאט אִים גִישְׁלָאגִין מִיט צֶעהֶען מַכּוֹת נָאר פוּן דֶעשְׁט וֶועגִין הָאט עֶר אִים גִילָאזְט שְׁטֵיין אוּנ עֶס הָאט לַאנְג גִיוֶוערְט כְּדֵי אַלֶע זָאלִין ווִיסִין פַאר וָואס עֶס אִיז אִים אַזוֹא גִיקוּמֶן : בחבורות מִיט בֵּיילִין אוּנ וואוּנְדְן הָאט עֶר אִים גִפְּלָאגְט אוּנ מִיט וַוארְפוּנְג פוּן זַיינֶע פַיילִין הָאט עֶר גִילֶעכֶערְט זַיין לֶעבֶּער אוּנ דֶער נָאךְ הָאט עֶר גִישְׁטַארְקְט זַיין הַאנְט עֶר זָאל זֵייא אַוֶועק שִׁיקְן תחום דִיא יִשְׂרָאֵל זַיינֶען נָאךְ פוּן מִצְרַיִם נִיט וַוייט גִיוֶועְן הָאט עֶר מִיט זַיינֶע קְנֶעכְט אַיין טִיפֶע עֵצָה גִיהַאלְטִין צוּא נָאךְ יָאגִין זֵייא הָאבִּין דִיא מִצְרַיִם גִיהַאלְטִין אַיין פַאנְצֶער צור דֶער בַּאשֶׁעפֶר וָואשׁ אִיז גִישְׁטַארְקְט אִין רָאט פוּן פִיל הַיילִיגֶע מַלְאָכִים הָאט גִימַאכְט טְרוּקִין דֶעם יַם · אִין יַם אוּנ שְׁטַארְקֶע וַואסֶערִין הָאט עֶר גִימַאכְט אַוֶועג :

רסן מתעה מִיט אַיין צוֹים הָאט עֶר פַאר צַאמְט דִיא מִצְרַיִם אוּנ הָאט זֵיי גִיפִירְט מִיט שְׁוֶוערְקַייט צוּא דִיא אִינְדִין וָואס טוּעֶן בְּרוּסֶען אִין יַם אוּנ זַיינֶען אַיין גִיזוּנְקֶען וִויא אַיין בְּלַייא אִין דִיא טִיפֶע וַואסֶערִין הולכי דִיא יִשְׂרָאֵל וָואשׁ זַיינֶען גִיגַאנְגֶען אִין דִיא וֶועגִין פוּן דֶעם יַם הָאבִּין גִילוֹיבְּט צוּא גָאט פוּן דֶעם הִימִיל וָואס הָאט גִיהַאלְטִין מִלְחָמָה פוּן זַייעֶרְט וֶועגִין אִין מִצְרַיִם פוּן דֶענְסְט מָאל הָאט מֶען קוֹבֵעַ גִיוֶועְן אוֹיף אַייבִּיג צוּ דֶער צֵיילִין דִיא גְבוּרוֹת וָואס גָאט הָאט גִיטָאן אוּנ צוּא גִידֵיינְקֶען יְצִיאַת

עתה נהיינן להזכיר בזה הרבנת הש״י לעמו ישראל ועשה הפיוט בעת הגאולה ביה״ו ונעשה בתנ״ך · ובזה המחבר חתום בסוף א״ב ראשון שמעון בר יצחק ושר בזה סנמים חתום בראשי החרוזים.

חזן וּבְכֵן וַיּוֹשַׁע יְהֹוָה בַּיּוֹם הַהוּא :

מיוסד על א״ב

אֵלֵי הַצֶּדֶק יְדוּעִים · בָּנִים מְגֻדָּלִים כִּנְטִיעִים · גֶּזַע תִּפְאֶרֶת מַטָּעִים · דְּבוּקִים וַחֲשׁוּקִים דּוֹרְדָעִים · הַהוֹגִים הֲגוּנִים וְנִשְׁמָעִים · וָתִיקִים נִבְחָרִים מִשִּׁבְעִים · זַרְעָם בַּגּוֹיִם נוֹדָעִים · חֲמוּדִים וּמַעֲשֵׂיהֶם נְעִים · טוּבָם בְּאַרְצוֹת מוּדָעִים · יוֹדְעִים יְדוּעִים וּמְיֻדָּעִים · כְּחוֹתָם בִּזְרוֹעַ נִקְבָּעִים · לְמוֹדֵי נִסִּים וְנוֹשָׁעִים :

נוֹשָׁעִים מִבֵּין קִצְרֵי יָד · תַּתָּה לָמוֹ שֵׁם וָיָד : וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד :

מְחוֹלֶלֶת תַּנִּין בִּגְעָרָה · נוֹתֶנֶת בַּיָּם מַעְבָּרָה · סוֹעֶרֶת גַּלִּים בִּסְעָרָה · עוֹרֶכֶת מְסִלָּה יְשָׁרָה · פְּלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מַאְדִּירָה · צוֹלֶלֶת קָמִים בִּגְבוּרָה · קִנְאַת מִלְחֶמֶת מְעִירָה · רַהַב מַחֲצֶבֶת בְּעֶבְרָה · שׁוֹלֶפֶת חֶרֶב מִתַּעְרָהּ · תַּמְּתוֹ לְהוֹשִׁיעַ מִצָּרָה :

מִצָּרָה נִצְּלוּ עַם אֵל · וְהִגִּידוּ צִדְקָתוֹ בְּהַדְרֵי אֵל : אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

מיוסד על שם המחבר שמעון בר יצחק

שֶׁבַח וְהוֹדָיָה מְעֻלָּה · מַלְכוּת שְׂרָרָה וּמֶמְשָׁלָה · עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת לָאֵילָה · וְרוֹמֵמוֹת לְמַעְלָה לְמָעְלָה · נֶצַח גְּבוּרָה וּגְדֻלָּה · בְּרָכָה וְשִׁירָה מְהֻלָּלָה · רִנָּה וְזִמְרָה וְצָהֳלָה · יִחוּד קְדֻשָּׁה וּתְהִלָּה · צְפִירָה וְתִפְאֶרֶת לְסַלְסְלָה · חָסִיד לִמְאֹד נַעֲלָה · קוֹל תּוֹדָה לְצַלְצְלָה · נֵזֶר וַעֲטָרָה לְכַלְּלָה :

מטה לוי

(אילי הצדק ידועים) ישראל הידועים לאילי הצדק הם (בנים מגודלים כנטיעים) כ״כ הם מנוקים מעבירה כנטיעים שאין בהם מום והם (גזע תפארת מטעים) בני האבות שהיו מטע תפארת (דבוקים וחשוקים) והיו דבוקים וקשורים להקדוש ברוך הוא והם בני (דור דעים) דור המדבר שהיו דור דעה (ההוגים) בתורה שדבריהם (הגונים ונשמעים) (נבחרים משבעים) אומות (זרעם בגוים נודעים) לא כאומות שבאו סנחריב ובלבל אותם אבל אומה ישראלית חוזרת וניכור הערובותיה (מעל״ד) (טובם בארצות מודעים) שעל ידיהם הטובה באה לעולם ויודעים התורה (ידועי׳) בחשיבות (מיודעים) אהובים להקדוש ב״ה כהותם בזרוע נקבעים) ושבחם נקבע כחותם בתפילין של יד הקב״ה שכתוב בהם ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (למודי נסים) מורגלים הם בנסים (נושעים מבין קצרי יד) הם נושעים מבין מצרים שהיו חלושים והפי׳ כח מהמכות (תתה למו שם ויד) נתת להם שם ותוזק כמ״ש וירא ישראל את היד: (וירא ישראל את היד) אשר היא (מחוללת תנין בגערה) בגערתו עשה פרעה לחלל והיא היד אשר (נותנת בים מעברה) נתנה דרך בים שיעברו בו ישראל והוא היד אשר (קנאת מלחמת) של ישראל היא (מעירה רהב מחצבת בעברה) הכה מכה רבה במצרים וכרתה כזורת אבנים (שולפת חרב מתערה) מוציאה חרב מתיק שלה (תמתו להושיע מצרה) כדי להושיע בה את ישראל אז ישיר משה ובני ישראל (שבח והודיה מעולה כו׳) (ורוממות) הזה הוא מעלה ותפארת לא לבד בתחתונים אלא אף (למעלה למעלה) :

בית לוי

(אילי הצדק ידועים) שאר לישראל עפ״ה וקרא להם אילי הצדק (ישעיה סא ג) (בנים מגודלים כנטיעים) עפ״ה אשר בנינו כנטיעים מגודלים (תהלים קמד יב) ע״ש פירש״י (גזע תפארת מטעים) עפ״ה מטע ה׳ להתפאר (ישעיה סא ג) (דבוקים וחשוקים) שניהם לשון חבור וקשור וחשוקים הוא מלשון וחשוקיהם כסף (שמות כז י) (ודבוקים) עפ״ה כי כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל (ירמיה יג יא) (ההוגים) ל׳ והגית בו (יהושע א ח) (זרעם בגוים נודעים) כמ״ש ונודע בגוים זרעם (ישעיה סא) (מיודעים) לשון אהבה כמו מודע לאישה (רות ב א) (למודי) ל׳ הרגל בתלמוד כמו מבקש את למודו ומלשנה הבריות ר״ל דרכו ורגילתו · (קצרי יד) כנוי לעובדי כוכבים ומזלות עפ״ה ויושביהן קצרי יד (מ״ב יט כו) (תתה) כמו נתת (ויד) ל׳ כח ותוזק כמו הניח לארץ ביד (ישעיה כח ב) (מחוללת תנין) עפה״כ הלא את היא המחצבת רהב מחוללת תנין (ישעיה נא ט) וקאי על זרוע ה׳ · וי״מ שיליתי שרפה ומבריאתו דהוו תקיפין כתנינא ורש״י פי׳ מחוללת ל׳ הרג וחלל · (נותנת בים מעברה) עפ״ה הלא את היא המחרבת ים מי תהום רבה השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים (שם פ׳ י) (קנאת מלחמת מעירה) עפ״ה כ״י מלחמות יעיר קנאה (ישעיה מב יג) (רהב מחצבת בעברה) כמ״ש הלא את היא המחצבת רהב (שם נא ט) ומחצבת זה ל׳ יאמר על כריתת אבנים כמו וגם יקב חצב בו (שם ה) (שולפת חרב מתערה) מלשון ויקח את חרבו וישלפה מתערה ושולף הוא ל׳ הוצאה · והער הוא תיק החרב והוא עפה״כ אני ה׳ הוצאתי חרבי מתערה (יחזקאל כא י) (תמתו) תולדה לישראל עפה״כ יונתי תמתי : (לאילה) ל׳ תוקף מל׳ כגבר אין איל (גבורה ותפארה) עפה״כ ולגבירת תפארה (ישעיה כח ה) ות״י לכתר דתושבחתא (לסלסלה) ל׳ רוממות מל׳ סלו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) (לצלצלה) ל׳ בצלצלי תרועה (תהלים קנ) שמשו כמו לסלסלה בחילוף השמ״ך והצד״ק (לכללה) ענין כלילת היופי

מִצְרַיִם מִיט גְוַואנְג: ובכן אוּנ אַזוֹא הָאט גָאט גִיהָאלְפִין צוּא דִיא יִשְׂרָאֵל אִין דֶעם זֶעלְבִּיגְען טָאג אוֹיף דֶעם יַם:

אילי הצדק ידועים דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס וֶוערִין אָן גִירוּפִין אֵלִים דִיא קִינְדֶער וָואשׂ זַיינֶען גִיוַואקְסִין וִויא אַיין פְלַאנְצוּנְג דָאשׂ זַיינֶען דִיא קִינְדֶער פוּן דִיא שֵׁיינֶע אָבוֹת וָואס זַיינֶען בָּאהֶעפְט אוּנ גְלוּסְטִיג צוּא גָאט אוּנ הַייסִין דוֹר דֵעָה זַייא לֶערְנֶען דִיא תּוֹרָה אוּנ זַייא וֶוערִין גִיהֶערְט אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ וַוייְנֶען אוֹיס דֶער וַוייְלְט גִיוָואדִין זרעם בגוים זַייעֶרֶע קִינְדֶר זַיינֶען בַּאקַאנְט צְווִישִׁין פֶעלְקֶער זַייא זַיינֶען גְלוּסְטִיג אוּנ זַייעֶרֶע מַעֲשִׂים זַיינֶען זִים זַייעֶר גוּטְס אִיז גְוואוּסְט אִין לֶענְדֶר זַייא קָאנֶען גָאט אוּנ גָאט קָאן זַייא אוּנ הָאט זַייא לִיבּ אַזוֹא וִויא אַיין חוֹתָם זַיינֶען זַייא אִין זַיין אָרִים אוּנ עֶר טוּט זַייא תָּמִיד נִסִּים אוּנ הֶעלְפְט זַייא זַייא זַיינֶען וָוארֶען גִיהָאלְפִין פוּן דִיא מִצְרַיִם וָואס הָאבִּין גִיט קַיין מַאכְט אוּנ הָאכְט זַייא גִימַאכְט אַיין גְרוֹיסִין שֵׁם אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ דִיא יִשְׂרָאֵל הָאבִּן גִזֶעהֶען דִיא מַאכְט פוּן גָאט מחוללת וָואס זִיא הָאט גִימַאכְט שְׁלַאק פַּרְעֹה וָואשׂ עֶר וֶוערְט אָן גִירוּפִין תַּנִין מִיט גִישְׁרַייא אוּנ הָאט גִינֶעבִּין אִין יַם אַיין וֶועג אוּנ דִיא יִשְׂרָאֵל זַיינֶען אִיבֶּער גִפָארְן זִיא מַאכְט שְׁטוּרְמֶען דִיא אִינְדֶען מִיט אַיין שְׁטוּרְם וִוינְט אוּנ מַאכְט אַיין גְלַייכְן וֶועג גְרוֹיסֶע וואוּנְדֶר אִין פָארְכְטִיקַייט טוּט זִיא שְׁטַארְקִין אוּנ הָאט גִימַאכְט אַיין זִינְקֶען זַיינֶע פַיינְט מִיט שְׁטַארְקַייט מעירה זִיא הָאט דֶער וֶועקְט קִנְאָה צוּא דֶר מִלְחָמָה אוּנ דִיא הָאפֶערְדִיגֶע מִצְרַיִם הָאט זִיא אָפּ גִיהַאקְט מִיט גְרִים צָארִין זִיא הָאט אַרוֹישׂ גִישְׁלֶעפְּט דִיא שְׁוֶוערְד פוּן דֶער שֵׁייד צוּא הֶעלְפִין זַיינֶע גַאנְצֶע יִשְׂרָאֵל פוּן דֶעם אַיינְגְשַׁאפְּט מצרה נוצלו פוּן צָרוֹת זַיינֶען נִיצוֹל גִיוָוארִין גָאטְס פָאלְק אוּנ הָאבִּין גִיזָאגְט זַיין גִירֶעכְטִיקַייט וִויא גְרוֹיסְ אוּנ הוֹיכֶע בֶּערְג דֶענְסְט טָאל הָאט גִיזוּנְגֶען מֹשֶׁה אוּנ דִיא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַיין שֵׁיינֶע לוֹיבּ אוּנ קֶינִיגְרַייךְ אוּנ גִיוֶועלְטִיקַייט עוֹז אַיין שְׁטַארְקַייט צוּא שְׁטַארְקִין אִים אוּנ גַאנְץ הֵייךְ צוּ דֶר הֵייבִּן אִים אַיין אַייבִּיג שְׁטַארְקַייט אוּנ גְרוֹיסְקַייט אַיין בְּרָכָה אוּנ אַיין שֵׁיינֶע גִיזַאנְג לוֹיבּ אוּנ גִיזַאנְג אוּנ פְרַייד צוּם אַיינְצִיגִין גָאט מִיט קְדוּשָׁה אוּנ לוֹיבּ אַיין לוֹיטֶער שׁוֹינְקַייט צוּא

לְכַלָּה בְּרוֹן וְהוֹדָיָה · לְצוּר הָעוֹנֶה בְּמֶרְחַב יָהּ : עֻזִּי וְזִמְרָת יָהּ :

מיוסד ע״פ תשר״ק

תָּמַךְ בְּמַעְגְּלוֹתָיו אֲשׁוּרַי · שִׁחֵת בַּחֲמָתוֹ צוֹרְרַי · רָאֲתָה
עֵינִי בְּשׁוּרַי · קָמַי הִכְרָעוּ וְשׁוֹרְרַי · צוּר עוֹלָמִים
בְּעוֹזְרַי · פִּתַּח מִמַּסְגֵּר אֲסִירַי · עוֹיְנַי וּמַפְרִיכַי וְצוֹרְרַי ·
סֻגְּרוּ הֱיוֹתָם בְּעוֹכְרַי · נֶצַח יְנַצְּחוּהוּ אַדִּירַי · מְלַמְּדַי
וּמַשְׂכִּילַי וְסוֹפְרַי :

וְסוֹפְרַי רוֹמְמוּ יְמִין רוֹמֵמָה · כִּי לַיָי הַמִּלְחָמָה : יְהֹוָה אִישׁ מִלְחָמָה :

לוֹבֵשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן · כֹּחַ וּגְבוּרָה מְזֻיָּן · יוֹדֵעַ וָעֵד וְדַיָּן ·
טַכְסִיסֵי מַלְכוּת מְצֻיָּן · חָצָה וְדִלֵּג מִנְיָן · זְמַן שִׁעְבּוּד
תִּנְיָן · וּבִרְכוּשׁ מִקְנֶה וְקִנְיָן · הוֹצִיא צִבְאוֹתָיו בְּמִנְיָן ·
דֶּרֶךְ חוֹמוֹת בְּבִנְיָן · גְּזָרִים הִסְלִיל בְּעִנְיָן · בְּשׂוּמוֹ מַעֲמַקֵּי
יָם · אוֹרַח וּמַסְלוּל מְסֻיָּם :

מְסֻיָּם לְהַעֲבִיר כָּל חֵילוֹ · וַיְנַעֵר בְּאוֹמֶץ גָּדְלוֹ : מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ :

מיוסד ע״פ א״ב

אִבַּד וְשִׁבַּר וְכִלָּם · בָּאֵשׁ וּבְמַהֲמוֹרוֹת הִפִּילָם · גַּלִּים כִּסּוּ
קְהָלָם · דּוֹעֲכוּ כַּפִּשְׁתָּה כֻּלָּם · הֵסִיר אוֹפַנֵּי גַלְגַּלָּם ·
וְנִהֲגָם בִּכְבֵדוּת לְהַכְשִׁילָם · זוֹרְמוּ עָבוֹת לְמוּלָם · חַצֵּיךָ

ל׳ טוב פלט יפין (יחזקאל ם ד): (תמך ס׳) ל״ה תמוך אשורי במעגלותיך (תהלים יז ס) (ראתה עיני בשורי) עס״ה ותבט עיני בשורי (שם נב יב) ובשורי הוא ענין הבטה (ושוררי) הוא ג״כ ענין הבטה כמו למען שוררי (שם ה ט) (ממסגר) ל׳ ויתנהו בסוגר (יחזקאל יט ט) ות״י בקולרין (עויני) ל׳ שונא כמו ויהי שאול עוין את דוד (ש״א יח ט) (ומפריכי) מל׳ אשר עבדו בהם בפרך (שמות א יד) (סגרו) ל׳ וסוגרו על מסגר (ישעיה כד כב) (נצח) לשון למולם כמו לנצח (ינצחוהו) ל׳ למנצח ותרגומו לשבחא (תהלים ד א) (אדירי) ראשים שלי כמו ואת האדירים ואת המושלים (ד״ה ב כג) : (לובש צדקה כשרין) ל״ס (ישעיה נט יז) (כשריון) הוא כעין מלבוש עשוי מברזל ולובשים אותו במלחמה להציל מהכאת חרב (טכסיסי) לשון תיקון (חצה) ל׳ חצי (תנין) ל׳ תנאי (חומות) עפ״ה והמים להם חומה (שמות יד כב) (גזרים) עפ״ה לגוזר ים סוף לגזרים (הסליל) ל׳ כבושה מל׳ ואורח ישרים סלולה (משלי טו יט) (מסוים) הוא מלשון התלמוד (כ״ב י״ב ע״ב) רבי אמי דאיקפד הוא דלא סיימוה קמיה ופי׳ הערוך אמרו לפניו שקבלם ולא בירכו לפניו שסיזר׳ לגוים (כאש כו׳) עפה״כ באש יפילם במהמורות בל יקומו (תהלים קמ יא) (ובמהמורות) פירש בורות עמוקות כמו שמצינו בתלמוד בראשונה היו קוברים אותו במהמורות (ירושלמי מ״ק פ״ג) והראב״ן פי׳ מל׳ התימות כמו נתמרו בני מעיה ה״א מתחלף בחי״ת (דועכו) ל׳ דועכו כאש קוצים (תהלים קיח יב) ופרש״י ענין ניתור וקפיצה ממהר להיות ניתר וניתק ממקומו וטעמו כבה וכו׳ (זורמו) ענין שטף המים (עבות) ענים ועפ״ה זורמו מים עבות וגו׳ אף חציך יתהלכו (תהלים עז יח)

(תמך במעגלותיו אשורי) סמך רגלי שהוסיפים ללכת בנתיבותיו (שחת) הקב״ה (בחמתו) את צוררי (ראתה עיני) נקמה בשורי בהאויב המביט בי בעין רעה (קמי הוכרעו ושוררי) הקמים עלי והרואים עלי להזיקני (הוכנעו) תחתי (פתח ממסגר אסירי) שהיו סגורים שם (עויני ומפריכי) שונאי שהמפריכים אותי בעבודת פרך (צוררי) כולם (סוגרו) נמסרו למסגר בית האסורי׳ בעבור היותם בעוכרי (נצח ינצחוהו אדירי) ט׳ השרים שלי ומלמדי וסופרי ישבחוהו לנצח : (יי איש מלחמה) (לובש צדקה) מצדקות שישראל עושים עושה הקב״ה מהם מלבוש ולובש בשעה שעושה נקמה בשונאיהם (כשרין) הזה שהוא נעשה מהרבה חתיכות ברזל קשורים ועומדים במסמרי ברזל כך הקב״ה קושרן ולובשן (כח וגבורה מזוין) והוא מזוין בכח וגבורה (יודע ועד) גם הוא העד ודיין (טכסיסי מלכות) הוא מצוין (חצה ודילג מנין זמן שעבוד תנין) תנאי שהתנה עם אברהם שאמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה דילג אותו שהתחיל לחשוב מיום שנולד יצחק וחצה את זמן השעבוד פי לא נשתעבדו רק רד״ו שנה (דרך חומות בנין גזרים הסליל בענין) דרך הים שהם כחומה וגזר אותו לגזרים הוליך אותם כאילו היתה דרך כבושה וסלולה (בשומו) תוך (מעמקי ים אורח ומסלול מסוים) דרך כבושה ומסוימת : (מסוים) עשה דרך כבושה ומסוימת (להעביר כל חילו) של ישראל (וינער באומץ גדלו) את (מרכבות פרעה וחילו) (באש כו׳) הפיל אותם באש ובבורות עמוקות (גלים כסו קהלם) גלי הים כסו קהלם של מצרים (דועכו כפשתה כולם) כולם כלו כפשתה (זורמו עבות למולם) העננים ששפו מים כזרם בעת עברם בים להומם את מצרים (חצציך הלכו לשכלם) אף הברקים שהם חצים שלך הלכו לשכל ולכלה

לזיבין אים איין קול פון לויב אונ פון דאנק מיט שאלונג אונ צו קריינען אים מיט אלע קרוינען צוא קריינען מיט גיזאנג אונ לויבונג אונ דאנקען צום באשעפער וואס מאכט גיראם פון איינגשאפט אונ צוא זאגין מיין שטארקייט אונ מיין דער לויבענעש אין גאט תמך במעגלותיו ער האט אן גישפארט מיט זיין וועג מיינע טריט ער האט פאר דארבין מיט זיין גרים צארין מיינע באליידיגער מיינע אויגין האבין גיזעהען אין מיינע לוגערס וואס האבין אויף מיר גיקוקט אויף שלעכץ מיינע פיינט זייגען ווארין גיקניעט אונ אויך מיינע לוגערס דער באשעפער פון אלע וועלטין איז אין מיין הילף ער האט גיעפינט פון פאר שליסונג מיין גיפיינקעניש מיינע פיינט אונ מיינע ברעכער וואס האבין מיך צוא בראכין מיט שווערע ארבעט אונ מיינע באליידיגער זייגען איבער גיענטפערט גיווארין צום ים ווייל זייא זייגען גיוועזען מיינע באטריבער תמיד טוען אים שטארקין מיט לויב מיינע שטארקע ישראל וואש שטארקין זיך אויף דעם יצר הרע מיינע לערנערס אונ מיינע קלוגע סופרים וסופרי אונ מיינע סופרים טוען דער הייבין גאט פאר דעם עולם אונ זאגין דיא רעכטע האנד פון גאט דאש מיינט מען זיינע חסדים איז ווארין דער הייכט ווארום צוא גאט איז די מלחמה וויא עס שטייט יי איש מלחמה גאט איז איין בעל מלחמה : לובש צדקה ער האט זיך אן גיקלייד מיט צדקה וויא איין פאנצער מיט כח אונ מיט שטארקייט איז ער גיוואפינט ער ווייסט פון אלים גי

אונ איז איין עדות אונ איין דיין ער איז אן גיצירט מיט צירונג פון איין מלכות ער האט גיטיילט דיא פיר הונדערט יאר וואס ער האט גיזאגט צוא אברהם דאס זיינע קינדער וועלין דינען אונ האט איבער גיהיפט דיא צאל אונ עס האט מער ניט גיווערט גלות פון מצרים נאר צווייא הונדערט אונ צעהן יאר אונ מיט פיל גוטץ אונ פיך אונ אנדר גוטץ האט ער אויש גיצויגין זיינע חיילות מיט צאל ער האט צוא שניטין דעם ים אויף שטיקער אונ האט גימאכט איין וועג וויא צווישין צווייא מויערין אין זיין טאן אין דיא טיפענעש פון דעם ים איין גיצייכינטין וועג מסוים עש איז ווארין גיצייכינט דער וועג אין ים צוא מאכין איבער פארין גאר זיין חיל די ישראל אונ ער האט אויס גימישט מיט זיין שטארק אקפערקייט דיא רייט וועגין פון פרעה אונ זיין חיל :

אבד ושבר ער האט זייא גימאכט פאר לירין אונ האט זייא צוא בראכין אונ האט זייא פאר לענט אין פייער אונ אין גריבער האט ער זייא גימאכט פאלין דיא איינדין פון דעם ים האבין צוא גידעקט זייער איין זאמלונג זייא זייגען אלע פאר לאשין גיווארין וויא פלאקס וואש גייט גיך אויש ער האט אפ גיטאן דיא רעדער פון זייערע וועגין אונ האט זיי גיפירט מיט שווערקייט צוא מאכין שטרויכלין זייא זורמו דיא וואלקינס האבין גינאסין וואסער אקעגין דיא מצרים אונ דיא שטיינער פון דעם ים זייגען גינאנגן צוא פאר לענדין זייא זייערע פיס איז ווארין איין גיזונקען אין

הָלְכוּ לְשַׁבְּלָם · טָבְעוּ בְּבוֹץ רַגְלָם · יָשׁוּב בְּרֹאשָׁם
עֲמָלָם · כָּרְעוּ קָרְסוּ בְּנָפְלָם · לְהָסִיר מֵעֲלֵיהֶם צִלָּם :
צִלָּם הוּסַר וְנִזְעָמוּ · וּבוֹשׁוּ וְגַם נִכְלָמוּ : תְּהוֹמֹת יְכַסְיֻמוּ :

מִשְׁבָּרִים נִתְחַטְּאוּ וְגַלִּים · נֶגֶד שָׂרֵי אֱוִילִים · סוֹעֲרִים
הוֹמִים וּמִתְנַטְּלִים · עוֹזְרֵי רַהַב מַפִּילִים ·
פִּגְרֵיהֶם הוּצְעוּ חֲלָלִים · צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת מִסְתּוֹלְלִים ·
קְנוּיִם עָבְרוּ גְאוּלִים · רוֹמְמוּת יְמִינְךָ מַגְדִּילִים · שָׁרִים
מְתוֹפְפִים כַּחוֹלְלִים · תִּשְׁבָּחוֹת וְשִׁירִים וְהִלּוּלִים :
וְהִלּוּלִים לְתוֹחַלְתִּי וְסִבְרִי · וְעַל מְשַׂנְאַי לְהַגְבִּירִי : יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי :

מיוסד ע"פ שם המחבר שמעון בר יצחק

שָׁתַתָּה עוֹלָם בְּבִנְיָנֶךָ · מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ · עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ
מְעוֹנֶךָ · וְהוֹד וְהָדָר לְפָנֶיךָ · נְעִימוֹת נֶצַח בִּימִינֶךָ ·
בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע בָּנֶיךָ · רָעֲשׁוּ הָרִים מִפָּנֶיךָ · יָחִילוּ מַיִם
מֵחֲרוֹנֶךָ · צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ · חַיִל וְיֶשַׁע לַהֲמוֹנֶךָ ·
קַנָּא וְנוֹקֵם לְשׂוֹטְנֶיךָ · כִּי תָּמְכָה יְמִינֶךָ :
יְמִינְךָ הַגְּבִרָה שׂוֹנְאֶיךָ לַהֲרוֹס · וְאוֹתִי בֶּאֱמוּנָה לֶאֱרוֹס : וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תַּלְמִיד לוֹמֵד וּמְלַמְּדוֹ · שׁוֹטֵר וּמוֹשֵׁל וּפְקִידוֹ · רַכָּב סוּסוֹ וּפִרְדּוֹ · קָרוֹב
וְגוֹאֲלוֹ וְדוֹדוֹ · צָעִיר וְיָשִׁישׁ וּמְכַבְּדוֹ · פּוֹעֵל וְאִכָּר וְצִמְדּוֹ · עָשִׁיר
וְרֵעוֹ וִידִידוֹ · שָׂכִיר וְשׁוֹכֵר וּמְשַׁחֲדוֹ · נָדִיב וְנִינוֹ וְנֶכְדּוֹ · מְשָׁרֵת אֲדוֹנוֹ וְעַבְדּוֹ ·
לַאֲבַדּוֹן הוּרַד כְּבוֹדוֹ · הַפֶּרַע וְכָל הַבָּא בְּיָדוֹ :
בְּיָדוֹ כָּל חֵיל מִצְרַיִם · בָּאוּ בָאֵשׁ וּבַמַּיִם : וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם :

לָכְדוּ פְּנֵי תְהוֹמוֹת · כְּאֶבֶן נִתְחַבְּאוּ מֵימוֹת · יָשְׁרוּ מְסִלּוֹת רָמוֹת · טִירוֹת גְּבוֹהוֹת

מנחת לוי

אותם (אנשי בבוץ רגלם) שנשו ונתקעו רגלם בטיט לח (כרעו) המצרים (קרסו) נכפפו (בנפלם) (להסיר מעליהם צלם) המגין שלהם שהיה מצל ומסיך עליהם:
(ומשבריו נתחטאו וגלים נגד שרי אוילים) משברי ים וגליו נתחטאו ונזדקו נגד שרי אוילים (עוזרי רהב מפילים) ומפילים לשר של מצרים וסייעתו (שרים) המשוררים (מתופפים) מקישות בתופים (כחוללים) כמו במחול ואומרים (תשבחות וגו') ימינך ה' (שתת עולם בבנינך) יסדת את העולם כמו בנית אותו:
(רכב) מושך עגלה (ואכר) עובד אדמה (ונמדו) ואמר בקר שלו (ושוכר) את הפועל (ומשחדו) חיפה זריז במלאכה הוא משחדו [illegible] (ונדיבו) [illegible] (ונכדו) קרין כנשו (וברוח אפיך נערמו מים) ואז (לכדו פני תהומות) המים אשר על פני תהום נלכדו ונתאחזו כאחד ולא יצאו חוצה להגלות (כאבן נתחבאו מימות) המים נתחבאו כאבן הנופל במים אשר יכוסה מעיני האדם (ישרו מסלות רמות) המים נעשו כמסלה ישרה

בית לוי

(בנפלם) ל' שבלת מים כלומר שבולתי שבלתי (תהלים סט יד) (בבוץ) לשון טיט כלה ומצ"ל טבעו בבוץ רגליך (ירמיה לח כב) (כרעו קרסו) עפ"ה קרסו כרעו יחדו (ישעיה מו ב) וקרסו הוא ענין כפיפה מל' קרסי זהב שהיו כפופים כראשים לתפוס בלולאות (צלם) צל המגין עליהם (ונזעמו) ל' זעם וכעס כמו יזעמוהו לאומים (משלי כד כד) (משברים נתחטאו) ע"ש הכתוב משברים יתחטאו (איוב מא יז) ומשברים כן יקראו גלי הים ע"ש שנראין כמשברים את הים ואף הם ישברו מעצמם או לפי שמשברי' לב האדם (שרי אוילים) כנוי למצרים עפ"ה אך אוילים שרי צוען (ישעיה יט יא) (מתנשאים) מתנשאים (מסתוללים) כנוי למצרים עפ"ה עודך מסתולל בעמי (שמות ט יז) ותרגומו כבישת ליה לעמי והוא מגזרת מסילה (רש"י) (קנוים) הוא ישראל ע"ש שלקח אותם לו לעם עפ"ה עם זו קנית (שרים) ל' משוררים (מתופפים) ל' תוף (כחוללים) ל' ושרים כחוללים (תהלים פז ז) ותרגומו ואמרי שירה על תגיגא: (שתתה) לשון יסוד מלשון והיו שתותיה מדוכאים (ישעיה יט י) (באמונה לארום) עפ"ה וארשתיך לי באמונה (הושע ב כב): (ואכר ונמדו) עפ"ה ונפצתי בך אכר וצמדו (ירמיה נא כג) (הפרע) תואר לפרעה מלך מצרים ככתוב (ירמיה מד ל) הנני נותן את פרעה חפרע מלך מצרים ופירש"י ח"ת זו במקום ה"א (לכדו פני תהומות כו') עפ"ה כאבן מים יתחבאו ופני תהום יתלכדו (איוב לח ל) (ישרו מסלות רמות כו') עפ"ה ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה

מויזעכץ גאט האט אום גיקערט זייער מידיקייט אויף זייער קאפ זייא האבין גיקניעט אונ פאר קרימט אין זייער פאלין אונ ער האט אפ גיטאן פון זייא זייער שאטין צלם הוסר זייער שאטין איז ווארין אפ גיטאן אונ זייא זיינען ווארין דער צערינט פון גאט אונ זיינען פאר שעמט גיווארין דיא אפ גרונדין האבין זייא צוא גידעקט משברים נתחטאו דיא אינדין פון דעם ים האבין גישטורימט אונ גברומט אונ האבין זיך דער הויבין אקעגן דיא נארישע הערין פון מצרים דיא העלפער פון מצרים דאש איז זייער שר האבין זייא גימאכט פאלין זייערע טויטע גופים זיינען גיווארין אויש גישפרייט וויא דער שלאנגניע זייא זיינען ווארין איין גיזונקן וויא בלייא דיא מצרים וואש האבין גישעפט פון ישראל אונ ישראל וואש גאט האט זיי אויש גילייזט אונ גיקויפט זיינן איבר גיפארין איבר דעם ים דאש הויכקיים פון דיין רעכטע האנט טוען זייא גרייסין דיא זינגער פון ישראל האבין גיפויקט אונ גיטאנצט אונ האבין גילויבט מיט שירות ותשבחות צו גאט והלולים אונ לויב האבין זיי גיגעבין צוא גאט וואש ער איז מיין האפונג אונ אויף מיינע פיינט האט ער מיך גישטארקט גאט דיין רעכטע האנט איז באשיינט מיט קראפט זיא האט גירונר פעסט דיא וועלט מיט

דיין טאן בויען זיא עש איז דר פילט גיווארין די ערד מיט דיין באשעפניש אין אויבערשטן הימל האסטו גטאן דיין וואונונג אונ שוינהייט אונ לויב איז צוא פאר דיר איין זיס אייביג לעבין איז אין דיין רעכטע האנט אין דיין טאן ארויש גיין צוא העלפין דיינע קינדער האבין דיא בערג גשטורעמט פאר דיר דיא וואסערין האבין גיציטערט פון דיין גרים צארין דיין רעכטע האנט איז גיוועון פול מיט צדקה צוא העלפין מיט קראפט צוא דיין פאלק דוא ביסט גיוועון איין מקנא אונ האסט גיטאן איין נקמה צוא דיינע קריגר אונ אין מיר האסט גיטאן דיין רעכטע האנט אונטר לעהנען יטיגר דיין רעכטע האנט איז ווארין גישטארקט דיינע שונאים צו פירין זיי אונ מיך מקדש צוא זיין מיט דיין היילינע אמונה אונ מיט דיין פיל הערשאפט האשטו צוא בראכין דיינע פיינט תלמיד דער תלמיד וואש לערינט אונ זיין לערנער דאש מיינט מען פון דעם גרעסטין ביז דעם קלענסטן אונ אזו רעכינט דער פייטן ווייטר · דעם שוטר אונ דעם גיוועלטיגער אונ זיין פקיד דעם רייטער אונ דאס פערד אונ דאש טיל אייזיל דער קרוב אונ זיין אוים לייזער אונ זיין פעטער דער יונגער אונ דער אלטער אונ זיין גיערליכטער דער ווערקס מאן אונ דער עובר אדמה אונ

יוצר ליום שביעי של פסח

כחומות · חזום מלכי אדמות · זעו ונתפלצו באימות · ונתנו לאל רוממות · הנותן עוז ותעצומות · דקדק בצרים נקמות · גבר והשבירת מלחמות · בארץ שם שמורת · אדרוהו שירות נעימות :

נעימות לשבח ולעדוף · בהפילו צר לנדוף : אמר אויב ארדוף :

מיוסד ע״פ א״ב

אויבים נחלקו לכתות · בהשאת פתן לפתות · גבור המפליא אותות · דרכם ובעטם כגתות · הכם בתחלואי מיתות · וכלם בנגף לכתות · זדים עורכי חניתות · חגורי חרבות וקשתות · טורפו במכמורי רשתות · יין החמה לשתות · כזכרך שבועת בריתות · לצרה נשגבת לעתות :

לעתות בצרה נמצאת למו · ובעזים השלכו צרימו : נשפת ברוחך כסמו :

מי ים סוף הוצפו · נבכיהם לראשם צפו · סלית צרים ונשטפו · עברה וזעם נאפפו · פחים לרגלם הוקפו · צירים אחזום ונהדפו · קלעו נפשם ונגפו · ראו ופניהם חפו · שברו עצמותם ושפו · תנופת שוא הונפו :

הונפו והומכו חללים · וקול השמיעו גאולים : מי כמכה באלם :

(פס) בשי״ן שמאל לשון שימה (שמות) ל׳ שממה (אדרוהו) מל׳ אדיר במרום (ולעדוף) ל׳ בעדפה מל׳ ואת כל העודף (שמות טז כג) (לנדוף) ל׳ דחיפה כמו כהנדוף עשן תנדוף (תהלי׳ סח ג) (בהשאת) כמו בהסתת מלשון אל ישיא אתכם (פתן) תואר לפרעה במכונה תנין ופתן (לפתות) מל׳ וכי יפתה (לכתות) לשון שבירה: (טורפו) ל׳ אריה טורף (במכמורי רשתות) מל׳ כתוא מכמר (ישעיה נא כ) ופי׳ מכמר הוא רשת הצוכד וכוא מין רשת גדול אשר נלכד בו התוא שהוא שור הבר : (לעתות בצרה נמצאת למו) עש״ה עזרה בצרות נמצא מאד (תהלים מו ב) (ובעזים) כמו ובמים עזים (נבכיהם) ענין מרוצת המים מל׳ נבכי ים (איוב לח טז) (סלית) ל׳ דריכה כמו סלה כל אבירי (איכה א טו) (נאפפו) ל׳ סבוב כמו אפפוני חבלי מות (תהלים קטז ג) (פחים) ל׳ רשת (צירים) מל׳ צירי לידה (קולעו) לשון השלכה ועש״ה ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע (שמואל א כה) (חפו) מל׳ ופני המן חפו (אסתר ז ח) ותרגומו אתחפיאו בהתא (ושפו) ענין הנתקה ממקומו כמו שפירש״י על ושפו עצמותיו (איוב לג כא) (תנופת שוא הונפו) עש״ה להנפה גוים בנפת שוא (ישעיה ל כח) ופרש״י בהנפה שלא להועיל להם והם סבורי׳ להועיל (הונפו) תנופה למעלה (והומכו) ל׳ השפלה מלשון והומכו ככל

ורמה גבוה מכל העולם (שירות גבוהות כחומות) ונצבו כמו נד וחומה גבוה של שירות וכאשר (חזו מלכי אדמות) את המים שקמו כחומה אז (זעו ונתפלצו באימות כו׳) (בארץ) מצרים (שם שמות ובני ישראל (אדרוהו שירות נעימות) : (נעימות לשבח ולעדוף) ולהרבות שבח (בהפילו צר לנדוף) בעת שהפיל את הצר ודחק אותו וכאשר (אמר אויב ארדוף) אז (אויבים נחלקו לכתות) לרדוף אחר ישראל בהרבה כתות ומבורות (בהשאת פתן לפתות) בעצת פרעה שנקרא פתן שפתה אותם ללכת אתו והקב״ה (גבור המפליא אותות דרכם כו׳) היה דורך ובועט אותם כדורך ענבים בגת (לצרה נשגבת לעתות) החזקת לעתות בצרה : (לעתות בצרה נמצאת למו) כשהיה עת צרה לישראל אז נמצאת להם להושיע אותם (ובעזים) ובמים עזים וחזקים הושלכו צרימו : (מי כו׳ נבכיהם) מרוצת המים (לראשם צפו) צפו על ראשם (סלית צרים) דרכת על מצרים (ונשטפו) (עברה וזעם נאפפו) סבבו אותם עברה וזעם (פחים) רשת (לרגלם הוקפו צירים אחזום) אחזום כאב כצירי יולדה (ונהדפו) (קולעו נפשם) הושלכו נפשם (ונוגפו) (ראו ופניהם חפו) כסתה כלימה פניהם (שברו) עצמותם ולא די להם בזה אלא (ושופו) נתקו ממקומם

(תנופת שוא הונפו) למעלה כדי לסראות קלונם ולא לגדולה והתנשאות : (הונפו) למעלה ואחר התנופה (והומכו) ונשפלו וירדו למטה (חללים וקול השמיעו גאולים) באמרם (מי כמוכה באלים) :

זיין פאר אקסין דער רייכער אונ זיין גיזעלין אונ זיין גיליבטער דער ידונגינגער אונ דער וואס האט גידונגען אים אונ האט גיגעבין אים שוחד ער זאל גוט ארבעטין דער האר אונ זיינע קינדער אונ איינקליך דער דינגער אונ זיין העלער צוא פאר לירונג איז ווארין נגידערט דער כבוד פון פרעה אונ אלע וואס זיינען גיקומען מיט אים מיט זיין מאכט האט ער גיבראכט גאר דש חיל פון מצרים אין פייער אונ אין וואסר אונ מיט דם ווינט פון דיינע נאז לעבער זיינען ווארין גיהויפינט דיא וואשער פון דעם ים לוכדו זייא זיינען ווארין באצוואונגען די אפ גרונדין אזוא וויא אשטיין זיינען הארט גיווארין דיא וואסערין זייא האבין גירעפט פארטיגט הויכע שטעגין ווארום דיא וואסערין זיינען גיווארין וויא אהויכר מויער אונ אויף זיי איז גיווארין אוועגדען האבין דאש גיזעהן מלכים פון דר ערד זיינן זיי פאר וואגילט אונ דר ציטערט גיווארין מיט פארכט אונ האבין גיגעבין צוא גאט דר הייבונג וואש ער גיט כח אונ שטארקייט ער האט מדקדק גיוועזן אין די באליידיגער צוא טאן אין זיי נקמות ער האט זיך גישטארקט אונ האט פאר שטערט זייערע מלחמות אונ אין זייער לאנד האט ער גיטאן פר וויסטונג דען האבין די ישראל גישטארקט גאט מיט זיסע גיזאנג נעימות זיסע לויב האבין זייא גיטאן מערין אז גזאגט האט גימאכט פאלין דעם באליידינגער צו פאר שטויסין אים פרעה האט גיזאגט איך וועל נאך יאגין אויבים דיא פיינט זיינען צוא טיילט גיווארן צו כתות אוז וועגין דעם אז רייצונג פון דעם פיידן שלאנג דאש איז פרעה דער שטארקער גאט וואס מאכט וואונדערליכע צייכין ער האט זיי צוא טראטין וויא קעלטער פון ווין ער האט זייא גישלאגין מיט קריינקשאפט פון טויט אונ האט זיי פאר לענט אונ צו שטויסין מיט פלאג די מוטווילגע מצרים וואש האבין אן גיגרייט שפיזין אונ זיינען גיוועזין אן גיגורט מיט שווערדין אונ בויגנס זיינען ווארין פאר צוקט אין זייער נעץ צו טרינקען דעם צארנדיגין וויין אין דיין טאן גדיינקען דיא שבועה פון דיא אבות האסטו דיך גישטארקט צוא העלפין דיא ישראל אין זייער איינגשאפט לעתות אין דער עת צרה ביסטו ווארין גיפונן צו זיי אונ אין די שטארקע וואסערין זיינען גיווארפין גיווארין זייערע באליידיגער דו האשט גווייעט מיט דיין ווינט אונ האשט צוא גידעקט זייא מי ים סוף זייא זיינען פאר פלייצט גיווארין מיט דעם וואסער פון דעם ים סוף זייערע קוואלן האבין גיפלייצט אויף זייערע קעפ דוא האשט גיטראטין דיא באליידיגער אונ זייא זיינען פאר פלייצט גיווארין מיט גרים צארין פון גאט זיינען זייא ווארין ארום גרינגילט נעצין איז ווארין גינעהנט צוא זייערע פים ווייטיג האט זייא באגרייפט אונ זייא זיינען ווארין פאר שטויסין זייערע לייבער זיינען גיפלאגט אונ פאר ווארפין גיווארין דאש האבין זייא גיזעהן אונ זייער פנים איז פאר שעמט גיווארין זייערע ביינער זיינען צוא בראכין אונ צוא מאלין גיווארין הונפו איין פאלש אויף הייבונג זיינען זייא אויף גיהויבין גיווארין די מצרים זיינן אויף גיהויבין גיווארין אונ אראפ גנידערט דער שלאגענער הייד אונ די אויש גלייטע ישראל האבין גימאכט העכן

מיוסד ע"פ שם המחבר שמעון בר יצחק

שַׁלִּיט חָסִין וְנוֹרָא · מְאֹד סְבִיבָיו נִשְׂעָרָה · עֲלִיּוֹת בַּמַּיִם קֵרָה · וְשׁוֹמֵעַ וּמַאֲזִין עֲתִירָה · נַעֲרָץ בִּקְדוֹשֵׁי טָהֳרָה · בְּקֹדֶשׁ נֶאְדָּר לִפְאֵרָה · רוֹפֵף עַמּוּדִים בִּגְעָרָה · יָרוּץ דְּבָרוֹ מְהֵרָה · צְבָאוֹתָיו אֵין לְשַׁעֲרָה · חָשִׁים בְּמִשְׁלַחְתּוֹ לְמַהֲרָה · קַנּוֹא וְנוֹקֵם בְּעֶבְרָה · וּמֵחִישׁ עֶזְרָה בַּצָּרָה:

בַּצָּרָה גְּנַנְתָּם וַתְּפַלְּטֵמוֹ · וּבְפוֹרְכֵיהֶם רָאוּ עֵינֵימוֹ: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ:

מיוסד ע"פ תשר"ק

תְּהוֹם זְרָקָן לַיַּבֶּשֶׁת · שׁוּר זוֹ בְּפִגְרֵי חֲשׂוּפֵי שֵׁת · רוֹעֶדֶת תֵּבֵל וּמַרְגֶּשֶׁת · קִבְרָם אֵינָהּ מְבַקֶּשֶׁת · צוֹחָה וּפָתְחָה בַּאֲרֶשֶׁת · פָּחֲדָה מֵהִכָּלֵם בְּבוֹשֶׁת · עֵת לָדִין מִתְבַּקֶּשֶׁת · שִׂיחַ מָה רוֹחֶשֶׁת · נִזְכֶּרֶת הֶבֶל וְנִרְעֶשֶׁת · מִקֶּדֶם נֶאֱרֶרֶת וְנֶחֱלֶשֶׁת · בִּרְאוֹתָהּ יְמִינְךָ מְאֻשֶּׁשֶׁת · אָז עָרְבָה לָגֶשֶׁת:

לָגֶשֶׁת לִבְלוֹעַ אוֹם הַלֵּזוּ · וִידִידִים עָבְרוּ וְגָזוּ: נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם זוּ:

לֹא כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם · כִּי אִם בְּחַסְדְּךָ עֲלֵיהֶם · יָדַעְתָּ לְכָל אוֹיְבֵיהֶם · טוּבְךָ וְחַסְדְּךָ עֲלֵיהֶם · חוֹק שְׁבוּעַת אֲבוֹתֵיהֶם · זָכַרְתָּ לִפְדוֹתָם מִמְּעַנֵּיהֶם · וּבְעַמּוּד עָנָן לִפְנֵיהֶם · הוֹלַכְתָּ וְנֵהַלְתָּ שִׁבְטֵיהֶם · דָּתְךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם · גְּבוּרוֹת פָּעַלְתָּ לִמְעַנֵּיהֶם · בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת לְעֵינֵיהֶם · אָפְפוּ חִתַּת כָּל שׁוֹמְעֵיהֶם:

מי כמוהו (שליט חסין ונורא מאד סביביו נשערה) גרות סערה יפין אותם (עליות במים קרה) עשה תקרת עליותיו במים כי המים העליונים אשר מעל השמים הם כתקרה לעליה (נערץ בקדושי טהרה) הוא אל אמיץ בחבורת עדת מלאכים הקדושים והטהורים (רופף עמודים בגערה) כשברא השמים והקרישם היו רופפים ונער בהם ועמדו ביובש ונתחזק (ירוץ דברו מהרה) שכל דבור שיצא מפי הקדוש ב"ה מיד נעשה: (מצרה גננתם) בעת צרה היית מגין עליהם (ותפלטמו) והצלת אותם (ובפורכיהם) ובהשעבדים עמהם בפרך (ראו עינימו) ראו עיניהם נקמה בהם: (תהום זרקן) היה היה זורק למצרים (ליבשת) כנדי (שור זו בפגרי חשופי שת) שישובו ויבימו ישראל שנקראו עם זו בפגרי מצרים שנקראו חשופי שת (רועדת תבל ומרגשת) הארץ היתה רוגשת ומרעדת (קברם אינה מבקשת) ולא רצתה לקבל פגרי מצרים בקבורה (צוחה ופתחה בארשת) פתחה בדבור של טענה ואמרה שהיא (פחדה מהכלם בבושת) יראה אולי תענש בדין שמים ותהיה לכלימה לפני הדין ואמרה (עת לדין מתבקשת שיח מה רוחשת) איך ירחשו שפתיה לדבר כי היא (נזכרת) עונה מה שקבלה את דמי הבל (ונרעשת) כי מקדם בעת שקבלה דמי הבל כבר נאררת לכך ונחלשת) גם עתה מלקבל אותם ואח"כ (בראותה כי ימינך מאוששת) ימינך מתגברת ומתחזקת בשבועה שלא תענש על זאת אז (ערבה) נפשה (לגשת) לבלוע פגריהם אז התחייבה האדמה

יקשון; (איוב כד כד): (חסין חוק) כמו וחסון הוא כאלונים (עמוס ב ט) (מאד סביביו נשערה) עפ"ס וסביביו נשערה מאד (תהלים נג) (עליות במים קרה) עפ"ס המקרה במים עליותיו (שם קד ג) (עתירה) תפלה מל' ויעתר יצחק (נערץ כו') עפ"ס אל נערץ בסוד קדושים רבה (שם פט ח) (ירופף כו') עפ"ס עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו (איוב כו יא) (צבאותיו אין לשערה) עפ"ס היש מספר לגדודיו (איוב כה ג) (חשים במשלחתו למהרה) כענין השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו (תהלים קמז ט[?]) וכענין ימהר יחישה מעשהו (ישעיה ה יט) (ומחיש עזרה בצרה) כמ"ש עזרה בצרות נמצא מאד (תהלים מו ב) (גננתם) לשון הגנה כמו וגנותי על העיר הזאת (ישעיה לז לה) (ותפלטמו) לשון הצלה כמו מפלטי מאויבי (שם לא ס[?]) (ובפורכיהם) תואר למצרים עפ"ס אשר עבדו בהם בפרך: (שור) ל' הבטה מלשון אשורנו (זו) תואר לישראל עפ"ס עם זו קנית (חשופי שת) כנוי למצרים עפ"ס וחשופי שת ערות מצרים (ישעיה כ' ד') (ומרגשת) מל' למה רגשו גוים (בארשת) ל' דבור כמו וארשת שפתיו (תהלים כא ג) (מאוששת) לשון חוזק מל' זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו) (ערבה) ענין התחייבות כמו כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי (ירמיה ל כא) (וידידים) תואר לישראל (מנחות דף נג · ספרי וזאת הברכה · ערכי הכנויים אות יו"ד): (אפפו) ל' היקף וסבוב כמו אפפוני חבלי מות (תהלים קטז ג) (חתת) ענינו חיל ורעדה כדכתיב מילאו התת

(לגשת לבלוע אום הלזו) לבלוע את מצרים (וידידים) וישראל שהם ידידים (עברו וגזו) עברו וחלפו (נחית בחסדך נהגת פו') נהגת עם זו בחסדך: (לא כמעשה ידיהם כי אם פו') (חוק) המילה וגם שבועת אבותיהם זכרת כדי (לפדותם וממעניהם בעשותך נוראות לעיניהם) אז (אפפו חתת) סבבו חיל ורעדה את כל שומעיהם:

אַיין קול אוּנ הָאבִּין גִיזָאגְט וֶוער אִיז אַזוֹ וִויא דוּא גָאט אִין דִי שְׁטַארְקֶע מַלְאָכִים שליט אַיין גִיוָועלְטִיגֶער אוּנ אַיין שְׁטַארְקֶער אוּנ אַיין פָארְכְטִיגֶר גָם שְׁטוּרְעמְט זַייעֶר אַרוּם אִיםּ אִין דֶער וַואסֶר הָאט עֶר גִבֶּעלְקִינְט דִיא עֶרְד וִויא אַבּוּידְעם אוּנ עֶר הֶערְט אוּנ פַאר נֶעמְט דִיא תְּפִלּוֹת עֶר אִיז גִישְׁטַארְקְט צְווִישִׁין דִי הֵיילִיגֶע אוּנ רֵיינֶע מַלְאָכִים מִיט הֵיילִיקַייט ווֶערְט עֶר גִישְׁטַארְקְט אוּנ בַּארִימְט עֶר מַאכְט שְׁלַאף דִיא זַיילִין פוּן דֶעם הִימְל מִיט זַיין גִישְׁרַייא זַיינֶע רֵייד לוֹיפִין גִיךְ אוּנ וֶוערִין תֵּיכֶף מְקוּיָים זַיינֶע מַלְאָכִים קֶען מֶען גִיט מְשַׁעֵר זַיין וִויא פִיל זַייא זַיינֶען זַייא אַיילִין גִיךְ אִין זַיין שְׁלִיחוּת עֶר אִיז זִיךְ מְקַנֵּא אוּנ טוּט אַנְקָמָה אִין דִיא רְשָׁעִים מִיט גְרִים צָארִין אוּנ עֶר אַיילְט הִילְף אִין אַיינְגְשַׁאפְט בצרה אִין זַייעֶר אַיינְגְשַׁאפְט הָאסְטוּ זֵיי בַּאשִׁיצְט אוּנ הָאסְט גְמַאכְט אַטְרִינְגְן זֵיי אוּנ אִין דִי מִצְרִים הָאבִּן דַייעֶרֶע אוֹיגִין גִיזֶעהֶען אַיין נְקָמָה דוּא הָאסְט גִינֵייגְט דַיין רֶעכְטֶע הַאנְט הָאט זֵייא דִיא עֶרְד אַיין גִישְׁלוּנְגֶען דֶער אִםּ גְרוּנְד הָאט זֵייא אַרוֹישׁ גִיוָוארְפִין אוֹיף דֶער טְרִיקֶענֶעשׁ כְּדֵי דִיא יִשְׂרָאֵל זָאלִין זֶעהֶען דִי טוֹיטֶע לֵייבֶּר פוּן דִי מִצְרִים וָואשׁ קוּמֶן אַרוֹישׁ פוּן חָם וָואשׁ עֶר הָאט אַנְטְפְּלֶעקְט דִיא שַׁאנְד פוּן זַיין פָאטֶער נֹחַ דִיא עֶרְד הָאט גִיצִיטֶערְט אוּנ גְשְׁטוּרֶעמְט אוּנ הָאט נִיט גִיוָואלְט זַייא זָאלִין בַּאגְרָאבִּין וֶוערִין אִין אִיר זַייא הָאט גִישְׁרִיעֶן אוּנ הָאט גִירֶעט דָאשׁ זִיא פָארְכְט זִיךְ זִיא זָאל נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין אִין דֶער צַייט אַז גָאט וֶועט בַּאגֶערִין פוּן אִיר אַיין דִין וָואס וֶועט זִיא קֶענֶען רֵיידִן דֶען זִיא גִידֵיינְקְט פוּן פְרִיעֶר דָאשׁ זִיא אִיז גִישָׁאלְטִין אוּנ שְׁלַאף גִיוָוארִין וַוייל זִיא הָאט מְקַבֵּל גִיוֶועזְן דָאשׁ בְּלוּט פוּן הֶבֶל אָבֶּער אַז זִיא הָאט גִיזֶעהֶן דָאשׁ דַיין רֶעכְטֶע הַאנְט אִיז גִישְׁטַארְקְט מִיט אַיין שְׁבוּעָה אַז דוּא וֶועסְט זִיא נִיט שְׁטְרָאפִין דֶער פַר דֶענְסְט מָאל הָאט זִיא גִיגְלוּסְט צוּא גִינֶעהֶנֶען לגשת צוּא גִינֶעהֶנֶען אוּנ צוּא אַיין שְׁלִינְגֶען דָאשׁ דָאזִיגֶע פָאלְק דִיא מִצְרִים· אוּנ דִיא גְלִיבְּטֶע יִשְׂרָאֵל זַיינֶען אִיבֶּער גְפָארִין דֶעם יָם דוּא הָאסְט גִיפִירְט מִיט דַיין גִינָאד דָאס דָאזִיגֶע פָאלְק לא כמעשה דוּא הָאשְׁט עֶס נִיט גִיטָאן וֶועגִין אִירֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים נַייעֶרְט פוּן וֶועגִין דַיין גִינָאד דוּא הָאס גִימַאכְט ווִיסִין צוּא אַלֶע זַייעֶרֶע פַיינְט דָאשׁ דַיין גוּטְקַייט אוּנ גִינָאד אִיז אוֹיף זַייא· דִיא שְׁבוּעָה וָואשׁ דוּא הָאשְׁט גִישְׁוָואוִרן צוּא זַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין הָאשְׁטוּ גִידֵיינְקְט צוּ אוֹישׁ לֵייזִין זַייא פוּן זַייעֶרֶע

פיינטש

יוצר ליום שביעי של פסח

שׁוֹמְעֵיהֶם מִשְׁמַנָּם יֵרָזוּן ׃ וּבְעָתָה וּפַלָּצוּת יֹאחֵזוּן ׃ שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן ׃

מיוסד ע"פ א"ב עד אות פ"ם

אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים וְנִסִּים ׃ בְּהוֹצִיאֲךָ מִפֶּרֶךְ אֲנוּסִים ׃ גָּאַלְתָּ בִּזְרוֹעַ חוֹסִים ׃ דְּרוֹר קָרָאתָ לַעֲמוּסִים ׃ הוֹצֵאתָם בִּרְכוּשׁ שָׂשִׂים ׃ וַיְנַצְּלוּ אֶת אֶרֶץ חֲנֵסִים ׃ זֵידוֹנִים וְשָׂרֵי מִסִּים ׃ חֵילָם בְּרַגְלָם רְמוּסִים ׃ טָבְעוּ וְצָלְלוּ פַּתְרוּסִים ׃ יַמִּים עֲלֵיהֶם מְכַסִּים ׃ כִּקְדוֹחַ אֵשׁ הֲמָסִים ׃ לָבְשׁוּ חֲרָדוֹת מַכְעִיסִים ׃

מַכְעִיסִים יָשְׁבוּ בָּדָד לָדוּם ׃ כִּי נִכְרְתוּ צָרִים מֵהֲדוֹם ׃ אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם ׃

מיוסד ע"פ א"ב

אַלּוּפֵי אֲדוּמִים וּמוֹאֲבִים ׃ בִּרְעָדָה וּבִדְאָגָה כּוֹאֲבִים ׃ גָּרֵי כְנַעַן וְהַיּוֹשְׁבִים ׃ דּוֹמוּ בְּמַפֹּלֶת לְהָבִים ׃ הַגּוֹי הָעַז הַחֲשׁוּבִים ׃ וּמַמְלָכוֹת אֶשְׁכָּרִים מְשִׁיבִים ׃ זְעוּכִים רְמוּסִים וְנִסְחָבִים ׃ חֲשׁוּכִים וְכַפִּשְׁתָּה כָּבִים ׃ טְבוּעִים בְּגַלֵּי רְהָבִים ׃ יִמְתְּקוּ לָמוֹ רְגָבִים ׃ כְּמוֹ כֵן גַּם הֵם נֶחֱרָבִים ׃ לְיוֹם תּוֹכֵחָה קְרוֹבִים ׃

קְרוֹבִים וּרְחוֹקִים אָחֲזוּ בְּעָתָה ׃ וְצוּר עִתְּדָם לִמְחִתָּה ׃ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה ׃

מֵרוֹמְמוּתְךָ נָדְדוּ עַמִּים ׃ נוֹאֲלוּ שָׂרִים וַחֲכָמִים ׃ שָׂמוּ יָד לְפֶה וְנֶאֱלָמִים ׃ עֲגוּמִים בְּפָנִים נִזְעָמִים ׃ פֶּן

בית לוי

ותירא (איוב ו כא) (משמנם ירזון) עש"ה ומשמן בשרו ירזה (ישעיה יז ד) (ובעתה) לשון חרדה כמו בעותיך צמתתוני (תהלים פח יז) (ופלצות) הוא ג"כ לשון חרדה כמו פלצות בעתתני (ישעיה כא ד) (לעמוסים) תואר לישראל עש"ה העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (וינצלו) תרגומו ורוקינו (חנסים) תואר למצרים ע"ש שחנס מגבול מצרים היה · כמ"ש ומלאכיו חנס יגיעו (ישעי' לד)(זידונים) עש"ה כי הזידו עליהם (נחמיה ט י) ופירש"י כי הרשיעו עליהם (חילם) רכושם כמו ברך ה' חילו ותרגומו נכסוהי (דברים לג יא) (פתרוסים) תואר למצרים ע"ש שהיו מבני מצרים כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים וגו' ואת פתרוסים וגו' (בראשית י יג) (כקדוח אש המסים) ל"ה (ישעיה סד א) ופירש"י כקדוח אש את דבר הנמס מלפניו וכו' כל זה עשית במצרים ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד (שמות ט) (בדד) יחידי ועש"ה ישב בדד וידום (איכה ג כח) (צרים) כנוי למצרים שצרו לישראל (מהדום) כנוי לארץ עש"ה והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (דומו) ל' דומו יושבי אי (ישעיה כג ב) ופרש"י התאבלו ושבו דומם (להבים) תואר למצרים ע"ש שהיו מבני מצרים כדכתיב ומצרים ילד את לודים וגו' ואת להבים וגו' (בראשית י יג) (הגוי העז) תואר למצרים עש"ה לעוז במעוז פרעה (ישעיה ל ב) (אשכרים) תשורה ודורון כמו אשכר יקריבו (תהלים עב י) (זעוכים) מל' ימי נזעכו (איוב ז יא) ופרש"י נקפצו (ונסחבים) ל' גרירה כמו אם לא יסחבום (ירמיה מט כ) ות"י יגררון (חשוכים) פחותים כמו כל יתיצב לפני חשוכים (משלי כב כט) כי כמו שנקראו השרים חורים מל' חיור ולובן כן יקראו הפחותים חשוכים מלשון חשך ושחרות (וכפשתה כבים) עש"ה דועכו כפשתה כבו (ישעיה מג יז) (בגלי) בגלי הים (רהבים) תואר למצרים עש"ה אזכיר רהב ובבל (תהלים פז ד) ופרש"י את מצרים ואת בבל (ימתקו למו רגבים) עש"ה והוא לקברות יובל וגו' מתקו לו רגבי נחל (איוב כא לב לג) (ליום תוכחה) עש"ה יום צרה ותוכחה (ישעי' לז ג) (בעתה) חרדה כמו לעת מרפא והנה בעתה (ירמיה ח טו) (עתדם) העמידם כל עתודים ועתודי שאינם לאן פתרונו דבר שאינו עומד לבד (עכ"ל הראב"ן) (למחתה) ל' פחד כמו לשחוק ולמחתה (ירמיה מח)(נואלו) ל' שטות כמו נואלו שרי צוען (ישעיה יט יג)(ונאלמים) ל' אלם(עגומים) ענין דאבה מלשון עגמה נפשי לאביון (איוב ל כה) ובדרז"ל עגמת נפש (בפנים נזעמים) ל"ה (משלי

שמחה לוי

(שומעיהם) האומות ששמעו מפלתם (משמנם ירזון) נעשו כחושים משומן שלהם בעבור הפחד (ובעתה ופלצות יאחזון) כמ"ש (שמעו) ומה שמעו העמים (אותות ומופתים ונסים) שעשית לעמך (בהוציאך) אותם (מפרך אנוסים) שהיו אנוסים לעבודת פרך (דרור קראת לעמוסים) לישראל העמוסים מני בטן (וינצלו את ארץ חנסים) והריקו את מצרים (זידונים) אשר הרשיעו עליהם (ושרי מסים) ושרים שנוגשים מהם המס של העבודה את כלם הריקו (חילם ברגלם רמוסים) רכושם ברגלם היו רמוסים(טבעו וצללו פתרוסים) המצרים נטבעו כי (ימים עליהם מכסים כקדוח אש המסים) כמו את המקדיח ושורף את דבר הנימס כגון חלב ושמנים ודוגמ כן עשית למצרים ופי"ז (לבשו חרדות) שאר שונאי ישראל אשר היו מכעיסים אותם :

(מכעיסים) שאר שונאי ישראל אשר היו מכעיסים את ישראל (ישבו בדד לידום) ישב כל אחד ואחד יחידי ושתק (כי נכרתו צרים מהדום) כי ראוי שנכרתו המצרים מהארץ (אז נבהלו כו' אלופי כו') (גרי כנען) הגרים בארץ כנען (והיושבים) שם מכבר (דומו במפולת להבים) התאבלו ושבו דומם וכך אמרו הלוא (הגוי העז החשובים) מצרים שהוא הגוי העז וחשוב פד אשר (וממלכות אשכרים משיבים) שאר המלכים היו משיבים לו אשכר ומנחה ועכ"ז עתה הם (זעוכים רמוסים ונסחבים) נקפצו ממקומם ורמוסים ונגררים על הארץ (חשוכים) פחותים (וכפשתה כבים) כפשתה הדולקת וכבה מהרה כי לא תתעכב הרבה בשריפתה כן כבו מהרה(טבועים בגלי רהבים) נטבעו המצרים בגלי הים (ימתקו למו רגבים) ימתקו להם צרורות העפר אשר נקברו בה וא"כ אירע להן לכן יראו לנפשם (כמו כן גם הם נחרבים) שלא יחרבו הם ג"כ כי (ליום תוכחה קרובים) : (קרובים ורחוקים אחזו בעתה) אחז אותם חרדה (וצור עתדם למחתה) והקב"ה העמידם למחתה ופחד כמ"ש תפול עליהם אימתה (נואלו) נשתטו (שרים וחכמים) של שאר אומות (ונאלמים) ונשתתקו וישבו (עגומים) בעגמת נפש (בפנים נזעמים) בפנים של

פייניגער אונ מיט איין וואלקנדיגער זייל האסטו גיפירט זייערע שבטים דיין תורה האסטו מודיע גיוועזן צוא זייא שטארקע נסים האשטו גיטאן פון זייערט וועגן אז דוא האסט גיטאן פארכטיגע מעשים פאר זייערע אויגן האט ארום גירינגעלט איין פארכט אלע וואס האבין זייא גיהערט זייערע הערצר זיינן פון זייער פעטקייט מאגער גיווארין אונ ציטערנעש האט זייא בגריפין פעלקר האבין גיהעו'ט זייגען זיי דער ציטערט גיווארין אותות ומופתים דוא האסט גיטאן וואונדר אונ צייכין אז דוא האסט אויש גיצויגין דיא ישראל פון שווערע ארבעט דוא האסט דער לייזט מיט דיין מאכט דיא וואש באשיצין זיך אין דיר איין פרייאונג האסטו גירופין צוא די ישראל וואש דו האשט זייא גיטראגין אויף דיין ארום דוא האשט זיי אויש גיצויגין פרייליך מיט פיל גוטץ וואס זייא האבין אויש גילליידגט פון דיעט לאנד מצרים זייא האבין גיטראטין מיט זייערע פיס דאש חיל פון מצרים וואש זיינגן גיוועזן מוטוויליגע ציגש הערין דיא מצרים זייגען איין גיזונקען גיווארין אונ דיא וואסער פון דעם ים האבין אויף זייא צוא גידעקט זייא זיינגן וואס צוא גאנגען וויא וואקס צוא גיים פאר פייער

דיא דער צערנער פון גאט האבין זיך אן גיקלייד מיט ציטערנעש מכעיסים דיא דער צערנער זיינגן גיזעסין אליין אונ האבין גישוויגין ווארום דיא באליידיגער פון ישראל זיינגן פאר שניטין גיווארין פון דער וועלט דענמאלט זיינן דער שראקין גיווארין דיא הארין פון אדום אלופי ארומים דיא הארין פון אדום אונ מואב האבין גיהאט ווייטיג מיט ציטערנעש אונ זארג דיא וואנער פון כנען האבין גישוויגין אז דיא מצרים האבין גיהאט איין מפלה דען דאש שטארקע פאלק די מצרים דיא חשובי וואס מלכים פלעגין געבין צוא זייא מתנות זיינגן ווארין צוא טראטין אונ פאר צוקט זייא זיינע פאר פינצטערט גיווארין אונ אזוא וויא פלאקם וואש גייט אויש גיך זיינגן זייא פאר לאשין גיווארין זייא זיינגן פאר זונקען גיווארין אין דיא אינדין פון דעם ים עם איז זים גיווארין צוא זייא דיא שטיקער ערד וואש זייא זיינגן באגראבין גיווארין אין זייא אזוא אויך זיינגן דיא רשעים פאר וויסט גיווארין צוא דעם טאג פון זייער שטראף קרובים דיא נאהינטע אונ דיא וויטע האט זייא באגריפין דר שרעקנעש אונ גאט דער באשעפער האט זייא אן גיברייט צום ברעכנעש עש איז

גיפאלין

יִקְרָאֵם בְּעֲנָמִים · צִירִים אֲחוּזִים מִמִּתְקוֹמְמִים קְרוּאִים וּלְקוּחִים מֵעֲמָמִים · רָצוּ וְנִמְשְׁכוּ מְשֻׁלָּמִים · שַׁדַּי הוֹלִיכָם שְׁלֵמִים · תִּרְגְּלָם נְשָׂאָם לְבֵית עוֹלָמִים :

עוֹלָמִים הִנְחַלְתָּ לִסְגֻלָּתֶךָ · וְכַנֶּשֶׁר נְשָׂאתָם בְּאֶבְרָתֶךָ :
· תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתֶךָ :

אַרְבָּעָה נִקְרְאוּ נַחֲלָה · בְּחֵפֶץ וּבְאַהֲבָה כְּלוּלָה · גְּבוּל אֶרֶץ הַמְּעֻלָּה · דִּירַת בִּנְיַן זְבוּלָה · הַנְּתוּנָה מִימִין הַגְּדוֹלָה · וּמְקַבְּלֶיהָ בְּרֶטֶת וְחִילָה · זֶה הַיּוֹם נְגִילָה · חֵרוּת הַמְּצָא לִסְגֻלָּה · טְרוּדִים עַתָּה בְּגוֹלָה · יִזְמְנוּ לְיוֹם גְּאוּלָה · כַּאֲשֶׁר שֵׁמַע לְעֶגְלָה · לְאוֹיְבָיו יַעֲשֶׂה כָלָה :

כָּלָה וְנֶחֶרְצָה לְהַרְעִד · בְּיוֹם כִּי אֶקַּח מוֹעֵד : יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

מְלוּכָה וּגְבוּרָה שֶׁלּוֹ · נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדוֹם רַגְלוֹ · שְׁמַחַת עוֹלָם בְּהַגְדִּילוֹ · עֲלֵי בְּאַהַב בְּהַרְגִּילוֹ · פְּנוֹת אוֹיֵב וּלְהַשְׁפִּילוֹ · צֵאנוֹ לִרְעוֹת בְּצִלּוֹ · קַרְנוֹת רְשָׁעִים בְּהַפִּילוֹ · רוֹמְמוּתָיו לְהַגִּיד וְחֵילוֹ · שֶׁכֶם אֶחָד לַעֲבוֹד לוֹ · תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ לְהַלְּלוֹ :

לְהַלְּלוֹ יְתוֹדוּ לְהַעֲרִיץ יְהוָה מֶלֶךְ תָּגֵל הָאָרֶץ : וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ :

מיוסד ע"ס שם המחבר שמעון בר יצחק חזק ואמץ

שֵׁם יִקָּרֵא כִּכְתִיבָתוֹ · מֵחֶצְיוֹ תִּתְמַלֵּא תֵיבָתוֹ · עוֹד

מטה לוי: ואם ורעם כי (יראו פן יקראם בענמים) פן יקרה להם כמו שקרה למצרים (צירים אחוזים) אחוזים כאב למצרים כצירי יולדה (ממתקוממים) מישראל שהוקמו לעם והם (קרואים ולקוחים מעממים) זמונים ונלקחים מכל העמים והם (רצו ונמשכו) אחרי הקדוש ב"ה (והם משולמים) לגודלם (שדי הוליכם שלמים) בלי פגע רע (תרגלם) הנהיגם (נשאם לבית עולמים): (עולמים הנחלת לסגולתך) הנחלת לישראל שני עולמים עולם הזה ועוה"ב (וכנשר) הנוהג עם בניו לשאת על כנפיו ואומר מוטב שיכנס החץ בי ולא בבני כך עשה הקדוש ב"ה כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות (נשאתם באברתך) מיד ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויקח מאחריהם (תנחומא ט'): (ארבעה דברים נקראו נחלה) (בחפץ ובאהבה כלולה) וכולם הטובים ונחשבים לשמו של הקב"ה ואלו הן האחת (גבול ארץ המעולה) הגבול של א"י אשר היא מעולה על כל הארצות נקראת נחלה · הב' (דירת בנין זבולה) בהמ"ק שנקרא זבול ג"כ נקרא נחלה · הג' היא התורה (הנתונה מימין הגדולה) של הקב"ה היא נקראת נחלה · הד' (ומקבליה ברטת וחילה) ישראל מקבלי התורה ברטת ורעדה הם ג"כ נקראים נחלה ולכן בקשתנו מלפניך (זה היום נגילה) שתגאלנו מן הגלות בזה היום ונגילה (חירות כו' סגולה) ישראל שנקראו עם סגולה המצא להם חירות (יזמנו כו') ובקשתנו (כאשר שמע לעגלה) כאשר נשמע לשאר אומות מכלת מצרים הנקראת עגלה כן לאויביו יעשה כלה: (כלה ונחרצה להרעד) כליה נגזרה ונחתכה יעשה לרשעים כדי שיראו כולם וירעדו מפניו (ביום כי אקח מועד) ואז (ה' ימלוך לעולם ועד): ואז כשימלוך על כל הארץ (שם יקרא ככתיבתו) בעוה"ז לא כמו שהוא נקרא עתה באדנ"י (מחציו תתמלא תיבתו) שעתה הוא נקרא י"ה ולעתיד יתמלא שמו משתי אותיות האחרות

בית לוי: הם כג) (בענמים) תואר למצרים ע"ש שהיו מבני מצרים כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים וגו' (בראשית י יג) (קרואים) ל' זימון מל' ישראל מקראי (ישעיה מח יב) ופ"י מזומני (מעממים) לשון עם כמו ממלכות ועממים (נחמיה ט כב) ועפ"ה לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם (דברים ז ז) (רצו ונמשכו) עפ"ה משכני אחריך נרוצה (שה"ש א ד) (תרגלם) ל' הנהגה ועפ"ה אנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג) (עולמים) ב' עולמות (לסגולתך) תואר לישראל עפ"ה והייתם לי סגולה (שמות יט ה) (וכנשר כו') עפ"ה כנשר יעיר וגו' ישאהו על אברתו (דברים לב יא): (גבול ארץ המעולה) א"י ונקראת נחלה כמ"ש בארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה (דברים טו ד) (דירת בנין זבולה) תואר לבהמ"ק עפ"ה בנה בניתי בית זבול לך (מ"א ח' י"ג) ונקראת נחלה כמ"ש תביאמו ותטעמו בהר נחלתך (שמות טו יז) (הנתונה כו') תואר לתורה עפ"ה מימינו אש דת למו (דברים לג ב) ונקראת נחלה שנא' וממתנה נחליאל (במדבר כא יט) (ומקבליה ברטת וחילה) עפ"ה וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק (שמות כ טו) וכמ"ש רז"ל ונקראים נחלה כמ"ש זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך (תהלים עד ב) (כאשר שמע לעגלה) כאשר שמע למצרים וגו' (ישעיה כג ה) ועגלה תואר למצרים עפ"ה עגלה יפה פיה מצרים (ירמיה מו כ) (כלה ונחרצה) לשון הכתוב (ישעיה י כג) (להרעד) לשון יאחזמו רעד (תית קנה נגערתו) עפ"ה גער חית קנה (תהלים סח לא) ופי' המפרשים על עשו שדומה לחיה הדרה בין הקנים אשר ביער (קרית מלך) תואר לירושלים:

גיפאלין אויף זייא דיין פארכט מרוממותך פון וועגין דיין אכפערקייט זיינן פר וואגילט גיווארין פעלקר זיי זיינן פר נארעשט גיווארין די שרים אונ די חכמים זיי האבן גטאן זייער האנט צו זייער מויל אונ האבן גישוויגין זייא זיינען גיווארין טרויעריג מיט איין באטריבט פנים מאמער וועט זיך זייא טרעפין וויא דיא מצרים ווייטאג האט דיא פיינט באטרייפין אבער דיא ישראל וואש זיינען גירופין אונ גינומען גיווארין פון אלע פעלקער זיינען גילאפין אונ האבן זיך גיצויגן נאך גאט מיט שלום דר אלמאכטיגר גאט האט זייא אין גאנצין גיפירט אונ גיטראגין צום בית המקדש וויא מען טראגט איין קינד עולמים וועלטין דאש איז עולם הזה אונ עולם הבא האשטו גימאכט ארבין צוא דיינע גיליבטע אונ אזוא וויא איין אדלער האשטו זייא גיטראגין אויף דיינע פליגיל ביז דו האשט זיי גיטאן ברייננן אונ פלאנצין אין דעם בארג פון דיין ארב דאש איז דאש בית המקדש ארבעה פיר זאכין ווערין אן גירופין דיא נחלה פון גאט וואס ער באגערט זייא מיט גיקריינקטע ליבשאפט דאש גיליבטע לאנד ארץ ישראל אונ דאש בית המקדש וואש ער איז דאש הארבערג פון גאט אונ דיא תורה וואש זיא איז גיגעבין גיווארין פון דער רעכטער האנט פון גאט אונ דיא ישראל וואש האבין מקבל גיוועז די תורה מיט ציטערנגש אין דעם טאג טוען מיר זיך פרייען דען אין אים האשטו גינאד אונ דער לייזונג גיגעבין צוא דיא ישראל זאלין אן גיגרייט ווערין צום טאג פון דער גאולה אזוא וויא דוא האסט גימאכט הערין דיא מצרים וואש זיינען גיגליכין צו איין שיין קאלב אזוא האט ער גיטאן צוא זיינע איבעריגע פיינט ביים אזו וויא דער טאג וואש איך האב אן גינומען אין אים דעם ערשטין יום טוב אז איך בין ארויש גיגאנגען פון מצרים דען וועט גאט קיניגן אימער אונ אייביג מלוכה דיא מלוכה אונ די גבורה איז צוא אים מיר וועלין זיך בוקין צום בית המקדש איין אייביגע פרייד וועט ער גרייסין אונ אויף מיר וועט ער זיך פרייען מיט ליבשאפט אז ער וועט אויש ראמען דעם פיינט אונ זיינע שאף וועט ער פאשין אין זיין שאטין כדי מען זאל זאגין זיין הויכקייט אונ זיין קראפט אלע זאלין גיטין איין אקסיל צו דינען אים דיא וועלט אונ איר דער פילונג זאלין אים לויבין להללו צוא לויבין אים אונ צוא שטארקין זיין אייניקייט ה' אז גאט וועט קיניגין וועט זיך פרייען דיא ערד והיה ה' דען וועט גאט זיין איין קיניג אויף דער גאנצער וועלט שם יקרא ככתיבתו דער נאמען פון גאט וועט לעתיד גילייענט ווערין מיט דיא אותיות וואש ער איז גישריבין אונ אפילו דארטן וואו דער שם שטייט נאר (י"ה) ווערט דער פולט ווערין דאש ווארט מיט

תִּתְנַשֵּׂא מַלְכוּתוֹ · וְכִסְאוֹ יִכּוֹן בִּמְלֵאָתוֹ · נֶגְדֵּי שֵׂעִיר בְּהַכּוֹתוֹ · בְּאוֹיְבָיו יִתֵּן נִקְמָתוֹ · רִבּוֹת מוֹפְתֵי גְבוּרָתוֹ · יִתְקַע בַּשּׁוֹפָר בִּסְעָרָתוֹ · צִיּוֹן יְקַנֵּא בְּקִנְאָתוֹ · חַיַּת קָנֶה בְּגַעֲרָתוֹ · קִרְיַת מֶלֶךְ בִּבְנוֹתוֹ · חֶבְיוֹן עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ · זְרוּיִם בְּקַצְוֵי אַדְמָתוֹ · קְבוּצִים בְּבֵית תִּפְאַרְתּוֹ : חזן וְשָׁם נְשׁוֹרֵר תְּהִלָּתוֹ · אוֹמֶץ חַסְדּוֹ וְצִדְקָתוֹ · מוֹרֶה צֶדֶק לַעֲדָתוֹ · בְּתוֹכָם יַצִּיב שְׁכִינָתוֹ :

שְׁכִינָתוֹ עִמָּנוּ לְהִתְאַחֵד · וְאוֹתָנוּ יַעֲשֶׂה לְגוֹי אֶחָד : בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד :

עשה ו"ה (וכסאו יכון במלאתו) כי עתה אין הכסא שלם שנשבע שאין הכסא שלם עד לעתיד ואימתי יהיה. זה (נגדי שעיר בהכותו) ועמלק היה נכדו של שעיר כמ"ש כי יד על כס יה (שמות יז טז) ואז"ל נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם (יתקע בשופר בסערתו) כמ"ש ואדני אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן (זכריה ט יד) (ציון כו' חית קנה בגערתו) בגערתו יקנא נקמת ציון מעשו הנקרא חית קנה (קרית מלך בבנותו) בבנותו את ירושלים שהיא (חביון עוזו ותפארתו) וישראל אשר הם (זרויים בקצוי אדמתו) נפוצים בקצוי ארץ יהיו (קבוצים בבית תפארתו ושם נשורר כו' וצדקתו) של הקב"ה שהוא (מורה צדק לעדתו כו') :

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ :

חַסְדֵי יְיָ אַזְכִּיר תְּהִלּוֹת יְיָ · כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ יְיָ · וְרַב טוּב לְבֵית אֵיתָנַי · אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ כְּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו לְעֵינַי · וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה וּבָנַי · בָּנִים לֹא יְשַׁקְּרוּ נֶאֱמָנַי · בְּנֵי אֱמוּנַי בְּנֵי בְחוּנַי · וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ מִיגוֹנַי · בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר בְּעֵינַי · וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעַ הֲמוֹנַי · בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ גְּאָלָם מִמְּעֻנַּי · וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְיָ : וְלֹא הֵסִיר חַסְדּוֹ מֵהֶם בְּכָל מְקוֹם גָּלוּתָם · וְלֹא מְאָסָם וְלֹא גְעָלָם לְכַלּוֹתָם · גָּלוּ תְּחִלָּה לְמִצְרַיִם בְּשִׁבְעִים נַפְשׁוֹתָם · וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד לְהַרְבּוֹתָם · וַיִּתְחַכְּמוּ עֲלֵיהֶם פּוֹטִים לְהַשְׁחִיתָם · הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹאתָם וּלְהִתְנַכֵּל בְּסִבְלוֹתָם · וַיַּעֲבִידוּם בְּפֶרֶךְ בְּכָל עֲבוֹדָתָם · וַיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם שָׂרֵי מִסִּים לְעַנּוֹתָם · וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתָם · וְלִמְעוֹן

בית לוי

(חסדי ה' כו') ע"ש שכתובים בנבואת (ישעיה סג) : בפי' שנמעט לוי עד סוף הפיוט לקוחים כמה מרש"י ומבאורי מפרשים (פוטים) תואר למצרים ע"ש שהם מבני חם אבי מצרים שנאמר ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען (בראשית י ו)

מטה לוי

(חסדי ה' אזכיר)אזכיר את ישראל חסדי ה' שעשה עמהם אשר מהראוי להרבות (תהלות ה') כפי הראוי להללו על כל הטובה (כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב) הנתון (לבית איתני) לישראל שהם בני אברהם יצחק ויעקב שנקראים איתנים (אשר גמלנו כרחמיו וכרוב חסדיו לעיני) ולא בצדקותינו (ויאמר) הקדוש ב"ה כשהוציאם ממצרים (אך עמי המה ובני) אף שגלוי לפני שיבגדו בי מכל מקום עמי המה ובני והרי הם לפני כמו (בנים) אשר לא ישקרו (נאמני) בני אמוני בנים של מאמינים בי (בני בחוני) שבחנתים ועמדו בנסיון אברהם ויצחק בעקידה יעקב אם יהיה אלהים וגו' הרמב"ן (ויהי להם כו' בכל צרתם) שהביא עליהם (לא צר בעיני) לא היצר להם כפי מעלליהם שהיו ראוין ללקות כי (ומלאך פניו הושיע המוני) מיכאל שר הפנים ומשמש לפניו הושיעם תמיד בשליחותו של מקום (וינטלם וינשאם) שבכל מקום לתת להם די מחסורם (עד

אַלֶע פִּיר אוֹתִיּוֹת׳עֶס וֶועט זִיךְ נָאךְ דֶער הַייבִּין זַיין קִינִיגְרַייךְ אוֹיךְ זַיין כִּסֵּא הַכָּבוֹד וֶועט פוּל וֶוערִין מִיט זַיין כָּבוֹד רבות צוּא מֶערִין זַיינֶע שְׁטַארְקֶע וואוּנְדֶר עֶר וֶועט בְּלָאזִין מִיט אַיין שׁוֹפָר מִיט שְׁטוּרֶם אוּנ וֶועט זִיךְ מְקַנֵּא זַיין פוּן וֶועגִין צִיּוֹן קרית מלך אַז עֶר וֶועט בּוֹיעֶן יְרוּשָׁלַיִם אוּנ דָאשׁ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואשׁ דִיא שְׁכִינָה רוּעֶט דָארְטִין אוּנ דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען פַאר שְׁפְּרֵייט אִין עֶק וֶועלְט וֶועלִין אַיין גִיזַאמִילְט וֶוערִין אִין זַיין שֵׁיין הוֹיז דָאשׁ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ושם אוּנ דָארְטִין וֶועלִין מִיר זִינְגֶען זַיין לוֹיבּ אוּנ זַיינֶע שְׁטַארְקֶע חֲסָדִים אוּנ צְדָקוֹת מורה עֶר וֶועט וַוייזִין גִירֶעכְטִיקַייט צוּא זַיין עֵדָה אוּנ וֶועט שְׁטֶעלִין זַיין שְׁכִינָה צְווִישִׁין זַיי׃שכינתו זַיין שְׁכִינָה וֶועט עֶר מִיט אוּנְז אַיינְצִיגִין אוּנ אוּנְז וֶועט עֶר מַאכִין אִין דֶעם לַאנְד פוּן אוּנְזֶערֶע אָבוֹת צוּא אַיין פָאלְק ביום אִין דֶעם דָאזִיגִין טָאג וֶועט גָאט זַיין אַיינִיג אוּנ זַיין נָאמֶן וֶועט זַיין אַיינִיג :

ובכן ולך תעלה קדושה אוּנ דֶען וֶוערְט אוֹיף גֵיין צוּא דִיר אַקְדוּשָׁה פוּן דִיא יִשְׂרָאֵל דֶען דוּ בִּיסְט דֶער הַיילִיגֶר אוּנ דֶר הֶעלְפֶער פוּן דִי יִשְׂרָאֵל : חסדי ה׳ אזכיר אִיךְ וֶועל גִידַיינְקֶען דֶעם חֶסֶד אוּנ דִיא לוֹיבּ פוּן גָאט אוּם וַוילִין דִיא טוֹבוֹת וָואשׁ עֶר הָאט אוּנְז גִיטָאן אוּנ דִי פִיל טוֹבוֹת וָואשׁ עֶר הָאט גִיטָאן פַאר מַיינֶע אוֹיגִין צוּא מַיינֶע שְׁטַארְקֶע אָבוֹת אַז זַיין דֶר בַּארִימְקֵייט אוּנ זַיין חֶסֶד ויאמר אוּנ גָאט הָאט גִיזָאגְט זַייא זַיינֶען נָאר מַיין פָאלְק אוּנ מַיינֶע קִינְדֶער אוֹיךְ זַיינֶען זַייא מַיינֶע וָוארְהַאפְטִיגֶע קִינְדֶער וָואס לַייקִינֶען נִיט אִין מִיר דִיא קִינְדֶער פוּן מַיינֶע גִיפְּרוּבְטֶע אוּנ עֶר הָאט גִיהָאלְפִין זַייא פוּן מַיין טְרוֹיעֶרְקֵייט דֶען אִין זַייעֶרֶע אַיינְגְשַׁאפְט אִיז צוּא אִים אוֹיךְ אֵיינְג גִיוֶועזְן אוּנ דֶער מַלְאָךְ הָאט גִיטָאן הֶעלְפִין דִיא יִשְׂרָאֵל מִיט גָאטְס שְׁלִיחוּת באהבתו פוּן וֶועגִין זַיין לִיבְּשַׁאפְט אוּנ זַיין דֶער בַּארִימְקֵייט הָאט עֶר זַייא אוֹיס גִילֵייזְט פוּן מִצְרַיִם אוּנ הָאט זַייא גִיטְרָאגִן אוּנ דֶער הוֹיבִּין עד הנה בִּיז אַהֶער הָאט אוּנְז גָאט גִיהָאלְפִין אוּנ אִין אַלֶע עֶרְטֶער הָאט עֶר נִיט אָפּ גִיטָאן זַיין חֶסֶד פוּן זַיי אוּנ עֶר הָאט זַיי נִיט פַאר מִיאוּסְתְּ אוּנ נִיט פַאר אוּם וֶוירְדִיגְט צוּא פַאר לֶענְדִין זַייא גלו תחלה צוּם עֶרְשְׁטִין זַיינֶען זַייא פַאר טְרִיבִּין גִיוָוארִין קֵיין מִצְרַיִם מִיט זִיבְּעצִיג לַייבֶּער אוּנ זַייא הָאבִּין זִיךְ זַייעֶר גִישְׁטַארְקְט אוּנ גִימֶערְט אוּנ דִי מִצְרַיִם הָאבִּין זִיךְ נִיקְלִיגְט אוֹיף זַייא צוּא פַאר דַארְבִּין זַייא תחת זַייעֶרֶע הֶערְצֶער אִיז פַאר קֶערְט גִיוָוארִין צוּא פַיינְט הָאבִּין זַייא אוּנ צוּא מַאכִין אַרְבֶּעטִין זַייא אוּנ הָאבִּין זַייא גִימַאכְט אַרְבֶּעטִין מִיט שְׁוֶוערֶע אַרְבֶּעט אוּנ הָאבִּין

קדשו השוממה עלתה שועתם · ויקם להם מושיעים להושיעם מצרתם · שלח משה ואהרן אשר בחר בהם ובשליחותם · ושם במצרים אותותיו ומופתיו להראותם · ויהפוך לדם יאוריהם וכל נהרותם · הפך את מימיהם לדם וימת את דגתם · אמר ויבא ערוב וכנים בכל עפרותם · ושלח בם ערוב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם · ויתן להסיל יבולם ולארבה תבואתם · ויאכל כל עשב בארצם וכל פרי אדמתם · ויהרוג בברד גפנם ובחנמל שקמתם · ויסגר לברד בעירם ולרשפים חיתם · וישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה להבעיתם · ומלאכי רעים היו במשלחתם · ולא חשך ממות נפשם וחיתם · ויך כל בכור במצרים ואוני ראשיתם · ויוציאם בכסף וזהב ואין כושל במחנותם · נפל פחדם על מצרים ושמחו בצאתם · פרש ענן למסך ואש להאיר אפלתם · ויוציא עמו בששון בחיריו ברנתם · ויסעו מרעמסס לסכות ומסכות לאתם · ומאתם לפני פי החירות היתה חניתם · בין מגדול ובין הים באמצעיתם · לפני בעל צפון הנשאר מכל אלילי פחזותם · ולמה נשאר הוא כדי להשיאם ולהטעותם · שיאמרו קשה יראתם שלא לקתה כמותם · שם חנו ביום השלישי לנסיעתם · וברביעי מתקנים כליהם ומציעים בהמתם · ואמרו להם האוקטורין במלתם · הגעתם תחום אשר קבעו לכם צוענים בטובתם · אשר אמרתם דרך שלשת ימים נלך ונשוב לעבודתם · וגאולים השיבו לא יצאנו ברשותם · כי אם ביד רמה בעל כרחם שלא בטובתם · והם ענו רוצים ולא רוצים איש כפי שיחתם · סופכם

מטה לוי

הנה ט' ויסגר לברד בעירם) מסר בהמתם לברד (ולרשפים חיתם) כשהתחיל הברד לירד המצרי מבריח בהמתו לבית והברד נעשה למולו כמין כותל והמצרי שוחטו ונותנו על כתפיו להוליכו לבית והעוף בא ונוטלו מימנו (והם) האוקטורין (ענו) השיבו לישראל (רוצים) קצתם של מצרים נתרצו (ולא רוצים) וקצתן לא

בית לוי

(להסיל) מין ארבה (ויהרוג) גם הוא מושאל על השבירה (ובחנמל) הוא מין ברד (שקמתם) מין אילן התאנה (ויסגר) ל' מסירה כמו לא תסגיר עבד (דברים כג) (ולרשפים) לעופות כמו ובני רשף יגביהו עוף (חיתם) בעירם כי תרגומו ובעירכון (חשך) לשון מניעה (ואוני ראשיתם) בכוריהם כמו כחי וראשית אוני (בראשית מט) (כושל) חלש כתרגום כמו יתמט לכושל (כראב"ן) (האוקטורין) שרים הממונים לנוטן שלא ילכו יותר מג' ימים (כמלתם) כדבורם (צוענים)

גימאכט אויף זייא הארין צוא פייניגין זיי מיט מס אונ זייא האבן גישריען צוא גאט אין זייער איינגשאפט פון זייערע לייד אונ זייער גישרייא איז אויף גיגאנגען צום הימיל זיין היילינ וואנונג ויקם אונ ער האט צוא זייא אויף גישטעלט העלפערס צוא העלפין זייא שלח ער האט גישיקט משה אונ אהרן וואס ער האט אויש דער וויילט זייא פאר שלוחים אונ ער האט גיטאן ווייזן אין מצרים זיינע וואונדר אונ זיינע צייכין אונ אלע זייערע טייכין האט ער פאר קערט צוא בלוט זייערע וואסער האט ער פאר קערט צוא בלוט אונ האט גיטייט זייערע פיש אמר מיט זיין זאג האט ער גיבראכט אלערלייא חיות אונ כנים אין גאר זייער ערד אונ האט אויף זייא גישיקט דעם ערוב אויף עסין זייא אונ דיא פרעש צוא פאר דארבין זייא אונ ער האט גיגעבין צום היישעריק זייער תבואה ויאכל אונ ער האט אויף גיגעסין גאר זייער גראז אונ דיא פירות פון זייער ערד אונ מיט דעם האגיל האט ער גיהרגעט זייערע וויין שטאקין אונ מיט דעם היישעריק זייערע בוימער אונ ער האט איבר גיענטפערט זייער פיך צום האגיל אונ זייער לעבין צוא דיא שדים אונ ער האט גישיקט זיין גרים צארין צוא איבער שרעקין זייא אונ דיא בייזע מלאכים האבין גיטאן זייער שליחות אין דיא מצרים אונ ער האט גיט פר מיטין זייערע לייבר פון דעם טויט ויך אונ ער האט גישלאגין דיא בכורים פון דיא מצרים · אונ דיא ישראל האט ער אויש גיצויגין מיט זילבר אונ גאלד אונ עש איז גיט גיוועזין קיין שטרויכלונג אין זייער מחנה נפל

זייער פחד איז גיפאלין אויף דיא מצרים רחום האבין זייא זיך גיפרייט אין זייער ארויש גיין ער האט פאר שפרייט אויף דיא ישראל אוואלקין פאר איין דעק אונ מיט אפייערדיגער זייל האט ער זייא גלייכט אין דער פינצטערנעש אונ זיין אויש דער וויילט פאלק האט ער אויש גיצויגין מיט פרייד אונ מיט גיזאנג · אונ זייא האבין גיצויגין פון רעמסס קיין סוכות אונ פון סוכות קיין איתם ומאיתם אונ פון איתם האבין זייא גיצויגן פאר דעם ארט פי החירות אונ דארטן האבן זיי גירועט אין דר מיטין צווישן מגדול אונ דעם ים פאר דעם בעל צפון וואש ער איז איבער גיבליבין פון אלע אפ געטר ולמה נשאר אונ דרום האט אים גאט איבר גילאזט זייא וואלין זאגין ער איז איין שטארקער אז הקב"ה האט אים גישט גיקענט טאן והא ראיה דיא ישראל האבן דארטין גיטוזט רוען דעם דריטין טאג פון זייער ציהען וברביעי אין פערטין טאג האבין די ישראל גיגרייט זייערע כלים מיט זייערע פערד צו ציהען ווייטר האבן די שלוחים פון פרעה גיזאגט צ די ישראל עש האט גיגרייכט די צייט וואש די מצרים האבין אייך גיזאגט צוא אום קערין זיך וואש איר האט אליין גיזאגט דרייא טעג וועט וועלן מיר גיין אונ דער נאך וועלין מיר זיך אום קערין צוא זייער דינסט וגאולים אונ דיא אויש גלייזטע ישראל האבין גיענטפערט מיר זיינען גיט ארויש גיגאנגען מיט זייער רשות נאר אויפן בארליך אונ מיט גוואלד והם ענו אונ דיא שלוחים האבן זייא גיענטפערט איר ווילט אדער ווילט גיט אונ רעט וואש איטליכער וויל לסוף וועט איר מוזן מקיים זיין דיא באפעל פון

פרעה

לקים דבר מלכות ולא לעבור על דעתם · ועמדו עליהם והכום ופצעום והרגו מקצתם · והם הלכו והגידו לפרעה כל קורותם · ויהפך לבו ולבב עמו לרדוף אותם · ויאמרו מה זאת עשינו וישמו על עקב בשתם · ואמרו נבוכים הם ועבטו ארחותם · נרדפה אחריהם ונראה ברעתם · ויאסור את רכבו בעצמו כדי לזרזם ולפתותם · ואת עמו לקח עמו בדברים לרמותם · דרך מלכים להתנהג אחרי חילותם · ואני אקדים ראשון להלחם במלחמתם · דרך מלכים לטול חלק ראשית בזתם · ואני אשוה עמכם בשלל צבעי רקמתם · ועוד אפתח אוצרותי וקחו כל שכיות חמדתם · מיד יצאו כלם בלב שלם וערכו מערכותם · ויקח שש מאות רכב בחור עם כל כלי משחיתתם · וכל רכב מצרים עמהם בעזרתם · וישיגו אותם חונים על הים במקהלותם · ונשאו עיניהם וראו צריהם בקרבתם · חיל ורתת שם אחזתם · וזעקו בתפלה ותפשו אומנות אבותם · וגואלם חזק ונוקם נקמתם · וירא בצר להם בשמעו את רנתם · ויושיעם למען שמו ויגאלם מצרתם · מנוגה נגדו עביו עברו ברד ואש גחלתם · וישלח חציו ויפיצם וברקים רב להמותם · ויגער בים סוף ויחרב ויוליכם בתהומות במסלתם · ושבטי יה עמדו על הים לירד בירידתם · ושם בנימן צעיר רודם ושרי יהודה רגמתם · וכלם עברו ביבשה במים עזים נתיבתם והמים

בית לוי

אומר לשרי מצרים (וישמו על עקב בשתם) ל"ם (תהלים ע טו) (ועבטו ארחותם) ל' ולא יעבטון אורחותם (יואל ב ז) ופרש"י ולא יעקלון (כל שכיות חמדתם) עש"ס כל שכיות החמדה (ישעיה כב טז) ות"י כל דשכן בבירניתא שפירין (עזים) ל' קנון מל' שלת ספו (שמות ט יט) (הראב"ן) (נתיבתם) לשון שביל ודרך

מטה לוי

נתרצו (איש כפי שיחתם) של גדולי המלכות · אלהנו מתרים בכם שתחזרו למצרים (כי סופכם לקיים כו' ועמדו) ישראל עליהם (וישמו על עקב בשתם) שמו על סוף בשתם כסוף היה שמסיים הדבר לבושתם (נבוכים הם) כלואים ומסוקעים הם במדבר (ועבטו ארחותם) ומעוקלים ארחותם (בשלל צבעי רקמתם) בשלל של בגדים הלבושים המרוקם בשתי פנים בעבר מזה ובעבר מזה וחלוקה זה מזה (מנוגה נגדו) מנוגה אשר נגדו ומתוך מחילתו את עביו אשר סביבותיו (עברו ברד ואש גחלתם) על המצרים אשר על ים סוף (וישלח חציו ויפיצם) את האויבים (שם בנימין צעיר רודם) שהיו השבטים מתוכחים לומר אני ארד תחלה וזה אומר אני ארד ובין כך ובין כך קפץ שבט בנימין בים ומשם זכה להיות מלך לפי שירד תחלה ליס כי שאול שהיה המלך הראשון מבנימין היה (ושרי יהודה רגמתם) והתחילו שרי יהודה לרגום אותם באבנים (וכולם עברו ביבשה במים עזים נתיבתם) במים מקובלים נתן דרכם

פרעה אונ ניט איבר צו פארין זיין ווילין ועמדו זיינען דיא ישראל אויף גישטאנען אויף זייא אונ האבין זייא גישלאגין אונ גיבײלט אונ אטייל האבין זייא גיהרגת זיינען זייא גיגאנגען צוא פרעה אונ האבין אים גזאגט וויא עס איז גיגאנגען זייא מיט דיא ישראל אונ עס איז ווארין פאר קערט זיין הארץ אונ דאס הארץ פון זיינע קנעכט צוא נאך יאגין דיא ישראל ויאמרו לסוף האבין זייא זיך גישעמט אונ האבין גיזאגט וואס האבין מיר דאס גיטאן אוועק צוא שיקין זייא אונ האבין גיזאגט דיא ישראל בלאנזען אונ זייער וועג איז פאר קרימט נרדפה לאמיר זייא נאך יאגן וועלין מיר זעהען זייער בייז ויאסור אונ פרעה האט אליין איין גישפאנט זיין רייט וואגין כדי מזרז צוא זיין אונ איבער צוא ריידין זיין פאלק אונ מיט גוטע רייד האט ער מרמה גיוועזן זיין פאלק דרך מלכים דער סדר פון דיא מלכים פון מצרים איז צוא גיין אין דער מלחמה נאך זייער חיל אונ איך וועל גיין פריער פאר אייך מלחמה צוא האלטין דרך מלכים אויך איז דער סדר פון דיא מלכים פון מצרים אז זייא קומען פון דער מלחמה צוא נעמען דאס בעסטע חלק פון דעם זאק רויב צום ערשטין אונ איך וועל מיך מיט אייך גלייך טיילין דיא גיפארבטע זיידענע קליידער ועוד אונ נאך וועל איך אייך עפענען מיינע אוצרות אונ נעמט אייך אלע גילוסטיגע תכשיטים מיד זיינען זיי אלע תיכף ארויש גיגאנגן מיטין גאנצן הארצין אונ האבין אן גריכט דיא כלי מלחמה ויקח האט ער גינומען זעקס הונדערט הייבט לייט מיט זייערע כלי משחיתים אונ אלע רייטער פון מצרים איז גיוועזן מיט זייא צוא הילף אונ זייא האבין גיגרייכט דיא אידן זאמלונג ישראל רוען ביא דעם ים ונשאו אונ דיא ישראל האבין אויף גהויבין זייערע אויגן אונ האבין גזעהן זייערע באליידיגר גינעהנן ווייטאג אונ ציטערניש האט זייא דארטין באגרייפט אונ זייא האבין אן גינומען דאס אומנות פון זייערע עלטערין צוא שרייען מיט תפלה וגואלם אונ דער שטארקער גאט האט זייא אויס גלייזט אונ האט זיך נוקם גיוועזן זייער נקמה אונ ער האט גיזעהען זייער איינגשאפט אונ האט גיהערט זייער תפלה אונ האט זייא גיהאלפין פון וועגין זיין הייליגין נאמען אונ האט זייא אויש גילייזט פון זייער לייד פון דער ליכט וואס איז אנטקעגין אים איז איבער גיפארין האגיל אונ פייערדיגע קוילן אונ ער האט גישיקט זיינע פיילין אונ האט פאר שפרייט דיא מצרים אונ מיט פיל בליצין האט ער זייא פאר טומילט ויגער אונ ער האט אן גישריען אין דעם ים איז ער ווארין טרוקין אונ ער האט זייא גפירט אין דיא וועגין פון דיא אפגרונטן ושבטי אונ דיא שבטים פון גאט זיינען גישטאנען ביי דעם ים ארײן צוא גיהן אין אים אונ דער שבט בנימין וואס ער איז דער יונגסטער פון אלע שבטים האט דארטין גנידערט אין ים אונ די הארן פון שבט יהודה האבין גיווארפין אויף זייא מיט שטיינער דען זייא האבין גיוואלט פריער נידערן אין ים וכלם אונ אלע זיינען איבער גיפארין אין דיא שטארקע וואסער מיט אטרוקנם וועג אונ דאש וואסער איז גיוועז צו זייא וויא איין מויער פון דער רעכטער זייט אונ פון דער לינקער זייט

להם חומה מימינם ומשמאלם בהליכתם · ורסן מתעה על לחיי עממים להביאם במים לבלותם · ונהגם בכבדות ויסר את אופני מרכבותם · וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים בשטיפתם · וניער פרעה וחילו בים סוף וכל צבאותם · ויכסו מים צריהם אחד מהם לא נותר בשאריתם : וידידים עברו וגזו וראו פגרי שונאיהם במפלתם · ויאמינו בדברו וישירו תהלתו בישועתם : ואלו כל הימים דיו ואגמים קולמוסים · ובני אדם לבלרים ויריעות ארצות פרוסים · וכל שערות אדם פיות ולשונות מקלסים · אינן מספיקין לחקור פלאות ונסים · אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות הנעשים · אשר פעל ארון לעם מבטן עמוסים · כי מי גוי גדול אשר בנסים מתנוססים · או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב שוסים · במסות באותות ובמופתים ובמלחמה נהרסים ·

ככל אשר עשה לנו ארון כל המעשים :

חסדי יי כי לא תמנו · ולא כלו רחמיו ממנו · יום יום יעמס לנו האל ישועתנו · במצרים נגלה עבור לגאלנו · ובכל צרה עמנו להושיענו · לא מאסנו ולא געלנו לכלותנו · ולא עשה עמנו כלה כחטאתינו · ובכל עת ידו נטויה עלינו · בגלות שנער שלח למעננו · ובעילם שת כסאו לרחמנו · ובעבדותנו לא עזבנו אלהינו · ויט עלינו חסד לפני שובינו · לתת לנו מחיה ולרומם בית מאוינו · גרנו משך עם קדר לשכנינו · ולא עשה כלה עם

מטה לוי

(ורסן מתעה על לחיי עממים) ושם הקב"ה על לחיי המצרים רסן אשר היה מתעה אותם להוליכם לים לא כהרסן ההושם על לחיי הבהמה שמיישר אותה להוליכה בדרך הפך לכל תתעה (ונהגם בכבדות) נהגם בהנהגה שהיא כבדה וקשה להם ובאיזה אופן (ויסר את אופני מרכבותם) והמרכבות נגררות והיושבים בהם נפים ואיבריהם מתפרקין (וידידים עברו וגזו) לאחר שעברו ונשמטו מתוך הים (ויריעות ארצות פרוסים) ואילו ארצות פרוסים היו יריעות : (חסדי כו' יום יום יעמס לנו האל ישועתנו) כל הימים כן נוהג בנו לכל צרה ישועתה (גרנו משך עם קדר לשכנינו)

בית לוי

(ורסן מתעה כו') עפ"ה ורסן מתעה על לחיי עמים (ישעיה ל כח) (עממים) תואר למצרים (עברו וגזו) עפ"ה וכן נגוזו ועבר (נחום א יב) ועגוזו על גזיזה וכריתה (לבלרים) סופרים בל' ח"ל (לעם מבטן עמוסים) עפ"ה העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (מתנוססים) הרמת נסים או ר' נס בתוך נס שני הפכים בנושא אחד · ויהי הענן לישראל והחשך למצרים · קריעת ים סוף ליבשה לישראל · ולטיע וים למצרים ודומיהם (שוסים) בוזזים ל' גיזה : (חסדי ה' ה') ל"ס (איכה ג כב) (יום יום כו') ל"ס (תהלים סח) (שנער) בבל (שולח למענו) עפ"ה למענכם שלחתי בבלה (ישעיה מג יד) (ובעילם כו') עפ"ה ושמתי כסאי בעילם (ירמיה מט לח) (ובעבדותנו כו') (עזרא ט ט) (בית מאוינו) תואר לבהמ"ק עפ"ה פה אשב כי אויתיה (תהלים קלב יד) (גרנו משך כו') ל"ס (תהלים קכ)

אונ איין צוים האט גאט גיטאן אויף דיא באקין פון דיא מצרים צוא פאר אירין זייא אין דעם וואסער צוא פאר לענדין זייא אונ ער האט אפ גיטאן דיא רעדער פון זייערע וועגין זייגען זייא ווארין גיפירט מיט שווערקייט וישובו אונ דיא וואסערין האבין זיך אום גיקערט אונ האבן פאר פלייצט אונ בדעקט דיא רייטער אונ דיא וועגין אונ ער האט אום גישטערצט פרעה מיט זיין חיל אונ אלע העריין אין ים אונ די וואסרן האבין בדעקט דיא בלייביגר פון דיא ישראל עס איז ניט איבר גיבליבן איינער פון זייא וידידים אונ דיא גליבטע ישראל זייגען איבר גיפארין אונ האבין גיזעהן דיא מפלה פון דיא פגרים פון זייערע שונאים האבין זייא גיגלייבט אין גאטס רייד אונ האבין גיזונגען זיין לויב אויף זייער הילף ואלו אונ אפילו אלע טייכין וואלטין גוועזן טינט אונ אלע שטעקליך פענעס אונ אלע לייט זאלין זיין שרייבערס אונ דיא ערד זאל זיין בדעקט מיט פאפיר אונ אלע האר פון דיא מענטשין זאלין זיין מיילער אונ צונגן צוא לויבין גאט אזו וואלט ניט גיוועזן גינוג צוא באשרייבין די וואונדער אונ די נסים אפילו איין חלק פון פיל מאל צעהן טויזנט מאל צעהן טויזנט וואס איז ווארן גיטאן וואס גאט האט גיטאן צו די ישראל וואס זיי זייגן צו אים גיצוואונגין פון זייער מוטערס בויך פר איין פאלקידען ווער איז גוועזן איין גרויש פאלק דער היבט מיט ניסים אי אדער האט גאט גיפרובט צוא ארויש נעמען איין פאלק פון צווישין זיינע רויבערס מיט צייכין אונ מיט וואונדר אונ מיט מלחמה זייגען זייא גיווארין צוא פירט אזוא ווייא גאט דער האר פון אלע מעשים האט גטאן צו די מצרים פון וועגן די ישראל :

חסדי ה' דיא גינאד פון גאט זייגען נאך ניט אויש גילאזט אונ עש האט זיך ניט פר לענגט זיין רחמנות פון אונז דען אלע טאג טוט גאט אונז אויף לאדין מיט זיין הילף אין מצרים האט ער זיך אנטפלעקט צוא אויש לייזין אונז אונ אין אלע צרות איז ער גיוועזן מיט אונז צוא העלפין אונז ער האט אונז ניט פאר מיאוסט אונ ניט פאר אום ווירדיגט צו פר דארבן אונז אונ ער האט ניט גיטאן מיט אונז איין פאר לענדרענעש נאך אונזערע זינד נאך אונ אין אלע צייט איז זיין האנט גנייגט אויף אונז אין גלות בבל איז ער גישיקט גיווארין פון אונזערט וועגין אונ אין גלות מדי האט ער גיטאן זיין שטול צוא דער בארעמען אונז אונ אין אונזער קנעכטשאפט האט אונזער גאט אונז ניט פאר לאזין אונ האט גינייגט אויף אונז גנאד פאר אונזערע פאנגער צוא געבין אונז איין דער נערונג אונ צוא דער הייבין אונזער גלוסטיג הויז דאש בית המקדש דען כורש האט גיגעבין רשות צוא אויף בויען ארץ ישראל אונ צוא בויען דאש בית המקדש גרנו אונ אז מיר האבין גיוואונט ביא דער אומה וואש האט גיהיישין (משך) אונ (קדר) איז גיוועזן אונזערע שכנים האט ער ניט גיטאן קיין פר לענדרענעש מיט אונזער איבר בלייבונג אונ עש האט ווייניג וואס גפעלט דאש אונזערע לייבער זאלין רוהן אין קבר וועןן גאט וואלט ניט גיוועזן

שְׁאֵרִיתֵנוּ · וּבְאֶרֶץ נָכְרִיָּה כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשֵׁנוּ · לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה בְּעֶזְרָתֵנוּ · כִּי בְּכָל פֶּה אֲכָלוּנוּ לְהַדִּיקֵנוּ · וְעֹלָם הַכָּבֵד הִכְבִּידוּ עָלֵינוּ · עַד יֵעָרֶה מִמָּרוֹם רוּחַ לְנַחֲמֵנוּ · כִּי יְיָ שׁוֹפְטֵנוּ יְיָ מְחוֹקְקֵנוּ · יְיָ מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ · קוֹל גְּאוּלָה יִשָּׁמַע בְּאַרְצֵנוּ · יְיָ חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ · הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים אַף יְשׁוּעָתֵנוּ · וְלֹא נָסוֹג אָחוֹר מִמֶּךָּ וּתְחַיֵּינוּ · תְּמַהֵר לִשְׁכּוֹן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ · וְיָבֹא מְבַשֵּׂר שָׁלוֹם לְבַשְּׂרֵנוּ · וְיִשְׂאוּ קוֹל לְרַנֵּן כָּל צוֹפֵינוּ · בַּבֹּקֶר חַסְדְּךָ שַׂבְּעֵנוּ · וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה כָּל יָמֵינוּ · וְכִימוֹת עִנִּיתָנוּ שַׂמְּחֵנוּ · וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ · הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ · וּמִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנוּ · יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנוּ · וּנְהַלְלָה שִׁמְךָ בְּשִׁיר וּנְגַדְּלֶנּוּ · כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן בְּיָמֵינוּ · וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וּבָהֶם יוֹשִׁיבֵנוּ · וְזֶרַע עֲבָדָיו וְאוֹהֲבֵי שְׁמוֹ בָּהֶם יִשְׁכּוֹנוּ · וּמִבָּשָׁן וּמִמְּצוּלוֹת יָם עֵת תַּעֲלֵנוּ · עֻזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ לָנוּ · הַשָּׂם בַּחַיִּים נַפְשֵׁנוּ · וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ · כִּי בְחַנְתָּנוּ כַּכֶּסֶף לְצָרְפֵנוּ · הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה בְּמָתְנֵינוּ · הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ · בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמַּיִם לָרְוָיָה תוֹצִיאֵנוּ · תְּחָנֵּנוּ וּתְבָרְכֵנוּ וְתָאִיר פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ · תָּאִיר נֵרֵנוּ וְתַגִּיהַּ חָשְׁכֵּנוּ · חֲזֵה

בית לוי

(לולי ה' כו') ע"ד הכתוב לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי (שם צד יז) (עד יערה וגו') (ישעיה לב טו) ויערה הוא לשון שפיכה כמו ותער כדה (בראשית כד) (כי ה' כו') לשון הכתוב (שם לג כב) (מחוקקנו) המושל נקרא מחוקק וכן יהודה מחוקקי (תהלים ס) (ה' חננו כו') לשון הכתוב (שם לג) (לבקרים) הוא מלשון בוקר (ולא נסוג כו') עפ"ה (תהלים פ יט) ונסוג הוא ענין החזרה לאחור (תמהר לשכון כו') עפ"ה (שם פה י) (ויבוא מבשר כו') עפ"ה מה נאוו על ההרים רגלי מבשר וגו' (ישעיה נב ז) (וישאו קול לרנן כל צופינו) עפ"ה קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו וגו' ות"י קל פרנסיך דמרימין קלהון כחד משבחין ארי בעיניהון יחזון גבורן דעבד ה' כד יתב שכינתיה לציון (שם נ ח) (בבוקר כו' וכימות כו' ומעשה ידינו כו') (תהלים צ) (הושיעה) (שם ס) (ומתהומות כו') ל"ה (שם פ"א כ') (ישועתך כו') ל"ה (שם סט) (ונהללה כו') (שם פ לא) (ומבשן כו') (שם סח כג) (וממצולות) הוא ל' עומק (עוזה אלהים כו') (שם ס כט) (השם כו' כי בחנתנו שמת לרויה) (שם סו) לרויה תרגומו לרווחתא והמפרשים פי' ל' כוסי רויה שהוא לשון שביעה (תחננו כו') עפ"ה אלהים יחננו וגו' (שם סז) (ותאיר כו') עפ"ה כי אתה תאיר נרי וגו' (שם יח כט)

מטה לוי

כבר לקיתי בגליות הרבה הרי גרתי עם משך אהלי בני יפת במלכות פרס ושכנתי בגולה אצל הקדרים יושבי אוהלים (כמעט שכנה דומה נפשנו) נפשנו היתה שוכנת בשעה מועטת בקבר שהוא מקום השתיקה (לולי) אם לא ה' שהיה בעזרתנו כי בכל פה אכלונו העובדי כוכבים הללו (להדיקנו) לשברנו לחתיכות קטנות (עד יערה עלינו ממרום רוח לנחמנו) עד אשר ישפוך עלינו ממרום רוח הרצון והרחמים לנחם אותנו (כי ה' שופטנו) שר ושופט שלנו והוא יקח משפטנו מידם (ה' מחוקקנו) הוא מושל שלנו (ה' מלכנו) ולכך הוא יושיענו כאשר יאות למלך להושיע לעמו (ה' חננו) לבל תשלוט בנו ידם (כי לך קוינו) ולא לאל אחר חלילה (היה זרועם) היה להוזק ועוז להמקוים לך (לבקרים) מדי יום ביום כשהוא מיצר להם ואם כבר באה הצרה אזי (אף ישועתנו) היה לנו לישועה ובקשתנו (ולא נסוג אחור ממך) אל תגרום לנו להיות נסוגים ממך (ותחיינו) מן הצרות (רש"י) (בבוקר חסדך שבענו) שבענו ביום הגאולה והתשועה שהוא בוקר לליל הצרה והחשיכה (ונרננה) בהודות והלל (ונשמחה כל ימינו) כי תשוב להיטיב לנו בעבור ההודאה וההלל וכן יהיה הולך וחוזר חלילה כל הימים (וכימות עניתנו) כמנין הימים אשר ענית אותנו בגלות כן (שמחנו) לימות משיחנו (ומעשה ידינו כוננה עלינו) שתדין אותנו לפי הזכיות שבידינו (הושיעה ימינך) אשר השיבות אחור בהתחזק אויבינו עלינו (וענני כו' ישועתך אלהים תשגבנו) תשועתך תחזקנו כי אין לאל ידינו להתחזק מעצמנו (ונהללה שמך בשיר ונגדלנו כי אלהים יושיע כו') כאשר אלהים יושיע ציון כו' ויבנה כו' וזרע כו' אז נהלל שמך בשיר ונגדלנו (ומבשן וממצולות ים עת תעלנו) אז נהלל שמך ונאמר (עוזה אלהים זו פעלת לנו) העוז הזה הבא מאלהים בגאולה זו הנה זה בעצמו כבר פעלת לנו בגאולת מצרים כי כל ענייני הגאולה שעורה ומוכנת דוגמת גאולת מצרים (השם נפשנו בחיים) ולא היה יכולת בידם לכלות אותנו (ולא נתן למוט רגלנו) להיות נופלים באין תקומה (כי בחנתנו) הצרות הבאות עלינו היו לבחון אותנו אם לעמוד באמונתך (ככסף לצרפנו) כמו הצורף המסיר סיג הכסף על ידי הצירוף כן נתמרקו עונינו ע"י הצרות ולא די (כי הבאתנו במצודה כו' באנו באש ובמים) לכן בקשתנו תאמר די לצרותינו (לרויה תוציאנו) תוציאנו מן הצרות לשבעה ולרווחה (תחננו ותברכנו ותאיר פניך אלינו) תראה לנו פנים מאירות ושוחקות (תאיר נרנו)

אין אונזער הילף ווארום אין אלע ווינקלען האבין זייא אלץ גיוואלט צוא מאלין אונז זייער יאך האבין זייא גימאכט שווער אויף אונז ביז גאט האט דער וועקט פון דעם הימיל איין גימיט צוא טרייסטין אונז דען גאט איז אונזער ריכטער אונ אונזער האר אונ אונזער קיניג ער וועט אונז העלפין איין קול פון הילף וועט גיהערט ווערין אין אונזער לאנד ה' חננו גאט לייט זעליג אונז דען צוא דיר האפין מיר זייא אונזר שטארקייט אלע פריא מארגין אויף אונזער הילף לא נסוג אחור ממך ותחיינו אונ מיר זאלין גיט פאר רוקט ווערין אהינטער פון דיר. אונ זאלשט אונז דער נערין דוא זאלסט אילין צוא מאכין רוען דעם כבוד השכינה אין אונזער לאנד אונ עס זאל קומען אליהו הנביא צוא מבשר זיין אונז די גאולה דען וועלין אונזערע אן זעהערס אויף הייבין איין קול צוא לויבין דיך בבוקר מיט דעם מארגין פון דר גאולה זעטיג אונז אונ מיר וועלין דיך לויבין מיט פרייד אלע אונזערע טעג אונ אזוא לאנג וויא דוא האשט אונז גיפייניגט דער פרייא אונז אונ דיא ווערק פון אונזערע הענט בבריית אן אויף אונז הושיעה העלף אונז מיט דיין רעכטע האנט אונ ענטפר אונז אונ מיט דיין בארם הארציקייט זאלשטו אונז ווידער אויף ברייגגן ישועתך מיט דיין הילף זאלשט אונז שטארקין וועלין מיר לויבין אונ אכפרן דיין נאמען מיט גיזאנג אלהי דען גאט וועט העלפין דיא שטאט ציון אין אונזערע צייטין אונ וועט בויען דיא שטעט פון יהודה אונ וועט אונז אריין זעצין אין זייא אונ דיא קינדער פון זיינע קנעכט אונ דיא וואס האבין ליב זיין נאמען וועלין רוען אין זייא ומבשן אין דער צייט אז ער וועט אונז אויף ברייננען פון דעם לאנד בשן אונ פון דיא טיפענעש פון דעם ים עוזה דען וועלין מיר זאגין דאש האט אונז גיטאן דאש שטארקייט פון גאט וואס ער האט גימאכט לעבין אונזערע לייבער אונ האט גיט גיגעבן אונזערע פיס צוא אויש גליטשין זיך דען דוא האשט אונז גיפרובט אונ גילייטערט וויא זילבער דוא זאלשט אונז לייט זעליגין אונ זאלשט אונז בענטשין אונ זאלסט דער לייכטן דיין פנים צוא אונז תאיר דוא זאלשט דער לייכטין אונזער ליכט אונ זאלשט מאכין לייכטין אונזער פינצטרקייט

צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ · כִּי אִם שָׁם אַדִּיר יְיָ אֲדוֹנֵינוּ · חָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם יִפְצְחוּ רְנָנֵנוּ · כִּי נִחַם יְיָ צִיּוֹן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ · חָשַׂף זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לִנְקוֹם נִקְמָתֵנוּ · וְרָאוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ · בְּשׁוּבוֹ עִמָּנוּ מִגָּלוּתֵנוּ · וְיַצְמִיחַ צֶמַח צַדִּיק לַעֲדָתֵנוּ · וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרְאוּ יְיָ צִדְקֵנוּ · וְאָז תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ אֵלִי מַלְכִּי בַּקּוֹדֶשׁ · נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשׁ קוֹדֶשׁ · אֱלֹהִים דַּרְכְּךָ בַּקּוֹדֶשׁ · מִי כָּמוֹכָה נֶאְדָּר בַּקּוֹדֶשׁ · הַנַּעֲרָץ בְּאֶרְאֶלֵּי קוֹדֶשׁ · וִיהַלְלוּךָ בְּהַדְרַת קוֹדֶשׁ · וְיִשְׁתַּחֲווּ בְּהַר הַקּוֹדֶשׁ · אֶרְאֶלִּים וְחַשְׁמַלֵּי קוֹדֶשׁ · יַקְדִּישׁוּ וְיַעֲרִיצוּ בַּקּוֹדֶשׁ · וְקוֹל כַּנְפֵי חַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ · כְּקוֹל מַיִם רַבִּים בַּקּוֹדֶשׁ · וְקוֹל אוֹפַנֵּי הַקּוֹדֶשׁ · לְעֻמָּתָם מִתְנַשְּׂאִים בַּקּוֹדֶשׁ · קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בַּקּוֹדֶשׁ · וְקוֹל דְּמָמָה דַקָּה בַּקּוֹדֶשׁ · קוֹרְאִים זֶה לָזֶה · וְשׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה · וְנִרְשִׁים זֶה מִזֶּה · וְזֶה לְעֻמַּת זֶה · וְזֶה כְּנֶגֶד זֶה · וְזֶה מוּל זֶה · מִזֶּה וּמִזֶּה · מְשַׁלְּשִׁים בְּשִׁלּוּשׁ קָדוֹשׁ :

ככתוב וכו׳ · אתה בחרתנו וכו׳ · חלל ברילוג׳ ק״ש · אין כמוך

מטה לוי

תפלה לנו עזרה (ותניה תפכנו) תזריח ותאיר חשכת גלותינו (חזה ציון) ראה לבנות את עיר ציון אשר היא (קרית מועדנו) העיר אשר אנחנו מתוועדים ומתכנסים שמה ברגל (כי אם שם) יהיה (אדיר ה׳ אדונינו) ואז (חרבות ירושלים) הבתים החרבות שבירושלים (יפצחו רננו) יפתחו פה בהרמת קול רנה על (כי נחם ה׳ ציון בית מקדשנו) כמה שסביא הטובה על ישראל (חשף) גלה ה׳ את זרוע קדשו להלחם מול האויב (ולנקום נקמתנו וראו כל כו׳) (ויצמיח צמח צדיק לעדתנו) ויצמח לעדתנו משיח שנאמר עליו צמח צדיק (וזה שמו אשר יקראו) אותו ישראל (ה׳ צדקנו) ה׳ מצדיק אותנו בימיו של זה (ואז כו׳ אלי מלכי בקודש) השוכן בשמי קדש (נורא אלהים ממקדש קודש) כי כשהקב״ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס (אלהים דרכך בקודש) אורחותיך קדושים (הנערץ באראלי קודש) האמין בחבורת מלאכים קדושים (בהר הקודש) בירושלים (ונרשים זה מזה) נוטלים רשות זה מזה שלא יקדים האחד ויתחיל ויתחייב שריפה אלא א״כ פתחו כולם כאחד (רש״י) :

בית לוי

(חזה סי׳ כי אם כו׳) (ישעיה לג כ כא) (חרבות סי׳ חשף סי׳ וראו סי׳) (שם נב ט י) (ויצמיח סי׳ וזה שמו טו׳) (ירמיה כג כ ו) (נורא כו׳) עב״כ נורא אלהים ממקדשך (תהלים סח לו) (אלהים סי׳) (שם טז יד) (מי כמוכה) (שמות טו יא) (הנערץ) עפ״ס אל נערץ בסוד וגו׳ (תהלים פט ח) :

וָעֶה דִיא שְׁטָאט צִיּוֹן וָואשׂ מִיר פְלֶעגִין זִיךְ דָארְטְן אַיין זַאמְלֶען דֶען נָאר דָארְטְן אִיז גִישְׁטַארְקְט גָאט אוּנְזֶער הַאר דִי חוּרְבוֹת פוּן יְרוּשָׁלַיִם וֶועלִין לוֹיבִּין אִים אַז גָאט וֶועט טְרַייסְטִין צִיּוֹן דִי שְׁטָאט פוּן אוּנְזֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס עֶר הָאט אַנְטְפְּלֶעקְט זַיין הַיילִיגִין אַרוּם נוֹקֵם צוּא זַיין אוּנְזֶער נְקָמָה דֶען הָאבִּין גִיזֶעהֶען אַלֶע עֶנְדִין פוּן דֶער וֶועלְט דִיא הִילְף פוּן אוּנְזֶער גָאט כְּשׁוּבוֹ אַז עֶר וֶועט זִיךְ אוּם קֶערִין מִיט אוּנְז אִין אוּנְזֶער לַאנְד אוּנ וֶועט שִׁיקִין מָשִׁיחַ צוּא אוּנְזֶער עֵדָה אוּנ דֶעם נָאמֶען וֶועלִין אִים רוּפִין דִי יִשְׂרָאֵל ה׳ צדקנו וַוייל גָאט וֶועט אוּנְז גִירֶעכְט מַאכִין אִין זַיינֶע טֶעג ואז תתגדל אוּנ דֶענְסְט מָאל וֶועסְטוּ גָאט גִיאַכְפֶּערְט אוּנ גִיהַיילִיגְט וֶוערִין אִין הַיילִיקַייט נורא אלהים גָאט אִיז פָארְכְטִיג פוּן זַיינֶע הַיילִיגֶע דִינְגֶער · גָאט דַיין וֶועג אִיז אִין הַיילִיגִין הִימֶל מי כמוכה וֶוער אִיז אַזוֹא וִויא דוּא בַּאשַׁיינְט מִיט הַיילִיקַייט אוּנ גִישְׁטַארְקְט צְווִישִׁין דִיא הַיילִיגֶע מַלְאָכִים אוּנ זַייא טוּעֶן דִיךְ לוֹיבִּין מִיט הַיילִיגֶע שׁוֹינְהַייט אוּנ דִיא יִשְׂרָאֵל וֶועלִין זִיךְ בּוּקִין אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַזוֹא וִויא דִיא הַיילִיגֶע מַלְאָכִים טוּעֶן הַיילִיגִין אוּנ שְׁטַארְקִין גָאט מִיט הַיילִיקַייט וקול אוּנ דָאשׁ קוֹל פוּן פְלִיגִיל פוּן דִיא חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ אִיז אַזוֹא וִויא דָאשׁ קוֹל פוּן פִיל וַואסֶער אוּנ דָאשׁ קוֹל פוּן דִיא הַיילִיגֶע מַלְאָכִים · וָואשׁ הַיישִׁין אוֹפַנִּים טוּט זִיךְ דֶער הַייבִּין אַקֶעגִין זַייא מִיט הַיילִיקַייט אַמָאל מִיט גְרוֹיס שְׁטוּרִים אוּנ אַמָאל מִיט אַיין נִידְרִיג קוֹל · קוראים רוּפִין זַייא אַיינֶער צוּם אַנְדֶערִין אוּנ פְרֶעגִין אַיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין אוּנ נֶעמֶען רְשׁוּת אַיינֶער פוּן דֶעם אַנְדֶערִין אוּנ אַיינֶער אַקֶעגִין דֶעם אַנְדֶערִין זָאגִין דְרַייא מָאל קָדוֹשׁ :

מנהגינו כ׳ ס״ת ולמתרים ויכי כנהוג · י״ג מדות · שמע ישראל · על הכל · ויעזור · וקורין בראשונה בפרשת בשלח חמשה גברי עד כי אני ה׳ רופאך · ולמו אל בשבת מתחלק לז׳ גברי :

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי ׀ אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה: וַיַּסֵּב אֱלֹהִים ׀ אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם סוּף וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: בשבת ב׳ וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר: וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה: לֹא יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם: פ לוי ובשבת ג׳ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן נִכְחוֹ תַחֲנוּ עַל הַיָּם: וְאָמַר פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר: וְחִזַּקְתִּי אֶת לֵב פַּרְעֹה וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל חֵילוֹ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ כֵן: בשבת ד׳ וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ: וַיֶּאְסֹר אֶת רִכְבּוֹ וְאֶת עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ: וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם וְשָׁלִשִׁם עַל כֻּלּוֹ: וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת לֵב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה: ישראל ובשבת ה׳ וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל הַיָּם

כל

כל־סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו על־פי החירת לפני בעל
צפן: ופרעה הקריב וישאו בני־ישראל את־עיניהם והנה
מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני־ישראל אל־
יהוה: ויאמרו אל־משה המבלי אין־קברים במצרים לקחתנו
למות במדבר מה־זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים:
הלא־זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו
ונעבדה את־מצרים כי טוב לנו עבד את־מצרים ממתנו
במדבר: ויאמר משה אל־העם אל־תיראו התיצבו וראו את־
ישועת יהוה אשר־יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את־
מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד־עולם: יהוה ילחם
לכם ואתם תחרשון: פ רביעי ובשבת ו ויאמר יהוה אל־משה
מה־תצעק אלי דבר אל־בני־ישראל ויסעו: ואתה הרם את־
מטך ונטה את־ידך על־הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך
הים ביבשה: ואני הנני מחזק את־לב מצרים ויבאו אחריהם
ואכבדה בפרעה ובכל־חילו ברכבו ובפרשיו: וידעו מצרים
כי־אני יהוה בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו: ויסע מלאך
האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע
עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: ויבא בין ו מחנה
מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את־
הלילה ולא־קרב זה אל־זה כל־הלילה: ויט משה את־ידו על־
הים ויולך יהוה ו את־הים ברוח קדים עזה כל־הלילה וישם
את־הים לחרבה ויבקעו המים: ויבאו בני־ישראל בתוך
הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם: וירדפו
מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל־תוך הים:
ויהי באשמרת הבקר וישקף יהוה אל־מחנה מצרים בעמוד
אש וענן ויהם את מחנה מצרים: ויסר את אפן מרכבתיו
וינהגהו בכבדת ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי יהוה
נלחם להם במצרים: פ חמישי ובשבת ז ויאמר יהוה אל־משה נטה
את־ידך על־הים וישבו המים על־מצרים על־רכבו ועל־
פרשיו: ויט משה את־ידו על־הים וישב הים לפנות בקר
לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער יהוה את־מצרים בתוך
הים: וישבו המים ויכסו את־הרכב ואת־הפרשים לכל חיל
פרעה הבאים אחריהם בים לא־נשאר בהם עד־אחד: ובני
ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם
ומשמאלם: ויושע יהוה ביום ההוא את־ישראל מיד מצרים
וירא ישראל את־מצרים מת על־שפת הים: וירא ישראל
את־היד הגדלה אשר עשה יהוה במצרים וייראו העם את־
יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו: פ אז ישיר־משה ובני
ישראל את־השירה הזאת ליהוה ויאמרו לאמר אשירה
ליהוה כי־גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: עזי וזמרת יה ויהי־
לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו: יהוה איש
מלחמה יהוה שמו: מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר
שלשיו טבעו בים־סוף: תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו־

אבן: ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה תרעץ אויב:
וברב גאונך תהרס קמיך תשלח חרנך יאכלמו כקש: וברוח
אפיך נערמו מים נצבו כמו־נד נזלים קפאו תהמת בלב־
ים: אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק
חרבי תורישמו ידי: נשפת ברוחך כסמו ים צללו כעופרת
במים אדירים: מי־כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר
בקדש נורא תהלת עשה פלא: נטית ימינך תבלעמו ארץ:
נחית בחסדך עם־זו גאלת נהלת בעזך אל־נוה קדשך:
שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת: אז נבהלו אלופי
אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישבי כנען: תפל
עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד־יעבר
עמך יהוה עד־יעבר עם־זו קנית: תבאמו ותטעמו בהר
נחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידיך:
יהוה ו ימלך לעלם ועד: כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו
בים וישב יהוה עלהם את־מי הים ובני ישראל הלכו
ביבשה בתוך הים: פ ותקח מרים הנביאה אחות אהרן
את־התף בידה ותצאן כל־הנשים אחריה בתפים ובמחלת:
ותען להם מרים שירו ליהוה כי־גאה גאה סוס ורכבו רמה
בים: ס ויסע משה את־ישראל מים־סוף ויצאו אל־מדבר־
שור וילכו שלשת־ימים במדבר ולא־מצאו מים: ויבאו
מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם על־כן קרא־
שמה מרה: וילנו העם על משה לאמר מה נשתה: ויצעק
אל־יהוה ויורהו יהוה עץ וישלך אל־המים וימתקו המים
שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו: ויאמר אם־שמוע תשמע
לקול ו יהוה אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו
ושמרת כל־חקיו כל־המחלה אשר־שמתי במצרים לא־
אשים עליך כי אני יהוה רפאך:

בס"ת שנית קורין למפטיר בפ' פינחס

והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני־בקר שנים ואיל אחד
ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם:
ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר ושני
עשרנים לאיל תעשו: עשרון עשרון תעשה לכבש האחד
לשבעת הכבשים: ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם:
מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את־אלה:
כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח־ניחח ליהוה
על־עולת התמיד יעשה ונסכו: וביום השביעי מקרא־קדש
יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו:

הפטרה ליום שביעי של פסח וידבר דוד לה' בשמואל ב' בסימן כב

וידבר דוד ליהוה את־דברי השירה הזאת ביום הציל יהוה
אתו מכף כל־איביו ומכף שאול: ויאמר יהוה
סלעי ומצדתי ומפלטי־לי: אלהי צורי אחסה־בו מגני
וקרן ישעי משגבי ומנסי משעי מחמס תשעני: מהלל אקרא

יהוה ומאיבי אושע: כי אפפני משברי מות נחלי בליעל
יבעתני: חבלי שאול סבני קדמני מקשי מות: בצר לי
אקרא יהוה ואל אלהי אקרא וישמע מהיכלו קולי ושועתי
באזניו: ותגעש ויתגעש ק׳ ותרעש הארץ מוסדות השמים ירגזו
ויתגעשו כי חרה לו: עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל
גחלים בערו ממנו: ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו:
וירכב על כרוב ויעף וירא על כנפי רוח: וישת חשך
סביבתיו סכות חשרת מים עבי שחקים: מנגה נגדו
בערו גחלי אש: ירעם מן שמים יהוה ועליון יתן קולו:
וישלח חצים ויפיצם ברק ויהמם ויהם ק׳: ויראו אפקי ים יגלו
מסדות תבל בגערת יהוה מנשמת רוח אפו: ישלח ממרום
יקחני ימשני ממים רבים: יצילני מאיבי עז משנאי כי
אמצו ממני: יקדמני ביום אידי ויהי יהוה משען לי: ויצא
למרחב אתי יחלצני כי חפץ בי: יגמלני יהוה כצדקתי
כבר ידי ישיב לי: כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי
מאלהי: כי כל משפטו משפטיו קרי לנגדי וחקתיו לא אסור
ממנה: ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני: וישב יהוה לי
כצדקתי כברי לנגד עיניו: עם חסיד תתחסד עם גבור
תמים תתמם: עם נבר תתבר ועם עקש תתפל: ואת עם
עני תושיע ועיניך על רמים תשפיל: כי אתה נירי יהוה
ויהוה יגיה חשכי: כי בכה ארוץ גדוד באלהי אדלג שור:
האל תמים דרכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל החסים
בו: כי מי אל מבלעדי יהוה ומי צור מבלעדי אלהינו:
האל מעוזי חיל ויתר תמים דרכו דרכי קרי: משוה רגליו
רגלי קרי כאילות ועל במתי יעמידני: מלמד ידי למלחמה
ונחת קשת נחושה זרעתי: ותתן לי מגן ישעך וענתך
תרבני: תרחיב צעדי תחתני ולא מעדו קרסלי: ארדפה
איבי ואשמידם ולא אשוב עד כלותם: ואכלם ואמחצם ולא
יקומון ויפלו תחת רגלי: ותזרני חיל למלחמה תכריע קמי
תחתני: ואיבי תתה לי ערף משנאי ואצמיתם: ישעו ואין
משיע אל יהוה ולא ענם: ואשחקם כעפר ארץ כטיט
חוצות אדקם ארקעם: ותפלטני מריבי עמי תשמרני לראש
גוים עם לא ידעתי יעבדני: בני נכר יתכחשו לי לשמוע
אזן ישמעו לי: בני נכר יבלו ויחגרו ממסגרותם: חי יהוה
וברוך צורי וירם אלהי צור ישעי: האל הנתן נקמת לי ומריד
עמים תחתני: ומוציאי מאיבי ומקמי תרוממני מאיש
חמסים תצילני: על כן אודך יהוה בגוים ולשמך אזמר:
מגדיל מגדול ק׳ ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד
ולזרעו עד עולם: ואומר המפטיר הברכות

בכאן יקום פורקן · אשרי · יהללו · ומתפללין תפלת מוסף כמו ביום א׳ של פסח :

והוה כד שלח פרעה ית עמא ולא דברינון ה׳ אורח ארע פלישתאי ארי קריב הוא · מאתן אלפין רגלאין גוברין דנפקו ממצרים תלתין שנין קדם קיצא דה׳ מאתן אלפין גוברין יגלאין בני אפרים הוו כלהון מסבטא דאפרים מאחדין בתריסין ובמאני זיינא ובלומהון כן כן גרמיא יבישיא דאתיא יתהון ה׳ ע״י יחזקאל נביא בבקעת דורא מנהון גרמייא הכאות אלין דאתי בהון נבוכדנצר רשיעא בשעתא דאתיא יתהון ה׳ ע״י יחזקאל נביא הוו משבחין ליה לסהוא רשיעא על פומא ומקרבין גרמא לות גרמא ותיו וקמו על רגליהון מבירין סגיאין לחדא לחדא · כולהון קמו בר מן גברא חד דלא קם · אמר נביא קדם ה׳ מה הוו עובדוי דהדין גברא דלא קם · ובכן אמר ליה ה׳ בחיבוליא יהב וברביתא יהב וייחי לא ייחי · ובכן אחזי ליה ה׳ ליחזקאל אתא כדין סכן עתיד לאחיא מתיא · ובכן אמר ליה ה׳ דילמא יזועון עמא כמחזיהון אחיהון מתיא וידחלון ויתובון למצרים · (ויסב) ואסחר ה׳ ית עמא אורח מדברא לימא דסוף ומזרזין סליקו בני ישראל מארעא דמצרים · (ויקח משה) ואסיק משה ית גרמי יוסף עמיה ארי אומאה אומי ית בני ישראל למימר מדכר ידכר ה׳ יתכון ותסקון גרמי מכא עמכון · (ויסעו) ונטלו מסוכות ושרו באיתם די בסטר מדברא :

אזל משה וקם על ימא ואמר לימא זע מן קדמי בשמי תיזל ותימר לימא דהנא שליחא דיוצר בראשית וגלי אורחך בשעתא זעירא עד דיעברון בגויך פריקוי דשבטוסי דיעקב שריין במיא ובנשיהון רדפון מבתריהון הא את סגרת מן קדמיהון ופרעה רשיעא אתא מבתריהון ואזל משה וקם על ימא ואמר לימא למעבד רעותא דמרי דשמיא זע ימא מן קדם משה · כד חמא בידוהי תבר ניסיה תימא ורוגזא שלח בימא והוה מתרברב ומחזר לקבליה ומן כולן בריה דעמרם ניס אתא בליס וקבים מיגלא יומין תלתא אנא רב מינך דהוא אתבריתי בתליתאי ואת בשיתא כד חמא משה ימא מסרהיב לקבליה וגלוסי מתרברבין עלוהי ולית שעתא דא בעתא דנהא דישראל שריין בעקא מתיב ונזה ואמר לימא חזא שלוחיה דיוצר בראשית נכסף ימא כד שמע מילתא וקם למעבד רעותה דמרי דשמיא · סוף מילתא אמר ימא למשה מן קדם יליד אתתא לית הנא מתכביש · ענה משה ואמר לימא רב מיגלי ומיגע יכבוש יתך · פתח משה פומא ואמר אמירה · והיכדין בכא כתושבחתיה לנסיה דמשה עלת פנהו ובתחנונים אמר אלהא קדם רבון עלמא לא תמסר עמך בידוהי דפרעה רשיעא דהיכדין אמרת לי בספר אורייתא בען יתמני אם אעבד לפרעה רם יהיב ליה תבר ניסיה לתכלא כל מורדיא · ימא שמע קל רוחא דקודשא בריך הוא דמיתמלל עם משה מגו טרא תב ימא ונתו גלוסי ועברו בגויה בני ישראל ופריק ושזיב ה׳ ביומא ההוא ית ישראל מידיהון דמצראי וחמון ישראל ית מצראי מייתין רמיין על כיף ימא וחמון ישראל ית גבורת ידא רבתא ותקיפא די פרע ה׳ מינהון דמצראי ודחילו עמא מן קדם ה׳ והימינו במימרא דה׳ ובנביאות דמשה עבדיה :

ארבע כיתין אתעבידו בני ישראל כד הוו קיימין על ימא דסוף · חדא הוות אמרה ניפול בימא · וחדא הוות אמרה נתוב למצרים · וחדא הוות אמרה נגיח לקבליהון ונערבב יתהון · וחדא הוות אמרה נסדר לקבליהון סדרי קרבא · כתא דהוות אמרה ניפול בימא אמר להון משה לא תדחלון איתעתדו וחמון לפורקנא דה׳ דהוא עביד לכון יומא דין · וכתא דהוות אמרה נתוב למצרים אמר להון משה לא תדחלון ארי כמה דחמיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחמי יתהון תוב עד עלמא וכתא דהוות אמרה נגיח לקבליהון ונערבב יתהון אמר להון משה לא תדחלון קומו ושתוקו · ובנו יקר ותושבחן ורוממו לאלהכון וכתא דהוות אמרה נסדר לקבליהון סדרי קרבא אמר להון משה לא תדחלון ה׳ גיברא והוא עביד לכון סדרי נצחני קרבא ומגיח קדמיכון ה׳ שמיה כי כשמיה כן גבורתיה כגבורתיה כן תוקפיה וכן מלכותיה כן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמין · (מרכבות פרעה) רתיכוי דפרעה וחילותיה ומשיריתיה שדי בימא ושפר עולימוי ונכרוסי רמא ושקע יתהון בימא דסוף · (תהומות) תהומיא חפו עליהון הוו דימא איתחקנו במצולתא דמיא רבא כאבנא : (ימינך ה׳) אדירה היא בחילא ימינך ה׳ סברת שלום ובעיל דבבא · (וברוב גאונך) ובסגי גיותנותך ותוקפך תברת שורא דבעלי דבביהון דקמו על עמך שלחת מלאך רוגזך ומלבש יתהון כמה דמלבש נורא לקשא · (וברוח אפיך) ובמימר מן קדמך ה׳ איתעבידו מיא עורמן קמו להון צירין כזיקיא אילין קמו תהומי בפילגוס דימא רבא :

מעריב ליל אחרון של פסח

החזן אומר **ברכו את יהוה המבורך:** והקהל עונין **ברוך יהוה המבורך לעולם ועד:**

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים · בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים · ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו · בורא יום ולילה · גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור ומעביר יום ומביא לילה · ומבדיל בין יום ובין לילה יהוה צבאות שמו · אל חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

ויושע אומן אשכלות פרח קדש תהלה · וירא בענוי וקושי נורא עלילה · אז גדולתו הפליא והאיר אפלה · אלוה עשי נותן זמרות בלילה: ברוך אתה יהוה המעריב ערבים:

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת · תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת · על כן יהוה אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך · ונשמח בדברי

תורתך

תורתך ובמצותיך לעולם ועד · כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה · ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים: עזי והדרים דלג כזכר ברית אבות וחסד · וגבעות קפץ טהור כל יסד · זרע אהבת חולת שמע להוסד · ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד: ברוך אתה יהוה אוהב עמו ישראל:

ק"ש תמצא לעיל

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו · כי הוא יהוה אלהינו ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו · הפודנו מיד מלכים מלכנו הגואלנו מכף כל העריצים · האל הנפרע לנו מצרינו · והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו · העשה גדולות עד אין חקר · נסים ונפלאות עד אין מספר · השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו · המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו · העשה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות ומופתים באדמת בני חם · המכה בעברתו כל בכורי מצרים · ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם · המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו: ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה:

פיוט יע"ם א"ב ובסוף חתום שם המחבר יקותיאל בר יוסף חזק

פסח אשרו באור החיים לאור · ולכל בני ישראל היה אור · פסח מצרים: פסח באות זה עוד להתברך · קומי אורי כי בא אורך · פסח לעתיד: פסח גאולים אז הללוהו · ויושע יהוה ביום ההוא · פסח מצרים: פסח דגול יחיש ישענו · יי מלכנו הוא יושיענו · פסח לעתיד: פסח המררו בקושי ונלאו · מתהרת הפסח יצאו · פסח מצרים: פסח ויום נקם תראו · כי בשמחה תצאו · פסח לעתיד: פסח זכים אימו לעצמה · והמים להם חומה · פסח מצרים: פסח חוכיו טובו להנהילם · ועל מבועי מים ינהלם · פסח לעתיד: פסח טהור ענוהו הרבה עליהם · ויי הולך לפניהם · פסח מצרים: פסח יעיר נאם חזיוני · כי הולך לפניכם יי · פסח לעתיד: פסח כראוי ענתה נביאה · שירו ליי כי גאה גאה · פסח מצרים: פסח לועגיו יהיו למשסה · זמרו יי כי גאות עשה · פסח לעתיד: פסח מנעם שיר הודיה · עזי וזמרת יה · פסח מצרים: פסח נגן שיר המוני · כי עזי וזמרת יה יי · פסח לעתיד: פסח סגולים לשוב למאוים · הלכו ביבשה בתוך הים · פסח מצרים: פסח עתיד להשיב שביים · מהמת ומאיי הים · פסח לעתיד: פסח פורכים נסו לפניהם · כי יי נלחם להם · פסח מצרים: פסח צרות עמו סיר ונחם · ויצא יי ונלחם · פסח לעתיד: פסח קרן נאור הרעם · ותחזק מצרים על העם · פסח מצרים: פסח רוח עריצים להנשים · והחזיקו עשרה אנשים · פסח לעתיד: פסח שארם נמק ונכחד · לא נשאר בהם עד אחד · פסח מצרים: פסח תתן ישועות הוסיו · ולא יהיה שריד לבית עשו · פסח לעתיד: פסח תופפו יונקים ליחדהו · זה אלי ואנוהו · פסח מצרים: פסח יקרים יאמרו כזה · הנה אלהינו זה · פסח לעתיד: פסח קדושה נקבה בעליזות · את השירה הזאת · פסח מצרים: פסח וגבר יסובב ויוקדש · שירו ליי שיר חדש · פסח לעתיד: פסח תביעת ענוי קפצת · ומביית כלא עם זו קנית · פסח מצרים: פסח יחשוף זרועו ותעצומו · לקנות את שאר עמו · פסח לעתיד: פסח אוהביו הוציא צהרים · ויהם את מחנה מצרים · פסח מצרים: פסח להשיב להם גמוליהם · מהומת יי רבה בהם · פסח לעתיד: פסח בראותם נמו לסלסלה · את היד הגדולה · פסח מצרים: פסח רוות בזיז כבודו · יוסיף אדני שנית ידו · פסח לעתיד: פסח חזיון שירה קדמו לנעלם · יהוה ימלוך לעולם · פסח מצרים: פסח בציון ישוררו לגואלם · ימלוך יהוה לעולם · פסח לעתיד: חזן פסח מכסיסי הוד מאשרת להגאל · ידידיך הושעת שעשעת ישרי אל · כושר לקוחיך חזו מפעלות אל · אז ישיר משה ובני ישראל: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלם יי מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא: מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

מי מלל נוי כח ספור מלאכתו · סלסול תפארתו בעזים הדריך הליכתו · עוללים ויונקים שבחוהו וצפו מסלתו · גבורותיו וכבוד הדר מלכותו: זה צור ישענו פצו פה ואמרו: יי ימלוך לעולם ועד: ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

נהית פניניך בעזך עמך להתנאות · צורריהם המית במכות להלאות · קדוש ישראל מיחדים מסבל ותלאות · גואלם שמו יהוה צבאות: ברוך אתה יהוה מלך צור ישראל וגואלו: (נ"א גאל ישראל): השכיבנו וכו' עד סוכת שלומך

בחתוך רומכת קרן עמך יצאו מרוחים · שבח ורננות לשמך מסלדים ומשבחים · תבאמו ותטעמו עיר מנוחים · בנוה שלום ובמשכנות מבטחים: ברוך אתה יהוה הפורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים: לכלת ושמרו

וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:

ח"ק ש"ע ק"ש עלינו ק"י

(אתה הארת יומם ולילה לפני מחני) יומם בעמוד ענן ולילה בעמוד אש גם (אחרי רדפו מרכבות מעני) אחרי שרדפו אחרי מרכבות פרעה שהיו מעניים אותי ואבידת גופם כו׳ ראו עיני) במפלתם מונחים (על שפת הים) וישראל שהיו (אמונים) שוררו ביום ההוא (ויושע ה׳) (ברית בתרים הזהיר דין וגואל) הקדוש ב״ה הזהיר את עצמו להיות דיין וגואל כי מבשרת שדין הוגרך לקיים מה שאמר בברית בין הבתרים וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול (בנטותו) הקב״ה את זרועו (וגדולת יד) שהכה בהם במצרים ובים (באל) כגאה ויפה לו שהוא אל (בכן) ואז ישראל עם יראיו האמינו בו כי הוא אל (בלועי כו׳ ישראל) וירא ישראל את מצרים אשר נטבעו בים סוף שנבלעו בארץ על שפת הים (גאולים כיצאו מכור לחירות הפושה) כשיצאו ישראל מכור הברזל ממצרים לחופש וחירות וכאשר (גשו לים סוף ולמות אנושה) נתייאשו למות והיו חולים בעבור צרתם כי לא היה להם מקום לנוס לא לאחור מפני מצרים ולא לפנים מפני הים ולא לצדדים מפני חיות רעות ופתנים עד כאשר המצרים שנקראו גאים (רדפו ואבדו בגלי ים חלושה) נאבדו על ידי הגלים שהיו הגלים מרוממים ומנשאים אותם עד לב השמים ומורידים ומעמיקים אותם עד סוף התהום עד זמן חלושה

פזמן מתחיל תאל בתעצומות עד אורות מאפל אבר ויחד :

כשחל יום אחרון של פסח בשבת אומרים כאן הקרוב״ץ של שבת הוה״מ :

מיוסד ע״פ א״ב מהופך וסיים כל אות על ראשי פסוקים של שירת הים

אתה הארת יומם ולילה לפני מחני · אחרי רדפו
מרכבות מעני · אבדת גופם על שפת ים ראו
עיני · אמונים שוררו ביום ההוא · ויושע יי׃ ברית
בתרים הזהיר דין וגואל · בנטותו זרועו וגדלת יד באלי
בכן עם יראיו האמינו בו כי הוא אל · בלועי גיא ים
סוף · וירא ישראל׃ גאולים כיצאו מכור לחרות
הפושה · גשו לים סוף ולמות אנושה · גאים רדפו
ואבדו בגלי ים חלושה · גאה גאה שיר ישועה · אז
ישיר משה׃ דפק פתחי ישנה בנפש בזויה · דרור
נתת מעבדות לחרות עטויה · דודה הוציאה בזרוע
נטויה · דובבו יונקים זה אלי · עזי וזמרת יה׃ הלכו
בתוך הים והמים להם תומה · הוליכם בתהומות
כבבקעה אדם ובהמה · הבאים אחריהם זועמו באף
ובחמה · הדורים שבתו לשמו ונמו · יי איש מלחמה׃
ויחזק לבו לרדוף עם כל צבא קהלו · ושש מאות רכב
בחור לקח לו · ויורם בחצי אש והמם והבהילו · וטבעו

(אתה הארת יומם ולילה ס׳) כדכתיב וה׳ הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם (בשמות יג יא) (אחרי רדפו) כדכתיב וירדפו מצרים אחריהם (שם יד ח) (אמונים) תואר לישראל עפ״י ויאמינו בה׳ וגו׳ (בשמות יא) (בכן) פירושו על ואז (בהאל׳ן׳ (עם יראיו האמינו בו) עפ״י וייראו העם את ה׳ ויאמינו בה׳ וגו׳ (בלועי גיא) כמ״ש תבלעמו ארץ (גאולים) תואר לישראל (כיצאו מכור) עפ״י ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים (דברים ד כ) וכור הוא כלי שמזקקין בו הזהב (הפושה) ל׳ תיבה והירוח (גשו) קרבו כמו גש הלאה (ולמות אנושה) כדכתיב וייראו מאד ויצעקו (בשמות יד י, ח׳) אנושה מכותיה (מיכה א ט) ופרש״י כי חולה היא כמכותיה (גאים) תואר למצרים (חלושה) ל׳ חולשה (דפק פתחי ישנה) עפ״י אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק (שה״ש ה ב) (בזויה) על׳ ועל בזה יעשה (ויקרא ג מב) (דודה) תואר להקב״ה עפ״י דודי לה ואדום (דובבו) ל׳ דבור מלשון דובב שפתי ישנים (שה״ש ז י) (הלכו בתוך הים כו׳) עפש״כ ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים (הוליכם בתהומות כו׳) עפש״כ מוליכם בתהומות כבהמה בבקעה תרד רוח ה׳ תניחנו כן נהגת עמך וגו׳ (ישעיה סג יג) (ויורם) ל׳ רייה חן וקלי על שרשה (סרהבין) (והמם) עפ״י ויהם את מחנה מצרים (שמות יד כד)

(גאה גאה שיר ישועה אז כו׳) אז ישיר משה שיר של ישועה ואמר אשירה לה׳ כי גאה גאה (דפק) הקב״ה על (פתחי ישנה) פתחי ישראל שהיו ישנים במצרים, בנפש בזויה) בגלות ושעבוד ולגאה דפק (דרור נתת מעבדות לחירות עטויה) כדי לעטות לישראל נחת רוח להוציא לדרור ולעטות אותם מעיל ישועה וחירות (דודה כו׳ דובבו יונקים) דברו יונקים זה לזה (זה אלי עזי וזמרת יה) (הוליכם בתהומות) בנחת (כבבקעה אדם ובהמה) כמו שנוח לאדם ובהמה לילך בבקעה ונילך בנחת כך הוליך אותם בתהומות בלי כשלון ומצרים הבאים אחריהם בים (זועמו באף ובחימה) שלא נשאר בהם עד אחד ונטבעו כולם בים ועל זאת ישראל (הדורים שבתו לשמו ונמו) ואמרו ה׳ איש מלחמה (ויורם) פרעה ירה בהם בחצי אש (והמם והבהילו) והמם הקדוש ב״ה את מחנה מצרים והבהיל אותם (וטבעו בים סוף

אתה הארת דוא האסט געלייכט טאג · אונ נאכט פאר מיין מחנה אז די רייט וועגין פון פרעה וואש האט מיך גיפייניגט האבין נאך מיר נאך גיאגט מיינע אויגין האבין גיזעהן דאש פאר לירונג פון זייערע גופים אויף דעם בארטין פון דעם ים· דיא ישראל וואש גלייבין אין גאט האבין גיזונגן דעם זעלביגין טאג ויושע ה׳ גאט האט אונז גיהאלפין ברית בתרים אט וואס האט גימשפט דיא מצרים אונ האט אויש גילייזט דיא ישראל איז גיוואורינט גיוועזן אין דער שבועה פון בין הבתרים· אז ער האט גנייגט זיין ארום אונ דיא מאכט פון זיין גרויסער האנט וויא עס איז שיין צוא אים וואס ער איז איין גאט דרום האט דאש פאלק וואש פארכטין זיך פאר אים גיגלייבט אין אים אז ער איז איין גאטיאז דיא ישראל האבין גיזעהן דיא מצרים זיינען איין גישלונגען גיווארין אין טאל פון ים סוף גאולים דיא אויש גילייזטע ישראל אז זיא זיינען ארויש גיגאנגען פריא פון דער טעשט דאש איז מצרים האבין זיא גינעהענט צום ים סוף אונ זיינען ווארין גישוואכט צום טויט דען זייא זיינען גיוועזן אין אגרויסער סכנה דיא האפערדיגע מצרים האבין נאך גיאגט נאך ישראל אונ זיינען פאר לארין גיווארין אין דיא איגרין פון דעם ים· דען האט גיזונגען משה אונ ישראל איין גיזאנג פון הילף דאש גאט האט גיהערשט איבער אלע הערשאפטין דפק גאט האט גיקלאפט אויף דיא טירין פון ישראל וואש זיינען גיוועזן אין מצרים גלייך וויא איינער שלאפט אונ איז פאר שעמט אונ האט זייא גיפירט מיט נחת פון זייער דינסט צוא איין פרייאונג איר פריינד הקב״ה האט זיא אויש גצויגין מיט אויש גישטרעקטע ארום אפילו דיא זייגעדיגע קינדר האבין גיזעהן דיא שכינה אונ האבין גזאגט דאש איז גאט מיין שטארקער אונ מיין דער לויבעניש איז גאט הלכו זייא זיינען גיגאנגען אין ים אונ דאס וואסר איז גיוועזן צו זייא וויא איין מויער ער האט זייא גיפירט דיא מענטשין אונ בהמות אין דיא אפ גרונדין אזוא וויא אין איין טאל אונ די וואש האבין נאך גיאגט נאך זייא זיינען נצערנט גיווארן פון גאט מיט גרים צארין דען האבין די באשיינטע ישראל גלויבט צוא דיין נאמן אונ האבין גיזאגט ה׳ איש מלחמה גאט איז איין בעל מלחמה ויחזק פרעה האט גישטארקט זיך דאש הארץ נאך יאגין דיא ישראל מיט גאר זיין חיל אונ זעקס הונדערט אויש דער ווייל טע רייט וועגין האט ער מיט זיך גינומען אונ גאט האט זייא יווארפין פייערדיגע פיילין אונ האט זייא פאר פילינט אונ דער שראקין אונ זייא זיינען פאר חנקען גיווארין

בְּיַם סוּף · מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ : זָמְמוּ פֶּן יִרְבֶּה יוֹעֲצֵי
תוֹלָלֵימוֹ · זָדוּ בְּפֶרֶךְ וְהִכְבִּידוּ עֻלֵּמוֹ · זְדוֹן מַחְשְׁבוֹתָם
נֶהְפַּךְ עָלֵימוֹ · זוֹרְקֵי יָלוּד בַּמַּיִם · תְּהוֹמוֹת יְכַסְיֻמוּ :
חֻתַּם עַל הָרֵי בֶתֶר נִקְמַת דִינַי · חִבֵּל נוֹגְשַׂי וְדָן דִּינַי ·
חֻלְּקוּ בְּגַלֵּי יָם פִּגְרֵי מְדָנַי · חִזַּקְתַּנִי בְּכֹחַ נֶאְדָּרִי · יְמִינְךָ
יְיָ : טֻמְּנוּ בְּנֶגֶף בְּכוֹרֵי שׂוֹטְנֶיךָ · טוֹרְדוּ פַּעֲמֵי רוֹדְפֵי
הֲמוֹנֶיךָ · טֻבְּעוּ בְּלִבּוֹתֵי יָם צוֹרְרֵי אֱמוּנֶיךָ · טֹאטְאוּ
קָמֶיךָ בַּחֲרוֹנֶךָ · וּבְרוֹב גְּאוֹנְךָ : יָרִיתָ בָּאֵשׁ וְעָנָן חִצֵּי
רְשָׁפֶיךָ · יָרְדוּ עַל מַחֲנוֹת צְבָא מְחָרְפֶיךָ · יַעַן כִּי רָדְפוּ
אַחַר עַם מְצַפֶּיךָ · יִקַּפְתָּ תְּהוֹם כְּקֶרַח · וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ : כָּנַס
כָּל עַמּוֹ יָהִיר חֲסַר לֵב · כַּעְסוֹ הֵעִיר לִרְדּוֹף כְּדוֹב אוֹרֵב ·
כְּחָפַר בּוֹר לִנְפּוֹל בּוֹ חָיַב · כָּלָה לְהוֹרִישׁ שׁוֹר וָשֶׂה · אָמַר
אוֹיֵב : לִשְׁפּוֹט זֵדִים לַמַּבּוּל יָשַׁבְתָּ · לְאַדִּירֵי מַיִם כַּדָּגִים
לְרֶשֶׁת אָסַפְתָּ · לְלוֹחֲצֵי עַמְּךָ מַכּוֹת עַל מַכּוֹת הוֹסַפְתָּ ·
לְכַסּוֹתָם מֵי יַם סוּף · בְּרוּחֲךָ נָשַׁפְתָּ : מוֹשִׁיעֵי יַם סוּף
בְּשִׁירָה קִדְּמוּךָ · מְסַפְּרִים מַעֲשֶׂיךָ וְרֶנֶן הִנְעִימוּךָ · מְנַשְּׂאִים
כְּבוֹדְךָ בְּהִלּוּל רוֹמְמוּךָ · מְשַׁבְּחִים לְשִׁמְךָ וְנָמוּ · יְיָ מִי
כָּמוֹכָה : נֶאֶנְחוּ מֵעַבְדוּת וְאוֹזֶן הִטִּיתָ · נְקָמָה לְבַשְׁתָּ

(זממו) ר' מחשבות מלשון מה אשר זמם לעשות (בראשית יא ו) (תוללימו) לשון גוזם ומתנשאות כמו הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כב) (זדו) לשון רשע כמו כי הזידו עליהם (נחמיה ט י) ופירש"י הרשיעו עליהם (עלמו) ר' עול מל' מוטות עולכם (ויקרא כו יג) (זדון מחשבותם נהפך עלימו) כענין כורה שחת בה יפול וגולל אבן אליו תשוב (משלי כו כז) (חבל) ר' חבלה (מדני) ר' מדון וריב (נאדרי) ר' אדיר וחזק (טומנו) ר' ירדו לטמיון (שוטניך) לשון שטן (טורדו) ר' טרדה וסרחה (בלבותי) באמצע (אמוניך) תואר לישראל (טואטאו) לשון וטאטאתיה במטאטא השמד (ישעיה יד כג) וטעמו הוסרו כנמשכים (חצי רשפיך) לשון רשפי קשת (תהלים עו ד) ופירשו שם המפרשים רשפי גחלים והוא משאל לזוהר ברזל החצים (מצפיך) תואר לישראל שעיניהם צופות להקב"ה (יקפת) לשון קפאה והקרשה ועצ"ה קפאו תהומות (כקרח) הוא הגליד הקפא והנקרש על פני המים מימי הקור (ובל"א אייז) (כנס) קבץ (יהיר) ר' גאוה תואר לפרעה (חסר לב) ג"כ תואר לפרעה (כדוב אורב) מלשון דוב אורב הוא (איכה ג י) (כלה) מל' כלה גרש (שמות יא א) ופרש"י גמירה כליל (זדים) כנוי למצרים (למבול) להטביעם בים (לאדירי מים) תואר למי הים (מושיעי ים סוף) תואר לישראל (ונמו) לשון אמירה בתלמוד כמו

מרכבות פרעה וחילו (זממו פן ירבה יועצי תוללימו) יועצי פרעה המתנשאים על ישראל חשבו פן ירבו ישראל (זדו בפרך) הרשיעו עליהם בעבודת פרך (והכבידו עלמו) והכבידו עליהם עול העבודה (זדון מחשבותם נהפך עלימו) מדה כנגד מדה (זורקי ילוד במים) בגוזרים לזרוק ילדי ישראל במים (תהומות יכסימו) (חותם על הרי בתר) בהר המוריה ששם היה ברית בין הבתרים שם נחתמה (נקמת דיני) מה שנאמר וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי וקיים את מאמרו (חבל) את נוגשי ודן דיני (חולקו) הופלגו (בגלי ים פגרי מדני) פגרי מצרים המריבים אתי (חזקתני בכח נאדרי כו') ימינך ה' חזקתני בכח חזק (טומנו בנגף בכורי שוטניך) בכורי מצרים שהיו שונאים לישראל ירדו לטמיון ולקבר בעת שעבר ה' לנגוף את מצרים (טורדו ונטרדו פעמי רודפי המוניך) שרדפו עד הים (טובעו בלבותי ים) נטבעו באמצע התהום מצרים שהם (צוררי) ישראל (אמוניך טואטאו כו') (גאונך) וברוב גאונך הופכו ונתכבדו הקמים על ישראל ע"י חרונך (ירית באש וענן חצי רשפיך) על ידי עמוד האש והענן ירית חצי ברזל שלהב שלהם מזהירים כגחלי אש (והם ירדו על מחנות צבא) של מצרים שהיה (מחרפיך) יען כי רדפו אחר עם ישראל שהם (מצפיך) תמיד עיניהם צופות לך (יקפת תהום כקרח וברוח אפיך) ברוח אפיך הקרשת והקפאת את מי התהום כקרח וכפור (כנס כל עמו) פרעה שהיה יהיר חסר לב קבץ את כל עמו (כעסו וכו' כחפר בור) להפיל את ישראל (לנפול בו חויב) מדין שחרץ שלמה המלך היה הוא מחויב לנפול בו כמ"ש חופר גומץ בו יפול (קהלת י ח) (כלה להוריש שור כו') כי אמר פרעה שהוא אויב להוריש ישראל לגמרי משור עד שה תחת שאמר תחלה גם טפכם גם בקרכם קחו (לשפוט זדים למבול ישבת) ישבת לשפוט את מצרים במבול מים להטביעם (לאדירי מים כדגים לרשת אספת) ואספת אותם אל הים שהם מים אדירים כמו שאוספים הדגים במכמורת ורשת (ללוחצי עמך) למצרים שהם לוחצי עמך (מכות על מכות הוספת) כדכתיב עלת תוסף ויחסיך ואחז"ל שנתוסף תוסף על תוסף (לכסות' כו') (מושיעי ים סוף) ישראל שהיה להם הישועה על ים סוף (בשירה קדמוך) שקדמוך לומר שירה קודם שמלאכים (מספרים מעשיך ורנן הנעימוך) היו מספרים מעשיך הנעימים (מנשאים כו' נאנחו מעבדות) ישראל שנאנחו מן עבודה (אוזן הטית) לשועתם (נקמה כו' ונשימו נפרת)

אין ים סוף דיא רייט וועגין פון פרעה אונ זיין חיל זממו דיא יועצים פון פרעה האבן זיך בעראטין טאמער וועלין דיא ישראל גימערט ווערן דרום האבין זייא גימאכט שווער זייער יאך אויף דיא ישראל׳אירע מוטוויליגע גידאנקען איז פאר קערט גיווארין אויף זייא דען זייא האבין גיווארפין די קינדר פון ישראל אין וואסער דרום האבין דיא אפ גרונטין פון ים זייא צוא גידעקט חותם עש איז ווארין גיחתמת בברית בין הבתרים צוא טאן איין נקמה אין דיא מצרים גאט האט פאר דארבין מיינע באצווינגר אונ האט גימשפט מיין משפט זייא זיינען ווארין צוא טיילט אין דיא אינדין פון דעם ים דיא פגרים פון מיינע קריגר · גאט דיין רעכטע האנט וואש איז באשיינט מיט קראפט האט מיך גישטארקט טמנו זייא זיינען ווארין פאר בארגין מיט פלאג דיא בכורים פון דיינע קריגער זייא זיינען פאר טישט גיווארין דיא טריט פון דיא נאך יאגערס פון ישראל זייא זיינען פאר זונקען גיווארין אין מיטן ים די באליידיגער פון דיינע באגליבטע ישראל אונ מיט דיין פיל הערשאפט זיינען אויס גקערט גיווארין דיינע פיינט מיט דיין גרים צארין ירית דוא האסט גיווארפין מיט פייער אונ וואלקין דיינע פייערדיגע פיילין יהדו זיינען זייא גינידערט אויף דיא מחנות וואש האבין דיך געלעסטערט דרום ווייל זיי האבין נאך גיאגט נאך דעם פאלק וואש האפין צו דיר אונ מיט דעם ווינט פון דיינע נאז לעבר האסטו פר גליווערט דעם ים וויא אייז כנס דער האפערדיגער פרעה האט איין גיזאמילט גאר זיין פאלק זיין כעס האט ער דער וועקט צוא נאך יאגין דיא ישראל וויא איין בער וואס לויערט אויף איין בהמה אז ער האט גיגראבין איין גרוב איז ער שולדיג גיווארין ער זעלבסט זאל אריין פאלין אין איר פרעה האט גיזאגט צו ירשנן גאר דאש גוטץ פון ישראל אונ אקסין אונ לעמליך ידו בישט גיזעסין צוא משפטין דיא מצרים גלייך וויא דעם דור המבול אונ האסט זייא איין גיזאמילט צוא דיא שטארקע וואסער אזוא וויא דיא פיש צוא דער נעץ צוא דיא באצווינגער פון דיין פאלק האסטו גימערט איין מכה אויף דער אנדערע · דו האשט גיווייעט מיט דיין ווינט צוא בדעקין זייא מיט דעם וואסער פון דעם ים מושיעי דיא ישראל וואס זיינען גהאלפין גיווארין אויף דעם ים האבין דיך גיפעדערט מיט גיזאנג זייא האבין דער ציילט דיינע מעשים מיט זיסע לויב זייא טוען דער הייבין אונ דער הייבן דיין כבוד מיט לויב זייא האבין גילויבט צוא דיין נאמען אונ האבין גיזאגט גאט ווער איז נאך אזוא וויא דוא גאטה אז זייא האבין [illegible]

מרה את המנסים בים כאדם המנער את הקדירה והופך את התחתון למעלה והעליון למטה (וכולם מאמאת) הפכית את כולם כבמהפכה (נבלתם לבלוע גיא ימינך נטית) נטית ימינך ליסבע שלא תעמיד הארץ לדין אם היא תבלע והקבל הרוגי פגרי מצרים (סובלי עול כבד כו') ישראל שהיו סובלים עול כבד במצרים ראית את לחצם ודוחקם (סבורי כור ברזל) הסגורים בכור הברזל במצרים (מתוכם הוצאת סוטניהו כו') הקדוש ב"ה שהוא עורר סערה בשאגת רעמים מעורר רוח סערה עם שאגת קול רעמים הוא (עוכר זדים במשברי ימים) עכר את מצרים הרשעים בגלי הים (ערץ גאים) שבר מצרים הגאים (והשפיל רמים) (עלילות כו') ומעשה נסים הנוראים שעשית (שמעו עמים פזורי כנען) בני כנען שמפוזרים ויושבים בכל ארץ כנען (רגזו וחלו) אחזה אותם רתת וחלחלה (ציר חנן) משרע"ה שהיה ציר נאמן להתפלל (להניא עובדי פסיליהם) לבטל ולהעביר מן העולם עמלק וסיחון ועוג שהיו עובדי פסילים (צוחות פימו) צעקת תפלתו היתה (לדום כאבני אליליהם) שיהיו דומים ובלי ממשות כע"ת שיהיה יכולת ביד ישראל שהם נקראים צאנך להעביר על גבוליהם ופחד בקשתנו (קהלות איש תם) ישראל שהם קהלות בני יעקב איש תם (ברכת אב תשביענו) תשביע להם ברכת אברהם אבינו עליו השלום (קיימה וכו' רחבת ידים נער) נער על צור המעטירה שהיא בהרחבה ורוחה (והרעד) אותם כי הלא כבר (רפות ידים להעביר בה צור ויעד) הקב"ה הזמין להעביר בה רפיון ידים על ידי פרעה מלך מצרים שהכרית את צור וצידון כל איש שיכול לעזור במלחמה ולכן גם עתה העביר בה רפיון ידים כי הפעת יאתה (רז המלוכה ישורון להעד) לקיים המלוכה לישורון עמך ואם מלאה זו חרבה זו ולכן תמהר בה רפיון ידים ואז (רנן שירה כו') ישוררו שירה ברנן ויאמרו (ה' ימלוך לעולם ועד) (שאג אל כאריה וחשף זרועו) וגלה את זרועו כגבור המגלה זרועו להלחם מול האויב (שפעת ים סוף) רבוי מי ים סוף) (חרב והבקיעו) ובקע אותו (שדפו

וְקִנְאָה עָטִיתָ • נוֹגְשֵׂימוֹ נִעַרְתָּ וְכֻלָּם מִאטֵאתָ • נִבְלָתָם לִבְלוֹעַ גַּיְא • יְמִינְךָ נָטִיתָ : סוֹבְלֵי עוֹל כָּבֵד לַחֲצָם רָאִיתָ • סְגוּרֵי כּוּר בַּרְזֶל מִתּוֹכָם הוֹצֵאתָ • סוֹטְנֵימוֹ נִעַרְתָּ וְלִתְהוֹם דָּחִיתָ • סְמוּכִים עַל שֵׁם קָדְשְׁךָ • בְּחַסְדְּךָ נָחִיתָ : עוֹרֵר סְעָרָה בְּשַׁאֲגַת רְעָמִים • עוֹכֵר זֵדִים בְּמִשְׁבְּרֵי יַמִּים • עָרַץ גֵּאִים וְהִשְׁפִּיל רָמִים • עֲלִילוֹת נִסֵּי נוֹרְאוֹתֶיךָ • שָׁמְעוּ עַמִּים : פְּדוּיִם כְּיָצְאוּ לְחֵרוּת לְגוֹאֲלָם הִלְּלוּ • פְּזוּרֵי כְנַעַן רָגְזוּ וְחָלוּ • פַּאֲתֵי מוֹאָב רָעֲדוּ וְחַלְחָלוּ • פַּחֲתֵי אַלּוּפֵי אֱדוֹם • אָז נִבְהָלוּ : צִיר חֵן לְהָנִיא עוֹבְדֵי פְסִילֵיהֶם • צְוָחוֹת פִּימוֹ לִדּוֹם כְּאַבְנֵי אֱלִילֵיהֶם • צֹאנְךָ לְהַעֲבִיר עַד גְּבוּלֵיהֶם • צוֹקַת אֵימָתָה וָפַחַד • תִּפּוֹל עֲלֵיהֶם : קְהִלּוֹת אִישׁ תָּם • בִּרְכַּת אָב תַּשְׂבִּיעֵמוֹ • קָמֵיהֶם תַּפִּיל וּמִיָּדָם תּוֹשִׁיעֵמוֹ • קַבֵּץ פְּזוּרִים וּבְמִרְעֶה טוֹב תַּרְעֵמוֹ • קִרְיַת הַר נַחֲלָתְךָ • תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ : רַחֲבַת יָדַיִם גְּעַר וְהַרְעֵד • רְפוּת יָדַיִם לְהַעֲבִיר בָּהּ צוֹר וָעֵד • רָז הַמְּלוּכָה יְשֻׁרוּן לְהָעֵד • רֶנֶן וְשִׁירָה שׁוֹרְרוּ • יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד : שָׁאַג אֵל כְּאַרְיֵה וְחָשַׂף זְרוֹעוֹ • שִׁפְעַת יַם סוּף חָרַב וְהִבְקִיעוֹ : שִׁדְּפוֹ בְּרוּחַ קָדִים

וסמיתי לו (נתתם רהיה כדכתיב רהיתי את גאון אשר הרים לאלים אותם (שמות ג ס) ולתן שה לשון דהן (סטורי) ל' סגירה של הסוכר למת המים (כור ברזל) תואר למצרים (עורר סערה) תואר לאל ית' (ערץ) ל' שבירה של לערוץ הארץ (תהלים יא) (פאתי מואב) ל"ס (במדבר כד יז) והרגותו רברבי מואב (פחתי) ל' מושל ושר כמו פחת מואב (עזרא ב ו) (ציר) תואר למשרע"ה עפ"ם ציר נאמן לשולחיו (משלי כה יג) וכדרז"ל (לבניא) לשון ביטול כמו ואם הניא אביה אותה (במדבר ל) (צוחות פימו) צעקת תפלת פיהו שנאמר והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל (שמות יז יא) (צאנך) תואר לישראל עפ"ם ואתן צאני צאן מרעיתי (יחזקאל לד לא) (צוקה) לשון צרה וצוקה (משלי א כז) (איש תם) תואר ליעקב עפ"ם ויעקב איש תם (אב) תואר לאברהם עפ"ם אב המון גוים (בראשית יז ה) (רחבת ידים) תואר לצור עפ"ם אני כלילת יופי כלב ימים גבולך וגו' (יחזקאל כז ג ד) (רפות ידים וכו') עפ"ם לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים וגו' להכרית לצור ולצידון כל שריד וגו' (ירמיה מז ג ד) (צור) תואר לסקב"ה (ישורון) תואר לישראל עפ"ם ויהי בישורון מלך (דברים לג ה) (להעד) ל' קיום מלשון ויעדנה (שמות כא ח) ות"א יקיימינה (וחשף זרועו) עפ"ם חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (שפעת) ל' רבוי כמו ושפעת מים תכסך (איוב כב יא) (חרב והבקיעו) עפ"ם וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (שמות יד כא) (שדפו) לשון ושדופות קדים (בראשית מא ו) (ברוח קדים) כדכתיב ויולך ה' את הים ברוח קדים (שמות יד כא) (והבריש) ל' בריעה וטעמו הבגעה (בב ויבם) כמ"ש ויבוזו

פון דער שווערר קנעכטשאפט האסטו גינייגט דיינע אויערין האשט זיך אן גיקלייד מיט נקמה אונ מיט רעכנונג האשטו זיך איין גיהילט זייערע צווינגער האסטו אום גישטארצט אין ים אונ האסט זייא אלע אויש גיקערט דוא האסט גינייגט דיין רעכטע האנט מיט איין שבועה צוא דער ערד אז זיא וועט ניט גישטראפט ווערין אז זיא וועט זייא צוא נעמען האט זיא איין גישלונגען אירע נבלות סובלי דיא ישראל וואש האבין גיליטן איין שווערין עול האשטו גיזעהען זייער באצווינגעניש דוא האשט זייא אויש גיצוינגין אזוא וויא פון איין אייזערנע טעפט זייערע קריגער האשטו אום גישטארצט אונ האשט זייא אין ים ארײן גשטויסין אונ דיא ישראל וואש זיינען זיך סומך אויף דיין היילגין נאמען האשטו זייא גיפירט מיט דיין גינאד. עורר גאט וואש ער דער וועקט איין שטורם ווינט מיט דעם שטורם פון דונערין האט ער באטריבט דיא מוטוויליגע טצרים אין ברעכנעש פון דעם ים ער האט צוא בראכין דיא האפערדיגע אונ האט נידעריג גימאכט דיא הויכע דיא ווערק פון דיינע פארכטיגע נסים האבין דיא פעלקער גיהערט פדוים אז דיא אויש גילייזטע ישראל זיינען ארויש גיגאנגען פרייא האבין זייא גילויבט צוא גאט זייער אויש לייזערידיג וואש זיינען גיוועזן פאר שקרייט אין כנען האבין גיציטערט דיא הארין פון מואב האבין זיך גישראקין דערנסט מאל זיינען ווארין דער שראקין דיא הארין פון אדום ציר דער שליח משה רבינו האט גיבעטין צוא פאר וואגלען דיא וואש האבין גידינט אפ געטער דאש גישרייא פון זייער מויל צוא מאכין שווייגין אזוא וויא זייערע שטיינערדיגע אפ געטער ביז דיינע שאף זיינען איבער גיפארין זייער גבול דוא האשט אויף זייא גימאכט פאלין אנגסט אונ פארכט קהלות דאש איין זאמלונג פון יעקב זאלשטו זאט מאכין מיט דער ברכה פון אברהם זייערע שונאים זאלשטו מאכין פאלין אונ פון זייערע הענט זאלסטו זייא העלפין זאמיל איין דיא פאר שפרייטע אונ אויף אגוטער פאשע זאלשטו זייא פאשין דוא זאלשט זייא ברייגגען אונ פלאנצין אין דער שטאט פון דיין בארג רחבת אויף וויט גרייפענדיגע הענט האשטו אן גשריען אונ האשט זיי גמאכט ציטרין גאט האט צוא גיזאגט צוא איבער פירין קיין ארץ ישראל דיא ישראל וואש האבין שלאפע הענט דער אונטער גאנג דער הארשאפט מצרים האט ישורון ווארהאפטיג גיצייגט אונ זייא האבין גיזונגען אונ האבין גיזאגט ה' ימלוך לעולם ועד גאט וועט קיניגן צוא אייביג שאג גאט האט גישריען וויא אלייב אונ האט אנפלעקט זיין שטארקייט דעם ים האט ער גימאכט טרוקן אונ האט אים גישפאלטין ער האט אים צוא קלאפט

וְהִבְרִיעוּ · שָׁב וַיְכַס רִכְבּוֹ וְחֵילוֹ · כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה׃
חֵין תּוֹקֶף בֵּית יַעֲקֹב אַדֶּרֶת עַמִּים · תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשָׁם
וַעֲטֶרֶת עֲדָיִים · תּוֹפְפוּ בִּמְחוֹלוֹת כְּיָצְאוּ מִן הַיָּם · תְּעוּדָה
שִׁירָה נָמָה · וַתִּקַּח מִרְיָם׃

בשבת הכל יודוך ובחול המאיר לארץ עד מלא כל הארץ כבודו תמצא לעיל

אופן שם המחבר חתום משה בר יצחק

מְהוּלֶּלֶת · מְהַלֶּלֶת · נֶאְדָּרִי עַל מוּקְדָם · שַׁלְהֶבֶת
מְהַבְהֶבֶת · מַחְצֶבֶת כְּמוֹ נֶאְדָּם · הֲמוֹן
עַפִּים · מִתְרוֹפְפִים · מִכָּחָהּ בְּמַעֲמָדָם · רוֹם טִפְּחָהּ · וְאַף
בְּשִׂיחָהּ · נוֹטֵיהֶם וְתַפְקִידָם · תִּמְצָא שְׁנוּאָה טִבְּעָה נוֹא ·
בְּעֵת רָפְתָה יָדָם׃ וּבְאֵימָה · צָבָא רוֹמָה · מְשַׁלְּשִׁים
קְדֻשָּׁה בְּמַעֲמָדָם · יוֹדוּ לַיָי חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי
אָדָם׃ עתה מספר ענין הקדושה וּמִתְחַדְּשִׁים · וּמִתְאַשְּׁשִׁים ·
שׂוֹרְפִים כָּל בְּלַפִּידָם · בִּרְעָדוֹת · וּבְקִדּוֹת · מִשְׁתַּחֲוִים
לְצוּר הוֹדָם׃ רוֹמְמוֹת אֵל · יִשְׂרָאֵל · מַעֲרִיבִים בְּסִלּוּדָם ·
יוֹם שִׁירָה וְלֵיל זִמְרָה · בְּגִילָה וּבְכָל מְאֹדָם׃ יודו צְבָאוֹת
הֲדוֹם · לְצַח וְאָדוֹם · יַעֲלִיצוּ נִפְלָאִים · חֵקֶר אֵין · סְאוֹן
סוֹאֵן · וְגַם מַעֲשָׂיו נוֹרָאִים · קָרוֹב הוּא · לְקוֹרְאָיו וּמוֹשִׁיעַ
לְנִדְכָּאִים · תּוֹעֵי הֲמוֹן · בִּישִׁימוֹן · עִיר מוֹשָׁב לֹא מוֹצְאִים ·
יוֹם שִׁירָה · וְלֵיל זִמְרָה · בְּגִילָה וּבְכָל מְאֹדָם׃ יודו יָמִין
וּשְׂמֹאל · לְהַלְאָה מוּל · צַד הוֹלְכִים וּבָאִים · לֹא יָדְעוּ · מַה
יִּרְעוּ · וּרְעֵבִים גַּם צְמֵאִים · וּבְחָזְקָהּ · מִמְּצוּקָהּ · קָרְאוּ
לְשׁוֹנֵא גֵּאִים · וּבִמְהֵרָה · הָעֲתִירָה · נִתְקַבְּלָה פְּרוֹס דָּאִים ·
הִשְׂבִּיעָם · כָּל יִנְעָם · חֵלֶף יְסַפְּרוּ בְּעוֹדָם׃ יודו · והחיות

שמים ויכסו וגו' (שמות יד כח) (אדרת) לשון אדיר (עדים) לשון יופי וקשוט כמו את עדים מהר חורב (שמות לג ו) (תופפו) לשון תוף וכטור (תעודה) לשון עדות הלשון תורה ולתעודה (ישעיה ח כ) (נמה) ל' אמירה כהלמוד מלשון ונומיתי לו:
(מהוללת) מל' אל מהולל (דברים לב יח) (מהללת) ל' הלל והה' נ"ל פתוחה לפירוש זה (נאדרי) תואר להקב"ה עפ"ה ימינך ה' נאדרי (מוקדם) לשון על מוקדה (ויקרא ו ב) (שלהבת מהבהבת) תואר לתורה ע"ש שלהבת התורה שורפת וע"ש שהיא כתובה אש בתורה ע"ג אש לבנה ולשון מהבהבת הוא ענין חרוך ושריפה ומל' ובתי הבהבי (הושע ח יג) ובהרז"ל שקיפלה ולא הבהבה (שבת כח) (מחצבת) כדכתיב חצבה עמודיה שבעה (משלי ט א) ור"ל שבעה עמודי עולם (נאדם) תואר להקב"ה עפ"ה מדוע אדום ללבושך (ישעיה סג ב) (עפים) תואר למלאכים המעופפים מל' ויעף אלי אחד מן השרפים (ישעיה ו) (מתרופפים) רעידה כמו עמודי שמי' ירופפו ות"י מזדעזעין (איוב כו יא) (רום) שמים (טפחה) ל' טפח והוא כף היד שתודיע כה טפחתים ועפ"ה וימיני טפחה שמים (ישעיה מח יג) ור"ל על ידי התורה שהיא בימינו טפחה שנאמר מימינו אש דת למו (דברים לג ב) ונאמר ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה (משלי ג יט) (בשיחה) בדיבור (נוטיהם) השמים שהקב"ה נוטה שמים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו (תהלים לג ו) (ותפקידם) המזלות והשרים של מעלה כדכתיב וכרות שיו כל צבאם (שם) (תמצא שנוא) עפה"כ ימינך תמצא שונאיך (שם כ"א ט') ותרגומו סורענות ימינך תשכח לכל שנאך (טבעה) ל' שקיעה וגלילה ושקיעה (ומתאששים) ל' חוזק כל' זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו ח) (ובקדות) ל' ויקדו וישתחוו (בראשית מג כח) (בסלודם) לשון שבח מלשון ואסלדה בחילה (איוב ו י)

נרות קדים) תכסו והכהו נרות קדים (והכריש) והכניעו (שב) הים לאיתנו (ויכס רכבו וחילו) כמ"ש כי בא סוס פרעה ברכבו וגו' וישב ה' עליהם את מי הים (תוקף בית יעקב) הקב"ה הוא (אדרת עמים) הוא אדירם והעדי שהם עוטים בו והוא תפארת בראשם (ועטרת עדים) והנשים לדקגיות תופפו במחולות כו' (תעודה שירה נמה) לתעודה ולעדות אמרה מרים שירה כמה שכתוב ותקח מרים את התוף וגו':
(מהוללת) ישראל אשר בשבילם הוללו ונבראו שמים וארץ (מהללת) את הקדוש ב"ה אשר הוא (נאדרי) בקודש (על מוקדם) אף כשהם נשרפים על קדוש השם התורה שהיא (שלהבת מהבהבת) היא (מחצבת) חצבה עמודי העולם כמו הקב"ה שנקרא (נאדם המון עפים) המון מלאכים (מתרופפים) ומתרעדים (מכחה) של תורה שעוסקין בה ישראל בעוד היותם (במעמדם) ובשביל התורה נשברים (רום טפחה) השמים שנקראו רום ע"י התורה טפחה (ואף בשיחה נטיהם ותפקידם) ואף בדבור נתייסדו שמים ונטיהם והמזלות והשרים ש"מ (תמצא שנוא) הספיקה התורה לשנוא (טבעה נוא) וטבעה והורידה את שר המצרים הנקרא נוא ואימתי היה זה המעשה (בעת רפתה ידם) של מצרים (ובאימה צבא רומה משלשים) המלאכים צבא השמים באימה אומרים במעמדם ג"פ קדוש והם (יודו לה') ומתחדשים בכל בוקר מנהר דינור (ומתאששים) ומתחזקים עוד אחר שנבראו והם (שורפים את כל בלפידים) אותן המלאכים (ברעדות ובקדות) הם משתחוים לצור (הודם) להקב"ה (רוממות אל) של (ישראל) הב' מעריבים בסלודם) ממתיקים בשבחם (יום שירה כו') (צבאות) ישראל שהם בארץ שנקרא

הדום רגליו (לצח ואדום יעליצו נפלאים) ישמחו בשבחים נפלאים להקב"ה שנקרא צח ואדום (חקר כו' סאון סואן) של גבורות לאין חקר (ומושיע לנדכאים) לסובלי עוני ותלאים (תועי המון בישימון) ישראל שהיו תועים במדבר שממה (עיר מושב לא מוצאים) שהיה כל כך שמם שאין למצוא עיר מושב ואפ"ה (יום שירה וליל זמרה) היו אומרים שירה להקב"ה ביום וזמרה בלילה (בגילה כו') אך כשארכו להם הימים שהוליך אותם הקב"ה ימין ושמאל פעם לימין ופעם לשמאל (להלאה מול) רחוק מדרך הכבוד הישר (צד הולכים ובאים) שהיו נעים בהליכתם וביאתם לכל צד ונמשך הזמן עד ט"ו באייר וכלה הלחם (לא ידעו מה ירעו) מה יאכלו כי פסקה החררה שהוציאו ממצרים (ובחזקה ממצוקה קראו לשונא

(הדום) תואר לארץ עפ"ה והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (צח ואדום) תואר להקב"ה ע"ש שכתוב דודי צח ואדום (שה"ש ה י) (יעליצו) ל' שמחה מל' עלץ לבי בה' (ש"א ב א) (סאון סואן) עפ"ה כי כל סאון סואן ברעש (ישעיה ט ד) (לנדכאים) סובלי עוני ותלאים וכן פירש"י (ישעיה נז טו) (תועי המון בישימון) עפ"ה תעו במדבר בישימון דרך וגו' (תהלים קז ד) (להלאה) לשון ריחוק כמו זרה הלאה (במדבר יז ב) (ובחזקה ממצוקה כו') כדכתיב וילונו כל עדת בני ישראל ופירש"י לפי שכלה הלחם (שמות טז ב) (עתירה) ל' תפלה מל' ויעתר יצחק (בראשית כה א) ועפ"ה שמעתי את תלונותיכם (שמות טז יב) (פרוס) ל' הלא פרוס לרעב לחמך (ישעיה נח ז) ות"י הלא תפרנס לכפנא מלחמך והמפרשים פירשו ענין שבר וכליעה (דאים) רומז למן שהיה דאה ומעופף עם הטל כמ"ש ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס וגו' (שמות יד) (כל ינעם) ענין נע ונד והוא עפ"ה כמה יניעון לאכול (תהלים נט) (חלף) ל' תמורה ור"ל בעבור זה:

גאים) ומגודל המצוק קראו בחזקה להקב"ה הנקרא גאים (ובמהרה העתירה נתקבלה) התפלה (פרוס דאים) לפרנס אותם בדגן שמים המעופפים במדבר (השביעם כל ינעם) נתן להם לחם כדי שביעה סמוך לפתח אהליהם שלא יצטרכו להיות נע ונד לבקש אוכל (חלף יספרו בעודם) תמורת זה שפרנס אותם יספרו הנפלאות בעודם חיים:

מיט אמזרת וויגט ער האט זיך אום געקערט אונ האט צוא גידעקט פרעה סים זיין חיל וויא עש שטייט (כי בא סוס פרעה) דען דיא פערד פון פרעה זיינען גיקומען אין ים תוקף דער שטארקער גאט טוט איין הילין מיט שטארקייט דאש הויז גינינד פון יעקב ער איז דאש שיינקייט פון זייער קאפ אונ אקרוין פון זייער צירונג זייא האבין גיפויקט אונ געטאנצט אז זייא זיינען ארויש גיגאנגען פון דעם ים מרים האט עדות גזאגט מיט געזאנג אונ האט גינומען דעם פויק אין איהרע הענט :

יוצר ליום אחרון של פסח

כך"ק (?) האומרים אותן זה ועל כתרונים שמתחלק כל' והאריך אות ח' והש"ם כנינין

לבעל התפארת · מתקן רום בזרת · מעצימים אדרת · מלאכי
השרת ינוחים לו לתשתורת · כהלכה ומסורת · ואני ששחרחורת ·
תהלה בפי סודרת : לנקרא ראשון ואחרון · מלך אדירירון · מביעים
סלד ורון · ביושר ובכשרון · ואתם מטטרון · פסקון אטמון סגרון ·
ואני חבצלת השרון משתחוה פני הארון : ליה חוצב להבה · נערץ
בסוד קדושים רבה · ועודי מרכבה · וקדישי שלהבה · מתגברים
להקשיבה · קדשה כאתת חטיבה · ואני חולת אהבה · בבקשה
ערבה : למפליא פלאות · אדון כל הנפלאות · כתים וחילות · בחדרי
היכלות · רועשים בקולות · נועדים במקהלות · אני חומה ושדי
כמגדלות · השבחות ותהלות : לנאמן בבריתו · וקים בשבועתו · השמלי שרותו ·
מתבהלים משאתו · מתנטלים מאימתו · ומגידים אילותו · ואני לדודי ועלי תשוקתו ·
ברוך שם כבוד מלכותו :

(לבעל מתקן רום בזרת) רוצה הוא השמים תקן בזרת שנאמר (ישעיה מ' פ' יב) ושמים בזרת תכן (אדרת) חוזק שבו (לתשתורת) לשרלה ופירוש נוחים שנקל להם להגיד שררתו ושבחו שהכלם יך להבין השבח אבל אני אין שבחי אלא בפה באין מבין (כהלכה כו') כפי הלכתא וקבלה הנמסר להם שלא יתחילו לומר שירה עד אחר שיכלו ישראל תנומר שירה (מטטרון) שר הפנים בגימטריא שדי והוא רבו של משה רבינו עליו השלום (פסקון כו') פוסק ואוטם וסוגר כח מדת הדין שלקטרג על ישראל והם שמות כיתות של גבריאל שהוא ממדת פחד וגבורה שלשתן שרים של אש:

ויתחיים · גאל כרוך נעימות · אהבת רבה · ק"ש · אמת ויציב · על הראשונים · אין אלהים · עזרת עד גאל ישראל · תפלה כבכיתי של פסח · ומתפללים שמ"ע בלחש והש"ץ חוזר התפלה בקול רם:

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך :

ברוך אתה יהוה אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה: מלך עוזר ומושיע ומגן :
מסוד חכמים ונבונים · ומלמד דעת מבינים · אפתחה פי בשיר ורננים · להודות ולהלל פני שוכן מעונים :

כשחל אחרון של פסח בשבת מתחילין הסדר ואומרים כאן אותותיך ראיש !

מיוסד על א"ב

אימת נוראותיך בשדה צוען בהשלחת · בער כסילן
בציר אשר שלחת · גוי מקרב גוי במסורת
לקחת · דברך להקים כמו לאב הבטחת · העז יהיר
ונאץ מול שלוחך · ונם מי יי אשר שלחך · זעם ועברה

מטה לוי

(אימת נוראותיך כו') כאשר שלחת אימת נוראותיך במצרים (בער כסילן בציר אשר שלחת) פרעה כשהקשה לבו נגד משה ששלחת אותו (גוי מקרב כו' דברך כו') אז לקחת גוי מקרב גוי במסות ובמופתים כדי לקיים דברך שהבטחת לאברהם (זעם כו'

בית לוי

(אימת) ל' מורא (צוען) תואר למצרים (בער) תואר לפרעה ע"ש אך אוילים שרי צוען הכמי יועצי פרעה עצה נבערה (ישעיה יט יג) (כסילן) סרנים וסלונים (יחזקאל כ ו) ות"י מסרבין ותנקבים לקבלך (ציר) תואר למשה ע"ש בשיס שליח מלח כ' (לאב) תואר לאברהם ע"ש כי אב המון גוים נתתיך (הבטחת) כדכתיב וגם את

כגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול (בראשית טו יד) (יהיר) תואר לפרעה ע"ש שהיה מתייהר ואמר לי יאורי ואני עשיתני (יחזקאל כט) (ונם) ל' אמירה בתלמוד כמו וטמיתי לו (זעם

לבעל התפארת צו גאט וואס ער איז אהאר פון שיינקייט אונ האט באשאפן
דיא וועלט מיט זיינע פינגער טוען אים שטארק לויבין
דיא מלאכים נוחים זייא זיינען באוויליגט צוא זיין הערשאפט וויא מיר
האבין אקבלה פון אונזערע עלטערין אבער איך בין שווארץ פון עבירות
זיין לויב איז אין מיין מויל מסודר לנקרא צוא גאט וואס ער איז
גישטארקט מיט לויב אונ ער איז דער ערשטער אונ דער הינטערשטער
ריידין זייא מיט פרייד איין גיזאנג צוא רעכט פארטיגע צייט אונ מיט זייא
איז דער מלאך מט"ט אונ דיא מלאכים וואש מאכין פאר שליסין דעם
צארין עש זאל אוף זיי ניט קומען אונ איך ישראל וואש מיר זיינען גגליבינט
צו איין רויז טוא איך מיך בוקין קעגין ארון קודש ליה חוצב צו גאט וואש
ער הויאט פלאם ער איז שטארק גילויבט מיט דר עצה פון פיל מלאכים
דיא היילינע אונ פלאמדיגע מלאכים וואש זיינען בייא דער מרכבה
שטארקין זיך צוא פאר נעמען אין איינעם דיא היילינע לויב אונ איך
ישראל וואש איך בין קראנק פון ליבשאפט פונגאט מיט אזים גבעט בעט
איך למפליא צוא דעם האר פון אלע וואש מאכט גרויס וואונדער · פיל
כתות מלאכים אין חדרים אונ אין היכלות זיי זאמלן זיך איין מיט אקול
אונ רעש אונ איך ישראל וואש איך בין שטארק וויא איין טויער אין דער
אמונה פון הקב"ה אונ מיינע תלמידי חכמים וואש זיינען שטארק וויא
איין טורעם תשבחות גיבין לויב צוא הקב"ה וואס ער איז באגלייבט
מיט זיין זיכערהייט אונ האלט זיין שבועה תשמלי דיא מלאכים וואס דינן
אים זיי שרעקין זיך פר זיין שטארקייט אונ ווערין אויף גיהויבין פון זיין
פארכט אונ זאגין זיין געטליכקייט אונ איך בין צוא מיין פריינט אונ צוא
מיר טוט ער גלוסטין דרום זאגין מיר אלע טאג ברוך שם כבוד מלכותו :
אימת נוראותיך דיינע פארכטיגע נסים אז דוא האשט גישיקט אויף דיא
מצרים דער נאר פרעה האט גיצארינט אויף דיין שליח משה וואש
דוא האשט אים גישיקט דאש פאלק ישראל האשטו ארויש גינומען פון
דעם פאלק מצרים מיט צייכין דוא זאלשט מקיים זיין דיינע רייד וואש
דוא האסט צוא גיזאגט צוא אברהם אבינו העז דער האפרדיגער פרעה
האט מעיז גיוועין אקעגין דיינע שלוחים משה אונ אהרן אונ האט גיזאגט

בּוֹ בְּאַף בְּשַׁלְּחֲךָ · חָזַר בְּעַל כָּרְחוֹ עֲשׂוֹת מְשַׁלְּחָךְ · טָפַשׁ לִבּוֹ וְנִבְעַר אַחֲרֵי זֹאת · יָעַץ רְדוֹף אַחֲרֵימוֹ לָבוֹז בִּזּוֹת · כְּלֵי קְרָב נָשָׂא וַחֲרָבוֹת שְׁחוּזוֹת · לְהָשִׁיב לַעֲבָדוּת אוֹם נָאוָה בַּחֲרוּזוֹת : מוֹעֵד שְׁלֹשֶׁת יָמִים חִכָּה לַחֲזוֹר · נֶהְפַּךְ לִבּוֹ בְּלֹא אָבוּ חֲזוֹר · סְפוּנֵי גְנָזָיו פִּנָּה לַחֲילוֹתָיו לִבְזוֹר · עֲבוּר בְּכָל לֵב אוֹתוֹ לַעֲזוֹר : פָּרָשַׁת דְּרָכִים כְּנָגַע עַם מְשֻׁלָּח · צִדְּדָם מְאוֹרַת פְּלֶשֶׁת טוֹב וְסַלָּח : חזן קַלְגַּסִּים מֵרְאוֹת עַצְמוֹת זָבָד וְשׁוּתָלַח · רִחֲקָם מִדֶּרֶךְ אוֹתָם צָר בְּשַׁלַּח :

קהל
עַבְדּוֹ שָׁלַח לְהוֹצִיא עַמּוֹ בְּשָׂשׂוֹן · שׁוֹדְדֵיהֶם שָׁת בָּם מַכַּת אָסוֹן : חזן תָּמִים זָכַר מְנוּסֶּה וְנִמְצָא חָסוֹן · תּוֹלְדוֹתָיו לְהָגֵן נַחֲלַת אָב לַחְסוֹן : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

א') ע"ש ישלח בם חרון אפו עברה וזעם (תהלים עח מט) (עשות) כמו לעשות (בחוזות) מחודדות וכלשון משנה אלינו אין משחיזין את הסכין (אום נאוה בחרוזות) תואר לישראל ע"ש נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים (שה"ש א י) (חכה) מל' אשרי המחכה ויגיע (דניאל יב) וע"ש דרך שלשת ימים נלך (שמות ח כג) (ספוני) ל' ממון מל' חלקת מחוקק ספון (דברים לג כא) (לבזור) ל' פזור מלשון ורכוש להם יבזור (דניאל יא כד) כי בי"ת ופ"א מתחלפין בשם ממוצא אחד והוא בומ"ף (קלגסים) המון וחיל בל' תלמוד כמו שמצינו (בסוטה ד' מ"ג) אל תיראו מפני הנפת תריסין ושפעת הקלגסין (זבד ושותלח) דכתיב וזבד בנו ושותלח בנו (ד"ה א' ז כא) : (עבדו שלח) דכתיב שלח משה עבדו וגו' ויוצא עמו בששון (תהלים קה מג) (שודדיהם) ענין גזילה ועושק הממון · או עושק הגוף כמו שודדים (ירמיה ה ו) ופירשו המפרשים ענין עושק הגוף (שת) ל' שימה כמו כי שת לי אלהים (בראשית ד כה) (מנוסה) בי' נסיונות (חסון) חזק כמו וחסון הוא כאלונים (עמוס ב ט) (לחסון) לשון נחלה כי תרגום נחלה אחסנתא :

(בשלחך) אף כאשר שלחת בו חרון אפך ועברה וזעם אז (חזר בו בעל כרחו כו') כמ"ש בשלח פרעה את העם (טפש לבו ונבער אחרי זאת) אחר שלחו אותם אמר שעשה בטפשות לבו ונבער מדעת כדכתיב מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו (מועד כו') פרעה היה מחכה שלכשישלם זמן שלשה ימים יחזרו ישראל למצרים (נהפך לבו) לרדוף אחריהם · כששמע (בלא אבו חזור) שלא רצו לחזור (ספוני גנזיו פנה לחילותיו לבזור) פנה טמוני גנזיו לפזר לחילותיו (עבור כו' פרשת דרכים כנגע עם משולח) וכאשר הגיעו ישראל אל פרשת דרכים שהדרך הא' פונה אל ארץ פלשתים והאחרת אל המדבר (צדדם כו') צדדם הקב"ה שהוא טוב וסלח והביאם מדרך ארץ פלשתים והטעם (קלגסים מראות עצמות זבד ושותלח) שלא יראו החילות של ישראל את עצמות זבד ושותלח שהיו הגדולים משבט אפרים שנהרגו עם כל העם אשר מתו ע"י אנשי גת על שרצו למהר הקץ ולכך (רחקם כו') רחקם הקב"ה מדרך פלשתים כששלח אותם פרעה הצורר: (עבדו שלח) שלח הקב"ה את משה עבדו (להוציא עמו בששון שודדיהם שת כו') במצרים הגוזלים ושודדים אותם שם בהם מכת אסון לאברהם הנקרא (תמים) זכר הקב"ה אותו על שהיה מנוסה בנסיונות (ונמצא חסון) וחזק (תולדותיו להגן) להגן על בניו (נחלת אב לחסון) ולירש אותם נחלת אברהם מה שאמר לו הקב"ה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול (בראשית טו יד) :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ : מוֹרִיד הַטָּל : מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה : וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תַּחְבּוּלוֹת עָשׂ רַב עֵצָה וּגְבוּרָה · שׁוֹכְנֵי חֶלֶד לְלַמֵּד חָכְמָה מִגְּבוּרָה · רֶסֶן מַתְעֶה הִרְסִין שַׂר הַבִּירָה · קְהָלָיו לְהַקְהִיל לִרְדּוֹף יָפָה וּבָרָה : צְלוּל כְּחָבוּ מַשְׁלִיכֵי יְאוֹר זְכָרִים · פּוֹרֵעַ פִּלְּשָׁם סוּף הֱיוֹת סְבוּרִים ·

(עש) כמו עשה (רב עצה וגבורה) תואר להקב"ה ע"ש הכתוב גדול העצה (ירמיה לב יט) (חלד) הארץ כמו שמצינו כל יושבי חלד (תהלים מט) (חכמה מגבורה) עש"ה טובה חכמה מגבורה (קהלת ט טז) (רסן מתעה) עש"ה ורסן מתעה על לחיי עמים (ישעיה ל כח) ורסן הוא ברזל שתולין בפרומביא שמשימין בפי הבהמה (שר הבירה) תואר לפרעה (יפה וברה) תואר לישראל על שם הכתוב יפה כלבנה ברה כחמה (שיר השירים ו י) (צלול) ל' טביעה ושקיעה מל' צללו כעופרת (כחבו) כשנתחבאו (משליכי יאור זכרים) כנוי למצרים (פורע) תואר להקב"ה (פלשם) לשון משקל וכ"ל בשי"ן משמאל מלשון פלס ומאזני משפט (משלי טז יא) (סוף) ים סוף (סבורים) ל' סבירה כמו וסברתי את מצרים

(תחבולות עש כו') הקדוש ב"ה שהוא (רב עצה וגבורה) עשה תחבולות הרבה על פרעה ועל מצרים וכל זה עשה (שוכני חלד ללמד) כדי ללמד לשוכני ארץ שטובה (חכמה מגבורה) (רסן מתעה הרסין שר הבירה) הקב"ה הרסין את פרעה שהוא שר הבירה רסן שהיה מתעה אותו (קהליו להקהיל לרדוף יפה וברה) שיקהיל את קהל עמו לרדוף אחר ישראל הנקראים יפה וברה (צלול כחבו משליכי יאור זכרים) כאשר נתחבאו לצלול ושקיעה בים המצרים שהיו משליכים זכרי ישראל ליאור אז הקב"ה שהוא (פורע) מדה כנגד מדה (פלשם) פרע להם במשקל (סוף היות

װער איז גאט װאס האט דיך געשיקט אונ אז דוא האשט אויף אים געשיקט גרים צארין האט ער גימוזט דערטה האבין אונ טאן דיין שליחות טפש נאך דעם איז זיין הארץ פאר נארישט געװארין ער האט גטראכט נאך זייא נאך צוא יאגין אונ צוא רויבין זייא וחרבות שחוזות ער האט מיט זיך גיטראגין כלי זיין אונ שארפע שווערדין צוא אום קערין דאס פאלק װאס זייען שיין װיא פעריל צו זיין קנעכט שאפט מועד ער האט גװארט דרייא טעג טאמער װעלין זייא זיך אום קערין נהפך אונ אז זייא האבין זיך ניט געװאלט אום קערין איז זיין הארץ פאר קערט געװארין זיינע פאר בארגינע אוצרות האט ער אויש גיראמט אונ האט צוא טיילט צוא זיין חיל כדי זייא זאלין אים העלפין מיטן גאנצין הארצין פרשת אז די ישראל זיינען גיקומן אויף דעם װעג װאס צו טיילט זיך האט זיי גאט גיפירט אין דר זייט פון פלשתים זיי זאלן ניט זעהן די ערינגע אונ די גרויסע פלשתים אונ די ביינער פון זבד ושותלח דרום האט ער זיי דר װייטערט פון דעם װעג אז דער באליידיגער האט זייא אװעק גישיקט עבדו ער האט גישיקט זיין קנעכט משה רבינו ער זאל אויס ציהען זיין פאלק מיט פרייד אונ זייערע רויבערס האט ער גישלאגין מיט מכות יעדער נאגצער גאט האט גידיינקט דעם זכות פון אברהם װאס ער האט אים גיפרובט אונ ער איז שטארק באשטאנען זיינע קינדער צוא באשיצין אונ צוא מאכין זייא ירשענען דיא ארב פון זייער פאטער יעקב :

תחבולות עש גאט האט גטאן פיל עצות אונ שטארקייט צו לערנן די װאש רוען אויף דר װעלט אז חכמה איז בעסר פון גבורה מיט איין פר אירטן צוים האט גאט פאר צאמט דיא מצרים צוא איין זאמלען זיין חיל אונ נאך צוא יאגין דיא ישראל װאש זיינען שיין אונ לויטער צלול װייל זייא האבין אריין גיװארפין אין טייך דיא זכרים זיינע זייא איין גזונקען

עצות מרחוק אמן לעם נכרים · שיח אשר שח לשורש בכורים ׃ נואלו שרי צוען עצה נבערה · מצעדי זאת שגת להפיצה בסערה׳ לולי אל שהוציא חרבו מתערה · כרתו יערה ובערו בה הבערה ׃ יושב בשמים שחק והלעיג למו · טבסים גיסיו כגיסו לצאת עלימו · חז כי בא יום גמולימו · זאת תחת זאת נקמת עוללימו ׃ ולעשות בהם משפט הכתוב בחסוף · השב גמולם בזדו בעם הכסוף ׃ חזן דרך הסב לגאולי בזרוע חשוף · גלגלם המדברה דרך ים סוף ׃

קהל מעלליו בקהל עם תמיד ארנן · בבוקר להגיד חסדו ואמונתו בהתלונן ׃ חזן אורות טללי תחי מנו אתחונן · אטומים להחיות עם בצלו מתלונן ׃

ברוך אתה יי מחיה המתים ׃

מיוסד ע"פ א"ת ב"ש ובתשלומו חתום הגא קלונימוס

איום ונורא מי לא ייראך · תועי לב לא הכירו מוראך · בחורי און ופיבסת דין בהראך · שומעי שמעך רגזו וחלו ממוראך ׃ גודל נוראותיך מי יוכל לספר · רבו עד למאד ועצמו מספר ׃ דיו הים וכל יציר סופרי · קצת נוראותיו לא יוכלו לחוק בספר ׃ הלוך חמש

בכורים) שיהיו נכגרים ביס סוף (עצות מרחוק אמן לעם נכרים) הקב"ה היה מאמן ומקיים לישראל עצות מרחוק (שיח אשר שח לשורש בכורים) לקיים הדבור אשר דבר הקב"ה לאברהם שהוא עיקר לכל האבות שנקראו בכורים (נואלו שרי צוען) שרי מצרים נעשו אוילים וטפשים (עצה נבערה) עצתם נבערה (מצעדי זאת שגת) ומה שחשב להשיג מצעדיו של ישראל שנקראים זאת (להפיצה בסערה) והשיגם אותם חונים על הים חשב לפזר אותם בסערה (לולי אל שהוציא חרבו מתערה) אלו שהקב"ה היה נלחם להם במצרים כבר (כרתו יערה) היו מכריתים היער של ישראל (ובערו בה הבערה) (יושב כו' טבסים גיסיו כגויסו לצאת עלימו) כאשר התגודדו לגדוד תקון וסדר חייליו לצאת על ישראל (חז כי בא יום גמולימו) ראה כי בא יום הגמול שלו (זאת תחת זאת) תחת אשר נאמר על פרעה ולא שת לבו גם לזאת (לכן שר משה את השירה הזאת) וכל זה היה (נקמת עוללימו) נקמת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (ולעשות בהם משפט הכתוב בחסוף) כדי לעשות במצרים משפט הכתוב בגלוי כמ"ש נפשם בשלחה תריבנה (ישעיה מ ח) (השב גמולם כו') וכדי להשיב להם כגמול אשר הרשיעו נפש ישראל הנכסף והנחמד לכך (דרך הסב לגאולי בזרוע חשוף) הסיבם את גאולי ישראל מדרך הפשוטה לדרך העקומה ביד רמה וגלוי (גלגלם המדברה דרך ים סוף) הסיבם ללכת למדבר דרך ים סוף ׃ (אורות טללי תחי מנו אתחונן) אתחנן ואבקש ממנו שיתן גשמים וטללים של תחיית המתים (אטומים להחיות) להחיות המתים של ישראל (עם) אשר הם (בצלו מתלונן) ׃ אתה (איום ונורא) ומן הראוי היה להיות יראים מפניך כי (מי לא ייראך) ועכ"ז פרעה ומצרים שהם (תועי לב לא הכירו מוראך) (בחורי און ופיבסת דין בהראך) בעת הבראתך דין על בחורי מצרים שנקראו און ופיבסת אז (שומעי שמעך רגזו וחלו ממוראך) (דיו הים) אלו היה הים דיו (וכל יציר סופר) וכל היצורים היו סופרים אפילו (קצת נוראותיו לא יוכלו לחוק בספר) (הלוך חמש מאות שנה קפצת

(ישעיה יט ד) ופרש"י ושא... (עצות מרחוק אמן) פע"פ פי' מרחוק אמונה אומן (ישעיה כה א) ופרש"י עצות שיעץ מרחוק לאברהם נכרית נין בבתרים אמונת אומן אמנה ואמנת עכ"ל (לעם נכרים) הואר לישראל בשם נכרים בין האומות שכ"ה כל האומה ישראל (ישעיה מא ט) לא מעטם בהם אויבים ומהירה (שח) דיבר (לשורש בכורים) הואר לאברהם שהוא שורש האבות שנקראו בכורים כמ"ש כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם (הושע ט' י') (צוען שרי צוען ט') ל"ס (ישעיה יט יא יג) (מצעדי) ל' פסיעה כמו מה' מצעדי גבר (תהלים לז כג) (זאת) הואר לישראל פע"פ מי זאת עולה (שה"ש ג ו) (שגת) כמו לשגת (שגת) כמו להשג פע"פ אמר אויב ארדוף אשיג (יערה) הואר לישראל כי כן הוא כל"מ כסבך ונ... אחד מהן ולמעת לישר כנגד (יחזקאל כא ג) (טכסים) תקון וזות מלוי כתלמוד טכסיסי מלכות (גיסיו כגויסו) מגייס ל' גדודות וחיילות (חז) ראה (בחסוף) ל' גילוי אל חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (נפש הכסוף על הכסוף) כנכספה כתהלים (פ"ד) והוא סואר לישראל עפ"י חשק ה' בכם (דברים ז ז) (חשוף) ל' גלוי כנ"ל (גלגלם) הסיבם (מעלליו) מעשיו כמו פרי מעלליו (ירמיה יז י) (בהתלונן) ל' לינת לילה כמו בצל שדי יתלונן (תהלים צא) והרגומי יונית והמפרשים פירשו ענין התמדה כמו נדק ילין בה (ישעיה א) (אורות) גשמים כמו על כפים כסה אור ופי'

מהלך חמש ידה מנא מתרה (איוב לו לב) (טללי תחי) על של תחיה (מנו) כמו ממנו, (אתחונן) ל' תחנה ותפלה (אטומים) הסתומים בקבר כמו ויעש לבית חלוני שקופים אטומים (מ"א ו ד) ופי' כוון פתיהן מלגאו וסתומין מלבר (תועי לב) תואר למצרים (און ופיבסת) תואר למצרים ע"ש בהם שני עיירות באלה מצרים נקראים כן (יחזקאל ל יז) (רגזו וחלו מפניך) ל"ס (דברים ב כה) (יוחק) ל' כתיבה כמו מי יתן בספר ויוחקו (איוב יט כג) (הלוך חמש מאות) הרחק מהמים יאלך בוא ה...

גיוואָרין אין ים ער האט זייא גיצאָלט זייער וואָנ זייא זאָלין זיין פאר שטאָפּט אין ים סוף עצות דיא עצות וואָש גאָט האָט לאַנג גיהאַלטין מיט אברהם האט ער אָן גיבּרייט צום פאָלק וואָש איז פאר פרעמד גיוואָרין אין מצרים שיח דיא רייד וואָס גאָט האָט גירעט צו אברהם וואָש ער איז דער שורש פון אַלע אבות נואלו זייא זיינען פאר נאַרישט גיוואָרין דיא האַרין פון מצרים מיט איין אויש גלערטער עצה זייא האָבּין גימיינט צוא טרייבּין דיא טריט פון דיא ישראל אונ צוא פאר שפּרייטין זייא מיט איין שטורם וואָלט גאָט ניט גיוועזן אויס גיצויגין זיין שווערד פון דער שייד אונ האט גיזאָגט צוא די מלאכים פאר שנייט אירע היילות אונ צינדט אָן אין זייא פייער יושב גאָט וואָש זיצט אין הימיל האָט פון זייא גישפּעט או ער האט אָן גיצירט דאָש היל נאָך צוא גיין נאָך זייא ער האט גיזעהן אז עש איז גיקומען דיא צייט ער זאָל זיי בּצאָלין פאר זייערע מעשים דאָש איז גיוועזן פאר דעם וואָש זייא האָבּין גיטאָן אַנְקָמָה אין דיא קינדר פון ישראל [illegible] אין זייא פון איין משפט וואס אין דער תורה איז אנטפלעקט דוא דאָשט גיטאָן אין זייא וואָש זייא האָבּין גיוואָלט מאַן דאָש גילוסטיגע פאָלק ישראל דרך הסב ער האָט אַרום בּריינגילט דיא ישראל וואָש ער האט זייא אויש גילייזט מיט שטאַרקייט אונ האָט זייא גיפירט דורך דער מדבר צום ים סוף מעלליו זיינע ווערק טוא איך תמיד זינגען צווישין פיל פאָלק אַלע אין דער פריא צוא זאָגין זיין חסד אונ זיין אמת אז דיא לייט גיבּטיגין אובּר · איך טוא פון אים בּעטן דעם ליכטיגן טל פון תחיית המתים צוא מאַכין לעבּין דיא וואָש זייגען באַהאַלטין אין קבר דאָש מיינט מען דיא וואָש גיבּטיגין אין זיין שאָטין ׃

איום ונורא דוא פאָרכטיגער גאָט ווער זאָל פאר דיר ניט מורא האָבּין דיא מצרים וואָש האָבּין פאר אירטע הערצר האבּין ניט דער קאָנט דיין פאָרכט אז דוא האָסט גיוויזין דיין משפט אויך דיא אום רעכטע מצרים דיא וואָש האָבּין גיהערט דיין שם האבּין גיציטערט פאר דיין פאָרכט גודל דאָש גרויסקייט פון דיינע וואונדר ווער קאן אויש דר ציילן זייא זיינען זייער פיל עש איז ניט מיגליך זייא צוא דער ציילן דיו הים

יוצר ליום אחרון של פסח

מאות קפצת ממעונך · צורריך הצמת כהרעו בטלאי ענך · ובמחמדי בטנם לא חסה עינך · פטרי רחם וראשי און בענך: זעכם בעשר בחומש יד הגדולה · עולות אחת לחמש בעבות גדלה · חשפו זרוע אשר מאד גדלה · סעפם על אחת חמש בגדולה: טבועים ביון מצול בתלול הגשיר · נגף אבן הסר ועקוב הישיר:

חזן ישע מציון שלח וחדש נשיר · כתר לך לתן כאז ישיר:

קהל חרשו יושבי חרושת לאבד יפה וברה · נתוש ואבד שם ושאר בגבורה: חזן נחל קישון גרפם וזרועם נשברה · אז לבשה רוח ושרה דבורה:

קהל קם על רבו קמיו ללזות · לחמת לוחמיו והכנעת אותם להבזות: חזן נועם זמירות ביטה לך להזות · יחד ושר את השירה הזאת:

קהל מכלל יופי על משפטו יחדש · ועוד נוך בו כקדם יתחדש: חזן שיאו למעלה למעלה ירום ויוגדש · סלה בתוכו נשיר שיר חדש:

מאות שמה (קפצת) לשון קפיצה (ממעונך) משמים שהם דירתך (הצמת) ל' כריתה כמו הצמתה כל זונה ממך (תהלים עג כז) (בטלאי ענך) תואר לישראל ע"ש שהיו במצרים כטלאים בעדר וע"ש הכתוב ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם (יחזקאל לד לא) (ובמחמדי בטנם) אלו הבנים. עפ"ה את מחמד עיניהם (שם כד כה) (וראשי און) הבכורים כמו וראשית אוני (בראשית מט ג) (בענך) ל' ענוי (זעכם) לשון קצור ימים וכריתה מל' ימי נזעכו (איוב יז א) (חשפו) לשון גלוי מל' חשף ה' (ישעיה נב י) (סעפם) ל' כריתה מלשון מסעף פארה במערצה (שם י לג) (טבועים) ענין שקיעה (ביון מצולה) ל"ה טבעתי ביון מצולה (תהלים סט ג) (בתלול) עפ"ה ושתלתי אני על הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כב) ופרש"י שם על מלך המשיח וכן ת"י ותלול הוא ענין גבהות והוא מל' תל (הגשיר) מלשון גשר (נגף אבן) עפ"ה ולאבן נגף (ישעיה ח יד) (ועקוב הישיר) עפ"ה ישרו בערבה מסלה לאלהינו וגו' והיה העקוב למישור וגו' (שם מ ד) (חרשו) ל' מחשבה מל' וחכם חרשים (ישעיה ג ג) ויפ' המפרשים ל' מחשבה (יושבי חרושת) עפ"ה יבין מלך כנען וגו' ושר צבאו סיסרא והוא יושב בחרושת הגוים (שופטים ד ב) (יפה וברה) תואר לישראל עפ"ה יפה כלבנה ברה כחמה (שה"ש ו י) (נתוש) כמו לנתוש (ושאר) בשר מל' אם יכין שאר לעמו (תהלים עח כ) (נחל קישון גרפם) ל"ה (שופטים ה כא) (וזרועם) ל' גבורה כמו שבור זרוע רשע (תהלים י טו) (רוח) רוח הקודש: (קם על) ע"ש הכתוב הוקם על (ש"ב כג א) וזהו דהע"ה (רבו קמיו) עפ"ה רבים קמים עלי (תהלים ג) (לזות) ל' לזות שפתים שהיו אומרים עליו אין ישועתה לו באלהים סלה כמבואר במזמור הנ"ל (נועם זמירות) ג"כ תואר לדוד עפ"ה ונעים זמירו' ישראל (ש"ב כג א) (ביטה) פעל עבר מגזרת לבטא בשפתים (ויקרא ה ד) ומצאנוהו גם בה"א בסוף כמו יש בוטה (משלי יב יח) (להזות) לשון הזאה (מכלל יופי) תואר לבהמ"ק (על משפטו יחודש) כדכתיב וארמון על משפטו ישב (ירמיה ל יח) (ועוד) מגזרת אהל מועד (נוך) ל' דירה מל' ופקדת נוך ולא תחטא (איוב ה כד) (שיאו) רוממותו כמו אם יעלה לשמים שיאו (איוב כ ו) והוא עפ"ה והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות (ישעיה ב ב) (ויוגדש) גם זה ל' גבהות נגזר מן גדיש ורז"ל עשו ממנו פעל כאמרם המגדיש (ב"ק דף כט א) ואמרו עוד גדוש

(ממעונך) הלכת וקפצת משמים לארץ כדי להכות הבכורים (צורריך הצמת) הכרת צוררי ישראל (כהרעו בטלאי ענך) כאשר עשו רעה בישראל שהם עדרי צאנך (ובמחמדי בטנם) ויגל בניהם לא חסה עינך (פטרי רחם וראשי און בענך) בענותך את הבכורים (זעכם בעשר בחומש יד הגדולה) הכריתם וקצר ימיהם בעשר מכות על ידי אצבעו שהוא חמישית היד וכל מכה ומכה (עולות אחת לחמש בעבות גדלה) שכל אחת מהם גדלה בעבות כמו שגדילין העבות כפול חמשה כן היתה כל מכה ומכה של חמש מכות הרי באצבע אחת נ' מכות (חשפו זרוע אשר מאד גדלה) נמצא בהגלות זרוע הגדולה שהיא חמשה אצבעות (סעפם על אחת חמש בגדולה) הכריתם בידו הגדולה על אחת חמש אמור מעתה במצרים לקו חמשים מכות באצבע ועל הים לקו ביד הגדולה חמשים ומאתים מכות ועתה אלהינו בקשתנו שים לבך אל אורך קצנו שאנו משוקעים בתוכו (טבועים ביון מצול) כאלו טבועים ומשוקעים בבוץ טיט של מצולה (בתלול הגשיר) עשה לנו גשר גבוה ותלול כדי שנוכל לעלות בו מתוך המצולה (נגף אבן הסר) הסר היצר הרע (ועקוב הישיר) ויישר לפנינו דרך העקום והמעוות (ישע בו' כתר לך ליתן כאז ישיר) משה ובני ישראל: (חרשו) חשבו יבין וסיסרא (יושבי חרושת לאבד) את בני ישראל שנקראו יפה וברה (נתוש ואבד שם ושאר בגבורה) לנתוש ולנתוץ ולאבד בגבורתם את שם ישראל · והקב"ה הפיר מחשבותם שהיתה המלחמה אצל שפת הנחל ועשה הקב"ה נס שם (נחל קישון גרפם) שגברו מי הנחל ושטפם ושטפם מן העולם (וזרועם נשברה) וגבורתם נשברה (אז לבשה רוח ושרה דבורה) אז לבשה דבורה רוה"ק ושרה שירה (קם על) כאשר קם דוד המע"ה (רבו קמיו ללזות) היו רבים הקמים עליו והיו מליזים עליו (בלזות שפתים (לחמת לוחמיו והכנעת אותם להבזות) ודוד שהיה נעים זמירות (ביטה לך להזות) הרבה זמירות דיבר לך כאלו הזה הזאות הרבה (יחד ושר את השירה הזאת) הכתובה בס' תהלים יח): (מכלל יופי) בקשתנו בית המקדש שהיה כלילת יופי (על משפטו יחודש) בדרך ובענין שהיה מקדש (ועוד נוך) משכן כבודך (בו כקדם יתחדש) יתחדש בו כקדם (שיאו) רוממותו והתנשאותו (למעלה למעלה ירום ויוגדש) ואז סלה לעולם (בתוכו נשיר שיר חדש):

דער ים זאל זיין טינט אונ אלע מענטשין שרייבער וואלטין זייא ניט גיקענט שרייבין אין איין ספר אפילו אטייל פון זייגע וואונדר דוא ביסט גישפרונגען פון דעם הימל וואש איז הויך פינף הונדערט יאר צורריך הצמת דוא האשט פאר שניטין דייגע באלייטיגער וואש האבין גיטאן דייגע שאף שלעכטעש דאש מיינט מען דיא ישראל ווייל זייא האבין אריין גיווארפין דיא יודישע קינדער אין וואשער איבער דעם האשטו אויף זייערע גילוסטיגע קינדער קיין חס ניט גיהאט האשטו גפייניגט זייערע בכורים זעכם ער האט זייא פאר פיגצטערט מיט צעהן מכות מיט זיין גרויסער מאכט עש קומט אויש אז איין מכה איז גיוועזן אין פינפין גיפלאכטין חשפו ער האט אנטפלעקט זיין ארום וואש זיא איז זייער גרויש ער האט זייא פאר שניטין וואש איין מכה איז גיוועזן פינף גרוישע מכות טבועים אז דיא ישראל זייגע גיוועזן פאר זונקין אין ליים האט ער זייא גימאכט אהויכין בריק אזוא זאלשטו אפ טאן דאש פאר קרימטע הארץ אונ זאלסט זייא פאר גלייבין ישע מציון זאלשט אונז שיקין איין הילף פון ציון וועלין מיר דיר זינגען איין נייע גיזאנג אונ מיר וועלין דיך קריינען אזוא וויא משה מיט דיא ישראל האבין גיזונגן ביא דעם ים תרשו זייא האבין גיטראכט דיא זיצר פון חרושת צוא פאר לירין דיא ישראל וואש זייא זייגען קלאר אונ לויטער אונ זייא האבין גיוואלט מיט זייער שטארקייט צוא צוא שטויסין אונ צוא פאר לירין דיא ישראל עש זאל ניט בלייבין פון זייא קיין איבער בלייבונג נחל דער טייך קישון האט זייא אויש גישארט אונ האט צוא בראכין זייער שטארקייט דענסמאל האט זיך אן גיקלייד דבורה מיט נבואה אונ האט גיזאגט שירה קם ער איז אויף גישטאנען דוד המלך זויף אלע ישראל עש האבין זיך גימערט זייגע פיינט צוא ריידין אויף אים דוא האשט פאר אים מלחמה גיהאלטין אונ האשט זייא גימאכט אונטער טעניג אונ האסט זיי מבזה גיוועזן נועם זיסע גיזאנג האט ער גיטאן צוא דיר ריידין צוא פאר וואורפין זייגע שונאים ער האט אן גיהויבין אונ האט גיזונגען שירה צוא גאט מכלל יופי דיא שיינע שטאט ירושלים זאל באנייעט ווערין אזוא וויא זיא איז פריער גיוועזן דאס איין זאמלונג פון דיין וואונונג דאס איז דאש בית המקדש זאל באנייעט ווערין אזוא וויא פריער זיין אויף הייבונג זאל

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

קהל
אֲדֹנִי חֶלֶד עַד לֹא טְבוּעִים · וְטֶרֶם תְּלוּלֵי רוּם לְאֹהֶל קְבוּעִים · מֵאָז הֶעֱלָה בְּמַחְשֶׁבֶת דִּגְלֵי רְבוּעִים · הֱיוֹת לוֹ מִכָּל אוֹם תְּבוּעִים · וּבְהִמָּלֵךְ לִבְרֹאת יְצִיר רֹאשׁ טְבוּעִים · בְּעָדָם חִלּוּ מֶלֶךְ וּמְשָׁרְתָיו מַצְבִּיעִים · וּמֵאָז בְּחֶלְקוֹ עָלוּ מֵחֶלְשִׁים שִׁבְעִים · וְסִגְּלָם לוֹ לְחֶבֶל נַחֲלָה מְקֻבָּעִים · וּכְחָבוּ גֵּרוּת וְעִנּוּי וּקְבָעוּם קוֹבְעִים · נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו לְסוֹף שְׁלֹשִׁים שָׁבוּעִים · וַיֵּט חֶסֶד עַל בְּנֵי רִבֵּעִים · וְהִטָּה אֹזֶן וְסָכַת שִׂיחַ מְשַׁוְּעִים · וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן וַיַּךְ צָרָיו בְּגוֹוְעִים · הַכֵּה וּפָצוֹעַ בְּכָל מַכָּה וַאֲבַעְבּוּעִים · וְאַחֲרֵי כֵן שִׁלְּחָם בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל שְׂבֵעִים · בְּפָז וּבְכֶסֶף וּבְזָהָב וְכָל מִינֵי צְבָעִים · וְעוֹד מָסַךְ בְּקִרְבָּם רוּחַ עִוְעִים · וַיְסִיתֵם רְדוֹף אַחֲרֵימוֹ בְּשִׁרְיוֹנוֹת וְכוֹבָעִים · וְאָז עָלְתָה חֲמָתוֹ וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אוֹנָם וְשִׁקְּעָם בִּטְבוּעִים · וְנָפְלוּ וְנִשְׁבְּרוּ כְּשֶׁבֶר נֵבֶל לְמַבּוּעִים:

ט״ו בִּגְזֵרַת חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

חזן וקהל חֲכַם לֵבָב וְאַמִּיץ כֹּחַ · מִי יוּכַל אֵלָיו לְנַכּוֹחַ · אֲשֶׁר בְּיָדוֹ הַגְּבוּרָה וְהַכֹּחַ · קָדוֹשׁ:

(אדני חלד עד לא טבועים) עד שלא היו מיוסדים עמודי ארץ (וטרם תלולי רום לאהל קבועים) וקודם שנקבעו גבהי שמים לאהל (מאז העלה במחשבת דגלי רבועים) של במחשבתו לברוא ישראל שהמה ונחלקו לד׳ דגלים (היות לו מכל אום תבועים) כי הם תבועים ודרושים לו (ובהמלך לבראת יציר ראש טבועים) וכשהתיעץ הקב״ה במלאכת של תהלה לברוא אדם הראשון שהיה מטבע ראשון של בני האדם (בעדם חלו מלך ומשרתיו מצביעים) כשהתחיל הקדוש ברוך הוא שמלך והשרפים מלאכים משרתיו להפיל גורלות בעד כל השגרירים (ומאז בחלקו עלו מחלשים שבעים) ומאז שהגורלות של שבעים אומות עלו ישראל בחלקו של הקדוש ברוך הוא והשבעים מלאכים נפל לכל מלאך אומה אחת (וסגלם לו) ולקח הקדוש ב״ה את ישראל לעם סגולה (לחבל נחלה מקבעים) והקביעם לחבל נחלתו (וכחבו גרות ועינוי) וכאשר נתחייבו ישראל גרות ועינוי (וקבעום קובעים) וחמסו אותם מצרים החומסים (נתגלגלו רחמיו) של הקדוש ב״ה עליהם (לסוף שלשים שבועים) לסוף שלשים שמטות שהם עולים לרד״ו שנה שהיו משועבדים במצרים (ויט חסד על בני רבעים) כמו שאמר לאברהם ודור רביעי ישובו הנה וכן קיים כי ירד יעקב למצרים נח ותשוב חלוציו יהודה פרץ וחצרון וכלב בן חצרון שבאו לארץ הים (רש״י) (והטה אזן וסכת שיח משועים) והטה אזנו לצעקתם והקשיב תפלת המתפללים (וייקץ כישן) כי עד רד״ו שנה החריש המקום מפגוע את המצרים כאילו היה ישן ואחר תשלום רד״ו הקיץ משנתו לעשות בהם נקם (ויך צריו בגוועים) במכות ותחלאים רעים קרובים למיתה (ועוד מסך בקרבם רוח עועים) ערב בקרבם רוח עוות ועקמימות שהיו משורפים עד שהלכו הם בעצמם אל תוך הים (ויסיתם) הסית אותם (רדוף אחרימו בשריונות וכובעים) של נחושת (וישב עליהם אונם) השיב עליהם את גמול החמס שעשו בכח הזרוע (ושקעם בטבועים) והשקיע והטביע אותם (ונפלו ונשברו כשבר נבל למבועים) כשבר הכד של יוצרים במהירות וכל זה נעשה (בגזירת חי וקים ט׳): (חכם לבב) הקב״ה הוא חכם לבב ואמיץ כח בתכלית השלימות וא״כ (מי יוכל אליו לנכוח) מי הוא אשר לא ירעד להתווכח עמו כי הלא יגבר עליו אם בחכמה אם בכח כי הוא אשר בידו הגבורה והכח:

ועדת ודומים: (אדני חלד) עמודי ארץ (טבועים) מיוסדים (תלולי רום) גבהי שמים על הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כב) (לאהל קבועים) ע״ש וימתחם כאהל לשבת (ישעיה מ כב) (דגלי רבועים) ארבעה דגלים (מכל אום תבועים) ע״ש ובך בחר ה׳ (דברים יד ב) (ובהמלך) לשון עצה כמו וימלך לבי עלי (נחמיה ה ז) וע״ש נעשה אדם בצלמנו (בראשית א כו) (יציר ראש טבועים) תואר לאדם הראשון (חלו) לשון התחלה (מלך) הקב״ה (מצביעים) ענין גורל ובלשון ידוע בדברי רז״ל אמר להם הממונה הצביעו (יומא ריש פ״ב) (מחלשים) לשון גורלות בתלמוד כמו שמטילין חלשים על הקדשים ואמרו חלשין ליבנא דהורא כוה דכתיב חולש על גוים (ישעיה יד יב) (שבת דף קמט ב) (שבעים) ע׳ אומות (וסגלם) לשון עם סגולה (וכחבו) ובהתחייבו (וקבעום קובעים) ל׳ חמס וגזילה כמו כי אתם קובעים אותי (מלאכי ג) (שבועים) שמטות (בני רבעים) תואר לישראל ע״ש ומספר את רובע ישראל (במדבר כג י) (וסכת) והקשיב ל׳ הסכת ושמע ישראל (דברים כז ט) (שיח) ל׳ תפלה של ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כד סג) (בגוועים) של ויגוע וימת שגויעה היא החולי וקרוב ליציאת הנפש ומגיע כאן שהיו להם מכות ותחלאים רעים קרובים למיתה (מסך בקרבם רוח עועים) ל״ה (ישעיה יט יד) ומסך הוא ענין ערבוב ובלבול (ועועים) הוא לשון עוות ועקמימות (וישב עליהם אונם) ל״ה (תהלים צד כג) (ואונם) הוא ענין כח (כשבר נבל) ע״ש ושברה כשבר נבל יוצרים (ישעיה ל יד) (למבועים) ל׳ מהירות כי תרגום ותמהר ותרץ לנו (דברים לב לה) ומבע דעתיד להון: (חכם לבב כו׳) לשון הכתוב (איוב ט ד) (לנכוח) לשון ויכוח והרמב״ן פי׳ לעמוד לנכחו (קדוש) קאי על חכם לבב כו׳ ומי הוא זכי קדוש:

גאנץ הויך טערין דער הויבין וועלן מיר דארט איביג זינגען אנייע גזאנג: אדני חלד אידער דיא שוועלין פון דער וועלט זיינן געווארין באשאפין אונ אידער דער הויכער הימיל איז ווארין פאר איין גיצעלט איז דענקמאל איף גגאנגען איף דער מחשבה פון גאט צוא באשאפן דיא ישראל וואש האבין גירוצט אין פיר דגלים ווייל זייא זיינען צוא אים גיפארשט ובהמלך אונ אז גאט האט איין עצה גיהאלטין מיט דיא מלאכים אז ער זאל באשאפין אדם הראשון האט גאט אן גיהויבין גורל צו ווארפין מיט דיא מלאכים דענקסמאל איז אויף גיגאנגען דיא ישראל אין זיין חלק אונ ער האט זייא גיליבט צוא איין ארב טייל וכחבו אונ אז זיי האבין גזינדיגט אונ זיינען נתחייב גיווארין גלות מצרים אז מען זאל זייא רויבן האט גאט איף זייא רחמנות גיהאט נאך דרייסיג שמיטות דאש איז צוויי הונדערט אונ צעהען יאר אונ האט גינייגט חסד אויף דעם פערטין דור והטה און אונ האט גיהערט פאר טעטע דיא רייד פון זייער גישרייא וייקץ אונ האט זיך אויף גיהאפט וויא פון שלאף אונ האט גישלאגין דיא באליידיגער מיט שלעק פון טויט ער האט זייא גישלאגין מיט מכות אונ וואונדין אונ בלאטרין ואחרי כן אונ דער נאך האט ער זייא אוועק גישיקט זאט מיט גרויש גוטץ מיט גאלד אונ זילבר אונ אלערלייא גיפארבטע קליידר אונ נאך האט ער פאר מישט צווישין זייא איין קרום גימיט ויסיתם אונ האט זייא אן גירעט זייא זאלין נאך זייא לויפן מיט פאנצרין אונ הימלן ואז עלתה אונ דענמאלט איז גאט אויף זייא ברוגז גיווארין אונ האט זייא דר טרונקן מיט שטארקיים אונ זייא זיינען צוא בראכין גיווארין וויא אקרוג לעבין אקוואל ברונן: בגזרת חי וקים נורא ומרום וקדוש מיט דעם באפעל פון גאט וואש ער לעבט איביג אונ איז פארכטיג אונ דר הויבן אונ איז הייליג: חכם לבב גאט וואש ער איז קלוג אונ שטארק מיט קראפט ווער קאן האבין מיט אים איפוח וואש אין זיין הענט איז דיא גבורה אונ כח קדוש דוא הייליגער גאט:

סימן מונס וכולן המכעיסים שקדמו לפרעה · וסילק נעשה בהם דין וסימן לו לפרעה לקחת מוסר ולא לקח לגודל סכלותו וגאותו · והחרוז הראשון הזה הוא כדרש שנפש אל הבאים אחריו · ושם המחבר משה ברבי קלונימוס:

מה מועיל רשע בעליו · ומה יעוז זר במעלליו · פני
משלם לאיש כמפעליו · מרד היוכל ערוך חומר ·
נוכח יוצר כל באומר · רוחו ונשמתו בידו שומר: שכנו
שת ברום עולם · ממשלתו על כל העולם · מי הקשה
אליו וישלם · שלישים פתחו ראשון לקלקל · אצו סלול
ארח לעקל · שם אל באליל להקל: העל פרצו גדר
עולם · פרץ מי הים בגבולם · ושטפם ואבדם מן העולם:
הראה בם דין לדורות · לבלתי פלוח לכל יצירות · כי
אם לקורא הדורות: בעלי זרוע החלו לרוב · ויאמרו
לאל סור מקרוב · במלא בתיהם טובות רוב: בעטו
באד עולה מן הארץ · ונאצו לממטיר על הארץ ·
מה לנו למטרות ערץ: רם מתח דין בהם · ומטרות עוז
שפך עליהם · וימח את כל יקומיהם: רמה רוח יושבי
שנער · ולעלות לשחק לבם נבער · והפיצם ברוח
סועה וסער: בד בבד פרע שאונם · ונפץ מול נפץ דנם ·
ובטלה עצתם כפלג לשונם: באשר הם בשפה זדו ·
ובאגדה אחת כלם נועדו · בלל לשונם ומשם נפרדו:
יקשו צרי עין בבצע · ומאנו פרוסה לרעב לבצע ·

(בעליו) כמו לבעליו (במעלליו) במעשיו (משלם לאיש כמפעליו) כדכתיב ולתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב יג) (חומר) עפר וטיט (יוצר כל באומר) כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וגו' (שם לג ו) (שת) לי שימה כמו כי שת לי אלהים (בראשית ד כה) (מי הקשה אליו וישלם) ל"ס (איוב ט ד) (שלישים) תואר לדור אנוש ע"ש שהיו דור שלישי לאדם כדכתיב אדם שת אנוש (ד"ה א א) (אצו) מיהרו (לעקל) לשון עיוות מל' על כן יצא משפט מעוקל (חבקוק א ד) (שם אל באליל להקל) כמ"ש אז הוחל לקרוא בשם ה' (בראשי' ד כו) (פרץ מי הים) כדכתיב הקורא למי הים וישפכם (עמוס ה ח) (פלוח) מל' די אנת פלח ליה (דניאל ו יז) וכן כל עבודה תרגום פולחנא (לקורא הדורות) עפ"ה מי פעל ועשה קורא הדורות מראש (ישעיה מא ד) וכדכתיב זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו (שמות כב יט) (בעלי זרוע) תואר לדור המבול ע"ש שגזלו בזרוע ויד חזקה כדכתיב ותמלא הארץ חמס (בראשית ו יג) (החלו לרוב) כדכתיב ויהי כי החל האדם לרוב וגו' (שם ו א) (ויאמרו לאל סו') כדכתיב האומרים לאל סור ממנו (איוב כב יז) (במלא בתיהם טוב) כדכתיב והוא מלא בתיהם טוב (שם פ' יח) (באד עולה כו') תואר להקב"ה ע"ש מעלה נשיאים מקצה הארץ (תהלים קלה) (רם) תואר להקב"ה (מתח דין) לשון וימתחם כאהל (ישעיה מ כב) וכדרז"ל מדת הדין מתוחה (עוז) חזק תואר להקב"ה (יושבי שנער) תואר לדור הפלגה ע"ש וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם (בראשית יא ב) (לשחק) לשמים (ונבערה) לשון כסילות מל' עצה נבערה (ישעיה יט יא) (והפיצם) כדכתיב ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ (בראשית יא ח) (בד בבד) ל"ס (שמות ל לד) ות"א מתקל במתקל יהי ופרש"י כמשקלו של זה כן משקלו של זה (שאונם) מלשון ושאון לאומים (ישעיה יז יב) ושאון והמון פתרון אחד להם (ובשפה זדו) כדכתיב ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' (בראשית יא א) (יקשו) ל' תוקש מלשון יקשו לי (תהלים קמא ט) (בצע) ממון כמו מה בצע (בראשית לז כו) ת"א

(מה מועיל רשע בעליו) מה מועיל הרשע לבעליו (ומה יעוז זר במעלליו) ומה יתחזק הרשע במעשיו הרעים פני הקדוש ב"ה אשר הוא (משלם לאיש כמפעליו) (מרד היוכל ערוך חומר) היוכל האדם שהוא יציר חומר למרוד מרד נוכח הקב"ה שהוא (יוצר כל באומר) ואשר (רוחו ונשמתו) של אדם (בידו שומר) (מי הקשה אליו וישלם) מי הקשה לנגדו ויצא בשלום (שלישים) דור אנוש שהיה דור שלישי לאדם (פתחו ראשון לקלקל) הם התחילו ראשון לקלקל (אצו סלול אורח לעקל) מהרו לעקל הדרך הישר (שם אל באליל להקל) שקראו שם האליל בשם ה' (העל) אלה אשר (פרצו גדר עולם) לכן הקב"ה פרע מהם מדה כנגד מדה (פרץ מי הים בגבולם) שיצא חוץ מגבולו (ושטפם כו') והציף עליהם של עולם (הראה בם) הראה הקדוש ב"ה במפלתם שילמדו הבריות (דין לדורות) (לבלתי פלוח לכל יצירות) שלא לעבוד לשום נברא (כי אם לקורא הדורות) להקב"ה הקורא הדורות מראש קודם שיהיו כי הוא יוצא אותם ויקרא לכל דור לעמוד בעתו: דור המבול שהיו (בעלי זרוע כאשר החלו לרוב ויאמרו לאל סור מקרוב) שאמרו על הקב"ה הנה הוא סר ממנו וסר השגחתו ממנו ואף (במלא בתיהם טובות רוב) עכ"ז כחשו בהשגחתו (בעטו באד עולה מן הארץ) בעטו ומרדו בהקדוש ב"ה שמעלה האד (ונאצו לממטיר על הארץ) כי היו חושבים שהכל במקרה ולכך אמרו (מה לנו למטרות ערץ) אין אנו צריכין למטר של הקב"ה שנקרא ערץ (רם מתח דין) כו' (רמה רוח) של יושבי שנער דור הפלגה יושבי בבל (ולעלות לשחק לבם נבער) ולקחו בלבם עצה נבערה לעלות לשמים (והפיצם) ופיזר אותם הקב"ה ברוח סועה וסער על פני כל הארץ (בד בבד פרע שאונם) במדה כנגד מדה פרע להמון קהלם (ונפץ מול נפץ דנם) ודן אותם בפיזור נגד הפיזור שאמרו כי הם אמרו פן נפוץ והקב"ה הפיצם משם (כפלג לשונם) כאשר בלבל את לשונם (בשפה זדו) זדונם היה ע"י שהיה להם שפה אחת כן באותה מדה פרע מהם (בלל לשונם ומשם נפרדו) (יקשו צרי עין בבצע) אנשי סדום שהיו צרי עין נוקשו בבלע כסף (ומאנו פרוסה לרעב לבצע) ולא רצו

מה מועיל רשע וואש קאן העלפן דאס רשעת צוא זיין הארין ומה אונ דינען צוא קיין אפ געטער נאר צוא גאט וואש רופט אלע דורות בעלי דיא
וואש איז מעיז דר מוטוויליגר מיט זיינע שלעכטע מעשים אנטקעגן שטארקע לייט האבין זיך אן גיהויבין צוא מערין אונ זייא האבין
גאט וואש צאלט איטליכין נאך זיינע מעשים נאך מרד וויא קאן אמענטש גיזאגט צו גאט קער אפ פון אונז אז זייערע הייזר איז גיוועזן פול מיט
וואש ער איז באשאפין פון לייס מרד זיין אנטקעגן גאט וואש ער האט גוטץ בעטו באר זייא האבין פאר מיאוסט אין דעם וואלקן וואש גייט
באשאפין גאר דיא וועלט נאר מיט ריידידיא נשמה ווערט גיהיט אין זיינע אויף פון דער ערד אונ האבין דער צערינגט גאט וואש מאכט רעגענש
הענט שכנו שת זיין רואונג האט ער גיטאן אויף דעם הויכן הימיל אונ זיין אויף דער וועלט מה לנו אויף וואש טויג אונז דיא שטארקע רעגין רם מתח
גיוועלטיקייט איז אויף גאר דר וועלט ווער האט אנטקעגן אים מעיז גוועזן דער הויכער גאט האט אויף זייא אויש גיצויגין איין דין אונ האט
אונ איז בשלום גיוועזין שלישים דער דריטער דור פון בריאות העולם אויף זייא גימאכט רעגינען שטארקע רעגין אונ ער האט אלע
האבין אן גיהויבין מורד צוא זיין אונ זייא האבין גיאיילט דעם גלייכין זייערע באשטאנד אפ גימעקט פון דער וועלט רמה רוח דיא לייט
וועג קרום צוא מאכין שם אל זייא האבין גיטאן דער מאנען דעם נאמען פון בבל האבין זיך מיט גאוה גיהאלטין אונ האבין גוואלט
פון גאט אויף דעם אפ גאט ווייל זייא האבין צו בראכין דעם צוים פון דר אויף דעם הימיל ארויף גיין אונ גאט האט זייא פאר שפרייט מיט
וועלט איבער דעם האט אויף זייא דער ים צוא בראכין זיין גבול אונ איין שטורעם ווינד בד בבד ער האט זייא ניצאלט מדה קעגן מדה
האט זייא פאר פלייצט אונ האט זייא גימאכט פאר לירין פון דער וועלט ווייל זייא האבין גיזאגט טאמער וועלין מיר פאר שפרייט ווערין איגשר
תראה מיט זייא האט ער גווייזן אמשפט אויף דער וועלט אז מען זאל גיט דעם זיינען זייא פאר שפרייט גיווארין אונ זייער עצה איז בטל גיווארין

פסח

וְהֶאֱרִיכוּ וְקִצְּרוּ אֶת הַמַּצָּע: יָד קָפְצוּ מֵעָנִי וָדָל · וְעוֹבֵר אֹרַח מֵעֲלֵיהֶם חָדָל · וְכָבֵד חֵטְא וְעָוֹן גָּדֹל: קִלְקְלוּ צַעֲדֵי יוֹשֶׁר לְסַלֵּף · וְאוֹצָרוֹ הַטּוֹב עֲלֵיהֶם חִלֵּף · וַהֲפָכָם מִשּׁוֹרֶשׁ דּוֹרוֹת לְאַלֵּף: קַחַת מוּסָר מֵאֲנוּ צוֹעֲנִים · וְלֹא לָמְדוּ דַּעַת מִקַּדְמוֹנִים · הֵרֵעוּ מִכָּל אֲשֶׁר לְפָנִים: לָחֲצוּ בְּמֹרֶר זֶרַע חֲסִידָיו · וְגָזְרוּ גְּזֵרוֹת לִבְנֵי יְדִידָיו · וַיַּרְא יְיָ וַיְעוֹרֵר חֲסָדָיו: לְמַלֹּאת דְּבָרוֹ וּלְהָחִישׁ עֶזְרָה · אָחוֹר הֵשִׁיב חֶשְׁבּוֹן גְּזֵרָה · וְעַל תַּנִּין שָׁפַךְ עֶבְרָה: וְלֹא בְּכֹחַ לְפִי הַגְּדֻלָּה · הֵחֵל בְּבַעֲלֵי זְרוֹעַ תְּחִלָּה · כִּי אִם בַּעֲנָוָה גְדוֹלָה: וְאוֹת וּמוֹפֵת שָׁלַח לְהַרְאוֹת · וְהִקְשָׁה עוֹרֶף וְהִכְבִּיד תְּלָאוֹת · אָז הִכָּהוּ מַכּוֹת נוֹרָאוֹת: נָאוֹר אַף לְפִי חֲמָתוֹ · לֹא עִבֵּר דִּין אֲמִתּוֹ · כִּי אִם בְּיוֹשֶׁר מִדָּתוֹ · נֶגַע אֲשֶׁר בְּסוֹף הִבְעִיתוֹ · בּוֹ הִקְדִּים תְּחִלָּה לְהַתְרוֹתוֹ · וּמִקֵּץ לְקֵץ הֶאֱרִיךְ עֶבְרָתוֹ: יָהּ מַכָּה לֹא הִכָּהוּ · עַד שֶׁלֹּא קָדַם וְהִתְרָהוּ · וְאַחֲרֵי כֵן שָׁלַח וְהִלְקָהוּ: יֶרַח הֻקְצַב לְכָל מַכָּה · וּשְׁלֹשֶׁת חֲלָקִים הֵעִיד וְחִכָּה · וּרְבִיעִית

לגלות פת לפני (והאריכו וקצרו את המצע) כשהיה אורח בא להם אם מתון היו מעלילים עליו אם שיש. ארוך היו משכיבים אותו במטה קצרה והיו מגררים רגליו שעודפים על המטה עד שמת וכן כשהיה קצר משכיבים אותו במטה ארוכה והיו מושכים ומאריכים אותו עד שהוא לאורך המטה עד שמת ונוטלים את ממונו (קלקלו צעדי יושר לסלף) הם קלקלו לעות דרכי יושר ולכך (ואוצרו הטוב עליהם חלף) על ידם (כי הם מעצמם חלפו את אוצרו הטוב שהוא לתת מטר ארצך בעתו ובמעשיהם חלפו: והפכו להמטיר להם אש וגפרית כי אין דבר רע יורד מלמעלה (והפכם משורש) כדכתיב ויהפוך את הערים האל (בראשית יט כה) (דורות לאלף) כדי ללמד לדורות הבאים שלא יזידו עוד (קחת מוסר מאנו צוענים) לא רצו המצרים לקחת מוסר (ולא למדו דעת מקדמונים) מדור אנוש ודור המבול ודור הפלגה (לחצו במרר זרע חסידיו) כמ"ש וימררו את חייהם וגו' (שמות א יד) (וגזרו גזרות לבני ידידיו) אם בן הוא והמיתן אותו וכל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (שם פ' טו וכב) (וירא ה' ויעורר חסדיו · למלאות דברו) אשר דבר אברהם וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי (ולהחיש עזרה) ולמהר עזרה לישראל ולכן (אחור השיב חשבון גזירה) גזירת חשבון של ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה השיב לאחור וחשב ומנה מיום לידת יצחק בכדי להחיש עזרה ועל פרעה שנקרא תנין (שפך עברה) שפך את חמתו (ולא בכח לפי הגדולה החל בבעלי זרוע תחלה) ולא התחיל הקב"ה בכח תחלה לפי גדולתו וכדרך בעלי זרוע הגופלים פתאום על אויביהם והורגים אותם ולא עשה כן הקב"ה (כי אם בענוה גדולה) שהתרה בו קודם כל מכה (ואות ומופת שלח להראות) קודם כל דבר בכדי שיאמין בדבריו (והקשה) פרעה עורף (והכביד תלאות) והכביד עליהם כובד העבודה (אז הכהו כו' נאור אף לפי חמתו) והקב"ה אף שהיה כועס עליו עכ"ז (לא עבר דין אמתו) לא היה עובר על אמתת הדין לענשו יותר מכדי רשעתו (כי אם ביושר מדתו) (נגע אשר בסוף הבעיתו) במכת בכורות אשר הבהיל אותו בסוף כי אמרו כולנו מתים לא תאמר אלו התרה בו תחלה לא היה מקשה רוחו אך (בו הקדים תחלה להתרותו ומקץ לקץ האריך עברתו) אחר התראתי המתין לו את כעסו עם מכת בכורות משנה לשנה (העיד וחכה) העיד בהם מכה וחיכה שלא שלח להם מכה

הם מתן (וגלם) לשון פתות אותה פתים (ויקרא ב ו) ותרגום אונקלוס בצע יהם נצופין (המצע) מטה (קפצו) של לא תקפוץ את ידך מאחיך האביון (דברים טו ז) (צעדי יושר) כמו דרכי יושר (לסלף) לשון עוות של. אולת אדם תסלף דרכו (משלי יט ג) (ואוצרו הטוב) עפ"ם יפתח ה' לך את אוצרו הטוב (דברים כח יב) (חלף) כמ"ש וה' המטיר וגו' גפרית ואש (בראשית יט כד) (לאלף) ל' ואאלפך חכמה (איוב לג לג) (קחת) כמו לקחת (מאנו) ל' סירוב עפ"ם מאן לשלח העם (שמות ז יד) (צוענים) המצרים ע"ש שהיתה עיר אחת מערי מצרים כמ"ש כי היו בצוען שריו (ישעיה ל ד) (תנין) המלך לפרעה שנאמר התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו (יחזקאל כט ג) (עברה) כעס ועפ"ם ישלח בם חרון אפו עברה וגו' (תהלים עח מט) (בכח) לשון בתחלה (תלאות) ל' יגיעה ועמל כמו את כל התלאה (שמות יח ח) (נאור) תואר להקב"ה (אף לפי חמתו כו') לא כבשר ודם כשבא לכלל כעס בא לכלל טעות (לא עבר) ל' התעברה או של עברה מלשון ויתעבר ה' וטעמו לא כעס אף לפי דין האמת (נגע כו') זה מכת בכורות שנאמר עליו עוד נגע אחד אביא על פרעה וגו' אחרי כן ישלח אתכם מזה (שמות יא א) (הבעיתו) ל' בהלה מלשון והמן נבעת (עברתו) כעסו (ירח הוקצב

כנעל מיט רייד האבין זייא גיזינדיגט האט מען זייא צוא טיילט דיא רייד אונ זייא האבין זיך אלע אין איינעם איין גיזאמילט אז ער האט זייא צוא טיילט זייערע לשונות האבין זייא זיך פון דארט צוא טיילט זייא זיינען גישטרויכילט גיווארן דיא לייט פון סדום מיט זייער געלט אונ איין הונגעריגין האבין זייא ניט גיוואלט געבין קיין ברויט והאריכו אונ האבין גימאכט איין לאנגע בעט אויף דעם וואש איז גיוועזן קורץ אונ איין קורצע בעט אויף דעם וואש איז גיוועזן לאנג יד קפצו זייערע הענט האבין זייא פאר שלאסין פון איין ארימאן ועובר אורח אונ זייא האבין פאר מיטין עש זאל קיינער ביי זייא ניט דורך פארין וכבד זייגען זייערע עבירות זייער גרויש גיוועזן קלקלו צעדי דעם גלייכין וועג האבין זייא פאר קרימט אונ זיין גוטין אוצר דעם רעגין האט ער אויף זייא פאר ביטין אונ האט אויף זייא גימאכט רעגנען פייער אונ שוועביל והפכם אונ האט זייא איבער גיקערט פון דעם ווארציל אלע דורות זאלין זיך אפ לערנין פון זייא קחת דיא מצרים האבין זיך ניט גיוואלט נעמען איין שטראף פון זייא אונ זייא האבין זיך ניט אפ גילערינט פון די ערשטע הרעו זייא האבין נאך מער גיזינדיגט פון דיא ערשטע לחצו זייא האבין באצוואונגן מיט ביטערקייט די קינדער פון זיינע חסידים אונ האבין גוזר גיוועזן גזירות אויף זיינע גיליבטע קינדער וירא ה' האט גאט גיזעהען אונ האט דער וועקט זיינע חסדים צו דר פילן זיינע רייד אונ צו אײלין הילף אחור אהינטער האט ער אוועק גיקערט דעם חשבון וואש איז נגזר גווארן צוא זיין אין גלות מצרים אונ אויף פרעה האט ער פאר גאסין זיין גרים צארין ולא בכח אונ ניט נאך זיין גרויסין כח פון גאט החל האט ער פריער אן גיהויבן אין דיא שטארקע כי אם נאר מיט גרוים ענוה ואות ומופת ער האט גישיקט ווייזין זיינע מופתים והקשה אונ האט גימאכט הארט זיין אקין אונ גאט האט גימאכט אויף אים שווערע מיד קייט אז הכהו דענסטמאל האט ער אים גישלאגין מיט גרויסע פארכטיגע מכות נאור דער פארכטיגער גאט האטשע נאך זיין רוגזה נאך האט ער פארט ניט עובר גיוועזן זיין אמתין דין נייארט מיט זיין רעכט פארטיקייט נגע דיא פלאג וואס ער האט אים צום סוף דער שראקין מיט דעם האט ער אים מתרה גיוועזן צום ערשטין אונ פון איין עק יאר ביז צום אנדערין עק יאר האט ער דער לייגגערט דעם צארין פון מכת בכורות יה גאט האט ניט גישלאגין אים מיט קיין מכה סיידין אז ער האט אים פריער מתרה גיוועזן אונ דער נאך האט ער גישיקט אונ האט אים גישלאגין ירח א חודש איז ווארין גיזעצט צוא איטליכר מכה אונ דריי וואכן האט ער אים התראה גיטאן אונ דער נאך האט ער אים גישלאגן ורביעית אונ א פערט חלק חודש האט די מכה גיווערט מחץ ט ער האט אים צוואנגן

הַחוֹדֶשׁ שֶׁמְּשֻׁשָּׁה הַמַּכָּה ׃ מָחַץ בּוֹ מְחָצוֹת תֵּשַׁע ׃ וְלֹא נִכְנַע וְלֹא שָׁעַ ׃ וּבָעֲשִׂירִית נִשְׁבַּר מַטֵּה הָרֶשַׁע ׃ מֵעֶרֶשׁ יְצוּעוֹ קָם לַיְלָה ׃ וּבְאֶרֶץ פַּתְרוֹס צְוָחָה גְדוֹלָה ׃ מֵאֵין בַּיִת בְּלֹא יְלָלָה ׃ וּפֶה שֶׁאָמַר לֹא אֲשַׁלַּח ׃ הוּא הַפֶּה הֵחֵן לְשַׁלַּח ׃ קוּמוּ צְאוּ כְּדַבֶּרְכֶם לִפְלַח ׃ וְלָמָּה זֶה לַחֲשׁוּבֵי כְאַיִן ׃ לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב אַיִן ׃ מוּתָרִים כְּנוֹגֵעַ בְּבָבַת עַיִן ׃ שֶׁכֶל זֹאת לֹא יָבִינוּ ׃ פּוֹטִים אֲשֶׁר בִּתְחִלָּה הִתְקִינוּ ׃ כְּעִקְּלוּ בְסוֹף כָּךְ נִדּוֹנוּ ׃ חזן שֶׁעִיר וּמְטַפְּלָיו אֲשֶׁר לְחָרְבָה ׃ נִתְכַּוְּנוּ מֵרֹאשׁ וְעַד קִצְבָה ׃ מַה יַּעֲשׂוּ בְּלַהַט הַיּוֹם הַבָּא ׃

חזן בְּעַטּוּתוֹ קִנְאָה בְּלָבְשׁוֹ נָקָם ׃ לְהָרִיעַ וּלְהַצְרִיחַ מִקָּמָיו לְהִתְנַקֵּם ׃ וְשִׁבְעָתַיִם יָשִׁיב אֶל חֵיקָם ׃ קָדוֹשׁ ׃

ס' ושלשה ט' ורביעית ס') כן פרש"י (שמות ז כה) (מחץ בו מחלות) ל' המקרא תפס הפייטן שנאמר מחלת ראש מבית רשע (חבקוק ג יג) (ולא נכנע) עפ"ס עד מתי מאנת לענות מפני ומתרגמינן לאיתכנעה מן קדמי (שמות י ג) (שע) מל' לא שעה (בראשית ד ה) (ולמה זה כו' לקנות) עפ"ה למה זה מחיר ביד כסיל לקנו' חכמה ולב אין (משלי יז טז) (מותרים) ל' התראה דכתיב הנוגע בכם כנוגע בבבת עינו (זכריה ב יב) (פוטים) תואר למצרים ע"ש שכולם בני חם כמ"ש ובני חם כוש ומצרי' ופוט (בראשית י ו) והזולי לקח הפייטן שם אחי מצרים ע"ש שנמשו לפטסופי פרעה (בתחל בתחלה, כעקלו) ל' קלקול ועוות מל' משפט מעוקל (חבקוק א ד) (ומטפליו) ל' חבור וטפל מלשון טפלו עלי (תהלים קיט) ובתלמוד מליט כל שהוא עיקר ועמו טפילה (קצבה) לשון סוף כי לכל דבר שיש לו סוף וקצב בנ"ת יצדק עליו שם קצבה (בלהט היום הבא) ל"ה (מלאכי ד טו) (להריע ולהצריח) עפ"ה יריע אף יצריח (ישעיה מב יא) וכוא לשון צעקה וכרמת קול ישועה (שבעתים כו') עפ"ס וכסב לסכניע שבעתים אל חיקם (תהלים עט יב) וקרא שבעתים להורות על רבוי הפורעניות :

(מחץ בו מחלות תשע) שכה אותו תשע מכות (ולא נכנע ולא שע) ולא נכנע פרעה ולא שעה (מערש יצועו קם לילה) כדכתיב ויקם פרעה לילה (שמות יב) (ובארץ פתרוס צוחה גדולה) כדכתיב ותהי צעקה גדולה בכל ארץ מצרים (מאין בית בלא יללה) כדכתיב כי אין בית אשר אין שם מת (כדברכם לפלח) כמ"ש ולכו עבדו את ה' כדברכם (שם) (ולמה זה לחשובי כאין לקנות חכמה ולב אין) למה זה לאותם שנאמר עליהם כל הגוים כאין נגדו לקנות חכמה לעצמו הלא אין לו לב משיג דברים מושכלים כי כבר המה מותרים בהתראה על ישראל שכל הנוגע בהם (כנוגע בבבת עין) (שכל זאת איך (לא יבינו) הלא (פוטים אשר בתחל התקינו) המצרים בתחלה היו עושים כתיקונו והושיבו ישראל במיטב הארץ ולא היתה כוונתם כי אם לתקנת ישראל (כעקלו בסוף) ולבסוף כשקלקלו להעבידם בפרך (כך נידונו) ונענשו והיה ינס ע"פ סופס שנתיבות עקלו להם והלא דברים ק"ו ומה מצרים שבתחלה התקינו להם ולבסוף עקלו לא דנם הקדוש ב"ה אלא ע"פ סופס (ומפוליו) ומחוברים עמו (אשר לחרבה תכוונו) שהיה כוונתם לחרוב אותם (מראש ועד קצבה) מתחלה ועד סוף (מה יעשו כו') ואימתי יפיה זה (בעטותו קנאה) כו' :

חזן וּבְכֵן וַיּוֹשַׁע יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא ׃

סומך הפייטן להגיד נפלאות האל בגאולת מצרים ובסוף כל בית פסוק מהשירה · ויסד כל ראשי אותיות התרוזות על סדר א"ב ואח"כ תשר"ק וכן כלם רק פעם אחת שינה ועשה שני אלפי ביתות סמוכות ולא ידעתי למה · אם לא שנתקצר ממה שעשה לאיזה סבה · ושם המחבר משה ברבי קלונימוס הקטן חתום בר"ת הסניות של התרוזים הקטנים מפסוקי השירה :

מיוסד ע"פ א"ב

אֲצוּלִים מִפֶּרֶךְ סוֹנִים ׃ בְּחוֹזֶק יָד וְנִסְיוֹנִים ׃ גּוֹי שׁוֹמֵר אֱמוּנִים ׃ דֵּעָה וְחָכְמָה חֲנוּנִים ׃ הַהוֹגִים בִּיקָרָה מִפְּנִינִים ׃ וּמִצְוֹתֶיהָ וְהוֹרָיוֹתֶיהָ מְבִינִים ׃ זְמִרוֹת לָאֵל נוֹתְנִים ׃ חֶבֶל נַחֲלָתוֹ מְכוּנִים ׃ טְפוּלִים בּוֹ וְעָלָיו

(אצולים) כוא תואר לישראל מלשון הלא אצלת לי (בראשית כז לז) ופרש"י לשון הפרשה (סונים) תואר למצרים ע"ש שהיא גבול מצרים כדכתיב ממגדל סונה ועד גבול כוש (יחזקאל כט י) (גוי שומר אמונים) עפ"ה פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים (ישעיה כו ב) (ההוגים ביקרה מפנינים) עפ"ה והגית בו יומם ולילה (יהושע א) ועפ"ה יקרה היא מפנינים (משלי ג טו) (והוריותיה) ל' ולהורות נתן בלבו (שמות לה) (חבל נחלתו מכונים) שנאמר יעקב חבל נחלתו (דברים לב ט) ומכונים הוא ל' כנוי (ספולים ט) כדכתיב הנלוים על ה' לשרתו ולאהבה כו' (ישעיה נו ו) וטפולים הוא ל' חבור וטפל מלשון טפלו עלי (תהלים קיט) וכדרכה רבותינו ז"ל כל שהוא עיקר

(ויושע ה' ביום ההוא את ישראל) אשר הם (אצולים מפרך סונים) מנועים ומופרשים מעבודת פרך של מצרים (בחוזק יד) של הקב"ה (ונסיונים) והם (גוי שומר אמונים) שלא מיהרו הקץ והיו מצפים אמונתו של הקדוש ב"ה שאמר ואח"כ יצאו ברכוש גדול (דעה וחכמה חנונים) מה' שהוא חונן הדעת (ההוגים ביקרה מפנינים) הלומדים בתורה שהיא יקרה מפנינים (חבל נחלתו מכונים) הם מכונים בשם חבל נחלתו (טפולים בו) הם דבוקים בו (ועליו נשענים)

ניין וואונדן ולא נכנע אונ איז ניט אונטער טעניג געווארין אונ האט זיך ניט גיקערט ובעשירית אונ מיט דער צעהנטער מכה איז צוא בראכן גווארן זיין רשעות מערש פון זיין אויס גישפרייט בעט איז ער אויף גישטאנן ביא דער נאכט ובארץ אונ אין לאנד מצרים איז גיוועזן אגרויש גישרייא כי אין בית ווארום עש איז ניט גיוועזן איין הויז אן אקלאג ופה אונ דאש מויל וואש האט גיזאגט איך וועל ניט שיקן דיא ישראל הוא הפה דאש אייניגע מויל האט ניבעטין צוא אוועק שיקן קומו צאו שטייט אויף אונ גייט ארויש וויא איר האט גירעט צוא דינען גאט ולמה אונ וואש האט דאש גיטויגט צוא דיא מענטשין וואש זיינען גירעכינט וויא גישט לקנות זייא זאלין קונה זיין פאר שטאנד אונ האבין ניט גיהאט קיין הארץ צוא פאר שטיין מותרים זייא זיינען אן גיזאגט גיווארין אזוא וויא מען רירט אן אין שווארץ אפיל פון דעם אויג שכל זאת וויא אזוא האט מען ניט פאר שטאנען דעם שכל פוטים דיא מצרים וואש צום אן הייב האבין זייא דיא ישראל גוטס גיטאן אבער אזוא וויא זייא האבין דער נאך פאר קרימט אזוא זיינען זייא ווארין גימשפט :

ובכן ויושע ה' אונ גאט האט גיהאלפן דיא ישראל אין דעם טאג וואש זייא זיינען ארויש גיגאנגן פון מצרים :

אצולים מפרך זייא זיינען ווארין אפ גישייד פון דער ארבעט פון מצרים מיט אשטארקע מאכט אונ מיט נסים גוי שומר אמונים אפאלק וואס זייא היטין ווארהאפטיקייט וויסין שאפט אונ חכמה זיינען זייא גיליים ועליגט פון גאט ההוגים זייא ריידין אין דער תורה וואש זיא איז טייערער פון גין גאלד אונ אירע מצות אונ אירע לערנער פאר שטייען זייא זמירות לאל לויבונג צוא גאט גיבין זייא איין חלק פון זיין ארב ווערין זייא אן גירופין טפולים זייא זיינען באהעפט צוא אים אונ אויף אים זיינען זייא אן גילעהנט זייא ווייסין וואס האט גיווערקט דער וואס רועט אין הימיל כאזור וויא אנארטיל אין דיא לענדין זיינען זייא גיהעפט צוא אים וזא

נִשְׁעָנִים ׃ יוֹדְעִים מַה פָּעַל דַּר מְעוֹנִים ׃ כְּאֵזוֹר בְּמָתְנַיִם נְתוּנִים ׃ לוֹ דְּבֵקִים וּבְצִלּוֹ לָנִים ׃

לָנִים מִסְתּוֹפְפִים בְּצֵל אֵל ׃ מְשׁוּכִים אַחֲרֵי אֵל ׃ וּבְצוֹרְרֵיהֶם נִלְחַם הָאֵל ׃
וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל ׃

מוֹתַחַת גָּבְהֵי מְרוֹמִים ׃ נוֹטַעַת אַדְנֵי הֲדוֹמִים ׃ סוֹעֶרֶת שְׁאוֹן יַמִּים ׃ עוֹרֶפֶת הֲמוֹן קָמִים ׃ פּוֹרַעַת דִּין עֲנָמִים ׃ צוֹדָה מְחַבְּלִים כְּרָמִים ׃ קוֹלַעַת עַד צִית רָמִים ׃ רוֹטֶשֶׁת עַד חוּג תְּהוֹמִים ׃ שׁוֹפֶטֶת דִּין יְתוֹמִים ׃ תְּהִלָּתוֹ תָּמִיד הֱיוֹת נוֹאֲמִים ׃

נוֹאֲמִים שְׁלוֹל חֵילָם בְּלֵב מוּקְשֶׁה ׃ כְּסָכְּרוּ בְּיַד אֲדוֹנִים קָשֶׁה ׃ אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה ׃

ב יוצר נ״ס תשר״ק

תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה ׃ שֶׁבַח וְהַלֵּל וּצְפִירָה רוֹן וְעוֹז וְתִפְאָרָה ׃ קוֹל אוֹמְרִים אָשִׁירָה ׃ צִלְצוּל לְדָר בִּנְהוֹרָא ׃ פּוֹדֶה וּמֵחִישׁ עֶזְרָה ׃ עוֹנֶה בְּעֵת צָרָה ׃ סוֹכֵת מֵעַמּוֹ עֲתִירָה ׃ נוֹתֵן תְּשׁוּעָה לְעַם נִבְרָא ׃ מַצְלִיל קָמֵיהֶם בְּעֶבְרָה ׃

בְּעֶבְרָה הֵשַׁח יְפֵיפִיָּה ׃ וְדִלַּנִי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה ׃ עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ ׃

לוֹ חִכְּתָה נַפְשִׁי ׃ כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי ׃ יוֹדֵעַ בְּצַר נַפְשִׁי ׃ טָס עַל עָב קַל לְהַנְפִּישִׁי ׃ חָמַל עָלַי וְשָׁע רַחֲשִׁי ׃ זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְהַחְפִּישִׁי ׃ וַיַּעֲלֵנִי מִמֵּי רְפָשִׁי ׃

ופתח פייטן (נשענים) נסמכים (יודעים מה פעל ט׳) כמ״ש כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל (במדבר כג) (כאזור ט׳ דבקים כו׳) כמ״ש כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל (ירמיה יג יא) (בצלו לנים) עפ״ה בצל שדי יתלונן (תהלים צא א) (מסתופפים) עפ״ה בחרתי הסתופף בבית אלהי (תהלים פד יא) ות״י בחרתי לאדבקא בבית מקדש אלהא (משוכים כו׳) עפ״ה משכני אחריך נרוצה (שה״ש א) (מותחת גבהי מרומים) כדכתיב הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת (ישעיה מ כב) (נוטעת אדני הדומים) כדכתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (שם מח) ועפ״ה על מה אדניה הטבעו (איוב לח ו) (סוערת שאון ימים) כמ״ש ויולך ה׳ את הים ברוח קדים עזה וגו׳ (שמות יד כא) (עורפת) ל׳ וערפו שם את העגלה (דברים כא ד) (ענמים) תואר למצרים ע״ש שהיו מבנין כמ״ש ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית י יג) (צודה) לשון מצודה ורשת (מחבלים כרמים) עפ״ה אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים (שה״ש ב טו) (קולעה) ל׳ קולע באבן (שופטים כ טז) והוא ענין השלכה (צית רמים) עד לב השמים ת״י עד צית שמיא וצ״ל צית ביו״ד ולא באל״ף וכן הוא הגירסא בראב״ן (רוטשת) ל׳ שבירה מל׳ ועולליהם ירוטשו (ישעיה יג טז) (יתומים) תואר לישראל עפ״ה יתומים היינו (איכה ה ג) (ערכי הכתוב) כמו מדרש רבה פ׳ עקב ד׳ רע״ב) (נואמים) ל׳ אמירה מלשון נאום ה׳ (בראשית כב טז) (נואמים שלול חילם) כדכתיב אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל (בלב מקשה) כדכתיב וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם (שמות יד ד) (כסוכרו) ל׳ סגירה כי אותיות גיכ״ק מתחלפים והוא ענין מסירה כמו היסגרוני בעלי קעילה (ש״א כג) (אדונים קשה) זה משה ואל תתמה על ל׳ רבים כי כל ל׳ אדנות קרוי בל׳ רבים ואפילו יחיד כמו אדוני יוסף (בראשית לט) עד בוא אדוניו (שם) (וצפירה) ל׳ וצפירת תפארה ות״י לכתר דתושבחתא (ישעיה כח ה) (צלצול) ל׳ בצלצלי שמע (סוכת) לשון הקשבה והאזנה מל׳ הסכת ושמע (דברים כז ט) (עתירה) לשון תפלה מלשון ויעתר יצחק (בראשית כה כא) (לעם נברא) עפ״ה ועם נברא יהלל יה (תהלים קב יט) עיין פרש״י: (השח) לשון השפלה מלשון ושח רום אנשים (ישעיה ב יא) (יפיפיה) תואר למצרים עפ״ה עגלה יפה פיה מצרים (ירמיה מו כ) (ודלני) לשון הגבהה ורוממות מלשון כי דליתני (תהלים ל ב) (לו חכתה נפשי) עפ״ה נפשנו חכתה לה׳ (תהלים לג כ) (כבודי ומרים ראשי) ל״ש (שם ג ד) (טס) ל׳ כנשר יטוש עלי אוכל (איוב ט כו) (עב) ענן קל עפ״ה הנה ה׳ רוכב על עב קל (ישעיה יט א) ופרש״י ממהר לבוא קל ממהר גזרת דברו לפרוע ממצרים (ושע) מלשון וישע ה׳ אל הבל (בראשית ד ד) (רחשי) רחש שפתי (להחפישי) ל׳ יצא לחפשי

לפי שדבוקים בו לכך הם (יודעים מה פעל דר מעונים) שהקדוש ברוך הוא שהוא דר בשמים (כאזור) אשר (במתנים נתונים) כך ישראל (לו דבקים ובצלו לנים): (מסתופפים) הם בוחרים להסתופף ולהדבק (בצל אל) והם (משוכים אחרי אל) לכן (ובצורריהם נלחם האל) (וירא ישראל את היד) אשר היא (מותחת גבהי מרומים) שמתחה והמשיכה השמים והיא (נוטעת אדני הדומים) אשר נטעה אדני הארץ והיא (סוערת שאון ימים עורפת המון קמים) הורגת המון הקמים על ישראל והיא (פורעת דין ענמים) אשר הפרעת דין מצרים והיא (צודה) אשר צדתה מצודים למצרים (מחבלים כרמים) שהיו מחבלים לישראל כרם ה׳ צבאות והיא (קולעת עד צית רמים) משלכת את האויבים עד לב השמים ואח״כ (רוטשת) משברת ומכתתת אותה (עד חוג תהומים) והיא (שופטת דין) ישראל שהיו במצרים כמו (יתומים) כי לא היה שום שר ושופט מפקח בעסקיהם וכל זאת עשה (תהלתו תמיד היות נואמים) כדי שיאמרו תהלותיו תמיד: (נואמים שלול חילם בלב מוקשה) המצרים היו אומרים בלב קשה לשלול את ישראל אך (כסוכרו ביד אדונים קשה) כשהפך הקב״ה ונמסרו ביד משה שהיה אדון קשה להם (אז ישיר משה): (תודה וקול זמרה כו׳ לדר בנהורא) אשר הוא (פודה ומחיש עזרה) והוא (עונה כו׳ סוכת מעמו עתירה) מקשיב תפלה מעמו (נותן תשועה לעם נברא) לישראל שנעשו בריה חדשה לצאת מעבדות לחרות ומאפילה לאור גדול (מצליל קמיהם בעברה) השקיע בחרונו את מצרים הקמים עליהם: בעברה השח יפיפיה) השפיל בעברה את מצרים הנקראים עגלה יפיפיה (ודלני משאול התחתיה) והגביהני ורוממני מגלות מצרים שהיא כשאול תחתיה (עזי וזמרת יה לו חכתה נפשי כו׳ טס על עב קל להנפישי) פרח על ענן קל במהירות ליתן מרגוע ומנוחה לנפשי (ושע רחשי) וישע אל תפלתי (זכר חסדו ואמונתו להחפישי) להוציאני חפשי (ויעלני ממים רפשי)

אין זיין שאטין נעכטיגין זייא לנים זייא טועֶן נעכטיגין אין שאטין פון גאט משוכים זייא האבין זיך גיצויגין נאך גאט מיט זייערע באליידיגר האט גאט מלחמה גיהאלטין אונ דיא ישראל האבין גיזעהען דיא גרוישע מאכט פון גאט מותחת גאט האט גצויגין דעם הויכין הימיל אונ האט גיפלאנצט דיא שוועלין פון דער ערד סוערת ער האט גימאכט שטורעמן דיא אינדין פון דעם ים אונ האט אפ גיהאקט דאש ברומונג פון די פיינט פורעת דין ער האט גיצאלט דעם משפט פון מצרים וואש האבין גילוגט צוא פאר דארבין דעם וויין גארטין דאש זיינען די ישראל קולעת ער האט זייא גיווארפין ביז אין הימיל אונ עש האט זייא צוא בראכין ביז אין תהום שופטת דין ווייל ער טוט משפטין דעם דין פון יתומים טוט מען זיין לויב תמיד זאגין נואמים שלול דיא מצרים האבין גיזאגט מיר וועלין רויבן זייער גוטץ מיט איין שווער הארץ כסוכרו אז זיי זיינן איבער גיענטפערט גווארין אין דיא הענט פון משה ואהרן וואש זיינען צוא זייא גיוועזן שווערע הארין אז ישיר משה אונ דענסטמאל האט גיזונגן משה אונ די ישראל תודה זייא לויבין אים מיט אקול פון אגיזאנג אונ לויב אונ באשיינען אים רון אגיזאנג מיט אשיין שטארקייט קול אומרים אונ טוען זאגין לאמיר זינגען צוא גאט וואש ער וואונט אין ליכט אונ לייזט אויס אונ איילט אהילף עונה ער ענטפערט תמיד צוא זיין פאלק אין איינגשאפט אונ פאר נעמט זייער גיבעט נותן תשועה ער האט גיגעבן איין הילף צום פאלק וואס זיינן גיוועזין גלייך ווייא נייא גיבארין אונ האט גימאכט פאר זינקען זיינע שונאים מיט נרים צארין בעברה מיט נרים צארין האט ער גימאכט גידריגט דיא מצרים אונ מיך האט ער אויך גיהויבן פון דעם אונטערשטין גרוב עזי וזמרת יה מיין שטארקייט אונ מיין לויב איז צוא גאט לו חכתה צוא אים טוא איך האפין ער איז מיין כבוד אונ טוט אויף הייבין מיין קאפ יודע בצר ער וייס ווען מיר איז איינג אונ שוועבט אויף איין גרינגן וואלקין צוא מאכין רוען מיך חמל עלי ער האט זיך דער בארימט איבער מיר אונ האט זיך גיקערט צוא מיין תפלה אונ האט גידיינקט זיין חסד גאט צוא פרייא מאכין מיך ויעלני ער האט מיך אויף גיבראכט פון ליים צו

המוציאי ממסגר לחפשי · דעך וצמת מבאישי · גלה כבודו עלי לדרשי · בצר לי קראתיו ולא נטשי · אילי וחילי ולא בזה לחשי :

לחשי כן ויצא בחמה · מול צר להלחמה : יהוה איש מלחמה :

מיוסד ע"פ א"ב

אזר עוז ועט קנאה · בשריון וכובע נראה · גאות לבש ונתגאה · דרך קשתו וברק חנית הראה · הרעים רעש וקול תשואה ותתגעש ותרעש ארץ ומלואה · זלעף פוט ולוד במשואה · חרוב והחריב בלי רפואה · טרף זרוע וקדקוד ופאה · יחד שוע וקוע ושר מאה · כלם נער בכלאה · לבעבור אום הנהלאה :

הנהלאה רתף בצלו · וצר בתוך ים הצלילו : מרכבות פרעה וחילו :

מחנה צר וכל שאונו · נגיד ונושא כלי זינו · שר כל פלך ופלך ולגיונו · עטור כובע ולבוש שריונו · פרש ורכב מצמדת על מתנו · צועד ברגל וקולע באבנו · קצין ונקלה ועבדו ואדונו · רומי קשת ואטר יד ימינו · שם פרעה וכל המונו · תמו נכרתו והורד שאול גאונו :

גאונו בלע ושאונו נחרמו · ויחד כלם נהממו : תהומות יכסימו :

(שמות כא ב) (דעך) לשון דועכו כאש קוצים (תהלים קיח יב) והוא ענין נתור וקפיצה והוא כנוי כאש שכשלהבת קופצת ממנה (וצמת) ל' כריתה של' אצמית כל רשעי ארץ (תהלים קא ח) (מבאישי) ל' סרחון ומיאוס ועש"ה אשר הבאשתם את ריחנו (שמות ה כא) (אילי) ל' כח כמו כגבר אין איל (תהלים פח ה) (וחילי) לשון הנותן לך כח לעשות חיל ות"א יהיב לך עצה למיקני נכסין (דברים ח יח) (לחשי) לשון תפלה מלשון צקון לחש (ישעיה כו טז) (כן) ל' הכנה (מול) נגד (אזר עוז) כמ"ש לבש ה' עוז התאזר (תהלים צג) (ועט קנאה) כמ"ש וילבש בגדי נקם (ישעיה נט יז) (בשריון וכובע נראה) כמ"ש וילבש צדקה כשרין (שם) (גאות לבש ונתגאה) כמ"ש ה' מלך גאות לבש (תהלים צג א) (תשואה) ל' המיה כמו תשואות מלאה (ישעיה כב ב) (ותתגעש כו') עש"ה ותגעש ותרעש הארץ (תהלים יח ח) ותגעש הוא ענין נע ונד (זלעף) ל' זלעפה וסלצות (פוט) תואר למצרים על שהם נ"כ בני חם כמ"ש ובני חם כוש ומצרים ופוט (בראשית י ו) (ולוד) נ"כ תואר למצרים ע"ש שהיו מבני מצרים כמ"ש ומצרים ילד את לודים (שם פ' יג) (במשואה) לשון שטף מים עש"ה כשאון מים רבים (ישעיה יז יב) (טרף זרוע וקדקוד) ל"ש (דברי' לג כ) ות"א ויקטול שלטונין עם מלכין (ופאה) כנוי ליתר העם כפאה אשר לא יתם עם השדה אבל לא כערכו (מצג"ד) (שוע וקוע) ל"ש (יחזקאל כג כג) ופי' רד"ק שם תואר מתוארי השמות האנשים הנכבדים (נער) עש"ה וינער ה' את מצרים בתוך הים (שמות יד כז) (בכלאה) ל' בית כלא (אום הנהלאה) תואר לישראל והוא ל"ש (מיכה ו) והוא לשון תלאה (רתף) ל' על גוזליו ירחף (דברים לב יא) (הצלילו) ל' שקיעה (צר) כנוי לפרעה הצורר (ופלך) ל' מלוכה (מצג"ד) והערוך פי' ה' או ו' עיירות שהן מקובצות במקום אחד נקראים פלך (ולגיונו) הוא ראש החיל כדאיתא בויקרא רבה פ' אמור ולקחתם לכם עבר חד לגיון דמלכא שמע הואה לגיונא אמר אית בר נש ידע לך וכי אמר לגיון סלק (פרש) ל' מקול פרש (ירמיה ד כט) ת"י מקול פרשין (ורכב) ל' ויאמר לרכב הפוך ידך (ד"ה ב יח) ופרש"י למנהיג את המרכבה (מצומדת) הדבר הראוי להיות מצומדת והוא החרב ומצומדת הוא ל' חבור מל' צמיד פתיל (צועד ברגל וקולע באבנו) הוא ענין מלחמה (ואטר יד ימינו) ל"ה איש בחור ואטר יד ימינו כל זה קולע באבן (שופטים כ טז) ור"ל שנסתם ונסגר יד ימינו להלחם בה : (בלע) לשון השחתה מלשון והדך ארחותיך בלעו (ישעיה ג יב) (ושאונו) המונו (נחרמו) לשון ויחרימו את כל אשר בעיר (יהושע ו כא) ופי' ל' כריתה ושממון (נהממו) ל' ויהם את מחנה מצרים (שמות יד כד) :

שהלני ממים ורפא של לבנים שהייתי מלובך בו (דעך) כבה נרם (וצמת) והכרית (מבאישי) המבאישים אותי (גלה כבודו עלי) על הים בכדי (לדרשי) (אילי וחילי) נתן לי כח וחיל (ולא בזה לחשי) ולא בזה תפלת לחש שלי : (לחשי כן) הכין תפלתי (ויצא בחמה מול צר להלחמה) ויצא בחמתו נגד הצר להלחם עמו : (אזר עוז ועט קנאה) נתעטף בנקמה (בשריון וכובע נראה) ובעת שהיה נגלה על הים היה נראה כביכול כמו שהיה מלובש בשריון וכובע כמו גבור (הרעים רעש וקול תשואה) השמיע קול רעש ורעש והמון (ותתגעש ותרעש ארץ ומלואה) ארץ ומלואה רעשו והיו נעים ונדים (זלעף פוט ולוד במשואה) הרעיד את מצרים בשאון מים (טרף זרוע וקדקוד ופאה) הרג מלכים ושלטונין ויתר העם (שוע וקוע) אנשים נכבדים (ושר מאה כולם נער בכלאה) את כולם הניע ונער במסגר הים (לבעבור אום הנהלאה) בעבור ישראל הנלאים בעול הגלות : (הנהלאה) ישראל הנלאים בגלות (רתף בצלו) חפף עליהם הקדוש ב"ה בצלו (וצר) ופרעה הצורר (בתוך ים הצליל) השקיע אותו בים כמ"ש מרכבות פרעה וחילו ירה בים : (מחנה צר וכל שאונו) מחנה של פרעה הצר וכל המונו (נגיד ונושא כלי זיינו) שר הצבא עם נושא כליו (שר כל פלך ופלך) שר כל מלכות ומלכות (ולגיונו) וראש החיל (פרש) בעל שלשה סוסים (ורכב) המנהיג את המרכבה וחרב (מצומדת על מתנו) של כל אחד (קצין ונקלה) עשיר ורש (רומי קשת) המשליכים חץ בקשת (שם) לא היה משוא פנים לגדול או לקטן רק (פרעה וכל המונו תמו נכרתו וכו'): (גאונו בלע) נשחת גאותו (ושאונו

האט מיך אויש גיצויגן פון פאר שליסונג אונ האט גימאכט מיך פרייא דעך וצמת ער האט פאר שטויסין אונ פאר שניטין דיא וואש האבין פאר שעמט מיך אונ האט אנטפלעקט זיין כבוד מיך צוא פארשטין בצר לי אז עס איז מיר גיוועזן איינג האב איך אים גירופין אונ ער האט מיך ניט פאר לאזין אילי ער האט מיך גישטארקט אונ האט ניט מבזה גיוועזן מיין תפלה לחשי מיין תפלה האט ער פר שטאנן אונ האט מלחמה גהאלטן מיט דם פיינט מיט צארן ה' איש מלחמה גאט איז א בעל מלחמה ער איז גוועזן אן גיגורט מיט שטארקייט אונ קנאה אונ האט זיך גיוויזן אויף דעם ים וויא אין איין פאנצער מיט איין הוט גאות לבש ער האט זיך אן גיקלייד מיט גאוה אונ איז ווארן גיהערשט ער האט גיטראטין זיין בויגן אונ האט גיוויזן דעם קלינג פון זיין שפיז הרעים ער האט גיברומט אונ גישטורימט מיט איין קול פון דונרין ותתגעש דיא גאנצע וועלט האט גישטורימט זלעף ער האט דער שראקין דיא מצרים מיט ברעכנעש חרוב ער האט זייא חרוב גימאכט אז עס זאל קיין רפואה ניט העלפין טרף זרוע ער האט פאר צוקט דיא ארים אונ דעם קאפ פון זייער שטארקין יחד שוע אלע פון איינעם דיא חשובים אונ דער וואס האט גיהאט צו שאפן איבער הונדערט כלם ער האט אלע פאר לענט פון וועגין דיא ישראל וואש זיינען מיד גיוועזן פון קנעכטשאפט הנהלאה דיא מידע ישראל האט ער באשיצט מיט זיין שאטין אונ דעם באליידיגער דיא מצרים האט ער גימאכט פאר זינקען אין ים מרכבות דיא רייט וועגין פון פרעה אונ זיין חיל האט ער גיווארפין אין ים :

מחנה צר דיא מחנה פון דעם באליידיגער מיט גאר זיין ברומונג דיא הארין מיט זייערע באדינער וואש האבין זייא נאך גיטראגין דאש כלי זיין שר דיא הארין פון איטליכער שטאט אונ פון זיין חיל עטור זיינען גיוועזן אן גיצירט אין איין הוט אונ אן גיקלייד אין איין פאנצער פרש דיא רייטער זיינען גיוועזן באהעפט מיט שווערדין אין זייערע לענדין אטר דיא פוס גייער אונ דיא וואש האבין גיווארפין מיט שטיינער קצין דיא הארין אונ פראסטע מענטשין אונ קנעכט מיט זייערע הארין רובה קשת דער וואש האט גישאסין מיטן בויגין אונ דער וואש איז גיוועזן גילינקט זיין רעכטע האנט שם פרעה דארט איז גיוועזן פרעה מיט גאר זיין חיל זייען אלע צוא גאנגען אונ פאר שניטין גיווארין אונ האבין גינידערט אין גיהנם גאונו זיין הערשאפט מיט זיין ברומונג זיינען ווארין פאר ווישט

מיוסד ע"פ תשר"ק

תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קָרָא ׃ שְׁאוֹן סוּף לְעֻמָּתָם נִתְגָּרָה ׃ רַעַם וָרַעַשׁ וְקוֹל עֶבְרָה ׃ קָדִים וְסוּפָה וּסְעָרָה ׃ צִנּוֹרוֹת מִפֹּה וּמִפֹּה מְקַלְּחִין בִּגְבוּרָה ׃ פְּלָגִים יִבְלֵי נְהָרָה ׃ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה ׃ סָבִיב בְּעָתוּהוּ צָר עִם כָּל שִׁירָה ׃ נִשְׁקְעוּ כֻּלָּם יַחַד בְּאַבְרָה ׃ מִבְּלִי הוֹתִיר מוֹלִיךְ בְּשׂוֹרָה ׃

בְּשׂוֹרָה יָצְאָה וְחָלוּ כָּל בַּעֲלֵי מְדָנַי ׃ וְאַדְרוּהוּ יַחַד צִיר וְכָל הֲמוֹנַי ׃ יְמִינְךָ יְיָ ׃

לְמַעַן סַפֵּר בְּכָל גַּיְא שִׁמְךָ ׃ כֹּחֲךָ הָרְאֵית בְּמִתְקוֹמְמֶיךָ ׃ יָצָאתָ לְיֵשַׁע עַמֶּךָ ׃ טִבְחָה לָשִׁית בְּקָמֶיךָ ׃ הֶחְשַׂפְתָּ יְמִין תַּעֲצוּמֶיךָ ׃ זְרוֹת כְּמוֹץ לוֹחֲמֶיךָ ׃ וַתְּנַהוֹם בְּשַׁאֲגַת רְעָמֶיךָ ׃ הֲמוֹן הוֹמִים לְעֻמָּךְ ׃ דִּין גָּמוּר דַּנְתָּ כִּנְאֻמֶךָ ׃ גּוֹי הַמַּעֲבִיר רְחוּמֶיךָ ׃ בְּכָל גּוֹיִם נִשְׁמַע נִקְמֶךָ ׃ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְעַמֶּךָ ׃

לְעַמְּךָ קוֹלָם הִסְכִּית מִמְּעוֹנֶךָ ׃ וְרוֹדְפֵיהֶם הִכְנַעְתָּ בַּחֲרוֹנֶךָ ׃ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ ׃

מיוסד ע"פ א"ב

אֶדֶר גֵּאוּת לָבַשְׁתָּ ׃ בְּעֻזְּךָ יָם כְּפוֹרַרְתָּ ׃ גֵּאוּת עָרִיצִים הִשְׁפַּלְתָּ ׃ דְּכָאוֹת דַּלִּים רוֹמַמְתָּ ׃ הֲלֹא מֵי יַם סוּף הוֹבַשְׁתָּ ׃ וּבְמַעֲמַקֵּי יָם דֶּרֶךְ שַׂמְתָּ ׃ זַכִּים בּוֹ הֶעֱבַרְתָּ ׃ חֲנֵפִים בְּתוֹכוֹ שִׁקַּעְתָּ ׃ טִבְעֲךָ בָּעוֹלָם הוֹדַעְתָּ ׃ יִרְאָתְךָ עַל פְּנֵי כָל הָעַמִּים נָתַתָּה ׃ כַּסְלוּחִים עֵת הִכְנַעְתָּ ׃ לְבַדְּךָ עַל כָּל אֱלוֹהַּ נִתְגַּדַּלְתָּ ׃

זארמו) ונכרתו ונשמו המונו : (תהום אל תהום קרא) לגאת על המצרים לטובעם (שאון סוף לעומתם נתגרה) המון ים סוף היה מתגרה ג"כ לעומת התהומות (פלגים יבלי נהרה) אמות המים ונהרות המתפלגים לכאן ולכאן (סביב בעתוהו צר) הבהילוהו מלאך המצרית (עם כל שירה): (בשורה יצאה) מעלמה שנשקעו המצרים (וחלו כל בעלי מדני) ואחזה חלחלה לכל בעלי מריבי (ואדרוהו יחד) ושבחוהו כולם יחד להקדוש ברוך הוא (ציר וכל המוני) משה וכל ישראל ואמרו (ימינך ה'): (למען ספר בכל גיא שמך) למען אשר יספרו בכל הארץ שמך לכן (כחך הראית במתקוממיך) הראית כחך בשונאי ישראל (לשית טבחה בקמיך) לעשות הריגה בשונאיך (חשפת ימין תעצומיך) גלית את ימינך החזקה (זרות כמוץ לוחמיך) לפזרם כמוץ מן הגורן אנשי מלחמתך (ותנהום כו' הומים לעומך) את ההומים ומרימים קול לעומתך (דין גמור דנת) מדה כמדה (כנאומך) כמו שאמרת לאברהם וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי (גוי המעביר רחומיך) המעביר מדת רחמנות מעל פניו : (לעמך קולם הסכית ממעונך) הקשבת והאזנת משמים את קול צעקת עמך (ורודפיהם הכנעת בחרונך) והשפלת בכעסך את רודפיהם:(אדר גאות לבשת) לבשת מלבוש של גאות (בעזך ים כפוררת) בעת שעשית בעזך את הים לפירורין וחתיכות הרבה (גאות עריצים השפלת) השפלת גאות החזקים (דכאות דלים רוממת) כתיתות ושבירות לב של הדלים רוממת (ובמעמקי ים דרך שמת) ועשית דרך בעמקות הים ׃ וישראל הנקראים (זכים בו העברת) ומצרים הנקראים (חנפים) בתוכו שקעת והטבעת אותם :

(תהום אל תהום קורא) כנ' כאלו התהומות קראו זה לזה לעזור לנקמה וזאת (נתגרה) ל' תגר כמו אל תתגר בם (דברים ב יט) או הוא לשון כמים הנגרים (צנורות) לשון מרזב מלשון לקול צנוריך (תהלים מב ח) מקלחי שופכים ול' תלמוד הוא קלוח (פלגים ט') עפ"ה פלגים יבלי מים (ישעיה ל כה) ות"י פלידין נגדין מעיין (יבלי) היא לשון הבאה כי תרגום ויבא והוביל ועניינו שאינו נשבר מגברייתו אלא בידי אדם ונשבר הוא מגברייתו ועניינו כאן שבכל המעיינים היו מקלחין עליהם (צר) תואר למלאך המצרים (נשקעו וכו' באברה) כדכתיב צללו כעופרת ותרגום אונקלוס אתמקעו כאברה (שמות טו) : (וחלו) ל' חלחלה מל' וחלו מפניך (דברים ב כה) (מדני) מריבי מל' איש מדון (ב"ב כא כ) (ואדרוהו) לשון תוקף או הפארה כמו שודדה אדרתם (זכריה יא) פניו שאו שבחו אותו בשבח תוקף והפארה וע"ש שאמרו ימינך ה' נאדרי בכח (ציר) שליח ותואר למשה עפ"ה וציר נאמן לשולחיו ונאמ' זה על משה (גיא) ארץ (במתקוממיך) כי הקמים על ישראל כאלו קמים עליו (טבחה) ל' הריגה (חשפת) ל' גלוי מל' חשף ה' את זרוע קדשו (ישעיה נב י) (זרות) כמו לזרות והוא לשון פיזור מלשון הוא זורה את הגורן (רות ג ב) (כמוץ) בל"א שפריי"א (ותנהום) ל' המיה מלשון וינהום וילחו עליך (ישעיה ה) (לעומך) כמו לעומתך (כנואמך) מלשון נאם ה' (בראשית כב טז) (המעביר רחומיך) המנין ובתת רחמיו (עמוס א יא) (רחומיך) לשון רחמנות (הסכית) ל' הקשבה והאזנה מלשון הסכת ושמע (דברים כז ט) (הכנעת) לשון השפלה והכנעה (אדר) ל' ולא ילבשו אדרת שער (זכריה יג ד) (גאות לבשת) כדכתיב ה' מלך גאות לבש (תהלים צג א) (בעוזך ים כפוררת) כדכתיב פוררת בעוזך ים (שם עד יג) (גאות עריצים השפלת) עפ"ה וגאות עריצים אשפיל (ישעיה יג יא) (דכאות) לשון כתיתה ושבירה מל' ואת דכאי רוח יושיע (תהלים לד יט) (מי ים סוף הובשת) כדכתיב כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם (יהושע ב י) (הובשת) הוא ל' יבשות (ובמעמקי ים דרך שמת) כדכתיב השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים (ישעיה נא י) (כסלוחים) תואר למצרים ע"ש שהם מבניו כמ"ש ומצרים ילד את לודים וגו' ואת כסלוחים (בראשית י יד):

ויהי אונז זיינען אלע פאר טומילט געווארין תהומות דיא אפ גרונדן האבין זייא צוא גידעקט תהום איין תהום האט גירופין דעם אנדערין דאש ברומונג פון דעם ים האט זיך אנטקעגין זייא גירייצט מיט דונערין אונ מיט גרים צארין אונ מזרח ווינט אונ שטורם ווינט צנורות ער מאכט ריגן דעם ים אויף ביידע זייטין מיט שטארקייט פלגים אלע טייכין פון דער וועלט זיינען צוא טיילט געווארין עברה איינגישאפט אונ גרים צארין האט גיטאן ארום רינגלען אונ דער שרעקין דעם באלייהדיגער מיט זיין חיל נשקעו זייא זיינען פאר זונקען געווארין אלע וויא בלייא מבלי הותיר עס איז גיט איבער גיבליבין קיינער זאל זאגין דיא בשורה יצאה דיא בשורה איז אליין ארויס גינאנגען אונ זיינען וואריין דער ציטערט אלע מיינע קריגער ואדרוהו אונ משה רבינו מיט אלע ישראל האבין באשיינט גאט ימינך ה' דיין רעכטע האנט גאט איז באשיינט מיט קראפט למען כדי מען זאל דער ציילין דיין נאמען כחך הראית דיין כח האסטו גיוויזן אויף דיינע שונאים אונ בישט ארויש גינאנגען צוא העלפין דיין פאלק טבחה לשית צוא טאן איין שעכטונג אין דיינע פיינט האסטו אנטפלעקט דאש שטארקייט פון דיין רעכטע האנט זרות כמוץ דוא האסט גיטאן פר שפרייטין וויא מעקענע דיינע פיינד אונ האסט זיי פר טומעלט מיט אגישרייא פון דונערין המון הומים דאש פאלק וואש האבין גיטאן ברומען אנטקעגין דיר האסטו זייא גימשפט מיט דעם משפט וואש דוא האסט גיזאגט צוא אברהם גוי דאש פאלק וואש האבין גיטאן ארבעטין מיט דיינע ליב האבער בכל הארץ מען האט גיהערט אין גאנצין לאנד דיא נקמה וואש דוא האסט גיטאן פון דיין פאלק וועגין לעמך פון דעם הימיל האסטו פאר נומען דאש קול פון דיין פאלק ורודפיהם אונ מיט דיין גרים צארין האסטו גימאכט אונטער טעניג זייערע נאך יאגר וברוב גאונך אונ מיט דיין פיל הערשאפט: אדר גאות האסטו זיך אן גקליידט מיט שיינקייט אז דוא האשט צוא ברעקילט מיט דיין שטארקייט דעם ים גאות עריצים דאס האפערדיקייט פון דיא שטארקע האשטו נידעריג גימאכט דאש פאר שטויסינקייט פון דיא ארימע האסטו דער הויבן הלא מי ים סוף פאר וואר דעם ים האסטו גימאכט טרוקין אונ אין טיפין ים האשטו גימאכט איין וועג זכים די לויטערע ישראל האשטו איבר גיפירט אונ די סגרים

יוצר ליום אחרון של פסח

נִתְגַּדַּלְתָּ וְנִתְקַדַּשְׁתָּ לִשְׁבּוֹר רָאשֵׁי תַנִּינִים בְּתָקְפֶּךָ · וְהִסְעַרְתָּ לֵב יָם בְּזַעְפֶּךָ : וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ :

מִפֹּה וּמִפֹּה עֲרֵמוֹת · נוֹזְלִים צָגוּ כְּחוֹמוֹת · סוֹעֲרוּ וְקָפְאוּ תְּהוֹמוֹת · עָמְדוּ צְרוּרִים כַּחֵמוֹת · פָּנוּ כָּאן וְכָאן שְׁלִישׁ רוּם מֵימוֹת · צָעוּ הַנּוֹתָרִים לְמִדְרַס פְּעָמוֹת · קוֹרְעוּ אֶת שֶׁבַּנְּהָרִים וַאֲגַמּוֹת · רַבָּה בּוֹר וְשִׂיחַ וְנִקְרַת אֲדָמוֹת · שְׁאוּבִים אַף שֶׁהָיוּ בְּכָל מְקוֹמוֹת · תֻּוְכוּ יַחַד בִּגְזֵרַת לוֹבֵשׁ נְקָמוֹת :

נְקָמוֹת וְקִנְאָה יַעַט שׂוֹנְאָיו לַהֲדוֹף · כְּמוֹ לְשֶׁעָבַר עָט לִנְדּוֹף : אָמַר אוֹיֵב אֶרְדּוֹף :

מיוסד ע״פ תשר״ק

תַּעֲלוּלֵי צָר וְרוֹעַ מַעֲלָלֵהוּ · שֶׁקֶט וְשָׁלוּ לֹא הֱנִיחוּהוּ · רוּחַ עָרִיצִים הִתְעָהוּ · קִיאוֹ לָשׁוּב וּלְבַלְּעֵהוּ · צוּר עֲבוּר לִגְבּוֹת שְׁטַר נְשִׁיֵּהוּ · פִּלֵּג לִבּוֹ וְהִשְׁגָּהוּ · עַם הַנִּתָּק מִמְּתַלְּעוֹת פִּיהוּ · שָׂח אֶרְדּוֹף אַשִּׂיג וַאֲכַלֵּהוּ · נִפְרַע סְאָה בִּסְאָה בְּרִשְׁעֵהוּ · מָדַד לוֹ כְּנֶגֶד מִדּוֹתֵיהוּ :

מִדּוֹתֵיהוּ נִאֵץ מִי יְיָ מוּל שְׁלוּחֶךָ · גֵּרַרְתּוֹ בְּמֵי יָם לְהוֹדִיעוֹ כֹּחֶךָ : נָשַׁפְתָּ בְרוּחֶךָ :

לְהָשִׁיב יָם לְאֵיתָנוֹ · כִּפְנוֹת בֹּקֶר לְעֵינָיו · יָם הַגָּדוֹל פָּרַץ מֵאוֹגְנוֹ · טָרַף זֶה בָּזֶה לְהַגְבִּיר שְׁאוֹנוֹ · חֵי

(לשבור ראשי תנינים) כדכתיב שברת ראשי תנינים על המים (תהלים עד יג) ופרעה נקרא מין כמה שכתוב בו התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו (יחזקאל כט) ולכן קראו מצרים תנינים (והסערת) ל' רעש כמו ויהי סער גדול (יונה א ד) (מפה ומפה ערמות) כמ"ש וברוח אפיך נערמו (שמות טו ח) (נוזלים צגו כחומה) כמ"ש נצבו כמו נד נוזלים (שם) (סוערו) לשון סער (צרורים) קשורים (כחמות) לשון נאד כמו וחמת מים (בראשית כא יד) (צעו) לשון תלמוד הוא כמו כך היה הצעה של משנה זו (סנהדרין דף נא) (למדרס) ל' דריסה (ושיח) בשי"ן ימין מלשון כרו לפני שיחה (תהלים נז ז) (ונקרת אדמות) ענין נקיעה כמו ואל מקבת בור נוקרתם (ישעיה נ"א א') : (יעט) ל' עטיפה מל' עוטה אור (תהלים קד) והיו"ד נ"ל בשו"א או בפת"ח ולא בקמ"ץ והיא י' האית"ן כי היא תחנה לעתיד (להדוף לנדוף) שניהם לשון דחיפה מל' להדוף את כל אויביך (דברים ו יט) ומל' כהנדוף עשן תנדוף (תהלים סח ג): (תעלולי) ל' גם אני אבחר בתעלוליהם (ישעיה סו ד) (ורוע מעללהו) עפ"כ לא יתנו מעלליהם לשוב (הושע ה ד) (ותעלולי) הם הפעולות הנלוי נגלות אם הם טובים או רעים (ומעללהו) הם הפעולות הנעלים מל' בעליל לארץ (שקט ושלו לא הניחוהו) כענין שנאמר והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל (ישעיה נז) (ורוח פריצים) ל"פ (ישעיה כה ד) (קיאו כו') עפ"כ ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו (משלי כו יא) ופי' כמו הכלב אשר דרכו לחזור ולאכול את המאכל אשר קאה מגופו ולא יבין כי בעבור רוע המאכל קאה אותו כן הכסיל שונה לעשות שוב אולתו אשר נכשל על ידו ולא יבין וכן היה פרעה כו' (צור) תואר להקב"ה (עבור) כמו בעבור (נשיהו) ל' חוב כמו ושלמי את נשיך (מ"ב ד ז) (פלג) לשון חלוקה כמו פלג לבוגם (והשגהו) ל' שגיאה מלשון שגיון לדוד (שם ז א) (ממתלעות) ל' שנים הגסים מל' ומתלעות לביא לו (יואל א ו) (שח) ל' דבור : (נאץ) ל' הכעסה כמו נאץ ה' (תהלים י ג) (שלוחך) משה ואהרן (גררתו) ל' תלמוד הוא כמו גורר אדם מטה כו' : (נשפת) ל' הפחה (לאיתנו) לשון תוקף (כפנות בוקר לעיניו) עפ"ה ויהי באשמורת הבוקר וישקף וגו' (שמות יד כד) (מאוגנו) ל' שפה המסבב

(נתגדלת לשבור ראשי תנינים בתקפך) לשבור בתוקפך את ראשי המצרים שנקראו תנינים (והסערת לב כו') והרעשת לב ים בכעסך כמ"ש וברוח אפך נערמו מים (וברוח אפיך) נעשה זים : (מפה ומפה ערמות) שיעשו המים ונעשו כמין גלים וכריות זו ערימה שהם גבוהים (רש"י) (נוזלים צגו כחומות) מים הנחלים עמדו כחומות (סוערו וקפאו תהומות) מהרוח הסערה שיצא מאפיך נקפאו ונתקשו התהומות (עמדו צרורים כחמות) עמדו קשורים יחד כאלו נתונים בתוך נודות (פנו כאן וכאן שליש רום מימות) שליש גובה הים נעשה כמין כיפה ועלה למעלה כחומה על שני הצדדים (צעו הנותרים) ושני שלישי הנותרים הוצעו (למדרס פעמות) לדריסת הרגל (קורעו) כל מימות שבעולם אף את שבנהרים כו' (שאובים) שבכוסות ובלוחיות (תוכו יחד) נבקעו בתוך כל מימות יחד (בגזירת) הקדוש ב"ה שהוא (לובש נקמות) : (נקמות וקנאה יעט) בקשתנו שיעטוף וילבש הקב"ה נקמות וקנאה (שונאיו להדוף) לדחוף את שונאיו (כמו לשעבר) במצרים (עט לנדוף) לבש לבושי נקמות לדחוף ולהדוף : (תעלולי צר ורוע מעללהו) מעשיו ומנהגיו של פרעה הצורר (שקט ושלו לא הניחוהו) להיות יושב שקט ושליו (רוח עריצים התעהו) כעסו החזק התעה אותו (קיאו לשוב ולבלעהו) להיות ככלב שב על קיאו שמתחלה אמר קומו צאו מתוך עמי (שמות יב לא) ואחר כך אמר מה זאת עשינו וגו' (שם יד ה) (צור עבור לגבות שטר נשיהו) בעבור שרצה הקדוש ב"ה לגבות את שטר חובו שאמר וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי לכן (פלג לבו והשגהו) חלק לבו של פרעה ועשה לו שגיאה שאחר שאמר קומו צאו חזר ורדף אחריהם (עם הנתק ממתלעות פיהו) ישראל שנתקו משיניים הגסות שלו · אחר כך (שח ארדוף אשיג ואכלהו כו' · מדותיהו) מדתו של פרעה היה (נאץ מי ה' מול שלוחך) נגד משה ואהרן נאץ את ה'

ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו לכן (גררתו במי ים להודיעו כחך) (נשפת ברוחך) הפחת ברוחך בכדי (להשיב ים לאיתנו) להשיב את הים לתקפו הראשון (כפנות כו' ים הגדול פרץ מאוגנו) שפרץ את הים הגדול משפתו ומגבולו טרף זה בזה) וערב ים הגדול בים סוף כדי (להגביר שאונו) להגביר המייתו של

האסטו דער טרונקען טבעו דיין טבע האשטו מודיע געווען אויף דער וועלט אונ דיין פארכט האסטו גיטאן אויף דעם גאנצין לאנד כסלוחים אז דוא האסט אונטער טעניג גימאכט דיא מצרים ביסטו אליין דר גרוישט געווארין איבר אלע אפ געטר נתגדלת אז דוא האשט צוא בראכין דיא קעפ פון דיא מצרים ביסטו גרויש אונ גיהייליגט געווארין והסערת אין מיטין ים האסטו גיטאן שטורעמען מיט דיין שטורים ווינט וברוח אפך אונ מיט דעם ווינט פון דיינע נאז לעבר זיינען וואררין גהויפט דאס וואסר מפה ומפה פון ביידע זייטין זיינען גיבליבין שטיין דיא רינענדיגע וואסער וויא אמויער סוערו זייא האבין גישטורימט אונ פאר גליווערט געווארין דיא אפ גרונדן אונ זיינען גיבליבן שטיין וויא אפאר בונדינגער לאגיל פנו זייא האבין זיך צוא שפרייט אויף ביידע זייטין דאש וואסער אונ אדרים חלק פון דיא הויכע וואסער צעו איז אונטער גיבעט אונ פאר גליווערט געווארין אונטר זייערע פיס קרעו אז דער ים איז צוא שפאלטין געווארין זיינען אלע טייכין צוא שפאלטין געווארין רבה נאך מער אפילו דיא וואסער וואס זיינען געווען אין גריבער אונ אין ברונען פון דער ערד

אונ דאש וואסער וואס מען האט אין אלע ערטער אן גישעפט זיינן אויף דער העלפט צוא שפאלטין געווארן מיט דער גזירה פון גאט וואש האט זיך אן גיקליידט מיט נקמה נקמות ער האט זיך אן גיקליידט נקמות אונ קנאה צוא פאר שטויסן זיינע פיינד כמו לשעבר אזוא וויא ער האט זיך פריער איין גיהילט צוא פאר שטויסין פרעה אמר אויב דער פיינט האט גיזאגט איך וועל אים נאך יאגן דיא שלעכטע מעשים מיט שלעכטע ווערט האבין אים ניט גילאזט רוען רוח עריצים דאש שטארקע גימיט האט אים גימאכט פאר אירט דיא ישראל וואש ער האט פריער ארויס גיטריבין האט ער גיוואלט צוריק זייא איין שלינגען צור עבור גאט האט גיוואלט אפ נעמען זיין חוב פלג לבו האט ער אים צוא טיילט זיין הארץ אונ האט אים גימאכט מיט גרייפין דאס פאלק וואש איז ווארין אוועק גרוקט פון זיינע באק ציינר פון זיין מויל שח ער האט גיזאגט איך וועל זיי נאך יאגין אונ וועל זייא כרייכן אונ וועל זייא פאר לענדין נפרע ער איז גיצאלט גיווארין מדה כנגד מדה נאך זיינע מעשים נאך מדותיהו זיין מדה איז גיוועזן צוא דער צארנען אונ צוא זאגין ווער איז גאט וואס האט

כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעוֹד יָשְׁנוֹ׳ זִלְעֵף רוּחוֹ בְּתוֹךְ נִדְנוֹ׳ וַיַּעֲלֵם עַד רוּם מְעוֹנוֹ׳ הוֹרִידָם לְמַטָּה בְּדַכְיוֹת עִשּׁוּנוֹ׳ דִּבֵּק סוּס בְּרֶכֶב וְהִשְׁמִיט אוֹפַנּוֹ׳ גְּרָרָם בְּכוֹבֶד בְּמֶתֶג רִסְנוֹ׳ בְּלֶב יָם הֱבִיאָם בְּעֶצֶם אוֹנוֹ׳ אֲכָלוֹ כְּקַשׁ יָבֵשׁ בַּחֲרוֹנוֹ:

בַּחֲרוֹנוֹ יָרָה בַיָּם אֱוִילִים׳ וְשׁוֹרְרוּ לוֹ בְּנֵי אֵלִים: מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִם:

מיוסד ע״פ א״ב

אֱלוֹהַּ עַל כָּל אֱלֹהִים׳ בּוֹרֵא עוֹמֶק וְרוּם גְּבוֹהִים׳ גּוֹזֵר יָם גַּלָּיו לְבַל יִרְווּ זוֹהִים׳ דּוֹק וְחֶלֶד מֵאֵימָתוֹ נִרְהִים׳ הָאוֹמֵר לַחֶרֶס וְזוֹהֲרָיו כֵּהִים׳ וְחוֹתֵם בְּעַד הִלִּים וְלֹא מַגִּיהִים׳ זִיקִים וּבְרָקִים מִמֶּנּוּ נִשְׁלָחִים׳ חָשִׁיבֵם בִּשְׁלִיחוּתוֹ וְלֹא שׁוֹהִים׳ טִכֵּס גַּלְגַּל קָבוּעַ וּמַזָּלוֹת צוֹמְחִים׳ יַחַד כְּסִיל וְכִימָה עִמָּם זוֹרְחִים׳ כּוֹנֵן עָשׁ בַּצָּפוֹן וְעַקְרָב בַּדָּרוֹם מוּנָחִים׳ לְיִחוּד שְׁמוֹ כֻּלָּם מוֹכִיחִים:

מוֹכִיחִים מַעֲשֶׂיךָ אַהֲבַת אֱמוּנֶיךָ׳ לִבְלוֹעַ לוֹחֲצֵי הַמּוּנָךְ: נָטִיתָ יְמִינְךָ:

מוּמָתִים וְלֹא מֵתִים בְּעוֹדָם׳ נַפְשׁוֹתָם עֲדַיִן צְרוּרוֹת בְּחֶלְדָּם׳ סַעַר סוּף לְיַבֶּשֶׁת לְיָדָם׳ עִיפָתָהּ אַף הִיא קְלָעָתָם לְבֵית מְצוּדָם׳ פְּצוּעִים וְנִפְצָעִים וּמַפָּלָה

יש סוף שיעלו גלי הים ויכסו המצרים: (חי׳ כל אחד ואחד בעוד ישנו) ונתן הקדוש ב״ה לכל אחד ואחד בעוד ישנו בחיים כח וחיות שיוכל לסבול היסורים (זלעף רוחו בתוך נדנו) זלעפה ופלצות אחזתו לרוחו שבתוך הגוף (ויעלם עד רום מעונו) העלם עד לשמים (דבק סוס ברכב) קשר הסוס עם רוכבו ולא היו יכולים להפרד זה מזה (והשמיט אופנו) והסיר אופני מרכבותיו (גררם בכובד) והמשיכם בכבדות (במתג רסנו) כאלו היה עליהם מתג ורסן (הורידם למטה בדכיות שאונו) עד עומק תוקף המים: (בחרונו ירה בים) המצרים שנקראו אוילים (ושוררו לו) ישראל שהם (בני) האבות שנקראו אלים: (בורא עומק ורום גבוהים) בורא ארץ ושמים הגבוהים (גוזר ים גליו לבל יהו זוהים) גוזר את הים שלא יתגאו גליו (דוק וחלד מאימתו נרהים) שמים וארץ יראים מאימתו (האומר לחרס וזוהריו) האומר לשמש וללבנה שמקבלת הזוהר ממנה שיהיו (כהים) ולא יזרחו (וחותם בעד הלים ולא מגיהים) וחותם בעד כוכבים ולא מאירים (זיקים כו׳ חשים בשליחותו) ממהרים בשליחותו (ולא שוהים) ולא מתמהמהים (טכס גלגל קבוע) תקן הקדוש ב״ה שיהיה גלגל קבוע ואינו סובב (ומזלות צומחים) והמזלות יהיו סובבים זהו כסברת חכמי ישראל ולא כסברת חכמי אומות שאומרים שהגלגל סובב והמזל קבוע כפ׳ מי שהיה טמא (יחד כסיל וכימה עמם זורחים) מזל כסיל עשוי מן האש ושלטונו בימות הקיץ ובדרום מזל כימה מיסוד המים ושלטונו בימות החורף ובצד צפון ואלמלא כנפי כימה בימות הקיץ המגינים על העולם שלא ישלוט חום אש הכסיל לא היה העולם יכול לעמוד מתוקף החום ואלמלא כנפי כסיל בימות החורף המגינים על העולם שלא יקרש מהקרח הנורא של כימה לא היה העולם יכול לעמוד מתוקף הקור (כונן עש

סלי כמו אגן הסהר (סוף) תל׳ ערבוב כל אלמוד כה בילים בשרופות נקמרה (בלונ) ל׳ כמון וכמיה (נדנו) תואר לגוף כי הגוף הוא נדן לנפש כמו כחרב המונח בתוך נדן והרתיק שלו (זלעף) ל׳ זלעפה אחזתני (תהלים קיט נג) (רום מעונו) שמים (בדכיות) לשון יבלו בכבית דכים (תהלים לג) ופירש״י כל ל׳ דכא ל׳ עומק ושפלות (עשונו) ל׳ תוקף וחוזק כמו עריצים יתמכו עושר (משלי יא טז) ות״י ומעוט (במתג רסנו) שנות כלי ברזל המושם בפי הבהמה להוליכה על ידם (אונו) כחו: (אוילים) תואר למצרים עפ״י אך אוילים שרי צוען (ישעיה יט יא) (אלים) תואר לאבות כמ״ש הבו לה׳ בני אלים (תהלים כט א): (עומק ורום) ארץ ושמים עפ״י שמים לרום וארץ לעומק (משלי כה ג) (גוזר) ל׳ כריתה כמו לגוזר ים סוף (תהלים קלו יג) (זוהים) ל׳ תלמוד כמו שאמרו (חולין דף ז) משרבו זוהי הלב ופי׳ הערוך ענין גבהות (דוק) שמים עפ״י הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ כב) (חלד) ארץ כמו האזינו כל יושבי חלד (תהלים מט ב) (נרהים) לשון פחד כמו אל תפחדו ואל תרהו (ישעיה מד ח) (חרס) שמש ועל שם הכתוב האומר לחרס ולא יזרח (איוב ט ז) (וזוהריו) תואר ללבנה על שם שמקבלת הזוהר מחמה (כהים) מל׳ ועיניו החלו כהות (ש״א ג ב) (וחותם בעד הלים) כמ״ש ובעד כוכבים יחתום (איוב ט ז) (מגיהים) מאירים ל׳ נוגה כמו כי אלהי יגיה חשכי (תהלים יח כט) (חשים) ל׳ מהירות מל׳ מהר שלל חש בז (ישעיה ח ג) (שוהים) לשון שהייה (טכס) סדר מלשון טכסיסי מלוכה (צומחים) ל׳ סיבוב כינה בשם צמיחה (כסיל וכימה) שני מזלות (עש ועקרב) ג״כ שני מזלות (אמוניך) תואר לישראל המאמינים בך (המונך) ג״כ תואר לישראל (בחלדם) ל׳ והלדי כאין נגדך (תהלים לט ו) ותרגומו וגופא כלא לקבלך (סער) ל׳ רוח סערה (ליבשת) לשון היבשה כמו לידות את קרנות הגוים (זכריה ב ד) (עיפתה) תואר לארץ עפ״ה ארץ עפתה כמו אופל (איוב י כב) (קלעתם) (כל״ה שליידערטאיית) והוא מל׳ הנני קולע את יושבי הארץ (ירמיה י יח) (לבית מצודם) מגזר החזק כמו לבית מצודות להושיעני (תהלים לא ג) (פצועים ונפצעים) ל׳ פצע ותבורה

בצפון ט׳) היה מכון לקבוע ולהניח מזל עש בצפון ומזל עקרב בדרום והם כולם (מוכיחים) ליחוד שמו הגדול: (מוכיחים) מעשיך על אהבת ישראל (אמוניך) וכדי (לבלוע) את מצרים שהם לוחצי ישראל (המונך) לכן (נטית ימינך) (מומתים ולא מתים בעודם) נפשותם עדיין צרורות בחלדם) בעוד שהיו נפשותם עדיין בגופם היו שוהים בין מיתה לחיים כדי לקבל יסורים (סער סוף) הביא רוח סערה בים סוף כדי (ליבשת לידם) לזרוק ולהשליך אותם ליבשה (עיפתה אף היא קלעתם לבית מצודם) ואף הארץ חזרה והשליכה אותם לים בהוא מגזר החזק שלהם והם היו

גישיקט נרדתו דוא האסט איהם גישלעפט אין ים צו לאזין וויסין אים דיין לח נשפת דוא האסט גיוויעט מיט דיין ווינט להשיב ים גאנץ פריא אום צוא קערין דעם ים צוא זיין ערשטע שטארקייט ים הגדול דער ים הגדול האט ארויס גיבראכין פון זיין ראנד עש האט גיקלאפט איינס אין אנדרן זיין ברומונג מיט שטארקייט אז זייא האבין נאך גילעבט זלעף רוחו דיא נשמה איז נאך גיוועזן אין גוף האט ער זייא אויף גיבראכט ביז אין הימל אונ האט זייא גימאכט נידערין ביז אין וואלקין פון דעם ים דבק סוס ער האט באהעפט דאס פערד צום רייטער אונ האט גישלעפט זייערע וועגין אן רעדער גררם ער האט זייא גישלעפט מיט שווערקייט אונ האט זייא פר צאמט מיט איין צאם בלב ים מיט זיין גרויס שטארקייט האט ער זייא גיבראכט אין מיטן ים ער האט זייא פאר ברענט וויא דארע שטרוי מיט זיין גרים צארין בחרונו מיט זיין גרים צארין האט ער גיווארפין אין ים די נארישע מצרים. אונ די קינדער פון די שטארקע אבות האבין צוא אים גיזונגען אונ האבין גיזאגט מי כמוכה באלים נאר איז גאט אזוא וויא דוא צווישין דיא שטארקע אלוה על כל אלהים

דער גאט וואש איז איבער אלע מלאכים אונ האט באשאפין טאלין אונ הויכע בערג ער איז גוזר אויף דעם ים זיינע אינדין זאלין זיך ניט מיט גאוה האלטין הימעל אונ ערד טוען פר זיין פארכט ציטערין ער זאגט צוא דער זון אונ צוא דער לבנה זייא זאלין טונקעל זיין אונ טוט פאר חתמנן דיא שטערן זייא זאלין ניט שיינען זיקים פון אים ווערין גישיקט דונערין אונ בליצין חשים זייא היילין אונ טוען זיין שליחות אונ זאמין ניט גלגל ער האט מתקן גיוועזן אונ האט גימאכט שפראצן דעם גלגל פון דער זון אונ דיא מזלות יחד דאש מזל כסיל וכימה טוען אין איינעם שיינען כון עש בצפון אנטקעגין מזל עש וואש איז אין צפון איז דאש מזל עקרב אין דרום ליחוד זייא טוען אלין וויזין אז ער איז איין גאט מוכיחים דיינע מעשים טוען ווייזין דאש ער ליבשאפט פון דיינע באגלייבטע ישראל לבלוע דוא האסט גינייגט דיין רעכטע האנט צוא מאכין איין שלינגען דיא פיינט זייא זיינען גיוועזן טויט אונ ניט אין גאנצין טויט נפשותם זייער נשמה איז נאך גיוועזן אין גיבונדין אין גוף סער סוף האט דער ים גישטורעמט אונ האט זייא

כְּבָרָם ׳ צְנוּפִים כַּדּוּר עִם מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדָם ׳ קָרוּעַ וּרְקוּעַ נְחָרִים בַּעֲדָם ׳ רִיב וּמַצָּה נִתְגָּרוּ עַל יָדָם ׳ שַׁדַּי הַמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו לְהַאֲבִידָם ׳ שָׁת יְמִינוֹ לָאָרֶץ לִגְמוֹל לָהֶם חֲסָדָם ׳ תָּפְתָּה פָּעֲרָה פִיהָ וּבָלְעָה הוֹדָם ׳ תּוֹחְתָּתוֹ יַחַד וְעַמָּם רֶכֶב וָסוּס נִרְדָּם :

נִרְדָּם וְאָבַד שְׁאוֹן בּוֹגְדֶיךָ ׳ וּבְנֵי זֶרַע חֲסִידֶיךָ : נָחִיתָ בְחַסְדֶּךָ :

סימן עד א״ב

אֹרַח עוֹלָם עֲלֵיהֶם בְּאַהַב שָׁנִיתָ ׳ בְּנֵי עֲבָדֶיךָ כְּדֶרֶךְ אֲדוֹנִים הִנְחֵיתָ ׳ גְּעָגוּעִים כְּאָב לְבָנִים לָמוֹ עָשִׂיתָ ׳ דְּבַשׁ מִסֶּלַע אוֹתָם הֵינַקְתָּ ׳ הִרְחַצְתָּ וְהִלְבַּשְׁתָּ וְהִנְעַלְתָּ וְסַכְתָּ ׳ וּבְסוֹלֶת וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן אוֹתָם הִרְבֵּיתָ ׳ זֶה בְּעַמּוּד עָנָן הִנְחִיתָ ׳ חֹשֶׁךְ בְּעַמּוּד אֵשׁ כְּמַנְהִיר נַעֲשֵׂיתָ ׳ טַל מִתַּחַת וְלֶחֶם מִמַּעַל לָמוֹ הֶחְשַׁרְתָּ ׳ יְאוֹרִים לִצְמֵאָם מִצּוּר הוֹצֵאתָ ׳ כְּנַסְתָּם לְהַר חֶמֶד וּמִצְוֹת וְחֻקִּים הוֹרֵיתָ ׳ לְמַעַנְךָ כְּגוֹדֶל חַסְדְּךָ לִנְוֵה קָדְשְׁךָ נָחִיתָ :

נָחִיתָ סְגוּלֶיךָ יָם כְּגָזוֹן ׳ וְצוֹרְרֵיהֶם צִירִים כְּיוֹלֵדָה אֲחָזוּן : שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן :

מִקּוֹל מַפּוֹלֶת שְׁאוֹן פּוֹרְכִים ׳ נִרְעֲשׁוּ אִיִּים וְיוֹשְׁבֵי כְרַכִּים ׳ סִלְעֲמוּ סוֹד נִמְלָכִים ׳ עֻלְּפוּ וְנָסוֹגוּ אָחוֹר

(ותפולה כנדס) (כג״א נזה שאלפין איר לפגר) ונזה מל׳ יפלה חן כנדו (משלי כב) (נגופים כדור) עפ״ה לגוף ינכסך לנפס כדור (ישעיה כב יח) ע״ש פרש״י (קרוע) תואר לים על שנקרע (ורקוע) תואר לארץ כי היא מרוקעת על המים כדכתיב לרוקע הארץ על המים (תהלים קלו) (נהרים) מגזרת בני אמי נחרו בי (שה״ש א ו) (ומצה) ל׳ קטטה ומריבה מל׳ אוהב פשע אוהב מצה (משלי יז יט) (נתגרו) ל׳ תגר והרהור כמו איש חמס יגרה מדון (משלי טו יח) (שת) לשון שימה מל׳ כי שת לי אלהים (בראשית ד כה) (תפתה) הגיהנם נקרא כן עפ״ה כי ערוך מאתמול תפתה (ישעיה ל לג) (ופערה) לשון פתיחה עפ״ה ופערה פיה לבלי חוק (שם ה יד) (תותחתו) פעל נגזר מן שאול תחתית ונוסף בו אתי״ו כמו בטוספת בתיבת כעותיך למתהוני (תהלים פח יז) שהוא לשון צמיתה לדעת המפרשים (נרדם) ל׳ תרדמה ועפ״ה נרדם ורכב וסוס (תהלים עו ז) : (שאון) לשון המון (בוגדיך) ל׳ היתול או לשון מרמה (נחית) הוא ל׳ הנהגה (אורח עולם) מנהג עולם (באהב) כמו באהבה (הנחית) לשון הנהגה מל׳ לך נחה (שמות לב לד) (געגועים) ענין שעשוע והוא לשון תלמוד כן שיש לו געגועים על אביו (שבת סו) (למו) כמו להם (דבש מסלע כו׳) כדכתיב ויניקהו דבש מסלע (דברים לב יג) (הרחצת והלבשת כו׳ ובסולת ודבש ושמן אותם הרבית) כמ״ש סולת ודבש ושמן אכלת (יחזקאל טז יג) (כמנהיר) ל׳ ונהורא עמיה שרא (דניאל ב כב) (החשרת) ל׳ ומתשרת מים ע״ג קרקע (תענית ט ע״ב). (נהר חמד) זה סיני עפ״ה ההר חמד אלהים לשבתו (תהלים סח יז) (כגזון) ל׳ גזיזה והעברה מל׳ נגוזו ועבר (נחום א יב) (פורכים) תואר למצרים עפ״ה ויעבידו מצרים כו׳ בפרך (שמות א יג) (אי ס) יושבי איי הים (סולעמו) ל׳ בליעה כמו בלע אדני פלג לשונם (תהלים נה י) ומתרגמינן סלעם ה׳ עלתהון וכן בכמה מקומות לשון בליעה מתרגמינן בל׳ סלעה ועפם כולם השחתת העצה (סוד) ל׳ עצה מל׳ אשר יחדו נמתיק סוד (תהלים נה טו) (נמלכים) ל׳ עצה מלשון, וימלך לבי עלי (נחמיה ה ז) (עלפו) ל׳ בניץ עלפו (הר חמד) להר סיני (ומצות והוקים הורית אותם כאב שזקוק ללמד את בנו תורה : (נחית סגוליך ים כגזון) נהגת עם סגוליך כאשר עברו את הים : (מקול מפולת שאון פורכים) מקול מפולת המון המצרים ששעבדו את ישראל בפרך (נרעשו כו׳ סולעמו סוד נמלכים) נבלעו עצת היועצים (עולפו) נתעייפו והוחלש לבם

(פלופים ונספים ומפולה כנדס) וכבד שלהם היה מבוקש (נגופים כדור) כמנגפת המקפת הראש כן היו מוקפים ומסובבים בצרות וככדור שזורקין אותו ומקבלין אותו מיד ליד כן היו מושלכים (עם מרכבות כבודם) (קרוע ורקוע נחרים בעדם) הים והארץ היו נחרים ומריבים בעדם כי הים היה זורקן ליבשה והארץ לא רצתה לתת להם קבר (ריב ומצה נתגרו על ידם) על ידי המצרים נתחרחר ריב בין הים ובין היבשה הים אומר ליבשה קבל אוכלוסיך והיבשה אומר לים קבל הרוגיך (שדי המשלם לשונאיו) הקב״ה שמשלם לשונאיו בעוה״ז מעט מצות שבידם כדי (להאבידם) בעוה״ב ובעבור שאמר ה׳ הצדיק (שת) הקב״ה (ימינו לארץ) ורמז לה (לגמול להם חסדם) לקבל אותם בקבורה (תפתה פערה פיה) הגיהנם פתחה פיה (ובלעה הודם) (תותחתו) ירדו לשאול תחתית כולם יחד (ועמם רכב וסוס נרדם) נרדמו ונשתקעו בשינת עולם ועמהם הרכב והסוס: (נרדם ואבד) נשתקעו בשינת עולם (שאון בוגדיך) המון מצרים הבוגדים בך ובני ישראל שהם (זרע חסידיך נחית בחסדך) נהגת אותם בחסדך : (אורח עולם עליהם באהב שנית) בעבור אהבתך לישראל שנית עליהם מנהג העולם כי סדר העולם הוא העבד משמש את אדונו ואתה שמשת את ישראל אשר הם (בני עבדיך) אברהם יצחק ויעקב (כדרך אדונים הנחית) אותם ולא לבד הצורך הכרחי עשית להם אלא אף מעשה נענועים ושעשועים (כאב) העושה (לבנים למו עשית) גם כן (דבש מסלע אותם הינקת) היית מיניק להם דבש מהאבנים היבשים כסלע (כמנהיר נעשית) כמדליק נר ומאיר לפני אדונו כביכול (טל כו׳ למו החשרת) המטרת להם (יאורים לצמאם מצור הוצאת) הוצאת לצמאם יאורות מים מן הסלע (כנסתם

גיוואָרפין אויף דער יַבָּשָׁה עיפתת אונ דיא עֶרְד הָאט זַייא אויך צוּרִיק גיוואָרפין צוא זַייעֶרֶע עֶרְשְׁטֶע גִיפֵיינְקֶענִישׁ פצועים זַייא זַיינֶען גִיוֶועזְן גִיבִּילְט אונ גִילֶעכֶערְט זַייעֶרֶע לֶעבֶּער צנופים זַייא הָאבִּין זִיךְ גִיקַייקִילְט מִיט דִיא רַייט וֶועגִין קרוע דֶער גִישְׁפָּאלְטֶענֶער יַם מִיט דֶער עֶרְד זַיינֶען בְּרוֹגֶז גִיוֶועזְן צְווִישִׁין זִיךְ אִיבֶּער זַייא ריב אונ הָאבִּין זִיךְ נִיקְרִיגְט דֶער יַם הָאט גִיזָאגְט נֶעם דִיר צוא דַיינֶע בְּשֶׁעפִּינֶעשׁ אונ דִיא עֶרְד הָאט גִיזָאגְט נֶעם דִיר צוא דִיא וָואשׁ דוּא הָאסְט זַייא דֶער טְרוּנְקֶען שדי המשלם גָאט וָואשׁ עֶר צָאלְט זַיינֶע שׂוֹנְאִים אונ מַאכְט זַייא פַאר לִירְן שת הָאט גִיטָאן זַיין רֶעכְטֶע הַאנְט צוּ דֶר עֶרְד אַז זִיא זָאל אַיין שְׁלִינְגֶען אונ זָאל זַייא גומל חֶסֶד זַיין תפתה דָאשׁ גֵיהִנָּם הָאט גִיעֶפִינְט זַיין מוֹיל אונ הָאט אַיין גִישְׁלוּנְגֶען זַייעֶר שַׁיינְקַייט תותחתו זַייא הָאבְּן אַלֶע גִינִידֶערְט דִיא פֶערְד אונ רַייט וֶועגִין אונ זַיינֶען וִויא אַנְטְשְׁלָאפִין גִיוָואָרִין נרדם דִיא וָואשׁ הָאבִּין אִין דִיר גִיפֶעלְשְׁט זַיינֶען זַייא אַנְטְשְׁלָאפִין אונ פַאר לָאָרִין גִיוָואָרִין אונ דִיא קִינְדֶער פוּן דִיא פְרוּמֶע אָבוֹת הָאסְטוּ גִיפִירְט מִיט דַיין חֶסֶד אורח עולם מחמת לִיבְּשַׁאפְט הָאסְטוּ אויף זַייא קְשֶׁטָה

גִיוֶועזְן דֶעם סֵדֶר פוּן דֶר וֶועלְט בני עבדיך דִי קִינְדֶער פוּן דַיינֶע קְנֶעכְט דִיא אָבוֹת הָאסְטוּ גִיפִירְט אִין וֶועג וִויא הַארִין געגועים אַזוֹא וִויא אַקִינְד אִיז צִיטֶערִיג בַּייא זַיין פָאטֶער אַזוֹא הָאסְטוּ זַייא גִיטָאן דבש דוּא הָאסְט זַייא גִימַאכְט אָן זַייגִין הָאנִיק פוּן אַיין שְׁטֵיין תרחצת דוּא הָאסְט זַייא גִיוַואשִׁין אונ אָן גִיקְלֵיידֶעט אונ גִישְׁמִירְט אונ הָאסְט זַייא גִימֶערְט מִיט זֶעמִיל מֶעל אונ הָאנִיק אונ אַייל בַּייא טָאג הָאסְטוּ זַייא גִיפִירְט מִיט דֶעם עַמּוּד עָנָן חושך בעמוד אש אונ בַּייא נַאכְט הָאסְטוּ זַייא גִילַייכְט מִיט אַיין עַמּוּד אֵשׁ טל דוּא הָאסְט זַייא גִימַאכְט רֶעגִינֶען מָן אונ מִיט טַל הָאסְטוּ זַייא גִידֶעקְט יאורים צוּא דִיא דָארְשְׁטִיגֶע הָאסְטוּ אויש גִיצְווּנְגִין וַואסֶער פוּן אַשְׁטֵיין כנסתם דוּא הָאסְט זַייא אַיין גִיזַאמִילְט צוּם בַּארְג סִינַי אונ הָאסְט זַייא גִיגֶעבִּין תּוֹרָה וּמִצְוֹת לפענך מִיט דַיין ווִילִין הָאסְטוּ זַייא גִיפִירְט מִיט דַיין גְרוֹיס גִינָאד צוּא דַיין הֵיילִיגִין וואוֹנוּנְג דַיינֶע גִילִיבְּטֶע יִשְׂרָאֵל הָאסְטוּ דֶעם יַם אִיבֶּער גִיפִירְט אונ זַייעֶרֶע בַּאלֵיידִיגֶער הָאט אָן גִינוּמֶען אַיין וַוייטָאג וִויא אַיין גִיווִינֶערִין שמעו פֶעלְקֶער הָאבִּין גִיהֶערְט הָאבִּין זַייא גִיצִיטֶערְט :

יוצר ליום אחרון של פסח

נְסִיכִים׳ פַּחוֹת וּסְגָנִים נִמְרָכִים׳ צוֹר וְצִידוֹן וְכָל גְּלִילֵי
פְּלֶשֶׁת נְבוּכִים׳ קָצִין וָרָשׁ וְאִישׁ תְּכָכִים׳ רֶטֶט הֶחֱזִיקוּ
וְכַמַּיִם נִשְׁפָּכִים׳ שָׁמְמוּ עֲלֵיהֶם הוֹלְכֵי דְרָכִים׳ תִּמָּהוֹן
קָמוּ מִכִּסְאוֹתָם מְלָכִים :

מְלָכִים הוּלָלוּ וְהָרְעָלוּ׳ וְשֵׂעִיר וְזִימִי וַאֲרוֹרֵי תוֹלְחָלוּ : אָז נִבְהֲלוּ :

מיוסד ע״פ תשר״ק

תֵּימָן וְיוֹשְׁבָיו נְפוּגִים׳ שִׁבְרוֹן לֵב וְרִפְיוֹן יָדַיִם מַשִּׂיגִים׳
רַבֵּי מוֹאָב מִתְמוֹגְגִים׳ קִינִים וָנֶהִי בְּפִיהֶם הוֹגִים׳
צְעִיר חָם וְכָל אֵלָיו זוֹוגִים׳ פָּחֲדוּ וְרָעֲדוּ וְכַדּוֹנַג נְמוֹגִים׳
עַרְקִי וְסִינִי כַּשִּׁכּוֹר חוֹגִים׳ סוֹעָה וָסַעַר בָּם מַנְהִיגִים׳
נִבְעֲרוּ כֻלָּם וְנַעֲשׂוּ שׁוֹגִים׳ מְדַמְדְּמִים לָאָרֶץ יָשְׁבוּ נוּגִים :

נוּגִים קְטַנִּים וּגְדוֹלִים כְּאֶחָד׳ וּכְאָז כֵּן עַתָּה כָּל צוֹרְרֶיךָ יַחַד :
תִּפּוֹל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד :

לְמַעַן לָמוֹג לְבָבֵיהֶם׳ כּוֹס חֲמָתְךָ מְסוֹךְ בֵּינֵיהֶם׳ יִרְאָה
וָרַעַד יָבֹא בָהֶם׳ טֵרוּף דַּעַת בִּלְבָבֵיהֶם׳ חַלְחָלָה
וּמַעַד עַל מָתְנֵיהֶם׳ זִיעַ וְרֶתֶת בְּכָל אֵבָרֵיהֶם׳ וְכָשְׁלוּ
מֵהֶם וּבָהֶם׳ הֹוָה עַל הֹוָה תָּבֹא עֲלֵיהֶם׳ דּוּמָם יֵשְׁבוּ
תַּחְתֵּיהֶם׳ גַּעַר מְלֵאִים וְאֵין מַרְפֵּא לָהֶם׳ בְּנֶיךָ עַד
יַעַבְרוּ לִגְבוּלֵיהֶם׳ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵיהֶם :

(ונסוגו כו׳ פחות וסגנים נמרכים) נפל עליהם פחד ורך לבב (וכל גלילי פלשת נבוכים) וכל גלילות הפלשתים נתבלבלו ותשו (קצין ורש ואיש תככים) ואיש שאינו לא עשיר ולא רש אלא הוא בתוך בינים (רטט החזיקו) אחזה אותם רתת וחיל (שממו עליהם) תמהו על מפלתם עוברי דרכים (תמהון) מגודל תמהון הלב (קמו מכסאותם מלכים) (מלכים הוללו והרעלו) נעשו כהוללים ושוטים ושוטו בתמהון לבב (ושעיר וזימי וארורי) כל אלו האומות (תולחלו) אחזם פלצות וחלחלה כמה שכתוב אז נבהלו אלופי כו׳ כל יושבי כנען (תימן ויושביו) בני אליפז התימני (נפוגים) נפוג לבם (רבי מואב) שרי מואב (מתמוגגים) נמסים (קינים ונהי בפיהם הוגים) אומרים בפיהם קינה ויללה (צעיר חם) כנען שהוא הצעיר בבני חם (וכל אליו זוגים) וכל האחד עשר בנים שהיו לו (פחדו ורעדו וכדונג מוגים) וכשעוה המתמסמסים (ערקי וסיני) שהם בני כנען (כשכור חוגים) נדים ונעים כשכור (נבערו כלם ונעשו שוגים) ונעשו שוטים : (נוגים קטנים וגדולים כאחד) היו בינון ואנחה כולם כאחד קטנים וגדולים ועתה בקשתנו (וכאז) וכמו אז בגאולת מצרים אשר כולם נבהלו ואחזם רעדה ופחד (כן עתה) על (כל צורריך יחד תפול עליהם אימתה ופחד) (למען כו׳ לבביהם) לגות הרשעים המתקוממים נגד רצונך (וכשלו מהם ובהם) וכשלו יד איש באחיו (הוה על הוה) שבר על שבר תבוא עליהם (דומם ישבו תחתיהם) ישבו תחתיהם כאלם בעטור שלא יעכבו הגאולה (גער מלאים) יהיו מלאים גערת ה׳ :

(ישעיה לא כ) ופירש״י לשון תייפות והמפרשים פירשו שהוא החולם אשר יקרה לאדם שבמעט תלא רוחו (נמרכים) ל׳ פחד ורך לבב מלשון והבאתי מורך בלבבם (ויקרא כו לו) ופירש״י פחד ורך לבב (וכל גלילי פלשת) כל גלילות הפלשתי (יהושע יג ב) ועפ״כ חיל אחז יושבי פלשת (נבוכים) ל׳ תשות ובלבול כמו נבוכו עדרי בקר (יואל א יח) ופרש״י ל׳ המות והמפרשים פירשו לשון בלבול (ואיש תככים) ל״ס (משלי כט) (רטט) ענין רתת ותרדה כמו ורטט החזיקה (ירמיה מט כד) (שממו) לשון תמהון כמו כל יושבי האיים שממו עליך (יחזקאל כו לה) (תמהון) על שם הכתוב ובתמהון לבב (דברים כח כח) ות״י ובשעמימות לבא (הוללו) הוללות ושטות (והרעלו) ל׳ והברושים הרעלו (נחום ב ד) ול׳ יין תרעלה (תהלים ס) ופרש״י כאוחז את הלב ומשכרו (ושעיר וזימי וארורי) שמות אומות הם (הולחלו) ל׳ חלחלה מל׳ והיתה חלחלה בהם (יחזקאל ל׳ ט׳) (נפוגים) לשון ויפג לבו כי לא האמין להם (בראשית מה) (רבי) שרי (מתמוגגים) ל׳ נמוגו כל יושבי כנען (ונהי) לשון קינה ויללה כמו ונהה נהי נהיה (מיכה ב ד) (הוגים) ל׳ דבור מל׳ והגית בו (יהושע א ח) (ערקי וסיני) בני כנען כמ״ש את הערקי ואת הסיני (בראשית י יז) (כשכור חוגים) עפ״ה יחוגו וינועו כשכור (תהלים קז כז) ופירש״י הוא ל׳ סבר (נבערו) ל׳ כסילות מל׳ איש בער (תהלים צב ז) (שוגים) שוטים שכל מעשיהם שוגגים (מדממים לארץ) ל׳ ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון (איכה ב י) (נוגים) ל׳ יגון ותוגה כמו בתולותיה נוגות (איכה א ד) (וכאז) כמו מקדם ומכבר והוא תפלה (למוג) כמו למוגג (מסוך) מזוג ועירוב ל׳ מסכה יינה (משלי ט ב) (ומעד) ענין השמטה מן המקום כמו ולא מעדו קרסולי (תהלים יח) ועפ״כ ומתניהם תמיד המעד (שם סט כד) (הוה) לשון שבר מל׳ מדבר הוות (שם נב ד) :

כקול מפולת פון דעם קול וואס זייא האבין גיהערט וואס דיא מצרים
האבין איין מפלה גיהאט דער פאר וואס זייא האבין מיט דיא
ישראל גיארבעט נרעשו האבין גישטורעמט דיא וואס זיצין אויף דעם
ים אונ אין גרויסע שטעט מלעכו זייא האבין זיך איין גיזאמילט וויא
איין היישעריק איין עצה צוא האלטין אונ האבין זיך צוריק גיקערט
פחות שטארקע ווערין שלאף אונ דיא שטעט צור וצידון אונ אלע
פלשתים זיינען פאר קערט גיווארין קיין רייכע אונ ארימע אונ מיטיל
מעסיגע מענטשין האט אן גינומען איין ציטערנעש אונ זיינען צוא
נאסין גיווארין וויא וואסער שממו עליהם עס האבין זיך גיוואונדערט אויף
זייא אלע דיא וואס גייען אין וועג תמהון אלע מלוכים זיינען אויף
גישטאנען פון זייערע שטולין אונ האבין זיך גיוואונדערט מלכים הוללו
אלע מלוכים זיינען פאר נארעשט גיווארין אונ דיא זיינען דער
שראקין גיווארין דענסט מאל זיינען גיווארין דער שראקין דיא הארין
פון אדום תימן דיא שטאט תימן מיט אלע זיצער זיינען אוים גיוועבט
גיווארין שברון לב זייא האבין גיטרייכט צוא בראכענע הערצער אונ
שלאפע הענט רבי מואב דיא הארין פון מואב זיינען צו גאנגען אונ האבין
גיקלאגט מיט נייער מויל צעיר חם דער איינגסטער חם אונ אלע וואש
זיינען חתונה מיט אים האבין גיציטערט אונ זיינען צוא גאנגען וויא

וואקס ערקי וסיני דיא זיינען גיווארין פאר טומעלט וויא א שכור זייא
זיינען גיווארין גיפירט מיט אשטורעם ווינט נבערו כלם זייא זיינען אלע
גיווארין משוגע אונ זיינען גיזעסין אויף דער ערד אונ האבין גישוויגין
אונ זיינען גיוועזן טרויעריג נוגים דיא קליינע מיט גרויסע זיינען גיוועזן
טרויעריג תפול עליהם איז אויף זייא גיפאלין פארכט אונ אנגסט למען
צוא מאכין זייא אן טרינקען איין כוס מיט דיין גרים צארין כדי עס זאל
צוא גיין זייער הארץ יראה ורעד איין ציטערנעש איז אויף זייא גיקומען
אונ איין פאר צוקונג איז גיוועזן אין זייער הארצין חלחלה איין דער
שרעקינעש אונ איין ציטערנעש איז גיקומען אויף זייערע לענדין אונ
אין אלע זייערע אברים וכשלו מהם זייא זיינען גישטרויכילט גיווארין
איין ברעכינעש איז אויף זייא גיקומען אויף זייערע ערטער זיינען זייא
גיזעסין אונ גישוויגין גער זייא זיינען גיוועזין פול מיט גישרייא אונ עס
האט זייא קיין רפואה נים גיהאלפין בניך ביז וואנען דיינע קינדער
זיינען גיקומען צוא זייער גבול אל הארץ צוא דעם לאנד וואש דוא
האסט גישווארין צוא זייערע עלטערין דאש נוטץ וואש דוא האסט
צוא גיזאגט צוא געבין דיא אבות זאלסטו דאש דער פילין צו זייערע
קינדער ואל תר פרוס אונ זאלסט זייא ברייננגען אונ פלאנצין צום הויכין
בארג וואש זייא טוען גילוקסין :

יוצר ליום אחרון של פסח

לַאֲבוֹתֵיהֶם טוֹב פְּצַת מַלֵּא לִבְנֵימוֹ · וְאֶל הַר מְרוֹם מַאֲוַיֵּמוֹ : תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ :

אֶרֶץ מִכָּל אֲרָצוֹת עִשּׂוּר מְפוֹרָשָׁה · בְּעֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת מְקֻדָּשָׁה · גַּם עוֹד מִמֶּנָּה מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר מְנַת גָּבוֹהַּ הוּפְרָשָׁה · דִּירַת יְבוּסִי הִיא הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה · הוּעֲלָה מֵאָז בְּמַחֲשֶׁבֶת עַד לֹא קְרוֹת יַבָּשָׁה · וְתָמִיד עֵינֵי אֱלֹהִים בָּהּ לְדָרְשָׁהּ · זְמֻנָּה לוֹ לָכֶם שֶׁבֶת וּלְיִשְׂרָאֵל יְרֻשָּׁה · חֲנוֹת בְּתוֹכָהּ סֻכּוֹת מֵהֶם לְחִישָׁה · טַלְלָם בְּצֵל מֵחוֹרֶב מְצוֹא נְפִישָׁה · יַחַד לַחְשְׂכֵם מִזֶּרֶם וְרוּחַ קָשָׁה · כָּל נֶגַע וְכָל מַכָּה אֲנוּשָׁה · לְהָסִיר מְאוּם מְשֻׁלָּשָׁה :

מְשֻׁלָּשָׁה נָבְטָה בְּרוּחַ לְהָעֵד · וּבִלְשׁוֹן עָתִיד פָּתְחָה וְסִיְּמָה לְהָעֵד : יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

מַלְכוּת עַד לֹא קֶדֶם קְדוּמָה · נֶצַח נְצָחִים מְקֻיָּמָה · סוֹף וָקֶדֶם וְתָוֶךְ עֲצוּמָה · עַד עוֹלְמֵי עַד מְסֻיָּמָה · פּוּטִים כְּכַלֵּה בִּמְהוּמָה · צְנִיף מְלוּכָה הִמְלִיכוּהוּ דִּגְלֵי אֲיֻמָּה · קוּמוֹ לָעַד דּוּמָה לְהוֹמְמָה · רוּם וְתַחַת יַמְלִיכוּהוּ בְּאֵימָה · שָׁמַיִם יִפְצְחוּ רֶנֶן נְעִימָה · תְּהִלָּתוֹ יִתְּנוּ כָּל מַלְכֵי אֲדָמָה : חזן אָז יַהֲפוֹךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה יַחַד · לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם הַמְיֻחָד · וְיִמְאֲסוּ אִישׁ אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וְאִישׁ אֱלִילֵי זְהָבוֹ בְּכַחַד · וְיַטּוּ שְׁכֶם אֶחָד לְעָבְדוֹ בְּפַחַד : בְּפַחַד וּבְרַעַד יַמְלִיכוּהוּ גּוֹי אֶחָד · וְאוֹתָנוּ יַעֲשֶׂה לְגוֹי אֶחָד :

בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד :

(אלה) שרין פתיחה זה לדבר ומו ואנכי סליתי פי' (שופטים יא לה) (לבנימו) לבניהם (הר מרום) תואר להר הבית (מאוימו) לשון חשק מל' מאויי רשע (תהלים קמ"ט) : (מנת גבוה) חלק הקדוש ב"ה (ותמיד עיני כו') כדכתיב ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית וגו' (דברים י"א יב) (וזמנה) הוכנה (לכם שבת) כדכתיב פה אשב כי אויתיה (תהלים קל"ב) (חנות) כמו לחנות. (סכות) ל' סוכה והאזנה כמו הסכת ושמע (דברים כז ט) (לחישה) לשון תפלה מל' צקון לחש (ישעיה כו טז) (טללם) ל' סכך כי תרגום בצל קורתי (בראשית יט ח) בטלל שריתי (בצל) כנוי לגלות שהוא בעדר האור כי האור כנוי לגאולה כמ"ש קומי אורי כי בא אורך (ישעיה ס' א) (מחורב) יבושת הגלויות והוא כנוי לשעבוד וצרה (מצוא) כמו למצוא (נפישה) ל' מנוחה ומרגוע מל' שבת וינפש (שמות לא יז) (לחשכם) בזי"ן שמאל והוא ל' מניעה מל' ואחשוך גם אנכי אותך (בראשית כ ו) (מזרם) לשון שטף והוא כנוי לצרות המתרגשות (אנושה) לשון חוזק מל' אנושה מכתי (מיכה א ט) (מאום) כמו מאומה : (משלשה) תואר לישראל (נבטה) מלשון ונבט לארץ (ישעיה ה ל) ופרש"י ל' הבטה (ברוח) ברוח הקודש (וסימה) ל' סיום : (סוף וקדם ותוך) כמו היה והוה ויהיה (פוטים) תואר למצרים ע"ש שהיו מבניו של חם שנאמר ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען (בראשית י ו) (בכלה) כמו כאשר כלה (צניף מלוכה) ל"ה וצניף מלוכה בכף אלהיך (ישעיה סב ג) ת"י וכתר דתושבחתא (דגלי איומה) תואר לישראל ע"ש איומה כנדגלות (שה"ש ו ד) (קומו לעד) ע"ש לכן חכו לי נאום ה' ליום קומי לעד (צפניה ג' ח) (דומה) ע"ש משא דומה (ישעיה כא יא) (רום ותחת) שמים וארץ (שמים יפצחו רנן נעימה) ע"פ רנו שמים כי עשה ה' (ישעיה מד כג) (תהלתו יתנו כל מלכי אדמה) ע"פ הריעו תחתיות ארץ פצחו הרים רנה (שם) (ויתנו) הוא ענין דבור מל' שם יתנו צדקות ה' (שופטים ה יא) ותרגומו תמן יודון על זכותא דה' (אז יהפוך כו' לקרוא כו') ל"ה (צפניה ג ט) (בכחד) ל' הכחשה מל' לא נכחד מאדוני (בראשית מז יח) או כתרגומו לא נכסי ופניו כאן ימאסו האלילים ויסתרום או הוא מלשון כריתה כמו ותכחד מן הארץ (שמות ט טו) ות"א ואשתיציתא מן ארעא ור"ל יכריתו את פסיליהם (שכם אחד לעבדו) ע"ש לעבדו שכם אחד :

(לאבותיהם טוב פאת) מה שדברת והבטחת לאבותיהם טוב בקשתנו (מלא) זאת (לבנימו) תקיים זאת לבניהם (ואל הר מרום) ואל הר הבית אשר הוא גיסא מגבעות והוא (מאוימו) חשקם ותאותם (תביאמו ותטעמו) תביאמו והטעמו אל ארץ מכל ארצות עשור מפורשה) לארץ המפורשה מכל ארצות עשור ואשר היא (בעשר קדושו' מקודשה) (גם עוד וכו' דירת יבוסי כו') גם מא"י שהיא מעשר מכל הארצות הופרשה ממנה עוד מעשר היא העיר ירושלים שהיתה דירת יבוסי שקנה דוד ממנו וזו אחת משבעה דברים אשר (הועלה מאז במחשבת עד לא קרות יבשה) קודם בריאת העולם (חנות בתוכה סכות מהם לחישה) לשכון ולהאזין תפלה מישראל (טללם בצל מחורב) שכוך עליהם בחשך הגלות משעבוד וצרה (מצוא נפישה) למצוא להם מנוחה ומרגוע (יחד לחשכם) למנוע כולם יחד (מזרם ורוח קשה) מצרו' המתרגשו' וגם (כל נגע וכל מכה אנושה) מכה חזקה (להסיר מאום משולשה) להסיר מישראל אומה המשולשת בכהנים לוים וישראלים : (משולשה נבטה ברוח להעד) כנסת ישראל המשולשה הביטה ברוה"ק להעד על הקב"ה (ובלשון עתיד פתחה) השירה שאמרה אז ישיר משה (וסימה) גם כן בלשון עתיד (להעד) על הקב"ה ואמרו (ה' ימלוך לעולם ועד) לרמז על השיר שלעתיד : (מלכות עד לא קדם קדומה) מלכות של הקב"ה שקודם כל קדם היא קדומה (נצח נצחים מקוימה) תתקיים לנצח נצחים (סוף וקדם ותוך עצומה) מלכותו עצומה וחזקה מבראשיתה ועד אין סוף ובאמצעה (פוטים ככלה במהומה) כאשר כלה את מצרים במהומה אז (צניף מלוכה המליכוהו דגלי איומה) המליכוהו ההתוכים אותו עליהם ונתנו לו עטרת תפארת של שבח אך בעת (קומו לעד דומה להוממה) כשיקיים הקב"ה לשלול עד ולהומם צור הנקרא דומה אז (רום ותחת ימליכוהו) שמים וארץ ימליכוהו עליהם באימה (אז יהפוך אל עמים שפה ברורה יחד) שידברו כולם יחד בלה"ק (לקרוא כולם בשם המיוחד כו'). (ויטו שכם אחד) ויטו כולם לבד ודעה אחת לעבדו בפחד :

ארץ מכל ארצות עשור מפורשה דאש לאנד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל איז אפ גישייד מַעֲשֵׂר זיא איז גיהייליגט מיט צעהן ערלייא קְדוּשּׁוֹת אזו וויא די לְוִיִּם פון זייער מַעֲשֵׂר האבין זייא אויך גינעבין דיא כֹּהֲנִים מַעֲשֵׂר אזו האבין דיא יִשְׂרָאֵל פון אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אפ גישייד דיא שטאט יְרוּשָׁלַיִם צוא גאט דיא הייליגע שטאט יְרוּשָׁלַיִם איז גיוועזן דארטין וואו יְבוּסִי האט גיוואונט איידער די וועלט איז בשאפן גיווארין איז אויף גיגאנגן אויף דער מַחֲשָׁבָה פון גאט אז דארטן זאל זיין דער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אונ גאט מוז זיא תָּמִיד פארשטן וויא איז אן גברייט גיווארן פר אשטול צו גאט אונ איין יְרוּשָּׁה צוא דיא יִשְׂרָאֵל ער טוט דארטין רוען כְּדֵי ער זאל פר נעמען דיא תְּפִלּוֹת פון זייא צו בדעקין זייא מיט איין שאטין פאר דר היץ כְּדֵי זייא זאלין רוען צוא פאר מיידין זייא פון אשטארקין שטורעם ווינט אפ צוא טאן אלע מַכּוֹת פון זייא וואש זיינן גיטיילט אויף דרייא חֲלָקִים כֹּהֲנִים לְוִיִּם אונ יִשְׂרְאֵלִים משולשת נבטה ברוח להעד דיא יִשְׂרָאֵל האבן גירעט מיט נְבוּאָה צו עֵדוּת זאגן די אייביקייט פון גאט אונ מיט איין לְשׁוֹן עָתִיד האבן זיי אן גהויבן די שִׁירָה דען (אָז יָשִׁיר) איז טייטש זיי וועלין זינגען לֶעָתִיד אז מָשִׁיחַ וועט קומען אונ האבן אויש גילאזן אויך מיט איין לְשׁוֹן עָתִיד (ה' ימלוך לעולם ועד) איז טייטש גאט וועט קיניגין צו אייבג: מלכות עד לא קדם קדומה זיין מְלוּכָה איז גיוועזן איידער די וועלט איז בשאפין גיווארן ער איז גיוועזן אונ איז היינט אויך אונ וועט זיין אויף אייביג זיינע צייכין זיינן אויף אייביג אז ער האט פר לענגט די מִצְרִים מיט פאר טומלונג האבין אים דיא יִשְׂרָאֵל וואש האבין גירוט מיט פיר דְּגָלִים גיטאן קריינען מיט איין שיינר קרוין מיט פארקט וועט מען אים

שונה שיריין להודיע שאסור להפסיק בברכה בשבת רבון עלמין וכדי שלא ליתן ס"ס לבעל דין לחלוק גומר סימתינכו לסלה: שכתב דמה לכן שמחיל לתת ישראל ולומר שם בלד גדולה שהוא ושאר רב שבספיע וכן פ"ל ניאות שמקבל וקבלתו שפע יותר מן הראוי לו א"א להפסיק שבת וגם לא לנוח לתפלות סיפור כנפשם :

ובכן ולך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע :

אומץ גבורותיך מי ימלל · ומי יעצור כח שבחך למלל · אלו פינו מלא כים שירה והלל · וכל שערות ראשנו לשונות להתפלל · ובם אנו עסוקים יומם וליל · לא נוכל להספיק מללי על אחת מרבי רבבות שמך להלל · אשר הפלאת וחשבת להתעולל · על עם אשר לך מתחולל · בטרם הרים ילדו וארץ תחולל · חשקתם לשמך באהב לכלל · היות לך לבנים ואתה למו מחולל · בצל ידך אותם לטלל · על כל עם ולשון ראשם להתלל · באורח חיים אותם להסלל · בלי להחליפם באמה אחרת אותם לחלל · להתפאר בם והם בך להתהלל : כי מי אלוה זולתך בעליונים · ומי כעמך ישראל גוי אחד בתחתונים · אשר הלכו אלהים לפדותם ממענים · במסות באתות ובמופתים משנים · כאשר עשית אדוני הארונים · לבני שלשת איתנים · אשר בשבילם טסת ממעונים · ברכוב כרוב ורוח ועננים · ונגלית בכבודך באדמת צוענים · ונעו מלפניך אשרים והמנים · ולב מצרים המסית בדביונים · במכות גדולות וחלים רעים ונאמנים · ותוצא את עמך ישראל מקרב מונים · כעבר הנשמט מרחם בתוך זמנים · בלא פגם

משה לוי

אומץ גבורותיך מי ימלל) מי יוכל לספר רבוי הגבורות שעשית (ומי יעצור כח שבחך למלל) וכ"ש מי יוכל לדבר ולעצור כח עצמו כ"כ שימלל השבח הראוי לך תמורת זה (אשר הפלאת) תכבר (וחשבת להתעולל) ומה שאתה מחשב לעשות לעתיד עם ישראל (עם אשר לך מתחולל) אשר לך מקוה (בטרם הרים יולדו וארץ תחולל) ובטרם שנבראת הארץ (חשקתם לשמך) חשקת אותם שיהיו לשמך ועלו במחשבתך קודם הבריאה (באהב לכלל) לתת כלילות האהבה על ראשם וחשקת (היות לך לבנים ואתה למו מחולל) ואתה תהיה נסם לאב (בצל ידך אותם לטלל) לגנן ולסכך אותם בצל ידך (על כל עם ולשון אותם להתלל) להגביה אותם ולרומם על כל עם ולשון (באורח חיים אותם להסלל) להדריך אותם במסלה שיהיה שהיא אורח חיים (אותם לחלל) שלא לעשותם חולין (לפדותם ממענים) המצרים המענים אותם (לבני) ישראל שהם בני (שלשת) האבות שנקראו (איתנים) (טסת ממעונים) עפפת וסרחת משמים (בדביונים) כעצבון ודאגה (במכות גדולות וחלים) אשר היו (נאמנים) בשליחותם (כעובר הנשמט מרחם בתוך זמנים) כעובר שכלו לו חדשיו שאז הולד מסיים ביציאתו (בלא פגם ונזק ועבר בנים) כי אע"ם שמדרכי המורדים

בית לוי

(אומץ) ל' תוקף מל' ושהר ידים יוסיף אומץ (איוב יז ט) וכאן הוא ענין רבוי (ומי יעצור כח) ל"ם (ד"ה ב' כ כ) (ימלל להלל מלל) כלם לשון דבור כם מל' מי מלל לאברהם (בראשית כא ז) (להתעולל לפעול (מתחולל) לשון קווי ותוחלת מל' דום לה' והתחולל לו (תהלים לז) (תחולל) ל' בריאה פה"ם בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ (מחולל) ל' ואל שרה תחוללכם (ישעיה נא ב) (לטלל) ל' סכך כי הרגנום בצל קורתי (בראשית לז) בטלל קורתי (להתלל) ל' הגבהה ורוממות והוא ל' תל עולם (דברים יג טז) (להסלל) ל' מסלה (לחלל) ל' חולין (ממענים) כנוי למצרים ע"ש שענו אותם (איתנים) תואר לאבות ע"ש שזכותם חזק ומגין עלינו ואיתן הוא לשון חוזק שנאמר איתן מושבך (במדבר כד כא) (טסת) לשון פריחה ועפיפה מלשון כנשר יעוט עלי אוכל (איוב ט כו) ופרש"י יעוט יפרח (ממעונים) תואר לשמים (ברכוב כרוב) כמ"ש וירכב על כרוב (תהלים יח יא) (ורוח) כמ"ש וידא על כנפי רוח (שם) (ועננים) כמ"ש הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים (ישעיה יט א) (צוענים) תואר למצרים ע"ש ושבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים (במדבר יג כב) (ונעו מלפניך כו' ולב מצרים כו') כדכתיב הנה ה' רוכב וגו' ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס בקרבו (ישעיה יט א) (בדביונים) מל' עיני דאבה מני עוני (תהלים פח י) (מונים) ל' אונאה והוא תואר למצרים שאנו לישראל והוא מלשון והאכלתי את מוניך את

מאכין קיניגין אויף דעם הימעל אונ אויף דער ערד דיא הימלען וועלן עפענן אזים גיזאגט אלע מלכים פון דער וועלט וועלין זאגין זיין לויב אז יתפור דעמאלט וועט פר קערט ווערין צו פעלקער לויטרע רייד אונ אלעווערלן אן רופן גאט מיט דעם רעכטן נאמן אונ אלע וועלן גייען זייער אקסיל צו דינען גאט מיט פארכט בפתר וברעד יםליכוהו גוי אחד מיט גרויש ציטרניש אונ פארכט וועלן אים מאכין קיניגין אלע אונ אטליכש פאלק אין דעם טאג וועט גאט זיין איינג אונ זיין נאמן וועט זיין איינג : ובכן ולך תעלה קדושה אונ דען ווערט אויף גיין צוא דיר אקדושה פון די ישראל דען דו בישט דער היילינר אונ דער העלפר פון ישראל : אומץ גבורותיך מי ימלל ווער קאן זאגין דאש שטארקייט פון דיין כח אונ ווער קאן דיין שבח דער ציילין אפילו אונזער טיל זאל זיין וויא דער ים פול מיט גיזאנג אונ לויב אונ אלע האר פון דעם קאפ זאלין זיין צינגער צוא תפלה טאן אונ מיר זאלין אין זייא עוסק זיין טאג אונ נאכט לא נוכל וועלין מיר ניט קאנען אויש דער ציילין אפילו אצעהן טויזנט חלק פון דיין לויב וואס דוא האסט גטאן וואונדער צו דיא ישראל וואס האפן צוא דיר בטרם הרים איידער דיא בערג זיינן וואורן גוואוגען איידער דיא וועלט איז בשאפין גיווארין האסטו גלוסט זיי זאלין קריינען דיין נאמן מיט ליבשאפט זיי זאלין זיין דיינע קינדר אונ דוא זייער גיוויגער אז זייא זאלין זיין נידעקט מיט דעם שאטין פון דיין האנט אז זייא זאלין זיין דער הייכט אין דיין גינאד זיי צוא פירין מיט דעם וועג פון לעבין זייא נים צוא פאר שוועכין צוא באריטען זיך מיט זיי אונ זיי מיט דיר אונ זאלין דיך לויבן כי מי אלוה ווער איז דען אגאט חוץ דיר אין אלע הימלען אונ ווער איז אזוא וויא דיינע אידין וואס אונטין וואס גאט איז גיגאנגען זיי אוים לייזין פון מצרים מיט אלערליי נסים אזו וויא דוא גאט האסט גיטאן צוא דיא ישראל וואש זיינען דיא קינדר פון דריי אבות אשר בשבילם וואש פון זייערט וועגין האסטו גישוועבט פון דיא הימעל מיט איין כרוב אונ ווינט אונ וואלקין ונגלית אונ האסט דיך אנטפלעקט מיט דיין כבוד אין מצרים אונ זייערע אם געטער זיינען פאר וואנילט גיווארין פאר דיר אונ מיט טרויערקייט האסטו גימאכט צוא זיין דאס הארץ פון דיא מצרים מיט גרויסע מכות

וזקן וצעיר בנים · ושלא לתן פתחון פה למינים · לומר כעבד שברח מאדוניו כן ברחו
אמונים · ולא הוצאתם בשעה שבני אדם ישנים · כי אם לאור הבוקר לעין כל המונים
כתועפות ראם רמים ועליונים · ועל כנפי נשר נטענים · שיר ושבח והלל רוננים · בתוף
וכנור ועגב ומנים · ולקים דבריך אשר עצת לראש מאמינים · לא הוצאתם בפחי נפש
ריקנים · כי אם מלאים כל טוב כרמונים · כלי כסף וכלי זהב וטובות אבנים · ובגדי
חופש ורקמת צבעונים · כדי לשלם שכר שעבוד חומר ולבנים · חופפתם בטלול שבעת
עננים · מעלה ומטה ומארבע רוחות גנונים · לחשכם מזרם וחורב וצנים · ומפני חיות
ונשיכת צפעונים · ועין בעין כבודך מהלך לפנים · בענן יומם לנחותם נתיבות מתקנים ·
ובאש לילה בלי להכשל באישונים · מנוה טוב לנוה טוב נוסעים וחונים · לא צמאים
ולא מכפנים · כי מרחמם ינהגם על מבועי שמנים · והוא ינהלם על מבועי עינים · ושר
נוא יושב על מפתן ארמונים · מצפה יד דרך לימים הנתנים · והנה כתב אליו מארץ
תימנים · ושומרים שהפקיד עליהם ממנים · התחילו כזאת אליו מתנים · והראוהו פצעים
שפצעום פרחי נאמנים · וצוח וי וי וכל עבדיו אחריו עונים · ונמו מה זאת עשינו

בית לוי

נשרים (אמונים) תואר לישראל שהאמינו בה' כדכתיב ויאמינו בה' (כתועפות ראם) כדכתיב אל
מוציאו ממצרים כתועפות ראם לו (במדבר כד ח) ופירש"י כתוקף ורום שלו וכן ת"א (ועל כנפי
נשר נטענים) כדכתיב ואשא אתכם על כנפי נשרים ונטענים הוא מל' טענו את בעירכם (בראשית
מה) (אשר עצת) אשר יעצת ורומז למה שנאמר לאברהם קחה לי עגלה משולשת וגו' ואחרי כן
יצאו ברכוש גדול (בראשית טו ט יד) (ובגדי חופש) ל"ה כבגדי חופש (יחזקאל כז כ) ות"י כלבוש
יקר (חופפת) מל' חופף עליו כל היום (גנונים) לשון הגנה (מזרם) ל' זרם מים (חבקוק ג ט)
ופרש"י שטף מים (וחורב) לשון החמימות מלשון הייתי ביום אכלני חורב (בראשית לא מ) ופרש"י
ל' אש אוכלה (צנים) ל' קור כפרש"י (במס' כתובות ל' ע"א) על פסוק צנים פחים (משלי כב ה)
(צפעונים) ל' כיצי צפעוני בקעו (ישעיה נט ה) ופרש"י מין נחש רע (ועין בעין) ל"ה (במדבר יד
יד) (ישעיה נב ח) ות"י ארי בעיניהון יחזון (באישונים) לשון באישון לילה (משלי ז ט) ותרגומו
בחשוכא דליליא (מוכפנים) לשון רעב כי תרגום רעב כפנא (ינהלם) ל' הנהגה מל' נהלת בעזך
(שמות טו יג) (ושר נוא) תואר לפרעה מלך מצרים ועש"ה הנני פוקד אל אמון מנא (ירמיה מו
כה) (מצפה יד דרך) עפ"ה יד דרך מצפה (ש"א ד יג) פרש"י אצל יד הדרך היה מצפה ויד הוא
לשון מקום ומצפה הוא לשון תקוה ותוחלת כמו ואני בה' אצפה (מיכה ז) (מארץ תימנים) מארץ
דרום (מתנים) מספרים (פרחי) בנים כמו על ימין פרחח יקומו (איוב ל יב) ותרגומו בניכון
קיימין (נאמנים) תואר לאבות (ונמו) לשון אמירה בתלמוד כמו ונומיתי לו (כסכלונים) כשוטים

מטה לוי

ליפול במלחמה הן רבים הן מעטים והם יצאו ביד רמה (כתועפות ראם) כתוקף
ורום (רמים ועליונים)(ולקיים דברך אשר עצת לראש מאמינים) אשר יעצת לאברהם
שהיה ראש לכל המאמינים ואמרת לו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ולכן(לא הוצאתם)
כו' (ובגדי חופש) מלובשים בבגדים יקרים הראוי למי שלובשם להיות חפשי
(חופפתם) היית חופף ומסכך עליהם בטלול שבעת עננים (לחשכם) למנוע אותם
(מזרם) מגשם חזק (וחורב) וחום (וצנים) קרירות (ועין בעין) ובעיניהם ראו
(כבודך מהלך לפנים) כבודך הולך לפניהם (בענן יומם לנחותם נתיבות מתוקנים)
ביום אתה הולך לפניהם בעמוד ענן משבעה העננים המבוארים למעלה כדי
להנחותם בדרכים מתוקנים כי הענן היה משוה לפניהם הדרכים (ובאש לילה בלי
להכשל באישונים) ובלילה היה הולך לפניהם בעמוד אש שלא יכשלו באישון לילה
ואפילה (מנוה טוב לנוה טוב) מדירה טובה ויפה לדירה טובה ויפה כמה (נוסעים
וחונים) כי בכל חניה וחניה היו חונים בדירה יפה ומעולה משלפניה (לא צמאים
ולא מוכפנים) ולא רעבים (ינהלם) יכנס על מבועי עינים (ושר נוא) שר של מצרים

(יושב על מפתן ארמונים) יושב על אסקופת היכל (מצפה יד דרך) אצל מקום הדרך מצפים(לימים הנתנים) לזמנ' ימים הנתנים לישראל ואחר ג' ימים ישובו (והנה כתב
אליו מארץ תימנים) מדרום כי הלכו ישראל אל הים שהוא לצד דרום (ושומרים שהפקיד כו') ושומרים ממונים שהפקיד עליהם פרעה שיחזרו למצרים אחר שיחוגו
(התחילו כזאת אליו מתנים) התחילו השומרים לספר שממנו הכו והרגנו ממנו ופצעו ממנו (והראוהו פצעים שפצעום פרחי נאמנים) בני אברהם יצחק ויעקב (וחלק

אונ אלערליי קריינק אונ פון צווישין דיא מצרים האסטו דיין פאלק
אויס גיצויגין אזו וויא אקינד וואש ווערט גיבארין אין דער צייט אונ
האט ניט קיין מום ושלא ליתן פתחון פה אונ כדי דיא מינים זאלין ניט
האבין אצוטרעט צו זאגין אזו וויא אקנעכט אנטלויפט פון זיין הארין
אזו זיינן די ישראל אנטלאפין גווארן אונ דו האשט זייא ניט אויס גצוינגן
אין דער צייט אז מען שלאפט נאר אין דער פריא אלע זאלין זעהן
מיט שטארקייט פון אויבין מיר אויפין בארליך אונ ער האט זייא
גיטראגין וויא אין אדלער אויף זיינע פליגעל שיר ושבח זייא האבין
דיך גילויבט מיט אלע כלי זמר ולקים דבריך אונ כדי מקיים צוא זיין
דיא רייד וואס דוא האסט צוא גיזאגט צוא אברהם דרום האסטו
זייא ניט אויס גיצויגין ליידיג מיט טרויערקייט נייערט פול מיט אלעם
גוטין מיט גילדענע אונ זילבערנע כלים אונ אבנים טובות אונ אלערליי
זיידענע קליידער כדי מען זאל זייא צאלין דעם שכר וואס זייא האבין
גיארבעט מיט ליים אונ מיט ציגעל חופפתם בטלול דוא האסט זיי צו

גידעקט מיט זיבין וואלקינס איינער פון אויבין אונ איינער פון אונטין
אונ פיר פון אלע פיר זייטין אונ איינער פריער צוא פאר מיידין זייא
פון רעגין אונ פון היץ אונ קעלט אונ עס זאל זייא ניט בייסין קיין
שלאנג אונ חיות רעות ועין בעין אונ דיין שכינה איז גיגאנגען פריער
פאר זייא צוא פירין זייא מיט אוואלקין בייא טאג אונ מיט פייער בייא
דער נאכט כדי זיי זאלין ניט נכשל ווערין אין דער פינצטער אונ ציען
פון איין גוט ארט אויף איין בסרין צו רוען די זיינן ניט גיוועזין דארשטיג
אונ ניט הונגעריג כי מרחמם דען דער דער בארמיגער גאט האט זייא
גיפירט בייא קוואלין וואסער אונ ער טוט זייא פירן גל"ה וויא לעבין
קוואלין פון אייל אונ פרעה דער שר פון מצרים איז גיזעסין אויף דער
שוועל פון זיינע פאלאצין אונ האט גיווארט אונ גילוגט אויף דעם וועג
אויף דער צייט פון דריי טעג וואס ער האט גיגעבין צוא ישראל זייא
זאלין זיך דער נאך אום קערין איז צוא אים אן גיקומען איין כתב פון
דער מדבר אונ דיא שומרים וואס ער האט אויף זייא גיגאבט התחילו

בסכלונים · כי שלחנו עבדים שתחת ידינו מכדנים · מי ירמוס לנו חומר ומי יחזיק לנו מלבנים · מי יבנה לנו חומות ובנינים · העת יגדילו עלינו שכנים · וגם המלכים שמס לנו נותנים · שוב לא יהיו אלינו פונים · כי יאמרו הנה עבדים שתחת ידיהם נתונים · הם פשעו בם ובהם לא כ' פנים · אף כי אנחנו חורי הארץ וקצינים · ובכן שלח וקבץ את כל חרטמי מצרים ואצטגנינים · וגם את האובות ואת הידעונים · ויועץ בם ובזקנים · ויצאו כלם בעצה אחת מכוונים · לרדוף אחריהם ולבלעם כתנינים · ויצו ויעבירו קול בארץ כוננים · כל שולף חרב היות מוכנים · ויאספו כלם כאיש אחד מזומנים · והאחשדרפנים והפחות והסגנים ואנשי הצבא איש ואיש בכלי זינים · אז פתח אוצרות גנזי מטמונים · אשר גנז הוא ומלכים קדמונים · והוציא כלי יקר ודרכמונים · וחלק לכל אחד ואחד כפי הגונים · ושדלם בדבריו והסביר למו פנים · וכה אמר להם בשיח מענים · משפט המלך כל העם בוזזים ולפניו נותנים · ואני כאחד מכם אטול מנים · משפט המלך עבדיו יוצאים ראשונים · ואני אצא ראשון ואתם צאו אחרונים · משפט המלך עבדיו אוסרים מרכבתו ומתקנים · ואני בעצמי אאסור רכבי ואשים רסנים · ונתרצו יחד גדולים וקטנים · וישימו כובע על ראשיהם ולבשו שריונים · ויחגרו איש חרבו ונטלו כידונים · ויקחו איש רומח בידו ויחזיקו מגנים · ונשאו קשת ומלאו שלטיהם חצים שנונים · והקלעים איש קלעו בידו לקלע באבנים · ויצאו יחד בלב שלם ובצביונים · ולא נכשל אחד מהם ולא ארעוהו סמנים · לבלתי לנחש לשוב למלונים ·

מטה לוי

לכל אחד ואחד כפי הגונים) כל אחד לפי מעלתו נתן לו (וישדלם) ופתה אותם בדבריש (לבלתי לנחש לשוב למלונים) כדי שלא ישוב לביתו לנחש ולראות שיגלית דרכו כי כן

בית לוי

וספנים (מעודנים) מעונגים כדרז"ל במגילה אילה ובפת ה' קדקד בנות ציון מכאן שמתם סבידנית מזו מבידנות אמהן מבסבדן (אף) לשון כל בכן (ארץ כוגים) ארץ מצריב (ודרכמונים) לשון דרכמונים שם רגולות (מורה ג כט) ופרש"י שם מטבע של זהב (וישדלם) לשון פתוי תרגום

כי יפתה אותי ישדל (כידונים) רמחים (ואני בעצמי אאסור רכבי) דכתיב ופרעה הקריב ואעפ"י שבות מכנין השפיל ולרוב יוגא לבליפי אך מדלא אמר שוב פשיל נראה שהשפיל בא על חזוק הספסיל לחוק עצמו (מענ"ה) (ואני בעצמי אאסור) שנאמר ויאסור את רכבו (בצביונים) ברצון שלהם פרגים ויואל משה ואני (ולא ארעיהו סימנים) כגון זני והספיקו כדרך שנו נעלה מסיו יתלבב

כזאת אליו כתנים האבין זייא אים דער ציילט אונ האבין אים גיוויזין די שלעק וואס דיא ישראל האבין זיי גישלאגין האט ער מיט זיינע קנעכט גישריען אונ האבין גיזאגט וואס האבין מיר גיטאן וויא דיא שוטים אז מיר האבין אוועק גישיקט דיא קנעכט וואס זיינען בייא אונז גיוועזן אין קייטין וועט וועט אונז קנעטין לייס אונ מאכין ציגיל ווער וועט אונז בויען אונ טויערין העת יגדילו עלינו היינט וועלין זיך אויף אונז דער הייבין אלע שכנים אונ די וואס פלעגין אונז געבין מס וועלין זיך שוין צוא אונז ניט קערין דען זייא וועלין זאגין נון דיא קנעכט וואס זיינען בייא זייא אין דער האנט גיוועזן האבין זייא מורד גיוועזן אונ זיינען בייא זיי ניט השוב איז שוין פשיטא מיר זיינען דאך דיא נארין פון דער וועלט ובכן שלח וקבץ האט ער גישיקט אונ האט איין גיזאמילט אלע מכשפים פון מצרים איז זייער עצה בייא אלע גלייך גיוועזן נאך צו יאגין נאך זייא אונ איין שלינגען זיי וויא די שלאנגען ויצו האט ער גישאפט אונ מען האט אויס גירופין אויף גאר מצרים עס זאל זיין גרייט אלע וואס קענען אויס ציהען שווערדין האבין זייא זיך אלע איין גיזאמילט וויא איין מענטש אלע הארין מיט חיל אונ איטליכער מיט זיין דעות מאל האט ער גיעפינט אלע באהאלטינע אוצרות וואס ער האט באהאלטין אונ דיא וואס זיינען פריער גיוועזן אונ האט אויס גיצויגין טייערע כלים אונ רענדליך אונ האט צוא טיילט איטליכין נאך זיין כביד נאך אונ האט זייא איין גירעט מיט גוטע רייד אונ מיט אפריילך פנים אונ האט זייא אזו גיזאגט משפט כלך דער סדר פון אמלך איז אז דאס פאלק רויבט גיבין זייא אים אונ איך וועל נעמין מיט אייך אגלייך חלק דער סדר פון אמלך גייען דיא קנעכט פריער אין דער מלחמה אונ איך וועל גיין פריער אונ איר גייט צום הינטערשטין דער סדר פון מלך מאכין דיא קנעכט צוא רעכט זיין רייט וואגין אונ איך וועל אליין בינדין מיין רייט וואגין אונ צאמין ונתרצו יחד זיינען דיא קליינע מיט דיא גרויסע מרוצה גיווארין אונ האבין אן גיטאן הימלען אויף זייערע קעפ אונ האבין זיך אן גיטאן אין פאנצערין אונ מיט שווערדין אונ מיט שפיזין האבין זייא זיך אן גיגורט אונ איטליכער האט גינומען שפיזין אונ פאנצירין אין זיין האנט ונשאו קשת אונ האבין גיטראגין בויגנס אונ דער פילט זייערע שיידלאך מיט שארפע פיילין אונ דיא שליידער שטיינער האט איטליכער גינומען זיין שליידער אין דער האנט צוא ווארפין מיט שטיינער אונ אלע זיינען גיגאנגען

כִּי חֻקּוֹת הָעַמִּים מְנַחֲשִׁים וּמְעוֹנְנִים · וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עַל שְׂפַת יָם חוֹנִים · וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם
וְהִנֵּה מִצְרַיִם נוֹסְעִים כַּעֲנָנִים · וְאֵין מָקוֹם לָנוּס לֹא לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים · וְאַף לֹא מִרְפְּנוֹת
מִפְּנֵי חַיּוֹת וּפְתָנִים · וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ וְהִפִּילוּ לְפָנָיו תַּחֲנוּנִים · וַיִּמָּצֵא לָהֶם הַמָּצוּי בְּכָל
עִדָּנִים · וַיִּגְעַר בְּיַם סוּף וְחָרְבוּ זֵידוֹנִים · וַיֵּלְכוּ בִּתְהוֹמוֹת כְּעַל דְּרָכִים מְתֻקָּנִים · מִזֶּה וּמִזֶּה
הֶעֱלָה אִילָנוֹת טְעוּנִים · וּבְתוֹךְ תְּהוֹמוֹת הִמְתִּיק לָמוֹ מַעְיָנִים · וְעָשָׁן לִפְנֵיהֶם קְטוֹרֶת
סַמְמָנִים · וַיַּנְחֵם אֶל מְחוֹז חֶפְצָם שַׁאֲנַנִּים · וְכַעֲלוֹת לְצַד זֶה עַל שְׂפַת יָם כֵּנִים · בָּאוּ מִצַּד
זֶה בְּתוֹךְ יָם סוֹנִים · תְּחִלָּה בְּרָצוֹן וְסוֹף בְּרֶסֶן מְרֻסָּנִים · כִּי סִדְרֵי בְרֵאשִׁית עֲלֵיהֶם מִשְׁתַּנִּים ·
דֶּרֶךְ אֶרֶץ סוּסִים מוֹשְׁכִים אוֹפַנִּים · וְנֶהְפַּךְ בָּם וְנִמְשְׁכוּ סוּסִים אַחַר הַסַּרְנִים · דֶּרֶךְ אֶרֶץ
מָקוֹם שֶׁרַכָּב מַנְהִיג שָׁם מוֹשְׁכִים וּפוֹנִים · וְכַאן מַנְהִיג מוֹשֵׁךְ וּבַעַל כָּרְחָם נִפְנִים · וּבָאוּ
לְתוֹךְ יָם בְּאֶמְצַע שְׁאוֹנִים · וְהִנֵּה כְּבוֹד יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בְּרוֹב לִגְיוֹנִים · וַיִּרְכַּב עַל
כְּרוּב וַיֵּרָא מוּל בַּעֲלֵי מְדָנִים · וְעִמּוֹ שַׂרְפֵי הַקֹּדֶשׁ וְחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים · וְאֶלֶף אַלְפִין וְרִבּוֹ
רִבְבָן גְּדוּדֵי שִׁנְאַנִּים · וְרֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ וְכָל דִּמְיוֹנִים · כְּמַרְאֶה אֲשֶׁר רָאָה צִיר
בְּחֶזְיוֹנִים · סוּסִים אֲדֻמִּים וְסוּסִים שְׁחוֹרִים שְׂרֻקִּים וּלְבָנִים · וַיַּחֲנוּ אֵלֶּה נוֹכַח אֵלֶּה אֲפוּנִים ·
מַחֲנֵה אֵשׁ מוּל מַחֲנֵה קַשׁ פָּנִים בְּפָנִים · וּלְפִי שָׁעָה הִרְגִּישׁוּ כָּל צְבָא מְעוֹנִים · בִּזְרוֹעַ עֻזּוֹ
נִלְחַם רַב אוֹנִים · לֹא בְּעוֹצֶם יָד חֵיל שׁוֹטְנִים · הֲלֹא הַנְּפִילִים וְאַנְשֵׁי שֵׁם מְכֻנִּים · מֵרוּחַ

בית לוי

(סתנים) מין נחש (כנים) ישראל מל' אם כנים אתם (בראשית מב) (מרסנים) לשון רסן כלומר בחזקה שלא יוכלו לחזור (הסדנים) העגלות כמו בעגלות אשר שלח פרעה (בראשית מו כ) ות"י בסדנא דשדר פרעה (שאונים) גלי הים (לגיונים) חיילות (בעלי מדנים) בעלי ריב כמו ואיש מדון (ירמיה טו י) (שנאנים) מלאכים השאנים והמשובחים (מסרש) (שרוקים) בפי"ן שמאל ופי' תגוויריס כעבעים מתולעים ודונמתו כדרז"ל אשה לא תעבור שרק על פניה (שבת נ"ט) (אפונים) לשון נשאתי אמיך אפונה (תהלים פח טז) ופרש"י ל' מיושב · והמנפרשים פירשו

מטה לוי

חקות העמים לנחש (כעננים) לרוב וקלים (מעל"ד) (ואין מקום לנוס לא לאחור) מפני המצרים (ולא לפנים) מפני הים (וימצא) להם הקב"ה שהוא (המצוי בכל עדנים) בכל עת (וחרבו זידונים) ויבשו המים הזידונים (וילכו בתהומות) אף שדרך הים שבשוליו אין ספק שיש אבנים ותלוליות ובורות וטיט ורפש עכ"ז הלכו (כעל דרכים מתוקנים) כאלו היו דרכים פנוים (המתיק להם מעינים) כדי שיהיה להם מים לשתות (אשר ראה ציר בחזיונים) זכריה הנביא שראה בחזיון (סוסים אדומים) כו'. (זכריה א ח) (ולפי שעה הרגישו כל צבא מעונים) ולשעה קלה שתאספו כל צבא השמים (בזרוע עוזו נלחם בהם רב אונים) ואף הקדוש ב"ה בעצמו שהוא רב כח נלחם בהם בזרוע עוזו (לא בעוצם יד חיל שוטנים) אל תאמר שהוצרך הקדוש ב"ה להתחזק נגד מצרים בעסק גדול הזה מעולם חזקתם

גינאגגן מיטין גאנצין הארצין ולא אונ איינר פון זיי איז ניט גישטרויכילט גיווארן עס זאל זיין איין סימן אויף שלעכטש לבלתי פדי זייא זאלין זיך ניט אום קערין צו זייער נאכט לענער כי חוקות ווארום דער סדר פון דיא עמים איז כישוף צו טאן ואיש ישראל אונ די ישראל האבן גירועט בייא דעם בארטין פון ים וישאו עיניהם האבין זייא אויף גיהויבין זייערע אויגן אונ האבן גיזעהען די מצרים קומן אן אזו וויא אוואלקן ואין מקום אונ זיי האבן ניט גיהאט קיין ארט וואו צו אנטלויפין ניט אהינטער אונ ניט פארינט אויך אין די זייטין האבין זיי ניט גיקאנט אנטלויפין פון ווענין שלאנגען אונ חיות רעות ויצעקו האבין זיי גישריען אונ גיבעטן צו גאט וימצא האט זיי גיהאלפין גאט דער וואס ער העלפט זייא אלע צייט ויגער אונ האט אן גישריען אן ים אונ האט אים גימאכט טרוקין וילכו אונ זיי זיינען גינאנגן אין ים וויא אויף איין ריינעם וועג מזה ומזה פון ביידע זייטין איז גיוועזין בוימער מיט פירות ובתוך אונ אין דיא אפ גרונטין האט ער זיי גימאכט זיסע קוואלין אונ האט פר זיי גירייכערט אלע גוטע בשמים וינחם אונ ער האט גיפירט זייא מיט שלום אין דעם וועג פון זייער בארפענעש וכעלות אז דיא גירעכטע ישראל זיינען ארויס גינאנגען אויף דער אנדערער זייט ים באו מצד זה זיינען דיא מצרים אריין גינאנגן פון דער זייט אין ים תחלה ברצון פריער האבן זייא

גיוואלט גיין אין ים אונ דער נאך האט מען זיי מיט גוואלד וויא מיט איין צוים גישלעפט כי סדרי דען דיא סדרי בראשית זיינען אויף זייא נשתנה גיווארין דרך ארץ דער סדר פון דער וועלט איז דיא פערד שלעפין דעם וואגין ונהפך אונ דא איז פאר קערט גיוועזן עס האבין זיך נאך גישלעפט דיא פערד נאך דיא וועגין דרך ארץ דער סדר איז וואו אהין דער רייטער פירט דאס פערד אהין גייט ער וכאן מנהיג אונ דא איז פאר קערט גיוועזן דאס פערד האט מיט גוואלד גישלעפט דעם רייטער ובאו אונ זייא זיינען גיקומען אין מיטין ים אריין והנה אונ דער כבוד פון גאט פון דיא ישראל איז גיקומען מיט פיל מלאכים וירכב אונ האט גירייטין אויף איין כרוב אונ האט גישוועבט אנטקעגין דיא קריגערס ועמו אונ מיט אים איז גיוועזן דיא הייליגע שרפים ואופנים וחיות ואלף אלפין אונ פיל צעהען טויזינט חיילות פון מלאכים רכב אש אויף פייערדיגע פערד אונ אויף פייערדיגע רייט וועגין אונ אלערלייא גישטאלטין כמראה אזו וויא זכריה הנביא האט גיזעהען אין זיין נבואה סוסים ארומים אויף רויטע פערד אונ שווארצע אונ גראע אונ ווייסע ויחנו אונ האבין גירועט איינער אנטקעגין אנדערין מחנה אש אונ האבין גירועט איין פייערדיגע מחנה אנטקעגין דער מחנה פון שטרויא פנים אנטקעגין פנים ולפי שעה אונ אין איין שעה האבין זיך איין גיזאמלט

אפו כלו והנם טמונים · ואף כי משולים למשענת קנים · אשר הבל וריק לעזרה מתקנים · כי אם להודיע חבת אב לבנים · וירעם בקול גאונו על גאונים · וירץ לקראתם במגן וצנים · וידרכם באפו וירמסם בחמתו כחומר טנים · והדישם כהדוש מתבן במו מדמנים · ואז שר ים עם שר חם יחד נדונים · זה לעמת זה נאבקו במעונים · ויחזק רהב על שר אונים · וישליכהו ארצה וירמסהו בעזרת דר אופנים · ועם זו בשורם באלה דינים · עוזר ועזור בקו נדונים · פתחו פיהם בשיר וברננים · עזי וזמרת יה פצחו ברנונים · לרם על רמים ומתגאה על גותנים · לשומע אנקת אביונים · למשפיל רמים ומרים מסכנים · וקדמו שרים אחר נוגנים · ובתוך עלמות תופפו נגונים · ואחר כך הורשו שנאנים : ככתוב על יד נביאך וכו׳ והש״ץ גומר התפלה כדאתמול וקורין הלל בדילוג · ק״ש · אין כמוך

מטה לוי

ונגורתם של חיל מצרים כי (הלא הנפילים. אנשי שם מכונים) שהם מכונים בשם אנשי שם (ועכ״ז מרות אפו כלו והנם טמונים · ואף כי משולים למשענת קנים) ומכ״ש המצרים שהם משולים למשענת קנה (אשר הבל כו׳ מתקנים) שהם יכלו ברוח אפו ולא היה צריך להרגיז כל צבא מעונים בשבילם אך עשה כל זה (כי אם להודיע חבת אב לבנים) לכן הרגיז כל צבא מעונים (וירעם כו׳ והדישם כהדוש מתבן במו מדמנים) וכתשם כמו שנדוש התבן בתוך האשפה שמשליכים שם להיות נדוש, שם ברגלים כדי לזבל בהם השדות כן הדישם (ואז שר ים עם שר חם) שר של מצרים שנקרא און מלשון און וסיבכת (יחד נדונים) לפני הקב״ה :

בית לוי

לשון פנוי (הרגיזו) ההאסו (ואף) כמו כל שכן (משולים למשענת קנה אשר הבל וריק) עפ״ה וידעו כל יושבי מצרים כי אני ה׳ יען היותם משענת קנה לבית ישראל (יחזקאל כט ו) וכתיב הנה בטחת על משענת הקנה הרצוץ הזה על מצרים (ישעיה לו ו) וכתיב ומצרים הבל וריק יעזורו (שם ל) (והדישם כהדוש מתבן כמו מדמנים) עפ״ה כהדוש מתבן כמו מדמנה (ישעיה כה י) והדוש מל׳ דישה וכתישה · ומתבן מלשון תבן (במו) כמו בתוך מל׳ כי תלך במו אש (שם מג) ומדמנה הוא ענין אשפה מל׳ כדומן על פני השדה (ירמיה ט) (נאבקו) לשון ויאבק איש עמו (במעונים) בשמים (רהב) שר של ים נקרא כן (אונים) מצרים נקרא כן (דר אופנים) הקב״ה שהוא דר בין אופנים (בשורם) ל׳ ראיה מל׳ אשורנו (שור) שר של מצרים (ועזור) פרעה וכל עמו (שרים) אלו ישראל (נוגנים) אלו המלאכים (ובתוך) באמצע (עלמות) אלו הנשים (תופפו) ע״ש ותקח מרים הנביאה וגו׳ את התוף בידה (שנאנים) מלאכים :

אלע מלאכים פון דעם הימיל בזרוע מיט זיין גרויס שטארקייט האט גאט מלחמה גיהאלטין לא בעוצם ניט מחמת זייער שטארקייט האט ער זיך אויף זייא אזו גישטארקט הלא הנפילים ווארום דיא ריזין וואס מען האט זייא גירופין (אנשי השם) מרות אפו זיינן פר לענגט גיווארן מחמת זיין רוגזה אונ זיינען באהאלטין אין דער ערד ואף איז שוין אפשיטא דיא מצרים וואש זיינען גיגליכין וויא אצוברא[כ]ענער שטעקן וואס זייער הילף איז הבל כי אם נאר ער האט גיוויזין זיין ליבשאפט וויא אפאטער צו זיינע קינדער וירעם אונ ער מאכט דונערין מיט זיין שטארקייט אויף דיא האפערדיגע מצרים וירץ אונ איז גילאפן אנטקעגן זייא מיט פאנצירין וידרכם אונ האט זייא צו טראטין מיט זיין גרים צארין אזו וויא ליים תדישם אונ האט זייא גיקנאטין וויא שטרויא אין ליים אונ דער שר פון דעם ים מיט דעם שר פון מצרים האבין זיך גמשפט · איינער מיט דעם אנדערין האבין זיך גיראנגילט אין הימיל ויחזק האט זיך גישטארקט דער שר פון דעם ים וואס הייסט רהב אויף דעם שר פון מצרים אונ האט אים גיווארפין צוא דער ערד מיט דער הילף פון גאט אונ דיא ישראל אז זייא האבין דאש גיזעהען וויא דיא מצרים מיט זייער שר האבין איין מפלה פתחו האבן זייא גיעפינט זייער מויל מיט לויב אונ גיזאגנ עזי אונ האבין גיזאגט מיט גיזאנג אונזער שטארקייט איז גאט לרם על רמים ער איז העכער פון אלע האפירדיגע לשומע ער טיט הערין דאש גישרייא פון אביונים אונ מאכט גירעריג דיא הויכע אונ הייבט אויף דיא ארעמע וקדמו אונ האבין גיזאגט שירה אונ גיזונגען ובתוך עלמות אונ אלע יונגע בתולות האבין גיפויקט אונ גיזונגען אונ דער נאך האט מען גיגעבין רשות דיא מלאכים זאלין זאגין שירה :

מוציאין ב׳ ס״ת ואומרים ויהי בנסוע י״ג מדות שמע ישראל על הכל ויעזור · וקורין בס׳ ראה ה׳ גברי ומתחילין כל הבכור ובשבת עשר תעשר ז׳ גברי תמצא בשס״ע :

בס״ת שניית קורין למפטיר בפרשת פינחס

והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם : ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל תעשו : עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים : ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם : מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את אלה : כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח ניחח ליהוה על עולת התמיד יעשה ונסכו : וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו :

הפטרה ליום אחרון של פסח בישעיה סימן י׳

עוד היום בנב לעמד ינפף ידו הר בית כת קרי ציון גבעת ירושלם : הנה האדון יהוה צבאות מסעף פארה במערצה ורמי הקומה גדעים והגבהים ישפלו : ונקף סבכי היער בברזל והלבנון באדיר יפול : ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה : ונחה עליו רוח יהוה רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יהוה : והריחו ביראת יהוה ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח : ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ והכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימית רשע : והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו : וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ ועגל וכפיר ומריא יחדו ונער קטן נהג בם : ופרה ודב תרעינה יחדו ירבצו ילדיהן ואריה כבקר יאכל תבן : ושעשע יונק על חר פתן ועל מאורת צפעוני גמול ידו הדה : לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את יהוה כמים לים מכסים : והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד

לנס

לְעָם עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד: וְהָיָה ׀ בַּיּוֹם
הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָי ׀ שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת־שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר־
יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר
וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם: וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת
יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ: וְסָרָה קִנְאַת אֶפְרַיִם
וְצֹרְרֵי יְהוּדָה יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יְקַנֵּא אֶת־יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא־
יָצֹר אֶת־אֶפְרָיִם: וְעָפוּ בְכָתֵף פְּלִשְׁתִּים יָמָּה יַחְדָּו יָבֹזּוּ אֶת־
בְּנֵי־קֶדֶם אֱדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוֹחַ יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם:
וְהֶחֱרִים יְהוָה אֵת לְשׁוֹן יָם־מִצְרַיִם וְהֵנִיף יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בַּעְיָם
רוּחוֹ וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בַּנְּעָלִים: וְהָיְתָה מְסִלָּה
לִשְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר כַּאֲשֶׁר הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם
עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי
אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי: הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא
אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה: וּשְׁאַבְתֶּם־
מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה: וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ
לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב
שְׁמוֹ: זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה מידעת מודעת קרי זֹאת בְּכָל
הָאָרֶץ: צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל

ולאחר שמפטיר מברכים · בשבת אומרים יקום פורקן · ומזכירין נשמות · אב הרחמים · אשרי יהללו ומחזירין הספר תורה למקומה · ומתפללין מוסף:

הנהגת ערב שבועות

ר' נסיון כוה"ת השבועות · נוהגין לטבול עצמם כערב יוה"כ וכל גמ"ח שיש בכל ירוק כמ"ש אל ירד אל שבל הכר סכוה · כמ"ל כיום א' נריך לטבות בכניסת שבת · וסמנהג שמיטהרין כו"ס · גם נוהגין להעמיד ענפי אילנות לפי שבו נדונין על פירות האילן כדי שיתפללו עליהן · ומרבים במיני פרחים המריחים לשמחת יו"ט · כתבו הספרים בערב חג השבועות שהוא כניסת יום הקדוש מן פ"ת סך ישמח ויגיל מאוד ואחר הטבילה בקום סהרם (ובפרט מי שאינו טהור מהמקרה א' יטהר בטבלה רצ"ה עליו לגזור מוספו · ואם לאו כוה מצי בקדשי שמים ומלבד פוכה ערבם) ילך לבהכ"נ בזריזות להתפלל מנחה וערבית בכוונה עצומה · וביחוד בערבית בברכת אהבת עולם בתיבות תורה ומצות חוקים כו' ובשמחה בדברי כו' ראוי לומר בהודאה עצומה בשמחתו לתורה ית"ש כי זה היום עשה ה' לבחור בנו מכל העמים משבעים אומות וקדשם בתורת אמת ובחוקים ישרים · גילה ובשמחה בו באלהותו ובתורתו ובמצותיו · והספרים מערערים על המדקדקים לאחר תפלת ערבית עד צאת הכוכבים · רק יזהר מלקדש עד לה"כ אבל יזהר לקרות קריאת שמע אחר ערבית אחר צאת הכוכבים:

מעריב ליל ראשון של שבועות

החזן אומר בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ: והקהל עונין בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים · בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים · וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ · בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה · גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה · וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ · אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

הפיוט הזה הוסד ע"ס א"ב אלא שהקדים בראש כל אות תיבה אחת מפסוקי הדברות והתחיל מן וירד ה' על הר סיני וגו' (שמות י"ט כ') ובתשלום הא"ב חתם שם המחבר יוסף הקטן ב"ר שמואל:

וַיֵּרֶד אַבִּיר יַעֲקֹב נוֹרָא עֲלִילָה · וַיְדַבֵּר בִּטּוּי עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת בַּהֲמוּלָה · אָנֹכִי גִּלָּה וְהֵאִיר לְעַמּוֹ תְּהִלָּה · דּוֹר מַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ · תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ · עַל כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ · וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

לֹא יִהְיֶה לְךָ הֶבֶל תַּבְנִית אֱלִיל גִּבְלָם · לֹא תִשָּׂא וְתָמִיד קְדֻשַּׁת שֵׁם נֶעְלָם · זָכוֹר זְרִיזוּת מִשְׁפְּטֵי נוֹעַם וְסִלְסוּלָם · חַנּוּן יִזְכֹּר לָנוּ אַהֲבַת עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

ליחיד אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ

כוונות

(אביר יעקב נורא עלילה) אביר תוארים נאה יחי' כדכתיב וגואלך אביר יעקב (ישעיה סס ס) וכתיב לכו וראו מפעלות אלהים נורא עלילה (תהלים סו ה) (בטוי) דבור לי לבטא בשפתים (ויקרא ה ד) (בהמולה) בקול המולה כדכתיב קול גדול ולא יסף (דברים ה' כב) ואמרו עליו בשמות רבה (סוף פ' כ"ח) ר"י אומר קול אחד נחלק לז' קולות והם נחלקים לשבעים לשונות (אנכי) דבור אנכי ה' אלהיך ואמרו בפסיקתא י' דברות כנגד י' מאמרות ודבור אנכי נגד מאמר יהי אור וזהו לשון אנכי גלה והאיר לעמו תהלה וכתיב לשם ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד והוא דור מעביר יום ואור (לא תר אליל גבלם) ע"ג המכלמת מבקשים הסנין עשו והם

פשטיות

גבלתו כולם יחדו הלכו בכלימה חרשי צירים (ישעיה מה יז) (שם נעלם) שמו של הקב"ה ואמרו רז"ל זה שמי לעלם כתיב והנשבע לשקר תמיד קדושת השם (זכור זריזות) כ"כ בכ"י ודפוסים ישנים וכן עיקר כי בהות ו' קאמינא ואין מלת זכור מן הסמין כי הוא תחלת הדבור השלישי שהוא זכור את יום השבת ועל שביתת שבת יסד זכור זריזות וקעמו לזכור ולשמור וריו במקום שבת שנקראת נועם ועונג כדכתיב וקראת לשבת עונג וכבדתו (ישעיה נח יג) (וסלסול) הוא ל' כבוד כדכתיב סלסלה ותרוממך (משלי ד ח) (חנון כו') אומר כנגד הסמוך אם ניעשים כאשר

בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ · כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ · הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הֶעָרִיצִים · הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ · וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ · הָעֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר · נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר · הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ · הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ · הָעֹשֶׂה לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם · הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם · וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם · הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם סוּף אֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ: וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה:

טוֹבִיָּה לַמָּרוֹם עָלָה · וְהוֹרִיד דַּת כְּלוּלָה · בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת: יָרַד צוּר בְּעַצְמוֹ · וְנָתַן עֹז לְעַמּוֹ · בִּרְעָמִים וְזָוָעוֹת: כָּל עֲצֵי הַיַּעַר · אֲחָזוּם חִיל וָסַעַר · וְהָרִים וּגְבָעוֹת: לְמַד לְעַם קְדוֹשִׁים · סֵדֶר תְּקוּפוֹת וָחֳדָשִׁים · וְחֶשְׁבּוֹן הַשָּׁעוֹת: מִכָּל אוּם הִבְדִּילָם · וּלְהַר סִינַי קֵרְבָם · אֵל לְמוֹשָׁעוֹת: נְשָׂאָם בְּכַנְפֵי נְשָׁרִים · שׁוֹכֵן בִּרְוּם אֲוֵרִים · וּמִתַּחַת זְרוֹעוֹת: סוֹרְרִים בְּעֵת שָׁמְעָם · צְבִי תִּפְאֶרֶת עָם · יְרַגְּזוּן יְרִיעוֹת: עֲלוּבִים חָפוּ רֹאשָׁם · וּלְהַרְנָה צוּר הִקְדִּישָׁם · בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת: פְּרִישַׁת הוֹד שַׁלְמָה · וּרְקוּעַת טוֹבָה אֲדָמָה · שְׂפָתֶיהָ נוֹגְעוֹת: צַדִּיק הַר כַּפָּה · עָלַי נָאוָה וְיָפָה · כְּגִנַּת וִירִיעוֹת: קְשָׁבוּ עַם בְּחִירִים · חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים · לְאֹזֶן הַשְּׁמוּעוֹת: רָם בְּחַסְדּוֹ שְׁמָרָם · מִכַּף כָּל צוֹרְרָם · וּמִגְּזֵרוֹת רָעוֹת: שָׁלַח אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים · וְהִנְחִילָם דָּתוֹת חֲרוּתִים · בְּחָכְמָה וּבְדֵעוֹת: חזן תִּפְאַרְתָּם הִגְדִּיל לְמַעְלָה · לְתִתָּם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה · בְּבִרְכַּת כּוֹס יְשׁוּעוֹת:

יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת הֶרְאָם פּוֹדֶה וְגוֹאֵל · וְעִטְּרָם וְהִטְעִימָם בְּדַת יְקוּתִיאֵל · שׁוֹתְחִים רֶנֶן וְהוֹדָיָה לָאֵל · פָּאֲרוּ וְשִׁבְּחוּ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

כָּבֵד הוֹרִיךָ בְּדִבּוּר חֲמִישִׁי הִשְׁמִיעָם · לֹא תִרְצָח · קְרוּצֵי חוֹמֶר לְהַכְרִית בְּזַעַם · לֹא תִנְאָף · טוֹבַת חֵן וְסָרַת טַעַם נֶצַח צוּר יִשְׁעָךְ הַמְלִיכֵהוּ בְּרוֹב עָם: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ:

יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

לֹא תִגְנוֹב בְּמִסְתָּרִים לַיֹּשֵׁב בְּמַאֲרַב חֲצֵרִים · לֹא תַעֲנֶה רֵעֲ חָמָס הֱיוֹת עֵד שְׁקָרִים · לֹא תַחְמוֹד שִׁפְעַת חֵשֶׁק וַחֲפָצִים יְקָרִים · מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ קַיָּם לְדוֹר דּוֹרִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ: (נ״א גָּאַל יִשְׂרָאֵל:)

השכיבנו וכו׳ עד סוכת שלומך

וְכָל הָעָם רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹלוֹת · אֲגוּדִים יַחַד לְקַבֵּל הַמּוֹרָשׁוֹת וְקוֹלוֹת · לָבֶטַח הוֹשִׁיבָם עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת · כֵּן יִפְרוֹשׂ שְׁלוֹמוֹ עַל כָּל מַקְהֵלוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ח״ק ש״ע ק״ש עלינו ק״י

כוונות

אמירת שבת. ובלכתך נחלת יעקב אביך: (טוביה) זה משה כדאיתא במסכת סוטה (דף י״ב) (ירד צור בעצמו) שנאמר וירד ה׳ על הר סיני (ברעמים וזועות) עפ״ה ויהי קולות וברקים וגו׳ (שמות יט יו) ואמרו עליו במכילתא קולות קול קולות מינים משונים זה מזה וברקים ברק ברקים משונים זה מזה ואמרו עוד ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שהיו מתירתין מפני הזיקין מפני זוועות מפני הרעמים ומפני הברקים (כל עצי כו׳) כדכתיב קול ה׳ שובר ארזים וגו׳ ובמתן תורה מתחלי כדכתיב בסוף ה׳ עוז לעמו יתן (תהלים כט) וכן פי׳ רש״י ז״ל וכל זה מבואר בפרקי דר א פרק מ״א (והרים וגבעות) כדכתיב הרים נזלו מפני ה׳ (שופטים ה) (לימד לעם קדושים סדר תקופות וגו׳) כדכתיב החדש הזה לכם כדאיתא עליו בפסיקתא והובא בילקוט פ׳ בא (נשאם בכנפי נשרים) עפ״ה ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד) וכמו שפירש״י ז״ל (סוררים) אלא קבלו התורה והוא עפ״ה אך סוררים שכנו צחיחה למאן קבלו תורה (ירגזון יריעות) כדכתיב ירגזון יריעות ארץ מדין (חבקוק ג ז) (עלובים חפו ראשם) כעלובים (ולהרנה כו׳) כדכתיב זה נתקיים כלא ויתר גוים ובמאמרם ז״ל (בפרום פרעם) לה״ב (שופטים ה ב) והוא ל׳ פרשון

פשטיות

או ל׳ גילוי או ל׳ גיסול (פרישת הוד שלמה) כינוי לשמים (ורקועת ס׳) כינוי לארץ (שפתיהן נוגעות) כמו שפירש״י על וירד ה׳ על הר סיני שהרכין שמים ושמי השמים והציען על גבי הר סיני (ועיין בפרקי דר״א פ׳ מ״א) (צדיק) הקב״ה (הר כפה) כמו שאחז״ל (שבת דף פ״ח) ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם הקב״ה ההר כגיגית וכו׳ (נאוה ויפה) תואר לכנסת ישראל (חרותים) עפ״ה חרות על הלוחות (ובדעות) לשון אלה ויפה (בדת יקותיאל) בתורת משה (שוחתים) לשון שיח ודבור (כבד הוריך) אביך ואמך (קרוצי חומר) בני אדם שבע״ה מחומר קורצתי גם אני (איוב לג ו) (טובת חן כו׳) (תואר לאשה מנאפת) (לא תגנוב במסתרים) כל לשון גניבה נופל על הלקיחה בסתר ויגנוב יעקב את״ה וכסי ותגנוב את לבני וכסיתא (רע חמס) כ״כ בכ״י והוא עיקר (שפעת רם) מה שהשפיע ה׳ לרעך (וכל העם רואים ושומעים את הקולות) כדאיתא בפרקי דר״א פ׳ מ״א שהיו רואים את הקול יוצא מפי הגבורה כברקים ורעמים וכו׳ (אגודים יחד כו׳) כדכתיב על השם יחדו שהשוו כולם בלב אחד:

הָאֵל

בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ׃ הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ׃ הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ׃
הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא׃

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ׃ וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוה׃ לַיְשָׁרִים
נָאוָה תְהִלָּה׃

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם׃ וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ׃ וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים
תִּתְקַדָּשׁ׃ וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל׃

וּבְמִקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן
חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים׃ לְפָנֶיךָ יהוה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל
לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת
דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ׃

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ׃ כִּי לְךָ
נָאֶה יהוה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח
גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ בָּרוּךְ אַתָּה יהוה אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל
הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת בּוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמוֹת רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה
מֶלֶךְ יָחִיד אֵל חֵי הָעוֹלָמִים׃

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יהוה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃

ש״ץ
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא׃ בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ׃ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב (נ״א קֵץ) מְשִׁיחֵהּ׃
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם
וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא׃ בְּרִיךְ הוּא
לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃

הש״ץ אומר ברכו בקול רם ובנעימה כשהש״ץ אומר ברכו אומרים הקהל זה׃

ש״ץ בָּרְכוּ אֶת יהוה הַמְבֹרָךְ׃

ק״ה בָּרוּךְ יהוה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים יהי שם יהוה מבורך מעתה ועד עולם׃ ומרומם על כל ברכה ותהלה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יהוה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת
הַכֹּל׃ אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי׃

תוכן הפיוט להודיע לך שהתורה ראויה לנתנה על שמונה יסוד ומהנה. פנה כל הנבראים ובנה יסוד הפיוט כלו בתורה מבחנת עלמה ומבחלת ראש מפסוק ה' קנני וגו' ובכל בית ג' חרוזים אלפא בית סלופ"א ניט"א ומביים הבית בפסוק ה' קנני וגו' מעולם נסכתי וגו' עד ואהיה אצלו אמון מפסוק כ"ב במשלי ח' עד פסוק ל' · ממנו לסוף כלותו אמן · ונסוף הבית אלפא

ניתוס חתום שם המחבר שמעון בר יצחק:

אָדוֹן אִמְּנַנִי · אֶצְלוֹ שִׁכְּנַנִי · אָרַח הִקְנַנִי · יְיָ קָנָנִי: בְּנִין בְּעֶרְכּוֹ · בִּי עֵץ נֶרְכּוֹ · בְּשַׁעֲשׁוּעַ בִּרְכּוֹ · רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ: גַּשְׁתִּי לְרַגְלָיו · גַּרְתִּי בְּצִלָּיו · גְּעֲגוּעֵי עָלָיו · קֶדֶם מִפְעָלָיו: דָּתוֹתַי עֶלֶם · דוֹרִי לְהוֹעִילָם · דַּעַת הַנֶּעְלָם · מֵאָז מֵעוֹלָם: הֲגִיגִי לֶאֱרוֹשׁ · הַמְּזֻקָּק לִפְרוֹשׁ · הַנִּפְלָא לִדְרוֹשׁ · נִסַּכְתִּי מֵרֹאשׁ: וָאֶהְיֶה בְּעֵרֶץ · וְשַׁעֲשׁוּעַ יֶרֶץ · וְקִדְּמַנִי בְּמֶרֶץ · מִקַּדְמֵי אָרֶץ: זוֹהַר נִכְלַלְתִּי · זְכִיּוֹת נִבְלַלְתִּי · זֹאת נִתְהַלַּלְתִּי · בְּאֵין תְּהוֹמוֹת חוֹלָלְתִּי: חֵקֶר עוֹנוֹת · חָלָל וּמְעוֹנוֹת · חַק בִּי עִנְיָנוֹת · בְּאֵין מַעְיָנוֹת: טְפוּחֵי שָׁמַיִם · טַפְסְרֵי אֵשׁ וּמַיִם · טִרְמַנִי יוֹמַיִם · נִכְבַּדֵּי מָיִם: יְקָרוֹתַי נִבְּעוּ · יִתְרוֹתַי נִקְבְּעוּ · יְרִיעוֹתַי רָבְעוּ · בְּטֶרֶם הָרִים הָטְבָּעוּ: כְּלָלוֹת נִכְלַלְתִּי · כֵּן פְּרָט נִתְלַלְתִּי · כְּמִדָּתִי נִגְלַלְתִּי · לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי: לִי שָׁת מוֹעֲצוֹתַי

מטה לוי

התורה אומרת הקדוש ב"ה שהוא (אדון) העולמים (אמנני) גדלני (אצלו שכנני) שיכן אותי אצלו קודם שנברא העולם ואח"כ (ארח הקנני) הקנה אותי למשה רבינו ע"ה ולישראל שנקראו אדם ומי הסה זאת (ה') אשר (קנני) (בנין בערכו) כשערך לבנות העולם (בי עץ נרכו) התייעץ בי איך יעשה נרכי הבנין כי אני הייתי (בשעשוע ברכו) בין ברכיו משעשעת ואני (ראשית דרכו) כי בראשית היה דרכו לייעץ ולשעשע בי (גשתי לרגליו) בכל מקום שהלך נגשתי אליו (גרתי בצליו) דירתי היתה בצלו (געגועי עליו קדם מפעליו) והיו לי געגועין עליו כבן על אביו קודם פעל העולם (דתותי עלם) החקות והמשפטים העלם במעלה יתירה על כל הכחות שבעולם (דורי להועילם) בכדי להועיל בהם את ישראל להצילם מגיהנם ולהביאם לחיי העולם הבא ושידעו (דעת הנעלם) כי התורה מודיעה כל התעלומות מה שהיה (מאז מעולם) משנברא העולם (הרא"ז) (הגיגי) בדבורי (לארוש) לדבר (המזוקק) דבר המזוקק וברור לך (לפרוש) תפרשהו (הנפלא לדרוש) דבר הנפלא והנעלם ממך דרוש מאחרים (נסכתי מראש) כי לדברים אלו נתגדלתי מתחלה (ואהיה בערץ) בשמים הנקראים שמי ערץ (ושעשועי ירץ) והקב"ה רצה בשעשועי (וקדמני במרץ מקדמי ארץ) והקדים אותי במרוצה ומתיקות אלפים שנה קודם שנברא העולם (זוהר נכללתי) נכתרתי בזוהר שכל העוסק בי יזהיר ויזכה לכתר תורה (זכיות נבללתי) כל מצותי מעורבין בזכיות כדי לזכות את הבריות (זאת נתהללתי) זאת נקראת שמי. והוא תהלתי (באין תהומות חוללתי) נבראתי עד שלא נבראו התהומות (חקר עונות) חקירה היא עונות והעתות ביום וכמה חלקים בשעה וכמה רגעים בחלק וחקירות של (חלל) העולם כמה שנים תופס חללו של עולם (ומעונות) השמים כמה עביין של רקיעים (חק בי ענינות) כל עניניהם חקק בי (באין מעיינות) בעוד לא היו מעיינות (ספוחי שמים) קודם שנבראו השמים שנעשו בנפח של הקב"ה (טפסרי אש ומים) וקודם שנבראו המלאכים הבלולים מאש ומים (טרמני יומים) קדמני ב' ימים שכל יום אלף שנים ועדיין לא נבראו (נכבדי מים) רבוי המים (יקרותי נבעו) הדברים היקרים שבי נתגלו (יתרותי נקבעו ירעותי רובעו) בטרם הרים הטבעו) נקבעו יתרותי לקבוע בהן ירועותי מד' רוחות בטרם הרים הטבעו על מכונם (כללות נכללתי כן פרט נתללתי) נדרשתי בכלל ופרט (כמדתי נגללתי) כשברא הקדוש ב"ה עולמו נפל שתי ספקיות של אתי ונגלן זה בזה והיו גוללין לעולם אלמלא שאמר הקב"ה די אבל אני התורה כמו שמדתי גדולה עכשיו כן נגללתי מאז שלא אמר הקב"ה די (לפני גבעות

בית לוי

(אדון) תואר להקב"ה (אמנני) גדלני כלומר ועפ"ה ולהיס אצלו אמון (משלי ח ל) והוא ענין גדול היה והתעסקות עם מלשון והיו מלכים אומניך (ישעיה מט) (אדם) תואר למשה וישראל עפ"ה אדם אתם (יחזקאל לד לא) (בנין) בריאת עולם (בערכו) לשון סדור. כמו וערך הכהן (ויקרא א יב) (עין) ל' עצה (לרגליו) לפיתוחיו (דתותי) ל' רביה עפ"ה חקותי מצותי ותורותי (עלם) ל' עליה והוא עפ"ה וכל חפציך לא ישוו בה (משלי ג יא) (דודי) אומר לישראל כן הוא במדר"ר (ס' יא) (הגיגי) ל' דבור כמו בהגיגי תבער אש (תהלים לט ד) (לארוש) לשון דבור כמו וארשת שפתיו (שם כא ד) (המזוקק) ל' מזוקק שבעתים (שם יב ז) (הנפלא לדרוש) כדכתיב כי יפלא ממך דבר וגו' ודרשת ותקרא (דברים יז ח) (הרא"ז) (נסכתי) לשון נסיכה ובירור כמו נסיכי סיחון (יהושע יג כא) (בערץ) תואר לשמים הנקראים שמי ערץ (ושעשועי) ענין התעסקות לשמות כמו ושעשע יונק (ישעיה יא ח) ות"י ויתין ינקא (ירץ) לשון רצון (במרץ) ל' מרוצה ולפסר לפרש ל' מתוק וערב כמו מה נמרצו אמרי יושר (איוב כה) ותרגומו מה בסימין (זוהר נכללתי) עפ"ה והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) ר"ל המשכילים בתורה יזהירו (הרלב"ן) (נבללתי) ל' בלולה בשמן (זאת נתהללתי) עפ"ה וזאת התורה (חקר) ל' חקירה (עונות) ל' עת ועונה (חלל) לשון חללו של עולם (ומעונות) השמים (חק בי) כמו חקק בי כי נמצא בתורה הבנין וסבות הכל (טפוחי) ל' טפח עפ"ה וימיני טפחה שמים (ישעיה מח יג) (טפסרי) ענין שררה כמו סקדו עליה טפסר (ירמיה נא כז) (טרמני) ל' קדימה והוא מל' ענזר מלת טרם (יומים) ב' ימים של הקב"ה עפ"ה כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור (תהלים צ ד) ועפ"ה ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח) (נכבדי) לשון רבוי כמו כבד (יקרותי) עפ"ה יקרה היא מפנינים (משלי ג טו) (נבעו) ל' גלוי מלשון נבעו מצפוני (עובדיה א ו) (נתללתי) מל' תילי תילים ונעשו יש בי תילי תילים של הלכות (נגללתי

אדון אמנני דיא תורה זאגט דער האר פון דער וועלט האט מיך דער צווינגן אונ האט מיך גימאכט ביא זיך רוען אידער ער האט מיך אפ גיגעבין צוא דיא מענטשין בין איך פריער ביא גאט גיוועזן בנין אז ער האט גיוואלט דיא וועלט באשאפן האט ער מיט מיר איין עצה גיהאלטין ער האט זיך מיט דער תורה וואש זיא ווערט אן גירופין (ראשית דרכו) משתעשע גיוועזן וויא אפאטער מיט זיין קינד וואש ער האלט דאש אויף זיין קניא גשתי איך האב צוא אים גינעהנט אונ האב גיוואונט אין זיין שאטין וייל איך בין ביא אים דאש ערשטע בשעפעניש דרום בין איך גליבט ביא אים וויא איין בן יחיד דתותי מיינע לערנונג האט ער גילויבט מיין פריינד דיא ישראל צוא העלפין מיט דר תורה וואש זיא איז גיוועזן פאר הוילין פון לאנג אן הגיגי מיינע רייד צו ריידין אין דער לויטערער תורה אונ צוא באשיידין איר דיא תורה וואש דיא איז גיוועזן פאר הוילין צוא דרשנן בין איך פון אייביג גיווארין גיהערשט ואהיה אונ איך בין גיוועזן אין הימל אונ גאט האט זיך מיט מיר משתעשע גיוועזן ער האט מיך פריער באשאפן פון דער וועלט

מיט שיינקייט בין איך גיוועזן גיקריינט אונ אוים נימשט מיט זכיות איך ווער אן גירופין (זאת) אונ אז איך בין באשאפין גיווארין איז נאך ניט גיוועזן קיין אפ גרונטין אויף דער וועלט חקר דאש פארשטונג פון דיא צייטין דאש איז תקופות ומולדות אונ צוא וויסין וויא לאנג אונ ברייט איז דער חלל פון דער וועלט אונ דיא הייך פון דעם הימל אין מיר איז אוים גיקריצט גיווארין דיא אלע ענינים אז עס איז נאך ניט גיוועזן קוואלין אויף דער וועלט טפוחי אידער ער האט גימאסטין דעם הימל אונ האט באשאפין מלאכים פון פייער אונ וואסער האט ער מיך גיפעדערט צווייא טויזנט יאר אידער דיא וועלט איז באשאפין גיווארין מיט דיא שווערע וואסערין יקרותי מיינע ווירדיגע רייד זיינען גיווארין אנטפלעקט אונ מיינע פלעקער זיינען גיווארין גינעצט צוא האלטין דיא וועלט מיינע יריעות זיינען ארום אלע פיר זייטין פון דר וועלט אידער די בערג זיינען גיווארין גינעצט כללות מיט כללים ופרטים בין איך גיקריינט אונ גיהייכט אזוא וויא היינט איז מיין מאס גרויס אונ האט ניט קיין סוף אזוא בין איך גיוועזן גיטעלגערט אידער דיא

וועלט

לָדוּץ בִּרִיצוּת · לֹא עָשָׂה קְצוּת · אֶרֶץ וְחוּצוֹת : מְצוּתִי לְקַבֵּל · מָנֶה וְחֶבֶל מְדֻבָּקִים לֹא גִּבֵּל · וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל : נוֹי שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם · נוֹעַם נְתִיבוֹתַיִם · נִהַר בִּי שְׂפָתַיִם · בְּהַכִינוֹ שָׁמַיִם : סְפוּנוֹת הֶרְאַנִי · סוֹדוֹ קְרָאַנִי · סָמַךְ לִגְאוֹנִי · שָׁם אָנִי : עֲצָתִי תָּחוּג · עוֹלָם נָהוּג · עֶגֶד בְּמָחוּג · בְּחֻקּוֹ חוּג : פְּצוּמָה לֵהוֹם · פֶּקֶד קוֹר וָחוֹם · פֶּלֶס לִתְהוֹם · עַל פְּנֵי תְהוֹם : צוֹפִיָּה לְמֶרְחַקִּים · צִפְצוּפֵי מְשַׂחֲקִים · צְעָדַי לֹא דוֹחֲקִים · בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים : קְבוּעִים מִזּוּז · קְדִירָתָם לַחֲזוּז · קְרִישָׁתָם לְפִזּוּז · מִמַּעַל בֶּעָזוּז : רְגוּעִים בְּנָהוּם · רְגָבִים יְגִיחוּם · רָתַק חוֹל לִתְהוֹם · עֵינוֹת תְּהוֹם : שׁוָֹה אַרְקוֹ · שֶׁפֶר מָתְקוֹ · שָׁב בְּהַנְתְּקוֹ · בְּשׂוּמוֹ

לשון גלילה וקיפול או לשון התגלגלות של הדבר (לדוץ בריצות) ל׳ שמחה ור״ל לשמוח בלימודי (מנה וחבל) שניהם אומר לישראל עפ״ה מי מנה עפר יעקב (במדבר כג י) והם חבל ונורלו ית׳ (מדובקי) עפ״ה בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו (איוב לח לח) (וראש עפרות תבל) כנוי גראשים כישוב (ניכר) כאיר פל׳ וגבורה ממיה שרא (דניאל ב כג) (טעם נתיבותים) עפ״ה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום (משלי ג יז) (ספונות) לשון צפון וטמון מלשון בנתיכם ספונים (חגי א ד) (סודו) תואר לתורה ע״ב כי התורה כולה שמותיו של הקב״ה היא (מענ״ד) ועפ״ה סוד ה׳ ליראיו (תהלים כה יד) (לגאוני) מיטו ליצירת העולם (תחוג) ל׳ רמז כמו בשמחת שפתותי (ברכות ט״ב) ור״ל פנימי תרמוז איך העולם יהיה עכב. או הוא ל׳ חוג ור״ל שהיה את במחוגה בעצתי כל מה שהוא ראוי לעולם להתהפך בו (עגד) ל׳ קשר כמו ענדם על גרגרותיך (משלי ו כא) ופירש רש״י קשרם (במחוג חוג) שניהם הם ל׳ כלי וזה כ׳ ראשין יעמוד ראש האחד במקום עמדו וראש השני יסבב סביבו ונעשה עוגל ובל״א צירקי״ל (פצומה) תואר לארץ בעבור השברים אשר לה עפ״ה פרעשתה ארץ פצמתה רפה שבריה כי מטה (תהלים ס ד) (להום) ל׳ רפואה מל׳ כימוס היא צריכה (בב״ר פ׳ מ״פ) שפירשוהו ל׳ רפואה (פלס) ל׳ קו מאזנים עפ״ה פלס מעגל (משלי ד כו) (פלס לתהום כו׳) דכתיב מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) וכתיב לעשות לרוח משקל ומים תכן במדה (איוב כח כה) (צופיה) לשון הבטה והשקפה מלשון צופיה הליכות ביתה (משלי לא כז) (צפצופי) שלפעמים בעוף הוא כמו הדבור באדם (משחקים) כפי״ן שמהל והוא ל׳ שמחה כמו משחקים לפני ה׳ (ש״ב ו ה) והוא עפ״ה פקודי ה׳ ישרים משמחי לב (תהלים יט ט) (באמצו) ל׳ אומן וחוזק (מזוז) לשון הוזה והודעזע (קדירתם) ל׳ חושך כמו והשמים התקדרו (מ״א יח מה) (לחוז) להאיר מל׳ ומחזה שדי יחזה (במדבר כד טז) (קרישתם) ל׳ תלמוד לחים היו ונקרשו (לפזוז) לחזק מל׳ ודוד מפזז (ש״ב ו טז) ופי׳ הרד״ק שכן דרך המרקד לחזק עצמו (בעזוז) בעוזו הגדול (בנהום) ל׳ המיה מל׳ וינהום וגו׳ כנהמת ים (ישעיה ה) ול׳ רוגע הים ויהמו גליו (שם לא טו) (רגבים) הם חלקי ומגרפות עפר שבנחל המעמיד אמת המים מל׳ רגבי נחל (איוב כא לג) (יגיחום) ל׳ הוצאה והמשכה מל׳ כי יגיח ירדן אל פיהו (איוב מ כג) (רתק) פעל נגזר מן ורתוקות כסף (ישעיה מ יט) ופרש״י שלשלאות (ארקו) ארצו כמו די שמיא וארקא לא עבדו (ירמיה י יא) (מתקו) ל׳ תיק כמו תיק של תפילין (הרא״ב״ן) (תבל)

חוללתי) ונבראתי קודם שנבראו הנפשות (לי שת מופעת לדוץ בדיצות) ממני נשל עלה לשמוח בשמחת בריאת עולם עד (לא עשה קצות) ארץ ישראל (וחוצות) ושאר ארצות (מצותי לקבל) ישראל הנקראים (מנה וחבל) נחלתו של הקב״ה (מדובקים לא גיבל וראש עפרות תבל) צרורות הארץ המדובקים וראשית הישוב לא נגבלו ונילושו בד׳ יסודות בדיבוק כי אם בתנאי שיקבלו ישראל התורה והמצות (נוי שלשים ושתים נועם נתיבותים) ל״ב נתיבות החכמה שבספר יצירה שבהם נברא העולם ול״ב מדות שהתורה נדרשת בהם שהם נוי ונועם (ניהר בי שפתים) כל אלה האיר בי ללומדי מקרא משנה ותלמוד בבתי מדרשות שנקרא רונן בין המשפתים (בהכינו שמים ספונות הראני) הראה לי הקב״ה דברים הצפונים וטמונים כי הכל נמצא בי (סודו קראני) וקרא אותי סוד ה׳ ולפי שאני סודו לכך (סמך לגאוני שם אני) בשעת יצירת עולמו שהוא גאונו של הקב״ה הייתי במוכה אצלו (הרא״ב״ן) כי התורה היא קיומו ש״ע (עצתי תחוג) עצתי תרמוז היאך יהיה עולם נהוג (עגד במחוג) קשר הכל היטב בעגול כאלו היה עשוי במחוג לא פחות ולא יותר רק במכוון (בחקו חוג) כשרקע חוג הארץ על המים חוק גבול בל יעבור (רש״י) (פצומה להום) כדי לרפאות הארץ מתחלואיה (פקד קור וחום) היתה פקודתו על קור וחום שהם רפואה לארץ גם (פלס לתהום על פני תהום) במקום שראה תהום גדול ועמוק מאוד הניח עליו בפלס ומשקל הר גדול כפי הצורך שלא יעלה התהום ויציף העולם (צופיה) אני (למרחקים) מה שעתידים ת״ח (לצפצופי משחקים) להיות משמחים ומשחקים בדיבורים שלי (צעדי לא דוחקים באמצו שחקים) בעת חזק את השחקים אז לא היו צעדי נדחקים ממדרגתם כי השמים גם הארץ מעידים על חכמת הבורא יתברך (קבועם מזוז) השמים נקבעו בחוזקה שלא יזוזו ממקומם (קדירתם לחזוז) להאיר על הארץ שלא יהיה חושך לא כמנהג שבעולם שאדם נוטה יריעה לימים נתרפה אבל הקב״ה נטה שמים והם חזקים כמו באותו יום שנטה אותם ומעשיו של אדם נשחרים לאחר זמן אבל הקב״ה נטה שמים והם מזהירים לעולם (קרישתם לפזוז ממעל בעזוז) לחזק את קרישתם ממעל בין מים העליונים למים התחתונים בעוזו הגדול (הרא״ב״ן) (רגועים בנהום) כשאמר הקב״ה יקוו המים אל מקום א׳ ותראה היבשה היו רוגשים והומים לעשות צווי המקום ולא ידעו אנה ילכו עד שהגיעו לים אוקיינוס (רגבים יגיחום) והיו מושכים את הצרורות של אוקיינוס אך היה גבוה הים מכל העולם והיה מכוון להציף העולם מה עשה הקב״ה (רתק חול לתהום) עשה לו רתוקות השלשלאות כאלו הוא אסור בהם כמ״ש כי שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגעשו ולא יוכלו והמו גליו ולא יעברנהו (ירמיה ה׳ כב) עשה חול גבול להיות תחום אל (עינות תהום) שלא יעברו על שפתו (שוה ארקו) כשהשוה הקב״ה ותיקן הארץ שוה אז (שפר מתקו) תקן לים תיק שלא יצא ממנו והוא החול (שב בהנתקו) כשגלי הים נתקים וסטורים לשטוף כל העולם כולו כשמגיעים למקום החוג הם שבים וכל זה הוא (בשומו לים חוקו) כי שם את החול גבול לים חק עולם לא יעברנהו (הרא״ב״ן)

וועלט איז געוואָרן בּאַשאַפִין לי שת מיט מיר האָט ער גיהאַלטין איין עֵצָה צוא פרייען זיך מיט פרייד נאָך איידער ער האָט גימאַכט דיא עקין פון דער וועלט מצותי הקב״ה האָט גיזאָגט איך האָב דיא וועלט בּאַשאַפין דאָש מיינע מִצְוֹת זאָלין מְקַבֵּל זיין דיא וואָש זייא זיינען אין מיין גורל אונ ווען ניט האָט ער ניט גיוואָלט קענטין דאָש בּאַהעפטונג פון דער וועלט אונ אָדָם הָרִאשׁוֹן נוי דאָש שיינקייט פון דער תּוֹרָה וואָש זיא הייבּט זיך אָן מיט איין בי״ת אונ לאָזט זיך אויש מיט אלמ״ד טרעפט דאָש אָן צווייא אונ דרייסיג דאָש זיינען אירע זיסע שטעגין מיט מיר האָט ער דער לייכט צוא דיא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וואָש ריידין אין דער תּוֹרָה איידער ער האָט אָן גיבּרייט דיא הימל ספונות פאַר בּאָרגענע זאַכין האָט ער מיר געוויזין אין זיין סוד האָט ער מיך גירופין איך בּין גיוועזן איין אונטער לעהנוּנג צוא מיין הערשאַפט אַז צַדִּיקִים וועלין מְקַיֵּים זיין דיא תּוֹרָה עצתי מיט מיין עֵצָה האָט ער גיטראַכט וויא אַזוא דיא וועלט זאָל זיך פירין אַז ער האָט אָן גיבּונדין מיט אַצירקיל דעם ים ער זאָל ניט אַרוים גיין הינץ לִגְבוּל בּין איך שוין גיוואָרין בּאַשאַפין ונצומה דיא ערד איז גישפּאָלטין צוא מאַכין שטורעמען וויא מיט קעלט

אונ היץ אַוואָג אויף דיא בּערג האָט גאָט גימאַכט דאָרטין וואו איין גרויסער תְּהוֹם איז איין גרויסער בּאַרג וואו קלענער איז אַקלענערער בּאַרג כּדֵי עס זאָל ניט פאַר פלייצין דיא וועלט צופיה דיא תּוֹרָה זעהט פון וויטין דיא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וועלין זיך דער פרייען אין דיא רייד פון דער תּוֹרָה מיינע טריט זיינען ניט גיוועזן איינג מְפוֹרָשׁ צו זיין די תּוֹרָה נאָך איידער ער האָט גישטאַרקט דיא הימלען קבועים ער האָט דעם הימל קוֹבֵעַ גיוועזן ער זאָל זיך ניט רירין אין זייער פינצטערנעש צו לייכטין זייער פאַר גליווערקייט צו שטאַרקין בּין איך שוין אויבּן גיוועזן מיט שטאַרקייט רגועים דאָס וואַסער האָבּין גישטורעמט מיט זאַבּרומונג דיא טיפענעש פון דער ערד וואָס גאָט האָט גימאַכט טוּט ציהען דיא וואַסער אין ים ער האָט אַרום גירינגילט דעם ים מיט זאַמד כּדֵי ער זאָל ניט פאַר פלייצין דיא וועלט שוה ער האָט גלייך גימאַכט זיין ערד ער האָט רעכט פאַרטיג גימאַכט זיין זיסקייט כּלוֹמַר איטליכער פיש האָט איין בּאַזונדערין טעם אַז דער ים הויבּט זיך אויף אַרוים צו גיין אונ דער זעהט דעם גבול קערט ער זיך אום תבל אז ער האָט גירונג פעסטיגט דיא וועלט האָט ער איין עֵצָה גיהאַלטין מיט דר תּוֹרָה איידר

דיא

לַיָּם חָקוֹ : תֵּבֵל בְּשַׁכְלְלוֹ · תּוּשִׁיָּה שָׁת שִׂכְלוֹ · תְּכוּנִים קֶדֶם מָלֵא · וּמַיִם לֹא : שָׁתוֹת חִבְּרוֹ · מְלוֹאָם הִגְבִּרוֹ · עֲבוֹדָתוֹ יֻגְבָּרוּ · וּפִיו לֹא יַעֲבוֹרוּ : חזן וְעַל נֶאֱמְנֵי אֶרֶץ · בְּרִיתוֹ הִתְרֵץ · צִדְקָם חֲשׂוֹךְ קֶרֶץ · בְּחָקוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ :

מיוסד על פי׳ פסוקים שבמשלי ח׳ ס׳ ל׳ ולא וכל חרוז מתחיל בתיבה מהפסוקים הנ״ל ואחרי החתום חתום שם המחבר שמעון בר יצחק חזק :

חזן וָאֶהְיֶה שְׁכוּנָה · ק״ח בְּחֶבְיוֹן עוֹז אַרְמוֹן :

חזן אֶצְלוֹ מְיוּחֶדֶת · ק״ח בְּתוֹךְ גְּנָזָיו לִטְמוֹן :

חזן אָמוֹן עֲמוּסָה · ק״ח מְלוּאֵי מִצְוֹת כָּרִמּוֹן :

חזן וָאֶהְיֶה וְעוּדָה · ק״ח לְנִינֵי פִּצֵּל לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן :

שַׁעֲשׁוּעִים נַחֲלִיאֵל מַתָּנָה מִמִּדְבָּר לִזְמוֹן · יוֹם בָּאוּ לְסִינַי נוֹחֲלֵי דַת אָמוֹן · יוֹם רָדוּ מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת בֶּהָמוֹן · מְשַׂחֶקֶת יְדִידוּת עַל נִשְׁמַעַת כְּפַעֲמוֹן · לְפָנָיו צָגוּ מְלָכִים בְּפָרֵשׁ בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן · בְּכָל עֵת חָשְׁבוּ מִיּוֹשֶׁר מוֹאָב וְעַמּוֹן · מְשַׂחֶקֶת קַלְקָלוֹן פָּארָן וּבוּז וְאַדְמוֹן · בְּתֵבֵל חֲמָדוּנִי קִבְּלוּנִי הוֹלְכֵי יְלֵל יְשִׁימוֹן · אַרְצוֹ זָרַח אוֹרִי וְנִדַּף רֵיחִי כְּאַפַּרְסְמוֹן · וְשַׁעֲשׁוּעַי קְדֹשׁוּ

(תבל בשכללו) כאשר היה מכלל ומיסד הארץ אז (תושיה שת שכלו) שם את התורה הנקראת תושיה להיות שכלו ועצתו (תכונים קדם מלא) עד שלא היו מתוקנים בריאת העולם במלואם (ומים) עדיין לא היו בעולם אני התורה הייתי שיכלל בי הקב״ה לבראות עולמו (שתות חברו) יסודות הארץ כשחברו ביחד (מלואם הגברו) והבריות וכל צרכי העולם כאשר הוגברו להיות (עבודתו יוגברו ופיו לא יעבורו) שבכולן נאמר ויהי כן ולא עברו על צוויו (ועל נאמני ארץ בריתו התרץ) ועל זכות הצדיקים יסד בריאת העולם ועליהם הוא עומד במישור ועתה בקשתנו מאתך ית״ש בזכות (צדקם) צדקת הצדיקים (חשוך קרץ) תחשוך ותמנע ממנו הריגה שחושבים העובדי כוכבים להרוג אותנו כי (בחוקו מוסדי ארץ) הצדיקים היו סבה שבזכותם חקקת מוסדי הארץ :

התורה משבחת ומהללת א״ע ואומרת (ואהיה שכונה בחביון עוז ארמון) במחבא של היכל כבודו בשמי השמים המכוסים והנעלמים (אצלו מיוחדת בתוך גנזיו לטמון) הייתי ביחידות בסגולת גנזיו וטמונה באוצרותיו (ואהיה אצלו אמון) שגדלני עד שקבלו אותי (עמוסה) ישראל העמוסים מני בטן ואשר הם (מלוי מצות כרמון) (ואהיה ועודה) והייתי מזומנת (לניני) לבני יעקב שנאמר עליו (פצל לח ולוז וערמון) : ואני הייתי (שעשועים) להקב״ה (נחליאל) ונחלת האל נתן אותי (מתנה) לישראל (ממדבר לזמון) כדי שתהא מזומנת לכל כמדבר שהוא הפקר לכל ולא תיכף שבאו למדבר אלא בתותו יום באו לסיני אז היו (נוחלי דת אמון) התורה שנקראת אמון (יום רדו מלאכי צבאות בהמון) ביום שירדו ב׳ פעמים ס׳ רבוא מלאכי צבאות על המון ישראל ושמו ב׳ כתרים על ראש כל אחד ואחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע (משחקת ידידות) התורה שנקראת ידידות היא משחקת ושמחה (על נשמעת כפעמון) על שנשמעת כשאמרו ישראל נעשה ונשמע כפעמון המקשקש ונשמע למרחוק (לפניו צגו מלכים בפרש בה תשלג בצלמון) כשפירש הקדוש ב״ה את התורה לישראל שבזכותה ינצלו מן הגיהנם שהוא אש ושלג וצלמות אז עמדו מלכי אומות לפני הקב״ה בא לו לעמון ומואב אמרו לו התורה מה כתיב בה אמר להם לא תנאף אמרו לו לא נקבל אותה שהרי כולנו מניאוף יצאנו בא לו לשעיר אמר לפניו רבונו ש״ע מה כתיב בתורתך אמר לא תרצח אמרו לו היאך נקבל תורתך ויצחק בירך את עשו ועל חרבך תחיה בא לו לישמעאל אמר לפניו רבונו ש״ע מה כתיב בתורתך אמר להם לא תגנוב ולא תגזול אמרו לו זו היא אומנות שלנו שנאמר ידו בכל ויד כל בו בא לו לישראל והם קבלוה (הראב״ן) (בכל עת חשבו מיושר מואב ועמון) היו מונעים את עצמן מואב ועמון מלקבל עליהם אף היושר של שבע מצות שנצטוו בני נח (משחקת קלקלון פארן ובוז ואדמון) התורה אומרת משחקת אני בחרפה ובוז וקלון של ישמעאל היושב במדבר פארן ועשו שנקרא אדמוני ולא מצאתי מי שחמד אותי (בתבל) בכל הארץ כישראל אשר (חמדוני קבלוני) חמדו וקבלו אותי (הולכי ילל ישימון) ישראל שהלכו במדבר ילל ישימון על (ארצו זרח אורי) בשעה שקבלו ישראל התורה היתה זורחת אורה של ז׳ ימי בראשית (ונדף ריחי כאפרסמון) שהוא השמן הטוב

שלום כמו ויסע שלום של (ש״א ג ח) (בשכללו) ל׳ יסוד כמו רב בנוי ושכלליה (עזרא ה יא) ופרש״י בנה אותו ויסד אותו (תושיה) תואר לתורה ע״ש שמתשת כחו של אדם (תכונים) ל׳ תיקון כמו ומים תכן במדה (איוב כח כה) ומתרגמינן ומיא אתקן (שתות) יסודות כמו כי השתות יהרסון (תהלים יא ג) (מלואם) ענייני צרכי העולם מלשון ומלואו את הארץ (נאמני ארץ) תואר לצדיקים עפ״ה עיני בנאמני ארץ (תהלים קא ו) (התרץ) ל׳ מישור כי תרגום של מישור מרישותים (חשוך) ל׳ מניעה כמו גם מזדים חשוך עבדך (שם יט יד) (קרץ) ל׳ כריתה והתוך כמו קרץ מצפון (ירמיה מו כ) : (בחביון עוז) עפ״ה ושם חביון עוזו (חבקוק ג ד) ופרש״י עוזו שהיה הגנוי ומוסתר כסתר עליון (ארמון) היכל (מיוחדת) ל׳ יחידות (ואהיה אצלו אמון) ל״פ (משלי ח ל) פירוש גדלני כאומן (עמוסה) תואר לישראל עפ״ה העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (ועודה) ל׳ זמון של אשר אועד (שמות לא ט) (לניני) ל׳ בנים כמו לניני ולנכדי (בראשית כא כג) (פצל לח ט׳) רומז ליעקב (שעשועים) עפ״ה שעשועים יום יום (משלי ח) (נחליאל) מתנה ממדבר) עפ״ה וממדבר מתנה וממתנה נחליאל (במדבר כא יח יט) (רדו) כמו ירדו (ידידות) תואר לתורה ע״ש כי לאהבת ישראל נתנה להם (משל״ד) (בהמון) רומז לישראל (צגו) ל׳ עמידים של ויציגם לפני פרעה (בראשית מז ב) (בפרש) ל׳ פירוש (ילל ישימון) תואר למדבר עפ״ה ימצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילל ישימון (דברים לב י) (כאפרסמון) הוא שמן טוב (ושעשועי) תואר לישראל עפ״ה

דיא וועלט איז פול געוועזן מיט באשעפעניש אונ קיין וואסערין זיינען נאך ניט געוועזן שתות דיא וועלט איז באהעפט געווארין אונ דאס דער פילונג האט זיך געשטארקט אונ טוען ניט איבער פארין זיינע רייד אונ אין זיין דינסט טוען זייא זיך שטארקין אין דעם זכות פון דיא בגלייבטע אבות האט ער באוויליגט דיא בשעפעניש פון דער וועלט צדקם מיט זייער זכות זאלסטו פאר היטין פון פאר שניידונג ווארום אין זייער זכות איז דיא וועלט באשאפין געווארין :

ואהיה שכונה אונ איך האב גירועט אין זיין פאר בארגענעם אונ שטארקין פאליץ אצלו ביי אים בין איך געוועזן גיאייגציגט צו באהאלטין אין זיינע פאר בארגינע אוצרות אמון דיא תורה איז ביי אים גיהאלטין געווארין ביז דיא ישראל וואס זיינען פול מיט מצות האבין זייא מקבל געוועזן ואתיה איך בין מקודש געווארין צו דיא קינדער פון יעקב וואס ער האט גישיילט סייבטע שטעקין פון בערקין אונ שעקסין האלץ :

שעשועים נחליאל דיא תורה וואס גאט איז זיך מיט איר משתעשע האט ער זיא גימאכט ירשנן צו דיא ישראל פון דר מדבר האט ער זיא אן גיגרייט ווער עס וויל קאן זיא לערנען דעם טאג או דיא ישראל זיינען גיקומען צום בארג סיני צוא ירשנן דיא תורה יום רדו דעם טאג האבין דיא מלאכים גינידערט מיט ברוטונג משחקת דיא גליבטע ישראל האבין זיך גיפרייט מיט דער תורה וואס זיא איז גיהערט געווארין וויא אגלאק לפניו פאר אים זיינען גישטאנן מלאכים אז ער האט באשייד דיא תורה וואש זיא מאכט קיל דאש גיהנם בכל אלע צייט האבין זיך פאר מיטין עמון ומואב אונ האבין ניט גיוואלט מקבל זיין דיא תורה משחקת דיא תורה האט גילאכט אויף דעם וואס ישמעאל אונ בוז אונ אדמון האבין איר ניט גיוואלט מקבל זיין בתבל דיא ישראל וואש זיינען גיגאנגען אין דער פינצטערער מדבר האבין זייא מיך מקבל געוועזן ארצו זיין לאנד ארץ ישראל האט גישיינט מיט דער ליכט פון ששת ימי בראשית אונ האט גישמעקט מיט אלערלייא

חוֹרֵב וְנָדוּ תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן: חִין אֶת אֱלוֹהַּ קְדֻשָּׁה וּכְבוֹד כָּל יְשִׁימוֹן · בְּנֵי מַעְלָה מוֹרָאוֹ יַעֲרִיצוּן וְיַעֲצִימוּן · אָדָם נֶצַח תְּהִלָּתוֹ יַקְדִּישׁוּן וִירוֹמְמוּן:

אלו שבשמים (ישעיה מ״ו כ) (חורב) הר סיני (ותרמון) של הכרמל (ונדו) פנים נע ונד ושפשו שכלו ממקומם וחזרו למקומם (ישימון) כפי"ן שמאל של ולשימה עיני עליו (בראשית מד כג) (בני מעלה) הוא המלאכים (מוראו יעריצון) ועפ"ש שלא שולהם והוא מעריצכם (ישעיה ח יג) (יעריצון ויעצימון) יעצמו לו כמוש והתעצמות (אדם) כמו בני האדם:

(והמשופי קדשו חורב) וישראל ילדי השבועים שלו קדשו את הר חורב אף שהיה הר נמוך (ונדו תבור וחרמון) כא הר תבור מאספמיא והר הכרמל שהוא הר חרמון בא מן הים וכל אחד אמר עלי יתן הקב"ה התורה וכשראו שנתקדש ההר וירד הקב"ה על הר סיני מיד נדו וחזרו כל אחד למקומו (את אלוה קדושה וכבוד כל ישימון) כל הברואים ישימו קדושה וכבוד לאלוה המלאכים שהם (בני מעלה מוראו יעריצון ויעצימון) לפי שהם קרובים אל המקיף והם שכלים נבדלים לכך הם יכולים להעריץ ולהעצים כחוקם ביותר מורא שלא אבל בני האדם הרחוקים מהמקיף ויש להם מסך החומר המבדיל ושכל שלהם קטן מאד מהשיג הדברים על אמיתתן ולכך (אדם נצח תהלתו יקדישון וירוממון) כי אינם יודעים רק לומר קדוש ורם הוא:

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ · אֲדוֹן עֻזֵּנוּ צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה הֵכִין וּפָעַל זָהֳרֵי חַמָּה טוֹב יָצַר כָּבוֹד לִשְׁמוֹ מְאוֹרוֹת נָתַן סְבִיבוֹת עֻזּוֹ פִּנּוֹת צְבָאָיו קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ: תִּתְבָּרַךְ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁיָּצַרְתָּ הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ לָנֶצַח צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל (ב) דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכֻלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנֵיהֶם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִין וּמְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין וּמַעֲרִיצִין וּמַקְדִּישִׁין וּמַמְלִיכִין: אֶת שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה · וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רְשׁוּת זֶה לָזֶה לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה · קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

זה המחבר תפס גראשי החרוזות שמעון אלא שהקדים בראש כל חרוז תיבה אחת או שתים מפסוק ועתה בנים שמעו לי וגו׳ (משלי ח׳ פ׳ ל״ב):

וְעַתָּה בָנִים שִׁירוּ לַמֶּלֶךְ בְּתִפְאֶרֶת מְפוֹאָר · בְּרִקְמֵי שִׁיר מְעֻטָּף וּמְעֻטָּר וּמְתוֹאָר · בְּהוֹד וְהָדָר וְשֶׁבַח מְבוֹאָר · בַּעֲטֶרֶת גֵּאוּת וְכֶתֶר נוֹרָא יִתְפָּאַר:

שִׁמְעוּ לִי מִלּוֹ · עִזּוּז נוֹרָא פִּלְאֵי גָדְלוֹ: שֶׁשְּׁמוֹ עָרֵב לוֹ · וְזִכְרוֹ נָעִים לְהַלְלוֹ · וְהֵיכָלוֹ נֶחְמָד לוֹ · וּכְבוֹדוֹ נֶהְדָּר לוֹ · וְהוֹדוֹ נָאֶה לוֹ · וּמְשָׁרְתָיו מַנְעִימִים לוֹ:

וְאַשְׁרֵי עֲבָדָיו הַמַּשְׁמִיעִים בְּקוֹל שִׁבְחוֹ · כִּי עֲרֵבִים לְפָנָיו וּמְקֻבָּלִים נִכְחוֹ · שַׁמְעִיאֵל הַשָּׂר מַשְׁמִיעָם בְּכֹחוֹ · לְשַׁתֵּק הֲמוֹן מַעְלָה בְּרוֹן בְּנֵי אֶזְרָחוֹ:

(ברקמי שיר) שיר מיוסד ומחובר בחרוזים כאלו מרוקם (ומתואר) גם הוא ל׳ פיאור וסיבוב כמו ותאר סגבול (יהושע טו ט) (בהוד והדר) עפ"ש הוד והדר לבשת (תהלים קד א) (בעטרת גאות) עפ"ש ה׳ מלך גאות לבש (שם צג א) (מללו) ל׳ דבור (ששמו) שם בן ד׳ כמ"ש זה שמי לעולם (שמות ג טו) (וזכרו) הוא שם אדנות ואלהים כמ"ש וזה זכרי לדור דור (שם) (ומשרתיו) המלאכים (עבדיו) ישראל (והיכלו נחמד לו) עפ"ש ובהיכלו כלו אומר כבוד (תהלים כט ט) (שמעיאל) ע"ש שמשמיע לשמים שבחם ישראל לכן שמו כך (ברון) ל׳ רנה

(ועתה) ישראל הנקראים (בנים) (שירו למלך) אשר הוא (בתפארת מפואר ברקמי שיר) בציורי שירים הוא (מעוטף ומעוטר ומתואר) כי שנדלפון מעטר את הקב"ה בתפלתן של ישראל שהוא עולה עטרה על ראשו ומתלבש הקב"ה (בהוד והדר ושבח מבואר) היינו שישראל משבחין אותו זה הוא לו למלבוש כמ"ש הוד והדר לבשת (בעטרת גאות וכתר נורא יתפאר) בעטרת גאות וכתר יתפאר אל נורא: (שמעו לי מללו) למלל לו ולספר לו (עזוז נורא פלאי גדלו) ששמו שם הוי"ה (ערב לו) ונאה לו כי שם הוי"ה מורה על הוויתו (וזכרו) שם אדנות ואלהים שניתן רשות לזכרו בשם זה הוא (נעים להללו) בשם זה (ומשרתיו) המלאכים מנעימים לו: (ואשרי ישראל) (עבדיו כו׳ כי ערבים לפניו ומקובלים נכחו) שבחים של ישראל יותר ממלאכים כי (שמעיאל השר) מלאך הממונה להשמיע שבחות ותהלות של ישראל (משמיעם בכחו) מכריח להם למלאכים בכחו (לשתק המון מעלה) שלא יאמרו שירה עד שיאמרו (ברון) רנה ושירה (בני אזרחו) בני אברהם הנקרא איתן האזרחי:

בְּשָׁטִים וועשע אונ אז דיא יִשְׂרָאֵל וואש פְרייען זיך מִיט דֶער תּוֹרָה האָבִין מְקַרֵב גיוועזין דעם בארג סִינַי זיינן תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן פַאר וואגילט גיווארין אונ האָבִין גיזאגט לאז אויף אונז גיגעבין ווערין דיא תּוֹרָה אזו ראָש האָבין זייא גיטאָן לִכְבוֹד דעם היילִיגִן גאט וואש אַלֶע טוּעֶן אים אָן כָּבוֹד: דיא אייבּערְשְׁטֶע מַלְאָכִים טוּעֶן פאר אים שְׁטַארְק מוֹרָא האָבין אונ דיא יִשְׂרָאֵל טוּעֶן אים אייבִּיג הייליגִן אונ דר הויבין: תְּחִלַּת פיוט אונ איצונד איר קינדער זינגט צוא גאט וואש ער איז איין מַלְכוּת אונ איז באשיינט מיט שיינקייט מיט דעם וואש דיא יִשְׂרָאֵל זינגין שִׁירָה ווערט צוא אים גימאכט אטלבּוש פון איטליכן

וואָרט אונ מיט שיינקייט ווערט ער גיקריינט מיט דעם שיינקייט פון יודישע שְׁבָחִים וואש זייא לויבּין אים אזוא וויא עש שטייט אין תְּהִלִּים קיד (הוד והדר לבשת) מיט אַקְרוין פון הערשאפט אונ פארכטיג טוט ער זיך בַּארִימְען שמעו לי הערט צוא זיינע רייד אונ טוט אייך פארכטין פאר זיין שְׁרֶעקְלִיךְ גְרויסְקֵייט דען זיין נאָמען אונ זיין גידעכענִיש איז זיס צוא לויבין אים אונ זיין הֵיכָל איז צוא אים גילוסטיג אונ זיין כָּבוֹד אונ זיין לויב איז צוא אים שיין אונ דיא מְשָׁרְתִים זיינע מַלְאָכִים טוּעֶן צוא אים זאגין אַייבע שִׁירָה ואשרי אונ וואול איז צוא זיינע קְנעכט דיא יִשְׂרָאֵל וואש האבין הערין מיט איין קול זיין שבח דאש איז שְׁמַע יִשְׂרָאֵל

(דרכי וחובי) כן דרכי וחוב עלי (תת קדושה למקרה אורים) לתת קדושה להקב״ה המקרה אויר שמים (המושגב ומוכתר בכתרי כתרים) על ידי (פאר) שנותנים ישראל שהם בני מלכים ועל ידי (תהלה לברורים) תהלה שנותנים ישראל הברורים מכל האומות כי הקדוש ב״ה מתפאר ומתקדש בתפלתם : (ישמרו נכספים בחצרות מעט מקדשו) שהומדים לבא בחצרות בהכ״נ שהוא מקדש מעט ישמרו (בפחד ויראה להעריצו ולהקדישו) להעריצו ולהקדישו ביראה ופחד ותביבים ישראל יותר ממלאכי השרת כי המלאכים מזכירים את השם אחר שלש תיבות קדוש קדוש קדוש וישראל (אחר שתי תיבות) של שמע ישראל (מזכירים שם קדשו) מזכירים את שם הוי״ה וכל זה (להודיע לכל כי הם זרע קדושו) :

דַּרְכִּי וְחוֹבִי תֵּת קְדֻשָּׁה לַמְקָרֶה אֲוִירִים · הַמְשֻׂגָּב וּמְכֻתָּר בְּכִתְרֵי כְתָרִים · פְּאֵר מְלָכִים תְּהִלָּה לִבְרוּרִים · מִפַּחְדּוֹ יָחִילוּ אֵיתָנִים וְצוּרִים : חזן **יִשְׁמְרוּ נִכְסָפִים בְּחַצְרוֹת מְעַט מִקְדָּשׁוֹ · בְּפַחַד וְיִרְאָה לְהַעֲרִיצוֹ וּלְהַקְדִּישׁוֹ · אַחַר שְׁתֵּי תֵבוֹת מַזְכִּירִים שֵׁם קָדְשׁוֹ · לְהוֹדִיעַ לַכֹּל כִּי הֵם זֶרַע קְדוֹשׁוֹ :**

(וחובי) חוב עלי כדכתיב ... ... יספרו (יבשעים מן כל, תת) כמו לתת (למקרה אוירים) לבין המקרה ... עליותיו (תהלים קד ג) (מלכים) אומר לישראל שהם בני מלכים (לברורים) אומר לישראל הנבחרים (יחילו) ל׳ רתת ורעד (איתנים) הזקים ותקיפים (וצורים) כענין לשון יהולו הרים (חבקוק ג י) וכענין ובטרים נתצו ממנו (נחום א ו) (נכספים) ל׳ חמדה תלבין נכספה וגם כלתה נפשי (תהלים סד ג) (מעט מקדשו) תולד לבהכ״נ שהוא מקדש מעט :

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ פְּנֵי כָל חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ :

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִרוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ · כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת · זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת · נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת · הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית · כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : (וְהִתְקִין מְאוֹרוֹת מִשִּׂמְחַת עוֹלָמוֹ אֲשֶׁר בָּרָא.) : אוֹר חָדָשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ בִמְהֵרָה לְאוֹרוֹ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת :

אַהֲבַת עוֹלָם (אַהֲבָה רַבָּה) אֲהַבְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ : אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ : אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל (הַגִּבּוֹר, וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ : וְרַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד · מַהֵר וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה · (וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת כָּל הָאָרֶץ · וּשְׁבוֹר עוֹלֵנוּ מֵעַל צַוָּארֵנוּ וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ · כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה · וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת בְּאַהֲבָה לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ (בְּאַהֲבָה) וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה :

קריאת שמע תמצא לעיל

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר · וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד : אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ לְדוֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת : וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים (וְנֶאֱמָנִים) וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים · עַל אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ : עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד אֱמֶת וֶאֱמוּנָה (בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה) חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר · אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ · גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ · יוֹצְרֵנוּ (צוּרֵנוּ) צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ · פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ וְאֵין לָנוּ עוֹד אֱלֹהִים זוּלָתְךָ סֶלָה:

זה המחבר שמעון בר יצחק חזק ואמץ · תוס כראשי החרוזות · אלא בפסוקים כראשי כל חרוז ראשי הכתיבים ומעשרת הדברים וכל חרוז מסיים על לשון הכתוב מפסוקי שמעו מוסר וגו׳ (במשלי סי׳ ח׳ וט׳) וכוונת הפייטן להזכיר עשרת הדברות וקצת פירושו וענינו של לא תעשה · ופרטו של עשה · ונו עשרים בתים · וכל בית יש בו ג׳ חרוזים :

(אנכי שמעת) כששמעת דבור אנכי ה׳ אלהיך : (ונתאימו) נתייראו כל באי עולם וכן אמרת (קבלו מלכותי ולא תאשמו) ולא תתחרפו לאמר אשמנו כי קבלנו מלכותך (לא יהיה מקויכם זר) לא יהיה תוחלתכם לאל זר (ותרעו) כי תעשו לעצמכם רע בזה

אָנֹכִי שָׁמַעַתְּ וְנִתְאַיְּמוּ · קַבְּלוּ מַלְכוּתִי וְלֹא תֶאְשָׁמוּ · שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ : לֹא יִהְיֶה מִקְוֵיכֶם זָר וְתָרֵעוּ ·

(ולא תאשמו) דוגמת ולא יאשמו כל החוסים בו (תהלים לד כג) ופרש״י ולא יתחרטו לומר אשמנו שחסינו בו עכ״ל

ווארום זייא זיינען ליב פאר איהם אונ ער איז מקבל זייער תפלה שטעלט דער מלאך איז אמונה צוא מאכען הערען מיט זיין כח דיא תפלות ישראל אונ מאכט שווייגען דאש ברומינג פון דיא מלאכים אז עס זינגען דיא קינדער פון אברהם דורך מיין סדר גיהער צוא זיין אונ איין חוב איז אויף מיר מוטל איך זאל געבען היליקייט צוא גאט וואס ער האט גיקליבט דיא וועלט אין דער קופען ער איז גישטארקט אונ גיקריינט מיט דיא תפלות צדיקים וואש זייא קריינען איהם אונ דאש איז אקרין צוא דיא צדיקים וואש ווערין אן גירופין בני מלכים אונ איין לויב צוא זייא וואש זייא זיינען אויס גיקליבין · פון זיין פארכט טוען ציטערין אלע שטארקע ישמרו דיא ישראל טוען ווארטין אינ גילוסטין צוא גיין אין שול וואש ווערט אן גירופין מקדש מעט צוא לויבין אונ צו הייליגין איהם מיט פארכט אחר נאך דיא צווייא ווערטר שמע ישראל טוען זייא דער מאנען גאטס נאמען להודיע אז אלע זאלין וויסין אז זייא זיינען זיינע הייליגע קינדער :

אנכי שמעת אז דיא ישראל האבין דער הערט דאש ווארט אנכי דיינען וויא דער שראקין גיווארין האט זייא גאט גיזאגט זייט מקבל

וּמֵעֲבוֹדָתִי כָּל תִּגְרְעוּ ׃ וְאַל תִּפְרָעוּ ׃ לֹא תִשָּׂא ׃ עוֹנֶשׁ לְחַלְלִי ׃ וְתִנָּצֵל מִמַּכְאוֹב וּמֵחֳלִי ׃ אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי ׃ זָכוֹר וְשָׁמוֹר אֶת יוֹם ׃ וְתִמְצָא כוֹפֶר וּפִדְיוֹם ׃ לִשְׁקוֹד עַל דַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם ׃ כַּבֵּד נָא הוֹרֶיךָ בְּמִבְטָחִי ׃ וְתַאֲרִיךְ יָמִים וְתִהְיֶה חַי ׃ לִשְׁמוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי ׃ לֹא תִרְצָח ׃ בְּנֶפֶשׁ מֵחַיִּים ׃ וִיהִי חֶלְקְךָ בַּחַיִּים ׃ כִּי מוֹצְאִי מָצָא חַיִּים ׃ לֹא תִנְאָף ׃ רֶשֶׁף כִּיוֹנַי ׃ מַרְחִיקָהּ יִשְׂבַּע עֲדָנַי ׃ וְיָפֶק רָצוֹן מֵיְיָ ׃ לֹא תִגְנוֹב ׃ יְגִיעַ אִישׁ לְאִישׁוֹ ׃ כִּי עֲמָלוֹ לָרִיק יָחִישׁוּ ׃ וְחוֹטְאִי חוֹמֵס נַפְשׁוֹ ׃ לֹא תַעֲנֶה ׃ צֶדֶק לְעַוֵּת ׃ מְלָשְׁנִי יִירַשׁ צַלְמָוֶת ׃ כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת ׃ לֹא תַחְמוֹד ׃ חֲפָצִים הִרְבֵּיתָהּ ׃ תְּעוּדָה קֶשֶׁר אֲהַבְתָּהּ ׃ חָכְמוֹת בָּנְתָה בֵיתָהּ ׃ וְכָל קִנְיָנְךָ שְׂבָעָהּ ׃ יְקַר מְאֹד טִבְעָהּ ׃ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה ׃ חזן חֲזַק וֶאֱמַץ בִּנְזָרָהּ ׃ בִּירְאַת צוּרְךָ לְהִתְאַזְּרָהּ ׃ וְהוּא יִהְיֶה לְךָ לְעֶזְרָה ׃

(מחרישו) ר' רחל בנו ותמריא יל פיתי (משלי א כח) (רשף) נחלת אש כמו ויצא רשף לרגליו (חבקוק ג ה) ויש בו ג' משמעות כמבואר בפירוש של סוכות (כיוני) לשון כויה ומכות אש (מרחיקה) המרחיק ממנה (עדני) לשון עדן (יחישו) ל' מהירות כמו המאמין לא יחיש (ישעיה כח טז) (כל משנאי) כמ"ש שש הנה שנא ה' וגו' לשון שקר וגו' יפיח כזבים עד שקר (משלי ו טז יט) כי הם כופרים בה' שיודע נסתרות (תעודה) תואר לתורה עפ"ה צור תעודה חתום תורה בלמודי (ישעיה ח טז) (חכמות) תואר לתורה עפ"ה אני חכמה שכנתי ערמה (משלי ח יב) (שבעה) ל' מטבע וקאי על התורה (בנזרה) בנזר של תורה (צורך) תואר להקדוש ברוך הוא:

(ומעבודתי כל תגרעו) כמ"ש ולא תגרעו ממנו (ואל תפרעו) ולא תבטלו מעבודתי (לא תשא שוגג לחללי) לא תשא עליך עונש של חילול השם כי הנשבע לשוא הוא מחלל השם (ותנצל ממכאוב ומחלי) של כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא (זכור ושמור את יום) זכרהו בקדוש ושמרהו במלאכה (ותמצא כופר ופדיום) ונאולה לגוף ותזכה (לשקוד על דלתותי) בהמ"ק (יום יום) (כבד נא הוריך במבטחי) שהבטחתיך למען יאריכון ימיך על האדמה (ותאריך ימים ותהיה חי) שם ותוכל לשמור שם את (מזוזות פתחי) ולעבוד עבודתי (לא תרצח בנפש מחיים) כל נפש מכל החיים בין ישראל בין נכרי (ויהיה חלקך בחיים) אבל אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם (לא תנאף) כי הוא (רשף כיוני) רשפי אש ומכות אש עד אבדון תאכל כמ"ש היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוינה כן הבא אל אשת רעהו

(מרחיקו) כל המרחיק עצמו מן המנאפת (ישבע עדני) של גן עדן (ויפק רצון מה') שנושא שכר כאלו עשה מצוה (לא תגנוב) יגיע של שום איש אשר ראוי לאישו ולבעליו כי הוא האיש אשר יגע בקנינו (כי עמלו) כי הגוזל של חבירו (לריק יחישו) לריק יחיש ויתענג בו הגונב כי לא יקום בידו (וחוטאי חומס נפשו) והחוטא גוזל גם את אשר לנפשו כי אף מה שיש לו כבר בהיתר גם הוא יאבד ממנו ויכלה (לא תענה צדק לעות) לא תעיד לעוות הצדק (מלשני) וגם המלשין הוא בכלל לא תענה לכן (יירש צלמות כל משנאי) בין המלשין בין עד שקר (אהבו מות • לא תחמוד) (כי חפצים הרביתה) כבר הרבית לך חפצים ולא תחמוד יותר כי אין לדבר סוף כי החומד לא ישבע לעולם רק חמדת התורה שנקראת (תעודה קשר אהבתה) תקשור אהבתה על לבך תמיד כי חכמות התורה (בנתה ביתה) בנתה העולם ולכן היא עקרית (וכל קניניך) על כל הקנינים קנה חכמה (שבעה) ממנה כי היא תשביע אותך יותר מכל הקנינים (יקר מאד טבעה) מטבע של תורה היא יקרה מאד (חצבה עמודיה שבעה) שבעה ספרים בתורה כדאיתא במסכת שבת (דף קט) (חזק ואמץ בנזרה) בנזר של תורה ותזכה (בוראת צורך להתאזרה) לדבק ביראת הקדוש ב"ה כאמור במתני האיש:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר ׃ בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ ׃ אֱמֶת אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם לְאָבוֹת וּבָנִים ׃ אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ ׃ אֱמֶת מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית (מִבֵּית) עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ ׃ כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל גָּאָלְתָּ וְיַם סוּף לָהֶם בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ (עָבְרוּ יָם) וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר ׃ עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לָאֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִרוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם ׃ רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים (הָעוֹנֶה) וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו ׃ תְּהִלּוֹת

מַיין קֶינִיגְרַייךְ וָועט אִיר נִיט זִינְדִיגִין הֶערְט, צוּא שְׁטְרָאף וָועט אִיר זַיין קְלוּג אוּנ הָאפְט נִיט צוּא אַפְּרֶעמְדִין גָאט ווָארוּם אִיר וָועט זִיךְ שְׁלֶעכְט מַאכִין אוּנ פוּן מַיין דִינְסְט זָאלְט אִיר נִיט מִינֶערִין אוּנ קְלִיגְט אוּנ זָאלְט נִיט פַאר שְׁטֶערִין דִיא תּוֹרָה לא תשא זָאלְסְט נִיט שְׁוֶוערִין פַאלְשׁ צוּא פַאר שְׁוֶועכִין מִיךְ וֶועסְטוּ נִיצוֹל וֶוערִין פוּן קְרַיינְק אוּנ ווייטָאג וואוֹל דֶעם מֶענְטְשִׁין ווָאשׁ הֶערְכְט מִיךְ צוּ זכור ושמור זָאלְסְט גִידַיינְקֶען אוּנ הִיטְן שַׁבָּת וָועט פַאר גֶעבִּין וֶוערִין דַיינֶע זִינְד אוּנ וֶועסְט אוֹיס גִילֵייזְט וֶוערִין אוּנ וֶועסְט זוֹכֶה זַיין צוּא זַיין אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כבד נא הַאלְט עֶרְלַאךְ דַיין פָאטֶער אוּנ מוּטֶער מִיט דֶעם ווָאס אִיךְ הָאבּ דִיר מַבְטִיחַ גִיוֶועִן (לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ) וֶועסְטוּ לַאנְג לֶעבִּין צוּא הִיטְן דִיא מְזוּזוֹת פוּן דִיא טִירְן פוּן דִיא בָּתֵּי מִדְרָשִׁים לא תרצח דוּא זָאלְסְט נִיט הַרְגְנֶן קֵיין לֶעבֶּעדִיגְן מֶענְטְשִׁין וֶועסְטוּ הָאבִּין אַיין חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא אוֹיךְ דִיא ווָאשׁ גִיפִינֶען דִיא תּוֹרָה דִיא גִיפִינֶען דָאשׁ אֵייבִּיגֶע לֶעבִּין לא תנאף דוּא זָאלְסְט נִיט מְנָאֵף זַיין כְּדֵי דוּא זָאלְסְט נִיט פַאר בְּרֶענְט וֶוערִין אִין גֵיהִנֹּם דֶער ווָאשׁ טוּט זִיךְ דֶער ווַייטֶערִין פוּן נִיאוּף וֶועט זַיין זַאט לְעוֹלָם הַבָּא אוּנ וֶועט אוֹיס צִיהֶען גָאר זַיין ווִילִין פוּן גָאט לא תגנב אֵייגֶער בַּייא דֶעם אַנְדֶערִין זָאל נִיט גַנְבֶנֶען ווָארוּם עֶר טוּט זִיךְ מִידְן צוּא שְׁטְרָאף אוּנ פַאר דַארְבֶּענִישׁ אוּנ דֶער זִינְדִיגֶער טוּט רוֹיבִּין זַיין אֵייגִינֶעם נֶפֶשׁ לא תענה זָאלְסְט נִיט זָאגִין קֵיין פַאלְשֶׁע עֵדוּת צוּא פַאר קְרִימֶען דֶעם מִשְׁפָּט דֶער ווָאס זָאגְט שֶׁקֶר וָועט יַרְשֶׁנֶן דָאשׁ גֵיהִנֹּם אוּנ דִיא ווָאס הָאבִּין פַיינְט דִיא תּוֹרָה הָאבִּין לִיבּ דֶעם טוֹיט לא תחמוד מֶען טָאר נִיט גִילוּסְטִין אַלֶערְלֵייא כֵּלִים הָאט דִי תּוֹרָה מַרְבֶּה גִיוֶועִן תעודה אָבֶּער דִיא תּוֹרָה זָאלְסְטוּ אָן בִּינְדִין אִיר לִיבְּשַׁאפְט אִין דִיר דֶען מִיט דֶער חָכְמָה פוּן דֶער תּוֹרָה אִיז גִיבּוֹיעט גִיוָוארִין דִיא וֶועלְט דִיא תּוֹרָה וֶועט זַאט מַאכִין אַלֶע דַיינֶע קִנְיָנִים יקר דִיא טֶבַע פוּן דֶער תּוֹרָה אִיז זֵייעֶר טַייעֶר זִיא אִיז גִיהוֹיעט מִיט זִיבֶּן סְפָרִים חזק שְׁטַארְק דִיךְ מִיט דֶער קְרוֹין פוּן דֶער תּוֹרָה ביראת דוּא זָאלְסְט דִיךְ שְׁטַארְקִין אִין גָאטְס פָארְכְט וָועט עֶר דִיר הֶעלְפִין ׃

לְאֵל עֶלְיוֹן גּוֹאֲלָם בָּרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ ׃ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם ׃ מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא ׃ שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ ׃ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל ׃ וְנֶאֱמַר גּוֹאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל ׃ שמונה עשרה תמצא לפנ׳

תפלה לשליח צבור בקול

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה ׃ מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן ׃

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים ׃ וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים ׃ אֶפְתְּחָה פִי בְּשִׁיר וּרְנָנִים ׃ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים ׃

מטה לוי — מיוסד ע״פ א״ב עד ימלוך ה׳ לעולם אלהיך ציון וכו׳ — בית לוי

אֶרֶץ מָטָה וְרָעָשָׁה ׃ בְּסֵהַר שְׁלִישִׁי הִתְגָּעֲשָׁה ׃ גְּרִיָּה חַיָּתָם נִרְעֲשָׁה ׃ דּוֹד בְּשׂוּרָה וַתִּתְרָעֲשָׁה ׃ הוֹד אַפַּדְנוֹ נָטָה ׃ וְעַל גַּבְנוּן אוֹתוֹ הִטָּה ׃ זֶה סִינַי גֵּאוּת עָטָה ׃ חִידָתוֹ כְּעַל אֶבְרָה הוּעֲטָה ׃ טוֹהַר צוּף שְׁלִישִׁי ׃ יְשָׁרִים הִרְגִּיל לְפִלְשִׁי ׃ חזן כָּתַב שְׁלִישִׁים שְׁלִשִׁי ׃ לְעֵת נָעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי ׃

קהל גּוֹרָלִי תָּמוּךְ לְגוֹנְנִי ׃ פָּץ בָּאתִי לְגַנִּי ׃ חזן עֶזְרִי וּמָגִנִּי ׃ בְּמִגְנוֹ לְגוֹנְנִי ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם ׃

(ארץ מטה ורעשה) הארץ התמוטטה ורעשה (בסהר שלישי) בחודש השלישי בנתינת התורה (התגעשה גריה) דרי הארץ (חיתם נרעשה) שיראו שלא יחזור העולם לתוהו ובוהו (דוד בשורה) כשראתה הארץ את השם יתברך דודה (ותתרעשה ׃ הוד אפדנו) פאר השמים ששם היכלו (נטה ועל גבנון אותו הטה) שהרכין השמים עליונים ותחתונים והגיעם על הר סיני (זה סיני) אף שהוא נמוך מכל ההרים (גאות עטה) לבש גאות כי שכן עליו כבוד ה׳ לפי שהתורה שהיא (חידתו) של הקב״ה (כעל אברה הועטה) שהיתה אז כמעוטפת על אברתו וזרועו של הקב״ה נתונה עליו (טוהר צוף שלישי) משה שהיה נוכו טהור והיה צופה בנבואה והיה שלישי בין הקב״ה לישראל (ישרים הרגיל לפלשי) הרגיל את ישראל הישרים לגלות להם (כתב שלישים שלשי) התורה שהיא משולשת לעם משולש (לעת נעה) כאשר הגיע העת (בחודש השלישי) אז (גורלי תמוך) במתן תורה (לגונני) להגן עלי ממלאכי חבלה (פץ) ואמר (באתי לגני) ועתה בקשתנו כמו שהיית (עזרי ומגני במגנו) כמו כן (לגונני) גם כן לעתיד ׃

(נסאר) תרגום של ירח סיהרא (גריה) דריה של אבר גרה כה (שמות ו ד) (דוד) תואר להקב״ה עפ״ה דודי לו ואהוב (שה״ש ד) (בשורה) ל׳ הבטה מל׳ אשורנו (במדבר כג ט) (הוד) לשון פאר (אפדנו) ל׳ היכל ותואר לשמים (גבנון) תואר על הר סיני עפ״ה כי אלהים הר בשן הר גבנונים (תהלים סח טז) (חידתו) תואר לתורה ע״ש שמדברת במשל ובחידה אז ע״ש שיש בה נגלה ונסתר (אברה) ל׳ כנף ותואר לזרוע של הקב״ה (הועטה) ל׳ עטיפה (טוהר) תואר למשה (צוף) ג״כ תואר למשה ע״ש שהיה נביא וצופה בתורה (שלישי) ג״כ תואר למשה ואת ל׳ שליש ושרשור (ישרים) תואר לישראל (הרגיל) ל׳ למוד מל׳ ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג) ובל׳ רבותינו כמו שרגלא בכומיה ועניינו כאן למד והביאם לידי הרגל בסיפם (לפלשי) לשון גלוי מל׳ מפלשי עב (איוב לז טז) ופרש״י ל׳ גלוי (כתב שלישים) תואר לתורה (שלשי) תואר לישראל (נעה) כמו הגיע (לגונני) ל׳ הגנה מל׳ גנון והציל (פץ) ל׳ פתיחת פה לדבר מל׳ ואנכי פציתי פי (שופטים יא לה) ׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ ׃ מוֹרִיד הַטָּל ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר ׃ מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה ׃ וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים ׃

קהל מִן הָהָר לִמְעוֹנָיו ׃ מִהֵר וְקָרָא לֶעָנָיו ׃ נִקְדַּשׁ שִׁבְעָה בַּעֲנָנָיו ׃ נָהֲגוּ לְפַעֲנֵחַ לוֹ עִנְיָנָיו ׃ שַׂר וְנֶאֱמָן כְּהוּשַׁת

(מן ההר למעוניו מיהר וקרא לעניו) הש״י קרא למשה העניו מן ההר סיוה למעוניו שהם חושך ענן וערפל (נקדש שבעה בעננינו) לאחר שנתקדש שבעה ימים בענן (נהגו לפענח לו עניניו) הוליך הקב״ה למשה לגלות לו עניני סתרי התורה (שר ונאמן כהושת לבית) כאשר הושת משה לשר ונאמן בית (שם ודן שלול טת

(למעוניו) הם חושך ענן וערפל (לעניו) תואר למשה (נהגו) הליכו (לפענח) ל׳ גלוי מלשון לשנת פענח (בראשית מא מה) (עניניו) סתרי התורה (שר ונאמן) תואר למרע״ה על שם שהיה שר ומלך בישראל ונאמן כמו בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז)

ארץ מטה דיא ערד האט זיך גינייגט אונ גישטורעמט אין דריטין חודש סיון בשעת מתן תורה האט זיא גישטורימט אלע וואס וואוינן אויף דער וועלט האבין מיט זייער לעבין גישטורעמט או זיי האבין דר זעהען דיא שכינה דאש שיינקייט פון זיין פאליץ דאש איז דיא הימעל האט ער גינייגט אויף דעם בארג סיני דעם בארג סיני האט ער ארום גיוויקילט מיט הערשאפט אונ דיא תורה וואש זיא איז זיין רעטעניש האט ער מיט זיינע פליגלען איין גיהילט טוהר דער ריינער נביא משה וואס ער איז גיוועזן דער דריטער ביא זיין מוטער האט ער גיוואוינט דיא תורה צוא דיא ישראל ער האט מיך גיטיילט אויף דרייא חלקים תורה נביאים כתובים אונ או עס איז גיקומען דר דריטער חודש גורלי האט ער מיך אונטער גישפארט מיט מיין גורל דאש איז דיא תורה צוא באשיצין מיך אונ האט גירעט איך בין גיקומען אין מיין גארטין ער איז מיין הילף אונ מיין באשיצער אונ ער זאל מיך באשיצין מן ההר פון דעם בארג סיני האט ער גיאיילט אונ האט גירופן צוא משה רבינו ער זאל גיין אויף דעם הימל זיבן טעג האט ער זיך גיהיילגט אין דיא וואלקין אונ נאך האט ער אים גיפירט צוא אנטפלעקין אים זיינע ענינים שר ונאמן או ער איז גימאכט גיווארין פאר איין שר ונאמן צוא זיין הויז האט ער זיך גיפרייט מיט דער

יוצר ליום ראשון של שבועות

לבית ׀ שש ורץ שלול נות בית ׀ עודו צג בפרוזדור הבית ׀ עליונים נעלו בעדו בית ׀ פצו מה אנוש להזכר במעלה ׀ פאר מבטחה להוריד ממעלה: חזן צעד וגבר ועלה ונתעלה ׀ צוה צור לציר עלה וגש ועלה:

קהל אלהים הזיל משחקים ׀ כטל אמרי חקים: חזן ממרחקים נקוקים יקים: ברוך אתה יי מחיה המתים:

קדוש הופיע מפארן ׀ רד באלפי שנאן ׀ סין השית שאנן ודתו בו שנן: רם רד במרכבות ׀ בעשרים ושנים אלף ׀ להכתיר מטה ספור בעשרים ושנים אלף: שנן בפארן ושעיר ׀ ואותם אל הסעיר: ואתה מרבבות קדש ׀ אדני בם סיני בקדש: חזן תורה חנכי ׀ תושיה אנכי ׀ תכלית פן אנכי ׀ לכן פתח באנכי:

חוזק ימלך יהוה לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה: ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:

קהל אנכי בשם אל שדי ׀ פצתי מאז לעולמי די ׀ ובבשן בארתיו בפרוש לידידי ׀ כשקבלו עול מלכותי עבדי ׀ צויתי לא יהיה לך אל אחר מבלעדי: לא תשא

(בית) שמח לשלול ולקחת התורה שנקראת נות בית אך (עודו צג בפרוזדור הבית) כשעמד עדיין חוץ לערפל (עליוני נעלו) סגרו המלאכי׳ (בעדו בית) פצו ואמרו (מה אנוש להזכר במעלה) שיזכר בשמים (פאר מבטחה להוריד ממעלה) להוריד משמים התורה שהיא פאר מבטחה לצדיקים (צעד וגבר) משה רבינו ע״ה עם מצעדיו בגבורה (עלה) ברשות הקב״ה (ונתעלה) גם בעיני המלאכים (צוה צור לציר עלה) לפי שצוה הקב״ה למשה רבינו ע״ה השליח ואמר לו (עלה וגש ועלה)׃ (אלהים הזיל משחקים כטל אמרי חקים) הקב״ה הטיף משמים אמרי חקים כטל וכן (ממרחקים נקוקים יקים) המתים הטמונים בארץ מרחקים בנקיקי הסלעים גם אותם יקים בטל התחיה: (קדוש הופיע מפארן) הקדוש ב״ה הופיע את התורה מבני ישמעאל שהיו אחרונים שבאומות שאל אותם הקב״ה אם ירצו לקבל התורה ומשה אתה לישראל ואמרו נעשה ונשמע אז (רד באלפי שנאן) ירד הקב״ה עם רבבות והמשובחים שבמלאכים (מדבר סין) שהוא מקום חרב (השית) שם אותו כדבר (שאנן) שקט ומיושב (ודתו בו שנן) ולימד התורה על הר סיני (רם רד במרכבות) הקב״ה ירד במרכבות (בכ״ב אלף) כדי (להכתיר מטה) לגוה כתר למטה לוי אשר הוא (ספור בעשרים ושנים אלף) (שנן בפארן ושעיר) לימד התורה לישמעאל ועשו שיקבלו אותה ואמרו רצו לקבלה אז (ואותם אל הסעיר)

(ביח) שיאם ל׳ שמחה (שלול) כמו לשלול (נות בית) תואר לתורה כדכתיב ונות בית תחלק שלל (תהלים סח יג) (צג) ל׳ עמידה מל׳ והוא צג בין ההדסים (זכריה א ח) (בפרוזדור) פי׳ הערוך ל׳ יון פרוזדור והוא בין השער לחצר שהולך קודם שיכנס לפני המלך (נעלו) ל׳ הסגר כמו ונעל הדלת (ש״ב יג יח) (פצו) ל׳ פתיחת פה לדבר כנ״ל בפיוט הקודם (במעלה) בשמים (פאר מבטחה) תואר לתורה עפ״ה עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה (משלי כא כב) (צעד) ל׳ פסיעה כמו שלשה המה מיטיבי צעד (שם ל כט) (צור) תואר להקב״ה (לציר) תואר למשרע״ה ע״ש שהיה ציר נאמן ועפ״ה ציר נאמן לשולחיו (שם כה יג) (וגש) ונגש (נקוקים) ל׳ ונקיקי הסלעים (ירמיה טז טז): (הופיע מפארן) כדכתיב הופיע מהר פארן (דברים לג ב) (סין) תואר להר סיני (השית) ל׳ שימה מל׳ ואיבה אשית (בראשית ג טו) (שאנן) ל׳ שקט ושאנן (ירמיה ל י) (שנן) לימד כמו ושננתם (רם) תואר להקב״ה (רד) כמו ירד (ספור בעשרים ושנים אלף) כמ״ש כל פקודי הלוים וגו׳ כ״ב אלף (במדבר ג לט) (הסעיר) ל׳ רוח סערה והוא עפ״ה ראה ויתר גוים וכדרז״ל (חנכי) מל׳ חנוך לנער (תושיה) תואר לתורה (אנכי) מל׳ ובידו אנך (עמוס ז ז) ופירש״י בל׳ ערבי הוא קו המשקולת שעופרת אשר בו יבינו בונה החומה ליושר הדיומס. עכ״ל: (פצתי) ל׳ פתיחת פה לדבר מל׳ ואנכי פציתי פי (שופטים יא לה) (ובבשן) כנוי להר סיני (לידידי) תואר לישראל ע״ש

הסעירים והסילם ה׳ בארבע פינות העולם ויגרשום מאז׳ (ואתה) הקב״ה (מרבבות קדש) של מה״ש והקב״ה ביניהם על הר סיני הקדוש כמ״ש (אדני בם סיני בקודש) (תורה חנכי) התורה חינך אותי ללכת בדרך חיים (תושיה אנכי) התורה היא כקו המשקולת ליישר דרכי (תכלית פן אנכי) סוף דיבר משה אל הקב״ה כי כבד פה וכבד לשון אנכי וכן בכל הפרשה לא אמר אני רק אנכי וכן הקב״ה סיים מי שם פה לאדם הלא אנכי ה׳ לכן פתח בעשרת הדברות באנכי:

(אנכי בשם אל שדי פצתי מאז) מאז שבראתי העולם אנכי אמרתי בשם שדי (לעולמי די) (ובבשן בארתיו בפרוש לידידי) ובהר סיני בארתי לישראל ידידי את שם המפורש (כשקבלו עול מלכותי עבדי) אז כאשר קבלו עבדי עליהם את עול מלכותי כשאמרתי אנכי ה׳ אלהיך

תורה וואס ער האט איר גיקרוינט ער איז נאך גיוועזן אין פאר הויף האבין דיא אויבערשטע מלאכים פאר שלאסין דיא שטוב כלומר זייא האבין ניט גיוואלט ער זאל מקבל זיין דיא תורה פצו זייא האבין גיזאגט וואש איז איין מענטש אז ער זאל גידאכט ווערין צוא קומען אויבן אין הימל צוא אראפ נידערין פון אויבין דיא תורה וואש ווערט אן גירופין (פאר) אונ איז איין פאר זיכערונג צוא דיא צדיקים צעד אונ ער האט פארט זיך גישטארקט אונ איז ארויף גיגאנגען אונ איז דער הייכט גיווארין גאט האט גיהייסין צוא משה ער זאל ארויף גיין איז ער ארויף גיגאנגען אלהים גאט האט גימאכט רעגינען פון הימל אזוא וויא טל די רייד פון דער תורה׃ דיא וואש זיינען לאנג גישטארבין אונ זיינען אין דיא שפאלטין פון דער ערד וועט ער מיט טל לעבעדיג מאכין קדוש דר הייליגער גאט האט גימאכט שיינען פון בארג פארן אונ האט גינידערט מיט פיל טויזנט מלאכים דעם בארג סיני האט ער גיטאן שטילין אונ האט דארטין דיא תורה גילערינט רם רד דער הויכער גאט האט אראפ גינידערט מיט צווייא אונ צוואנציג מאל צעהן טויזנט מלאכים להכתיר צוא קרוינען דאש שבט לוי וואש זיין צאל איז גיוועזן צווייא אונ צוואנציג טויזנט שנן ער האט גילערינט דיא תורה אין פארן ומואב אונ זייא האט גאט גימאכט שטורעמען ווייל זייא האבין ניט גיוואלט דיא תורה מקבל זיין ואתה אונ גאט איז גיקומען מיט פיל צעהן טויזנט מלאכים אויף דעם הייליגין בארג סיני תורה ער האט מיך מחנך גיוועזן מיט דער תורה וואש זיא איז וויא איין אבן טוב וואס הייסט (אנך) ווייל גאט האט גיזאגט צוא יעקב צום סוף ראש ווארט (אנכי אעלך) דרום האט ער דיא תורה אן גיהויבין מיט דעם ווארט (אנכי):

אנכי בשם אל שדי איך האב גירעט פון דענסט מאל צוא מיין העלם מיט דעם שם (אל שדי) זיא זאל זיין גינוג ניט גרעסער אונ אויף דעם בארג סיני האב איך אים מפורש גיוועזן צו מיין גיליבטע ישראל אז זייא האבין אויף זיך מקבל גיוועזין דעם עול פון מיין מלכות זאלסט דיך היטין פון צוא דינען אפ געטער לא תשא זאלסט ניט שווערין בייא מיין נאמען פאלש נעקסט צו פיר ביין זיין אחד ונכוד

אֶת שֵׁם לַשָּׁוְא וְתִנָּקֶה עֲדַי · זָכוֹר וְשָׁמוֹר כִּי הֵם שְׁנֵי עֵדַי · כַּבֵּד הוֹרֶיךָ כִּי כְבוֹדָם כְּבוֹדִי · לֹא תִרְצַח מְתֹאַר מַעֲשֵׂה יָדַי : לֹא תִנְאָף אַף בְּסָפֵק פֶּן תֵּעָנֵשׁ בְּוַדַּאי · לֹא תִגְנוֹב וְתִתְבָּרֵךְ עַד בְּלִי דָי · לֹא תַעֲנֶה עֵדוּת שֶׁקֶר בְּעֵדַי · לֹא תַחְמוֹד כִּי אִם מַחֲמַדַּי · אֵלֶּה הֵם עֵדַי סָהֲדַי מְעִידַי מוֹרֵי שְׂרִידַי · רְאוּ כִּי אֵין בִּלְעָדַי וַאֲנִי אֵל שַׁדָּי :

חזן וקהל חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ :

שם המחבר תתום בראשי החרוזות אליעזר ברבי קליר

אָז בִּכְתָב אַשּׁוּרִית · וּבִלְשׁוֹן עִבְרִית · וּבְדִבּוּר מִצְרִית · הִנְחַלְתָּ לְבַת עִבְרִית : לְאָלֶף הִקְדַּמְתָּ בֵּית בִּיצִירַת בְּרֵאשִׁית · כִּי הוּכַן מֵאָז לְמַתַּן קִנְיַן רֵאשִׁית : עוֹלָם הוּכַן בְּאוֹת שֵׁנִי · כִּי יֵשׁ עוֹלָם שֵׁנִי · אָנֹכִי בְּאוֹת רִאשׁוֹן כִּי הוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי : זָע אָלֶף וַיֵּרֶא מוּל כִּסֵּא עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה דוֹרוֹת · עַד שֶׁנִּתַּן תְּחִלָּה לְדִבְּרוֹת : רוֹן דַּת אָנֹכִי בִּכְתָב נוֹטָרִיקוֹן נֶחְבֵּאת · אָנֹכִי אֲנָא נַפְשִׁי כְּתָבִית יְהָבִית : בֵּאֲרָהּ לְעַמּוֹ פָּנִים בְּפָנִים · עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה פָנִים : יָהּ רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֱבִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ · לְאֹהֲבֶיהָ וּלְשׁוֹמְרֶיהָ וַיְשַׁנְּנָהּ

(לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא) אז (ותנקה עדי) אתם עדתי תהיו קיים ואם לא לא כמ״ש כי לא ינקה וגו׳ (זכור ושמור) את יום השבת כי הם שני עדי כי זכור הוא על כל בריאת העולם בששה ימים וינח ביום השביעי ושמור הוא עד על יצ״מ ועל השגחתו על כל פרטי האדם (כבד הוריך כי כבודם כבודי) כל המכבדם כאילו כבד אותי לפי שהם שותפים עמי ביצירת הולד (לא תרצח מתואר מעשה ידי) לא תהרוג ב״א שהם מתוארים בתואר וצלם אלהים (לא תנאף אף בספק) באשתך ואשת חברך בביאת בל תשכב עם אשתך בספק עד שתדע ותכיר בה בחוש ובמופת שהיא אשתך כי (פן תענש בודאי) פן תענש על זאת כאילו עשית בודאי ובדעה (לא תגנוב) כי החומד ממון אחרים ונוגבו מאחרים נשולחת בממונו רק השלך על ה׳ יהבך (ותתברך עד בלי די) (לא תחמוד) כי אם התורה שהיא מחמדי (אלה הדברות הם עדי (מורי שרידי) המורים דרך הישר לשארית ישראל: (אז) בנתינת הלוחות נתנה (בכתב אשורית ובלשון עברית) ובלה״ק (ובדבור מצרית) כי מלת אנכי היא לשון מצרית (הנחלת) הלוחות האלו (לבת עברית) לישראל שנקראת בת אברהם העברי (לאלף הקדמת בית) הקדמת הב׳ קודם הא׳ (ביצירת בראשית) כי התורה מתחלת בב׳

ידיד ה׳ כמו שאמרו כמס׳ מנחות (דף נג) (עדי) פירוש (הוריך) אביך ואמך (כעדי) ל׳ פדות ותואר לישראל שנקראים עדים כדכתיב ואתם עדי נאם ה׳ (ישעיה מג י) (מחמדי) תואר לתורה ומצות שנ״ה הנחמדים מזהב ומפז רב (תהלים יט) והם מעידים לתמיד לאבותם (שרידי) תואר לישראל שנ״ה ובשרידים אשר ה׳ קורא (יואל ג ה) : (אשורית) כתיבה מאושרת אצל הכתיבות (ובלשון עברית) בלה״ק (ובדבור מצרית) תיבת אנכי הוא ל׳ מצרי כנ״ל בשיף פיוט אכן מפה (לבת) תואר לישראל שנקראת בת כמ״ש שמעי בת וראי (תהלים מה יא) (עברית) ע״ש אברהם שבא מעבר הנהר (מאז) קודם הבריאה (קנין ראשית) תואר לעשרת הדברות שהוא קנינו של עולם ושל שנקראת ראשית לכל קנין (זע) לשון הזדעזע תנ׳ ולא זע ממנו (אסתר ה ט) (וידא) לשון עפיפה תנ׳ וידא על כנפי רוח (תהלים יח א) (רון) ל׳ רנה (דת) התורה כמו אש דת למו (דברים לג ב) (נוטריקון) הוא מה שמבין מכל אות תיבה בפני עצמה (נחבאת) ל׳ הסתר כמו נחבאת לברוח (בראשית לא כז) (ראה ויספרה ט׳)

בראשי׳ ולא בא׳ (כי הוכן מאז למתן קנין ראשית) לפי שהכין את הא׳ מאז קודם הבריאה להתחיל בה הדברות הנקראו׳ קנין ראשית והטעם הוא כי בריאת עולם (הוכן באות שני) לכך פתח בריאת עולם בב׳ כי הב׳ מורה אשר יש עולם שני העוה״ב ולכך פתח אנכי באות ראשון בא׳ להורות (כי הוא אחד ואין שני (זע אלף וידא מול כסא עשרים וששה דורות) הא׳ היתה נע וגד מול כסה״כ כ״ו דורות מעת הבריאה עד נתינת התורה וטיתה מצטעקת וקוראה תגר ואמרה שהיא ראשונה לאותיות ובה היה ראוי להתחיל התורה (עד שנתן תחלה לדברות) שפתח עשרת הדברות בא׳ בזה פייס הקב״ה אותה׳ עד שעם למה התחיל אנכי וגם למה לא אמר אני כי רון דת שהוא רנה ותהלה להתורה שנקראת׳ אש דת על אשר (אנכי בכתב נוטריקון נחבאת) כי במלת אנכי נחבאו בה בר״ת ד׳ מלים · (כי א׳ כי ר״ת אנא נפשי כתבית יהבית) להודיע שהוא ית׳ בעצמו הכותב והנותן ובוודאי ביארה לעמו היטב כי בהיות הנותן פנים בפנים ונתקיים עליהם והיו עיניך רואות את מוריך אז אין ספק שנתבאר להם היטב (ועל כל נקודה ונקודה תשעים ושמונה פנים) כי בהיותו הוא הכותב בודאי יצאה בדקדוק נקודותיה עם כללות ופרטות מ״ט פנים להיתר ומ״ט פנים לאיסור (יה ראה) נסתכל בתורה ובעצתה ועפה הכל (ויספרה) ספר אותיותיה כפולות ופשוטות ראשונות ואמצעיות ואחרונות · אמת תורתו של הקב״ה וכן באמר שהרים ברא כל דבר ודבר באותיות הללו (רש״י) (הבינה) בסדר היותר נכון (וגם חקרה) לדעת כל מצפוניה ואח״כ נתנה (לאוהביה ולשומריה) (וישננה) שהיה אומר כל דבור

וְשָׁמוֹר זַיינֶען מַיינֶע צְווייא עֵדוּת אַז אִיךְ הָאבּ דִיא וֶועלְט בַּאשַׁאפִין כַּבֵּד הַאלְט עֶרְלִיךְ פָאטֶער אוּנ מוּטֶער ווָארוּם אַז דוּא הַאלְסְט זַייא עֶרְלִיךְ אִיז גְלַייךְ וִויא דוּא הַאלְסְט מִיךְ עֶרְלִיךְ לֹא תִרְצַח זָאלְסְט נִיט הַרְגְנֶן דָאס גִישְׁטַאלְט פוּן אַיין מֶענְטְשׁ ווָאס עֶר אִיז בַּאשַׁאפִין גִיווָארְן מִיט נָאמֶן ווֶערְק לֹא תִנְאָף זָאלְסְט נִיט מְנָאֵף זַיין בְּסָפֵק ווָארוּם טָאמֶער ווֶעסְטוּ גִישְׁטְרָאפְט ווֶערִין בְּוַודַאי לֹא תִגְנוֹב דוּא זָאלְסְט נִיט גַנְבְנֶן ווֶעסְטוּ גִיבֶּענְשְׁט ווֶערִין מִיט אַלֶעם גוּטִין לֹא תַעֲנֶה זָאלְסְט נִיט פַאלְשׁ עֵדוּת זָאגִין לֹא תַחְמוֹד זָאלְסְט מֶער נִיט גִילוּסְטִין נָאר מַיין גִילוּסְטִינֶע תּוֹרָה אלה דִיא מִצְוֹת אוּנ נִיסִים ווָאס שְׁטֵייעֶן אִין דֶער תּוֹרָה זַיינֶען מַיינֶע עֵדוּת זַייא לֶערְנֶען צוּא מַיין אִיבֶּער בְּלַייבּוּנְג זֶעהֶעט אַז עֶס אִיז נִיטָא חוּץ מִיר אוּנ אִיךְ בִּין דֶער אַלְמַאכְטִינֶער גָאט :

אז בכתב אשורית אַז דוּא הָאסְט גִיגֶעבִּין דִיא תּוֹרָה הָאסְטוּ זִיא גִיגֶעבִּין מִיט כְּתָב אַשּׁוּרִית אוּנ מִיט לְשׁוֹן עִבְרִית אוּנ מִיט דִיא הַייד ווָאס זַייא הָאבִּין גִירֶעט אִין מִצְרַיִם אוּנ הָאסְט זַייא גִימַאכְט אַרְבִּין צוּ דִיא יִשְׂרָאֵל לְאָלֶף פַאר דֶער אָלֶ״ף הָאסְטוּ גִיפָעדֶערְט דִיא בֵּי״ת אוּנ הָאסְט מִיט אִיר דִיא ווֶעלְט בַּאשַׁאפִין ווָארוּם דִי אָלֶ״ף אִיז אָן גִיבְּרַייט פוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית אַז מֶען זָאל מִיט אִיר אָן הַייבִּן אָנֹכִי עוֹלָם אוּנ נָאךְ אַיין טַעַם פַאר ווָאס אִיז דִיא ווֶעלְט אָן גִיבְּרַייט גִיווָארִין מִיט דֶער בֵּי״ת צוּ ווִיסִין אַז עֶס אִיז דָא נָאךְ אַיין ווֶעלְט אוּנ אִיבֶּער דֶעם הוֹיבְּט זִיךְ אָן דִיא עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת מִיט דֶעם אוֹת אָלֶ״ף צוּ ווִיסִין אַז עֶס אִיז נָאר אַיין גָאט · זע אלף דִיא אָלֶ״ף הָאט גִישְׁוֶועבְּט קֶעגִין דֶעם כִּסֵּא הַכָּבוֹד זֶעקְס אוּנ צְווַאנְצִיג דוֹרוֹת אֵייבֶער מֶען הָאט דִיא תּוֹרָה גִיגֶעבִּין אוּנ הָאט גִיווָאלְט מֶען זָאל מִיט אִיר אָן הֵייבִּין דִיא תּוֹרָה בִּיז ווַאנֶען גָאט הָאט זִיא גִיווָאלְט אוּנ הָאט מִיט אִיר אָן גִיהַייבִּין דִיא עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת רון דת דִיא תּוֹרָה הָאט גִיזוּנְגֶען מִיט דֶעם כְּתָב ווָאס זִיא אִיז גִיגֶעבִּין גִיווָארִן אוֹיף רָאשֵׁי תֵּיבוֹת אנכי דָאס ווָארְט אָנֹכִי מַאכְט אוֹיף רָאשֵׁי תֵּיבוֹת אַזוּ אנא נפשי כתבית יהבית הקב״ה זָאגְט אִיךְ אַלֵיין הָאבּ גִישְׁרִיבִּין דִיא תּוֹרָה ווָאס אִיךְ הָאבּ גִיגֶעבִּין באהה עֶר הָאט דִיא תּוֹרָה בַּשֵׁייד צוּ זַיין פָאלְק פָּנִים בְּפָנִים אוּנ אוֹיף אִיטְלִיכֶער נְקֻדָּה אִיז פַאר הַאנְדִין אַכְט אוּנ נַיינְצִיג פֵּירוּשִׁים יה ראה גָאט הָאט דָא גִיזֶעהֶען אוּנ הָאט זִיא

יוצר ליום ראשון של שבועות

וִיתַמְּרָהּ · רְשָׁם לְמַפְרֵעַ אוֹתוֹתֵי מַאֲמָרֶיהָ · יְהִיבָה כְּתִיבָה נְעִימִים אֲמָרֶיהָ : בִּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים חִיתָּם עִלְּפָה · כִּי הִסְכִּיתוּם מִפֶּה אֶל פֶּה · יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת וְלֹא כָל נְשִׁיקוֹתַי · סָחוּ אֱלֵי יֶרֶד אֹתָם מִיֵּין הָרֶקַח לְהַשְׁקוֹת · קְצוּבוֹת וּנְעִימוֹת · וּפְתִי מַחְכִּימוֹת · רְשׁוּמוֹת וַחֲתוּמוֹת · פְּתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת : לְעַם אֲשֶׁר אָהֵב · בְּחִבָּה יָהַב · וְהִנְחִיל נֶחֱמָדִים מִזָּהָב · לְעַם לוֹ מוֹאֲהָב : יָהּ שׁוֹכֵן עֲרָבוֹת · רַד לְהַנְחִיל רְבָבוֹת · בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף מֶרְכָּבוֹת · אֲשֶׁר מֵאֵשׁ וְשֶׁלֶג חֲצוּבוֹת : חוֹן רַחוּם הָדָר בַּשְּׁחָקִים · יִסַּד עוֹז מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים · וּבִזְכוּת אַפְסֵי אֶרֶץ הֵקִים · זֵהֵר תּוֹרוֹת וְחֻקִּים :

ב"ס (איוב כח כז) (ויתמרה) לשון אעלה נתמר (שה"ש ז ט) (עלפה) ענין אלבות הלב (הסכיתום) לשון הקשבה והאזנה מלשון הסכת ושמע (דברים כז ט) (סחו) לשון דבור כמו סח לי זקן אחד (ירד) הוא א' משמותיו של משרע"ה ועי"ש שהוריד את התורה נקרא ירד (מיין הרקח) תואר לתורה ומצות (יהב) לשון נתינה מלשון הבה לי בנים (בראשית ל א) (רד) כמו ירד (בשחקים) שמים ועי"ש שטוחנים ושוחקות מן לצדיקים לעתיד לבוא לכן נקרא שחקים :

ודבור בינו לבין פ"א ב' וג' פעמים (ויתמרה) המתיקה כמתיקות תמרים (רשם למפרע אותותי מאמריה) בתיבת אנכי למפרע נרשם ונרמז באותיות הנעימות מאמריה כי נקרא למפרע (יהיבה כתיבה נעימים אמריה) ורומז בזה שהנתינה והכתיבה שניהם מורים על נעימת האמרים (מעל"ד) (בשנים הראשונים) בשני דברות הראשונות של אנכי ולא יהיה לך (חיתם עלפה) ילאה נשמתם והסיבה היתה (כי הסכיתום מפה אל פה) על ששמעום הב' דברות מפי הקב"ה לפיהם והוקשה עליהם הקול השבירה ואמרו (ישקני מנשיקות) מקצת הנשיקות הדברות (ולא כל נשיקות) (סחו אל ירד) ואמרו אל משרע"ה (אותם מיין הרקח להשקות) שישקו אותם כל המצות (קצובות) כל מצוה ומצוה קצובה כפני עצמה (ונעימות) שהם מתקרבים אל הטבע כמ"ש דרכיה דרכי נועם (רשומות) קרי ולא כתיב כתיב ולא קרי (וחתומות) טעמי פרה אדומה ושעטנז ודומיהן שהם חוקות סתומים (לעם אשר אהב בחבה יהב) נתן באהבה וחבה (והנחיל) התורה והמצות אשר הם (נחמדים מזהב רד להנחיל רבבות) ירד להנחיל התורה לרבבות ישראל (בעשרים כו') בכ"ב אלף מרכבות מלאכים אשר הם (מאש ושלג חצובות) (רחום הדר בשחקים) הקדוש ב"ה אשר הוא דר בשמים שנקראו שחקים (יסד עוז) יסד את התורה (מפי עוללים ויונקים) שהבנים הקטנים הם הערבות (ובזכות) שנתערבו בניהם בעדם (אפסי ארץ הקים) הקים מהם אפסי וקצוי ארץ (זהר) זהר ולמד אותם (תורות וחוקים) :

אֵל נָא לְעוֹלָם תּוּעֲרָץ וּלְעוֹלָם תּוּקְדָּשׁ · וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא · הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ · כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים · מַלְכוּתוֹ נֶצַח · נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ · סַפְּרוּ עֻזּוֹ · פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו · קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ · רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח · תּוֹקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ :

יוסד ע"ס א"ב אלא שהקדים לכל חרוז איזה תיבות מפסוקי משלי סי' ח' וכוונת המחבר לומר כי תורה מתפארת בקדימתה ובמעלתה ונותנת שבח למה לא נתנה לא לאדם ולא לנח ולא לאבות רק משה וזכרה כויכות על זה שרלה ששם יתברך לתתה לכל אחד מהם וזכר מעלתן והי' נתנה דופי בכולן והדופי הזה הושמט מהשנים והם התרוזות ע' ס' נ' ק' ר' ודוגמת זה נמצא בפיוט מתחיל שבעות יום יום וכולם נתנו ממחבר ורועה אחד :

וּבְכֵן יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ :

יי קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ · אַלְפַּיִם שָׁנָה נִמְתַּקְתִּי בְּחִכּוֹ · עַד לֹא מָדַד עוֹלָם רָחְבּוֹ וְאָרְכּוֹ · טֶרֶם מָתַח רוּם עַד כֹּה וְעַד כֹּה · וְקֶדֶם הֵכִין כַּם רֶכֶב אַרְתַּכּוֹ · אֲנִי הָיִיתִי מִשְׁתַּעֲשַׁעַת עַל בִּרְכּוֹ · מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו לְהַלְלוֹ וּלְבָרְכוֹ · מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אוֹתִי אָיוֹם

(נחתו) כמין שלו (מתח) לשון משיכה ועי"ש הכתוב וימתחם באוהל לשבת (ישעיה מ כב) (רום) תואר לשמים (ארתכו) תרגום רכב

התורה משבחת ואומרת (ה' קנני ראשית דרכו כי אלפים שנה נמתקתי בחכו) הייתי מתוקה בחיך של הקב"ה אלפים שנה (עד לא מדד עולם רחבו וארכו) כמ"ש ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ויומו של הקדוש ב"ה הוא אלף שנה (טרם מתח רום) טרם שמתח את השמים וקדם (הכין כס רכב ארתכו) וקדם שהכין כסה"כ ומלאכי מרכבתו בשמים (אני הייתי כו') ולמה נבראתי תחלה כדי להיות (משחקת) ומשמחת (לפניו להללו ולברכו · משחקת בתבל אותי איום בערכו) וערך אותי הש"י

גִיצַיילְט אוּנ גִיפַארְשְׁט צוּא זַיינֶע לִיבּ הָאבֶּערְס וָואס הִיטִין זִיא אוּנ מַאכְן זִיא זִיס מִיט גוּטֶע טַעֲמִים רושם עֶס אִיז גִיצַייכִינְט דָאס וָוארְט אָנֹכִי צוּרִיק יהיבה כתיבה נעימים אמריה אַגְלִיבְּט כְּתָב אִירֶע רֵייד זַיינֶען זִיס בשנים מִיט דִיא עֶרְסְטֶע צְוַויי וֶוערְטֶר וָואס זֵיי הָאבִּין גִיהֶערְט פוּן גָאט אִיז זַייעֶר לֶעבִּין שְׁלַאף גִיוָוארְן וָוארוּם זַייא הָאבְּן דָאס גִיהֶערְט פוּן גָאטְס מוֹיל ישקני אוּנ הָאבִּין גִיזָאגְט יוֹא מִיר הָאבְּן גִיוָואלְט עֶר זָאל מִיט אוּנְז רֵיידִין אָבֶּער נִים אַלֶע דִּבְּרוֹת כּתו זַייא הָאבְּן גִיזָאגְט צוּא מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וָואס הֵייסְט (יָרַד) מֶען זָאל זַייא אָן טְרִינְקֶען פוּן דֶעם שְׁמֶעקֶענְדִיגִין וַויין וָואס אִיז גִיזֶעצְט אוּנ זִיס דָאס מֵיינְט מֶען דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא מַאכְט קְלוּג אֵיין נַאר אוּנ אִירֶע וֶוערְטֶער זַיינֶען גִיצַייכִינְט אוּנ פַאר הַתְמַת אָפֶענֶע פַּרְשׁוֹת אוּנ פַאר שְׁטָאפְּטֶע לים אוּנ הָאט זַייא מוֹסֵר גִיוֶוען צוּ דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס עֶר הָאט זַייא לִיבּ אוּנ הָאט גִימַאכְט אַרְבִּין דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא אִיז גִילוּסְטִיגֶער פוּן גָאלְד צוּ זַיין גִילִיבְּט פָאלְק יה שוכן גָאט וָואס רוּעֶט אִין הִימִיל וָואס הֵייסְט עֲרָבוֹת הָאט עֶר גִינִידֶערְט צוּ מַאכְן אַרְבְּן צוּא פִיל טוֹיזְנְט יִשְׂרָאֵל דִיא תּוֹרָה מִיט צְוֵוייא אוּנ צְוָואנְצִיג טוֹיזְנְט מֶרְכָּבוֹת וָואס זַיינֶען גִיהוֹיעֶט פוּן פַייעֶר אוּנ שְׁנֵייא רחום דֶער בַּארֶעמִיגֶער גָאט וָואס וָואוּנְט אִין הִימִיל אַז עֶר הָאט גִיגֶעבְּן דִיא שְׁטַארְקֶע תּוֹרָה הָאט עֶר נָאר גִיגֶעבְּן אִין דֶעם זְכוּת פוּן קְלֵיינֶע קִינְדֶר אוּנ אִין דֶעם זְכוּת הָאט עֶר בַּאשַׁאפִין דִי וֶועלְט אוּנ הָאט מַזְהִיר גִיוֶוען צוּ הַאלְטִין דִיא תּוֹרוֹת וְחוּקִים :

ובכן ה' קני ראשית דרכו דִיא תּוֹרָה זָאגְט גָאט הָאט מִיךְ בַּשַׁאפִין פְרִיעֶר פַאר אַלֶע בַּשֶׁעפֶּענִישׁ צְוֵוייא טוֹיזְנְט יָאר אֵיידֶר דִיא וֶועלְט אִיז בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין בִּין אִיךְ גִיזִיסְט גִיוֶוען אִין זַיין נָמֶען אֵיידֶר עֶר הָאט גִימָאסְטִין דִיא וֶועלְט אִין דֶער לַיינְג אוּנ אִין דֶער בְּרֵייט אוּנ אֵיידֶר עֶר הָאט דֶעם הִימִיל אוֹים גִיצוֹיגִין אוֹיף אַלֶע זַייטֶען אוּנ נָאךְ פְרִיעֶר אַיידֶער עֶר הָאט אָן גִיבְּרֵייט דֶעם כִּסֵּא הַכָּבוֹד הָאט עֶר זִיךְ מִיט מִיר מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ גִיוֶוען אוֹיף זַיין קְנִיא אִיךְ הָאבּ מִיךְ גִיפְרֵייט פַאר אִים צוּא לוֹבִּין אִים אוּנ צוּא בֶּענְטְשִׁין אִים אוּנ בִּין פְרֵיילִיךְ גִיוֶוען אַז עֶר הָאט מִיךְ גְמַאכְט

(נ״א הַיּוֹם) בְּעֶרְכּוֹ · לְהוֹדִיעַ לַכֹּל כִּי אֵין כְּעֶרְכּוֹ · (וָאֶהְיֶה) אָמוֹן אֶצֶל אָדוֹן · וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם · מְשַׂחֶקֶת עַד זֶה הַיּוֹם :

קֶדֶם מִפְּעָלָיו מֵאָז · בְּקֶדֶם קַדְמוֹנִים קִדַּמְתִּי מֵאָז · קֶדֶם עַמּוּדֵי רוּם הָיִיתִי עַמּוּד מֵאָז · קֶדֶם פֹּעַל יְסוֹד הָיָה יְסוֹדִי מֵאָז · קֶדֶם אֶבֶן פִּנָּה הָיִיתִי אֶבֶן פִּנָּה מֵאָז · קֶדֶם כָּל נְסִיכִים הָיִיתִי נְסוּכָה מֵאָז · (וּבִהְיוֹת עוֹלָם מַיִם בְּמַיִם הָיִיתִי חֲקוּקָה מֵאָז) · וּבִהְיוֹת עוֹלָם תֹּהוּ וָבֹהוּ הָיִיתִי כַּנֵּר מֵאָז · וּבִהְיוֹת חֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם הָיִיתִי כִּמְנוֹרָה מֵאָז · קֹדֶם כָּל אֵלֶּה הוּא וַאֲנִי הָיִינוּ מֵאָז : (וְהָיָה אָמוֹן מְהַרְהֵר לְמַעֲנָהּ · וְאָמַר בְּלִבּוֹ אֶבְרָא עוֹלָם בְּבִינָה · בַּעֲבוּר אֱמוּנָה) :

מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי מֵרֹאשׁ · גְּזֵרָה שָׁוָה גָּזַר בִּי מֵרֹאשׁ · לַחֲקוֹר וְלִדְרוֹשׁ הַכֹּל מֵרֹאשׁ · מִי יַעֲלֶה בְּרֹאשׁ מִי יִהְיֶה בְּרֹאשׁ · מַה שֶּׁהָיָה מֵרֹאשׁ הוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּסוֹף לְרֹאשׁ · נְסִיכֵי אָדָם נִסְּכוּ בִי מֵרֹאשׁ · וְנִסַּכְתִּי לְמַלְכֵי הַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ :

(וְהָיָה אֵלָיו כְּרַבְרְבָהּ · וְנִשְׁתַּעֲשַׁע בִּדְבוּרָהּ · וְאָמַר בַּעֲבוּרָהּ · אֶבְרָא עוֹלָם לְהַגְבִּירָהּ · וְלִדוֹרוֹת לְהַסְבִּירָהּ) :

מִקַּדְמֵי אָרֶץ (מִקְּדוּמֵי אָרֶץ) · דְּבָרִים שִׁבְעָה קָדְמוּ לָאָרֶץ · כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא קָדַם לִשְׁמֵי עֶרֶץ · כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל קָדַם לְמַמְלְכוֹת הָאָרֶץ · אֲבוֹת הָעוֹלָם קָדְמוּ לְמוֹסְדֵי אָרֶץ · שֵׁם מָשִׁיחַ קָדַם לְשֵׁמוֹת אֲשֶׁר בָּאָרֶץ · גַּן עֵדֶן קָדַם לְעַנְוֵי אָרֶץ · עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תּוֹפֶת קָדַם לְרִשְׁעֵי אָרֶץ · יִשְׂרָאֵל וְהַתְּשׁוּבָה קָדְמוּ לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ · וַאֲנִי לָהֶם קָדַמְתִּי מִקַּדְמֵי אָרֶץ :

(וְהָיָה מֶלֶךְ בִּמְסִבּוֹ · מְהַרְהֵר בְּמִדַּת טוּבוֹ · וְאָמַר בְּלִבּוֹ · אֶבְרָא עוֹלָם לְיִשּׁוּבוֹ · בַּעֲבוּר יִשּׁוּבוֹ) :

בְּאֵין תְּהוֹמוֹת חוֹלָלְתִּי הָאָרֶץ עַד לֹא נִתְהוֹלְלָה נִתְחוֹלָלְתִּי · בְּאֵין חֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם הֵאַרְתִּי

מטה לוי: האיום והנורא לשמח אנשים בעולם (עד זה היום) של שמח בכיון (קדם מפעליו) קדם מעשיו (מאז) מכבר (בקדם קדמונים) טרם נבראו כל הקדמוני' בארץ (קדמתי) להם (קדם עמודי רום) טרם שנבראו עמודי שמים (הייתי) אני התורה. (עמוד מאז) מכבר (קדם פעל יסוד) הארץ (היה יסודי מאז) יסודי היה מכבר (קדם אבן פנה) קודם שהוסד אבן שתיה שממנה הושתת העולם (הייתי וכו׳ כל נסיכים) כל שררה ונסיכה (הייתי נסוכה) ומושלת (מעולם נסכתי) מימות עולם אני נסוכה ומושלת (מראש) אני מן הראשונים ומוקדמים לבריאת עולם (גזירה שוה גזר בי מראש) הקדוש ב״ה גזר בי גזירה שמשוה דעתי (לחקור ולדרוש) אחרית דבר לידע (הכל מראש מה שהיה מראש הוא) כו׳ ולידע שלא היה אלא הוא יתברך והוא יהיה בסוף ותכלית הכל לראש על הכל ולא לבד לארץ קדמתי אלא אף (מקדמי ארץ דברים שבעה) אשר (קדמו לארץ) ואלו הם הז׳ דברים (כסא רם ונשא) אשר (קדם לשמי ערץ) שנברא קודם שמים החזקים (כסא ישראל) בית המקדש אשר (קדם לממלכות הארץ אבות כו׳ שם משיח כו׳ גן עדן אשר היא קדמה לענוי ארץ) בשביל ישראל שנקראו ענוי ארץ (ערוך מאתמול תופת) הגיהנם שנאמר עליו ערוך מאתמול תפתה (קדם לרשעי ארץ) בשביל

בית לוי: רתיקין (מפעליו) מעשה (מאז) מכבר ר״ל זמן רב (אבן פנה) אבן ראשה (נסיכי נסוכה ונסכתי. כולם לשון שררה כמו ונסיכי סיחון (יהושע יג כא) (מראש) מן הראשונים (נסיכי אדם) נוסעו כי לדכתיב בי מלכים ימלוכו (משלי ח טו)

פארכטיג אויף דר וועלט אונ האט אלעמען מודיע גיוועזן אז עס איז ניט דא זיין גלייכן אונ בין דר צווייגן גוועזן בייא דעם האר גאט אונ בין בייא אים גיוועזן פרייליך ביז אין דעם טאג וואס מען האט דיא תורה גינעבין פאר אלע זיינע מעשים וואס ער האט בשאפין אונ איידער ער האט בשאפין דיא זיבן זאכין וואס זיינען בשאפין גיווארין פר דר וועלט בין איך אלץ פריער גיוועזן אונ איידר די הויכע זיילין זיינען גיוועזן בין איך פריער גיוועזן איידער ער האט גווערקט דעם יסוד פון דער ערד איז גיוועזן מיין יסוד איידער ער האט גילייגט דעם ווינקיל שטיין איז מיין עק שטיין ווארין גילייגט מיין הערשאפט איז גיוועזין פריער פאר אלע הערשאפטין אונ אז דיא וועלט איז נאר גיוועזן נאר וואסער בין איך גיוועזן אונ אז דיא וועלט איז וויסט אונ פינצטער גיוועזן בין איך גיוועזן וויא אליכט איידר דיא אלע בשעפעניש זיינען גיוועזן איז נאר גיוועזן גאט ב״ה אונ איך מעולם נסכתי מראש איך בין פון אייביג גהערשט צום ערשטין אונ מיט מיר האט מען גוזר גיוועזן אלע דינים אין דער

תורה אונ אלץ צוא פארשטין פון אן הייב וואס פאר איין דור זאל זיין פריער אונ ווער זאל זיין איבר זייא אראש דער גאט וואס איז גוועזן צום ערשטין וועט ער זיין צום הינטערשטן די הארן פון מענטשן זייגן אין מיר גיהערשאפט גיווארן אונ איך בין ווארין גקריינט צוא מיין מלך וואס איז דער הויבין פריער פון אלע :

מקדמי ארץ איך בין איינס פון די זיבין זאכין וואס זיינן בשאפין גווארין איידער דיא וועלט איז בשאפין גיווארין אונ דאס זיינען זייא דער כסא הכבוד איז פריער באשאפין גווארין דיא אבות זיינען פריער פון דיא אפ גרונטין פון דער וועלט דר נאמען פון משיח בן דוד איז פריער פון אלע נעמען דאס גן עדן איז פריער בשאפין גיווארין צוא דיא צדיקים אונ דס גיהנם האט זיך גיפעדערט פאר דיא רשעים פון דר וועלט די ישראל אונ תשובה זיינען אויך פריער גיוועזן איידר די וועלט איז ווארין באשאפין אונ איך בין פריער פון אלע בשעפעניש באין תהומות חוללתי איידר דיא וועלט מיט אלע אפ גרונטין זיינען ווארין באשאפ,

וְהִגַּהְתִּי · וּבְאֵין קוֹרֵא תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם בְּפִיו נִקְרֵאתִי ·
וּבְעֵת נִבְקְעוּ בְּדַעְתּוֹ נִבְקְעוּ בְּדַעְתִּי · וּבִתְהוֹם רַבָּה
מִשְׁפָּטַי מִלֵּאתִי · וַעֲלֵיהֶם חוֹק חַגּוֹתִי וְנִגְבַּלְתִּי · וּבְתַנִּינִים
אֲשֶׁר בִּתְהוֹמוֹת נִתְהַלַּלְתִּי :
בְּאֵין מַעְיָנוֹת נִכְבַּדֵּי מָיִם · וּבְאֵין מַעְיָנוֹת מַעְיְנֵי נוֹבַעַת
מַיִם · וּבְאֵין נְהָרוֹת נַהֲרֵי מוֹשֵׁךְ מַיִם · וּבְאֵין
בְּאֵרוֹת בְּאֵרֵי נוֹבַעַת מַיִם · וּבְאֵין מְקוֹרוֹת מְקוֹרֵי חַיִּים
מַיִם · וּבְאֵין מַיִם הָיִיתִי כִּבְרֵכַת מַיִם · וּבְאֵין מִקְוֵה
מַיִם · מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ לְהַזּוֹת מִמִּקְוֵה מָיִם :
בְּטֶרֶם הָרִים הָטְבָּעוּ · זָוִיּוֹת עוֹלָם כִּי נָטְעוּ · הַרְרֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי נִתְקָעוּ · הַרְרֵי עַד כִּי נִתְיַדָּעוּ · הַרְרֵי אֵל כִּי
נִתְוַדָּעוּ · בְּפֶלֶס וּבְמֹאזְנַיִם כִּי נִשְׁקְלוּ וְנוֹדָעוּ · תּוֹעֲפוֹת
גָּבְהָם וּמֶחְקְרֵי יְסוֹדָם כִּי נִשְׁתַּמְּעוּ · וּבְהוֹדְעִי בְּסִינַי כֻּלָּם
נִזְדַּעְזָעוּ · וּלְהַר הַמּוֹרִיָּה כֻּלָּם נִכְרָעוּ · וְעַל מָה אֲדָנֶיהָ
הָטְבָּעוּ · בְּטַבַּעְתִּי אֶרֶץ וַאֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ :
לִפְנֵי גְּבָעוֹת חוֹלָלְתִּי · חֵקֶר גִּבְעוֹת עוֹלָם נִתְחוֹלָלְתִּי ·
גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה אֲנִי חַלְתִּי · וְגִבְעָה נִשָּׂאָה אֲנִי
הוֹלַדְתִּי · וּגְבָעוֹת כְּנִשְׂאוּ בִּצְדָקָה נִתְנַשֵּׂאתִי · וּלְכָל הַר
וְגִבְעָה קַדְמָה גִּבְעָתִי · וּמִגִּבְעוֹתַי לְגִבְעוֹת עוֹלָם דִּלַּגְתִּי ·
וּמִגִּבְעוֹת עוֹלָם לְגִבְעַת סִינַי נִגְבַּלְתִּי :
עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת · טַבּוּר הָאָרֶץ וְטַבּוּר חוּצוֹת ·

בית לוי

(הוללתי) לשון בריאה וכן (נתחוללה נתחוללתי) גם כן לשון בריאה הם כמו ותחולל ארץ (תהלים צ) (האלתי והגהתי) שניהם ל׳ אור והגהתי מל׳ ולא יגה שביב אשו (חוק חגתי) ל׳ בחוקו חוג על פני תהום (משלי ח כו) ול׳ חוק חג על פני מים (איוב כו י) (נכבדי מים) רבוי המים כמו כעס ככד (במדבר כ׳ כ׳) (מעיני נובעת מים) עפ״ה כוי כל צמא לכו למים (ישעיה נה א׳) וכדרשת רז״ל (הטבעו) ל׳ טביעה ושקיעה (כי) בשבילי וכן כל כי שבחרוז זה פירושו בשבילי או פי׳ בעלתי (נוטעו) צייך לומר ל׳ נטיעה עפ״ה ויטע אהלי אפדנו (דניאל יא מה) (הררי ישראל) תואר נא״י עפ״ה ארץ הרים ובקעות ירושלים הרים סביב לה (תהלים קכה ב) (בפלס כו׳) עפ״ה ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים (ישעיה מ יב) (תועפות) ל׳ תוקף מלשון כתועפות ראם לו (במדבר כג כב) (נשתמעו) הוא ל׳ תלמוד משתמע (גבעות) הם גדולים וגבוהים יותר מהרים ובאים לדבר ההרים תרקדו כאילים שה״א רקידה גדולה דוגמת רקידת האילים וגבעות כבני צאן שהיא רקידה קטנה (חלתי) ל׳ חבלי לידה מלשון לא חלתי ולא ילדתי (ישעיה כג ד) (לגבעות עולם) תואר לאבות ושאר גדולי עולם כדמתרגם יונתן ע״פ ומראש הררי קדם וגו׳ (דברים לג ט) ועיין פי׳ יונתן שם (טבור הארץ) ל״ה יורדים מעט טבור הארץ (שופטים ט לו) ופירשו המפרשים מילוע הארץ וגבהו נקרא טבור ע״ש שהטבור והסבר שבאדם הוא גבוה בגוף

רשפי ארץ (באין תהומות) קודם שהיו התהומות (חוללתי) נבראתי (ובאין קורא תהום אל תהום) במעשה בראשית בטרם הקוו המים לים אוקיינוס והיו התהומות מובדלין (בפיו נקראתי) (ובתהום רבה) משפט דור המבול שנבקעו בו כל התהומות (משפטי מלאתי) שפט הקב״ה בי ובעלתי (ועליהם חוק חגתי ונגבלתי) חקק ושער במדה כשושה במחוגה גבול ים שלא יפרוץ עד מבול (באין מעינות נכבדי מים) כשעדיין לא היו מעינות רבוי המים נבראתי (ובאין מעינות) עדיין מעייני היה (נובעת מים) (ובאין מקוה מים כו׳) כשעדיין לא היה מקוה מים כתוב בתורה טהרת מי חטאת ודין מקוה (בטרם הרים הטבעו) נבראתי עד לא נקבעו ונטבעו ההרים בארץ (זויות עולם) ד׳ רוחות העולם (כי נוטעו) בשבילי נטעו (הררי ישראל) א״י (כי נתקעו) בשבילי נתקעו ונקבעו בתוך הקרקע (הררי עד) הרים הקיימים לעד (כי נתידעו) מפורש שמותם בתורה ונודעו כל ההרים (הררי אל) הרי תבור וכרמל חרמון ושריון (בפלס ובמאזנים כי נשקלו ונודעו) מה ששקל בפלס הרים וגבעות במאזנים כמ״ש (ישעיה מ יב) הכל היה בשבילי (תועפות גבהם) תוקף גדלם (ומחקרי יסודם כי נשתמעו) על ידי נודעו כמה כחן וגבהן (ובהודעי בסיני נזדעזעו) ההרים כל אחד אומר עלי ישרה השי״ת שכינתו (ולהר המוריה) להר סיני (כולם נכרעו) כרעו לפניו ברכיהם כי בי בחר ה׳ (ועל מה אדניה הטבעו) ועל מה נתייסדה הארץ (בטבעתי ארץ) ולכך (ואדניה הטבעו) כי אני התורה חותם של כל המעשים כמו החותם תחת הספר שהוא העיקר (ולפני גבעות חוללתי) נבראתי קודם ההרים הגדולים והגבוהים (גבעת הלבונה אני חלתי) אני התורה הריתי וילדתי גבעת הלבונה (וגבעות כנשאו בצדקה) כשינשאו ההרים והגבעות בהצמחת רב תבואה ע׳׳י הצדקה שיעשו (נתנשאתי) אני התורה (לגבעות עולם) להאבות ושאר גדולי עולם שהשלם עומד בזכותם (עד לא עשה ארץ וחוצות) נבראתי עד לא עשה ארץ ישראל ושאר ארצות (טבור הארץ) בית המקדש שהוא מגבה ארץ ישראל

בין איך בַּשַׁאפִין גִיוָוארִין אונ אִיך הָאבּ נָאךְ גִילַייכְט אַז עֶס אִיז נָאךְ נִיט גִיוֶועֶן פִינְצְטֶער אויף דֶעם תְּהוֹם אונ אֵיידֶער אֵיין תְּהוֹם הָאט גִירוּפִין דֶעם אַנְדֶערִין בִּין אִיךְ גִירוּפִין גִיוָוארִין מִיט זַיין מוֹל אונ אַז עֶר הָאט גִישְׁפָּאלְטִין דִי אָפּ גְרוּנְטִין בְּשַׁעַת דוֹר הַמַּבּוּל הָאט עֶר מִיט מַיין דֵעָה גִישְׁפָּאלְטִין אונ אויף דֶעם גְרוֹיסִין תְּהוֹם הָאבּ אִיךְ דֶר פִילְט מַיין מִשְׁפָּט אונ אויף זַייא הָאבּ אִיךְ גִימַאכְט אַיין גְבוּל אונ בַּייא דֶעם לִוְיָתָן בִּין אִיךְ גִילוֹבְּט באין מעינות נכבדי מים אונ אַז עֶס אִיז נָאךְ נִיט גִיוֶועֶן דִי קְוַואלֶען אִיז גִיוֶועֶן דִי תּוֹרָה אונ פַר אַלֶע קְוַואלִין הָאט מַיין קְוַואל גִיקְוֶועלְט וַואסֶר אונ אַז עֶס אִיז נָאךְ נִיט גִיוֶועֶן קֵיין טַייכִין הָאט זִיךְ מַיין טַייךְ גִיצוֹגְן מִיט וַואסֶר אונ אַז עֶס אִיז נָאךְ נִיט גִיוֶועֶן קֵיין בְּרוּנֶן הָאבּ אִיךְ גִיקְוֶועלְט וַואסֶער אונ אַז עֶס אִיז נָאךְ נִיט גִיוֶועֶן אַלֶע וַואסֶערִין אונ מִקְווֹת בִּין אִיךְ גִיוֶועֶן אַז אַיין מִקְוֶה צוּ דִי יִשְׂרָאֵל בטרם הרים הטבעו אֵיידֶר דִי בֶּערְג זַיינֶען חָארִין גִיזֶעצְט זַיינֶען אַלֶע ווִינְקְלִין פוּן דֶער וֶועלְט אִין מִיר גִיפְלַאנְצְט גִיוָוארִין דִיא בֶּערְג פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז מִיט מִיר גְשְׁטַארְקְט גִיוָוארִין

אונ דוּרְךְ מִיר זַיינֶען זַייא גִיוָואר גִוָוארִין דִיא בֶּערְג הָאבִּין זִיךְ אַלֶע אַיין גִיזַאמִילְט אונ מִיט אַיין וָואג הָאט מֶען זַיי גְוואוֹגִן דוּרְךְ מִיר וֶוערְט דֶר קְלֶערְט דָס שְׁטַארְקַייט פוּן דִיא הוֹיכֶע בֶּערְג אונ דֶר גְרוּנְט אונ אַז אִיךְ בִּין בַּוויזִין גִיוָוארִין אויף דֶעם בַּארְג סִינַי הָאבִּין אַלֶע בֶּערְג גִיצִיטֶערְט אונ הָאבִּין גִקְנִיעט צוּא דֶעם הַר הַמּוֹרִיָּה וָואס דָארְט אִיז גְשְׁטַאנֶן דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ועל אונ דוּרְךְ מִיר אִיז צוּא ווִיסִין אויף וָואס זַיינֶען אִירֶע שְׁוֶועלִין גִיזֶעצְט גִיוָוארִין מִיט מַיין חוֹתָם אִיז פַאר תַּחְתָּם גִיוָוארִין דִיא עֶרְד מִיט אִירֶע שְׁוֶועלִין לפני גבעות חוללתי אונ פַאר דִיא הוֹיךְ בִּין אִיךְ ווָארִין בַּשַׁאפִין דוּרְךְ מִיר הָאט מֶען גִיפָארְשְׁט דִיא הוֹיךְ פוּן דֶער וֶועלְט דֶר הַר הַמּוֹרִיָּה אונ אַלֶע הוֹכֶע בֶּערְג זַיינֶען דוּרְךְ מִיר בַּשַׁאפִן גִיוָוארִין אונ אַז אַלֶע בֶּערְג זַיינֶען דֶער הַייבְט גִיוָוארִין מִיט צְדָקָה דֶערְנָאמָאל בִּין אִיךְ אויךְ דֶער הַייבְט גִיוָוארִין אונ מַיין הוֹיךְ אִיז פְרִיעֶר פוּן אַלֶע הוֹיךְ אונ פוּן אַיין בַּארְג צוּם אַנְדֶרִין הָאבּ אִיךְ גְשְׁפְּרוּנְגֶן בִּיז אִיךְ בִּין גִיקוּמֶען צוּם בַּארְג סִינַי עד לא עשה ארץ וחוצות אֵיידֶר עֶר הָאט בַּשַׁאפְן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

יוצר ליום ראשון של שבועות

טַבּוּרִי הָיָה מַשְׁתִּית אֶרֶץ וְחוּצוֹת ׃ וּמַשְׁתִּית טַבּוּרִי הוּשְׁתוּ אֶרֶץ וְחוּצוֹת ׃ מֵחֵיקִי אֶל חֵיק הָאָרֶץ וּמֵחֵיק הָאָרֶץ אֶל חֵיק חוּצוֹת ׃ וּמִמַּשְׁתִּיתִי הָיָה מַשְׁתִּית הָאָרֶץ וְחוּצוֹת ׃ כְּפִי תַחְרָא בֵּין אֶרֶץ וְחוּצוֹת ׃

וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל ׃ יְצִיר אֲשֶׁר יָצַר רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל ׃ מִמֶּנּוּ הֵצִיק מְצוּקֵי תֵבֵל ׃ וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל ׃ כִּתְרוּמָה הוּרַם רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל ׃ כְּחַלָּה מֵעִסָּה הִפְרִישָׁם לְתַבֵּל ׃ וּמִזְבַּח אֲדָמָה הָיָה רֹאשׁ לְתֵבֵל ׃ מִגּוּשֵׁי הֻשְׁלַךְ עָפָר לְתֵבֵל ׃ הוּא הָיָה רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל ׃

בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אָנִי ׃ כְּאֹהֶל עֵת טֶרֶם מְתָחָם יוֹתֵר מֵהֶם מְתָחַנִי ׃ כַּדּוֹק עֵת טֶרֶם נָטָם אֶצְלוֹ נְטָנִי ׃ בְּיָמִין טֶרֶם טִפְּחָם מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת טִפְּחַנִי ׃ וּבְזֶרֶת טֶרֶם תִּכְּנָם בָּהּ תִּכְּנָנִי ׃ וְאֶצְבָּעוֹת טֶרֶם קְבָעָם בְּאֶצְבְּעוֹתָיו קְבָעַנִי ׃ וְעֵת אֲשֶׁר פְּרָשָׂם כָּאֹהֶל כַּיְרִיעָה פְּרָשַׂנִי ׃ וְלִירִיעוֹתָם אָמַר דַּי וְלִירִיעוֹתַי לֹא אָמַר דַּיֵּנִי ׃

בְּחֻקּוֹ חוּג עַל פְּנֵי תְהוֹם ׃ לְמַעֲנִי חַק שְׁלֹשָׁה חֻקִּים ׃ עַל רוּם וְעַל תַּחַת וְעַל תְּהוֹם ׃ בְּשׂוּמוֹ לַיָּם חֻקּוֹ חָקַק חָג עַל פְּנֵי תְהוֹם ׃ בְּחֻקּוֹ אֶבֶן שְׁתִיָּה עַל פְּנֵי תְהוֹם ׃ בְּחֻקּוֹ לִוְיָתָן עַל דַּלְתוֹת תְּהוֹם ׃ בְּחֻקּוֹ אֶבֶן פִּנָּה שֶׁלֹּא

פסח לוי

(וטבור חוטת) מנחר בסר חרטה וקודם לזה (טבורי היה משתית ארץ וחוצות) טבור שלי היה יסוד הארץ (ומשתית טבורי הושתו ארץ וחוצות) כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי (מחיקי אל חיק הארץ) מיסודי יסד ה' (ומחיק הארץ אל חיק חוצות) ומיסוד א"י נתייסד ח"ל (וממשתיתי היה משתית הארץ וחוצות) וההפרש בקדימת מעלה וערך מדרגתו למדרגת א"י וח"ל (כפי תחרא בין ארץ וחוצות) מדרגתו היא כפולה ממדרגת ויחס שבין ארץ וחוצות כפי התחרא שהוא כפול וחזק (מעל"ד) (וראש עפרות תבל) נבראתי עד שלא ברא אדה"ר שהוא (יציר אשר יצר) שיצרו הקב"ה ממנחר מעפר ממקום המזבח אשר הוא (ראש עפרות תבל) (ממנו הציק מצוקי תבל) מאדם הראשון יסד אבות העולם וישת עליהם תבל בזכותם (כתרומה אשר הורם) כן היה תורם הקב"ה מכל הבריות אשר ברא את אדה"ר אשר הוא (ראש עפרות תבל) (כחלה מעיסה הפריש) הפריש לאדם ולאשתו כחלה מן העיסה (לתבל) וכדי לעשות אותו כתבלין הנתונין בתבשיל להמתיקו לכן יצרם ממנחר עפר (מזבח אדמה) אשר הוא היה ראש לתבל שממנו הושתת העולם וכל זאת עשה כדי שיתקיימו (מגושי השלך עפר לתבל) כמ"ש ח"ל שנטל הקב"ה אש ושלג וגיבל אבן גדולה וטמנו במים במקום המזבח והוא אבן שתיה וממנה נשתכלל העולם (בהכינו שמים שם אני) בעת הכינו את השמים הייתי שם אני התורה כי נבראתי קודם להם (כאוהל עת טרם מתחם) בעת שעשה ופרשם כאוהל הייתי (יותר מהם מתחני) ויותר משכני מהם כי ארוכה מארץ מדה (אלפים וארבע מאות בעולם מאריכה) כמו שיסד הפייטן בפ' שקלים (כדוק עת טרם נטה אצלו נטני) קודם הטת שנטה שמים כיריעה נטה אותי אצלו אמון (משלי ח ל) (בימין טרם טפחם) קודם שתיקן השמים בטפח ימין שלו (מימינו אש דת טפחני) עשה אותי בטפח ימין שלו (ובזרת טרם תכנם בה תכנני) ונמדה בשמה זרת אשר תכן בה את השמים באותה מדה תכן אותי (ולירועתם אמר די) שנפער בהם הקב"ה ואמר די (ולירועתי לא אמר דיני) כמ"ש ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד (תהלים קיט צו): (בחוקו חוג על פני תהום) בעת חקק עיגול הארץ לכבות על פני תהום הייתי כי נבראתי תחלה (למעני חק שלשה חקים) בשבילי חקק ויסד שלש חקיקות כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ואלו הם כולם חקיקות (על רום) שהם השמים (ועל תחת) הוא הארץ והצומח והחי והמדבר והגלגלים (ועל תהום) הוא הים אוקיינוס (בשומו לים חקו) בעת שם לים חוק וגבול שלא ללכת מהגבול והלאה (חוקו חג על פני תהום) כי נבראתי קודם לזה (אבן שתיה) ששם אותו תחת תהום המים שממנו

בית לוי

ובלמ(ו)ציתו (תבחיס) ל' יסוד מלשון אבן שתיה שממנו הושתת העולם (מחיקי אל חיק הארץ) ל' ומחיק הארץ (יחזקאל מג יד) שביא ל' יסוד כפי' רש"י (כפי תחרא) שפת השריון נקרא כן מלשון שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא (שמות כח לב) (וראש עפרות תבל) תואר לאדם הראשון (הציק) לשון יסוד כמו לבו יצוק כמו אבן (איוב מא טז) ומתרגם לביה מתיסד כין אבנא (לתבל) ל' תבלין (לתבל) לארץ (מגושי) ל' גרור מל' וגוש עפר (איוב ז' ה') (כאהל עת טרם מתחם) עפ"ה וימתחם כאוהל לשבת (ישעיה מ כב) (כדוק כו') עפה"כ הנוטה כדוק שמים (שם) (בימין טרם טפחה) עפ"ה וימיני טפחה שמים (ישעיה מח יג) (אש דת טפחני) עפ"ה מימינו אש דת למו (דברים לג ב) (ובזרת) שם מדה חצי אמה והוא עפ"ה ושמים בזרת תכן (ישעיה מ יב) (תכנם ותכנני) הוא לשון תכנה (ואצבעות כו') עפ"ה כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך (תהלים ח ד) (כיריעה) עפ"ה נוטה שמים כיריעה (שם קד) (ולירועתי לא אמר דיני) כענין לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד (תהלים קיט צו): (בחוקו) ל' חקיקה (חוג) הוא העיגול הנעשה על ידי כלי ולא שני ראשין יעמוד ראש האחד במקום עמדו והשני יסבב סביבו ונעשה עגול (חק) כמו חקק ויסד (כשום) לשון תשימה כמו ומלאו את הארץ וכבשוה (בראשית א כח):

אונ חוץ לארץ אונ דאס בית המקדש וואס ער איז דאס מיטלסטע פון ארץ ישראל אונ פון דר גאנצר וועלט איז דורך מיר גגרונט פעסט גיווארן נאר די וועלט אונ פון וועגן מיין גרונט איז ווארין גגרונט פעסט די ערדי דיא תורה זאגט איך בין דר גרונד פון ארץ ישראל אונ פון חוץ לארץ אזו וויא דער זוים פון איין פאנצער פון אלע לענדר. וראש עפרות תבל. אונ אדם הראשון דאס ערשטע בשעפניש וואס גאט האט בשאפן פון דעם בעסטין ארט דאש הייסט פון דעם ארט וואס דאש בית המקדש איז גישטאנען פון אדם הראשון זיינען ארויס גיקומען אלע צדיקים אונ אויף זייא שטייט דיא וועלט אזוא וויא דיא תרומה איז אפ גישייד אזוא האט ער אפ גישייד אדם הראשון פון דער וועלט אזוא וויא חלה האט ער זייא אפ גישייד פון דר וועלט אונ דאס ארט פון דעם מזבח איז גיוועזן דאש ערשטע פון דער וועלט אונ פון מיר איז גיווארפין גיווארין ערד אויף דער וועלט אונ דאש ארט פון דעם מזבח איז גיוועזן דאס ערשטע זאגט דיא תורה אונ איך בין פרישר פון אלע בהכינו שמים שם אני איך בין גיוועזן אז ער האט אן גיבריים דעם הימל אונ איידער ער האט אויס גיצויגין דעם הימל האט ער מיך פריער אויס גיצויגין פאר דעם הימל בין איך גינייגט גיווארין אונ איידער ער האט דיא הימל גימאכטין מיט זיין רעכטע האנט האט ער דיא פייערדיגע תורה גימאכטין מיט זיין רעכטע האנט מיט זיין מינצטין פינגער וואס ער האט זייא אן גיבריים האט ער מיך אן גיבריים אונ איידער ער האט זייא קובע גיוועזן מיט דיא פינגער האט ער מיך קובע גיוועזן אונ אז ער האט פאר שפרייט דעם הימל האט ער מיר וויא איריעה פאר שפרייט צוא דער לייג פון דעם הימל האט ער גיזאגט גינוג אונ צוא דער תורה האט ער ניט גיזאגט גינוג דען זיא האט קיין סוף ניט. בחוקו חוג על פני תהום מיט זיין צירקיל האט ער פאר צירקילט דעם תהום פון מיינט וועגין האט ער גימאכט אצירקל אויף דרייא

חלקים

יוצר ליום ראשון של שבועות

יָצִיף לְעוֹלָם תְּהוֹם · בְּחָקְקוֹ חוּג חָקִי כְּבוּשׁ עַל תְּהוֹם :

הפייטן חוזר ומפ' מה הם הג' חוקים שקדמה להם התורה והתורה של (באמצו שחקים) הוא קאי על חוק של (רום) והתורה של (בעזוז עינות תהום) הוא קאי על חוק (של תהום) והתורה של (בחוקו מוסדי ארץ) הוא קאי על חוק של תחתי בפסיקתא זו מונה הפייטן שבעה הרקיעים כשמותן שמנאום רז"ל במס' חגיגה (דף יב ב) אלא שקרא את המכון שבו ברד ושלג וקיטור ועננים בשם ערפל שתחת רגליו ואת הוילון ואת הרקיע קרא בשם שמים ושמי השמים וזהו על רום שהתפארה התורה :

בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים מִמַּעַל · מִתְאַמֶּצֶת הָיִיתִי בִּמְרוֹמֵי מַעַל ·
בְּאַמְּצוֹ עֲרָבוֹת לִרְכוּבוֹ · הָיִיתִי רְכוּבוֹ · בְּאַמְּצוֹ
שְׁחָקִים לְעֻזּוֹ הָיִיתִי מָעֻזּוֹ · בְּאַמְּצוֹ מְעוֹנָה בִּזְרוֹעוֹ הָיִיתִי
כְּקָמֵיעַ עַל זְרוֹעוֹ · בְּאַמְּצוֹ זְבוּל לְקָדְשׁוֹ · הָיִיתִי זְבוּלָהּ
בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ · בְּאַמְּצוֹ עֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו · הָיִיתִי
מִשְׁתַּעֲשַׁעַת עַל אַרְכּוּבוֹת רַגְלָיו · בְּאַמְּצוֹ שָׁמַיִם וּשְׁמֵי
הַשָּׁמַיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם · בְּאַמְּצוֹ כָּל אֵלֶּה
אִמְּצַנִי נוֹטֶה שָׁמָיִם :

זה חוק התהום שהתפארה התורה

בַּעֲזוֹז עֵינוֹת תְּהוֹם · נֶעֱזְזָה מַעְיָנַי מִמַּעְיְנוֹת תְּהוֹם · נִתְעַזְּזוּ מֵימַי
מִמֵּימֵי תְּהוֹם · בְּטֶרֶם נֶעֶזְזוּ עַזִּים עַזָּה הָיִיתִי עַל תְּהוֹם · בְּשׂוּמוֹ
לַיָּם חֻקּוֹ · שָׂם עֲלֵיהֶם חֻקַּי · וּמַיִם לֹא יַעַבְרוּ פִיו · כֵּן לֹא יַעַבְרוּ עַל פִּי ·
וְנִשְׁתַּכְלֵל עוֹלָם בְּמַאֲמַר פִּי שֶׁהָיִיתִי בְּפִיו :

זה חוק תחתית שהתפארה התורה

בְּחֻקּוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ · סַד בְּמוֹסְדֵי מוֹסְדֵי אָרֶץ · הֵמָּה הַיּוֹצְרִים הַיְצוּרִים
אֲשֶׁר בָּאָרֶץ · וְיוֹשְׁבֵי נְטָעִים נְטִיעַת שׂוֹרֵק בָּאָרֶץ · לִנְטוֹעַ
שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ · וּגְדֵרָה נַעֲשֵׂיתִי גָדֵר בָּאָרֶץ · וְעִם הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ מָלַךְ בִּי מֶלֶךְ עַל
כָּל הָאָרֶץ · הִמְלִיכַנִי וְהִמְלַכְתִּיו עַד לֹא שָׁמַיִם וָאָרֶץ · וּמִיּוֹם דָּבָר וַיִּקְרָא אָרֶץ · קָרָא לִי רָאשֵׁי

(מלמדו) ל' אומן וחוזר (ערבות רכובו) פרש"י סולו לרוכב בערבות (תהלים סח ה) (שחקים לעוזו) עפ"ה ומוזו בשחקים (שם לה) (מעונה בזרועו) עפ"ה מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם (דברים לג כז) : (בעזוז) לשון חוזק וכן נעוזה בעזוז עזה כולם ל' חוזק הם (עזים) מים עזים (ונשתכלל) לשון יסוד כי ת"י פל נטה שמים ויוסד ארץ דהלא שמיא ושכליל ארעא (ישעיה נא יג) (בחוקו) ל' חקיקה (סד) כמו יסד (במוסדי) כמו ביסודי (היוצרים) כלל בזה כל היצירות דומם וצומח וחי שאינו מדבר וחי מדבר ובגלגלים ואח"כ חלק אותם לג' חלקים (היוצרים אשר בארץ כו') (נטיעת שורק בארץ) תואר בעלי חיים המדברים עפה"כ אנכי נטעתיך שורק (ירמיה

מתחיתו של עולם (בחקו חוג) בכל חקיקות ויסודות הללו היה (חקי כבוש) ונמלא (על פני תהום) : (באמצו שחקים ממעל) בעת חזק את השחקים אשר המה ממעל (מתאמצת הייתי) אני התורה (במרומי מעל) בשמים ממעל : (בעזוז עינות תהום) בעת חיזק את מעיינות התהום (נעזזה מעיני) נתחזקה מעייני (ממעינות תהום)(בטרם נעזזו עזים) קודם שנתחזקו מים העזים (עזה הייתי) אני התורה הייתי חזקה (על תהום בשומו לים חוקו) בעת שם לים חוק וגבול שלא ללכת מהגבול והלאה (ונשתכלל) ונתיסד (עולם כו') (שהייתי בפיו) ונתתי לו עצה : (בחוקו מוסדי ארץ) בעת חקק יסודי הארץ הייתי כי נבראתי תחלה (סד במוסדי מוסדי ארץ) יסד ביסודי יסודות הארץ (המה היוצרים כו' אשר בארץ) הצומח והחי שאינו מדבר (ויושבי נטעים נטיעת שורק בארץ) הבעלי חיים המדברים (לנטוע שמים וליסוד ארץ) הגלגלים שהם חומר זך ונקי (וגדרה) אשר שם חוק גבול לים (נעשיתי גדר בארץ) על ידי שיתה זאת (מלך בי מלך) כמ"ש בי מלכים ימלוכו (המליכני) על בניה (והמלכתיו) אותו על כל בריותיו (קרא לי ראשי דורות הארץ) שקרא הקדוש ברוך הוא לצדיקים שמאדם עד משה ורצה לתת להם

חֲלָקִים דִיא הויך אוּנ דִיא נִידֶער אוּנ דֶער תְּהוֹם אַז עֶר הָאט גִימַאכְט גִיזֶעץ צוּם יַם הָאט עֶר גִימַאכְט מַיין גִיזֶעץ אִיבֶּער דֶעם תְּהוֹם אֵיידֶער עֶר הָאט גִיזֶעצְט דֶעם אֶבֶן שְׁתִיָּה אוֹיף דִי טִירְן פוּן דֶעם תְּהוֹם אֵיידֶר עֶר הָאט גִיזֶעצְט דֶעם לִוְיָתָן אוֹיף דִיא טִירְן פוּן דֶעם תְּהוֹם אֵיידֶער עֶר הָאט גִיזֶעצְט דֶעם ווינְקִיל שְׁטַיין עֶשׁ זָאל נִיט פַאר פְלַייצִין דִיא וֶועלְט דֶער תְּהוֹם הָאט עֶר מִיט מַיין צִירְקִל בַּאצְווָאוּנְגֶען דֶעם תְּהוֹם קְלוֹמַר אִין מַיין זְכוּת הָאט דִיא וֶועלְט אַיין קִיוּם באמצו שחקים ממעל אַז עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דֶעם הִימְל פוּן אוֹיבִּין בִּין אִיךְ גִיוֶועֶן גִישְׁטַארְקְט צְווִישִׁין אַלֶע אוֹיבֶּערְשְׁטֶע אַז עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דֶעם הִימְל וָואשׁ הַייסְט עֲרָבוֹת צוּא זַיין רַייטוּנְג בִּין אִיךְ גִיוֶועֶן זַיין רַייטוּנְג אַז עֶר הָאט גִשְׁטַארְקְט דֶעם הִימְל וָואשׁ הַייסְט שְׁחָקִים בִּין אִיךְ גִוֶועֶן זַיין שְׁטַארְקַייט אַז עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דֶעם הִימְל וָואשׁ הַייסְט מָעוֹן מִיט זַיין אָרֶעם בִּין אִיךְ גִיוֶועֶן וְויא אַקְמֵיעַ אוֹיף זַיין אָרֶעם אַז עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דֶעם הִימְל וָואשׁ הַייסְט זְבוּל צוּא זַיין הֵיילִיקַייט בִּין אִיךְ גִיוֶועֶן זַיין הַארְבֶּרִיג מִיט זַיין הֵיילִיגְן נָאמֶען אַז עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דֶעם נֶעבִּיל אוּנְטֶער זַיינֶע פִּיס הָאט עֶר זִיךְ מִיט מִיר מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ גִיוֶועֶן אוֹיף זַיינֶע פִּיס אוּנ אֵיידֶער עֶר הָאט גִישְׁטַארְקְט דֶעם הִימְל וָואשׁ הַייסְט שָׁמַיִם אוּנ דִיא וָואסֶער וָואשׁ זַיינֶען הֶעכֶער פוּן דֶעם הִימְל אִין זַיין טָאן שְׁטַארְקִין דִיא אַלֶע הָאט מִיךְ גִישְׁטַארְקְט דֶער וָואס הָאט גִיפְלַאנְצְט דֶעם הִימְל בעזוז עינות תהום אוּנ אַז עֶר הָאט אַיין גִיזַאמִילְט דִיא קְוַואלִין פוּן דֶעם תְּהוֹם הָאט זִיךְ פְרִיעֶר אַיין גִיזַאמִילְט מַיין קְוַואל מַיין וַואסֶער הָאט זִיךְ פְרִיעֶר גִישְׁטַארְקְט פוּן דִיא קְוַואלִין וַואסֶער פוּן תְּהוֹם אִיךְ בִּין שְׁטַארְקֶער גִיוֶועֶן פְרִיעֶר אֵיידֶער דִיא שְׁטַארְקֶע וַואסֶערִין אַז עֶר הָאט גִיטָאן אַיין גִיזֶעץ אוֹיף דֶעם יַם וִויא וַוייט זַיין גְבוּל זָאל זַיין הָאט עֶר גִיטָאן מַיין גִיזֶעץ אוֹיף דֶעם יַם אַזוֹא וִויא דִיא וַואסֶער גַייט נִיט חוּץ לִגְבוּל אַזוֹא זָאל מֶען נִיט עוֹבֵר זַיין אוֹיף דֶער תּוֹרָה וָואס הַייסְט מַיִם מִיט מַיינֶע רֵייד וָואשׁ זַיינֶען גִיוֶועֶן אִין זַיין מוֹיל הָאט עֶר גְרוּנְד פֶעסְט דִיא וֶועלְט בחוקו מוסדי ארץ אַז עֶר הָאט גִיזֶעצְט דֶעם גְרוּנְד פוּן דֶער עֶרְד הָאט עֶר מִיט מַיינֶע גִיזֶעצִין גִיזֶעצְט דִיא עֶרְד דָאשׁ מֵיינְט מֶען דִיא צַדִּיקִים וָואס זַיינֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ דָאשׁ וָואשׁ נָאט הָאט גִיפְלַאנְצְט אַיין גוּט פְלַאנְצוּנְג אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ מִיט זַייא אִיז גִפְלַאנְצְט דֶר הִימְל אוּנ גְרוּנְד פֶעסְט דִי עֶרְד מִיט מַיין צַאם אִיז גִיוָוארִין פַר צַאמְט דִי וֶועלְט אַז דֶר גָאט פוּן דֶר גַאנְצֶר וֶועלְט הָאט בַּאשַׁאפִין דִי וֶועלְט הָאט עֶר מִיט מִיר אַיין עֵצָה גִהַאלְטִין עֶר הָאט מִיךְ גִמַאכְט קִינִיגִין אוּנ אִיךְ אִים אֵיידֶר עֶס אִיז גִיוֶועֶן הִימְל אוּנ אֵיידֶר עֶרְד הָאט עֶר גִירוּפִין דִיא עֶרְד הָאט עֶר מִיךְ גִירוּפִין דָאשׁ עֶרְשְׁטֶע אוֹיף דֶער עֶרְד עֶר הָאט

דורות הארץ׃ קרא לאדם הנוצר מארץ׃ קרא לנח איש צדיק בארץ׃ קרא לאברהם מאצילי ארץ׃ קרא ליצחק הזורע בארץ׃ קרא ליעקב הנחתם בשמי ערץ׃ קרא לשבטים לקדושים אשר בארץ׃ ועל כל אחד ואחד שאלני יוצר הארץ:

עמד אדם ראש לנשמות׃ זה ספר תולדות אדם רשומות׃ ואמר אליה הנה זה חכם מלא חכמות׃ בצלם ובדמות אותו לדמות׃ כאחד ממנו מעלה באימות׃ ומוראו על חיות ובהמות׃ וכלם יצרתי עלי אדמות׃ ובדעתו קרא להם שמות׃ ואחרי כן קרא שמי הנכבד והנורא בשמות:

סלן סומס כפנים תרועה אות פי״ן אחת שהשיבה תורה נגנות אדה״ר אשר כבניע לא תתרגם לכגתן ט:

פרש זה ספר תולדות אדם׃ ונמצא דור שלישי רחוף מבני אדם׃ כהוחל לקרא בשם מעשה ידי אדם׃ וקם דור עשירי מקלקל באדם׃ ויראו בני האלהים את בנות האדם׃ וירא יי כי רבה רעת האדם׃ ויאמר יי אמחה את האדם׃ לולי נולד איש צדיק באדם׃ זה ינחמנו אמרים מלמעלה פניהם פני אדם׃ ולמטה אומרים זה ינחמנו בני אדם׃ ואמר אליה הנה זה אדם תחת אדם׃ ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

סלן סופמס כפנים תרועה אות פ״א שהשיבה תורה נגנות נח אשר בבניע זה לא תתרגם לכגתן ס:

צץ ממזרח וכשחר עלה׃ ונקרא עיט פורח על פני מעלה׃ אב המון נקרא ונתעלה׃ ובעשר נצרף ולא נמצא בו עולה׃ עבודה זרה על ידו בטלה׃

התורה (וסדר שנת של כל תו״א) (קרא לאדם) קרא הקב״ה לאדם הראשון לתת לו התורה כי היה לו מעלה (הנוצר מארץ) ממקום המזבח ולא כשאר בני אדם הנולדים שדומה בדומה וכן (קרא לנח) שנאמר עליו (איש צדיק בארץ) וכן (קרא לאברהם מאצילי ארץ) וכן קרא ליעקב הנחתם בשמי ערץ) אשר דמות דיוקנו חתומה וחקוקה בכסא כבודו (ועל כל אחד ואחד שאלני יוצר הארץ) אם אתרצה להנתן להם (עמד אדם ראש לנשמות) כי כולם על שמו נקראו (זה ספר תולדות אדם רשומות) תולדותיו של אדה״ר הן רשומות על זה הספר (ואמר) הקב״ה (אליה) לתורה (הנה זה חכם כו׳) (כאחד ממנו מעולה באימות) כמ״ש ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ (וכולם) כל היצירות אשר (יצרתי עלי אדמות) (ובדעתו קרא להם שמות) לא בהשכמה רק בדעה לפון נופל על לשון (ואחרי כן קרא שמי) שם הוי״ה (הנכבד והנורא בשמות) שה״ה היה הוה ויהיה: (פרש זה ספר תולדות אדם) הקב״ה פירש זה ספרו של אדם הראשון שנמצאו בו כל תולדות האדם עד סוף כל הדורות ונמצא כתוב שם אשר (דור שלישי) דור אנוש שהוא שלישי לאדם (רחוף) ונפרד (מבני אדם) שרמז הקב״ה ליה אוקיינוס ועלה והציף שלישו של עולם (כהוחל לקרוא בשם) ה׳ לשם עבודת אלילים שהם (מעשה ידי אדם) (וקם) אח״כ (דור עשירי) דור המבול (זה ינחמנו אומרים) המלאכים (מלמעלה) אשר (פניהם פני אדם) כי היו חושבים שזה ינון על הדור וינחם העולם (ולמטה אומרים כו׳) ובני אדם מלמטה גם הם היו אומרים זה ינחמנו כי בתחלה היו קורעים בצפרנים הקרקע לזורעה והוא תקן להם כלי מחרישה (ואמר אליה הנה זה אדם תחת אדם) ואמר הקב״ה לתורה הא לך נח תחת אדה״ר לקבל התורה כי עליו נאמר (ומצא חן כו׳) : (צץ ממזרח כו׳) אברהם שנאמר עליו מי העיר ממזרח צדק (ישעיה מא ב) נוצץ וכשחר עלה (ונקרא עיט פורח כו׳) כמ״ש קורא ממזרח עיט (שם מו יא) (אב המון נקרא ונתעלה) כמ״ש כי אב המון גוים נתתיך (ובעשר

י פא) (צלן) שמבאר שהן (מאצילי) מהגדולים ומה שפ״ה ומאציליה קראתין (ישעי׳ מא ט) (ערץ) ל׳ חוזק כמו כגבור עריץ (ירמיה כ יא) (רשומות) כתובות מל׳ אגיד לך את הרשום (דניאל י כא) (רחוף) ל׳ דחיה כמו וגבו כוא נדחף לצאת (דה״ב כו) (כהוחל) ל׳ חולין והוא ל״ס או הוחל לקרוא בשם ה׳ (בראשית ד כו) (זה אדם) נח (תחת אדם) אדה״ר (צץ) ל׳ ניץ והוא גלוי הפרת כמו צץ המטה (יחזקאל ז׳ י׳) (עיט) ל׳ עוף השיר נמשך בעצת הקב״ה

גירופין אדם הראשון וואס ער איז באשאפין גיווארין פון דר ערדי צו נח האט ער גירופין צדיק אויף דער וועלט׃ צו אברהם אבינו האט ער גירופין דער האר פון דיא הארין פון דער וועלט ער האט גירופין צוא יצחק וואס האט גיזייעט אין לאנד פלשתים קרא ער האט גירופין צוא יעקב וואס זיין צורה איז אויס גיקריצט אין כסא הכבוד ער האט גירופין אלע צוועלף שבטים וואס זיינן די היילינע פון דער ערד אויף איטליכין האט זיך דער באשעפער פון דער וועלט גיפרעגט אויב איך זאל צוא אים גינעבין ווערין עמד אדם ראש לנשמות אז עס איז באשאפין גיווארין אדם הראשון וואס ער איז דער ערשטער פון אלע נשמות אזוא ווי עס שטייט ניצייכינט אין דער תורה אונ גאט האט גיזאגט צוא דער תורה ער איז פול מיט חכמות אזוא וויא איינער פון דיא מלאכים איז ער גילויבט מיט פארכט אונ זיין פארכט איז אויף אלע חיות אונ בהמות אונ איך האב אלע באשאפין אויף דער וועלט אונ מיט זיין שכל האט ער ווייא אלעמען נעמען גינעבין אונ דער נאך האט ער מיך אך גירופין מיט סיין גיאבקערטין נאמען פרש את ספר תולדות אדם ער האט באשייד די דורות פון דר וועלט האט ער גיפונען דאס דריטע דור דאס איז דור אנוש איז פאר שטויסין גיווארין פון מענטשין אז זיי האבין אן גהויבן אן צו רופין די דמות עבודת כוכבים וואס ווערט גימאכט דורך מענטשן אונ דער נאך איז אויף גישטאנען דאס צעהנטער דור דאש איז דער דור המבול אונ האבין ערגער גימאכט צווישין מענטשין אזוא וויא עס שטייט אונ דיא קינדער פון דיא הארין האבין גיזעהען דיא שיינע טעכטער אונ האבין זייא גינומען מיט גיוואלד אז גאט האט גיזעהען דאש שלעכטס פון דיא מענטשין האט גאט גיזאגט איך וועל אפ מעקין דעם מענטשין ווען עס וואלט ניט גיבארן גיווארן נח הצדיק צווישין אלע מענטשין דער וועט אונז מנחם זיין האבן גיזאגט דיא מלאכים וואס זייער פנים איז וויא אפנים פון איין מענטש אונ אונטין האבין דיא מענטשין גיזאגט דער וועט אונז מנחם זיין האט גאט גיזאגט צוא דער תורה דאש איז דער מענטש אויף דעם ארט פון אדם הראשון אונ האט גיפונען חן ביא גאט אונ ביא ליים צץ ממזרח וכשחר עלה אברהם אבינו האט גישפראצט פון מזרח אונ

ריחוש) לשון משח ומושם כמו ונטל החול (משלי כו ג) : (שלשה ימים) כמ"ש ביום השלישי וישא אברהם את עיניו (בראשית כב ד) (טורף) מלשון די הוא טרף וירשהו (הושע ו א) (קצה) מל' ונפשנו קצה (במדבר כא ה) (עליצה) לשון שמחה מן ל' עלז לבי (ש"א ב א) (איש שדה) תואר לעשו (איש תם) תואר ליעקב (רום) שמים (חותמות) כינה הפייטן תולדת הדמות והצלם בשם חותם (כטבעת) בחותמים שמנה כמה חותמות שוות : (שלמו) כמו כשלמו (מתנת עולם) עפ"ה לקחת מתנות באדם (תהלים סח יט) :

וְקֵרַב רְחוֹקִים לִזְכוּת מְנֻטָּלָה · הִכִּירַנִי וְהִבַּרְתִּיו בְּאַהֲבָה
כְּלוּלָה · כְּדֵי הוּא לָךְ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה · לִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיךָ
יוֹמָם וָלַיְלָה · דּוֹרוֹת אֲשֶׁר לְפָנָיו לֹא זָכוּ לְמִילָה · וּמֵעֵת
נִתְחַתְּמָה בּוֹ נִתְמַנָּה רֹאשׁ לְכָל תְּפִלָּה :

כאן חותמת כפנים תרוות אות נד"י שהשיבה תורה בגנות אברהם אבה ע"כ מאנה להנתן לו :

קָרְבַּן שָׁלֵם יְחִידוֹ נִמְצָא · כְּטֶנֶא בְּבִכּוּרִים אָז נִרְצָה · כְּשֶׂה
לַטֶּבַח רָץ בִּמְרוּצָה · שְׁלשָׁה יָמִים טוֹרֵף וְנַפְשׁוֹ לֹא
קָצָה · הִוָּעֲצִי נָא עַמִּי דַת מוֹעֵצָה · וְלִקְחִי אוֹתוֹ לְחוּפַּת
עֲלִיצָה · לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵךְ יָצָא · וּלְמַעֲנוֹ אֶרְאֶלִּים מִמְּחִיצָה · מַר
צַעֲקוּ חוּצָה :

כאן נשמט אות קו"ף אחת שהשיבה תורה בגנות יצחק אשר על כן מאנה להנתן לו :

רוֹחַק אִישׁ שָׂדֶה וְקוֹרַב אִישׁ תָּם · יוֹשֵׁב אֹהָלִים בְּאָהֳלֵי רוּם נֶחְתָּם · וְגַם
בַּמֶּרְכָּבָה תָּאֳרוֹ נֶחְתָּם · עוֹלִים בְּמַעֲלוֹתָם וְיוֹרְדִים בִּירִידָתָם · תְּמֵהִים
עַל מַרְאֶה זֶה חוֹתָם · וְאוֹמֵר אֵלֶיהָ הִנֵּה זֶה חוֹתָם · יָפֶה מִכָּל חוֹתָם ·
חוֹתָמוֹת שְׁנֵים עָשָׂר נֶחְתְּמוּ מִזֶּה חוֹתָם · בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ טְבוּעִים בְּאֶחָד
חוֹתָם · עַל לֵב וְעַל זְרוֹעַ לִמְעֹנֵךְ חֲתַמְתִּי חוֹתָם :

כאן נשמט כפנים תרוות אות ר' אחת שהשיבה תורה בגנות יעקב אשר ע"כ מאנה לעלות בגורלו :

ממה סיבות הוה שבין כביטל לתורה היה בשעת בריאת התורה שקדמה לעולם אלפים שנה כידוע מאמרי רז"ל וזה שאמר הפייטן כשלמו אלפים וכו' :

שָׁלְמוּ כָּל אֵלֶּה בְּעָמוּד עַם עוֹלָם · כְּשָׁלְמוּ אַלְפַּיִם עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא עוֹלָם ·

נטרף) ונטרף מכל סת נפסרת נסיונות (ולא נמצא בו) פולה (וקרב רחוקים) גייר את העובדי כוכבים (לזכות מנוטלה) להשיבם לזכות משינופת שהיתה נטולה ועתופה על כתף שאינה יכולה ללכת כמ"ש רגליהם ולא יהלכו (הכירני) כשהיה בן שלש שנים (כדי הוא לך) אתה התורה ויהיה לך (לשם ולתהלה) (ומעת נתחתמה בו) חותם ברית המילה (נתמנה ראש לכל תפלה) שתחלת ברכות התפלה אלהי אברהם גם חותמין מגן אברהם גם הוא תיקן תפלת שחרית כמ"ש וישכם אברהם בבוקר : (קרבן שלם) יצחק בנו (יחידו נמצא כו' כשה לטבח) שאינו יודע כן (רץ במרוצה) ועשה א"ע כאילו לא ידע (שלשה ימים טורף) ומטולטל ללכת להר המוריה ועכ"ז (ונפשו לא קצה) לא השליך עבודה זו לכן (הועצי נא עמי) תסכים לעלתי אתה התורה שנקראת (דת מועצה ולקחי אוהו לחופת עליצה) התחתני עמו יהיה שוה התך (לשוח בשדה לקראתך יצא) כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה ותיקן תפלת מנחה (ולמענו אראלים ממחיצה מר צעקו חוצה) כשנעקד על גבי המזבח היו צועקים ובוכים בקול מר המלאכים (רוחק) מן הברכה עשו שנקרא (איש שדה) (וקורב) לברכה יעקב שנקרא (איש תם ושב אוהלים) (באהלי רום) בשמים (נחתם) (וגם במרכבה תארו נחתם)

דמות דיוקנו חקוק על כה"כ והמלאכים שהיו (עולים במעלותם ויורדים בירידתם) כמ"ש עולים ויורדים בו וראו דמות דיוקנו של יעקב של מטה דומה לשל מעלה והיו (תמהים על מראה זה חותם) דבר הקב"ה לתורה (ואומר אליה כו' מכל חותם) ולכן ראוי שתעלה לגורלו ועוד לו יתרון (חותמות שנים עשר) שבטים (נחתמו מזה חותם) שכולם נאים מחותמו (כטבעת) שלי שאני (המלך טבועים באחד חותם) כולם היו טבועים בחותם שלי שהיו כלם צדיקים (על לב ועל זרוע למענך חתמתי חותם) ומ"ש כתפילין שלי של זרועו כנגד הלב ומי כעמך ישראל לומר הלא למענך התורה עשיתי זאת : (שלמו כל אלה) נשלמו כל אלה החקירות למי תנתן (בעמוד עם עולם) כשיעמדו ישראל הנקראים עם עולם (כשלמו אלפים כו' משנבראת עולם) עד זמן נתינת התורה

איז אויף גינאנגען וויא דער מארגין שטערין אונ איז גיווארין גירופין (עיט) וואש פליהט אויף דר וועלט ער איז גיוועזין איין פאטער פון פיל פעלקער אונ איז דער הייכט גיווארין אונ ער איז גיפרובט גיווארין מיט צעהן פרוב אונ עש איז אין אים ניט גיפונען גיווארין קיין עולה אונ האט מבטל גיוועזן עבודת כוכבים אונ האט מקרב גיוועזן די וואס זיינען ווייט פון גאט אונ ער האט זייא דער הויבין מיט זיין זכות חבירני ער האט מיך דער קאנט אונ איך קאן אים מיט ליבשאפט האט הקדוש ברוך הוא גיזאגט צוא דער תורה ער איז ווערט צוא האלטין דיך מיט לויב אונ צוא היטין דיינע מצות טאג אונ נאכט דיא דורות וואס זיינען גיוועזן פריער האבין ניט זוכה גיוועזן זיך מל צוא זיין אונ פון דער צייט אז ער איז אן ניתחתמת גיווארין מיט דר מילה האט ער זוכה גיוועזן אז דיא ערסטע ברכה פון שמונה עשרה זאל זיך אויס לאזין מגן אברהם קרבן שלם יחידו נמצא זיין איינציגין זון האט ער גיפירט פאר איין קרבן אונ איז באוויליגט גיווארין וויא איין קרבן מיט בכורים אזוא וויא מען פירט אלעמעלע צו שעכטין איז ער גילאפין מען זאל אים מקריב זיין דרייא טאג איז ער גינאנגען צום הר המוריה אונ עס איז אים ניט קר מיאוסת גיווארין אונ איז פארט גינאנגן זאגט

גאט צוא דער תורה זאיי דיך מיישב מיט מיר דוא תורה וואס פון דיר זיינען אלע עצות אונ נעם אים צוא דער חופה מיט פרייד ער איז גינאנגען מתפלל זיין אין פעלד אונ פון זיינט וועגין האבין דיא מלאכים גישריען מיט אביטער גישרייא וואס מען האט אים גיוואלט שעכטין רוחק איש שדה וקורב איש תם ער איז דער ווייטערט גיווארין פון דיא ברכות דער וואס ער איז גיוועזן אפעלד מענטש אונ עס איז ווארין גינענהינט צוא דיא ברכות יעקב אבינו וואס ווערט אן גירופן איש תם יעקב אבינו וואס ער איז גיזעסין פאר התמת אין גיצעלטין פון שם ועבר אונ זיין גישטאלט איז גיוועזן אויס גיקריצט אויף דעם כסא הכבוד דיא מלאכים וואס זיינען ארויף גינאנגן אונ האבין אראפ גינידערט האבין זיך גיוואונדערט אויף זיין גישטאלט האב איך גיזאגט צו דר תורה דר חותם איז בעסר פון אלע חתיכות וואש שטייען אויס גקריצט אויף דעם כסא הכבוד פון דעם חותם איז ניתחתמת גווארין צוועלף התימות דאס איז דיא צוועלף שבטים מיט דעם חותם פון גאט איז איטליכער שבט גיחתמת דאס מיינט מען בייא איטליכן שבט שטייט דאס ווארט (יה) פון דיינט וועגין האב איך דייא גיחתמת אויף דעם הארצין אונ ארום פון דעם כהן גדול שלמו כל אלה אז דיא ישראל

ואלפים וארבע מאות וארבעים ושמונה שנה משנברא עולם · אמרה תורה זה משה אשר נקרא עניו מעולם · וידבר יי אל משה אשר נכתב בי מעולם · הוא יירשני מורשת עולם · והוא יקחני מתנת עולם · וכל באי עולם יאמינו בי לעולם · (והיה אל אמונה מהרהר למענה ומבין בחנינה · אברא עולם בבינה בעבור אמנה) :

תולדות רום ותחת בהזדעזעם · ובשבעה קולות כנראו בנועם · שתים זו שמענו שמעם · ולשתי שמועות נחלק קול רעם · לגוים קול זעם · ולישראל קול נועם · ואמרו הכל מה זה קול מורעם · הולך ומתגלגל בגלגלי רעם · ואומר להם יש לי טעם · ביני ובין עם · ורכב רבותים נתכוננו מול עם · ושבעה רקיעים נטו בזו עם · בזרת אשר תכנם בה קרעם · ויטם ויסיעם ממקומם וממסעם · והיו נוטפים בושם מזיעם · ואמרו מלאכי השרת מה זה הטעם · נורא אלהים ממקדשו המונעם · אל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם · ובכן אמר לעניו רד העד בעם · וישמחו כל העם · בשמחת אמרי נועם ונתמנה ציר רועם · וירד משה מן ההר אל העם :

כוונת הפייטן לזכור עברת הדברות ובכל דבור ודבור מביא דברים מורים על אמיתת הדבור והמשתרג ממנו כן פ"פ וכנמצא נ"פ ותרוו א' כג"כ ולא כתבר"ם

ובכן וירד משה מן ההר אל העם :

מיוסד ע"פ א"ב

אתו מצות וחקים · באר היטב חקוקים · גמולי חלב מיניקים · לדימו חכמה מפיקים · השפע מקור מים חיים מזנקים · ומנופת צופים

(אמרה תורה) להקדוש ברוך הוא (זה משה אשר נקרא עניו מעולם) כי קודם שנולד היה כתוב בו והאיש משה עניו וגו' (וידבר ה' אל משה אשר נכתב משולם) ומעולם היה נכתב בי וידבר ה' אל משה לכן (הוא יירשני מורשת עולם) שהתורה נקראת תורת משה והוא יתנני מורשה לקהלת יעקב (תולדות רום ותחת בהזדעזעם) תולדות שמים וארץ כולם מזדעזעו בשעת מתן תורה (ובשבעה קולות כנראו בנועם) כשראו את השבעה קולות של רוחות ומעלה ומטה ועל ההר (ואמרו הכל מה זה קול מורעם כו') שנתקבצו כל האומות אצל קמואל והוא בלעם ושאלו לו מה קול רעם ורעש שמא יחזיר הקב"ה את העולם לתוהו (ואומר להם) ע"י בלעם (יש לי טעם ביני ובין עם) יש לי ענין לדבר עם ישראל עמי (ורכב רבותים נתכוננו מול עם) וכ"ב אלף מרכבות מלאכים ירדו על הר סיני ונתכוונו נגד ישראל אם לא יקבלו את התורה כו' (בזרת אשר תכנם) בזרת אשר תקנאת השמים כמ"ש ושמים בזרת תכן (בה קרעם) באותו זרת קרע את השמים ושמי השמים והראה להם שהוא יחידי (ויטם) ויט שמים (ויסיעם ממקומם וממכעם) והניעם על ההר (והיו נוטפים השמים (בושם מזיעם) מזיעה ורעדה שלהם כמ"ש רבותינו ז"ל כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה היה נתמלא כל העולם בשמים (וירד משה מן ההר אל העם) והביא (אתו מצות וחקים באר היטב חקוקים) כתובים באר היטב בששפים לבון (גמולי חלב מיניקים) התורה מיניקה חלבה לישראל שהם גמולי חסד (לדימו חכמה מפיקים) כי מוציאים מדדי התורה חכמה (השפע מקור מים

(חוב) שמים (ותחת) ארץ (כנראו) כמ"ש וכל העם רואים את הקולות (שמות כ יח) (טעם) ל' דבור של' הרועה המלך וגדוליו (יונה ג ז) (בזו עם) כנגד ישראל שנקראו עם זו יצרתי לי (ישעיה מג כא) : (מפיקים) מוציאים של' ויפק רצון (משלי ח לו) (מזנקים) ל' קפוץ והמשכה כמו יזנק מן הבשן (דברים לג כב) (ומנופת צופים) עפ"ל ומתוקים מדבש ונופת צופים (תהלים יט יא)

זיינן גישטאנן אויף דעם בארג סיני האט ערשט די וועלט איין קיום גיהאט אז עס האט זיך אויס גילאזין דיא צוויא טויזנט יאר וואס דיא תורה איז בשאפין גיווארן איידער דיא וועלט איז בשאפין גיווארן אונ צווייא טויזנט מיט פיר הונדערט אונ אכט אונ פערציג יאר אז דיא וועלט איז באשאפן גיווארן איז משה רבינו גיבארן גיווארין האט דיא תורה גיזאגט דאס איז דער משה וואס ווערט אן גירופין פון אייביג עניו פון אייביג אן איז אין מיר אן גישריבין (וידבר יי אל משה) ער וועט מיך ירשנן אויף אייביג אונ ער וועט מיך נעמען פאר א מתנה אויף אייביג אונ דיא ישראל וועלין אין אים גלייבין אויף אייביג תולדות רום ותחת בהזדעזעם בשעת מתן תורה האבין גיציטערט אלע באשעפענעש פון היכל אונ ערד אונ דיא זיבין קולות אז זייא זיינען גיזעהן גיווארן מיט זיסקייט דיא צווייא קולות (אנכי ולא יהיה לך) האבן מיר גיהערט ווייער הערונג צו צווייא הערונג איז צוא טיילט גיווארין דאס קול פון שטורעם צו רשעים אקול פון צארין אונ צו צדיקים אזים קול האבן זייא אלע גיזאגט וואס איז דאס פר אשטורעם אויף דר וועלט וואס גיים אונ קייקילט זיך מיט אשטורעם האט גאט זייא גיזאגט איך האב איין רייד צווישין מיר אונ צווישין מיין פאלק ישראל אונ פיל מאל צעהען טויזנט מלאכים האבין זיך גישטעלט אנטקעגין פאלק אונ אלע זיבין הימלען האבין זיך גינייגט איבער דעם פאלק מיט דעם פינגער וואס ער האט זייא באשאפין מיט דעם האט ער זייא צו ריסין אונ ער האט זייא גינייגט אונ פאר רוקט פון זייער ארט אונ דיא מלאכים פון זייער שוויים האט גיטאן טריפין בשמים האבין דיא מלאכים גיזאגט פר וואס איז דאש דאס מוז זיין גאט וואס ער איז פארכטיג פון זיין זיסין היילקייט דער גאט פון ישראל גיט זיין שטארקע תורה צו זיין פאלק אונ ער האט גיזאגט צוא משה רבינו וואס ער איז איין עניו נידער אראפ אונ זאיי מתרה דאס פאלק אונ עס האבין זיך גאר דאס פאלק דער פרייט מיט דער פרייד פון דער זיסער תורה אונ משה רבינו איז גיווארין זייער פאסטוך אונ משה האט אראפ גינידערט פון דעם בארג צוא דעם פאלק ישראל :

ובכן וירד משה מן ההר אל העם אונ אזו שטייט אין פסוק משה האט אראפ גינידערט פון דעם בארג צו דעם פאלק :

אתו מצות וחוקים מיט משה איז אראפ גינידערט מצות אונ חוקים אונ מיט אגוט באשיידענעש זיינען זייא אן גיגורט דיא תלמידי חכמים טוט זייא זאט מאבין מיט חכמה וויא אזייגינדיג קינד איז זאט מיט דער ברוסט זייא מערין אירע רייד וויא אקוואל וואס מוט רינען קוועלינדיגע וואסער אונ זיא איז זיסער פון האניק דיא שיין פון דיא

יוצר ליום ראשון של שבועות

וּמִדְּבַשׁ מְתוּקִים · זוֹהַר לְעֵינַיִם מַבְהִיקִים · חוֹבֵשׁ לַעֲצָמוֹת מַשְׁקִים · טוֹבִים יְשָׁרִים וְצַדִּיקִים · יְקָרִים מִפְּנִינִים וּמִכָּל חֲשׁוּקִים · כְּתַב אֶצְבַּע שׁוֹכֵן שְׁחָקִים · לְנוֹצְרֵימוֹ מֵחֵטְא מְנַקִּים · מַצְדִּיקִים לְכָל בָּם עוֹסְקִים · נִדְבָּרֵימוֹ בְּסֵפֶר נֶחְקָקִים · סוֹפְרֵימוֹ בְּצֶדֶק מְחֻקָּקִים · עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים · פְּאֵר לִוְיַת חֵן וַעֲנָקִים · צְדָקוֹת מְלֵאִים וְלֹא רֵקִים · קְדוּמִים טֶרֶם יְסוֹד אֲפִיקִים (נ"א אֲרָקִים) · רוּם וָעוֹמֶק אֵל בָּם הֵקִים · שְׁמוּעָם לְשׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים · תּוֹצְאוֹתָם לְחֵךְ מַמְתַּקִּים :

מַמְתַּקִּים דִּבְרֵי אֱלֹהִים · לְאוֹמְרֵי אֵין כָּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים : וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תִּתְּנוּ קוֹל עוֹז אֶל אֵלִים · שַׁלְהָבוּ לַפִּידֵי גֶחָלִים · רָצוּ בְרָקִים קַלִּים · קוֹלוֹת הִרְעִימוּ גַלְגַּלִּים · צָרַח שׁוֹפָר מִמְּעֻלִּים · פָּצְמָה רְקוּעַת שְׁעוּלִים · עַמִּים אֲחָזוּם בֶּהָלִים · סַעַר צִירִים וַחֲבָלִים · נֶהִי כַּיּוֹלֵדָה חָלִים · מְרַצְּדִים הָיוּ מֻגְבָּלִים · לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כַּעֲגָלִים · כַּרְמֶל וּבָשָׁן כְּמוֹ אֵילִים · יַחַד תָּבוֹר וְכָל תְּלוּלִים · טוֹרְדוּ בְּגוֹבַהּ וְנִמְצְאוּ פְּסוּלִים · חַי רָם רוֹאֶה שְׁפָלִים · זֶה סִינַי כַּדַּךְ לֹא הִכְלִים · וְהִטָּה אֵלָיו זְבוּלִים · הֶעֱטִירוּ עֲנָנִים וַעֲרָפִלִּים ·

בית לוי

(משיקים) ל' לבנונית מל' נושק הוא (ויקרא יג לט) (חובש) ל' רפואה ותחבושת מל' לא חובשו (ישעיה א ו) (משיקים) לשון מוח (חשוקים) לשון חשק (לנוצרימו) לשון שמירה מלשון נוצר תאנה (משלי כז יח) (נחקקים) ל' חקיקה מל' מחוקקים תקקי (ישעיה י א) (סופרימו) לשון סופר כמו וכתיב סופר (ש"ב ח יז) (פאר לוית חן וענקים) עפ"ה כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך (משלי א ט) וענקים עניינו עדי הצואר (קדומים) לשון קודם (ארקים) ל' ארץ כמו שמיא וארקא (ירמיה י יא) (רום) שמים (ועומק) ארץ עפ"ה שמים לרום וארץ לעומק (משלי כה ג) (שמועם) כמו ששמיעם (ממתקים) לשון מתיקה: (אל אלים) תואר להקב"ה (שולהבו) עפה שעל מן שלהבת (לפידי גחלים) עפ"ה וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים (שמות כ יח) (צרח) לשון צעקה (ממעולים) תואר לשמים (פוצמה) ל' שבירה כמו הרעשת ארץ פצמתה (תהלים ס ד) (רקועת שעולים) תואר לארץ ע"ש שהיא נרקעת על המים כמ"ש לרוקע הארץ על המים (תהלים קלו) עפ"ה מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) (סער) לשון רוח סערה (צירים וחבלים) ל"ה צירים וחבלים יאחזון (ישעיה יג ח) ופרש"י הם ל' יסורי אשה כורעת לילד שצירי דלתי בטנה מתפרקים להפתח (נהי) ל' קינה ויללה מלשון אשא בכי ונהי (ירמיה ט ט) והמפרשים פירשו ל' שבר ולא מצאתי לו חבר (חלים) ל' חיל כיולדה (ירמיה ו כד) (מרצדים) מרקדים מל' למה תרצדון

מטה לוי

חיים מזנקים) שפע מקור חיים הם מקלחים ומזנקים (זוהר) התורה (לעינים מבהיקים) מזהירים לעינים (חובש לעצמות משיקים) כמ"ש רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך (משלי ג ח) (טובים) הם לצדיקים ולעולם והם (ישרים וצדיקים) כמ"ש ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים (דברים ד ח) (ומכל חשוקים) ומכל שאר דברים הנחשקים ונחפצים כמ"ש וכל חפציך לא ישוו בה (משלי ג טו) (כתב אצבע) כתובים באצבע של הקדוש ב"ה שהוא שוכן שחקים (לנוצרימו) לשומר אותם (מחטא מנקים) מנקים אותו מן החטא (נדברימו בספר נחקקים) כמו שכתוב אז נדברו יראי וגו' ויכתב בספר וגו' (סופרימו) הכותבים ועושים הספרים (בצדק מחוקקים) נכתבים הם בצדק וזכות (קדומים) הם אלפים שנה (טרם) נברא (יסוד ארקים) יסוד הארץ (רום ועומק) שמים וארץ (אל בם הקים) הקים הקדוש ב"ה בזכות התורה והמצות כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (שמעם לשושנת העמקים) השמיעם לישראל שנקראים שושנת העמקים (שה"ש ב א) (תוצאותם) הדברים היוצאים מהתורה (לחיך ממתקים) הם מתוקים לחיך (תתו קול עוז אל אלים) כשנתן הקב"ה שהוא אל אלים את קולו קול עוז בשעת מתן תורה אז (שולהבו) נשתלהבו (לפידי גחלים) (רצו ברקים קלים) והברקים היו קלים לרוץ (קולות הרעימו גלגלים) והגלגלים נתנו קול רעש (צרח שופר ממעולים) וקול השופר הצריח משמי מעלה (פוצמה רקועת שעולים) נשברה הארץ הרקועה על המים שנמדדו בשעלו (עמים כו' וחבלים) השובדי אלילים אחזום בהלות וצער כמו חבלי וצירי

הרים (תהלים כט טז) (מוגבלים) רומז להרים המגבילים שאת סיס (תלולים) ל' הר גבוה ותלול (יחזקאל יז כב) (טורדו) ל' טרדה וטרחה (זבולים) תואר לשמים (העטירו) ל' סיבוב מל' עוטרים אל דוד (ש"א כג כו) ופרש"י מקיפים וסובבים מגד אל גד כעטרה המקפת את

לידה בל אשה (נהי כיולדה חלים) אחזום קינה ויללה ורעד כיולדה (מרצדים היו מוגבלים) ההרים שהם גבול להם היו מרקדים (לבנון ושריון) היו מרקדים כעגלים (כרמל כו' וכל תלולים) וכל הר ותל גבוה (טורדו בגובה) היו מטריחים א"ע לרקד שהיו סבורים בשביל גבהותם תנתן עליהם התורה (ונמצאו פסולים) כי הגבהות הוא הפך רצון הקב"ה לפי שהקב"ה שהוא (חי רם) הוא (רואה שפלים) כמ"ש לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה ולכן (זה סיני) לפי שהוא נמוך (כדך) כעני לכן (לא הכלים) אותו (והטה אליו זבולים) הטה אליו השמים כמ"ש ויט שמים וירד (העטירו) הסביבו (ענני' וערפלים) והקב"ה שהוא

אויגין מאכט זיא לייכטין אונ טוט היילין דעם מארך פון דיא ביינער זיי זיינען גוט אונ רעכט פארטיג אונ טייערער פון גינגאלד זיא איז גשריבן גיווארין מיט דיא פינגער פון גאט וואס רועט אין הימל צוא דיא וואש היטין אירע מצות מאכט זיא ריין פון עבירות אונ מאכט גירעכט דיא וואס מידין זיך אין איר דיא וואס ריידין אין דער תורה ווערט זייערע רייד אין ספר אן גישריבן אירע לערנער ווערין אן גישריבן צוא גירעכטיקייט זיא איז איין בוים פון לעבין צוא דיא וואס שטארקן זיך אין איר אונ איז איין שיין באהעפטונג פון חן צום האלז זייא זיינען ניט ליידיג נאר פול מיט צדקות זייא זיינען פריער פון דעם יסוד פון דער וועלט מיט זייא האט גאט אויף גירכט דיא הימל אונ ערד אונ האט זיא גימאכט הערין צו דיא ישראל וואס זייא זיינען גיגליכין צוא איין רויז אונ ווער עס רעט אין דער תורה איז זיא אים זיס צום גומין מתקים דברי אלהים דיא רייד פון גאט זיינען זיס צוא דיא וואש זאגין עס איז ניט פאר האנדין נאך אזוא איין גאט וויא דוא אונ גאט האט גירעט דיא עשרת הדברות תתו קול עוז אל אלים דער שטארקער גאט אז ער האט גיגעבין דיא תורה מיט אשטארק קול זייא האבין גיפלאקערט דיא ברענענדיגע מלאכים אונ זיינען גילאפין גרינג וויא דיא בליצן מיט קולות האבין גישטורעמט דיא גלגלים מיט איין שופר האט ער גישריען אונ עס איז צוא בראכין גיווארין דאש טרעטונג פון דער ערד דיא פעלקער האט אן גינומען דער שרעקעניש אונ איין שטורעם פון ווייטאג זייא האבין גיטאן ברומען אונ ציטערין וויא איין גווינערין זייא האבין גישפרונגען דיא בערג לבנון אונ שריון וויא דיא קעלבער דער בארג כרמל אונ בשן אונ חרמון אונ תבור אונ אלע הויכע האבין גישפרונגן וויא בארגעם זייא האבין זיך מטריח גיוועזן ווייל זייא זיינען הויך האבין זייא גימיינט אז מען וועט אויף זייא געבין דיא תורה אונ זייא זיינען פסול גיווארין דער לעבדיגער גאט איז הויך אונ זעהעט נידעריג דאש איז דער בארג סיני האט זיך פאר שעמט וויא איין אביון איבער דעם האט גאט אים ניט פאר שעמט

(דר בשנאן אראלים כו' לנדגלים) לישראל שהיו חונים לדגליהם (בסביב ההר נגבלים) כמ"ש והגבלת את ההר (אזנם) האזינם והשמיעם (שם ראש מלים) של עשרת הדברות (אנכי) דבור של אנכי (שמע לכלולים) השמיע לישראל המוכתרים כל אחד בשני כתרים (אנכי ה' אלהיך) (אשר כל פעלו תמים) לא כפעולות האדם שהם הוות ונפסדות בהתיישנם אבל אני כשם שאני קיים כך פעולתי קיים שבכל יום אני מחדש מעשה בראשית ואין הסדר משתנה (בונה מעלות במרומים) לא כב"ו אם בונה בנין במקום גבוה צריך לו מעלות ומדרגות לעלות אליו אבל אני אין צריך לזה כי אני בונה בשמים מעלותי ובלי מדרגות וכמ"ש המהלך על כנפי רוח (גודר תחתיות הדומים) הארץ שהיא הדום רגליו עשה אותה כגדר סביבות הים שתהיה כמו (דלת סוגר בעד הומים) בעד המים שהומים ורועשים שלא יציפו הישוב כמ"ש שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו (ירמיה ה כב) עד פה תבוא ולא תוסיף (איוב לח) (המזריח מאורות רמים) שני המאורות הגדולים (זיקים) ברקים (עושה ורעמים) קולות העננים (חושר טללים וגשמים) קשור וריבוי של וגשם (טיעות מגדל) הנטעים הם מגדלים את הנטיעות של אילנות (וצמחי תלמים) התלמים הם מגדלים הצמחים שכבר נצמחו בתלם (כל רוחותם בידי שמים) בכל לילה הם מפקידים רוחותם בידי (נסי גדולים ועצומים) בכל יום ויום כי אין בעל הנס מכיר בניסו (סלה לעולמים קיימים) לא כמדת ב"ו שנותן ברכה לפי שעה (צללם בנבכי תהומים) השקיעם בעמקי תהומות (רועך) פרנס וספק אותך במן שהיו טועמים בו כל מיני מטעמים (שקדתי) דפקתי ושקדתי על דלתי ביתך שתקבל התורה (כדי לבחרך לי מאומים) לבחור אותך לי מכל העמים (תרתי) חקרתי וחשבתי מחשבות בכדי (לסגלך לי מעמים) שתהיה לי סגולה מכל העמים (מעמים חשתי להבדילך) חשבתי להבדילך מן העמים (תמורי) תחתי ותלופי אל אחר (לא יהיה לך) אלהים אחרים כי הוא (תעות) אשר הם (צורחים וצוללים) צועקים

דָּר בּוֹ בְּשִׁנְאַן אֶרְאֶלִּים · גְּאוֹן קוֹלוֹ הִשְׁמִיעַ לְנִדְגָּלִים · בְּסָבִיב הָהָר נִגְבָּלִים · בְּנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע דָּת מְקַבְּלִים · אָזְנָם שָׂם רֹאשׁ מִלִּים · אָנֹכִי שָׁמַע לִכְלוּלִים:

לִכְלוּלִים הִשְׁמַעְתָּ מִלֶּיךָ · מִפּוֹצֵץ הָרִים קוֹלֶךָ: אָנֹכִי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ:

מיוסר עי"ם א"ב

אֲשֶׁר כָּל פָּעֳלוֹ תָמִים · בּוֹנֶה מַעֲלוֹת בַּמְּרוֹמִים · גּוֹדֵר תַּחְתִּיּוֹת הֲדוֹמִים · דֶּלֶת סוֹגֵר בְּעַד הוֹמִים · הַמַּזְרִיחַ מְאוֹרוֹת רָמִים · וּמַנְהִיגָם לֵילוֹת וְיָמִים · זִיקִים עוֹשֶׂה וּרְעָמִים · חוֹשֵׁר טְלָלִים וּגְשָׁמִים · טִיעוֹת מְגַדֵּל וְצִמְחֵי תְלָמִים · יוֹצֵר וּבוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמִים · כָּל רוּחוֹתָם בִּידֵי שָׁמַיִם · לַחֲמָם אָכִין בְּמַטְעַמִּים · מֵמִית וּמְחַיֶּה וַאֲנִי חַי לְעוֹלָמִים · נִסֵּי גְדוֹלִים וַעֲצוּמִים · סֶלָה לְעוֹלָמִים קַיָּמִים · עוֹזַרְךָ בִּבְרִית אָבוֹת תְּמִימִים · פּוֹדְךָ מִסִּבְלוֹת עֲנָמִים · צִלְּלָם בְּנִבְכֵי תְהוֹמִים · קוֹרֵעַ לְפָנֶיךָ יַמִּים · רוֹעֲךָ בְּמָן מַטְעַמִּים · שָׁקַדְתִּי לְבָחְרְךָ לִי מֵאֻמִּים · תַּרְתִּי לְסַגֶּלְךָ לִי מֵעַמִּים:

מֵעַמִּים חַשְׁתִּי לְהַבְדִּילָךְ · תְּמוּרִי אֵל לֹא יִהְיֶה לָךְ: לֹא יִהְיֶה לְךָ:

מיוסר עי"ם תשר"ק

תָּעוּת צוֹרְחִים וְצוֹלְלִים · שִׁקּוּץ תּוֹעֵבוֹת וְגִלּוּלִים · רֵיק וָתֹהוּ הֵם הָאֱלִילִים · קֶטֶב שְׂעִירֵי בְּעָלִים · צַלְמֵי מַסֵּכוֹת וּפְסִילִים · פְּעֻלַּת תַּבְנִית כָּל סְמָלִים · עֲצַבֵּי עוֹבְדֵי הָאֲמֵלָלִים · סוּמִים חֵרְשִׁים וְלֹא מְמַלְּלִים · נְשׂוּאִים עַל כָּתֵף וְנִסְבָּלִים · מְאוּמָה לְהוֹעִיל לֹא

כרא? (בשנאן אראלים) כמ"ש אלפי שנאן (תהלים סח יח) (אזנם) ל' האזנה (לכלולים) לשון עטרה וכתר כל' התלמוד כמו כלילא רב אשי ושמואל ברי (שבת נט): (אשר כל פעלו תמים) ל"פ (דברים לב ד) (בונה מעלות במרומים) עפ"ה המקרה במים עליותיו (תהלים קד ג) ופי' המפרשים שהם תקרת עליותיו במים והם המים העליונים אשר מעל השמים שהם כתקרה לעליה (תחתיות הדומים) עפ"ה הארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (הומים) תואר למי הים ע"ש גליו שהומים וסומים (דלת סוגר בעד הומים) עפ"ה ויסך בדלתים ים (איוב לח) (זיקים) ברקים ובברכות מלי זיקין כוכבא דשביט (ורעמים) קולות העננים (חושר) ל' רבוי כמו חשרת מים (שם כב יב) (טיעות) נטיעות (תלמים) הוא כגנות דגיני ביני נקיפי כתריסה מלשון של תלמי שדי (הושע יב) (ענמים) תואר למצרים ע"ש שהיו מבניו כדכתיב ומצרים ילד את לודים ואת ענמים (בראשית י יג) (צללם) ל' צללו כעופרת (שמות טו) (בנבכי) ל' עומק כמו נבכי ים (איוב לח טז) (לבחרך ט') עפ"ה ובך בחר ה' וגו' (דברים יד ב) (תרתי) מל' תרתי בלבי (קהלת ב ג) שהוא לשון חקירה (חשתי) כמו חשבתי (תמורי) לשון חלוף ותחת (תעות) מל' תעיתי כשה אובד (תהלים קיט קעו) (צורחים) ל' צעקה מל' יריע אף יצריח (ישעיה מב יג) (וצוללים) ל' תפלה מל' ומצלין לחיי מלכא (עזרא ו י) או מלשון לקול צללו שפתי (חבקוק ג טז) (קטב שעירי) מל' קטב מרירי ומל' ושעירים ירקדו שם (ישעיה יג כא) (בעלים) אלילים של אנשי כנען ושם

פון זיך אונ האט אויף אים ארויס גינייגט דעם הימל אונ האט אים אן גיקריינט מיט וואלקין אונ נעבל ער וואוגט צווישין מלאכים אונ דאס שטארקייט פון זיין קול האט ער גימאכט הערין צוא דיא גיליבטע ישראל ארום בארג האט מען זייא גימאכט איין גבול אונ האבן מקבל גיוועזן דיא תורה אונ האבין גיזאגט נעשה ונשמע צוא זייערע אויערין האט ער גימאכט הערין צום ערשטין דאש ווארט אנכי צוא דיא גיצירטע ישראל לכלולים תשמעת מליך צוא דיא גיצירטע ישראל האסטו גימאכט הערין דיינע רייד מיט דיין קול האסטו צוא ברעקילט דיא בערג אונ האסט גיזאגט (אנכי יי' אלהיך) איך בין דיין גאט אשר כל פעלו תמים וואש זיינע ווערק זיינען גאנץ ער בויעט הויכע פאלאצין אין הימל ער האט פאר צאמט דיא אונטערשטע ערד ער האט פאר שלאסן זיין מיר פאר דיא ברומענדיגע וואסער ער מאכט שיינען דיא הויכע ליכט אונ פירט זייא טאג אונ נאכט ער מאכט בליצין אונ דונערין ער מערט טל אונ רעגין עס זאל מאכין וואקסין דאש פלאנצונג אונ דאש שפראצונג פון דעם אקער ער פורעמט אונ באשאפט אלע נשמות דיא תורה זאגט אלע אירע אטומס איז אין מיין האנט זייערע שפייז וויל איך אן ברייטין מיט גישמאקייט ער מאכט טויט אונ לעבדיג אונ איך לעב אייביג מיינע גרויסע צייכין זיינען באשטענדיג אויף אייביג ער האט דיר גיהאלפין פון וועגין דעם זכות פון דיא גאנצע אבות ער האט דיך אויס גילייזט פון דער ארבעט פון מצרים ער האט פאר דיר גישפאלטין דעם ים אונ דיא מצרים האט ער איין גיזונקען אין דיא אפ גרונטין ער האט דיך גישפייזט מיט דעם זיסין מן איך האב גיאיילט אונ האב גיזעהען בשעת מתן תורה צוא אויס דער וויילין אונ לויבין דיך צוא מיר פון אלע דענסטמאליגע פעלקער מעמים חשתי פון אלע דענסטמאליגע פעלקער האב איך גיאיילט אפ צוא שיידין דיך דרום זאלסטו אין מיין ארט קיין אנדערין גאט האבין עס זאל צוא

דיר

יוצר ליום ראשון של שבועות

יְכוֹלִים · לֹא עוֹזְרִים וְלֹא מַצִּילִים · כְּנָפְלָם נִשְׁבָּרִים
כִּנְבָלִים · יֵבוֹשׁוּ כָּל בָּם מִתְהַלְלִים · טוֹעֵיהֶם לַחֹשֶׁךְ
מוּבָלִים · חַגֵּיהֶם מְאוּסִים וּגְעוּלִים · זִבְחֵיהֶם מְרַק פִּגּוּלִים ·
וְנִסְכֵּיהֶם יֵין תַּרְעֵלִים · הֶבְלֵיהֶם הִפִּילוּ חֲלָלִים · דָּתֵיהֶם
חֻקּוֹת הֲבָלִים · גּוֹיִם לְתוֹפֶת נִדְגָּלִים (נ"א נִגְדָּלִים) · בְּנֵי
לְבוֹרַאֲךָ תְּנָה הִלּוּלִים · אַל תִּתֵּן אֶת שְׁמוֹ לְחִלּוּלִים :
לְחִלּוּלִים אַל תִּתֵּן אֶת שֵׁם · וְסוּר מֵרָע פֶּן תִּכָּשֵׁל וְתֶאְשַׁם : לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם :

מיוסד ע"פ א"ב

אֶת שֵׁם אַדִּיר בְּאַדִּירִים · בָּרוּךְ זִכְרוֹ לְדוֹר דּוֹרִים ·
גַּחֲלֵי אֵשׁ מִמֶּנּוּ בּוֹעֲרִים · דָּתוֹ חֶרֶב לְלָהּ מְפִירִים ·
הַמַּרְעִישׁ אֶרֶץ וּמַרְגִּיז הָרִים · וְגוֹעֵר בַּיָּם וּמַחֲרִיב קָרִים ·
זַעְמוֹ לֹא יָכִילוּ יְצוּרִים · חֲמָתוֹ מְנַתֶּצֶת צוּרִים · טוֹב
לִישָׁרִים וְנוֹקֵם לְצָרִים · יֵחַתּוּ מִמֶּנּוּ אַבִּירִים · כֻּלָּם
מִפַּחְדּוֹ נִבְעָרִים · לוֹ מְשָׁרְתִים וְתָאֳרוֹ לֹא שָׁרִים · מוֹרָא
שְׁמוֹ לַשָּׁוְא לֹא תָרִים · נֶגְעָךְ בּוֹ יִרְעֲדוּ בְךָ אֵבָרִים · סוּר
מִשְּׁבוּעַת שְׁקָרִים · עָרוּךְ בָּהּ אָלוֹת וַאֲרָרִים · פּוֹרַעַת
מֵעוֹר וּמִבְּשָׂרִים · צוֹפֶרֶת כְּעוֹף וּבָאָה בַּחֲדָרִים · קִירוֹת
הוֹפֶכֶת עִם מְקָרִים · רַחֵק מִמֶּנָּה בְּכָל דְּבָרִים · שְׁמוֹר
שְׁבוּעַת אִסָּר וּנְדָרִים · תִּירָא אֵל נוֹתֵן שַׁבָּת לַשּׁוֹמְרִים :
לַשּׁוֹמְרִים יוֹם שַׁבָּת נַפְשׁוֹ · עֲתִידִים בַּקֹּדֶשׁ לְהַקְדִּישׁוֹ : זָכוֹר אֶת יוֹם
הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תַּכְלִית כָּל פּוֹעַל רוּם וְתַחְתּוֹנִים · שְׁבִיעִי לַיָּמִים הַנִּמְנִים · רִאשׁוֹן לְמִקְרָאֵי
זְמַנִּים · קָדוֹשׁ לַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים · צְבִי קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁאֲנַנִּים ·

(מפארות) (כנבלים) ל' כד ונאה עכ"ם ושברה כשבר נבל יוצרים (ישעיה ל יד) (לחושך מובלים) עכ"ם לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו (תהלים פב ה) (נדגלים) ל' אסיפה לדגליהם (לחלולים) מל' ולא יחללו את שם קדשי (ויקרא כב ב) (גוים) גופם מל' וכשלו בגויתם (נחום ג ג) (תופת) גיהנם מלשון כי ערוך מאתמול תפתה (ישעיה ל לג) ופרש"י תפתה גיהנם שכל המתפתה ביצרו נופל שם (פן תכשל ותאשם) כמ"ש כי לא ינקה ה' את אשר ישא וגו' : (אדיר באדירים) עש"ה אדירים משברי ים אדיר במרום ה' (תהלים צג ד) (דתו) תואר לתורה עש"ה אש דת למו (דברים לג ב) (קרים) מקורות מים או מים קרים והוא עש"ה בגערתי אחריב ים (ישעיה נ ב) (יכילו) ל' סבלנות מל' לא יכילו גוים זעמו (ירמיה י י) (מנתצת צורים) ל"ה והצורים נתצו ממנו (נחום א ו) (שרים) ל' הבטה מלשון אשורנו (במדבר כג ט) (סור) כמו לסור (ערוך) ל' סדור כמו יערך הכהן (ויקרא א יב) (אלות) קללות כמו לאלה ולשבועה (במדבר ה כא) (צופרת) ל' מהירות מלשון ישוב ויצפור (שופטים ז' ג') שהוא לשון השכמה ועניני כאן מושאל למהירות והוא עש"ה והייתי עד ממהר וגו' ובנשבעים לשקר (מלאכי ג ה) (נפישו) מלשון שבת וינפש : (תכלית כל פועל) עש"ה ויכל אלהים ביום השביעי (בראשית ב ב) (רום) שמים (ותחתונים) הארץ מתחת (צבי) ל' הדר כמו צבי תפארתו (ישעיה כח א) (קדוש)

ומתהללים אליהם (זבחיהם מרק פגולים) ממרקים א"ע לפגול ושקץ (גוים לתופת נדגלים) גויהם הם נאספים : (לא תשא את שם) לשוא ואיזו שם (את שם) הקב"ה הנאמר עליו (אדיר באדירים) (גחלי אש ממנו בוערים) כמ"ש מנוגה נגדו בערו גחלי אש (ש"ב כב יג) (דתו חרב) התורה היא כחרב שכורת (ולה מפירים) להמפירים אותה (המרעיש ארץ ומרגיז הרים) במתן תורה כמ"ש ארץ רעשה (שופטים ה ד) ההרים רקדו (תהלים קיד ד) (וגוער בים) בקיעת ים סוף (ומחריב קרים) ומיבש מקורות מים (לו משרתים) המלאכים משרתים לו (ותארו לא שרים) ואינם רואים דמותו והם שואלים זה לזה איה מקום כבודו ולכן יהי לך (מורא שמו לשוא לא תרים) ואפילו לא תשבע בשמו לשקר רק (נגעך בו) שהוא שבועת חנם עכ"ז (ירעדו בך אברים) להשתמש בו וכל שכן (סור) לסור (משבועת שקרים) ותדע כי (ערוך בה) מסודר וערוך בשבועת שוא ושקר (אלות וארורים) אשר היא (פורעת מעור ומבשרים) (צופרת) פורחת וממהרת (כעוף ובאה בחדרים) (קירות הופכת עם מקרים) הופכת קירות הבית עם התקרה ולכן (רחק ממנה) הרחק משבועת חנם (בכל דברים) כמו ברכה שאינה צריכה או מחיקת השם שהוא גם כן בכלל לא תשא (שמור שבועת אסר ונדרים) שתשבע ותדור לשם שמים כמ"ש דוד נשבעתי ואקימה (תירא אל) תהיה ירא מהקדוש ב"ה אשר הוא (נותן שבת לשומרים) נותן מנוחה בעוה"ב לשומרי שבת (זכור את יום השבת לקדשו) (כי תכלית כל פועל רום ותחתונים) תכלית וסוף כל הפעולות של שמים וארץ היה ביום (שביעי לימים הנמנים) ביום השביעי לששת ימי המעשה הנמנים כמ"ש וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה והוא (ראשון למקראי זמנים) שהוא מועד ראשון שנקרא לחג (קדוש) הוא (לאדוני האדונים) להקדוש ב"ה (צבי קודש שבת שאננים) קדושת שבת היא צבי ותפארת לבאננים ושקטים

דיר נִיט זַיין קַיין אָפּ גָאט בני מַיין קִינְד גִיב צו דַיין בַּשֶׁעפֶּער אַלוֹיבּ אוּנ זָאלְסְט זַיין נָאמֶען נִיט פַאר שְׁוֶועכִין לחלולים אל תתן את שם צו פַר שְׁוֶועכִין גִיבּ נִיט דֶעם הַייליגִן נָאמֶען אוּנ קֶער אָפּ פוּן שְׁלֶעכְטִין זָאלְסְט נִיט גִישְׁטְרוֹיכִילְט אוּנ זִינְדִיג וֶוערִין דוּא זָאלְסְט נִיט פַאלְשׁ שְׁוֶוערִן בַּייא גָאטְס נָאמֶען את שם אדיר באדירים דֶעם נָאמֶען פוּן גָאט וָואס עֶר אִיז שְׁטַארְקֶר פוּן אַלֶע שְׁטַארְקֶע גִילוֹיבְּט אִיז זַיין גִידֶעכְטְנֶעשׁ אוֹיף אֵייבִּיג פוּן אִים טוּעֶן בְּרֶענֶען פַייעֶרְדִיגֶע קוֹילִין דִיא תּוֹרָה אִיז וִויא אַשְׁוֶוערְד צוּ דִיא וָואס פַאר שְׁטֶערִין זִיא עֶר מַאכְט שְׁטוּרֶעמֶען אוּנ צִיטֶערְן דִי עֶרְד אוּנ דִיא בֶּערְג אַז עֶר שְׁרַייעְט אָן אוֹיף דֶעם יַם מַאכְט עֶר טְרוּקֶן דִיא קַאלְטֶע קְוַואלִין זַיין צָארִין קֶענֶן נִיט דֶער טְרָאגִין דִיא בַּאשֶׁעפֶענִשׁ אוּנ זַיין גְרִים צָארִין טוּט צוּא שְׁטוֹיסִין שְׁטַיינֶער צוּ רֶעכְט פַארְטִיגֶע אִיז עֶר גוּט אוּנ טוּט רֶעכֶענֶען צוּא דִיא בַּאלַיידִיגֶער דִיא שְׁטַארְקֶע טוּעֶן זִיךְ פַאר אִים פַארְכְטִין אוּנ פַאר זַיין פַּחַד טוּעֶן זַייא שְׁטוּרֶעמֶען זַייא דִינֶען צוּא אִים אוּנ זֶעהֶען נִיט זַיין גִישְׁטַאלְט זָאלְסְט נִיט אוֹיף הוֹיבִּין זַיין פָארְכְטִיגִין נָאמֶען צוּ פַאלְשׁ אַז דוּא טוּסְט דֶער כָאנֶען זַיין נָאמֶען בְּשַׁעַת אַז דוּא מַאכְסְט אַבְּרָכָה זָאלִין אִין דִיר צִיטֶערִין אַלֶע אֵיבָרִים אוּנ קֶער אָפּ פוּן פַאלְשֶׁע שְׁבוּעוֹת וָוארוּם דְרִינֶען אִיז אָן גִיבְּרֵייט פִיל קְלָלוֹת וָואס טוּט אַנְטְפְּלֶעקִין זַייעֶרֶע הוֹיט אוּנ פְלַיישׁ עֶס טוּט פְלִיהֶען וִויא אַיין עוֹף אוּנ קוּמְט אִין זַיינֶע חֲדָרִים אוּנ טוּט אִים אִיבֶּר קֶערִין דִי בַּאלְקִינְס פוּן זַיין שְׁטוּבּ דֶער וַוייטֶער דִיךְ פוּן אִיר וִויא וַוייט דוּא קָאנְסְט הִיט דִיךְ פוּן שְׁבוּעוֹת וּנְדָרִים זָאלְסְט מוֹרָא הָאבִּין פַאר גָאט וָואס עֶר הָאט גִיהַייסִין הִיטִין שַׁבָּת לשומרים יום שבת נפישו דִיא וָואס הִיטִין זַיין רוּאוּנג אוּם שַׁבָּת וֶועלִין זַייא זַיין אָן גִיבְּרֵייט מִיט הֵיילִיקֵייט אִים צוּ הֵיילִיגִין גִידֵיינְק דֶעם טָאג פוּן שַׁבָּת צוּ הֵיילִיגִן אִים : תכלית כל פועל רום ותחתונים וָואס אִין אִים הָאט זִיךְ אוֹיס גִילָאזִין דִיא אַרְבֶּעט פוּן דֶעם הִימִיל אוּנ עֶרְד עֶר וֶוערְט גִיצֵיילְט דֶר זִיבֶּעטֶר טָאג פוּן דִיא טֶעג פוּן דֶער וָואךְ עֶר אִיז דֶער עֶרְשְׁטֶער פוּן אַלֶע הֵיילִיגֶע טֶעג אוּנ אִיז הֵיילִיג צוּא גָאט וָואס עֶר אִיז דֶער הֶער אִיבֶּער אַלֶע

ממלאכה (פדת מדין יציר מלפנים) השבת פדתה את אדה"ר מדין גזירה שנגזרה עליו כי ביום אכלך ממנו מות תמות (ענתה שירה וכפרה פנים) של זעם ולא הענים את אדה"ר (סימה לאות) השבת נסתיימה לאות (בין אב לבנים) בין ישראל לאביהם שבשמים כמ"ש ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (שמות לא יז) (נצור יציאותיה) שמור יציאותיה שתים שהן ארבע (כהורו נבונים) כמו שהורו חכמי המשנה (משא בלי להוציא מבפנים) שנאמר ולא תוציאו משא מבתיכם (ירמיה יז כב) (למחלליה מיתות דנים) שנאמר מחלליה מות יומת (כרת ורגימת אבנים) שנאמר כל העושה בה מלאכה ונכרתה ובמקושש נאמר בסקילה (ידועה היא לך) מצות השבת (במן כו') (טעמו לא רד בה ממעונים) מזונו לא ירד מן השמים בשבת וגם זה אות על יום השבת שהוא קודש במנוחה כי (חוברי אוב בה לא נענים) שהשואל באוב להעלות המת אין לו יכולת להעלות ממנוחתו שום אדם ביום השבת (זכור) זאת (כי בה ישבות) נהר כמבטיון אשר שם עברת השבטים (צפונים) שהגלה סנחריב מלך אשור שנאמר וינחם בחלח ובחבור לכן (ונח בה ממלאכת חוץ ופנים תנוח) בשבת ולא תעשה שום מלאכה בבית ובשדה רק (הגה בה לאל קדושות) תודה לה' בקדוש על הכוס (ורננים) וזמירות ושבחות כמ"ש טוב להודות לה' (דשן על שולחנך מעדנים) שנאמר וקראת לשבת עונג (ישעיה נח יג) (בה ינוחו עמך בכל פנים) בכ"מ שהם בבית ובשדה בעיר וחוץ לעיר (אל הורה לך) הקב"ה למד אותך (לכבד הורים) לכבד אב ואם וזקנים (וזקנים הנעימוך מימיך) כי זקנים הקדמונים למדוך דברים נעימים לכן (כבדם כו'): (אזון להוריך) השכת ושמע לאביך ולאמך שנודוגו זה לזה (בחבור אמונים) באמונה ע"י חופה וקידושין ולא השיאתו דרכם בזנות (בעתירות) ע"י תפלות להש"י (אותך קונים) (גררוך) המשיכוך בקטנותך (בברית איתנים) בברית מילה שהיא ברית האבות (זועקים בעדך תחנונים היתך למו דר עליונים) אם נגזר עליך ח"ו איזה חולי אזי הם זועקים ומתפללים בעדך להקב"ה שהוא דר עליונים שיחיה וירפא אותך (שבעי אונים) שבעים מלרות כדי לגדלך (פן יעמידוך לפני דיינים) שנאמר ותפשו בו אביו ואמו (לעת זקנים)

פרת מדין יציר מלפנים · ענתה שירה וכפרה פנים · סימה לאות ולעד בין אב לבנים · נצור יציאותיה כהורו נבונים · משא בלי להוציא מבפנים · למחלליה מיתות דנים · כרת ורגימת אבנים · ידועה היא לך במן ממימים קדמונים · טעמו לא רד בה ממעונים · חוברי אוב בה לא נענים · זכור כי בה ישבות נהר צפונים · ונח בה ממלאכת חוץ ופנים · הגה בה לאל קדושות ורננים · דשן על שלחנך מעדנים · גם עבד ואמה אשר לך נקנים · בה ינוחו עמך בכל פנים · אל הורה לך לכבד הורים וזקנים: וזקנים הנעימוך מימיך · כבדם סלה וירבו ימיך : כבד את אביך ואת אמך:

יוס השבת (שבת) מוטב של מן (הון ופנים) כבדה ובגית (בנה, לשון ובהורתו יהגה (תהלים א ב) (הורים) תואר לאב ואם (וזקנים) כם ה"ת (הנעימוך מימיך) כדכתיב לך ואספת לי זקני ישראל זה כיה במצרים וכן במדבר ע' זקנים : (אזון) ל' שאונה אמרתי (ברכות ד כג) (אמונים) כמו באמונה (בעתירות) לשון תפלה מל' ויעתר יצחק (בראשית כה) (גררוך) ל' המשכה (איתנים) תואר להאבות (היתך) ל' וימרתו על הבחין ויתי (ישעיה לח כא) (אונים) ל' לער כמו ותקרא שמו בן אוני (בראשית לה יח וברש"י) בן לערי (עזר) אעשה מל' אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב יח)

מיוסד ע"ס א"ב

אזון להוריך בחבור אמונים · בעתירות אותך קונים · גררוך בברית איתנים · די חלב שדים לך מדשנים · ההלבישוך לבוש עדנים ומאכלים בפיך נותנים · זועקים בעדך תחנונים · היתך למו דר עליונים · טוענך על שכמם כאומנים · יגעי בך שבעי אונים · כאב אם יקראך הם מתענים · ליראת שדי אותך מפנים · מצות ודתות לך מבוננים · נחלת הון ובית לך מקנים · סומכים לך עזר ומתחתנים · עשה חפצם ולא תעיז פנים · פן יעמידוך לפני דיינים · צפה דת כורר ומורה בבנים · קהל ירגמוך באבנים · ראה פן תעזבם לעת זקנים · שרתם

האדרין ער איז אהייליג צירונג צו דיא וואס רוען אום שבת פדת אדם הראשון או ער האט געזינדיגט או עס איז געקומען שבת האט אים גאט מוחל געוועזן האט ער געזאגט שירה איז אפ געווישט געווארן דר צארין פון גאט דאס איז געצייכנט פאר איין אות אונ פאר איין עדות צווישין גאט אונ צווישין דיא ישראל צוא היטן דעם אויס גאנג אום שבת אזוא וויא דיא תלמידי חכמים האבין אונז גילערינט אז מען זאל ניט ארויס טראגין פון איגעוויינג דיא וואס זיינען מחלל שבת איז זייא גיקומען כרת אדער מען זאל זייא פאר שטייניגען מיט שטיינער ווארך דעם מן האסט געוואוסט ווען שבת איז דען אום שבת האט זיין שפייז ניט גינידערט פון דעם הימל דיא מכשפים פון אוב קענען אום שבת ניט פועל זיין מיט זייער כישוף גידיינק דאש אום שבת רועט דער פאר בארגינגער טייך סמבטיון אונ זאלסט רוען פון מלאכות וואס אין שטוב אונ אין פעלד רייד אין אים צוא גאט גיזאנג מיט קדושות מאך דיך זאט אויף דיין טיש מיט זיסע שפייז דיא קנעכט אונ דינסטן וואס דוא האסט גיקויפט פון פנענים האבין מיט דיר גירועט אין אלע עקין גאט האט דיך גילערינט דוא זאלסט מכבד זיין פאטער אונ מוטער אונ תלמידי חכמים וזקנים הנעימוך דיא תלמידי חכמים האבין דיך מיט זיסקייט גילערינט אין מצרים האלט זייא תמיד ערליך ועסמו לאנג לעבין האלט ערליך דיין פאטער אונ מוטער אזון להוריך בחבור אמונים פאר נעם דיא רייד פון דיין פאטער אונ מוטער מיט באהעפטונג מיט גיבעט האבין זייא דיך גיקויפט אונ האבין דיך אריין גיבראכט אין ברית פון דיא אבות מיט גינוג מילך פון דיא בריסט האבין זייא דיך פעט גימאכט מיט גוטע קליידער האבין זייא דיך באקלייר אונ האבין דיר גינעבין עסין זייא שרייען אונ בעטין פאר דיר צוא גאט וואס וואוינט אין הימל ער זאל דיר שיינקען דיין לעבין זייא טראגין דיך אויף זייערע אקסיל אזוא וויא דיא דער ציהערס זייא מיהן זיך מיט דיר אונ זיינען זאט מיט צרות אז עס טרעפט זיך דיר איין ווייטאג פאסטין זייא זייא טוען דיך קערין צוא גאטס דינסט זייא טוען דיר פאר שטיין געבין תורה אונ מצות זייא מאכין דיך ארבין הייזער אונ גוטס זייא טוען דיר העלפין אונ טוען מיט דיר איין שידוך איבער דעם טוא זייער ווילין אונ זאלסט זייא ניט מעיז זיין ווארום טאמער וועלין זייא דיך פירין צוא דיא דיינים וואס האבין גילערינט דיא דינים פון

עורר

כְּעֶבֶד לַאֲדוֹנִים · תְּפִלָּתָם קַח וְתַאֲרִיךְ יָמִים וְשָׁנִים :

וְשָׁנִים תַּאֲרִיךְ וְתִזְכֶּה פְּנֵי צַח · יְצִיר צֶלֶם אִם לֹא תִּרְצָח : לֹא תִּרְצָח :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תּוּר וְסוּר מֵאַנְשֵׁי דָמִים · שׁוֹמְרִים בְּלִבָּם אֵיבָה וְשׁוֹטְמִים · רִשְׁעַת סוֹד מַעֲרִימִים · קַחַת נֶפֶשׁ צַדִּיק זוֹמְמִים · צוֹפְנִים וְאוֹרְבִים עַל תְּמִימִים · פַּח טוֹמְנִים לְמֵישָׁרִים פְּעָמִים · עַל דָּם רֵעַ בְּזָדוֹן קָמִים · שְׂאֵת כְּלִי מָוֶת בְּאַף מְזוֹעֲמִים · נָקִי רוֹצְחִים בְּאֵין רַחֲמִים · מְאַבְּדִים מַעַשׂ הַצּוּר תְּמִימִים · לְנִבְרָא בְּצַלְמוֹ לְשַׁחֵת הוֹמִים · כְּרֶגַע נְשָׁמָה מְשַׁמְּמִים · יִרְאַת אֵל בְּלִבָּם לֹא שָׂמִים · טוֹרְדִים נֶפֶשׁ לָמוּת בְּלֹא יָמִים · חֲדַל מִלְּהַחֲנִיף גֵּיא בְּדָמִים · זְכוֹר כִּי יִזְעַק דָּם לִמְרוֹמִים · וְשׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם נִנְקָמִים · הֵן נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ מְשַׁלְּמִים · דִּין הֶרֶג לְנַפְשָׁם גּוֹרְמִים · גּוּר מִפְּנֵי חֶרֶב זְעָמִים · בְּרַח לְךָ מִגַּחֲלֵי רְתָמִים · אֲשׁוּרֶיךָ תַּצְעִיד בִּתְמִים :

בְּתָמִים תֵּלֵךְ וְתִנָּצֵל מִנֹּאֵף · סוֹטָה אִם לֹא תִנְאָף : לֹא תִנְאָף :

מיוסד ע"פ א"ב

אַל תִּתְעָרֵב בִּמְנָאֲפִים · בִּמְגַלֵּי עֶרְוַת גּוּפִים · גֵּוִים בְּתוֹעֲבוֹת מְטַנְּפִים · דּוֹרְשֵׁי רָע וּמְבַקְשֵׁי כְשָׁפִים · הַמְטַמְּאִים אֶרֶץ וּמַחֲנִיפִים · וּמַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָן מְסַלְּפִים · זַרְעָם לְשֵׁם אַחֵר מַחֲלִיפִים · חֲמַת אֵל וְקִצְפּוֹ מְאַנְּפִים ·

(תפלתם) בקשתם (קח) תואר להקב"ה שנא' עליו דודי צח (שה"ש ה) (יציר צלם) תואר לאדם (תור) ל' כבשה והקירה ותפוש מל' תרתי בלבי (קהלת ב ג) (איבה ושוטמים) שניהם ל' איבה ושנאה מל' וישטום עשו (בראשית כו מא) (סוד מערימים) ל"ס של עמק יערימו סוד (תהלים פג ד) ור"ל מערימין עצה בסוד (קחת) כמו לקחת (זוממים) ל' מחשבה מל' כאשר זמם (דברים יט יט) (צופנים) ל' צפון וטמון והוא ל' נצפנה לנקי חנם (משלי א יא) (פח) רשת הלוכד מל' נתנו רשעים פח לי (תהלים קיט קי) (פעמים) ל' צעד כמו פעמי הכן (שם קיט קג) (שאת) כמו ולשאת (כלי מות) עפ"ש ולו הכין כלי מות (שם ז יד) (באף) ל' כעס (הומים) לשון מהומה (משממים) ל' שממה (מלהחניף גיא בדמים) עפ"ה ולא תחניפו את הארץ (במדבר לה לג) (גיא) שם משמות הארץ (גור) ענין יראה מל' אשר יגורתי (דברים ט יט) (גחלי רתמים) כינוי לגיהנם כמו חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים (תהלים קכ) ופירש"י גיהנם (אשוריך) צעדיך כמו תמך אשורי (שם יז) : (תתערב) ל' ויתערבו בגוים (תהלים קו לה) (ערוות) ל' גלוי כמו את מקורה הערה (ויקרא כ יח) (גוים) לשון גוף מלשון בגוית האריה (שופטים יד ח) (מחניפים) ל' רשע ר"ל מחייבים כמו ולא תחניפו את הארץ (במדבר לה לג) (אמן) תואר להקב"ה והוא ל"ס (שה"ש ז ב) (ומעשה ידי אמן) פירש"י מעשה ידי הקב"ה (אמן) כמו אומן (מאנפים) ל' קצף מל' אודך ה' כי אנפת בי

שלא יוכלו עוד לעזור לך (תפלתם קח) תקבל בקשתם (ושנים תאריך ותזכה) לקבל (פני צח) פני הקב"ה ובתנאי (יציר צלם אם לא תרצח) שלא תעשה לאדם דבר שהוא כ"כ לא בעלמותיו שלא לביישו ושלא לחרפו כמו שאחז"ל כל המבייש את חבירו כאילו שופך דמים והוא בכלל לא תרצח וכן הורה הרמב"ן במאמר השכל (תור) הבט (וסור מאנשי דמים) אנשים שופכי דמים (קחת נפש צדיק זוממים) חושבים לקחת נפש צדיק (צופנים) הם מסתירים א"ע ואורבים על אנשים תמימים (פח) רשת (טומנים למישרים פעמים) לאותן שצעדי רגליהם מיושרים בצדק (שאת כלי מות) ונושאים כלי זיין (באף מזעימים) להזעים להאנשים התמימים בכעס כי על כרחם צריכים לעמוד נגדם להציל את עצמם (מאבדים) לבריות אשר הם (מעש הצור תמים) מעשה הקדוש ב"ה (לנברא בצלמו לשחת הומים) הומים לשחת ולאבד את הנברא בצלמו (כרגע נשמה משממים) ברגע אחד עושים את הגוף שממה מבלי יושב בה הנשמה (חדל) לך (מלהחניף גיא בדמים) שלא תשא פנים לומר כבר נאבד איש מישראל ואם נעשה משפט עם הרוצח נמצא שתי נפשות נאבדות (זכור כי יזעק דם למרומים) כמ"ש קול דמי אחיך צועקים אלי (בראשית ד י) (הן נפש בנפש משלימים) כמ"ש נפש תחת נפש (שמות כא כג) (דין הרג לנפשם גורמים) כי הוא כמאבד עצמו לדעת (גור מפני חרב זועמים) תירא ממדת הדין המתוחה כחרב

(ברח לך מגחלי רתמים) של גיהנם (אשוריך תצעיד בתמים) תצעיד צעדיך עם תמימים : (אל תתערב) להיות (במנאפים) חלקך (גוים בתועבות מטנפים) כי העוסק בעריות מטנף את גופו בתועבות רשת כי הם (דורשי רע ומבקשי כשפים) כמאחז"ל מרבה נשים מרבה כשפים (המטמאים ארץ ומחניפים) כמעשה כזבי בת צור וכרגיתה של בעל הנואפת ועליהם נאמר כי את כל התועבות האל עשו (ויקרא יח כז) (ומעשה ידי אמן מסלפים) והם מעוותים מעשה ידי הקדוש ברוך הוא להתערב במין בשאינו מינו (זרעם לשם אחר מחליפים) כי לא לו יהיה הזרע רק נקרא ע"ש בעלה

סורר ומורה וואס טרעפט זיך צווישן קינדער · אונ קהל האבין פאר שטיינגט מיט שטיינער זעה זאלסט זייא ניט פאר לאזין אויף דער עלטער זאלסט זייא באדינגען וויא אקגעבכט דעם האר אונ פאר נעם זייער שטראף וועסטו לאנג לעבין ושנים תאריך ותזכה פני צח וועסטו לאנג לעבין אונ וועסט זוכה זיין צוא זעהן דיא לויטערע שכינה אז דוא וועסט ניט הרגן קיין מענטשין וואס ער איז באשאפין גיווארן מיט דעם פורעם פון גאט וויא עס שטייט דוא זאלסט ניט מארדין תור וסור מאנשי דמים קוק דיך ארום אונ קער אפ פון שלעכטע מענטשין וואס היטין אין הארץ פיינט שאפט אונ האבין אהאסט וואס טראכטין איין סוד פון רשעת צוא נעמן דאש נפש פון דעם צדיק וואס קוקין ארוים אונ לאקירין אויף גאנצע אונ פאר שפרייטין איין נעץ צוא דיא וואס גייען מיט דעם גלייכין וועג אויף דעם בלוט פון זייער פריינט שטייען זייא אויף מיט טומווילקייט אונ טוען צארינען מיט צארין אונ טראגין מיט כלי מות דר וואס איז ריין טוען זייא הרגן אן רחמנות וואס מאכין פאר לירן דיא מענטשין וואס גאט האט באשאפין לנברא בצלמו לשחת הומים צוא דעם וואס איז באשאפין גיווארן בצלם אלהים טוען זייא ברומען צו פאר דארבין אים אין איין אויגן בליק טוען זייא פאר וויסטין איין נשמה אונ גאטס פארכט טוען זייא גאר ניט אין זייער הארץ אן איין צייט פאר טרייבין זייא איין נפש צום טויט · פאר מייד דיא ערד זאל ניט שולדיג זיין פון וועגין בלוט זאלסט גידיינקען אז דאס בלוט וועט שרייען צוא גאט וואס איז אין הימל ווארום דער וואס טוט פאר גיסן דאס בלוט פון איין מענטשין ווערט ער גירעכינט דורך מענטשין פאר דעם נפש וואס זייא האבין גהרגת הרגת מען זייא זיינן זייא זיך אליין גורם דעם דין פון דעם טויט אונ האב מורא פאר דער צארינדיגער שווערד פון גאט אונ אנטלויף פון דיא ברענענדיגע קוילן פון דעם גיהנם מיט דיינע טריט זאלסטו טרעטין אין גוטין וועג בתמים תלך ותנצל מאף מיט גאנצקייט זאלסט גיין וועסטו ניצול ווערין פון צארין אז דוא וועסט ניט מזנה זיין מיט איין פרעמדע אשה וויא עס שטייט (לא תנאף) אל תתערב במנאפים מיש דיך ניט מיט דיא נואפים וואס אנטפלעקין די ערות פון אפרעמדין גוף מיט אום ווירדיקייט טוען זיי איין ריכטין זייער גוף אונ פארשטין שלעכטץ אונ באגערין כישוף אזוא וויא עס שטייט מרבה נשים מרבה כשפים זייא זייגען מטמא

טוּר עַצְמְךָ מִסּוּטַת נְאוּפִים • יָפְיָהּ אַל יַדִּיחֲךָ לִרְשָׁפִים •
כָּל נוֹגְעֶיהָ בָּאוּר נִשְׂרָפִים • לְחַדְרֵי מָוֶת הֵם נִשְׁאָפִים •
מַעֲמַקֵּי שְׁאוֹל נֶהְדָּפִים • נוֹפְלִים לַשַּׁחַת וְלֹא נִזְקָפִים •
שְׂמַח בְּחֶלְקְךָ בַּחַיִּים יָפִים • עִם לְקוּחָה לְךָ וְהַכֹּל צוֹפִים •
פּוֹרִיָּה תַּפְרִיחַ לְךָ עֲנָפִים • צְמוּדִים לְשֻׁלְחָנְךָ מַקִּיפִים •
קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לָאֵל מְצַנִּיפִים • רִנָּה בְּלִבְּךָ אָז מוֹסִיפִים •
שְׁתֵה מִבּוֹרְךָ מַיִם כְּסוּפִים • תָּעֵב גְּנֵבַת מַיִם טְנוּפִים :

טְנוּפִים מַיִם לֹא תִגְנוֹב • שְׂמַח בְּחֶלְקְךָ וּבְטוּב תָּנוּב : לֹא תִגְנוֹב :

מיוסד ע״פ תשר״ק

תִּרְחַק מֵחֲבוּרַת גַּנָּבִים • שׁוֹדְדִים לְלֹא לָמוֹ אוֹרְבִים •
רוֹאִים בְּאֶשְׁנַבֵּי עֲרָבִים • קִירוֹת בַּחֹשֶׁךְ נוֹקְבִים •
צוֹרְרִים וּבָאִים בְּאֶשְׁנַבִּים • פְּעֻלַּת יְגִיעַ אֲחֵרִים גּוֹנְבִים •
עֲשִׁירִים עֲרֻמִּים מַצִּיבִים • שְׂבֵעִים לַלֶּחֶם מַרְעִיבִים •
נְפֻשׁוֹרֶת מַפִּיחִים וּמַדְאִיבִים • מְאָרְבִים עַל דְּרָכִים
יוֹשְׁבִים • לִגְזוֹל לְכָל עוֹבְרֵי נְתִיבִים • כְּלֵי זַיִן עֲלֵיהֶם
מַלְהִיבִים • יַחַד גַּם לַהֲרֹג רוֹהֲבִים • טְעוּנוֹ וּבִגְדוֹ
שׁוֹלְלִים כְּאוֹיְבִים • חוֹטְפִים וְטוֹרְפִים כִּזְאֵבִים • זֶה
עֲמָלָם לָרִיק חוֹשְׁבִים • וּמְאֵרָה לְבָתֵּיהֶם שׁוֹאֲבִים • הוֹן
בְּרָכָה אַחֲרִימוֹ לֹא עוֹזְבִים • דִּבְרֵי אָלוֹת עֲלֵיהֶם קוֹבִים •
גּוֹיִם לְמַהֲלֻמּוֹת מְחַיְּבִים • בְּשֶׁתֶם בִּרְחוֹבוֹת מְסוֹבְבִים •
אוֹדָם בְּבוֹא יִרְאוּ רַבִּים • אֱסוֹף יְגִיעֲךָ הַטּוֹבִים • אֱכוֹל

(שמח) באשה שנפלה (בחלקך בחיים יפים) כמ״ש ראה חיים עם אשה (קהלת ט ט) (עם לקוחה לך) בכסף בשטר ובביאה (והכל צופים) כשלקחת אותה בחופה וקדושין לעין כל ולא כניאוף ומסתרים ואז אשתך אשר היא (כגפן פוריה) (תפריח לך ענפים) תוליד לך בנים ויהיו (צמודים לשולחנך מקיפים) כמ״ש בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך עוד בזכות שתוליד בנים בטהרה יהיו הבנים (קודש הלולים) (לאל מצניפים) מכתירים ומעטרים להקדוש ב״ה בהלולים ושבחים של קודש (רנה בלבך אז מוסיפים) השמחה לבך בהם (שתה מבורך מים כסופים) מאשתך שנכספת לה אכל (תעב) ורחק אשת רעך אשר היא (גנבת מים) אלא תהיה בעיניך (טנופים) (ובטוב תנוב) תעשה תנובה בטוב : (תרחק) עצמך (מחבורת גנבים כו׳) (רואים באשנבי ערבים) בערב רואים דרך החלונות שפתוחות (קירות בחושך נוקבים) נוקבים הכתלים בחושך (צוררים ובאים באשנבים) מבקעים את החלונות ובאים דרך שם ואותם שהיו (עשירים ערומים מציבים) אותם הגנבים ואותם שהיו (שבעים ללחם מרעיבים) אותם הגנבים (יחד גם להרג רוהבים) מתגאים ולא די אשר (טעונו ובגדו שוללים כאויבים) אלא שמתגאים ומפחידי׳ אותו להרגו (זה עמלה לריק חושבים) שעמלם של הגזלים חושבים אותו לריק כי מבזבזים אותו לאלתר (ומארה לבתיהם שואבים) שואבים הגזלנים קללה לבתיהם כי בא זה ואכל את זה עד אשר (הון ברכה אחרימו לא עוזבים) כמ״ש עשה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו (גוים למהלומות מחייבים) הם מחייבים את גופם למכות (אודם בבוא) בטא שברם (יראו רבים) אך (אסוף יגיעך הטובים • אכול) כאשר תאסוף יגיע כפיך ותאכל אז

(ישעיה יג א) (טור) ל׳ הסירם כי תרגומו של הסר עד סר לך (שמות לד יא) (לרשפים) כנוי לגיהנם עפ״ש רשפיה רשפי אש (שה״ש ח ו) (באור) בגיהנם כמ״ש אשר אור לו בציון (ישעיה לח ט) (נשאפים) ל׳ תשובה ובליעה מלשון שאפה רוח (ירמיה ב כד) (שמח בחלקך) על זה כתוב ושמח מאשת נעוריך (משלי ה יח) (ענפים) בכל רואים (פוריה) כנוי לאשה עפ״ש אשתך כגפן פוריה (תהלים קכח ג) (ענפים) תולד לבנים כמסתעפים (צמודים) ל׳ דבוק וחבור כמו חרב מצומדת (ב״ב יח) (מצניפים) מכתירים מל׳ צנוף יצנפך צנפה (ישעיה כב יח) ופי׳ ל׳ היקף וכבוד (כסופים) המשוקים ונחמדי׳ מל׳ כי נכסף נכספתה (בראשית לא ל) (תעב) ל׳ תועבה מלשון ותעב התעבנו (דברים ז כו) (טנף) ל׳ טנופת גדול הסרי מלשון מתנונות פדי (איכה ד ט) : (באשנבי) ל׳ חלון מל׳ בעד האשנבי נשקפתי (משלי ז ו) (ערבים) לשון ערב כענין שאמר איוב לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב וגו׳ חתר בחושך בתים (איוב כד) (צוררי׳) לשון בקע מלשון ומצוררי׳ (יהושע ט ד) ופרש״י מבוקעים (מפיחים) לשון דאבון מל׳ ודאבון נפש (דברים כח סה) ותרגומו ומפח נפשא (מלהיבים) עושים אותם ברק ומצרף כלהב מל׳ להב חנית וכידון (איוב לט כג) (רוהבים) ל׳ גאוה והתחזקות כמו רהבים ושטי כזב (תהלים מ ה) (טעונו) משאו (שודדים) גוזלי׳ (ומארה) ל׳ קללה (אלות) קללות (קובים) ל׳ מה אקוב לא קבה אל (במדבר כג ח) (גוים) ל׳ גוף מלשון גוויה אחריו (שוסים יד ח) (למהלומות) למכות :

דיא עֶרְד אוּנ מַאכִין וִיא שׁוּלְדִיג אוּנ טוּעֶן פַאר קְרִימֶען נָאטְס מַעֲשִׂים דֶער וַוייטֶער דִיךְ פוּן דֶער חַבְרוּתָה פוּן גַנָבִים וָואשׁ זַייא טוּעֶן רוֹיבּ
זַייעֶרֶע קִינְדֶער טוּעֶן זַייא פַאר בַּייטִין אוֹיף אַיין נָאמֶען פוּן אַיין אַנְדֶערְן אוּנ לוּגִין אוֹיף דֶעם וָואשׁ אִיז נִיט זַייעֶרֶע דִיא גַנָבִים קוּקִין אוֹיף דֶער
דֶער מִיט טוּעֶן זַייא נָאט דֶער צַארִינֶען הִיט דִיךְ פוּן נִיאוּף כְּדֵי אִיר נַאכְט אִין דִיא פֶענְסְטֶער כְּדֵי עֶס זָאל זַייא קֵיינֶער נִיט זֶעהֶען אִין דֶער
שַׁיינְקַייט זָאל דִיךְ נִיט אַרַיין שְׁטוֹיסִין אִין גֵיהִנָם דִיא וָואס רִירִן אָן פִינְסְטֶער מַאכִין זַייא לֶעכֶער אִין דִיא וֶוענְט דִיא בַּאלֵיידִיגֶער
אִין אִיר דָא וֶוערִין זַייא אִין פַייעֶר פַאר בְּרֶענְט אוּנ וֶוערִין גִישְׁלֶעפְּט קוּמֶען אִין דִיא פֶענְסְטֶער אוּנ טוּעֶן גַנְבֶנֶען דָאס וָואס דֶער אַנְדֶערֶער
אִין דִיא חֲדָרִים פוּן דֶעם טוֹיט זַייא וֶוערִין פַאר שְׁטוֹיסִין אִין טִיפִין הָאט זִיךְ גִימִיט אוּנ פַאר אַרְבֶּעט דֶעם רַייכִין לָאזִין זַייא שְׁטֵיין נַאקֶעט
גְרוּבּ פוּן דֶעם גֵיהִנָם אוּנ אַז זַייא פַאלִין אַרַיין קֶענֶען זַייא שׁוֹין נִיט אוּנ דִיא וָואס זַיינֶען גִיוֶוען זַאט צוּא בְּרוֹיט מַאכִין זַייא הוּנְגֶערִיג זַייא
אוֹיף שְׁטֵיין פְרַייא דִיךְ מִיט דַיין חֵלֶק דָאס אִיז דַיין ווַייבּ מִיט אַגוּט מַאכִין פִיל מֶענְטְשִׁין טְרוֹיעֶרִיג זַייא זִיצִין אוֹיף דִיא וֶועגִין אוּנ קוּקִין
לֶעבִּין מִיט דֶער וָואס אַלֶע הָאבִּין גִיזֶעהֶן אַז דוּא הָאסְט זִיא גִינוּמֶען ווִיא אַרוּם זַייא זָאלִין גַזְלֶנֶען דִיא וֶועגְס לַייט זַייא טוּעֶן שַׁארְפִין זַייעֶרֶע
דִיא קִינְדֶער וָואס זִיא וֶועט צוּא דִיר הָאבִּין אַזוֹא ווִיא צְווַייגִין וֶועלִין כְּלֵי מָוֶת אוֹיף זַייא אוּנ ווִילְן אִים הַרְגֶענֶען זַייא טוּעֶן רוּיבִּין דַיין אָן מַאן
זַייא זַיין בַּאהֶעפְט אוּנ אַרוּם גִירִינְגֶלְט אַרוּם דַיין טִישׁ מִיט אַהֵיילִיגֶער מִיט נָאר זַיין פַאר מֶעג ווִיא פַיינְט זַייא פַאר צוּקִין אוּנ חַאפִּין ווִיא דִי
לִיבּ טוּעֶן זַייא נָאט קְרוֹינֶען אוּנ זַייא וֶועלִין מֶערִין גִיזַאנְג אִין דַיין ווֶעלְף אוּנ טְרַאכְטִין מֶען וֶועט זַייא דָאשׁ נִיט רֶעכֶענֶען אוּנ שֶׁעפִּין קְלָלוֹת
הַארְצִין טְרִינְק ווַאסֶער פוּן דַיין גִילוּסְטִיגִין בְּרוּנֶען אוּנ מַאךְ פַאר אוּם אוֹיף זַייעֶרֶע הַייזֶער אוּנ דָאשׁ בֶּענְטְשׁוּנְג פוּן זַייעֶר גוּטְס טוּעֶן זַייא
ווִירְדִיגֶן דִיא גַנֶבְתֶּע אוּנ אַיין גִירִיכְטֶע ווַאסֶער טנופים מים לא תגנוב נָאךְ זִיךְ נִיט לָאזִין מֶען טוּט זַייא פְלוּכִין מִיט קְלָלוֹת אוּנ צוּא שְׁלֶעק
אַיין גִירִיכְטֶע ווַאסֶער זָאלְסְטוּ נִיט גַנְבֶנֶען פְרַייא דִיךְ מִיט דַיין חֵלֶק טוּעֶן זַייא מְחַיֵּיב זַיין זַייעֶר גוּף אַז עֶס קוּמְט זַייעֶר בְּרָאךְ זֶעהֶן פִיל
וֶועקְטוּ הָאבִּין גוּטֶע קִינְדֶער דוּא זָאלְסְט נִיט גַנְבֶנֶען תרחק מחבורת גנבים לַייט אוּנ זַייעֶר בּוּשָׁה טוּט מֶען אַרוּם רִינְגֶלֶע אִין אַלֶע גַאסִין בְּעֶסֶער

שטאל

יוצר ליום ראשון של שבועות

וְלְנַפְשְׁךָ יְהוּ עֲרֵבִים ׃ אַל תִּפְנֶה בְּנֵי אֶל רְהָבִים ׃ וְאַל תְּהִי עִם שָׂטֵי כְּזָבִים ׃

כְּזָבִים בְּרֵעֲךָ לֹא תַעֲנֶה ׃ וְרָעָה אֵלֶיךָ לֹא תְאֻנֶּה ׃ לֹא תַעֲנֶה ׃

מיוסד ע"פ א"ב

אֱטוֹם שְׂפָתֶיךָ מִתִּפְלוּצִים ׃ בַּל תִּתְחַבֵּר לַלֵּצִים ׃ גּוֹלְשִׁים דְּבָרִים נִמְרָצִים ׃ דַּרְדַּר זוֹרְעִים עִם קוֹצִים ׃ הַשּׁוֹנְנִים לְשׁוֹנָם כְּחִצִּים ׃ וּפִימוֹ יְפוֹצֵץ נִיצוֹצִים ׃ זוֹמְמִים אָוֶן וּמִרְמָה יוֹעֲצִים ׃ חֲנֻפִּים וְלְרָכִיל אָצִים ׃ טִפְלוּת עֵדוּת שָׁוְא פּוֹצִים ׃ יְהִירִים וּבְעַיִן קוֹרְצִים ׃ כְּצִפְעוֹנִי נוֹשְׁכִים וּמוֹחֲצִים ׃ לְרַע רָצִים וּלְאֵיד דָּצִים ׃ מְדָנִים בֵּין אַחִים מְנַצִּים ׃ נוֹתְנֵי מַחֲלוֹקֶת וְגֶדֶר פּוֹרְצִים ׃ שְׂנוּאִים לָאֵל וּמְשֻׁקָּצִים ׃ עֲתִידִים לִמְדוּרַת אֵשׁ וְעֵצִים ׃ פָּעֳלָם עַל רֹאשָׁם קוֹבְצִים ׃ צָרַעַת בְּעוֹרָם מְנַפְּצִים ׃ קְלָלוֹת בִּבְשָׂרָם רוֹבְצִים ׃ רוֹשׁ וְלַעֲנָה בְּכוֹסָם מָצִים ׃ שְׁמוֹר לְשׁוֹנְךָ מִנְּאוּצִים ׃ תִּתְעַב תַּרְמִית שֶׁקֶר וְשִׁקּוּצִים ׃

שִׁקּוּצִים וּזְנוּת אַל יְהִי מֵרֵעֲךָ ׃ וּבְמִרְעָה טוֹב הוּא יְרָעֲךָ ׃ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ ׃

מיוסד ע"פ תשר"ק

תַּחֲמוּדוֹת בָּתִּים וְאֹהָלִים ׃ שֶׁקֶר הַחֵן וְיוֹפִי הֲבָלִים ׃ רֶשַׁע חוֹמְסִים וְגוֹזְלִים ׃ יִקְנְיַן אֲשֶׁר קָנוּ עֲמֵלִים ׃ צוֹפָה עַיִן תַּאֲוַת שְׁלָלִים ׃ פָּז וָכֶסֶף וְכָל בֶּצַע כְּלוּלִים ׃ עָשׁ בְּגָדִים וְרָקָב כֵּלִים ׃ שָׂדֶה וָכֶרֶם לְרוּחַ נִנְחָלִים ׃ נֶפֶשׁ וְכָל אֲשֶׁר לָהּ נוֹטְלִים ׃ מִלַּחְמוֹד אֵלֶּה עַיִן תַּעֲלִים ׃ לָמָּה תִהְיֶה בִּפְלִילִים ׃ כְּסוּת אַלְמָנָה חוֹבְלִים ׃ יְתוֹמִים חוֹמְסִים וְלֹא חוֹמְלִים ׃ מוֹרְחִים לְהַסִּיג גְּבוּל עוֹלָלִים ׃ חוֹטְפִים עֲנִיִּים וְדַלִּים ׃ זֵעַת יְגִיעַ אֲחֵרִים גוֹזְלִים ׃ וְנֶשֶׁךְ׃

(מתפלוצים) ל' אימה ורעד מל' ותמודיה יתפלצון (איוב טו) ופניהו כאן כי המעיד עדות שקר הוא תמיד באימה ורעד' כי ידאג מהזמה והכחשה (גולשים) ל' גלוי מלשון שגלשו מהר גלעד (שה"ש ד א) (נמרצים) לשון תוקף וחוזק כמו קללה נמרצת (מ"א ב ח) (דרדר ט') עפ"ה וקוץ ודרדר תצמיח לך (בראשית ג יח) (יפוצץ) ל' פיזור מל' וכפטיש יפוצץ סלע (ירמיה כג כט) (אצים) ממהרים כמו והנוגשים אצים (שמות ה יג) (פוצים) ל' פתיחה פה לדבר מלשון ואנכי פציתי פי (שופטים יא לה) (כמשכנים) לשון הדוד (ניצוצים) ניצוצי אש ר"ל שדבריהם כאש (טפלות) לשון חבור בלשון תלמוד כמו טופלין בהמה לבהמה (חגיגה ח) (זוממים) ל' מחשבה (יהירים) גאים כמו זד יהיר לץ שמו (משלי כא כד) (קורצים) ל' רמיזה כמו קורץ בעיניו (משלי ו יג) (כצפעוני) הוא מין נחש (דצים) ל' שמחה כמו ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא יד) (מדנים כו') ל"ה (משלי ו יט) ופי' מחלוקת (מנצים) ל' כי ינצו אנשים (דברים כה יא) והוא בנין ריב ומצה (עתידים) מעותדים הם (מנפצים) ל' שבר ונפוץ (מצים) ל' מציצה כמו שתית מצית (ישעיה נא יז) (מנאוצים) לנאץ הקב"ה (תרמית) מרמה וערמה : (תחמודות) כמו מחמודות (בצע כלולים) שם כולל לכל הדברים שבם לתכשיט וכלולים מלשון כלול בכל היופי מלשון שמה רוכליך במכלולים (יחזקאל כז כד) (עש בגדים) עש"ה והוא כרקב יבלה כבגד אכלו עש (איוב יג כח) ועש כן שמו של התולעת האוכל הבגדים (ורקב) עש ורקב הם אחים רעים (בפלילים) דיינים מל' ונתן בפלילים (שמות כא כב)

(ולנפשך יהו ערבים) אחריך ומוג לך (שטי כזב) הנוטים לכזב : (אטום שפתיך מהתפלוצים) סגור שפתיך מלהעיד עדות שקר ותנצל מאימה ורעדה של הזמה והכחשה (גולשים דברים נמרצים) מגלים דברים חזקים (דרדר זורעים עם קוצים) וגורמים בעדותן קללה לעולם עד שבזורע החטי' ושעורים יצמיח קוץ ודרדר (ופימו יפוצץ ניצוצים) ופיו שלו יפזר ניצוצי אש (ולרכל אצים) ולרכילות ממהרים (טפלות עדות שוא פוצים) הם מחברים חבור של עדות שקרים (יהירים) בעלי גאוה (ובעין קורצים) ומרמזים בעיניהם (ונדר פורצים) ופורצים גדר העולם שהשלום הוא עמוד העולם וגדר שלו ובעון לה"ר נרע' כו' : (צופה עין תאות שללים פז כו') העין הצופה וחומד קנין אחרים (עש בגדים ורקב כלים) הוא כמו עש לבגדים ורקב לכלים (שדה וכרם לרוח ננחלים) שלא העמוד לו לנחלה (נפש וכל אשר לה נוטלים) כי מנפש ועד בשר יכלה כמ"ש רז"ל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלים הימנו (סוטה ד' ט' א') (למה תהיה בפלילים) שיעמידוך לפני דיינים

זאמעל איין דיין גוטס וואש דוא האסט אליין פאר ארבעט וועסטו דאש עסין אונ עס וועט דיר זיס זיין קער דיך ניט מיין קינד צוא האפערדיגע מענטשין אונ זאלסט ניט זיין מיט דיא וואס קערין זיך צוא פאלשע זאכין כזבים ברעך לא תענה אויף דיין חבר זאלסטו ניט זאגין קיין ליגין וועט זיך דיר קיין בייז ניט טרעפין דוא זאלסט ניט זאגין קיין פאלשע עדות אטום שפתיך מתפלוצים פאר מאך דיין מויל פון צוא שפעטין אונ צוא לצים זאלסטו דיך ניט באהעפטין זייא טוען אנטפלעקין רייד מיט גיכקייט אונ זייען דערנער זייא שארפין זייער צונג וויא דיא פיילין אונ וויא פונקען פליען פון זייער מויל זייער טראכטונג איז אום רעכט אונ זייערע עצות איז פאלש זייא היילן צוא רכילות אונ חניפה זייא ריידין פאלשע עדות זייא זיינען בעלי גאוה אונ ווינקין מיט דיא אויגין וויא דיא שלאנגען טוען זייא בייסין אונ יאגדין זייא לויפין צוא שלעכטס אונ אז איינער האט חס ושלום אבראך טוען זייא זיך פרייען צווישין ברידער מאכין זייא קריג אונ צוא ברעכין דעם צאם פון דער וועלט גאט האט זייא פיינט אונ זיינען בייא אים אום ווירדיג אונ זיינען אן גיברייט צום פייער פון דעם גיהנם זייערע מעשים טוען זייא אויף זייערע קעפ איין זאמלין אונ קרעץ טוען זייא אויף זייערע לייבער פאר שפרייטין זייא מאכן רוען קללות אויף זייער לייב ווערמוט אונ גאל טוען זייא טרינקען אין זייערע בעכר היט דיין צונג פון צוא דער צארענען גאט אונ זאלסט פאר אום ווירדיגין רמאות אונ פאלשקייט שקוצים וזנות אל יהי מרעך מיט אום ווירדיקייט אונ מיט זנות זאלסטו זיך ניט פאסין וועט ער דיך פאסן אויף אגוטער פאשע דוא זאלסט ניט גילוסטין דיין חברס הויז תחמודות בתים ואוהלים דאש גילוסטונג פון הייזער אונ גיצעלטין דער חן איז פאלש אונ שוינקייט איז הבל זייא רויבן אונ גזלנן דאס קויפונג וואש אנדערע האבין זיך גימיעט דריבער אונ האבין גיקויפט וואש ער זעהעט מיט דיא אויגן גילוסט ער צו רויבין גין גאלד אונ זילבער אונ אלערלייא גוטס דיא ווערים עסין אויף זייערע קליידער אונ זייערס כלים ווערין פאר פוילט זייער ארבין פון פעלדער אונ ויין גערטנער איז נאר וויא אויף דעם ווינט דיא נשמה מיט דעם גאנצין פאר מעג

ותרבית מכפילים · הלא לקברות הם מובלים · דבר הון בידם לא מובילים · נחלים כקש אותם אוכלים · ביום עברה לא מוצלים · אנשים אשר עולה פועלים · אלה הדברים בלא תחמד תלולים · אם תשמרם ולב לאל תשלים : חזן אז תצליח בכל מפעלים · אורך יזהיר כמשכילים · אשר שני עולמות נוחלים · ויאשרוך קטנים וגדולים :

(תלולים) לשון תלים (מש) מל ויצף אלי (ישעיה ו ג) :

(דבר הון בידם. לא מובילים) כמ"ש לא יועיל הון ביום עברה (משלי יא ד) (אלה הדברים) הנאמר למעלה חמס והכנת גבול וגזילה ורבית הם (בלא תחמד תלולים) תלים וכלולים בדבור לא תחמוד (אורך יזהיר כמשכילים) שנאמר עליהם והמשכילים יזהירו (אשר שני עולמות) העולם הזה והעוה"ב נוחלים (נעו מקולות) כמ"ש וירא העם וינועו (ונשמות עפו מקולי קולות) כמאחז"ל כששמעו ישראל דבור אנכי פרחה נשמתם אמרה תורה לפני הקב"ה כמש"ל :

גדולים וקטנים נעו מקולות · ונשמות עפו מקולי קולות : ק"ח וכל העם רואים את הקולות :

ובכן ולך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע :

כוונת הפיוט הזה ועניינו להודיע מעלת התורה ואופן נתינתה

אלה העדות והחקים · אשר נתנו לעם חשוקים · בקולות ושופרות ולפידים וברקים · ברעש וברעד באימה וזקים · בנשיקה מפי שוכן שחקים · מבוארים ומחוקקים · משולים בכל מתק אוכלים ומשקים · מנופת צופים ומדבש מתוקים · בתשעים ושמונה פנים בפרוש חקוקים · בארבעים ותשעה פנים טמא נחקקים · ארבעים ותשעה פנים טהור מחשקים · מגנן ודגלו נדרשים ונחקקים · בשש מאות ושלש עשרה מצורת זקוקים · מאתים וארבעים ושמונה בעשה להקים · ושלש מאות וששים וחמש בלא תעשה מתחזקים · בעליל שבעתים מזקקים · ושומרימו לעד לא נזקים · ולוית חן לראשם מעניקים · ולגרגרותם עטור ענקים · משמחים לב ועינים מבהיקים · מתוק

מטה לוי

(אלה) העשרת הדברות הנזכרים שבכללם כל (העדות והחוקים מבוארים) כל דבור היה מבאר עצמו כמה מצות וכמה דינים תלוים בו (משולים בכל מתק אוכלים ומשקים) התורה משולה לכל אוכלים ומשקים מתוקים · משולה ליין כמו הביאני אל בית היין · משולה לדבש וחלב כמו דבש וחלב תחת לשונך · למים כמו הוי כל צמא לכו למים (מנופת צופים ומדבש מתוקים) כמ"ש ומתוקים מדבש ונופת צופים (בתשעים כו') מגנן ודגלו (נדרשים ונחקקים) הם נדרשים כמ"ש פנים כמנין ודגלו. עלי אהבה (שה"ש ב ס) שגימטריא שלו מ"ט כך פנים יש לכאן ולכאן (בשש מאות כו' תרי"ג מצות בכלל) ומהם (מאתים כו') רמ"ח מ"ע כמנין אבריו של אדם (ושלש מאות) כו' ושס"ה מצות ל"ת כמנין ימות החמה (לא נזקים) כמ"ש שומר מצוה לא ידע דבר רע (קהלת ח ס)

בית לוי

(המוקים) תולר לישראל עפ"ס חסן ל' כגס (דברים ז ו) (וזיקים) כותות בדרכם להתחבר עם הרעש או להבות אש מלשון היורה זיקים (משלי כו יח) (בנשיקה) עפ"ס ישקני מנשיקות פיהו (שה"ש א ב) (בעליל) בגלוי וכוא לי"ס בעליל לארץ מזוקק שבעתים (תהלים יב ז) (ושומרימו לעד לא נזקים) כדכתיב שומר מצוה לא ידע דבר רע (קהלת ח ס) (לוית כו' מעניקים) עפ"ס לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך (משלי א ט) (עטור) סבוב כמו עוטרים אל דוד (ש"א כג כו) (מבהיקים) מלבינים מל' בוהק הוא ועפ"ס מצות ה' ברה מאירת עינים (תהלים יט ט)

נעמען זייא צו פאר הויל. דיין אויג פון צו גילוסטן דיא אלע זאכין פון וועסט וועגין זאלסטו ווערן גימשפט זייא משפנן דיא קליידר פון איין אלמנה אונ בייא דיא יתומים בוען זייא גזלנן אונ האבין ניט קיין רחמנות זייא זיינען זיך מטריח צו משיג גבול זיין אונ טוען האבן בייא דיא ארימע אונ שלאפע זייא טוען גזלנן דאס וואס אנדערע האבין זיך דרויף גימיעט מיט שווייס אונ טוען נעמען טאפיל רווחים אונ וואס קומט זייא ארויס פון דעם אלעם אז ער וועט שטארבין אונ מען וועט אים פירין אין קבר וועט מען דאס גוטס אים ניט נאך פירין מיט קוילין פייער וועט מען זייא ברענען אזוא ווייא שטרויא דיא מענטשין וואס טוען אום רעכט וועלין זייא ניט ניצול ווערין פון דעם יום הדין דיא אלע זאכין זיינען נכלל אין (לא תחמוד) אז דוא וועסט זייא היטין אונ דיין הארץ וועסטו גאנץ מאכין צו גאט דענסט מאל וועסטו הצלחה האבין אין אלע דיינע מעשים דיין ליכט וועט שיינען וויא דיא ליכט פון צדיקים וואס ירשנן דיא וועלט אונ יענע וועלט אונ עס וועלין דיך לויבין קליין אונ גרויס גדולים וקטנים דיא גרויסע אונ דיא קליינע זיינע פאר וואגילט גיוואורן פון וועגין דיא גרויסע קולות אונ זייערע נשמות זיינען אוועק גיפלויגין פון וועגין דיא קולות דרויף זאגט דער פסוק אונ גאר דאס פאלק האבן גיזעהן דיא קולות :

ובכן ולך תעלה קדושה אונ דען ווערט אויף גיין צו דיר איין קדושה פון דיא ישראל דען דוא ביסט דער היילינער אונ העלפר פון די ישראל :

אלה העדות והחוקים דיא עשרת הדברות זיינען עדות אונ חוקים וואס איז גיגעבן גיווארן צום גילוסטיגין פאלק מיט קולות אונ שופרות אונ פלאקערין אונ בליצין מיט רעש אונ מיט ציטערנעש אונ פארכט אונ מיט פונקען אונ זיינען באשיינט אונ גישטארקט מיט קושונג פון גאטס מויל וואס רועט אין הימיל דיא תורה איז גיגליכין צו אלע גוטע עסין שפייז אונ גוטע משקאות זיא איז זיסער פון האניק אונ צוקר זיא ווערט צוא טיילט אויף אכט אונ ניינציג ערלייא פשטים זיא ווערט גישטארקט מיט ניין אונ פערציג דינים פון אומריינקייט אונ איז אן גיגורט מיט ניין אונ פערציג פנים טהור אזו וויא דיא צאל פון (ודגלו) טרעפט אן ניין אונ פערציג אונ זיא איז אויס גיקריצט אונ גידרשת זיא איז גילייטערט מיט זעקס הונדערט אונ דרייצעהן מצות זיא איז גיפעסט מיט צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג מצות עשה

לנפש ומרפא לעצם מפיקים׃ עץ חיים היא למחזיקים׃ ובעלתה על דעתו לתן תורה לעמו׃ בא מסיני בכבוד נואמו׃ וזרח משעיר למו׃ וערך לא תרצח לפנימו׃ ועל כי בחרבם הם חיימו׃ לא קבלו עול תורה עלימו׃ ומהר פארן הופיע למו׃ לא תגנוב שנן במחנימו׃ ועל כי בגנבות ובגזלות הם מפעלימו׃ לא קבלו עול תורה עלימו׃ ואתה מרבבות קדש לתן עוז לעמו׃ הם קבלו עול תורה עלימו׃ ונעשה לנשמע הקדימו׃ טרם נשמע נעשה נמו׃ וצדקה בה נחשבה למו׃ ולשני כתרים סימו׃ למלוכה ולכהנה וללויה אימו׃ ובעשרה קדושים קדשם אל לשמו׃ ובשבעים שמות יחסם לאמו׃ ובשלש עשרה מדות תוצאתם בקימו׃ ובכלל שמם בשמו׃ וכאזור לחלץ הדביקם לנואמו׃ ולסיני הטה שמי מרומו׃ וירד הוא וכל קדושיו עמו׃ והגעיש והרעיש והרעיר הרומו׃ ואמת בדברו החריד עולמו׃ ועשרים וארבעה מיל מהלך נעו עמו׃ שתים זו בהשמיעו נאמו׃ ורגזו וחלו כל באי עולם׃ מאימת חי העולם׃ בדרדתו לדבר לעם עולם׃ רעשו אמות העולם׃ פחד קראם ורעד החלם׃ חיל כיולדה הבהילם׃ נעו ורעדו וסר צלם׃ ואצל קמואל באו כלב׃ לנחש בקסמי קלקולם׃ ושאלו לו מה זה בא לעולם׃ שמא היום למימיו חוזר עולם׃ יי למבול ישב לבא לעולם׃ והשיב אותם בשאלם׃ יי עוז לעמו

בית לוי

(מפיקים) מוציאים מל׳ ויפק רצון מה׳ (משלי ח לו) (וכאזור לחלץ) עפ״ה כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל (ירמיה יג יא) (לחלץ) ל׳ מתני איש (לנואמו) ל׳ נאום ה׳ (בראשית כב) (מרומו) הארץ עפ״ה והארץ הדום רגלי (ישעיה סו א) (החלם) ל׳ חולי ׃ מלשון ס׳ חשן דכאו החלי (ישעיה נג) (חיל כיולדה) ל״ה (תהלים מח ו) וחיל הוא ל׳ חלחלה (קמואל)

מטה לוי

(וזרח משעיר למו) לאדום הביא התורה שיקבלו אותה (מהר פארן) ישמעאל (ולשני כתרים סימו) אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע (למלוכה ולכהונה וללויה אימו) נעשו לאומה מבולשת (ובעשרה קדושים קדשם אל לשמו) עשר קדושות של א״י שהן בכורים חלה תרומה מעשר ראשון ומעשר שני לקט שכחה ופאה ראשית

הגז ומעשר בהמה והם כנגד י׳ ספירות הקדושות שבארץ העליונה ולכן קדשם לשמו להיותם חלק ה׳ (ובשבעים שמות) ובתוך שבעים שמות של האומות לא ייחס שום אומה כ״א (ייחסם לאומו) ייחס את ישראל לו לעם כמ״ש ובך בחר ה׳ וגו׳ מכל העמים (ובכלם עשרה מדות) שהתורה נדרשת בהן (תוצאותם בקיימו) שיקיימו מה שיוצא על ידי הי״ג מדות (ובכלל שמם בשמו) ישראל ישר אל (כאזור לחלץ) כאשר ידבק האזור לחלצי האיש (הדביקם לנואמו) כן הדביק אותב הקדוש ב״ה לנואמו וטעמו של תורם (ועשרים וארבעה מיל מהלך נעו עמו) כי בכל דבור ודבור הולכין י״ב מיל וחוזרין י״ב מיל (שתים זו [illegible]

און זיינען געשטארקט מיט דרייא הונדערט און פינף און זעכציג מצות לא תעשה זייא זיינען אנגפלעקט און געלייטערט וויא זילבער וואס איז געלייטערט זיבן מאל זיבן און דיא וואס היטין זייא ווערין אייביג ניט גיזוקט און איין באהעפטונג פון חן טוען זייא אויף זייער קאפ באהעפטן און איין האלז באנד אויף זייער האלז זייא טוען דער פרייאן דאש הארץ און מאכין לייכטיך דיא אויגן זייא טוען אוים ציהען איין זיסקייט צוא דער נשמה און איין היילונג צוא דיא ביינער צוא דיא וואס האלטן דיא תורה איז זיא אזוא וויא איין עץ חיים ובעלתה על דעתו לתן תורת לעמו און אז עס איז אויף גיגאנגען אויף דער דעה פון גאט צו געבין דיא תורה צוא זיין פאלק איז ער גיקומען פון בארג סיני מיט זיינע הערליכע רייד און האט גישיינט פון שעיר און האט גיוואלט זייא געבין דיא תורה און אז ער האט זיי גיזאגט אז אין דר תורה שטייט לא תרצח און ווייל זייער פרנסה איז גיוועזין מיט דער שווערד איבר דעם האבין זייא ניט גיוואלט מקבל זיין דעם יאך פון דער תורה אויף זיך און פון הר פארן האט ער גימאכט שיינען צוא זייא און האט זייא גיזאגט אז עס שטייט אין דער תורה לא תגנוב און ווייל זייער ווערק איז נאר גיוועזן צוא גנבנן און גזלנן איבער דעם האבין זייא ניט גיוואלט דיא תורה מקבל זיין און ער איז גיקומען מיט צעהען טויזנט הייליגע מלאכים צוא געבין דיא שטארקע תורה צוא זיין פאלק זייא האבין זיא אויף זיך מקבל גיוועזן דעם עול פון דער תורה און האבין פריער גיזאגט מיר וועלין טאן האטשע מיר האבין ניט גיהערט און דאש איז זייא גירעכינט גיווארין פאר איין צדקה און מיט צווייא קרוינען האט מען זייא גיצייכינט און האבין גיקריגין דיא מלוכה אין ארץ ישראל און כהונה און לויה און מיט צעהן ערלייא קדושות האט ער זייא גיהייליגט פון זיינט וועגין און מיט זיבעציג שמות האט ער זייא מייחס גיוועזן צוא זיין פאלק און האט זייא שטארק גימאכט מיט דרייצעהען מדות וכלל שמם און זייער נאמען האט ער כולל גיוועזן אין זיין נאמען און וויא איין גארטעל אין דיא לענדין האט ער זייא באהעפט אין דיא רייד פון דער תורה און האט גינייגט זיין הויכן הימל אויף דעם בארג סיני און ער האט אראפ גינידערט מיט אלע זיינע הייליגע מלאכים און האט גימאכט שטורעמען און ציטערין דיא וועלט און מיט איין דבור וואס ער האט גירעט האט ער גימאכט דער שרעקין גאר דיא וועלט און זיינען פאר וואגילט גיווארין אויף פיר און צוואנציג תחום שבת ווייט פון אים שתים זו כהשמיעו נאמו און אז זייא האבין דר הערט צווייא דברות האבין גיציטערט און גישראקין גאר דיא וואס קומין אויף דער וועלט פון דער פארכט פון דעם לעבעדיגן גאט וואס האט גינידערט צו ריידין צום פאלק וואש איז אויף אייביג האבן גישטורעמט דיא היידין עס האט זייא באגעגינט דר שרעקעניש און מיט ציטערניש האט ער זייא גימאכט שלאף עש האט זיך אפ גיטאן זייער שאטן און האבין גישטורעמט און גיציטערט און וויא אנגווינערין האט זייא

יתן דתו להנחילם · ובשמעם כך נמו כלם · יי יברך את עמו בשלום ודתו להשפילם · וכל דור ודור ומנהיגיהם · אשר עמדו לפניהם · והעתידים לעמוד אחריהם · כלם העמידם בסיני עמהם · להודיעם כי דור דע נחשק מקבלהם · טוב טעם ודעת להשכיליהם · וכל מום לא היה בהם · כי שלמים ומשלמים היו כלהם · בהגלותו בסיני עליהם · ובפנים הרבה נראה להם · מדבר אנכי עם כל אחד ואחד מהם · פנים בפנים להראותיהם · פנים באימה למקרא למודיהם · פנים בינוניות למשנת ערכיהם · פנים שוחקות לתלמוד חכמיהם · פנים מסבירות לאגדות טעמיהם · כעתיק יומין וזקן נדמה להם · נחמדים בהר חמד ערך לפניהם · וחקים ומצות טובים ושכר אתנניהם · אשר יעשה אותם האדם וחי בהם · כי חיים הם למוצאיהם · למען ירבו ימיהם וימי בניהם · ודבור אחד (נ"א שתי דברות) מפיו במללו · שתים זו בהשמיעו לקהלו · רחקו שנים עשר מיל מפחד חילו · ופרחה נפשם ממשמע הוד קולו · והעמיד ענני כבוד גדלו · וגשם נדבות הניפו והזילו · וחיו ושבו שנים עשר מיל בתוקף חילו · ודברו לציר ואמרו לו · קרב אתה ושמע מלולו · ודבר עמנו קנין פעלו · פן נמות מאיבת קולו · וישמע אל דברי קהלו · וייטב לפניו וגם

מטה לוי

נאמו) כי אחת דבר אלהים שתים זו שמענו (וכל דור ודור וכו') שהעמיד הקב"ה שם כל הנשמות כמ"ש ולא אתכם לבדכם וגו' (דור דע) דור המדבר שהיו בעלי דעה (נחשק מקבלהם) (וכל מום לא היה בהם) כי אף בעלי מומין נתרפאו (פנים באימה למקרא למודיהם) כי הם דברי נבואות ומעשה מרכבה ומן התורה יוצאים שמות ומעשה בראשית לכן צריך ללמוד המקרא באימה וביראה בקבלה ולא מפי עצמו (פנים בינוניות למשנת ערכיהם) כי למשנה שהיא עורכת שלחן הדינים לא צריך רק פנים בינוניות (פנים שוחקות לתלמוד חכמיהם) כי היא מבהרת המשנה באור רחב די בפנים שוחקות אבל צריך חכמה יען הוא כלול בכל (פנים מסבירות לאגדות טעמיהם) כי אגדות יש לאן נסתר כתפוחי זהב במשכיות כסף וצריך פנים מסבירות להודיע טעמיהן ומסתריהן (כעתיק יומין) כזקן יושב בישיבה (וזה) והדור כך (נדמה להם) הקדוש ברוך הוא (נחמדים) התורה שנאמר עליה הנחמדים מזהב ומפז רב (בהר חמד) בהר סיני שנאמר עליו ההר חמד אלהים לשבתו (ערך לפניהם ושכר אתנניהם) מתן שכרה (כדבור אחד כו' שתים זו) כמ"ש אחת דבר אלהים שתים זו שמענו (ופרחה נפשם) כשמעם מהם הקולות והברקים ואמרה תורה למי אתה נותן אותי למתים או לחיים (והעמיד ענני כבוד גדלו וגשם כו' וחיו) אז בענני כבוד המטיר עליהם גשמי נדבות והחיים (כינו לבין עם שליחי עלו) הענן לפיות

בית לוי

כנוי לבלעם עפ"ה קמואל אבי ארם (בראשית כב כא) (וגשם נדבות הניפו והזילו) הכתוב כדכתיב גשם נדבות תניף אלהים (תהלים סח י) ותרגומו כד שמעו בית ישראל ית קל גבורתך פרחו נשמתהון מן יד אחתת עלויהון טלין דתחייתא ומכיון דרשא אדמתא כו' ותניף פרש"י הניפות והזלה עלינו והמפרשים פי' ענין הולם והתכה מלשון ונופת נופים (לציר) תואר למשרע"ה ע"ש שהיה שליח נאמן לשולחיו (וקרנים מידו לו) ל"ש הוא (חבקוק ג ד) ועפ"ה כי קרן עור פניו (שמות

וויטאגין דער שרעקין זייא זיינען אלע גיקומען. צוא בלעם ער זאל דיא טאן כישוף אונ האבין אים גיפרעגט וואס איז דאס גיקומען אויף דער וועלט מאמער וועט זיך דיא וועלט אום קערין צוא וואסער אזוא וויא עס איז גיוועזן בימי דור המבול דאס גאט וועט ווידער לאזין איין מבול אויף דער וועלט להנחילם האט זייא בלעם גיענטפערט. אויף זייער פראגע גאט גיט זיין תורה צוא זיין פאלק ישראל אונ אז זייא האבין דאס דער הערט האבין זייא גיזאגט זאל גאט בענטשין זיין פאלק מיט שלום אונ זאל זייא קלוג מאכין מיט זיין תורה. וכל דור ודור ומנהיגיהם אונ אלע דורות אונ זייערע מנהיגים וואס זיינען גיוועזן פריער אונ דיא וואס זיינען אן גיברייט צוא ווערין באשאפין נאך זייא זיינען אלע גישטאנען אויף דעם בארג סיני מיט זייא אונ האט זייא מודיע גיוועזן אז דאס דור המדבר וואס ווערין אן גירופין דור דיע איז גיוועזין גילוסטיגער פון אלע אונ צוא קלוג מאכין זייא מיט דער גוטר תורה אונ זייא האבין קיין שום מום נית גיהאט דען אלע זיינען גאנץ גיוועזן אונ מיט עטליכע ערלייא גישטאלטן האט ער זיך צוא זייא באוויזין אויף דעם בארג סיני מיט איטליכען באזונדער האט ער גיזאגט דאס ווארט אנכי ער האט זיך צו זיי באוויזין פנים בפנים דיא וואס האבין גילערינט פסוק האט ער זיך צוא זייא באוויזין מיט איין פארכטיג פנים אונ דיא וואס זיינען אן גיברייט צוא לערנען משניות

האט ער זיך צוא זייא באוויזין מיט זיין פנים בינוני מיט אפריליך פנים צוא דיא תלמידי חכמים אונ צוא דיא וואס לערנען אגדה מיט אפארשטאנדיג פנים ער האט זיך צוא זייא באוויזן וויא אגראער אונ איין אלטר אונ האט גיגעבין אויפין לוסטיגין בארג די גלוסטיגע תורה אונ מצות אונ גוטע חוקים אונ זייער שכר וואש אמענטש זאל זייא טאן. וועט ער דורך זייא לעבין דען דיא וואס ריידין אין דער תורה נית ער זייא לעבין כדי זייא זאלין מיט זייערע קינדער לאנג לעבין ודבור אחד מפיו במללו אונ אז ער האט נאר איין ווארט גירעט האבין זיין קהל גיהערט צווייא ווערטער פון דעם פארכט פון זיין שטארקייט האבין זייא זיך דער ווייטערט צוועלף תחום שבת פון וועגין הערונג זיין שיין קול איז זייער נשמה אוועק גיפלויגין אונ האט גימאכט אויף זייא שטעלין אוואלקין פון זיין שטארקן כבוד אונ רעגן האט ער אויף גיהויבין אונ גימאכט רינגען אונ זיינען מיט זיין גרוים שטארקייט לעבעדיג גיווארין אונ האבין זיך אום גיקערט די צוועלף תחום שבת · האבין דיא ישראל גיזאגט צום שליח משה רבינו גינעהען דוא אונ הער צוא זיינע רייד אונ רייד מיט אונז דאש קויפונג פון זיין ווערק דאש הייסט דיא תורה ווארום טאמער וועלין מיר שטארבין פון זיין פארכטיג קול אונ אז גאט האט דר הערט דיא רייד פון זיין קהל אז דאש אים גיפעלין אונ עס איז אים גיוועזין זיס אונ ער האט גירופין

עָרֵב לוֹ וַיִּקְרָא לְצִיר וְלִמְרוֹמוֹ הֶעֱלוֹ · וּבֵינוֹ לְבֵין עַם שְׁלִישִׁי עִלוֹ · וְהֶעֱמִידוֹ וְנִגַּשׁ אֶל עַרְפִלוֹ ·
וּפָנִים בְּפָנִים דִּבֵּר לוֹ · וְקַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ · יְדוּדוּן יְדוּדוּן רָעֲשׁוּ לְמוּלוֹ · וְדִבְּרוּ לִפְנֵי צוּר וְאָמְרוּ
לוֹ · מָה אֱנוֹשׁ כִּי תְגַדְּלוֹ · וּמַה תְּחַשְּׁבֵהוּ לִמְקוֹמֵנוּ לְהַעֲלוֹ · קִנְיָן שַׁעֲשׁוּעִים לְהַנְחִילוֹ ·
וְהֱשִׁיבָם אֵל הֲנִיחוּ לוֹ · מֵאָז חֲשַׁקְתִּיו לְהַגְדִּילוֹ · קִנְיַן שַׁעֲשׁוּעִים לְנַחֲלוֹ · וּלְהַכְנִיסוֹ לִפְנַי
וְלִפְנִים רְשׁוּת נָתַתִּי לוֹ · שְׁבוּיַת מָרוֹם לָתֵת לוֹ · מְנָת חֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ · לְלַמֵּד לִבְנֵי כֹּל אֲשֶׁר
יְדַבֵּר לוֹ · וּמֵהַר סִינַי קִבְּלוּ תוֹרָה · לֹא מִפִּי מַלְאָךְ וְלֹא מִפִּי שָׁלִיחַ אֲמוּרָה · כִּי אִם מִפִּי
מֶלֶךְ עוֹטֶה אוֹרָה · טְהוֹר עֵינַיִם וְיִרְאָתוֹ טְהוֹרָה · מִפִּי גְבוּרָתוֹ לִבְחִירוֹ הוֹרָה · דָּת בַּאֵר הֵיטֵב
מְבוֹאָרָה · בְּדִבּוּר בַּאֲמִירָה · בְּצִוּוּי בְּאַזְהָרָה · בְּתַלְמוּד בְּאַגָּדָה בְּמִשְׁנָה בְּמִקְרָא · בְּחֻקָּה
בְּמִצְוָה בִּבְרִית גְּמוּרָה · עֲרוּכָה בַכֹּל וּשְׁמוּרָה · וְכָל מִצְוָה שֶׁבָּהּ כְּעִנְיָן בָּהּ סְדוּרָה · לְהִתְבָּרֵךְ
בְּהוֹגֶיהָ בְּכָל יוֹם בָּרוּךְ נוֹתֵן הַתּוֹרָה · וּבְאָלֶף שֶׁהִיא לְכָל הָאוֹתִיּוֹת רֹאשׁ · פָּתַח בְּאָנֹכִי
לְדִבְּרוֹת רֹאשׁ · לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא אֱלֹהֵי קֶדֶם רֹאשׁ · בְּרֵאשִׁית רֹאשׁ · וּבְאַחֲרִית רֹאשׁ ·
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן בְּסוֹף וּבְרֹאשׁ · צוֹפֶה מַה יִּהְיֶה בְּסוֹף מֵרֹאשׁ · וְלָמָּה בְּאָלֶף פָּתַח בְּרֹאשׁ ·
כְּנֶגֶד אֶלֶף דּוֹר שֶׁצָּפָה מֵרֹאשׁ · לָתֵת לָהֶם אֱמוּנַת רֹאשׁ · לְצַוּוֹת לָהֶם דָּבָר מֵרֹאשׁ · וְעָבַר
מֵהֶם תְּשַׁע מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה לְפָרוֹשׁ · וּלְסוֹף עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה דוֹרוֹת · חָשַׁק תְּבוּאַת

בית לוי

נד כט) (שבוית מרום) תואר לתורה עפ"ה עלית למרום שבית שבי (תהלים סח) (לא מפי מלאך) שנא' מן השמים דברתי עמכם ונאמר וידבר אלהים את כל הדברים האלה (טהור. עינים) תואר להקב"ה עפ"ה טהור עינים מראות ברע (ישעיה לג טו) (ויראתו טהורה) עפ"ה יראת ה' טהורה (תהלים יט י) (לבחירו) תואר למשה עפ"ה לולי משה בחירו (תהלים קו כג) (בדבור) שנאמר וידבר ה' אל משה (באמירה) ויאמר ה' אל משה (בצווי) צו את אהרן צו את בני ישראל (באזהר') זו מצות לא תעשה (בחוקה) זאת חקת התורה (במצוה) כל מ"ע (ובברית) כמ"ש זאת בריתי (בהוגיה)

מטה לוי

שלום ושרפים בינו ובין ישראל (ידודון ידודון) המלאכים (רעשו למולו) למול משה (קנין) התורה שנאמר עליה (שעשועים) יום יום (מאז) כשבראתי התורה (חשקתיו כו') (לבחירו) למשה (הורה) הוראת התורה (ערוכה בכל) שהיא כשולחן ערוך לכל ההוגה בה שלא ייגע לריק כמשרז"ל יגעתי ומצאתי תאמין (ושמורה) בסייעתא דשמיא לאדכורי והורה הקב"ה למשה (להתברך בהוגיה) שיברך ההוגה בה (בכל יום) ברוך נותן התורה (ובאלף כו') (פתח באנכי כו' להודיע) בזה רמז

(שהוא אלהי קדם ראש בראשית ראש) שהוא ראש לכל ראש שאין ראשית כראשיתו (ואחרית ראש) ואחר שיכלה העולם הוא יהיה ראש לאותן שיברא · ועוד מפס
(ולמה באלף פתח כנגד אלף דור שצפה מראש) כמ"ש דבר צוה לאלף דור (ועבר מהם) הקב"ה (תשע מאות ושבעים וארבעה) תתקע"ד דורות שקומטו (לפרוש)
ולהעביר אותם (ולסוף עשרים וששה דורות) מאדם ועד אברהם עשרים דור אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם משה הרי כ"ו (חשק תבואות ראש) חשק

צוא משה רבינו אונ האט אים אויף געבראכט אין הימל אונ האט אים געמאכט פאר איין מעקלער צווישין זיך אונ צווישין זיין פאלק אונ האט אים געשטעלט אונ געמאכט גינעהענען אין נעביל אונ האט מיט אים גירעט פנים אל פנים אונ דיא שיין וואס ער האט גיהאט איז דאס גיוועזן צוא אים פון גאט אונ דיא מלאכים האבין גישטורעמט אנטקעגין אים אונ זייא האבין פאר גאט אזוא גיזאגט וואש איז דער מענטש וואס דוא האסט אים גרויס געמאכט אונ האסט אים אזוא חשוב געמאכט זאלסט אים ארויף ברייניגען אין אונזער ארט אונ זאלסט אים מאכין ירשנן דיא תורה וואס זיא איז איין ליב קויפונג האט זייא גאט גיענטפערט לאזט אים פון לאנג אן האב איך אין אים גיגלוסט גרויס צוא מאכין אונ האב אים גיגעבין רשות אריין צוא גיין (לפני ולפנים) אונ אים צוא געבין דיא תורה וואש זיא איז גיפאנגען גיווארין פון הימל דיא תורה וואס זיא איז איין חלק צוא לערנען מיט מיינע קינדער אלכדינג וואס מען וועט אים זאגן ומהר סיני אונ פון דעם בארג סיני האבין זייא מקבל גיוועזן דיא תורה לא דיא תורה איז ניט גיזאגט גיווארין דורך איין מלאך אונ ניט דורך איין שליח נאר פון דעם מויל פון גאט וואס ער איז איין גיהילט אין ליכט אונ זיינע אויגן זיינען ריין אונ זיין יראה איז ריין פון זיין שטארק מויל האט ער גילערינט צוא זיין אויס דער ווילטין דאס איז משה רבינו אונ האט אים דיא תורה גוט מפורש גיוועזן דיא פרשיות וואס הייבין זיך אן וידבר אונ ויאמר האט ער גיבאטין אונ מזהיר גיוועזן אונ דיא גמרא אונ אגדה אונ משניות אונ פסוק אונ דיא מצות וואס קיין טעם איז ניט פאר האנדין אויף זייא אונ דיא מצות וואס איז יוא דא איין טעם אויף זייא האט גאט אויף אלע כורת ברית גיוועזן זיא איז אן גירייט מיט אלעם אונ איז גיהיט אונ איז מסודר אויף איטליכער מצוה איין שבח אויף דעם ענין דיא וואש לערנען זייא זאלין ברכה מאכין אלע טאג (ברוך נותן התורה) ובאלף שהיא לכל האותיות ראש אונ מיט דער אל"ף וואש זיא איז דאש ערשטע אות פון אלע אותיות האט ער אן גיהויבין אנכי וואש דאש איז ערשטע אות פון די עשרת הדברות צוא מודיע זיין אז ער איז דער ערשטער גאט פון אן הייב איז ער דר ערשטר אונ אויף דם סוף איז ער אויך דר ערשטר אונ דר הינטערשטר ער זעהט פריער וואס וועט זיין צום סוף ולמה פאר וואס האט ער פריער אן גיהויבן מיט דער אל"ף אנטקעגין דיא טויזינט דורות וואס גאט האט גיזעהען פריער צוא געבין זייא דיא תורה וואש זיא הייסט אמונה אונ האט זייא גיוואלט געבין פריער דיא תורה אונ האט פון זייא איבער גיפירט ניין הונדערט מיט פיר אונ זיבעציג דורות אונ נאך זעקס אונ צוואנציג דורות דאש הייסט פון אדם הראשון ביז משה רבינו האט ער גיגלוסט אין דיא ישראל וואס ווערין אן גירופין

רֹאשׁ · דְּבַר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר מֵרֹאשׁ · לְנָחוּל חוֹק נְסוּכַת רֹאשׁ · בְּתַעֲצוּמוֹתֶיהָ לַחְקוֹר וְלִדְרוֹשׁ · לְהִשְׁתַּחֲווֹת וְלִכְרוֹעַ וְלִקּוֹד רֹאשׁ · לְאֵל חַי וְקַיָּם הַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ · וּבְשׁוּרָם צִבְאוֹת אֵלִים · כִּי לְמַתַּן דָּת זָכוּ סְגוּלִים · וַיִּכָּבְדוּ בָהּ נִדְגָּלִים · נָתְנוּ שֶׁבַח וּתְהִלָּה לְאֵל אֵלִים · וַהֲמוֹן גְּדוּדִים וְכִתֵּי אֶרְאֶלִּים · שִׁיר וְתִשְׁבָּחוֹת מְפָאֲרִים וּמְהַלְלִים · וּשְׂרָפִים מִמַּעַל לָהֶם עוֹמְדִים וּמַעֲלִים · וּלְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא מַגְדִּילִים · וְצִבְאוֹת גִּבּוֹרֵי חֲיָלִים מַנְעִימִים שִׁיר הִלּוּלִים · וּפְאֵר כְּרוּבִים וְרַעַשׁ גַּלְגַּלִּים · בְּמַתַּן אָמוֹן הָיוּ גִילִים · וּמַלְאֲכֵי אֵשׁ וּמַיִם בְּלוּלִים · בְּשִׂמְחַת נְוַת בַּיִת מְסַלְדִים וּמְחַלִּים · וְזֶה אֶל זֶה קוֹרְאִים וְשׁוֹאֲלִים · לְקָדוֹשׁ וּבָרוּךְ תִּפְאֶרֶת מְכַלְלִים · רוֹמְמוֹת לְמַלְכָּם מְמַלְּלִים · וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתָיו מַגְדִּילִים · וְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְקָדוֹשׁ בַּקֹּדֶשׁ מַעֲלִים :

נַקְדִּישְׁךָ וְנַעֲרִיצְךָ כְּנוֹעַם שִׂיחַ סוֹד שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ · הַמְשַׁלְּשִׁים לְךָ קְדֻשָּׁה ׃ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר : קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ : אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים · לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ : בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ : מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד תִּשְׁכּוֹן · תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח נְצָחִים : וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי דָוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ : יִמְלוֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ :

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד : כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ :

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ ׃ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ :

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ · וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ · לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם · בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה : זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה · וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה · וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים · וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים

מטה לוי

ליתן התורה לישראל שנקראו ראשית תבואתו (לנחול חוק נסוכת ראש) לנחול חוק התורה שהיתה מושלת בראשית כרא (בתעצומותיה) של תורה (להשתחוות ולכרוע ולקוד ראש) להודות על כל הטובה שרלה לזכות את ישראל (ובשורם) ובהביטם מלאכים שנקראים (צבאות אלים ושרפים ממעל להם) של כתי אראלים (עומדים ומעלים) והם יותר חשובים מהם כמ"ש שרפים עומדים ממעל לו (קדושה לקדוש) להקדוש ב"ה הנקרא קדוש :

בית לוי

עומדים (נסוכת) ל' נסיכי סיחון (יהושע יג כא) (ובשורם) ל' כבשם מל' אשורנו (סגולים) תואר לישראל עש"ה והייתם לי סגולה (שמות יט ה) (נדגלים) גם כן תואר לישראל עפש"כ אימה כנדגלות (שה"ש ז ד) (אראלים) מלאכים כמו הן אראלם צעקו חוצה (ישעיה לג ז) (אמון) תואר להורה עש"ה ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל) (גילים) מל' שישי וגילי עדי עד (ישעיה סה יח) (בלולים) מעורבים מלשון בלולה בשמן (נות בית) תואר לישראל עש"כ ונות בית תחלק שלל (תהלים סח יג) או קאי על התורה (מסלדים ומחלים) משבחים ברעדה כדכתיב וחסלדה בחילה (איוב ו י) (מכללים) ל' כליל יופי או הוא מל' תלמוד כמו כלילא רב אשר ושמואל שרי (שבת סט) והוא ל' עטרה:

תבואת ראש ער האט גיבאטין פון דעם אן הייב צוא מאכין זייא ירשנן נאך טויזינט דורות דיא תורה וואס הייסט נסיכת ראש מיט אירע שטארקייט צוא פארשטין אונ צוא דרשנן אונ זיך צוא בוקין צוא גאט וואס ער איז דער ערשטער צום לעבעדיגן גאט וואש ער איז דער הויבין איבער אלע פאר איין ראש ובשורות צבאות אלים אונ דיא שטארקע מלאכים האבין גיזעהען אז דאש גיליבטע פאלק דיא ישראל האבין זוכה גיוועזן צוא דער תורה אונ זיינען דורך איר זייער ערליך האבין זייא גיגעבין איין לויב צום שטארקין גאט אונ דאש ברומונג פון מלאכים אין כתות ווייס מיט גיזאנג אונ לויב האבין דיא אים גיטאן לויבן אונ הכבר פון זייא זיינען גישטאנן ברענענדיגע מלאכים אונ האבין אים גילויבט אונ טוען גרוים מאכין צוא גאט וואס זיצט אויף איין הויכע שטול אונ דיא שטארקע מלאכים טוען אים לויבין מיט אזיס גיזאנג אונ דיא מלאכים וואס הייסין כרובים אונ גלגלים האבין זיך גיפרייט מיט דער תורה אונ דיא מלאכים וואס זיינען פון פייער אונ וואסער אויש גימישט האבין זיך גיפרייט מיט דער פרייד פון דער תורה וואס זיא האט גיוואונט אין גאטס הויז ווה אל זה אונ איינער רופט דעם אנדערין אונ טוען פרעגין זייא קרוינן מיט שוינקייט צוא גאט וואס ער איז היליג אונ גיבענשט זייא טוען זייער מלך דער הויבין אונ זיין פארכטיגע שטארקייט טוען זייא גרויס מאכין אונ טוען דעם היליגין גאט הייליגן אונ זאגין דרייא מאל קדוש ·

חוס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן · כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ · שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ · וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ · וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת · וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ · וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה) וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן: מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד (וְצוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ · וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת · עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא (תָּמִיד) שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה (הָאֵל הַטּוֹב):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת: (ש"ץ ברכת כהנים)

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם · וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם): בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

וקורין ה"ש · ק"ש · א"כ · ומוציאין ב' ס"ת · ואומרים שמע ישראל · גדלו · על הכל · וקורין בא' בס' יתרו ה' גברי מן בחודש השלישי עד לא תגלה ערותך עליו ובשניה למפטיר בפ' פינחס:

כוונת הפייטן הזה להגיד שבח רבון עולמים בבריאת העולם ובמעלות מעלה ומעשה ירד לגבלות מעיד בהודיעו חוק אמונתם נגד המשיתים כגראה מחשבותם להם ויכוח העובדי כוכבים והבטחון לרב טוב הצפון וקצת מיכותו ומהותו ברמז ועשאו המחבר בלשון ארמי לרוב חשיבות הפיוט שלא יקצרו בנו מלאכי השרת ורמזו לדבר לרוב חשיבות הפיוט אגו מפסיקין בו בקריאת התורה וקצת דלא פסיק כי רב מעשהו שבא המחבר לכך אם קבלה היא נקבל ואם אין ראיה ומופת על זה ואין משגיחין בבת קול אמרתי אני יודע והכנתיו ומכותלי שיר זה ניכר קצת שהיה מופלג בחכמה ובקבלה ושמעתי שזה היה רבי מאיר שליח צבור ולסוף כ' אלפ"א בית"א חתום שמו מאיר ב"ר יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן חזק ואמץ:

מנהג הקדמונים היה לברך ברכת התורה ולקרות פסוק ראשון של בחודש השלישי ואח"כ אקדמות אבל האחרונים כתבו לומר אקדמות קודם שיברך על התורה:

אַקְדָּמוּת מִלִּין וְשָׁרָיוּת שׁוּ תָּא:
אוּלָא שָׁקִילְנָא הַרְמָן וּרְשׁוּ תָּא:
בְּבָבֵי תְרֵי וּתְלַת דְּאֶפְתַּח בְּנַקְשׁוּ תָּא:
בְּבָרֵי דְּבָרֵי וְטָרֵי עֲדֵי לְקַשִּׁישׁוּ תָּא:
גְּבוּרָן עָלְמִין לֵיהּ וְלָא סְפֵק פְּרִישׁוּ תָּא:
גְּוִיל אִלּוּ רְקִיעֵי קְנֵי כָּל חוּרְשָׁא תָּא:
דְּיוֹ אִלּוּ יַמֵּי וְכָל מֵי כְנִישׁוּ תָּא:
דָּיְרֵי אַרְעָא סָפְרֵי וְרָשְׁמֵי רַשְׁוָן תָּא:
הֲדַר מָרֵי שְׁמַיָּא וְשַׁלִּיט בְּיַבֶּשְׁתָּא תָּא:
הֲקֵם עָלְמָא יְחִידָאֵי וְכַבְּשֵׁיהּ בְּכַבְשׁוּ תָּא:
וּבְלָא לֵאוּ שַׁכְלְלֵיהּ וּבְלָא תְשָׁשׁוּ תָּא:
וּבְאָתָא קַלִּילָא דְּלֵית בָּהּ מְשָׁשׁוּ תָּא:

פירוש

(אקדמות מלין) קודם רבוי הדברים מלשון ומלין נגד מלתא ימלל (ושריות שותא) תרגום הואלתי שריתי (שותא) תרגום כאחד ידבר כחד שותא (אולא שקילנא) תחלה אטול רשות והרמנא תרגום ויופלין בתחלה כמו אולא (הרמן) כמתון מל' הורמנא דמלכא (בבבי תרי ותלת) בסדר שנים או שלשה כמו בבא קמא בבא מציעא (בנקשותא) בקול מל' דא לדא נקשן שכן דרך המתחיל לדבר בפני גדולים בבבי תרי ותלת להיות ברעד (בברי) מל' רז"ל דעייל בבר לשון רשות (דברי וטרי) כלומר ברבות ונעזר הבורא שהוא בורא וסובל עד זקנה (ולא סיפק פרישותא) אין ספק ויכולת לפרש גבורתו (גורפתא) יערים מל' רז"ל כחורפא יקא אביל מר תרגום ביער בחורשא (מי כנישותא) מקוה כל המימות שבעולם (הדר מרי שמיא) לא יוכלו לכתוב הוד והדר מרי שמיא וכו' (וכבשיה בכבשותא) מל' בהדי כבשי דרחמנא למה לך כלומר העולם מכל שאינם יודעים על מה העולם עומד (ובלא לאו שכלליה) בלא עמל ויגיעות שכלל העולם תרגום ויכלו השמים ואשתכללו שמיא (ובלא תששותא) כלומר בלא תשות כח (ובאתא קלילא) כלומר באות ה' דכתיב בהבראם בה' בראם

אקדמות מילין איידער איך הייב אן אונ באגער צוא ריידין וועל איך צום ערשטין געמען איין דער לויבענעש אונ איין רשות פון הקב"ה בבבי מיט רייד צווייא אדער דרייא וואס איך וועל אן הויבן מיט שאלונג מיט דער לויבענעש פון דעם באשעפר וואס ער טראגט דיא וועלט ביז צוא דער עלטער גבורן איין איביגע שטארקייט איז צוא אים אונ עס איז ניט גינוג קיין באשיידענעש אונ ווען דיא הימלן וואלטין גיוועז פארמעט אונ אלע וועלדער וואלטין גיוועזן פעגעס דיא אלו ימי אונ ווען אלע טייכין אונ אלע איין גיזאמילטע וואסערן וואלטין גיוועזן טינט אונ די וואונער פון דר ערד וואלטין גיוועזן שרייבערס אונ צייכינער וואלט ניט גינוג גיוועזן צוא שרייבין הדר דאש שיינקייט פון דעם האר וואס איז אין הימל אונ גיוועלטיגט אויף דער טריקענעש ער האט אליין אויף גישטעלט דיא וועלט אונ האט זיא באצוואונגען מיט באצווינגענעש עס ווייס קיינער ניט אויף וואס זיא שטייט ובלא לאו אונ אן מידיקייט האט ער איר גיגרונד פעסטיקט אונ אן שלאפקייט אונ מיט דעם גרינגסטין אות דאס מיינט מען דיא ה' וואס איז ניט פאר האנדין אין איר קיין ממשות מיט איר האט ער באשאפין דיא

זמין כל עבידתיה בהך יומי ש תא :
זהור יקריה עלי עלי כורסיה דאש תא :
חיל אלף אלפין ורבוא לשמשו תא :
חדתין נבוט לצפרין סגיאה טרשו תא :
טפי יקידין שרפין כלול גפי ש תא :
טעם עד יתיהב להון שתיקין באדשו תא :
יקבלון דין מן דין שוי דלא בששׁ תא :
יקר מלי כל ארעא לתלותי קדש תא :
כקל מן קדם שדי כקל מי נפישו תא :
כרובין קבל גלגלין מרוממין באוש תא :
למחזי באנפא עין כות גירי קש תא :
לכל אתר דמשתלחין זריזין באשון תא :
מברכין בריך יקריה בכל לשון לחישו תא :
מאתר בית שכינתיה דלא צריך בחישו תא :

נהים כל חיל מרומא מקלסין בחשש תא :
נהירא מלכותיה לדר ודר לאפרש תא :
סדירא בהון קדשתא וכד חלפא שע תא :
סיומא דלעלם ואף לא לשבוע תא :
עדב יקר אחסנתיה חביבין דבקבע תא :
עבידין ליה חטיבה בדנח ושקע תא :
פרישן למנתיה למעבד ליה רעו תא :
פרישותיה שבחיה יחוון בשעו תא :
צבי וחמיד ורגיג דלאון בלעו תא :
צלותהון בכן מקבל והניא בעו תא :
קטירא לחי עלמא בתגא בשבוע תא :
קבל יקר טוטפתא יתיבא בקביעו תא :
רשימא היא גופא בחכמתא ובדע תא :
רבותהון דישראל קראי בשמע תא :

פירוש

(וזהור יקריה עלי) כלומר ביום השביעי נתעלה וישב בזוהר יקרו על כסא אש (חדתין נבוט לצפרין) מלאכים נמתים חדשים בכל בקר (נבוט) מל' רת"ל שרבית דהותי קלא כ ון דנבט נבט ל' צמיחה בפ"ק דתענית (סגיאה טרשותא) רבה אמונתו דכתיב חדשים לבקרים רבה אמונתך ותרגום אמונתך סגיאה (טפי יקידין שרפין) ויותר יקרים הם המלאכים היוקדים ושורפים (טעם עד יתיהב להון) ואעפ"כ עד שלא ינתן להם הצווי הם שותקים (טעם) מל' מטעם המלך (באדישותא) בשתיקה כמו דשמע ואדיש (יקבלון דין מן דין) הוא תרגום. מן וקרא זה אל זה (דלא בששתא) בשום בלי איחור מל' כי בושש משה לבא (יקר מלי כל ארעא) כבודו מלא כל הארץ (כקל מן קדם שדי) כקול שדי רוצה לומר חזק (כקל מי נפישותא) כקול מים רבים (כרובין) הן החיות (גלגלין) הוא תרגום של אופנים (באושא) בצעקת רעש גדול (כות גירי קשתא) דכתיב כמראה הבזק (באשותא) במהירות ויפה אלי תרגומו ואתעוי לחי (לחישותא) בכל לשון ולחש (בחישותא) אין צריך לחפש אחר מקומות שמלא כל הארץ הוא מלשון עד דבחישנא בהגם (בחבשתא) בפחד ובחשת (נהירא מלכותיה) זכרון מלכותו מלשון נהירנא (לדר ודר לאפרשא) לפרשו לדור ודור על שם ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור (סדירא בהון קדושתא) אלא המלאכים הם חוזרים לגמר ושונים ומסדרים קדושה זו לשעה (וכד חלפא שעתא) וכשעוברת שעת סדר קדושתם אין אומרים עוד קדושה (סיומא דלעלם ואף לא לשבועתא) כלומר אפי' לשנת השמיטה אינם חוזרים להקדים ואפי' ככי הם אומרים ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור (עדב יקר אחסנתיה) ישראל גורל נחלתו הם תרגום גורל עדבא (חביבין) שבקביעות עושין לו (חטיבה) רוצה לומר שבח וי"ס שגורסין (חטיבה) לשון אהבה תרגום את ה' האמרת ית ה' חטבת (בדנח ובקעתא) ר"ל בשקיעת השמש ובזריחתה והמלאכים אינם מקדישין אלא פעם אחת ביום (פרישן למנתיה) הם מופרשים ומובדלים למנתו ולגורלו (פרישותיה שבחיה) פרישות והפלא שבחיו מגידים בשעה קלה (צבי וחמיד ורגיג) רוצה וחומד ומתאוה תרגום ויואל משה וצבי משה תרגום לא תחמוד לא תרוג (דלאון בלעותא) שיגעו בתורה תרגום בעמל אנוש איגימו בלאות גברא דעסקי באורייתא ליתהון לאין (והניא בעותא) ומועלת התפלה (קטירא) הפלא ישראל קושרים (לחי עלמא) בכתר (קבל יקר טוטפתא בקביעותא) נגד כבוד התפילין היא יושבת בקביעות (רבותהון דישראל) גדולת ישראל כתובה

וועלט זמין ער האט אן גיברייט גאר זיין ווערק אין דיא זעקס טעג זיין ווירדיגע לויטערקייט איז אין שבת אויף גיגאנגען אויף זיין פייערדיגע שטול חיל אלף אלפין בייא אים איז איין היל פון פיל טויזנט מלאכים צוא באדינען אים נייע מלאכים טוט ער באשאפין אלע פריא מארגין עס איז גרויס זיין ווארהייט טפי יקידין נאך זיינען פיל ברענענדיגע מלאכים וואס האבין זעקס פליגלען אונ איידער מען גיט זייא רשות צוא ריידין שווייגין זייא מיט שטיל שווייגענעש יקבלון זייא זיינען מקבל דיא רייד איינער פון אנדערין אלע גלייך צוא לויבן אן זאמונג דיא ווירדיקייט פון גאט איז פול גאר דיא ערד מיט איין דרייא פאכעדיגע קדושה פון דיא מלאכים ככל דאס גישרייא וואס דיא מלאכים שרייען פאר דעם אלמאכטיגין גאט אזו וויא דאס גישרייא פון דיא איין גיזאמילטע וואסערין דיא מלאכים וואס הייסין כרובים אנטקעגין דיא מלאכים וואס הייסין גלגלים טוען זייא דער הויבין מיט גישרייא למחזי צוא אן זעהן אין איין אויגין בליק גלייך וויא איין שאס פון איין פייל פון דעם בויגן צוא אלע ערטער וואש זייא ווערין גישיקט זיינען זייא גישווינד אין זייער באטשאפט מברכין זייא טוען לויבין דיא לויב פון גאטס ווירדיקייט מיט אלערלייא לשונות אונ שפרעכונג פון דעם ארט פון זיין שכינה דאס מען באדארף ניט צוא

זובין נהים עס טוען ברומען דאס גאנצע היל פון דעם הימל זייא לויבן גאט מיט פארכט דאש גידעכעניש פון זיין קיניגרייך ווערט באשיירט אונ דער ציילט אין אלע דורות סדירא עס איז גיוויינטליך בייא זייא דיא קדושה פון גאט אונ אז דיא צייט גייט אוועק לאזין זייא אוים אויף אייביג אפילו ניט צוא איין שמיטה אונ איין יובל עדב דיא צדיקים זיינען דאס גורל אונ דאס ווירדיגע ארבטייל פון גאט זייא זיינען בייא אים גיליבט אונ גיזעצט זייא טוען אים זיין ווילין אז דיא זון גייט אויף אונ פאר גייט פרישן זייא זיינען אפ גישייד צוא זיין גאב אונ צוא זיין גורל צוא טאן צוא אים זיין ווילין דאס באשיידעניש פון זיין לויב זאגין זייא אין דער צייט צבי ער האט גיוואלט אונ גיגלוסט דאס דיא ישראל זאלין זיך מידין אין דער מידעניש פון דער תורה דרום איז ער מקבל זייער תפלה אונ זייער גיבעט ווערט גיהאלפן קטירא דיא תפלה פון דיא ישראל ווערט אן גיקניפט צוא גאט וואס ער לעבט אייביג צוא איין קרוין דורך איין שבועה פון איין מלאך אנטקעגן די ווירדיקייט פון דיא תפילין דארטין ווערט דיא קרוין גיזעצט מיט קביעות רשימא אין דיא זעלביגע תפילין איז גיצייכנט מיט קלוגשאפט אונ מיט פר שטאנד דאש גרויסקייט פון די ישראל וואס זייא לייענען קריאת שמע שבח דיא לויב פון דעם האר פון דער וועלט מיט ריינע

ליבשאפט

שְׁבַח רִבּוֹן עָלְמָא אֲמִירָא דַכְוָתָא :
שְׁפַר עֲלַיהּ לְהַוּוּיֵהּ בְּאַפֵּי מַלְכְוָתָא :
תָּאִין וּמִתְכַּנְּשִׁין כְּחֵיזוּ אַדְוָתָא :
תְּמֵהִין וְשַׁיְלִין לֵיהּ בְּעֵסֶק אַתְוָתָא :
מְנָן וּמָאן הוּא רְחִימָךְ שַׁפִּירָא בְרֵוָתָא :
אֲרוּם בְּגִינֵיהּ סָפִית מְדוֹר אַרְיְוָתָא :
יְקָרָא וְיָאָה אַתְּ אִין תַּעַרְבִי לְמָרְוָתָא :
רְעוּתֵךְ נַעֲבִיד לִיךְ בְּכָל אַתְרְוָתָא :
בְּחָכְמְתָא מְתִיבָתָא לְהוֹן קְצָת לְהוֹדָעוּתָא :
יְדַעְתּוּן חַכְּמִין לֵיהּ בְּאִשְׁתְּמוֹדָעוּתָא :
רְבוּתְכוֹן מָה חֲשִׁיבָא קֳבֵל הַהִיא שְׁבַחְתָּא :
רְבוּתָא דְיַעְבֵּד לִי כַּד מַטְיָא יְשׁוּעֲתָא :
בְּמֵיתֵי לִי נְהוֹרָא וְתַחְפֵּי לְכוֹן בַּהֲתָא :
יְקָרֵיהּ כַּד אִתְגְּלֵי בְּתוּקְפָא וּבִגְבוּרְתָא :
יְשַׁלֵּם גְּמָלַיָּא לְסַנְאֵי וְנַגְוָתָא :
צִדְקָתָא לְעַם חָבִיב וְסַגְיָא זַכְוָתָא :
חֲדוּ שְׁלֵימָא בְּמֵיתֵי וּמָנָא דַכְוָתָא :
קִרְיְתָא דִירוּשְׁלֵם כַּד יְכַנֵּשׁ גַּלְוָתָא :
יְקָרֵיהּ מַטִּיל עֲלַהּ בְּיוֹמֵי וְלֵילְוָתָא :
גְּנוּנֵיהּ לְמֶעְבַּד בַּהּ בְּתוּשְׁבְּחָן כְּלִילָתָא :
דְּזֵיהוֹר עֲנָנַיָּא לְמִשְׁפַּר כִּילָתָא :
לְפוּמֵיהּ דַעֲבִידְתָּא עֲבִידָן מְטַלַּלְתָּא :
בְּתַכְתְּקֵי דְהַב פִּיזָא וּשְׁבַע מַעֲלָתָא :
תְּחִימִין צַדִּיקֵי קֳדָם רַב פָּעֳלָתָא :
וְרֵוֵיהוֹן דָּמֵי לְשָׂבְעָא חֶדְוָתָא :
רְקִיעָא בְּזֵיהוֹרֵיהּ וְכוֹכְבֵי זִיוָתָא :
הֲדָרָא דְלָא אֶפְשַׁר לְמִפְרַט בְּשִׂפְוָתָא :
וְלָא אִשְׁתְּמַע וְחָמֵי נְבִיאָן חֶזְוָתָא :
בְּלָא שָׁלְטָא בֵיהּ עֵין בְּגוֹ עֵדֶן גִּנְתָא :
מְטַיְּלֵי בֵיהּ חִנְגָּא לְבַהֲדֵי דִשְׁכִינְתָּא :

פירוש

נשרבת תפילין (אמירא דכותא) אמירה טהורה (דכוותא) כמו זכותא דלי"ת וזיי"ן מתחלפין בלשון ארמי מלשון עברי דוך ותכתא (שפר עלי להוויה) טוב ויפה עלי להגיד שבח הקב"ה לפני המלאכים (כחיזו אדותא) כמראה גלי הים כלומר כהמון מים רבים מלשון אדוותא דימא (תמהין ושיילין ליה) האומות הם תמיהים על גלות ישראל ושואלין (בעסק) גאולה (אתוותא) התורה מל' האותיות שאלוני (מנן ומאן הוא רחימך) אומרים לישראל מי ומי הוא אהובך (שפירא בריותא) ר"ל את היפה יפת תואר תרגומו שפירת בריוא (ארום בגיניה ספית) שבשבילו אתה לוקה מל' וספי ליה כתורא (מדור אריותא) כמעון אריות (יקרא ויאה את) אומרים לישראל יקרא ויאה את כולי והתערבי עמנו (למרותא) לממשלה גדולה (קצת להודעותא) קצת שבחיו להודיעם (ותחפי לכון בהתא) יכסה עליכם חשך (בהתא) בכ"ף מל' כהה ו"ג (בהתא) בבי"ת תרגום בושו בושת בהתון בהתא (לסנאי ונגותא) לשונאים ולכל איי הגוים תרגום איי הגוים נגוות עממיא (צדקתא לעם חביב) מה שישלם גמול לשונאיו הוא צדקה לעם חביב וזכות רב (חדו שלימא במיתי) כשיבא הקב"ה תהיה השמחה שלימה שאין שמחה שורה לאשה אע"פ שיבואו בניה ובנותיה רק כשיבוא בעלה וכדאיתא במדרש (חדו, לשון חדוה (ומנא דכותא) וכלים המודים יזכים מל' מאני דקונא (מטיל עליה) מטיל עליה כבודו דזיהור עננא) יזהיר ויאיר הענן (למשפר כילתא) ליפות החופה (לפומיה דעבידתא עבידן מטללתא) לפי מעשה כל צדיק וצדיק עושין לו חופה תרגום סוכה מטללתא (תחימין צדיקי) יש גבולין ותחומין לצדיקים לפני הקב"ה שהוא רב פעלתא ר"ל רב פעלים (בתכתקי) הוא מלא יפה בפרק כל כתבי ר' אבהו יתיב אתכתקי (וריויהון דמי לשבעא חדותא) ומראיהן דומה לשובע שמחות ואחז"ל שבעה מעלות לצדיקים לעתיד לבא נמשלין לחמה ללבנה לכוכבים לרקיע לברקים לשושנה למנורות וכולהון יליף מקראי (רקיעא בזיהוריה) דומה לזוהר הרקיע ולזיו הכוכבים (בספותא) הוא הוד והדר שאי אפשר לפרשו בשפתים (ולא אשתמע וחמי נביאן חזותא) ולא נראה אפי' לנביאים בחזיונם שנאמר עין לא ראתה אלהים זולתך וגו' (ביה חנגא) הקב"ה יטייל עם הצדיקים בגן עדן כמחול כמו שדרז"ל על פסוק שנאמר והתהלכתי בתוככם ונאמר אז תשמח בתולה

ליבשאפט איז שיין גיוועזן צוא די ישראל צוא זאגין דיא לויב פאר דיא קיניגן. תאין דיא מלאכי בבל ומדי פלעגין קומען אונ איין זאמלן זיך אזוא וויא דאס גישטאלט פון דיא אינדין פון דעם ים זייא האבין זיך פאר וואונדערט אונ גיפרעגט דיא ישראל פון וועגין דיא צייכין פון וואנען אונ ווער איז דיין פריינט דוא ישראל וואש דוא ביכט שיין וואס פון זיינט וועגין האסטו אויס דר ווילט צו וואנען צווישין דיא לייבין דאס גייט אויף דניאל יקרא ווערדיג אונ שיין וועסטו זיין אז דוא וועסט דיך פאר מישין מיט אונזערע הערשאפט דיין ווילין וועלין מיר צוא דיר טאן אין אלע ערטער בחכמתא דיא ישראל האבין גיענטפערט צוא זייא מיט קלוגהייט צוא מודיע זיין זייא אטייל פון גאטס לויב אז איר זאלט אים קענען וואלט איר גיקליגט מיט וויסין שאפט וואש גאט איז רבותכון וואס איז אייער גרויסקייט גיאכט אנטקעגין דער לויב אונ די גרויסקייט וואש גאט וועט צו מיר טאן אז עס וועט גרייכין דיא ישועה במיתי אז עס וועט קומען צוא מיר ליכט אז זיין ווירדיקייט וועט ווערין אנטפלעקט מיט מאכט אונ שטארקייט ישלם ער וועט באצאלין איין פאר געלטונג צוא זיינע שונאים וואס זייא וואונען אויף דיא איגדין איין גירעכטיקייט וועט ער מערין צוא דער גיליבטע פאלק ישראל אונ פיל זכיות וועט אויף זייא באשיצין חדו איין גאנצע פרייד וועט קומען אונ איין ריינע גאב אז ער וועט אין דער שטאט ירושלים איין זאמלען דיא פאר טריבענע יקריה זיין ווירדיקייט וועט רוען אויף דיא ישראל בייא טאג אונ בייא נאכט זיין חופה וועט ער מאכין אין ירושלים מיט לויב אונ קריינונג דזיהור מיט דער לויטערקייט פון וואלקין צוא באשיינען דיא חופה איטליכן נאך זיין ווערק נאך וועט מען אים מאכין איין חופה בתכתקי מיט שטולין פון גין גאלד אונ זיבן טרעפ וועלין דיא צדיקים גישטעלט ווערין פאר הקב"ה וואס ער איז גרויס פון ווערק ורויהון אונ זייער גישטאלט וועט זיין גלייך צוא זיבן ערלייא פרייד אונ אזוא וויא דער הימיל אין זיין לויטערקייט אונ דיא ליכטיגע שטערין הדרא זייער שיינקייט וועט אזוא גרויס זיין וואס עס וועט ניט מיגליך זיין צוא בשיידין מיט דיא לעפצין אוי עס איז ניט גיהערט אונ אזעה גיווארין צוא קיין שום נביא אונ ווייז זאגער בלא עס האט קיין אויג ניט גיוועלטיגט אין אים צוא זעהען דעם תענוג וואס צדיקים וועלין האבין אין גן עדן זייא וועלין זיך שפאצירין אין גן עדן מיט טענץ מיט דר שכינה עליה אויף אים וועלין זיי ווייזין דר איז אונזער גאט אבר מיט פארכט וועלין זיי דאס זאגין מיר האבין צו אים גיהאפט אין גלות מיט איין שטארק גלייבונג ידבר ער וועט אונז פירען אייביג מיט

עֲלֵיהּ רַמְזֵי דֵין הוּא בְּרַם בְּאֶמְתָּנוּ : תָּא
שִׁבְחָנָא לֵיהּ בִּשְׁבְחִין תְּקוֹף הֶמְנוּ : תָּא
יְדַבַּר לָן עָלְמִין עֲלֵמִין מְדַמּוּ : תָּא
מְנַת דִּילָן דְּמִלְּקַדְמִין פְּרֵשׁ בַּאֲרָמוּ : תָּא
טְלוּלָא דְלִוְיָתָן וְתוֹר טוּר רָמוּ : תָּא
וְהַר בְּחַד כִּי סָבִיךְ וְעָבִיד קְרָבוּ : תָּא
בְּקַרְנוֹהִי מְנַגַּח בְּהֵמוֹת בְּרַבְרְבוּ : תָּא
יְקַרְטַע נוּן לְקִבְלֵיהּ בְּצִיצוֹי בִּגְבוּר : תָּא
מְקָרֵב לֵיהּ בָּרְיֵהּ בְּחַרְבֵּיהּ בְּרַבְרְבוּ : תָּא
אֲרִסְטוֹן לְצַדִּיקֵי יִתְקַן · וְשֵׁרוּ : תָּא

מְסַחֲרִין עֲלֵי תַכֵּי דְכַדְכֹּד וְגוּמַר : תָּא
נִגְדִּין קָמֵיהוֹן אֲפַרְסְמוֹן נְהַר : תָּא
וּמִתְפַּנְּקִין וְרָווּ · בְּכַסֵּי רְוָיָה : תָּא
חֲמַר מְרַת דְּמִבְּרֵאשִׁית · נְטִיר בֵּי נַעֲוָה : תָּא
זַכָּאִין כַּד שְׁמַעְתּוּן · שְׁבַח דָּא שִׁירָה : תָּא
קְבִיעִין כֵּן תֶּהֱווּן · בְּהַנְהוּ חֲבוּרָה : תָּא
וְתִזְכּוּן דִּי תֵיתְבוּן · בְּעֵלָּא דָרָה : תָּא
אֲרֵי תְצִיתוּן לְמִלּוֹי · דְּנַפְקִין בְּהַדְרָה : תָּא
מְרוֹמַם הוּא אֱלָהִין · בְּקַדְמָא וּבַתְרַיָּא : תָּא
צְבִי וְאִתְרְעִי בַן וּמְסַר לָן אוֹרַיְתָא : תָּא

בַּחֹ֨דֶשׁ֙ הַשְּׁלִישִׁ֔י לְצֵ֥את בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֖ל מֵאֶ֣רֶץ מִצְרָ֑יִם בַּיּ֣וֹם
הַזֶּ֔ה בָּ֖אוּ מִדְבַּ֥ר סִינָֽי׃ וַיִּסְע֣וּ מֵרְפִידִ֗ים וַיָּבֹ֙אוּ֙ מִדְבַּ֣ר
סִינַ֔י וַֽיַּחֲנ֖וּ בַּמִּדְבָּ֑ר וַיִּֽחַן־שָׁ֥ם יִשְׂרָאֵ֖ל נֶ֥גֶד הָהָֽר׃ וּמֹשֶׁ֥ה עָלָ֖ה
אֶל־הָאֱלֹהִ֑ים וַיִּקְרָ֨א אֵלָ֤יו יְהוָה֙ מִן־הָהָ֣ר לֵאמֹ֔ר כֹּ֤ה תֹאמַר֙
לְבֵ֣ית יַעֲקֹ֔ב וְתַגֵּ֖יד לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ אַתֶּ֣ם רְאִיתֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר עָשִׂ֖יתִי
לְמִצְרָ֑יִם וָאֶשָּׂ֤א אֶתְכֶם֙ עַל־כַּנְפֵ֣י נְשָׁרִ֔ים וָאָבִ֥א אֶתְכֶ֖ם אֵלָֽי׃
וְעַתָּ֗ה אִם־שָׁמ֤וֹעַ תִּשְׁמְעוּ֙ בְּקֹלִ֔י וּשְׁמַרְתֶּ֖ם אֶת־בְּרִיתִ֑י
וִהְיִ֨יתֶם לִ֤י סְגֻלָּה֙ מִכָּל־הָ֣עַמִּ֔ים כִּי־לִ֖י כָּל־הָאָֽרֶץ׃ וְאַתֶּ֧ם
תִּהְיוּ־לִ֛י מַמְלֶ֥כֶת כֹּהֲנִ֖ים וְג֣וֹי קָד֑וֹשׁ אֵ֚לֶּה הַדְּבָרִ֔ים אֲשֶׁ֥ר
תְּדַבֵּ֖ר אֶל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ לוי וַיָּבֹ֣א מֹשֶׁ֔ה וַיִּקְרָ֖א לְזִקְנֵ֣י הָעָ֑ם
וַיָּ֣שֶׂם לִפְנֵיהֶ֗ם אֵ֚ת כָּל־הַדְּבָרִ֣ים הָאֵ֔לֶּה אֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖הוּ יְהוָֽה׃
וַיַּעֲנ֨וּ כָל־הָעָ֤ם יַחְדָּו֙ וַיֹּ֣אמְר֔וּ כֹּ֛ל אֲשֶׁר־דִּבֶּ֥ר יְהוָ֖ה נַעֲשֶׂ֑ה וַיָּ֧שֶׁב
מֹשֶׁ֛ה אֶת־דִּבְרֵ֥י הָעָ֖ם אֶל־יְהוָֽה׃ וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֜ה אֶל־מֹשֶׁ֗ה הִנֵּ֨ה
אָנֹכִ֜י בָּ֣א אֵלֶ֘יךָ֮ בְּעַ֣ב הֶֽעָנָן֒ בַּעֲב֞וּר יִשְׁמַ֤ע הָעָם֙ בְּדַבְּרִ֣י עִמָּ֔ךְ
וְגַם־בְּךָ֖ יַאֲמִ֣ינוּ לְעוֹלָ֑ם וַיַּגֵּ֥ד מֹשֶׁ֛ה אֶת־דִּבְרֵ֥י הָעָ֖ם אֶל־יְהוָֽה׃
וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֤ה אֶל־מֹשֶׁה֙ לֵ֣ךְ אֶל־הָעָ֔ם וְקִדַּשְׁתָּ֥ם הַיּ֖וֹם וּמָחָ֑ר
וְכִבְּס֖וּ שִׂמְלֹתָֽם׃ וְהָי֥וּ נְכֹנִ֖ים לַיּ֣וֹם הַשְּׁלִישִׁ֑י כִּ֣י ׀ בַּיּ֣וֹם הַשְּׁלִשִׁ֗י
יֵרֵ֧ד יְהוָ֛ה לְעֵינֵ֥י כָל־הָעָ֖ם עַל־הַ֥ר סִינָֽי׃ וְהִגְבַּלְתָּ֤ אֶת־הָעָם֙
סָבִ֣יב לֵאמֹ֔ר הִשָּׁמְר֥וּ לָכֶ֛ם עֲל֥וֹת בָּהָ֖ר וּנְגֹ֣עַ בְּקָצֵ֑הוּ כָּל־הַנֹּגֵ֥עַ
בָּהָ֖ר מ֥וֹת יוּמָֽת׃ לֹא־תִגַּ֨ע בּ֜וֹ יָ֗ד כִּֽי־סָק֤וֹל יִסָּקֵל֙ אוֹ־יָרֹ֣ה יִיָּרֶ֔ה
אִם־בְּהֵמָ֥ה אִם־אִ֖ישׁ לֹ֣א יִחְיֶ֑ה בִּמְשֹׁךְ֙ הַיֹּבֵ֔ל הֵ֖מָּה יַעֲל֥וּ בָהָֽר׃
שלישי וַיֵּ֧רֶד מֹשֶׁ֛ה מִן־הָהָ֖ר אֶל־הָעָ֑ם וַיְקַדֵּשׁ֙ אֶת־הָעָ֔ם
וַֽיְכַבְּס֖וּ שִׂמְלֹתָֽם׃ וַיֹּ֙אמֶר֙ אֶל־הָעָ֔ם הֱי֥וּ נְכֹנִ֖ים לִשְׁלֹ֣שֶׁת
יָמִ֑ים אַֽל־תִּגְּשׁ֖וּ אֶל־אִשָּֽׁה׃ וַיְהִי֩ בַיּ֨וֹם הַשְּׁלִישִׁ֜י בִּֽהְיֹ֣ת הַבֹּ֗קֶר
וַיְהִי֩ קֹלֹ֨ת וּבְרָקִ֜ים וְעָנָ֤ן כָּבֵד֙ עַל־הָהָ֔ר וְקֹ֥ל שֹׁפָ֖ר חָזָ֣ק מְאֹ֑ד
וַיֶּחֱרַ֥ד כָּל־הָעָ֖ם אֲשֶׁ֥ר בַּֽמַּחֲנֶֽה׃ וַיּוֹצֵ֨א מֹשֶׁ֧ה אֶת־הָעָ֛ם לִקְרַ֥את

פירוש

כמהו! כתבתה שבת (עליה רמזי דין הוא) עליו רומז ים כלנע והאומרים בזה אלהינו זה (ברם באמתנותא) אך באימה ומורא בם מרתים (שבחנא ליה בשבחין) קויינו לו בשבחיו (תקיף המנותא) כהוקף הוזק אמונה (ידבר לן עלמין) ינהגנו עלמות תרגום וינהג ... הלאן והכר ית פנא (ועלמות מל' והנך העלמה רולה לומר נתולה ועניינו כעלמה הנוהג בבתולה (ע'מין מדמותא) דומה לעלמות והוא ג' נתבות (מנת דילן דמלקדמין) מתנה שלנו שבירה מקדם (פריש בארמותא) בפרים ובריש בהרומה (ותור טור רמותא) ושור בהררי אלף (טור רמותא) רולה לומר של גבוה (יקרטע נון לקבליה) ידלג הדג כנגדו מל' רבותינו ז"ל כפרק כאשה היקבה הבהמה דג במקרטע (בגילוי) תרגום בשריון. נולין (מקרב ליה בריה) מקרבו בוראו (בחרביה ברברבותא) בחרבו הגדולה ויסוד זה על דרז"ל בב' המוכר את הספינה עתיד הגבריאל לעשות קניגיא עם לויתן ולאמלא הקב"ה שוחטו אינו יכול לו כו' (ושירותא) אוכל התוכה כי אתי יאכלו הלגניה נגברים לגבי פתי יבלון נוכרית כבירותא (אריסטון) סעודה (מסחרין עלי תכי) הם מסובים על בולמות של (כדכוד) ולאן יקרה תרגום אודם גומרתא (נגידין קמיהון) מושכים לפניהם (ומתפנקין ורוו) והם מתענגים עלמם ובותים ובמים בכוס רויה (חמר מרת דמבראשית) יין בהוא מובנת ושמור מבראשית (מרת) בותי סבר כתרגומו האולו למבתי מרת (בי נעותא) בים נשמי היין מגלוני עינים מיין תרגומו יעופון נעווהי. ובל ענין הלויתן ושור הבר אשר כנה כמתכר בבם אגילם (וחמר מרת דמבראשית) כבם בתים ובבע מבלתא כלדכוד וגומרתא כלם רומזים הם לתענוג כנפשיי ולא כל המתכר כאן רק לגלות אלנע ולכבות עבחיים ולמקובלים ארידים אבר כ' קורא כמוהו יודעים מזה אלם קלוו מה שבידי האדם לאפר גלמוב ובולו לא כמו בדרו"ל על עין לא ראתה אלהים זולתך:

פְרֵייד גְלַייךְ וִויא אֵיין יוּנְג פְרוֹיא וָואס גֵייט צוּם טַאנְץ מִיט פְרַייד׃ וָואס זַיינְן פוּן גָאר פוּנְקְל אוּנ אֵיידִיל גְשְׁטַיין עֶס וֶועלִין זִיךְ צִיהֶן פַר זַיי
אוּנְזֶר גָאט הָאט עֶר אָפּ גִישַׁייד פוּן פְרִיעֶר אָן מִיט אֵיין אוֹיף הַייבּוּנְג טַייבִין פוּן בַּאלְסוּם אֵייל וּמִתְפַּנְקִין אוּנ זַייא וֶועלִין זִיךְ זֶענִיפְטִיגִין אוּנ
טלולא דִיא פְרַייד פוּן דֶעם לְוְיָתָן אוּנ דֶער ווּילְדֶער אָקְס וָואס אִיז אוֹיף זֶעטִיגִין מִיט זֶעטִיגֶע בֶּעכֶר פוּן דֶעם אַלְטִין וַויין וָואס אִיז בַּשַׁאפִין
הוֹיכֶע בֶּערְג אוּנ אֵיינֶער מִיט דֶעם אַנְדֶערִין אַז זַייא וֶועלִין זִיךְ פַר גִיוָוארִין פוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית וָואס אִיז גִיהִיט אִין קֶעלְטֶער וכאין
וֶוערִין אוּנ וֶועלִין טַאן צְווִישִׁין זִיךְ אֵיין מִלְחָמָה בקרנוהי דֶער אָקְס אַזוֹ וִויא אִיר הָאט זוֹכֶה גִיוֶועזְן צוּא הֶערִין דֶעם לוֹיבּ פוּן דָאס גִיזַאנְג
וֶועט מִיט זַיינֶע הֶערְנֶער שְׁטוֹיסִין וָואס עֶר אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער אוּנ אַזוֹא זָאלְט אִיר זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אִין דֶער חֲבוּרְתָא פוּן דִיא צַדִּיקִים
דֶער שְׁטַארְקְסְטֶער פוּן אַלֶע בְּהֵמוֹת אִין דֶער לְוְיָתָן וֶועט צַאפְּלִין ותזכון אוּנ אִיר וֶועט זוֹכֶה זַיין דָאס אִיר וֶועט זִיצְן אִין דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער
אַנְטְקֶעגִין אִים מִיט זַיינֶע פְלוֹס פֶעדֶערִין אוּנ מִיט שְׁטַארְקַייט מקרב עֶשׁ שׁוּרָה אַז אִיר וֶועט פַאר נֶעמֶען צוּ מֵיינֶע רֵייד וָואס גֵייעֶן אוֹיס מִיט
וֶועט גִינֶעהֶענְט צוּא אִים זַיין בַּשֶׁעפֶער הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיט זַיין שׁוינְהֵייט מרומם אוּנְזֶער גָאט אִיז דֶער הוֹיבִּין צוּם עֶרְשְׁטִין אוּנ צוּם
גְרוֹיסֶער שְׁוֶוערְד אֵיין סְעוּדָה וֶועט עֶר צוּא דִיא צַדִּיקִים אָן בְּרֵייטִין לֶעצְטִין עֶר הָאט גִיוָואלְט אוּנ בַּאגֶערְט אָן אוּנְז אוּנ הָאט אוּנְז אִיבֶּר
אוּנ אַסְיטַאג קָאל צַיים פסתרין דִיא וֶועלִין זִיךְ אַרוּם זֶעצִין אַרוּם טִישְׁלְעךְ גִיגֶעבְּן דִיא תּוֹרָה׃

האלהים

האלהים מן־המחנה ויתיצבו בתחתית ההר : והר סיני עשן
כלו מפני אשר ירד עליו יהוה באש ויעל עשנו כעשן
הכבשן ויחרד כל־ההר מאד : ויהי קול השפר הולך וחזק
מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול : רביעי וירד יהוה
על־הר סיני אל־ראש ההר ויקרא יהוה למשה אל־ראש
ההר ויעל משה : ויאמר יהוה אל־משה רד העד בעם פן־
יהרסו אל־יהוה לראות ונפל ממנו רב : וגם הכהנים הנגשים
אל־יהוה יתקדשו פן־יפרץ בהם יהוה : ויאמר משה אל־
יהוה לא־יוכל העם לעלת אל־הר סיני כי־אתה העדתה
בנו לאמר הגבל את־ההר וקדשתו : ויאמר אליו יהוה לך־
רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל־יהרסו
לעלת אל־יהוה פן־יפרץ־בם : וירד משה אל־העם
ויאמר אלהם :

בקלת קטנות אומרים כאן ארכין וכו׳

וידבר אלהים את כל־הדברים האלה לאמר : ס אנכי
יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית
עבדים לא יהיה־לך אלהים אחרים על־פני לא תעשה־לך
פסל ׀ וכל־תמונה אשר בשמים ׀ ממעל ואשר בארץ
מתחת ואשר במים ׀ מתחת לארץ לא־תשתחוה להם ולא
תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבת על־
בנים על־שלשים ועל־רבעים לשנאי ועשה חסד לאלפים
לאהבי ולשמרי מצותי : ס לא תשא את־שם־יהוה אלהיך
לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר־ישא את־שמו לשוא : פ
זכור את־יום השבת לקדשו ששת ימים תעבד ועשית כל־
מלאכתך ויום השביעי שבת ׀ ליהוה אלהיך לא תעשה
כל־מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך
אשר בשעריך כי ששת־ימים עשה יהוה את־השמים
ואת־הארץ את־הים ואת־כל־אשר־בם וינח ביום השביעי
על־כן ברך יהוה את־יום השבת ויקדשהו : כבד את־
אביך ואת־אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר־יהוה
אלהיך נתן לך : ס לא תרצח : ס לא תנאף : ס לא תגנב : ס
לא־תענה ברעך עד שקר : ס לא תחמד בית רעך ס
לא־תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל
אשר לרעך : פ חמישי וכל־העם ראים את־הקולת ואת־
הלפידם ואת קול השפר ואת־ההר עשן וירא העם וינעו
ויעמדו מרחק : ויאמרו אל־משה דבר־אתה עמנו ונשמעה
ואל־ידבר עמנו אלהים פן־נמות : ויאמר משה אל־העם
אל־תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור
תהיה יראתו על־פניכם לבלתי תחטאו : ויעמד העם מרחק
ומשה נגש אל־הערפל אשר־שם האלהים : ס ויאמר יהוה
אל־משה כה תאמר אל־בני ישראל אתם ראיתם כי מן־
השמים דברתי עמכם : לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי
זהב לא תעשו לכם : מזבח אדמה תעשה־לי וזבחת עליו
את־עלתיך ואת־שלמיך את־צאנך ואת־בקרך בכל־
המקום אשר אזכיר את־שמי אבוא אליך וברכתיך : ואם־
מזבח אבנים תעשה־לי לא־תבנה אתהן גזית כי חרבך
הנפת עליה ותחללה : ולא־תעלה במעלת על־מזבחי
אשר לא־תגלה ערותך עליו :

מניחין ס״ת ב׳ אצל הראשון ואומר חצי קדיש על שתיהן ומגביהין וגוללין ס״ת ראשון ופותחין
ס״ת ב׳ וקורין למפטיר בפ׳ פינחס :

וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליהוה
בשבעתיכם מקרא־קדש יהיה לכם כל־מלאכת
עבדה לא תעשו : והקרבתם עולה לריח ניחח ליהוה פרים
בני־בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה : ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד שני
עשרנים לאיל האחד : עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת
הכבשים : שעיר עזים אחד לכפר עליכם : מלבד עלת
התמיד ומנחתו תעשו תמימם יהיו־לכם ונסכיהם :

הפטרה ליום ראשון של שבועות

וקורין בתחלת יחזקאל ויהי בשלשים שנה עד ותשמע קול מדבר ומסיים בפסוק ותשאני רוח
מפרשה של אחריה סי׳ ג׳ פסוק י״ב

ויהי ׀ בשלשים שנה ברביעי בחמשה לחדש ואני בתוך־
הגולה על־נהר כבר נפתחו השמים ואראה מראות
אלהים : בחמשה לחדש היא השנה החמישית לגלות
המלך יויכין : היה היה דבר־יהוה אל־יחזקאל בן־בוזי
הכהן בארץ כשדים על־נהר כבר ותהי עליו שם יד־יהוה :
וארא והנה רוח סערה באה מן־הצפון ענן ׀ גדול ואש
מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש :
ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה :
וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם : ורגליהם
רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל ונצצים כעין נחשת
קלל : וידי וידו כתיב אדם מתחת כנפיהם על ארבעת
רבעיהם ופניהם וכנפיהם לארבעתם : חברת אשה אל־
אחותה כנפיהם לא־יסבו בלכתן איש אל־עבר פניו ילכו :
ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל־הימין לארבעתם
ופני־שור מהשמאול לארבעתן ופני־נשר לארבעתן :
ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה לאיש שתים חברות
איש ושתים מכסות את גויתיהנה : ואיש אל־עבר פניו ילכו
אל אשר יהיה־שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן :
ודמות החיות מראיהם כגחלי־אש בערות כמראה הלפדים
היא מתהלכת בין החיות ונגה לאש ומן־האש יוצא ברק :
והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק : וארא החיות והנה אופן
אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו : מראה האופנים
ומעשיהם כעין תרשיש ודמות אחד לארבעתן ומראיהם
ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן : על־ארבעת
רבעיהן בלכתם ילכו לא יסבו בלכתן : וגביהן וגבה להם
ויראה להם וגבתם מלאת עינים סביב לארבעתן : ובלכת
החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ

ינשאו האופנים: על אשר יהיה־שם הרוח ללכת ילכו שמה
הרוח ללכת והאופנים ינשאו לעמתם כי רוח החיה
באופנים: בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו ובהנשאם מעל
הארץ ינשאו האופנים לעמתם כי רוח החיה באופנים:
ודמות על־ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על־
ראשיהם מלמעלה: ותחת הרקיע כנפיהם ישרות אשה
אל־אחותה לאיש שתים מכסות להנה ולאיש שתים
מכסות להנה את גויתיהם: ואשמע את־קול כנפיהם כקול
מים רבים כקול־שדי בלכתם קול המלה כקול מחנה
בעמדם תרפינה כנפיהן: ויהי־קול מעל לרקיע אשר על־
ראשם בעמדם תרפינה כנפיהן: וממעל לרקיע אשר על־
ראשם כמראה אבן־ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא
דמות כמראה אדם עליו מלמעלה: וארא כעין חשמל
כמראה־אש בית־לה סביב ממראה מתניו ולמעלה
וממראה מתניו ולמטה ראיתי כמראה־אש ונגה לו סביב:
כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה
הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד־יהוה ואראה ואפל על־
פני ואשמע קול מדבר: ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש
גדול ברוך כבוד־יהוה ממקומו: המפטיר אומר הברכות

ואח"כ אומר החזן יה אלי · אשרי · יהללו · ח"ק · ומתפללין מוסף

בקצת קהלות אומרים זה קודם וידבר אלהים את כל הדברים וגו'

מיוסד ע"פ א"ב

ארכין יהוה שמיא לסיני ואמר למשה מהימניה תא סק:
בני פלטין דידי לא יבהלונך דכבש יתהון סבך מן
ריש: גומרין דאתון הות נוריה דנמרוד ולא יכיל למכוה
רגלוי דסבך: דבק לית הוא נורא דמלאכי בך דעמך אשא
אכלה אשא: הא אנא מלביש לך פורפירון דידי · דאין קריב
מלאכיא תנגשיניה בהון: וקבעית קרני הודא בראשך דלית
גבר דקרב לותך: זעירא לא תהוי באפך משה דלית את
ידע מה חבתך עלי: חי וקים אנא דבראית אקונך עד לא
שכללית רומא ומוכא: טירוני מרומא קמו להון תמהין דין
אכסנאה הכא מאן הוא: יה יהב רשו לבשרא ודמא למקרב
הכא ומאן כדו אנפרטין (נ"א ומן כדו אנא אנפרטין): כד חמון
מלאכיא דעני כדין להון דין אכסנאה אנא מודע לכון:
לעניתנותא דאתקרי משה רעיהון דבני מהמנא דביתי:
מכו שמיא · ורמת ארעא · ואשתבח דקאים בין תותא: נעו
מלאכין ודחילו אופנין וגלגלין כד חמון משה דקרב
לערפלא: שערות רישיה קמו להון כחדא דאקונין דיעקב
חזא מוזקף לקבליה: עול וקרב לך הכא רעיהון דבני צוח
מן כרסיה מלכא רמא: פסל לך תרין לוחין מן סנפרנון
דתחות כרסיה דמלכא חיא: צהיל הוה לביה דמשה וחדי
דהוה אל רחום אפילגוס דידיה: קריבו מלאכיא לות כרסיה
דקרים ואמרין בבעו מנך דלא ישלוט בן: רישא דכפא
בהוטריה תבר ואנן קשין ליה למנגשא: שדי אמר ליה לא
תדחל משה דמימרי יהוי לך בסעדך: תסב אוריתי ותחות
לך דלא אשכחית בנביאי מהימן כותך:

פירוש

(ארכין) כתוב א' אומר וירד וגו' וכתוב א' אומר כי מן השמים וגו' והכתוב השלישי מכריע ויש
שמים מלמד שהרכין הקב"ה השמים העליונים והניחן על הר סיני (מהימניה) נאמן ביתו (תא סק)
בוא ועלה (בני פלטין דידי) מלאכים שלי (דכבש יתהון סבך מן ריש) אברהם אבינו שניצול מאור
כשדים כשם המלאכים נתהלה (וגומרין וגו') גחלי אש שהשליכו שם נמרוד (ולא יכול וגו') לא
יכול להתחך רגליו של הזקן אברהם אבינו (דבק וגו') אלו מתדבק המלאך שהוא אש אוכלה
אש (פורפירה) פי' בלבוש תרגמן הלבישו ענן כבוד ומכאן דבר ה' אל משה (תנגשיניה) ידחקו
ל' נוגש (קרני וגו') קירון עור פנים של משה (זעירא) קטן (אקונך) צורתך כדאמרי' בשביל
משה נברא העולם שנאמר וירא ראשית לו והיינו שאמר (עד לא שכללית רומא) פירוש קודם
שבראתי ויסדתי רום שמים (ומוכא) לשון נמוך ותחת (טירוני מרומא) שרי מעלה והם היו
(מתמיהין) על האכסנאי משה שהיה (אכסנאי) בשמים (הכא) רצות (כדו) כוס הלוא משה שהוא
מלא רמה ועתה הוא בר גדול (אנפרטין) פירוש מלכא והוא לשון בר הנוטל מה שילמדנו לשון
אני נוטל אנפריות (חמון) ראו (דעני) שהשיב לכן המקום (רעיהון דבני) רועה ישראל (מהמנא
דביתי) נאמן ביתי (מכו) השפלו (ורמת) הוגבה (דקרב לערפלא) בפרקי רבי אליעזר גם לא
נאמר אלא נגש אל הערפל מלמד שמיכאל וגבריאל תפשוהו בידיו והכניסוהו אל הערפל כמו
כרחו · (דאקונין דיעקב) כאדם דלמעלה (כורסיא) כסא (סנפרנון) אבן טוב שחוקקין עמה אבני
(דימנטא) כל כך הוא קשה (דתחות כורסיה) כלוחות שניות מדבר כאמר פסל לך (צהיל) שמח (חדי)
נ"כ לשון שמחה ששמח במה שדבר פסל לך וגו' (דהוה אל רחום אפילגוס דידיה) כלה יש בתרגום
כפלגוס דימא רבא · מהרי"ב ז"ל פירש פלגוס מלין (כורסיה דקרים) כסא הקשה תרגום אש בערי
נחוש אין בערי קרים · ואמר זה על תוקף השמים שהיה של סנפרנון (רישא וגו') ראה שברר את
הסלע במטה (וסתום) ופרד (מסימן) נאמן שנאמר בכל ביתי נאמן הוא:

הקדמה לתרי"ג מצות

כתב המפרש ז"ל כל ימי גדלתי בין החכמים ולא יכולתי לעמוד על כונת המחבר בשמירת סדר
תרי"ג מצות · כי לא הלך על סדר התורה ולא כסדר שבה סדרים ולא על פי שום פוסק וקשה מזה
שבא לומר אתה הנחלת וגו' והכניס בהם מצות דרבנן · ושאלתי לחכמים ואין מגיד לי ושמעתי כי
שם המחבר היה ר' אליהו הזקן מופלג בחכמה ובזקנה והיה בימי האמוראים נעת שחבר זה הסדר
ואולי לגודל חכמתו ובקיאותו ובירתו העלה סדרו בעל פה בלא ספרים ראויים למלאכה גדולה
כזו ואח"כ הוא תמות דעתנו בשנוי הסדרים ומאחר שבאנו לכלל זה יש ללמד זכות ולומר שסמך
המחבר על לאו דלא תסור · ולכן מנה גם מצות דרבנן · וחלק אותן לשמנה פרקים גדולים וכל
פרק לשנים ושמרים קטנים · פרק אחד על סדר אלפ"א בית"א · ופרק אחד על סדר תשר"ק ומן
כולם · והסדר הוכא בחלק הראשון במכות הפיוטים נאות · א' ר' אליהו הזקן בעל אחותו של
רבינו האי גאון הו' לבן הדין עם רש"ל בתשובה שלו שרבינו שמעון הגדול הוא שיסד אזהרות (אתה
הנחלת) והוא היה בר הגולתו של ר' אליהו הזקן שיסד אזהרות (אמת יהגה חכי) עכ"ל ע"ש והרב
הגאון ר' יעביץ ברלין תמה על שלא מנה המטה הראשונה שבתורה פרו ורבו · וכל המחברים
מנואו נתהלה · וחלילה לאותו צדיק לשבות מלפשר מה שכתוב נתחלם בתורה · עוד כתב וגם
ראיתי במסכת (ב"ב ד' קמ"ה) בתוספות ד"ה ואין השביעים הו' שר"ת הניח מה שיסד ר' אליהו
הזקן (זמן עשר הכם כי ילונו ולא במשפט כתני ימיו יעזבנו) ע"ש וכ"כ תוספות (מנחות ד'
נ') ד"ה איכא דאמרי וגו' · והנה כפי מה שבועד באזהרות (אתה הנחלת) הו' תקנו ר' אליהו
הזקן ולא נמצא בסופו מ"ש ר"ת ואשר ע"כ כל המצות שלא נמצאו באזהרות זו שגגת המעתיק
ודפוס היו ולא מכבדות עיני הזקן וכן לא מצאתי ככה ע"ש תוספות (נדה ד' ל') ורבינו אליהו הזקן
(יומא ד' ח') · אלא ע"כ כדאמרן דנעשה בשגגת המעתיק · עכ"ל מהרי"ב · ונראה לע"ד שמכל
הראיות שהביא הגאון מוכח דלא כהאומרים שאזהרות אתה הנחלת תקנו ר' אליהו הזקן · ולא
נמצא נוקי סריקי בשגגת המעתיק אך הדין עם רש"ל בתשובה שלו שרבינו שמעון הגדול יסד
האזהרות של (אתה הנחלת) ומה שמבואר בתוס' במס' ב"ב ובתוספות מס' מנחות ובתוס' ודרב
שר' אליהו יסד האזהרות (זמן עשר כסף והכילה בזמנה) כוונתם היתה על האזהרות של (אמת יהגה
חכי) והניח גם דברי הרוש"ה במבואות הפיוטים הנדפס בחלק ראשון ע"ש · עוד כתב הרוש"ה בהקדמה
(אתה הנחלת) וז"ל ומה שהכניס הפייטן מצות דרבנן בכללם אין עליו תפיסה כלל · כי הלך בשיטת
בעל הלכות גדולות שגם הוא מנה נר חנוכה ומקרא מגילה וחשיבה בכלל תרי"ג מצות · והנה
נחלקו בזה גדולי ישראל כ"כ הרמב"ם והרמב"ן בס' המצות בשרש הראשון ע"ש והרבה נכלאות המיה
דעים (וכן מצאתי בהקדמת הרמב"ם לספר המצות שהרבה לדבר נגד מחברי האזהרות והבה בם אל
כמונן מהדברים נמשכו בו אחר בעל הלכות גדולות) וכן כתב לי במכתב ידידי כו' שהבה השלה
מוהר"ר יעקב בעל נחלת בנימין נר"ו וז"ל עיינתי בהלכות גדולות ומצאתי בכמה מקומות כגון
א' ולשון אחד לפייטן עם בעל הלכות · והעתיק בנה אזה מקומות בה"ג במ"ע ובהיתה את ·
והלוואת אביון · והוא מנה ל' הפייטן נפסקא שניה אות ה' · עוד בה"ג דמים שמונה עשר ולילה
אחד לגשר בכן את ככלל הוא נמתו ל' הפייטן נפסקא אחרונה אות ו' ועוד בה"ג מצות הבנים
ללמד למצות יניקות ובלילות וסתירות עליהם · מנוסות יצאות קצינות סקטרות שחיטות ומליקות
קבלם והזאות וקרוב ללשון זה נפסקא שלישית אות י' · ועוד בה"ג מקיימת שופר נר"ם ופינוי
ביו"כ · והוא נפסקא ראשונה אות ק' · והאלה דכום שהפס הפייטן בלשון בה"ג ונפימחו כלן
לגשת דרכו ותמר עוד החכם הנזכר מגלא נפומי דאיבני שהפייטן שבת למנות מצוה ראשונה
והוא מצות פ"ו · ואנכי חקרתי ומצאתי שלא מנה מצוה אחרונה והיל כתינם ס"ם וזה שלא שישבה
מצוה ראשונה ואחרונה לכן נראה שאין שכתב לפני רותב בינתו של המחבר רק שכלל נמצוה אחרים
כדרכו בכל הפיוט הזה לכלול כמה מצות · כהאי ינואר נפסקא א' אות צ' וש' גם נפסקא ד'
אות כ' עיין עליהם · לכן י"ל שמצות פ"ו נכלל כדבריו נפסקא שני אות ל' ומצות הסינם ס"ם
נפסקא ס' אות י' השמורה עליהם ר"ם עד כאן לשונו:

סה"ן תוזר הש"ץ · אתה בחרתנו · ומפני חטאינו עד ושני תמידים כהלכתם :

זיכור ר"ב א"ב — זה שהתחלת (אתה הנחלת) עד פ"ט ומלות ל"ת כולה קדמה הפייטן ומכאן ואילך מתחיל לספור המצות (דיני ממונות וכו') :

אתה הנחלת תורה לעמך · וכאב את בן אותם יסרת : בימינך כתבת דברות חיים ·
ובאצבעותיך חקקת תוכחות מוסר : גודל עונשין ואזהרות הרבה · מצות עשה
ומצות לא תעשה : דיני ממונות ודיני נפשות · ונתינת מום בגותני מומים : הזהרת
שופטים בל שוחד רשע למות · וצוות שוטרים לבל הכר פנים : ושבועת העדות ושבועת
הפקדון · ושבועת העלם דבר ושלום גזל והשב אבדה : זקוק בית דין בדרישה ובחקירה ·
סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה : חזוק בית דין בארבע מיתות · עבירה ועבירה ועונש
שלה · טרפה להשליך ונבלה למכור לעובד אלילים : כל חלב וכל דם שלא לאכול ·
יין לנסך ושמן להדליק · ועשרון ושתי הלחם גרש קלי וכרמל : כהנים לשרת ולוים
לשורר · תרומות ומעשרות וערי מגרש · לחיים והזרוע והקבה לתת לכהן מאת העם
ומאת זובחי הזבח · וראשית הגז מגוזזי צאן : מעשר בהמה וקדש בכורות · ופדיון הבן
ונדר והקדש · נטע רבעי ודוי מעשר · מקרא בכורים ברכות וקללות : שמחת בית
השואבה לשמוח בחג · סכה ולולב וערבה ונסוך המים : עריות להפריש נדה להרחיק ·
חליצה ויבום וספר כריתות : פרשת סוטה ופרשת עגלה ערופה · תפלין ומזוזות ומצות
ציצת · צואת כהנים לברך קהל ועדה · ופקוד לוים לענות בקול רם · קריאת
מועדים וזמני רגלים · תקיעה בראש השנה וענוי נפש ביום הכפורים · רגלים לעלות
בשלש פעמי שנה ומתנות ידים מברכותיך · שלמים ועולות זבחים ונסכים · נדרים
ונדבות חטאות ואשמות : חזן תמידין ומוספין בשבתות ובחדשים ובמועדים · וכלי
הקדש לשרת לפניו :

ע"ס תשר"ק

תודה ומנחה כשבה ושעירה · תורים ובני יונה · ועשירית האיפה · שמטים ויובלות ·
והשוב תקופות וספירת העומר שבעה שבועות · רבית האוכל ונשך הכסף ·
השמטת מלוה וגאלת ממכר · קריאת דרור ושלוח חפשי · חפוש הנרצע ביובל והאמה
בסמן · צדק צדק לרדוף אמת ומשפט לעשות · פעלת שכיר בל תלין עד בוקר ·
פליאת הדין ללמד מלשכת הגזית · ומיתת חנק לעושה בזדון · עשית מעקה לבל יפול
הנופל וערי מקלט לרוצח בבלי דעת · סדרי קרב ומשוח מלחמה · אזהרת שוטרים ושרי
צבאות · נקיות לבית · לבא לשמוח בכלה · מארס ובונה ונוטע ורך הלבב · וקדוש
מחנה מערות דבר · מוצא שפתים בדבר ושבועת האסר · ופיצת פה בנדר להפר
ולקים · לבישת שעטנז וכלאי הכרם · הרבעת בהמה והרכבת האילן · כתנות כבוד
להלביש לכהנים · ואזהרת עבודה לבל יקרב כל זר · ידעונים להשמיד ואבות להכרית ·
להיות תמימים לקבל תמימה · טהרה ונקיות · מלבא ממזר בקהל · עמוני ומואבי פצוע

פירוש

(ושבועת העדות וכו') עבירות האיסה על שבועת עדות ושבועת דבר, (והאמה בסימן) אף בסימן שהבי"ב כנגד ערות דבר (דברים כג מו) (להיות תמימים) תמים תהיה עם ה' אלהיך (לקבל תמימה) לקבל (פליאת הדין) כי יפלא ממך דבר (מלשכת הגזית) מקום סנהדרי גדולה (נקיות לבית) נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח וגו' (וקדוש מחנה) מערות דבר שנא' והיה מחניך קדוש ולא יראה בך התורה התמי ה [illegible] כשביל טהרה ונקיות (לא יבא ממזר [illegible]) ובמוש כנ'

[illegible]

דבה וכרות שפכה · חסימה ופריקה ותוכחת שנאה · וקללת חרש ומכשול עור · זריזות להבדיל בין הטמא לטהור · ושקוץ חיה ובהמות טמאה המבדלת לטמא · ואותו ואת בנו ביום אחד · וגיד הנשה ואבר מן החי ובשר בחלב · החיאת אח והלואת אביון · חבילת רחים ורכב · והשבת העבוט · דברי הודית עון וקרבן חטאת : סמיכה ותנופה כפרה וסליחה · גנבה ואבדה טרפה ושבורה ושבויה · תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה · שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר · בעור חמץ ואכילת מצה · זכרון חוק לחוג כל שבעת הימים : חזן אף פרשת שקלים להזכיר אותה בכל שנה ושנה · ופורענות עמלק ופרה אדמה · והחדש הזה לכם :

ע"פ א"ב

אבחנת מומים מלהגיש בעל מום · מומי אדם ומומי בהמה : ברית מלח שלא להשבית · להקריב אותה על כל קרבן · גם בלילה ופתיתה קמיצה והקטרה · הקרבה והגשה קבלה והזיה : דין הבכור לטול פי שנים · ומשפט איש כי ימות ובן אין לו : הנצים יחד לקוץ כף שולחת יד במבושיו · מגרה מדון · ושלא יהא כלי גבר על אשה ושמלת אשה על גבר · והקרבת גרי צדק לגור יחד · ולקים חקים כמחפשי מפרך צוענים · ולחון גרי שער ולהאכילם נבלות · זריקת דם והקטר חלבים · לשרוף באש בבוקר כל הנאכלים ליום אחד : חרם וחלה ושמן שרפה לתת לכהן · והאשם המושב ממי שאין לו גואל · מבאים לנפש אדם לעשות פסח שני · ובל הוצאת בשר חוצה ושבירת העצם : יציקת שמן המשחה על ראש כהן גדול למלא ידיו לכהן תחת אביו : כל מעשי יום הכפורים לעשותן כתקנן : לכפר על חטאתינו אחת בשנה · לקום מפני שיבה ולהדר פני זקן : אזהרה שלא תלך רכיל ושלא לעמוד על דם רע : מצות דין החובל בחברו לחיבו בחמשה דברים בנזק וצער ורפוי ושבת ובושת · ונוגף אשה הרה לשלם דמי ולדות : נקימה ונטירה להרחיק מלב · ושוכב עם נחרפת להביא איל אשם : שרט לנפש וכתובת קעקע : קרחת והקפת ראש והשחתת פאת זקן : עורך ומפליא בנדר ותמורת בהמה בבהמה · אתנן זונה ומחיר כלב לתעב מדביר קדש : פועל הבא בקמת רע · שלא להניף חרמש · ושכיר הבא בכרם שלא לתן אל כלי : צואת בוצר הכרם להשאיר עוללות · וחובט זיתים שלא לפאר אחריו : קרב בחלל חרב ונוגע במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים · להזות עליו מי הנדה ביום השלישי וביום השביעי : ראית נגעים להחליט ולהסגיר · בהרת וצרבת שאת וספחת : שחין ומכוה ונתקי ראש וזקן · קרחת וגבחת וכל בוהק לטהר : חזן תורת צמר ופשתים בגד השתי והערב · לקרוע ולשרוף ולכבס שנית :

פירוש

בס' מאמר השכל דנוד בדיני ע"ב (זריזות להבדיל וכו') צריך לזרז עצמו לידע ולהבדיל בין טמא לטהור ולתקן הטמאים (החיאת אח) ומי אחיך עמך (דברי הודית עון) שנאמר והתודו את עונם (חבילת כו מ) (זכרון חוק) זאת חוקת הפסח (אף פרשת שקלים וכו') ענין ד' פרשיות מבואר בס' נתיבות למגילה: (אבחנת מומים וכו') להבחין בקרבנות ובמקריביהם הכהנים שלא יהיו בעלי מומים (הנצים יחד וכו') ע"כ כי ינצו אנשים יחדו וגו' (דברים כה יא) (מפרך צוענים) מעבודת פרך מצרים ועש"ס ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים (דברים י יט) (לחון גרי שער) דכתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה וגרי שער הן הגרים באין שלא קבלו בתורה אלא גרי צדק קבלו התורה כמו ... מבין כל תרומה בטמאות ... ולפרוס עומד ... (והאשם המושב וכו') שנאמר ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן (במדבר ה) (קרחת והקפת ראש) כ"כ בכ"י פי"ח וכן מפתגר וכמו שאז"ל במסכת מכות (דף כ א') מנין לרבות כל קרחה ת"ל בראשם וכו' ובכ"י אחרת גרס קרחת וגבחת בראשם וכו' ותיגנו נכון כי אין עינים לפאן ... (פועלה הבא) לא

פועל

ל״ס חסר י״א

תוצאת משרת אל מחוץ למחנה · לטהר המצורע בעץ ארז ואזוב ובשני תולעת :
שחיטת צפור אחת ושלוח אחת · תגלחת שער ראשו וזקנו וגבות עיניו : ראש בהונות ידיו ורגליו להציק בשמנים · ותנוך אזנו לחטא בדמים : קירות בתים לטהרם מנגע · ועפר נתיצה להשליך אל חוץ : צואת טמאת הזב ונבלות דוה · זבה נדה ויולדת לטהרם בקרבן : פתוי לב איש אם יראה קרי · יבא במים לפנות ערב : על ראש כהנים שלא להעלות פרע · ובל ישכירו נפש עת יבאו לאהל : סנפיר וקשקשת בנפשות המים · ועוף טמא לשקץ ולאכול מנתר : נתיצת פסל ומצבה · עבודת אלילים בל יעלו על לב : מורא וכבוד אב ואם · הרחקת חמוד בתים ותאות נשים : לעזוב שכחה ולהניח פאה · להשאיר לקט ופרט (נ״א להפקיר לקט ופאה) לעני ולגר : כל חובר חבר ודורש אל המתים · מעונן ומנחש ומכשף ומעביר למולך : יוצר שנאם והם תועבת נפשו · כל תדרוש מהם פן לשחת תורש : טבל וערלה ודאי ודמאי ומתקן (ועושק גזל) ותשומת יד · ובל תאכלו על הדם : חוק שמירת שבת ומורא מקדש וקדוש הארץ פן תמלא זמה : זכות ומישור להתהלך במו · ונתיב יראה לעשותו מאהבה : וארחות יפות ומעשים טובים · בלי לעשות עול במדה במשקל ובמשורה : הינין לצדק ומדות להאמין · להרחיק אבן ואבן מכים · איפה ואיפה מבית : דבת לשון הרע להרחיק מפה · ודובר שלום איש אל רעהו : גרושה וחללה זונה להבדי׳ משאר כהנים · וכהן גדול לתת זרעו באשה בתולה : בשארו לא יטמא במת מצוה יטמא · בנפשות אדם ולא בנפשות בהמה : חין אז ילידי ביתו הם יאכלו בלחמו · אם יגע בטמאה ויאכל (נ״א ויגע) בקדש הוא יכרת :

ע״פ א״ב

את שם המיוחד שלא לקלל · ושלא להזכיר בשם אלהים אחרים : בת כהן כי תזנה
מיתתה בשרפה · ואם תחלל זרע לא תאכל בקדש : גרישת טמאים אל מחוץ למחנה · וגזל הגר וכחש בעמיתו משלם קרן וחומש ומעילות : דברי נזירות לטמאה ולתגלחת · ומלאכול כל משרת גפן מחרצנים ועד זג : העברת תער על כל בשר לוים · ולהרים תרומה ממעשר נחלתם : וכסוי הדם ומגע ומשא ואהל והסט · ואונן וטבול יום ומחסר כפורים : זביחת בשר לאכול בתאוה ונביא השקר שלא לשמוע לו : חקירת עדים ומסית ומדיח · ועיר הנדחת לשרפה באש : טמאת ארבע ספקות וסוד השסועה · ומעשר ראשון וקרבן נשיאים : יופי חלק כחלק וממכר אבות · ופרשת המלך ומסיג גבול רעהו : כל עד זומם לענוש · וגדילים לעשות · משפט אהובה ושנואה ובן סורר ומורה : לשלח הקן · להביא יפת תואר · מצרי ואדומי עד דור שלישי : מילה ורחיצה ·

פירוש

מחוץ) וכו׳ שנאמר ויצא הכהן אל מחוץ למחנה (ונבלות דוה) כ״כ נבל כ״י לשון הגלה את נבלותה (הושע ב יב) פת״י קלנה (ודאי ודמאי ומתוקן) כתב המפרש דמאי אינו ממנין המצות שהוא מדרבנן לפע״ד שמנה ג״כ שאין בכלל המצות שמנה מתוקן ומתוקן מה מצוה יש בו עכ״ל ואמר הח״ם מוהרר״י נ״ל שאין מזה תפיסה על הפייטן שהרי מנה גמי נר חנוכה וקריאת מגילה והלל שהוא מדרבנן אלא אל נשיאת כה״ג כמ״ש בפתיחת הפיוט הזה גם מה שמנה מתוקן נ״ל על פי מ״ש במכות (ט״ז ע״ב) יכול לא יהו חייבים על הטבל אלא הורם ממנו כל עיקר ניטלה ממנו תרומה גדולה ולא תרומת מעשר תרומת מעשר ולא מעשר ראשון ולא מ״ש ואפילו מעשר עני מנין ת״ל לא תוכל לאכול בשעריך וכו׳ ע״כ וזה שכ׳ הפייטן ומתוקן ר״ל אע״פ שהיה מתוקן אלא שלא ניטל ממנו א׳ מן המעשרות אפ״ה אסור לאכול ממנו והוא בכלל טבל והאוכל ממנו לוקה (זכות ומישור וכו׳) כ׳ המפרש כל זה אינו ממנין המצות רק מדת חסידות עכ״ל ואמר מוהרר״י ונ״ל פירוש בזה : זכות יקרות ונכבדות מהמצות האמונה והיא יראת ואהבת המקום ושם הוסיף מ״ע לאהוב אותו ולירא מפניו ולהתפלל לפניו ולהשבע בשמו שהוא מכלל היראה כמ״ש הרמב״ם בסה״מ עשה ז׳ ויש עוד מכלל אהבה ללכת בדרכיו ובכלל היראה יש ל״ת אחת והוא שלא למחוק שום שם מהשמות הקדושים הרי שנכללו בתיבות הללו כמה מצות (את שם המיוחד שלא וכו׳) בשם המיוחד חייב סקילה ועל הכינויין בלאו ופרשת המלך יש בה זו ס׳ מל״ת ושתי מ״ע ואחת מהן שיכתוב לו המלך ס״ת מיוחד מלבד מה שמחויב כל א׳ מישראל וכ״ה לשון הס׳ אלה המצות להמבי״ט ס׳ בוטנים ואע״ג דמלך כתיב וכתב לו את משנה

[illegible]

דמי טמאה ודמי טהרה · וכל תסגיר עבד אל אדוניו · וקדש וקדשה · וגונב נפש מאחיו : נגיחה ונגיפה נשיכה רביצה ובעיטה · ודין יום או יומים וחפוש עבד כנעני בעינו או בשנו : ספוק נופל למשכב לרפאות שברו · ואם יתהלך בחוץ לתת שבתו : עברת דלקה ושלוח בעירה · והורג בערמה ונמצא במחתרת : פותח וכורה בור ברשות הרבים לשלם נזקי נופל · מפתה בתולה לשקול מוהר ותופשה לשלם קנס : צואת כל קללת חרש שופט ונשיא · מלאה ודמע שלא לאחר : קול להריע בחצוצרות ולהסיע מחנות · ומשים עלילות לענשו בממון : רחבה בגבולותיה להנחיל ארון לשבטים · ושלא תסוב נחלה ממטה למטה אחר : שבועת שוא וחלול השם ושוכב עם בהמה · והאשה הנרבעת לבהמה : חזן תועים בדרך להשיב לאח ולאויב · ואם רחוק ממנו תהא עמו עד דרישה :

מיוסד ע״ס תשר״ק

תורה לשמור תעודה לנצור · תקות מכשף לסקלו באבן : שמע שוא שלא לשאו · ונקי וצדיק שלא להרוג : ריב דלים שלא להטות · אחרי רבים בל תהי לרעות : קדושים תהיו כבני אלהים · לקרא שלום במלחמה ושלא לקוץ כל עץ מאכל : צאן פסחים שלא לזבוח על חמץ · נא ובשל מבשל בל תאכלו ממנו : פן ימכור איש את בתו לאמה · כצאת העבדים בל יוציאנה · לעם נכרי לא ימשול למכרה · ארון אם לא יעדה יפדנה האב : שמה צלע לנינו בבית · יכבד אותה כמשפט הבנות : נפשו אם תתאוה לשא אשה אחרת שארה כסותה ועונתה לא יגרע ממנה : משלש אלה אם ימנענה · תצא חנם בלא מתת כסף · לא להתחתן בעובדי אלילים ולא לחננם ולא לכרות ברית עמם · ונבלת חוטא נתלה בל תלין על עץ : כנוס סממנים וסדר פטומים · ושמן ממלח וקטורת הסמים · יריעות ולולאות קרסים וקרשים ווים ובריחים ועמודים ואדנים ויתדות למשכן · טוהר מזבח הזהב ומזבח הנחשת · ומכבר וכרכוב וסירותיו לדשנו : חנוך מנורה ונרותיה קניה גביעיה כפתוריה ופרחיה ומלקחיה ומחתותיה לעשות מככר הזהב · זמן לחם הפנים לערוך על השלחן · וקדוש ידים ורגלים מן הכיור · וקלעי החצר ושתי כתפות בתים לבדים ונבוב לוחות : הבאת הבדים בטבעות הארון · מסך ומכסה לאהל פרכת וכפורת ושני כרובים · דקה וקדה קנה וקנמון · מור נטף ושחלת וחלבנה ולבונה לרקוח בשמים : גם ביום השבת שלא לבער אש · להשיק עצי המערכה בבוקר בבוקר · בגדי הקדש לכבוד ולתפארת · אורים ותמים ארבעה טורים : חזן אפוד וחשן ומעיל וציץ הזהב ונזר הקדש · כתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט בד ומגבעות :

מיוסד ע״ס א״ב

אהל מועד לנטותו בחסד · לחנכו באשים ביום הקמתו : במחבת ובמרחשת בחלות

פירוש

התורה שמחויב לכתוב שני ס״ת אחת מה שמחויב כ״א מישראל ועוד אחת נוספת שרי נכלל בזה מלות כתיבת ס״ת וכן בעל ס״ג לא מנה בכלל ת״ע שלו רק שיכתוב לו המלך ב׳ ס״ת :נ״ל נייסב בו את הפייטן : (תורה לשמור תעודה לנצור) תעודה לשון עדות כענין תורת ה׳ תמימה משיבת נפש עדות ה׳ נאמנה (שמה צלע לנינו) אם נתן אותה לאשה לבנו חייב לכבד אותה במשפט הבנות (נפשו אם תתאוה ליקח אשה אחרת שארה כסותה וגו׳) זהו מצות עונה ומל״ת שלא יגרע מהם ישראל וכ״כ הרמב״ם בלאוין רס״ב ואת האזהרה תכלול כל ביאה בת ישראל שלא יענה אותה נדבר מאלה הדברים סכ״ל פירוש מפעם פ״ז ולכן אסור למנוע כשונה וא״כ נכלוס ואם נכלל ס״ו סכ״ל מהרי״ו סכ״ל ואינו נכון לדעתי כי אין איסור מניעת כשונה מפסם חיובו גס״ו שהרי כשבנר הלים תרין והוליד זכר ונקבה פטור הוא מפ״ו מכל מקום חובת עונה עליו כדכתיב לו אשה (חנוך מנורה וגו׳ לעשות מככר זהב) כדכתיב בפרשת תרומה ועשית מנורת זהב טהור וגו׳ ומלקחיה ומחתותיה וגו׳ ככר זהב טהור יעשה אותה ונמצאת נוסחא״ות מצותי לעשות מככר זהב ופירוש הוא כי אין כמכבר זהב : (אהל מועד לנטותו בחסד) פי׳ המפרש נבנין שיהיה חסד לישראל מאלינו בבגמים ול״נ שיקש ל׳ נחסד כענין אגדות שהתנדבו כדכתיב וכל אשר נדבו רוחו אותו כביאו את תרומה

ד

ורקיקים · בסולת בשמן ולבונה ובאזכרה · שלא להקריב לשם כל שאור וכל דבש : גם נשיא ומשוח עדה ויחיד · אם יחטאו בשוגג בקרבן ירצו למלך : דבר שמיעת קול אלה או ראה או ידע · אם לא יגיד ונשא עונו : הוראת בית דין ושבועת בטוי ופר הבא על כל המצות · אשם ודאי ואשם תלוי : וקרבן אהרן ובניו לחצות בבוקר ובערב · מרבכת תפיני ג נחת כהן וכהנת : ספק מוראה ונוצה מליקה והמציה · והפשט ונתוח בבהמה ושסוע וכל הבדלה בעוף והקרב ושתי הכליות ויותרת הכבד והעצה ושחיטת צאן בצפון והפרשת אילי הקדש אלה ואמורים : טמאת שרץ בבגד או בעור או בשק או בכל כלי עץ ואוכל ומשקה וכל זרע זרוע · מעין ובור תנור וכירים : יגע בבשר קדש יקדש ומזה מדמה יכבס בגדיו · שבירה בכלי חרש · מריקה ושטיפה בכלי נחשת : כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע · חגבים טמאים וחגבים טהורים : להרחיץ קרב וכרעים · ולהניף חזה ושוק הימין · ופרים הנשרפים ושעיר המשתלח : מלקות ארבעים כדי רשעת איש · לזכות את הזכאי ולחייב את החייב : נערה המאורשה כי תאנס · בועלה יסקל והיא תנקה : סדר עבורים (נ"א עבודים) · להעניק לעבד ולאמה · ושלא לאמץ לב ושלא לקפוץ יד מעני ודל : עם זכר שלא לשכב · וכל שאר בשר להרחיק מגוף : פטר חמור לפדותו בשה · והעברת שופר בראש השנה · וענוי נפש ביום הכפורים : צאת עבד עברי בשנת השביעית · אם יאהב אדוניו יהיה לו עבד עולם עד שנת היובל : קדוש שנת החמשים ביובל · לשוב לאחזה ולמשפחה ולתת גאלה לארץ שלא תמכר לצמיתות : ראשית דגן תירוש ויצהר · עשרים וארבע מתנות כהונה : שוחט ומעלה בחוץ לחייבו כרת · חק עולם שלא לזבוח לשעירים : חיו תעוב בן נכר שלא לאכול בפסח · כהנים במומים לפסול ולוים בשנים :

פיוסד ע"פ תשר"ק

תשמח לוי ביום שמחתך וכל תונו איש את עמיתו וגר ויתום ואלמנה : שם מלך ליחד שחרית וערבית · בתי החצרים ובתי ערי חומה : רואה עור ומשגהו בדרך תשיגהו קללה הכתובה בספר : קולע ומכה רעהו בסתר · שופך דם האדם באדם דמו ישפך : צווי על הפרוס · שרוע וקלוט · ומעוך וכתות ונתוק וכרות · ושלא לעבוד בבכור שור ושלא לגוז בכור צאן : פני מעשר ראשון מתוך הבית ומעשר שני מן האוצר : על אזנך לתקן יתד · לחפור ולכסות צאת מאכלך : ספיחי שביעית ופרט כרם וזית · לעני ולתושב ויתרם לחיה : נצח תשבות בהמתך ביום מנוחתך · וגר ועבד ואמה כמוך ינוחו : מזבח אדמה לבנות באבנים שלמות ולחוק עליהם דת באר היטב : לתת ללוים מנת חלק בארץ כי בישראל לא ינחלו נחלה : כי ירבה הדרך לשאת מעשר שני יפדהו בכסף ויעלהו לעיר הקדש : יתן הכסף בכל אות נפשו · בבקר ובצאן וביין ובשכר : טרף עשר תבואה בשנה השלישית להוציא · ולהניח בשעריך להשביע

פירוש

ג' (שמות לא כח) (שלא להקריב לשם וכו') וי"ג שלא להקטיר לשם וכו': (תשמח לוי ביום שמחתך) פי' ותשמח לפני ה' אלהיך אתה והלוי (דברים טז יא)(שם מלך)וכו' ליחד שמו (שחרית וערבית) ולקבל עליו מלכות שמים (צווי על הפרוס וכו') כדכתיב ומעוך וכתות וגו' ובארצכם לא תעשו (ויקרא כב כד) ובספרא"י ; הפוסקים

דלים: הלות פני אל בשבעת ימי החג · בפרי עץ הדר ובקלוס ערבי נחל: זמרה והלל לתת בהדס · ורוב הודיות בכפות תמרים: וימים שמונה עשר ולילה אחד לגמור בהם את ההלל · ובגולה עשרים ואחד יום ושני לילות: ונר חנכה בעתה בל תשבית מאהליך · ברכה והודאה על המזון באכלך ובשבעך · המליכהו עליך ביום הזכרון · אוהב שלום ורודף שלום · והצנע לכת עם אלהיך: הודע ולא הודע ושעירי עבודת כוכבים ושעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים · ושעירי יום הכפורים: דת המלואים ופסולי המקדשים · ושלא לחרוש בשור ובחמור יחדו · שהיה דרסה חלדה הגרמה ועקור: גם תרומת בצק לתת לכהן · הפגול והלן והנותר והיוצא והטמא והנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו · נזק וחצי נזק · ועשרים גרה · וכשקבלו פסולין וזרקו את דמן · הנתנין למעלה שנתנן למטה · והנתנין למטה שנתנן למעלה · הנתנין בפנים שנתנן בחוץ · והנתנין בחוץ שנתנן בפנים · והפסח והחטאת והאשם ששחטן שלא לשמן · אם עלו לא ירדו: בביאה ובכסף ובשטר לקנות בהן את האשה · שדה אחוזה ושדה מקנה · רשומות קמוצות פתוחות וסתומות נוטריקון קלות וחמורות: חין אזכרת מקרא מגלה ועצרת ויום טבוח · ראיה חגיגה ושמחה והקהל ותקון גדול:

אז שש מאות ושלש עשרה מצות · פרוש ענשן ומתן שכרן · אמרות טהורות מזקקות שבעתים · צרופות ככסף ובחונות כזהב:

אהובים שמרום עמוסים חקרום · בכל לב נצרום · בחכמה דרשום · את אלה תזכר לנו אלוה מעזנו · ותרצה לנו ותמלא משאלותינו:

עליונים ששו ותחתונים עלזו · בקבלת תורה הכתובה מסיני (נ״א בקבלת כלה כתובת חתן)

תואר כלה מאוד נתעלה · בקבלת יום זה עשרת הדברים:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה ומודים כדר דוכן ק״ש · אין כאלהינו · עלינו · ק״י · שיר היחוד · אנעים זמירות · ארון שלם:

מטה לוי

(מזוקקות שבעתים) שדברי תורה נדרשות מ״ט פנים טהור ומ״ט פנים טמא (אהובים) ישראל שנאמר אהבתי אתכם אמר ה׳ (מלאכי א ב) (שמרום) את התורה (עמוסים) ישראל שנאמר העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (חקרום בחכמה דרשום) שהקדימו נעשה לנשמע (עליונים) מלאכי השרת אחר שראו רצונו של מקום ליתן תורה לבניו שיקבלו בה שלמות נתנו לו הודאה וגם (ששו) ושמחו (ותחתונים) בני אנשים (עלזו) ושמחו (בקבלת כלה כתובת חתן) בקבלת כנ״י התורה (תואר כלה מאד נתעלה) בכ׳ עטרות של נעשה ונשמע:

בית לוי

(רשומות קמוצות וכו׳) רשומות כמו שאמרו רבותינו ז״ל דורשי רשומות היו אומרים וכו׳ (כמס׳ ברכות ד׳ כ״ד א׳ וכ״כ ד׳ ס״ב א׳ וסנהדרין ק״ד כ׳) (קמוצות פתוחות וסתומות) נראה שרמזו בזה על מוסדי התנועה: שהם שלשה כדבר התגר בס׳ הבחורי מאמר ב׳ סי׳ פ׳ כאמרו לדרי הדבור העברית כ״רך התלוקה מביגים קמץ ופתחה ובגר וכו׳ וכ״כ הראב״ע בספרו מאזנים ד׳ י״א ד״ה קמץ גדול גם כרים ספרו לאות ע״ש ואולם אל מה בקרא התגר שבר והיינו כחירק והצירי קרא הוא בשם סתומות להיות הברתה ממוצעת בין הקמצה והפתחה ובזה היא כתומס וכוונת הפייטן בגם הניקוד כמסר בסיני וצ״ל כי פתוחות וסתומות היינו המבואר בשבת ק״ד (נוטריקון) גם ענין זה מבואר שם (ק״ה כ) (קלות וחמורות) הענינים בנדרים בק״ו (ויום טבוח) הוא א״ת כל עצרת משני שבוא יום טבוח כבתל עצרת בש״ת (ראיה חגיגה ושמחה והקהל) עניע מבואר (ותיקון גדול) הוא הנזכר במסכת סוכה (ד׳ נ״א) במשנה ומתקנין שם תיקון גדול:

(אז) בשעת מ״ת וכן הוא המסך כתיבתו אז בשעת מ״ת (שש מאות כו׳) כל התרי״ג מצות (אהובים) כו׳ ישראל האהובים קבלו עליהם בכל לב לשמור ולנצור (אמרות טהורות מזוקקות שבעתים) עפ״כ אמרות ה׳ אמרות טהורות וגו׳ מזוקק שבעתים (תהלים יב ז) (נצרום) ל׳ שמירה מל׳ מכל משמר נצור לבך (משלי ד כג) (ששו עלזו) בניכם ל׳ שמחה מל׳ ויבינו בשמחה (תהלים סז) ותלזין ועלזו בכל לב (צפניה ג יד) (כלה) תואר לכנ״י (כתובה) תואר לתורה (חתן) תואר לסקב״ה:

אז שש מאות ושלש עשרה מצות דענסט מאל אז מען האט געגעבן זייא תרי״ג מצות פרוש ענשן ומתן שכרן אונ האט זייא מפורש געווען דעם שכר אונ עונש אמרות טהורות מזוקקות שבעתים אירע רייד זיינען ריין אזוא וויא זילבער וואס איז גילייטערט זיבין מאל צרופות ככסף ובחונות פאנג זייא זיינען לויטער וויא זילבער אונ גיפרובט וויא גאלד אהובים שמרום עמוסים חקרום דרום איר ליבע וואס איר זייט גיוועזן גיטראגן אויף זיינע ארעם זאלט איר זייא היטין אונ פאר שטיין בכל לב נצרום ובחכמה דרשום מיט דעם גאנצין הארצין זאלט איר זייא היטין אונ מיט חכמה זאלט איר זייא דרשנען את אלה תזכור לנו אלוה מעוזנו אונזער שטארקער גאט דאש זאלשטו אונז גידיינקן תרצה לנו ותמלא משאלותינו אונ זאלשט צוא אונז מרוצה ווערין זאלשט דער פילין אונזער גיבעט עליונים ששו ותחתונים עלזו דיא מלאכים פון דעם הימיל אונ אלע אימות פון דער ערד האבין זיך גיפרייט בקבלת תורה הכתובה מסיני אז זייא האבין מקבל גיוועזן דיא גישריבענע תורה פון דעם בארג סיני תואר כלה מאוד נתעלה דאש גישטאלט פון דיא דאזיגע וואש ווערין אן גירופין כלה איז זייער דער גרוישט גיווארין בקבלת יום זה עשרת הדברים מיט דעם וואש זייא האבין מקבל גיוועזן אין דעם טאג די עשרת הדברות:

חזן אומר בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ: והקהל עונין בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים · בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים · וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ · בּוֹרֵא יוֹם וָלָיְלָה · גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה · וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה יְהֹוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ · אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

מיוסד ע״פ א״ב

וַיֵּרֶד אֱלֹהִים עַל הַר סִינַי · בֵּאֵר דָּת לִנְבוֹנַי · וַיְדַבֵּר גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת לְעֵינַי · דָּגוּל מַעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ מִפָּנַי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ · תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ · עַל כֵּן יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ · וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד · כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה · וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

אָנֹכִי הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא · וְהוֹצֵאתִיךָ מִבֵּית כֶּלֶא · לֹא יִהְיֶה לְךָ זָדוֹן צְמֵאָה לְהַעֲלֶה · חָשַׁקְתִּי בְּאַהֲבָה עָלֶיךָ לְהַגְלֶה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

ק״ש · אמת ואמונה עד לך ענו שירה

ע״פ א״ב

אֲיֻמָּה נִכְתָּרָה · עֲדוּיָה וּמְעֻטָּרָה · בְּיוֹם מַתַּן תּוֹרָה: בְּחוּרָה מֵעֲמָמִים · בַּת שְׁלֹשֶׁת הַתְּמִימִים · מִפּוּט וְהָרָה: גְּרָרָהּ בְּרוֹב נִסִּים · אֲדוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים · בָּאָה לְמִדְבָּרָה: דִּבֶּר עַל לִבָּהּ · יוֹשֵׁב בְּכֵס רְבָבָה · עָדָיו לְהִתְחַבְּרָה: הֵרִיק לָהּ שְׁלִישִׁי · בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי · לִיצִיאַת שֶׂה פְּזוּרָה: וְחָמְדָה בְּצִלּוֹ חֲסוֹת · וְהֵשִׁיבָה כֵּן לַעֲשׂוֹת · וְנִתְיַפְּתָה נְזוּרָה: זִמְּנָהּ רָם וְאָיוֹם · וְנִתְקַדְּשָׁה לִשְׁלֹשֶׁת יוֹם · כְּרָמִים נוֹטֵרָה: חֲלָאִים נִתְקַשְּׁטָה · וּבְלָאוֹתֶיהָ פֻּשְּׁטָה · כְּמוֹר מְקֻטָּרָה: טָהוֹר בָּאֵשׁ וְזוֹהַר · יָרַד לְרֹאשׁ הָהָר · וְנִזְדַּעְזְעָה בָּרָה: יָשְׁבָה בִּנְקִיקִים · מֵחֶרְדַּת הַבְּרָקִים · וּמִקּוֹל הַהֲבָרָה: כְּלִילָה בַּעֲדָיִים · וְנָכוֹנוּ שָׁדָיִם · לְיוֹנָה מְסֻתָּרָה: לְמָדָהּ בַּמֶּה לְעָבְדוֹ · בְּכָל לִבָּהּ לְכַבְּדוֹ · וְהָדַרַת נִפְתָּרָה: מָלְאָה פִיהָ שְׂחוֹק · בְּיוֹם נְתִינַת הַחֹק · בַּכֹּל מְפֹאָרָה: נֶחֱמָדִים יְרֻשָּׁהּ · לִהְיוֹת לָהּ מוֹרָשָׁה · לִצְבִי יִתְפָּאֲרָה: סְלוּל פְּנִינֶיהָ · חָגְרָה בְּעוֹז מָתְנֶיהָ · עֵקֶב טוֹב סַחְרָהּ: עָרְכָה שֻׁלְחָנָהּ · וּמַלְכָּהּ שָׁם חִנָּהּ · וְלִלְחוֹם נִסְחָרָה: פְּתוּכֵי אֵשׁ וּמַיִם · יָרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם · לִרְקֹד בַּחֲבוּרָה: צוּרָהּ תּוֹךְ עִירִין · נוֹדַע בַּשְּׁעָרִים · כִּי לוֹ הַגְּבוּרָה: קְצִיעוֹת וַאֲהָלוֹת · מְבֻסֶּמֶת בְּשִׁיר וּתְהִלּוֹת · וְחֶסֶד מְקֻשָּׁרָה: רִבּוֹת עָשׂוּ הֲמוֹנָהּ · וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה · בְּזֹאת מְאֻשָּׁרָה: שׁוֹשַׁנַּת עֲמָקִים · קִבְּלָה מִצְוֹת וְחֻקִּים · בִּכְתַב מוֹהֲרָה:

חזן תּוֹרָה מִנְיָנָם · וּשְׁתַּיִם בְּרֹאשׁ בִּנְיָנָם · כְּהֵנָּה מוּזְהָרָה:

לֹא תִשָּׂא · טִכּוּס שֵׁם נוֹרָא עֲלִילָה · יַהֵד שְׁמוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה · זָכוֹר כִּלְכּוּל עוֹנֶג לְכַפְּלָה · לְיוֹצְרֵךְ תְּשׁוֹרֵר כְּעוֹבְרֵי מְצוּלָה · בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה:

כַּבֵּד מְאֹד אָבִיךָ וְאִמֶּךָ · נֶצַח יִרְבּוּ יָמֶיךָ: לֹא תִּרְצַח · סָדוּר בְּצַלְמִי וּבְגָלְמֶךָ · עֶלְיוֹן צוּרֵךְ הִמְלִיכֵהוּ כִּנְאֻמֶךָ: זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ:

יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ:

לֹא תִנְאָף · פְּעָמוֹת חוּצוֹת וּמַחֲלִיקוֹת · צוֹדוֹת נְפָשׁוֹת בְּשׁוּחוֹת עֲמוּקוֹת: לֹא תִגְנוֹב · קְבוּצוֹת זָהָב חֲשׁוּקוֹת · רַחוּם יִגְאָלֵךְ מִמְּצוּקוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ: (נ״א גָּאַל יִשְׂרָאֵל:)

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם וּפְרוֹס עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ · וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ · כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה · כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה: וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וּפְרוֹס עָלֵינוּ סֻכַּת רַחֲמִים חַיִּים וְשָׁלוֹם:

לֹא תַעֲנֶה · שְׁקָרִים לַעֲנוֹת בְּעֵדוֹתֶיךָ · תִּרְדּוֹף צֶדֶק בְּכָל אוֹרְחוֹתֶיךָ: לֹא תַחְמוֹד · יוֹפִי צַחוּת קִנְיַן עֲמִיתֶךָ · בִּנְוֵה מִשְׁכְּנוֹת הַשָּׁלוֹם תִּשְׁכַּב וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

לשבת ושמרו וכו׳

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ח״ק ש״ע ק״ש עלינו ק״י

כוונות

וירד וידבר גדולות ונוראות) שאמר ע״רה סדכות בדבור אחד מה שאי אפשר לבשר ודם לעשות כן (אנכי זדון צמאה) העבירות שהאדם עושה בזדון הוא כאדם שצמא ושותה בצמאון והאלוה כך הוא עושה העביר: בדעת וברצון (איומה) ישראל (עדויה) מקושטה (התמימים) האבות (מפוט) מצרים (והרה) נעשית חפשי (גררה) הוליכה (עדיו) אליו (הריק) לי רוק בכתן לה התורה שנקראת שלישי ע״ש תורה נביאים וכתובים (שה פזורה) ישראל (ונתיפתה) ונעשית יפה ע״י הנזר שנתן לה (כרמים נוטרה) ישראל נוטרים דברי משה רבינו וכן מצינו שהצדיקים נקראים כרמים דכתיב בהושע (ב פ׳ יז) ונתתי לה את כרמיה ומתרגמינן ואמני לה ית פרנסהא (חלאים) תכשיטים (בלאותיה) בגדים קרועים (ברה) ישראל (בנקיקים) סלעים (כלילה) יפה אותה (בעדים) בקשוטים (ונכונו שדים: עם: ולכן היו מוכנים לישראל ללמוד להם התורה (ליונה) לישראל (נחמדים) דברי תורה

פשטיות

(סלול פניניה) עסקה בתורה שיקרה מפנינים (עקב) בשכר (וללחום) לאכול לחמה של תורה (נסחרה) הסבה על השולחן (פתוכי) כו׳ מלאכים המעורבים מאש וממים (צורה) צור של ישראל (עירין) מלאכים (בו ת) התורה (מוהרה) נתן לה למוהר ומתן (תורה ומנינים) מנין המלוה כמנין בהוא תורה תרי״א (ושתים בראש בנינם) בהוא אנכי ולא יהיה לך שמעו מפי הקב״ה (לא תשא טכוס) תקון (כלכול עונג) מזון שבת (לכפלה) להיות כפול בלחם משנה (כעוברי מצולה) כמו שאמרו ישראל כשהיו עוברים במצולת ים (כנד סדור בצלמי) במסודר ונעשה בצלם אלהים (ובגלמך) שגופו נעשה כגופך (כנאומך) כמו שדברת (לא תנאף פעמות חוצות) הזונות שהם פעמים בחוצות ובכתובות ומחליקות בדברים ערבים (לא תחמוד יופי צחות) הכסף והזהב שהם נאים ומאירים:

סחן מתחיל האל בתעצומות וט׳ ח״ק וברכו ופח״כ מתחילין כאן

מיוסד ע״פ א״ב כפול ותתום בו שמעון בר יצחק

אילת אהבים מתנת סיני · אמון שעשועים מורשה מסיני: באור תורה אור קדושת סיני · בהחרד עם סביבות סיני: השמרו עם בלי נגוע בהר · וענן כבד על ההר · קולות וברקים מן ההר · שמעו נצבים בתחתית ההר · יוצר אור בעמו יבחר · קדוש:

גבר חכם עלה לסיני · גאה ברוב כחו שכן בסיני · דת משחקת יום יום לסיני · דעת מהוה האירה הר סיני · הגביל גוי קדוש תחתית סיני · הופיע בכבודו וקדש סיני · ויט שמים וירד לסיני · ועבה שרא נהורא האירה הר סיני · זעף בהרים ובחר בסיני · זוהר אור הוריה זה סיני · חשו גבנונים לקדם לסיני · חמד אלהים לשבתו זה סיני · טהורה יראה השמיע בסיני · טוב במאור טוב נגש לסיני · ירצדו הרים אל מול סיני · יקבלו הלכה למשה מסיני: כלת לבנון הזהיר משה · כתב שלישים למדם משה · לערפל נגש משה · להשמיע לעם וירד משה: מתוך האש אמר אלהים ·

(אילת אהבים מתנת סיני) התורה שנתן הקב״ה בסיני היא חביבה על לומדיה כאילה זו שחביבה על בעלה (אמון שעשועים) התורה שהיתה מגודלת אצלו והיתה לו לשעשוע ולהענוג (מורשה מסיני) נהיתה ירושה לישראל מסיני (באור תורה) בזה האור של תורה (אור קדושת סיני) האיר לכנסת ישראל להיותה מקודשת להקב״ה בסיני · וזה היה להם (בהחרד עם סביבות סיני) בהתאסף ישראל בזהירות וזריזות סביבות הר סיני ואז הזהירם משה ואמר להם (השמרו עם בלי נגוע בהר) (וענן כבד) היה (על ההר) שירד הקב״ה בענן (קולות וברקים מן ההר שמעו) ישראל שהיו נצבים בתחתית ההר ולא נזוקו מהם כי (יוצר אור בעמו יבחר) לכך הגין עליהם (קדוש) משרע״ה שהיה (גבר חכם עלה לסיני) והקב״ה שהוא (גאה ברב כחו שכן) השרה שכינתו (בסיני) והתורה הנקראת (דת) אשר היתה (משחקת לפניו יום יום) אלפים שנה הוריד אותה (לסיני) ואז (דעת מהוה) התורה המגדת דעת ובינה היא (האירה את הר סיני) (הגביל) עשה גבול לישראל גוי קדוש (תחתית סיני הופיע) האיר (בכבודו וקדש סיני) לכבוד כנ״י (ויט שמים וירד לסיני) שהטה שמים העליונים והגיעם על גבי ההר (ועבה שרא נהורא) ובהותו אור שרויה עמו (האירה) האיר את הר סיני (וזעף בהרים) הקב״ה הראה עצמו כזועף וכועס על שאר ההרים הגבוהים שמיהרו ובאין מן הים ומאספמיא ומאם בהט (ובחר בסיני) שהוא היותר נמוך כמ״ש לשכון את דכא ושפל רוח (חשו גבנונים) מהרו ההרים הגבוהים (לקדם) להקדים את עצמן (לסיני) שהיו סבורים שעליהם ישכון הקב״ה והוא לא עשה כן רק (חמד אלהים לשבתו זה סיני) (טהורה יראה) התורה שנאמר עליה יראת ה׳ טהורה (השמיע בסיני · טוב) הקב״ה שנאמר עליו טוב ה׳ לכל (במאור טוב) באור תורה שנקראת טוב (נגש לסיני) (ירצדו הרים) ההרים רקדו (אל מול סיני) וכוונתם היה שהם יקבלו הלכה למשה מסיני (כלת לבנון הזהיר משה) משה הזהיר על המצות לישראל שנקראו כלת לבנון (כתב שלישים) התורה המשולשת בתורה נביאים כתובים (למדם משה) (לערפל נגש משה) לאופל הענן אשר שם האלהים

(אילת אהבים) תואר לתורה עפ״ה אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה יט) (אמון שעשועים) גם זה תואר לתורה עפ״ה ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים (שם ח ל) (אור קדושת סיני) אור זה ל׳ פועל הוא כמו כבוקר אור (בראשית מד ג) ות״א נהרא נהר (בהחרד) ל׳ זריזות וזהירות מלשון החרדת אלינו (מלכים ב ד יג) (גבר חכם) תואר למשרע״ה עפ״ה גבר חכם בעוז (משלי כד ה) ומש״ה עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה (שם כא כב) (גאה ברוב כחו) תואר לאל ית׳ עפ״ה כי גאה גאה (שמות טו א) (שכן) השרה שכינתו (דת) תואר לתורה עפ״ה אש דת למו (דברים לג ב) (משחקת יום יום) עפ״ה ואהיה שעשועים יום יום משחקת וגו׳ (משלי ח ל) (דעת מהוה) תואר לתורה ע״ש שמגדת דעת ובינה ומהוה הוא לשון הגדה כמ״ש יחוה דעת (תהלים יט ג) (הגביל וגו׳) כמ״ש והגבלת את העם סביב וגו׳ (שמות יט יב) (הופיע) ל׳ אורה וזריחה כמו הופיע מהר פארן (דברים לג ב) ות״י הופיע בהדרת יקר (וקדש סיני) כמ״ש הגבל את ההר וקדשתו (שמות יט כג) (ויט שמים וירד) ל״ה (תהלים יח י) (זעף) ל׳ קצף וכעס מל׳ ועל ה׳ יזעף לבו (משלי יט ג) (הזו) ל׳ מהירות מלשון חש בז (ישעיה ח א) (גבנונים) כנוי לגבהות מל׳ גב כאיש שהוא גבוה (טהורה יראה) תואר לתורה עפ״ה יראת ה׳ טהורה (תהלים יט י) והסך הפייטן התיבות בשביל להקדים אות הט׳ כי לט׳ הוא צריך לא״ב כפול כמבואר בהקדמת הפיוט (טוב) תואר להקב״ה עפ״ה טוב ה׳ לכל (תהלים קמה ט) (טוב) גם כן תואר לתורה עפ״ה כי לקח טוב נתתי לכם (משלי ד ב) ומה שאמר במאור טוב הוא עפ״ה כי נר מצוה ותורה אור (שם ו כג) (ירצדו כו׳) עפ״ה למה תרצדון הרים גבנונים (תהלים סח יז) ופרש״י בלשון מנחם תרצדון תרקדון (כלת לבנון) תואר לישראל עפ״ה אתי מלבנון כלה (שה״ש ד ח) (כתב שלישים) תואר להתנ״ך (לערפל) אופל הענן (מתוך האש אמר אלהים) כמ״ש קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה (דברים ד לג) (מתוק מאור) עפ״ה ומתוקים מדבש

אילה אהבים מתנת סיני דיא תורה וואש מען האט גיגעבין אויף דעם בארג סיני איז זיא גליבט צוא דיא וואש לערנען זיא די תורה וואס גאט איז זיך מיט איר משתעשע האבין זיא דיא ישראל גירשת פון דעם בארג סיני באור מיט דעם ליכט פון דר תורה האט ער גימאכט ליכטיג אונ גהייליגט דעם בארג סיני אז דאס פאלק וואס איז גיוועזן ארום דעם בארג סיני האבין גיציטערט השמרו עם אונ מען האט זיי אן גזאגט זיי זאלין זיך היטין אן צו רירן דעם בארג ווארום עס איז גוועזן אשווערר וואלקין אויף דעם בארג זיי זיינען גשטאנן אונטער דעם בארג האבין זיי גיהערט קולות אונ בליצן יוצר אור דער היילגער גאט וואס האט בשאפין די ליכט האט ער אויס דער וויילט אין זיין פאלק ישראל גבר חכם דער קלוגער משה איז ארויף גיגאנגן אויף דעם בארג סיני דער שטארקער גאט מיט זיין גרויס כח האט ער גרוט אויף דעם בארג סיני דת דיא תורה וואס גאט האט זיך מיט איר גשפילט צוויי טויזנט יאר איידער די וועלט איז בשאפין גווארין האט ער זיא גגעבין אויף דעם בארג סיני דעת דיא תורה וואס לערינט שכל האט דער לויכטין דעם בארג סיני הגביל ער האט גרעניצט דאס היילגע פאלק אונטער דעם בארג סיני מיט זיין כבוד האט ער גמאכט שיינן אונ האט גהייליגט דעם בארג סיני ויט אונ ער האט אראפ גינייגט דעם הימל אונ האט גנידערט אויף דעם בארג סיני אונ דיא ליכט וואס רועט מיט אים האט ער גמאכט לייכטין אויף דעם בארג סיני זעף ער האט גצארינט אויף אלע בערג אונ האט אויס דער ווייlט אין הר סיני אונ האט אים גימאכט שיינען מיט איין שיינענדיגע ליכט חשו דיא הויכע בערג האבין זיך גיהיילט אונ גפעדערט פאר דעם בארג סיני מען זאל אויף זייא געבין דיא תורה גאט האט אבר גילוסט צוא זיין וויצונג נאר דעם בארג סיני טהורה דיא רייגע תורה אונ יראה האט ער גמאכט הערין אויף דעם בארג סיני דער גוטער גאט האט גנעהנט מיט איין גוט ליכט אויף דעם בארג סיני ירצדו אלע בערג האבין גשפרונגן אנטקעגן בארג סיני זיי האבין מקבל גוועזן דיא הלכות אויף דעם בארג סיני כלת דיא ישראל וואס גאט רופט זיי כלה האט זיי גווארינט משה רבינו אונ האט זיי גלערינט תורה נביאים וכתובים לערפל משה רבינו תאט

יוצר ליום שני של שבועות

מָתוֹק הָאוֹר בְּתוֹרַת אֱלֹהִים · נוֹפֶת צוּפִים נָתַן אֱלֹהִים · נֶחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים : שִׂמְחַת גּוֹי קָדוֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ · סָדַרְתָּ לַעֲנָיו סוֹד שַׁעֲשׁוּעֶיךָ · עַל הַר סִינַי נִגְלֵיתָ בְּרִבְבוֹת אֲלָפֶיךָ · עָנִיתָ וְאָמַרְתָּ אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ : פּוֹרַרְתָּ יָם בְּעֻזְּךָ וְעָלָיו דָּרְכָה רַגְלֶךָ · פָּדִיתָ בְּלַהֲבוֹת אֵשׁ אֲשֶׁר חָצַב קוֹלֶךָ · צִהַרְתָּ אוֹר מְקַבְּלֵי לֹא יִהְיֶה לְךָ · צִוִּיתָ לֹא תִשָּׂא לַשָּׁוְא כְּבוֹד שְׁמִי בְּמִלּוּלֶךָ : קַדֵּשׁ זָכוֹר וְקַיֵּם שָׁמוֹר · קְהִלּוֹת יַעֲקֹב יַעֲנוּ מִזְמוֹר · רוּץ לְמִצְוַת כַּבֵּד וְאוֹר נְתִיבוֹתֶיהָ תִּגְמוֹר : רְאֵה לֹא תִרְצַח צֶלֶם צוּרְךָ וְעַצְמְךָ תִּשְׁמוֹר : שֵׁם רָע לֹא תִנְאָף זְנוּנֵי זִמָּה · שְׁמוֹר לֹא תִגְנוֹב פֶּן תּוֹשַׁת לִכְלִמָּה · תָּמִיד לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵדוּת מְזִמָּה · תַּאֲוַת רֵעֲךָ לֹא תַחְמוֹד מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה : הִשָּׁמְרוּ עָם בְּלִי נְגוֹעַ בָּהָר · וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר · קוֹלוֹת וּבְרָקִים מִן הָהָר · שִׁמְעוּ נִצָּבִים בְּתַחְתִּית הָהָר · יוֹצֵר אוֹר בְּעַמּוֹ יִבְחַר · קָדוֹשׁ :

בשבת הכל יודוך ובחול המאיר לארץ עד מלא כל הארץ כבודו

בית לחי: תהלים יט יא) ומש"ס ותורת אור (משלי ו כג) (נופת צופים) ל"ה שם (נחמדים מזהב ומפז) ל"כ שם (גוי קדוש) תואר לישראל עפ"ס ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות יט ו) (במעשה ידיך) רמז ללוחות עפ"ס והלוחות מעשה אלהים המה (שמות לב טז) (לעניו) תואר למשה עפ"ה והאיש משה עניו מאד (במדבר יב ג) (שעשועיך) תואר לתורה עפ"ס ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח ל) (ברבבות אלפיך) עפ"ס רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תהלים סח יח) (ענית) ל' הרמת קול כמ' וענו הלוים (דברים כז יד) (פוררת) ל' פירורין ושבירה והוא ל"ה תהלים עד יג) ועליו דרכה רגלך) כמ"ש ודורך על במתי ים (איוב ט ח) פ"ש פירש"י (בלהבות אש) וכו' ע"פ קול ה' חוצב להבות אש (תהלים כט ז) (צהרת) לשון צהרה מגזרת צהרים · נוכר וזוכר אחים ורעים דוגמת זעיר וזעיר זעק וצעק ודומיהם אלא שיש הבדל ביניהם כתוכן ותולדה (הרזב"ס) (במלולך) ל' דבור כמו מי מלל לאברהם (בראשית כא ז) (נתיבותיה) לשון שביל ודרך כמו וכל נתיבותיה שלום (משלי ג יז) (תגמור) ענין גמר והשלמה (צלם) דמות (צורך) הקב"ה (זנוני זמה) מחשבות זנות (פן תושת לכלימה) כענין כבושת גנב כי ימצא (ירמיה ב כו) (מזימה) לשון מחשבה מלשון כאשר זמם לעשות לאחיו :

מטה לחי: קרב משה כדי לשמוע מפי הקב"ה וכדי (להשמיע לעם) לכן (וירד משה) מתוך שאז אמר אלהים י' הדברות (מתוק האור בתורת אלהים נופת צופים) מתיקות של אור תורת אלהים אשר היא מתוקה מטיפת חלות הדבש (נתן אלהים) דברי תורה אשר הם (נחמדים מזהב ומפז) רב (וידבר אלהים) את כל הדברים האלה (סדרת לעניו סוד שעשועיך) סדרת סוד התורה למשה רבינו עליו השלום (על הר סיני נגלית ברבבות אלפיך) במרכבותיך שהם רבותים של אלפים מלאכים (פוררת ים בעזך) בכחך פוררת הים לי"ב גזרים לכל שבט ושבט שביל לעצמו (ועליו דרכה רגלך) ועל גובה הים דרכה רגלך על שגבהו לעלות למעלה (פדית בלהבות אש אשר חצב קולך גזרת ט) בלהבות אש אשר חצב קולך פדית וגזרת אור של מקבלי לא יהיה לך כי לכך פדית אותם כדי לקבל התורה (צוית לא תשא לשוא כבוד שמי במלולך) צוית עלינו להזהר בדבור שלא לישבע לשוא (קדש זכור) קדש את השבת בזכירה על היין לומר כי הוא יום תחלה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים (וקיים שמור) וקיים אזהרת הלאו דלא תעשה בו מלאכה (קהלת יעקב יענו מזמור) ישראל יאמרו בקול רם מזמור שיר ליום השבת (רוץ למצות כבד) בזריזות תרוץ למצות כבד את אביך ואת אמך (ואור נתיבותיה תגמור) ותגמור לכבדהו בכל הנתיבות שתוכל (לא תרצח) נפש האדם שהוא (צלם צורך) דמות הקב"ה כביכול (ועצמך תשמור) שלא ימיתוך בב"ד נפש תחת נפש (שם רע) הוא לך אם תנאף לכך (לא תנאף) (שמור לא תגנוב פן תושת לכלמה) פן יתפשו אותך ויעמידוך לבושת ולכלימה בב"ד (עדות מזמה) עדות שיוכלו להזים אותך ויעשו לך כאשר זממת לעשות לאחיך (תאות רעך לא תחמוד) כל חפצו מאדם ועד בהמה :

פה המחבר חתום כנראה בחרוזות שמעון

וְעַתָּה בָּנִים שִׁירוּ לַמֶּלֶךְ בְּתִפְאֶרֶת מְפוֹאָר · בְּרִקְמֵי שִׁיר מְעֻטָּף וּמְעֻטָּר וּמְתוֹאָר · בְּהוֹד וְהָדָר וָשֶׁבַח מְבוֹאָר · בַּעֲטֶרֶת גֵּאוּת וְכֶתֶר נוֹרָא יִתְפָּאַר :

שִׁמְעוּ לִי מִלְּלוּ · עִזּוּז נוֹרָא פִּלְאֵי גָּדְלוֹ : שֶׁשְּׁמוֹ עָרֵב לוֹ · וְזִכְרוּ נָעִים לְהַלְלוֹ · וְהֵיכָלוֹ נֶחְמָד לוֹ · וּכְבוֹדוֹ נֶהְדָּר לוֹ · וְהוֹדוֹ נָאֶה לוֹ · וּמְשָׁרְתָיו מַנְעִימִים לוֹ :

גִינֶעהֶנְט צוּם נֶעבִּיל אוּנ הָאט גִינִידֶּרְט צוּא מַאכִין הֶערִין דָאס פָאלְק מִיטךָ דִיא תּוֹרָה וְואס זִיא אִיז אַיין זִיסֶע לִיכְט הָאט זִיא גָאט גִיזָאגְט פוּן פַייעֶר נופת גָאט הָאט גִינֶעבִּין אוּנ גְרֶעט דִיא תּוֹרָה וְואס זִיא אִיז זִיסֶר פוּן הָאנִיק אוּנ גְלוּסְטִיגֶר פוּן גִין גָאלְד שמחת מִיט דִיא לוּחוֹת וְואס דוּא הָאסְט גִימַאכְט מִיט דַיינֶע הֶענְט הָאסְטוּ גִימַאכְט פְרַיילִיךְ דָאס הַיילִיגֶע פָאלְק צוּא מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאסְטוּ מְסַדֵּר גִיוֶועןְ דֶעם סוֹד פוּן דַיין תּוֹרָה על הר סיני אוּנ הָאסְט דִיךְ אַנְפְּלֶעקְט אוֹיף דֶעם בַּארְג סִינַי מִיט דַיינֶע צֶעהֶן מָאל צְוֶועהְן טוֹיזִינְט מַלְאָכִים אוּנ הָאסְט גִזָאגְט (אנכי ה' אלהיך) מִיט דַיין שְׁטַארְקַייט הָאסְטוּ צוּ בְּרֶעקִילְט דֶעם יָם אוּנ הָאסְט אוֹיף אִים גִיטְרָאטִין מִיט דַיינֶע פִּיס פדית דוּ הָאסְט דִי יִשְׂרָאֵל אוֹיס גְלֵייזְט פוּן מִצְרַיִם מִיט פְלַאם פַייעֶר וְואס דוּא הָאסְט גִהוֹעט מִיט דַיין קוֹל צהרת דוּא הָאסְט גְמַאכְט שַׁיינֶען אֵלִיכְט אוֹיף דִיא יִשְׂרָאֵל וְואס הָאבִין מְקַבֵּל גִוֶועןְ דֶעם דִבּוּר (לֹא יִהְיֶה) אוּנ הָאסְט גִיבָּאטִין דוּא זָאלְסְט נִיט שְׁוֶוערִין אוּם זוּנְסְט אִין דַיין טָאן רֵיידִין בַּיי דֶעם כָּבוֹד פוּן מַיין נָאמֶן קדש דוּ זָאלְסְט הֵיילִיגִין אוּנ מְקַיֵּים זַיין שַׁבָּת וְואס בַּיי אִים שְׁטֵייט זָכוֹר וְשָׁמוֹר אוּנ דִי אַיין זַאמְלוּנְג פוּן יַעֲקֹב זָאלִין זָאגִין מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת רוּץ לוֹף צוּא דֶער מִצְוָה פוּן כִּבּוּד אָב וָאֵם וֶועסְטוּ גוֹמֵר זַיין דִי לִיכְט פוּן אִירֶע וֶועגִן זֶעה דוּא זָאלְסְט נִיט הַארְגֶענֶען אַיין מֶענְטְשׁ וְואס עֶר אִיז בַּשַׁאפִין מִיט דֶעם פוֹרֶם פוּן גָאט אוּנ זָאלְסְט דִיךְ הִיטִין שם רע דוּ זָאלְסְט נִיט מְנָאֵף זַיין כְּדֵי דוּא זָאלְסְט נִיט הָאבִּין קֵיין שֵׁם רַע הִיט דִיךְ פוּן גְנֵיבָה כְּדֵי דוּא זָאלְסְט נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין תמיד דוּא זָאלְסְט קֵיין מָאל אוֹיף דַיין חָבֵר נִיט זָאגִין קֵיין פַאלְשׁ עֵדוּת תאות רעך דוּ זָאלְסְט נִיט גְלוּסְטִין דָאס גִילוּסְטוּנְג פוּן דַיין חָבֵר נִיט קֵיין מֶענְטְשׁ אוּנ נִיט קֵיין שׁוּם בְּהֵמָה :

וְאַשְׁרֵי עֲבָדָיו הַמַּשְׁמִיעִים בְּקוֹל שִׁבְחוֹ · כִּי עֲרֵבִים לְפָנָיו וּמְקֻבָּלִים נִכְחוֹ · שַׁמְעִיאֵל הַשָּׂר
מַשְׁמִיעָם בְּכֹחוֹ · לְשַׁתֵּק הֲמוֹן מַעְלָה בְּרוֹן בְּנֵי אֶזְרָחוֹ :

דְּרָכַי וְחוּבַי תֵּת קְדֻשָּׁה לַמְּקָרֶה אֲוִרִים · הַמְשֻׂגָּב וּמְכֻתָּר בְּכִתְרֵי כְתָרִים · פְּאֵר
מְלָכִים תְּהִלָּה לִבְרוּרִים · מִפַּחְדּוֹ יָחִילוּ אֵיתָנִים וְצוּרִים :

חזן
יִשְׁמְרוּ נִכְסָפִים בַּחֲצֵרוֹת מְעַט מִקְדָּשׁוֹ · בְּפַחַד וְיִרְאָה לְהַעֲרִיצוֹ וּלְהַקְדִּישׁוֹ : קהל וחזן אַחַר
שְׁתֵּי תֵבוֹת מַזְכִּירִים שֵׁם קָדְשׁוֹ · לְהוֹדִיעַ לַכֹּל כִּי הֵם זֶרַע קְדוֹשׁוֹ :

והחיות · לאל ברוך · אהבת עולם · ק״ש · אמת ויציב · על הראשונים עד זולתך סלה

סומך כפיוטן לסוכיר עשרת הדברות ולתר כל דבור חתום בר״ם שם המחבר כראשי החרוזות שמעון בר יצחק חזק ואמץ

אָנֹכִי שִׁמַּעְתְּ וְנִתְאַיַּמְתּוּ · קַבְּלוּ מַלְכוּתִי וְלֹא תֶאְשָׁמוּ · שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ : לֹא יִהְיֶה
מִקְוֵיכֶם זָר וְתָרֵעוּ · וּמֵעֲבוֹדָתִי כָּל תִּגְרָעוּ · וְאַל תִּפְרָעוּ : לֹא תִשָּׂא · עוֹנֶשׁ לְחַלְלִי ·
וְתִנָּצֵל מִמַּכְאוֹב וּמֵחֳלִי · אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי : זָכוֹר וְשָׁמוֹר אֶת יוֹם · וְתִמְצָא כוֹפֶר
וּפִדְיוֹם · לִשְׁקוֹד עַל דַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם : כַּבֵּד נָא הוֹרֶיךָ בְּמִבְטָחִי · וְתַאֲרִיךְ יָמִים וְתִהְיֶה חָי ·
לִשְׁמוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי : לֹא תִרְצָח · בְּנֶפֶשׁ מְחַיִּים · וִיהִי חֶלְקְךָ בַּחַיִּים · כִּי מוֹצְאִי מָצָא חַיִּים :
לֹא תִנְאָף · רֶשֶׁף כְּוִיּוּנֵי · מַרְחִיקָהּ יִשְׂבַּע עֲדָנַי · וְיָפֵק רָצוֹן מֵיְיָ : לֹא תִגְנוֹב · יְגִיעַ אִישׁ
לְאִישׁוֹ · כִּי עֲמָלוֹ לָרִיק יְחִישׁוֹ · וְחוֹטְאִי חוֹמֵס נַפְשׁוֹ : לֹא תַעֲנֶה · צֶדֶק לְעַוֵּת · מְלָשְׁנִי
יִירַשׁ צַלְמָוֶת · כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת : לֹא תַחְמוֹד · חֲפָצִים הִרְבֵּיתָהּ · תְּעוּדָה קַשֵּׁר
אַהֲבָתָהּ · חָכְמוֹת בָּנְתָה בֵיתָהּ · וְכָל קִנְיָנֶיךָ שַׂבְּעָהּ · יָקָר מְאֹד טִבְעָהּ · חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ
שִׁבְעָה : חזן חֲזַק וֶאֱמַץ בִּנְזָרָהּ בְּיִרְאַת צוּרְךָ לְהִתְאַזְּרָהּ · וְהוּא יִהְיֶה לְךָ לְעֶזְרָה :

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם
אַחֲרֵיהֶם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר · בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ
וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ · אֱמֶת אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ
וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ : אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ
וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם לְאָבוֹת וּבָנִים : אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן
וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ : אֱמֶת
מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית (מִבֵּית) עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ · כָּל
בְּכוֹרֵיהֶם הָרַגְתָּ וּבְכוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל גָּאָלְתָּ וְיַם סוּף לָהֶם בָּקַעְתָּ וְזֵדִים
טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ (עָבְרוּ יָם) וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד
מֵהֶם לֹא נוֹתָר : עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לָאֵל וְנָתְנוּ
יְדִידִים זְמִרוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל
חַי וְקַיָּם : רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ
וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר
דַּלִּים (הָעוֹנֶה) וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו · תְּהִלּוֹת
לָאֵל עֶלְיוֹן גּוֹאֲלָם בָּרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ · מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ
עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם : מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם
יְהֹוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא :
שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שְׂפַת הַיָּם יַחַד
כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ : יְהֹוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :
צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה
וְיִשְׂרָאֵל · וְנֶאֱמַר גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל :
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל : שמונה עשרה תמצא לעיל

תפלה לשליח צבור בקול

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל
חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה : מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן :

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים · לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים :

(אורח חיים) כימי לפורס יש הכתוב ודרך חיים תוכחות מוסר (משלי ו כג) (לנושעים) תואר לישראל עפ"ס ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים (שמות יד ל) (בשובה ונחת) כמ"ש ויחן שם ישראל נגד ההר (שם יט ב) (געשו כו') כמ"ש ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו וגו' (שופטים ה ד) (רום) שמים (ותחת) ארץ (דבקיך) תואר לישראל עפ"ס ואתם הדבקים (מתנות לקחת) כמ"ש עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תהלים סח יט) (הסעת עם כצאן לנחות ונהגתם כו') כמ"ש ויסע כצאן עמו וינהגם כעדר במדבר וינחם לבטח (שם עח נב נג) (באהב) כמו באהבה (להאחות) לשון אחוה והוא עפ"ה אמור לחכמה אחותי את והוא פעל נגזר מן את ואחות ונמצא לרוב בדברי רז"ל או הוא לשון חבור ודבוק (טרם) ל' תחלה וקודם והוא בלשון מקרא פי' ברש"י (בראשית ב ה) (מאנו) לשון מיאון בתלמוד (לא חשבתם) עפ"ה כל הגוים כאין נגדו (ישעיה מ יז) (להתירן) כמ"ש ראה ויתר גוים (חבקוק ג ו) (סוקר) ל' ראיה והבטה כל' ומשקרות עינים (ישעיה ג טז) ופרש"י ל' הבטה ובל' תלמוד נסקרין בסקירה אחת (סוררים שכנו צחיחה) ל"ס (תהלים סח ז) וסורריט ל' סר מדרך הישר וצחיחה בחמת הוא ל' צמאון ויובש לך המפרש עשה לו שם מושאל לבטחונו כגובה הסלע על שם הכתוב על צחיח סלע (יחזקאל כד ח) (לא דבר במסתרים) כמו שכתוב לא בסתר דברתי עם אבותיכם (ישעיה מה יט) (צדק דובר מגיד מישרים) ל"ס (ישעיה מה יט) פ"ס ופרש"י (קולות כו') כמ"ש ויהי קולות וברקים (שמות יט) וכתיב וההר בוער באש (דברים ה) (שלישים) תואר לתנ"ך עפ"ה הלא כתבתי לך שלשים (משלי כב כ) (לעם משולשי) תואר לישראל (שליש) תואר למרע"ה כמ"ש אנכי עומד בין ה' וביניכם (דברים ה ה) (תמימה וברה משיבת נפשי) תואר לתורה עפ"ס תורת ה' תמימה משיבת נפש מצות ה' ברה (תהלים יט):

אֹרַח חַיִּים מוּסַר תּוֹכַחַת · בְּתִתָּהּ לְנוֹשָׁעִים בְּשׁוּבָה וָנַחַת · נִגְעֲשׁוּ עַמּוּדֵי רוּם וָתַחַת · דְּבֵקֶיךָ בְּבוֹאָם מַתָּנוֹת לָקַחַת · הִסַּעְתָּ עַם כַּצֹּאן לַנְחוֹת · וְנִהַגְתָּם כְּעֵדֶר בְּשׁוֹבַע שְׂמָחוֹת · זִכִּיתָם לַתּוֹרָה בְּאַהַב לְהֵאָחוֹת · חֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי בְּצֵאתָם לִרְוָחוֹת: טֶרֶם נִגְלֵיתָ בְּשֵׂעִיר וּפָארָן · יִדַּעְתָּם חֻקֶּיךָ עָנְשָׁן וּשְׂכָרָן · כִּרְאוֹתְךָ כִּי מֵאֲנוּ לְשָׁמְרָן · לֹא חֲשַׁבְתָּם וְרָאִיתָ לְהַתִּירָן: מִמִּדְבָּר נְתָנָהּ מְקוֹם הֶפְקֵר · נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ לְעֵין כָּל סוֹקֵר · סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה לְהִתְעַקֵּר · עֵת יָבוֹאוּ בְּמִשְׁפָּט לְהִתְחַקֵּר: פִּיךָ לֹא דִבֵּר בְּמִסְתָּרִים · צֶדֶק דּוֹבֵר מַגִּיד מֵישָׁרִים · קוֹלוֹת וְלַפִּידִים וּבְרָקִים בּוֹעֲרִים · רָאוּ וְתָמְהוּ מְלָכִים וְשָׂרִים: שְׁלִישִׁים כָּתַבְתָּ לְעַם מְשֻׁלָּשִׁי · שְׁלַשְׁתָּ שָׁלִישׁ מִשֵּׁבֶט שְׁלִישִׁי:

חזן תְּמִימָה וּבָרָה מְשִׁיבַת נַפְשִׁי · תָּמַכְתָּ לְהַנְחִילִי בְּיֶרַח שְׁלִישִׁי:

מֵישָׁרִים כָּל מַעְגְּלֵי טוּבוֹ · הִשְׁמִיעַ מִפִּיו לְעַם קְרוֹבוֹ:

חזן לַהֲבוֹת אֵשׁ בְּקוֹל בַּחֲצָבוֹ · מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

(אורח חיים) שהתורה שהיא אורח ומסלה לחיים הנצחיים · וגם היא (מוסר תוכחת) להוכיח בה את ישראל (בתתך) אותה (לנושעים) לישראל הנושעים ממצרים ונתת אותה להם (בשובה ונחת) (געשו עמודי רום ותחת) התגעשו ונרעדו עמודי שמים וארץ (דבקיך בבואם מתנות לקחת) כאשר באו ישראל הדבקים בך לקחת התורה שנקראת מתנה (הסעת עם כצאן לנחות) הסעת את ישראל במדבר כרועה המנהיג צאנו (ונהגתם כעדר בשובע שמחות) כמו שהרועה מנהיג העדר במקום מרעה כן נהגתם במדבר במרעה טוב ורבוי שמחה ולא חסרו דבר (זכיתם) זכית לישראל (לתורה באהב להאחות) להתחבר עמה באהבה ובאחוה (חודש שלישי בצאתם לרוחות) והיתה זאת בחודש השלישי לצאת בני מצרים לרוחה (טרם) קודם נתינת התורה (נגלית בשעיר ופארן) נגלית לעשו וישמעאל (ידעתם חקיך) והודעת להם חוקי התורה (ענשן ושכרן כראותך כי מאנו לשמרן) וכאשר ראית שלא רצו לקבל התורה והמצות (לא חשבתם) לא עשית מהן חשיבות (וראית להתירן) וראית שראוין להתירן שירשו ישראל את ארצם ארץ כנען (ממדבר נתנה) התורה לפי שהוא מקום הפקר לעין כל דורש ומבקש · ונתנה (נגד השמש) בגלוי (לעין כל סוקר) ורואה · כדי שיבוא כל מי שירצה ויקבלנה כי במקום הפקר יש רשות לכל אדם · וכל זאת עשה למען האומות עו"ג. אשר היו (סוררים) ממנה (שכנו צחיחה) בחוטים כגובה הסלע ומרדו בהקב"ה ומאנו לקבל התורה (להתעקר) כדי שיתעקרו (עת יבואו במשפט להתחקר) ויפקדו על מעשיהם הרעים · ולא יהיה להם פתחון פה ולומר אלו היינו יודעים גם אנו היינו מקבלים אותה ולכך (פיך לא דבר במסתרים) כי אם בגלוי ובמקום הפקר (צדק דובר) הקב"ה פתח לישראל בדבר צדק להודיעם מתן שכרם שקודם מ"ת נאמר להם ועתה אם שמוע תשמעו וגו' והייתם לי סגולה ממלכת כהנים וגו' · ואח"כ (מגיד מישרים) הגיד להם מישרים חוקים ותורות (רש"י) שהכל מישרים את האדם לדרך הטוב והישר (קולות כו' ראו ותמה כו') מלכי הארץ ושריה ראו את הקולות ותמהו כמ"ש וכל העם רואים את הקולות (שמות כ טו) וכתיב המה ראו כן תמהו (תהלים מח ו) (שלישים) תורה משולשת תורה נביאים וכתובים (כתבת לעם משולשי) כתבת לישראל המשולשים כהנים לוים וישראלים (שלשת שליש) עשית שליש ביניך וביניהם למרע"ה שהיה שלישי מבטן אמו אהרן מרים משה ובא (משבט שלישי) משבט לוי שהוא שלישי לשבטים התורה שהיא (תמימה וברה משיבת נפשי) (תמכת) אותי (להנחילי בירח שלישי) בחודש סיון שהוא שלישי לחדשים ושלישי ליציאת מצרים: (מישרים כל מעגלי טובו) התורה שמישרת את האדם ללכת בדרך כבושה ובמעגלי צדק (השמיע מפיו לעם קרובו להבות אש בקול בחצבו) בעת מתן תורה שחצב בקולו להבות אש שבו היה מבהיל לאומות העולם עובדי כוכבים (מגן הוא לכל החוסים בו) ועל ישראל החוסים בו היה מגין עליהם:

ארח חיים מוסר תוכחת אז דו האסט געגעבן דיא תורה וואס זיא איז אוועג פון לעבין אונ פון איר נעמט זיך ארויס איין מוסר צוא דיא ישראל וואס זייא זענען גיהאלפין מיט נחת האבין גישטורימט די זיילין פון דעם הימל אונ ערד די ישראל וואס זיינן צו דיר בהעפט אז זייא זיינען גיקומן נעמען דיא תורה פאר איין מתנה האסטו גימאכט ציהען דאס פאלק ישראל אונ האסט זייא גפירט וויא שאף אונ האסט זיי גפירט וויא איין סטאדע אונ האסט זייא זאט גימאכט מיט פרייד דוא האסט זייא מזכה גוועזן מיט ליבשאפט צוא בהעפטין זיך אין דער תורה דעם דריטין חודש נאך דעם אז זייא זיינען ארויס גיגאנגען פון מצרים צו הרוחה מדבר דיא תורה איז גיגעבין גווארין פון דער במדבר אין אזו איין ארט וואס הפקר איז גוועזן אקעגין דער זון פאר אלע זאלין זעהען פאר מיט דיין מויל האסטו ניט גרעט אין בהעלטעניש גירעכטיקייט אונ רעכט פארטיגעריד האסטו גרעט קולות אונ פלאקערין אונ בליצין האבין גיברענט אז גרויסע אונ פאר נעהמע האבין דאס געזעהען האבין זייא זיך פאר וואונדערט שלישים דו האסט גישריבין תורה נביאים כתובים צום פאלק וואס איז גיטיילט אויף דרייא חלקים כהנים אונ לוים אונ ישראלים דורך משה וואס איז גוועזן דער דריטער נאך אהרן ומרים אונ פון דעם דריטין שבט ראובן שמעון לוי תמימה די תורה וואס זיא איז גאנץ אונ לויטער אונ טוט דער קוויקן מיין לייב האסטו מיך גמאכט אונטער לעהנען אונ ארבין אין דריטן חודש דאס איז סיון מישרים אלע זיינע גוטע וועגין וואס זיינען רעכט פארטיג האט ער גמאכט הערין צו זיין פאלק וואס זיינען צוא אים נאהנט להבות דר פלאם פייער וואס איז ארויס גיגאנגן מיט א קול בשעת אז ער האט גיהאקט די שטיינער אויף די לוחות איז דאס שין צו די וואס האבין אין אים איין בטחון:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מוֹרִיד הַטָּל: מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר: מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה: וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים:

ספיין סימן אב פיוט ע״פ תשר״ק · ע״פ אברהם לנס ולתנצח

תָּמְכוּ כָבוֹד נוֹחֲלֵי תְעוּדָה · שֻׁתְּפוּ בְּמַתַּן יְקָרָה
וַחֲמוּדָה רְצוּיָה חֲשׁוּקָה מִכָּל כְּלֵי חֶמְדָּה · קְרוּאָה
בַּת מֶלֶךְ כְּבוּדָה: צִיר נֶאֱמָן קָרָאתָ לַעֲלוֹת · פְּנִינֶיךָ
בֵּאַרְתּוֹ חֲמוּרוֹת וְקַלּוֹת · עוֹנְשִׁין וְאַזְהָרוֹת פְּרָטוֹת
וּכְלָלוֹת · שְׂכַר הַמִּצְוֹת וְשִׁלּוּם גְּמוּלוֹת: נַמְתָּ לוֹ כֹּה
תֹאמַר · מִלִּפְחוֹת וּמִלְּהוֹסִיף מַאֲמַר · לְנָשִׁים בִּלְשׁוֹן רַכָּה
לוֹמַר · כּוֹבֶד הַדִּקְדּוּק לַאֲנָשִׁים לִגְמַר: יָרַד מִן הָהָר
וְהִשְׁמִיעָם · טַעֲמֵי מֶתֶק וְאִמְרֵי נוֹעַם · חֻבְּרוּ וְהֻשְׁווּ
כְּאֶחָד בְּמַדָּעָם יְזוֹרְזוּ לְהַקְדִּים מַעַשׂ לְמִשְׁמָעָם: וּבַשְּׁלִישִׁי
לְיוֹם הִתְקַדְּשָׁם בּוֹ · הִקְדִּים עַל יָדָם מֶלֶךְ בִּמְסִבּוֹ · דֶּרֶךְ
תַּלְמִיד לְהַמְתִּין לְרַבּוֹ · גְּדֻלָּתוֹ הִפְלִיא לְזֶרַע אוֹהֲבוֹ:
בְּנָסְעָם מִיַּם סוּף אֲגוּדִים · בְּרִיב וּמַצָּה נוֹסְעִים וְעוֹמְדִים:
חזן אֲזַי בְּעֵת נָסְעוּ מֵרְפִידִים אֶל סִינַי בָּאוּ כְּאֶחָד אֲחוּדִים:
קהל הַלְלוּיָהּ כִּי הוּא הָיָה וְיִהְיֶה · בְּגֶשֶׁם נְדָבוֹת אוֹתָנוּ יְחַיֶּה:
חזן לְפָנָיו יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה · וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

מטה לוי

(תמכו כבוד נוחלי תעודה) ישראל שנחלו התורה הנקראת תעודה נתמכו בכבוד (שתפו) כל ישראל נעשו שותפין (במתן יקרה וחמודה) שנהרגו כולם בלב אחד לקבל התורה ואמרו נעשה ונשמע קול אחד (קרואה בת מלך כבודה) כי התלמידי חכמים שעסקים בה כנסים בבתי מדרשות כמו בת מלך היושבת פנימה (ציר נאמן קראת לעלות) קראת למשרע״ה לעלות (פניניך בארתו) בארת לו את התורה (חמורות וקלות) הלכות החמורות והקלות בידיעתן (עונשין ואזהרות פרטות וכללות) עונשין ואזהרות של המצות בכלל ופרט (שכר המצות) בהאי עלמא (ושלום גמולות) לעתיד (מעל״ד) (נמת לו) אמרת לו (כה תאמר לבית יעקב (מלפחות ומלהוסיף מאמר) שלא להוסיף על המצות ולא הגרעו ממנו (לנשים בלשון רכה לומר) לומר לנשים בלשון רכה (כובד הדקדוק לאנשים לגמר) ולאנשים תדבר קשה ללמדם דקדוקי המצות שהם כבדים לקיימם לרמזים (ירד מן ההר והשמיעם טעמי מתק) טעמים מתוקים (ואמרי נעם)(חוברו והושוו כאחד במדעם · זורזו כו׳) הושוו בדעתם כאיש אחד בוריות להקדים נעשה לנשמע (ובשלישי כו׳ הקדים על ידם) וביום השלישי להזמנתם הקדים הקב״ה שכינת כבודו על הר סיני כחתן ביום חתונתו אשר הוא כמו (מלך במסבו) ואף כי דרך תלמיד להמתין לרבו (גדולתו הפליא) ואת הפליא הקב״ה לעשות (לזרע) אברהם (אוהבו) להראות להם גדולתו ופנותו להמתין לישראל (בנסעם מים סוף אגודים) כאשר נסעו מים סוף ועדיין לא היו חונים בדגלים רק היו כאגודה אסופים כולם יחד בערבוביא ומיד (בריב ומצה) היו (נוסעים ועומדים) נאמר במדבר סין וילונו וגו׳ (שמות טז ב) וברפידים נאמר וירב העם וגו׳ (שם יז ב) והיו מריבים עם משה היכן שנסעו ועמדו אך (אזי בעת נסעו מרפידים אל הר סיני) הושוו כולם בדעת אחת ואז (באו כאחד אחודים) לסיני: (היה ויהיה) ראשון ואחרון (בגשם נדבות) בטל של תחה״מ שהחיה את ישראל במ״ת כשנתעלפו · כן גם עתה (אותנו יחיה) (לפניו יקימנו ונחיה) לנצח · (וצדיק) ישראל הנקראים צדיקים · (באמונתו יחיה) ע״י שמאמינים בהקב״ה שיחיה המתים לעתיד ואינם ממרים כבודו בע״א בזכות זה יחיו לעתיד לבא:

בית לוי

(תמכו כבוד) ל׳ אחת תתמוך כבוד (משלי יא טז) ומש״ס עושר וכבוד אתי (שם ח יח) וכתיב כבוד ה׳ חכמים ינחלו (שם ג לה) (תעודה) תואר לתורה עפ״ה לתורה ולתעודה (שתפו) ל׳ שיתוף (יקרה) עפ״ה יקרה היא מפנינים (שם ג טו) (חמודה) עפ״ה הנחמדים מזהב ומפז רב (תהלים יט) (מכל כלי חמדה) כמ״ש וכל חפציך לא ישוו בה (משלי ג טו) ופירש״י כל חפצך לא יהיו שוין כנגדה (בת מלך כבודה) עפ״ה כל כבודה בת מלך פנימה (תהלים מה יד) (ציר נאמן) תואר למשרע״ה עפ״ה ציר נאמן לשולחיו (משלי כה יג) ועפ״ה בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז). (פניניך) תואר לתורה עפ״ה יקרה היא מפנינים (משלי ג טו) (בארתו) פרשת לו (נמת) לשון אמירה בתלמוד כמו ונומיתי לו (מלפחות ומלהוסיף מאמר) כמ״ש כה תאמר לבית יעקב וגו׳ (שמות יט יג) והיום אלה הדברים אשר תדבר וגו׳ לא פחות ולא יותר (טעמי מתק ואמרי נועם) עפ״ה צוף דבש אמרי נועם (משלי טז כד) (חוברו והושוו כאחד) כמ״ש ויען כל העם קול אחד ויאמרו וגו׳ (שמות כד ג) (ובשלישי ליום התקדשם בו׳) עפ״ה והיו נכונים ליום השלישי (שם יט יא) וכתיב וקדשתם היום ומחר (שם פ׳ י) (הקדים על ידם) כמ״ש ויהי ביום השלישי וגו׳ ויחרד כל העם אשר במחנה שהיו מדיין במחנה ואח״כ ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה עוד כתיב והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה׳ (שמות יט יח) ירד מתחלה כבר (אגודים) כאגודים בערבוביא׳ או לשון נאגדים ונסבכים (בריב ומצה) שניהם לשון ריב (אחודים) לשון אחדות ועפ״ה ויחן שם ישראל (שם יט ב) ויחן לשון יחיד כאיש אחד בלב אחד: (בגשם נדבות) כמ״ש גשם נדבות תניף אלהים (תהלים סח י) ות״י כד שמעו ישראל ית קל גבורתך פרחו נפשיהון מן יד אתיבתא עליהון טלין דתחייתא ומערין דרשא (וצדיק באמונתו יחיה) ל״ש (חבקוק ב ד)

תמכו כבוד נוחלי תעודה דיא ישראל וואס האבין גירשנט דיא תורה
זיינען אונטער גילעהינט גיוועזן מיט כבוד אז זייא האבין מקבל
גיוועזן דיא טייערע אונ גילוסטיגע תורה זיינען זייא גיוועזן מיט גרויס
ליבשאפט איינער מיט דעם אנדערין אונ זיא איז ליבער אונ גילוסטיגער
פון אלע גילוסטיגע כלים אונ זיא ווערט אן גירופין בת מלך ציר נאמן
אונ האסט גירופין דעם שליח משה רבינו ער זאל ארויף גיין אויף דעם
היכל אונ האסט אים מפורש גיוועזן דיא גרינגע אונ הארבע מצות וואס
זיינען טייערער פון גין גאלד אונ עונשין אונ אזהרות אונ כללות אונ
פרטות אונ דעם שכר פון מצות צוא איטליכן נאך זיינע מעשים נאך
אונ האסט צו אים גיזאגט אזוא זאלסטו זאגין נים מוסיף זיין אונ נים
מינערין פון סיינע רייד צוא דיא ווייבער מיט ווייכע רייד צוא ריידין
אונ צוא דיא מאנען זאל מען רעכט מדקדק זיין אונ צוא לערנען יעד
פון תור פון דעם בארג האט ער אראפ גינידערט אונ האט זייא גימאכט

הערין דיא זיסע טעמים פון דער תורה זייא האבין זיך אלע אין
איינעם פאר גלייכט אונ באהעפט מיט זייער שכל זייא האבין זיך
גיפעדערט אונ האבין גיזאגט מיר וועלין טאן חאטשע זייא האבין
נאך ניט גיהערט ובשלישי אונ נאך דעם דריטין טאג אז זייא האבין
זיך מקדש גיוועזן איז גאט ברוך הוא פריער פון זייא גיקומען צום בארג
אזו וויא איין מלך צו דער חופה דער סדר איז דאך איין תלמיד דארף
ווארטין אויף זיין רבי אבער גאט האט גימאכט וואונדערין זיין גרויס
ליבשאפט צוא דיא קינדער פון דיא אבות אונ איז פריער גיקומען
בנסעם אז זייא האבין גיצוגין פון דעם ים סוף האבין זייא אלין גיצויגין
אונ גישמאנגין מיט קריג אונ צאנק אונ אז זייא האבין גיצויגין פון
רפידים אונ זיינען גיקומען צוא דער מדבר סיני זיינען זייא גיוועזן
אלע אין איינעם מיט גרויס פריינטשאפט הללויה לויבט גאט וואס ער
איז גיוועזן אונ וועט זיין אונ וועט לעבדיג מאכין דיא מתים מים

יוצר ליום שני של שבועות

פֶּן תֵּהָפֵךְ לְתֹהוּ בְּתֶרֶץ · יְסָדוּ עַמּוּדֶיהָ בְּאָנֹכִי בְּמֶרֶץ ·
יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ: צְבָאוֹת קֹדֶשׁ אֲחוּזִים בְּעֶתָה ·
צֶלַע כְּגִינַת עֲלֵיהֶם כָּפְפָתְ · צְרוּפָה קִבְּלוּ בְּמָגוֹר
וְאֵימָתָה · צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ: חָשׁוּ הָרִים לְקַבֵּל
שְׁכִינָתוֹ · חֲפֵצִים לְהִתְעַלּוֹת בִּיקַר תִּפְאַרְתּוֹ · חֻבַּב חוֹרֵב
מֵהָרֵי אַדְמָתוֹ · חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ: קְרָאתָ לֶעָנָו
מֵרוֹם גְּבֹהִים · לְהַנְחִיל תְּעוּדָה לְעַם כְּמֵהִים: חזן מְאֹד
נַעֲלֵיתָ עַל כָּל אֱלֹהִים · וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

כוונת הפייטן לשבח ולהודות על שרצה הקב"ה לזכות את ישראל בתורה ולספר שיפיה אשר דברו עמהם ובשמע אשר בשבילם יוצו לגאולם · ולא יבושו ולא יכלמו עדי עד:

אִם לֹא אֲמָרֶיךָ הַנְּעִימִים · חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
מִתְקַיְּמִים · וְהִנְחַלְתָּם מוֹרָשָׁה לִמְעוּטֵי עַמִּים ·
מֵאַהֲבָתְךָ אוֹתָם וּבְזֵכֶר שְׁבוּעַת קְדוּמִים · וּמְאֹד תִּתְאַוֶּה
לָמוֹ לִהְיוֹת שְׁלֵמִים · וּבְמִשְׁפְּטֵי חֻקֶּיךָ לֵב וָדַעַת
מְשִׂימִים · וּבְסוֹד יְרֵאֶיךָ יָשִׁיבוּ טְעָמִים · בְּרִיתְךָ לִנְצוֹר
לָלֶכֶת בְּדַרְכְּךָ תְּמִימִים · וּבְעֵת הִשְׁמַעְתָּם חֻקֶּיךָ הַתְּמִימִים ·
עָמְדוּ בְמוֹרָא כְּאֶחָד מְשֻׁלָּמִים · וְנִגְלָה לָמוֹ רָז מַלְאָכֵי

נאנכי במרץ) וכאשר שמעה הארץ דבור אנכי שיצא מפי הגבורה וישראל קבלוה אז נתיסדו עמודים בחוזק שידעה כי לא לתוהו נבראת על זה (יודוך ה' כל מלכי ארץ) ישראל שנקראו (צבאות קודש אחוזים בעתה · צלע כגינת עליהם כפפת) כאשר כפפת עליהם את ההר כגיגית ואמרת אם תקבלו תורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אחזה אותם בעתה ורעדה ואז (צרופה קבלו במגור ואימתה) קבלו את התורה שנקראת צרופה ברעדה ואימה (צופיה הליכות ביתה) התורה מלמדתן דרך הטוב לפרוש מעבירה (חשו הרים) מיהרו הרי תבור וכרמל (לקבל שכינתו) כי כל אחד אמר עלי ישרה השם שכינתו · והיו (חפצים להתעלות ביקר תפארתו) אך (חבב חורב) נתחבב הר חורב (מהרי אדמתו) מכל הרי אדמה ואותו (חמד אלהים לשבתו) (קראת לענו מרום גבוהים) קראת למשה רבינו עליו השלום משמים הגבוהים (להנחיל תעודה לעם כמהים) להורים התורה שנקראת תעודה לישראל התאבים וחושקים לישועתו של הקדוש ברוך הוא (מאד נעלית כו' ומשה כו') ע"י זה שעלה משה אל האלהים מאוד נעלית על כל אלהים בעשותך מה שאין יכולת לזולתך לעשות כן ומשה שעלה אצלו גם הוא לפי ערכו נתעלה על כל ב"א: (ימלוך ה' כו') יהי רצון שתמלוך עלינו בציון ואז תקרבנו אליך על ידי הנביאים לדבר עמהם כמאז ותכון לעולם בקרבנו: (אם לא אמריך הנעימים) אם לא שיתעסקו ישראל בתורה שאמריה נעימים (חקות שמים וארץ לא נתקיימים והנחלתם כו') והנחלת את התורה לישראל מעוטי עמים (מאהבתך אותם ובזכר שבועת קדומים) ומטעם זכרו את השבועה שנשבע לאבות שקדמו לעולם (ומאד תתאוה למו להיות שלמים) ואתה מתאוה להם מאוד כל זמן היותם מושלמים (ובמשפטי כו') וכשהם משימים לב ודעת למשפטי חוקיך (ובסוד יראיך ישיבו טעמים) ובסודות התורה שהם רק ליראיך ולחושבי שמך מכ"ז הם משיבים טעמים כפי כחם (בריתך לנצור) וכשהם שומרים את הברית (לכת בדרכך תמים) אז אתה מתאוה להם מאוד (מעל"ד) (ובעת השמעתם

תוספת מ' כלה ובאורים (ישעיה כג) (במרץ) ל' חוזק כמו ותכל נמרץ (מיכה ב י) (יודוך ה' כו') ל"ס (תהלים קלח ד) (צבאות קודש) תואר לישראל עפ"ה והוצאתי את צבאותי (שמות ז ד) עוד כתיב יצאו כל צבאות ה' (שם יב מא) (בעתה) ל' חרדה ורעד (צלע) ל' צד כמו על צלע צפון (שמות כו לה) (צרופה) תואר לתורה עפ"ה כל אמרת אלוה צרופה (משלי ל ה) ופרש"י מזוקקת ולא כתב דבור שלא לצורך עד כאן לשונו (במגור) שהיו נעים ונדים באימה שנאמר (שמות כ טו) וירא העם וינועו (צופיה כו') ל"ס (משלי לא כז) ע"ש פרש"י (חשו) ל' מהירות כמו מהר שלל חש בז (ישעיה ח א) (חורב) הוא הר סיני (חמד אלהים לשבתו) ל"ס (תהלים סח יז) (קראת לענו) כמ"ש ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה (שמות יט כ) (תעודה) תואר להורה כמו לתורה ולתעודה (ישעיה ח כ) (כמהים) לשון תאוה וחשק כמו כמה לך בשרי (תהלים סג ב): (אמריך הנעימים) עפה"כ דרכיה דרכי נועם (משלי ג יז) (לא מתקיימים) עפ"ה אם לא בריתי וגו' (ירמיה לג כה) (מורשה) עפ"ה מורשה קהלת יעקב (דברים לג ד) (למעוטי עמים) עפ"ה כי אתם המעט מכל העמים (שם ז ז) (מאהבתך אותם ובזכר שבועת קדומים) כמ"ש כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה אשר נשבע לאבותיכם (שם ז ח) (למו) כמו להם (להיות) כמו היותם (ובסוד יראיך) עפ"ה סוד ה' ליראיו (תהלים כה יד) (לנצור) לשון שמירה כמו לנצור ארחות משפט (משלי ב ח) (לכת) כמו

אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענִישׁ אַלֶע בֶּערְג הָאבִּין גִיצִיטֶערְט אַז זַייא הָאבִּין דִיךְ דֶער זֶעהֶען יראת פוּן דֶעם תְּנַאי וָואס גָאט הָאט גִיהַאט מִיט דֶער עֶרְד הָאט זִיא זִיךְ גִיפָארְכְטִין אוּנ גִיצִיטֶערְט אוּנ הָאט זִיךְ גִיטְרַאכְט טָאמֶער וָועט זִיא זִיךְ אִיבֶּער קֶערִין אוּנ וָועט וֶוערִין פַאר וִויסְט אוּנ מִיט דֶעם וָואס דִיא יִשְׂרָאֵל הָאבִּין בִּרְצוֹן מְקַבֵּל גִיוֶועזְן דִיא תּוֹרָה וָואס הַייבְּט זִיךְ אָן מִיט אָנֹכִי זַיינֶען גִישְׁטַארְקְט גִיוָוארְן דִיא זֵיילִין פוּן דֶער וֶועלְט דִיךְ גָאט לוֹיבִּין אַלֶע מְלָכִים פוּן דֶער וֶועלְט צבאות דִיא הַיילִיגֶע יִשְׂרָאֵל הָאט אָן גִינוּמֶען אַיין צִיטֶערְנִעשׁ וָואס דוּא הָאסְט אוֹיף זַיי אוֹיף גִיהוֹיבִּן דֶעם בַּארְג סִינַי וִויא אַיין פַאס דִיא לוֹיטֶערֶע תּוֹרָה הָאבִּין זַייא מְקַבֵּל גִיוֶועזְן מִיט פַאר וָואגְלוּנְג אוּנ פָארְכְט דִיא תּוֹרָה אִיז גִיגְלִיכִין צוּ אַיין אִשָּׁה וָואס זִיא זֶעהֶעט וָואס אִיר שְׁטוּבּ בַּאדַארְף חשו אַלֶע בֶּערְג הָאבִּין גִיאַיילְט אוּנ הָאבִּין גִיוָואלְט מְקַבֵּל זַיין דִיא שְׁכִינָה אוּנ הָאבִּן גִיוָואלְט דֶער הוֹיבִּין וֶוערִין מִיט זַיין שְׁוֵוינְקַייט עֶר הָאט פוּן אַלֶע בֶּערְג וָואס אוֹיף דֶער עֶרְד בֶּעסֶער לִיבּ גִיהַאט דֶעם בַּארְג סִינַי אוּנ גָאט הָאט גִיגְלוּסְט אוֹיף אִים זַיין זִיצוּנְג קראת דוּא הָאסְט גִירוּפִין צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ פוּן דֶעם הוֹיכִן הִימֶל צוּא מַאכִין יַרְשְׁנֶן דִיא תּוֹרָה צוּם גִילוּסְטִינְגֶן פָאלְק מאוד דוּא בִּיסְט זַייעֶר הוֹיךְ אִיבֶּער אַלֶע שְׁטַארְקֶע אִיז פָאר משה אַרוֹיף גִיגַאנְגֶען צוּא גָאט:

אם לא אמריך הנעימים וָואלְטִין נִיט גִיוֶועזְן דַיינֶע זִיסֶע רֵייד וָואלְטִין הִימֶל אוּנ עֶרְד קֵיין קִיוּם נִיט גִיהַאט אוּנ הָאסְט זַייא גִימַאכְט יַרְשְׁנֶן צוּ יִשְׂרָאֵל וַוייל דוּא הָאסְט זַייא לִיבּ גִיהַאט אוּנ הָאסְט זַייא גִידַיינְקְט דֶעם זְכוּת אָבוֹת אוּנ דוּא טוּסְט צוּא זַייא גִילוּסְטִין וַוייל זַייא זַיינֶען גוּט אוּנ גַאנְץ אוּנ אִין דַיינֶע מִשְׁפָּטִים אוּנ חוּקִים טוּעֶן זַייא זַייעֶר הַארְץ אוּנ זַייעֶר מַחֲשָׁבָה אוּנ אִין דֶעם סוֹד פוּן דַיין פָארְכְטִיגֶער תּוֹרָה טוּעֶן זַייא פַאר עֶנְטְפֶערִין דִיא טְעָמִים אוּנ טוּעֶן הִיטִין דַיין בְּרִית אוּנ גֵייעֶן אִין גוּטִין וֶועג אוּנ אַז דוּא הָאסְט זַייא גִימַאכְט הֶערִין דַיינֶע גַאנְצֶע חוּקִים זַיינֶען זַייא אַלֶע גִישְׁטַאנֶען מִיט גְרוֹיס פָארְכְט אוּנ עֶס אִיז זַייא אַנְטְפְּלֶעקְט גִיוָוארִין דֶער סוֹד פוּן דִי מַלְאָכִים אוּנ הָאבִּין גִיזָאגְט פְרִיעֶר נַעֲשֶׂה דֶער נָאךְ נִשְׁמַע אוּנ הָאסְט גִיזָאגְט הַלְוַאי וָואלְטִין זַייא גִיהַאט דָאס הַארְץ אוֹיף אַייבִּיג זַייא זָאלִין פַאר מִיר מוֹרָא הָאבִּין אַז עֶס זָאל זַייא גוּט זַיין אוֹיף אַייבִּיג לו עמי וָואלְטִין מִיךְ מַיין פָאלְק צוּ גִיהֶערְט אוּנ זָאלִין גֵיין אִין מַיינֶע גִיצַייכִינְטֶע וֶועגִין אוּנ וָואלְטִין גִיוֶועזְן

יוצר ליום שני של שבועות

סימן שלימן לאותיות משפט ע"ש ותשר שמתמך. שמו מרומז ככל בית שמעון בר יצחק

שלמים בחנותם נגד ההרה׳ שוים ונכונים ברוח נשברה׳ שמעתם חקיך ערוכה ושמורה׳
שמעה עמי ואדברה: מצות וחקים דת ודין׳ משם למדו מאמצי הדין׳ מדשן ביתך זכו להעדין׳ משמים השמעת דין: עד לא נגלה למצוקי ארץ׳ עבר וזרח והופיע בארץ׳ עמים משם נפרצו פרץ׳ עמד וימודד ארץ: ומרבבות קדש אתה במצעד׳ ולעם קרובו מסיני נועד׳ ועמודי תבל געשו להרעד׳ ויתפוצצו הררי עד: נקבצו לאמים רגש בשמעם׳ נאספו לקוסם לשאלו מה טעם׳ נאם השיבם על מה הרעם׳ נותן עוז ותעצומות לעם: בנתה מרחוק לנוחלי תעודה׳ בשלם יסדת על ארץ אגדה׳ בכן נעבדך בגיל ורעדה׳ בסוד ישרים ועדה: רדתך לסיני באלים בוערים׳ רשף לרגלך יצא בהדורים׳ רועדים נמוגים כל יצורים׳ ראוך יחילו הרים: יראה וחלה מתנאה הארץ׳ יזמה

בית לוי: (ונכונים) מוכנים כי התנוס של אשו נכונים ויהון זמנין (שמות יט יא) (ערוכה ושמורה) ל"ס ערוכה בכל ושמורה (ש"ב כג ה) ופירוש ר"ל בדורה (שמעה עמי ואדברה) ל"ה (תהלים נ) (מאמצי הדין) תואר לת"ח ע"ש שמהדרים בכל מאמצי כהם להון הדין לאמיתו (מדשן ביתך) תואר לג"ע (להעדין) כמו להתעדן והוא כענין ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם (תהלים לו ט) (למצוקי ארץ) תואר לישראל ע"ש כי לה׳ מצוקי ארץ (ש"א ב ח) ות"י ולצדיקיא עבדי רעותיה שכליל להון תבל (וזרח והופיע) כמ"ש וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן (דברים לג ב) (עמד וימודד ארץ) ל"ה (חבקוק ג ו) (ומרבבות קודש אתה) ל"ה (דברים לג ב) (במצעד) עפ"ה בצעדך משדה אדום (שופטים ה ד) (עמודי תבל געשו להרעד) כמ"ש ותגעש ותרעש הארץ (תהלים יח ח) (ויתפוצצו הררי עד) ל"ה (חבקוק ג ו) (ויתפוצצו) ל׳ שבירה ורצוץ (עד) ענינו כמו עולם (לאומים) האומות כמו ולאום מלאום יאמץ (בראשית כה) (רגש) לשון המון כמו למה רגשו גוים (תהלים ב א) (לקוסם) תואר לבלעם כמ"ש ואת בלעם בן בעור הקוסם (יהושע יג כב) (נאום) ג"כ תואר לבלעם ע"ש נאום בלעם בנו בעור ונאום הגבר וגו׳ נאום שומע וגו׳ (במדבר כד טו) (הרעם) ל׳ רעש כמו רעם הרים (איוב לט כה) (עוז ותעצומות לעם) לשון הכתוב (תהלים סח לו) וכאן הוא רמז לתורה (בנתה מרחוק) על שם הכתוב בנתה לרעי מרחוק (שם קלט ב) ופירש רש"י בנתה מרחוק למשכני אל רצותך ותכתך לרעי לחברני אליך ע"כ לשונו (לנוחלי תעודה) תואר לישראל ע"ש שנחלו התורה שנקראת תעודה כמ"ש לתורה ולתעודה (ישעיה ח כ) (בשלם) כמו בשבילם (יסדת על ארץ אגודה) עפ"ה ואגודתו על ארץ יסדה (עמוס ט) וארץ הוא תואר לישראל עפ"ה כי תהיו אתם ארץ חפץ (מלאכי ג יב) ואגודתו פרש"י קבוצת בריותיו (בכן) ר"ל הואיל וכן הוא (בגיל ורעדה) עפה"כ וגילו ברעדה (תהלים ב יא) (בסוד ישרים ועדה) ל"ה (שם קיא א) (באלים) במלאכים שנקראים אלים (בוערים) בוערים כאש (רשף לרגלך יצא) כמ"ש ויצא רשף לרגליו (חבקוק ג) ע"ש פרש"י (בהדורים) ענין פאר ויופי (לרגלך) מלשון ויברך ה׳ אותך לרגלי (בראשית ל) (ראוך יחילו הרים) ל"ה (חבקוק יג) (ויחילו) לשון חיל וחלחלה (יזמה) ל׳ מחשבה כמ׳ יזמו לעשות (בראשית יא ו) (בחרן) ל׳ גזירה

מטה לוי: (שלמים בחנותם נגד ההרה) כשחנו ישראל נגד הר סיני אז היו יותר בשלמות במעשיהם מבזמן אחר והיו (שוים ונכונים ברוח נשברה) מזומנים באימה וביראה כתלמיד העומד לפני רבו (מצות) שמעית (וחוקים) שאין להם טעם (דת) גזרת מלך בעעם (ודין) שבין אדם לחברו (משם למדו) תלמידי חכמים שנקראו (מאמצי הדין) (מדשן ביתך זכו להעדין) משונג של ג"ע זכו להתעדן בעת (משמים השמעת דין) כשהשמעת אותם דיני התורה משמים (עד לא נגלה למצוקי ארץ) קודם שנגלה לישראל שנקראו מצוקי ארץ (עבר חרח והופיע בארץ) החזיר הקב"ה להורה על כל אומה ולשון וכשלא קבלוה אז (עמים משם נפרצו פרץ) מהר סיני נחתם גזר דינם של האומות ע"א לפרוץ בם פרץ להורידם לגיהנם וכתיב (עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים) (ומרבבות קודש אתה במצעד) ובא לישראל ועמו מקצת רבבות מלאכי קודש בעת אשר צעד והלך משעיר ומשדה אדום (ולעם כו׳ ועמודי תבל געשו להרעד) עמודי העולם נתגעשו ורעדו (ויתפוצצו הררי עד) ונשברו הררי עולם שהיו יראים שמא לא יקבלו ישראל את התורה ויחזור העולם לתוהו ובוהו (נקבצו לאמים רגש בשמעם) וכששמעו האומות את הרעש (נאספו) נקבצו ובאו (לקוסם) לבלעם הקוסם (לשאלו מה טעם) של הרעש (נאם השיבם) השיב להם בלעם המשומם בלשון נאם אם לא תדעי לך (על מה הרעם) אני אומר לכם (נותן עוז ותעצומות לעם) הקדוש ב"ה נותן התורה לישראל (בנתה מרחוק) כתת דעתך והשגחתך קודם בריאת העולם (לנוחלי תעודה) על ישראל לאהוב אותם ולהנחיל להם התורה שנקראת תעודה (בשלם) בשבילם (יסדת כל ארץ אגודה) יסדת של הארץ קבוצת בריותיך (בכן) יען שהכל בשבילנו (נעבדך) ראוי שנעבדך (בגילה ורעדה בסוד ישרים) בעצת הישרים ובני העדה (רדתך לסיני באלים בוערים) ירדת לסיני במלאכים שרפי אש (רשף לרגלך יצא בהדורים) מלאכים

של רשפי אש באו עמך לסיני בפאר ויופי וכאשר (ראוך יחילו הרים) אחזו הרים הלהלה כי נחלי ארנון נדבקו זה עם זה (יראה וחלה מתנאה הארץ) הארץ נתייראה וחלה מתנאי שלה שאם לא יקבלו התורה שיחזירנה לתוהו ולכך (יזמה) חשבה (כן תהפך לתוהו בחרן) בגזירת התנאי (ויסדו ממודיה

טל פון תחיה אין דעם זכות וואש מיר גלויבין אין אים וועלין מיר פר אים אויף שטיין אונ וועלין לעבין:

שלמים כהנותם דיא ישראל וואס זיינען גיוועזן גיהיילט פון אלע מומים בשעת מתן תורה אז זייא האבין גירועט אנטקעגין בארג זייא זיינען גיוועזן גלייך אונ אן גיברייט מיט איין צוא בראכין גימיט דיינע גיזעץ וואש זיינען גיהיט אונ אן גירעכט האסטו זייא גימאכט הערין אונ האסט זייא גיזאגט הערט מיך צוא מיין פאלק וואס איך וועל רייידן מצות אונ חקים אונ דינים איז אלץ פון דער תורה פון דארט האבין זייא זיך גילערינט צוא שטארקין אין משפט זייא האבין זוכה גיוועזן צוא שמירין זיך מיט פעטקייט פון דיין הויז פון הימעל האסטו זייא גימאכט הערין דעם דין עד לא נגלה איידער ער האט זיך באוויזין צוא דיא גרונטין פון דיא ערד איז ער איבער גיפארין אונ האט גימאכט שיינען אויף דער וועלט דאס מיינט מען ער האט גיפרעגט צו ישמעאל אוב זייא ווילין מקבל זיין דיא תורה האבין זייא ניט גיוואלט אונ פון דארטין האבין דיא עמים זיך גינומען איין בראך אזוא וויא עס שטייט

אין חבקוק ער איז אויף גישטאנען אונ האט גימאסטין דיא ערד ומרבבות אונ האט גיטראטין מיט פיל צעהען טויזינט מלאכים אונ האט זיך באוויזין פון בארג סיני צוא זיין נאהענטע פאלק אונ דיא זיילין פון דר וועלט האבין גישטורימט אונ גיציטערט אונ אלע גרויסע בערג זיינען צוא בראכין גיווארין נקבצו דיא פעלקער וואש דינען עבודת כוכבים האבין זיך איין גיזאמילט אז זייא האבין גיהערט דעם גרויסין שטורעם אונ האבין זיך איין גיזאמילט צוא בלעם אים צו פרעגין וואס איז דר טעם האט ער זייא גיענטפערט פאר וואס איז דער שטורעם נאט גיט דיא שטארקע תורה צוא זיין פאלק בנתה דוא האסט פריער גיקוקט פון לאנג דיא ישראל וואס זייא האבין גירשנת דיא תורה מיט חכמה האסטו גיגרונדט פעסטיגט דיא וועלט דרום דארפין מיר דיך דינען מיט פרייד אונ ציטערנעש מיט דער עצה פון תלמידי חכמים רדתך דוא האסט גינידערט אויף דעם בארג סיני מיט ברענעדיגע מלאכים עס איז ארויס גיגאנגען מיט דיר מיט שוינקייט מלאכים וואס זיינען וויא פייערדיגע קוילין זייא זיינען צו גאנגען גיווארן אונ האבין גיציטערט

מְרוֹמִים • עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה הֱיוֹת מַקְדִּימִים • וְנַמְתָּ מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לְעוֹלָמִים • לְיִרְאָה אוֹתִי לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים • לוּ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי וּבִדְרָכַי מְסֻיָּמִים • וְיִצְדְּקוּ וְיִתְהַלְּלוּ בְּלִי הֱיוֹת אֲשֵׁמִים • כִּמְעַט מִפְּנֵיהֶם אַכְנִיעַ שׁוֹטְמִים • וְאָשִׁיב יָדִי עַל אוֹיְבִים וְקָמִים : חזן יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיָי תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים • לֹא בוֹשִׁים וְלֹא נִכְלָמִים • וְאַתָּה אֲדוֹן הַצּוּר תָּמִים • בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן לְאֹרֶךְ יָמִים • פֶּתַח דְּבָרֶיךָ הֲבִינֵם בְּחִכּוּמִים • וּתְזַכֵּם לִהְיוֹת חַיִּים וְקַיָּמִים • וּבְתוֹכָם תִּשְׁכּוֹן רָם עַל רָמִים :

תו"ק חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ :

חזן וקהל — כוונת הפייטן להודיע איך הדברות חלוקים חמשה מול חמשה ויסודו ממדרש המכילתא

וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב • וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל לִנְקוֹב • מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב • קָדוֹשׁ :

שם המחבר חתום שמעון בר יצחק בר אבון חזק

שְׁבוּיַת מָרוֹם לָקְחָה כְּהַיּוֹם • מִצְוֹתֶיהָ וְהוֹרִיּוֹתֶיהָ מִפִּי אָיוֹם מִמִּדְבָּר נְתוּנָה לְיוֹצְאֵי פִדְיוֹם : מַאֲמָר וְצִוּוּי וְעוֹנֶשׁ וְאַזְהָרָה • חוֹק וּמִשְׁפָּט בְּרִית וְתוֹרָה • נוֹעַם הֶגֶה דִּבְּרוֹת עֲשָׂרָה : עֲרוּכִים יַחַד זֶה אַחַר זֶה • וּצְמוּדִים מֵחֶזֶה אֶל מֶחֱזֶה • לוּחוֹת כְּתוּבִים מִזֶּה וּמִזֶּה : וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים לְאִשָּׁה • חֲקָקָם זֶה כְּנֶגֶד זֶה לִדְרָשָׁה • כּוֹנָם וְהִתּוּם חֲמִשָּׁה מוּל חֲמִשָּׁה : נוֹעַם אָנֹכִי הִשְׁמִיעַ

(ונמת) ל' אמירה בתלמוד כמו ונומיתי לו (יבמות קכב) (מי יתן כו') ל"ס מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו' למען ייטב להם ולבניהם לעולם (דברים ה כו) (לו עמי כו') ל"ה (תהלים פא יד טו) (ואשיב ידי כו') ל"ה (שם פסוק טו) ועל צריהם אשיב ידי (ישראל נושע וכו') ל"ה (ישעיה מה יז) (הצור תמים) עפ"ה הצור תמים פעלו (דברים לב ד) (באור פניך יהלכון) ל"ה (תהלים פט טז) (פתח דבריך) ל"ה (שם קיט קל) (ובתוכם תשכון רם על רמים) כמ"ש ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזוב את עמי ישראל (מלכים א ו יג) : (ויקם עדות ביעקב וכו') ל"ה (תהלים עח ה) (מורשה קהלת יעקב) ל"ס (דברים לג ד) (שבוית מרום) עפ"ה עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תהלים סח יט) ופרש"י אתה נגיד משה בן עמרם עלית למרום שבית שבי את התורה ולקחת מתנות מן העליונים לתתם לבני אדם עכ"ל (והוריותי') ל' הוראה (איום) תואר להקב"ה (ערוכים) ל' סדור כמו וערך הכהן (ויקרא ה) (וצמודים) לשון זוג כמו צמד תמורים (שופטים יט י) ות"י זוג חמרין (מחזה אל מחזה) ל"ה (מלכים א ז ה) ות"י זוי לקבל זוי (מכתב אלהים) כמ"ש והמכתב מכתב אלהים הוא (שמות לב טז) (לאששה) לשון חוזק כמו זכרו זאת והתאוששו (ישעי' מו ח) (כונם) ל' מכוון (והתום) ל' רושם כמו והתוית תו פרש"י ורשמת

כו' ונגלה למו כו' היות מקדימים) ונגלה להם סוד שמלאכי השרת משתמשים בו בזה שהקדימו נעשה לנשמע (ונמת) ואמרת (מי יתן כו' לו עמי שומע לי) הלואי שישמעו עמי לי (ובדרכי מסוימים) ושיהיו מושלמים בדרכי (ויצדקו ויתהללו בלי היות אשמים) שיהיו נזהרין מחטוא לי עד שיהיו ראוין להתהלל בהם שאין בהם אשם (כמעט מפניהם אכניע שוטמים) והייתי מכניע מפניהם את אויביהם בשעה מועטת (ואשיב ידי) מכה ואתן אותה (על אויבים וקמים) ולכרות אותם • ואתה אלהינו הלא אמרת על ידי נביאך ישעיה (ישראל נושע בה' תשועת עולמים) שיהיו נושעים בעזר ה' תשועה המתקיימת לעולם (לא בושים ולא נכלמים) שלא יבושו בין העובדי כוכבים כי לא ישתעבדו עוד להם • לכן בקשתנו (ואתה אדון הצור תמים) שתקיים הבטחתך בימינו (באור פניך יהלכון) שילכו ישראל באור התשועה הבאה מלפניך (לאורך ימים • פתח דבריך הבינם בחכומים) שתבינם בדת חדשה שתלמוד ממנו לעתיד ולא יהיו עוד פלוגתות וספיקות (ותזכם כו') בתוכם תשכון אתה (רם על רמים) ואתה לבדך תוכל לקיים בטחון נלתי כזה כי אתה (חי וקיים) לעולם (נורא) על כל אלהים (ומרום וקדוש) : (ויקם עדות ביעקב) העמיד עדות התורה ביעקב להיות מתקיים לעולם (ותורה שם בישראל לנקוב) ונתן להם התורה שבע"פ לפרש על ידה כל משפטי התורה וזהו (מורשה קהלת יעקב) לבד כמ"ש לא עשה כן לכל גוי לפי שהעובדי כוכבים מלעיגים על התלמוד לכן משפטים בל ידעום (תהלים קמז כ) ומי עשה כל זאת (קדוש) : (שבוית מרום) התורה שהיתה כשבויה במרום עד זמן נתינתה (לוקחה כהיום) בששה בסיון • (מצותיה כו' ממדבר כו') מצותיה והוריותיה נתונה על הר סיני מפי הקב"ה שנקרא איום לישראל היוצאים ממצרים ובעשר לשונות נאמרה התורה (א' מאמר) ויאמר ה' • (ב' וצווי) צו את בני ישראל • (ג' ועונש) וענשו אותו • (ד' ואזהרה) והזהרתה אתהם (ה' ו') (חוק ומשפט) אלה החוקים והמשפטים • (ז' ברית) ואני זאת בריתי • (ח' ותורה) וזאת התורה • (ט' נועם) דרכיה דרכי נועם • (י' הגה) והגית בו יומם ולילה • וכל זה הם כנגד (דברות עשרה) אשר הם (ערוכים יחד זה אחר זה) סדורים חמשה בלוח אחת וחמשה בלוח אחרת (וצמודים מחזה אל מחזה) כמראה כתיבת לוח זה כן מראה כתיבת לוח השני (לוחות כתובים מזה ומזה) כתובים משני עבריהם מזה ומזה כי היו האותיות חלולין ונראין מעבר זה לעבר זה (והמכתב מכתב אלהים לאששה) כדי שתהיה הכתיבה חזקה ומאושרה (חקקם זה כנגד זה לדרשה) כדי לדרוש היחוס שביניהם (כונם והתום) כתבם ורשמם מכוונים (חמשה נגד חמשה) חמשה דברות ראשונות עד חמשה דברות אחרונות כי כל אחת שבלוח אחת לפי מדרגת קדימתה רומזת לשכנגדה (נועם

גירעכט אונ גילויבט אונ וואלטין ניט גיוועזן שולדיג וואלט איך פאר זייא גימאכט אונטער טעניג דעם שטן אונ איך וואלט אום גיקערט מיין האנט אויף מיינע שונאים׃ דיא ישראל ווערין גיהאלפין מיט דר הילף פון גאט וואס זיין הילף איז אויף אייביג זייא ווען קיין מאל ניט פאר שעמט ווערין ואתה אונ דוא ביסט דער האר דער באשעפר פון דער וועלט מיט דער ליכט פון דיין פנים ווען מיר גיין אויף אייביג דעם אן הייב פון דיין תורה מאך זייא פאר שטיין מיט חכמה אונ זייא זאלין זוכה זיין לאנג צוא לעבין אונ צווישין זייא ווערסטו רוען וואס דוא ביסט העכער פון אלע הויכע חי וקים ער לעבט אונ האט איין קיום אויף אייביג ער איז פארכטיג אונ הויך אונ הייליג : ויקם עדות ביעקב ער האט אויף גישטעלט יעקב פאר איין עדות אז ער איז איינער אונ דיא תורה האט ער בשיידעט צוא דיא ישראל וואס זיא איז איין ירושה צום איין זאמלונג פון יעקב פון דעם הייליגן גאט :

שבוית מרום דיא תורה וואס זיא איז גיפאנגען גיווארין פון הימל אין זיא גינומן גיווארין אין דעם טאג דאס הייסט זעקס טאג אין סיון מיט אירע מצות אונ מיט אירע דינים פון דעם פארכטיגן גאט זיא איז גיגעבין גיווארין פון דער מדבר צוא דיא וואס זיינען אויס גילייזט גיווארין מאמר וצווי מיט דיא לשונות איז זיא גיזאגט גיווארין אונ מיט דיא זיסע עשרת הדברות ערוכים יחד זייא שטייען מסודר איינס נאך דעם אנדערין פינף אויף איין זייט אונ פינף אויף דער אנדערער זייט אונ זיינען באהעפט איין כתב אנטקעגן אנדערין דיא לוחות זיינען גיוועזן גישריבין פון ביידע זייטן דאס הייסט פון אלע זייטן קאן מען זייא לייענען והמכתב אונ דאס כתב איז גישטארקט מיט דעם כתב פון גאט ער האט זייא אויס גיקריצט איינס אנטקעגין אנדערין כדי מען זאל זיי קאנין דרשנן ער האט זייא מכוין גיוועזן אונ גיצייכינט פינף אנטקעגין פינף נועם אנכי דאס זיסע ווארט אנכי וואס ער האט

במאמר · כנגדו לא תרצח הזהיר במשמר · זה על זה
להבין ולגמר : בהכשל יצורים לשפוך דם · כאלו
ממעטים־דמות בהזידם · כי בצלם אלהים עשה את
האדם : רמז לא יהיה בשני דבור · כנגדו לא תנאף
הזהיר לצבור · על אפניו דבר דבור : יגיד ויוכיח עלי
כופרים · דומים לאשה מנאפת מאחרים · תחת אישה
תקח את זרים : צוה לא תשא לשוא שם כליות חוקר ·
כנגדו לא תגנוב הזהיר להתיקר · הגנוב רצוח ונאוף
והשבע לשקר : חוה זכור את יום השבת · כנגדו לא
תענה הזהיר במשיבת · פן תשקר ותוציא דבת :
קריאתם יוכיחו לז ללז לרון · כל מחלל יום קדש
בזדון · כאלו מעיד עדות שקר באדון : בשמור יציר שבת מחלל ·
מעיד כי לששה עולם שכלל · ואתם עדי נאם יי ואני אל : רשם
מצות כבד לעם נברא · אב ואם מכבד במורא · משמועה רעה לא
יירא : אומר לא תחמוד שת לנגדו · בית רע ואמתו ועבדו · שורו
וחמורו וכל כבודו : באר מאמר למאמר למולו · יגיד על החומד
להכשילו · סופו להוליד בן שהוא מקללו : ואלו עשרת הדברות
הכלולות · נחרתו על הלוחות המעלות · ומפה אל פה השמעו
בקולות : נבונים שלהבו מלהב המשמעי והשמיעו אין יכולת לשמע ·

הכי כו' כנגדו לא תרצח כו' נהכשל כו') לכך היה מכוין לכתוב דבור אנכי נגד לא תרצח ללמד ולדרוש שכל השופך דם במזיד מעלה עליו הכתוב כאילו ממעט הדמות (כי בצלם אלהים עשה את האדם)(רמז לא יהיה כו' על אפניו דבר דבור) עוד רמז בזה שהיה מכוין לכתוב דבור השני לא יהיה לך נגד דבור לא תנאף שבלוח השני כי הדבור שבלוח זה מתגלגל ומרמז על דבור שבלוח השני כאופנים שמתגלגלים לכאן ולכאן שזה (יגיד ויוכיח עלי כופרים) באחדותם שהם (דומים לאשה המנאפת כו') (צוה לא תשא לשוא שם כליות חוקר) מה שהיה מכוין לכתוב דבור לא תשא את שם הקב"ה החוקר כליות בלוח האחד ובלוח השני (כנגדו לא תגנוב הזהיר להתיקר) הטעם כי ע"י גניבה בא לידי שבועת שקר כמ"ש הגנוב רצוח ינאוף והשבע לשקר (ירמיה ז ט) (חוה) מה שהגיד והיה מכוין לכתוב דבור (זכור את יום השבת) בלוח האחד ובלוח השני (כנגדו) דבור (לא תענה הזהיר במשיבת) הזהיר על לא תענה נגד שביתת שבת הטעם הוא (פן תשקר) ולא תשבות (ותוציא דבת) על הקב"ה לומר שהוא ג"כ לא שבת כי (קריאתם יוכיחו לז ללז לדון) קריאת המקראות הללו מוכיחים לדון זה על זה כי (כל מחלל כו' כאלו מעיד כו') וללמוד מזה ג"כ להיפך (בשמור יציר שבת מחלל) שבשמור עצמו האדם לחלל שבת חיי (מט ד) לפני המקום (כי לששה עולם שכלל) שברא עולמו לששה ימים ונח ביום השביעי שנאמר (ואתם עדי כו')(רשם) כתב (מצות כבד לעם נברא) לישראל שנבראו לכבוד הקב"ה · כל מי שהוא (אב ואם מכבד במורא משמועה רעה לא ייראה) כי לא תבוא עליו כמ"ש בכבוד אב ואם למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך (דברים ה טז) (אומר לא תחמוד ט' שורו כו' באר מאמר כו' יגיד על החומד כו') ומה שהיה מכוין לכתוב דבור לא תחמוד בית רעך וגו' נגד דבור כבד כנגד זה יגיד שכתוב על החומד שיבא לידי כשלון · כשיחמוד אשת רעהו וינאף עמה ותתעבר ממנו בן אותו בן סופו כשיגדל לקללו ולגדפו כי הוא סבור שבעל אמו הוא אביו אשר הולידו וכשהוא הולך בשוק פוגע באביו המנאף ומקללו ומגדפו כי הוא אינו יודע שזהו אביו (נבונים שולהבו) ישראל שנקראו נבונים נתלהבו ונתחממו (מלהב המשמע) מן שלהבת שיצא מפי הקדוש ב"ה כשאמר אנכי עד

ודם (יחזקאל ט י) (בהזידם) ל' מזיד (בשני דבור) כמו דבור שני והפך בתיבות מפום שגרון (תחת אישה תקח את זרים) עפ"י כלשון כמנאפת תחת אישה תקח את זרים (יחזקאל טז לב) ופ"י כניסתא דישראל דמיא לאיתתא דרחימא על בעלה ומזנית פלוטי שבקת ית בעלה ושמת נכר שכרתא (כליות חוקר) כמו חוקר כליות וקאי על הקב"ה (תוב) ל' שבוס של יתוה דעת (תהלים יט ג) (במשיבת) ל' שביתה (לעם נברא) עפ"י ועם נברא יהלל יה (תהלים קב יט) שבשבילם נברא העולם (תאמר) כמו דבור (שת) לשון תשומה כמו כי שת לי (בראשית ד כה) (נחרתו) ל' חקיקה וכמו שנאמר חרות על הלוחות (שמות לב טז) (המעולות) ע"ש שהיו מן ספירין (נבונים) תואר לישראל עפ"י עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה (דברים ד ו) (שלהבו) ל' שלהבת

גימאכט הערין אין זיין זאג ואיז גישטאנען צום ערשטין אויף איין לוח מען שווערט פאלש צו גיאוף אונ גניבה אונ רציחה תוח זכור ער האט
אונ פון דער אנדערער זייט אנטקעגין איז גישטאנען לא תרצח האט גיזאגט אז מען זאל היטין שבת אונ אנטקעגין איז גישטאנען · לא
ער מזהיר גיוועזן מען זאל זיך היטין פון רציחה כדי מען זאל איינם תענה דאס הייסט מען זאל ניט פאלש עדות זאגין האט ער מזהיר
פון דעם אנדערין פאר שטיין אונ אפ לערנען כהכשל אז דיא מענטשן גיוועזן אין דער תורה טאמער וועסטו לייקענען אונ זאגין שקר קריאתם
ווערין גישטרויכילט אונ פאר גיסין בלוט איז גלייך וויא זיא זיינען יוכיחו דער וואס וועט זייא לייענען כסדר וועט ער זיך קאנען דרינגען
ממעט דעם דמות פון גאט במזיד ווארום איין מענטש איז באשאפין אז דער וואס איז מחלל שבת במזיד איז גלייך וויא ער זאגט פאלשע
גיווארין מיט דעם צלם אלהים רמז לא יהיה דער אנדערער דיבור איז עדות אויף גאט בשמור אונ וועלכער מענטש וואש היט אבער שבת אונ
(לא יהיה לך) אונ פון דער אנדערער זייט אנטקעגין איז גישטאנען איז ניט מחלל זאגט ער עדות אז גאט האט אין זעקס טעג גירונגר
וואס ער האט מזהיר גיוועזן צום קהל לא תנאף איינם צום אנדערין פעסטיגט דיא וועלט גאט זאגט איר זייט מיינע עדות אז איך בין איין
גישיקט זיך יגיד ויוכיח עס טוט ווייזין אויף דעם וואס לייקינט אן גאט גאט רשם דעם פינפטין דבור האט ער גיצייכינט אז מען זאל פאטער
איז גלייך צוא איין אשה וואס זיא איז מנאף מיט אנדערע פאר איר אונ מוטער ערליך האלטין דער וואס האלט ערליך פאטער אונ מוטער
מאן נעמט זיא איין אנדערין צוה לא תשא דער נאך האט ער גיבאטין אונ האט פאר זייא מורא וועט ער קיין מורא ניט האבין פאר שמועות
אז מען זאל ניט דער מאנען דעם נאמען פון גאט וואס וויים דיא רעות אומר דער זעקסטער דבור וואס שטייט אנטקעגין איז (לא תחמוד)
מחשבות פון אלע מענטשין אונ אנטקעגין איז גישטאנען לא תגנוב גילוסט ניט דעם חברס הויז אונ קנעכט אונ דינסטין אונ אקסין אונ
זאז האט אן גיזאגט מען זאל זיך ערליך האלטין עס איז גלייך אז איזעלען אונ גאר זיין פאר מעג באר מאמר עס איז באשייד איין דבור

(א) תולר לבג"ס (קדושים) תולר לישרלל (נתלשרו) ל' לשרי כלוס (תהלים ס ה):

קְרַב אַתָּה וּשְׁמָע ׃ הִי הוֹדָה לַאֲשֶׁר אָמְרוּ ׳ זָכוּ קְדוֹשִׁים וּמִשָּׁם נִתְאַשְּׁרוּ ׳ כְּנָם הֵיטִיבוּ אֵת אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ ׃

וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב ׳ וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל לִנְקוֹב ׳ מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב ׳ קָדוֹשׁ ׃

בקצת קהלות אומרים כאן אל נא

ת"י"ק — כש"ן מבקש שמכס לראות פני השכינה כמאז ולהראות באלבש ולומר הנה אלהינו זה ׃

כַּאֲשֶׁר נִגְלֵיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיּוֹם הַזֶּה ׳ כֵּן נִזְכֶּה שְׁכִינָתְךָ לַחֲזֶה ׳ וְנֹאמַר הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה ׳ קָדוֹשׁ ׃

שכמעט יצלה נשמתן של ישראל (והשמיעו אין יכולת לשמוע) מפי הקב"ה כמ"ש אם יוספים אנחנו לשמוע וגו׳ ׳ ואמרו (קרב אתה ושמע) ואת תדבר אלינו (דברים ה כד) והקב"ה שהוא (הי הודה לאשר אמרו) כמ"ש ויאמר ה׳ אלי היטיבו כל אשר דברו (שם ה כה) (זכו) ישראל שנקראו (קדושים) (ומשם נתאשרו כנם היטיבו את אשר דברו) כמה שאמר היטיבו את אשר דברו (שם יח יז) והגילם מיראה פן נמות ׃

כל הפיוט הזה הוא מהלל התורה שהיא עיקר החכמה ׳ והיא ראשית כל ואחרית כל ׳ ונמצאת בכל ׳ ונעלמת מכל ׳ ויסודו על הכתובים ס׳ קנני ראשית דרכו וגו׳ (משלי ח) וכמו שפירשום רז"ל ׳ וכוונת הפייטן להודיע שבח ותהלת התורה בקדימת מעלה טעם למה נתאחרה נתינתה עד משה ולא נתנה לאדם או לאחר דורות עד משה וכאילו היא מתפארת בעצמה ׳ וכמעט כל דבריו נתפרשו כבר כי כל דבריו בלשון נח ולשון פסוק ותחת הפייטן שמו שמעון בר יצחק חזק ואמץ בראשי בתי החרוזות אשר כל בית מן י"ב חרוזות וחסרים היו ד׳ בתים מתחיתם ואת והם ביו"ם יו"ד חי"ת זי"ן ׳ שבחרוזות אלו מזכיר דופי שנמצא בכל אחד מן הקדמונים ׳ אבל מתוך שנמצאו במחזורים הקדמונים ראוי להדפיסם ׃

וּבְכֵן יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ ׃

שַׁעֲשׁוּעַ יוֹם יוֹם מֵרֹאשׁ אָמְנָה ׳ קֶדֶם מִפְּעָלָיו אַלְפַּיִם שָׁנָה ׳ אָז רָאָה וַיְסַפְּרָהּ חֲקָרָהּ וֶהֱבִינָהּ ׳ בִּימִינוֹ חֲקָקָהּ וּבְחֵיקוֹ נְתָנָהּ ׳ הֲלֹא חָכְמָה תִקְרָא וּתְבוּנָה ׳ בְּרֹאשׁ מְרוֹמִים קוֹלָהּ נָתְנָה ׳ אֲלֵיכֶם אֶקְרָא בַּעֲלֵי אֱמוּנָה ׳ שִׁמְעוּ כִּי נְגִידִים אֲדַבֵּר לְהָבִינָה ׳ מִפְתַּח שְׂפָתַי מֵישָׁרִים וּנְכוֹנָה ׳ בְּצֶדֶק כָּל אִמְרֵי פִי בְּלִי תוֹאֲנָה ׳ כֻּלָּם נְכוֹחִים לְיוֹדְעֵי בִינָה ׳ קְחוּ מוּסָרִי וְאַל כֶּסֶף וּתְבוּנָה ׃ מִקַּדְמֵי קֶדֶם מֵרֹאשׁ נִסַּכְתִּי ׳ בְּאֵין תְּהוֹם וּמַעְיָן נִתְהַלָּלְתִּי ׳ בְּטֶרֶם הַר וָגֶבַע נִתְחוֹלָלְתִּי ׳ בַּהֲבִינוֹ

(שעשוע) ענין התעסקות לשמוח (מראש) טרם שנבראת העולם (אמנה) ענין גדול ומגדל והתעסקות בו וכמ"ש ואהיה אצלו אמון (משלי ח ל) (אז ראה ויספרה כו׳) ל"ס (איוב כח כז) (הלא חכמה תקרא כו׳ בראש כו׳ שמעו כו׳ מפתח כו׳ בצדק כו׳ קחו מוסרי כו׳) ל"ס (משלי ח׳ מא׳ עד י׳) (תואנה) עלילה כמו כי תואנה הוא מבקש (שופטים יד ד) יהוה סבה שאינה אמיתית (נכוחים) ענין יושר כמו עשות נכוחה (עמוס ג י) (ותבונה) לשון והוכן לבנים (שמות ה יח) והוא תואר לדבר חשוב כעינן באוצר לרוב חשיבותו ומלאנו חשיבות זה בדברי רז"ל כמו דבר בכמנין אינו בטל ׃ (מקדמי קדם מראש נסכתי) עפ"ס מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ (משלי ח כג) ונסכתי הוא ענין ממשלה כמו נסיכי סיחון (יהושע יג) (באין תהום כו׳) עפ"ס באין תהומות חוללתי (שם פ׳ כד) (בטרם הר וגבע) עפ"ס בטרם הרים וגו׳ (שם ס׳ כה) (נתחוללתי) הוא ענין בריאה כמו ותחולל ארץ (תהלים צ)

(ובכן נספר מעלת התורה הנתונה לנו כהיום הזה שנאמר עליה הלא חכמה תקרא וגו׳ (ה׳ קנני ראשית דרכו) הקדוש ברוך הוא ברא אותי להיות קנויה לו קודם בריאתו של עולם ׃ (שעשוע יום יום מראש אמנה) התורה שהיתה שעשועיו ובאמנה אתו (קדם מפעליו אלפים שנה) אלפים שנה קודם בריאת העולם (אז ראה ויספרה חקרה והבינה) נסתכל בה ובעצתה ועשה הכל וספר אותיותיה כפולות ופשוטות ראשונות ואמצעיות ואחרונות כן פירש רש"י (איוב כח כז) (בימינו חקקה) קודם בריאת העולם היתה התורה כתובה בימינו של הקב"ה שהרי לא היה עדיין חיה ובהמה לעשות מהם קלף (ובחיקו נתנה) כל אותן תתקע"ד דורות ובסוף נתנה (הלא חכמה תקרא ותבונה) הלא התורה מכרזת עליהם דברים האמורים למטה (בראש מרומים קולה נתנה) כאילו עומדת בראשי ההרים הרמים להשמיע קולה למרחוק (אליכם אקרא) שאתם (בעלי אמונה) שהאמנתם בהקדוש ב"ה על הים (שמעו כי נגידים אדבר) אדבר לכם דברים חשובים ונכבדים ואתן לכם (להבינה מפתח שפתי) מה שהשפתי פותחים לדבר המה (מישרים ונכונה) (בצדק כל אמרי פי) כל אמרי פי נאמרים בצדק (בלי תואנה) בלי עלילה אין לפקפק בדבר (כולם נכוחים ליודעי בינה) למי שיש לו בינה המה נכונים וישרים (קחו מוסרי ואל כסף ותבונה) קחו מוסרי יותר מכסף ומכל דבר חשוב הגמנה בגנזין ׃ (מקדמי קדם מראש נסכתי) אני הייתי נסוכה ומושלת קודם לשבעה דברים שנבראו קודם לעולם (באין תהום ומעין נתהללתי) אני נתהללתי בעוד לא היו תהומות (בטרם הר וגבע נתחוללתי) אני נבראתי בעוד לא היו הרים

אַנְטְקֶעגִין אַנְדֶערִין עֶס ווייזְט אַז דֶער וואס הָאט אִין זִיךְ דִיא מִדָּה פוּן גִילוּסְטִין וֶועט עֶר נִכְשָׁל וֶוערִין אוּנ דֶער סוֹף וֶועט זַיין אַז עֶר וֶועט הָאבִּין אַיין זוּן וָואס וֶועט אִים שִׁילְטִין ואלו עשרת אוּנ אִין דִיא עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת אִיז נִכְלַל אַלֶע תרי"ג מִצְוֹת אוּנ זַיינֶען אוֹיס גִיקְרִיצְט אוֹיף דִי לוּחוֹת וָואס זַיינֶען גִילוֹיבְּט אוּנ פוּן דֶעם טֵייל פוּן גָאט צוּם טֵייל פוּן דִיא יִשְׂרָאֵל הָאט עֶר זַייא גִימַאכְט הֶערִין מִיט קוֹלוֹת גבונים דִיא פַאר שְׁטַאנְדִיגֶע יִשְׂרָאֵל זַיינֶען פַאר פְלַאמְט גִיוָוארִין פוּן דֶעם פְלַאם וָואס זַייא הָאבִּין גִיהֶערְט אוּנ הָאבִּין גִימַאכְט הֶערִין צוּא מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מִיר קָאנֶען נִיט הֶערִין גִינֶעהֶען דוּא אוּנ הֶער חי הודה דֶער לֶעבֶּעדִיגֶער גָאט הָאט מוֹדֶה גִיוֶועוְן צוּא דִיא רֵייד וָואשׁ זַייא הָאבִּין גִיזָאגְט דוּרְךְ דֶעם הָאבִּין דִיא הֵיילִיגֶע יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה גִיוֶועוְן אַז עֶס זָאל פוּן זַיי אַרוֹיס קוּמֶען שְׁטַארְקֶע נְבִיאִים אַזוֹא וִויא גָאט הָאט גִיזָאגְט אִיר טוּט רֶעכְט וָואס אִיר הָאט דָאס גִיזָאגְט כאשר נגלית אַזוֹא וִויא דוּא הָאסְט דִיךְ אַנְפְּלֶעקְט צוּא אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין אִין דֶעם טָאג אַזוֹא זָאלִין מִיר זוֹכֶה זַיין צוּא זֶעהֶן דַיין שְׁכִינָה . עֶלִין מִיר זָאגִין דָאשׁ אִיז אוּנְזֶער הֵיילִיגֶר גָאט ובכן ה׳ אוּנ דֶען וֶועלִין מִיר דֶר צֵיילִין וִויא דִי תּוֹרָה זָאגְט גָאט הָאט מִיךְ בַּאשַׁאפִין פַאר אַלֶע זַיינֶע בַּאשֶׁעפֶענִישׁ ׃

שעשוע יום יום מראש אמנה גָאט הָאט זִיךְ מִיט מִיר מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ גִיוֶועוְן צְוַוייא טוֹיזֶנְט יָאר אֵיידֶער דִיא וֶועלְט אִיז בַּאשַׁאפִין גִיוָוארִין אוּנ אִיךְ בִּין בַּייא אִים צוּם עֶרְשְׁטִין דֶער צוֹיגִין גִיוָוארִין אז דֶען הָאט זִיא גָאט גִיזֶעהֶען אוּנ הָאט זִיא דֶער צֵיילְט אוּנ גִיקְלֶערְט אוּנ גִיבְּרִיים אִין זַיין רֶעכְטֶע הַאנְד אִיז זִיא גִיוֶועוְן אוֹיס גִיקְרִיצְט אוּנ אִיז גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין אִין זַיין שׁוֹיס פַאר וָואר זִיא וֶוערְט אָן גִירוּפִין חָכְמָה אוּנ פַאר שְׁטַאנְדִיקַייט אִין אַלֶע הִימְלֶען טוּט זִיא שְׁרַייעֶן מִיט אִיר קוֹל צוּא אַייךְ טוּא אִיךְ רוּפִין וָוארְהַאפְטִיגֶע לַייט הֶערְט מִיךְ צוּ וָוארוּם אִיךְ טוּא רֵיידְען גְרוֹיסֶע זַאכְן אִיר זָאלְט פַר שְׁטֵיין דִי רֵייד פוּן מַיין מוֹיל אִיז רֶעכְט פַארְטִיג זַיינֶען גִירֶעכְט אָן נַארֶערַייא זַייא זַיינֶען אַלֶע רֶעכְט צוּ דִי וָואס וַוייסְן פַאר שְׁטַאנְדִיקַייט נֶעמְט אָן מַיין שְׁטְרָאף בֶּעסֶער וִויא גָאלְד אוּנ גוּטְץ מקדמי קדם מראש נסכתי אִיךְ בִּין גִיוֶועוְן אַיין הַאר פְרִיעֶר פוּן אַלֶע זַאכְן אֵיידֶער עֶס אִיז נָאךְ גִיוֶועוְן קְוָואלִין אוּנ אָפּ גְרוּנְטִין אוֹיף דֶער וֶועלְט בִּין

יוצר ליום שני של שבועות

שָׁמַיִם שָׁם הָיִיתִי · בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים עִמּוֹ נִמְצֵאתִי · אֲנִי חָכְמָה עָרְמָה שָׁכַנְתִּי · מְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי וְאֹהֲבַי אָהָבְתִּי · מֵחָרוּץ וּמִפָּז נִבְחָרָה תְבוּאָתִי · בְּאֹרַח צְדָקָה וּמִשְׁפָּט הִתְהַלָּכְתִּי · יָסוּרוּ אֵלַי חֲסַר לֵב וּפֶתִי · לִלְחוֹם בְּלַחְמִי וְלִשְׁתּוֹת יֵין מְסָכְתִּי · כִּי עוֹשֶׁר וְכָבוֹד נִמְצָא אִתִּי :

עֲצָתוֹ מֵרָחוֹק אֹמֶן לַאֲמָנִי · חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ שָׂם לְמַעֲנִי · רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ בְּחֶסֶד קָנָנִי · מִצּוּף דְּבַשׁ וְנוֹפֶת הִמְתִּיקַנִי · זָהָב וּפְנִינִים לֹא יַעַרְכוּנִי · כִּי כָל בֵּיתִי לָבוּשׁ שָׁנִי · לִוְיַת חֵן וּרְפָאוּת נְתָנַנִי · יָדַי וְכַפַּי לִפְרוֹשׂ לֶעָנִי · פִּי פָתוּחַ בְּחָכְמָה וּבְשֵׂכֶל הִכְמַנִי · וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנִי · טָבוֹחַ טִבְחִי וְעָרוּךְ שֻׁלְחָנִי · אֹרֶךְ יָמִים וְכָבוֹד בִּשְׂמֹאלִי וּבִימִינִי :

וּבַעֲצָתִי נוֹעַץ רוֹכֵב כְּרוּבִים · מְמַדֵּי אֶרֶץ שָׂם וְדִבֵּק רְגָבִים · שָׁמַיִם נָטָה וְשָׂם סִתְרוֹ עָבִים · שֶׁמֶשׁ הִזְרִיחַ וְצָר יָרֵחַ וְכוֹכָבִים · וְהִדְשִׁיא וְהִזְרִיעַ אִילָנוֹת וַעֲשָׂבִים · וְהִשְׁרִיץ דָּגִים וְעוֹפוֹת וַחֲגָבִים · וְחַיָּה וּבְהֵמָה וְכָל פָּרִים וְרָבִים · וַיִּיצֶר בְּכַפּוֹ רֹאשׁ לְכָל נְצִיבִים · בְּהִבָּרְאוֹ כּוֹנְנוּ תֻּפִּים וּנְקָבִים · וּמְעַט מֵאֱלֹהִים חִסְּרוֹ

ונגשת (בהכינו שמים שם הייתי) בשעת הכינו את השמים הייתי אני שם כי נבראתי קודם להם (באמצו שחקים) בשעת חיזק את השחקים (עמו נמצאתי) (אני חכמה ערמה שכנתי) אני התורה שוכנת אני אצל ערמה שכיון שלמד אדם תורה נכנס בו ערמימות של כל דבר (רש"י) (משחרי ימצאונני) הדורשים להבין אמרי ימצאו בי מטעמים הרבה (ואוהבי אהבתי) אוהב אני את האוהבים אותי (מחרוץ ומפז נבחרה תבואתי) מתן שכר של הלומדים אותי הוא נבחר ממיני הזהב הצרוף מכל סיג וחלאה (בארח צדקה ומשפט התהלכתי) הלכתי בארח צדקה ומשפט והולכתי אחרים גם כן (מצ"ד) (יסורו אלי חסר לב ופתי ללחום בלחמי) ללחום במלחמתה של תורה (ולשתות יין מסכתי) כל הרוצה ללמוד יבא וילמוד ואם לבו לבו משכל אני אשכילו דעה (כי עושר וכבוד נמצא אתי): (עצתו מרחוק אמן לאמני) קודם הבריאה היתה עצתו לאמני (חקות שמים וארץ שם למעני) עשה את הבריאה למעני (ראשית דרכו) קודם בריאתו של עולם (בחסד קנני) ברא אותי להיות נקרא לו בשביל חסדו (ומצוף דבש נופת המתיקני) כי כתב עלי ומתוקים מדבש ונופת צופים. (תהלים יט יא) (זהב ופנינים לא יערכוני) לא יערך אלי בשווי ובשומא זהב ומרגליות (כי כל ביתי לבוש שני) כמו ששני הוא צבע בלתי מכסיף והוא מזהיר כן הנסתרות בלבושי הפסוקים הם מזהירים כתפוחי זהב במשכיות כסף (לוית חן ורפאות נתנני) הקדוש ב"ה נתנני חבור של חן ורפאות (ותורת חסד על לשוני) חוט של חסד משוך על לומדי:(ובעצתי נועץ רוכב כרובים) הקדוש ב"ה נתיעץ בי וברא את העולם רוכב כרובים הוא ה"ה שהוא (ממדי ארץ שם) הוא שם את מדות הארץ בארכה וברחבה (ודבק רגבים) ודיבק את חתיכות העפר אחת אל אחת הכל בעצתו (שמש הזריח) כמה שכתוב ויאמר אלהים יהי אור (וצר ירח וכוכבים) כמ"ש ירח וכוכבים אשר כוננתה (והדשיא כו') כמה שכתוב תדשא הארץ וגו' (והשריץ כו') כמ"ש ותוצא הארץ נפש חיה וגו' (וכל פרים ורבים) כל בעלי חיים שנאמר עליהם פרו ורבו (ויצר בכפו ראש לכל נציבים) ויצר את האדם שהוא ראש לכל היקום ומבחר יציר כפיו (בהבראו כוננו תופים ונקבים) ביום שנברא. כוננו בו הסמור והברס ויתר הנקבים המוציאים רוח כקול זמר ותוף :

(בהכינו ש') ל"ס (שם פ' כז) (באמצו) ל' אומץ וחוזק והוא ל"ס (שם פ' כח) (אני חכמה ט') לשון הכתוב (שם פ' יב) (משחרי ימצאונני ט') ל"ס (שם פ' יז)(מחרוץ ומפז)ט' עפ"כ טוב פריי מחרוץ ומפז (שם פ יט) ות"י מן דהבא טבא ומן דהבא אובריזין (באורח צדקה ט')ל"כ (שם פ' כ) (יסורו אלי חסר לב ופתי) כמ"ש מי פתי יסור הנה (שם ט) (ללחום בלחמי ולשתות ט') ל"כ לכו לחמו בלחמי וגו' (שם פ' ה') (כי עושר ט') ל"כ (שם ח פ' יח) : (עצתו מרחוק) ט' עפ"ס עצות מרחוק אמונה אומן (ישעיה כה א) (חקות שמים ט') עפ"כ אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (ירמיה לג כה) (ראשית דרכו ט') עפ"כ ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח כב) (ומצוף דבש) כן יקרא תאות כדבש (ונופת) ענין הולם כמו טפת הסוכה (שה"ש ד) (זהב ופנינים ט') עפ"כ לא יערכנה זהב וזכוכית (איוב כח יז) ומשך חכמה מפנינים (שם יח) (כי כל ביתי לבוש שני) ל"ס (משלי לא כא) (לוית חן) ל"כ (שם א ט) (ורפאות) (שם ג ח) (ידי וכפי לפרוש לעני) עפ"כ כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון (שם לא כ) (פי פתוח בחכמה ט') עפ"ס פיה פתחה בחכמה (שם פ' כו) (טבוח טבחי וערוך שולחני) עפ"כ טבחה טבחה וגו' (שם ט ב) (אורך ימים ט') עפ"ס אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד (שם ג טז) : (רוכב כרובים) הוא"ר להקב"ה (ממדי ארץ שם) עפ"ס מי שם ממדיה כי תדע (איוב לח ה) וצ"ל שָׂם השי"ן שמאלית (ודבק רגבים) עפ"ס בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו (שם פ' לח)(שמים נטה) עפ"ס הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ כב) (ושם סתרו עבים) עפ"ס וישת חושך סתרו וגו' (תהלים יח יב) (וייצר בכפו) עפ"ס ותשת עלי כפכה (שם קלט ה) (נציבים) יקומים כי קימה ונציבה אחת היא

בין איך שון גיוועזן גילויבט איך בין בשאפין גיווארין פריער פאר אלע בערג אז ער האט אן גיבריים דעם הימל בין איך שון פריער גיוועזן אז ער האט גשטארקט דעם הימל בין איך מיט אים גוועזן איך תורה וואס איך ווער אן גירופין חכמה בייא די לייט וואס זיינען קלוג טוא איך רוען דיא וואס זוכען אונ בעטין מיך טוען זייא מיך גיפינען אונ דיא וואס האבין מיך ליב האב איך זייא אויך ליב מיין תבואה איז בעסער וויא פיין גאלד איך טוא גיין אין וועג פון צדקה ומשפט קערט זיך אפ צו מיר אלע וואס איר לאזט זיך פון דעם יצר הרע אן ריידין אונ ווערט פר נארישט בעסער עסט מיין ברויט אונ טרינקט מיין וויין דאס הייסט לערינט די תורה ווארום ביי מיר ווערט גיפונען עושר וכבוד. עצתו מרחוק אמן לאמני מיט מיר האט ער פריער איין עצה גיהאלטין אונ האט מיך דער צוינגען פון מיינט וועגין האט ער בשאפין הימל אונ ערד פריער פר אלע בשעפעניש האט ער מיך בשאפין מיט חסד איך בין בייא אים אזו זיסער וויא האניק אונ צוקער מיין שאצונג איז טייערער פון גין גאלד

ווארום גאר מיין הויז גיזינד דאס הייסט די תלמידי חכמים זיינען גלייך וויא גיצירט מיט זיידענע קליידער ער האט מיך גימאכט א בהעפטונג פון חן אונ איין היילונג מיינע הענט זיינען פאר שפרייט צוא ארעמע לייט מיין מול איז אפין מיט חכמה אונ מיט שכל מאכט ער מיך קלוג אונ די תורה פון חסד איז אויף מיין צונג מיין טיש איז גיגרייט אונ מיין שעכטונג איז גישאכטין דאס הייסט די תורה איז גרייט צו איטליכן ווער עס וויל זיא לערנען אין מיין רעכטר אונ לינקער האנט איז כבוד אונ לאנג לעבן ובעצתי נועץ רוכב כרובים אונ גאט וואס רייט אויף דיא כרובים האט מיט מיר איין עצה גיהאלטין אונ האט גימאכטין די ערד אונ האט בהעפט דיא שטיקער ערד אונ האט גנייגט דיא הימלן אין זיין פאר בארגניש האט ער גימאכט די וואלקינס אונ האט גימאכט שיינען די זון אונ האט בשאפין דיא לבנה מיט די שטערין אונ האט גימאכט גרין אונ גיזייט אלע ביימר אונ גראזין אונ האט גימאכט מערין פיש אונ עופות אונ אלע היישעריקן אונ חיות אונ בהמות אונ אלע בריאים וואס מערין זיך את

בְּאֶהָבִים · וְכָבוֹד וְהָדָר עִטְּרוֹ בְּשִׂגּוּבִים · וְהִמְשִׁילוֹ
בְּמַעֲשָׂיו הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים :

נוֹעַם אֶבֶן יְקָרָה שָׁת מְסֻכָּתוֹ · בְּצַלְמוֹ רִקְמוֹ וְהִפְאִיר
תְּמוּנָתוֹ · וּמִקָּצֶה עַד קָצֶה הֵקִים קוֹמָתוֹ · וְחָלַק
לוֹ מִשֵּׂכֶל תְּבוּנָתוֹ · וּבְמִלַּת לְשׁוֹן הַפֶּלֶא דִּבְרָתוֹ · וַיִּקְרָא
שֵׁמוֹת לְכָל בְּרִיָּתוֹ · וְעַל כָּל יְצוּרִים הָיְתָה אֵימָתוֹ · וּבְעֵדֶן
גַּן הָיְתָה חֲנִיָּתוֹ · וּלְהַמְתִּיקֵנִי בְּפִיו הָיְתָה תַּאֲוָתוֹ · עֵקֶב
הֱיוֹתוֹ רֹאשׁ עַפְרוֹת אַדְמָתוֹ · חֻקּוֹתַי וְתוֹרוֹתַי לַהֲגוֹת
בְּאִמְרָתוֹ · וְנוֹעַם מִשְׁפְּטֵי צִדְקִי לְהַחֲוָתוֹ :

הפזמון הזה הוא תשובת התורה למה לא נתרצית להנתן לאדה״ר לפי שלא עמד במצוה אחת ואיך יעמוד בתרי״ג מצות וכן בין הרוז והרוז כתיב הרוז אחד שהתורה משיבה על כל צדיק וצדיק עד משרע״ה וכן איתא במדרש שהראה הקב״ה לתורה כל צדיק וצדיק מאדם עד משה ונתנה לכל אחד ואחד מהם חסרון ולא נתרצית להנתן לשום אחד מהם רק למשרע״ה · ואמרו רז״ל משל למה הדבר דומה לאדם שהיתה לו בת נאה ואהובה עד מאד ומרוב אהבתו אותה לא רצה להשיאה לשום איש כי אם למי שהיא חפילה בו ובשבא איזה בחור לתובעה היה מתייעץ עמה והיא היתה נותנת מום לכל אחד עד שבא אותו שתמדה בו כך התורה נתנה מום בכולם עד שבא משרע״ה ותפקה בו :

בְּשׁוּרִי מַעֲשֵׂהוּ זָר מַעֲשֵׂהוּ · לֹא שָׁמַר צִוּוּי וַיְפִירֵהוּ ·
בִּיקָר לֹא לָן וַיְגָרְשֵׁהוּ · וְנִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה
מִקְרֵהוּ · בְּאָכְלוֹ מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוָּהוּ לְבִלְתִּי אֱכָל מִמֶּנּוּ
וּלְמַעֲמִדֵהוּ · וְהִרְצֵיתִי אֲמָרַי לִפְנֵי בוֹרְאֵהוּ · לֹא חָפַצְתִּי בוֹ כִּי מֶרִי הוּא ·
בְּמִפְקָד אֶחָד לֹא עָמַד לְקַיְּמֵהוּ · וּבִקְוֻצּוֹת תַּלְתַּלֵּי אֵיךְ יַעֲמוֹד הוּא ·
בַּחֲסַר לֵב יָמוּת בְּלִי לְהַחֲיֵהוּ · לֹא נוּכַל לְהִדָּבֵק אֲנִי וָהוּא :

רַבּוּ שָׁנִים וְהָלְכוּ דוֹרוֹת · אֲנִי הָיִיתִי אֲזוּרָה בִּמְרוֹמֵי דִירוֹת · בֵּין אֶרְאֶלֵּי טוֹהַר אִמְרוֹתַי
טְהוֹרוֹת · וְעָמַד אִישׁ צַדִּיק תָּמִים בְּדוֹרוֹת · מִישֵׁר מַעְגָּל וּמְסִלּוֹת יְשָׁרוֹת · אֶת הָאֱלֹהִים
הִתְהַלֵּךְ בְּכוֹשָׁרוֹת · מְנַחֵם מִמַּעַשׂ וּמֵעוֹצֶב מְאֵרוֹת · וּבְשֶׁטֶף זַעַם נֶחֱלַץ מִצָּרוֹת · בְּצֵאתוֹ

(זבום מלאכים ס׳ והמד ס׳ ומשילו כו׳) כמ״ש ותחסרהו מעט וגו׳ תמשילהו וגו׳ (תהלים ח) :
(נועם אבן יקרה שת מסוכתו) כמ״ש בעדן גן אלהים היית כל אבן יקר מסוכתך (יחזקאל כח יג) (ומקצה עד כו׳) כמ״ש אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים וגו׳ (תפר״ס) (וחלק לו משכל תבונתו) עפ״ס ויפח באפיו נשמת חיים (ויקרא שמות כו׳) כמ״ש ויקרא האדם שמות וגו׳ (בראשית ב כ׳) (ועל כל יצוריו היתה אימתו) כמ״ש ומוראכם וחתכם יהיה וגו׳ (שם ט ב) (ובעדן גן היתה חניתו) כמ״ש ויניחהו בג״ע (שם ב טו) (להגות) לשון והגית (להוותו) לשון הגדה מלשון יחוה דעת :
(אזורה) לשון אזור (מישר מעגל כו׳) עפ״ס את האלהים התהלך נח (בראשית ו ט) (מעגל ומסלות) שניהם ל׳ דרך ושביל (בכושרות) לשון כשרון ויושר : כמו מוציא אסירים בכושרות (תהלי׳ סח ז) (מנחם ממעש ומעוצב מארות) כמ״ש זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה׳ (בראשי׳ה כט) (מארות) ל׳ קללה (ובשטף זעם) תואר למי המבול על ששטפו בזעם ובכעס (נחלץ) לשון הצלה ועפ״ס נדיק

(נועם אבן יקרה שת מסוכתו) שמה את סוכתו מנועם אבן יקר שהכניסו לג״ע ותיקן לו י״ג חופות של אבן יקרה (בצלמו רקמו) כמ״ש בצלם אלהים עשה את האדם (והפאיר תמונתו) פיאר ושיפר תמונתו על כל שאר נבראים (ומקצה עד קצה הקים קומתו) של אדם שהיה גדול בקומה מקצה השמים ועד קצה השמים (ובמלת לשון הפלא דברתו) שנתן לו כח הדבור יותר על שאר בעלי חיים (ולהמתיקני בפיו היתה תאותו) והיתה תאותו של הקב״ה להמתיקני בפיו של אדם (עקב היותו ראש עפרות אדמתו) יען שהיה ראשון הנוצר מספר לכך רצה ליתן (חקותי ותורותי) לאדם (להגות באמרתו ונועם וכו׳) :
(רבו שנים והלכו דורות) שנים רבות של י׳ דורות מאדם ועד נח שהם אלף ומאה וחמשים ושש שנים (אני הייתי אזורה במרומי דירות) הייתי שמונה באוצר בדירות מרומים (בין אראלי טוהר) בין המלאכים שהם טהורים היו (אמרותי טהורות ועמד) נח (איש צדיק תמים בדורות מישר מעגל) שהיה הולך בארח מישור (ומסלות ישרות וכו׳ ובשטף זעם נחלץ מצרות) ובעת ששטפו מי המבול והלכו בזעם ניצל מצרות שסגר

מיט זיינע הענט האט ער בשאפן אדם הראשון פריער פר אלע לייט אונ האט אים בשאפן וויא איין פויק אונ מיט פיל לעבר · אונ מיט ליב בשאפט האט ער אים אביסיל ווייניגער שכל גימינערט פון דיא מלאכים אונ האט אים גישטארקט אונ גקריינט מיט כבוד אונ מיט שיינקייט אונ האט אים גימאכט גיוועלטיגין איבר אלע זיינע שטארקע אונ פיל מעשים נועם אבן יקרת שת ער האט אים גימאכט איין סוכה פון אבנים טובות אונ מיט זיין פורים האט ער אים באשאפין אונ האט אים באשיינט מיט זיין גישטאלט אונ זיין הויך האט ער גימאכט פון איין עק וועלט צו דער אנדערער אונ האט אים אפ גיטיילט פון זיין פר שטאנדיקייט אונ אים האט ער גימאכט מיט מער וואונדער פון אלע באשעפעניש אונ האט אים גינעבין כח ער זאל קאנן ריידין אונ ער האט גירופין נעמען צו אלע באשעפעניש אונ זיין פארכט איז גיוועזן אויף אלע באשעפעניש אונ אין גן עדן האט ער גיוואוינט אונ גאט האט גיוואלט מיך זיס מאכין אין זיין מויל דאס הייסט ער זאל דיא תורה מקבל זיין ווייל ער איז גיוועזן דאס ערשטע באשעפעניש פון דער וועלט אונ זאל ריידין מיט זיינע רייד מיינע גיזעץ אונ מיין תורה אונ צו זאגין אים דאס זיסקייט פון מיינע גירעכטע משפטים :

בשורי מעשהו זר מעשהו אז איך האב אבער גיקוקט אויף זיינע מעשים זיינען זייא ביי מיר גיוועזן פרעמד לא שמר צווי ויפירהו ער האט ניט גיהיט גאטס גיבאט אונ האט זיא פאר שטערט ביקר לא לן ויגרשהו מיט דעם כבוד וואס ער האט גיהאט אין גן עדן האט ער אפילו ניט איבער גינעכטיגט אונ האט אים פאר טריבין ונמשל כבהמות נדמה מקרהו אונ ער איז גיגליכין גיווארין צו איין בהמה באכלו מן העץ אשר צוהו אז ער האט גיגעסין פון דעם עץ הדעת וואס מען האט אים גיהייסין לבלתי אכול ממנו ער זאל פון אים ניט עסין אונ זאל אים ניט פאר זוכין האב איך גיזאגט מיינע רייד פאר גאט וואס האט אים באשאפין איך האב אים ניט גיוואלט ווארום ער איז איין מורד ווען ער האט איין מצוה ניט גיקאנט מקיים זיין וויא אזוא וועט ער קאנען מקיים זיין תרי״ג מצות ער וועט שטארבין אן פאר שטאנדיקייט אונ וועט ניט לעבין איך קאן זיך מיט אים ניט באהעפטין רבו שנים פיל יארין האבין זיך גימערט אונ זיינן אוועק גיגאנגן פיל דורות אונ איך בין גיוועזן אויף גיהאלטין אויפין הימיל מיינע רייד זיינען גיוועזן צווישין דיא ריינע מלאכים נאך דעם איז אויף גישטאנען נח ער איז גיוועזן איין צדיק אין זיינע דורות ער האט גלייך גימאכט אלע וועגין ער איז גיגאנגען אין גאטס רעכטע

לְרְוָחָה מִתּוֹךְ מַסְגְּרוֹת · הִקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה וּתְשׁוּרוֹת · מִכָּל חַיָּה וּבְהֵמָה וְעוֹפוֹת טְהוֹרוֹת · וְרָצָה לְדָבְקוֹ בִי אִמְרוֹתַי לְהוֹרוֹת:

יוֹם נִשְׁתַּכֵּר נִפְרְדָה תַּאֲוָתוֹ · מִמַּטְּעֵי כַרְמוֹ הִרְוָה שְׁתִיָּתוֹ · וְנִתְגַּל בְּאָהֳלוֹ וְגִלָּה נַבְלוּתוֹ · וּבְנוֹ נִכְנַס וְרָאָה עֶרְוָתוֹ · וַיִּיקַץ מִיֵּינוֹ וְאֵרְרוֹ כְּקִלְלָתוֹ · עֶבֶד עֲבָדִים לְאֶחָיו הֱיוֹתוֹ · בַּעֲשׂוֹתוֹ כָּכָה מְאַסְתִּיו לְשִׂנְאָתוֹ · וְנַמְתִּי לְצוּרִי לֹא אֶחְפּוֹץ קִרְבָתוֹ · כִּי בְּשִׁכְרוּתוֹ יָצָא מִדַּעְתּוֹ · וַיָּפֶר הַחֹק · וַיִּקָּרֵב מִיתָתוֹ · לֵץ הַיַּיִן הוֹמֶה בִּשְׁתוֹתוֹ · כָּל שׁוֹגֶה בוֹ לֹא יַרְבֶּה חָכְמָתוֹ:

צֶדֶק לַעֲשָׂרִים הָעִיר מִמִּזְרָח · בּוֹרְאוֹ הִכִּיר לְשָׁלֹשׁ אֵיתָן הָאֶזְרָח · וְכִתֵּת וְשִׁבֵּר אֱלִילֵי תֶּרַח · וּמֵבִין חֲשֵׁכִים אוֹרוֹ זָרַח · וּמִבֵּית מוֹלַדְתּוֹ גָּלָה וּבָרַח · וְהִצְלִיחַ בְּלֶכְתּוֹ וְכַחֲבַצֶּלֶת פָּרַח · אֵשֶׁל נָטַע וְהָעוֹבְרִים הֶאֱרַח · וּבְקַצְוֵי אֶרֶץ רֵיחוֹ הֵרַח · וְתוֹעֵי דֶרֶךְ הִסְלִיל בְּאוֹרַח · יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים הִבְרַח · וְשָׁמַר תּוֹרוֹת וּבְמִצְוֹת טָרַח · וְנִגַּר כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ מִן הַמִּזְרָח:

חָבַב וְנֶחֱשַׁק בְּשָׁמְרוֹ אֱמוּנָה · בְּנִסְיוֹנוֹת עֶשֶׂר נִצְרַף לְבָחֲנָהּ · וּמָצָא שְׂכַר בִּטְנוֹ לְמֵאָה שָׁנָה · וְהִתְחִיל בְּמִצְוָה נִתְּנָה לִשְׁמוֹנָה · וְגַם צוּר בָּא עֵת וְהִגִּיעַ עוֹנָהּ · אָמוֹן שַׁעֲשׁוּעִים לְהִנָּתֵן בְּמַתָּנָה · וְגַם אֲנִי נִרְצֵיתִי

גהינם · ואח״כ (נלאתו לרוחה מתוך מסגרות) מן התיבה שהיה סגור בה (הקריב ט׳ ורצה) הקב״ה (לדבקו בי) לדבק אותי אל נח (אמרותי להורות) ולהורות לו אמרותי ולא רציתי להזדווג אליו : (צדק לעשרים העיר ממזרח) אברהם איש צדק העיר בצדקו את בני העולם ממזרח לכ׳ דורות כי מאדם ועד נח עשרה דורות ומנח ועד אברהם עשרה דורות (בוראו הכיר לשלש איתן האזרח) אברהם שנקרא איתן האזרחי הכיר את בוראו לשלש שנים (ומבין חשכים) ובין בני דורו ההולכים בחושך להאמין בע״ג (אורו זרח ומבית מולדתו גלה וברח) שנגלה אליו הקב״ה ואמר לו לך לך מארצך וממולדתך (והצליח בלכתו וכחבצלת פרח) שקיים לו הקדוש ב״ה מה שהבטיח לו ואעשך לגוי גדול שהוליד ישמעאל ויצחק ובני קטורה (אשל נטע) עשה פונדק לאכסניא (והעוברים הארח) והסעיד את העוברים ומאכיל ומשקה ומלוה אותם (ובקצוי ארץ ריחו הרח) שמעו וצדקתו נשמע בכל קצוי ארץ ע״י שהאכיל והשקה את האורחים (ותועי דרך הסליל באורח) הדריך התועי דרך בדרך כשרה וסלולה מסוקלת מאבני נגף האמונה · לכן (יתן) הקב״ה (לפניו גוים ומלכים) שנלחמו עם ילידי ביתו הבריח אותם מלפניהם ונגבר אברה׳ בעושר וכבוד ונכסים טוב ובמלכות :

אלהים נאלו (משלי יא ח) (מתוך מסגרות) עפ״ש ויסגר ה׳ בעדו (בראשית ז טז) (מנחה ותשורות) שניהם לשון אחד (מכל ט׳ טהורות) כמ״ש ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות (שם ח כ) : (צדק לעשרים העיר ממזרח) עפ״ה מי העיר ממזרח צדק (ישעיה מא ב) (ממזרח) ע״ש שבא מארם נהרים שהוא במזרחו של עולם (איתן האזרח) תולד לאברהם ע״ש שהי׳ חזק באמונה של איתן מושבך ונקרא האזרחי ע״ש שהי׳ מתושבי ארץ כנען (אשל נטע) עפ״ה ויטע אשל בבאר שבע (בראשית כא לג) (הארח) הסעיד אל׳ ולרוחתו ארוחת תמיד (מ״ב כה ל) (ריחו הרח) כמ״ש ואגדלה שמך (בראשית יב ב) (הסליל) של דרך לא סלולה (ירמיה יח טו) ופרש״י

פארטיגן ווען ער האט מנחם גיוועזן די וועלט פון טרויערקייט און קללות און אז עס איז גיוועזן דער מבול איז ער ניצול גיווארין נאך דעם אז ער איז ארויס גיגאנגען פון דער תיבה וואס ער איז דארטין גיוועזן פאר שלאסין האט ער מקריב גיוועזן איין קרבן צוא גאט און האט גיבראכט מתנות פון אלע חיות און בהמות און עופות טהורים האט גאט גיוואלט זיך אין אים מדבק זיין און צוא לערנען אים מיינע רייד יום נשתכר נפרדה תאותו דעם טאג אז ער האט זיך פאר שיכורת איז אפ גישייד גיווארין זיין גילוסטיקייט פון פלאנצונג פון זיין וויין גארטין האט ער זיך זאט אן גיטרונקען און האט זיך אפ גידעקט אין זיין גיצעלט און זיין זון איז אריין גיגאנגען און האט גיזעהען זיין שאנד און אז ער האט זיך אויף גיכאפט פון זיין שלאף האט ער אים גישאלטין מיט קללות אז ער זאל זיין איין קנעכט צוא זיינע ברידער און אז ער האט אזוא גיטאן האב איך אים פאר מיאוסט און האב אים פיינט גיקראגין און האב גיזאגט צוא מיין באשעפער איך וויל מיך צוא אים ניט מקרב זיין דען דער מיט וואס ער האט זיך אן גשיכורת איז ער ארויס גיגאנגען פון זיין שכל און ער האט פאר שטערט מיין ג ועץ און האט מקרב גיוועזן זיין טויט דיא שפעטער טוען ברומען אין זייער טרינקען וויין דער וואס מערט אים צוא טרינקען איז ער ניט קלוג צדק לעשרים העיר ממזרח אין צוואנציג דורות ארום האט זיך דער וועקט אברהם אבינו פון מזרח און האט דער קאנט גאט אז ער איז אלט גיוועזן דרייא יאר און האט צוא בראכין און צו שטויסין דיא אפ געטער וואס זיין פאטער תרח האט גידינט און זיין ליכט פון זיינע גוטע מעשים האט גישיינט פון צווישין דיא פינצטערע מעשים וואס דיא רשעים האבין גיטאן און פון זיין פאטערס הויז גיזינד איז ער פאר טריבין גיווארין און האט גישיינט אויף דער וועלט און מיט זיין גאנג האט ער מצליח גיוועזן און האט גישפראצט וויא איין רויז בוימער האט ער גיפלאנצט און אורחים האט ער גינעבין עסין און אין אלע עקין פון דער וועלט האט מען גיהערט זיין גוטין שם און דיא וואס דאבין גיבלאנדזעט האט ער אויף דעם גוטין וועג גיפירט אמרפל און זיינע חברים האבין איין מפלה גיהאט און זיינען פאר אים אנטלאפין גיווארין און ער האט גיהיט דיא תורה און האט זיך גמיהט אין מצות און זיינע גוטע מעשים האבין זיך גישטארקט און האבין גישיינט אזוא וויא דיא זון וואס גייט אויף פון מזרח חבב ונחשק בשמרו אמונה ער איז גיוועזן גיליבט און גילוסט צוא גאט ווייל ער האט גיהיט זיין אמונה מיט צעהען פרובין האט מען אים גיפרובט און גילייטערט און זיין זון יצחק איז אים גיבארין גיווארין אז ער איז אלט גיוועזן הונדערט יאר און פון אים האט זיך אן גיהויבין מצות מילה מען זאל זיך מל זיין צו אכט טאג האט מיר דער באשעפער גיזאגט עס איז גיקומן

בו להתחתנה׃ לולי נם במה ארע כי אורשנה׃ ושאר אות להודיעו נכונה׃ וגרם גרות ארבע מאות שנה׃ בפרך לענות עדת מי מנה׃ אז חדלתי בארץ לשכנה׃
קם בנו תחתיו׃ והושת לשרים׃ בדרכי הורו הלך במישרים לעשות צדקה ומשפטים ישרים׃ וכקרבן ניחוח הועלה בבחורים׃ ונרצה בכליל ושלמי אמורים׃ וזרע ומצא מאה שערים׃ והצליח והשכיל והנעים אמרים׃ וחפץ להגדילו בתורת מוסרים׃ וגם אני אהבתיו וחמדתיו מנעורים׃ לולי שאתו פני עוכר בעוכרים׃ ובעשנו נעשן והכהה מאורים׃ בעבורו נמנעתי להודע בשערים׃

חביון עוז שכנתי במחמד׃ לארץ לא ירדתי להתלמד׃ ועמד איש תם ותאותי חמד׃ יושב אוהלים עתותי להתמד׃ ברכה ירש ולגביר הועמד׃ זרעו להרבות כחול לא ימד׃ ורוח נדיבה סמכתהו להצמד׃ בתמו הלך ובכשרו עמד׃ יוצרו אהבו ובעיני נחמד׃ ויורני הנה זה נעים ונחמד׃ ונאה לו בהגיונך ללמד׃ יתמוך לבו דבריך ובסודך יועמד׃

תבוכת סתורס • אמת כי (זך היה) ט׳ (אבל לא שקט) ט׳ לפי שהיה תמיד שרוי בצרה • צרת עשו • צרת לבן • ועבד בעד נשיו • וצער גידול בניו • צרת יוסף • צרת כרעב • לכן לא נזדווגה ליעקב :

זך היה ונבר ואיש אמונה׃ וראוי להשתעשע במתן צפונה׃ אבל לא שקט ולא הפנה׃ בבית אביו לא נח מתלונה׃ אחיו מתנחם

(קם) יצחק בנו תחתיו (והושת לשרים) נעשה שר וגדול כאחד השרים (בדרכי הורו) בדרכי אביו אברהם (הלך במישרים וכו׳ וכקרבן ניחוח הועלה בבחורים) בלב שלם וברור (ונרצה ככליל ושלמי אמורים) המפילין שלום בעולם (והנעים אמרים) שתיקן תפלת מנחה (וחפץ) הקב"ה (להגדילו בתורת מוסרים) ליתן אותי לו (וגם אני) תורה (אהבתיו וחמדתיו מנעורים) בעוד היותו נער (לולי שאתו פני) אם לא היה נושא פנים לעשו הרשע שהיה (עוכר בעוכרים) (ובעשנו) של נשי עשו (נעשן והכהה מאורים) והחשיך מאור עיני יצחק (בעבורו) בשביל עשו (נמנעתי) אני התורה (להודע בשערים) של יצחק : (חביון עוז שכנתי במחמד) עוד הייתי נחבא אני התורה שנקראת עוז בשמים במקום נחמד (לארץ לא ירדתי להתלמד) עד (ועמד) יעקב (איש תם ותאותי חמד) כי הוא היה (יושב אוהלים) של שם ועבר (עתותי להתמד) והיה מתמיד בתורה בכל העתים יום ולילה (ברכה ירש) ירש עשר ברכות המבוארות בפ׳ ויתן לך (ולגביר הועמד) שברך אותו הוה גביר לאחיך (ורוח נדיבה סמכתהו להצמד) הקדוש ב"ה סמך אותו וחבר אותו ברצון אהבת המתן כמשפט לאוהבי ה׳ (בתומו הלך ובכשרו עמד) ועמד בישרו עד סוף ימיו (יוצרו אהבו ובעיני) ג"כ היה (נחמד) (ויורני) הקב"ה ואמר לו (הנה זה נעים ונחמד) לקבל אותך (ונאה לו בהגיונך ללמד)(יתמוך לבו דבריך) ראוי לו לתמוך לבו דבריך (ובסודך יועמד)

א נכוכה:(והושת לשרים) פ"ש אמר לו אבימלך לך מעמנו כי עצמת ממנו מאוד (בראשית כו טז). (הורו) אביו (מאה שערים) כמ"ש וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה׳ (שם שם יב) (והנעים אמרים) כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה (שם כד סג) כדרשת רז"ל (לולי) אם לא כמו לולי כעס אויב אגור (דברים לב כז) (שאתו פני עוכר) כמ"ש ויאהב יצחק את עשו (בראשית כה כח): (חביון עוז שכנתי) עפ"ה ושם חביון עוזו (חבקוק ג ד) (איש תם יושב אוהלים) כמ"ש ויעקב איש תם יושב אוהלים (בראשית כה כז) (להתמד) ל׳ תמידות (לא ימד) ל׳ מדה ר"ל לא ימנה זרעו. (ורוח נדיבה סמכתהו) עפ"ה ורוח נדיבה תסמכני (תהלים נא יד) (להצמד) ל׳ חבור מל׳ צמיד פתיל (במדבר יט טו) (ובכשרו) ל׳ יושר (בהגיונך) לשון והגית בו (יהושע א ח):

דיא צייט צו געבן אים דיא תורה איין מתנה אונ איך האב אויך געוואלט מיט אים זיך מתחתן זיין נאר וואלט ער ניט געזאגט גיב מיר איין סימן מיט וואס וועל איך ירשנן ארץ ישראל אונ איבר דעם וואס ער האט זיך גיהייסין וייזן איין רעכטין סימן האט ער גורם גיוועזן זיינע קינדער זאלין זיין פיר הונדערט יאר אין מצרים אז מען זאל מיט זייא ארבעטין שווערע ארבעט או חדלתי דען האב איך מיך פאר מיטין אונ האב ניט געוואלט רוען אויף דער ערד. קם בנו תחתיו ותושת לשרים נאך אים איז אויף גישטאנען זיין זון יצחק אונ מען האט אים גימאכט פאר איין הער אונ איז גיגאנגען אין וועג פון זיין פאטער מיט רעכט פארטיקייט צו טאן צדקה אונ רעכטע משפטים אונ אזו וויא איין וועגפטיגער קרבן איז ער אויף גיבראכט גיווארין מיט זיין גאנצין הארצין אונ ער איז אן גינומען גיווארן וויא איין קרבן עולה אונ שלמים אז ער האט גיזייעט האט אים גיוואקסין הונדערט מאל אזו פיל וויא עס גיהער צו וואקסין אונ ער האט זייער באגליקט אונ גיקליגט אונ האט גיזאגט גוטע רייד האט גאט אים גיוואלט גרויס מאכין מיט דעם סכר פון דער תורה אונ איך האב אים אויך ליב גיהאט פון זיין יוגינט אן אונ האב צוא אים גיגלוסט נאר וואלט ער ניט ליב גיהאט דעם וואס האט אים באטריבט אונ פון דעם רויך וואס זיי האבין מקריב גיוועזן צו די אפ געטר איז טונקיל גיווארן זיינע אויגין דרום האב איך זיך פאר מיטין מען זאל מיך ניט וויסין אין אלע שטעט חביון עוז שכנתי במחמד איך האב גירועט מיט גילוסטונג אין זיין שטארק פאר בארגענעש אונ האב ניט אראפ גינידערט אויף דער ערד מען זאל מיך לערנען נאך דעם איז אויף גישטאנען יעקב אבינו אונ האט צוא מיר גיגלוסט אונ איז תמיד גיזעסין אין דיא גיצעלטין פון שם ועבר ער האט גירשת אברכה אונ איז גיווארין איין הער אונ ער האט זכות גיוועזן זיינע קינדער זאלין זיך מערין וויא זאמד וואס מען קאן ניט מעסטין אונ איין באוויליגט גימיט האט אים בהעפט מיט זיין גאנצקייט איז ער גיגאנגען אונ איז גישטאנען מיט רעכט פארטיקייט גאט האט אים ליב גיהאט אונ איך האב צו אים גיגלוסט אונ ער האט מיר גיוויזין אז ער איז שיין אונ גילוסטיג אונ עס איז שיין צוא אים ער זאל דיך לערנען אונ מיט דיינע רייד זאל ער זיך אונטער לעהנען זיין הארץ אונ זאל וויסין פון אלע דיינע סודות :

זך היה ונבר ואיש אמונה ער איז גיוועזן איין איש אמת אונ לויטער אונ איז ראוי ער זאל זיך פרייען מיט דער פאר בארגענער תורה נאר ער האט ניט גיהאט קיין רואונג אז ער איז גיוועזן אין זיין פאטערס הויז האט ער ניט גיהאט קיין מנוחה פון קריג דען זיין ברודער עשו

להרגו בשטנה · עמד מפניו וילך פרנה · במקלו עבר ויבא חרנה · באשה שמר עשרים שנה · בגדול בנים נטרח באנינה · נמכר פורת לתאלה ולמגנה · ובשני רעבון ירד גושנה · לכן לא נפלתי בגורלו למנה :

קרב מועד והגיע זמן · ושר בענוי עם לא אלמן · ויקם מושיע רועה נאמן · תחלת צאתו מצרי טמן · ויך במצרים כל אליל וחמן · ויכחד כל גבור שר ומשמן · והגיה אור והאיר אשמן · אסירי עוני לישע זמן · ים העבירם והסיעם לתחומן · והגיז למו שליו והמטירם מן · הכה צור ויזובו מימן · ואוה להנחילם מעשה ידי אמן :

ובירח השלישי לחופש לצאתם · באו לחורב כל מקהלותם · ונגד ההר היתה חניתם · הסכימו דעתם והשוו עצתם · ומשה עלה והושם כחותם · ונצטוה לך אל העם וקדשתם · היום ומחר צוה פרישתם · ויום אחד הוסיף לטהרתם · וסדר ענינם ומצות הגבלתם · ובנה מזבח וכרת בריתם · והקים מצבות כנגד שבטי תם · ויקדש את העם ויכבסו שמלותם :

אזי בשלישי בהיות בוקרו · מלך במסבו הופיע ביקרו'

ולעמוד בתוכך: (קרב מועד) אח"כ קרב המועד (והגיע זמן) לנתינת התורה בעת צאת ישראל ממצרים (ושר) והגיע הקדוש ב"ה (בענוי) ישראל שנקראים (עם לא אלמן) (ויקם מושיע) את משה (רועה נאמן) והראיה שמסר נפשו על צאנו ושם נפשו בכפו עד כי (תחלת צאתו) מבית פרעה (מצרי טמן) הרג את המצרי על שהכה את העברי ויטמנהו בחול (ויכחד כל גבור שר ומשמן) וישמד כל גבור ואיש בריא ושמן (והגיה) והאיר (אור) של ישראל (והאיר אשמן) האיר החשך והשממה לישראל (אסירי עוני) ישראל שהיו כמו אסירים בגלות מצרים (לישע זומן) הזמינם לישועה (והגיז למו שליו) והפריח להם שליו (ואוה) ושתאוה (להנחילם מעשה ידי אמן) להנחיל להם התורה שהיא מעשה ידי הקדוש ברוך הוא: (ובירח השלישי לחופש לצאתם) ובחודש השלישי לצאתם ממצרים לחירות (באו לחורב) באו להר סיני (כל מקהלותם ונגד ההר) כו' (והושם כחותם) נדבק בשכינה כחותם על לב (ונצטוה כו' היום ומחר כו' ויום אחד הוסיף) משה מדעתו לטהרתם כדי שיהיו טהורים לקבל התורה כי לא אמר לו הקב"ה אלא היום ומחר והיו נכונים ליום השלישי ומשה אמר היו נכונים לשלשת ימים משמע לסוף שלשת ימים שהוא יום רביעי והסכים הקב"ה (וסדר ענינם) מי ומי ההולכים (והקים מצבות) שנים עשר (כנגד) י"ב (שבטי תם) יעקב שנקרא איש תם (ויקדש את העם) והזמין אותם (ויכבסו שמלותם) :

(ושר) ל' שבטים כמו לתורים ולא קרוב (במדבר כד יז) (מצרי טמן) כמ"ש ויגדל משה ויצא וגו' ויך את המצרי ויטמנהו בחול (שמות ב יא יב) (וחמן) ל' והכרתי את חמניכם (ויקרא כו ל) והוא עכו"ם ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים (שמות יב יב) ופי' חמן שמעמידין לייבש הע"ג כחום של חמה ומשתחוים לו או שהעו"ג עשוים בדמות חמה (ויכחד) ל' כריתה כמו והכחדתיו ת"א ואשיצינון (שמות כג כג) (ומשמן) ל' בריא ושמן מן ויהרוג במשמניהם (תהלים עח לא) וכמ"ש הראב"ע בתירו"ת או פי' ומשמן גם הוא לשון שר (והגיה) ל' אור כמו לב שמח ייטיב גהה (משלי יז כב) (אשמן) מל' חושך ל' באשמנים כמתים (ישעיה נט י) והוא עכ"ם ולכל ב"י היה אור במושבותם (שמות י כג) (והסיעם לתחומן) כמ"ש ויסע משה את ישראל (שם טו כב) ופי' רש"י והסיעם בע"כ (והגיז למו שליו) כמ"ש ויגז שלוים מן הים (במדבר יא לא) (והמטירם מן) כמ"ש הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (שמות טז ד) (מעשה ידי אמן) ל"ס (שה"ש ז ב) ופירש"י מעשה ידי הקב"ה: (לחופש) ל' לחפשי יצאנו (שמות כא ה) (לחורב) להר סיני (נגד ההר חניתם) כמ"ש ויחן שם ישראל נגד ההר (שם יט ב) (ומצות הגבלתם) כמ"ש הגבל את ההר וקדשתו (שמות יט כג) (ובנה מזבח) כמ"ש ויבן מזבח תחת ההר (שם כד ד) (והקים מצב' כו') כמ"ש ושתים עשרה מצבה לשנים וגו' (שם): (אזי בשלישי בהיות בוקרו וגו') כמו שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר (שמות יט טז) (הופיע) זריחה וע"ש הופיע מהר פארן

(אזי בשלישי בהיות בוקרו) אז ביום השלישי בהיות הבוקר (מלך במסבו) הקדוש ב"ה שהיה מסובב באלפי רבבה כחתן המסובב בשושבינים (הופיע ביקרו) האיר

האט זיך גיטרייסט צוא הרגן אים איז ער פון אים אויף גישטאנען אונ איז אוועק גיגאנגען קיין פדן מיט זיין שטעקין איז ער איבער גיפארין דעם ירדן אונ איז גיקומען קיין חרן אויף זיינע ווייבער האט ער גיווארט צוואנציג יאר אונ איידער ער האט מגדל גיוועזן זיינע קינדער האט ער גיהאט גרויס גימיט אונ זיין זון יוסף איז פאר קויפט גיווארין קיין מצרים ער וואל דארטין אויף אים מגין זיין אונ אז עס איז גיוועזין איין הונגער האט ער גינידערט קיין גושן דרום בין איך ניט גיפאלין אין זיין גורל קרב מועד והגיע זמן עס האט גינעהענט אונ גיגרייכט דיא צייט האט גאט גיזעהען די פיין פון דיא ישראל וואס ווערין אן גירופין (עם לא אלמן) איז אויף גישטאנען דער העלפער משה רבינו פון אן הייב אז ער איז ארויס גיגאנגען זעהען דיא ארבעט פון דיא ישראל האט ער גיהרגת איין מצרי אונ האט גישלאגין אין מצרים אלע אפ געטער אונ האט פאר טיליגט אלע גבורים וואס זיינען גיוועזן פעט אונ האט ליכטיג גימאכט אלע פינצטערקייט פון ישראל דיא ישראל וואס זיינען אין גיפיינקענעש זייגען אן גיגרייט גיווארין צוא איין הילף איבער דעם ים האט ער זייא איבער גיפירט אונ האט זייא גימאכט אוים ציהען פון מצרים צוא זייער תחום אונ האט זייא גימאכט פליהען דעם שליו אונ רעגינען מן ער האט גישלאגין דעם שטיין האט גירונען וואסער האט גאט גיגלוסט זייא צוא מאכין ירשנן דיא תורה וואס זיא איז מעשה ידיו ובירח השלישי לחופש לצאתם אונ אין דעם דריטן חודש אז זייא זיינען ארויס גיגאנגען פרייא איז גאר זיין קהל גיקומען קיין חורב דאס איז דער בארג סיני אונ האבין גירוהט אנטקעגין בארג בייא אלע איז גיוועזן איין עצה אונ איין דעה צוא מקבל זיין דיא תורה אונ משה רבינו איז אויף גיגאנגען אונ איז באהעפט גיווארין צו גאט וויא איין חותם אונ איז גיווארין גיבאטין פון גאט גייא צום פאלק אונ זאלסט זייא היילינגען היינט אונ מארגין גיביט זייא זאלין זיך אפ שיידן אונ איין טאג האט ער מוסיף גיוועזן כדי זייא זאלין זיך מטהר זיין אונ האט זייא מסדר גיוועזן אונ גימאכט זייא איין גבול אונ האט גיבויט איין מזבח אונ האט מיט זייא כורת ברית גיוועזן אונ אין מזבח איז גיוועזן אזוא פיל שטיינער וויא פיל שבטים דאס הייסט יעקב אונ ער האט גיהייליגט דאס פאלק אונ זייא האבין גיוואשין זייערע קליידער אזי בשלישי בהיות בוקרו אונ אז עס איז גיקומען דעם דריטן טאג אין דער פריא האט גאט גימאכט שיינען מיט זיין כבוד אין זיין חופה אויף דעם הר סיני מיט פיל צעהען טויזינט מלאכים וואס זייא דער ציילן

רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן מְשַׁנְּנֵי פְאֵרוֹ · וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים וְהִזְרִיחַ אוֹרוֹ · קוֹלוֹ בְּכֹחוֹ וְקוֹלוֹ בַּהֲדָרוֹ · וְרוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְבָרוֹ · וְעָנָן כָּבֵד כִּסָּה עַל הָרוֹ · וְהַצּוּרִים נִתְּצוּ הָרִים בְּעָקְרוֹ · וְהוֹלֵךְ וְחָזֵק קוֹל שׁוֹפָרוֹ · חוֹצֵב לֶהָבוֹת אֲרָזִים בְּשָׁבְרוֹ · קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּרוֹ · וְכֻלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד בִּפְאֵר דְּבִירוֹ :

מִתְפָּאֶרֶת הָיִיתִי בְּיוֹם חֲתֻנָּתִי · הִנֵּה בָא קִצִּי וְהִגִּיעַ עִתִּי · לְהוֹדִיעַ יָפְיִי וּלְהַגִּיד תִּפְאַרְתִּי · יֵצֵא טִבְעִי וְתִתְעַלֶּה חֻפָּתִי · יֵדְעוּ הַכֹּל מַה מְּלַאכְתִּי · צֶדֶק וּמִשְׁפָּט בְּתוֹךְ נְתִיבָתִי · עוֹמֶק חָכְמָתִי וְסוֹד בִּינָתִי · יָבִינוּ שְׂכַר עָנְשִׁי וְאַזְהָרָתִי · עֵרֶךְ שְׁלָחְנִי וְסֶגֶר מִסְגַּרְתִּי · תִּקּוּן אֶצְבְּעוֹתַי וְרַב פְּעֻלָּתִי · כִּי עַד עַתָּה בַּמְּרוֹמִים שָׁכַנְתִּי · וְהַיּוֹם בָּאָדָם מַתָּנוֹת לָקַחְתִּי :

צִיר אֱמוּנִים נִתְעַלָּה בִּבְחִירִים · כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קְצִירִים · חָכָם עָלָה לְעִיר גִּבּוֹרִים · וַיּוֹרֶד עוֹז מִבְטֶחָה לַהֲדוּרִים · אֲמָרִים נְעִימִים מִפְּנִינִים יְקָרִים · וְקִבְּלָם מִימִין יוֹצֵר הָרִים · וְצִבְאוֹת קֹדֶשׁ עוֹנִים וְאוֹמְרִים · טֶרֶם נִשְׁמַע אָנוּ שׁוֹמְרִים · וְשָׁמְעוּ מִפִּיו עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים · וּפָחֲדוּ וְרָעֲדוּ מֵרְעָמִים

(רבותים אלפי שנאן) ל״ס (תהלים סח יח) (משנני) ל׳ דשננתם (והזריח אורו) עפ״ס וזרח משעיר למו (דברים לג) (קולו בכחו וקולו בהדרו) כמ״ש קול ה׳ בכח קול ה׳ בהדר (תהלים כט ד) (וענן כבד כסה על הרו) כמ״ש ויכס הענן את ההר (שם כד טו) (והצורים נתצו הרים נעקרו) עפ״ס הרים נזלו מפני ה׳ (שופטים ה) (הולך וחזק קול שופרו) כמ״ש ויהי קול השופר הולך וחזק מאד (שמות יט יט) (ארזים בשברו) כמ״ש קול ה׳ שובר ארזים (תהלים כט ה) (קול ה׳ יחיל מדבר) ל״ס (שם פ׳ ח) : (נתיבתי) ל׳ דרך כמו עלי נתיב (איוב יח י) (ערך שלחני) כנוי למתן שכר לעתיד (תקון אצבעותי) עפ״ס כתובים באצבע אלהים (שמות לא יח) (ורב פעולתי) עפ״ס הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו (ישעיה ס י):(ציר אמונים כצנת שלג כו׳) ע״פ הכתוב כצנת שלג ביום קציר ציר נאמן לשולחיו (משלי כה יג) (חכם עלה וכו׳) עפ״ס עיר גבורים עלה חכם וירד עוז מבטחה (שם כא כב) וכמ״ש ומשה עלה אל האלהים (שמות יט ג) (מימין יוצר הרים) עפ״ס מימינו אש דת למו (דברים לג ב)(יוצר הרים) עפ״ס יוצר הרים ובורא רוח (עמוס ד יג) (ונצאות קודש) עפ״ס ונקדשתי את צבאותי (שמות ז ד) (ופחדו) כו׳ כמ״ש ויחרד

יקר שכינתו והקדים על ידם מה שאין דרך ב״ו לעשות כן שיסלא הרב ממתין לתלמיד (רש״י שמות יט טז) ועמו היו (רבותים אלפי שנאן) שני רבואות ושני אלפים מלאכים הנקראים שנאנים (משנני פארו) של הקב״ה וכשיצאו נשמתן ורוחן של ישראל בדבור ראשון אז (ורוח סערה עושה דברו) השיב הקב״ה רוח מג״ע והשיב בהן הנשמה (והצורים נתצו) הסלעים נתצו מפני קולו של הקדוש ב״ה (הרים נעקרו) ההרים נעקרו. מאותו קול אשר הולך וחזק (קול שופרו חוצב להבות) שהיה הדבור יוצא בלהבות אש מפי הקדוש ב״ה ונחקק על הלוחות כתבניתם (ני״י) (וכולו אומר כבוד) וכל אלו הקולות היו כבודם ואמירתם הקדושה (בפאר דבירו) בשמים ובהר סיני : (מתפארת הייתי) אני התורה (ביום חתונתי) ביום שנתחתנתי עם ישראל הייתי מתפארת ואמרתי (הנה בא קצי והגיע עתי) עת דודים (להודיע יפיי) בעולם (ולהגיד תפארתי יצא טבעי) בעולם (ותתעלה חופתי) כי עד עתה לא היו יודעים מה טבעי ומה מלאכתי ועתה (ידעו הכל מה מלאכתי) וידעו כי יש (צדק ומשפט בתוך נתיבתי) וידעו (עומק חכמתי וסוד בינתי) עוד (יבינו כו׳ ערך שלחני) שכר הערוך לעתיד לת״ח (וסגר מסגרתי) ושכר מי שעוסק בתורה כדי לפתוח סגר דברים הסגורים בי שקשים להבין והוא מפרש אותם (ורב פעולתי) המצות שאין שיעור למתן שכרן (כי עד עתה במרומים שכנתי) הייתי בין המלאכים שאינם מקבלים שכר ועונש (והיום באדם מתנות לוקחתי) והיום לוקחתי לבני אדם למתנה שהם בעלי שכר ועונש : (ציר אמונים) משרע״ה שהיה שליח נאמן להקב״ה (נתעלה בבחירים) קבל מעלה יותר מכל הנבחרים שקדמו והם אדם נח אברהם יצחק ויעקב והמעלה שלא היא כדבר שצריכה לעולם והיא (כצנת שלג) כקור ימי שלג שאדם מתאוה לו (ביום קצירים) כן היה הנאה לישראל בשליחותו של משה ששלחו הקב״ה (חכם) משה שהיה חכם (עלה לעיר גבורים) למקום המלאכים שנקראו גבורי כח (ויורד עוז מבטחה) ויורד התורה שהיא עוז ומבטח לעתות בצרה (להדורים) לישראל שהם מלאים זיו והדר באותה שעה (וקבלם מימין) הקב״ה שהוא (יוצר הרים) (ולצבאות קודש) וישראל שהם נקראים צבאות קודש (עונים ואומרים טרם נשמע אנו שומרים) שהקדימו נעשה לנשמע (ושמעו מפיו) של הקב״ה (עשרת הדברים) :

זיין שיינקייט אונ עס איז גיוועזן קולות אונ בליצין אונ עס האט גימאכט שיינען זיין ליכט זיין קול איז גיוועזן מיט כח אונ מיט שיינקייט אונ דר שטורעם ווינט טוט זיינע רייד אונ איין שווערער וואלקין האט צו גידעקט זיין בארג אונ דיא שטיינער מיט די בערג זיינען צו שטויסין אונ אוים גיריסן גיווארין דאש קול פון דעם שופר האט זיך אלע מאל מער גישטארקט זיין קול האט גיהויעט איין פלאם פייער אונ צוא בראכין טענען בוימער דאס קול פון גאט מאכט ציטערין דיא מדבר אונ אלע זיינע באשעפעניש זאגין צוא אים זיין כבוד אין זיין שיינעם פאלעץ מתפארת הייתי ביום חתונתי איך האב זיך בארימט אין דעם טאג וואס איך בין גיגעבין גיווארין נו עס איז גיקומען מיין סוף אונ מיין צייט איז גיקומען צוא מודיע זיין מיין שיינקייט אונ צוא זאגין מיין היפשקייט אונ אלע זאלין וויסין מיין מטבע אונ מיין חופה זאל דער גרייסט ווערין אלע זאלין וויסין וואס מיין מלאכה איז אין אלע מיינע וועגין איז צדק ומשפט אונ זייא זאלין וויסין דאש טיפקייט פון מיין חכמה אונ דעם סוד פון מיין פאר שטאנדיקייט אונ זייא זאלין פאר שטיין מיין שכר אונ עונש אונ מיינע אזהרות דאס אן גרייטונג פון מיין טיש אונ מיין פאר שליסונג אונ דאס וואס איך האב גימאכט מיט מיינע פינגער אונ מיינע פיל מעשים דען ביז אהער האב איך גירועט אין הימל אונ היינט בין איך גינומען גיווארין צוא מענטשין פאר איין מתנה ציר אמונים נתעלה בבחירים משה רבינו דער באגלייבטער שליח איז דער גרויסט גיווארין צווישין אלע צדיקים אזוא וויא עש טוען זיך דער קוויקין דיא וואס שניידין אין פעלד מיט איין קעלט פון שנייא אזוא איז גיוועזן איין נחת אויף דער וועלט אז דער קלוגער משה רבינו איז אויף גיגאנגען אויף דעם הימל וואס דארטין זיינען דיא שטארקע מלאכים אונ האט אראפ גיניידערט דיא תורה וואס זיא איז איין שטארק פאר זיכערונג צום שיינעם פאלק אירע רייד זיינען זיס אונ טייערער פון גין גאלד אונ ער האט זייא מקבל גיוועזן פון דער רעכטער האנט פון גאט וואס באשאפט בערג אונ דאש היילינגע פאלק ישראל האבין גזאגט חאטשע מיר האבין זיי נאך ניט גהערט וועלין מיר זייא פארט טאן אונ היטין אונ האבין פון זיין מויל גיהערט די עשרת

הדברות

כַּבִּירִים׳ וּפָתְחוּ וְעָנוּ כָּל הַיְצוּרִים׳ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן וּמִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים: חזן וַיִּשְׂמְחוּ כָּל הָעָם בְּשִׂמְחַת אִמְרֵי נוֹעַם׳ וְנִתְמַנָּה צִיר רוֹעַם׳ וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם:

כוונת הפייטן לזכור כל עשרת הדברות ופרש הזכירו הדיבור יודיע קולות תלתלי דינים בבני נפים׳ והקדים נפסוק וירד משה׳ ופסוק וידבר אלהים׳ וכו כלל שבת כוללת עשרת הדברות׳ וקולות הדינים הזכירם כל דבור ודבור נכתים ובחרוזות כאלי"ף כי"ת ובתשר"ק בראשי תיבות החרוזות ובסוף הדברות חתום שם שמעון בר׳ יצחק חזק:

וּבְכֵן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם:

מיוסד ע"פ א"ב

אַלּוּף מְסֻבָּל בְּהוֹד אֲפוּדִים׳ בְּיָדָיו גְּלִילֵי זָהָב חֲמוּדִים׳ גָּרוֹן עָנוּק לְשׁוֹן לְמוּדִים׳ דְּבָרִים דְּבוּרִים כְּאוֹפָן שְׁקוּדִים׳ הַמְשׁוּלִים לְשָׁלֹשׁ מַשְׁקִים נֶחֱמָדִים׳ וּבִפְחוּת שֶׁבְּכֵלִים נִשְׁמָרִים וְעוֹמְדִים׳ זוֹנְחִים הַגָּבוֹהַּ וְלַנָּמוּךְ יוֹרְדִים׳ חַיִּים וּרְפוּאוֹת לְמוֹצְאֵיהֶם מַעֲמִידִים׳ טוֹהַר בַּעֲלִיל שִׁבְעָתַיִם מְנֻקָּדִים׳ יְקָרִים מִזָּהָב וּמִפְּנִינִים נֶחֱמָדִים׳ כָּל חֲפָצִים לְנֶגְדָּם בַּל נִמְדָּדִים׳ לֶקַח טוֹב וּמוּסָר מַגִּידִים׳ מֶתֶק וּמַרְפֵּא לַעֲצָמוֹת וְגִידִים׳ נְתוּנִים מֵאֵשׁ וְכָאֵשׁ יוֹקְדִים׳ סַם חַיִּים לְבָהֶם מִתְכַּבְּדִים׳ עוֹזְבֵיהֶם עוֹזְבִים וְחוֹבְקֵיהֶם מְכַבְּדִים׳ פִּלְפּוּלָם בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִתְלַמְּדִים׳ צוֹרְפֵיהֶם מוֹשִׁיבִים בֵּין נְגִידִים׳ קוֹנֵיהֶם לְחַיֵּי עוֹלָם עֲתִידִים׳ רַב טוּב הַצָּפוּן לַחֲסִידִים׳ שׁוֹמְרֵיהֶם יִנָּצְלוּ מִכָּל פְּחָדִים׳ תּוֹמְכֵיהֶם מְאֻשָּׁרִים וּבוֹזֵיהֶם מְלַפְּדִים:

(אלוף מסובל) משה שהיה מלומד דבר התורה ירד מן ההר מסובל בתורה ובמצות ובמורא השם (בהוד אפודים) וקרני ההוד היו מחוקקים ואפודים בו (בידיו גלילי זהב חמודים) ובידיו הלוחות שכתוב בהם י׳ הדברות החמודים מזהב והם דומים לגלילים לפי שמגלגלות סובות בעולם׳ עכשיו מתחיל הפייטן לספר מעלת התורה ושבחה (גרון ענוק לשון למודים) התורה שהיא לשון לא שראוי ללמד היא כענק של עדי זהב לצואר וגרון (דברים דבורים) על אופניה מסודר על תקונו ובסיסו (כאופן שקודים) כמהריט כאופן הממהר לסבב (המשולים לשלש משקים נחמדים) והם (מים וחלב ויין) (ובפחות שבכלים נשמרים ועומדים) כי אם יעמיד אדם אלו שלשה משקין בכלי כסף או בכלי זהב יסריחו לזמן רב ואלו בכלי חרס בהם הפחותין שבכלים יעמדו לזמן רב כך אין ד"ת מתקיימים לא בתגרין ולא בגסי הרוח כ"א בשפלים ובמוכים גם כשתשפוך איזה משקה למקום מדרון (זונחים הגבוה) הם זונחים ועוזבים מקום הגבוה (ולנמוך יורדים) כך התורה עוזבת את גסי הרוח ומתקיימת בשפלים (טוהר בעליל שבעתים) דברי תורה צרופים מכל סיג ונלוים לפיני השמש פעמים רבות והם (מנוקדים) בנקוד הזה שהוא מבדיל בין דבר לדבר בהבחנתו כן דברי תורה מבדלת בין איסור להיתר בין טמא לטהור (יקרים כו׳ ובלא יוקדים) דברי תורה שורפים את הרשעים בגיהנם על שאינם מקיימים אותה (עוזביהם) מי שעוזב את דבריהם הם עוזבים אותו ג"כ כמ"ש רז"ל אם תעזבני יום יומים אעזבך (וחובקיהם) מי שמחבק ד"ת ומאהב אותם הם ג"כ מכבדים אותו (פלפולם בשלש עשרה מתלמדים) כי בי"ג מדות התורה נדרשת (צורפיהם) מי שמצרף ד"ת ומברר ומלבן האמת הם מושיבין אותו (בין נגידים) ושרים (קוניהם כו׳) הקונים דברי תורה הם מוכנים לחיי העוה"ב ויירשו (רב טוב הצפון לחסידים) (תומכיהם) התומך דברי תורה בנדרים וביגיעים (מאשרים) הם משבחים אותו (ובוזיהם הם מלפדים) והמבזה דברי תורה

על ההם (שם יט כח): (אלוף) לשון מלמד כמו ואאלפך חכמה (איוב לג לג) (מסובל) עשון משא מלשון ויט שכמו לסבול (בראשית מט טו) (אפודים) מלשון ויאפוד לו בו (ויקרא ח ז) ועפ"י ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לוחות העדות ביד משה וגו׳ והנה קרן עור פניו וגו׳ (שמות לד כט ל) ווהו מ"ש הפייטן בידיו גלילי זהב אלו הלוחות (גרון ענוק) עפ"י וענקים לגרגרותיך (משלי א ט) (דברים דבורים) ר׳ דבר דבור על אפניו (שם כה יא) (שקודים) לשון לשקוד על דלתותי (שם ח לד) (כאופן) מלשון אופן מרכבותיו (שמות יד כה) (ובפחות שבכלים ט׳) עפ"י ושפל רוח יתמוך כבוד (משלי כט כג) (חיים ורפאות ט׳) עפ"י כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא (משלי ד כב) (טוהר בעליל שבעתים) עפ"י אמרות ה׳ אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים (תהלים יב ז) (יקרים מזהב ט׳) עפ"י יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה (משלי ג טו) (לקח טוב) כמ"ש כי לקח טוב נתתי לכם (שם ד ב) (מתק ומרפא לעצמות וגידים) כמ"ש מתוק לנפש ומרפא לעצם (שם טז כד) (נתונים. מאש) עפ"י אש דת למו (דברים לג ב) (וכאש יוקדים) כמ"ש הלא כה דברי כאש (ירמיה כג כט) (סם חיים) שנאמר עץ חיים היא (משלי ג) (וחובקיהם מכבדים) כמ"ש תכבדך כי תחבקנה (שם ד) (צורפיהם) ר׳ זקוק מל׳ אמרת ה׳ צרופה (תהלים יח לא) (נגידים) שרים כמו נגידים אדבר (משלי ח ו) (רב טוב הצפון) עפ"י מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא כ) (שומריהם יוצלו ט׳) כמ"ש שנאמר ותומכיה מאושר

הַדִּבְּרוֹת אוּנ פוּן דִי פִיל דוּנֶערְן הָאבִּין זַיי זִיךְ דֶר שְׁרָאקִין אוּנ גִיצִיטֶערְט אוּנ אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענֶעשׁ הָאבִּין גִיעֶנְטְפֶערְט גָאט גִיט זַיין תּוֹרָה צוּ זַיין פָאלְק מִיט רֶעכְט פַארְטִיגֶע מִשְׁפָּטִים אוּנ דָאשׁ גַאנְצֶע פָאלְק הָאט זִיךְ גִיפְרַייט מִיט דִיא זִיסֶע רֵייד אוּנ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גִימַאכְט גִיוָוארְן זַייעֶר פָאסְטוּךְ וירד משה אוּנ מֹשֶׁה הָאט אַרָאפּ גִינִידֶערְט פוּן דֶעם בַּארְג צוּ דֶעם פָאלְק יִשְׂרָאֵל:

אלוף מסבל בהוד אפודים דֶער לֶערְנֶער מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גִיוֶועזְן אָן גִיגוּרְט אוּנ אָן גִילָאדְין מִיט שֵׁיינְקַייט אִין זַיינֶע הֶענְט הָאט עֶר גִיהַאלְטִין דִי לֻחוֹת וָואס זַיינֶען גִילוּסְטִיגֶער פוּן גָאלְד דֶער וָואס לֶערִינְט דִיא תּוֹרָה אִיז זִיא אִים וִויא אַיין הַאלְז בַּאנְד צוּא זַיין הַאלְז דִיא רֵייד וָואס אִיז גִיוָוארְין גִירֶעט אִיז אִיטְלִיכֶער מִיט זַיין אוֹפְן גִיצִירְט דִיא תּוֹרָה אִיז צוּא דְרַייא מַשְׁקָאוֹת גִיגְלִיכִין צוּא וַויין אוּנ מִילְךְ אוּנ הָאנִיק אוּנ זַייא קֶענֶען אַנְדֶערְשׁ קַיין קִיוּם נִיט הָאבִּין נָאר אִין אַיין עֶרְדֶענֶער כְּלִי אוֹיךְ אִיז זִיא גִיגְלִיכִין צוּא וַואסֶער וָואס זַייא פַאר לָאזִין אַיין הוֹיךְ אָרְט אוּנ נִידֶערִין אַרָאפּ אוֹיף אַיין גִידֶערִיג אָרְט אַזוֹ אִיז דִיא תּוֹרָה זִיא הָאט נָאר אַיין קִיוּם אִין דֶעם וָואס הַאלְט זִיךְ נִידֶערִיג׳ דִיא וָואס רֵיידִין זִיא מִיט זַייעֶר מוֹיל גִיט זִיא זַייא לֶעבִּין אוּנ הַיילְט זַייא זִיא אִיז אַזוֹא רֵיין וִויא זִילְבֶּער וָואס וֶוערְט זִיבִּן מָאל גִילַייטֶערְט זַייא זַיינֶען טַייעֶרֶער פוּן גָאלְד אוּנ גִילוּסְטִיגֶער פוּן גִין גָאלְד אַלֶע גִילוּסְטִיגֶע זַאכִין זַיינֶען אַנְטְקֶעגִין זַייא נִיט גִירֶעכִינְט זַייא טוּעֶן זָאגִין אַיין גוּט לֶערְנוּנְג אוּנ מוּסָר זִיא אִיז זִיס אוּנ אַהַיילוּנְג צוּא דִיא בַּיינֶער אוּנ אָדֶערְן זַייא זַיינֶען גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין פוּן פַייעֶר אוּנ טוּעֶן בְּרֶענֶען וִויא פַייעֶר צוּא דִיא וָואס גִיבִּין אִיר אַפּ כָּבוֹד אִיז זִיא זַייא אַיין סַם פוּן לֶעבִּין דִיא וָואס פַאר לָאזִין זִיא טוּט זִיא זַייא אוֹיךְ פַאר לָאזִין אוּנ דִיא וָואס בַּאהֶעפְטִין זִיךְ אָן אִיר גִיט זִיא זַייא כָּבוֹד זִיא וֶוערְט גִילֶערִינְט מִיט דְרַייצֶעהֶן עָרְלַייא פִּלְפּוּלִים דִיא וָואשׁ לֶערְנֶען קְלָאר אוּנ לוֹיטֶער דִיא תּוֹרָה אִיז זַייעֶר שְׁטוּל צְווִישִׁין נִכְבָּדִים׳ דִיא וָואס קוֹיפִין דִיא תּוֹרָה זַיינֶען זַייא אָן גִיגְרַייט צוּא עוֹלָם הַבָּא צוּא פִיל גוּטְץ וָואס אִיז בַּאהַאלְטִין צוּ דִי חֲסִידִים׳ אוּנ דִיא וָואס הִיטִין זַייא וֶועלִין גִיצוּל וֶוערִין פוּן פַּחַד׳ דִיא וָואס לֶעהְנֶען זִיךְ אוּנְטֶער מִיט דֶער תּוֹרָה וֶוערִין גִישְׁטַארְקְט אוּנ דִיא

וואס

מְלַפְּדִים לַפִּידִים וּבְרָקִים נוֹגְהִים · בְּתִתּוֹ קוֹל עֹז מִשְּׁמֵי גְבוֹהִים : וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תַּחְתִּיּוֹת אֶרֶץ כַּדּוֹנַג נְמַקִּים · שַׁחוּ גִּבְעוֹת עוֹלָם הַמְּצוּקִים ·
רַבּוּ רְעָמִים וְגָבְרוּ זִיקִים · קוֹלֵי קוֹלוֹת מְשֻׁנִּים
וַחֲזָקִים · צִפְצוּף הַדִּבּוּר כְּנִיצוֹצֵי בְרָקִים · פַּטִּישׁ מְפוֹצֵץ
סַלְעֵי נְקִיקִים · עוֹרֵךְ אַחַת וּשְׁתַּיִם מִתְחַלְּקִים · סוֹד
יְרֵאִים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִים · נוֹתְנֵי קוֹל שׁוֹפָר מִתְחַזְּקִים ·
מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהַכֹּל שׁוֹתְקִים · לְעַמּוֹ הִנְחִיל מִדְּבַשׁ
מְתוּקִים · כּוֹשֶׁר אֱמוּנַת עִתִּים חֲשׁוּקִים · יְדִיעַת חוֹסֶן
וִישׁוּעַת נְזִיקִים · טַעֲמֵי חָכְמָה וָדַעַת מְפִיקִים · חִנָּם
נְתָנָם גּוֹזֵר וּמֵקִים · זִכָּה בְּמַתָּנָה לְבוֹ דְּבֵקִים · וְכֻלּוֹ
מַחֲמַדִּים וְחִכּוֹ מַמְתַקִּים · הִשְׁמִיעַ אָנֹכִי בְּרֹאשׁ פְּרָקִים ·
דֶּרֶךְ בַּעֲשׂוֹתוֹ בְּמַיִם עֲמוּקִים · גִּבּוֹר נִגְלָה וְנִלְחַם
בִּמְצוּקִים · בְּתִתּוֹ בְּסִינַי דָּתוֹת וְחֻקִּים · אֲזַי כְּרַחֲמָן
נִגְלָה מְשַׂחֲקִים :

מְשַׂחֲקִים הִבְרַקְתָּ נָגְהֶךָ · וְהִשְׁמַעְתָּ לְעַם כְּמֵהֶיךָ : אָנֹכִי יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ :

מיוסד ע"פ א"ב · כל המאמר הזה דברי הקב"ה הם

אֶרֶץ עָשִׂיתִי וְאָדָם בָּרָאתִי · בְּרִיחַ וּדְלָתַיִם לַיָּם שַׂמְתִּי ·
גִּלִּיתִי שַׁחַר וָנֶשֶׁף וּבֹקֶר צִוִּיתִי · דֶּרֶךְ לַחֲזִיז קוֹלוֹת

(משלי ג יח) : (תחתיות כו') פי' ההרים כדונג נמסו (תהלים צז ה)(שחו גבעות עולם) ל"פ(חבקוק ג ו)(רעמים) בלע"ז דונער (זיקים) בלע"ז בליצן (ורבו רעמים) עפ"ה ירעם מן שמים ה' (ש"ב כ"ב) (קולי קולות) כו' כמ"ש קול ה' בכח (שם כט ד) כל אחד לפי כח שומע (פטיש מפוצץ כו') כמ"ש הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע (ירמיה כג כט) ופטיש הוא מקבת ומפוצץ ל' שובר ענין שבירה לחתיכות רבות (עורך אחת ושתים מתחלקים) עפ"ה אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי (תהלים סב יב) (סוד יראים כו') עפ"ה סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם (תהלים כה יד) ועפ"ה תפוחי זהב במשכיות כסף (משלי כה יא) (נותני קול שופר מתחזקים) כמ"ש ויהי קול השופר הולך וחזק מאד (שמות יט יט)(כושר) ל' יושר (אמונת עתים) עפ"ה והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת (ישעיה לג ו) (חנם נתנם) כמ"ש ולכו שברו בלא כסף וגו' (שם נה א) (וכולו מחמדים כו') תואר לאל ית' ועפ"ה חכו ממתקים וכולו מחמדים (שה"ש ה טז) (במים עמוקים) בים סוף (במצוקים) רומז למצרים ע"ש שהם היו חזקים כמצוקי ארץ או הוא רומז למי הים האדירים (הברקת נגהך) כמ"ש לנוגה ברק חניתך (חבקוק ג יא) (כמהיך) לשון חשק ותאוה כמו כמה לך בשרי (תהלים סג ב) : (ארץ עשיתי ואדם בראתי) עפ"ה אנכי עשית ארץ ואדם עליה בראתי (ישעיה מה יב) (בריח ודלתים לים שמתי) כמ"ש ויסך בדלתים ים וגו' וכתיב שם ואשים בריח ודלתים (איוב לח י) (גליתי שחר כו') עפ"ה עושה שחר עיפה (עמוס ד יג) ועפ"ה המימיך צוית בוקר ידעת השחר מקומו (איוב לח יב) (דרך (לחזיז קולות פלגתי) עפ"ה מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיז קולות (שם פ'

נידון בגיהנם שמשמרים אותם שם בלפיד אש (מלפדים לפידים) הלפידים היו מלפדים (וברקים היו נוגהים) בעת מתן תורה (בתתו קול עוז משמי גבוהים וידבר אלהים) : (תחתיות ארץ) ההרים שהם יסודי הארץ (כדונג נמקים) כשעוה נתמסמסו בשעת מתן תורה (שחו גבעות עולם המצוקים) נכפפו הגבעות החזקות שקבועות מימות עולם (קולי קולות משונים וחזקים) שהיו קולות משונים שהתינוקות היו שומעים לפי כחם וזקנים לפי כחם וחלשים כל אחד לפי כחו (צפצוף הדבור) השמעת קול דבורו של מקום אינו דבור (רק כניצוצי ברקים) כמו (פטיש) אשר יוצא (מפוצץ סלעי נקיקים) השובר ומפזר הסלעים לנקיקים (עורך אחת ושתים מתחלקים) כי אנכי ולא יהיה לך בדבור אחד נאמרו מה שא"א לאדם לדבר כן (סוד יראים ומשפטים צדיקים) לצדיקים היו נשמעים רק המשפטים וליראי ה' ולחושבי שמו היו נשמעים גם הסודות · המלאכים שהם היו (נותני קול שופר) בכל פעם היו (מתחזקים) הפך כח של ב"ו מתחיל בכח ומסיים בחלשה (לעמו הנחיל) דברי התורה אשר הם (מדבש מתוקים) גם ששה סדרי משנה גם כן נתנו למשה מסיני (כושר אמונת) סדר זרעים (עתים חשוקים) סדר מועד (ידיעת חוסן) סדר נשים (וישועת נזיקים) סדר נזיקין (טעמי חכמה) סדר קדשים (ודעת מפיקים) סדר טהרות (חנם נתנם) הקב"ה שהוא (גוזר ומקים) (זכה) הקדוש ברוך הוא (במתנה לבו דבקים) לישראל הדבקים בו (וכלו מחמדים) הקדוש ברוך היא כולי מתמדים (וחיו ממתקים) ומה טעם (השמיע אנכי בראש פרקים) כי (דרך בעשותו במים עמוקים) בעת שנגלה על הים אז (גבור נגלה) נגלה כגבור מלחמה וכנחור (ונלחם במצוקים) ונלחם במצרים החזקים כמצוקי ארץ ואח"כ (בתתו בסיני דתות וחוקים) (אזי כרחמן נגלה משחקים) אזי נגלה משמים כזקן מלא רחמים ותכמה וראוי לישיבה וכדי שלא יאמרו שתי רשויות הן לכך אמר דבור ראשון אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ואני אני הוא אשר נגליתי על הים (משחקים הברקת נגהך) משמים בלחת נוגה ואור שלך כברקים (והשמעת לעם כמהיך) והשמעת לישראל חבוקיך (אנכי ה' אלהיך) : (ארץ כו') (בריח ודלתים לים שמתי) אף שהים הוא גבוה מכל העולם וגם גליו רועשים עכ"ז בל יעבור להקיף העולם כי גבול שמתי לים וגזרתי עליו בל יעבור הגבול כאלו שמתי לו בריח ודלתי' סגורים (גליתי שחר ונשף) גליתי נשף הוא נקודת תחלת הלילה והיום גם גליתי שחר שהוא תיכף אחר נקודת נשף לילה ואז נקרא עמוד השחר (ובוקר צויתי) וצויתי להאיר הבוקר לעולם שהוא אחר שנגלה עמוד השחר והאיר פני המזרח (דרך לחזיז קולות פלגתי) חלקתי קולות הרעמים הבאים

וואס זיינען זייא מבזה וועלין זייא ברענען אין גיהנם מלפדים לפידים וברקים נוגהים זייא האבין גיטאן פלאקערין אונ ברענען אונ בליצין האבין גילויכטין אז ער האט גיגעבין דיא שטארקע קולות פון הויכין הימל אונ גאט האט גירעט : תחתיות ארץ כדונג נמקים דיא אונטערשטע ערד איז צוא גאנגען וויא וואקס דיא הויכע בערג וואס אויף זייא שטייט דיא וועלט האבין זיך איין גיבויגין מחמת דער שרעקעניש עס האבין זיך גימערט דיא דונערן אונ די בליצן האבן זיך גישטארקט איין קול פון דעם אנדערין איז גיוועזן שטארקער אונ פאר ענדערט זיינע רייד האבין גיפינקילט וויא איין בליץ אזוא וויא איין האמער וואש סוט צוא שלאגין איין שטיין אויף שטיקער אזוא האט גאט אן גירידט איין ווארט אונ עס ווערט צוא טיילט אויף צווייא כלומר פון איין ווארט קען מען דרשנן כמה דרשות עס ווערט דער פון גיהערט דעם סוד פון דינע פארכטיגע אונ ריכטיגע משפטים זייא טוען זיך שטארקין מיט קולות פון שופר משה האט גירעט אונ אלע האבין גישוויגין צוא זיין פאלק האט ער גימאכט ירשנן די תורה וואס זיא איז זיסער פון האניק דאס רעכט פארטיקייט פון דיא ששה סדרים משניות וואס ווערין אן גירופין (אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת) גאט וואס ער איז גוזר אונ איז מקיים האט ער זייא אום זיסט גיגעבין ער האט זייא מזכה גיוועזן מיט איין מתנה צוא דיא וואש זיינען צוא אים באהעפט זיין גומען איז זיס אונ גילוסטיג צום ערשטין האט ער גימאכט הערין דם דיבור אנכי אין דיא טיפע וואסערין אז ער האט גימאכט אוועג האט ער זיך בווייזין וויא איין גבור אונ האט מלחמה גיהאלטין מיט דיא מצרים אונ אז ער האט גיגעבין דיא תורה אונ חוקים אויף דעם בארג סיני האט ער זיך אנטפלעקט פון דעם הימל וויא איין אלטער וואס איז פול מיט רחמנות משחקים הברקת פון הימל האסטו גימאכט שיינען דיין ליכט אונ האסט גימאכט הערין צוא דיין גילוסטיגע פאלק איך בין גאט דיין גאט ארץ עשיתי ואדם בראתי דיא ערד האב איך באשאפין אונ אלע מענטשן צום ים האב איך גימאכט איין טיר איך האב אים פאר ריגעלט דאס

פִּלַּגְתִּי הָאוֹר וְהַחֹשֶׁךְ בִּמְקוֹמָם שֶׁשִּׁכַּנְתִּי וְהָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ לִכְבוֹדִי יָצַרְתִּי ׃ זְרִיחַת מַזָּרוֹת בְּעִתָּם הוֹצֵאתִי ׃ חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ מִשְׁטָרָם שַׂמְתִּי ׃ טוֹפְלֵי שֶׁקֶר בְּשֶׁטֶף הֶאֱבַדְתִּי ׃ יוֹרְדֵי בִקְעָה לְשׁוֹנָם בָּלַלְתִּי ׃ כְּדָרְלָעוֹמֶר וְעוֹזְרָיו הִכֵּיתִי ׃ לְעֵמֶק שָׁוֵה לַיְלָה חִלַּקְתִּי ׃ מוֹרִיָּה עֲקֵדַת יָחִיד רָאִיתִי ׃ נֶדֶר נָדַרְתִּי בִּי נִשְׁבַּעְתִּי ׃ שַׂר אֵל מַלְאָךְ בְּעֶזְרוֹ הָיִיתִי ׃ עִמּוֹ מְדַבֵּר לְרוֹדְפוֹ הִזְהַרְתִּי ׃ פַּתְרוּסִים בְּעֶשֶׂר מַכּוֹת מְחַצְתִּי ׃ צִבְאוֹתֵיכֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם גָּאַלְתִּי ׃ קָרַעְתִּי יַם סוּף וְאֶתְכֶם הֶעֱבַרְתִּי ׃ רְאִיתֶם בְּעֵינֵיכֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי ׃ שָׁדַדְתִּי מְזַנֵּב וְחֵילוֹ הֶחֱלַשְׁתִּי ׃ שַׁבַּת קֹדֶשׁ לָכֶם הִנְחַלְתִּי ׃ תִּרְגַּלְתִּי וּבְכַנְפֵי נֶשֶׁר נְשָׂאתִי ׃ תּוֹקֶף שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת לָכֶם נָתַתִּי ׃

נָתַתִּי לְךָ תּוֹכָחוֹת מוּסָרִים ׃ הִשָּׁמֵר לְכָל תַּטֶּה אֲשׁוּרִים ׃ לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים ׃

תַּעְתּוּעִים הֵמָּה מוּסַר הֲבָלִים ׃ שַׁחַר אֵין לָמוֹ וְלֹא מוֹעִילִים ׃ רוֹעֶה אֵפֶר לִבָּם הֲתוּלִים ׃ קֶצֶף מוֹסִיפִים וְחֵמָה מַגְדִּילִים ׃ צוּרַת חַמָּה וּלְבָנָה נוֹטְלִים ׃ פְּעֻלַּת תַּבְנִית מַזָּלִים ׃ עַצְּבֵי שֵׁדִים עוֹלִים ׃ כּוֹגְדִים לָהֶם וַאֲלֵיהֶם מִתְפַּלְּלִים ׃ נוֹתְנִים לָהֶם הִלּוּלִים ׃ מִשְׁתַּחֲוִים לָמוֹ וּמִשְׁאֲלוֹתָם שׁוֹאֲלִים ׃ לֹא יָשִׁיבוּ לְלִבָּם וְאֵינָם מַשְׂכִּילִים ׃ כִּי לֹא יוֹעִילוּ עֲמֵלִים ׃ יִצְעֲקוּ אֲלֵיהֶם וְאֵינָם נִצּוֹלִים ׃

שם המגנים לכל קול וקול יש לו שביל דפ"מ. ואם שנים בולכים בשביל אחד אין הבריות שולנות את הקול (רש"י) (האור והחשך במקומם שכנתי) בלילה שוכן ה' ור במקומו שעשיתי לו וביום שוכן החושך במקום שעשיתי לו (חוקות שמים וארץ משטרם שמתי) שמתי ממשלתם של חוקי שמים וארץ ׃ דור המבול שהיו (טופלי שקר) (בשטף) מי המבול האבדתי אותם (יורדי בקעה) דור הפלגה (לשונם בללתי) (לעמק שוה לילה חלקתי) חלקתי את הלילה לאברהם בחצות הראשון נעשה לו נס ותניו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים (רש"י) (עקדת יחיד) עקדת יצחק (שר אל מלאך) יעקב שנעשה שר אל המלאך (בעזרו הייתי) (עמו מדבר לרודפו הזהרתי) בעת שרדף לבן אחריו הזהרתי מדבר עם יעקב מטוב עד רע (פתרוסים) מצרים (בעשר מכות מחצתי) אותם (שדדתי מזנב) החרמתי את עמלק שהיה תוקף מילות ישראל וזורק כלפי מעלה (תרגלתי) נתתי לכם משה מנהיג טוב המרגיל אתכם בנחת (תוקף שלש מתנות לכם נתתי) נתתי לכם תורה נביאים וכתובים (תוכחות מוסרים) תוכחות המוסר (השמר לכל תטה אשורים) השמר שלא תטה רגלך מן הדרך הישר (לא יהיה כו') ׃

פס) (נחוין) ק יר"ה ספק (פלגתי לי הלוקה)(האור והחשך במקומם שכנתי) כמ"ש איזה הדרך ישכן אור וחשך איזה מקומו (שם ל' י"ב) (זריחת מזרות כו') כמ"ש התוציא מזרות בעתו (שם ל' לב) ומזרות פי' מזלות (משטרם) ל' שוטר וממשלה כמו אם תשים משטרו בארץ (שם פ' לג) (טופלי שקר) דור המבול (יורדי בקעה) דור הפלגה עפ"י וימצאו בקעה (בראשית יא ב) (לשונם בללתי) כמ"ש כי שם בלל ה' (שם יט) (לעמק שוה ט') כמ"ש ויחלק עליהם לילה (שם יד טו) (כי נשבעתי) ל"ה (שם כב טז) (שר אל מלאך) כר"ש וישר אל מלאך ויוכל (הושע יב ה) (עמו מדבר) עפ"י השמר לך מדבר עם יעקב וגו' (בראשית לא כד) (לרודפו) רומז ללבן עפ"י וירדוף אחריו (שם פ' כג) (פתרוסים) מצרים שנאמר ומצרים ילד את לודים ואת ענמים וגו' ואת פתרוסים (שם י' יג יד) (מחצתי) ל' הכאה ורצון כמו מחצתי ואני ארפא (דברים לב לט) (מזנב) עמלק עפ"י ויזנב בך כל הנחשלים אחריך (דברים כה יח) (יחילו החלשתי) עפ"י ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו (שמות יז יג) (תרגלתי) עפ"י ואנכי תרגלתי לאפרים (הושע יא ג) (ובכנפי נשר נשאתי) כמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד) (תוכחות מוסרים ט') עפ"י מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו (משלי ג יא) (לכל תטה אשורים) עפ"י ופס

הייסט זאמד ארום אונ ארום איך האב אנפלעקט דעם מארגין שטערן אונ דעם אבינט שטערין אונ האב גיבאטין עס זאל זיין טאג איך האב צוא טיילט אוועג צוא דיא וואלקינס אונ דונערין דיא ליכט אונ דאש פינצטערנעש. האב איך אימליכעס אויף זיין ארט גימאכט רוען אונ דיא ערד מיט אלע באשעפעניש האב איך באשאפין פון מיין כבוד וועגין דיא שיין פון דיא מזלות האב איך אין דער צייט אויס גיצויגין הימל אונ ערד האב איך גימאכט גיוועלטיגן אויף זייער גיזעץ דעם דור המבול וואס האבין גיטאן שלעכטין אונ פאלש האב איך זייא אין מבול גימאכט פאר לירין דאס דור הפלגה וואס האבין גיוואונט אין בבל האב איך זיי זייער לשון אויס גימישט ׃ דעם כדרלעומר מיט די וואס האבין איס גהאלפין האב איך אים גישלאגין אונ האב צוטיילט די נאכט וואש אברהם אבינו האט אים נאך גיאגט די עקידה וואס אברהם האט גיוואלט זיין זון יצחק מקריב זיין האב איך גיזעהען איך האב איין נדר גיטאן אונ האב גישווארין אז איך זאל זייא קיין מאל ניט פאר לאזין יעקב אבינו וואס ער האט גיוועלטיגט איבער דעם מלאך האב איך אים גיהאלפין אז לבן האט אים נאך גיאגט האב איך אים אן גיזאגט אז ער זאל מיט אים קיין שלעכטס ניט ריידין ידיא מצרים האב איך גישלאגין מיט צעהן מכות אונ אייער חיל האב איך אין מיטין טאג אויס גיצויגין דעם ים האב איך גישפאלטין אונ האב איך איבער גיפירט מיט אייערע אויגין האט איר גיזעהן דאס וואס איך האב גיטאן ׃ איך האב גירויבט עמלק אונ זיין חיל האב איך שלאף גימאכט אונ האב אייך גימאכט יירשנן דעם היילינגין שבת איך האב אייך גיפירט אונ וויא איין אדלער האב איך אייך אויף מיינע פליגלען גיטראגין דרייא שטארקע מתנות האב איך אייך גיגעבין דאס הייסט דעם מן אונ דעם ברונעם אונ שליו נתתי לך תוכחות מוסרים איך האב אייך גיגעבין דיא תורה וואס זיא איז נאר מוסר דרום זאלסטו זיך היטין ניט צוא נייגין פון דעם גוטין וועג עס זאל צוא דיר ניט זיין קיין פרעמדע אט נעטער תעתועים המה מוסר הבלים דער מוסר פון דיא נאראים דיא כשדים וואס האבין גידינט אפ געטער איז נארישקייט מען קאן זיי ניט פאר שטיין אונ זיי קענן ניט העלפין זייערע פאשע איז גיוועזין ערד זייער הארץ איז פר נארעשט זייא האבין גימערט אונ גימאכט גרויס דעם צארין זייא האבין גינומען דיא צורות פון דער זון אונ דיא לבנה זייא האבין אויש גימאלט דיא צורות פון דיא מזלות זייא האבין גיבעטין אונ גיבוקט זיך צוא זייא ווייערע בעסטע זאכין האבין זייא גיגעבין צוא זייא זייא האבין גיבוקט זיך אונ גיטאן לויבין צוא דיא שטערין ׃ צוא כישוף וואס הייסט אוב אונ ידעוני איז גיוועזין זייער הארץ אונ זייער חערק זייער מיט יקיים האט זייא ניט גיהאלפין זייא האבין גישריען צוא זייא אונ זיינען ניט ניצול

טְחוּ עֵינֵיהֶם וְלִבּוֹתָם סְכָלִים · חוֹכִים יְשׁוּעָה מֵאִטִּים וָאֱלִילִים · זְנוּחִים תְּעוּבִים וְגִלּוּלִים · וְחֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל אֵל אֵלִים · הֲמוֹן מַיִם נוֹתֵן וּנְשִׂיאִים עוֹלִים · דְּבָרוֹ מְקַיֵּם וַעֲצָתוֹ יַשְׁלִים · גּוֹעֵר בַּיָּם וַיֶּהֱמוּ גַלִּים · בּוֹ תִדְבָּקוּ וַעֲדָיו הֱיוּ מְיַחֲלִים · אוֹיְבֵיכֶם יַפִּיל חֲלָלִים:

חֲלָלִים אַפִּיל כָּל שׁוֹכְחֵי הַשֵּׁם · הִשָּׁמֵר פֶּן תִּכָּשֵׁל וְתֶאְשָׁם: לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם:

מיוסד ע״פ א״ב

אֲמִתִּי שְׁמוֹ הַמְּפוֹרָשׁ בְּשִׁבְעִים · בּוֹ נוֹסְדוּ אֲרָצוֹת וְנִטְּעוּ רְקִיעִים · גְּבוּלוֹת אֶרֶץ וְרוּחוֹת מְרֻבָּעִים · דֻּבְּקוּ בְּחוֹתָמוֹ הֱיוֹת נִקְבָּעִים · הֻזְכַּר עַל הַיָּם וְנַעֲשָׂה בְקִיעִים · וְעַל הַמַּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים · זֵכֶר קָדְשׁוֹ בּוֹ יָרוּצוּ נוֹשָׁעִים · חוֹצֵב לֶהָבוֹת וּמְפוֹצֵץ סְלָעִים · טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָעִים · יְצוּרָיו בּוֹחֵן בְּכָל עִתִּים וּרְגָעִים · כַּלּוֹת בְּחֵמָה בּוֹ נִפְשָׁעִים · לְהָבִיא שֶׁבֶר לְחַטָּאִים וּפוֹשְׁעִים · מְפֵירֵי חוֹק וְלַשֶּׁקֶר נִשְׁבָּעִים · נִלְכָּדִים בַּעֲוֹנָם וּבִזְדוֹנָם נִתְבָּעִים · שׂוֹנְאֵי תוֹכָחוֹת וּמוּסָר פּוֹרְעִים · עֲבָרוֹת יוּבָלוּ וּבְרֹגֶז שְׂבֵעִים · פּוֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל שִׁלֵּשִׁים וְרִבֵּעִים · צוֹמֵת לַבְּקָרִים כָּל רְשָׁעִים · קַנּוֹא וְנוֹקֵם וְקוֹבֵעַ קוֹבְעִים · רוֹאֶה וְצוֹפֶה טוֹבִים וְרָעִים · שְׁמוֹר וְהִזָּהֵר מֵאָרֵר פְּגָעִים · תִּתְיָרֵא מִלִּשָּׂא לַשָּׁוְא שֵׁם תְּמִים דֵּעִים:

תְּמִים דֵּעִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ · וְהִזְהִיר עַל מוֹרָא מִקְדָּשׁוֹ: זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:

מיוסד ע״פ תשר״ק

תַּשְׁלוּם כָּל מַעַשׂ וּגְמַר מְלָאכָה · שַׁבַּת מְנוּחָה וְקִדּוּשׁ בְּרָכָה · רֶגֶל

בית לוי

אמרנו תני ארחן (תהלים קיד יט): (ועל המים אל הכבוד הרעים) כמ״ש קול ה׳ על המים אל הכבוד הרעים (תהלים כט) (זכר קדשו בו ירוצו כו׳) כמ״ש מגדול עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב (משלי יח י) (טהור כו׳) כמ״ש טהור עינים מראות רע (חבקוק א יג) (יצוריו בוחן כו׳) עפ״ה ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו (איוב ז יח) (להביא שבר כו׳) עפ״ה ושבר פושעים וחטאים יחדו (ישעיה א כח) (מפירי) לשון בטול כמו ואת מצותו הפר (במדבר ט״ו ל״א) (פורעים) ג״כ לשון בטול מלשון למה תפריעו את העם (שמות ה ד) (עברות כו׳) ל׳ כעס וקצף עפ״ה ליום עברות יובלו (איוב כא ל) (צומת כו׳) ל׳ כריתה ועפ״ה לבקרים אצמית כל רשעי ארץ (תהלים קא ח) (וקובע קובעים) כמ״ש וקבע את קובעיהם (משלי כב כג) (רואה וצופה כו׳) עפ״ה עיני ה׳ צופות רעים וטובים (שם טו ג) (שמור והזהר. מארר פגעים כו׳) כענין שנאמר זאת האלה היוצאת וגו׳ ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת כו׳ (זכריה ה ג) (תמים דעים) תואר להקב״ה עפ״ה תמים דעות עמך (איוב לו ד): (מעש כמו מעשה, רגל להשיב) עפ״ה אם תשיב משבת רגלך (ישעיה

מטה לוי

(אמתי שמו המפורש בשבעים) לא תשא את שמו שאמתי המפורש בשבעים שמות כי בכל הכינויים הרמוזים אליו יתברך אסור לישבע (בו) באמתו שם (נוסדו ארצות ונוטעו רקיעים) ולכך תוזהר שלא תשבע לשקר (ורוחות מרובעים) וארבע רוחות העולם (דובקו בחותמו היות נקבעים) כולם חוקקו ודובקו בחותמו שהוא אמת כי בו חתם מעשה בראשית שנאמר ברא אלהים לעשות סופי תיבות אמ״ת (הוזכר על הים) שמו אמיתי הוזכר על הים (ונעשה בקיעים) ויבקעו המים (יצוריו בוחן בכל עתים ורגעים כלות בחמה) כדי לכלות בחימה לאשר (בו נפשעים) (מפירי חוק) של תורה ומילה (ולשקר כו׳) (נתבעים) ליום הדין (ומוסר פורעים) המבטלים את המוסר (עברות יובלו) ליום כעס וקצף יובלו (וברוגז) יהיו (שבעים) (צומת לבקרים כל רשעים) רשעי ישראל המחוייבין מיתה כורת אותם מעט מעט בכל בוקר ובוקר · הוא (קנוא ונוקם וקובע) הקב״ה גוזל את נפש קובעים (קובעים) הגוזלים את אחרים (שמור והזהר מארר פגעים) שלא תתחייב לקללות וארורים ופגעים (זכור את יום השבת לקדשו) כי בעת (תשלום כל מעש וגמר מלאכה) כתב הקב״ה על עצמו (שבת מנוחה וקדוש ברכה) שנאמר וישבות וינח ויקדש ויברך ואף שברא הכל בלי יגיעה וליאות עם כל זה שבת כדי להראות וללמד לישראל שמשלם ביגיעה ובטורח שישבתו ממלאכה וינוחו בו ויקדשו ויברכו על היין ויברכו על ב׳ ככרות (רגל להשיב

ניצול גיווארין זייערע אויגין זיינען גיוועזין פאר שמירט און זייערע הערצר איז פר נארעשט זייא זיינען אן גירופין גיוועזין המנים און האבן קיין שכל ניט גיהאט זייא האבן פאר לאזן זיך אויף דעם אום ווירדיקייט און זייא האבין זייא ניט גיהאלפין אבער גאט דער חלק פון יעקב האט אלדינג באשאפין און איז שטארקער פון אלע שטארקע ער גיט ראש ברומונג פון וואסער און מאכט די וואלקינס אויף גיין זיינע רייד איז ער מקיים און זיין עצה איז ער משלים ער האט אן גישריען אין דעם ים און האט גימאכט ברומען דיא אינדין · צו אים טוט איך באהעפטין און אויף אים האט איין בטחון ער וועט זיינע שונאים מאכין פאלין דר שלאגינע חללים די וואס פאר געסין אין גאט וועט ער הרגנן היט דיך זאלסט ניט גישטרויכילט ווערין און זאלסט ניט שולדיגען רוא זאלסט ניט שווערין ביי גאטס נאמען אמתי שמו המפורש דער אמתר שם המפורש מיט אים האט גאט גיגרונד פעסטיגט דיא ערד און גיפלאנצט דעם היכל אלע פיר זייטין פון דער וועלט מיט אלע גבולים מיט דעם שם האט ער זייא פאר חתמת און באהעפט און אז משה האט אים דער מאנט אויף דעם ים איז ער צו שפאלטן גיווארן און אויף דיא וואסערין האט גאט גיטאן שטורעמען מיט דעם וואס זייא דער מאגען זיין היילינגען נאמען טוען זייא לויפין און ווערין גיהאלפין ער האקט פלאם פייער און צוא ברעכט שטיינער זיינע אויגין זיינען ריין פון צו זעהן שלעכטס זיינע באשעפענעש פרובט ער אלע רגע און דיא וואס זינדיגן טוט ער פאר ליענדין מיט צארין און צו ברייננן איין בראך אויף אלע זינדיגע · און דיא וואס פאר שטערין דעם חוק און שווערין פאלש פון וועגין זייערע עבירות ווערין זייא גיפאנגען און גמשפט דיא וואס האבין פיינט שטראף און פאר שטערין מוסר זייא וועלין זאט זיין מיט רוגזה און וועלין גיפירט ווערין מיט צארין אין גיהנם אריין ער גידיינקט דיא עבירות פון דיא אבות אויף דעם דריטין דור און פערטן דור ער טוט פאר שניידן די רשעים אלע פריא מארגין און איז זיך אין זייא נוקם און נעמט אוועק זייער נשמה ער זעהעט גוטע און בייזע היט דיך און זייא גיווארינט פון קללות און פגעים זאלסט מורא האבין צוא שווערין פאלש ביי דעם נאמען פון גאט וואס זיין דעה איז גאנץ תמים דעים דבר גאט וואס זיין דעה איז גאנץ האט גירעט מיט זיין היליקייט און האט אן גיזאגט אז מען זאל מורא האבין פר זיין בית המקדש גידיינק צו היילינין דעם טאג שבת: תשלום כל מעש וגמר מלאכה אז גאט האט פאר ענט אלע מעשים און

להשיב ולמעט הליכה · קרוי עונג לכבדו כהלכה ·
צעד תחומיו אלפים לילכה · פסיעה גסה בו בלי
להלכה · ערך הכנתו בששי לערכה · סעודות שלש
מצותו ערוכה · נכפל בלחמו לענוגה ורכה · ממרה נתן
כדת וכהלכה · לאות הושם עליו לסמכה · כי לששה
מלאכתו נערכה · יציאותיו ורשויותיו בלי להפכה ·
טורח משא בו לחשכה · חלול מזיד לסקילה למשכה ·
זכירה ושמירה עדיו תנוכה · ומעין העולם הבא מתקן
לחנכה · הנוצרו ינצל משלוש מבוכה · דין ענשו ואזהרתו
חתוכה · גמול משכרתו מאתי תמוכה · ביני ובין
אום המבורכה · אות שמתי כי לי הממלכה :

הממלכה המליכני כנואמך · ותזכה לאורך ימיך : כבד את אביך ואת אמך :

מוסד ע"פ א"ב

אומן ומינקת בך מתעסקים · בשלך תחלה כאזור
דבקים · געית שוע ותחן מפיקים · דורשים
לצורם היות בן חובקים · השתפו שניהם עמו עסוקים ·
ונוצרת ונולדת לעתי חקים · זכוך והביאוך בברית
להקים · חבקוך בברכים ושדים מיניקים · טרף הקיך

שם המחוקק בדרך לצאת חוץ לתחום ומזכרת שהוא שבת ושבות רגליך בעבור השבת ולמעט הליכה בשבת (קרוי עונג) תקרא את השבת יום עונג (לכבדו כהלכה) (צעד תחומיו) פסיעות ומלעדי תחומיו (אלפים לילכה) לא ילך יותר מאלפים אמה (נכפל בלחמו לענוגה ורכה) ביום הששי ירד המן לישראל כפל מבשאר הימים ולכך אנו מניחים גם כן לחם משנה בג' סעודות של שבת (ממרה נתן) שמירת שבת (כדת וכהלכה · לאות הושם) מה ששבת הקב"ה ביום השבת (עליו לסמכה · כי לששה) כי לששת ימי המעשה מלאכתו של הקב"ה נערכה וביום השביעי שבת לכן (יציאותיו ורשויותיו בלי לשפכה) שלא להפך את הד' רשויות להוציא מרשות לרשות (טורח משא בו לחשכה) למנוע בו משא ומתן (חלול מזיד) המחלל שבת במזיד (לסקילה למשכה) למשוך ולהוציא אותו לסקילה (זכירה ושמירה) דבור של זכור ושמור מחוברים יחד כגדר זה שמחובר זה בזה (עדיו תנוכה) כתנוך האוזן שהוא גדר אמצעי שבאוזן ומחובר בו (ומעין העולם הבא מתקן לחנכה) מנוחת השבת במתיקת מעדנים הוא כמחנך עצמו לשבת העתיד כי השבת הוא מעין עוה"ב (הנוצרו) השומר שבת (ינצל משלוש מבוכה) מג' מבוכות וצרות (דין ענשו ואזהרתו חתוכה) נגזרה והרוגה שנאמר ושמרתם את השבת מחלליה מות יומת (גמול משכורתו מאתי תמוכה) שכל השומר את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים (ביני ובין) כמו ישראל (אות שמתי) את השבת לידע (כי לי הממלכה) שעתיד אני למלוך לעוה"ב ליום שכולו שבת (הממלכה המליכני כנואמך) כמו שאמרת על הים ה' ימלוך לעולם ועד (ותזכה לאורך ימיך) אם תקיים (כבד) כו' : (אומן) מן הראוי הוא לכבד אותם (כי אומן ומינקת) אב ואם (בך מתעסקים) כדי שיולידוך (בשלך תחלה כאזור דבקים) ובתחלה דבקו זה בזה בשבילך (געית שוע ותחן מפיקים) צעקה תפלה ותחנה מוציאים אביך ואמך מפיהם לפני הקב"ה שיורך (דורשים לצורם) מבקשים ליוצרם שיהיו זוכים (היות בן חובקים השתפו שניהם) אב ואם נשתתפו שניהם בהקימות בשר וגידים (עמו עסוקים) והם עסוקים עם הקב"ה במתן הנשמה (ונוצרת ונולדת לעתי חוקים) שנוצרת לארבעים יום ונולדת לט' חדשים (זכוך) והם זכו אותך (והביאוך בברית) לשון הטריפני לחם חקי (משלי ל ח) וטרף הוא שגאל מלשון מזון הבית כמה ע"פ טרף

שם ח) (ישעי' נח יג) כמ"ש וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכיך (שם) (צעד) ל' פסיעה כמו מה' מצעדי גבר כוננו (תהלים לז כג) (ערך הכנתו בששי לערכה) כמ"ש והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה (שמות טז ה) (נכפל בלחמו) כמ"ש לקטו לחם משנה (לענוגה ורכה) תואר לישראל (ממרה נתן) כמ"ש שם שם לו חק ומשפט (שם טו כה) ופי' פרש"י (לאות הושם) כמ"ש ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (כי לששה כו') כמ"ש כי ששת ימים עשה וגו' (שם לא יז) יציאותיו כו' טורח משא) כי' כמ"ש ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת (ירמיה יז כב) (לחשכה) בשי"ן שמאלית ל' מניעה כמו ולא חשכת (בראשית כב יב) (עדיו) ל' דבור כמו בלעם עדי (במדבר כג כג) (מפרש) (מתקו) מתיקת מעדנים (לחנכה) ל' חינוך (הנוצרו) ל' שמירה כמו נוצר חסד (שמות לד ז) (חתוכה) כרותה ונגזרה ל' נחתך על עמך (דניאל ט כד) (כנואמך) מל' וינאמו נאום (ירמיה כג לא) (ותזכה כו') הוא דבור הפייט כי הוא אומר של הקב"ה : (אומן ומינקת) תואר לאב ולאם (בשלך) כמו בשביל (געית) לשון געיה מלשון הינעה שור (איוב ו ה) (שוע) לשון תפלה ומל' סיעתך סומך (שם לו יט) (ותחן) לשון תחנה (מפיקים) לשון הוצאה כמו מפיקים מזן אל זן (תהלים קמד יג) (חובקים) מלשון את חובקת בן (מלכים ב ד טז) (טרף הקיך)

האט גומר געוועזן אלע מלאכות האט ער גירועט אום שבת און האט
געהייליגט מען זאל מאכן קידוש און זאלן ברכה מאכן איבער צוויא
חלות זאלסט אום קערין דרייגע פים און זאלסט ווייניג גיין זאלסט
אים רופין עונג און אים אפ געבין כבוד אזו וויא דער דין איז דער
טריט פון איין תחום שבת איז צוויא טויזינט איילין וואס מען מעג
גיין און גרויסע טריט טאר מען אום שבת ניט גיין דאס וואס מען דארף
אויף שבת זאל מען אן גרייטין אום פרייטאג עש איז איין מצוה מען
זאל אן גרייטין אויף שבת דרייא סעודות · צו דיא ישראל וואס ווערין
אן גירופין רכה וענוגה האט ער זייא גיגעבין דעם מן אום פרייטאג
אויף צווייא טאג שבת האט מען זייא נאך גיגעבין אז זייא זיינען
גיוועזן אין דער מדבר וואש הייסט מרה ער האט גימאכט שבת פאר
איין צייכין און מען זאל זיך אויף אים סומך זיין דען אין זעקס טעג
האט ער דיא גאנצע מלאכות פון דער וועלט אן געריכט מען זאל ניט
פאר נעמין ארויס טראגין אום שבת פון איין רשות אין אנדערין און צו
פאר מיידין זיך פון צוא טראגין איין משא דער וואס האט מחלל שבת
גיוועזן במזיד האט מען אים גישלעפט צוא פאר שטייניגן · זכור ושמור
האבין זייא גיהערט מיט זייערע אויערין וויא גאט האט זייא גירעט

אין איין מאל · דאס ויסקיים פון שבת איז גלייך צום עולם הבא דער
וואס היט שבת ווערט ניצול פון דרייא פורעניות · דיא דינים און עונשים
איז פאר שניטן און פון מיר איז אונטער גילעהנט זייער שכר צוא צאלין ·
צווישין מיר און צווישין דעם גיבענשטין פאלק ישראל האב איך גימאכט
שבת פאר איין צייכין אז צו מיר איז דיא מלוכה המלכה המליכני
כנואמך זאלסט מיך מאכין קיניגין אזו וויא דוא האסט גירעט האסטו
זוכה זיין צו האבין לאנגע טעג האלט ערליך דיין פאטער און מוטער
אומן ומינקת בך מתעסקים דיין פאטער וואס האט דיך דער צויגין און דיין
מוטער וואס האט דיך גיזייגט און האבין זיך מיט דיר מתעסק גיוועזן
דיר גיבין זייא פריער עסין איידער זיך און וויא איין גארטל ביקסטו צו
זייא באהעפט זייא האבין גישריען און גיבעטין און צוא גאט האבין
זייא גיפארשט זייא זאלין איין זון האלדזין פאטער און מוטער זיינען
אין דיר הברותה און ביסט באשאפין און גיבארין גיווארין צוא דער
צייט וואס איז אויס גיזעצט דאס איז ניין חדשים · זייא האבין דיך מזכה
גיוועזן און האבין דיך אריין גיבראכט צוא מקיים זיין דעם ברית פון
אברהם אבינו · זייא האבין דיך גיהאלזט אויף דיא קניא און גיזייגט

זָנִים וּמַשְׁקִים יְגִיעַת עֲמָלָם עִמְּךָ מְחַלְּקִים׳ כּוֹשֶׁר וּמוּסָר מְחַנְּכִים וּמַחֲזִקִים׳ לְשׁוֹן לְמוּדִים וּדְבָרִים עַתִּיקִים׳ מְתַקְּנִים לְךָ עֵזֶר וּלְהַשִּׂיאֲךָ זוֹקְקִים׳ נוֹשְׂאִים פֶּלֶל עֲבוּרְךָ וְלָאֵל זוֹעֲקִים׳ סְמָכֵם בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה וּבְתַפְנוּקִים׳ עֲנָדֵם בִּכְסוּת נְקִיָּה בְּחִשּׁוּקִים׳ פְּנֵה לְנַעֲרָתָם לְבַל יִהְיוּ מְצוּקִים׳ צַפֵּה לְמוּסָרָם וְלֹא תִרְדֹּף רֵקִים׳ קַיֵּם כְּבוֹדָם וּמוֹרָאָם כְּחֻקִּים׳ רְבוֹת אֹרֶךְ יָמִים וּמָעוֹן מְנֻקִּים׳ שׂוּם לִכְבוֹדוֹ וּלְמוֹרָאוֹ גּוֹזֵר וּמֵקִים׳ תַּחַת כֵּן יְהוֹדוּהוּ מַלְכֵי אֲרָקִים:

אֲרָקִים וּגְבוֹהִים יָסַד בְּפָצַח׳ קַבֵּל מוֹרָאוֹ וְאַל תָּעִיז מֵצַח: לֹא תִרְצָח:

מיוסד ע"פ תשר"ק

תּוֹכַחַת אָהֵב מוּסַר יְרֵאִים׳ שְׁמוֹר וְהִזָּהֵר מִפִּתּוּי חַטָּאִים׳ רַגְלֵיהֶם רָצִים וְלָרַע מוּבָאִים׳ קֶשֶׁר קוֹשְׁרִים לְהַפִּיל חֲלָכָאִים׳ צָרִים בְּעִמְקֵי שְׁאוֹל קְרוּאִים׳ פּוֹעֶרֶת לִבְלִי חוֹק בָּאִים׳ עַצֶּבֶת נוֹתְנִים וְכוֹשֵׁל מַמְצִיאִים׳ שִׂפְתוֹתֵיהֶם אֶרֶב דָּם מְמַלְאִים׳ נַחֲלַת אִוֶּלֶת יִנְחֲלוּ פְתָאִים׳ מְשׁוּבָתָם תַּהַרְגֵם בְּתַחֲלוּאִים׳ לֹא תֹאבֶה לַעֲצַת נְשׂוּאִים׳ כִּי כֶחָצִיר יִמָּלוּ וְכִדְשָׁאִים׳ יְהִירִים אֲשֶׁר בְּרֶצַח חוֹטְאִים׳ טוֹרַח גְּזֵרָתָם עָלַי מַשִּׂיאִים׳ חֲנֵפִים אֶרֶץ בְּדָם

בית לוי: תוקין ר"ל כקצב לך (ודברים עתיקים) תורה שבכתב ושבע"פ (עזר) כנוי לאשה עפ"ה אעשה לו עזר (כחשוקים) ל' חשק או ל' וחשוקיהם כסף שהוא ענין חגורה כדפרש"י (שמות כז י) (ענדם) ל' קשירה (מצוקים) ל' צר ומצוק (תהלים קיט) (ארקים) ל' ארץ מל' שמיא וארקא: (ארקים) ארץ כנ"ל (וגבוהים) רומז לשמים (בפצח) ל' דבור מל' פצחו הרים רנה (ישעיה מד כג): (תוכחת כו') עפ"ה מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו (משלי ג' יא) (מפתוי חטאים כו') עפ"ה בני אם יפתוך חטאים אל תבא וגו' כי רגליהם לרע ירוצו וגו' (משלי א) (קשר) ענין אגודת פרד כמו קשר עליך עמוס (עמוס ז י) (חלכאים) מל' ונפל בעצומיו חלכאים (תהלים י י) ופרש"י חיל נשברים ומנחם פותר כמו דל ותלך (צרים) מל' כי תצור אל עיר או מל' כי צוררים הם (בעמקי שאול קרואים) עפ"ה בעמקי שאול קרואיה (משלי ט יח) (פוערת לבלי חוק) כינוי לגיהנם עפ"ה לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק (ישעיה ה יד) (עצבת נותנים) עפ"ה קורץ עין יתן עצבת (משלי י) (נחלת אולת) עפ"ה נחלו פתאים אולת (שם יד יח) (משובתם) ל' מרידה (משובתם תהרגם) כמ"ש כי משובת פתיים תהרגם (שם א לב) (כי כחציר כו') ל"ה (תהלים לז ב) (יהירים) גאים (ברשע) בזדון (משיאים) ל' משא ועמל (חנפים) חייבים מל' ולא תחניפו את הארץ

מטה לוי: אילם (להקים) (כושר ומוסר מחנכים ומחזקים) אותך ומלמדים אותך (לשון למודים) לשון הקודש בעודך נער (ודברים עתיקים) אח"כ מלמדים אותך דברי תורה (מתקנים לך עזר) נותנים לך אשה (ולהשיאך זוקקים) עוסקים את עצמם בכל כחם בנשואין שלך (נושאים פלל עבורך כו') הם מתפללים להקדוש ב"ה בשבילך שתצליח בדרכיך לכן אחרי שעשו לך כל זאת גם אתה תעשה להם כמו שעשו לך (סמכם במאכל כו' ענדם) קשרם (בכסות נקיה בחשוקים) ותעשה זאת בחשק (פנה לנערתם) תשמע ותפנה לדבריהם (לבל יהיו מצוקים) שלא יהיו במצוק ובצער במרדך בהם (ולא תרדוף) דברים רקים והבלים (קים כבודם ומוראם כחקים) ככל חקי הקדוש ב"ה ויהיה לך (רבות אורך ימים) (ומעון מנוקים) ותהיה מנוקה מעון ג"כ עוד ראה גודל מעלת כיבוד אב ואם כי (שום לכבודו ולמוראו גוזר ומקים) הקדוש ב"ה גוזר ומקים השוה כבוד אב ואם לכבודו ולמוראו כתיב כבד את אביך (שמות כ יב) וכתיב כבד את ה' מהונך (משלי ג ט) וכתיב את ה' אלהיך תירא (דברים י כ) וכתיב איש אמו ואביו תיראו (ויקרא יט ג) (תחת כן) תחת ענותנותו שהשוה כבודו ומוראו לשל בריות לכן (יהודוהו מלכי ארקים) כמ"ש יודוך ה' כל מלכי ארץ (תהלים קלח ד): (ארקים וגבוהים) ארץ ושמים (יסד בפצח) יסד הקדוש ב"ה בדבור לכן (קבל מוראו ואל תעיז מצח) כנגדו וקיים דבור (לא תרצח): (תוכחת אהב מוסר יראים) תוכחת ומוסר של יראים דוקא תאהב אך (שמור והזהר כו') (קשר קושרים) מקבלים א"ע יחד ומסכימים (להפיל חלכאים) להפיל עדת עניים הנכאים ונדכאים מחולי (צרים בעמקי שאול קרואים) ירדו לשאול כל הקרואים והנאספי' בקשר זה (פוערת לבלי חוק באים) הצרים הללו הם באים לגיהנם (עצבת נותנים) ללב האדם (וכושל ממציאים) כשלון הם ממציאים לגוף הבוטח בהם (שפתותיהם ארב דם ממלאים) ימלאו פיהם לאמר נארוב לדם נקי (נחלת אולת ינחלו פתאים) הם מנחילים לבניהם נחלה שהשיגו בגזל וחמס והוא אולת להם שלא ידעו שלא תתקיים הגזילה ביד בניהם (משובתם) מרידתם (תהרגם בתחלואים) (לא תאבה לעצת נשאים) אל תרצה לשמוע לעצת השגואים בעיני המקום (כי כחציר ימלו) כי כעשב השדה יכרתו (וכדשאים) וכעשב אשר הוא בתחלת גדולו טרם יבא לכלל עשב (יהירים אשר ברשע חוטאים) הגאים אשר הם חוטאים בזדון (טורח גזירתם עלי משיאים) הם מטריחים אותי ועומסים עלי משא להביא עליהם גזירות (חנפים ארץ בדם מטמאים) החייבים מטמאים את הארץ בדם

מִיט דִיא בְּרִישְׁט זַייא הָאבִּין גִישְׁפַּייזְט דִיךְ מִיט עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען דָאשׁ וָואשׁ זַייא אַרְבֶּעטִין צוּ טַיילִין זַייא זִיךְ מִיט דִיר׳ רֶעכְט פַארְטִיג אוּנ שְׁטְרָאף טוּעֶן זַייא דִיךְ שְׁטַארְקִין אוּנ מְחַנֵּךְ זַיין. אוּנ לֶערְנֶען דִיךְ לְשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ אוּנ דִיא תּוֹרָה ווָאס אִיז עֶלְטֶער פַר דֶער וֶועלְט זַייא גִיבִּין דִיר אַיין הִילְף דָאס הַייסְט זַייא גִיבִּין דִיר אַיין וַוייבּ זַייא בֶּעטִין פַאר דִיר אוּנ שְׁרַייעֶן צוּא גָאט דֶער פַאר מַאךְ זַייא אוּנְטֶער לֶעהֶענֶען אוֹיף זַייעֶר עֶלְטֶער מִיט עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען אוּנ מִיט תַּעֲנוּגִים ענדם מִיט חֵשֶׁק זָאלְסְטוּ זַייא אָן קְלֵיידִין מִיט רֵיינֶע קְלֵיידֶער קֶער דִיךְ צוּא זַייעֶרֶע רֵייד זַייא זָאלִין קַיין צַעַר נִיט הָאבִּין הֶער צוּ זַייעֶרֶע שְׁטְרָאף אוּנ יָאג נִיט נָאךְ לֶערֶע זַאכִין זַייא מְקַיֵּים כִּבּוּד אָב וָאֵם אוּנ הָאבּ פַאר זַייא מוֹרָא אַזוֹא וִויא דֶער דִין אִיז וֶועסְטוּ הָאבִּין לַאנְגֶע טֶעג אוּנ פוּן עֲבֵירוֹת וֶועסְטוּ זַיין רֵיין גָאט ווָאשׁ עֶר אִיז גוֹזֵר אוּנ אִיז מְקַיֵּים הָאט זַייא גְלַייךְ גִימַאכְט צוּא זַיין כְּבוֹד אוּנ צוּא זַיין מוֹרָא דְרוּם הָאבִּין אִים גִילוֹיבְּט אַלֶע מְלָכִים פוּן דֶער וֶועלְט. ארקים וגבוהים יסד. בפצח מִיט זַיינֶע רֵייד הָאט עֶר גִיגְרוּנְד פֶעסְט הִימְל אוּנ עֶרְד זַייא מְקַבֵּל זַיין מוֹרָא אוּנ זָאלְסְט נִיט מֵעִיז זַיין דוּא זָאלְסְט נִיט מָארְדִין תוכחת אהב ומוסר יראים הָאבּ לִיבּ שְׁטְרָאף פוּן צַדִּיקִים הִיט דִיךְ אוּנ זַייא גִיווָארִינְט פוּן דִיא ווָאס רֵיידִין דִיךְ אָן צוּא זִינְדִיגְן מִיט זַייעֶרֶע פִים לוֹיפִין זַיי אוּנ בְּרֵיינְגְן דִיךְ צוּא שְׁלֶעכְטְץ זַייא מַאכִין אַבּוּנְט אוּנ מַאכִין פַאלִין דִיא אָרֶעמֶע דִיא רְשָׁעִים ווֶערִין גִירוּפִין צוּא דֶעם טִיפִין גְרוּבּ פוּן גֵיהִנָּם ווָאס אִיר מוֹיל אִיז אָפִין אָן אַיין חוֹק צוּא אַיין שְׁלִינְגֶען זַיי׳ זַייא גִיבִּין טְרוֹיעֶרְקֵייט אוּנ שְׁטְרוֹיכְלוּנְג טוּעֶן זַייא גְרֵייכִין מִיט זַייעֶרֶע מַיילֶער טוּעֶן זַייא נָאר רֵייד וִויא אַזוֹא אוֹיף פְרֶעמְדֶע בְּלוּט אַרוֹים צוּא קוּקִין דִיא נַארִין יַרְשְׁנֶן אַיין נַארֶעשֶׁע אַרְבּ זַייעֶר מוּטְווִילִיקֵייט טוּט זַייא הַרְגֶנֶן מִיט גְרוֹיס שְׁלַאפְקֵייט דוּא זָאלְסְט נִיט צוּא הֶערִין צוּ דֶר עֵצָה פוּן דִי שׂוֹנְאִים דֶען זַייא ווֶערִין פַאר שְׁנִיטִין וִויא גְרָאז דִיא ווָאס הַאלְטִין זִיךְ בְּגַאֲוָה אוּנ זִינְדִיגִין מִיט רְצִיחָה ווָאס הֵייבִּין אוֹיף דָאס פַאר צוּקוּנְג פוּן זַייעֶר שְׁווֶערְד זַייא מַאבִין זִינְדִיגְן דִיא עֶרְד אוּנ זֵיינֶען זַייא מְטַמֵּא מִיט בְּלוּט

מְטַמְּאִים · זוֹהַר שְׁכִינָתִי מִתּוֹכָם מוֹצִיאִים · וְעַל יְדֵי
חֲלָלִים הַנִּמְצָאִים · הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַּנַּחַל מְבִיאִים ·
דָּם שׁוֹפְכִים בְּשׁוֹגֵג בְּלֹא רוֹאִים · גּוֹלִים לְעָרֵי מִקְלָט
הַנִּקְרָאִים · בַּהֲזִידָם לַהֲרוֹג בְּצֶלֶם בְּרוּאִים · אַתָּה תְּבַעֵר
הַדָּם לְעֵין כָּל רוֹאִים :

רוֹאִים יִוָּסְרוּ לְהִשָּׁמֵר מֵאַף · שְׁמוֹר מִצְוָה וְלַהֶבֶל אַל תִּשְׁאַף : לֹא תִּנְאָף :

סימנו ע"פ א"ב

אֵשֶׁת כְּסִילוּת הוֹמִיָּה וְסוֹרֶרֶת · בֵּיתָהּ הַרְחֵק כִּי נְפָשׁוֹת
עוֹכֶרֶת · גֶּחָלִים בְּחֵיק מַחְתָּה וּמְבַעֶרֶת · דְּרָכֶיהָ
שְׁאוֹל וּמָוֶת תּוֹרֶדֶת · הוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ לְטֶבַח מוֹסֶרֶת ·
וּכְעֶכֶס אֶל מוּסַר אֱוִיל מְיַסֶּרֶת · וָזַעַם מַרְבָּה וְעֶצֶב
מְמַהֶרֶת · חֲמַת גֶּבֶר וְשִׂנְאָה מְעוֹרֶרֶת · טִיף נוֹפֶת
בִּשְׂפָתֶיהָ מְדַבֶּרֶת · יוֹם אַחֲרִיתָהּ כְּלַעֲנָה מְמָרֶרֶת ·
כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ אוֹמֶרֶת · לְיַד שְׁעָרִים לְפִי קָרֶת ·
מוֹדָע תִּקְרָא לַבִּינָה הַמְאֻשֶּׁרֶת · נֶצַח עֲדֵי עַד תְּהֵא עָלֶיךָ
מִשְׁמֶרֶת · שְׂמַח בְּאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ הַמְחֻבֶּרֶת · עִמָּהּ
תִּתְרַפֵּק וְלֹא בְּאַחֶרֶת · פּוּצַת מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה עוֹבֶרֶת ·
צְמָחִים תַּרְבֶּה לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת · קַדֵּשׁ עַצְמְךָ בִּפְרִישׁוּת
אַדֶּרֶת · רְצֵה לַעֲשׂוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת · שְׁמַע מוּסָר
וְעָנְדֵהוּ לְגַרְגֶּרֶת · תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת חֵן וַעֲטֶרֶת :

אחר שפטו (זהר שכינתי מתוכם מוציאים) שבעון שפיכות דמים שכינה מסתלקת מישראל ואם (דם שופכים בשוגג בלא רואים) אז דינם (גולים לערי מקלט הנקראים) המזומנים והמיועדים בתורה אך אם (בהזידם להרוג בצלם ברואים) שהרג במזיד את האדם שנברא בצלם אלהים (אז אתה תבער) מחויב אתה לבער (הדם) הנקי מקרבך להרוג את ההורג (לעין כל רואים) : (רואים יוסרו) הרואים שעושים נקמה ברוצח יקחו מוסר (להשמר מאף) ישמרו נפשם להשמר מאף שלא יעשו רציחה על ידי רוגז (שמור מצוה ולהבל אל תשאף) ואל תתאוה להבל ואל תעבור על (לא תנאף) : (אשת כסילות) אשה זונה (הומיה) מגבהת קולה ומדברת עתק (וסוררת) מרצון הקדוש ב"ה (ביתה הרחק) הרחק מפתח ביתה (כי נפשות עוכרת) כי היא משחיתה נפשות ומורידה אותם לגיהנם (גחלים בחיק מחתה ומבערת) והיא סוחבת ומחתה גחלים בחיק של בני אדם ומבערת אותם והאיש אשר (הולך אחריה לטבח) היא (מוסרת) אותו (וכעכס אל מוסר אויל מיסרת) כנחש הממהר לרוץ בשליחות הקדוש ב"ה ליסר האויל המחויב למקום כ"ה בן זה רץ אחריה עד שנכשל בה (רש"י) (וזעם מרבה) הוא מרבה כעס ביתה לבעלה (ועצב ממהרת) שבעלה מתעצב אל לבו על שנתחבר עמה ולא די לחסרון שלום ביתה אלא (חמת גבר ושנאה מעוררת) אף מעוררת שנאה וחמה וכעס הבעל

(במדבר לה לג) (הנקראים) המזומנים והמיועדים בתורה מל' מקראי קדש (בצלם ברואים) עפ"ה כי בצלם אלהים עשה את האדם (לעין כל רואים) כמ"ש וכל ישראל ישמעו ויראו (דברים יז יג) (יוסרו) יקחו מוסר כמו לא יוסר עבד (משלי כט יט) (מאף) ל' רוגז (תשאף) ל' תאוה ותשוק כמו אל תשאף הלילה (איוב לו כ) וי"א ל' בלעה או ל' רוח כמו שאפה רוח (ירמיה ב כד) שהוא מביעת האויר אל כלה : (אשת כסילות) כינוי למגלפת כי אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח של שטות והיא נ"ה אשת כסילות הומיה (משלי ט יג) (הומיה וסוררת) ל"ה הומיה היא וסוררת (בם ז' יא) ופרש"י וסוררת סרה מן הדרך (ביתה הרחק) עפ"ה הרחק מעליה וגו' (בם ה ח) (עוכרת) ל' שבחתה מל' מה עכרתנו יעכרך ה' (יהושע ז' כ"ה. (גחלים ט') עפ"ה היחתה איש אש בחיקו וגו' (משלי ו כז) ומחתה כל"א (ויא שלרפו) (הולך אחריה ט') עפ"ה הולך אחריה פתאום כשור אל טבח יבוא (בם ז כב) (וכעכס כו') ל"ה בם (חמת גבר) עפ"ה כי קנאה חמת גבר (בם ו לד) (טיף) ל' הולה והושאל בענין הדבור כמו ולא תטיף על בית ישחק (עמוס ז טז) (נופת) מל' נופת צופים (תהלים יט יא) (כלענה ממררת) עפ"ה ואחריתה מרה כלענה (משלי ה' ד') ולענה הוא עשב מר, (כי אין האיש בביתו) ל"ה (בם ז' יט) (ליד שערים ט') ל"ה (בם ח ג) (מודע) הוא ל' קרוב כמו מודעתנו (רות ג) ועפ"ה ומודע לבינה תקרא (משלי ז ד) (תתרפק) ל' חבור כמו מתרפקת על דודה (שה"ש ח ה) ופרש"י

(טיף טפת בשפתיה מדברת) היא מפתה אותו בדברים החלקלקות והמתוקים אבל מתהכנת, (פוצת מעינותיך חוצה) עפ"ה יפוצו מעינותיך חוצה (משלי ה טז) ויפוצו הוא מגין
(יום אחריתה) כשמקבל דבריה אז (כלענה ממררת) היא מרה כלענה ורוש סוור (צמחים) כנוי לבנים (הרבה) תגדל (אדרת) ל' חוזק מל' אדיר (וענדהו) ל' קשירה
(וכי אין האיש בביתו) כשהיא אומרת לנואף נוכל לעשות תאותינו כי אין בעלי בביתי (ליד שערים) למקום שיכול לבא בשערים (לפי קרת) תקרא הנתונה על השער ויושבים
עליה (ועניין כל זה שהאשה רעה לא נגעלו ממנה כל התחבולות) ואמר הפייטן אל תלך בדרך אשה מנאפת אך (מודע תקרא לבינה המאושרת) לתורה המאושרת הדרך תקרבם
אלך כי היא (נצח עדי עד תהא עליך משמרת) כמ"ש בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך וגו' (משלי ו כב) (שמח כו' המחברת) לך בחופה וקדושין (עמה
תתרפק) תתחבר עמה (ולא באחרת · פוצת מעינותיך חוצה עוברת) תתעבר מזרעך הנפוץ ממעיינך חוצה (צמחים תרבה) והיא תגדל לך בנים טהורים ונקיים
כצמחי השדה שיהיו לך (לשם ולתפארת) ואף שם אהבך (קדש עצמך בפרישות אדרת) בפרישות גדולה וחזקה (רצה לעשות משמרת למשמרת) להוסיף ז' נקיים

אונ דורך דעם טוען זייא דיא לויטערע שכינה אויס ציהען פון צווישן
זיך. אונ דרום וואס מען פלעגט ניפינען דר שלאגענע האט מען גיבראכט
איין עגלה ערופה ווען איינער האט גיהרגת איין מענטש אום גערין
האט מען אים פאר טריבן אין דיא שטעט וואס ווערין אן גירופין
ערי מקלט ווען איינער האט אבער במזיד גיהרגת איין מענטשין וואס
איז באשאפין מיט דעם פורעם פון גאט זאלסטו אויס ראמען דאש
בלוט אז אלע זאלין זעהען רואים יוסרו להשמר מאף אלע זאלין זעהען
אונ זאלין גידיינקען ועלין זייא גיהיט ווערין פון צארין היט מצות אונ
זאלסט ניט גילוסטין צוא נארישקייט דוא זאלסט ניט מזנה זיין אשת
כסילות הומיה וסוררת מיט איין נארעשע אשה וואש טוט ברומין אונ
שרייען דער ווייטער דיך פון איר שטוב ווארום זיא טוט באטריבן
נפשות מיט איר שוים טוט זיא בלאזין קוילין אונ טוט ברענן אירע
וועגין טוען דער וועקין דעם טויט אונ דעם גיהנם דער וואס גייט
נאך איר נאך טוט זיא אים איבער ענטפערין צום שעכטונג פון דעם
מלאך המות אונ דורך איר ווערין מענטשין גישטראפט אזוא וויא מיט
אגיפט פון איין שלאנג זיא טוט מערין צארין אונ היילין פרוויערקייט
זיא טוט דער וועקין צארין אונ שנאה צווישין דעם טאף אונ צווישן
זיין רעכט ווייב מיט איר מויל טוט זיא ריידין זיסע רייד אבר דר סוף
פון איר איז ביטער וויא גאל זיא זאגט צום נואף איר מאן איז ניט אין
דער היים דאש זאגט זיא ביא דעם אונטערין טויער אין פיר הויז
בעסער רוף אן דיא תורה פאר איין פריינט וואש זיא מאכט פאר שטיין
דעם גלייכין וועג זיא וועט דיך היטין אויף איביג פרייא דיך בעסער
מיט דיין ווייב וואס זיא איז באהעפט צוא דיר דורך חופה וקדושין
פון דיין יוגינט אן מיט איר זאלסטו זיך באהעפטין אבער ניט מיט
קיין אנדערע מיט איר זאלסטו קינדער האבין אונ דיא קינדער וואס
דוא וועסט האבין זאל זיין צוא איין שם אונ צוא שיינקייט אונ היילינ
דיך מיט איין שטארק אפ שיידונג אונ מאך דיר איין גוט היטונג הער
צוא שטראף אונ דאש זאל זיין איין צירונג צוא דיין האלז וויא ווען

ועטרת תנחל ובשיבה תנוב · אם תשמור הון מלגנוב : לא תגנוב :

מיוסד ע"פ תשר"ק

תתעב מתי גנבים וסיעתם · שוללים וחומסים כל
עתם · רחק מעושק והיה תם · קשט מעבדיך
והצדק אותם · צפה להכמים ואלף ארחותם · פעלת
צדקה לחיים תבואתם · עקשים הרחק המעקלים
נתיבתם · שפתותיהם דולקים ובלבם רעתם · נכונו
שפטים ומהלומות לגויתם · מדון משלחים ומצדה
אהבתם · לא יחרכו רמיה צידתם · כי און ועמל תחת
שפתם · יום ילכדו בוגדים בהותם · טורפים בנוער
ובקדשים חיתם · חולקים עם גנב שונאי נפשותם ·
זה דרכם ולהבל אחריתם · ואל תאשר נלוזי מעגלותם ·
הזהר פן תלכד במצודתם · דין ארבעה וחמשה
השלמתם · גנבה אין למו נמכרים בגנבתם · בני אל
תלך בדרך אתם · את רגלך מנע מנתיבתם :

מנתיבתם חשוך ואל תתגנח · ורעה אליך לא תאנה : לא תענה :

מיוסד ע"פ א"ב

אמרי כזב ומען כחשים · בניב שפתיך בל יהו ארושים ·
גם אוילים אשר מחרישים · דומים ונחשבים
לחכמי חרשים · הולכי רכיל שלשה מענשים · ונאמני
רוח מכסים ומחשים · זה חלק מלשנים המרגישים ·

(ובשיבה תנוב) · עפ"ם עוד ישכון בשיבה (תהלים נב טו): (הקשב) ל' תועבה ושוא ל' רחוק כי פ"א תועבה ל' רחוק (מתי) אנשים מל' מתי מספר (וסיעתם) ל' חברה כי תרגום אורחת ישמעאלים · סיעת ישמעאלין · (צפה) ל' הבטה (ואלף) ל' לימוד כמו ואאלפך חכמה (איוב לג לג) (פעולת צדקה כו') עפ"ם פעולת צדיק לחיים תבואת רשע לחטאת (משלי י טז) (עקשים המעקלים) שניהם ל' עוות (שפתותיהם דולקים וכו') עפ"ם שפתים דולקים ולב רע (משלי כו כג) · ודולקים הוא מל' כי דלקת אחרי (בראשית לא) (נכונו שפטים כו') עפ"ם נכונו ללצים שפטים ומהלומות לגו כסילים (משלי יט כט) (מדון משלחים) עפ"ם בכל עת מדנים ישלח (שם ו יד) (ומצה אהבתם) עפ"ם אוהב פשע אוהב מצה (שם י"ז י"ט) (לא יחרכו רמיה צידתם) כמ"ש לא יחרוך רמיה צידו (שם יב כז) ופרש"י לא יצליח מרמיתו ולפי שדבר בל' ציד נופל בו ל' חריכה שהצייד במצליח צד את העופות וחורכן באש עכ"ל (ילכדו בוגדים בהותם) עפ"ם ובהות בוגדים ילכדו (משלי יא ו) (הוות) לשון שבר (טורפים בנוער ובקדשים חיתם) ע"ש שכתוב תמות בנוער נפשם וחיתם בקדשים (איוב לו יד) (ובקדשים) הם המזומנים למשכב הזנות (חולקים כו') כמ"ש חולק עם גנב שונא נפשו (משלי כט כד) (תאשר) ל' דריכה מל' תמוך אשורי (תהלים יז ה) (נלוזי) ל' עקום והוא עפ"ם ונלוזים במעגלותם (משלי ב טו) (בני אל תלך בדרך אתם ט') ל"ם (שם א טו) (נמכרים בגנבתם) כמ"ש אם אין לו ונמכר בגנבתו (שמות כב ב) (ומען) ל' דבור כמו ומה' מענה לשון (משלי טז א) (כחשים) ל' ויכחשו אויביך לך (ארושים) ל' וארשת שפתיו (תהלים כא ג) ופרש"י ל' דבור (גם אוילים אשר מחרישים) ל"ם גם אויל מחריש חכם יחשב (משלי יז כח) (לחכמי חרשים) ל"ם (ישעיה ג ג) ופרש"י כשמשתקים בדברי תורה נעשו הכל כחרשים (ונאמני רוח מכסים) כמ"ש ונאמן רוח מכסה דבר (משלי יא יג) (ומחשים) ל' שתיקה מל' למה אנו מחשים (מלשנים) ל' שלשין כמו מלשני בסתר רעהו (תהלים קא ה') (המרגישים) מל' למה רגשו וסוף ענין קבוץ

על פרישות ז' ימי נדה (שמש כו') (ובשיבה תנוב) בימי זקנתך תרבה עוד תנובה והצלחה וברכוי העושר תזקין (אם תשמור כו'): (תתעב מתי גנבים וסיעתם) תתעב ותרחק אנשי גנבים וחבורתם כי הם (שוללים וחומסים בכל עתם) בכל עת שיש להם פנאי (קשט מעבדיך) תאמת פעולתך (והצדק אותם) (צפה לחכמים) הבט למעשה החכמים (ואלף ארחותם) ולמוד דרכם כי (פעולת צדקה לחיים תבואתם) מעשה הצדיקים הפירות הנולד ממעשיהם הם חיים (עקשים הרחק) תרחק את עצמך מהמעקשים ארחותם (המעקלים נתיבתם) המעוותים דרכם כי (שפתותיהם דולקים) הם רודפים אחר הבריות להסיתם בחלקות ואדברים אחד בפה ואחד בלב (ובלבם רעתם) טמונה (רש"י) (נכונו שפטים) הקדוש ב"ה הכין להם שפטים (ומהלומות לגויתם) ומכות המשברות נכונו לגופם (מדון משלחים) מגרים מחלוקת בין אנשים (ומצה אהבתם) אוהבים להתקוטט ולריב (לא יחרכו רמיה צידתם) אותם שצידתם יבוא להם ברמיה לא יראו טובה וברכה בתוך ביתם כי (און ועמל תחת שפתם) יבוא יום אשר (ילכדו בוגדים בהותם) באיד ושבר אשר עשו לאחרים ילכדו אותם הבוגדים בעצם (טורפים בנוער) יטרף נפשם בימי נערותם (ובקדשים חיתם) נפשם החיונית תצא מהם במיתה מנוולת כאותם המזומנים למשכב זכור (חולקים עם גנב) הם (שונאי נפשותם) שונאי נפשות עצמם (ואל תאשר נלוזי מעגלותם) ואל תצעד בעקמומי דרכם (גנבה אין למו) ואם אין להם דמי גניבה לשלם אז (נמכרים בגניבתם): (אמרי כזב ומען כחשים) ודבורי כחשים (בניב שפתיך בל יהו ארושים) בדבור שפתיך לא יהא כדברים · ותזהר שלא תוציא מפיך דברים פתאום רק בישוב הדעת ובכוונה · כי (גם אוילים אשר מחרישים) אף שוטים שהם שותקים (דומים כו' · הולכי רכיל שלשה מענשים) האומרו והמקבלו ומי שנאמר עליו (ונאמני רוח מכסים) דברים ששומעים (ומחשים) שותקים ואינם מגלים מה ששמעו מפי חבריהם (זה חלק מלשנים

געבין איין באהעפטונג פון חן אונ איין צירונג צוא דיין קאפ ועטרת
תנחל ובשיבת תנוב דוא וועסט ירשנן איין צירונג אונ מיט אלטקייט
וועסטו דיך מערין אז דו וועסט דיך היטין פון צו גנבנן פרעמדע גוטץ
דוא זאלסט ניט גנבנן תתעב מתי גנבים וסיעתם דוא זאלסט פאר אום
ווירדיגין דיא מאנען וואס גנבנן אונ גאר זייער חברותה וואש רויבין
אונ גזלנן אלע צייט דער ווייטער דיך פון גזילה אונ זייא גאנץ · ציר
דיך מיט דיינע מעשים אונ מאך זייא גירעכט קוק אויף דיא חכמים
אונ לערין דיך זייער וועג אז מען גיט צדקה וואקסט דער פון לעבין
פון דיא וואש פאר קריסען זייער וועג טוא דיך דער ווייטערין מיט
זייער מויל טוען זייא ברענען אונ אין הארצין האבין זייא בייזקייט
דיא גרייטין אן אויף זיך משפטים אונ שלעק אויף זייער גוף זייא
מאכין קריג צווישין דיא וואש האבין זיך ליב דאש וואש ארמאי פאנגט
האט דאס ניט קיין הצלחה דען זייערע רייד איז נאר אום רעכט אונ
סירקיים עס וועט קוסטן אויף זייא איין טאג וואש די פעלשער וועלין
בצוואונגען ווערין מיט קרעבענעס זייא ווערין פאר צוקט אונ ווערין
מטולטל אונ מיט אום הייליגע פאר ברייננגען זייא זייער לעבין די וואס
צוא טיילין זיך מיט איין גנב האבין פיינט זייער נפש דער סוף פון
זייער וועג איז הבל זאלסט ניט טרעטין אויף זייערע קרומע וועגין
זאלסט זיך היטן טאמר וועסטו גיחאפט ווערין אין זייער נעץ ווען ער
האט גיגנבעת איין אקס אונ האט אים גיקוילעט האט ער גיצוזט פאר
איין אקס געבין פינף אקסין אונ פאר איין שאף פיר שאף ווען זייא
האבין ניט גיהאט מיט עפעס צוא צאלין האט מען פאר קויפט זייא
פאר קנעכטי מיין קינד זאלסט גיט גיין אין זייער וועג פאר מייד דייגע
פיס פון זייערע שטעגין מנתיבתם חשוך ואל תתגנח פאר מייד דיך פון זייער
וועג וועסטו ניט פאר מיאוסט ווערין אונ קיין בייז וועט זיך דיר גיט
טרעפין דוא זאלסט ניט בצייגין קיין פאלשע עדות אמרי כזב ומען כחשים
פאלשע אונ גילייקענטע רייד זאלסטו מיט דיין מויל גיט ריידין אפילו
דיא נארין וואס שווייגין זיינען גלייך צוא דיא חכמים דורך דיא
וואס זאגין רכילות ווערין דרייא גישטראפט אונ דיא וואס זיינען נאמני
רוח

חצי גבור שנונים קשים · טומני פח כשך יקושים · יועצי מרמה וכזב מלחשים · כמדקרות חרב בוטים מנקשים · לשון חכמים מרפא מגישים · מפרי פיהם ישבעו אנשים · נרגן דבריו כמתלהמים חשים · שפת אמת יכון לעד בישישים · עד ארגיעה לשון טפשים · פושקי שפה מחתה ענושים · צרות רודפים ועונש מבקשים · קמים להעד חמס ולא בושים · רוחם יוציאו כסילים אנושים · שקר בהעידם יזממו בפרושים · תעשה למו כזומותם להאשים :

להאשים מנע עצמך לתמוד · ונצח לפני תעמוד : לא תחמד :

שם המחבר שמעון בר יצחק חזק

שכן רעך ביתו ואהלו · מקנהו וקנינו וכל חילו · עבדו ואמתו שדהו וגבולו · ושורו וחמורו וכל אשר לו · נטעו וכרמו גנו ושבילו · בעירו ועציו פרותיו ויבולו · רכבו ופרשיו יערו וכרמלו · יקר כספו וזהבו ונועם גדלו · צאנו ואלפיו משקהו ומאכלו · חברתו וכל מחמדי מכללו : חון קרוץ מחומר מה מועילו · חומד ומתאוה את שאינו שלו · זה שיש לו אינו שלו · קנין

כמתישים) זאת היא מדתם של בעלי לשון הרע המתקנאים · כי הם (חצי גבור שנונים) שהורגים את האדם אף שהורה בו עומד מרחוק כן המדבר לשה"ר הורג את חבירו אף שהוא רחוק ממנו בשה פרסאות והם קשים מיסורין של גיהנם (טומני פח) הם טומנים מצודה ורשת לבני אדם (כשך יקושים) כאשר ישוך היקוש שטוען ללכוד לבהם ביער כשרגלו בא לתוכו והוא נושכו ומחזיקו ברגלו ונלכד (יועצי מרמה וכזב מלחשים) הם יועצים עצות רעות לבני אדם ודוברים בנחת ובלחש כדרך רוב הפלות וכ"ש המרמות שאומרים בנחת (כמדקרות חרב בוטים) ובדבריהם ובעצות שלהם הם מזיקין לבני אדם כאלו דוקרים אותם בחרב (מנקשים) וכאלו היו מכים אותם בהכאות לכן אל תלך בדרכם רק תדבק בחכמים (כי לשון חכמים מרפא מגישים) מקריבים רפואה ושלום לבריות (מפרי כו')(נרגן דבריו כמתלהמים חשים) דברי מתלונן חשים וממהרים והולכים בזריזות כמכות המשברות אבל (שפת אמת) אינו כן אך הוא יכון לעד כי (בישישים) הוא נמצא ובהם חכמה והיא תכשל שפת שקר (עד ארגיעה) ולא תהא לו תקומה אפילו רגע כי הוא (לשון טפשים) ושקר אין לו רגלים (פושקי שפה) ופותחי שפתים לדבר תמיד כל רוחם (מחתה ענושים) ענושים הם בפחד ורעדה (צרות רודפים ועונש מבקשים) לנפשותם (קמים להעד חמס ולא בושים) לעמוד ולהעיד שקר על חבירו כל (רוחם יוציאו כסילים אנושים) הכסילים החזקים בסכלות דרכם להוציא מן השפה ולחוץ כל כעסם (שקר בהעידם יזממו בפרושים) כשמעידים עדות שקר ובפרישת דבריהם בדריקות וחקירות הם מוכחשים על ידי עדים אחרים (תעשה למו כזומותם להאשים) לחייבם כאשר זמם להאשים לו : (להאשים מנע עצמך לתמוד) מנע עצמך בתמידות שלא להאשים : (שכן רעך) שכונת רעך זו (ביתו ואהלו) ואשתו (וקנינו) כו' (נטעו ושבילו) הדרך מביתו לגנו או לכרמו (ויבולו) תבואות (יערו) מקום צמיחת אילני סרק (וכרמלו) בקעה מלאה אילנות עושים פירות ותבואות (ונועם גדלו) שחשוב בעיני הבריות (חברתו) אשתו נעודה מחוברת לו לאהוקי נרותו (וכל מחמדי מכללו) בניו שהם מכלול ועטרת בני אדם ותקונו (קרוץ מחומר) אדם הנחתך ונכרת מחומר הקרקע (מה מועילו) להיות (חומד ומתאוה) מה שאינו שלו כי הלא (זה שיש לו אינו שלו) כי אינו דבוק בו ובקל יאבד ממנו אם כן (קנין

(חצי גבור שנונים) ל"ש (פ"א קג) (פח) מצודה ורשת (כשך יקושים) עפ"ה ישור כשך יקושים (ירמיה ה' כ"ו) ובפרש"י שם (מלחשים) שפין הדבור בלחש כמו כי עבדיו מתלחשים (ש"ב יב יט) (כמדקרות חרב בוטים) עפ"ה יש בוטה כמדקרות חרב (משלי י"ב י"ח) ובוטה הוא ל' דבור כמו לבטא בשפתים (ויקרא ה) (מנקשים) ל' הכאה מל' דא לדא נקשן (דניאל ה ו) (לשון חכמים כו') כמ"ש ולשון חכמים מרפא (משלי יב יח) (מפרי פיהם כו') כמ"ש מפרי פי איש ישבע טוב (שם י' יד) ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב וגו' (נרגן דבריו כמתלהמים) כמ"ש דברי נרגן כמתלהמים (שם יח ח) (חשים) ל' מהירות כמו מהר שלל חש בז (ישעיה ח א) (שפת כו') עפ"ה שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר (משלי יב יט) (פושקי שפה כו') עפ"ה ופושק שפתיו מחתה לו (שם יג ג) (מחתה) ל' פחד ורעדה (רוחם יוציאו כסילים) עפ"ה כל רוחו יוציא כסיל (שם כט יא) ורוחם ענינו כעסם (אנושים) לשון חזקים כמו ומכתי אנושה ות"י ומחתי תקיפא (ירמיה טו יח) (יוזממו) יוכחשו (לתמוד) ל' התידות (ביתו ואהלו) עפ"ה לא תחמד בית רעך (שמות כ יד) (ושבילו) ל' דרך (ויבולו) ל' תבואה מל' אז יבולה (וכרמלו) מל' ושב לבנון לכרמל (ישעיה כט יז) (מחמדי מכללו) הואר לבנים עפ"ה עטרת זקנים בני בנים (משלי יז ו) (קרוץ מחומר) הואר לאדם עפ"ה מחומר קורצתי :

לייט דעקין איין זאך צוא אונ שווייגין דאס איז דער חלק פון דיא וואס שטורעמען צוא זאגין שקר זייערע רייד זיינען אזוא וויא שארפע פיילין ביא איין גבור זייא באהאלטין איין נעץ אויף צו שטרויכלין · זייער עצה איז פאלש אונ זאגין ליגין מיט זייערע רייד טוען זייא שלאגין אונ שטעכין וויא מיט איין שווערד · אבער דיא רייד פון דיא חכמים טוען ברייכין איין היילונג פון דיא רייד פון זייער מויל זיינען אלע לייט זאט דיא וואש זאגין רכילות איילין זייא מיט זייערע רייד אבער אמתי רייד פון חכמים זיינען אן גיריכט אויף אייביג אונ דאש לשון פון דיא נארין וועט אפ גיטאן ווערין אין איין רגע דיא וואש עפענען זייער מויל ווערין זייא גישטראפט מיט ברעקענעש זייא יאגין אליין נאך צרות אונ באגערין שטראף זייא שטייען אויף צו זאגן פאלש עדות אונ שעמען זיך נים דיא שטארקע נארין ציהען אויס זייער גימים אז זייא זאגין פאלשע עדות אונ זייא ווערין גילייקינט באשיידליך זאלסטו זייא אזוא שולדיג מאכין וויא זייא האבן גיוואלט דעם אנדערין שולדיג מאכין להאשים מנע עצמך לתמוד תמיד זאלסטו דיך פאר היטין פון צוא שולדיגין וועסטו אייביג פאר מיר שטיין : ס רעך ביתו ואהל זאלסטו נים גילוסטין דאש רוואונג פון דיין חבר זיין שטוב אונ זיין גיצעלט זיין קויפונג אונ גאר זיין גוטץ זיין קנעכט אונ זיין דינסט מויד זיין פעלד אונ זיין גבול זיין אקס אונ זיין איזיל אונ גאר זיין פאר מעג זיין פלאנצונג אונ זיין וויין גארטין אונ זיין שטעג זיינע בהמות אונ זיין האלין זיינע פירות אונ זיין תבואה זיינע רייטער אונ רייט וועגן זיין וואלד אונ זיין פיל פעלד זיין גאלד אונ זילבר אונ זיין זים גרויסקייט זיינע שאף אונ רינדער זיין עסין אונ טרינקען זיין ווייב וואש זיא איז צוא אים באהעפט אונ גאר זיין גילוסטיגע צירונג דער מענטש וואס איז באשאפין גיווארין פון ליים וואש וועט דאש אים העלפין ער גילוסט דאש וואש איז נים זיינע ווארום אפילו דאש וואס ער האט איז אויך נים זיינע דאס קויפונג וואש איז נים זיינע וואס טויג דאש אים ער זאל זיך קלייגין אונ פאר שטיין מיט זיין שכל דרום זאל ער זיך פרייען אונ שטארקין מיט דער מתנה פון זיין גורל גורלו הנחיל אל ליראים דיא תורה וואש זיא איז זיין גורל האט גאט גיכאכט ירשנו זו ישראל

שאינו שלו למה זה הוא לו · יבין וישכיל בדעו ושכלו · ישמח ויעוז במתת גורלו :
גורלו הנחיל אל ליראים · בקולות וברקים ולפידים נוראים : וכל העם רואים :

ובכן לך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע :

וכל העם רואים את הנראה והנשמע · ושומעים את הנשמע והנראה · כשהדבור יוצא מפי הגבורה · ונחצב על הלוחות בתפארה · קול קולי קולות ורוח סערה · ולפיד לפידים ולפיד אש בוערה : קול יי בכח וקול יי בהדרה · מפרש את הדבור לבארה · יסובבנהו יבוננהו סתרי תורה · וירא העם וינעו לבם לשברה · ויעמדו מרחוק מילין שנים ועשרה · ומלאכי השרת ירדו לסיעם משמי שפרה · מלאכי צבאות ידודון בהליכה ידודון בחזירה · ולא הם בלבד כי אם מלך עוטה אורה · טהור עינים יראתו טהורה · שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני להעזרה · ונשתלהבו מכח האש ורוחם עברה · וענני כבוד הזילו טללי אורה · ארץ רעשה וגם שמים נטפו לחשרה · גשם נדבות תניף אלהים ליפה וברה · נחלתך ונלאה אתה כוננתה לשמרה · וכמוצא שלל רב שש באמירה טהורה · ונעשה ונשמע השמיעו באמירה · ולא היה בהם כח לקבל יותר מדברות עשרה · ונמו לרועם קרב אתה ושמע אמירה · כי אם יוספים אנחנו לשמוע

בית לוי

(משמי שפרה) עפ"ס ברוחו שמים שפרה (איוב כו יג) ושפרה הוא ל' אוהל (ומלאכי צבאות ידודון כו') כמ"ש מלכי צבאות ידודון ידודון (תהלים ס"ח י"ג) (ונשתלהבו) ל' שלהבת (ורוחם) נשמתם (הזילו טללי אורה) כמ"ש גשם נדבות תניף אלהים (תהלים סח) (לחשרה) ל' חשרת מים (שם כב י"ב) ופרש"י חשרת ל' כברה שהוא נוטל על הארץ דק דק או הוא ל' שמתקשרין השמים בעבים ע"י המים עכ"ל (ארץ רעשה כו') ל"ה (שם כט) (גשם נדבות כו') ל"ה (תהלים סח י) (ליפה וברה) תואר לישראל עפ"ה יפה כלבנה ברה כחמה (שה"ש ו י) (נחלתך ונלאה כו') ל"ה נחלתך ונלאה אתה כוננתה (תהלים סח י) ות"י על ישראל (ונמו) ל' אמירה בתלמוד כמו ונומיתי לו (לרועם)

מטה לוי

שאינו שלו) מקנינים המדומים שאינם שלו באמת (למה הוא לו) לתכלית מה הוא לו לכן מן הראוי לאדם (יבין וישכיל בדעו ושכלו) שלא יחמוד קנינים הללו (רק ישמח ויעוז במתת גורלו) ביראת ה' ובתורתו שהיא מתת גורלו : (וכל העם רואים את הנראה והנשמע) הלפידים אשר טבעם להיות נראים היו גם כן נשמעים (ושומעים את הנשמע והנראה) והקולות אשר טבעם להיות נשמעים היו ג"כ נראים שהיה הקול עב כלפיד ועוד היה נס בתוך נס (כשהדבור יוצא מפי הגבורה) שאותו הדיבור הנראה והנשמע מפי הגבורה בא (ונחצב על הלוחות בתפארה) ובא זה לחזק האמונה כי הן הן דברי הלוחות הן הן עצמם מהות הדברים ששמעו וראו (קול קולי קולות) שהיה קול אחד מתחלק לז' קולות ומן שבעה לשבעים (ורוח סערה ולפיד כו' בוערה) שהקול היה בכח מתעטר בלפידי אש בוערים כדי לפחד ולהרעיד מלכי עובדי כוכבים מכסאותם אבל לישראל (קול ה' בכח וקול ה' בהדרה) לפי כחן אשר יוכלון שאת (מפרש את הדבור לבארה) שהיה הקול משמיע ומפרש (יסובבנהו) בענני כבוד (יבוננהו) שהי' הקול משמיע ומפרש סתרי תורה (ומלאכי השרת ירדו לסיעם משמי שפרה) כי שני מלאכי השרת ירדו מן השמים ונטפלו לכל אחד כשאמרו נעשה ונשמע (ומלאכי צבאות ידודון כו') וכתות מה"ש לרוב חבתן היו מוליכין את ישראל מעט מעט בנחת וחיבה והיו מלוין אותם בהליכתן להר ובחזירתן מההר לביתם (ולא הם בלבד) חשבום (כי אם) הקב"ה בעצמו שהוא (עוטה אורה טהור עינים יראתו טהורה) גם הוא בעצמו הראה אהבתו שהיה (שמאלו תחת לראשי וימינו התחבקני להעזרה) ולהצילם ממלאכי חבלה (ונשתלהבו מכח האש ורוחם עברה) שפרחה רוחם ונשמתם מכח שלהבת האש (וענני כבוד הזילו טללי אורה) והחיו אותם (ארץ כו' לחשרה) שיתקשרו השמים בעבים על ידי המים (גשם נדבות תניף אלהים ליפה וברה) אתה אלהים הנפת והטלת על ישראל שנקראים יפה וברה גשמי נדבה וברכה (נחלתך ונלאה) וישראל שהם נחלתך ועיפה (אתה כוננת לשמרה) מפגע רע (ונמו לרועם) ואמרו למשרע"ה רועה שלהם (קרב) כו'

ישראל וואש פארכטין זיך פאר אים מיט קולות און בליצין און שרעקליכע פלאמען און גאר דאש פאלק ישראל האבין דאס גיזעהן : ובכן ולך תעלה קדושה און דען וועט אויף גיין צוא דיר דיא קדושה פון ישראל דען דוא ביסט דער הייליגער און דר העלפר פון די ישראל : וכל העם רואים עש איז גיוועזן איין נס אין דעם אנדערין דאס אלע

ישראל האבין גיזעהן אפילו דיא קולות וואס דער סדר איז מען זאל זייא נאר הערין אויך דיא פלאקערין וואס דער סדר איז מען זאל זייא נאר זעהען האבין זייא גיהערט דאס איז גיוועזן אז דער דבור איז ארויס גיגאנגען פון דעם מויל פון גאט און איז אויס גיהאקט גיווארין אויף דיא לוחות מיט שוינקייט אלערלייא קולות און שטורעם ווינט און פלאם פייער טוען ברענן קול ה' בכח דאש קול פון גאט איז גיהערט גיווארין מיט כח און מיט שוינקייט און האט מפורש גיוועזן דיא תורה ער האט זייא ארום גירינגלט און האט זייא גיגעבין צוא פאר שטיין דיא סודות פון דער תורה און אז דאש פאלק האט דאש גיזעהן זיינען זייא פאר וואגילט גיווארין און זייער הארץ איז צוא בראכין גיווארין און האבין זיך גישטעלט ווייט צוועלף מייל זיינען מלאכים אראפ גינידערט פון דעם שיינעם הימל צוא העלפין זייא צוא גיין צום בארג סיני און מלאכים האבין זייא גיפירט אהין און צוריק ולא הם בלבד און ניט זייא אליין נאר אויך גאט ברוך הוא וואש זיין איין היל איז ליכט זיינע אויגין זיינען ריין און זיין פארכט איז ריין שמאלו איז גיוועזן זיין לינקער האנט אונטער מיין קאפ און מיט זיין רעכטע האנט האט ער מיך אן גינומען צוא העלפין מיר און זיינען פאר פלאמט גיווארין פון דעם כח פון פייער און זייער נשמה איז ארויס גיפלויגין האט פון דיא וואלקינס גירונגען טל און זייא זיינען לעבעדיג גיווארין די ערד האט גישטורעמט און דיא הימלען האבין גיטריפט רעגין און איין רעגן פון נדבה האט גאט אויף גיהויבין צוא דיא ישראל וואס זיינען שיינ און לויטער דיין ארב דאש זיינען דיא ישראל וואש זיינען גיוועזן מיד האסטו אן גיברייט צוא היטין זייא וכמוצא שלל רב און זייא האבין זיך גיפרייט מיט דער ריינער תורה אזוא וויא איינער וואש גיפינט פיל גוטס און האבין גיזאגט נעשה ונשמע ולא און זייא האבין קיין כח ניט

גמות מהרה · ורוח הקדש הודה לדבריהם בעיניו לישרה · ומשם זכו להעמיד נביאים להתאשרה · וגם מי יתן והיה לבבם זה להם לבחרה · אלו אפשר לבלע המות ולהעבירה · אבל אי אפשר שכבר נגזרה גזרה · ועל תנאי כך עמדו לקבל התורה · אני אמרתי אלהים אתם להתפארה · חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון בעברה · ומשה מזרזן ומפים לכל שורה ושורה · והכתוב משבחו והחכמה תעוז לחכם יותר משליטים עשרה · ואמר להם אל תיראו מן האש ומן הסערה · כי לבעבור נסות אתכם בא ולגדל לכם עטרה · ובעבור תהיה על פניכם יראה טהורה · סימן טוב באדם שהוא בישן ורוחו נשברה · שפל מי שהוא ענו עמו שכינה שורה · אשכון את דכא ושפל רוח לעזרה · ואל זה אביט אל עני ונכה רוח להעתרה · אחלצהו ואכבדהו עמו אנכי בצרה: וענן נכנס לפנים משלש מחיצות · חשך ענן וערפל נחוצות · ענן לפנים וערפל לפני ולפנים וחשך בחוצות · וסבר לו פנים להתרצות · וקבלו על ידו שש מאות ושלש עשרה מצות קבוצות · ונתן נפשו על התורה בדעת ובמועצות · ולכן נקראת על שמו תלתליה קוצות · זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב הר הנבחר מהרי ארצות · חקים ומשפטים ותורות לחיך נמלצות: וכל הדור ההוא אשר שמעו קולו ·

מטה לוי

(הודה לדבריהם) כשאמרו היטיבו אשר דברו (ועל תנאי כך עמדו לקבל התורה) שלא ישלוט בהם מלאך המות (אני אמרתי אלהים אתם) כמלאכי אלהים בלי יצר הרע (להתפארה) עמכם אך (חבלתם מעשיכם) בחטא העגל (אכן כאדם) הראשון (תמותון בעברה) אחרי שחבלתם מעשיכם כמותו (רש"י) (והכתוב משבחו) למשה כמ"ש (והחכמה תעוז לחכם) חכמתו של משה תעוז אותו (יותר משליטים עשרה) יותר מי' הדברות שלא יכלו לעמוד נגדם ועמדו בחכמת משה (להעתרה) להיות נעתר לו (ועננו) מהרש"ה (נכנס לפנים משלש מחיצות) והם (חשך ענן וערפל) אשר הוא (לפני ולפנים) חושך היה בחוצות וענן היה מבפנים (ולכן נקראת על שמו תלתליה קוצות) התורה שיש בה תילי תילים של הלכות נקראת ע"ש משה כמ"ש זכרו תורת משה עבדי (אשר עמד בפרצות) שעמד בתפלה

בית לוי

תואר למהרש"ם (להתאשרה) ל' אושר מל' אשרו חמוץ (ישעיה א יז) ופרש"י ל' אושר או כוח פני בכח ותהלה מל' אשרי האיש (לבחרה) לבחור בטוב ולא ברע (להעתרה) מל' ויעתר לו ה' (זכרו תורת משה) ל"ה (מלאכי ג כב) (אשר עמד בפרצות) עפ"י עמד בפרץ לפניו (תהלים קו כג) ותרגומו דקם והיתקף בצלו קדמוי (נמלצות) לשון מתק ומליצה

גיהאט מקבל צוא זיין מער פון צעהען דברות אונ האבין גיזאגט צוא משה רבינו גינעהען דוא אונ הער צו דיא רייד ווארום אז מיר וועלן הערין נאך מער וועלין מיר באלד שטארבין ורוח אונ גאט ברוך הוא האט מודה גיוועזן צוא זייערע רייד אונ עס איז אים וואול גיפעלין דורך דעם זכות האבין זייא זוכה גיוועזן עש זאל פון זייא ארויס קומען נביאים אונ זאלין גילויבט ווערין אונ גאט האט גיזאגט הלואי וואלטן זייא תמיד אזוא איין הארץ גיהאט אלו אפשר אונ אויב עס וואלט מיגליך גיוועזן צוא פאר דארבין דעם מלאך המות אונ אים איבער פירין וואלט איך דאש גיטאן דען זייא זייגען דאש ווערט נאר עש איז ניט מיגליך ווארום איך האב שוין לאנג גוזר גיוועזן דיא גזירה ועל תנאי אונ אויף דעם תנאי זיינן זיי גישטאנען ביי דעם בארג סיני מקבל צוא זיין דיא תורה איך האב גימיינט אז איר וועט זיין וויא דיא מלאכים אונ וועל זיך מיט אייך בארימען אבער ווייל איר האט גיזינדיגט איבער דעם וועט איר אויך שטארבן אזו וויא אדם הראשון מיט גרים צארן אונ משה האט איטליכע שורה מזרז גיוועזן אונ איבער גיבעטין והכתוב דרום לויבט אים דער פסוק דיא חכמה איז בעסער צוא איין חכם איידער צעהען גבורים אונ משה האט גיזאגט צוא זייא איר זאלט קיין מורא ניט האבין פאר דעם פייער אונ שטורעם דען ער איז נאר גיקומען אייך פרובין אונ דער גרייסין דיא קרוין אונ כדי עס זאל זיין אויף אייער פנים זיין יראה סימן טוב דאש איז איין גוטער סימן אז איין מענטש איז איין ביישן אונ האט איין צוא בראכענעם גימיט ווארום איטליכער וואש איז ביי זיך גאר קליין רועט די שכינה אויף אים גאט זאגט מיט דיא ארעמע אונ פאר שטויסענע טוא איך רוען אונ טוא זייא העלפין ואל זה אונ אויף ארעמע אונ די וואס האבן אנידעריגע גימיט טוא איך קוקין אונ טוא זייא ענטפערין איך וועל אים מציל זיין אונ וועל אים ערליך האלטין אונ בין מיט אים אין זיין צרה ועננו אונ משה רבינו איז אריין גיגאנגען ווייטער פון דרייא מחיצות דאש איז חושך אונ וואלקין אונ נעביל דער וואלקין איז גיוועזן פון אינעווייניג אונ דער נעביל איז גיוועזן נאך מער אינעווייניג אונ דר חושך אויס ווייניג אונ גאט איז צוא אים באווילינגט גיווארין מיט איין שיינעם פנים אונ דורך אים האבין זייא מקבל גיוועזן תרי"ג מצות אונ גאר זיין לעבין האט ער זיך איין גישטעלט איבער דער תורה מיט אלע חכמות אונ עצות ולכן נקראת אונ דרום ווערין אן גירופין אויף זיין נאמען אלע אירע הלכות אזוא וויא עס שטייט אין (מלאכי) (זכרו תורת משה עבדי אשר עמד בפרצות) גידיינקט די תורה פון משה רבינו מיין קנעכט וואס ער איז גישטאנען אין אלע זייערע ברעכענעש וואס איך האב גיבאטין אויף דעם בארג סיני וואש גאט האט אים אויס דער ווייאלט בעשער וויא אלע בערג פון דער וועלט צוא געבין אויף אים אלע חקים אונ משפטים אונ דיא תורה וואש זיא איז זיס צום גומען וכל הדור אונ דאש גאנצע דור וואש האבן גיהערט זיין קול הגאון זוכה

גיווע

זכו להיות כמלאכי זבולו · עליו נתרפקו וחיו בצלו · ונתן בתוכם משכנו ואהלו · והראם והרבם להראותם מופתי מפעלו · וידו החזקה וכבודו וגדלו · ובשוב רוחם לאוצר מכללו · לא שלטה בבשרם רמה לאכלו · אשריהם בעולם הזה הדריכם שבילו · ולעולם הבא יאספו לו · ועליהם הכתוב אומר מלולו · אשרי העם שככה לו · וביום זה השמיע את הוד קולו · וכל יושבי תבל פצחו הלולו · ומלאכי מעלה הנעימו מהללו · ובהיכלו כבוד אומר כלו · שרפים ואופנים וזיקי חשמלו · קדשה ותהלה קדמו לסלסלו · וחיות הקדש אשר עליהם סבלו · נראים נושאים ונשאים בחילו · ונהר דינור העובר למולו · נותן עוז וגדלה להללו · ומאז מקדישים חבל גורלו · יום יום ינשאוהו וירוממוהו קהלו · חילי מעלה אינם מעריצים לו · עד יקדישוהו העם אשר בחר לו · אלו אחר אלו מאדירים צלצולו · ושלוש קדשה ישלשו לו · דרי מעלה עם דרי מטה קוראים ומשלשים להקדיש לו ; ככתוב על יד נביאך וכו׳

אתה בחרתנו · יעלה ויבא · רצה ומודים · הכל תמצא ביום ראשון של שבועות · ואח"כ אומרים הלל שלם · ק"ש · ואח"כ קורין מגילת רות .

בית לוי

(נתרפקו) כי תכור של מתרפקת על דודה (שיר השירים ח ה) .

מטה לוי

בעגל ובמרגלים ובמתאוננים (והראם והרבם להראותם מופתי מפעלו) במן ושליו ובאר (וידו החזקה) בעמלק וסיחון ועוג (ובשוב רוחם) וכשמתם של דור המדבר (לאוצר מכללו) (לא שלטה) כו׳ (ובהיכלו) היכל מעלה (אשר עליהם סובלו) של כסא הכבוד החיות (נראים נושאים) את כסה"כ ואינו כן אלא (ונשאים בחילו) כי החיות נשואים בחילו ובכחו של הקדוש ב"ה (ונהר דינור) של אש (ומאז) טרם שמקדישים המלאכים כבר (מקדישים) ישראל שהם (חבל גורלו) מאדירים צלצולו) מחזיקים שבחו :

גיוען צוא זיין אזוא וויא דיא מלאכים פון דעם הימל צוא אים האבין זייא זיך באהעפט אונ האבין זיך דער נערט אין זיין שאטין אונ זיין משכן מיט זיין גיצעלט האט ער גינעבין צווישין זייא אונ האט זייא גיוויזין זיינע פיל וואונדער אונ זיין גרויסין מאכט אונ כבוד אונ זיין אכפערקייט ובשוב רוחם אונ אז דאס דור המדבר איז גישטארבין האבין קיין ווערים ניט גיהאט קיין שליטה צו עסין זייער פלייש אשריהם וואול זייא אויף דער וועלט וואס ער האט זייא גיפירט אין זיין וועג אונ אויף עולם הבא וועלין זייא זיך צו אים איין זאמלען אונ אויף זיי זאגט דער פסוק (אשרי העם שככה לו) וואול איז דעם פאלק וואס האבין אזו איין זכות וביום זה אונ אין דעם טאג האט ער זייא גימאכט הערין זיין שיין קול אונ דיא גאנצע וועלט האבין גיזאגט זיין לויב · אונ דיא מלאכים פון דעם הימיל האבין אים גילויבט מיט אזיסע לויב אונ אין זיין הימל זאגין אלע זיין כבוד שרפים אלע שרפים אונ אופנים אונ חשמלים האבן גיפעדערט זיין קדושה מיט זיסקייט והחיות הקודש אונ דיא חיות הקודש וואס זייא טראגין דעם כסא הכבוד ווערין אן גיזעהן גלייך וויא זייא טראגין דעם כסא הכבוד אבער עס איז ניט אזו דען זיי ווערין אליין אויך גיטראגין מיט גאטס קראפט אונ דער פייערדיגער טייך וואס גייט פאר אים זייא גיבין צו אים שטארקייט אונ מיט גרויסקייט טוען זייא אים לויבין ומאז אונ פון דעסט מאל זאגין דיא ישראל זיין קדושה זיין קהל טוען אים דער הויבין אלע טאג דיא מלאכים פון דעם הימל זאגין קיין שירה ביז עס היילגין אים דאס פאלק וואס ער האט זיך אויס דער ווילט אלו אחר אלו איינע נאך דיא אנדערע זאגין דאס שטארקייט פון זיין שבח אונ זאגין צו אים דרייא מאל קדוש דרי מעלה דיא מלאכים וואס וואוגען אויף דעם הימיל אונ דיא וואס וואונען אויף דער ערד זאגין צוא אים קדושה

מגלת רות א

כתב סדר חזן כירתי בהלכות סוכה סימן נ"ת ז"ל בעצרת נהגו לומר רות לפי שכתוב בו בתחילת קציר שעורים והוא זמן הקציר ואני מצאתי טעם יפה לפי שאבותינו לא קבלו את התורה ולא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים כדאמר בפ׳ כהולך והיא נתגיירה כדכתיב כי אל אשר תלכי אלך וגו׳ מתוך דברי תשובת רות אנו יודעין את דברי נעמי שאמרה לה אסור לן תחומי שבת · אל אשר תלכי אלך · אסור לן יחוד כאשר תליני אלין · אסור לן עבודת אלילים · ואלהיך אלהי · מפקדינן בתרי"ג מצות · עמך עמי · כדאיתא בפרק החולץ וכן ישראל נתגיירו בקבלת התורה על כן יתכן לומר ספר רות בעצרת · ראב"ן :

א א וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ
מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ
וּשְׁנֵי בָנָיו׃ ב וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם
שְׁנֵי־בָנָיו ׀ מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ
שְׂדֵי־מוֹאָב וַיִּהְיוּ־שָׁם׃ ג וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֵר
הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ׃ ד וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת
עָרְפָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים׃ ה וַיָּמֻתוּ גַם־
שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן וַתִּשָּׁאֵר הָאִשָּׁה מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ׃
ו וַתָּקָם הִיא וְכַלֹּתֶיהָ וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵה
מוֹאָב כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם׃ ז וַתֵּצֵא מִן־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה־שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ וַתֵּלַכְנָה בַדֶּרֶךְ
לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה׃ ח וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה

שובנה

שְׁבְנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּהּ יַעֲשֶׂה יעש קרי יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד
כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִם־הַמֵּתִים וְעִמָּדִי׃ ט יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּמְצֶאןָ
מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁהּ וַתִּשַּׁק לָהֶן וַתִּשֶּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה׃
י וַתֹּאמַרְנָה־לָּהּ כִּי־אִתָּךְ נָשׁוּב לְעַמֵּךְ׃ יא וַתֹּאמֶר נָעֳמִי
שֹׁבְנָה בְנֹתַי לָמָּה תֵלַכְנָה עִמִּי הַעוֹד־לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם
לַאֲנָשִׁים׃ יב שֹׁבְנָה בְנֹתַי לֵכְןָ כִּי זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ כִּי
אָמַרְתִּי יֶשׁ־לִי תִקְוָה גַּם הָיִיתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי בָנִים׃
יג הֲלָהֵן תְּשַׂבֵּרְנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ הֲלָהֵן תֵּעָגֵנָה לְבִלְתִּי הֱיוֹת
לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי כִּי־מַר־לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי־יָצְאָה בִי יַד־יְהוָה׃
יד וַתִּשֶּׂנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת
דָּבְקָה־בָּהּ׃ ס טו וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל־עַמָּהּ וְאֶל־
אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ׃ טז וַתֹּאמֶר רוּת אַל־תִּפְגְּעִי־בִי
לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרָיִךְ כִּי אֶל־אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי
אָלִין עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי׃ יז בַּאֲשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם
אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יֹסִיף כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֵךְ׃
יח וַתֵּרֶא כִּי־מִתְאַמֶּצֶת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ׃
יט וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד־בֹּאָנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבֹאָנָה בֵּית
לֶחֶם וַתֵּהֹם כָּל־הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי׃ כ וַתֹּאמֶר
אֲלֵיהֶן אַל־תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאןָ לִי מָרָא כִּי־הֵמַר שַׁדַּי לִי
מְאֹד׃ כא אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי יְהוָה לָמָּה
תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהוָה עָנָה בִי וְשַׁדַּי הֵרַע לִי׃ כב וַתָּשָׁב
נָעֳמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כַלָּתָהּ עִמָּהּ הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵי מוֹאָב וְהֵמָּה
בָּאוּ בֵּית לֶחֶם בִּתְחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים׃ ב א וּלְנָעֳמִי מֹידַע
מודע קרי לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז׃
ב וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל־נָעֳמִי אֵלְכָה־נָּא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקֳטָה
בַשִּׁבֳּלִים אַחַר אֲשֶׁר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בִתִּי׃
ג וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקֹּצְרִים וַיִּקֶר מִקְרֶהָ
חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ׃ ד וְהִנֵּה־בֹעַז
בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְהוָה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ
יְהוָה׃ ה וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ הַנִּצָּב עַל־הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה
הַזֹּאת׃ ו וַיַּעַן הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל־הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמַר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה
הִיא הַשָּׁבָה עִם־נָעֳמִי מִשְּׂדֵה מוֹאָב׃ ז וַתֹּאמֶר אֲלַקֳטָה־נָּא
וְאָסַפְתִּי בָעֳמָרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַתָּבוֹא וַתַּעֲמוֹד מֵאָז
הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה זֶה שִׁבְתָּהּ הַבַּיִת מְעָט׃ ח וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל־
רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל־תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא־
תַעֲבוּרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרֹתָי׃ ט עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־
יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת־הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ
וְצָמִת וְהָלַכְתְּ אֶל־הַכֵּלִים וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים׃
י וַתִּפֹּל עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתֹּאמֶר אֵלָיו מַדּוּעַ מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה׃ יא וַיַּעַן בֹּעַז וַיֹּאמֶר לָהּ
הֻגֵּד הֻגַּד לִי כֹּל אֲשֶׁר־עָשִׂית אֶת־חֲמוֹתֵךְ אַחֲרֵי מוֹת אִישֵׁךְ
וַתַּעַזְבִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְאֶרֶץ מוֹלַדְתֵּךְ וַתֵּלְכִי אֶל־עַם אֲשֶׁר לֹא־
יָדַעַתְּ תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃ יב יְשַׁלֵּם יְהוָה פָּעֳלֵךְ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ
שְׁלֵמָה מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת־
כְּנָפָיו׃ יג וַתֹּאמֶר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי כִּי נִחַמְתָּנִי וְכִי
דִבַּרְתָּ עַל־לֵב שִׁפְחָתֶךָ וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאַחַת שִׁפְחֹתֶיךָ׃
יד וַיֹּאמֶר לָה בֹעַז לְעֵת הָאֹכֶל גֹּשִׁי הֲלֹם וְאָכַלְתְּ מִן־הַלֶּחֶם
וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקֹּצְרִים וַיִּצְבָּט־לָהּ קָלִי
וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֹּתַר׃ טו וַתָּקָם לְלַקֵּט וַיְצַו בֹּעַז אֶת־נְעָרָיו
לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַכְלִימוּהָ׃ טז וְגַם שֹׁל־
תָּשֹׁלּוּ לָהּ מִן־הַצְּבָתִים וַעֲזַבְתֶּם וְלִקְּטָה וְלֹא תִגְעֲרוּ־בָהּ׃
יז וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה עַד־הָעָרֶב וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר־לִקֵּטָה וַיְהִי
כְּאֵיפָה שְׂעֹרִים׃ יח וַתִּשָּׂא וַתָּבוֹא הָעִיר וַתֵּרֶא חֲמוֹתָהּ אֵת
אֲשֶׁר־לִקֵּטָה וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן־לָהּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹתִרָה מִשָּׂבְעָהּ׃
יט וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵיפֹה לִקַּטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה עָשִׂית יְהִי
מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ וַתַּגֵּד לַחֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר
שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז׃ כ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי
לְכַלָּתָהּ בָּרוּךְ הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא־עָזַב חַסְדּוֹ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־
הַמֵּתִים וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא׃
כא וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה גַּם ׀ כִּי־אָמַר אֵלַי עִם־הַנְּעָרִים
אֲשֶׁר־לִי תִּדְבָּקִין עַד אִם־כִּלּוּ אֵת כָּל־הַקָּצִיר אֲשֶׁר־לִי׃
כב וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל־רוּת כַּלָּתָהּ טוֹב בִּתִּי כִּי תֵצְאִי עִם־
נַעֲרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ־בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר׃ כג וַתִּדְבַּק בְּנַעֲרוֹת
בֹּעַז לְלַקֵּט עַד־כְּלוֹת קְצִיר־הַשְּׂעֹרִים וּקְצִיר הַחִטִּים וַתֵּשֶׁב
אֶת־חֲמוֹתָהּ׃ ג א וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ בִּתִּי הֲלֹא אֲבַקֶּשׁ־
לָךְ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב־לָךְ׃ ב וְעַתָּה הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ אֲשֶׁר
הָיִית אֶת־נַעֲרוֹתָיו הִנֵּה־הוּא זֹרֶה אֶת־גֹּרֶן הַשְּׂעֹרִים הַלָּיְלָה׃
ג וְרָחַצְתְּ ׀ וָסַכְתְּ וְשַׂמְתְּ שִׂמְלֹתֵךְ שמלתיך ק׳ עָלַיִךְ וְיָרַדְתִּי
וירדת ק׳ הַגֹּרֶן אַל־תִּוָּדְעִי לָאִישׁ עַד כַּלֹּתוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃
ד וִיהִי בְשָׁכְבוֹ וְיָדַעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת
וְגִלִּית מַרְגְּלֹתָיו וְשָׁכָבְתִּי ושכבת ק׳ וְהוּא יַגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר
תַּעֲשִׂין׃ ה וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי ◦◦◦ אלי קרי ולא כתיב
אֶעֱשֶׂה׃ ו וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוַּתָּה חֲמוֹתָהּ׃
ז וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה
וַתָּבֹא בַלָּט וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכָּב׃ ח וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה
וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מַרְגְּלֹתָיו׃ ט וַיֹּאמֶר
מִי־אָתְּ וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת אֲמָתֶךָ וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל־אֲמָתְךָ
כִּי גֹאֵל אָתָּה׃ י וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה בִּתִּי הֵיטַבְתְּ
חַסְדֵּךְ הָאַחֲרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לֶכֶת אַחֲרֵי הַבַּחוּרִים אִם־
דַּל וְאִם־עָשִׁיר׃ יא וְעַתָּה בִּתִּי אַל־תִּירְאִי כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי
אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ כָּל־שַׁעַר עַמִּי כִּי אֵשֶׁת חַיִל אָתְּ׃
יב וְעַתָּה כִּי אָמְנָם כִּי אם כתיב ולא ק׳ גֹאֵל אָנֹכִי וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל
קָרוֹב מִמֶּנִּי׃ יג לִינִי ׀ הַלַּיְלָה וְהָיָה בַבֹּקֶר אִם־יִגְאָלֵךְ טוֹב
יִגְאָל וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ לְגָאֳלֵךְ וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי חַי־יְהוָה
שִׁכְבִי עַד־הַבֹּקֶר׃ יד וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלֹתָו מרגלותיו ק׳ עַד־
הַבֹּקֶר וַתָּקָם בְּטֶרֶם יכיר ואו יַכִּיר אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אַל־

חסר א׳ א׳ במקום ה׳ נ״ל למ״ד דגתי יתרא

זָלַע כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגֹּרֶן׃ טו וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר־
עָלַיִךְ וְאֶחֳזִי־בָהּ וַתֹּאחֶז בָּהּ וַיָּמָד שֵׁשׁ־שְׂעֹרִים וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ
וַיָּבֹא הָעִיר׃ טז וַתָּבוֹא אֶל־חֲמוֹתָהּ וַתֹּאמֶר מִי־אַתְּ בִּתִּי וַתַּגֶּד־
לָהּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָהּ הָאִישׁ׃ יז וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ־הַשְּׂעֹרִים
הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר °°° אלי קרי ולא כ׳ אַל־תָּבוֹאִי רֵיקָם
אֶל־חֲמוֹתֵךְ׃ יח וַתֹּאמֶר שְׁבִי בִתִּי עַד אֲשֶׁר תֵּדְעִין אֵיךְ יִפֹּל
דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי־אִם־כִּלָּה הַדָּבָר הַיּוֹם׃ ד א וּבֹעַז
עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהִנֵּה הַגֹּאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר־בֹּעַז
וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׁבָה־פֹּה פְּלֹנִי אַלְמֹנִי וַיָּסַר וַיֵּשֵׁב׃ ב וַיִּקַּח
עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ־פֹה וַיֵּשֵׁבוּ׃ ג וַיֹּאמֶר
לַגֹּאֵל חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָחִינוּ לֶאֱלִימֶלֶךְ מָכְרָה נָעֳמִי
הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵה מוֹאָב׃ ד וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֶגְלֶה אָזְנְךָ לֵאמֹר
קְנֵה נֶגֶד הַיֹּשְׁבִים וְנֶגֶד זִקְנֵי עַמִּי אִם־תִּגְאַל גְּאָל וְאִם־לֹא
יִגְאַל הַגִּידָה לִּי וְאֵדַע ואדעה קרי כִּי אֵין זוּלָתְךָ לִגְאוֹל וְאָנֹכִי
אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶגְאָל׃ ה וַיֹּאמֶר בֹּעַז בְּיוֹם־קְנוֹתְךָ
הַשָּׂדֶה מִיַּד נָעֳמִי וּמֵאֵת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת־הַמֵּת קָנִיתִי
קנית ק׳ לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ׃ ו וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לֹא
אוּכַל לִגְאָול־ו׳ יתירה לִי פֶּן־אַשְׁחִית אֶת־נַחֲלָתִי גְּאַל־לְךָ אַתָּה
אֶת־גְּאֻלָּתִי כִּי לֹא־אוּכַל לִגְאֹל׃ ז וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל־
הַגְּאוּלָּה וְעַל־הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן
לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ ח וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה־
לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃ ט וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם
הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לֶאֱלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן
וּמַחְלוֹן מִיַּד נָעֳמִי׃ י וְגַם אֶת־רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן
קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ וְלֹא־יִכָּרֵת שֵׁם־
הַמֵּת מֵעִם אֶחָיו וּמִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם׃ יא וַיֹּאמְרוּ
כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן יְהוָה אֶת־הָאִשָּׁה
הַבָּאָה אֶל־בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת־בֵּית
יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה־חַיִל בְּאֶפְרָתָה וּקְרָא־שֵׁם בְּבֵית לָחֶם׃ יב וִיהִי
בֵיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר־יָלְדָה תָמָר לִיהוּדָה מִן־הַזֶּרַע אֲשֶׁר
יִתֵּן יְהוָה לְךָ מִן־הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃ יג וַיִּקַּח בֹּעַז אֶת־רוּת וַתְּהִי־
לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה לָהּ הֵרָיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן׃
יד וַתֹּאמַרְנָה הַנָּשִׁים אֶל־נָעֳמִי בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית
לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃ טו וְהָיָה לָךְ לְמֵשִׁיב
נֶפֶשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת־שֵׂיבָתֵךְ כִּי כַלָּתֵךְ אֲשֶׁר־אֲהֵבַתֶךְ יְלָדַתּוּ
אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה לָךְ מִשִּׁבְעָה בָּנִים׃ טז וַתִּקַּח נָעֳמִי אֶת־הַיֶּלֶד
וַתְּשִׁתֵהוּ בְחֵיקָהּ וַתְּהִי־לוֹ לְאֹמֶנֶת׃ יז וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת
שֵׁם לֵאמֹר יֻלַּד־בֵּן לְנָעֳמִי וַתִּקְרֶאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֲבִי־יִשַׁי
אֲבִי דָוִד׃ יח וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פָּרֶץ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֶצְרוֹן׃
יט וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב׃ כ וְעַמִּינָדָב
הוֹלִיד אֶת־נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָה׃ כא וְשַׂלְמוֹן
הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד׃ כב וְעֹבֵד הוֹלִיד אֶת־
יִשָׁי וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד׃ **חזק**

קמץ בז"ק

ק"י · אין כמוך · ומוציאין ב' ס"ת וקורין ס' נגרי בס' ראה · ומתחילין כל הבכור · ואם הוא שבת מתחילין עשר תעשר וקורין ד' נגרי תמלא בבמ"ע ולמפטיר קורין בס' פינחס וביום הבכורים. תמלא ביום א' ומפטירין בתרי עשר בחבקוק סימן ג' :

הפטרה ליום שני של שבועות

(חבקוק ג') וַיהוָה בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃
תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת׃

מיוסד על שם המחבר יעקב ברבי מאיר לוי

יְצִיב פִּתְגָם · לְאָת וּדְגָם · בְּרִבּוֹ רִבְבָן עִי רִין׃
עֲנֵי אֲנָא · בְּמִנְיָנָא · דְּפַסְלִין אַרְבְּעָה טוּ רִין׃
קַדְמוּהִי · לְגוֹ מוֹהִי · נְגִיד וְנָפִיק · נְהַר דִּינוּ רִין׃
בְּטוּר תַּלְגָא · נְהוֹר שְׁרַגָא · וְזִיקִין דִּינוּר · וּבָעוּ רִין׃
בְּרָא וּסְכָא · מָה בַּחֲשׁוֹכָא · וְעִמֵּיהּ שָׁרְיָן נְהוֹ רִין׃
רְחִיקִין צְפָא · בְּלָא שִׁטְפָא · וְגַלְיָן לֵיהּ רְמִטְמְ רִין׃
בָּעֵית מִנֵּיהּ · יַת הוּרְמָנֵיהּ · וּבָתְרוֹהִי עֲדֵי גוּבְ רִין׃
יוֹדְעֵי הִלְכְתָא · וּמַתְנִיתָא · וְתוֹסֶפְתָּא · סִפְרָא וְסִפְ רִין׃
מֶלֶךְ חַיָּא · לְעָלְמַיָּא · יְכַוֵּן עַם לְהוֹן מְשַׁחְ רִין׃
אָמִיר עֲלֵיהוֹן · כְּחָלָא יְהוֹן · וְלָא יִתְמְנוּן הֵיךְ עַפְ רִין׃

פירוש

(יציב פתגם) אמת ויציב דברי שבח להקב"ה שהוא (אות ודוגמא) בתוך (רבו רבבות עירין) מלאכים (פתגם) לשון דבור (ודגם) לשון דוגמא (עירין) מלשון עיר וקדיש מן שמיא נחית (עני אנא) מעניה של שבח המקום אתן (במנינא) השלובים לד' שורות דהיינו שורין ר"ל ד' סדרים שיש לשם שלפול הגמרא סדר נזיקין סדר מועד סדר קדשים סדר נשים אבל סדר זרעים וסדר טהרות אין לשם גמרא כי אם מסכת ברכות בשל ברוב (לגו מוהי) בתוך המים (נגיד) נמשך (ונפיק) ויוצא (נהר דינורין) נהרי אש (בטור וכו') בהרי שלג הדולקים (נהור שרגא וזיקים וכו') ברקים של אש בוערים ודולקים (ברא וסכא) בורא ורואה מה בחושך · סכא תרגום וירא ס' ואבתכי (ועמיה וכו') ועמו ידור נהורא שנאמר ידע מה בחשוכא ועמיה שרא נהורא (רחיקין) ניחות רואה בלי מניעה (וגליין וכו') ונגלה לו כל הנסתרות (בעית וכו') אני רוצה ליטול ממנו רשות (ובתרוהי וכו') ואחר כך אקח ג"כ מהאנשים רשות ופירוש גוברין אנשים שיודעים הלכתא ומתניתא וכו' (יכון עם) יגיל עמו ישראל (אמיר וכו') אמור עליהם ירבון כחול ולא יכולים למנותם כעפר הארץ

הפטרה ליום שני של שבועות

פירוש

(יחורון כמן לסון בקטן) יתלבנו שנקמות להם בתבואה ככבשים (יסופון נשוסי חמרין) יקלחו סיקנים יין ולפי התרגום (בראשית מט יב) היה נראה לגרוס כמן בבי"ת (רעותהון הב וגו') תן רצונם ויאירו פניהם כאשר מאיר הזהר (לי הב תקוף) תן לי חוזק (ועיניך זקוף חזי וכו') וזקוף עיניך וראה שונאיך הכופרים בך (ויהון כתבנא כו') ויהיו כתבן בתוך החומר והיה הלבנים ויתקון כאבן ויחפרו ויכותו (יהונתן כו') יהונתן הוא איש פניו למן תפאות חן חן לו :

יחורון כען · להון בקען · יטופון נעווהי חם · רין :
רעותהון הב · ואפיהון צהב · ינהרון כנהר צף · רין :
לי הב תקוף · ועינך זקוף · חזי ערך דבך כף · רין :
ויהון כתבנא · בגו לבנא · כאבנא ישתקון חף · רין :
יהונתן · גבר ענותן · בכן ליה נמטי אף · רין :

יהוה שמעתי שמעך יראתי יהוה פעלך בקרב שנים
חייהו בקרב שנים תודיע ברגז רחם תזכור : אלוה
מתימן יבוא וקדוש מהר־פארן סלה כסה שמים הודו
ותהלתו מלאה הארץ : ונגה כאור תהיה קרנים מידו לו
ושם חביון עזו עזה כתיב : לפניו ילך דבר ויצא רשף לרגליו :
עמד · וימדד ארץ ראה ויתר גוים ויתפצצו הררי־עד שחו
גבעות עולם הליכות עולם לו : תחת און ראיתי אהלי כושן
ירגזון יריעות ארץ מדין : הבנהרים חרה יהוה אם בנהרים
אפך אם־בים עברתך כי תרכב על־סוסיך מרכבתיך
ישועה : עריה תעור קשתך שבעות מטות אמר סלה
נהרות תבקע ארץ : ראוך יחילו הרים זרם מים עבר נתן
תהום קולו רום ידיהו נשא : שמש ירח עמד זבלה לאור
חציך יהלכו לנגה ברק חניתך : בזעם תצעד־ארץ באף
תדוש גוים : יצאת לישע עמך לישע את־משיחך מחצת
ראש מבית רשע ערות יסוד עד־צואר סלה : נקבת במטיו
ראש פרזיו פרזו כתיב יסערו להפיצני עליצתם כמו־לאכל
עני במסתר : דרכת בים סוסיך חמר מים רבים : שמעתי
ותרגז בטני לקול צללו שפתי יבוא רקב בעצמי ותחתי ארגז
אשר אנוח ליום צרה לעלות לעם יגודנו : כי־תאנה לא־
תפרח ואין יבול בגפנים כחש מעשה־זית ושדמות לא־
עשה אכל גזר ממכלה צאן ואין בקר ברפתים : ואני ביהוה
אעלוזה אגילה באלהי ישעי : יהוה אדני חילי וישם רגלי
כאילות ועל במותי ידרכני למנצח בנגינותי :

המפטיר אומר הברכות של אחר הפטרה

ואח"כ בשבת אומרים יקום פורקן · ומזכירין נשמות · אב הרחמים · אשרי · יהללו · ח"ק · ומתפללין תפלת מוסף כדלהלן

מוסף ליום שני של שבועות

הש"ץ חוזר התפלה כדלהלן עד ושני תמידים כהלכתם (ובשבת עד וכו׳ למעשה בראשית) ואח"כ מתחילין כאן :

מיוסד ע"פ א"ב בראשי התרוזות

אזהרת ראשית לעמך נתת · מצות עשה ומצות לא תעשה : במספר במפקד הם שלש מאות וששים וחמש כנגד ימות החמה : גם מצות עשה מאתים וארבעים ושמונה · כנגד אברים שבאדם : דוק וחלד העדת בנו על ענשן ושכרן · החיים והמות והטוב והרע : הורית לנו עשרת הדברות · וקשרת לנו עשרה כתרים : ובשני לוחות חקקתם · ושני עולמות הנחלתם · על ידי נאמן נתתם · ובין שני כרובים הנחתם :

מטה לוי

(אזהרת ראשית) תרי"ג מצות שבתורה הנקראת ראשית (לעמך נתת) והם רמ"ח (מצות עשה ומצות לא תעשה) שס"ה (במספר במפקד) דרך כלל הם שלש מאות וגו׳ (דוק וחלד העדת בנו) העמדת עלינו עדות את השמים ואת הארץ שאם אנו מקיימים את התורה השמים יתנו טלם והארץ תתן את יבולה ואם לאו ח"ו יד העדים תהיה בראשונה ועצר את השמים וגו׳ (עשרה כתרים) שבת · ר"ח · פסח · שבועות · ר"ה · יו"כ · סוכות · גן עדן · ימות המשיח · עוה"ב · אלו הכתרים קשרת לנו ולא לשום אומה ולשון

בית לוי

(ראשים) סובר לתורה (דוק) שמים עפ"י הנוסח כדוק שמים (ישעיה מ כב) (חלד) ארץ עפ"י כל יושבי חלד (תהלים מט ב) (העדת בנו) כמ"ש העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ (דברים ל יט) (החיים וכו׳ והטוב וגו׳) ל"ס (שם פ׳ טו) :

אזהרת ראשית דוא האסט גיגעבין צו דיין פאלק דיא תורה וואס זיא הייסט ראשית דרכו אונ אירע מצות טרעפין אן אזו פיל ווי פיל דאס ווארט אזהרת טרעפט אן תרי"ג דיא מצות וואס מען זאל טאן אונ מצות וואס עס איז איין מצוה. אז מען זאל זיא ניט טאן במספר זייא טרעפין אן דרייא הונדערט מיט פינף אונ זעכציג דאס איז אנטקעגין דיא טעג פון דעם יאר גם אויך דיא מצות עשה איז צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג אנטקעגין דיא איברים וואס אין איין מענטשין רוק דעם הימיל מיט דער ערד האסטו אן אונז גימאכט פאר עדות אז מען וועט זייא האלטין קומט שכר אונ גוטץ אונ לעבין אונ אז ניט חס ושלום איז פאר קערט הורית דוא האסט אונז גילערינט די עשרת הדברות אונ האסט אונז גיצירט מיט צעהען צירונג אונ האסט זייא אויס גיקריצט אויף צווייא לוחות ושני אונ דורך דער תורה ירשינן זייא דיא וועלט אונ יענע וועלט אונ דורך דעם נאמן משה רבינו האסטו זייא אונז גיגעבין אונ ער האט זייא גילייגט אין ארון וואס אויף אים

זרוז מקרא ותרגום תורה חמשה ונביאים שמונה וכתובים (משלשים) אחד עשר: הקרי הלכות וסדרים ששה · ועליהם תלמוד שלשים וששה: טעמי משלו שלשת אלפים · ויהי שירו חמשה ואלף: יחידה נתונה לששים רבוא · לעם אשר בחר משבעים לשונות: כתובה באותיות עשרים ושתים · וגם בשם המפורש בשבעים ושנים: לכל אחד ואחד שלשה כתרים · כתובים באצבע אלהים מעשה אדון: מלך הדרה ברוב נוראות · אזהרה בשם קדשו ובשם ישראל יכנה: נקרא שמות שבעים · ועמו בחר משבעים · ושמו מעלה למעלה משבעים: סדרה בסמנים ובמסורות · ובדקדוקי חקירות בדיני ממונות ודיני נפשות: עטיפת הזין צהלה ורנה יראה ונבואה · הגיון ומליצה תפארת ושמחה: פרקי אגדות וערכי ענוות · דקדוקיה ודקדוקי סופרים: צור כתבם בסוד שלישים · ונתנם באהבה לזרע המקדש: קבלה בששי בחודש השלישי · ונתנה יחד לזרע ישרון: ראשית ואחרית חקוק בתוכה · והעיד עליהם שמים וארץ: שירה פתח ענו על זאת

בית לוי

(וטעמי משלו שלשת אלפים) ט' כמ"ש וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף (מ"א ה יב) (יחידה) תואר לתורה :

מטה לוי

(זרוז מקרא ותרגום) צריך להיות מן הזריזין במצות להשלים פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום (תורה) חמשה ספרי תורה (ונביאים שמונה) יהושע שופטים שמואל מלכים ירמיה יחזקאל ישעיה ותרי עשר (וכתובים אחד עשר) תהלים משלי איוב דניאל עזרא דברי הימים וחמש מגלות (הקרי הלכות וסדרים ששה) ששה סדרי משנה שבהם מתקרי הלכות (ועליהם תלמוד) והמסכתות שיש עליהם גמרא הם (שלשים וששה) ברכות שבת עירובין פסחים יומא סוכה ביצה ר"ה חגיגה תענית מגילה מועד קטן חגיגה יבמות כתובות נדרים נזיר סוטה גיטין קדושין בבא קמא ב"מ ב"ב סנהדרין מכות שבועות ע"ז הוריות זבחים מנחות חולין בכורות ערכין תמורה מעילה כריתות נדה · ועל זולתם לא מצאנו תלמוד חוץ מן תמיד שנסדר אחר רב אשי (טעמי משלו שלשת אלפים) פי' כל דבור ודבור של תורה שלשה אלפים משל (ויהי שירו חמשה ואלף) ועל כל דבר של סופרים היה אומר חמשה ואלף טעמים (יחידה) התורה (נתונה לששים רבוא) כי אילו היה פחות מס' רבוא לא היה הקב"ה משרה שכינתו עליהם (בשם המפורש בשבעים ושנים) היוצאים מהפסוקים ויסע · ויבא · ויט · והשמות הללו היו כתובין על הלוחות (ולכל אחד ואחד שלשה כתרים) כי בכל שם מע"ב שמות יש בו שלשה אותיות (מלך הדרה) הקדוש ב"ה הידר את התורה ברוב נוראות (אזהרה בשם קדשו) שסיים התורה לכל היד החזקה ולכל המורא הגדול וכן סיים אחרון הנביאים שנאמר לפני בוא יום ה' הגדול והנורא (מלאכי ג כג) (ובשם ישראל יכנה) שהראה חבתו אליהם לסיים תורתו בשם ישראל ולהתחילה בבראשית ואין ראשית אלא ישראל שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתו הקב"ה נקרא אל והוא ראשון ואחרון · וכן כתיב נצח ישראל לא ישקר כי לא אדם הוא להנחם ש"מ שמכנה שמו בשם ישראל (ושמו מעולה למעלה משבעים) שמו של הקב"ה והוא (אדני) שהיא בגימטריא שבעים ואחד רמז שהוא למעלה משבעים שרים ולמעלה מהמרכבה שלו בכוד עילת העילות (סדרה בסמנים) כגון פתוחות וסתומות (ובמסורות) מסורת המקרא לדעת מנין כל תיבות ואותיות והחסר והמלא והקרי והכתיב וכדומה (ובדקדוקי חקירות בדיני ממונות ודיני נפשות) שבע חקירות שבע בדיקות (עטיפת הזין) לדעת איזה אותיות צריכים להיות עטופים בזיינין שהם התגין וע"י כן זכו לאלו הדברים (צהלה ורנה כו' פרקי אגדות) מדרשי אגדות ופרקי דרבי אליעזר ואבות דרבי נתן (וערכי ענינות) תוספתא ספרא וספרי וסדר המשנה וי"א תורת כהנים (דקדוקיהן ודקדוקי סופרים) כגון ו' דגחון ובשכות בשכת · וכן אין מופלא שבבית דין נהרג אלא על דקדוקי חכמים · וס"ו נשים כשרות לכהונה שאינו כתיב בתורה · ודקדוקו חכמים משמק הדעת (בסוד שלישים) תורה נביאים כתובים (ראשית ואחרית חקוק בתוכה) הכל חקוק וכתוב בתורה מראשית הבריאה עד אחרית העולם (והעיד עליהם שמים וארץ) כמ"ש העידותי בכם וגו' (דברים ל יט) (שירה פתח ענו על זאת) משה רבינו פתח על זאת שירת

אים איז גישמאנגען צווייא כרובים זרוז איטליכר ישראל דארף גיווארינט זיין ער זאל מעביר זיין דיא סדרה שנים מקרא ואחד תרגום אין דער תורה איז פינף ספרים אונ נביאים איז אכט אונ כתובים איז עלף הקרי דרויף איז ששה סדרים משניות וואש אין זייא איז דאס פארשטונג פון דיא הלכות אונ אויף דיא ששה סדרים איז זעקס אונ דרייסיג מסכתות גמרא טעמי דיא טעמים אונ משלים פון משלי איז דרייא טויזינט שלמה המלך האט גימאכט איין כלי זמר וואש האט גיהאט טויזינט מיט פינף סטרונעס יחידה די תורה וואש זיא ווערט אן גירופין יחידה איז גיגעבין גיווארין צוא ששים רבוא ישראל צוא אזו איין פאלק וואש גאט האט זייא בוחר גיוועזן פון אלע שבעים לשונות כתובה זיא איז גישריבין גיווארין מיט צווייא אונ צוואנציג אותיות אונ אויך מיט דעם שם המפורש וואש טרעפט אן צווייא אונ זיבעציג לכל אחד איטליכעם ווארט האט דרייא קרוינן דיא אותיות זיינען דיא ווערק פון הקב"ה אונ זיינען גישריבין גיווארין מיט דיא פינגער פון גאט מלך גאט ברוך הוא וואש ער איז איין מלכות האט ער באשיינט די תורה מיט פיל שרעקליכקייט דר וואש ווערט אן גירופן ישראל זאל גיווארינט זיין צוא דער מאנען זיין הייליגין נאמען נקרא ער ווערט אן גירופין מיט זיבעציג נעמן דיא ישראל האט ער אויס דער ווילט בשעת מתן תורה פון זיבעציג אומות אונ זיין נאמען איז גיליבט איבער זיבעציג וואש זיינען אין הימל סדרה ער האט דיא תורה מסדר גיוועזן מיט סימנים אונ מסורת אונ דקדוקים אונ חקירות מיט דיני ממונות אונ מיט דיני נפשות עטיפת דיא תורה וואש זיא איז איין גיהילט אין תגין אויף דיא אותיות (שעטנ"ז ג"ץ) דער וואש לערינט איר מאכט זיא אים פריילך מיט גיזאנג אין איר איז יראה אונ נבואה אין זיא דארף מען תמיד טראכטין זיא מאכט שיין אונ פריילך פרקי אלע פרקים פון אגדות אונ דש ריכטונג פון ענינים אונ אלע דקדוקים וואס די תלמידי חכמים האבין מדקדק גיוועזן איז אלץ מרומז אין דער תורה צור גאט האט זייא גישריבין אין דרייא סודות דאש מיינט מען תורה נביאים וכתובים אונ מיט ליבשאפט האט ער זייא גיגעבין צוא דיא הייליגע ישראל קבלה משה רבינו האט זיא מקבל גיוועזין אין חודש סיון וואס ער איז דער דריטער חודש אין זעקסטין טאג אין חודש אונ האט איר גיגעבין צוא דיא קינדער ישראל וואש זיינען גיוועזן גליך וויא איינס

וְאָמַר שִׁירוֹת הַרְבֵּה · וּפָץ וְאָמַר אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן : תּוֹרָה תְּמִימָה הִנְחִיל אָדוֹן לִשְׁבָטִים ·
כְּדֵי לְהַכְנִיסָם בְּגַן עֵדֶן לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים : תּוֹרָה תְּמִימָה נָתַתִּי לָכֶם · עַמִּי וְנַחֲלָתִי קְרָאתִ
אֶתְכֶם · כְּדֵי שֶׁאֶתֵּן לָכֶם שָׂכָר טוֹב בָּעוֹלָם הַזֶּה וְחֵלֶק טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא : חוּן דִּבְרֵי אֱמֶת
וְחֻקֵּי צֶדֶק וְשֵׂכֶל טוֹב · יִנְחֲלוּ עוֹשֵׂיהֶם לְעוֹלָם וָעֶד :

אָז שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת · פֵּרוּשׁ עָנְשָׁן וּמַתַּן שְׂכָרָן · אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת מְזֻקָּקוֹת
שִׁבְעָתָיִם · צְרוּפוֹת כַּכֶּסֶף וּבְחוּנוֹת כַּזָּהָב :

אֲהוּבִים שְׁמָרוּם עֲמוּסִים חֲקָרוּם · בְּכָל לֵב נְצָרוּם · בְּחָכְמָה דְּרָשׁוּם · אֶת אֵלֶּה תִּזְכֹּר
לָנוּ אֱלוֹהַּ מָעֻזֵּנוּ · וְתִרְצֶה לָנוּ וּתְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ :

עֶלְיוֹנִים שָׂשׂוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ · בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה הַכְּתוּבָה מִסִּינַי (נ״א בקבלת כלה כתובת חתן)
תּוֹאַר כַּלָּה מְאֹד נִתְעַלָּה · בְּקַבָּלַת יוֹם זֶה עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים :

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן · והשיאנו · רצה ומודים · כדר דוכן · ק״ש · אין כאלהינו · עלינו · ק״י · שיר היחוד · אנעים זמירות · אדון עולם

מטה לוי

סגוינו ונו כתובים כל העתידות : (מזוקקות שבעתים) שדברי תורה נדרשים מ״ט פנים טהור ומ״ט פנים טמא (אהובים) ישראל שנאמר אהבתי אתכם אמר ה׳ (מלאכי א ב) (שמרום) את התורה (עמוסים) ישראל שנאמר העמוסים מני בטן (ישעיה מו ג) (חקרום · בחכמה דרשום) שהקדימו נעשה לנשמע (עליונים) מלאכי השרת אחר שראו רצונו של מקום ליתן תורה לבניו שיקבלו בה בלשון נתנו לו הודאה וגם (ששו) ושמחו (ותחתונים) בני האדם (עלזו) ושמחו (בקבלת כלה כתובת חתן) בקבלת בנ״י התורה (תואר כלה מאד נתעלה) בב׳ עטרות של נעשה ונשמע :

בית לוי

(אז) בשעת מ״ת וכן שוא המשך כתיבתו אז בשעת מ״ת (בה מאות ט׳) כל התרי״ג מצות (אהובים) בו׳ ישראל האהובים קבלו עליהם בכל לב לשמור ולנצור (אמרות טהורות מזוקקות בשבעתים) עשר׳ אמרות ה׳ אמרות טהורות וגו׳ מזוקק בשבעתים (תהלים יב ז) (נצרום) ל׳ שמירה מל׳ מכל משמר נצור לבך (משלי ד כג) (ששו עלזו) בניהם ל׳ שמחה מל׳ ויביטו כבאזה (תהלים סו) ומלכ ועלזו בכל לב (צפניה ג יד) (כלה) תואר לבנ״י (כתובה) תואר לתורה (חתן) תואר להקב״ה

בְּשַׁעַת מַתַּן תּוֹרָה ראשית דָאשׂ וואשׂ אִיז גִיוֶועְן אֵיידֶער דִיא וֶועלְט אִיז בַּאשַׁאפִֿין גִיוָוארִין אוּנ דָאשׂ וואשׂ וֶועט זַיין צוּם סוֹף שְׁטֵייט אַלְץ אִין דֶער תּוֹרָה אוּנ הֵיכַל אוּנ עֶרְד הָאט עֶר אוֹיף זַייא גִימַאכְט פַֿאר עֵדוּת שירות משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גִיזוּנְגֶען פִֿיל שִׁירוֹת אוֹיף דֶער תּוֹרָה אוּנ הָאט גִיזָאגְט עֶשׂ אִיז נִיט דָא אַזוֹא אֵיין גָאט וִויא בַּייא דִיא יִשְׂרָאֵל דֶער הֶער אַם הָאט גִימַאכְט יַרְשָׁנֶן דִיא גַאנְצֶע תּוֹרָה צוּא דִיא שְׁבָטִים כְּדֵי עֶר זָאל זַייא אַרַיין בְּרֵיינְגֶען אִין גַן עֵדֶן אוֹיף אֵייבִּיג תורה אִיךְ הָאבּ אֵייךְ גִיגֶעבִּין אֵיין גַאנְצֶע תּוֹרָה עמי אִיךְ הָאבּ אֵייךְ גִירוּפִֿין אִיר זַייט מַיין פָֿאלְק אוּנ מַיין אַרְבּ כְּדֵי אִיךְ זָאל אֵייךְ גֶעבִּין אֵיין גוּטִין חֵלֶק אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט דברי אמת דִיא תּוֹרָה אִיז אֱמֶתִּי רֵייד אוּנ גִירֶעכְטִיגֶע גִיזֶעץ אוּנ דִיא וואס לֶערְנֶען דִי תּוֹרָה וֶועלִין יַרְשִׁינֶען אֵיין גוּטִין שֵׂכֶל אוֹיף אֵייבִּיג :

אז שש מאות ושלש עשרה מצות דֶערְנָסְט מָאל אַז מֶען הָאט גִיגֶעבִּין זַייא תַּרְיַ״ג מִצְוֹת פרוש ענשן ומתן שכרן אוּנ הָאט זַיי מְפוֹרָשׁ גִיוֶועְן דֶעם שָׂכָר אוּנ עוֹנֶשׁ אמרות טהורות מזוקקות שבעתים אִירֶע רֵייד זַיינֶען רֵיין

אַזוֹא וִויא זִילְבֶּער וואשׂ אִיז גִילַייטֶערְט זִיבִּין מָאל צרופות ככסף ובחונות כזהב זַייא זַיינֶען לוֹיטֶער וִויא זִילְבֶּער אוּנ גִיפְּרוּבְט וִויא גָאלְד אהובים שמרום עמוסים חקרום דְרוּם אִיר לִיבֶּע וואשׂ אִיר זַייט גִיוֶועְן גִיטְרָאגִין אוֹיף זַיינֶע אָרֶעם זָאלְט אִיר זַייא הִיטִין אוּנ פַֿאר שְׁטֵיין בכל לב נצרום בחכמת דרשום מִיט דֶעם גַאנְצִין הַארְצִין זָאלְט אִיר זַייא הִיטִין אוּנ מִיט חָכְמָה זָאלְט אִיר זַייא דַרְשָׁנֶן את אלה תזכור לנו אלוה מעוזנו אוּנְזֶער שְׁטַארְקֶער גָאט דָאשׂ זָאלְשְׁטוּ אוּנְז גִידַיינְקֶען תרצה לנו ותמלא משאלותינו אוּנ זָאלְשְׁט צוּא אוּנְז מְרוּצֶּה וֶוערִין אוּנ זָאלְשְׁט דֶער פִֿילִין אוּנְזֶער גִיבֶּעט עליונים ששו ותחתונים עלזו דִיא מַלְאָכִים פוּן דֶעם הִימִיל אוּנ אַלֶ אוּמוֹת פוּן דֶער עֶרְד הָאבִּין זִיךְ גִיפְֿרֵייט בקבלת תורה הכתובה מסיני אַ זַייא הָאבִּין מְקַבֵּל גִיוֶועְן דִיא גִישְׁרִיבֶּענֶע תּוֹרָה פוּן דֶעם בַּארְג סִינַ תואר כלה מאוד נתעלה דָאשׂ גִישְׁטַאלְט פוּן דִיא דָאזִיגֶע וואשׂ וֶוערִין אַ גִירוּפִֿין כַּלָּה אִיז זַייעֶר דֶער גְרוֹישְׂט גִיוָוארִין בקבלת יום זה עשרת הדברי מִיט דֶעם וואשׂ זַיי הָאבִּן מְקַבֵּל גִיוֶועְן אִין דֶעם טָאג דִי עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת